

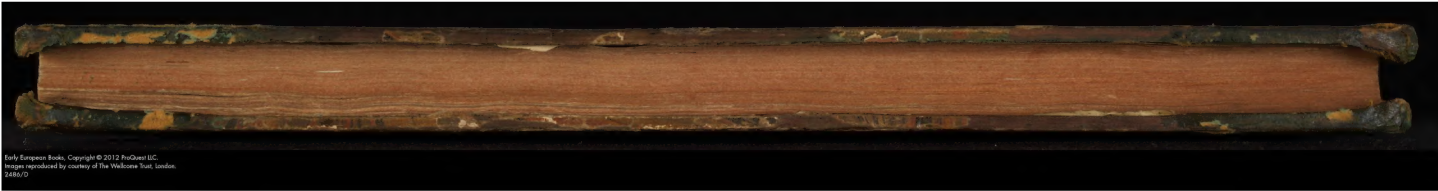
Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
24865/D

Early European Books. Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Wellcome Trust, London.
2486/D

Early European Books, Copyright © 2012 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of The Bodleian Trust, London.
248420

2486

Printed 1502. See Colophon

also 1595 in 4to.

A.xxvii.326

Introdution 1492 Paris

{ *Non Gaudens. See Bale 389. Flemish 1320.*
the work of Martin College refd.

Ap. S. Norwood
Temple

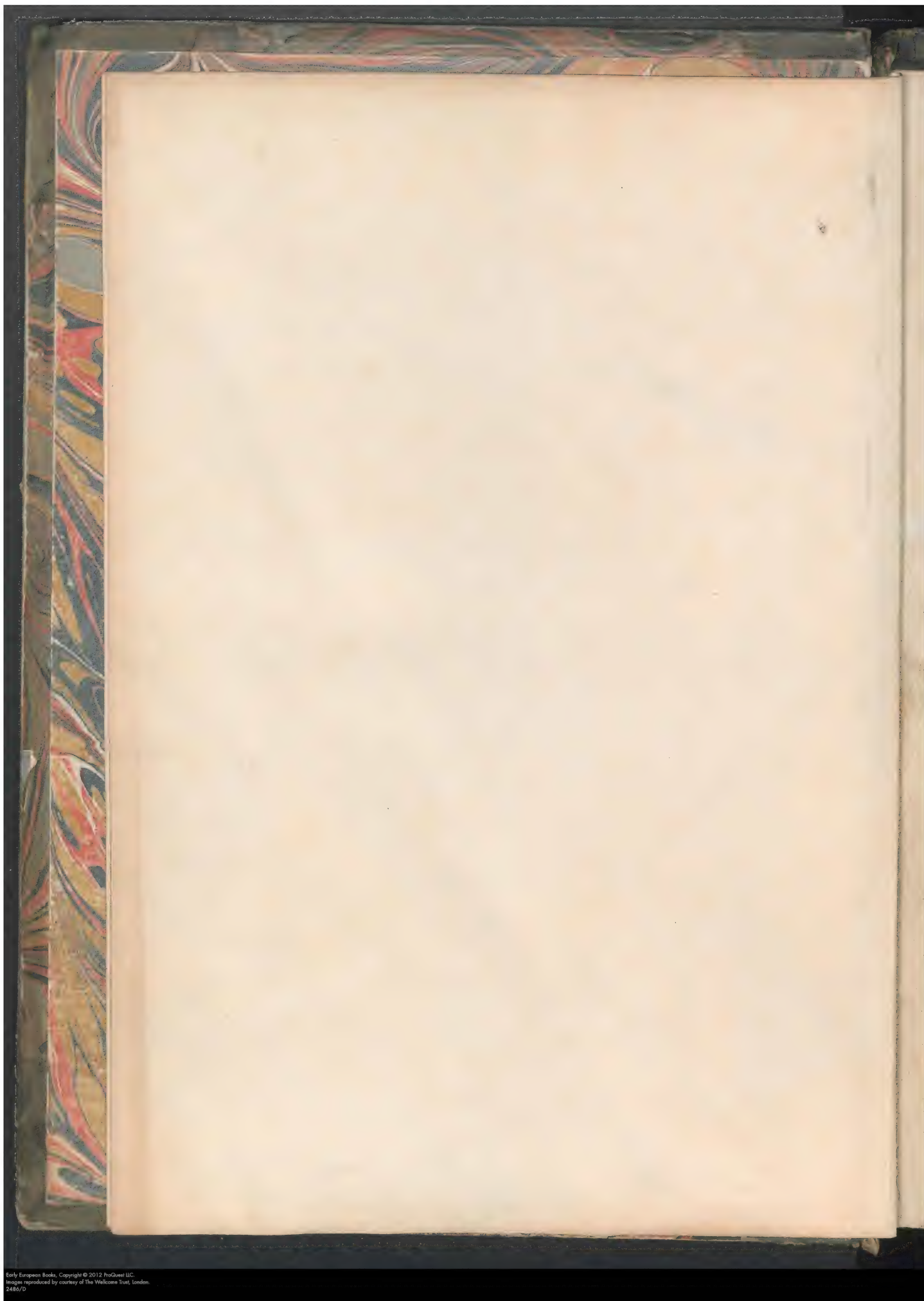
15.F.70

a394

28863

12/9/11.

3. Giles
16. 11. 16. 12.
28163

† Rosa anglica practica medi †
cine a capite ad pedes no
uiter Impressa ⁊ per
q̄ diligentissime
emendata. †
†

Nicolaus scyllatius scilicet magnifico ac prestantissimo Ambrosio varisco rosato ducali physico ac consiliario sapientissimo. S. D.

Ubi de oys scripserunt Ambrosii eruditissime: vñ in primis eos gen^o hominū veteri gentium opi-
nionē in celo collocasse animaduertor: qui se videlz ad hoīes conseruandos inuādofq; natos existi-
marent. Nam z quos Apollines: Cereres: Liberos: Hercules: Esculapios antigta coluit: homines
olim fuisse Egiptus pinoz alantiū parens non falso cōmemorat. Sed merita ppter eximia que in
societate humanā pstitērūt. mox deozum vocabulo nuncupatos. Et sane si paulo semotius tecum
decimibil preclarior: aut deo optimo maximo similis iuuenies: q; vbi te beneficiis oibus indulgen-
tēq; prestiteris. Quo fit vt te felicez z perbeatū nō temere hoīes nostri seculi z iudicēt z existimēt:
q; in omne genus hominū ppenitus obuiusq; z exposit^o semp occurreris: cōsulendoq; agendo: atq; vt es medici-
ne z astronomie scientissimus: morbos ppellēdo: syderum minas: furoresq; superū auertēdo: z regna cōfirmādo:
ris: z amici diem nūq; pdideris. Omīto quot patrociniō defenderis: quot spoliatos reduxeris: dāatos liberaue-
ris: vt iam illud de te libere decantare liceat: plures vñ Ambrosiusz physicū causas agere: q; centū istos pragma-
ticos ac leguleos. Cū semp honorificū ac religiosum existimaueris: vt quātus grā z auctoritate apud iuicissimū
pncipē Ludouicūz Mariā Spbortū valeres: alioz honoribus z cōmodis expirere. Tantū autē te studiosi z litte-
rati viri de se benemeritū esse fatent: vt nemo ferme sit qui studia amet: quin te quoq; bonaz artium noīe colat:
z veneretur. Legis passim de te hystorias: poemata: actiones: z posteritati tue. q; Mediolani quottidie ante oculos versant:
prensos es. Quin illud ausis dicere: nullū te genus hominū ad beatitudinē tibi z eternitatē aptius obligare potuisse
q; disertissimos viros. Possem multos nominare in Italia: qui a te singulare pfidū suscepērūt: nisi vererer: ne
epistole modū excederē. Nam eos tue beneficentie pcones citare: q; Mediolani quottidie ante oculos versant:
supuacaneū esse arbitror. Testis est vniuersa academia Ticinēsis: q; tantū fastigiū te patrono: tū sapientū cele-
britate: tū salarioz magnitudine accepit: q; tū nūq; ante Ambrosium rosatū maiores nostri viderūt: posteri gau-
debunt. Ego vero isto tpe studioz nomine: que sub te in sumo apice constitērūt: tum publice letor:
tibiq; (Artaxerxis regis rustici exemplo.) munusculū hoc doctum sane z eruditum pfolui. Nā cū Joānes an-
tonius birreta: vir singularis exempli. Ticinēsiū (pace omnium dixerim.) Optimus paulo ante me admonu-
isset: nactū se Rosarium in medicina: opus rariū z reconditū: inuenib^o putile. senib^o z exercitatis appime deside-
ratum: perlegendiq; mihi copiam fecisset: multa ibi secretiora animaduerti: que post alios recentiores. Nicolaus
florentinus in primis: vir in omni medicina diligentissimus: velut apes e roseis floribus ytiliora colligēs in gran-
dibus suis voluminibus cōgesserat. Hunc vt emendarem cūz idē birreta frugalitatis antice specimē: vt est in
postulando modestus z verecūdius rogasset: z si rogandū cui vitam debere: non erat: multo labore multosq; stu-
dio effecimus: vt qd mutilatum longi tpsu sitū: z librariorz incuria deprauatum fuisset: locis que falso in veteribz
libris passim allegabant^o diligenter recognitis: in faciem absolutam figurāq; pristina pzo virili redderemus. vt
qui Rosarius olim fuisset: nūc agnitus veluti ex horrida z longa peregrinatione: domūz tandē ex cultis ad suos
rediret. Te igitur patronū z dñm Ambrosii rosate cognosce: te gentis sue columē salutarē: te sibi vindicē parauit:
qui regum palatia colis: z in aula pncipum totus es. Hunc cum leges: itēq; te legisse non penitebit: tam varia et
experta: tam multa z presentanea remedia affatim mīstrat. Quo fit vt nō temere scuti rosam floz pulcherrimū
esse: iam pridē apud nostros receptū est: sic liber iste oīum recentioz vigilias atq; artes. qui de hac re scripserunt
facile superat. Quātum vero vniuersitatis z elegantie Rosa ipsa pre se ferat assidue audis: quottidie lectitas. Que
z si inter coronamenta mortalium sero apud veteres recepta sit: ob id non debet mirari. Plinius secūdis noui-
comensis pterraneus tuus: Veneris enim ea z sane deo potentissime tantū fuerat. cuius numen ipsi quoq; ma-
gni oīz reformidāt. Proinde apud Apthonium scriptum est. Qui rose pulchritudinem demirā: plagam Vene-
ris cōsideret. Sed hoc vetus est. Quā lepide z elegāter. Libani^o sopbista grecus rosam Veneris describēs: eam
floribus singulis anteponit. Et qñ fabella ipsa lepidissima est: non insuauē tibi fore duxi: si pauca ex illius pte-
tu sumatim pposuero. Quo inquit tpe deab^o pastor iudex datus est: angebat Juno: angebat Minerva: q; cestu
illo: qui cingulus erat: in quo amoris vires insunt z cupidinis: se Venus veluti medicamēto quodam z forme le-
nocinio exornasset. Ita in certamē pus vēturas negabant: q; vbi a se Venus cestum deponeret. Dempfit dea cin-
gulū: pacta sibi cesti vice alium ornatum querere. Ad Scamādru pergit lectura floz: qua se priatus sub ripa ex-
plicabat berbīdum. Lora ibi dea. statim qua cā venerat ornatum querebat sibi. Tūz nescio qui mire suauis aspi-
rare odor visus: iam lilia iā violas legerat. quū tñ odor ille magis iterim: magisq; blandiebat. Pergit aure flagra-
tis vestigia subsequi. videt rosas: visamq; narib^o admouet: z esse hāc suauolentie illius matrē cognoscit. Ibi flo-
rea aspernata ceteros abycit humi. Tantūq; rossa coronata recepit se ad idā denuo. Nec at pū Veneri flos q;
flozi Venus conciliare gratiā visa est. Adeoq; cōfestim Juno Minerva: victē: vt ne ipse quidem pastoris expe-
ctarent calculū: sed accurrētes vtraq; sertum crinibus detraxerint. flozq; deosculare ipsum: rursum Veneris
capiti reposuerūt. Nec mi patrone iō subtexui: vt pñm quāti tua Rosa sit explicatius legeres: z mox ne ipsum
libellum: qui medicie Rosa inscribitur: gratia z fauore defraudarem. Conati certe sumus: vt q; absolutius fieri
posset tuus Rosarius a Birreta nostro tui beniuolentissimo: z a Grāscio girardengo socio z contubernali vi-
ro industriō ac diligenti ad te mitterē. Qui z si cetera vita laudatissimi sunt: hoc tñ maxime excellere iudicant:
q; nihil nō ante castigatū z expolitū imprimēdū cūrent. Ad tantā auaritiā z fordidos sumptus ex ipse flosib^o
maxia pe lapsa est: vt libris pperā: aut temere scriptis: nō aū recognitis: siq; idipsum iusserit in pei^o semp reuerterit.
Sed de his satis. Tu modo ostēde. vt facis. Tibi nostra studia z lucubratiunculas placere. Nō deerūt qui tibi
breui maiora z absolutiora prestabūt. Vale meū pfidū z studioz omnium Decenas.

Tabula

8

¶ Quoniam auctor iste circa ordines librorum: et colloca-
tionem capitulorum egritudinum: ab aliorum vestigiis et ex-
plo deuiauit. Primo enim cepit ab vltimis morbis tan-
quam a communioribus: procedendo ad particulares egritu-
dines. Que observatio et si magistralis magis sit: diffici-
lis tamen redditur ad perquirendum que in proprium cupimus. Je-
circo tabulam hic nouam preposui egritudinum omnium a
capite usque ad pedes post tractatum de febribus: ut tibi
omnia facile inuentu forent. Quid enim in scibilibus: ut
testatur philosophus in libro de memoria et reminiscencia: est fa-
cilis memorie. Quare cartarum numerus quamperitissime
illud indicabit. Lege feliciter. Et si qua perperam impres-
sa aut lingue anglice egestate perplexa videbuntur: mul-
ta. n. sermone patrio inserta sunt. rogo amice lectoris ignoscas.

¶ De febribus

De febre quid sit.	carta	3
De calore febrili		
De tertiana et eius nomine		3
De tertiana quid sit		3
De accidentibus febribus.	<i>varietas et moribus</i>	5
De dieta febricitantium in spali et in gnali		10
De febre flegmatica quotidiana		11
De febre empiala et liparia		14
De febre emiritea		14
De febre quartana et eius speciebus.		15
De quartana continua		18
De febre sanguinea videlicet de sinocha		18
De febre effimera et morbis imaterialibus		20
De febre ex crapula		20
De ethica febrili. et sunt in istis capitulis dubia appropria- ta ibi posita		20
De ethica senectutis		23

¶ De egritudinibus capitis

De dolore capitis	5. 2. 69
De cura emigrancee	71
De speciebus sode	72
De frenesi	6
De vigilijs	5
De profunditate somni	10
De epilepsia	60
De apoplepsia	64
De paralesi	64
De spasmo et eius speciebus	102
De spasmo puerorum	104
De tortura oris et faciei	104
De reumate	49
De litargia vera et non vera	10 et 131
De mania	131
De scotomia et vertigine	132

¶ De egritudinibus oculorum.

De anotomia oculorum	107
De obtrahia	107
De rubore oculorum	108
De tela et pano oculorum.	108
De lachrymis oculorum	109
De lippa oculorum	109
De cataracta	110
De debilitate visus	110
De noctilupa passione oculorum.	112
De inuersione palpebrarum	112
De verruca in oculis	113
De cura lippe oculorum	113
De ordeolo oculorum	113
De petrificatione palpebrarum	113
De nodo palpebrarum	113

De scabie et pruritu oculorum	113
De carnositate palpebrarum	113
De pediculis palpebrarum	113
De tumore palpebrarum	113
De casu pilorum palpebrarum	113
De difficultate aperiendi oculos	113
De fistula cacro vlcere et sanie oculorum	113

¶ De passionibus aurium.

De anotomia aurium	114
De surditate aurium	114
De tinnitu aurium	115
De dolore aurium	115
De vermibus aurium	116
De apostemate aurium	116
De vlceribus aurium	116
De sanguine fluente ab auribus	116

¶ De passionibus nasi.

De anotomia narium	116
De fetore nasi et oris	116
De defectu odoratus et nocuentis eiusdem	117
De sternutatione	117
De polipo nasi	117
De vlceribus et vulneribus narium	117
De fluxu sanguinis narium sistendo et prouocando ex- tendens se ad alia membra unde fluit	8

¶ De passionibus oris et lingue.

De fissura labiorum. De excoriatione oris et vlceratione gin- giuarum et lingue	7 et 118.
De nigredine lingue et siccitate eius	7
De anotomia dentium et gingiuarum	118
De dolore dentium	118
De commotione dentium	119
De infectione dentium	119
De corrosione dentium	119
De stupore dentium	120
De stridore dentium	120
De eradicatione dentium et eorum regeneratione	120
De paralesi lingue	120
De spasmo lingue	120
De humiditate lingue et salina multa	121
De cacro in ore et vlceratione gingiuarum	121
De noli me tangere. Herpete. cingulo. lupo.	121
De mollificatione et tūore gingivarum et eorum sanguine	121
De sputo sanguinis	124

¶ De passionibus cordis et partium pectoris.

De cardiaca passione et tremore cordis	69
De sincopi	6
De ptili et empimate	52
De tussi	54
De asmate	55
De cura rancedinis vocis	55
¶ De passionibus stomaci	86
De mala complexionem stomaci calida	86
De ardore stomaci	87
De mala complexionem stomaci frigida	87
De indigestione stomaci	88
De inflatione stomaci	88
De apostemate stomaci	89
De dolore stomaci	89
De appetitu canino	7 et 89
De siti	5
De fastidio abominatione subuersione et nausea	90
De cura appetitus irrationalis	90
De vomitu	7 et 90
De singultu	90

angl. 82

Tabula

De vulneribus - 122.

De eructatione
De regimine sanitatis stōaci ⁊ oīum mēbroꝝ
De quāritate cibozum assumendorum
De ordine dietandi
De dieta s̄m tempora anni
De hora comedendi
De consuetudine dietandi
De his que requiruntur s̄m diuersitatem etatum

De passionibus epatis.

De discrasia epatis.
De opilatione epatis
De speciebus ictericie
De speciebus idropissis
De incisione idropissis cum ferro
De egritudinibus splenis

De passionibus renum ⁊ vesice.

De lapide renum ⁊ vesice
De incisione lapidis cum ferro
De stranguria
De diabetica passione
De diamnica passiōe qñ yrina egredit̄ inuoluntarie
De mictu sanguinis
De vlceribus renū ⁊ vesice
De ardore yrine
De apostemate renum ⁊ vesice
De dolore renum

De passionibus intestinorum.

De speciebus fluxus ventris
De constipatione ventris
De cura tenasmonis
De egressione ani
De cura emoroidarum
De colica ⁊ iliaca passiōe ybi ponūt mltā remedia
De passionibus matricis ⁊ de sterilitate ⁊ ipregnatiōe.
De sterilitate
De modo generandi
De cura sterilitatis mulierum
De retentione menstruoꝝ
De cura fluxus menstruoꝝ
De p̄cipitatiōe m̄ricis ⁊ eius dislocatione
De suffocatione matricis
De confortatione matricis
De largitate ⁊ strictura matricis
De signis impregnationis
De cura abortus ⁊ alijs sibi annexis
De prouocatione fetus ⁊ secundine
De mola matricis
De prouocatione lactis in māmillis
De inflatione ⁊ ardore māmillarum ⁊ testiculoz
De vlceribus ⁊ vulnerib⁹ matricis
De apostematibus matricis

De passionibus virge ⁊ testiculorum.

De cura inflationis testiculorum: quere in cura inflatio-
nis māmillarum
De bernia
De apostemate testiculorum
De apostematib⁹ ⁊ vlceribus virge

De arretica passione ⁊ eius speciebus.

De dolorib⁹ iūcturaz secundum diuersos hūores
De dolore ex ventositate
De membro contracto
De preseruatiōe ab arretica

De apatib⁹ exteriorib⁹ vt in se includunt oīa apata. vt
st variolę. panericy ⁊ filia. ⁊ aliq̄l̄r et d̄ iteriorib⁹ apatib⁹.
De diffinitione ⁊ diuisione apatis
De cura apostematia calidi
De flegmone
De apostematibus frigidis
De apostematibus duris
De apostematibus interioribus
De scrofulis ⁊ glandulis
De nodis
De carbūculo ⁊ igne persico
De panericio apostemate vnguis
De variolis
De cancro et vlceribus.
De fistula
De antrace
De rancula
De malo mortuo
De dislocatione
De dislocatione mādibule
De dislocatione spondilium
De dislocatione adiutorij
De dislocatione cubiti
De dislocatione iuncture manus
De dislocatione anche
De dislocatione genu
De dislocatione pedis
De contusione neruoz
De lepra
De infectione ex coitu leprosi vel leprose
De regeneratione pilozum
De accidentibus cōcomitantibus leproso
De decoratione
De his que faciunt bonum colorem
De morphea
De tineā
De fauo capitis
De scabie
De lentigine ipetigine ⁊ serpigine
De his que faciunt bonum odorem
De sudore ad sistendum ⁊ puocandū
De venenis
De cura veneni preseruatiua
De cura morsus aialium venenosorum.
De regimine iter agentium
In 5º libro ea continentur que ad antidotarium perti-
nent. quozum capitula sunt vt infra.
De modo dealbandi ceram
De modo faciendi penidias
De modo lauandi oleum
De modo faciendi oleum nardinum
De modo faciendi oleum masticinum
De modo faciendi oleum de laudano
De preparatione reubarbari
De modo faciendi oleum de reubarbaro ⁊ oleum de ci-
namomo
De modo faciendi lac virginis
De modo faciendi aquam nigram
De modo faciendi aquam de tartaro
De modo faciendi clarettum
De modo faciendi acetum
De modo faciendi aquam dulcem

Finis tabula

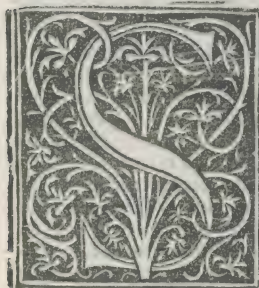
De febrib⁹. 3º.

De febribus

3

Practica Joānis anglici phisici clarissimi ab operis
prestantia Rosa medicine nūcupata.

Sicut dicit Salte.
p̄mo d̄
ingenio sanitatis: non vi-
siles nimis curias et au-
las p̄ncipū: sicut nec ego
fecit quousq; sciverim li-
bros: q̄ dicit Salte. 7. de
ingenio in p̄mio: non ē
possibile aliqd fieri pro-
ximius deo q̄ per sciam.
Ideo optavi humilib' sa-
cere istum libzū. Quia tñ
nullus liber est sine vitu-
perio: sicut dicit Salte. z.

de crisi: ideo nec iste sine vituperio erit. Rogo tamē vt
istum libzū videntes nō dente canino mordeant s; bu-
militer pertractēt: q̄ quicquid hic dicit erit vel auctē-
ticus vel longa experientia approbatum: q̄ hec oīa ego
Joānes d̄ gadeidē 7. ano lecture mee op̄laui. ¶ Circa
quez libzū talem volo obseruare processuz: q̄ p̄mo volo
nomen inuestigare cuiuslibz morbi. 2. diffinitionē. 3.
occasionem eius et cām. iuxta illud Jsaac. 4. febriz. c.
de ictericia: omne qd volumus inuestigare trib' modis
intelligimus: aut suo nomine qd est ad placitū: aut diffi-
nitione eius nām ostendente: aut actione eius effectum
demonstrante: et ibi actio idē est qd occasio vel causa. 4.
dicam signa gnālia et specialia: q̄ accidētia in firmo sūt
signa medico: vt dicit Joānitius. c. de signis officialium
membrozū. 5. pronosticū. 6. curaz: et ibi seq̄do Mesue
dicam que sunt faciēda in cura cuiuscūq; morbi pericu-
losi et curabiles. Ante tamē q̄ ista fiāt volo nōmē istī li-
bri imponere: vocando ipm Rosam medicine pp̄ gngz
additamenta que sunt in rosa: quasi gngz digiti tenētes
rosam de quib' scribitur. Tres sunt barbati: sine barba
sunt duo nati. i. tres articuli vel partes circūdātes rosaz
sunt cū pilositate: et due sunt sine: et id crunt hic quinq; li-
bri. p̄mi tres erūt barbati barba lōga: q̄ ad multa se
extendēt: q̄ erunt de morbis cōib': et quot modis dicat
morbus cōis vel vls vide in p̄mio secūdi. Duo seq̄n-
tes erūt de morbis p̄cularibus cum declaratione ali-
quozū omissozū in p̄cedētibz quasi sine barba. Et
sicut rosa excellit omnes flores: ita iste liber excellit oēs
practicas medicine: q̄ erit pro pauperibz dimitib' ci-
rurgicis et medicis: de quo non oz multum recurrere ad
alios libros: q̄ hic. v. s. satis de morbis curabilib' in spe-
ciali videbitur et in gnāli. ¶ Sunt ergo capitula multa
primi libri. p̄mū est de fe. colerica tertiana simplici et
duplici vera et nota et causone et accidētibz. p̄ accēns ē
sitis. 2. vigiliē. 3. dolor capitis. 4. frenesis. 5. sin-
copis. 6. fluxus ventris. 7. cōstipatio ventris. 8. de
ictericia. 9. de aduisione et siccitate lingue. 10. de vlce-
ratione lingue. 11. de vomitu. 12. de canino appetitu et
eius defectu. 13. de sudore ad sistenduz et pronocandū.
14. de fluxu sanguis nariū. 15. d̄ pfunditate somni et li-
targia nō va. 16. de dieta febricitantiū i gnāli et spāli.

¶ Capl' 2. p̄ncipale est d̄ quotidiana diurna et nocturna
et de emittitēis et de empiala et liparia.

3. p̄ncipale est de quartana et de eius speciebus.

4. Est de febre sanguinea.

5. De febre effimera et morbis imālibz.

6. p̄ncipale est de ethica febrili et senectutis: et sunt
in istis caplis dubia appropriata ibi posita et.

¶ Quia ergo tres primi libri crunt de morbis cōibz et

inter eos cōmunior est fe. et inter fe. cōmunior est coleri-
ca: ideo p̄mo de ea tractandum est. p̄mo ergo ponēda
est diffinitio febris absolute: et diffō febris colerice.

¶ De febre quid sit. Caplm. I.

Febus nihil aliū ē nisi calor nālis mu-
tatus in igneus. p̄mo affo. et fm
Sa. 8. d̄ ingenio sanitatis. in p̄n. f. 3. Auer. in
3. coll. ca. 3. Febris est calor qui totū corpus
ledit: q̄ omnes actiones et passioēs mēbroz.
et hoc debet itelligi sic: fe. hūozales sunt in hūozibus: ef-
fimere in spiritib': ethica in mēbris solidis: et calor g est
in partib' vicinis est accēns morbi et febrilis non febris:
et ista cōtinet totū corpus fm diuersas partes nisi impe-
diat: vt dicit Auer. in. 4. vnde colerica est circa coleraz:
flegmatica in toto flegmate nisi impediāt ppter opila-
tionē vel ppter aliqd tale: et hoc aptitudinaliter est per
totū: et hoc sufficit ad diffōnez vt videbitur in. 5. lib. vbi
cōplebo deo dātē p̄ma omīssa p declarationē eoz. Mō
de colerica febre q̄ duplex ē: cōtinua et interpolata. Inter-
polata ē tertiana pura vel nota: cōtinua ē causon.

¶ De tertiana et eius nomine.

Primo de tertiana sciēdūz q̄ est fe. ipsa tertiū diē
tenēs fm ethimologiā nois: et ideo 4. p̄ti.
affoz. fe. in diatritis. i. in tribus dieb' ita hic. Uel d̄ ter-
tiana quasi tertium tenens vel tertium diem vel tertiā
horam p̄lei: q̄ fm Salte. libro de dinamiduz quasi in
principio Colera rubea ab hora diei tertia vsq; ad horā
nonaz dominatur regnat et mouetur. ¶ Ex his apparet
siue sint due tertiane: siue vna simplex: mouetur de ter-
tio in tertium: vel de tertio diē in tertium diem: vel de
tertia hora in tertiam horam sequentis diei: et si sit con-
tinua tunc mouetur fortius: et hoc si derelinquatur natu-
re p̄prie: et non impediatur.

¶ De tertiana quid sit.

Secundo videndum est de diffinitione tertiane
fe. que est calor innaturalis de incēso-
ne colere generatuz ledens oēs actiones et passioēs mē-
brorum de tertio in tertium. ¶ Ad cui' intellectum oz
scire q̄ colera multiplex est: naturalis: et non naturalis.
Nō naturalis est multiplex: nota pp aduisione flegma-
tis: et est nota ppter aduisione colere eruginose que vo-
catur zinaria vel prassina: sed de istis non fit fe. vt dicit
Jsaac: et Auer. ponit q̄ sic in. 4. coll. sed ipsa est mortali:
ideo de eis non fit fe. salubris: et ideo vterq; auctor sal-
uatur. Et est colera nota et non vera ppter admixtiōez
flegmatis subtilis: et illa est colera citrina: et est nota per
admixtiōez flegmatis grossi et illa colera est vitellina.
et lz Auer. imponat Salte. q̄ illa vitellina sit calidior na-
turali. tertio colliget: hoc est verum de colera vitellina
que fit ppter mixtionem flegmatis grossi ingrossati p
calorem consumentem partem subtilem flegmatis: non
de illa vitellina que fit per admixtionem grossi ingros-
sati a frigidityte comprimente et dēplante. ¶ Item no-
randum q̄ de colera pura non est fe. nec ipa absoluta ab
alys humozibus est subiectuz fe. tertianarum salubriū:
sed sanguis subtilis colericus aut humiditas in qua do-
minatur colera. ¶ Et si dicat Auer. vel alius q̄ de cole-
ra pura non fit tertiana pura: sicut dicit Auer. tertio col-
liget. dico q̄ hoc est verum de sanguine colerico vel de
humiditate colerica cū qua non miscetur flegma. et hec
est intentio Auer. tertio colliget. capl. 3. Et si dicatur q̄
tunc non potest dari laxatiūz in tertiana: q̄ non ē me-
dicina purgatiua sanguis. dico q̄ verum est sanguinis
puri non alterati nec mutati non est laxatiūz: tamē san-
guis alterati satis possibile est vt pars colerica i sangui-
angl. a 3

De febre

ne purgetur: qz fm Isaac que profunt colere p sunt san-
guini: vel talis medicina est: sed non est bonum: ita ea fz
Damascenum scda particula affo. suorum: vel tertio mo
potest dici qz colera iuuatiua vel necessaria potest face-
re fe. et esse subiectum euacuationu fe. tertianarum tamē
colera supflua nō: qz nullo mō nutrit nec pōt digeri.

Cause Circa causas tertiane sciendū est qz fortior
causa in generatione eius est quando domi-
natur complexio sanguinea in caliditate et siccitate: bz
preparationes vt generetur in eo talis calor: et illa est cā
tertiane que est in materia infra venas. scda causa ē pre-
parans ad calorem in naturalem in superfluitatibus ter-
tie digestionis que est in mēbris ppyis: et ista est cā ter-
tiane interpolate: qz extra venas est mās: sed cause in pri-
culari et speciali sunt multe: sicut cib⁹ calidus et sic distē-
peratus. vel qz recipit in multa quātitate talis cib⁹: aut
nimis diminuit cib⁹: aut recipitur sup ieiuniū: qz tunc
pūritat in stomacho et epate ad caliditatem et siccitatem for-
tez: et inducit stomachum et epat ad talem cōplexionez: et
sanguis qui fiet a tali cibo erit calidus et siccus distē-
ratus: et multiplicat colera in quantitate et impedit ope-
ratio fellis: et nō trahit colera: et ita remanebit cum san-
guine et inflāmabit: qz fiet odiosus nāe et destitutus et pu-
rescet: et ideo qñ exiit colera a sua via naturali in quāti-
tate vel qualitate vel ambabus simul: tunc colera rema-
nebit infusa sanguine: et mēbra nutrita ex isto sanguine exi-
bunt paulatim a sua cōplexione nālī ad malaz cōplexio-
nem calidā et siccā: et fiunt morbi colerici. Silt aer cali-
dus et siccus et exercitiū nimium et vigilia multa et accitua
aie: sicut ira furor cogitationes cordis et his filia sunt cā
fe. colerice. Et aliquando est causa opilationis pororum in
cute per quas debet euaporari calor: quia sicut dicitur
tertia particu. regni. 2. mē. io. i. qz tunc cōculcabitur ca-
lor intus et faciet quod dictum est et aliquando est a cō-
plexione radicabili preparate.

Signa Circa signa. i. circa signa sciendū est qz signa
gnālīa fe. putridarū eis propria tātū sūt duo
vt dicit Auer. 3. coll. ca. de signis ppyis fe. putridarum.
¶ Unū est qz vrina in pñ ipso talis nō bz calor est ipe-
ditus sup bu. ad digōne vel hūoz digōne. ¶ Aliud qz
pulsus est vari⁹ et diuersus: varietas. n. fit in putridis sup
humoz multitudinē aut malitiā vt dicit. c. pcedēti ibi
des. Silt Valy. 2. p. tricu. regni. cōmē. io. ca. de signis ca-
lidis et hūidis cordis: dicit qz pulsus ppyis fe. putrida-
rus est vt sit exitus respiratiōis p cōstrictionē pectoris
et per cōstrictionē artariarū maior et velocior in introitu
ei⁹ per dilatationē: qz tales febres plus peccat sua putre-
dine qz sua inflāmatione: et iō cōstrictio maior est dilata-
tione: qz per cōstrictionē expellunt vapores putridi. per
dilatationē attrahit aer frigidus: et iō quies post dilata-
tione est minor qz ges post cōstrictiones dicit Valy ibi
des: et est ges illa frequēti⁹ qz alia. ¶ Aliud signū ē qz
qñ paties ponit i balneo et sentit horribilitatez tūc ē ibi
putrida: si nō: tūc ē effimera: et B supposito qz febricitet.
¶ Circa signa spālīa fe. tertiane interpolate est sciendū qz
ipsa intelligit cū trib⁹ significationib⁹. i. re nālī: nō nālī
et extra naturas sicut ponit Isaac. 5. fe. Nālīs res sūt etas
pplō. Non nālīs sicut tēpus aer regio. Res extra nāz sūt
cut occasiones que fiūt a mā morbi: sicut rigor frigus et
tarditas accessionis et similia. ¶ Per rem nālem sic co-
gnoscit qz patit vt plurimū hanc fe. cui⁹ cōplexio est ca-
lida et siccā et etas iuuentutis vt est etas a. 25. annis vsqz
ad. 35. maxime si fuerit macilentus et crispus capilos ha-
buerit et rari⁹ corpus: et tertiana que fit cū conuenientia
istorū priculariū ē vera tertiana dicit Sal. 4. affo. 2. mē.

58. ¶ Per rem nō nālēs itelligitur qz plimū ori⁹ i esla-
te: et cū aer fuerit mutatus in calidus et siccus: similis si re-
gio et exercitiū ifirmi sit in ei⁹ sanitate fuerit laboriosus
aut studiosus et sollicit⁹: qz sollicitudo atqz labor facit
calorem. ¶ De re extra natura sic intelligitur: qz fe. cuz
sit de materia calida et sit colerica et vicina mēbris sen-
sibilibus necesse est vt eam precedat rigor molestissim⁹
pungitiuus quasi acus et spine. Acumen enīz colere ru.
transiens per sensibilia membra que nō sunt assueta: pū-
git ea et generat tremorem qui rigor dicitur. Similiter
natura refugit ad interiora propter rem nocitiuam pū-
gentem et tunc exteriora infrigidantur quousqz calefiat
materia atqz ferueat: eiusqz calor per totū corpus diui-
datur: tunc in principio calor obtunditur ab humore pu-
tredinali: et cū complete putrescit miscetur cū calore na-
turali: et tūc per totum corpus spargit et est incensio ma-
gna sicut vigilie dolor pūctura in epate et acuti fumi de
corpore egrediunt appetitum perdunt os amarum ha-
bent et in statu paroxysmi et totius morbi sicut in quarta
accessione pānos a se expellunt: qz tūc est status et vlti-
mitas accidentiū: et in fine quarte accessionis est sudor
colericus vel egestio tincta: qz si fuerit lenis et subtilis:
tunc cuz sudore: si grossa et grauis cū egestionē: si medio
modo inter ista tūc cum vomitu purgantur. ¶ Urina i
hac fe. est rubicunda ignea subtilis: causa ruboris est ca-
lor corporis: causa subtilitatis est siccitas colere. ¶ Urina i
vrina ru. in colore. subtilis in substantia: clara inferius.
obūbrata in superficie: in iuvene flegmatico aut mulie-
re duas tertianas signat. ¶ Urina ru. in colore. sub-
tilis in substantia. obūbrata superius. in sene duas ter-
tianas signat. ¶ Urina ru. in colore. subtilis i sub-
stantia. obūbrata superius: in puero tertianas continuā
signat. ¶ Urina ru. in colore. subtilis i sub-
stantia: obūbrata valde et confusa in substantia liuens
superius manifeste continuā tertianaz de colera natura-
li signat. ¶ Et qz fm Sal. 4. affo. cōmē. 5. nulla inter
causonem et tertianaz differentia est in materia qua ge-
neratur: qz ambe nascuntur de colera ru. sed tamen cau-
son est cum ipsa colera dominetur et augmentetur ebul-
liens intra venas cum sanguine mixta in locis propin-
quis cordi vel ori stomachi vel pulmōni: Sed tertiana
est cum mouetur colera per corpus in locis remotiori-
bus a corde: et si iuxta venas magnas tunc est tertiana
continua: et si in carne putrefiat colera et moueatur mo-
tu putredinis ad partes cutis: tunc est periodica sine in-
terpolata: qz vbi vapor materie putrefactae dissoluitur et
vaporat extra non continue vadit ad cor sicut cum est
iuxta venas: quia ibi conculcatur et non habet euentua-
tionem quousqz ad cor veniat. Idem est iudiciū d ter-
tiana continua et causon: quia non differunt nisi fz ma-
gis et minus: et quia de flegmate falso potest esse tertia-
na continua sicut et causon et sic de alijs. ¶ Urina ergo
rubicunda in colore et tenuis in substantia causonem si-
gnat. Sed causon est triplex: colerica sanguinea flegma-
tica falsa. i. de flegmate falso. Colerica est vera si sit d co-
lera ru. si de colera eruginosa nō est pura mortalis. Sa-
guinea est minus pura qz colerica et est duplex: causon:
sinobides et sinochif. Causonides et fleg-
matica est minus pura. tamen sanguinea purior: cole-
rica purissima: vrina in colore rubicunda magis tenuis
in substantia qz spissa: obūbrata et superius liuens
sinobidem causonidem signat. ¶ Sed vrina rubicu-
da in colore magis spissa qz tenuis in substantia: obū-
brata in superficie et confusa: liuens superius sinochum
causonidū signat. Et si sit de flegmate falso tūc vrina est

ruffa cū substantia vergēte ad spissitudinē: q̄ flegma sal-
sum sit: q̄ altera pars flegmatis adurif 7 inficif colera:
intēfio coloris daf a colera: substantia ex pte flegmatis.
¶ Si. n. substantia talis v̄rine a sanguie fozet magis in-
tēf. si a flegmate fozet plus remiffa et magis spiffa. Q̄fi
est de illo flegmate: feb. ascēdit ad ruffedinē 7 est liuens
obumbrata os est falsus 7 est purit 7 in toto corpore q̄fi
vel circa minerā putredis 7 est patiens aliquāliter som-
nicalofus: ita nō est in alijs speciebus caufonis: sed cum
infatā vigiliā cū dolore capitis vehemēti 7 cū inge-
tudine 7 malitia tolerādī 7 ariditate lingue: q̄ videt fl-
bi totus ardere interi: q̄ caufon interpretat incēdiuz.
Dicit Salie. 2. particula affozif. cōmento. 22. 7 voluit se
de latere ad lat 7 loca mutat 7 retinent supfluitates: 7
si habeat saluū multā 7 saluginē in ore 7 est somnicalo-
fus: tūc significat q̄ est de flegmate falso. ¶ Modo vi-
deamus signa per pulsū. Pulsus. n. in initio accessiōis
pus q̄ calor fuerit per corp 7 dispfus est parvus subtilis
debilis tardus rarus ppter hu. qui obruit vel opprimīt
calorē naturalē. In pncipio ergo corpus extra infrigida
tur: sed quādo calor extraneus generat in illo hu. putri-
do misceat cū calore naturali ppter caloris cremētū cre-
scit: 7 fit magnus velox: frequēs: velocitas tamē est eq̄-
lis: ordinata nō intersecta in tertiana pura: 7 quāvis sem-
per in pncipio paroxysmi fit pulsus tardus rarus 7 c. ta-
men raritas 7 dēfitas ipsius diminute sunt a raritate et
tarditate que est in feb. quartana plurimū valde: q̄ in
p̄mis paroxysmis quartane videt q̄ fit vena pulsantis so-
lida coartata quasi traba ad interiora 7 pbibet eleua-
tio: sed in p̄mis paroxysmis tertiane nō est hoc: sed tardi-
tas ibi est 7 p̄pinq̄uitatē dīspōnis fm quā vnusquisq̄
hominū est fm naturā. Feb. v̄o quartana cū incipit: tūc
ipsa ponit pulsū h̄itis eam: quāvis sit adolescēs fm dī-
spōitionē pulsus eius qui est in vltimo 7 fine senectū-
tis eius. hoc Salie. 2. de crisi. cap. 3. in. 4. cap. optime po-
nit signa quartane continue. 7 ideo illud vide.

Pronosticatio. Quito ponamus pronostica-
tionē. Circa quā sciendū est
q̄ Hypoc. ponit p̄noscationē. 4. affozif. affo. 59. Ter-
tiana vera si nō indicat seu terminat in. 7. p̄iod. longissi-
ma erit. dicit Salie. ibidē: q̄ aliquando peracuta tertia-
na terminabit: aut 3. aut 4. aut 5. die. Similiter tertia-
na vera in eodē numero interpolatōis finitur: nec expe-
crat 7. p̄iodū. Et ideo Salie. 2. de crisi. cap. 3. dixit q̄
si videris vrinā egri tendentē ad ruffedinē tinctam ad
rubedinē clarā: 7 vides eā equalis spissitudinis: deinde
nō videris eam morari quādo venerit in ea nubes alba
natans in sumo eius: aut pendēs in medio: 7 nō scietis
post hoc q̄ ipsa est tertiana pura: 7 nō pertrāsit 4. p̄-
roxysmū donec psumat: tūc nō eris lapis absolute: s̄ la-
pis molēdini. ¶ Et si vrina fuerit vehemētis citrinita-
tis 7 nō appuit in p̄p̄iodo nubes: neq̄ in medio aq̄: nec
in summo eius: tūc hec tertiana plonget quousq̄ super-
ueniāt septē periodi: deinde psumet. ¶ Itē ponas ma-
num tuā sup corp: si in p̄mis obuiet tibi cū ipm tangis
caliditas multe acuitatis quasi eleuet cū vapore: decide
ipsa nō morat quin debilitet 7 vincat eam manus tua:
nō est sic in feb. maligna adurētē sicut est caufon. nā cū
in illa feb. ponis manum tuam super corpus: tūc quāto
plus moratur est caliditas acutior: 7 magis ledēs manū
7 malignior. ¶ Itē si in feb. tertiana bibat aquā frigi-
dam patiens: sicut recedit corpus incipit habere euacua-
tionem colericā: vel per sudorē vaporosum: vel p vomī-
tum: vel per fecesum: 7 fit pulsus: tunc quasi hominis sa-
ni in dispositione exercitū vel intrantis balneum: 7 fit

magnus velox 7 fortis cum fuerit a pncipio equalis: ita
nō est tertiana nota: sed augef morbus: sed tibi plonga-
tur: ita fere ponit Salie. vbi pus. caplo de crisi: 7 contra-
ria iam dictoz contingūt. ¶ Itē ad cognoscendū tēpo-
ra istius morbi 7 aliarū feb. sciendū q̄ anticipatio poris-
moz magis q̄ solebat signat augmentū: sed postpositio
declinationē si equaliter veniat: aut ante signa digōnis:
aut post. si ante tūc est initū. si post tūc est status. ¶ Si
militer pōt p̄noscari per lōgitudinē 7 breuitatē paro-
xysmoz per diminutionē: aut magnitudinē: aut paruita-
tem: aut lenitatē dicit Isaac. 4. feb. caplo de cura aliena-
tiōis. Itēz Auerro. 4. colliger. cap. de signis laudabilis
7 illandabilis crisis: dicit q̄ pncipiū egritudinis in feb.
est quādo accidētia apparere incipiunt 7 nō sunt fortia:
q̄ tēpora afflictōis erunt. de p̄p̄ietate hui 7 temporis
est vt natura nullū signū digestiōis in vrina ostēdat:
nec in sp̄uto: nec egritudo p̄noscatur efficiat: nec acutior:
sed signū augmētū est quādo egritudinis accidētia ac-
crescunt: 7 tūc tēpus afflictōis plonget: 7 tempus quie-
tis abbreviat: sed anticipatio paroxysmi augmētū egrī-
tudinis nō signat: sed cū hoc longitudo tēporis: aut for-
titudō nō augef vel adiungat qd est: q̄ quādo anticipa-
tio facta est a fortitudine egritudinis et a multitudine
materie. tunc est lōgitudo paroxysmi 7 fortitudo: sed q̄
anticipatio est a fortitudine virtutis digerētis 7 ab hu-
moz subtilitate: tūc paroxysmus fortior nō est. Nō est
ergo sola anticipatio augmenti signū. sicut postpositio
declinatiōis signū nō est: q̄ postpositio a paucitate ma-
terie fieri pōt 7 a nature debilitate: 7 tunc apparet decli-
natio 7 nō est inclinatio morbi sed virtutis: 7 in tali de-
clinatione pōt mori 7 nō in p̄ma fm Salienū. 2. de crisi.
Sed qd augmētū p̄p̄iū existit est digestiōis manifesta-
tio: vt q̄ nebula suspēsa in medio vrine videatur: aut in
superficie: sed in statu cōpletur digestio: sed tamē vires
patiētis diuersificant a pncipio morbi: aliter sunt paro-
xysmi quasi similes: nec sunt accidētia tunc semp fortio-
ra in se: sed apparent ppter debilitatē virtutis omnia si-
bi indicantes nociua. ¶ Itēz de caufone pronosticatur
Hypo. 4. affozif. affozifmo. 58. A caufone habito rigore
superueniēte solutio fit: q̄ triplex est rigor: precedens 7
iste est interpolatus. coincidēs multitudine materie: 7
subsequēs expulsio: isti duo rigores sunt aliquādo na-
turaliter in cōtinuis. ¶ Itē Salie. in. 6. affozif. q̄ non est
Hypo. Quibuscūq̄ in caufone tremores fiūt alienatio
soluit: 7 Auicē. in. 4. can. dicat eū esse Hypo. ¶ Itē se-
nib 7 raro accidit caufon: 7 cū accidit pereit: sed iuueni-
bus 7 pueris accidit plurimū 7 infantibus leuior: ppter
humiditatē eoz. ¶ Item tertiana non vera vel nota. i.
nō pura quādoq̄ durat tempore lōgo 7 circiter mediū
anni: quādoq̄ perducit ad molliciē: quādoq̄ ad magni-
tudinē splenis. ¶ Item cū videris pncipiū cum rigore
7 statum cū sudore: tunc nō dubites quin ipsa sit pura
per quātitatez elongationis paroxysmi super. iz. hor. est
eius elongatio a puritate. ¶ Et in nō pura est vrina cru-
da aut grossa cum ruffedinē aut citrinitate tincta: nō lu-
cida nō clara: s̄ perturbata 7 obscura. Et signa digestiō-
nis ibi aliquādo plonganē vltra per. 7. dies: sed in pura
p̄mo aut 3. aut 5. aut 7. ad vltimum apparent signa di-
gestiōis in vrina 7 pustulis labiorum 7 siccitate eoz:
ita non est in nota.

Cura. Circa sextū. s. curā sciendū q̄ in cura tertiane
sunt quinque partes. Prima circa digestiōnez
materie. 2. circa euacuationē. 3. circa discrasie febrī-
lis amotioez: 7 ista tria ponit Daly tertia p̄cula regni.
cōmento. 91. 7. 83. 7. 21. 4. res est. s. circa accidentia.
angl. a 4

De febre

¶ Circa regimen exhibendi sex res non naturales.

¶ Circa primum sciendum est qd digestio materie est vt natura vincat & dominet. vt dicit Daly. cōmē. 91. tertia particula tegni: & est preparatio materie ad expulsiōē. si igitur materia sit grossa debet subtiliari moderate. si subtilis debet ingrossari. si frigida debet calefieri. vt dicit Daly ibidem. cōmē. 92. Quia igit materia tertiane vere est colera vel sanguis colericus sine mixtione flegmatis. ideo oportet ratione putredinis que causatur ab opilatione cum illis que nō sunt excellentis caliditatis materiam preparare cuiusmodi est radix apy nō semen eius: quia nocet capiti & facit epilepsiam & epilepticum cadere. similiter capillus veneris. semen feniculi noni: quia maturatum antiquis adurit bu. vt dicit Auicē. 3° can. Gen. 21. de passionibus iuncturarum: debet tamē frangi siccitas istoz cum radice liquiri. & caliditas cum viol. & floz. nenufaris & seminibus cōmunibus frigidis cuiusmodi sunt melones citrulli cucurbite: cucumeres non sunt in terris frigidis. ideo non habentur in anglia: nisi tria semina frigida maiora: sed sunt quattuor minora. semen endiuie. scariol. lactuce. portulacē: quibus addo semen papaueris albi: propter siccitatem pectoris & ozis in morbis colericis: & ad somnum prouocandum: quia sitim mitigat. ¶ Siat igitur in tertiana vera talis potus digestius. Be. radicem petrosily. apy brusci. añ. pte. i. endiuie. scolopen. cicoreę epatice. scariol. lactuce. capillozum veneris. plantaginis. añ. 20. i. quattuor vel trium seminū frigidorum maioz & minozum omnium. añ. 3. i. vel. 5. sandal. oium. 3. 5. rasure eboris ro. rub. viol. flozum nenufar. añ. 3. i. aceti modicum fiat potus. quar. te. i. & dimidie & est potus trium libz. quia lage^o cōtinet. viij. libz. cūccari. lib. 5. vel quar. i. secundū diuitias patētis: & sit albißima: quia illa descriptio est calidior mell. ¶ Postea euacuetur colera cum ista. Be. floz. boraginis viol. añ. 3. i. cassia fistu. mundate. 3. i. tamarindozum. 3. 5. si non habeat pa. malitiam pectoris: quia tunc nec acetum: nec tamarindi: nec aqua acetosa debet poni. sene. 3. 5. quia in omni fe. est aliquis adultio humoris prauozum. secūdo decoquatur in aqua: vt fiat lib. i. 5. & est quarta. i. anglicana non picta: quia illa quasi tantus continet quātus quarta anglicana: cūccari qđ sufficit: de tur in aurozaynus bonus haustus: & si videatur medico potest quolibet die quādū potat infirmus de isto addi in suo potu. 3. i. vel. 5. reubarbari in substantia sua. si tamen abhorreat illud stet per noctem in illa parte quam potauit in mane: tunc coletur & potetur: quia reubarbarus est vita epatis: & in tertiana leditur cpar semper: sed non equaliter: & semper dum potat de istis potibus accipiat statim post de tria sandal. coclear. i. vel per se: vel cū aqua endiuie: vel solatri: vel nenufar. ad quantitatem trium coclearium ad minus. Si tamen sit tertiana nota vel nō vera hoc potest esse: quia est in sene vel in puer vel flegmatico vel colerico vel tempore frigido vel in muliere. tūc oportet videre de signis significantib⁹. Si in infantibus lactantibus: tunc regimē debet adhiberi matri dādo ei lacti. scariol. epaticas & cefac. Est enim cefac speciale in tertiana pueri siue detur mulieri lactanti siue distemperetur cum cūccaro et lacte amigdal. & detur puero. ¶ Item spodiū & rasura eboris prou sunt infantibus & patientibus acutam siue detur matri lactanti siue distemperet: vt prius vel cum cūccaro vel cū cassia fistu. mundata ad pondus. 3. i. vel. y. sine periculo. ¶ Sed pueris maioris etatis venientibus ad. io. vel. iz. annos detur reubarbarus cum aqua frigida vel cum syrupo acetoso: quia pueris non debz dari syrupus

violatus: nisi raro: quia habent stomachum mollium ab humiditate eozum magna & gulositate: quia nihil intendunt: nisi comedere. vt dicit Galien⁹. 3° pronostic. & viol. le mollificant stomachum. ¶ Similiter constipentur pueri tales cum supposito de lardo vel cum vno grano vel. y. grossi salis vel salis niri vel cum modico aluminis de pluma cum pinguedine porcina recentis. si ponatur in ano. possunt laxari vel cum stercore murium. si ponat in lacte eoz vel in substantia pomi assati vel elixi abiectis nucleis interioribus vel cum butiro posito in medietate nucis magne super vmbilicum vel cū sale gēma posito in ano. ¶ Si tertianari⁹ sit senex debet dari minus frigida qđ iuuenti tertianario: quia vir⁹ est debilior: & frigida exesse duceret extra temperamentum sibi debituz secundū Auerroym 7°. colliget. & Damascē. secunda particula affozismo. cōmēto. 38. ¶ De bent igitur pauca frigida poni in medicina sua: sicut enidia scariol. capillus veneris: cum quibuscūq; calidis: sicut cupatorio yfopo: et frigidis: sicut ros. melonibus: confortatiuis calidis: sicut est mastix. nux muscata. spica nardi. calamus aroma. Et purgatio eozum debet fieri cum cassia fistu. sene & modico. agarici. polipodio. anisof. karui. maratro: ita qđ tantum sit de omnibus illis: sicut de polipodio: sicut si sit de polipodio. quar. i. tunc sit de illis tribus. añ. 3. i. quia semper in sene est materia parata redire ad frigiditatem: sicut est de aqua calefacta ratione indigestionis: propter frigiditatem complexionis sunt hūiores mali crudi grossi flegmatici: 3 sit a causa forti qđ tertiana generetur in sene dicto a senio: quia a sene dicto a senectute satis possibile est fieri tertianaz fortem curabilem fere cum eisdem cūz quibus iuuenes in fine inuenturis. Eodez modo de flegmatico & muliere & tempore hiemali: quia dandum est aliquid etati regioni & tempori. pmo affozismo. i. 7. & cōmēto. vnde in muliere semper respiciatur ad matricem si menstrua fluat & retinetur: quia iuxta hoc oportet operari. si fluat ponatur coziandrum vel plantago cum alyis medicinis suis. si retineantur: cinamomū: vel spica nardi: vel ortemisia potest poni cum alyis. potest ergo fieri leuissima medicina cūz radice feniculi: petrosilini: endiuia vel rostro porcino: dente leonis: scolopendria: camedf. ro. sandal. melonibus: portulaca: anisof. karui: maratro: & hoc in hieme: quia in estate pauciora calida apponimus cum masti. spica nardi: nuce muscata: liquir. & cūccaro. ¶ Et in parte aliud fieri potest laxatiuz de polipodio & agarici. & sene cassia fistu. prunis tamarind. mirabol. indis: citrinis: kebulis post digestionem materie cum quibuscūq; istozum vel omnibus secundum ordinem medici & potentia infirmi tolerandi expensas & medicinas. ¶ Uerū tamen est notandum qđ dicit Galien⁹ de simplici medicina. di. scda. caplo. 3. qđ camomilla confert omnibus feb. & de isto habeo experimentum summum quod frequenter feci pauperibus & senibus: & alyis non multum delicatis & religiosis qui viuūt de piscibus & lacticiis & similibus frigidis aliquantulū qđ succus camomill. coctus & clarificatus ad pondus. lib. i. vel. 5. & dulcoratus cum liquiritia vel cūccaro. si detur per tres dies continuos mane ad pōdus. 3. i. vel. quar. i. vel. 5. curat feb. tertianas predictoz: & omnes notas feb. nisi corpus esset nimis plectozicum: & tunc cūz clisteri purgetur vel purgatio fiat cūz catholicon: qđ purgat omnes humores: tamen potest acui cum reubarbaro in iuuenē & cūz cassia fistu. in pueris & adolescentibus cum agarico et in senibus mulieribus & flegmaticis vel cum turbit & modico gingibe. si esset tertiana nota de colera vitellina vel cūz

aliqua tali grossa: quia illa nota durat aliquando circiter medietate anni: dicit Aliuc. sicut id est faciendum in tempore hyemali. ¶ Itē cū catholicon bene facto curatur quoti diana: s; cū turbith acutur: vel cum agarico: vel cū car: tamo: et digeratur materia cū succo camomille et mastice. ¶ Itē cum catholicon curat quartana si acutur cū se: ne: et digeratur materia cum succo camomille. et taxibar: bassii: vel camei. vel thimi: vel scolopēdrie: et ista sunt de secretis meis. Et q; camomilla modicum habz de succo fac eā infundi in lacte amigdal. vel in prifana ozde: et tūc succus pōt extrahi: et hoc pōt fieri de florib; camomille l; desiccetur. Similr pulvis flor. camomille eodē mō si ponat in brodio vel sero clarificato: vel in prifana: vel in aqua endiuie: vel in aliquo tali liquido valente ad p; positū: q; tūc Hal. vbi prius dixit q; camomilla valet cōfirmata digestionē. ideo meli; est vt materia digeratur sicut dēū est pus: et tunc detur camomilla modo p̄dicto: ne videatur fieri aliqd cōtra dictū Hal. l; tñ frequenter illud feci tā ante digestionē q; post: et illud valuit. ¶ Ex istis p; scdm pncipale. s. cum gbus debz fieri euacuatio: tamen addo q; flobotomia in tertiana pōt fieri: sed non ante tres vel quatuor accessiones: et q; vna fuerit mutata ad aliquā digestionē: vel in substantia: vel in colore: et q; viri; sit fortis. In die tamē paroxysmi nihil euacuatio: nis fiat in feb. tertiana vel quartana: sed q; aliquādo potest fieri vomit; leuis in initio paroxysmi si videat opoz tum cū aliquo leui medicamine: sicut cū sirupo acetoso vel cū aqua calida: vel cū pēna intincta in oleo posita in gutture: vel cū modico succi sambuci vel ebuli: vel q; meli; est: cū. s. y. seminis attritici: et hoc remotis noctu metis pectoris: q; vomitus nocet pectori. Si tñ corpus tertianary sit bene carnosum comedens carnes multas flobotomia eradicatoria tibi multo plus valebit. Si aut macilentum modicū comedens: nō cōpetet nisi flōmia minoratiua et euacuatiua. Si tamen corpus illius sit album macrum non comedēs carnes: sed fructus et pisces et lactinia minus comperit flobotomia: et non compe: tit: sicut inuit Jfi. super secunda particula affozismoz. Dama. cōmento. 60.

¶ Tertiam rem complent frigida alterantia: sicut plan: tago: morsus dyaboli: que curant a proprietate tertianā: epatica: cicorea: acedula: lactuca: endiuia: scariola: flores nenufaris: rose: portulaca: et semen eius: lentiginis aque: et omnes sandali: et omnia femina frigida: camphora: que resistit putrefactioni pestilentiali: et calori inaturali: cuiuscunq; vt dicit Daly tertia particula tegni. cōmento 193: Spodium etiaz confert ipsis febribus acutis et cau: soni: vt videtur secūdo cā. caplo de spodio. vnde secun: dum Aliuc. gar. in omnibus locis in quibus vtimur ori: gaccara debem; vti nenufare: maxime tempore calido: quia nenufar habet proprietatē conseruare complexio: nes calidas in tempore calido a feb. Ita dicit Aliuc. 193. 6. colliget. cap. de regimine malarum complexionuz. pmo cap. Sed compositū ad hoc est cerotuz Hal. qd ponit p̄mo de simplici medicina de cera: oleo: et aqua est secūdu hunc modū. oportet q; sumas ceram colatā et mundatā quantū possibile est: ideo cera alba est bona: cuius mo: dus dealbandi videbitur post: liquefacias ipz cum oleo liquefactione qua sit bumida. deinde dimitte eā donec infrigetur: tunc pone eam in mortario et contere eaz manibus tuis: et asperge super ipsam aquā frigidā paula: tim quātū possibile est ipsam bibere. postq; aqua nō cur rit ex ea: sed fm se tantū imbibit: ita q; nō posset plus bi: bere: nec q; stet sup ipsam: et tunc est cerotū Hal. qd ifrigi: dat oia apostemata calida accidētia ex sanguie: et ipsa no

minatur erisipilla: et apostemata nominata priue: et pustu: las nominatas formice: et apostemata calida accidētia in carne molli: et ifrigidar adustione accidētia in feb. quan: do ponitur super ventrē. s. super stomacum vmbilicū: et ad vltimū ifrigidar omnes egritudines calidas. Dec Ha. pro maiori parte ibidē. Et ista eadē valēt in cura causo: nis nisi esset causon de flegmate falso: et tunc oportet ad: dere radi. fenici. petrosi. brusci. apy. Ille medicine dicte prius non debent sumi crude. nec debet dari aliquis fru: ctus crudus. possunt tamen dari per se decocti: ita q; de: coctio clarificata detur: vel q; de omnibus simul fiat po: tus: et detur: et q; possunt poni in electuaries: sicut sandali: spodium: rosa: camphora: et similia. tamen vnum oportet hic addere q; in causone et in tertiana cōtinua vel dupli: ci quando sunt diuerse minere putredinis semper detur aliquod cordiale: sicut spodium: lignum aloes: et flor. ne: nufaris et liquiritie: et candi pro pectore: quia est ibi icen: diuz in venis pectoris et pulmonis. Purgatio fiat in ter: tiana quortidiana: vel in causone: sicut in tertiana in: terpolata pura cum cassia fistula munda: prunio: violis: reubarbaro: tamarindis: mirabolanis citrinis: vel kebu: lis si sit de flegmate falso: ita q; mirabolani temperen: tur in nocte precedenti in lacte amigdalorum dulcium cum viuis passis mundis: vel cum mucillagine dragantē vel psily facta in aqua liquiritie. aliter ratioe siccitatis lederet: et tunc debet in crastino fricari ad lentū ignem et colari: et colatura clarificari et dari. et iste est modus pre: paradi mirabolanos in morbo secco: vel siccitate pector: ris: vel cum siti: et ideo non preparatos prohibet Aliuc. cā. quarto. capitulo de cura febrium in generali. magi: me ante signa digestiōis: vt patet ibidē. tamen non fiat flobotomia in causone: sicut in tertiana: nisi esset opila: tio sumā: vel corpus carnosum et repletum nimis: et tunc nunq; eradicatoria cōpetit: quia frenuz colere. s. sanguis euacuaretur: et corpus nimis desiccaret. et desiccatio ve: narum est causa causonis. vt dicitur s; regimis acu. cā. pmo. tamē aliq; pōt fieri minoratiua: raro tamen.

¶ Quartam rem: scilz accidentia mala complent: secun: dum q; diuerfa accidentia sunt: scilicet: fitis: vigilia: do: lor capitis: frenesis: vel alienatio: vel sincopsis: flux; ven: tris: constipatio ventris: icteritia: lingue adustio vel de: nigratio: pustulatio: vel scissura labiorum. et sic sunt de: cem accidentia generalia. et possunt istis addi rigor et fri: giditas: quia sunt in initis paroxysmoz: et sudor vomit: us: casus appetitus vel debilitas: fluxus sanguinis nari: um: profunditas somni vel stupor et.

De accidentibus febribus.

In Circa primum sciendum est q; fitis in tertiana pura vel duplici: vel quorti: diana: vel causone sedatur cum potu aque fri: gide si patiens apparet eam: et sit consuetus bi: bere eaz: et q; signa digestionis appareant: et q; in visceribus non sit apostema: et q; in ore stomachi non sit debilitas nec frigiditas: sicut ponit Aliuc. tertio col: liget. cap. de cura febrium acutarum in generali. primo illud ponit q; quibus virtus est fortis in istis acutis arsi: uis non est expectanda digestio anteq; detur aqua que nō peccat ratione grossitiei et viscositatis: sed ratioe ma: le qualitaris acute tñ. Et hoc idem ponit Jfi. particula secunda affozismoz. Dama. cōmento. 13: q; in causone nō dz mā curari: sed tñ mala qualitas alterari cū aqua frigida. Et ideo secunda particula regiminis acutorum. Aque nullum opus inueni: nisi q; in acutis datur: et de: bet dari haustus bonus quantum homo potest vna vice sine paulatione potare: tamen accipere aquā frigidā: et

De febre

Decoquere bene. 3. quartas: quousq; denenerit ad quartam vna: tunc accipere quartam vna succari albi: et distepere cum illa aqua: et tunc apponere modicum aceti. Et si tunc sit nimis dulcis potest ille: ponatur postea de succaro et aqua cocta: et poterit quando voluerit: et quantum voluerit vna vice: et in paroxismo si videatur opportunus: maxime in statu paroxismi: vel iuxta: non in principio paroxismi. ¶ Item tamarindi masticati in ore recenti sitim mitigant. similiter succus granatorum: et grana eorum in ore posita non transglutita. Sed si sit tussis debet dari malum granatum dulce. si non est strictura pectoris: tunc acetosum plurimum: similiter succus herbarum eodem modo valet. similiter triasandali: diadragantum frigidus: succarum rosae. vel violatum cum aqua endiuie: vel solatri: vel nenupharis: vel plantaginis secundum diuersas considerationes valet: quia aqua endiuie valet in dyscrasia febrili cum calore magno epatis sine apostematione: sed aqua solatri vel morelle valet plus in apostemate interiore: sed aqua plantaginis in fluxu ventris: vel abominacione stomachi de causa calida: de floribus violae sed in consideratione febrili et malitia stomachi calida: si in stomacho sit colera praesens: vel eruginosa: sime valent chrisallus et campbora si dentur cum mucillagine psylli facta in aqua rosata. et sic patet de istis quinq; aquis quando plus valet. Similiter psillum ponatur in sacco lineo: et psillum ponatur in vna extremitate: quemadmodum parui scuti debet fieri: et tunc succus ponatur in aqua frigida vel calida: et extrahatur: et ponatur in ore: sime valet: et fieri possunt multi facculi: et cum vnus fuerit diu in ore retentus permutetur: et sic vicissim quando indiguerit. Similiter puma damascena possunt poni in aqua endiuie: vel in aqua frigida: et cum incipient tumescere: et post pelle exteriori aperta: vel amota ponantur in ore: et sugantur: vel comedantur. ¶ Item capiatur folium vnum cresule maioris: vel portulacae: et depiletur a parte domestica: et intingatur in aqua: et tunc ponatur super linguam: et frequenter amoueatur. Similiter potest fieri de parte vna pomi secundum transuersum incisum: vel secundum longum: ita quod sit lata. ¶ Item lauetur os frequenter cum aqua et aceto: ita quod sit duplum de aqua. aliter enim excozaret linguam: et si non sit acetum vini capiatur acetum de pomis. ¶ Item succarum rosati vel violatum cum cassia fistula munda: et mucillagine psylli: vel seminis citoniorum: vel pomorum potest fieri vna decoctio. Confectio psyllitica. que vt sepe expertus sum sitim mitigat: et ventres laxat: pectus lenit: et feb. colericam euacuat: supposito bono regimine: et frequenter usu: et potest dari senibus et conualscentibus ex morbis calidiis: puris: et consumptis: et etibicis: et impregnatis sine periculo. habeatur ergo in honore. Et tamen abominabilis est quibusdam propter nigredinem: sed illud nihil est: quia piper est nigrum: et tamen in casu suo optimum. s. in confortacione stomachi flegmatici: et etiam sic in proposito: tamen pondus potest variari si homo velit a pondere communi. modo eius receptio est. ¶ Succari rosati: vel violati quartam vnam: cassia fistula munde. 3. i. mucillagi. predictorum. 3. 5. fiat confectio. ¶ Item cum panno lineo intincto in succo: vel plantaginis: vel semperuine posito super stomachum vel epar potest sitis mitigari: sed non iaceat diu: quia calefaceret opilando et repercutiendo: et ideo reiteretur sepe.

Instancia vigiliarum. Circa secundum accides id est vigilias sciendum quod semen papaueris albi: lactuce: et portulacae. an. ad pondus. y. 3. vel. ii. si decoquantur in potagys: vel in brody: vel in lacte amigdal. et tunc illud potagys vel lac detur:

somnum inducit. vel fiat operatio talis. ¶ Amigdal. dulcium lib. 5. vel quartam vnam. seminis melonum: cucurbitae: citrullozum mundorum. an. 3. 5. semi. papaueris: vel lactu. an. 3. i. fiat de omnibus istis lac: et cum succaro potest dulcorari: de quo lacte comedat quando voluerit: et poterit si velit: quia facit dormire: et dyscrasiam febrilem aufert et sedat: et sitim mitigat: quia est cibus valde medicinalis. Quia tamen dicitur quod lac amigdal. confitit: dico quod non: sed tamen aliquando ratione frigiditatis in isto: quando multum est de aqua cum isto infrigidat: et aqua transire morat. ¶ Item modus alius est decoquere furfur in aqua: et tunc istam aquam colare: et cum ista distemperare lac amigdal. dulcium de albarum: vel cum ceruissa debili: et tunc tepescere lac istud: et administretur: et tunc non nocebit et mundificabit pectus et stomachus: et tamen Constanti. dicit quod amigda. nocent in frenesi: quod petunt caput: verum est per se: sed cum seminibus frigidis non. ¶ Item pedes debent fricari cum sale et aceto ponendo sal in panno lineo: et tunc fricare pannum cum sale et aceto: et fricare plantas pedum: et lauare pedes in folijs salicis: vitis: camomile: et papaueris. Similiter cum succo lactu. semperuine: et aqua rosata: et lacte mulieris: et albumine oui: et succo solatri: et plantaginis panno lineo intincto et superposito fronti et temporibus: et prouocatur somnus optime. vel si in pena: vel digito vel panno subtili ista illinantur: vel irrorentur: et quod odoret spongiam intinctam in isto succo: et nares illinantur interius cum istis: vel oleo nenupharis: vel violato: vel rosato nouo. Si tamen sit vigilia de ventositate sine feb. tunc valent aromatica cum lactuca: sicut nymuscata: spicanar. cinamomum: tamen in sene vbi est flegma salsum in capite: valet amomum pre ceteris. ¶ Item. ¶ Peucedani. i. feniculi porcini: castorei: olei rosati. an. fac vnguentum: inunge caput totum: vel tempora: et statim dormiet. ¶ Item. ¶ Opy. 3. y. fermenti: vel frumenti. 3. ii. contere et misce cum aceto: et omnes pullus inunge: et quiescat: et ista ponit Constanti. quanto practice sue. capitulo de frenesi. ¶ Item ex eis que dormire faciunt febrientes in acutis est: vt extremities habentium vigilias ligentur cum ligatione faciente dolorem a nodis facilis solutionis: et coram ipsis ponantur lampades vel candle ardentes: et fiant coram patiente confabulationes et sermones multi: deinde soluantur ligature subito postquam clauserit parientes oculos: et remoueant et taceant ibi existentes repente: et dormiet. Idem ponit Auicenna tertio can. sen prima. tractatu quarto de vigilis. et in quarto canon. eodem capitulo de accidentibus febrium.

Dolor capitis Circa dolorem capitis in febre sciendum est quod fricatio pedum: et ligatio extremitatum valet ibi: quod nares humectentur vel illinantur oleo violato: et sumitas capitis: et quod emplastrum psylliticum apponatur fronti et temporibus: quod sic fit de mucillagi. psylli infusi in aqua rosae. temperata cum aceto et aqua rosata. intantum quod inspissetur: linteolo intincto potest fronti et temporibus fieri emplastrum optimum ad sedationem doloris in causa calida. ¶ Item attritices trite: vel fronti: vel capiti emplatrate dolore tollunt. ¶ Item dialtea imittitur fronti et temporibus: et multum valet. ¶ Item fiat cantafora de olla lati fundi perforati in multis: ita quod in foraminibus ponatur spica filiginis: tunc impleat et pendeat in domo vbi iaceat infirmus: et peluis lata supponat: et ibi fiet descensus satis medicinalis: et acrem obtemperabit: et dolorem mitigabit: et somnum prouocabit: et illud potest fieri in estate: non in hyeme si sit humidum: nisi cum dolore capitis esset permixtio rationis:

tunc enim valet. ¶ Itēz de acedula et verbena simul di-
stemperatis potest fieri emplastrum fronti et temporibus
vel parti dolenti in emigranea. et rosio cum eis valet et
flores camomille si tempus non sit calidus nec est instā-
tia de verbena: quia ipsa est frigida ponit Constanti. et pra-
ctice sue. ¶ Si tamen sit dolor in causa frigida vel in fe-
slegmatica vel melancolica tunc betonica lanendula et ca-
momilla ros. pre ceteris valet electuarium pliris cum tria-
sandalis vel rosata nouella et clistere ad diuersiones ma-
terie. preter cōmunia ponatur hierapigre Hal. 3. 5. vel de
catbolicon vel de agarico. et nux musca. et silermontanus
et cinamomus peonia coriandru valent pre ceteris: et ma-
xime si cum his apponatur dragantea et cum succo caulis fiat
electuariū et cum succaro vel cum succo tpa iungant. sicut i ca-
cala valz clistere cōe cum cassia. i. posita scamonea.

Frenesis. ¶ Frenesis vera est apostema in anterio-
ri pte capitis. Non vera est de fumis co-
lericis eleuatis ad caput et permissionem rationis gene-
rantibus. In vtraque valet clistere attractiuū et frequens
fricatio in extremitatibus et ligatio eorum: et illinitio na-
rium cum oleo violato et aqua ros. et frigidi succi ipo-
nantur supra tempora et commissuras capitis: actuali tamē
tepidi: sicut succus lactuce papaueris semperniue mozel-
le lentigi. aque et plantagi. cum modico aceti et aqua ros.
et lacte mulieris: et capite rasio super totum caput appona-
tur: sed non diu morant. post. 2. 4. bozas apponant catuli
fissi per medium: quia vltimum tunc est morbus confirmatus.
aliter enim calida debentur apponi: vel pulmo arie-
tis extractus per dorsum: et sepe calcietur in aqua calida nisi plu-
res habeant. ¶ Similiter gallus fissus per medium statim
post superponatur: et si istis factis non alleuietur patiens ex-
peditum est. similiter semen buxi cum aqua ros. vel aqua ne-
nufaris vel solatri sume valz in frenesi. et si virtus tolera-
ret fiat slobotomia in principio de cephalica et bene tenea-
tur et liget brachiū: deinde de similitudine nati et sete porci-
ne ponant intra nares ad fluxum narium puocandum. et si
post oportet: slobotomia de vena frōtis: que slobotomia
curat dolorem capitis antiquissimum: supposita ventris
mollit. ¶ Item potest dari potus alteratiuus et laxati-
uus: sicut dictum est prius de causone.

Sincopis. ¶ Circa sincopim et febrem sincopale sciē-
dum quod sincopis prouenit ex malicia
et acuitate feb. sicut per signa Hipp. p. p. nosticor. que sunt
nares acute tempora plana oculi cōcavi et talis cura ē
cum administratione cibi cōuenientis: sicut est mica pa-
nis cum succo granatorum et granis eorum: quia in illis est ppe-
tas resistendi putredini et ut cibus in fumositatibus ma-
lis minime cōuertatur. Et ex cibus etiam qui ipsos habet
confortare sunt vitelli ouorum non obstat feb. ppter ca-
sus virtutis: quia sincopis est parua mors. et testiculi gallo-
rum et pulle parue fin Auer. 7. colliget. Et in sincopi de
humoribus crudis competit vinum et panis in eo infusus:
ita quod vinum sit aromaticum: sed si sit de apostemate nō
competit cibus. Si sit de humoribus grossis vel viscosis
competit mica panis cum vino limphato cum aqua cali-
da: quia ibi non nocet. Similiter irroziatio aque ros. in fa-
ciem est cōueniens in humoribus crudis ad reuocatio-
nem caloris intra non ad cor: sed ad loca digestionis pri-
me et secunde. et aliquando tamen istud fit per excitatio-
nem virtutis que quasi sopita est in sincopi: et ista irroza-
tio talis est momentanea. Alia est frequens et multa. vnde
de in paroxismo potest aqua procyi subito: sed post aliquā-
do nocet: ut innot Constanti. practice sue. ¶ Itēz plu-
ma galline intincta in aceto posita intra nares et illinita
ibi statim curat et valet: similiter in suffocatione matricis.

¶ Item aqua buglose cum ligno aloes accepta per os vel
irroziata super faciem vel iniecta in naribus statim valz
in omni sincopi curabili. Et si sit de dolore vel fluxu ven-
tris vel sudore vel exitu sanguinis per nares cura pate-
bit inferius. Et in causa calida valet triasandali cum cam-
phora. In causa frigida repletionali valz diatriton pipe-
reon et diamargaritō cum musco vel plir. cum musco. ¶ Itē
fricatio extremitatum et tractio per capillos hic valz si-
cut in litargia: ut videbitur post et c.

Fluxus ventris. Circa fluxum ventris superuenien-
tem in fe. si statim veniat nihil faciendum
est stante virtute. si in fine venerit se. longe vel acute tri-
mendus est de casu virtutis. Si ergo creticus fuerit ini-
tiatiue et superfluit quocumque tempore morbi fuerit de-
tur succarū ros. de ros. antiquis vel succarum rosatiū an-
tiquum: quia noua laxant rōne succi ros. sicut ponit Jhi-
tertia affozil. Damas. cōmento. 62. ¶ Si fluxus sit de co-
lera sume valet camphora cum draganteo frigido vel ipo-
dium sic quod ponat. 3. 5. camphore et 3. 5. spody. ad quartam
vna draganti frigidi. ¶ Si sit de colera eruginosa vel
prassina: tunc corallus et cristallus et margarite et triasandali
summe curant. ¶ Item in omni fluxu colerico va-
let sumach decoctum cum cibus eorum qui patiunt vel
distemperatum cum eis. ¶ Item grana granatorum et
nuclei vel arilli vuarū passi. desiccantur et puluerizantur
et detur. 3. i. vel. 4. et pro experimento certo curat dissinteriam
colericam et epaticam. similiter facit dragantur frigidi
triasandali et succarum rosatum. ana. 3. i. de quolibet
cum camphore vel spody. 3. 5. curat dissinteriam epa-
ticam. ¶ Item plantago valet in potagys talium et acer-
dula et lactuca et epatica si stomachus sit fortis cum lacte
amigdal. in quo decoquantur carnes arietine. ¶ Item
anthera sez semē ros. valet summe per se siue in cibus si-
ue in electuario vel cum sanguine draconis vel cum bo-
lo vel cum mastice si stomachus sit debilis. Et ideo si fluxus
sit chilosus vel lubricus vel lenteriosus de causa fri-
gida detur mastix cum rosata nouella vel cum diatriton
pipereon vel cum carnibus citoniorum ante prandium
valet: similiter citonia ante prandium vel pira assata: sed
post prandium laxant comprimendo. ¶ Sed quia casus
appetitus et defectus in fluxu est malus valde et in omni
morbo consumptiuo ideo bonum est: ut fiat emplastrum
supra stomachum de citonio decocto in aceto quousque pos-
set comprimi inter manus: et tunc ponatur super stoma-
cum et appetitum excitabit et fluxum stomaticum sistit.
¶ Similiter poma siluestria cocta in aqua et posita super
renes et vmbilicum vicissim et frequenter amota et reite-
rata curant dissinteriam et omnem fluxum intestinale
cum corrosione vel sine nisi antiquatum. et hoc ponit Ha-
in dinamid. ¶ Item caules cocti in tribus aquis et com-
pressi: et tunc vltimo cum aqua pluuiali et petrosil. et lacte
amigdal. curant diarian. ¶ Item caseus antiquus deco-
ctus in multis aquis et post expressus et desiccatus et pul-
uerizatus et datus ad pondus. 3. i. et est fortius omni re di-
cit Auicē. fen. 16. in 3. cañ. ¶ Item coagulum leporis. i.
illud quod in stomacho suo inuenitur statim stringit. ¶ Itē
lauentur pedes cum decoctione rostri bouis plantaginis
bipericon foliorum quercus et de istis fiat emplastrum su-
per ventrem. ¶ Item in fluxu de opilatione epatis et ve-
narum meseraicarum nocent stiptica et ibi valet ptisanū
factum de ordeo assato et reuponticum datum cum tria-
sandalis vel spicanardi vel nucemuscato. ¶ Item flores
frumēti si assent vel farina rici vel amidi valz. ¶ Itē pul-
uis tormētille et decoctio ei strigit omnem fluxum curabile.
¶ Itē coriandrū et sāguaria valēt i fluxu sang. siue i pul.

De febre

sive alio modo. ¶ Itē rubea minor valet suspensa. simi
liter pul. rane maxime suspensus circa collas stringit flu
xum sanguinis vbiq; fuerit. ¶ Item ouum assatū vel
elixum in aceto datum cū agresta est cōmune remediū:
et laici faciūt sibi medicinam de vitell. onoz: et flor. fru
menti assato in furno post extractionē panis vel ante: de
gbus faciunt torrellū: et qdam ponūt ibi ciminū: sed si ci
minū grosso modo terat. laxat. si subtilr puocat vrinam
et constipat sūm Aui. 2. cañ. et allegat Gal. et iō oportet ibi
esse cautelā. ¶ Itē si fluxus sit colericus capiant mira
bolani citrini torrefiat modicum in patella postq; prius
cōstruerimus in mortario bene aliquat: et tunc ponant
in infusione per noctem in aqua ros. vel plātagi. in crasti
no fricent lento igne et colent et clarificet liquor et detur
patienti: q; euacuant materiā morbi et ante se et stringūt
post se. ¶ Itē si materia sit flegmatica pōt fieri de keb.
sed tūc bonū est infundere in aqua feniculi. et si sit de co
lera adusta vel melia tūc valent indi bellirici emblici i
fusi post torrefactionē in aqua plantagi. si colera sit adu
sta: vel aqua feniculi si colera sit nigra: qd raro est nisi in
fine quartane et splenetice passiois. ¶ Aduertēdū si flux
us supfluit rōne medicine date vel rōne debilitatis vir
tutis in fine morboz calidoz bonū est vt grana nastur
ty sumantur pondere. 3. ij. et torrefiat vel assent in patel
la: deinde in lacte acetoso coquantur donec coagulentur
et ad bibēdum tribuantur. est enī vltimū in bonitate: si
cut ponit Aui. in p. cañ. fen. 4. ca. 7. Aliquidant nastur
tū horulanuz torrefactū sic est: nō semē. ¶ Aliud. si pa
nō pōt accipere medicinā ponatur ventosa magna super
ymbilicū per quatuor bozas et stringit. similr sub ipocun
dris et inter spanulas. vel fiat suffumigatio posterius de
olibano posito super carbones postq; puluericatū est. vl
pux puluericata eodem modo valet. ¶ Itē anguille po
site super carbones in olla suffumigat valent et tergantur
anuo cūz molena vel cūz filtro intincto aliquatiter calo.
Et si cūz hoc sit tenasimon dieta sit sicca aliquatiter: non
liquida q̄tum possibile est. et ideo modicū potare est q̄si
sumū remediū. et ideo lac amigō. factum cūz aqua plu
niali valet. et cibus albus factus cū eodem et per dix et tur
tur et aues parue que stringit quasi a proprietate. ¶ Itē
diapapauer valet ad prouocandū somnū: sed tamē in se
mine papa. est quoddam laxatiuū nisi papauer assetur: et
tunc stringit et somnū inducit. et ideo error est dare diapa
pauer nisi fiat de papauere assato: et hoc in fluxu nisi mī
sceatur cum calidis stipticis. ¶ Itē si sit hyeme vel tē
pore humido fiat ignis in domo sine fumo: non tamē dz
esse aer calidus nec frigidus: s; q; aer frigidus premittē
trem et laxat cōprimendo: sicut spongia cōpressa emittit
aquā: et aer calidus laxat virtutē. ista ponit Aui. fen. 4. ca.
pini lib. c. 9. Et ratio extrematū valz incipiendo supra
et descendēdo. ¶ Itē panis sine fursure maxime valz ad
comedendū: sed panis acetosus valeret plus ad comedē
dum odozandum et emplastrandus super stomacū ad ap
petitum prouocandū si assetur vel instilletur modico ace
to super aspero vel aqua ros. ¶ Itē puluinar calidū po
sitū super vētrem inuat: q; tozsiōē et dolorē aufert et tra
bendo mām extra diuertit: et iō aliqui dant balneuz: et iō
si fiat debet eē stipticū de solida rostro bonis plantagi.
ipericon: et q; sit in parua moza: s; in fluxu cerebri opor
tet stringere reuma: vt patebit infra.

Constipatio ventris. Circa constipationem ven
tris in feb. sciendum q; clistere de
malua viol. bis malua mercuriali cum oleo cōmuni et fur
fure etiam modico sale vel cum pinguedine porcina re
centi valet multuz et illud est clistere cōmune mollifica

tiū. Si tamē volumus facere mūdificationū ponat mel
vel ferū: aut si mūdificationū cū istis ponat de sale cētav
rea absinthio et abrotano. si mitigatiū addat camomil
la et anetū. si puocatiūz vine et menstruoꝝ ponat cala
mentū arthemisia. si cōsumptiū ventositatis ponat ru
tha et ciminū. si attractiū de capite et stō pōat ierapigra
Gal. si de toto corpore catholico. ¶ Si volumus purga
re colerā ponat cassiā. si flegma agaricū. si melias sene.
si de renibus in cā frigida ponat bñdicta. si de capite po
natur electuariū de succo rosa. si consolidatiū tunc con
solidat vtracq; plātago et virga pastozis et pinguedo capre
et rose. et ideo oleum rosa. magis mitigat. viola magis le
nit et laxat. lauariū plus consumit et confortat mēbra
frigida. ¶ Si nutritiū facere volumus quando hoies
non possunt comedere nec bibere: tunc de brodio colati
tio facto de bonis gallinis et caponibus. inyciatur per cli
stere et de bonis brodyz: quia isto modo tenui vitam ali
quozum per. xv. dies. sicut enīz homo qui suspenditur p
pedes si cibus poneretur in ore posset comedere et cibus
ascenderet sūm Constanti. ita pono q; cibus per anuz in
iectus in tempore famis et vacuitatis totius corporis po
test ad stomacum ascendere: sicut maius mirabile est de
puero nutrito per vmbilicū in ytero matris. et cum cli
stere ascendit aliquando ad ieiunum. et si non sit nutritū
et natura attrahit a toto corpore quod idiget sicut patet.
¶ Item suppositoꝝ potest fieri de quatuor rebus. s.
de melle decocto quousq; incipiat inspissari: et tunc pone
tur super tabulam: et tunc formetur ad modum vnius di
gitū mixto ei post modico sale: et tunc ponatur in aqua fri
gida vt induretur et ponatur in ano quando homo incur
nat se: et in factura ponatur vnum filum grossum per me
dium quod pōt teneri circa vel ligari ad coxam. ¶ Itē
de sapone iudaico fiat suppositozium formatum eodem
modo: et inungatur cum pinguedine porcina recenti vel
cūz butyro vel oleo violato vel cōmuni. ¶ Itē de costa
caulis excorticati vel costa malue intincta in melle pōt
fieri suppositoꝝ vel de lardo formato ad modū ex
tremittatis candelę posite in aqua frigida vt iduret fiat
suppositoꝝ optimuz. et similiter valent remedia: que
dicta fuerunt prius de pueris. ¶ Adodo videamus de
medicinis laxatiuis emplastratis bibitis comestis iun
ctis et odoratis. ¶ Emplastra laxant sicut fel taurinum
cum stappa superposita vmbilico laxat. ¶ Item succus
ellebozi laureole. ana. misce cum farina volatili molen
dini frige cū butyro vel pinguedine porcina recenti vel
oleo violato. et si vis prouocare vomitum pone super sto
macū: et si laxatur super vmbilicū. ¶ Item sanina bul
lita mixta cum pinguedine distemperata cum aloē et fel
le taurino vel bonis vel galli superpositum vmbilico la
xat. ¶ Item inunctiones fiunt. B. succi ebulli. mediani
cozticis sambuci radicio vel folioꝝ titimali vel spar
gule radicio bis malue: malue mercurialis: folioꝝ lau
reole: ellebozi vtriūsq; si potest inueniri: radicio polipo
dy. ana. bulliant cum oleo et butyro: et tūc addatur modū
cum scamonee vel diagridy et efule et fellis bonis: et tunc
ponatur cere modicum: et fiat ynguentum quo yngatur
vmbilicus laxat sine dubio. ¶ Item de aloē salis gēma
felle tauri et oleo fiat inunctio pro ano iterius vel de bu
tyro vel de alumine de pluma: salgemma per se positum
infra anuz laxat. ¶ Nomina de bibitis que laxant sunt
aque decoctionis galli antiqui et brodiam caulis et succo
eozum serum clarificatū. et si vis fortius operari misceat
tur istis cassiā. sine periculo vel detur colatura reubar
bati sine periculo. ¶ Adodo de comestis sūt electuaria
sicut catholicon diaturbit. pro flegmate et flegmatico

diacene. in melancolico et sene succarum violatum vel electuariuz de succo ro. pro colerico et pro colera diapru nis et diareubarbarum. Item pulvis est comune quo vti tur domines stipati sani: cuius recetta est. *R.* maratri anisi karui per. an. 3. i. liquif. 3. vi. croci. 3. i. zinzib. 3. i. sene 3. i. ii. fiat inde pul. *¶* Pulvis laxariuz. *Joanis.* Recipe agar. turbit reubarbari zinziber. ana. 3. i. sene ad pondus omnium. succari modicum fiat inde pulvis. Similiter scamonea cocta in pomo vel citonio facit illud citoni um vel pomum laxatiuz: sicut vidi de vno apothecario qui post preparationem diacridy in citonio: ipse comedit de citonio: ideo et laxabat fere vsque ad .30. assellati ones nihil enim vel diacridium nisi scamonea cocta. *¶* Item potagia possunt fieri de malua violis mercuria li spinacia boragine. buglosa. et si sit fortis rusticus po nantur aliqua folia laureole. Item semen caraputie vel spergule laxat. sed quia est ibi violentia magna: ideo bo num est qd desiccetur grana: et tunc ponantur in lacte amigdalorum. et minus nocebit. *¶* Item grana et semen spine egyptiace anglice cythroz laxant sufficienter. et hoc est de meis secretis. Aliqui vocant raphum spinam egyptiacam sed non est: quia semen raphani constipat si cur pater per auctorem. *¶* Non est tamen valde artifi ficiale vti laxatiuz cum cibis nisi quia illud est facilius pro delicatis qui alio modo non possunt vti et pro debili bus. Debent tñ bene ante plenam comestionez ista acci pere in brodio vel gruello modico vel potagio et tunc in terpositionem facere vsq ad prandium: aliter enim me dicina traheret cibum extra anteq digerere. *¶* Pul. laxatiuz mere est. Recipe reubarbari turbit ana. 3. i. zinzib. sene. 3. i. agar. 3. i. vel. 5. i. iste est sine periculo et va let omni erati et omni homini indigenti euacuatiõe tale faciendo colearium vnum vel plus vel minus prout in diguerit. Modo ex odoramentis ponit Raf in experi mentis suis r.

Ictericia Circa ictericam sciendum qd ipsa veni ens ante septimum diem in acutis mor bis et in regimine frigido est mala. tamen in regione cali da et sicca potest venire in quinto die ad bonum vt dicit Auer. 4.º coll. c. de signis malis pnosticis. et in canticis ponit eodem modo. *¶* Si ergo venerit post signa digi nis oportet ordinare curam et etiam si sine fe. venerit. si ergo sit nouella et de causa calida. *R.* radice celidonie partem. i. endiuie epatice acedule cicoree plantagi lētigi nis aque. an. 3. i. scariole capill. veneris recētis lactis an. 3. i. sandal. vtrozqz quatuor se. frigidorum maio rum et minorū. an. 3. i. 5. rof. rasure ebozis. an. 3. i. spicena r. di. 3. i. 5. vel. i. succi celidonie et linarie. an. 3. i. vl. quar. 5. suc cari albissimi. q. r. i. vel lib. 5. si sit delicatus pa. fiat potus y. vel. y. lib. quo vtatur mane et sero. et post quolibet die vtatur isto electuario. *R.* triasandali. 3. y. succari ro. 3. i. acuatuz cus. 3. y. spody vel cāphoze. deinde purgetur. *R.* cassiefi. munde tamarindi. an. 3. i. prunorum dani. ro. reu barbari. 3. i. vel. y. mirabol. citri. 3. i. preparentur vt dice batur prius cum decoctione epatice acedule et endiuie infundantur coletur et dentur. *R.* succozū mozele plā tagio. cum aqua ro. et aceto et aqua endiuie lauetur latus dextrum frequenter vel pānus lineus intingatuz et sup/ponat et frequenter amoueaf. Item de triasandalo cā phozato detur cū aqua solatri et nenufaris. et si non sit op pilatio in epate valet vt quentum sandalinum: tamē diu mouetur. sed cum decoctione abstinē. et epatice lauetur et statim desiccetur locus. Dicunt tñ aliqui laici qd si i se ctio croceitaris transuerit cōmissuram capitis anterio rem qd tunc mortalis est. et hoc est signum confirmatio

nis male cōplonis epatis vel eius apostemationis. Si tñ sit ictericia inueterata: tunc debet fieri opilatio cū radi cib⁹ feni. et aristo. ro. bursi apy et celidonie cus eupatorio capillis veneris. linaria maiore et minore spigranella. ro stro porcino endiuia epatica spicanardi et sandalis. cum succaro celidonia et boragine cum succaro. Deinde pur get cus pillulis de agarico que fiunt de. 3. y. agarici 2. 3. i. reubarb. cum masticia. 3. 5. cus oxizaca. composita. vel. *R.* agar. 3. 5. reubarbari. 3. y. cassief. 3. i. infundantur in se ro caprino clarificato vel decoctione celidonie linarie endiuie eupatory epatice et cum succaro bulcoref et de tur tractus bonus. vnde agar. facit colozem bonum di cit Auic. in secūdo canon. capitulo 2.º. *Def.* de agarico. et hic valet triasandal. cum spicanardi ita qd ad quartā. i. electuary ponantur. 3. i. spice et in omni ictericia crocea valet reubarbarum. Sed inueterata debet acui cum agarico cuius recetta est talis. *R.* reubarbari. 3. 5. rof. ra sure ebozis portulace ana. 3. i. spody. 3. 5. spicanardi. 3. 5. nucismuscate. 3. i. fiat electuarium cum libra. 5. succari albissimi: et tunc est diareubarbaratum memdicamen speciale. *¶* Item propius de experimēis meis est me dicina Auic. quam ponit Auic. tertio canon. fen 15º tra ctatu primo. capitulo penultimo. et est vt sumatur in po tu de lumbzicis terrestribus exiccatis ad pondus. 3. i. vna vice cum sero clarificato vel cum aqua endiuie quo niam ipsi mundificant statim ictericiam. *¶* Item idez ex diureticis propius est vt sumantur nuces cypressi ad pondus. 3. y. cum pondere. 3. y. cassie lignee et bibantur cum vino antiquo quoniam minget ictericiam totam. vnde primam medicinam facio in ictericia curabili et ista sufficit. tamen aliquando facit angustiam: et ideo suc cus calidonie cum puluere lumbzicorum talium auferre si morbus sit curabilis et succus per se et lumbzici per se et sunt de hoc versus.

Lurant ictericos solidant neruofq solutos.

Lumbzicqz dati cum potu puluerizati.

Ictericos per se sanat celidonie succus.

Iniectus oculis maculas dirumpit eorum.

¶ Item decoctio pilosell. curat ictericos omnes. simili ter facit pulvis folioz solatri in ymbra desiccatorum.

¶ Item sterus asferis grossi ad pondus. 3. i. per tres dies cum sero clarificato valet et curat. *¶* Item in tribus casibus valet vna bibita. in idropisi. in passione splenetica. in ictericia. sed si in ictericia cum rasura ebozis bibatur plus valebit. Aliqui ta men crocum in ista passione et saponem dant ignozantes sed nō curo. succus tamen plantaginis sirupizatus sum me valet hic et in idropisi calida. *¶* Item vermis qui rotundatur quando tangitur cum vino curat ictericiaz. ponit Auic. secūdo cas. capitulo de verme. *¶* Si tamē propter adustionem fiat ictericia nigra valent comedf. acerosa scolopendria cuscute. et tunc purgatio cum sene polipodio aniso et agar. summe valet. *¶* Tamē post ista omnia oportet cutem mundificare cum aceto albo tepi do et cum decoctione capilli veneris eupatory ordei in panno albo lineo et aspero vt vna gutta vel due oculis instillantur vt acetum album in oculis et succus coziandri aut succus acetose aut vinum malorum granatoruz aut acetositaris citri aut fiat suffumigatio de carne bo uina recentis sub oculis tenendo nares ne fumus intret et caput repleat. *¶* Item inungantur in balneo quo bal neantur est curatio summa si cum toto ibidem lauent. *¶* Idē facit aqua facta. de florib⁹ fabarū aut aq furfuf aut aqua nenufar. proiecta in faciem frequenter in fe. et extra prohibet faciez infici colore malo. et iō mulieres in

De febre

istis tribus aquis vltimis maxime dealbant faciem.

Aligredo lingue. Contra lingue denigratio-
nem et adustionem fiat lo-
tio frequenter cum aqua ro. et aceto et fricetur cum ligno
tenui incuruato et tergatur cum manutergio leui non ni-
mis aspero. teneantur facelli de psilio super linguam.
¶ Item accipe medullam cassie. et ex ea et succaro fi-
ant parue pillule et teneantur in ore. et hoc contra ardo-
rem et siccitatem. tamen dragantum infusum in aqua
rosata plus dealbat. et de eo cum cassia. possunt fieri
pillule eodem modo. et valet ibidem in lingue vlcera-
tione. ¶ Item inungatur mandibula inferior et gula et pe-
ctus de isto vnguento. ¶ Draganti infusi in aqua rosa mu-
cilaginis psilly facti in vino malorum matianorum vel gra-
natorum. coletur mucilago et addatur farie papaueris mo-
dicum et olei ro. et cere parum et fiat vnguentum. Similiter vio-
le cum istis valet et vne passe mude. Item aqua calida
cum aceto parue comixtionis plus valet in denigratio-
ne lingue quam aqua frigida. Item penidie valet et cadi et in
omni tali siccitate et dianenifaratu et diacoreatu quod duo fi-
unt de floribus cicoree et nenufare et zucaro. de quibus sit
conserua sicut de rosa. et per coqueus eodem modo potest
confici electuarium tuum.

Ulceratio lingue Circa lingue et oris vlcera-
tionem et pustulationem
videndum quod si sit ante signa digestionis in se. malum. si
post signum est bonum et terminationis cretice bone. et quod
in labijs et lingua nocent pustule et vlceraiones. ideo co-
mune remedium est accipere dragantum et coherere et in-
fundere in aqua ro. et tunc de illo toto cum pena illinire
vlcera et pustulas. Ideo oleum amigdal. dulcius aufert
pustulas labiorum. Et debent fieri accipiendo amigdal. si-
cut sunt et non bene exit liquor nisi cum magna violertia:
remanet tamen in panno illo et totus potest iungi locus pu-
stulatus vel vlcera tus et cito curat. Si mel ro. mudi-
cat labia vlcera ta: sed zuccharum rosa. plus valet pro lin-
gua excorticata. Item cum vitello oui cocti ad equalem
spissitudinem bona inunctio potest fieri in labijs vlcera-
tis. Item de ouo cocto vlt ad spissitudinem potest acci-
pi mebrana tenuis inter testam et albumen et illas super-
ponere vlcera tioni et pustulis labiorum. similiter potest fie-
ri de cortice foliorum portulace crassule maioris vel sem-
peruue et idem fiet: et substantiam interiore ponere super
linguam in siccitate et ardore et siti.

Vomitus Modo de vomitu superueniente vide-
dum est: quod si in initio proximi veniat
non debet restringi. vel si post signa digestionis nisi su-
perfluat: et quod est materia pessima sicut de colera praef-
luta vel eruginosa. quod talis vomitus est malus omni tem-
poris morbi et quasi mortalis in acuta febre. Quod si esset niger pot-
est esse ad bonum in fine quartane vel splenetice passionis.
et tunc tamen debet stomachus confortari supponendo spo-
gias in aceto calido. qui timet sibi de vomitu debet odo-
rare odores nauseam prohibentes sicut est odor mete ru-
te apud citoniorum ro. asperas cum aceto et aqua ro. et odor
panis acetosi affati ad ignem modicum superasperfi ace-
to et comedat masticem et zedoariam et coziandru in ace-
to infusum nucemuscata et lignum aloes et ligent extre-
mitates fortiter et fricent. Item iste pulvis valet coherere
in omni vomitu si in cibo ponatur. ¶ Corticium citri lignum aloes
masticis coziadri feminis portulace sandal. alborum. an. 3.
y. fiat pulvis. Item in causa calida capbora curat vomitus
et omnes fluxum colericum. In causa frigida masticis et mu-
scus nucemuscata. Item calefactio extremitatum valet
quia trahit. vel in frigidatio eorum similiter valet dicit Aui.

maxime in causa calida sicut calefactio in causa frigida
Item emplastrum coe super stomachum valet: quod fit de
menta absinthio ro. pane nigro cocto. Et si vis fortius et
melius facere addatur de zedoaria masticis olibano in
causa frigida et calamo aromatico. in causa calida de corallo
et sandalis. Item de pulvis costis masticis cera et oleo fiat em-
plum super stomachum contra vomitum. Item de ligno al.
accipiat. 3. i. vel 5. nucemuscata ciamomi. an. 3. y. flor.
camomille. 3. i. absinthii. sicci mente sicce. an. 3. y. galange
et radicem. i. corallozum. ru. 3. i. laudani. 3. i. cere modicum
cum oleo masticis vel ro. vel laurino vel nardino con-
ficiatur et erit emplastrum pro diuitibus: et potest fieri de
aliquibus istorum secundum arbitrium medici. Item vinum deco-
ctiois masticis digestionem procurat et vomitus abstinere.
Item ponatur masticis super regulam calidam quousque liqui-
fiat et postea superponatur stomacho. et istud optime confortat
stomachum comalefcentium qui nec appetit nec digerit.
Item rose decoquantur in aceto et aqua pluuiali et absin-
thio et spongia intingatur et aliquantulum exprimatur et super-
ponatur stomacho vomitus stringit et fluxum ventris. Item
spodium valet in inflammatione stomachi et contra vomitus
colericum. similiter portulaca comesta et bibita et empla-
strata similiter. Item karabe retinet vomitum sanguis
si dentur cum succo plantagi. strupizato vel sanguaria vel
portulaca vel rosa. Item caro citoniorum valet hic comesta
et emplastrata super stomachum cum modico aceti vel aqua rosata.

Caninus appe. Contra aliud accidens quod
est caninus appetitus valet
ista posita hic. s. emplastrum commune prius dictum. et
odor panem acetosum et galliam affatam cum gariofil.
asperam aqua ro. et istud odorare maxime valet. et nux-
muscata cum rosata nouella vel diacitonem. similiter na-
sturtium. puocat appetitum. similiter piper lon. sed ista
valet sine febre. sed cum febre. oportet agere cum rosa cum pane
affato acetoso absinthio decocto in aceto et aqua intinge-
do pannum lineum vel spongiam et ponere super stomachum.
Item caueat crocus quod deicit appetitum. Item de pul-
uere cardamomi cum succo mente fiat salamentum quo
vtriusque in causa frigida vel nucemuscata et agresta. fiat salame-
ntum in causa calida vel cum ligno aloes. vitet pinguis
et lubrica et viscosa digitis adhaerentia cum tangunt. Item
si sit ardor stomachi conficiatur pasta cum aceto de qua
fiat panis: et coctana et sumac coquantur in aceto vel aqua
ro. et empletur super stomachum vel lana infusa in oleo ro.
Et si causa sit frigida infundantur in oleo laurino vel nar-
dino vel de masticis vel de oleo citoniorum: in quousque cocta
sunt citonia vel coctana.

Sudor Contra sudorem superuenientem si super-
fluat vel si non veniat. primo si superfluat et
virtus debilitetur restringatur cum flabell. et eleuatio-
pannorum in altum et casu subito super patientem. et ite-
rato eleuentur et sic multotiens. Item non tergatur sudor
quia tunc deopillabit poros. quia dicit Aui. 4. ca. q.
absterfus sudoris aperiendo poros sudorem prouocat.
Item experimentum meum: prouocatur aqua frigida in
facie et pedes ponantur in aqua frigida et pulvis rosae siccat
prouocatur super corpus vel in litamine suo super quo
iaceat. vel pulvis mirtillorum vel foliorum mirti vel pul-
uis spice nardi et statim cessabit. Item aqua capbora
seu in qua distemperatur capbora porata vel proiecta in
facie vel corpore toto cum panno lineo fricata modicum
super stomachum et epar statim stringit sudorem et eius fe-
brem aufert. similiter facit rosa. dicit Aui. in 2. ca. consili-
um aqua nenufar et plantagi. operatur vel pulvis foliorum
quercus apud me est summum et decoctio eius posita

vel aspersa super eius faciem vel corpus. Item si sudor veniat in principio morbi vel paroxysmi sintomaticus est et non nalis. si tamen post signa digestionis vel in statu paroxysmi tunc est minus malus: et tunc est nalis naltate virtutis expulsiue. est tamen in aliis ratione quod mala a naltate consuetudinis. est nalis: quod non assueta est expellere sudorem tunc peris cretice. Si ergo peris non potest eas tolerare panis paulatine auferatur et eleuentur et euententur. Sed si sudare non potest et vis eum prouocare fac documentum Auic. in 4° can. c. de cura se. in generali: aperiri poros cum inunctione olei de camomilla et fricatione: quod debent esse tepida. et tunc ratione fricationis impeditur oppilatio. et tunc cum vino albo tepido fiat fricatio. postea et tunc vltio cum aqua dulci tepida et diu post tergatur: et tunc panis cooperiat et dormiat. quod sonus plus facit sudare quam vigilia. Item aqua decoctionis se. lini et ipsum semel super stomachum inductum sudorem prouocat. Item apium cuminum calamentum betonica betula terrestris ebul. maiorana folia lauri pita. aff. quantum vis ponant ista omnia vel quedam in olla et decoquantur in aqua. et tunc vas eneus vel bacile ligneum impleatur illa cum herbis et ponatur ad platas pedum et cooperiatur totum corpus et pedes. et anbelitum teneat sub panis et sudabit. imo tenere anbelitum sub panis diu vel semel totum cooperiri sudorem prouocabit. Item herbe calide coquantur in duabus ollis terreis et cooperiantur bene et tunc fiat in lecto duo foramina vel loca in quibus possit stare et pariter iaceat in medio et tunc discoperiantur et erit optimus. Vel fac stupham cum instrumento longo ab olla versus ad lectum et est melius. Item pul. cimini cum oleo confice et lanam intinge. et volue de illo tepido plantas pedum et volas manuum in lecto calido optime. Item calamus aromaticus piterum calamentum costu. carpobalsamum. se. vrtice. quodcumque istorum inuenieris simplex vel compositum cum oleo coctum et iuncto corpore sudor prouocabit. 7° viatici.

Fluxus

fang. nar. Circa fluxum sanguinis narium sunt multa videnda. primo de causa quod non est satis manifestum. 2° de signis. 3° de pronosticatione. 4° de cura.

Causa.

Causa sanguinis fluxus est multiplex. aliqui multi tudine sanguinis. aliqui eius acuitas et subtilitas et aquositas. aliqui est a parte membrorum sicut est ebullitio sanguinis per calefactionem epatis: aut propter oppilationem plenam non potentiam sanguinem grossum recipere: aut propter ebullitionem in toto corpore sicut in fe. acutis. et tunc si in principio morbi sintomaticus venit. si post statum vel in eo tunc est creticus. aliqui propter nocumetum capitis sicut in sorda. aliqui propter eius repletionem vel in reumate. aliqui propter venarum tenuitatem in naso vel raritatem. aliqui propter eorum scissuram vel apertionem vel corrosionem sicut in lepra. et fit propter rupturam artiarum cerebri et raro curatur. aliqui contingit propter retentionem sanguinis consue ti fluere per emoroidas vel per matricem vel per flomiam. aliqui propter coctionem ciborum acutorum: ut ceporum alliorum pororum et similitum sanguinem ebullire facientium sicut est caro anaris vel anferis. aliqui propter ipositionem alicuius pungiui sicut est seta porcina vel frequens scalpatio cum ungibus et cum violentia multa. vel ex aere sicut frequenter mihi contingit maxime in principio veris. et quia tunc sanguis incipit moueri. aliqui est propter virtutis expulsiue fortitudinem et contentiue debilitatem sicut contingit. aliqui est cum ad fellam et cum conamine nititur egerere et fortificat expulsiua p accis. et ideo. Jfi. 2° pricula affo. Dam. 2° men. 66°. dicit vnu generale in omni morbo naturali consideranda esse tria. scilicet humorum virtutem et membrum. per neque que cura esse et signa variant.

Signa.

Modo videamus de signis. Si sit ex multitudine sanguinis tunc pulsus est plenus et vrina spissa et coloratur. Et si ab aquositate sanguinis facies est alba: tunc vergens ad liuorem et substantia sanguinis illud demonstrat. Si ab eius acuitate tunc facies est citrina et eius fluxus est cum punctura et mordicatione. Si est a flegmate est quasi insensibiliter cum quadam humiditate obtundente. Si de sanguinis abundantia facies est rubea. si veniat ab epate tunc fluit a nare dextra. si a splene tunc a nare sinistra cum malitia sinistri lateris. vni a quo membro venit habetur signum per istum colorem versus. Et dolor et partes actio lesa docet. quod dolor prius et actio lesa ibidem indicat morbum inde venire. si de capite ut in sorda et sic de alijs. et si propter crism signat ex precedente morbo. et quod venit in die cretica et paulatine et cum alleviatione peris et cum clarificatione faciei. contraria contrarie signant. Si veniat in reumate capitis: tunc in ea calida plus venit et est caput in tactu calidum facies rubea aut citrina. pictura aut mordicatio ablatio appetit et est sitis. in reumate frigidum apparet contraria. Si propter tenuitatem venarum in naso: tunc ex facili et qualibet leui causa venit et cutis corporis est tenera et de facili scinditur et exasperatur et excoziatur a vento frigido et sicco et ex sternutatione venit tunc: et a forti emunctio nasci. ista tria vltima sunt coiter in lepra et in dispositione ad eam. Si artarie rumpantur in cerebro vel alibi: tunc est cum salu et continue et est spumofus magis et rubi cundior. Si propter retentionem sanguinis consue ti fluere vel propter maliciam alicuius membrum hoc habet ex parte indicat. Eodem modo ingrediuntur de cibis acutis comestis et sic de alijs extrinsecis. Si a fortitudine expulsiue tunc est cum alleviatione patientis. Si a debilitate patientis tunc est sine alleviatione.

Pronosticatio.

Circa pronosticationem videndum est primo illud quod dicit Auic. 4° can. fen. 2° tractatu p. c. primo. vbi dicit sic. Acutior quidem crismus et propter quod ad separationem morbi est fluxus sanguinis narium. quoniam consequitur expulsiuonem materiei in vice vna. deinde est fluxus ventris postea vomitus. deinde vrina postea sudor. postea exiture que sunt de genere crismis pmutationis. Et c. sequenti dicit quod fluxus quidem sanguinis narium quicquid sumit materias egritudinum furiosorum et fit sanitas statim. Et postea dicit quod apostema gibbi epatis terminatur aut per fluxum sanguinis narium in dextra parte aut per sudorem aut per vrinam: sed apostema in coactu per fluxum ventris aut sudorem aut vomitum. et dicit quod se. canson ut plurimum huius crismus per fluxum sanguinis narium aut per sudorem aut per vomitum. sed se. apatis capitis nunquam habet crismus per fluxum sanguinis narium nec pipleumonie nec litargie sed pleuresis aliqui huius. Et dicit quod causon aliqui huius crismus per fluxum sanguinis narium et impletur per sudoris humiditatem et signatur quod fluxus sanguinis narium erit per crismus per lachrimas et rinum et sordiditatem et tensionem ipocordiorum in utroque latere seu dolorem et stricturem anbelitus quoniam natura pellit materiam ad superiora et inflatur capitis et splendor ante oculos et imagines similes flammis et ignee et citrine et rubedo oculorum et faciei paruitas narium. Et Hypo. addit 2° alia signa fluxus sanguinis narium primo pno. can. 37. f. dolorem frontis et scotomiam. et hoc in illo qui est infra. 35. annum. quia sanguis. ut dicit ibidem Hal. in commento sequenti: est in illa etate multus et virtus fortis et caliditas multa. et tertio affo. Hypo. affo. 28. seniores. scilicet ad iuuentutem accedentibus conuenit fluxus sanguinis narium. etiam 3° pro. in multis locis. sicut in 5° pricula affo. affo. 3°. mulieri mestrui de ficientibus sanguinem fluere ex naribus bonum est.

De febre

¶ Sed vomitus signat ex dolore capitis et ex imagine muscarum vel alicuius nigri ante oculos volare. et si dolor circa os stomachi et titubatio labij inferioris et rigor et frigiditas in ipocundrys fuerit. et si cibum tunc recipiunt cum abhominant et color faciei citrinatur et ca di: tunc vomitū expectabis sicut inuit Aui. in 4.º cañ. c. de signis cōibus vomitui et fluxui sanguinis narium. et 3.º pno. cañ. 32.º. sed se. intensus qñ non terminant fluxu sanguinis nariuz terminant sudore. dicit Aui. et tūc pcedit rigor: et pulsus est yndosus: et cutis corpis appet rozi da ad tactum: et est cutis calida intensus ad tactuz et ru^o plusq̃ fuit: et vrina est tincta tendens ad grossitudines: et hoc si tingit 4.º die et ingrossat in 7.º: et vrina et egestio retinentur et in fōnis imaginatur balneū et tinam. et similis in egritudine cronica qñ rigor sit fortis vehemens et se. fit vehemens cum virtute forti et alijs signis bonis tūc oportet expectare sudorem vsem in morbo vlt. particularem in particulari si sit ad bonū. ista ergo tango hic qz fluxus sanguinis nariū vomitus sudor egestio apayzina sunt signa cretica sicut p3 per istos versus. Sudor et vrina ventris solutio sputum. Sanguis apā vomitus sunt cretica signa. et ideo de istis aliquid sit oico. ¶ Sed si de beat fieri crisis per yzinam tūc est retentio egōnis et sudoris et fluxus sanguinis nariū: qz ista augmentata se diminuant et diminuta se augmentant. 4.º affo. in fine. et est grauitas in vesica et ardor virge et grossitudo yzine et se. dis in diebus nūciatiuis tunc expecta crissim p yzinam. ¶ Sed si debeat fieri crisis per egestionē tunc est retentio yzine et sudoris et vomitus et signoz eoz. et superfluitas non est sanguinea et est punctura in toto ventre et grauitas in inferiori parte ventris et rugitus et inflatio ipocundrioz et multitudo tincture egestionis ante illa et altitudo illius qd est sub ipocundrys et permutatio rugitus ad dolorem dorzi et pulsus aliqui coartat: tunc expecta cōmunitur lectionem ventris. ¶ Sed signa exiture. i. apaytis cretici ponit Hipp. 3.º pno. cañ. 4.º et cañ. 22.º. et 24.º. et quo tēpore āni contingat crisis p apata ponit ibidē cañ. 28.º. et signa recidinationis cōmen. 21.º. et in qua etate conuenit apā ponit cōmento. 25.º. Sed per sputū non fit nisi in morbis pectoris et pulmonis de quibus videbitur infra. ¶ Item sciendū qz fm Isaac 4.º februi qz in pncipio rigoz et fluxus sanguinis nariuz raro fiunt simul in acuta. qz rigor ostendit mām circa vasa magna: et fluxus sanguinis intra. ¶ Sanguis igitur per nares exiens lz sit vna de purgatiōib⁹ hui⁹ se. i. tertiane et causonis si in die cretica apparet: tñ si sit fm virtutez patientis et q̃tum necesse fuerit et maxime in fine morbi: et tñ ante apparuerint signa coctionis in yzina et egestionē: erit laudabilis salutē pñunciano. ¶ Si vero ecōtrario sit. i. vt non veniat die cretico digestio: et sit parum guttatim fluens aut si plus q̃ tolerare possit: malus erit et timorofus precipue si sit in initio morbi et ante signa digestionis. et ideo Isaac primo de electuarijs suis. dicit qz exi⁹ sanguinis per nares 2.º die egritudinis est illaudabilis et nunciano timorem qz est ab acuitate superfluitatis et a prauitate egritudinis et non a regimine nature. ¶ Sed si die cretico appareat tunc ad bonum qz est ad locum cōsuetum a nā et sine dolore et cum alleviatione et est de superfluitatibus secūde digōnis vt dicit Aui. qñ est plus q̃ membra indigent: ita qz non est de sanguine exeunte per anum et pervirgatz tunc pro verbo Hipp. 4.º affo. sanguis quidem exiēs sursum malum. verū est: si exeat per os: deorsum vero sine malo si niger fuerit qz venit per emoroidas vel per menstrua. qz duo sunt loca tertie digōnis et de eius superfluitate non tamen cōplete digeste nisi pma digōe que est p

paratio ad expulsionem per locum naturalem. et idē ibi aligd ināliter vt dicit 3.º de morbo et accidenti. ¶ Item fm Aui. cañ. iij. sen. 5.º tractatu pmo. c. de fluxu sanguinis narium: corpa vehemētius pēpata fluxui sanguinis narium sunt colerica citrina subtilis sanguis et iuuantur ex eo qui temperatus est. sed qñ supfluit est fm timorē et debilitatem epatis et idropis et siliū. et fit in colore citrinitas non consueta aut plūbeitas aut offuscatio cum citrinitate et nigredine et extenuatio nimia et in frigidatio extremitatū q̃uis in fine retineat. ¶ Itē fluxus sanguinis nariū est crisis magna in acutis et maxime in eis que sunt variolę et morbili. ¶ Itē fluxus sanguinis vsqz ad quatuor libras potest eē ad bonū si non venerit subito et cū ipetu: et si exeat. 2. lib. vel. 4.º. vltra: bonū esse nō pōt. et si ducat vsqz ad sincopim est mortalis. licz Aui. ponat sincopim curam eius: et illa est ex terrore virtutis non ex debilitate. tamen dicit Gal. iz. de ingenio sanitatis. tu qz medicus es caue ne patiaris sincopim in manibus tuis. Et Auer. 7.º colliget increpat illuz modum curandi. Sz si talem fluxum sequatur color pallidus fuscus vel yridis aut limidus mortale est. Item si sequatur frigiditas extremitatum que sunt signa crisis et cause sint simul sicut fluxus sanguinis narium sudor vomitus et c. Et que sunt signa tñ sicut alienatio scotbomia yigilie et accētia que sunt sine eūatione cōcomitante vel sequente: vide pma affo. in cōmen. illius versus finem: pōximos et cōfistēntias. Et que sunt signa digestionis in yzina sicut color mediocrius et ipsitafis alba residē in yzina et ibidez vide 2.º pno. c. de yzina.

Cura Circa curam sunt q̃tuor facienda in intentio: ne vlt. qz primo opz alterare malam complexionem et auferre sanguinis acuitatem. 2.º opz facere sanguinis diuersionem ad oppositum et diuertere. 3.º opoz tēstringere vias et cōductus in fronte et tēpibus et alibi per quas venit sanguis iste. 4.º opz facere intentionē particulare p istillationē et sufflationē et p imissionē ceteroz sanguinē restringentiū q̃ sunt multa vt videbitur.

¶ Primā rem cōplent cibi et potus sicut lentes sumach prunelli parua pira in frigidata in nīne nespila pauca mora matura desiccata sic berberi plantago in potage seu quocūqz modo. et alia pcedentia omnia vel quedaz ista sa in naso. vel si itrauerit in balneum cum aqua frigida decoctionis istoz et sessio in eo. et emplastratiōes fiant super epar ex rebus vere in frigidatiuis sicut acetum cū vino granatoruz vel cum succo plantaginis vel morelle vel iusquiami. et pncipue pāni infusi in istis. saceto et succo et aq̃ ro. posita super epar vel splenē si inde venerit. et positi super testiculos in yris et super māmillas in mulieribus et super extrema corporis vtendo pmutatione post permutationē cautela super hoc habita ne sequat vltima in frigidatio eozūdem membroruz cum istis medicinis. facit et ista cautela de testiclis et māmillis i ebrietate et desipientia et fluxu menstrozum et narium et c. si militer pzoicere in faciem aquam multam subito igrof fat alterat et stringit.

¶ 2.º rez perficiūt illa que ducit et trahit ad oppositiōez sicut ligatio extremitatuz fortiter et laboriosa et fiat flōmia subtilis ex latere opposito in pñ: deinde ex eodem. et si oporteat fiat ex cesalica. si non sufficiat parua fiat febre quousqz incipiat debilitari particularibus conuenientibus de etate complexionē et similibus. Et fiat ventosa tio super epar si ex nare dextra fiat fluxus sanguinis. si ex sinistra fiat super splenem. et super sumen vel ymbilicum: quod idem est: si fluat ab yrraque. Conferunt etiam ventosatiōes super coxa et super calcānea.

ex parte domestica. s. interiori. que si nō cōferant vel suffi-
ciant fiant ventosatiōes sup ceruicē ⁊ super spatulas cuz
scarificatiōe tenui ⁊ ligature cōpressiones fortes in exte-
rioribus ⁊ in testiculis viroz ⁊ in māmillis mulierz ⁊ fri-
catiōes in extremitis. s. in volis manuū ⁊ in plantis peduz.
¶ Doc tñ cōsiderandū q si acuitas ⁊ inflāmatiō sanguis
vincat multitudinē tunc pcedit pma consideratio scōbz.
sed si ecōtra tunc ista secūda pcedat pzimam: qz tunc ops
diuertere ad oppositum. deinde exstinguere.

¶ Tertiā rem acquirūt curatiōes in vijs ⁊ ductib⁹ cuz li-
nimētis super frontē ⁊ tēpora ex reb⁹ vere ifrigidatiuis ⁊
stipticis. Res sse stiptice apponēde ibi sunt rose ⁊ anthe-
ra. i. semē ei⁹ galle pconia: querc⁹ balaustie. i. flo. granato.
psidie. i. cortex eoz. vñ. psidie granati cortex balaustia
flos est. s. filr bol. sang. dra. alumē cāfora ematitib⁹ guāra
bicis assatū myrra carabe antimonii. succ⁹ folioz vitis.
¶ Et est modus opandi cū istis accipe bolū vel rof. vel
vñū pdictoz vel plura ⁊ distēperare cū albumine oui: vel
cū lacte mulieris ⁊ intingere pānū lineū ⁊ supponere frō-
ti ⁊ tēporib⁹ ⁊ hoc vocat strictoriū: vel pōt fieri opatio cū
iugamo vel mucillagine psily: ⁊ erit opatio pfecte insu-
flos: tñ strictoriū nō maneat nimis diu quousqz iduret:
qz tūc stringeret nimis ⁊ eēt cā doloris ⁊ dolor attraheret
māz pls ad locū: qz dūctari cū lacte mulieris vel cum
populeo: ⁊ tūc amoueri ⁊ reponi qñ voluerimus.

¶ Et ex isto pz quodāmod⁹ pncipale qd est de intentiōe
pncipali. s. opari cū localibus remedijs: ⁊ sunt qnqz gene-
ra de quib⁹ dz operari. s. glutinatine stiptice ifrigidātes
cauterizatiue operātes a ppietate vel a tota specie: ⁊ de
istis sunt empirica. Prime sunt sicut farina volatīl mo-
lendini ⁊ puluis ei⁹ ⁊ tela aranee in molēdino aut furno
vicina: sed caue ne pes vel aliqd de aranea ibi existat: qz
posset vt vidi de facili totū corpus ificere: ⁊ albumē oui ⁊
spōgia marina cōbusta cū pice liquida: fum⁹ picis thbus: ⁊
fumus eius sterc⁹ asini: ⁊ carra cōbusta: pili leporis co-
agulū leporis gūmi aslus dragantiz cōbustū sunt oia glu-
tinatiua ⁊ stringūt sanguinē vbi cūqz venerit siue ista em-
plastre siue insufflent itra nasum. Sebe. s. stiptice di-
ce sunt pus. Tertiē ifrigidātes sunt gēlātes sanguinē
sicut cāfora cortex mādragore: ⁊ succ⁹ eius insquam⁹ pa-
pauer lactuca opū virga pastozis: que cū hoc est stiptica:
mucillago psily: berberi. ¶ Et modus opandi talis ē. Be.
calcis viue sanguis draconis thur. añ. 3. y. albumis oui:
qd sufficit ponat sup locū vnde sanguis fluit: tñ in nernis
nō dz fieri cauterizatiū nec albumen oui apponi: qz ni-
mis frigidū est. s. filr calx puluerizata posset per se supponi
vbi volum⁹ crustā fieri. tñ si timeat cōbustio misceat cuz
pinguedine aliq recenti ⁊ strigit sanguinē a vulnere ⁊ cō-
solidat ⁊ icarnat. Quite. s. a ppietate operātes sunt fre-
quētes comestiōes de brody gallinarū: ⁊ maxie quādo
fluit de artarijs cerebz stercus asini insufflatuz: ⁊ succus
eius recēter instillatus in naribus: succus porci: succ⁹ por-
tulace: succus aluederagi: basiliconis ⁊ colūbine eodē mō
iniecius operant a ppietate. Silr stercus porcini ⁊ bu-
midū valet inieciū ⁊ odoratū. ¶ Jō sciendum q modus
opandi cuz istis medicinis est multiplex: cum caput pur-
gys cū tentis: cū insufflationib⁹: cuz linitinijs: cum odorā-
mentis: cū iptionibus. ¶ Caput purgiū fit cuz succo ar-
noglose ⁊ virge pastozis: cāfora aut de tritura balaustie
contrite cū aqua plātaginis: ⁊ debet medicine cōtrite con-
teri fm vñū. vel de succo colūbine cū vno grano cam-
forz: ⁊ qd est vñū est succus stercoris asini recētis: vel
succus stercoris porcini recētis. Vide eniz vbi oia medi-
cine de cōtra fluxū nō valeant statim de stercore porci
no puluerizato inieciū. ⁊ postea succus instillatus cū pen-

na vel cum cāna arūdinis statim cōstrigit. tāmē aque fri-
gide nō nimis infundant ne sanguis congelet in pānicu-
lis cerebz. ¶ Tēte fiat de bōbace vel pāno lineo itincto
in incaust⁹ ⁊ super ipsas puluerizet dragantū ⁊ mittat in
nasum. ¶ Itē medicina Bat. s. megategni. ca. io. Batbu-
ris albi gūmofi ptes. y. aloes partē. i. piloz leporis: ⁊ gum-
mi draganti assit qñ vis cuz albumine oui misceat quo-
usqz fiat ad spissitudinē mellis vel cū tela aranea vel cuz
bōbace fiat tēta: ⁊ intingat in isto medicamine: ⁊ ponat in
fra nares. ⁊ fiat de isto emplastro circūqz vulnus. vñ.
de currit sanguis vbi cūqz fuerit. ⁊ ibi dimittatur per ali-
quos dies anteq amoueatur: ⁊ est remediū sūmū in omni
fluxu sanguinis vbi locus a quo fluit pōt cuz isto attingi.
¶ Itē tēta infusa in aqua porri supra qua puluerizata est
menta cōtrita cū tela aranee vel cum puluere molēdini
optime valet. ¶ Itē succus folioz vitice: ⁊ succus porri
simul cōfecti cū stercore porci sicco aut humido ⁊ oliba-
no ⁊ pilis leporis ipositi ad modū tente est experimētū
sūmū. Vel fiat tenta ex corticib⁹ oui adultis mixtis cum
icaustro ⁊ gall. ¶ Insufflatōes sunt de rana adulta inie-
cta vel insufflata: est eniz tante virtutis q pul. rane circa
collū suspensus nō permittit sanguinē exire ab aliqua par-
te corporis: sicut expertus fui de gallina: circa collū cui⁹
immediate ligabat capite amputato nihil sanguinis exiit.
¶ Itē cortex oui conterat cum calamo aromatico: ⁊ rof
⁊ myrra ⁊ insufflat in naso cū pēna: ⁊ tunc stringantur re-
nes hora vñā. ⁊ id qd descendit ad os expuat. ¶ Itē san-
guis qui exit ponat super regulā calidam ⁊ assetur: post
puluerizetur ⁊ insufflet ⁊ nares stringant ⁊ caput erigat
vel eleuetur. s. filr stercus porci sicco inyciat. ¶ Itē calx
alba ⁊ lenis qua vñū artifices sepe insufflet ⁊ liciuium
in albumine oui itinctum in ea inuoluatur ⁊ imittatur.
¶ Linimenta sunt. Be. farine fabaz. 3. s. boli armeni san-
guinis draconis ematitias. añ. 3. y. cum duobus albumini-
bus ouoz: ⁊ succo plantaginis: ⁊ bursa pastozis pāno li-
neo itincto fiat linimentū vel emplastrū super frontem
vel tēpora. vel emplastrū fiat de istis eisdem: qz linimen-
tum vel emplastrū dicūt: qz fit cum panno lineo tenuiter
applicat. qz illinitio est inunctio. sed emplm est quādo in
substātia spissa apponit: vel de folijs salicis: vel de folijs
vitice: de folijs piri vel citony pōt fieri eodē mō. ¶ Odo-
ramenta sunt stercus asini recens: vel sterc⁹ porci recē:
vel siccum cōbustū ⁊ suffumigatū. finus apri silr simili-
ter cortex oui cū candela incendat ⁊ fumū in narib⁹ reci-
piat. ¶ Impletiones sunt implere os de aq frigida ⁊ diu
tenere cū stricture nasi ⁊ implere nares cū coto ⁊ cum ca-
pite canne aut floribus palmarū vel salicis vel cū panno
nigro itincto in succo caude equine vel in incaustro: quia
pānus rubeus nō debet apponi: nec debet res rubeas vi-
dere: quia puocarent magis fluxū sanguinis: sicut dicit
Auer. c. de qualitate aggregationis humorum in fine. c. ⁊
sen 2. pñ. lib. doctri. 2. sūma pma. ca. i. 4. de eis que pue-
niunt motu animali. ⁊ in asfo. ysonis. cōmento. 4. 4. dat
quasi causa. quare res rubeae mouent sibi simile de fonte
vbi arene rubeae ascendebant ppter transitū vñius indu-
ti vestimento rubeo. ¶ Si filr fluxus sanguinis cū dolo-
re capitis vel alterius partis dz pmo dolor sedari cū oleo
rof. vel de camomilla vel de populeon vel de aliquo ta-
li: qz aliter non valeret cura: quia nulla res nocibilior nec
sanguinis puocabilior q dolor ⁊ inclinatio membri: dī-
cit Sal. s. megategni. ⁊ dicit post. q frigida non debet ap-
poni membro a quo fluit: nisi prius diuertat ad alias par-
tem ⁊ trabat cum ligatura ⁊ fricatiōe extremitatū ⁊ ven-
tosa sine scarificatione sub māmillis vel in parte vētris
proportionata parti naris a qua fluit. ⁊ de illis ligatura

De febre

sume valet ligatura coxarum et crurū. est enim coxa pars supra genu et crus pars sub genu. et ligatur testiculorum in viris et aurium in mulieribus. ¶ Item flōmia vene spatulorum impedit ascensum sanguinis ad caput: et est ista vena quā videmus super cefalica et est finis brachy: et quasi ex parte sinistri vel exteriori ipsius brachy: et apparet manifeste transiens per spatulas: et ibi aliquādo flebotomare feci directe in spatulis nec est sub assellarum vena: quia tunc esset sub basilica interiori brachy: quod non est verum. ¶ Item subita potatio aque frigide stringit sanguinem fluentem si sit feruor sanguinis. et fiat ventosatio cum scarificatione leui super partem posteriorē capitis et sine scarificatione sub māmiliis eiusdem partis a qua vel per quā fluit: vt flōmia parua eiusdem partis et de cefalica. ¶ Et cibi conuenientes in causa calida de feruore sanguinis cum oleo mixti sunt sicut sumach agresta. verūtamē et caseus recens humidus. quia siccus prouocaret fluxum. et lac decoctum donec ingrossetur stringit omnes fluxus sanguinis de ebullitione sanguinis. ¶ Acetosa tamē ratio de incisione sue aliquādo nocent: et ideo tarde sumantur et in parua quantitate si oportet. Similiter oua elixata valent eis qui parantur ad fluxum propter colerā sanguinis sui: et maxime si fracta in aqua elixent: et rizi et lac amigdal. sed in parua quantitate: quia in omni fluxu magno debilitat virtus. Similiter illi qui habent fluxum sanguinis ex casu vel percussione sunt cerebra gallinarū ex melioribus cibis. unde oportet vt sumat in multa quantitate: et non de viuis: et si confortet: nisi videas casum virtutis proximū: et tunc da mixtum cum aqua frigida parū: quia vinum prouocat fluxum sanguinis: nisi sit stipticum: et potest artificialiter stipticari cum sumach et gall. et rof. et sanguinaria si iaceat diu in eo vel si decoquantur in eo vel in aqua cum qua dicitur lifari. Similiter sanguis reuentus si descendat ad stomachum vel pulmonem et ibi coalescat euomat: si fieri potest cum melle et succo apy: vel farina carta mi cum aqua calida: si non detur lac ficus quantum media testa cui caput vel acetum cum multa aqua calida mixtum paulatim cum multis intervallis bibitionibus sorbeat. ¶ Illud enim liquefacit sanguinem coagulatū in pulmone. dicit Gal. 5. megaregni. ca. 3. et quia sanguis coagulatus in stomacho est quasi venenū ab intra: vt dicit Auicē. 4. ca. fen. 6. tractatu 2. ideo opus cum festinatione operari antequam coagulet et parare vt descendat: quia 6. partium affo. sanguis in loco non suo conuertitur in sanies vel in corruptionem accipiendo sanies large. ¶ Sicut ergo clistere forte in quo ponatur aloes: succus porri: centaurea: calamentum: quia ista duo euacuant sanguinem: et super stomachum ponat spongia infusa in bono vino calido. et si coaguletur actualiter potest vinum calidum: et strupum acetosum sicut est. et scilicet eius coagulatio per casum pulsus et infrigidationem totius corporis et inflammationem in stomacho et syncopim: et tunc statim fiant ista ne subito moriatur. ¶ Sed si hic ex longo fluxu sint vlcera in naso currentia cum vnguento quod fit isto modo. Accipiat ceram colatam et eius quadrum plum de oleo rof. quibus resolutis addatur ceruse. 3. et in circuitu moueatur. deinde postquam infrigidari incipit alumen cui praedictum admisceatur donec inspissetur: sine intermissione moueat et recondatur: ubi volueris potest superspergi. et curabuntur si essent in via fistulationis. ¶ Modo de empericis videamus: vade ad locum ubi cre scit sanguinaria. i. bursa pastoris et genibus flexis dicas ter pater noster. et Ave maria: et istum versiculū: Te quesumus domine famulis tuis subueni quos precioso sanguine redemisti. et sic dicendo collige herbam vnam vel duas: sed si multas colligas opus orationes iterare: et tunc suspende herbam circa collum patienti a quo fluit sanguis: vel circa mem-

brum a quo fluit: et ibi dimitte: et stringet certissime. si videris homines cognoscant herbam tuam frica eas inter manus tuas: et post suspende eam in aliquo pano vel in sindoe vel in aliquo tali. ¶ Item dec herba habet nomen a recita quod suba eius et succus valet: siue emplastrata: siue lintita: siue potata post decoctionem et preparationem debitam: imo tenere eam in manu: et videre eam quando sanguis fluit et odorare eam stringit fluxum sanguinis. ¶ Item puenga masculicaria tantum quod potest transglutiri: non tamen transglutiat: retinet fluxum sanguinis. Idem facit radix vrtice eodem modo sumpta. ¶ Item cadat gutta sanguinis super cuspides vel filices: et sicut incipit ista gutta desiccari: ita fluxus incipiet sisti: et cum fuerit tota desiccata fluxus cessabit nisi fuerit ex ruptura vene vel artarie. et tunc bibat semē nasturcy et curabit deo dante. ¶ Item puluis vrtice combustus et maxilla cācri simul trita insufflata in naribus statim stringunt. ¶ Item ouū assatum et durum in naribus ponatur et sanguis stringet. Dicit Gal. in dinamidi. si fluat sanguis a vulnere stomachi cum incisione accipiantur lumbici terrestres et comburantur super regulam calidam et puluerizent: et de isto puluere ponat in vulnere: et cum panis lineis vulnus fortiter stringat: statim abscedit fluxum sanguinis. ¶ Item Ha. in dinamidi. lumbicos terre combure tere cum thure cum albumine oui et fronti et naribus impone. ¶ Item pili leporis cum albumine oui idem operantur. ¶ Item si sit lenis incisio in cana accipiant. 1. 3. sanguinis dra. puluerizati ponantur in vulnere statim stringit sanguinem et vulnus consolidat: si non sit cum deperditione sube. et si labia vulneris sint multum deperditio opus quod suauiter applicado partem parti proportionali cum sutura nodata. et si fluat sanguis cum impetu os suere sicut sunt pellipary quousque suat et stringatur: et tunc redire ad suturam et ligaturam. pro cura vulneris. 1. 3. enim ligatura esse fortior in loco vulnerato et post magis et magis laxa versus extrema: sicut docet 5. megaregni. ¶ Si tamen fluat a digito vel brachio post flōmiam ubi vulnus potest obturari cum digito fac diu cum denario ibi ligato vel cum medietate fabae superpositae vel de pul. fa. de excocticate: quia ista quasi specificiter operantur: vel tela aranea munda superposita cum pano vel binda vel vitto ligata est cōe: quod ego frequenter expertus sum: sicut et ista ibi enumerata que sunt mihi specialissima. ¶ Unum tamen sciendum quod fluxus ceticus non debet stringi quousque superfluat finem Auicē. nec sint bomatici debet stringi subito: quia natura odit subitam mutationem. ¶ Item folia enule trita et imposita omnem fluxum sanguinis stringunt.

Modus prouoc. flu. sang. Modo videndum est de prouocantibus fluxum sanguinis narium: sicut opus aliquando quando natura est ita pigra in crisi facienda per nares: et cum reperit sursum: tunc accipiant setae porcine et ponant cum violētia infra nasum et aperient venas. ¶ Item millesfolium sicut est imissus prouocat: odoratum vel bibitum retinet. ¶ Item vrtica posita intra nares vlcera: et succus eius illinitus super frontem ac tempora stringit. ¶ Item inspicere res rubeas cum scarificatione vnguium interius prouocat. ¶ Item tenere anhelitum et ligare collum prouocat fluxum sanguinis narium. sed caueat istud in paratis ad squinantias. ¶ Item abrotanum impositus prouocat: et cortex exterior castanearum. ¶ Item succus ruthe iniectus stringit: tamē pul. insufflat? sternutationem prouocat: et per nos parat ad fluxum. ¶ Experimentum Hilbertini ad omnem fluxum sanguinis: quod ponit 3. practice sue. dic. In nomine patris et filii et spūs sancti Amen. Caro cum calice confirma sanguinem israhelice: nouies versando aquam et colado per camissam infirmi: quā tribuas ipsi patienti vel nūcio nomine infirmi: quā tribuas ipsi patienti. Idem ponit 5. practice sue. c.

de disenteria. ¶ Itē scribe hec nola cum sanguine patiens in fronte: et dic oñe istā. Deus qui solo tactu simbie vestimenti tui mulierē in fluxu sanguinis sanare dignatus es. Te suppliciter oramus dñe iesu: qui solus langores sanas: vt fluxū sanguinis pro quo vel p qua pces effūdīm⁹ restringere et sistere facias: dexteram pietatis tue potētie exstēdo. In noie patris: et filij et spūs sancti Amē. Pater noster: Ave maria. ¶ Istud ca^m feci magnū: qz mltā cōia hic pposui tractare: et in multis locis necessaria.

Profunditas somni. Circa pfunditates somni et stuporem qui accidunt in fe. vt dicit Auic. 3° cañ. fen 2°. c. de stupore. et 4° cañ. fen pma. tractatu 2°. ¶ Sciendū est qz corā talibus debent fieri locutiones alte et extrema debēt ligari cum instis vel bindis qd idē est: et cū ansis qd de facili aperiant vel cūz nodis: et fricent plate pedū et vole manuū: et trabat per capillos in nucha et naso. et digitu manuū et articuli pedū fortiter comprimant. et diuertant cum clisteri mūdificatiuo: et fiat yērosationes inter spatulas: et accipiant capilli humani et cōburant. et odor applicet naribus: et est quasi eadez cura sicut in litargia. et caput sit in cōti^o motu: ita vt si stupor aut dormitatio alicui membro supeneret fricet: et sit in exercitio et motu: sicut p3 de pede dormiente. ¶ Item capilli humani triti cum aceto in circuitu circa nares et tempora existant. Et sunt versus de odorib⁹ apponēdis. ¶ Si ponas ferida narib⁹ hoc excitat illum. s. litargis vel sōnolus. nec aliquid tñ sicut pilus hominis cōbustus. ¶ Itē empiricū. Acci. cor. vel oculos philomene: et pone sub cervicali vel puluinarī vel suspende circa collum patientis: et dūmodo ibi fuerit nō dormiet. ¶ Item. accipe fel leporis somnū facit oibus bovis cum vino bibitū. facit idem ouum crudū exhibitū cūz aceto: euigilat. ¶ Itē de canis aure sapor potatus. s. cum vino idem facit. sed acetūz destruit ipm. s. somnū talem. ¶ Itēz assa ferida galbanū et castoreum odoren: et castoreūz pūciat in naribus vel piper vel piperitū ad faciendū sternutationē: et pānus cōbustus et pluma cōbusta: et penna galline intingat in aceto: et ponat prope nares. ista excitant seu litargicū seu habētes subeth vel somnū pfundū: qd idē est: vel habentē suffocationem matricis vel sincopisante et similes.

Cura fe. colericę. Adodo videre op3 de 5° pncipali in cura fe. colericę. s. de dieta. s. vbi op3 videre quedam generalia omni feb. de sex rebus nō naturalib⁹ que in isto versu continent. Est aer efca quies repletio somn⁹ et ira vel sic. Est aer efca motus repletio gaudia somnus. ¶ De aere sciendū qz aer calidus in estate debet alterari cum solis salicis viris: et floribus nenufaris et cataploza et cāfora et aspersione aq. s. in tota domo. ¶ Sed si sit hyēs: et aer sit humidus pluuiosus debet desiccari cū igne et camio vel in camera: sine fumo tñ: sed patiens nō dz approximare. et debet domus suffumigari de olibano vel stora: ce calamita si patiens sit reumatic⁹: vel si sit aer turbidus nebulosus pestilētiālis. ¶ Sed si aer sit frigidus et sic: tunc dz fieri ignis de lignis humidis: sicut de fago viridi et de fragino: et dz esse magn⁹ sed parū debet durare ne nimis deficiat. ¶ Sed in tēpore humido debet p̄tinue durare. tñ quia aer pestilētiālis et epidimālis cito interficit dispositos: ideo in putrefactione humorū cum aere malo siue sit estas siue hyemosalet camfora: sed minus in hyeme debet dari: quia nō est ibi caliditas nisi rōne putrefactionis humorū: et erit dosis trium granorū vel quatuor: et hoc innuit Doly. 3° parti. regni. cōmento. 195. Eica vel die ta conueniens fe. est humida sicut dicit pmo affo. humide diete omnibus febricitantibus cōferunt: l3 fe. plus peccet sua caliditate qz siccitate. tñ qz omnis calor deficiat si diu

perseueret: ideo humida dieta valet plus: et qz humidum obtundit calorem sicut siccus acuit et est lima eius. ¶ Itē notandū qz sicut feb. quilibet est calida et sicca: l3 quedaz sit humida māliter sicut sinochus et quotidiana: ita dieta frigida et humida oibus cōpetit: sed diuersimode: quia fe. flārice et melācolice minus: oibus alijs plus. ergo confidera fe. in pncipio. et si non cognoscis eam melius est subtiliare regimen: sicut dicit Auic. 4° cañ. fen pma. c. de cura fe. putride in generali. et c. de cibo febricitantium. l3 dicat Hypo. pmo affo. in tenuibus dietis magis peccat egrotantes. Et hoc est in tenui dieta que ē nihil comedere. et ideo narrat Gal. patietes debere aliquādo cibari in paroxismo cū tenui dieta in respectu nō absolute: que est minor qz sanorum et subtilior: et grossior qz cōis. ¶ Dieta egrotū illa est tenuis cum qua dz pa. regi quando morbus ignorat: et est dieta mediocrius: et post in p̄cessu cum fuerit cognitus: tunc p̄t declinare ad latus subtilitatis vel grossitudinis. put morbus requirit vel dieta ista tēperata: et ibi aliquando fit error: et talis p̄t fieri subtilis in morbo cronico qñ non cognoscit: tamē nō est dieta regularis in isto morbo. ¶ Pro quo sciendū qz dieta est multiplex: grossa subtilis mediocrius. Grossa diuidit: quedaz est grossior et grossissima: et quedam est subtilior et subtilissima: et mediocrius declinans ad latus grossitudinis: et declinans plus ad latus subtilitatis: de quibus ponit Auic. ex. c. de cibatione febricitantium. ¶ Grossa absoluta est dieta sanorum nō sciuntium: sicut dicit pma affo. cōmento 4°. sanis dabitur cibus: aut custodiendo sicut eorū sit vsus: aut augmentādo vt virtus confortet. Grossus ergo cibus augmentabit virtutē si bene digerat. moderatus custodit et subtilis minuit. non cōpetit sanis: sed egris acutarijs: vbi non debet virtus aliquāliter minui: nō tamē multo cibo et grosso custodiri: sicut debz aliq̄liter in cronicijs. ¶ Si ergo morbus in 3° vel 4° debeat terminare stāte virtute: tenuissima dieta dāda est: que est nihil dare: sed si vsqz ad 7^m debeat durare ingrosset plus cōsiderādo etatem cōplexionē cōsuetudinem et tps anni. Cōmentator tñ Auer. sup cātica versus finem. p̄ne particule. c. de regimine lōgitudinis et breuitatis morborū. debet cibus aliter ordinari diebus istis qz solebat ppter gulositatē hoīum. vnde dieta subtilissima in terra Auer. vt dicit 7° colliger. c. de cibatione febricitantium: est aqua orde et mica panis lota in aqua calida ad quātitates 3. ij. et qui consueti sunt comedere ter in die et qui sunt cōplexionis calide et resoluibilis nō possunt famē tolerare: sed qui frequenter abstinēt: et qui sunt frigide cōplexionis et ante etatez senij possunt abstinere plus: cum senes facillime ferant ieiunium. senes a senectute: et omnis cuius calor innatus est fortis valde aut plurimus: aut calor innatus est debilis valde nō possunt dimittere cibum: qui habent dolorem capitis et stomachi non possunt diu abstinere sine periculo ppter colligantā istorū duorum adinnicē. ¶ Dietandi sunt ergo homines modo cūz dieta grossiori qz antiquitus cū auenato. s. et ordeato. s. cūz gruello facto de auenis vel ordeo et cum gallinis et extrimitatibus earum cum pul. gallinaceis nō columbinis: qz cor^a pullozū columbarū sunt dure digestionis et longe more in stomacho: vt dicit Auic. fen. l3. 3° cañ. tracta. pmo. cap^o de cura male cōplexionis stomachi cum materia et de materia opilationis. ¶ P̄t ergo fieri colatiūz de istis: vel possunt eligari vel decoqui in pane: et tūc valent: sed panis pastillozū nō valet eis. ¶ In hyeme tamē et in fe. flegmatica possunt assari et pars adusta anferri: nec cōmēdo pedes porcorū: nisi quia gruellus illorū valet: sed sub stātia eorū est dura et viscosa: sicut p3 ppter neruos: tamē aliquādo comedunt cum aceto ad appetitū puocandūz:

b an z

De febre

et quia multum occupant comedentes modicum: et ideo non cumentum parum est: et quia parum assumunt: quia sunt cito fessi in comedendo de his. ¶ Similiter aves parue sicut alaude, et tales non valent: sed sunt dure digestiois. si assent tamen in stupba sine pinguedine aliena possunt accipi nihil comedendo de ossibus et positi in pane. ¶ Similiter perdices valent et aves lacunales cum suis pedibus sicut tatelle: et ne moxales sicut grassus siluestris et fastanus: et cum longo rostro: et cuniculi et eduli et agni et porcelli et vitulina caro valde iuuenis. tamen ista sunt grossa aliquantulum. penes ergo assan do et consumendo partem aquosam vel elixando. si fuerit caro sicca. cum sale indurata non valet. ¶ In febre. tamen melancolica caro porcina spina dorsalis vel asperla sale per noctes vnam potest accipi. et est rectum quod caro porcina decocta in aceto plus valet: quia acetum incidit et diuidit pinguedinem et viscositatem. et est caro similior carni bovis. dicit Auicenna. sed in ista febre. colerica istud facit. scilicet elixare eius cum aceto: sed in flatrica affert: sicut docet Isid. primo affo. Dam. com. 33. ¶ Ab infirmitate surgentibus cibaria necessaria petentibus non denegandum est: sed ingeniandum ut dent in minoribus quantitate quam potest: ut exemplificat in paralysi in qua potest dari caro porcina macra modo debito preparata: et in istis est consumendo obseruanda que est altera natura: et ideo Hypo. 2. parti. affo. parum deterioribus vel potius delectabilibus: tamen magis appetendus. et Auicenna. fen. 3. primo li. quod melius sapit melius nutrit ceteris paribus. et ideo scribitur. Que petit egrotans quibus tria dent. Nam potius non viget et vota replet. ¶ Debent preparari cibaria in causa febris. cum lactucis violis maluis portulaca. et in flatrica et melancolica cum isopo et peris in melissa spaliter isopo tibi. ¶ Piscis conuenientes in febre sunt pisces petrosi habentes squamas: sicut lucius pechia ruschi dorsalis rupelle longisti preparati cum herbis coibus. ¶ De marinis in colerica sunt pauci: sed in declinatione febris colerice possent concedi de merlingo gonardo de pectine: etiam si non sit supercalefactus. male tamen conuertibilis est si curoua. ¶ In declinatione colerice note et flatrice et melancolicę possunt dari cœcedi ut candellum in quo ponere de acedula vel de agresta. et oua cocta plus valent quam assata propter opilationem pororum in testa vel cineribus quando assantur. sed fricta in aqua calida. et ibi decocta meliori modo non nimis dura nec mollia optima sunt. et debet omnia ista comedi cum aceto vel agresta nisi stricturna pectoris vel debilitas stomachi impediatur. ¶ Caro tamen bouina aut anserina nec leporena nec ceruina valet nec aliqua pinguis. ¶ Caro tamen arietina recens valz. quia calida moderate et humida. sed non debet accipi in caliditate magna febris. sed in declinatione gruelli et ex corticatu fortificatu cum gallina vel pullo vel carne porcina recente sine ciminio et sine croco propter aliquando: quia crocus deicit virtutem appetitiuam: nec ciminio valz in colerica quia citrinat. ¶ Similiter potagium diebus carniū de boraginibus buglosa malua violis cum carnibus bouinis recentibus cum brodio istaz: sed in diebus piscium potest addi peris. Et conficiat cum lacte amigdal. et lac amigdal. valz calefactum modice. et candellus de amigdal. cum ceruina factus vel prifana et zuccaro appositus plus valebit. et lactuca et papauer apponantur: si non possunt dormire. nec est malum in febre flegmatica apponere aliqua calida ratione materie ardens: sed coniuncta sit calida: ut imperat Auicenna. 4. causi. de lipparia. quia Gal. dat in tali prifana cum pipere. et ideo betonica valet in quotidiana carne. et calamitum. in quartana valz cancer marinus: sicut in etrica et in febre colerica valz cancer fluuiialis: sed in quotidiana nullus piscis valz. quia est flatricus: sed magis et minus: et si aliquis valeat ibi sunt murenu leparule et lignelle parue elixare et post modicum debeat supra craticulam vel gauardum etc. ¶ Ostrea tamen nullo mo-

do valent alicui nisi esset homo sanguineus habens stomachum multum calidum colericum: et tunc in casu potest ea accipere crudam: quia tales habent stomachum sicut falco. et causa est: quia subit adurunt et grossa bene digeruntur. ut dicitur 2. parti. regni. ¶ De hora comedendi in febre interpolata sicut in die paroxysmi. si paroxysmus inde veniat per. 3. horas. ante paroxysmum est comedendum: ita quod se. stomachum vacuus inueniat: quia deus tunc melius accipit ut potest digerit: unde tunc stomachus debet esse vacuus a cibo crudo non ab omni cibo: quia mora cibi in stomacho secundum Aui. fen. 13. causi. 3. trac. 3. et 12. bore. 13. Auer. 6. colligit. ponat quod digestio completur in omnibus membris in nouem horis. et est verbum suum intelligendum post primam digestionem in stomacho. quia cibus est plus inobediens nisi sit leuis et in parua quantitate: sed tunc completum prandium suum debet esse post paroxysmum vel in declinatione. primo die propter vexationes suam minus debet comedere quam alius diebus. et si paroxysmus cito veniat melius est nihil comedere antequam finiat vel declinet: sed in paroxysmo nihil comedat vel bibat quantum potest sibile est: nisi virtus deficiat: tunc et hora copetitur. deterior tamen horarum in paroxysmo ad cibandum est principium. dicit Gal. primo regis acutoz. c. penul. et hoc est extensiuum: tamen magis malum est: sed non ita diu durat. in die interpolatiois comedat hora consueta: tamen melius est multiplicare vices quam quantitate. comedat ergo frequenter et modicus. ¶ Si sit febris continua tunc debet comedere in hora maiora quietis: quia non affligit semper vltima: et est melius ut comedat mane et sero: si non sit quod prohibeat: sicut reuma capitis vel nausea: tunc debet esse cena nulla vel breuissima. ¶ Tamen hic est notandum quod prandium suum erit sicut pulla elixa vel pisces cocti hora matutinali: nec debet dimitti stare in vase eneo per totam noctem et diem et frigida comedat: sed debet poni in vase ligneo: sicut fraxinea in quarta: et mazena in quotidiana: et i argenteo in tertiana: tunc cum brodio calefieri et dari. Similiter de gruello et colaticio: quia ista in frigidata continent viscositates. Uiscosa ut anguille non valent in aliqua febre. ¶ Aliud notandum quod pulla debet esse nigra et non alba: de qua debet fieri colaticium: quia fere omnia aialia nigra sunt mudiore alia eiusdem speciei. et si non posset accipere colaticium spissius cum carnibus coleat iterato stare in vase eneo per totam noctem et diem nec posset carnes accipere: nec carneum in brodio bono de capone: vel in brodio cicerum vel pisarum: seu suba pisarum ponat panis leuis late incisus: comedat de isto pane. et si non potest contrahat totum simul: et per medium colet panem lineatam quod virtus panis remaneat: et tunc fortiter fricabitur plus. et dicitur ita fieri: quia diebus istis boies dicunt medicis non faciunt nisi imponere abstinentiam: et ideo ne medico imputet debilitatio sua: opus fere in omni morbo comedere cibum bono preparatum. ¶ Et si cum morbo aliquantulum plongetur: tamen hoc est melius quam quod medicus aliquantulum distamet. et 10 diebus istis raro terminant morbi in 7 vel in 14 die propter regimen ineptum coactum ad placem in infirmis et assuetibus. tamen aliquantulum debet illud fieri nec totaliter. dicit Gal. 12. de ingenio sani. ca. primo. qui tamen intendit ut placeat infirmis non est homo sua volens sanitatem. quia opus quod infirmus sit obediens medico in omnibus et diligens minister bene deserviens. ¶ Panis copetens in tertiana colerica est de ordeo vel auena: et hoc est quod vocat Auicenna. kist ordei: quia nullus comedit farinam vel pastam nisi decoquat temperata vel panis triticus cum fure cum temperata quantitate aceti vel salis. aliter enim opilaretur: sed in quartana panis ordeaceus non valet nec in quotidiana: sed ibi debet fieri panis levis triticus facili digestiois coactum cum pul. cap. lameti vel calami aromatici vel spica nardi vel anisi: sed in quartana cibus asinus plus valet: in flatrica de bonica vel isop: et in quarta vel tertiana potest platago misceri.

vel sandali vel natura eboris: ita q̄ omnis cibus eorum sit medicinalis. vnde in idropisi nō valet panis ppter opilationē: nisi spica vel sandali vel aliqua deopilantia ponatur vel portulaca. q̄ vtrūq̄ latus deopilat in cā calida: sicut cuscute in frigida cā. vel pōt conficere euz spuma ceruissie vel vini seu fermēto. nec opz aquā esse nimis calidā euz qua conficiū: nec dz pasta nimis diu stare postq̄ cōfici anteq̄ in furno ponat. et isto mō potestis patientē curare in multis modis cū diēta et bono regimie q̄n ipsi sūt delicati. et si voluerint p̄cere expensis vt medicus videat facere aliqd noui: q̄n miseri igeny ē nībil iuenire: et vile est medico q̄n nescit diēta patiēti ordiare nec ipam p̄parare.

¶ De potu. accipiat istos potus qui dicti sunt in ca. de siti. q̄n ceruissa debilis desiccata sacra de ordeo vel auena nō de fabis nec pis. quia ceruissa de illis et panis est fumosa et ventosa: sicut et omnis pa. calidus ventosus est cauendus. pr̄sana aut ordi et iulep cum aceto et sirup^o acetosus valet: q̄n incidit et diuidit sedat sitim: nec est vebemēter calidus. tñ aliq̄n facit rasurā intestinoz: et laxat aliquat: sed tñ aqua calida facit vomitū: et oxizaccara cum aqua endiue valet et in flātica et in melica. vinū subtile nec antiquū nec nouū nec vinū linsatum aliqliter. et pōt concedi vinū linsatū in colerica feb. in declinatōe ppter bona que facit: vt dicit Gal. 7° parti. affo. cōmēto. 58. vel idromel pauce cōmixtionis in fe. vel melica: sed multe cōmixtiōis cū aqua: ita q̄ sint due ptes vel vna mell. et cū aq̄ valz in fe. colerica nota. et in alia duas vel q̄tuor partes mellis et vna aque. in declinatōe. in paroxismo nō potest q̄ntū est possibile: sed potest cādū vel grana granatoz in ore et 2° 3°.

¶ Tertia res nō nālis est mor^o: per oppositū quies que duo in se debēt habere q̄ mor^o fiat leuius in die interpolatōis hora tēperata ante prandiu loco exercitū modici ad extrahendū superfluitates intercutaneas derelictas in fine paroxismi: et maxime dz istud facere q̄n in paroxismo nec fuit vomitus nec sudor nec egestio: tñ in crastino talis motus dz fieri leuius si sit tēpus tēperatū sine pluuia et vento: nisi sit in estate: tunc pluuia parua poterit valere nisi sit aer turbulentus. ¶ In paroxismo tñ et in toto tpe paroxismi melius est gescere totalit^{er} et in loco vel alibi: q̄ agitatio cōmouet hūiores. Vñ Gal. 2° affo. cōmēto. 28. dicit q̄ febricitates nō moueant. tñ plurimū debent gescere nisi in itinere febres incidunt: q̄ tūc opz repatriare. Et ideo q̄ loquela est quidā motus nō dz nimis loqui: q̄ desiccāt linguā. Nec debēt visitates venire ad eū nisi paroxismo facto et se. mitigata et toto corpore lfirmi alleuiato ne infirmus sup eos animū habēs impediat in sensib^o eius et nā amando vel obediendo: nec aliquid dicat ei nunci^o letabile acceptabile risibile. nec diu cū isto morē. quia fabulario talis aerez calefacit et inficit. ponit Isaac 4° se. de his que sunt vitāda ad curā morbozū acutoz. et Ras. in affo. suis. c. 3. vbi ponit qliter medicus pulchre loquēs confortet infirmū: et ideo loquax cōturbet eū: et facit eum deficere et despare: q̄ nō est faciendū. Dicit Dam. pti. 5°. q̄ opz infirmo semp salutes pmittere: et nunq̄ a spe illuz deponere etiā si tu desperes. ¶ Silr si anhelitus medici vel visitantiū sit feridus vel illius qui comedit allea: vel qui dz eructatōes fetidas nocet infirmo vltra modū. et lz infirmus in se. longa aliquādo appetat arica euz alleis et vinū quātū pōt potare accipiens ea euadit. hoc est per accidens: q̄ tunc nā onerata opz q̄ vincat vel q̄ vinca sit. ergo in isto nō confidit: quia dicit Auic. de regimine eius q̄ comedit et bibit. Cauēat illi q̄ se male regūt. et si in presenti non sentiunt: in futurū bene percipient.

¶ Quarta res nō naturalis est repletio vñ inanitio. Vnde sciendū q̄ nullus sanus vel eger debet replere se vsq̄ ad

sūmū: q̄ dicit Ap. in epistola ad Alexandrū. dum adhuc appetitus durat: manū retrabe. et Auic. c. eius q̄ comeditur et bibitur. Non comedes tñ quin adhuc sint reliquie desiderij vel appetitus. ¶ Silr de potu dicit Auer. pma parti. canticoz Auic. q̄ si potest frequenter est sicut si fundatur aq̄ frigida super ollam bullientem. q̄ statim cessat ebullitio cibi et eius decoctio cessaret. nec debēt febricitates fructus comedere nisi tales qui nō sunt faciles cōuerfionis in malū: sicut pruna damascena malagranata cassia. tamarindi berberi si pati. habeat ventrē mollem: q̄ ista sunt plus medicinalia q̄ cibalia: sed poma cōia et pira et cerasa et fungi nucea et castanee nespilē sūt nocua. q̄ Auic. ponit. ca. de feb. putrida in generali: oēs fructus nocent febricitantib^o cū ebullitione sua et corruptiōe in stomacho. et loquit^{ur} de fructibus plus cibilib^o q̄ medicinalibus. et posito q̄ obediant pme digestioni: tñ resistūt secundum tertie ppter eoz aquositatem: sicut dicit Isido. pma parti. affo. Dama. cōmēto. 33. ¶ Silr nō debz nimis inanire diē paroxismi: q̄ tunc fe. inanit. nec debet comedere stante virtute. et alijs dieb^o debent abstinere plusq̄ in sanitate: q̄ virtus debilior nō posset tantū sustinere et digerere quantū in sanitate: q̄ vix superest hora quin vincat aut vincat. dicit pmo affo. cōmēto. 8. ¶ Nō ergo occurrēt in cibozū digestiōib^o. abstinētia ergo fiat et inanitio. Silr cum medicinis opz mām euacuare: et ita erit neēia inanitio. q̄ quecūq̄ egritudine ex replone fiunt. etio vel inanitio sanat. 2° pti. affo. vñ feb. cōsumit aliqd de iuuatiuo: lz me^o nociuū. s. mās et accēsa febris seu pūctā mām.

¶ Quinta res nō nālis est circa accidētia anime sicut gaudium et letitia et tristitia: sint in letitia cōtinua: nisi febricitarent ex letitia: sicut in effi^o aliq̄n sit: tñ in omni se. documētū Damaf. fiat in 2° parti. affo. suo. vbi dicit sic. Circa infirmū cōstitutus sui sani qualitatē et affectionē puenit vt cognoscas: et que p ceteris istū noueris illuz amasse q̄ntū ad aiam sicut de musicis instrumentis: tunc aut cōcupisse q̄ntum ad corpus: sicut de cibarijs vel vestib^o vel alijs quibus vel pecunia vel lucro: tunc ad memoriā reuocando laudare: et si licitū sit ante oculos p̄sentare: sicut facies pulchras videre: aut se mor^o facile habiturū cōstātē promittere: et sic in eoz spe illum animare ne desinas: et ideo nō debet esse sollicitus circa mūdāna: nec cogitare aliqd nisi de sua sanitate a deo et medico accipiēdo: q̄ sanat solus languores de^o: et sanat oēs infirmitates tuas: et redimet de interitu vitam tuam. vnde in dño sperās nō infirmabitur. dicit psalmista. Adedicus tñ minister est dei et nature: et non medicus sermonis: qui clamat scientiā suā et precoizat per forū et nundinas. de quo scribit Gal. 3° pnostr. sed medicus fm rem qui scit modū et qualitatē operandi qui studuit in libris suis per tēpora longa: q̄ ars lōga est. dicit Hyp. et qui vidit et operatus est: q̄ in tali est cōfidentia. et iste plures sanat in quo plures confidit. pmo pnostr. et Auic. 6° naturalium. Confidentia quā bz infirmus de medico plus facit q̄ medicus cū omnibus instrumentis suis: nec dz infirmus irasci: lz nullus de ira moriatur. dicit Gal. 5° de morbo. q̄ tñ facit ebullitionē sanguinis circa cor: ideo nocet: cū feb. quelibet sit morbo^o cordis: vt habetur in differentijs febr. nec debet nimis expectare prandium suum: sed statim cum petit habeat. et sit minister doctus in preparando. et ideo sit semper paratus et p̄pinqu^o ne ex mora angustietur: nisi petat tempore debito: et hoc si virtus sit fortis. quia si deficiat: omne tempus erit comperens et conueniens cibum dare: sicut dictū est prius.

¶ Sexta res non naturalis est sōnus et vigilia. ¶ Ex quibus notandum est q̄ somnus in p̄ncipio paroxismi et mox dīcum ante est malus: sicut innuit. cōmēto 3° lz aliquādo

De febre

De febbre quotidiana.

Lap'm.

II.

Quotidiana

febris dicitur que quoti
die affligit, quasi n die

Causa

plongare. Libaria ergo opilatiua hoc faciunt sicut riza pl
se fabe frumentū caro porcina salfamētūz. i. foys. Et dicit
Auic. in 2° gyniuerfalia b putrefactio flegmatis fit per
viam extinctio caloris intrinsec sicut extinguit ignis a
lignis viridiū: et cum extinguit intrinsecus augei extri
secus in mā extranea ppter defectū regiminis nature: q
suam instrumētūz cuz quo regit. i. caloz nālis deficit et de
struit. ¶ Ista autē fe. aut ē flegma putrefactū in vno mē
bro aut in toto corpore. ¶ Si in toto corpore: aut iter ve
nas: et tunc facit amphimerinā eff^{am} et quotidianā con
nuam: qd idē ē. ¶ Si extrayenas magnas et in mēbro
carneis vel tertie digestio: tūc facit quotidianā inter
polatāz. ¶ Item diuidit fm humores. qz quedaz est de
flegmate nāli: qd est aliquādo īfpidū. et ista est quotidiana
vera. ¶ Quedā est de flegmate nō nāli: illud diuidit
tur. qz qdā est dulce vel ppter sanguinis admixtiōē. et
ista est ppinquior vere quotidiana: tū est breuior: et cum
miori fe. in principio paroxysmi. ¶ Quedā est de flegmate
falso. et si istud putrefiat in venis ppiquis cordi facit cau
sonem: et si in remotis quotidiana non verā: et est cuz pu
ritu et fit magna. ¶ Et quedā ē de flegmate acetoso vbi
est pars melie. et nota lōga valde. et cū appetitu canino
et oris acetositate: sicut in alia est oris faldoso: in alia dul
cedo: et in pma īfpiditas cum salina et sputo. ¶ Et est q
dam de flegmate vitreo grosso ficut vitru liquefactū
qd est paruū: et ideo apparens subtilis: et ibi dolor colicus
frequenter cōicāns: sicut narrat Gal. 2° de interiorib⁹. de
seipso patiēte colicā ab isto humore: nec venit quotidie:
qz aliquādo de 4° in 4°. aliquādo tardi⁹ ppter grossitiez
repugnantē putredini: sicut dicit Auic. c. de lipparia. nec
ppter hoc est quartana: fed fāscia aut amphimerina. nec
amphi qd est dubiū vel amphi et mēro terminatio: qz du
bie terminatio ī. periculose fe. qz est morbo⁹ periculosus.
¶ Et diuidit. nam quedā est simplex que de vno humo
re per dominiū. et si sint multi: sūt tū in vno loco amixti.
¶ Quedā est cōposita que de multis hūozib⁹ in diuersis
locis flegma emittit: vbi est medietas tertiana: qz colera
est intra et flegma extra: vel vtrūq; in diuersis locis et ve
nis. et ideo dicit Auic. differt a tertiana: qz in emitti
teis sunt humores diuersi nō cōmixti: sed in tertiana no
ta sunt du. cōmixti fm vnas formas. et de istis eisdēz tan
git Auer. 3° colliget. c. de canis egritudinis calide et humi
de nālium. ubi dicit plane qz oēs emittitē sunt de cole
ra et flegmate. ideo isti duo versus sūt boni. Et paru⁹ emi
titeus in venis flegma recōdit. Exterius colera medius
conuertit illi. Sed iste falsus et pessimus humor inest ma
iori: sel coquit extra. qz iste pessimus nō est melia. S3 sic
versus dz intelligi de flāte vitreo vel gispeo qd est pessī
mū flegma. ¶ Et diuidit a parte humoris. quedaz n. est
hyemalis: quedā vernalis: et quedā estinalis: tunc et cōis
qz quedaz diurna: quedā nocturna. dicit Auic. in 4°. fen
p^o. ¶ Sed diurna est cui⁹ paroxysmi accidit in die: et ī
repor in nocte. in nocturna ē. diurna peior ē. aliter. n. nō
accideret in hora apertiois poroz et resolutiois vapoz.
et nō cōtingit nisi ppter multitudinē materie. et cū hoc opz
qz cibe⁹ in nocte et nō dormiat sup repletiōez stomachi:
sic ozvigilare die ac nocte: iō cito confumet. ¶ Et qz ista
diuisio est ppta fe. fāscie: qz de nā flāsis ē moueri ab o
ra tertia nocti vsq; ad nonā ei⁹. et nibil h3 de die sicut hūc
aly hūozes: iō dies est qz maioris discōcōnētiā particula
rium. cū tū dicit Auic. 4°. cān. fen 2°. trac. 4°. in fine. qz ve
hemētiōez fiunt motus egritudinū et accētia eaz in nocte
pp vebemētiā occupatiois nāe: et in digerēdo māz: iō
tunc cessat ab oī re. Et pmi qū in pñ: illius esse pmi ponit
ibides: qz accētia et egritudēs sunt fortiores nocte. et ī

affo. quibuslibet crisis fit. his nox difficilis ante acumē
Et dicit ibidē cōmēto. 13. nocte plus apparet angustia: qz
consuetudo hūana est vt in nocte dormiat. 2 iō in quietis
hora facilius apparent pericula. 2 per hoc pōt dici q acci-
dentia sunt in die fortiora: sed nō ita apparent: sicut qñ iō
num afferunt. 2 qz medicus est artifex sensibil' indicat no-
ctem peiorē. Et iō Auic. bñ ponit q motus egritudinum
sunt difficiliores. s. qñ mouent de nocte. 2 d3 crisis cito fe-
quialr nō opz: qz pōt esse e3. ¶ Silt' discōueniētia parti-
culariū est mālīs 2 formal'. In fe. flātica diurna ē discōue-
niētia mālīs 2 nō formalis. e3 est de nocturna. ad lōgitu-
dinē morbi plus facit discōueniētia mālīs qz formalis.

Signa frigidas 2 humiditas cōplexiōes hñtib'. erates
decrepitā aut pueritiā. pp flegma fenib' nāliter dñans in
cōplone radicali: sicut pueris accidit pp gulositatē 2 cibi
inordinatiōē. 2 iō gulosis aqua frigidam bibētib' 2 pin-
guia 2 frigida comedētib'. 2 glaucis 2 albis: 2 pinguib' hu-
midis nō pilosis: angustos poros habētib'. ociosis: 2 etiā
mulieribus: qz 2o de cōplexionib' mulieres sunt custodi-
tine domus. ¶ Dere autē nō nāliter intelligit: qz vtplari-
mus venit in hyeme aut tpe pluuioso frigido 2 hūido: qz
tale multiplicat flegma. vt dicit 3o affo. 2 in aere nebuloso
cōtingit frequēter balneantib' se post prandiu in aq' fri-
gida vel in regiōe frigida 2 hūida hñtib' artificiiū frigidū
2 humidū sicut piscatozibus 2 fullonib' 2 lotricib' 2c.
¶ De re cōtra nām intelligit: qz in pñcipio paroxysmi ve-
nit tñps frigiditatis: qz est quasi glacies 2 permāet quasi
vna hora ppter partē flātis q nō putruit: sed cū putrefa-
ctū est cōplete totū corpus calefit calore leui graui 2 lēto.
¶ Tre tales vocant fe. lente: qz sunt tardi mor'. 2 tñ timoro-
se pp cōtinuitatē afflictionis 2 paucitatis tarde quietis: 2
durities digestiōis mae flegmaticae: 2 iō est calor lent' pp
humiditatē flegmaticā obtūdentē calozē. Et Auic. 4o col-
liger. de signis b' feb. dicit q calor eius est qñ tēperat' res-
pectu. s. aliarū. Et causa cōtinuandī paroxysmi est: qz ca-
lor sepultus ppter longā moram paroxysmi est ppara: ad
aliū paroxysmū anteq' paroxysm' finiat: qz corpus nō cō-
plete mundificatur in fine paroxysmi: sicut in tertiana pp
mae adherentia 2 viscositates. 2 iō est ibi modicus sudor
vel nullus: nisi versus crism post digōnē mae. 2 hoc dico
in quotidiana vera: qz in nota est aliqñ sudor mult'. Da-
bent ē signa ppria. s. dolores stomachi. 2 iō si eueniāt vōi-
tus: iste flāticus facies etiam tumida palpebre inflatē 2
mutat' color faciei in plūbeū aut liuidū: os inspidū 2 hu-
midū: nō silit nisi aliquādo versus statū nisi esset de flāte
falso vel acetoso pp calozē accētalē putrefactū. ¶ Et sic
in quotidiana vera sicut cōtingit aliqñ comedentib' pi-
sces si calozē in stomacho inueniūt: qz sunt cōuertibiles: s.
in vltimitate b' fe. color mutat' in citrinū: sed cessante ea
color redit in albū humidū vel plūbeū. Et bz casum appe-
titus 2 eructatiōes acetosas. aliqñ venit sincopis pp de-
bilitatē ozis stōaci. ¶ Silt' calor eius ad tactū est inequa-
lis pp humiditatē flegmaticā viscosā diffusā in vna pre-
2 nō in alia. 2 iō est caliditas qñ esset colata per medium
cribz. neqz est ibi caliditas inflāmās neqz aera incitans:
nec pōt fieri anbelitus magnificās. 2 apparet aliqñ status
caliditatis in augmēto 2 declinatiōe pp mae inobediē-
tiaz. ¶ Tre aliqñ est rigor in pñcipio paroxysmōuz: s. de-
bilis pp parē que putruit. Et dicit Auic. mai' frig' 2 ipi'
frigora sunt in periodo stat'. q3 tñ vī falsū: qz tūc est mā
magis digesta 2 calidior 2 caloz feb. tūc fortior. iō dico q
maius est frigus extēsiue: s. nō intēsiue: qz tūc mā est sub-
tilis plūqz in pñcipio. iō 2 citius 2 plus per corp' diuidit'.
iō plus extēsiue in frigidat. qz est calida remisse illa para-

que expellit. sed in pñcipio mā est frigidior: sed nō tñ ex-
tendit. 2 ideo aliqñ in pñmis periodis nō appet frigus nisi
circa stomachū. vt dicit Auic. sed in flāte vitreo est frig' ma-
ius quasi iuxta: 2 in acetoso est mai' post vitreū. 2 iō cum
incipit calefieri reddit frigus vehemēt' pp habilitatem
ad frigus. ¶ Pulsus ei' est latus pp humiditates 2 mae
abundantiā. tardus 2 debilis pp calozis nālīs debilitatē
2 paruitatē. diuersus qz aliqñ nā dñat mae: 2 tunc est for-
tis. aliqñ ecōtra: 2 tunc est debilis: 2 tūc est rarior 2 minor
qz pulsus tertiane 2 qrtane in quolibet qtuor tēporū feb.
dicit Auic. in 4o. tñ frequentior 2 minor pulsu qrtane 2
tertiane fm Auicē. 2 ideo est rarior in pñmis: frequētiōr in
fine: 2 est tardior pulsu qrtane. ¶ Urina in pñcipio est al-
ba subtilis pp multitudinē opilationum 2 frigoz. Deide
fit rubea pp putrefactiōē: turbata pp malitiā digōnis.
2 iterato fit alba per aliā opilationē: 2 facta deopilatione
fit iterum rub'. et hoc si fit flegma falsum vel dulce nisi fit
flegma purū: est obscura: 2 aliqñ spissa pp humiditatem
mae. ¶ Tre vrina subcitrina aut citrina: subruffa aut ruf-
fa cū suba mediocriter tenui vī mediocriter spissa signat
flegma falsum acetosū: dulce colerā vitellinā: supposit
istis pñcipijs q actiue qñitates dant calozē: passiuēqz sub-
stantiā. Et si fit obrūbata 2 liuēsa fe. est. si non: nō nisi erra-
ret pñnc vel mā alibi reperiret. ¶ Urina galba 2 spis-
sa aliqñ superius obrūbata signat citrinā quotidianā
de flāte nālī in pñcipio esse. aliqñ tñ fit tūc subtilis pp opi-
lationē: sed minus qz in quartana. sed vrina lactea 2 caro-
pos vel glauca pallida vel subpallida cū suba mediocri-
ter tenui flegma acetosū signat sine fe. ¶ Si autē vene-
rit ad subtilitates feb. signat remissionē rōne frigiditatis.
2 qz melia est admixta nō posset ad tantā spissitudinē de-
uenire qzram flegma faceret. 2 iō rōne siccitatis redditur
mediocriter spissa. 2 si aquosa fuerit multa erit mediocri-
ter spissa: si parua mediocriter spissa. 2 si fit fe. colorabitur
plūs: 2 iō est subcitrina. ¶ Eius accētia sunt dolor parit'
sinistre capitis pp malitiā occipitij 2 splenis plūqz alijs.
2 eructatio acetosa: torzio vētris ventositās plurima pp
frigiditatē 2 siccitatē. 2 bz iste vētre cōstipatiū. in stoma-
co grauitatē. ¶ Si fit fe. incipit cū horripilatiōe 2 frigo-
re rancore melie. 2 est ibi calor lentus rōne flāris. ¶ Tre
vrina glauca vel pallida cū suba tenui 2 residentia globo-
sa turbosa flegma vitreū sine fe. signat. 2 si est perturbata
vel obrūbata vel liuēsa fe. signat flāticā. qz aliqñ facit qrt-
tanam pp tarditatē putrefactionis: aliqñ sextanas. aliqñ
vna pars putrefcit 2 altera remanet in sua frigiditate ma-
gis. iō frigescent exteriora 2 interiora calēt sicut stomach'
vel e contra. 2 sic lipparia vel empiala opilat: de quo bñ. z.
pno. cōmē. 4. 2 affo. 4. cōmē. 4. 2 signa doloris capit' tor-
sio in intestinis 2 tenasimō 2 colica. ¶ Tre vrina subcitr-
ina aut citrina ruffa aut subruffa cū suba vergēte ad spissi-
tudinē flegma falsum signat 2 est liuens obrūbata qñ est
in fe. Et sūt accētia i' q dicta sunt pñs. c. de signis tertiane
2 causōis sicut falsedo ozis prurit' toto corpore 2 est ibi ali-
qualr rigor vel horripilatio 2 nō fit ibi vehemēs frig'. si-
tir plus alijs 2 bz puncturā in stō. 2 vētre laxū. ¶ Tre in
calore ruffa cū suba spissa flegma dulce signat. 2 si ē sine
fe. magis remisse. 2 si feb. est liuens obrūbata. Lūi' accētia
sunt sudor fetidus putridus vehemēt' dolor capitis af-
fligere icipit plus de nocte. est. n. ibi putrefactio vehemēs
pp hūiditatē sanguinis: 2 pp hūiditatē flāris: 2 pp calozē
sanguis. qz hūiditas ē mater putrefactiōis 2 caloz pater.
2 affo. cōmē. 12. 2 z' part. affo. Dam. cōmē. 74. 2 est fetor
egōnis vrine. Nec est egō flātica subtilis 2 lenis sicut est
quotidiane de flāte nālī: sed ē spissior 2 plus ricta. ¶ Tre
vrina subruffa aut ruffa spissa mediocriter minores emi-

De febre

triteū signat. et si egit ad maiorē spissitudinē ruborē et liuorē me^m emittitū signat. si si mō sit intēsa mō remissa mō tenuis maiorē emittitū signat. Dec de signis sufficiāt in gnāli p diuersis spēs^{de} de q^b multi alij morbi sūt.

Pronostica. Pronosticare possum^{us} q^{uod} quoz tē^{poris} tps sui p^{ri}m^{us} fm plurimū est. is. diez. et eius eradicatio fm plurimū est iter. 4. 4. dies. et q^{uod} to est minus pura tāto est minoris et breuioris paroxysmi nisi declinet cū paruitate sue puritatis ad melācolia. sicut flegma acetosū cōponit de flāte falso subtili aq^uo. et melia et flegma vitreū nō facit p^{ro}prie quottidiana. et cū hoc rōne grossicie est bñs p^{ro}ditione melie. Et quotti^{us} iⁿseparabilis. i. p^{ro}trina est s^ultis et bice. nisi in hoc q^{uod} iⁿ et bice pulsus est leⁿis. Quis q^{uod} sit dur^{us} p^{ro}prie grossicie flāris et lōgitudines dñij se. Itē ista quottidiana nō de facili eradicat^{ur}. et tēmo rosa p^{ro}prie grossicie et viscositate et frigiditate mēre. et est raro interpolata nisi apparēter. sicut colerica est raro p^{ro}trina. et saluioz eaz est q^{uod} mūdoz co^{po}poz. et illa q^{uod} est multi sudor^{is}. signat. n. subtilitas mēre. et paucitas et raritas co^{po}poz et p^{ro}poz apertio. et per p^{ro}trina lōgior declinatione est augmentū. Quis eius declinatio sit lōgior declinatio ter^{ti}ae ne v^{er}plm. ideo libenter icidit isti in suber. i. somnū. p^{ro}fundū et stuporē quēdā p^{ro}prie flegma abūdans. Et est stupor cū nec loquat^{ur} nec faciat aliqd. sed oculis aptis sicut timēo tacuerit fm Hal. 7° particula affo. cōmē. i. 4°.

Cura b^o fe. p^{ro}stist p^{ri}mo in mēre digōne. 2° in ei^{us} eūone 3° in accitū amotiōe. 4° in diete ordinatioe et exhibitioe. ¶ P^{ri}ma rē cōplēt attenuācia subtiliācia diuer^{sa} fm diuer^{sa} spēs huius fe. et fm diuer^{sa} tpa morbi. Et q^{uod} sunt gnque spēs flāris ad p^{ro}positū. vna nālis q^{uod} mor nō nāles sicut dñm estigif digeretia gnque modis variat^{ur}. p^{ro} ergo de nāli flāte g est aquosus humor. q^{uod} sāguis idigeltus. dicit^{ur}. est q^{uod} nō est fridus et humidus nāl^{is}. et licz accitāl^{is} sit calidus. ideo o^{mn}is cū calis et nō excessiue opari. et cū talib^{us} q^{uod} habēt virtutē deopilandi et p^{ro}stādū stomacū et virtutē icidēdi. q^{uod} q^{uod} dā frigide medicine sicut porulaca et endinia deopilat^{ur} vtrūq^{ue} latue. dicit^{ur} Dam. cōmēto. 3. 4°. et tamē est frigida nisi in p^{ro}prie attenuatū. nec incistū. na. q^{uod} Aui. c. 4°. z. cañ. dicit^{ur} q^{uod} subtiliācia et attenuatū idē est vt possit humorē subtiliare cū calore tēperato. sicut isopus camomilla absinthiū thimus. Sed incistūa est que nō agit in humoribus p^{ri}ncipal^{is}. sed tantū icidit sua penetratione iter humorē et membrū. et aliquādo ex p^{ro}clutione iter partes humor^{is}. q^{uod} forte aliter nō posset attingere membrū. Separat ergo iter diuer^{sa} superficies humor^{is}. i. et membrū quia sit expulso corū facili^{us} a loco quo fixē erāt sicut sinapis et oximel q^{uod} est triplex. simplex diureticum squilliticus. que sunt necessaria in diuer^{sa} speciebus flegmatis et melācolie vt videt^{ur}. nec volo hoc statim in p^{ri}ncipio eūari cum medicina forti sicut videt^{ur}. Raf velle. vt dicit^{ur} Auer. 7. colliget. c. de cura fe. in gnāli. Sed p^{ri}mo perquire si corpus sit farmacie preparatum. q^{uod} scire potes si morbus sit ex nimietate repletionis de humorib^{us} grossis vel viscosis cū tumorē vel extēsiōe sub diafragmate. vel ex materie calore vel alicuius mēbrū apate. nulli in q^{uod} ho^{mo} ad purgationem apparat^{us} sunt. q^{uod} p^{ro}uenit chimos subtilis esse. et faciles esse sine viscositate et vias exeuntū apertas esse. et sine p^{ro}stipatione. q^{uod} totū artificial^{is} aliq^{uod} faciēdū est q^{uod} digesta medicari et non cruda. vbi aliq^{uod} vult purgare o^{mn}is superflua fluxa facere. cōmēto. 9. 2° affo. totū p^{ri}mū do^{cu}mentū ponit Hal. cōmēto penultimo. i. affo. vbi p^{ro}cludit q^{uod} mellicratū vel idromel. in quo coquūtur isopus calamētū amēos et filia. valet in subtiliādo humores grossos et in aperiēdo poros p^{ro}stipatos. Simil^{is} raffenus icidit viscositate. vt dicit^{ur} Aui. in. z. cañ. c. i. et ideo ad talia exper

ta que ponūt auctores debetis p^{ri}mo aduerrere. et tunc erit operatio bona. et nō euacuare in p^{ri}ncipio nisi forte eūone minoratiua et lenitiua. vt ponit Aui. et Auer. vt nā sit potē^{ti}or supra residuū. Quia o^{mn}is hic aliquādo dare digestiū et laxatiū simul. aliquādo partē digerere et tūc modicū euacuare. q^{uod} nō posset nā expectare totā digestionē. et ideo o^{mn}is aliqd in p^{ri}ncipio auferre et iterato plus digerere et plus euacuare quousq^{ue} tota purgatio cōpleat^{ur}. et loquor de p^{ri}ncipio q^{uod} est vñū de tēporibus morbi. q^{uod} in isto p^{ri}ncipio pōt fieri aliq^{uod} digestio. et tūc parua eūo. et nō de p^{ri}ncipio p^{ri}ncipiate q^{uod} illud ē idiuisibile sicut inuit^{ur} Hal. i. affo. ibi paroxysmos et p^{ro}stipetias. et i. p^{ro}no. Omnes ergo species huius egritudinis p^{ro}ueniūt in p^{ri}ncipio in tribus rebus. sicut dicit^{ur} Aui. in necessitate lenificantū equalis aut vomitus. in necessitate administrantū subtiliantū icidentū. aut diureticoz. ¶ Digeratur ergo in p^{ri}mis cū ista digōne. B. radi. feniculi petrosi. brusci apij añ. partē equalē endiuie scolopendrie capilluene. adiantbos ceterach politrici betonice isopi eupatoij añ. 20. i. mente modicū quattuor semi. frōz maioz et minoz añ. 3. y. rosa. 3. i. cinamomi mastice añ. 3. y. vel secundū modū meum cōmunem. cinamomi. 3. 5. calami aromatici. 3. i. spicenardi. 3. i. vel. 5. secundū diuitias patientie. liquiri. quar. 5. anisi maratri karui añ. 3. i. amēos 3. y. succari lib. 5. in estate. in hyeme succari quar. i. mellis lib. 5. vel potest dari oximel diureticum in hyeme in sene vel oxizacca. cōposita in estate. et in iuene in hyeme. sed in puero oximel simplex cū decoctione isopi vel politrici vel ceterach. ¶ Facta digestioe materie euacuatur cū ista decoctioe. B. anisi maratri karui añ. 3. i. polipody q^{uod} i. agarici turbit^{ur}. añ. 3. y. zinzib. 3. i. cassie fist. 3. i. mirabola. kebu. 3. y. flozū bozagini quar. 5. fiat decoctio in aqua ad lib. y. et apponatur succari et mellis añ. quar. i. vel de mel^{le} plus in tēpoze frigido et etate fri. quia agaricus est amar^{us}. Decoquantur p^{ri}mo radices feniculi. et tūc apponatur floz. et in omnibus istis pōnatur mastix et spica p^{ro} debilitate stomaci. pōnatur in infusione per noctē. et in crastino clarificetur. et detur in mane. vel in partes digestiū possunt laxatiua pōni in infusione. et q^{uod} fierent due portiones scilicet de digestiū lib. y. 5. et de laxatiū lib. i. 5. vel lib. y. que est quarta anglicana. Et modus meus est iponere turbit^{ur}. cū zinzib. quādo infirmus debet potare ponere in substācia sicut est in potu. simil^{is} de reubarbaro nisi ho^{mo} sit delicatus. tunc enim colatura eaz plus valet. quia abominatio faceret forte eos vomere. et ideo quando tū mem^{us} de vomitu d^u masticare cing. ante potū suūz medicinalē. et tunc potare q^{uod} hoc aufert abominationē potus. et debet odorare panē acetosum aslum et extrema debet fricari vel ligari. sicut dicebat. c. de vōitu. Q. tñ Aui. et Auer. dicunt lenitionem medicine valere in p^{ri}ncipio et concedunt turbit^{ur} et agaricum in p^{ri}ncipio videt^{ur} mibi q^{uod} melius est administrare clistere mollificantū et attractiū. v^{el} si p^{ro} sit debilis suppositoziū q^{uod} sit fit. B. mellis. q^{uod} i. decoquat^{ur} in vna cbatia vel patella. et in medio addat^{ur}. 3. i. vel. 5. olei violati et modicum salis. et tunc totū fundatur in aqua frigida. et cum fuerit induratum extrahatur et inde formetur magdaleones ad modū vniū digiti vel medietatis candelē et in curuato patiete intromitatur. et tunc erigat^{ur}. se. et ne totum intret potest filum per mediū supposito^{ri} pōni. quandoq^{ue} sit simil^{is} de sapone hispanico ligata parte inferiori cū filo forti. et ideo op^{er} cauere ne frangat^{ur} quia malū esset valde. Post vt dicit^{ur} Aui. c. de cura fe. in gnāli. debet iterato digerere per hebdomadā vñā et iterato euacuare. ¶ Siat ergo tale digestiū. B. radic. lily ireos p^{ro}nie temperent^{ur} in aceto per diē nāl^{is}. cicoree scariole scolopendrie rostri porcini capilli y. añ. 20. i. seminis mēle.

mus se. scariole. añ. 3. 5. foliozum camomille ro. añ. 3. 5. asfa-
ri spicenardi mastice. añ. 3. i. polipody. q̄r. i. agarici. 3. y.
cassie. 3. i. sene. 3. 5. q̄r. in omni febre in processu est aliqua
lis adustio: mirabol. ke. citrinorū si sit in estate vel in bye
me: si sit in autumnō: tunc indozum vel belliricozum: cuz
keb. añ. 3. y. liquir. q̄r. i. guccari albi. lib. 5. fiant lib. y. de di-
gestiō: 2 lib. i. de laxatiō vel. lib. i. 5. 7. fiat due portiones
de agarico 2 cassia. B. sene mirabol. ponatur in infusione
2 in crastino ponatur in clarificatione vel in sacculo lineo
possunt ibidez pendere: 2 semper quādo debet potare ex-
primatur sacculus: 2 tūc potest deferuire vtiq̄ potui: 2 de-
tur potus calefactus aliquāter in hyeme: 2 detur sibi co-
clear vnum statim de rosata nouella mane 2 sero. Et si po-
tus laxatiōis laxat modicus vna die in crastino accipiat
de diatribib coclear vñ: 2 tunc post laxatiū potest cya-
tum vnum cōmunes: 2 tunc comedat de rosata nouella. 2
est optimus modus operandi si sit iuuenis vel estas tunc
cum rosata nouella misceantur triasandali. añ. de vtroq̄:
2 si iste non sufficiat in laxando potest vti pillulis de aga-
rico quas posui cap: de ictericia. Capiat ergo de mane iā
dicta 2 in sero pillulas. 9. vel. 13. vel. 17. vel. 21. prout vide-
expedire. 2 post statim capiat cyatum vñ: 2 vini limphati
cuz aqua endiuie vel feniculi vt nihil remaneat in via de
pillulis. ¶ Tercio digeratur mā sic. si tñ durer se. cū isto
B. radicus raphani leuistici aristo. ro. añ. p̄ez. i. corticum
radicis apy 2 feniculi. añ. partē. 5. eupatori. y. p̄opi bethoni-
ce lactuce origani lupuli scolopendrie berbene calamēti.
añ. 20. 5. cucurbite melōis endiuie scariole. añ. 3. 5. reupō-
tici mastice squinant. añ. 3. i. corticum citri. 3. 5. rof. floz
boraginis flozum camomille mellilori. añ. 3. y. yuarū paf-
rū inundatariū ab arillis. q̄r. tā. i. agarici. 3. 5. mirabolanoz
keb. bene gūmoforū. 3. y. caribami. 3. 5. turbitz cingī. añ.
3. y. cassie. 3. 5. si vis vbi abbozreat q̄r. est magis nigra: ani-
si se. basiliconis siterismontani karui. añ. 3. i. liquiri. q̄r. i.
guccari. lib. 5. mellis. lib. i. fiat due partes potus sicut p̄us
dixi. Et turbitz detur in suba 2 carthamus similr munda-
tus si vis: 2 detur sibi simul digestiū 2 laxatiū 2 compo-
nantur simul: q̄r. vt suppono mā est digesta p̄us q̄tuz suf-
ficat. 2 ista est medicina optima in oī mā flātica grossa. Si
tñ pa. abbozreat potus detur sibi de diatribib acutū cū
carthamo 2 agarico 2 modico esule vel modico sal gēme
cū mastice vel cū trib? granis colloquintide vel de suba
colloquintide ad pondus. iij. gra. vel. iij. 5. non de collo-
quintida sine mastice 2 oraganto 2 carthamus sine aniso vñ
galanga vel mace vel karui vel cingib. si tñ coquas in oxi-
melle squillitico laxat sufficiēter. ¶ Si fuerit pauper di-
generatur mā cū oxigaccara p̄posita vel oximelle diuretico
cū aqua saluie vel yfopi 2 radicibus ebuli 2 vulcorata cū
guccaro vel melle rosa. 2 purget cū aqua distillata de flo-
rib? sambuci ad q̄ritatē teste oui cuz succo radicis ireos.
tñ q̄ oximel 2 oxigac. sunt raro bene facta 2 ppter tenaci-
tatem partiū multi abbozrent eam. ¶ Item. B. radicz
ebuli sambuci apy. añ. p̄ez. i. endiuie vel rostri porcini do-
mestici berbene scolopendrie. añ. 20. i. polidy. q̄r. i. quia
semp tñ debet esse de diureticis quantum de polipodio.
¶ Item se. sinapis cuscute. añ. 3. i. liquir. q̄r. i. menthe mo-
dicū pimpinelle. 3. y. guccari aut mellis. añ. q̄r. i. vel lib. 5.
fiat potus digestiū optimus pro pauperib? 2 si oz plus
purgare in fine istius decoctionis ponat. 3. i. de laurole 2
3. i. de granis catapucie. l. q̄r. tota decoctio est cōpleta scā
vno tractu potatur. si homo sit robustus. ¶ Item experi-
mentū optimū p̄ra quortidianā 2 quartanā vinuz deco-
ctionis aslere bacchare detur ante accessionē. si mā sit in
stomaco educit cū vomitu: si in alyis tribus consumitur. ra-
dige? est medicinalis 2 folia: ista que est ponderosa nō

perforata valet si sit cōtinua etiā sicut ponit Platearius
ca? de aurea. ¶ Item olibanū confert se. flegmatice ma-
xime de flegmate vitreo hoc cū vino vel aceto: 3 in fleg-
mate nāli nocet nisi sumat moderato vsu. ¶ Item a me-
expertū nec idigui alia me? nisi in fe. periodica longa: ac-
cipiatur stercus. hominis desiccetur 2 puluerifet ad pon-
dus. 3. y. cuz melle vel vino ante porisimum: 2 sic per tres
dies aufert periodū fe. Istud est vile: tñ Auic. ponit ipsuz
2 cañ. ca? de stercozib? nō tñ debet dici patienti quid est.
¶ Item lecur vel stomachus leporis desiccetur 2 teratur
ad pondus. 3. y. detur potui cuz aqua sambuci vel cū suc-
co corticum nucis maioris quantum caput testa oui se. con-
tinuam tollit. ¶ Item sanguis asini cuz vino potatus cō-
tinuam sanat tribus aut quattuor guttis inde datis.
¶ Scōz p̄ncipale. s. euacuatio est q̄druplex vel perficitur
cū q̄tuor. s. cū solone vētris: s. dōmia vomitu sudore. De vo-
mitu puocando dcm est prius cuz succo sambuci vel cor-
ticiis nucis vel seminibus attriplicis cū decoctione rassani
in aqua vl sirupo acetoso vel oximelle vel in decoctio-
ne rassani 2 aceto 2 cuz modico olei: 2 tunc cum penna in-
tincta iposita gutturi vel digito posito ibidē. ¶ Sloboto-
mia potest fieri cum videris vinam rubicundiorē 2 gros-
siorē: 2 tunc sirupus acetosus potest valere. dicit Auic.
¶ De solone ventris dictū est simul cū digestiōis: q̄ ista
se. flegmatica requirit p̄gationē paulatinā 2 frequenter
dictū est. tñ p̄o delicatis facta digōne mē cum puluere
spicenardi reupōtici cuscute cinamomi in potagys vel in
brodyis in electuario de guccaro in planta vel in pane q̄i
panis pficit: 2 tunc laxet post vel puluere albo in quo po-
natur turbitz in bona q̄ritate 2 capiat mane 2 sero. Vel
posset poni ibi de agarico albo: 3 q̄ amarus est: tūc debet
dici patienti si querat de amaritudine illius albi pul. q̄ os
suum infectum est de fe. 2 valet diatribib siue per se si-
ue acutum: vt dictuz est. ¶ De sudore si non veniat: p̄o-
uocetur sicut dictuz est prius facta p̄gatione intrando
post balneum in quo decoquatur camomilla mellilori
berbonica fursur. 2 hoc per duas horas ante paroxysmū
2 ibi moretur vsq̄ ad aduentum frigidis. 2 tunc tergatur
2 in loco calido 2 sicco ponatur 2 caueatur ne aqua in po-
ris maneat. 2 ideo non diligo balneū facere in hyeme nec
opiatas dare: que non sunt modo multuz in vsu.
¶ Tercū p̄ncipale. s. remotionē accitium cōplent multa
sicut sunt accitia multa. p̄mo dolor stomachi qui remoue-
tur cū remedijs p̄positis p̄mo. c. de accite casus appetitus
2 cuz mastice 2 nucemul. datus cū spongia intincta in de-
coctione menthe rof. abs. camomille berbonice: 2 cū em-
plastro de rof. corallis mastice gedoaria mentha calamo
aromatico laudano vel pane acetoso vel oleo nardino vl
mastice inunctus. ¶ 2° est frigus in initio paroxysmi q̄
aufertur si pedes vsq̄ ad genua 2 manus vsq̄ ad cubitos
ponatur in aqua calida decoctionis camomille berboni-
ce folioz lauri bedere terrestres nasturcy leuistici feni-
culi paritarie: 2 non permittant in fridari 3 tunc desiccen-
tur 2 tergant 2 cooperiant 2 inuoluant in panno lineo tri-
plicato calefacto ad ignē 2 pedes ponant extensi ad tegu-
las calidas: 2 ponat ipse caput suuz sub pannis 2 nō attra-
bat aerem frī. Vel lana succida iringat in oleo de camo-
milla vel laurino 2 ponatur super pedes corum calidum.
¶ Item spina dozi inungat cuz oleo camomille marcia-
ton agrippe. ¶ Item in oleo in quo decoquunt p̄retuz
piper stasifagria calamentū allia olibanū: aut inungatur
dozum frigore accite: 2 tunc post tergat cuz panno aspe-
ro itincto in vino calo vl yrina 2 desiccet demū 2 allenia-
bitur deo dāte. ¶ 3° est longitudo paroxysmi. si q̄ corpus
purgatus est ante paroxysmū vel ante horā paroxysmi po-

De febre

naſ illud emplm ſuper venas vtriuſq; brachy pulſatilis.
 AD. 5. foliozum ſolatri foliozum vitis ſempuue. añ. AD. i.
 tele aranee. 3. y. ſalis cōis. 3. 5. omnia ponant in mortario
 & terant fortiter & fiat emplaſtrū. ¶ Item ſi tres guttas
 ſucci mercurialis calidas in narē dextrā vel aurē ſed me
 lius eſt in narē diſtilles: vel per os accipies: tipus & paro
 xiſmus vel quottidiane ceſſant. ¶ Item tres guttas lactis
 mulieris lactātis maſculuz da cum aqua calida in quotti
 diana: vel frigida in alia ſe. patiēte ignozāte & ceſſabit vt
 dicit. ¶ Item micā panis ſel terre. i. centauree añ. confice
 cū ouo molli aſſato & oleo laurino: & pone ſup coriū vel pā
 num & calidū ſuper ſtomacū vel vmblicū pone ſubtiliter
 mitigat & abbreviat paroxiſmū. ¶ 4^m accidēs eſt ſincop
 ſis vel fames ſincopalis. dicit Auē. in 7°. qz ſlegma groſ
 ſum nō conuertit in ſanguinē nec nutrit: imo ſincopizat.
 Debēt ergo comedere frequētē & modicū. nec debēt diu
 expectare: l3 ſlegmatici famē diu tolerent qñ ſlegma in
 eis eſt nāle & virtus eſt fortis. Deſ ergo eis micā panis lo
 ſa cū aqua mellis vel vino aromatico. ¶ Item in dolore
 ſtōaci paroxiſmali ſincopali & ſecali. qz vtrūq; venit
 pp dolorem ſtōi. B. ſucci mente lib. i. ſucci abſinthij q̄r. i.
 vel lib. 5. garioſi. vel ligni aloes xiloballami. añ. 3. y. coral
 lozum vtrorūq; maſticis. ſpice nardi. añ. 3. 5. fiat pul. & mi
 ſceatur & accipiat quottidie tepidū ſtomaco vacuo. tñ qz
 illud carū eſt: pōr de ſuccis p̄dictis cū nuce muſca. ligno
 aloes & garioſi. tñ dant: & valebit ſicut expert? fui de nu
 ce muſcata tñ in vna moniali que habuit dolozē ſtom
 aci per diſmidium anni & credebāt qz eſſet ſuffocatio matri
 cis: & tamen non fuit: quod bene ſciui: quia habuit: men
 ſtra ſufficiētē: & quādo vomebat fuit alleviata per t̄pū
 multū. poſtea dedi ſibi de nuce muſcata cū vino & ſucco
 mente q̄tū oul teſta capit tepido per. 8. dies: & curata eſt
 cū bono regimine. vñ dicit Auē. qz nux muſcata p̄pē cō
 fortat os. 2° caſi. ¶ Cōtra ſtuporē qd eſt 5^m accēs fiat que
 dicta ſunt. c. de ſtupore. p̄mo vt odorēt maiorā ſtō. ca
 lamitā: & fricent extremitates fortiter cū decoctiōe ebulli
 rute centauree & pitarie herbe paleſis ſauine abrotani et
 ſimiliū. nō deſ in iſta quottidiana vna ſirupus acetoſus:
 qz faceret idropiſmū. dicit Auē. Et tunc ſi eſſet inſlatio
 palpebrarū faciei & pedū deſ illi quottidie de ſpica nardi
 & roſis cū vino & cū ſaluia ieiū. fricet palpebras & cū fur
 ſure & ſece vini. fricet facie & tibias: & cū oleo & ſale eodez
 modo: & tūc tergat cū panno aſpero. Et cum vino albo in
 quo decoquit ſurfur laueſ facies & corpus totū & fricent
 in fine paroxiſmi & in declinatiōe morbi: ſicut dicit Auē.
 in 7° cū manutergis fortibus. p̄mo incipiendo a coris. &
 tunc deorſum: & tunc a ſpatulis verſus manus & a nucha
 verſus dorſum cum multis manibus circa ventrē ad cō
 ſumptionem materie derelictē intercutaneē ad viuifica
 tionem virtutis & ad ſubtilitates materie groſſe & ad eius
 digeſtionem & conſumptionē aliqualem.

¶ 4^m p̄ncipale. circa dietam eſt accipiēda maxime circa
 cibū & potum. ſ. circa aere & ſonū: licet de alijs reb? non
 nālibus opz agere: tñ p̄ncipalr de illis. eſt enim diēta diē
 tenens quo ad oia que ſiūt in diē nāli. ¶ De p̄ dicit Auē.
 in 4° qz abſtinentia eſt ſūma medicina ob hoc qz fames cor
 poza deſiccāt. 7° affo. niſi qz ſtatus lōgus eſt & remot? vt
 dicit 7° colliget. qz ſtatus eius nō eſt minor triū ſeptima
 na: & eſt poſſibile vt duret vſq; ad. 40. dies & vltra. Et iō
 in p̄ncipio pōr dari pulla ſecure cum petroſilio & talib? &
 poſt verſus ſtatū ſubtilieſt aliquatū & vtatur in cibis ſuis
 tali pul. vel electuario. B. roſ. ru. 3. y. eupatōry. 3. y. abſ.
 maſticis. añ. 3. y. ſpice aſſari. añ. 3. y. ſquinanti. añ. 3. 5. corti
 cum radicis feniculi opy ſecarum. añ. 3. i. vel. 3. x. cuſcate
 aniſi bedegar. añ. 3. 5. vel. 3. y. reupōrici nucifimū. añ. 3. i. li

quiri. raſe. 3. i. fiat pul. quo vtaſ mane & ſero in potaḡis et
 bis & ſaſſamentis & in pane. ¶ Et de illo pōt fieri electua
 rium cū ſuccaro: vel medietas pōt fieri electuariū & alia
 in puluere accipi quādo homo vellet. & tūc pōi de roſ diu
 plum q̄z p̄us. & vocat electuariū roſarum vel roſarū: nō
 ſuc. roſatū nec de ſucco roſa. & illud lōgo vſu ſine alia me
 dicina curat quottidianā cum diſteri & aliquali vſu agari
 ci vel pul. albi quez dixi p̄ius. eſt de ſecretis meis. ¶ Item
 auenatū valet cum brodio carnis bouine recētis vel cūz
 brodio caponis in quo ponat iſopus & in omnibus cibis &
 potibus ſuis. & ſic ſemp inter prandiū & ſpatium quatuor
 horaz. dicit Auē. & ſin Jſaac ſpaciū qñq; horaz vñ ſex. &
 debet comedere in fine paroxiſmi p̄iozis: & nō comedat
 niſi vna vice modicū ne ſtomachus graueſ: nec nimis ſub
 tiliet diēta: quia morbus longus eſt. ¶ Circa aere & ſciē
 dum qz aer debet caleſcere & deſiccari cū igne & fumo thur
 ris & ſolis lauri & camomilla & ſaturegia ſuſpenſio & p̄ie
 ctis in camera. quia aer frigidus & humidus augmentat
 iſtum morbū: qz continens mutat contentū ad ſuūz cur
 ſum. ¶ Circa ſomnū iſtoz eſt ſciendum qz opz excitare
 eos cum fricatione in pedibus & tractu per capillos in na
 cha & in naribus: nec in p̄ncipio nec in augmēto paroxiſ
 mi dormiat: ſed in declinatiōe eius per horam vñaz poſt
 cibūz vel duas: ita qz per vñā horā dormiat: ſit vna alia
 hora inter paroxiſmū & ſomnū ad minus. nec poſſet regi
 men bene ordinari hic p̄pter cōtinuitatem afflictionis &
 longitudinem paroxiſmi. & qz caput patit granitates p̄p
 ter ſonolentiā magnā: ponatur facies ſupra fumū aque
 calide: in qua decocta ſunt camomilla mellilotus & maiō
 rana. Caueant etiā ab omni inſuſione lactis aut rerū hu
 midarum. nec ponatur oleū ſuper caput nec ſuper facie
 nec alibi in corpore: quia opilat & prohibet diſſolutionem
 materie groſſe ipſius morbi nec poſt purgationē materie
 eius aliqualem euacuationē: & qz oleum ſit compoſitūz
 cum quibūſdam calidis aperitiuis ſicut nardinū coſtinū
 camomellinū: & qz fiat continua fricatio: qz ipſa aperit po
 ros: & qz fiat ſtatim poſt inunctionē abſterſio cūz pāno aſ
 pero vel cū aqua ſurfuris vel cū farina fabarū vel ordei
 vel cū vino vel cū lixiūo tepido vel cum vīna vel cū aq̄
 in qua decoquant capillus ve. iſopus leuiſtic? abrotanū:
 qz ipſa abſtergunt & aperiunt. & tunc locus deſiccetur ne
 aqua remaneat in pozis & inſrigidetur. & iſte eodem frica
 tiones valent circa ſtomacum & latera ad deopilandum:
 qz cōmuniter ſunt latera opilata. ¶ Sed ſi ſit quottidia
 na de ſlegmate ſaſſo digeratur materia cum ſirupo aceto
 ſo & ſirupo violarum & ſirupo de fumo terre añ. & purgeſ
 cum oxy laxatiuo & addatur manna & caſſiaſi. ¶ Item po
 teſt digeri cum oxyſac. & oximelle in byeme pro colericis:
 in humoribus pro parte aduſta & oximelle pro parte ſleg
 matica: & in eſtate digeratur materia cūz oximelle ſimpli
 ci & p̄poſito vt p̄ius. vel ſic. B. radicis feniculi petro. bu
 ſci apy. añ. partem. i. endiuie ſcolopendrie capilli ve. ceta
 rach politrice betbonice iſopi. ana. AD. i. ſlof. viol. bozag
 nis roſ. ana. 3. i. ſandal. vtrorūq; ana. 3. 5. vel. 3. y. maratri
 charui aniſi. añ. 3. i. feminis petro. baſiliconis endiuie ſca
 rirole. añ. 3. i. liquiri. quartā. i. ſuccari. lib. 5. ſiant. iij. lib. vel
 ij. & continue quando potatur apponatur coclear vñum cū
 vino malozum granatozum. ¶ Deinde purgetur ſic. B.
 ſlof. viol. bozaginis aniſi maratri charui ameos. ana. 3. i.
 polipody quartam. i. melonia. 3. 5. mirabola. citri. chebul.
 ana. 3. 5. indozum pro parte aduſta. 3. y. vel ſene. 3. 5. epib
 mi. 3. i. caſſieſi. 3. i. quia purgat coleram p̄ncipalr & ſcōario
 ſlegma. agari. 3. iij. vñ. y. gncari lib. i. & ponat quolibz diē
 3. i. reubarbari: & 3. i. turbiſ cūz tanto cinij. ſi fortius vis
 operari. Sed in iſta medicina opz ponere p̄foratius epo

vis: qz leditur ratio colere et partis aduste plusqz stomas: sicut in acetoso flegmate plus splen rone melie adu: ste: et ideo rasura eboris et mastix et vne passe mundate su: perapponede in oi flegmate falso pro sto et epate. ¶ Ites post euacuatione quarta die vel quinta slobotometur de mediana dextri brachy vel de basilica eiusde pris in esta te: sed in hyeme et autumnio de sinistra parte. ¶ Item in estate pot fieri balneum per tres dies post purgationem de camomilla folys salicis vitis arundinis viol. absinthio fursure et post tergas: et post tertia die post balneu fiat par ua slobotomia dicta in hyeme. et no valet illud balneum: sz supba: et in eisdem medicinis debent pedes vsqz ad ge nua lauari: et manus vsqz ad cubitos: et istud balneu quan do fit fiat per duas horas ante accessione. ¶ Tre post bal neum inungatur spina dorsii tota cum oleo camomellino mixto cum oleo vel aqua violata: qz opz semp in ista ma fassa ponere aliquid pro parte adusta vel colerica: vel ali quid pro parte aquosa insipida vel flegmatica: qz de illis componit flegma falsum. Dicit Auic. ca. de humoribus: sz mixtione equali. non excessiue de humoribus: qz si non esset de partibus terreis adultis plus: tuc esset totu ama rum. et ideo in digestionem debet poni siue apponi scabiosa mellissa fumisterre lapatiuz acutu aristo. vtraqz. succus boraginis buglosa et in balneo plus valet illud ide et ama rista. Eodez modo in scabie omni et puritu et infectioni bus nigris in cute sicut morphea impetigo et lentigo: et co similia. ideo custodian in mente illud pro sequentibus. ¶ Item qz bic et in omni flegmate falso sume valet aqua calida quato calidius pot potari. Dicit Auic. qz aqua fri gida addit in siti: vt dicit Auic. 3. ca. sen. 3. tractatu. z. c. de siti. expulsoz sitis. f. aqua frigida addit in sitim: tñ iudi cio meo plus valet ptisana calida qz aqua calida: qz aqua calida: vt dicit Auic. de complexionem stomacalida et sic ca et calida et humida. qz aqua frigida addit in sitim et con uertitur in fumos mellicos: qz transire moras: vt dicit 3. acutoz. ibi: aque nullu opus inueni. ¶ Et ideo sciendum qz sitis non fit nisi duobus modis. Dicit Ha. p. de simplic mediana. distinctioe 3. ca. 6. aut ex diminutione humidi et eius paucitate aut ex superfluitate caliditatis et eius vi etozia: et fm modu pmu sitim non sedat aqua. Acetuz no pot sanare malitiam coplexionis euenietis ppter calidi tatem et siccitatem nisi componat euz aqua frigida: ita qz de aqua sit in duplo plusqz de eo: sed sitim causata ab hu miditate falsa vta caliditate et humiditate: qd raro est: ne si sit in idropis: sz in flegmate falso fixo in stomaco acetu plus alijs rebus mitigat. Similr acetuz est in frigidao for tius omni re. Dicit Hal. in distinctione 3. ca. 3. ideo sitim de calida causa adurente sedat ratione infrigidationis: ta me cum aqua frigida plus sedat qz aqua per se: quia vinu dat aque transitus. ¶ Dic notandū est de verbo Hal. no inueni fortius infrigidans qz acetum: qz aqua fortius in frigidat partes quas attigit: et similiter psilliu: quia pro ex perimento accipiat par vna psilly. f. mucilaginis vel ei grani non contriti et ponatur in olio duoz modiorum vel duarum lagenaru vel sextariorum: ita qz coagulet vi num qz gutta non exibir: sz si postponatur vna quarta an glicana vel lib. y. vini calidi totu discoagulabit et effluet: sicut aliquado feci propter laicos: vt aliquado mirarent. ergo plus infrigidat psillium. Similr Auer. ponit 5. colli get versus finem qz acetum penetrat rone caliditatis vel partis calide. ¶ Item ponit Hal. p. de simplici medicina distinctione 3. ca. 2. sed ratione partis calide non frigefa eit: imo continue dum transit per istam agit aperiendo. g tale faciendo et no plus nisi ratione penetrationis. ¶ Jo sciendum qz acetuz no penetrat tantuz quantuz vinuz: qz

vinuz est fortissimus penetrator. Dicit Auic. c. de regimi ne aque et vini: et ratione caliditatis magne et ratione subti litatis. Sed inter frigida acetuz plus penetrat. et ideo no intellexit Hal. plus nisi quia fortius infrigidat in pfundu ratione penerationis: vel fortius non intensiue sed exten siue: quia in superficie et in centro: aqua non nisi in superfi cie: vbi inueniat membrum raru: sicut aqua calida plus congelabitur qz frigida. Vel aliter fortius. i. profundius alijs paribus. et ideo ipsum est vehiculum calidoz et fri gidoz ad penetrandum cum proverbio laicoz de ace to de pomis et facto de cibera qd est calidu: quia cibera est frigida: qz corruptio est a contrario sicut generatio a simi li. Ideo dico qz cibera in principio est frigida ppter partes aquosas mixtas: fm depurationem tamen est calidior re misse. et tunc acetu suum fit a frigido extinguendo partes acreas calidas et igneas vel a caliditate exalante eas: sed acetum de pomis plus frigidu est qz de piris: qz sunt plu res pres aquose in pomis qz in piris. et istud remanet post conuersione cibera in acetum suuz qd non est veru acetu: sed solu istud qd est de vino. et de isto loquit Hal. et aucto res. ¶ Et si querat qd illoz est frigidius vel acetuz vi ni vel acetum cibera. Dico qz acetuz vini est frigidius et et tui et virtualiter: sed 2. est frigidius formalr. ¶ Tre no ta qz quado est vehemens sitis et no est se. misceat euz aq parū iulep. et perueniat aqua ad exteriora membroz. Dicit Auic. ca. de siti. de qua siti dictuz est prius. vel quatuor se mina frigida mundata possunt conteri cu aqua frigida et colari et cu modico aceri dari tempore se. sed cum vino te pore sanitatis: et tepore calido sine se. Et si sit quortidiana de flegmate acetoso digerat ma euz sirupo de fumoterre et origan. composita purge cum ierapigra Hal. diaboragi nato et diafenicera pro flegmate et alia pro parte melica. Et si non sufficiant accipiantur ista eadem cum esula et la pide armenico bñ abluto: vl lapide laçuli in minori qua titate similiter bene loto et preparato et est ars in lauando ipsos. bec terant cu facilitate in vase lapideo sicut in mor tario lapideo: deinde super eos vel alterum eoz fundat ur aque uulcia et lauentur sic terendo: et fiat istud tricesies semper renouando aqua: et adhuc decies post illud lauen tur aqua ros. ¶ Et si vis pro diuitibus vterius post ista facta depurgatio lauetur cu aqua buglose et purgat me lancoliam a partibus remotis: euz in omni feb. quortidia na ego preeligerem acnere euz agarico. Et si sit pars me lancolia ponatur modicum de sene et sirupus de fumoter re simplex si sit in succo fumiterre bullito et bñ dispama to: ponatur tertia pars mellis et coctus ad spissitudinē ali qualem reseruetur. ¶ Item flegma acetosuz qd compo nitur ex flegmate et melancolia pot digeri sic. B. oximel lis simplicis oximellis squillitici. añ. lib. 5. misceat et capia tur mane et fero euz vino calido sine se. et cum aqua calida cum se. et hoc potest fieri in homine sene et hyeme. ¶ Tre B. radices opy aristo. rotun. raffani peonie. añ. partem. i. thimi camedre. berbonice yfopi eupatory scabiose scolopendrie. añ. 20. i. seminis petrosil. domestici anisi cimini añ. 3. i. floz boraginis epirbimi: floz camomille. añ. 3. 5. cinamomi. 3. y. calami aromatici geriane. añ. 3. i. liqui ritine quartam vnam. mellis rosati. lib. i. vel qd melius est succari albissimi lib. 5. vel succari quartam vnam. mellis rosati lib. 5. fiat digestiun ad pondus lib. iij. ¶ Euacue tur euz ista medicina. B. agarici. 3. 5. sene. 3. i. polipody. qrtam. i. mirabolanoz kebulozum indozum. añ. 3. 5. cinçi beris turbit. añ. 3. y. in parte digestiois possunt ista poni i iusto et stare p duos dies: et tuc clarificet et ponat polipo diu i digestiun cu diureticis et poat modicu de aceto ibi de: qz meli? icidet et oidet mesia et buoz grossus: nisi tussis

De febre

et strictura pectoris impediat. Si sit quotidiana de flegmate dulci fiat in pnis slobotomia et fortis abstinencia et digeratur materia cum oxigac. composita et sirupo de boraginibus: deinde purgetur cum ierapigra et cassia. et tamarindis et prunis: vel sic. R. capilloz veni. scolopendrie cere. rach politrici epice violarum. an. ad. i. radice feniculi bzu sci apy. an. pt. i. rof. yuaruz pass. mundatarum. an. quartam. succari qd sufficit: deinde. R. cassie. mundate. 3. i. prunorum numero. xxv. tamarind. 3. flor. boraginis. 3. i. agarici. 3. y. et cum decoctione precedere conficiatur.

Flegmatica

fe. Circa fe. flegmaticam de flegmate vitreo que est empiala vel liparia oportet sic pcedere. Quia primo fiat clistere de istis. R. ruthe abrotani origani calamenti mercurialis paritarie centauri. an. ad. 5. succi caulium et blitis. an. quartam. i. olei laurini. 3. y. vel quartam. 5. fiat decoctio et in decoctione reuoluatur ierapigra. 3. y. 5. fiat clistere. Vel fiat clistere cum oleo comuni in quo decoquatur rutba et semen lini: et videtur Hal. hoc innuere in. iz. de ingenio sanitatis. de cura colericæ que sit de tali humore. Vel castor. potest apponi in clisteri. Et fiat ista pluries si oporteat: qd scitur per tenasimonem et vehementia et rancuram doozum qui remanent: et totus venter inungatur oleo rutbaceo et laurino: in quo ponatur castor. et pro diuine ponatur cum hoc oleum nardinum. Deinde digeratur materia cum ista medicina. R. valeriane accozii assari calameti ylopi saturegie. an. ad. i. excepta saturegie: qd de ista minus. liquir. masticis galange spice. nardi. an. 3. i. radicum raffani paritarie apy. an. partem. i. Item scolopendrie capill. veni. politrici. an. ad. i. succi fumiterre scabiose boraginis caulium ru. an. quartam. i. mellis rosati vel succari. lib. 5. fiat digestiun. Et in parte illius ponant ista: scz agarici squille pparate olei bene loti bermodactiloz turbitz cingii. an. 3. 5. in tertio die clarificetur et dentur. Vel pot digeri materia cum oximelle olivetico et squillitico et diatrionpipereon et galanga sine fe. et cum fe. rosata nonella et diacalameto et diacimino. an. quantum vis. Deinde possit purgari sic. R. ierapigra Hal. 3. y. bermodactil. 3. y. eufozby masticis spicenardi. an. pondus. gra. vi. agarici. 3. i. in fe. catholicon. 3. y. et fiant pillule cum oximelle squillitico madefaciendo manus: inforbiuz tamen est periculosum licet purget flegma grossum: et ideo d3 temperari per diem et nocte in acetositate citri vel mali gnati et oleo amigd. dulcius. Si non sit fe. cum tali materia assis et frixis. Si sit fe. vtatur eisdem auferendo partem adultam et coiter in pane cum pulvere cinamomi masticis basiliconis nucis muscate corticis citri et anisi: spica solum ad confortandum stomachum et ad digestionem materie. de potu hic Hal. concedit prisanam cum pipere.

Emitritei

quia sunt de flegmate et colera et sunt fe. composite et per simplicia sciuntur composita: vñ qd continue venit scimus matrem flegmaticam cum fluctuatione et ponderositate et somnulentia aliquali. Et qd frigore caret et h3 rigorem scimus matrem colericam mixtam esse. Et qd est rigor scitur qd tota fe. non est tota tertiana continua: qd in continua non est rigor pcedens: nec sunt due tertiane: qd hic nulla est interpolatio: et si sit in tertiana interpolata: tunc scdo die melius se habent et apparent signa simplicia quotidiana. Si cola sit inter vasa tunc est sitis et amaritudo oris: continue affligitur et in hora colere apparet afflictio magis acuta. et hora flegmatis apparet calor plus lentus: stomachus plus ponderosus: et sic de alijs distinguendo inter ea per simplicia: et de hoc ponit Halie. exemplum scdo de crisi. caplo 9. Urina ergo ruffa in colore et confusa et spissa in substantia manifeste liuore vergente

te ad albedinem seu glaucedinem minorem emitriteum significat: quia est de quotidiana continua cum quartana interpolata. Sed yrina ruffa vel subruffa in colore vel spissa confusa in substantia liuens supius liuore vergente ad virorem medius emitriteus significat. Sed si yrina sit modico modo spissa modo incisa modo remissa maior emitriteum significat. Si vero sit verus emitriteus h3 quatuor significationes. 1. qd fe. est continua ppter flegma putrefactum inter vasa. 2. qd quotidie interpolatur et vna vice minor efficitur et facilius altera vero durior et molestior: facilitas eius est ppter fe. continuam continue inuadentem: qd est lenti motus. rigorem non h3 qd materia putrefacta est intra vasa: et molestatio et durities est magis in altero die quam in tertio die. venit cum fortiori rigore quam in tertiana solet euenire vel inuadere: ideo die molesta est et dura. 3. significatio est qd patitur tempore accessionis magnus rigor rem aliquando vna die ter vel quater. 4. significatio est qd suum tenere est inaequale quia iam estimatur qd fe. sit in statu ppter calorem: et tunc venit rigor vel horripilatio: pulsus sit tardus et debilis et caliditas separatur ab exterioribus et inuenitur in pectore et ventre: tunc estimatur tales fe. esse emitriteum minoris vñ. Sed si sit medius tunc accidentia sunt hec: qd colera sit putrefacta intra venas paroxysmi sunt breuiores quam in minori emitriteo: et extremitates vel lociores ad caliditatem. et yrina vehemens tincta. et minus tolerat fe. istam et plus vigilat: tunc paroxysmus cum est ex flegmate est cum modica fe. et stupore et corumpit somnulentia circa oculos et grauitas. et iterato veniunt vigilie sicut calor et sudor: et ita per simplicia oportet iudicare. De compositis de maiori emitriteo si concedatur qd ponatur de melia intra et colera extra: et tunc ppter melancoliam erunt yrine aliquando remisse et timor sollicitudo et grauitas in parte sinistra et falsa somnia et terribilia et inquietudo et vigilie et fantasie multe et sudor plus. deinde venit paroxysmus colere et est yrina incisa sicut calor vigilie vomitus et sudor. In istis ergo oportet videre de humoribus talibus quis dominatur et iudicare per humores: quia si sit equalis erit difficillimum ad cognoscendum: sed totus erit confusum: ista sint dicta aliquorum: sunt tamen contra. Auer. vt dicitur est prius: quis omnes emitritei sunt de colera et flegmate et nullus de melia et colera qd rarissime est quartana simplex continua: qd magis cum alio humore sibi contrario. et de hoc vide Hal. 2. de crisi. caplo 9.

Cause eorum emitriteorum sunt mutationes subire et magne in temporibus anni a calidis ad frigidos: vel e contra: quia continens immutat contentum ad suum cursum. Et quando tunc eodem die est frigus et calor morbi in equales sunt. Hal. 3. affo. com. 5. Et in media modo accipere fructus frigidos vel pisces et lacticia statim allia porros cepas piperata: et tunc vel e contra subito in colore preter consuetudinem potandi vinum potare aquam frigidam vel ciceram: vel comedere lactucas porulacas: et similia: et species calidas et diureticas statim post prandium superindigestus: comedere ostrea cruda et porros simul: comedere salsa et frixa cum potu frigido vel cum salsamentis frigidis et confimilia. Et motio magna super repletionem et coitus multus cum comestione rerum calidarum et siccarum: quia credunt confortare et deficiant et destruant et frequenter ista sciuntur per patientem.

Pronostica

Pronosticari potest h3 qd minor emitriteus facillime conuertitur in litargiam ppter flegma intra vasa et medius in frenesi ppter coleram intra: de maiori sustinendo qd sit de melancolia: et tunc mortem. Tamen si maior sit quandoque vterque humorum colera et flegma putrefit intra vasa: tunc tunc

les de facili moriuntur per defectu regiminis: quia medi-
ci vix possunt cognoscere morbum: et tales habent acutā
propter coleram: sed obtunditur propter flegma.

Cura est vocare auxilium diuinum qui sanat omnes
firmiores nostras. et hoc in principio: quo facto
fiat clistere de communibus in quo. scilicet minor emitritus
in quo flegma est intus et colera extra. pone ierapigra ga-
lieni. 3. 5. et de electuario de succo ro. pro colera extra vasa
magna. ponant. 3. y. et si via ierapigra loco ponas de agari-
co. 3. y. vel. y. et pro colera de cassia. 3. 5. q. in magna pre-
purgat minus. Agaricus positus in tripla minori. q. tita-
re: et ita adde. put videbis. vel minue. put videbis expedi-
re. Digerat ergo materia cum incisuis frigidis pro co-
lera: et ita in laxatiua ponant quedam pro colera et quedā
pro flegmate. que sunt digerētia colerā: que flegma vide-
bitur possit. et si ibi de laxatiuis: ideo ibi retractis. De-
bent ergo medicine esse possit sic recitat. Auic. in 4. cañ.
sen p. a. fine. de prisana cū pipere: q. nā discretiua separat
q. fortis est medicina calidā a frida et mittit eaz parti fri-
gide: sic de frigida parti calē: et ita ponit. Auic. 3. cañ. sen
scba. de croco de medicinis cordialib. Et o. loqui hic de
cordialibus: q. morbus est quasi pestilētia: et rose san-
dali flores camomille nenufar cāphora sunt apponenda
in odoramentis suis et super stomachū: si colera sit intra su-
per epar. si sit extra et abf. et rose et flores camomille cū ace-
to: spongia intincta in decoctione earū valet pro stomacho
et epate: et exteriora fricent cū sale et aceto et cū decoctione
folioz violarū: folioz salicis: camomille ros. et deinde fiat
parua fōmia que est euacuatio magis secura: q. multitu-
dinem humorū euacuat. Et quia medicus vt cōiter nō est
certus de humoribus peccantib. q. tūz et q. luter abundāt.
tūc ante flobotomiā pōt fieri vomitus cū decoctōe rassa-
ni cū sirupo acetoso vel cū semine attritico cū sirupo
isto. Et si via purgare cum alijs cōsidera quis humor est
intus et quis extra: et ita cōponas medicinā plus operādo
cōtra illum qui est intus: q. iste facit morbū periculoso-
rem. Item pōt fieri medicina quā facit Serapio in ag-
gregationibus suis. c. de insigamo. vnde dicit. q. qñ dātur
tria vel quatuor ex folijs iuiquiamicū vino curāt se. em-
pialam: et est se. in qua est calor et frigus simul: vt dicit. q.
emitritus est b. ppter cōplexionez bu. et fri. et ca. iō plus
cōpetit hec talis medicina. Item in libro de pprietati-
bus rerū dicit q. smaragdus suspēsus ad collū patientis
curat emitritus. Sed q. semp melius est pcedere artifi-
cialiter: sciendū q. medicinalia que digerunt colerā sunt
radices apy brusci spergi. Herbe autē endiua cicorea sca-
riola acedula portulaca capillus veni. citrac adiatibos po-
litricū epica lentigo aque rostrū porcinus plantago vtra-
q. morbus dyaboli lactuca semina q. tuoz frigida maiora
et minora: ordeum. Flores sunt ros. floz. nenufaris viole.
De lignis sunt sandali omnes. De ptribus aialium: rasura
eboris gūmi cū cāphora. Eūantia coleraz sunt renbar-
barū mirabolani cassia. tamarindi pruna diagridium et
succus ros. Digerētia flegma sunt radices feniculi pe-
trofil. rasani ireos leuistici aristo. vtraq. calamus aroma-
ticus galanga cici. radix ebuli sambuci. Herbe bethoni-
ca calamentū yfopus euparozū nasturtiū saluia. Semina
calida diuretica sunt anisum maratrū carui ameos mace-
donicū petro. domesticū. Flores sunt camomilla mellilo-
zum anthos siler montanus spicanardi macis spica celti-
ca squinantum cortices citri cinamomū. Fructus sunt nux-
muscara carpobalsamum gariofi. pipera cubebe. Pur-
gantia flegma subtile sunt agaricus turbieth. 3. tr. cing. flā
grossus: aloes carthamus efula mirabolani kebuli collo-
quintida laurolela bermodactili polipodium: 3. ipm pur-

get meliam: cum hoc sez agaricus purgat omnes humo-
specialiter: tamen flegma pncipaliter. Digerentia me-
lancoliaz sunt radix lapati acuti gentiane radix peonie.
Herbe sunt camedr. camepitheos thimus scolopendria
filopēdula saturegia arthemisia diptbam. Semina sūt
peonie se. fragini semen basiliconis se. cuscute. De lignis
xiloaloes xilobalsamū: q. opz bic ponere cōfortatiua cor-
dis ppter fumos grossos multos. Flores sunt vtrūq. sti-
cados florea genestre boragis buglose: q. digerunt et euac-
uant. Cortices sunt salicis et fragini genestre tamarisci.
Succi sūt succi boraginis buglose scabiose fumiterre can-
liuz. Eūantia sunt mirabolani indi pro adustis humo-
rib. bellirici et emblici fumiterre epibimi lapis laquili ab-
lutus: lapis armenicus polipodius et similia. Et hic re-
curramus: quādo volumus digerere et purgare: et compo-
namus adinuicem prout videtur expedire. Tū sciē-
dum q. se. basiliconis cū se. portulace curat emitriteum.
Ideo pro colera 3. accipiat absinthii: q. euacuat colerā:
neq. per ipm sit inuamentū in flegmate. dicit. Auic. in 2.
cañ. c. de absinthio: q. pauci credunt: et reuoluntū pona-
t pro flegmate decoquant simul cum rosīs et strupicetū si-
mul in se. compositis. Et si sit senex vel tempus hyemis
ponat yfopus et assarum et accozus: q. inuamentum assari
in se. est maius q. alibi. dicit. Auic. c. de assaro. Electua-
ria que hic valent sunt triasandali cum rosata nouella: 3.
si colera sit intra tunc plus debet dari de triasandalis vel
diarodon. et similiter si sit extra: et flegma intra ppter feb.
debet minus dari de triasandalis q. succaro ro. et plus va-
lent. et diapapa. in medio et plus in minori emitriteo.

De quartana. Cap. III.

Quartana dicitur: quia de qrtō in qrtū
inuat et affligit: et est de me-
lancolia que naturaliter mouetur per bozam
quartam diei. diuidimus diem per pncipium
augmentum status et declinationem. Ipsa. n.
mouetur versus vesperas a nona diei vsq. ad tertiam no-
ctis: et vocatur ab Isaac tetraceus: quia tertiana dicit tri-
teus. et quia ipsa interpolat per diem plus ideo transcedit
istam. Et dicitur tetraceus a tetras: quod est trans et tra-
ceus transiens triteum per diem vnā. Vel a tetras quod
est nigra et traceus se. quia sit nigra: vel de humore nigro:
quia de melancolia. Vel a tetra quod est quattuor: et tero
quasi contereus corpus et ossa de quarto in quartum: et ex
istis patet diffinitio eius: quia quartana est se. melancoli-
ca de quarto in quartum inuadens: et per hoc distinguitur
a quintana et a flegmatica que est de materia grossa iobe-
diens putredini interpolate plusq. quartana vel tantum:
quia materia pauca non cito putrefit quousq. multiplice-
tur: et ideo dicit. Auic. caplo de empiala: q. paucitas est cau-
sa elongationis paroxysmi: et caplo de quintana. sen pma.
tractatu 3. in fine. Dicit. q. quintana generat ex materia
homogenea quartane: 3. est grossior et minor. et dicit post:
nō oportet q. sit quartana: aut q. sit de materia quintana
quarto humore. nam melia generat quintanā non. ppter
hoc q. ipsa sit melia: sed ppter hoc q. ipsa est pauca grossa.
et ideo dicit. q. qrtana vera est de melia: non vera de fleg-
mate grosso pauco aliquanto.

Cause. Cuius causa sunt ea que generant meliam po-
stea putrefaciunt eam sicut carnes bouine an-
serine et arietine: ceruine: carnes sale indurate: et pisces sal-
si: et caseus antiqui: caule: lentes: aer pestilētia: mali-
tia splenis et eius opilatio vel iduratio: caliditas epatis ni-
mia adurēs būores: alia porzi cū lacticinis: labor nimis
et estate et ieiunio: et multū ieiunare i estate. vñ dicit. Dam.
2. aff. affo. 78. Ieiunare i estate cor. pssicat colorē citrias

De febre

meliam procreat: nec non visus ad defectum deducit. Sicut
 aer sequalis modo calidus modo frigidus nocet: ut ps 3.
 affo. comento. 5. qz faciunt se errantes ineqles modo ca-
 lor modo frigus: s3 se inordinate vagantibus qrtane sunt
 future. certius tñ in autūno. dicit Hyp. 3.º pñosti. comēto
 38. 2. ideo res nō nāles faciunt: ad gnōnem eius: sic aer ut
 dictū est. 2. tēpº autūni 2. estus: 2. frigidi cibi 2. sicci 2. calidi
 cibi 2. asii 2. frigidi 2. acuti potus: sic illa que de facili conuer-
 tunt in colerā sic mel vinū mustum: modicus dormire ni-
 mis moueri. ¶ Accitua aie sicut sollicitudo 2. tristitia 2.
 studiū: ira yebemens timor 2. inuidia: 2. intēperātia oīum
 passionū aie que exiccant corpº: sic dicit Gal. 3.º particula
 tegni. comento. 35. ibi. Abstinerē vō malū est. ideo 6.º par-
 ticula. affo. 23. Hyp. dicit. si timor 2. pusillanimitas lon-
 gum tempº bñt perficiunt melicū. ¶ Itē res nāles fa-
 ciunt istos bu. 2. istuz morbus: qz morbi quidā sunt nāles.
 dicit Jñ. 4. 7.º comento. 2. affo. Dañ. 2. sunt qui sunt ppter
 pñonem morbi: sicut morbus frigidus in mēbro frigidus:
 qz cū cōueniētia particulariū: 2. in etate frigida: sicut dicit
 2.º tegni. de sanitate. colore. 2. sic crisis in fri. 2. sic in melias
 cōuertit. can. 108. Et est idē modus gnōnis qrtane ab eta-
 te sic in tēpore anni: sic dicit Gal. 3.º pñosti. comēto. 27. qz
 sicut in estate calefiunt calefactione forti ita vt bulliant:
 2. ita opº vt cōuertant in colerā nigrā: cū autūnus sequi-
 tur qui aggregatos humores in corpore non pmitit resol-
 ui. ppter frigus suus: neqz cūari facile. Similr se bz res in
 etatibus. nā corpus qñ mutat de etate status ad etatē. p-
 uetoz vel senum: humoribus in statu 2. iuuentute cōuer-
 sis in colerā nigrā pbibet etas senectutis istam colerā ni-
 gram resoluē: qre cōculcat 2. putreficit carens eūone 2. fiet
 quartana. ¶ Sicut complo melica incurrit istuz morbus
 plus sic 2. etas melica: qz in cōcordantibus casibº pmpria
 est lesio. sic enī in vnoquoqz tēpore infirmari ptingit fm
 qd dicit Gal. 3.º affo. comēto. 20. Et iō qrtana fit in autūno
 ex colera nigra tūc multiplicata 2. retenta: 2. ex adusta co-
 lera estatio: que remāsit post pñumptionē subtilis partis:
 vt innuit Gal. comēto. 33. ibidem. ita in vnaquaqz pñone
 infirmandū est fm sibi sile. 2. iō pñlo melica itendit mor-
 bos melicos cuiusmodi sūt qrtana 2. similia: sic lepra can-
 cer: sic dicit comēto. 27. 3.º pñosti. ¶ Sed notandū qd
 duplex qrtana. vna nō pura: 2. pura. Pura est de humore
 melico nāli. Nota est de colera adusta. ¶ Pro quo scien-
 dū fm qd dicit Gal. 3.º tegni. c. de signis epatis calidi. comē-
 to p. humoris melici sūt duo modi: quoz vnus est sic sex
 sanguinis nigri. alter qui generat ex adustione humoruz:
 2. iō melia vera 2. humores qui adurunt sunt flegma sal-
 suz: būoz melic: colera citrina. ¶ Colere citrine sunt sex
 spēs. dicit Gal. c. de signis egitudinū epis: ignea fm epar
 .s. ignea clara ru. citrina subtilis: 2. citrina grossa similis vi-
 tello ouis: est vitellina: praassina indica sillis mirabolantis
 indio: 2. erugiosa sillis viridi eris. 2. iste sex adurunt: 2. me-
 lancolicianālis: sex sanguis 2. flegma salus. ¶ Sunt 3. sex
 spēs colere nigre aduste: s3 ergo flegma dulce possit adu-
 ri: 2. flegma nāle: sic innuit Gal. 3.º pñosti. comēto. 45. albe-
 do i spūto 2. gibbositās sit a flegmate adusto 2. nō a salso.
 tūc. n. nō esset viscositas nec albedo: s3 tñ raro adurit nisi
 flegma salus. 2. iō ista spēs est famosa: 2. iō qrtana est me-
 lancolica sanguinea colerica flegmatica: vt videbif de re
 ptra nām. ¶ Snatur ista se. sic a se. adurētibº 2. a se. lon-
 gis 2. a supcalefactiōe epatis 2. ab epate calido: sicut dicit
 Gal. 2.º pñosti. comēto 3.º qd pars chili adurif. ppter opa ca-
 lidū epatis 2. restrictionē menstruoꝝ 2. emozroidaruz: qñ
 sanguis ille grossius regurgitat superius putrefcit. Et fit a
 passiōe splenetica 2. a carne leonina que est in quarto gra-
 du calida: vt dicit Egidiū in libro pulsuum. Omnes feb.

inequales 2. adurentes 2. meliam generātes: qz melia aut
 est putrefacta aut est in vno membro aut i toto corpore.
 si est in toto generat icteritiā nigrā que vocat melecchion:
 que fit ex defectione splenis sanguinis feces ab epate tra-
 hentis difficulter. Si fuerit in vno membro generat apo-
 stema durus qd vocatur scliros. Si fuerit putrefacta aut
 est in toto corpore: aut est in vno mēbro. si scōdo modo ge-
 nerat cancrum. Si aut in toto corpore aut intra vasa aut
 extra. si intra facit quartanam continuā sine rigore. si ex-
 tra facit quartanam interpolatam.

Signa sumunt a re naturali: 2. ptra nām. dicit Jñac.
 ¶ A re naturali: qz vtrplm accidit quibus fri-
 gida 2. sicca pñlo dominat. cuius etas est senectus aut. 35.
 anni vsqz ad. 60. si fuerint frigidi extenuati: 2. vne augu-
 ste 2. occulte: 2. in istis sit quasi naturaliter ppter cōueniē-
 tiam particularium. Et aliquando fit ca. 2. sic. complexio-
 nes habentibus naturaliter: 2. habetibus accidentaliter
 frigiditas 2. siccitas pñones pp adustionē colere 2. humor.
 ¶ De re non naturali cognoscitur sic: quia nascitur in au-
 tumno 2. tempore frigido 2. sicco: in istis qui vntur fri-
 gidis 2. siccis: in regimine frigido 2. sicco. Et de re extra
 naturam sic cognoscitur in generali de fe 2. in speciali ob-
 scurrendo per species quartane. ¶ Snāle signum est qd
 ipsa incipit cum rigore 2. horripilatione. est enī vel rigor
 laboriosus 2. ex ossibus fracturis: qz quasi fractio est mane-
 ries eius. s. horripilationis cum punctione in cute 2. lacerti-
 tis 2. frigore eorumdem. vnde ponit qd aliquando quartana
 frangit dorsum pueroꝝ: est contractio talis per quas
 strident dentes: 2. perducit ad debilitatē visus: 2. sūt ista
 ppter ipsius frigiditatem humorum 2. grauitatem. 2. bec
 se. per. 24. hor. mouetur 2. quiescit. 48. hor. 2. tūc in statu
 est calor magnus: sicut dicit Jñ. 2.º affo. Dañ. comēto. 45.
 qd quartanary in statu 2. declinatione. s. iuxta statum pa-
 roxismi magis estuat in calore qd aliquis caufonicus. Et
 debet sic intelligi qd qrtanary magis estuat in statu quo
 ad partes exteriores: s3 caufonicus plus estuat iuxta cor-
 vel quartanary plus extensue: quia diutius durat estua-
 tio: quia impressio in solido 2. sicco diutius durat qd in ra-
 ro. sicut patet de igne in ferro 2. in stuppi: 2. in declinatio-
 ne similiter: quia fit minor sudor: ideo sumi remanēt in
 declinatione a corde iuxta cutem: non potentes exire nisi
 cum labore 2. pena: sed calor est maior in causone intensi-
 ue. Vel estuat. i. de loco ad locum se mouet: et inquietatur
 plus qd in causone in statu propter fumos grossos rema-
 nentes in quartana: et subtiles in causone cito exeunt. et
 ideo est calor modice maior qd in quotidianas: s3 apparet
 maior. quia acutior. ppter materie siccitatem: s3 in quoti-
 dianana calor ab humido obtunditur. per rationem enī
 Dañ. potest. pbari qd calor est maior in causone in statu:
 sicut et in principio: quia est magis mollis qd melancolia.
 ista enī manet in statu. et hoc est verum: ideo debet ob-
 ci sicut dictum est. ¶ Modus quo fiunt diuersi paroxis-
 mi cum interpolatione longa est qd ad h. qd vincatur frigi-
 ditas regitit dies naturalis vel fere propter materie in-
 obediētiam: et in tertiana est siccitas colere maior qd me-
 lancolie. ppter pñumptionē calidi comitti. Sed si sit ter-
 tiana nota de materia adusta: tūc potest sciri per morbos
 pcedentes aduentionales non plene purgatos vel per aliā
 cām adurentē subtile et grossius remanet: et ex longa mo-
 ra in corpore et carentia euentationis cū aliqua causa ex-
 teriori calefaciente. calefit qd et putrefcit: et tūc bullit ipe-
 rū. Scōdo inflāmat feb. cum iam accidit sudor resoluif
 cum eo res que iam bulliebat ex colera nigra. cūqz bullit
 iterū res alia accidit pñimus alius ex ea: et sic de alijs
 rōne calozis in minera trahitur materia plus ad locuz et

multiplicatur et mora est longa: ista ponit Gal. 3. pronostici
 ¶ Itē calozē fe. ad sūmū veniente mutatur color eorum
 in plumbeū et nigrus: s. fe. mitigata sit color obfuscus ob-
 scurus liuena vel sulfareus: et catia sicca et dura ppter sic-
 citatem colere nigre. ¶ Itē sicut tertia facit dolorem
 capitis et epatis: et quotidiana facit dolorem stomachi: ita q̄r-
 tana dolorem et duriciem splenis ppter melicam humidi-
 tatē: cuius locus est in splene. ¶ Itē in dieb' interpolariis
 q̄si nihil mali sentit pa. qz materia conuertit in cinerē: vñ
 vel humiditas ei' est in corpore vel remanet qua calor cu-
 stodiatur: qz humiditas ē semp calozis custoditua: et fit su-
 dor minor q̄ in quotidiana et est cōtinua: ideo est falsa re-
 quies ppter remanētias materie nō cōplete expulse post
 paroxysmū ppter ei' viscositatē: s. melia est dissimilis in
 ptes paruas plus: iō fit ibi sudor. ¶ Pulsus illius fe. est
 tardus rarus paru' plusq̄ in quotidiana in pñ' paroxysmi:
 s. in augmēto est maior qz calor in hora fe. est maior. Dicit
 Auic. in 4. colliger. Sed Auic. dicit in 4. casu q. pulsus in
 quartana est declinūs ad duriciē ppter siccitatē humorū.
 Ipse. n. extrahitur ad exteriora q̄si esset pulsus senis: ideo
 occultus est in pñ'. Et si moueat ad eq̄litate pulsus valde
 diuersificat ppter grossiciē supfluitatē: et fit mundifica-
 tio ei' apparet pro tēpore fe. et paroxysmi. in declinatiōe
 Et accidit in ea multoties diastoles ineq̄litas et systoles ve-
 bementis velocitatis s. cōtrariū tertiane. Et pulsus q̄r-
 tane est melior pulsus quotidiane in paruitate et frequen-
 tia: s. est similis in tarditate et apud initū paroxysmi addi-
 tur paruitas et frequentia: et diuersitas eius est maior diuer-
 sitate reliquarū fe. deinde incipit magnificari et fieri fre-
 quens et veloci ppter fortitudinem mor' mae nature repu-
 gnantie: et pus de signis tertiane dicebatur de pulsū eius.
 ¶ Itē yzina in pñ' q̄rtane est alba subtilis aquosa ad vi-
 riditatem declinū cruda: sed post paroxysmū diuersifica-
 tur ppter diuersitatē humorū ex qbus gnatur: et apud de-
 clinatiōē est nigra. ¶ Cā albedinis in pñ' est frigiditas
 et grossicie materie. Clarioritas et radiostas et subtilitas
 sunt ppter subtilitatem yzine: et ppter grossiciē opilantē et
 phibentē feces exire. ¶ Cā nigredinis in fine est natura
 digerens subtilians et expellens cretice. Et ideo dicit Egi-
 dius in versibus. Nigrior yzine facies in cōmoda febris.
 Quartana soluit morē portendit adurit. Et qz ex diuer-
 sa mā fit iste mor' iō yzina multipliciter variat. ¶ Itē
 dicit Ricardus i yzini suis. Propter deū et numina ce-
 li qz nec vñ nec arte de conceptione mulierum: nec de q̄r-
 tana nec de epi' in yzini certaz potui habere cognitionē.
 Cū ergo dicit ipse qz yzina quartanā determinate nō pos-
 sit declarare: intelligit signa vtrum sit vera vel nota. ideo
 signa spālta qz ipsa sit de naturali melia semper sunt apte
 yzine. qz yzina tenuis et alba cu' tipo q̄rtane signat quar-
 tanam de melia nālī. Et iste de Hordonio dicit in yzini
 suis qz yzina alba vel glauca supallida vel pallida abso-
 lute tenuis cū quadā diaphanitate significare potest dñi-
 um melie nālī: qz ppter opilationem fit talis: et ideo per
 accidēs pōt fieri talis in flegmate grosso et vitreo: et ex cra-
 pula: et ideo opz inquirere a pa. vñ dicit Dān. 2. parti. affo.
 pmeto. et in affo. i. Nec te egrū per oia iterrogare pudeat.
 Et dicit post affo. 4. 3. Nulla egritudo est que nō hēat opz
 iterrogationē: iō iterroga si sit duricies in regione sple-
 nis: et granitas in sinistra pte capitis: et granitas i toto cor-
 pore versus noctē: et dolor sit spondiliū: iōnia terribilia: et
 sit frigus magnū: calor longus et lētus nō intensus: appe-
 titus magnus: pigrities multa: pulsus debilis tardus ra-
 rus vel vacuus ineq̄litas deficiēs. tenso splenis: liuor in fa-
 cie et cute et maxime in statu vel augmēto: stupor olus sen-
 suū: cū istis acciditibus possibile est qz yzina talis signifi-

cet meliam nālem sine fe. et in q̄rtana in pñcio etiā talis
 potest apparere: sed post est vebemēter tincta: et potissime
 in die sequenti porissimū immediate: et iō nō iudicemus per
 talem yzinā nisi cū alijs signis. Si sit nota quartana: erit
 yzina tincta et alia accideria remissiora: et illius quidē que
 est de flegmate adusto sunt paroxysmi lōgiores: et accidit
 ei frigus: sed plus et magis assidue. et est sudor tardior: vñ
 na grossior: durities venarū minor: et fit s. plurimū suc-
 cessione febris flegmatice. et pa. est pinguis vel senex: vel
 fride vel humide cōplonis et post hyemē. pulsus tardus et
 latus: yzina cruda et grossa respectiue: s. form' granis: sitis
 parua: pluuia multa: tūc cognosce eam ex adustione fleg-
 matis. Sed ista que est ex sanguine antecedunt signa san-
 guinis: sicut rubedo faciei et oculorū: inflatio venarū et tē-
 porū: pruritus in naso et in collo loco quo ponunt ventose:
 difficultas in anhelitu: profunditas somni: rubedo yzine
 et eius spissitudo aliq̄lis. Et significant eam habitudo car-
 nosa tempus vernale et etas adolescentie et pcessio fe. san-
 guinearū sicut sinobi et sinocbe. Pulsus vergit ad plen-
 tudinē yndositatem et frequentia et diuersitatē et est lat'.
 Sapor oris dulcis: pa. mansuetus et pacificus. Et in ista q̄
 est ex colera adusta est pulsus vebementioris velocitatis
 q̄ in alijs: et est frequēs cū horripilatione et rigore: et est si-
 millior rigori qui est vt non possit trahere membra sua ex
 cōmōtione et tremore eis adueniente ex motibus inuolu-
 tarys ppter puncturaz colere in cute in carne in lacertis
 et sic plusq̄ in alijs: qz in alijs est pauca vel nulla. Et sudat
 plus alijs ppter materie subtilitatem: et quādoqz fit ira fu-
 ros et inflamatio. Et significat ipsaz forma et cōpositio vel
 habitudo corporis macilenta cirrinate: etas iuuetutis que
 est calida et sicca: et quādoqz significat ipsaz qz ipsa sit suc-
 cessione feb. colericarum.

Pronostica. Pronosticatio prima est quā ponit
 Hippo. scēa affo. 25. qz est iue q̄r-
 tane vt plurimū breues: autumnales vero longe: et
 maxime que ad hyemem cōiunguntur. Similiter 3. pro-
 nosti. cōmento 6. dicit Gal. qz crisis quartane pure venit
 in 7. periodo. et erunt. 19. vel. 20. dies et ynus tūc est crisis
 yna incompleta: et cōpletur post in duplo tempore vel tri-
 plo: quia materia remanens est grossior q̄ illa precedēs:
 quia subtile consumitur. et ideo tempus duplum requiri-
 tur ad hoc qz crisis sit completa et forte triplū. Et iō Auic.
 ponit in 4. caplo de quartana: qz si non accidit in ea error
 non addit supza annū: et quādoqz durat. 12. annis et qz est
 infra eos. et ideo quia morbus cronicus est et quasi longis-
 simus: vt innuit ibidem: est iue quartane: credo qz opz di-
 cere qz terminatur in 7. periodo septimanarum vel men-
 suum non dierum. et tunc potest dici: vt dicitur 3. pronost.
 vel computatio septimanarū est post. 40. dies dicitur 3.
 pronost. et intelligitur illud per quartanariū: vt innuitur
 3. pronost. cōmento 5. et cōmento 9. tunc est dicendum
 qz terminatur in 7. mētibz absolute si sit vera: vel in 7.
 mētibz post. 40. dies. ¶ Item quartana de sanguine
 est salubrior et breuior: deinde de flegmate: deinde de me-
 lancolia: quia ista colera est acurior et breuior et periculo-
 sior: et saluor quartana est illa que non accidit de aposte-
 mate aut cu' qna non est apostema splenis: quia illa que
 venit ab apostemate epatis vel duricie splenis pducit ad
 idropisim: que est ex ea lōga perducit ad idropisim: et ipsa
 frequēter fit successione splenis. ¶ Itē quartana que est
 salua liberat ab egritudine malis melicis sicut melia
 epilepsia mania lepra: et est in ea securitas a spasmo de re-
 pletionē: qz in ea humor est siccus. et hoc dicit Hippo. q̄r-
 ta particula. affo. in fine. a quartanis habiti non vaide
 de spasmis apprehenduntur. ¶ Si vero apprehendant

De febre

surpelas et superueniat quartana soluitur: qz purgat cum rigore et horripilatione: et decoquit mām spāsmi et digerit cū calore: quia cōsuetudo est fe. et omnis hō causa est frigiditas vel res frigide consuete: vt dicitur. z. affo. cōmen. 54.
¶ Itē autūnus est inimicus quartane: quia est nutritor egritudinū estatis: quia estas adurebat bu. et istos conseruans autūnus et multiplicans: dicit Auic. 2. pmi. cañ. doctrina scda. sūma pma. ca. 6. versus finem.

Cura quartane requirit multa ad sui complementū. pmo in intentione vniuersali sunt faciēda cōmunia omni quartane. 2. in intentione particulari faciēda super particularia et spālia spēbus eius. ¶ Pma itē tione complēt quatuor: flobotomia: farma: vomitus: mitigatio accidentiū. ¶ De flobotomia dicit Auicē. in 4. q. oēs quartane in pncipio minuantur. debes tamē attendere si sanguis dominetur: et tūc plus minue. si autē minus et quasi nihil: et maxime in flegmatica nō: et ideo dicit Auer. 7. coliger de quartana. In flegmatica vō quartana inde videtur qz cum timore maximo flobotomia faciēda sit: qz in ea multa quātitas humorū crudoz reperitur: ideo Auic. ca. de flobotomia. dicit. Et sūmo opere tibi caue ne egrus ad vnam duarū rerū perducas. f. humorū colericoz ebullitionē et frigidoz cruditatem per flobotomia. Et ideo in colerica vebementis inflammationis nō competit nisi mino ratio et euentatio: et hoc vbi humor peccans sit sanguis: vel in ea abundet sanguis. f. sanguis multus melicus: fac vt frequēs minutio sit necessaria: que licz in pñti alleuiet: facit tamē in futuro incurrere appo^m et similia in frigidādo: ideo frequēs flobotomia ibi valet in quātitate parua rōne sanguis colerici ebullientis: frequētius rōne flegmatici sanguis: fz rarissime respectu sanguis nālis. Et dicit Auic. ibidē prius qz in fe. a minutione cauendū est que sunt vebementis inflammationis. f. vtiue sicut causon: et in oibus nō acutis flegmaticis: qz iste sunt lente: et in die proximis in acutis melicis. vel qz cauendū est a pncipio a flobotomia magna eradiciua: tamē alteratiua et minoratiua bñ pōt: et tunc debes attendere bene cōditiones: quas ponit Auic. ca. de flobotomia. ¶ Si vrina sit grossa rubedini accedēs pulsus magnus facies tumida et fe. in suo motu nō apparet: flobotomia in boza qua stomachus est vacuus a cibo. Et si vrina fuerit subtilis aut ignea: caueat etiā de maceratione facta in facie subito. Si tamen vrina fuerit subtilis glauca vel subcitrina sicut in tertiana vera: nō est incōueniēs flobotomare: deinde euacuare mēliam cum farmacia. dicit Auic. eodē ca. Si ergo peccatū sit in multitudine: tūc pōt fieri flobotomia: si in qualitate: tūc pōt fieri cū farmacia. ¶ Circa farmaciā sciendū qz in pñti morbi qd est vñ de tēporibz morbi: pōt fieri eūo leuis vt natura fiat potētiōr supra residuum: tñ ppter ipsius fe. modicum periculū pōt expectari digestio: vt ait Auer. 7. colliger. c. de quartana et de cura feb. putride in gnāli. Et ideo Bat. negauit farmaciā in pncipio in epla ad glauconē: sed Rasso cōcessit eam. Dicit Auer. ibidem in pñti iniciatio: nō debet fieri eūo fortis nec in pcessu pncipij: fz in medio pncipij totius morbi: et in fine pōt fieri leuis minoratio et minoratiua pcedentialiquali digōne: et sicut fit partialis: ita sit eūo partialis: et ita paulatim pcedendo quousqz totum euetur dando fortiorē medicinā. Consilium meū tñ est vt fiat clistere in pñti: mollificatiū: deinde attractiū in quo ponatur pul. gallitrici: et tūc fiat aliqñs digestio cū incisiuis aperitiuis subtiliatiuis spleni appropriatis: sicut radix caparoz scolopendria et tamariscus: ex qb² et vñis passis et aceto et melle et succaro: pōt fieri digestiū in oī specie quartane. Sed mel nō ponatur in sanguinea nisi in colerica: sed succarū: cum loco tamarisci ponatur cortex

salicis et genestre. Si vis fiat eūo in pncipio cū polipodio decocto in iure galli veteris cum aniso et amigō. dulcibz: ita qz sit qñ. i. et est leuis medicina: et cū sene de polipodio et aniso et amigō. an. qñ. 5. et cū pluuere gallitrici potest pfortari scda vice: sed in colerico et sanguico pōt poni de cassia fistu. et in flegmatica sic et in melicis: licz cassia fist. rōne bu miditatis plus cōueniat in melia: et qz secundario purgat flegma in flegmatica. Item facta subtiliatione et incisiōe per duas septimanas vt per tres pōt ordinari fortior medicina fm gradus tales: quia in pmo gradu et ordine sunt mirabol. indi et emblici. Aliqui dimittunt mirabolanos ppter eoz stipticitatē: fz debent tēperari et pparari: vt de ca. de cura tertiane. Post istos sunt polipodij cū aniso et diureticis: deinde epithimū: qz opatio eius est fortior operatione polipody: et maiorē copoz infert angustia. et ideo opz remittere eius qñitates pmas et eius malicia in tarde soluendo remouere. et iō opz ista miscere que faciunt eam velociter operari: sic. 2. i. vel. 5. scamōee vel diagridy vel de maiorana. 3. i. vt inde recipiant pdicte medicine pncipius operandi et expellēdi ppter tarditatē eoz. Post epithimū est lapis laquili: fz ab elboro cauere debes qñtum potes: tñ de leniter soluētibz est sene in omni mā. et ideo ipsa est quasi cōis medicina omni quartane fm Auicē. 2. cañ. Similr epithimū tarde solonis est. cū ergo affociet ei piper est medicina subtilis: soluit velociter: quia iuuat ipm in resoluēdo. Sed vñ est qz thimus est herba bona in passione splenis et pro morbis melicis et multis alijs in epithimo qd hoc est: nunqz inueni operationē sensibile bonā: sed tñ nō dectur forte digestiū nec euacuatiū in pñti: morbi: fz gradatim a debiliōribz ad fortiora pcedendo. et iō nō nimis cala ppetit nec nimis frida nec sicca multum: quia mā sicca est: nisi sit incisiua absterfua vel soluatiua: nec cruda: vt fructus: nec grossa: vt carnes grosse et pisces bestiales: nec lacticia: vt ferus clarificatū: nec fixa: nec assata: nec acetosa stiptica: nec salsa sale indurata: nec viscosa vt anguille: nec ventosa: vt fabe et pise: fz brodius vel patera pisarū et ceteruz valeant: nec acria: nec fumosa: vt allia: nisi in casu qñ timef frigus et pponit vomere pōt ante poxismuz per quor vel sex horas accipe allia et mēliā cū sirupo acetofo mellino. i. scō cū melle: et tūc impleatur cibo et sumat aquaz calidam et euomat. Et tunc post paroxysmum teneat modū vt in mane balneet: et tunc facta digestionē materic: qd scitur nō per vrinā sed per allenatio nē tipi et paroxysmoz possunt dari fortiora medicamēta qz in pñti. ¶ Pōt digeri materia cū oximelle diuretico: et in quartana vera: et oximelle simplici et euetur cū catbolicon vel diafene vel diabolozraginato. et potest digeri cū oximelle diuretico: et hoc in quartana vera de mēlia nāli putrefacta: et euari cū diafene acuito cū modico ierurru ni. Ultimo pōt digeri cū oximelle squillitico: et cū aliquo decoctione ad ppositū: qd faciendū est: sic cū decoctione scolopendrie thimi camedr. liquir. et tunc pōt euari cū iera ruffi. tantū vel cū diafene acuito cū lapide laquili bene loto. ¶ Videndū est mō de vomitu: sicut dicit Auicē. vomit an paroxysmū cuiuscūqz humoris fuerit alleniat paroxysmū aut eradicat ipm. sumat ergo cibū 5. hor. ante paroxysmū et euomat: sic pisces salios et sinapi et allia et potagius de blita: aut rassani et vinctuosa: et capiat diuersa vt natura fastidiat illa: et tunc accipiat aquā calidā multaz: et tunc sirupum acetosum: et ponat pennā in gutture. ¶ Vñ pōt dari de aqua rassani cū semine suo: sirupo acetosoford tunc digitis postis pfunde in ore prouocatur vomitus. ¶ Contra pñti verbū hic positum de vomitu. dicit Dyp. 5. affo. affo. zi. et 4. affo. in egritudinibz qbuscūqz incipientibus: si fel surius nigrū aut deorsus exierit: mortale. ergo

prima futentio.
flobotomia:

pharmacia.

nō gbuscūq; humor exiens cū vomitu alleuiat porximus
vel eradicat. Dico q; in stōaco est raro humor melicus. be
ne. n. est in pte exteriori orificij ei⁹ ad puocādū appetitū:
sed itra pcauitatē stōaci nō nisi flegma ⁊ colera nātr: s; tñ
in fine morboz melicoz nā purgat se p illā viā ⁊ ad bo⁹.
Et iō dico q; si spōte veniat fel nigrū in initio morbi mor
tale est. tñ p artē pōt puocari ⁊ venire ad bo⁹. Et pōt dici
q; possibile est q; pñ porximus alleuiet: ⁊ tñ q; pa. moria
tur post: q; in declinatōe nō vera: ⁊ in alleuiatis nō pñ ra
tionē moriunt patietes. sicut p; sensiblr. ¶ Contra acci
dētia ⁊ sintomata que sunt dolor splenis ⁊ durities ⁊ fri
gus ⁊ horripilatio sic opandū est. pmo ptra frig⁹ decoqua
tur mole⁹ cū aq; ⁊ camomilla ⁊ pitaria. ⁊ ponant pedes et
man⁹ in aq; cala. ⁊ cito post tergant ne aq; ifrider ibidē. ⁊
iterata ibidem ponat quousq; frigiditas auferat. vel pñt
calefieri cū pānis lineis calidis ⁊ laterib⁹ calidis. vlt tegu
le cale pñt poni ad plātas pedū vel volas manuū ⁊ fricen
tur fortiter cū manu vel sale ⁊ aceto. Vel fiant ista: capiā
tur fuligo sal cōe vitica greca flamula ⁊ allia. pterant ista
⁊ distēperent cū vino ⁊ aceto ⁊ ponant in plātis pedum ⁊
volis manuū. ⁊ qñ corpus incipit calefieri fortiter amo
ueant. ne de qrtana interpolata faciāt pterinuam. ⁊ pōt fieri
opatio cōueniens satis de vno istoz tñ. sed melior erit ⁊
citor cū oibus. ¶ Itē ponat pa. in balneo simplicis aque
vel in aqua decoquat camomilla hedera terrestris vlt
vitica mortua vel archagelica que est spālis ⁊ quartanā vel
sumus terre: nō tñ sit aq; calida nimis nec ster ibi tñ q; su
der. ¶ Item spina dozi dz inungi cōtra horripilationē ⁊
frigus ⁊ exterioria cum aragon ⁊ marciatō acutis cū pire
tro. ¶ Item decoquant febrifuga ⁊ palma xpi in aq; ⁊ ex
terioria ibides ponant: sed nō diu. ¶ Vel balneent ibidē
sicut pus. Deinde inungat spina dozi vsq; ad renes. ⁊ ra
dicū lily q; r. decoquat in oleo de camomilla ⁊ aneti. añ.
3. s. coles ⁊ inungat spina dozi. ¶ Et si pa. sit pauper ⁊ in
loco remoto a medicilib⁹ pōt piper decoqui in melle cū
modico vini vel sine eo: ⁊ sicut pus inungi. Et tunc semp
post paroxysmū terga locū inunct⁹ cū pāno aspero itin
eto in yzina pueri vel in vino vel in decoctiōe fursuris vlt
scolopendrie vel floz genestree vel floz salicis vel fragi
ni. ¶ Itē in causa ca. fiat inunctio cuz dialtea oleo camo
mellino vel butiro vel succo apy tepido: vel cuz butiro ⁊
cepis. ¶ In cā frigida cū oleo laurino aragō marciatō cū
modico euforby vel castoris: ⁊ inungat cū assūgia taxi vlt
taxonis vel gatti. ¶ Itē si cā sit ca. s. de colera vel de san
guine tunc in decoctiōe fomērando debent poni exterior
ra camomilla mellilotū viole malue abf. ¶ Itē ad aufe
rendū tipum qrtane insundant tres gutte calide saune
in naribus. vel si per os accipiant ipm auferunt. Et est tri
plex tipus: rigor: horripilatio: frigus. Et est idē tipus q; si
gura: signans quis morbus sequat q; horripilatio. i. boz
roz piloz precedit paroxysmū qrtane: frigus purū quort
dianā: rigor tertianā. ¶ Contra nocuentū splenis: ⁊ pñ
mo de dolore accipiant folia salicis ⁊ cū modico salis cō
terantur ⁊ supponant spleni dolenti: ilico dolor cessabit.
¶ Itē se. fragini dauz cū aqua extinctiōis ferri vel vini
tollit nocuentū splenis dolentis. ¶ Itē cū yzina ppria
lauef latus frequēter. ¶ Item yzina ppria sanat splene
ticos. Et sunt splenetici illi quibus est diuturna durities
splenis. dicit Hali. 5. affo. cōmēto. 4. 3. Et in icteritia bibi
f yzina: ⁊ in idropis ⁊ splenetica passione: ponunt auctores.
¶ Item cōtra durities splenis armoniacū in aceto lique
factum ⁊ duro spleni impostū vtilissimū est: dicit Hali. in
i. 4. megategni. c. 3. ¶ Itē de dialtea ⁊ armoniaco dispo
luta in aceto: ⁊ marciatō sil mixtis inūgat splen. ¶ Item
radix maluanis cum sepo anatis radice decocta pus est

me⁹ sūma pro duritie splenis. ¶ Item radix lapaty acuti
⁊ folia eius decocta in aceto supposita spleni cōtra tumo
rem ⁊ inflationē splenis optimū. ¶ Item vinū tinfatum
cū aqua feniculi in quo decoquat cortex fragini tollit du
ritiem splenis: sed debet fieri inunctio cuz dialtea ⁊ oleo
laurino: ⁊ fiat emplastrū cū simo colūbino pistato cū for
ti aceto ⁊ sepe renouet. ⁊ minuat tunc de saluatella sinu
stre manus. ¶ Item agrimonia in cibo sumpta splenem
cōsumit. ¶ Itē agrimonia ⁊ squilla ⁊ radix lily simul de
coquant ⁊ terant cū vitello oui ⁊ oleo de camomilla vel
violato ⁊ fiat vnguentū: post coles: vel emplm substantia
manente: ⁊ est a me expertū. ¶ Item cōia sunt radix bis
malue: folia malue mercurialis radix lily sabbuci vel ebu
li cum assungia porcina recenti vel butiro. ¶ Itē. 8. dial
tee marciatō olei camomille. añ. 3. i. actuant cum. 3. s. bal
sami optimi. ⁊ est sūma medicīna vt frequēter vidi si in
ungatur super splenez. ¶ Item cuz oleo bñdicto inunga
tur splen ⁊ penetrat vsq; ad pfundū. tñ in oibus pcedat
digestio ⁊ euo materie ⁊ corporis: tunc fiant ista. ¶ Itē
diacaparis sine se. ⁊ diaciminuz ana. nux mu. simul sume
valet cōtra ventositatē ⁊ opilationē splenis. ¶ Itē visc
arboris cum calce contrita est medicīna a me experta in
cuiuscunq; duritie cura sicut pbati in genu duro ⁊ sple
ne ⁊ apostematib⁹: vt videbis infra. ¶ Itē aristo. ro. est
bona spleni cum oximelle diuretico: sed aristo. decoquat
cum cortice tamarisci vel genestre vel fragini vel salicis.
¶ Item fenugrecū se. lini. semi. malue cocta in oleo vio
lato vel camomille solunt duritiem vbiq; fuerit. De
istis videbis inferius. c. de splenetica passione. ¶ Notan
dum tñ q; cum vnguento genestrico frequēter inungere
splenem sūmū remediū est cōtra dolores ⁊ duritiē sicut
fui expertus sepissime. Cuius recepta est talis. 8. floz ge
nestree lib. 5. butiri may vel alterius: assungie porcine recē
tis lib. i. cere modicū. vel fiat liquidū: vel pōt confici cum
oleo camomille: ⁊ tunc cera plus valebit ibi. conterantur
flores cum istis pdictis vel cum aliquo istoz: ⁊ tunc isto
modo per. io. dies cōtinue agitando ⁊ ad solem ponēdo. ⁊
tunc vltimo ponat in patella ferrea ad ignē ⁊ dissoluat.
etiaz liquefiat pinguedo vel butirum: ⁊ tunc deponat ab
igne: ⁊ cito post coletur per mediū panni linei bene com
primendo: ⁊ erit vnguentum genestricum cōe. ¶ Aliud
vnguentum genestricū: qd sic fit. 8. rad. altee malue mer
curialis vel vinctuose rad. lily scolopendrie. añ. 20. i. flo
rū genestre. 20. y. mediane corticis genestre. 20. i. ponā
tur herbe in vino per totaz noctē. olei lily dialtee agrip
pe: adipis anseris anatis galline. ana. quar. i. vel. 3. y. olei
viol. lib. 5. fiat vnguentū optimū splenē remolliens. Sed
si loco genestre vel scolopendrie ponerent folioz mal
ue. 20. y. foret vnguentū de maluis valēs omni duritie
innāli. ¶ Et vnguentū genestricū meum est tale. 8. flo
rum genestre. 20. y. ponantur in vesica porci vel botio:
⁊ ligetur vesica fortiter ⁊ obturef. ponat in aqua calida ⁊
bulliat bene. Deinde extrahatur vesica ⁊ aperiat: ⁊ tūc cō
terantur flores ⁊ misceant cū dialtee quar. i. vel lib. 5. vel
cum butiro recenti. ⁊ frequēter pono inter vesicā: sed si
non sint nisi flores dz cum stilo frequēter pungi vesica
ne materia rarefacta pungat ⁊ rumpat eam. Eodē modo
pōt fieri cum alyis. s. maluis contra alias durities. ⁊ tunc
vocabitur cōpositum vnguentum genestricū vel malua
tum. ¶ Cura in speciali quartane melacolic. 8. rad. fen
culi petro. bruici apy rassani. añ. partes. i. endiuie scolopē
drie eupatorij lupuli scariole cicoree capilli veneris recē
tis politrici cbamedz. tbi. cbamepitbe. añ. 20. s. floz bo
raginis anthos vial. genestre. añ. 3. i. ytriūq; sicadosi. añ.
3. y. squinanti cinamomi corticis capparozum tamarisci.

biscus curat

buguetu genest.
Speciale.

odio
rib⁹
dior
xov
aslia
e bu
rgus
ifioe
me
funt
mon
et dī
fo et
ope
ideo
arde
eam
j vel
incu
epi
aum
ideo
cē. 2.
ciez
uaz
ponu
goss
ibile
uz in
eden
am
solu
⁊ p
fixa
tunc
dus
notat
e pōt
atur
paroz
ta dī
iario
ia q
⁊ b
it bo
i cus
māu
tūu
iqua
ctio
ri cū
li be
uicē
zitat
ante
⁊ pōt
sa vi
itroz
Vel
osco
ituz.
Dp
plen
ergo

De febre

añ. 3. i. corticis fragini genestre. añ. 3. 5. succorum boragis
buglosse fumi terre calamenti. añ. 3. 5. melonū cucur-
bite citrullorum: seminis portulace. añ. 3. 5. sene epitimi
si vis. añ. 3. i. polipody quar. i. mirabolanorū indorū belli-
ricorum emblicorū. añ. 3. 5. vuarum passarū mundatarū
liquiri. añ. 3. 5. mirabolani temperetur sero caprino et
fricentur macilento igne. et sene ponatur in infuso in parte de-
coctionis: et decoquantur oīa in aqua extinctionis ferri. et
rad. ponantur in aceto per noctes: et tunc fiat de digestio-
ne ad tenendum ventres laxum apertū. Et in p̄cessu potest
addi de lapide lazuli bene abluto in lapatio suo vel sene
in sua substantia. et si modicū laxet vtatur diasene acuto
cum. 3. 5. vel cum pondere q̄drantis anglicani: vel cū pō-
dere. gra. iij. vel. v. frumenti diagridi nō causa expellen-
di ipm humores melancolicū: q̄ non bz aspectū ad eum:
sed ad colerā: sed ppter debilitatē et tarditatem medicina-
rum ponit quasi acūm vt accipiant p̄ncipius festinanter
operādi. Vel de lapide lazuli nouies abluti pōt poni tñs:
et hoc est magia p̄p̄tū: 3. 5. Auer. ponat 7° colliger. c. de q̄rta-
na. illud q̄ dictum est de diagridio. ¶ Item vñs in die
paroxysmi triasandalis cum rosata nouella añ. 3. 5. vis.
et alijs diebus interpollatis pōt vti diacimio dialacca cū
vino claro et subtili apposito cocleari vno vel duobus de
aceto vel de vino malorū granatōz cum isto vino. Et si
tempus fuerit fr̄m et etas senectutis diatrion piperē scā
digōne mirabiliter confert: et maxime in regionibus frigi-
dis: vt dicit Auer. 7° colliger. Sed Aui. 4° cā. c. de q̄rta-
na. dicit q̄ piper solum datū in aqua: et d̄ esse aqua extin-
ctionis ferri: vel aqua casei q̄ est seru: valet multū in q̄r-
tana melācolica et flatrica. et hoc post digestionem materie
apparet. ¶ Si sūlsur et sinapis et sinapius de 3° in 3°
in diebus quietis data inquit Hal. Dicit Aui. sanati gen-
tem multā a quartana: et dedi eis in potu post digōnem et
post solutiū succū abf. deinde dedi eis in potu tiriācam.
¶ Et modus dandi eis tiriāca est. B. tiriace. 3. y. myrre
3. 5. misceantur cum succo calamenti vel mente: et detur in
mane et cōtinuet per multos dies corpore exite bene pur-
gato: supposito bono regimine bene sanat. Idem facit suc-
cus calamenti q̄m testa ouī caput quolibet die sup̄tus
excepto die paroxysmi. tunc. n. d̄ vari succus saluice vel
eupatorio vel aqua feniculi in qua ista decoquantur vel pul-
uis ponatur. ¶ Item fiat puluis de tbi^o epi: sene calamen-
to origano et scolopendria: et conficiat cum melle depura-
to sūme valet in q̄rtana vera et opilatione splenis et epis.
melliam naturalē digerit et paulatim educit. ponit Serap.
dus p̄mo viatici. c. de stupore. ¶ Itē experimentū meū
valde certum facta purgatione et materie digōne: post et
ante paroxysmū detur per tres dies sequētes iste pul. B.
ossa de corde cerui. 3. y. molene. 3. y. tormētille foliorū
nucis maiorane desiccatorū. 3. i. 5. fiat puluis de quo acci-
piat coclear vnum et in quolibet die per illos. v. dies post
diem. in qua luna p̄nunciatur prima: minuaf de saluatel-
la sinistre manus siue sit dies paroxysmi siue nō: et pro cer-
to curabitur. et si sit pro diuie ego addo plus in duplo de
osse corde cerui: et subduplū de semi. basiliconis. ¶ Et si
queras quātū teneat coclear vñs: dicit Serap. 7° p̄acti-
ce sue. c. 2° q̄ continet aui. i. et aui. i. continet. 3. i. 5. apud
me satis dare est vna die. 3. i. de predicto pul. ¶ Nota pro
verbo Aui. q̄ quartana non curatur cum tiriāca nisi de-
tur post completā digestionem materie: q̄ si ante dare
posset eam conuertere ad causonidē dicit Auer. et Aui. c.
dicit q̄ addit quartanā quartane. Ideo videndū est pro
verbo Aui. c. 2° fen 4°. q̄ putrefactio que est in quartana
curatur cū tiriāca. sed digestio est alteratio faciens cessa-
re putrefactionē. dicit Hal. 3° regni. cā. 4. 2. et ideo cōpe-

tit añ digestionē. ¶ Si s̄ dico vno mō q̄ tiriāca recens
valet rōne opy contra putrefactionem quartane. tñ anti-
qua nō valet rōne materie coniuncte: sed ratiōne materie
antecedentis in quartana vera flegmatica. ¶ Si s̄ Aui.
c. 4° fen 4°. dicit q̄ cōplexio frigida in quartana vera cu-
ratur cum tiriāca: q̄ ponit experimentū predicti ibides:
q̄ post euacuationē materie illud q̄ remanet consumit
a tiriāca fermentata: q̄ opiata dant p̄o residuo materie.
Tamē illud q̄ dicit Auer. q̄ conuerteret eam ad causoni-
dem si detur in statu: hoc forte verum est in quartana co-
lerica. tamē verbū Aui. q̄ adderet quartanas quartane
est intelligendū q̄ tiriāca data añ digestionē constringit
hu. in corpore: cōsumit subtile: et tūc cessat paroxysm^o vñs:
et tunc sit postea alius fortior duob^o vel duo paroxysmi eo-
dem die: et sic quartana addit quartane. Et Auer. l^o de ti-
riāca dicit q̄ ante digestionem materie facit hu. mouere
violenter per corpus et addit calor et crescit fe. sed post di-
gestionem materie humores mouent quasi relati a natu-
ra versus locum naturales: et tunc iuuant naturā digerē-
tem et confortant eā. que confortata expellit et citius et me-
lius. Et causa est q̄ materia est ibi quasi venenosa: et ideo
opz vti medicinis que valent cōtra venenum. vt dicit 2^a
particula tegni. cōmento. iōs. ibi. Alterant aut ab ipso cor-
pore: aut a quibūsdam formatis virtutib^o in quibus sunt
virtutes que vires venenatorū curant. ¶ Itē mīsa enea
cum vino data ante accessionē curat. dicit in antidotario
Nicolai. et ego expertus sum post digestionē et cū dōne cō-
perentem: sed est sūme amara. ¶ Si fuerit quartana san-
guinea fiat p̄mo euacuatio de basilica dextri brachy. de
de de saluatella sinistri: et tunc digerat cum flozibus boragi-
nis viol. et succo fumi terre cū sene mirabo. citrinis. cheb.
indis. sed plus de indis et citrinis: q̄ omnes humores sūt
in po^o in sanguine. dicit Auer. 2° colliger. et sanguis qui pu-
trefit sit pars colerica: alia melācolica. dicit Hal. 2° de cri-
si. tamarindi cassiāsi. et reubarbar^o modici. Deinde in de-
cremento lune flebotoma de saluatella sinistra cum. 3. y.
diaboraginati. et ista spēs facillime curāda est inter alias.
dicit Aui. ¶ Si quartana fuerit colerica digerat mate-
ria cum ista. B. radices feniculi per^o apy bursi añ. endi-
uie scolopendrie epatice cetarach añ. plantaginis modici:
sandal. quatuor semini frigidorum maiorum et minorū
fumi terre tbi^o añ. succari quart. 5. deinde euacuet cum
flozibus violarū et floz. boraginis fumi terre cassiāsi. mi-
rabolanis citri. indis bellirici et emblicis. tamarind p̄v-
nis sene polipodio añ. succari liquiritie reubarbari modi-
co. Deinde vñs zuccaro ro. violato diaboraginato. et al-
quando diapapauere. triasandalis si non posset dormire.
¶ Si fuerit quartana flegmatica tunc plus cōpetit vo-
mitus. dicit Serap. 6° p̄actice. deinde digerat cum radi-
ce raffani costo arist. rotun. cum calamo aromatico gen-
tiana pauca cum spica nardi verbenā vel grādei idē sunt:
scolopendria eupatorio scabiosa agrimonia melonib^o ci-
pero et assaro recentibus. peonia floz. camomille mastice
vuis passio liquiritia zuccaro vel melle ros. in hyeme. Et
vtatur rosata nouella et diaboraginato. ¶ Sciendum q̄
in omni specie competit balneum de istis medicinis cum
quibus sit digestio excepto zuccaro vel melle. Et est bal-
neum multiplex: p̄o bibens febrem: complens: alleuiās.
p̄o bibens sit ante paroxysmū per dimidiū boragis: quia
prohibet tipus nisi corpus sit plenū. Allenians sit in ipso
paroxysmo. Complens sit in declinatione vel statim post
paroxysmū: quia quod balneum incipit expellere natura

complet. et est vnum preparans quādo materia est grossa ad subtiliandū: et idem est alleuianus. ¶ Item scorpio po- natur in oleo cōmuni et putrefiat et colet totus: et cum isto vngant plante pedum vel manū frons et tēpora et spina do: si ante accessionē: et fugat potatana tertia et continua. Et in paroxismo vngat splen et spina do: si cum oleo bene dicto: vel cum marciato: et oleo costino vel de lilio. ¶ Item sanguis asini recens inunctus super spinas do: si sanat eā. ¶ Item succus camomille cum oleo idem facit. Experi- mentum ponit Auic. in 2° casu. c. de lingua arietis. i. plāta- gine: quatuor radices eius distemperent cū. 3. iij. vini lin- sati et curat quartanā. et verū est colericā. Idem facit suc- cus vngule caballine nouies potatus et colericā. ¶ Item sanguis asini recens. Item. 3. i. cranei hominis curat quar- tanam sanguineā. ¶ Item quatuor folia verbene cum q̄- tuor eius radiē. si decoquant in vino et dent ante accessio- nem curat quartanas flegmaticā. ¶ Item si bibat sterco- irundinū cum vino auferit quartanā melancolicā statim quasi. Sed sterco humanū siccu puluerizatus cum osse de corde cerui cum vino datū est certissimū vniuersalib⁹ pcedentibus que debet fieri. ¶ Item patietia data cū sero clarificato valet in omni quartana: vel fiat potagium de pacina boragine buglosa scolo⁹ pet⁹. malua. sed viole nō ponant nisi in colerica vel sanguinea.

Quartana continua. Circa quartanā continuā est sciendū q̄ medicine debet esse minus calide q̄ in interpolata. et flo⁹ plus valz in ea q̄ in alia. et car- nes minus competunt: et vini valz eis minus. Valz ergo sirupus acetosus cum semini⁹ diuretica: et homogēnea: et in interpolatis plus declinantia ad frigiditatē et humiditatem. In dicta istarū quartanarū sunt obseruande cō- ditiones. Quarum vna est q̄ cibis eorum nō sit crudus: imo resoluens cruditates et ventositatē quā facit accide- re melācolia. Scda q̄ nō sit grossus imo subtilians gros- sum vel subtilis nutrimenti. Tertia vt nō sit cōstringens vel cōstipans: imo soluens ventrē. Quarta est q̄ generet sanguinē laudabilem: et plimū quidez illius est q̄ habeat caliditates et humiditatem. et ideo herbe que valent pro po- tagijs eorū sunt bozago buglosa pacina malua. Sz in fleg- matica pōt dari petro. salua. Et spīchia potest dari in oī tēpore et omni specie. ¶ Si carnes que valent eis sunt carnes gallinarū pinguiū iuuenū pulloz: fassianorū galli iuuenis perdicū starnarū: et anium mollis carnis cum fassis pedibus: et carnes arietū agnorū hedorū elixatorū. et si assent auferatur pars adusta. Sed carnes lacunales non valent: nec caro bouina nec vitulina nec aliq̄ melā- colicum: nō debent subtiliter dietari in pncipio morbi si- ne carnibus et piscib⁹ et cū brodio et auenato in quo carnes p̄dicte elixent ablata pinguedine vsq̄ ad duas septima- nas vel tres: si virtus toleret dicit Auic. Sed diebus istis non toleratur istud ppter consuetudinē gulose viuendi. et cum hoc quāto status est remotior tanto dieta grossior. Et ideo verbū Auic. est de dieta tētatiua ad videndū ad que morbus declinet: et cuius speciei fuerit. et ideo dentur colaticia et carnes tenere de quib⁹ est cibus. ¶ Constanti- nus 3° practice sue. accipiat gallina hoc modo p̄parata. ca- pias petro. et tota suba vini ouī excepta testa: et sanguis porci masculi lib. 5. salis quātū sufficit: et ne sit nimis salū oīa temperent: et in corpore galline vñ annū habētis re- motis interioribus ponant. Deinde ponat in pasta: et opti- me sub testa decoquat vel in furno. et ista comedat pa. mā digesta et pro parte euacuata. se. auferit: virtutē confortat: appetitū puocat: cor et stōm cōfortat: latera depilāt. Nō comedat totū vna vice sed paulatim: et per vices in dieb⁹ interpolatis de isto pane. et Hilb. ponit illud idē in practi-

ca sua. ¶ De piscibus vtraq̄ piscib⁹ squamosis et onis sorbi- libus et aliq̄ marinis piscibus. dicit Auic. 2° casu. cancer marinus cuius oīa mēbra sunt dura vt lapis prohibet q̄- tanam. Et vinus potest diebus interpolatis albū subtile: et subtile rubeum: sed in die paroxismi posset abstinere: et ni- bil accipiat nisi in declinatōe paroxismi: et p̄ quatuor vel quinq̄ hor. ante paroxisum ad vomitū facile puocandū in pncipio paroxismi de brodio: vt est brodiū ciceruz car- nis bouine caponis iuris galli cocti cū polipodio et aniso. ¶ Item seru potatū frequenter inuat in estate et autūno et in fine veris non in hyeme. ¶ De accidentib⁹ aic. sint in gaudio et letitia sine sollicitudine: et ita vtraq̄ ligno aloea cinamomo mace vel se. basiliconis. et aliquādo croco et cō- fortantibus cor splenē et epar et stomacū. et cinamomū bo- num est: et nux muscata et similia. et ista sufficiant. De ista feb. feci sermonez longum ppter earū frequentia veniē di: et errorem cōem curandi. De cetero volo abbreviare: quia gaudent breuitate moderni et c.

¶ De febre sanguinis.

Capitulum.

III.

Febbris sanguinis est duplex: sinochus et sinocha. Sinochus est de sangui- ne putrido: sed sinocha de multitudie sangui- nis sine putrefactioe. vnde versus. Sinocha de multo: sed sinochus de putrefacto. Et est peccatus in sincho in qualitate putredinali: et quo ad vir- tutem repletio: sed in sinocha est peccatus in quali febrili nō putredinali. et est repletio quo ad vasa. Et dicit sinoch⁹ a sin q̄ est con: vel simul et teneo tenes quasi simul totum tenens: q̄ nō est ibi interpolatio manifesta: sicut dicit Auer. 3° colliger. c. de causis egritudinū calidarū et humidarū mālū. Et dicit q̄ feb. que sunt in sanguine sunt in oib⁹ venis. Vel dicit a sin q̄ est torū et teneo tenes quasi totū tenens. sin oibus venis. Vel dicit a sin et ocio quasi sine ocio: q̄ continua est sine interpolatione. l3. Bal. 9. de inge- nio sanitatis dicat q̄ de sanguine sit feb. interpolata: quā- do. s. sanguis putrefcit in loco remoto a corde: et tūc est in- terpolatio parna: et hoc est tamē de raro cōtingentibus: et forte in pncipio interpolat: sed in augmēto et post cōtinua- tur: nec est conueniens q̄ interpolatio mutetur in conti- nuam eiusdē speciei et sint eiusdē nature: l3. locus variet: et hoc est quādo transit de loco in locus: vel inficit locum vicinū ppter humiditatem materie patie. sicut est bic. et di- cit Auer. q̄ nō est interpolatio manifesta.

Causa feb. huius est opilatio et repletio otius nimius cum multa comestione ciborū bonorū mul- tum sanguinē generantiū sicut oua sorbilia et similia. et di- missio exercitū laboriosū cū repletionē corporis et plectro⁹ eius. et ideo dicit p̄ma affo. affo. 3°. In exercitantib⁹ ad sū- mum bone habitudines sunt fallaces. Mutatio mem- bri magni ad q̄ multus sanguis solebat fluere. similiter multitudo comestionū generantiū sanguines aquosus sicut fructus lac pisces: quia talis humor aquosus vel cru- dus de facili putrefit et facit opilationē et p̄hibet euacu- tionem: et sit putrefactio vel calefactio magna: et sit sino- cha. et si medicus fuerit negligens in depilando vel eua- cuando conuertitur in putridaz. i. in sinochum. vnde di- cit Balie. 3° tegni. cōmento. i. 4. s. Superfluitas ledit tri- bus modis qualitate tantus sicut sanguis quādo calefit: et facit effimeram: et est effimera non vera: vel capit san- guinem pro spiritu qui ex parte purioris sanguinis ge- neratur gratia exempli. tamen nō offerendo q̄ ista quāti- tate tantus ledit: sicut sanguis quādo abundat in quantitate: et est qualitas bona: sed si sit qualitas cum hoc accidē- talis ledens nō putredinalis facit sinocham. vtroq̄ mo- do ledit sanies in apostemate. Et opinatus est Balie. dicit

angl. c. z

De febre

Auic. q. de sanguine non sit feb. quia quādo feb. putrefit conuertit in coleram. 2. ideo ponit. 2. de crisi. ca. 12. q. oēs feb. simplices sunt in colera flegmatica melancolica: 2. q. sanguis quādo putrefit declinat ad coleram: 2. nunq. conuertitur in coleram: q. tunc vt arguit Auic. grossum conuertitur in melancoliam. ergo totus non est colera. 2. fe. non fit nisi cum res est in putrefieri nō in putrefacto esse: sed sanguis nō conuertitur in coleram nisi in putrefactio- ne. 3. non omne qd fit a putrido fit putridus. quia si sic. tunc grossus sanguis conuertetur in melancoliā putridā sicut subtile in coleram: 2. tunc fieret colerica feb. 2. melā colica: qd est falsum. 2. ideo loquendo de putrefactioe di- cit Sal. male. vt arguit Auicē. Nec putrefieri: quia putre- do. i. putrefieri est via corruptionis conuertendo sangui- nem in coleram que non fit nisi in tempore: sed putredo non habet tempus loquendo de putrefieri: quia in pmo membro loquebat de putrefacto esse. ergo sanguis nō pu- trefit. vel cum putrefit conuertitur in coleram. quia dicit Auicem. putredo pro putrefieri est corruptio accidēs san- guini 2. manet sanguis: sicut accidit flegmati 2. est flegma 2. non colera: quia semper manet sub dispositioe pcedē- ti preterq. in ultimo. Salua pace Auicem. Sal. ponit. 9. de ingenio sanitatio in differentijs feb. q. feb. putrida fit de sanguine putrido. dicit tamē. 2. de crisi. q. quādo sanguis putrefit declinat ad coleram 2. pportionatur colere pro- pter caliditatem extraneam: 2. ideo medicus artifex sen- sibilis videns ipsum pportionari colere: dicit eum coleri cum pmo aspectu quousq. inuestigauerit: nec est reprehē- sio nisi quo ad verba que apparenter innuebant in ver- bis Sal. (¶ Pro verbo tamen Auicem. putredo nō habet tempus. Sciendū q. putredo. i. putrefieri habet tempus: quia est motus. ergo in tempore: sed nō habet tēpus cer- tum: ita q. in minori posset non fieri: quia si in aliquo tem- pore est sanguis in putrefieri in medio illius est in putre- fieri 2. in medio illius: 2. sic in infinitū. Sed conuersio san- guinis in coleram accipiendo pro conuerti cōuersio non fit nisi in tempore certo: ita q. in minori nō posset conuer- ti nullo modo ab illo agente. (¶ Et si dicat in omni con- uerti est mutatus esse: ita q. ibi non est aliquid conuersus vel mutatus: vel fm qualitatez vel fm quantitatem vel fm substantiaz vel fm naturas illius motus: sed non est in omni tali conuersus esse in substantiā: quia est dare pri- mum instans rei permanentis in esse: sed nō rei successi- ue: ideo putrefieri nō habet tale tempus certus sicut con- uerti in sanguinem vel coleram. quia illud comprehendit dispositionez pcedentē cum inductione sequenti subi- ta: sicut dicit. 5. phycor. de generatioe. sed illo mō est pu- trefieri sicut de conuerti pro illa alteratione pcedente so- lum: sed accipiendo pro illa cōuersione in fine 2. subita in- ductione forme non est sic. (¶ Species sinocbi sunt tres: 2. similiter sinocbe. vna est homotena. i. vnus tenozis que semper vniformiter se habet vsq. ad finem: q. tū resol- uitur quantus consumit. Scda est augmastica: 2. est vt a pncipio augmentet vsq. ad finem. 2. hoc est ppter hoc q. illud qd dissoluit est plus eo qd resoluitur: 2. ista est peior inter alias. Tertia est peraugmastica: 2. est vt a pncipio vsq. ad finem decreseat. 2. hoc est ppter hoc q. illud qd dis- soluitur est minus eo qd consumit vel resoluit. 2. ille cau- se sunt in sinocba. Sz in sinocbo dicit causa: quare illud qd resoluitur minus est vel maius vel equale ei qd putre- fit. (¶ Contra ista pōt obijci: q. Salie. in pmo de crisi. po- nit q. omnis morbus habet quatuor tēpora. 2. similr in li- bro de tēporibus naturalibus morbi. 2. Isaac. 4. feb. ple- ne. ca. de cura alleviationis. ergo nō est aliqua feb. conti-

nue augmastica vel diminuta vsq. ad finē vel equaliter se habens: quia si sic. non haberet quatuor tēpora. (¶ So- lutio. dico q. tēpora morbi distinguuntur quadrupliciter: aut penes accidentia: aut penes digestionē vel penes ma- terie consumptionē 2. dissolutionez: aut penes eius expul- sionem: sicut dicitur de pleureti quantū ad expulsiōnem multam vel paucā ipsius sputi. (¶ Sed in pposito distin- guuntur tēpora non penes accidentia: sed penes dissolu- tionem 2. resolutionem: quia quādo tantus resoluit quan- tum dissoluitur est homotena que vniformiter se habet vsq. ad finem. 2. ideo etiā est ibi status: 2. non est ppter ne- quior horarum nisi loquendo ppter de statu accidentiū: quādo. i. ultimant. (¶ Distingunt etia tēpora vniuersa- lia homotena: quonias in pncipio putrefit. 3. i. 2. tantus re- soluitur vel consumitur. in augmento. 3. i. 2. tantus resol- uitur: 2. sic vniformis pportio retinetur vbicunq. 2. tamē ista distinguitur. vt ps. Sed in augmastica nō est sic. quia ibi gratia exēpli pmo putrefit. 3. i. 2. resoluit. 3. 5. 2. in aug- mastico putrefiunt. 3. i. 2. resoluntur. 3. i. 2. sic semper re- soluitur minus q. plus resoluebat vsq. ad statum: 2. tunc putrefiunt. 3. i. 2. resoluntur. 3. i. 2. durat stat. in ista p- portione per vnam diem vel duas: 2. tunc in declinatione putrefiunt vel resoluntur. 3. i. 2. resoluitur minus q. pu- trefit: 2. plus resoluitur q. in statu: 2. sic continue diminui- endo quousq. deueniat ad minimū naturale. Et illud to- tum resoluitur simul: quia nō mutatur in alium morbum: quia est morbus salubris: 2. habet quatuor tēpora 2. crisis sibi proprias. Sed in peraugmastica in pncipio plus resol- uitur q. putrefiat vel dissoluit: 2. similiter in augmento. sed maius est illud qd resoluitur in cōparatione ad putre- factum q. fuit in pmo resolutus respectu putrefacti: quā- tis plus putrefiat in statu q. in pncipio 2. augmento putre- fiebat: 2. tunc semper resoluitur excedit putrefactus: sed in declinatione minus putrefit q. in statu putrefieret: vel sic in declinatione plus resoluitur q. putrefit: sed resolu- tum excedit istud putrefactū plus q. fuit in statu. Et sic pōt poni in exēplo manifeste: sicut si in pncipio putrefiat 3. i. 2. resoluant. 3. i. 5. 2. post in aug. putrefiant. 3. i. 2. re- soluantur. 3. i. 2. 3. i. 2. post in statu putrefiant. 3. i. 2. re- soluant. 3. i. 2. cum. 3. 5. 2. in declinatione putrefiant. 3. i. 2. re- soluant. 3. i. 2. cum. 3. i. sic quousq. totū consumat.

Signa pcedentū sunt grauitas capitis 2. infla- spa- tarum: repletio venarū 2. temporū infla- ru- bedo faciei: flagellatio fatigatio torius corporis rōne la- boris extensui vel apostemosi: vt homo sentiat calorem per totū: ita q. non audeat se extendere: vel q. verbere- in toto contūdendo 2. nō rumpendo. (¶ Signa cōcomitā- tia sunt dolor frontis 2. apparitio lampadū ardētū: para- frenesia: turbatio mētis: tenebrositas oculor. plenitudo pulsus: vndositas 2. diuersitas 2. velocitas nō sicut in cau- sione: nec frequentia est tanta: oris dulcedo: vrina rubea 2. spissa: liuens 2. fetida: purit. in naso 2. in loco colli in quo ponunt ventose: constrictio in anhelitu: profunditas soni ni 2. difficultas sermonis: apostema gutturis 2. vrie 2. oua- rum amigdalorum in radice lingue: cursus lachrymarū: caliditas in toto vaporosa: nec pungitina vt in causone 2. tertiana forti. Et sūt omnia fortiora in sinocbo. ppter ve- bementiam putredinis in sinocbo: 2. iste sinocbus est simi- lior causoni q. sinocba: quia ipsa est in pncipio similis effi- mere vnde caliditas eius est parue mundificationis 2. le- sionis. Et inuenit ex sinocba pa. in flammationez 2. diuinam: 2. est vplurimū impressio eius prope cor: sed nō cum acui- tate causonis. (¶ Item bec feb. tipum nō habet. f. rigores nec horripilationem nec frigus: eo q. sanguis eas faciens est in venis: excepto si friger. ppter apostema nominatus

Megmon qđ est apostema de sanguine qđ est in aliquo mē
brorum generatum sicut in epate 2 diafragmate: qđ tunc
in hac se. essent paroxysmi tertianary similes paroxysmis
colere: quia sanguis supercalescit ad naturam colere. dicit
Auer. in. 4. 2 ideo dicit Gal. in pma affo. in cōmento. 9. pa
roxysmos 2 consilientias in pleuresi 2 frenesi plurima in
tertijs diebus: 2 interpolatio erit: sed pleuresis est in dia
fragmate. ¶ Item sunt suspiria 2 inquietudines quasi p
pua: quare sunt fortiora qđ in colerica. ¶ Itē dicit Auer.
in. 4. colliget. qđ signa significātia hanc feb. sunt signa do
minij sanguinis que in istis versibus comprehenduntur.
¶ Si sanguis vincat in corpore sunt tria signa. Est capi
tis granitas: tēporibusq; rubedo. scz in hora sanguis. Tūc
alices: somnia: ofcitatio: nausea: sensus Turbario: tardus
in cessus absq; labore. Lingua rubet. s. fatigatur absq; do
lore. Quia dulcedo plus viget solito. De gignis currit san
guis: ex naribus vel ano vel matrice. Si regio regimen
concordant tempus 2 etas. Tempore si longo fuerit sine
minutione. s. cuq; puritu loco flebotomie. Somnia si fue
rint de corpore quo cruor exir. s. sangl. Vel qđ res ru. vel
flores viderit ipse: scz dormiens. Vel qđ pulchros viderit
botos: s. alibi dicatur sanguis. s. gule demonstrat seu rea
tum. i. vituperationem ab aliquo inferendas. Ista sunt si
gna domini sanguinis que extrahi ab Auer. fen 2. pmi
libri. c. 3. 2. 2. ¶ Signa sequentia sunt tumor faciei: molli
ties totius corporis. 2 aliquando variole 2 morbilli 2 car
bunculi 2 squinantie: 2 talia mala que sunt quasi fortiora
hic qđ in colerica. ¶ Item dicit Auerro. 4. colliget. qđ ista
consequerunt euenire tempore pestilentiali: et iste sunt
vlt plurimuz de sanguine putrefacto: quia in sinocha sunt
ista signa remissiora qđ effimere propositionabiliter: quia
Gal. fecit eam currere cursu feb. dicit: 2 ideo est effime
ra non vera. Similiter sudor sequitur multus apud cri
sim scidus in sinocha 2.

Pronostica. Pronosticatio est qđ augmāstica ē
peior alijs: 2 vlt plurimū mortalis: 2 eius con
sumptio aliquādo licet raro est cum euacuatiōe. Et crissis
huius speciei est crissis imperfecta: quia est permutatiōis.
quia aliquādo ad causonides permutat: aliquādo ad fre
nessim: 2 aliquādo cum infirmitate superueniente ad li
targiam: 2 quādoq; ad variolas 2 morbillos vt dictū est:
2 quādoq; conuertit in subeth. i. in profunditates somni
similem litargie. 2 similiter aliquādo fit inflatio ventris:
ex qua pzoenit sicut vox tympani vel tonitruū 2 rugit.
2 non disponit eam ventris solutio. 2 quādo erit crissis si
gnificatur per signa digestiōis in 3. vel in. 4. de crissis. 2. 7.
die. 2 aliquādo terminatur in 4. 2 aliquādo post. ¶ Itē
peraugmāstica est melior 2 homotena est me. ¶ Item
si apparent pustule liuide aut nigre virides aut morbilli
virides latit: mortale est. ¶ Item lacryme inuoluntarie
sunt mortales in ista feb. quando scz oculi non patiuntur
opthalmias. i. apostemata in oculis nec palpebrarū aspe
ritatem. vt dicitur. 5. affo. affozis. 5. ¶ Item in acutis pas
sionibus cum feb. sicut hic luctuosa suspiria malum. dicit
Dypp. 6. affo. affozis. 5. 4. ¶ Item signa mala 2 quasi
mortalia sunt hec. Struittas post somnus completus: diffi
cultas anhelitus ppter violentiam morbi. ¶ Item quā
do exoritur supra linguam in ista feb. acuta 2 in alia acu
ta sicut cicer nigrus: mora est proxima si accidit ei deside
rium rerum calidarū. ¶ Item si apparet supra genu in
firmi aliquod nigrus simile vne nigre: 2 in cuius circuitu
sit rubedo moritur cito. 2 si pustule tales cito disparerit 2
delitescant nisi homo in sanitate fuerit ad hoc assuerit:
malum est. 2 timendum de apostematione membri 2 pna

cialiter interius: maxime si tales pustule in emfictorioz
membroz sunt pncipaliter vel iuxta. ¶ Item prefocatio
hic subito facta nō in die crissis mala est valde.

Cura huius feb. requirit euacuationē alterationem 2
diætationem. pmo euacuare. Deinde alterare. cu
ius oppositū faciendus in alijs feb. 2 ideo dicit Auer. cap
de cura feb. in generali qđ nō expectet nisi in humozib⁹ 2
alijs a sanguine si sanguis sit purus. ¶ Circa eūonem est
sciendū qđ multiplex est in ista se. per flōmā 2 veltolatio
nem: per scarificationē: per aperturā venarū nariū: semoz
roydarū 2 menstruoꝝ: 2 cōpetit hic euacuatio per medi
cinam. s. laxatiuā: 2 clisteria 2 suppositoꝝ: sed flōmia est
magis necessaria 2 euacuatio melior. dicit Gal. 3. tegni in
cōmē. illius. Immoderata repletio indiget eūone. cōmē.
i. 4. 8. Qđ si nō tolerat etas ipsius 2 tpa 2 virtus: tunc vento
se 2 scarificatio super calcaneos sunt meliores. Si vō non
tolerat istud: tunc minoratio cibi 2 potus est melior 2 assi
duatio motus 2 sudor cuq; aere balnei 2 fricatiōe. Ista po
nit Dely de repletionē superflua: sed in feb. sanguinea est
repletio superflua. 2 hoc pz per Gal. de sinocha. 9. de inge
nio sanitatis. ca. 2. 2. 3. vbi ponit qđ causa ei⁹ nō est nisi opi
lario causata a sanguine peccante in quātitate superflua.
Similiter in sinocha vbi est putredo: pz qđ cibimus nō pu
trefit donec phibeas eius expiratio: 2 nō phibeas ei⁹ ex
piratio donec multiplicet: 2 non tolerat ipm virtus: 2 cess
sat a regimine eius. tunc est putrefactio in cibimo: cū quo
addunt oēs alijs humores donec implent vene 2 vasa: tūc
curatio est per flōmā. 2 si vnus cibimus tū abundet: tūc
per medicinas laxatiuā: sicut ponit Dely. 3. parti. tegni.
cōmē. 93. ¶ Sed vō ne fieri hic flōmia vsq; ad sincopim
2 defectū: videt qđ sic per Gal. 6. affo. cōmē. 13. vbi dicit
sic. Cum. n. flebotomamus vsq; ad sincopiz vel defectio
nem in peracutis feb. refrigerat statim corpus: feb. extin
guis: plurimū ventres resoluunt: sudores patiunt: 2 mul
ti perfecte curant. ¶ Item ponit Gal. 4. de ingenio sani
tatis. c. 2. 2. 4. megategni. similiter. 4. cañ. ca. de cura se.
sanguine. cōtrarius vult Auer. 7. colliget. in cura se. acu
tarum in generali. qđ nō sit flebotomanduz vsq; ad sincop
im. Et Auer. fen. 4. p. li. c. 3. melius est infra subsistere qđ
exquisitissime euacuare. Et. c. de flōmia melius est vices
multiplicare qđ quātitates. Et Dely vbi prius in repletio
ne superflua vō esse euacuatio equalis extrahendo. s. māz
paulatim. qđ talis euacuatio nō nocet in corporib⁹ debili
bus nocumento magno. ergo nec in fortib⁹. ¶ Dico ergo
cum Auer. 2 cum istis qđ flōmia vsq; ad sincopiz est erro
nea: qđ dicit Gal. xi. de ingenio sanitatis. tu qui sapiēs vis
videri: caue ne patiens in manib⁹ tuis sincopizet. potest
flebotomari tū vsq; ad lipptomiaz. i. debilitates quā dū
co in ramo nō in radice: sicut exponit Cōstanti. 5. practice
sue. c. de maia. Vel vt dicit Auer. in. 4. 2 nō cesses fleboto
mare donec eger appropinquet ad sincopiz: ita qđ vsq; ad
sincopim vō teneri exclusiue. tamē loquēdo de sincopi re
parabili que est ex tenore virtutis sicut in pma flōmia pōt
duci ad sincopim: 2 ita forte terreſ quando multuz videt
euacuari. tamē loquēdo de sincopi 2 debilitate virtutis
in ramis que est fluens nō loquēdo de radicali. 2 hoc po
sit qđ aliquādo posset concedi sincopiz 2 sequi sanitas:
tamē est accidentale dicit Auer. 2 ideo mortale. Qđ ergo
natura odit subitas mutationes extrahat sanguis paula
tine quousq; superflua quātitas auferat. ¶ Et si querās
que est superflua quātitas in sinocha vbi totus sangl. est
bonus: ergo qua rōne vna est superflua 2 alia. ergo totuz
est extrahē. vel nihil. Dico qđ forte vna libra gratia ex
pli est superflua: 2 illa extracta vel circa natura expedit se
de residuo: qđ natura est mirabilis ex p. p. in quozibus ad
angl. c 3

De febre

luta: qđ minus est supplet: qđ superat refecat. pmo mega-
tegni. Nō ergo valebit pna. quilibz peccat. ergo quilibet
d3 extrahi nisi esset peccatū corruptionis. qz vna euacua-
ta alie nō peccant: vel remotiores partes a corde peccant
z ille debent extrahi: sed est ibi in illis ramia quedā defe-
ctio. ¶ Et si queras quādo z quo die d3 fieri flōmia. Sa.
9. de ingenio sanitatis. c. 6. dicit nō cures de nūcro dierū:
sed virtutē infirmi perquirēs. si fortis fuerit incide venā:
non solū in 5° die: sed in quolibet die quo ad euz veneris.
Tamē Auic. dicit. c. de cura feb. putridarū in generali: qđ
flōmia si nō fiat in pncipio egritudinis nō est ei inten^o. er-
go nō d3 fieri quocūq; die. Dico qđ verū est de flōmia mi-
noratua: qz nō debet esse superflua. z nō de eradicatoria:
nisi cum fuerit fe. maturatio: dicit. c. de flōmia. ¶ Vel in fe.
putrida nō est inten^o in flōmia post pncipiū hīs latitudi-
nem: qđ est pñū de quatuor tēporib⁹ morbi: qz plus com-
petit farma⁹: qz tunc erit mā digesta nō ante: qz nulla est
digestio in pncipio. Et forte in putrida sanguinea eodem
modo: qz post subtile conuertit in coleram vel corpus sit
colericum vel aliqua pars adurū z incinerat⁹ z sit melan-
colica: ideo cōpetit far⁹ pro colera adusta z sanguine adu-
sto. ¶ Vel flōmia in pncipio aliarū fe⁹ a fe. sanguinea com-
petit ppter repletionē. aliter nō est ei inten^o. qz post pro-
pter febrez vltm conuertit subtile in coleram z grossum
in mellam: vel in colerica totū sit colericum: in melanco-
lica melancolicū totū ppter adustionez: z sic intellexit
Auicē. ¶ Siat ergo flōmia si virtus etas z tempus tolerat.
z pmo de brachio dextro: z post de media⁹ sinistri brachij.
z iterato si oporteat de basilica sinistri brachij. z si nō tole-
rat fiat ventosatio inter spatulas cum scarificatione: z sup
spatulas z in natib⁹ z scarificatio in tibus: z ex vtraq; par-
te anchorarū cum ventosatiōe. Saphena vtriusq; partis
aperiat⁹ z saluatella vtriusq; manus. z plus de dextra pro
pter epar qđ est pncipius sanguinis. Et si sit infans carno-
sus fiat flōmia parua ibidē: quia dicit Auic. 7. colliger. qđ
Auenzoar flebotomauit puerū suū trium annorū. Si
sit mulier z menstrua retineant⁹ puocentur cum flebotō-
mia saphenarū interiorū. Et si emorroyde consue-
reantur puocent⁹ cum flebotomia exteriorū z cum ce-
pe decocto posito super capita earū post remolitionem:
vel cum aloē bene loto dato per interiorē: qz aperit osifi-
cia earū: z spicanardi cū liquiri. z scariola z radiceb⁹ bu-
sci vel zuccari. puocat menstrua in ista fe. ¶ Item eliste-
re pōt fieri si cōstipent⁹ de malua viol. mercuriali bismal-
ua oleo viol. fursure cassiafi. z modico salis. ¶ Item sup
positorium pōt fieri si virtus sit debilis de lardo intincto
in salegēma: vel de costa canlium vel malue excoricate
vel de sale z melle. S3 medicine iste sunt dande que pur-
gant coleram z mūdificant sanguinē ab humoribus adu-
stis: sicut cassiafi. z tamarindi z pruna z viole z flores bo-
raginis succus buglose z bozaginis: succus rosarū: z mira-
bol. citri. indi bellirici z emblici keb. nō nisi in parua quā-
titate si precefferit crapula vel repletio nauſeatiua: vel si
acceperint multa in frigidantia prius vt aquā frigidā z
fructus fridus z similia. ¶ Medicine pposite sunt oxila
gatiuum trife⁹ seracenica diaprunis zuccarū violatum z
diabozaginatū. ¶ Modo videamus de in frigidantibus
inter que qđ plus cōmendat⁹ est aqua frigida: sicut ponit
Gal. 9. de ingenio sanitatis. z Auic. in. 7. suppositis condi-
tionib⁹ certis. s. qđ materia sit digesta z qđ in viscerib⁹ non
sit apostema durum z molle: s3 in berisipila valeat sume:
z qđ os stomaci nō sit debile nec frigidum nec fundus ei⁹:
z qđ sit assuetus potare aquā. i. aquā frigidā. z qđ non sit
putredo humorū crudorū nec opilatio nec repletio nau-
ſeatiua. Si nihil sit de istis pōt potare aquā frigidā quā-

tum vult vna vice sine mutatione anhelitus: facta prius
purgatione vel euacuatiōe euz flebotomia. z in omni ca-
su stante virtute nisi crapula vel nauſea impediāt: tūc. n.
plus competit clistere z suppositoziū: abstinentia z frica-
tio versus extrema. ¶ Item si sanguis sit subtilis debet
ingrossari cum iuiuibz sebesten z lentib⁹: z cum plantagi-
z in frigidantibus sicut fe. papaueris ros. corallo. se. poz-
tulace. Si sit grossus subtiliet⁹ cum endiuia scariola cico-
rea z lactuca si non possit dormire: z cum spodio z rasura
eboris z lentigl aque que valet in vtroq; casu: z florib⁹ ne-
nufar. ¶ Item ingrossantia sanguinez: dragantuz gūmi
arabicum sumach berberiacedula coriandruz agreſta z
zuccarum rosarū. ¶ Cōfortantia sunt triasandali diapa-
pauer si non possit dormire: diadragantuz frigidum si sit
malitia anhelitus. ¶ Sed cura sinoche vtilissima ē duorū
bus modis. s. flōmia z aqua frigida. dicit Gal. 9. de inge-
nio sanitatis. ca. 73. flebotomia semper valet si virtus suf-
ficiat: s3 aqua frigida non semper. sed euz in pullu z vrina
decoctionis signum apparuit nō sanguinis: sed cibi prece-
dentis: feb. erit maior z acutior solito. Et ideo Auic. dicit
qđ si sanguis sit colericus valet aqua frigida ante digōnē:
quia ipm digerit in frigidando z malitiā reprimēdo si nō
obstent conditiones pus dicte: qz aqua frigida frequēter
addit in opilationez: z quādo sumit istud vsq; ad satietatē:
tem: aliquādo curat: z aliquādo cōuertit eam in flegma-
ticam. Et melius est boc qđ mors dicit Auic. ideo melius
z securius est accipere cāphora in electuarijs vel cibis vel
potibus sicut in siti est potus optimus de cāphora euz aq;
ordei aut nenufar. vel aqua endiuie cum vino maligrana-
ti: erit quasi vinū subtile clarum in quo ponat⁹ cāphora
z sume in frigidat. Et vt venter sit mollis vtatur pruna.
Tamen euacuatiua medicinalia plus valent in sinocho qđ
hic. Tamē quasi neuter videt⁹: quia Gal. ponit. 9. megate-
gni. qđ plenitudine in venia ipossibile est laxatiuo purga-
ri: sed in sinocho est plenitudo in venis. Dico qđ absolute
plenitudo vocat⁹ cum omnis humor abūdat equal⁹ in ve-
nis. dicit Gal. 13. de ingenio sanitatis. c. 4. z talis certe nō
pōt curari per medicinā vnā simplicē: sed forte per com-
positā: sed plenitudo extra venas vocat⁹ plenitudo mali-
bu. z istaz euacuatiua medicina simplex. ¶ Et si dicat⁹ cum
Sa. 7. affo. cōmēto. 8. multi humores flōmia sunt euacuā-
di. si sit vnus farmacia minuaf. ¶ Si fm istud sequeret⁹ qđ
erit medicina euacuatiua sangl. z cōcedo. sed nō debem⁹
ea vti sola absq; pparatione eius: z sunt aloē cētaurea col-
logntida succ⁹ pozri z pul. succi desiccati volubilis z aga-
ricus. Sed quedā faciunt hoc secundario z quedā pncipa-
liter: z quedā faciunt ppter violentiā quādo excedūt. vñ
verbū illud. plenitudine in venis ipossibile est cūare euz
laxatiuis. ipossibile. i. difficile vel nō facile: vel qñ būoz
trū abūdat extra venas: tunc facile est illā plectoriā vel
plenitudinē particulare laxatiuo purgare: s3 ita nō de ple-
nitudine vñ totius corporis maxime in venis magnis.
¶ Itē affirmat⁹ qđ sit talis medicina cōpetēs hic: qđ pñt
colere pñt sanguini in p viatici. c. de cefalica. z Cōſat. 5.
practice sue. c. z. ¶ De dieta sciēdū est qđ cib⁹ d3 ē gruel-
lū de auenato z brodiū pulle z ordeatus z mica panis ter-
lota in aq. lac amigō. euz mica panis: malagranata pruna
oamascena. z rōne debilitatis virtutē ppetit brodiū pulle
decocte cū lactuca aut semibus fridis: z pisces aq; dulcis.
carnes pure mūde z solide cū agreſta. Potus sint prifano
sirupus acetosus z violat⁹: z sirup⁹ albus siue inlep. sirup⁹
nenufarinus. z in hyeme idromel aquaticū. ¶ Tū qz lo-
cuti sumus de flōmia sciēdū qđ in illis in qbus ppetit flō-
sunt qđ bñt duritie z spissitudine corporis: z sunt solidi de
quibus modicū dissoluit⁹ non sicut rari cōiter z gbus co-

lera in ore stomaci dominat: qz illa non cōpetit: et in tēpo re frigido et humido plus cōpetit: et breuiter competit bu nis carnosa multas carnes comedentibus.

De febre effimera.

Laplm.

V.

E feb. effimera et de morbis imālibus: sunt morbi imāles effi^a et ethica et sunt fe. Sed qz effi^a est cā spēi ethice diē Auer. 3° colliget. c. de causis egritudinū calidarum et siccatū non mālū: ideo de ipsa pmo videni. Effi^a dicit ab effimero grece qd est piscis latine. iste enīz piscis eodē die quo orit eodem die morit. Alit dicit effi^a meron qd est dies: quasi se. diei. s. nālis p. tines. z. 4. horas scilz dies et noctē. Vel dicit effimera a meron qd est dies: et efficio cis. quasi efficiens malū per diē. Cuius diffinitio est. Effimera est fe. ex distēperātia spūz pcedens. Et ideo sciendū qz effimera est duplex. vera et nō vera. vera tū durat per diē nāle sed nō vera aliqū durat p tres: et ra ro per quatuor. et si vltra duret trāsit in putridā. Et ā enīz qre aliqū duret vsqz ad tres dies vlt quatuor: est grossitudo māe in corpore vel cōstipatio porozū rōne grossitiei māe opilationis et euentationē phibentis vel rōne opilationis a causa exteriori stipitica vel in frigidatē interiori.

Cause eius sunt quatuor in generali fm Auer. 3. colligz vbi pns. Quatuor pma diuidit in quatuor: qru quedā sunt per se qdā per accidēs. Et eaz que sunt per se quedā sunt in actu sicut calor ignis et sol et res extrinsece calide. Quedā sunt in potētia: sicut balneū in aqz sulfuris q est calida in potētia et filia. Quedā per accēs: sicut sūt ista que claudūt poros rōne stipiticitatis: qz propter calor accēdit in partibz intrinsecis sicut est balneū aque alumiose. Et quedā sunt cāe per accēs que claudūt poros rōne frigiditatis sicut balneū in aqz frigida: et tpo frigidū et filia. et sic sunt due cause per se et due per accēs. Et 2^a cā pncipal sunt res sumpte in corpore: sicut cib⁹ et potus calidi actu et potētia sicut alia vinū et crapula et fames. Et 3^a cā ē corporea sicut imoderatus pot⁹ imoderatū exercitiūz. aiata sicut ira tristitia vigilā et filia. et inter ista est coitus qui est ppositus de motu corporeo et accētibz aie. 3° regni. Et 4^a cā est egritudies māles que superueniūt in corpore sicut apara emunctorioz nobiliū mēbrozū. sicut inguinū epatis: tūllicozū vel assellarū cordis: radicū auriz cerebri. Dic notandū quare vocat morb⁹ sine mā: cū in omni morbo de mūdo sit humor peccās: cūz discrasia illa si sit lesiua ledit membrū. ergo cum in morbo sit sanguis non pōt fieri lesio sensibilis mēbz: nisi mā humoralis mēbz ledat vel inficiat. Et item Auer. in. z. cāricoz in illo cōmento. morbus siccus cū mā. dicit qz fm exquisitaz veritatem nō est morbus sine mā nec simplex nec cōpositus. simplex non: qz nulla cā est tū calida vel tū frigida sine mā. nec cōpositus: qz in corpore būano sunt būozes cōpositi calidi et humidi vel calidi et siccī vel frigidi et siccī vel frigidi et humidi. et sūt res extrinsece ppinque cordi. Jō dico qz effimera ledit spūm vitale pmo vel aiales vel nālem: tū qz isti sunt in humoribz: et iuxta humores inficiuntur: nō tū sic qz oporteat operari aliquo mō cōtra spūz sicut cōtra humorē vel ecōtra. vñ sufficit alteratio: et est cā effi. in sanguine accēs morbi. vñ Hal. ponit pmo de crisi. nō est fe. quousqz vniuersus corpus in flāme. et ideo sino cba est de genere effimere et est imālis: qz nō bz mām pecantem que mā sit vñ subiectū eūonis per medicinam. Et illo mō Jld. loquit⁹ 2ª parte affo. Dam. cōmē. iz. qz nō in omni morbo cū humoris vicio ppetit euacuatio vt in caufone. Est enīz viciū humoris: vel ppter sui abundātiā: et tunc cōuenit flebotomia. vel est viciū humoris ppter sui substantiā putridā vel qualitatē putredinalē: et

tūc ppetit farmacia: et est viciū būozū p sui caliditatez et acuitatē: et tūc cōpetit alteratio. In oi ergo morbo ē viciū būozis et tū imālis. i. nō bz mām subiectā eūoni: et est gli bet būozalis. vñ pmo sicut in sinocha. vel secūdario sicut in effimera et ethica: et modus inanitiōis sicut fluxus abstinētia que totū corpus purgat: dicit Hal. 4. affo. cōmē. to. z. Et Signa cōia dicit Auer. sunt: qz ipsa venit a cā primitiua nō aīte nisi sit non vera: nec incipit cū rigore nisi sit effimera de opilationē facta a mā humoralis: qz talis est media inter effimera verā et putridā: et est ppinquior putride. Et Pulsus et vrina modicū distāt a nāli. calor nō ē pungitiuus nec mordacitiuus apud tactū: sed est sicut calor laborātis aut irati: et frequēter terminat cū sudore naturali vaporoso ordinato et leni. Et ponit Auer. vñ signū: intret eger balneū: cūqz moraz fecerit et euenit horripilationē nō cōsuetā scilz qz est putrida: et si non inueniat alterationē a dispōne sua ad horripilationē suā: tunc est effimera. Et Signa spālia cārum primitiua: sciunt per indicia patiētis: sicut si de sole caput est tactū calm. Si de frigide color cutis mutat in obscuritatē et liuorē. Si ex stipricitate cutis est siccā qz sit tēsa dura et rigida. Et si ex cibis et potibz tunc est caliditas in regione epis in spū nāli et vrina est tincta. Si ex labore fatigatiuo tunc corpus est debilis: et est dolor in iuncturis. Si ex ira: sunt oculi emnentes et facies rubicūda nisi ira sit mixta cū tristitia: de hoc qz pōt viderā e sequi: et tūc pallescit et mutat color faciei de vno in aliū multotiens. Si ex tristitia oculi sunt cōcani. Si ex venenis calor est interior intēns cū siccitate forti faciente sitis: et tunc dicunt melancolici.

Pronostica. Pronosticatio est talis. effi^a est facili⁹ curatiōis et difficilis cognitiōis. si qz pulsus pmanerit diuersus et vrina idigesta transit in putridā: maxie si ex euntia sint fetida: sed si corpus est siccū et aridū in tactu: et nō a rebz stipricis exterioribz timēū. est de ethica. et iō nō est negligēda. Et hōies de facili cādētes in effimera: et de ipsa in ethica et tertianā sunt boies pplexiōis calide et sicce: sed isti qz sunt pplexiōis calide et humide: velocius cadūt in fe. putridā de effi^a in spū nāli. De inde isti in qbus est caliditas plus. Deinde isti in quibz siccitas est plus et pplexio ca. et sicca. si habeat famē et vigilāz et laborē corporale et aiales sit velociter effimericus: si non cauetur statim fit febricitans putride.

Cura sunt tres res pncipales. vna ad malā cōplōnem remouendam calidā et siccaz que est in spiritus suba cū frigidis et humidis. alia vt cause extrinsece se. facienti resistat: qz vt plurimū fit ab illis. tertia ē diēta. Et primā rē cōplēt mēsure ifrigidatiōis et hūectatiōis fm mēsurā rez pncipaliū que sunt pplexio et aer regio pplexitudo et cause faciētes. Et ergo ifrigidatio per se et p accēdēs: per se sit per medicinas frigidās et per cibos fridos. per accēs vō sicut p balneū in aqz calida aut tepida: et ppetit maxie in hac feb. balneū: eo qz per ipm spūz et vapores dissoluunt qz si remanerēt in flāmarēt et corp⁹ in putredinez puerterēt. ideo balneū in oibus sufficiens cura cōis in declinatiōe maxie: nisi qz cauedi sunt parati ad putridā et opilationē et repleti crapulati et pa. catarrū nisi sit adusti vñ vel de cā ca. qz in tali pōt fieri balneū in declinatiōe. Et Cura spālia est resistere causis extrinsecis se. facientibus. et hoc ē 2ª faciendū in hac fe. sicut si sol vel ignis sint cāe. ponant in loco frido flabellenē cū pāno lineo aerem in frigidatē. In capite si sit calor tūc infunde aquā calidā sup caput: qz ipsa cito in frigidat. et ponant in balneo aque calide sine calefactiōe aeris et ibi morent diu: et tunc pōt sunt inungi cū oleo ro. vel nenuf. vel violato. Si causa sit stiprica tūc balneū cōpetit in aqua tepida calida: et fr-

angl. c 4

De febre

catio cum oleis non stipticis: sed aperientibus sicut oleū de anero et de camomilla: et sup capita et super corpus: sed tarde et inunctio vsq̃quo balneent: et sit oleum tepidum. nec iteret balneū vltra semel nisi feb. redeat. ¶ Item in primis tribus diebus fiat fricatio cū semine melonū: mly ordeī farina aut fabe aut horobi et cum capil. vene. vel violis vel ireos decoctis in aqua que nō permittat in frigidari donec frequenter tergant. Et si videas nō sufficere tūc est opilario et repletio interius: et tunc flebotometur et mollificet venter cū mollificationis: q̃ est cura media inter effimerā et putridā. ¶ Et si cā sit frigida stupba plus valet q̃ aqua in balneo: et q̃ ponant et cooperiantur quousq̃ sudent: et inungant cū actu calido. Si fuerit de cibis calidis de frupus acetosus: et in frigidantia per interius et exterius super stomacū et epat: et panis confectus cum aceto valet: et triasandali cū capbora. ¶ Si ex motu et labore: quiescant: et inungant iuncture cū oleo de camomilla et viol. et fomentent iuncture cū rosis camomilla. Et denē cibi boni bene nutriētes: vt oua et testiculi galloz et pulli et pisces parui. ¶ Item sciendū q̃ ad p̃seruandū a labore itineris potest arthemisia a laborate et nō sentiet laborem ab intus. ¶ Item radix arthemisie distēperata cū vino subtili et bzodio de vespere illi qui labore vie fatigatus fuerit: et statim recedet ista q̃statio et fatigatio ac si nō fuisset. dicit Dioscori. ¶ Item si viator portet baculum de agnocasto: non offendet ad lapides et ad alia pedes suos: nec patiet excoziationē que fit per fricationem membrorū in itinere sicut inter nates et genitalia. et si aliqua modica fiat: inungant cū modico oleo ro. vel vitello oui crudo vel calefacto. et ista valent pro peregrinantibus et foribus et febricitantibus ambulantis per patriā s̃z Serap. in aggregationibus suis. ¶ Si de vigilia: tunc de papauere lactuca malua fiat fomentatio capitis et fricatio pedū et dicta prius cōtra vigiliā. ¶ Si p̃p̃satiēte nāuseatū: si venter sit cōstipatus soluat cū clisteri vel suppositoio. Et si in stomaco nater cibis fiat vomitus et abstinētia quousq̃ digerat et non curet de feb. quare et dentur cōfortantia stomacū calida et digerentia. Si venter sit solubilis et fluat: tūc lana infusa in oleo masticino vel nardino vel in succo abs. vel citoniorū ponat super stomacū calida: q̃ tepida mollificat stomacū et resoluit virtutem. dicit Auicē. c. de effimera ex euacuatio ne. et datur cibis facilis digestionis tendens ad frigiditatem cum aliqua stipticitate sicut cū ros. et nuce muscata: etiam caro citoniorū valet. Si ex fame fiat: cibentur et maxie colerici: q̃ non possunt ieiunare. Si ex apostematibus curent apostemata vt infra diceretur. Et causa breuitatis ista sufficiant et continue abbreviabo plus.

¶ Dieta sit facilis digōnis et sit tendens ad frigiditatem et humiditatem: excepta dieta in nāuseatū satietate.

¶ De febre ethica.

Capitulum.

VI.

Ethica febrili. Ethica est morbus immaterialis et est feb. consuetudinaria. Dicit enim ethica ab ethis q̃ est consuetudo quasi calor consumens: vel ab ethis mansio et calor quasi calor mansuus. vnde ethica est mala complexio equalis et mansua. dicit Auicē. ca. de causis doloris. Cuius definitio est s̃m Auicē. 3. colligz. cap. de morbis calidis et siccis non materialibz. est calor extraneus fixus in substantia membrorū: et prohibet fieri operationem eorū et consumit eorū substantiales humilitatem. Aliter sic. ethica est feb. cōtinua et yniformis sine humoris vicio putredinalis. cuius subiectum est corpus et membrum solidū. ¶ Cuius species sunt tres. prima est leuior et est que accedit a calore extraneo in humi-

ditatibus radicalibus et naturalibus: que existunt in substantia partium venarum quādo accendit ros. Secunda est in humiditate existēte in carne ipsa: que quādo dissoluta est potest a cibis restaurari: et est quādo acceditur cambiū que est secūda humiditas. Tertia est omnibz de interior: et est illa cuius calor extraneus p̃fundatur in membris solidis spermaticis que non possunt restaurari: sicut dicitur. 3. tegni. cōmen. 65. et cōmen. 125. quia ipsas solidas partes impossibile est humidiores fieri humiditate. radicali. humiditate tamen nutrimentali possunt: sicut patet. 4. affo. affozif. ad ellos. cōmento. 13. solus cibus subtiliter humectat: 13 aqua humectet accidentaliter irrota do. et in ista specie feb. accenditur gluten q̃ cōtinuat partes adinuicem. ¶ Ideo sciendū q̃ dicit Galz. p̃noti. c. de vniis. cōmen. 28. q̃ p̃mum q̃ liquefit in ista feb. est adeps recens nouus. Deinde liquefit post istū qui est durior et antiquior. Deinde post ipsūz caro mollis recēs. Deinde post ipsam caro dura antiqua. Deinde post ipsas membra ipsa. ¶ Tamē pro verbis cōmuniibus de diffinitione ethice per humiditates. Sciendūz q̃ ista nomina ros et inueniant ab Auicē. ca. de humoribus. 2. c. de ethica. dicit enim sic. c. de humoribus: q̃ est humiditas vel humor primus in foraminibus extremitatū partium venarū cōtēntus. Alia est per oia membra simplicia transiens sicut ros qui in nutrimentū cōuertit est aptus: cū corpus nutrimento caret: vt membrū humectet: cū aliqua cā fortis vt motus: aut alia aliqua exicauerit. Et ca. de ethica. dicit q̃ est sparsus in mēbris sicut ros et est simile oleo effuso vel sparso in lucerna. De isto noīe cābio ponit Galz. 3. tegni. cōmēto. 66. et Egidius li. de formatiōe fetus in vtero. ca. penultimo. q̃ cābiū est illud q̃ cābit formaz cibi pro forma membri. de isto dicit Auicē. de humoribz. sicut alii est humor qui paruz ante coagulatus fuit et est nutrimentum in mēbris subtilitā q̃ ex parte cōplexionū queritū est: sed ex parte essentie cōplete et similitudinis nōdū fuit conuersum. Et. c. de ethica. dicit est actu nutrimentū et est cibus cibans in effectu: q̃ cibus futurus est extra: in stomaco et in ore: sed cibus in via est in epate et venis: sed cibans cibus actu est cābiū: q̃ cābit formā membri sed nō statim: sed in fine tertie digōnis vel quarte: supposito q̃ sint quatuor. et ista humiditas est similis. dicit Auicē. oleo ibi bito in substantia licing. Tertia humiditas est quā cōtinuantur partes mēbroz simpliciu a principio curatiōis: et est similis humiditati cōtinuanti partes toti: de quo sit liciniū in oleo vel candelaz: ista vocat glutinū: sed nō est verbū auctētici: nisi q̃z iste Egidius vbi prius posuit ipz. ¶ Et ideo sciendū q̃ est glutinum multiplex: continuans et restaurans: cōtinuans est per totū et est qualitatiuū: restaurans est loco deperditū: est duplex: radicale et nutrimentale. nutrimentale est loco deperditū. radicale ē cibus actu cibans coagulatus et assimilatus s̃m totum ipsū membrū: tunc est vera nutritio. Et totū vocat sanguis vsq̃ ad glutinū: quia sanguis est vltimū nutrimentū. Vel si volueris dicere q̃ sanguis est vltimū nutrimentum in venis: tunc nō oportet dicere q̃ totum sit sanguis ru. vel dealbarus: et illud glutinū vltimū nutrimentale est pars membri: et est cibus mēbri non sup̃flus: et hoc rōne marie: quia cibus agit a materia. dicit Auicē. et attrahit a tota specie dicitur in canticis in principio quasi. Cum ergo inflamātur iste humiditates et membra radicalia p̃pe cor: tunc est ethica. et hoc in p̃fundo et in substantia mēbroz nō in circumferētia et concauitate eius tū.

Cause p̃me speciei vltimum est feb. effimera s̃m Auicē. in 3. et alie due species sunt p̃pter materiales humorales precedentes: et idem dicit Auicē.

longinquus est ut accidat ethica incipiendo quasi ut sint membra radicalia iam inflāmata et non inflāmetur humor neque spiritus ante illud nec opus ut calefiant ista nisi sit causa fortis valde. Et videtur mirabile quod causa fortis possit agere absque hoc quod agat in humoribus: causa debilis non possit cum agens sit passio approximata utrobique equaliter. ergo utrunque agit in medio antequam in extremo. Ideo dico sicut dicit Albertus 4.º metherozo. sicut fulgur agit in gladio et non in vagina actione sensibili: propter hoc quod vagina est rara: nec est ita resistens agentis ita subtili et forti: sed gladius est quid solidum compactum resistens: ideo in illud agit: quia in actione requiritur quod sit tempus sufficiens et ita non in raro sed in solido est tempus sufficiens: ideo fit actio. Similiter est de humoribus qui sunt rari respectu membrorum solidorum: ita est in corpore humano aliqui percussio a fulgure. ¶ Item causa ethice est eadem cum causa effimere: quando agit inflāmando facit effimere: et quando consumendo facit ethica: sicut ignis ligna agit. ¶ Item feb. putrida et apostemata permutantur ad ethicā propter vehementiam adurentis se. et propter nimiam abstinentiā et propter sitim superfluam ubi non datur aqua frigida: et quod non observatur latus cordis cum epithimariis frigidis: et maxime in morbis membrorum vicinorum cordi sicut diafragmatis et pulmonis sicut in prisi et pleuresi: et etiam calefactio epatis est causa ethice remota: quia calefactio cordis est propinqua et formalis. ¶ Item accidētia anime fortia et diuturna exiccant corpus: et tegni. et maxime dolor et tristitia et angustia ira ex labore fatigante corpus et aiam ut ex carcere. Et ideo dicit Avic. cap.º de exercitio. fen. 2.º. pmi libri. dimittens vel relinquens exercitiū incurrit ethicā sicut in carcere faciunt: quod tamen est mirabile: quia talis est quiescens et quies humectat ibi. ad ellos. ¶ Item talis incurrit morbos repletionales non gratia inanitionis. ¶ Item dimissio exercitii infrigidat. Ideo dico quod ethica est duplex: senectutis et febrilis vel egritudinalis: unde relinquens exercitiū incurrit ethicā senectutis: quia superfluitates in corpore remanent que digestivam debilitant et morbos repletionales causant. ergo senescere faciunt: sed senectus est frigida et sicca: et hoc fit: quia calor propter superfluitates remanentes debilitatur: ideo digestivae debilitantur et cibum non digerit sufficienter in stomacho. ergo nec in epate: quia error in prima digestionem non corrigitur in secunda. sed 3.º p. affo. Darn. commento 10.º: nec in tertio: et tunc membra remanent sine nutrimento convenienti: et sic in idropisi et ethica: et fit inflāmatio accidentalis pro defectu adhesionis sicut hic. Ideo dici debet quod in ethica primo consumitur adeps recens circa membra solida non in cute exterius: quod ibi est pinguedo. deinde antiquior consumitur sicut mixta cum carne: et ista vocatur aruina. unde versus. Intus adeps pinguedo foris aruinaque mixta. ¶ Vel diffinitur species ethice sic non per consumptionem diversarum humiditatum sed diversorum membrorum: sic primo pinguedinis et carnis. 2.º venarum et articularum. 3.º ossium et cartilaginum secundum partem non finitum. Et sic per quod per accidens incipit ethica et per morbos repletionales et propter humiditatem accidentalem sicut in idropisi: tamen loquendo de ethica febrili istam facit similiter per accensum dimissio exercitii: quia superfluitates remanentes carentes evacuatione continent putredinem calorem et putrefiunt. Et ad omnes se. putridas sequitur ethica si frequenter fiant vel si diu durent. Et ita concedo quod labor magnus et exercitium intemperatum facit ethicā per se: et quies vera vel dimissio facit per accidens eam. ¶ Item coitus superfluus et multus et frequens fluxus ventris magnus menstruosus et emorroydarius et ystine sicut in diabetica passio-

ne: vomitus vigilie superflue: abstinētia imoderata: studium superfluum: cogitatio et sollicitudo: assidua gormozia omnia desiccant: superflue calefactiva faciunt ethicā. Et quod evacuatio superflua faciat. dicit Avic. fen. 4.º. pmi. cañ. ca. 3.º: quod evacuatio superflua facit febrem maxime ethicā. Sed videtur falsum quia evacuatio superflua educendo calorem et spiritum infrigidat. Dico quod verum est in corpore disposito et medicina fortiter inflāmans fit feb. ibi et propter commotionem humorum et humiditatem humorum calidiorum et euigilationem: quod omnis medicina colera commouet et humor euacuatus est superfluus: et tunc propter privationem nutrimenti ex siccitate venule attrahunt colera: sed 1.º p. 4.º affo. aff. 57. ubi in causone est superfluitas multa propter medicine caliditatem maiorem: propter sintomatia et accētia fortia maxime propter educationem humorum imoderatam: et ita infrigidat aliquando uno modo ratione materie et tunc calefacit ratione complexionis materię: sicut dicit 4.º affo. de siti. commento. 19.º. quod cessat ista que fit ratione medicine calide ante euersionem: et fit ista alia ratione complexionis materie. ¶ Notandum etiam quod prima species finit Avic. vocat ethicos. scilicet dubilon vel adubel. tertia almutafis. i. in qua apparet forma que est in decrepitis quantum ad calorem et siccitatem.

Signa a parte pulsus sunt quod post tres horas assumptio nis cibi patientis pulsus considerare debes et calorem quantitatem: et si maiorem caliditatem inuenieris in arteria quam in locis vicinis et est fe. equalis et uniformis: et non cadit in ea diversitas quod tunc est de ratione sui nec in prima die nec in secunda: et curis vergit ad quandam ariditatem: tunc est signum prime species ethice que est difficultas cognitionis et facilis curationis: quod est ibi magna siccitas: ut dicit in differentiis febrilium. Pulsus ergo erit parvus durus frequens debilis fixus secundum habitudinem unam: sed quando superuenit cibus augmentatur velocius et fit fortis pulsus valde et incipit magnificari. Et propter istud accidit stultis quod prohibent eis cibum propter accētia augmentata in calore et alijs maxime per tres horas post cibum. et hoc maxime manifestum est in volis manuum et plantis pedum cum siccitate et ariditate cutis: et non est ita in alijs se. sicut ponit Auer. 4.º colligitur: quod in ethica membra radicalia sunt inflāmata: et de natura nutritibilis est assimilare sibi nutriendum vel cibum. ergo opus ut cibum corpori adueniens adipiscatur calorem extraneum quibus iste cibus sit frigidus vel non: et ideo tunc se. manifestat et accētia fortiora: sed in putridis non est ita: propterea quia calor in illis radicaliter non est fixus in membris que in cibum agere debent: sed in humoribus: et ideo quā ponit Ha. 2.º. pronostico. commento 59.º et Avic. 4.º. cañ. ca.º de ethica: et de aqua plectra super calcem et super sartagine vel oleum proiectum: non est bona: quia aqua corrumpit calcem: et e contra. sed cibus non distat a natura membri tamen quod corrumpat ipsam sed nutrit et conseruat. Ha. in 2.º pronostico. ponit quod calor augmentatur quando sumit cibum: et Auer. ponit quod per tres horas post quando cibus digeritur. et hoc innuit Ha. ibi. dem. Dico quod quando sumit cibum futurum: scilicet cibum extraneum: corpus refrigeratur: sed quando sumit cibum in via digestus in stomacho et aliter ineptum et spargitur per membra: tunc calefacit ea sicut panis calefiunt a corpore et post copiam calefiunt secundum Ha. in de inuamentis membrorum. ¶ Notandum quod tactus in ethica indicat vel sentit minorem caliditatem quam in sinocha et in alijs se. inflāmatibus: tamen in materia in principio cum tangitur est calor suavis: sed cum manus remanet ibi una hora apparet cum fortitudine vel magnitudine et non cessat augmentari: si tamen ethicus non sentit suum calorem: quod non patitur ab illo: cum calor sit ibi manifestus et equalis: sed res non patitur nisi per contrarium adueniens quod mutat ad illud quod non erat. ¶ Item dicit Ha. de ista mala

De febre

complexione diuersa q̄ ethicus non patitur: verū est passione dolorosa nec sentit sensu doloroso. ideo dicit Aui. q̄ ethicus non sentit inflammationem tantam quantum habens effimeram aut tertianam: ideo ethice calor sit maior calore tertiane: quia est calor mansuus in substantia membrorum fixus et factus quasi equalis et naturalis et res a naturali non patitur. Et isto videtur q̄ calor sit maior in ethica q̄ in tertiana: quod tamen non est verum: ut patet ad tactum: quia colera est calidior quod est in corpore: ut dicitur in mala complexione diuersa. ergo inflammatio sua addit aliquid ultra. Ideo dico q̄ 13: vel quāuis accipitur assumptiue vel suppositiue: dicitur ethicus non sentit tantum calorem quantum tertianarius: 13. i. quāuis supposito q̄ calor sit maior ibi: quia calor est ibi mansuus et equalis: ideo si erit magnus non sentiretur ab eo sensu doloroso. Juxta quod notandum q̄ quedam est mala complexio diuersa et quedam equalis. Mala complexio equalis est cum aliqua complexio non naturalis est tantum continuata q̄ facta est quasi fixa et principalis: et vocatur mansua si sit vniuersalis sicut in ethica est in omnibus dispositionibus solidis sicut in ynam dispositionem sicut formam: non tamen sicut gradus. ideo dicit Gal. in libro de mala complexione diuersa: q̄ in ethica sunt membra in ultimo permutata in calore sicut gradum inaequalem: non tamen sicut mansiones gradus: ideo non est passio calefactionis maioris sicut gradus: est tamen passio resolutibilis humiditatis radicalis et virtutis: nec est ibi dolor tantus sicut in mala complexione diuersa que non venit subito sed paulatim. Uel potest dici q̄ triplex est sensus: ut ponit Isaac 5° feb. animalis rationalis naturalis: ideo si non sit ibi dolor perceptus a sensu animali: est tamen perceptus a sensu naturali et rationali: 13. mala complexio diuersa est quando aliqua mala complexio diuersa superfluit in toto vel in parte ultra naturalitatem membri vel totius corporis: non est tamen fixa vel mansua: sed ex ea per continuitatem potest fieri equalis. et istud ponit Aui. fen. scda. primi casus. de causis doloris. Sed Gal. 2° tegni. comē. i. 4. i. in commento illius. Itaque vero et sicut ventrem. dicit q̄ malitia complexio est: ut in ea aggregetur quod calefaciat calefactione forti et quod infrigidat infrigidatione forti simul. Et post commento. i. 4. 5. dicit q̄ mutatio substantie membri per calidum frigidum humidum et sic est malitia complexionis diuersa. Unde Gal. libro de mala complexione diuersa dicit q̄ in omni fe. est mala complexio diuersa preterquam in ethica. Et isto arguo. si esset simul ethica et putrida: cum fe. totum corpus occuperet: si essent iste due: erit ergo equalis et diuersa et non equalis: mansua et non mansua. Ideo dico q̄ in omni fe. alia ab ethica est mala complexio diuersa nisi contingatur eam ethica. Uel potest dici cum Egidio in yziniis: in commento illius. In fe. continua lenta suppalida clara: q̄ putrida est in profundo membro solum solidorum: et maxime formaliter cordis: aliter non est ethica. Et in prima specie ethice est mala complexio diuersa: et in scda nisi in tertia mansionem scde speciei: nisi q̄ est mansua in prima: sed in tertia specie est equalis: non quia calida per totum: quia in tertiana ita est: et tunc vocatur consimilis: sed quando est mansua tunc est equalis naturalis: et est quasi consuetudinaria et habitudinaria. Aliter dicitur q̄ ethica est in omnibus membris solidis et alie fe. in spiritibus et humoribus ubi non potest fieri mansua: ideo iste diuersa complexionis scz diuersa et equalis sunt in diuersis partibus corporis: non simul: nec una est alia: sed illa que est modo mala diuersa potest fieri equalis. Contra. sicut hoc complexio equalis erit peior quam mala complexio diuersa sit in yna et in fieri: et equis non est contra Aui.

primo casus. summa de pulsibus. ca. 14. q. 2. complexio mala diuersa semper nocumētū facit deterius quam filio et equalis. Solo. dico q̄ complexio equalis est peior quam mala diuersa sibi considerens ad ea pus quam est preparans: non loquendo de mala complexione diuersa alterius rei: sicut mala complexio mansua caliditatis non est ita mala sicut diuersa complexio ex fe. et idropis: et complexio equalis partis est minus mala quam mala diuersa totius. Tamen ad dictum Aui. dico q̄ ipse intelligit de nocumēto sensibili non mortali: quia magis sensibile est nocumētum: ibi magis subito venit. Et nihil quod non subito venit facit dolorem vel gaudium. dicit Aui. primo casus. fen. 2°. primi lib. doct. 2°. ca. 23. Uel potest dici q̄ loquitur de temporibus q̄ complexio temporis diuersa modo ad calorem modo ad frigiditatem sicut in autumno est deterius: quam si esset tunc calidius et tunc frigidius quam diu duraret. Notandum est hic q̄ complexio non bene sentiat ethicus suū calorem: propter bene tunc sentit alienum: quia calidum non prohibet impressionem sensus et motus diuersam complexioem sicut in. nisi sit vltima complexio burens. sicut quodammodo videtur in extenuatione et ethice. dicit Aui. fen. 2°. tertiū lib. c. de paralesi: 13. complexio que vltimum prohibet a sensu et motu est frigiditas et humiditas: quia frigidum contrariatur spiritui: et humiditas obtundit et parat ad putredinem. Signa scde speciei ethice: appetititas notabilis: et quicquid bona cibis magis inflammatur et spissio velocitatur: tunc cibatio est certius signum cum calore sequente. Item in 3^a specie sunt oculi concavi tempora plana cutis tensa venter adheret dorso: pulsus est vacuus calidus durus ad modum chordę tenes: yzina est sic oleus: si cadat super lapides rauce sonat. Et idem Auer. in 4° dicit q̄ si fortificetur h. fe. crescit corpus infirmum et siccat pellis et deformatur facies eius et profundantur oculi: et cum puerit ad vltimum gradum ethice videbis oculos eius quasi aspersos cinere: sic videbis in oculis eorum qui tangunt puluerem: et trahunt palpebras in feruorem sicut accidunt patientibus subethis: pellis frontis tensa et sicca quasi corium paratur: tempora sunt tensa: auricule et palpebre citrine sunt. pellis mirach exterioris fit sicca et rugosa: et est mirach exterioris super ventrem. extra siphac. et est interius diuersa nutritiua a generatiua in quo pendunt intestina. pulsus est tenuis sicut chorda et velox et debilis: yzina oleagina. bec Auer. Dic de yziniis notandum q̄ crinoides apparent in aduisione carnis et sanguinis in prima specie. i. in coniunctione cum scda specie: sed petaloidosa vel squamulosa sunt de superficie membrorum solidorum: sed purpurea de centro eorum: et sunt peiora: et significant tertia spem ethice. Unde Egidio minora tanto peiora. dicit Aui. 2° pronostic. quia tunc veniunt de membris solidis quanto. s. minora in latitudine cum profunditate magis quam pus. Si tunc veniret ab eis membris quanto maiora tanto deteriora. Ideo illi versus non valent. Certa fides panoides quia 3^a febris. Est ethice et. Et suffurea et squamulosa aliqui veniunt de vesica: et tunc yzina est nalis: 13. quia a toto corpore fit ethica tunc est coloris malus: quia crinoidalia de humoribus crudis veniunt tandem aduisione: apparet per Gal. 7° affo. in commento illius. Quibuscumque in fe. crinoides ipostasies sunt superius vobis tenues longam egritudinem significant: et est crinis quasi triticum grossiter confractum vel non bene molitum. Tamen pinguedo in yzina supernata si a toto corpore euenit tarde apparet et est quasi rethe in prima specie ethice. si subito apparet et est de renibus tunc et yzina est boni coloris: tunc. i. non febrilis. Si sit pinguedo quasi tela aranee continua signat scdam spem: si sic oleus tertia spes tunc. Et de hoc dicit Isaac in yziniis suis. et Egidius in suis optime. Et quod dicit Auer. bec fe. raro accidunt nisi post effimeram in corporibus paratis aut post putridam. id opus scire signa permutationum effimere in ethice. Et sunt yebemētia fortitudinis caliditatis in 3^a die valde

nam fm plurimum incipit effimera post. xy. horas declinare. cum ergo pertransit. xy. horas et non apparent signa declinationis: immo continuatur vsq; ad septimam diez scilicet in omni die et fiat fortis: tunc est ethica. ¶ Signa cōpositionis ethice cum putrida sunt vinctuositas in vena et egestione: et paroxysmi concomitantes cum arefactione cutis et remanētia caliditatis sicca post declinationem feb. et paroxysmorum: vnde in ethica vera nō sunt paroxysmi: sed tantum vnus in quo sunt quattuor tempora morbi. Si veniat ethica ab epate calido: tunc est frequēs pulsus valde: et similiter velocitas: et fit pulsus de genere eius qui nominatur cauda scizica v'l muris finitua. Si sit de potu vini calidi vel antiqui: tunc non erit sicut cauda scizica: sed erit acualis ad modum cultelli sutoz: parvus scz in extremitatibus: et gracilis: et in medio plus eleuatus et grossior. ¶ Signa status huius feb. sunt: cum vngues incuruantur: et super cutim est quasi puluis ex aduisione solis: et lippa sicca: et oculi bene non aperiuntur propter grauitatem aperiendi palpebras et supercilia: et fit qd si somnolentus clausus absq; somno: et subtrahatur nares. pili elongantur in supercilijs: pediculi apparent: exteriora ossium omnium elongantur: ideo sunt quasi alati et spatule eleuant: et tunc est status scōe speciei: et quando liquefiunt cartilaginee: et tunc fit tertia species. ¶ Item si veniat a caliditate et siccitate stomachi: et ethica sua transeunte ad epat propter vicinitatem: tunc post primū somnū appetit posito qd non multum potauerit ante somnū: et os et guttur sunt amara. ¶ Item in pma specie melius se habet post prandium: et in secunda melius se habet ante prandium: et in tertia equaliter ante et post.

Pronostica. Pronosticatur hic qd pma species est facilius curationis postq; cognoscitur: sed de difficili cognoscitur. ¶ Scōda species in sua prima mansione facilius curat: sed in secunda eius mansione cum difficultate: sed in tertia eius non curat nisi de voluerit: sed in tertia specie non curatur: quia ipa solidas partes tenet: et vere solidas. i. spmaticas. impossibile est hūidiores fieri. dicitur tertia pculat regni. ¶ Pro quo sciendum qd membra dicunt spmatica que fiunt in virtute spmaticis agentis. et ideo dum durat virtus spmaticis possunt restaurari ossa et talia sicut in pueris: dentes renasci: sed membra sanguinea sunt que fiunt in virtute epatis agentis. omnia enī de sanguine sunt materialiter: sed agens diuersificat. Sed ista spmatica que sunt propinqua nature sanguinis: et non alterantur multum a sanguine: possent restaurari: sicut caro pma spmatica: et caro replens prima et secunda: quia caro est sanguinea: quia in natura sua non multū distat a sanguine: quia fm Isaac in yzimis suis: caro non est nisi sanguis dealbatus et coagulatus: non perfecta coctione: sed cum paruo calore: quia si perfecte coqueretur in albedine mutaretur et pinguedo efficeretur: que nihil aliud est qm mollis caro decocta scōdo: dicit Isaac ibidem. vnde pinguedo accipitur dupliciter. Uno modo pro parte aliqua que a frigido coagulatur: et sic est frigida: et isto modo non accipitur hic. Secūdo modo accipitur pro carnositate aerea vel adipina cum qua est adeps mixta totus remolliens. et isto modo dicimus molles carne: aptos mente. dicimus scz mollificatione carnositatis aeree non pinguedinis aquee que est in mulierib. vnde quando vngues incuruantur et capilli cadunt: tunc vicinatur morti. Et si venerit fluxus ventris: tunc citissime deicitur virtus: et fere in fine cuiuslibet morbi longi fluxus ventris est malus: et vplurimum mortalis: et maxime in consumptione: et si tibi incipiunt inflari: tunc vplurimum infra tres dies moriuntur. ¶ Item quādo ma-

nus in volis ad tactum sunt aride: et post prandium cito calide: tunc confirmati sunt in pñis: et si cadat appetitus: vel si non possunt transglutire propter siccitatem gutturis: vel si non possunt accipere panes: et non nisi forbilicam prope mox est: et non potest euadere: etiam si prolongari et aleniari possit. ¶ Item ethica frigida stomachi curabilis est. dicit implicate Dely 2. regni. cōmento illius. Ita vero est ventrem. dicit qd singultus de siccitate stomachi curabilis est: vt Gal. 7. de ingenio. c. 7. ponit plane qd ethica stomachi curabilis est. Ideo sciendum qd spasmus de siccitate et singultus sunt quasi de eadem causa et consimili: et singultus est quidam spasmus nō verus: et ideo singultus de siccitate hūiditatis nutritibilis curabilis est: et ista est cū ethica stōaci in prima specie: et in alijs in pma mansione secunde speciei. Sed singultus vel spasmus de inanitione vel siccitate humidi radicalis vel spematici est incurabilis: et talis non est in stomacho nisi sit cōsumptio vniuersalis sicut in pñis et in ethicis.

Cura huius feb. prima intentione consistit in infrigitione et humectatione: que fit per medicinas liquidas. 2. per electuaria. 3. per balnea. 4. per vnguentum. 5. per emplastra. 6. per diēta. 7. per rectificancia aetrem. 8. curare sint homata superuenientia. ¶ Circa primum est sciendum qd res frigide et liquide et humide sunt cibi et medicine. Medicine sūt sirupi cōmunes sicut sirupus violatus et rosatus: sirupus simplex et inlepus de aqua et succaro: sirupus de nenupare. Et si coniungitur cum putrida: tunc sirupus acetosus sume valet: et opiacacca simplex et composita. ¶ Item. Radices vngule caballine aquarice partes vna. vmbilici veneris capilli vel lentiginis aq. an. 20. i. Et si sit ibi putrida vel calefactio epatis tūc debet apponi endiuie epatice scariole rostri porcini cicoree. an. 20. 5. Et si non sit casus appetitus tunc valz violarie lactuce: se. papauē. an. 20. i. 5. qz somnus sume humectat eos: seminis lactuce se. papaueris albi: se. portulace: seminis melonum et aliorum seminum frigidorum mundatorum maiorum. an. 3. 5. ficus siccarū vuarū passerum mundatarum an. qz. i. pinearū. 3. i. seminis maluarū. 3. i. 5. seminis citoniorum: seminis bombacis. an. 3. y. amigda. dulcius. qz. 5. Si sit calefactio stōaci tunc ros. 3. i. et si epat calefiat: tunc sandalorum alborum et rubeorum et citrinorum apponant. an. 3. y. vel. ii. y. rasura ebore. 3. i. Et si cor sit calidū nimis tunc ipo dy. 3. y. campore. 3. 5. quia in potu modicū dolorē dabit: et tunc flores nenuparis sume valent. Et si sit constipatus tunc florum violarum. quar. 5. pruna damascena. xx. cassie fist. 3. 5. Si fuerit in prima vice: et si sit pulmo nimis calidus et siccus: tūc liquiritie lib. 5. et succi eius. quar. 5. ordei mundi et excorticati lib. i. succari albi sumi: penidiorū. an. lib. i. vel. y. vel fm diuitias patientis: sed quanto plus de succaro tanto melius est: et similiter de penidys: et iste sirupus conficiatur cum aqua fontis vel aqua pluuiarum: vel cum aqua ordei iuxta ignem lentum sine fumo: et vratur eo mane et sero in hyeme modicū tepido si stomachus sit frigidus. aliter enī detur actualiter frigidus in hyeme: et ita non debet esse in alijs feb. quia calor est hic in membris solidis: et in alijs nō: vt dictum est. Et sirupus optimus est in consumptis et ethicis et pñis et tussientibus et conualecentibus ex longis infirmitatibus: talis etiam maxime valet studentibus et conualecentibus et cocuntibus multum. ideo voco eum sirupum aureum. Nec debet apponi dragantū nec gummi arabicum in potibus et decoctionibus: quia faciunt eos nimis viscosos et tenaces et abominabiles. ¶ Libi inequaliter liquidi sūt aqua ordei vel prisana colata. vinum album aquosum aliquantulum aromaticum: lac: brodia caponis et galline auenarū ordeatus

De febre

colatura aque carnis. Ita valent hic: quia facilius est repleti potu q̄ cibo. f. grosso: q̄ in istis est digestiua debilis. De ptisana dicit Auerr. ca. de effi. in 7. colliget. q̄ ptisana post balneus est melior: cibis ppinandus eis qui sunt cōplexionis calide si tempus fuerit calidum et siccum: eo q̄ in frigidat et humectat et adiuuat ad expellendū superfluitates per omnes vias suas. Sic dico in pposito isto q̄ hec est cōplexio calida et sicca accidentalis. Et si dicas. hic nō sunt superfluitates: quia est morbus imaterialis. Dico q̄ ratione indigestionis et debilitatis digestiue generantur superfluitates aliquelz pauce: que non sunt materia huius morbi: que tamen remanentes sunt aliquando causa fe. putridi. coniuncte et bice. Cōfiscitur autē ptisana de ordeo mundo post decocto in aqua quousq̄ incipiat quasi frangi vel fundi. et tunc deponatur et coletur: vel ordeus ponatur in vitro vase vel alio paruo pleno aqua: et tunc vas illud ponatur in cacabo pleno aqua et decoquat sine fumo et coletur: et erit talis ppositio q̄ ad lib. i. ordeus debent esse .vi. aque: et aliqui ponunt .x. lib. et tunc possunt decoqui vsq̄ ad consumptionem. y. lib. fere. ¶ De vino dicto sicut dicit Auerr. de cura effimere q̄ vina alba aquosa aliq̄liter aromaticata et alia vina bene limphata cū aqua ordeus omni b. istis sunt vitia si sint assueti bibere: ita q̄ post digestio nem bibatur. habet enim plura iuamenta q̄ aqua. nam vinum natationem aque in stomaco verat vel phibet q̄ idem est. ventositatem resoluit. yrinam prouocat et sudorem. animam letificat: et adiuuat naturā ad expellendū superfluitates: quoniam patientes hanc fe. debilitatem indigestionis incurrunt: et maxime quando vigilat multum et tristantur. Cōmendationes vini limphati ponit Gal. 7. affo. cōmēto. 58. Tamen dicit Auic. q̄ quedā humida hic nocent: quia calefiunt vt vinus innuendo q̄ est humidū. Et si. 2. affo. Dān. cōmēto. 6. ponit q̄ vinus est humidū respectu mellis: et siccum respectu flegmatis. Est enim humidum complexionaliter: sed quia prouocat yrinam et sudorem et de facili conuertitur in coleram: ideo est siccum virtualiter. vel dominio materiali est humidum: dominio formali est siccum: sicut ponit Urso in affo. suis. Vel est humidum in substantia. i. liquidū. vel quia humectat substantialiter: quia cōuertitur in sanguinem de facili: tamen complexionaliter est siccū: ideo valz hic vinū aquosum subtile vel limphatum. et hoc raro vel in parua quantitate. et hoc virtute existente debili: q̄ de natura sua conuertitur in spiritus. dicit Auic. sūma de pulsibus. cap. ii. ¶ De lacte sciendū q̄ cibis ligdus medicinalis qui magis cōpetit in hac egritudine est lac. dicit Auerr. in 7. colliget. ca. de ethica. Et ex eo est lac mulieris. et post ipsius lac asine. et post illū lac capre. et post lac capre lac vacce extracto butyro si vis vtroq̄ modo. Sed quando putrida coniungitur cū ethica. dicit Gal. 7. megaregni. et de ingenio. non comperit lac: q̄ lac et sperma et sanguis facillime corrumpunt: q̄ nō manet sperma yna hora extra vasa quin corrumpatur: vel yno momento. dicit Gal. de ingenio sanitatis. c. 5. et sic est de lacte. Ideo Gal. ibidem dicit q̄ lac debet insigi de māmillis. vel si abhorreat patiens istud ad minus sumatur calidum quātum possibile est. Capiaf ergo vas plenus aqua calida: et aliud vas vacuum ablūtū cum aqua calida: q̄ de super apponatur: et ibidem colligatur et velociter hauriatur. Et oz sumi in ieiunio in ea quantitate qua digeri possit: quia de facili caleatur i stomacho: et tunc est quasi venenum. ideo debet incipere a modico dādo in primis. 3. i. et sic addendo. dicit Auerr. donec veniat ad libras. Et si videatur q̄ possit digeri. vel ad cotilū q̄ est. 3. i. 5. dicit Gal. pmo de ingenio sanitatis. c. 3. Vel bulliat yna inundatione et ponatur modicum aque et mo-

dicū salis et mellis dispumati tepidi vel succi menthe vel ipsius menthe vel calculi vel lapidis flumialis candentis aut frustra calidis aut ferri candentis extinguantur in eo: tunc tardius corrumpetur: et ideo coagulatur et citius descendit de stomacho. Et si in stomacho coagulat scies istud per pulsū: quia tunc erit angustiosus: et si non fuerit coagulatus tunc est fortior et maior pulsus: vt dicit Gal. io. de ingenio sanitatis. ca. 3. Et 7. de ingenio. ca. 3. Dicit q̄ lac cognoscitur esse digestum per ventrem detumescēte: et q̄ lac asine tarde coagulatur. dicit Gal. ibidem. ideo docet dietare asinam de ordeo in herbis frigidis: sicut lactucis spinachys attriplice: et videre q̄ digerat per stercozis fetorem non existentem nec liquiditatem nimiam. et q̄ beat cognosci per pulsū q̄ amoueatur: et idem ponit megaregni. caplo pmo. ¶ Circa brodia caponis et galline et carnis bouine et arietine et ius cicerum et caulium et pisorum sunt bona et sana ethicia et febicitantibus quacūq̄ feb. sed acutis minus valent. Aueraf ergo pinguedo brodiorum et terrestris et turbulencia iurum et succorum. Sed quia quidam credunt q̄ aqua carnis et brodiorum decoctionis eius sint idem: sciendum q̄ differunt: vt dicit Auic. in libro de viribus cordis. caplo de carne. vbi dicit. Plures autem sunt medicorū opinantes q̄ aqua carnis sit brodium decoctionis eius. non tamē est ita: sed potius aqua carnis est succus per decoctionem extractus a carnibus minutis donec coniunctus desudando fluat ab eis et in aquam frangitur caro: eius colatura est aqua carnis. Et est tantum dicere q̄ carnes arietine aut bidentis ouis annualis arietis iuuenis: vel carnes caponine vel galinacee scindantur in partes minutas et decoquantur et coniungantur et exprimantur fortiter: succus exiens est aqua carnis: et quidam ponunt q̄ idem est colatium bonū q̄ est medicina maxime cordialis valens debilibus et consumptis. Sed de iuribus non datur ius cicerum nec caulium nec pisorum si sit fluxus ventris: sed in alijs valent: et est versus. Ius olorum cicerumq̄ bonus substantia parua. ¶ De ordeato sciendum est q̄ ordeatum sit fit. excoctetur ordeum et abluatur cum multis aquis dulcibus: et decoquat in tantum q̄ caro vaccina esset decocta: et post teratur fortissime in mortario: post distemperetur cum lacte amigda. et coletur. et apponatur lento igni donec incipiat inspissari: et erit ordeatum: et si volueris ibi decoquere carnes melius erit. eodem modo de auenato. Sed proprie si sit gruellus anglicorum de farina auene grossa excoctata: ex qua inde aqua et carnibus cum lacte amigda. vel ceruisia fit optimum potagium forbille liquidum cōueniens ethicis et consumptis et fere omni homini: et tantum sit dictus de medicaminibus liquidis et cibis. ¶ Electuaria valentia in hac feb. de mane sunt quæcarum violatum dianenifar dicitonitem que debet fieri de floribus nenufaris et citoniorum facta in conserua. ¶ Deinde post prandius vtatur quæcaro rosato isto modo q̄ de ipso sit lib. i. B. margaritarum integrarum. 3. y. corallozum alborum et rub. 3. y. puluerigentur et incorporentur cum quæcaro rosato: et illud recipiat cum aqua rosata. ¶ Item in sero vtatur electuario: quod sit fit. B. dragati frigidi diopenedi frigidi sine cinamomo diapapaue. ana. 3. y. misceantur et illud recipiat cum aqua ordeus. Si sit putrida coniuncta ethice tunc valent rosata nouella et electuarij resumptum: et tunc in prima specie cum putrida possunt decem gutte sanguinis extrahi ad euentandum venā et sanguine si virtus sufficiat: q̄ oz pmo obuiare putride: q̄ citius interficit. vnde artifex pus insurgit in cām que magis veget. Et in isto casu sūme valēt triasandali cū camphora modica vel diarodō abbas si putrida fuisset lōga. 220

do videndum est de balneis. qd si non sit putrida coniuncta euz ethica nec apostema in visceribus nec tussis: tunc debet balneari bis in die cibo digesto: non tamē nisi sine ystitati ad hoc. Et deberet aqua modicum esse plusq; tepida: quia calida resoluit calefacit et euacuat. ergo talis non competit in morbo materiali. Et nō debet esse diu in balneo nec donec sudet: sed aqua tepida ifundi debet super eum donec ipsius corpus ingrossetur et parum rubere incipiat: et statim debet aqua frigida superaspergi vel in ea submergi sic qd non ledatur: quia balneū aque calide vel tepide non competit eis nisi causa preparationis suorum corporum: vt aqua frigida possint sustinere in sine balnei. Dicit Sal. io. de inge. sanitatis: et megategni. Ideo Au. 7. colliger. dicit qd balneum aque frigide esset melius eis si possent sustinere conuenienter. Deinde extremitates et tota spina docti cum isto oleo composito ex oleo violato et nenusari. inungantur: et non inungantur ante balneum. vel cum oleo rosato vel euz aliquo stiptico aliquantulum frigidus: et humiditas balnei retineatur: et tūc cū mappa excutitur et ad lectum feratur euz pannis involutus: vel excutitur cum spongia vel linteo mollitandem ad domum feratur et reficiatur: et cibo digesto sicut lacte sibi dato iterato potest balneari sicut prius: sed tunc ponatur in domo humida tranquilla bene redolente: in qua sit paucitas aeris: et post aperiantur fenestre et aer infrigidetur: quia stupha in aere calido nocet istis: et debet aer esse temperatus vbi dimittunt vestes et nudi balneantur. Sint ergo post balneum et ynguenta coram lecto suo panni frigidi et candidi infusi in aqua rosata: et sit concha plena aqua frigida in qua folia ros. recentium sint: et folia salicis et vitis: et circa lectum ponantur scy ante ortum solis collecti: et aspergant aqua rosata campborata: et tunc diu dormiant postq; comederint. Et in tempore calido aer infrigidetur euz aqua ab alto descendente: et in tempore frigido trahatur aer sicut est si a stomacho vel a pectore vel a ieiuno intestino: vel a renibus mala complexio deriuetur ad totum corpus. Si a corde dentur cordialis frigida: vt campbora rose flor. nenusari. os de corde cerul margarite: et similia. Si militer ab apostemate epatis vel alterius curentur pus. Similiter si a calore epatis vide a quib; membris sit. dicit Sal. io. megategni. ca. 4. sicut iā dictum: a diafragma te pulmone matrice colon ore stomachi meseraicis opilis vel non potentibus trahere propter siccitatem corrugantem: vel aliud tale. Pono ergo primo remedium ad ista ex quibus oritur morbus. Circa banneum speciale sciendum qd balneum in lacte dulci tepidum est optimū. Et qd erit pauperibus sumptuosum possunt tres vel quatuor lagene lactis decoqui: linteum triplicatum apponi: et tunc debet patiens de illo inuolui: et anteq; debeat lac infrigidari debet lac calidum aliquantulum superinfundit: vt actualis caliditas vel frigiditas nō ledat. et tunc postea debet cum spongia vel panno molli lineo antiquo abstergeri et desiccari: illud valet omnibus consumptis si nō sit se. putrida vel apostema. Tamen sciendum qd frigiditas lactis minus nocet corpori qd frigiditas aque: et oia frigida noceant ethicis ppter eorum maciem. dicit Sal. 3. de ingenio sanitatis. vltimo folio: sed nihil est inuatiuuz sine nocumēto: vt dicit. iz. de ingenio. ca. 6. debet ergo infrigidari meliori modo quo possunt. Item capiant vitelli ouoz centum et misceant euz lacte dulci: et fiat balneum sicut prius: nec opz inungere postq; vitelli satis tenent humiditatem lactis interius. Electuaria conuenientia stomacho epati et membris calidis et siccis sunt rose sandali mastix cera. et hoc pro stomacho. Sed super epa ponatur epatica lignū aloes vel spodiuz cum istis. Item

cerotuz Sal. qd dixit in cura quartane hic valet. Similiter succus semperuine epatice acetose portulace lactuce endinie virge pastoris plantagine farine ordeis subtilis euz substantia istoz ponantur in vno panno duplicato: et cor pozi applicent. vnde venit caliditas et siccitas: sed nō diu moventur nisi quantuz opz: et alia mala facerent: sed debent frequent er renouari: et cū cerotis apponēdis sit modicum aceti: ista tangit Sal. io. megategni. ca. 4. Item aqua ros. campborata in qua intingitur pannus lineus valet vbiq; in corpore tali applicentur. Dieta sic ordinanda est vt detur lac vt dictuz est: et tunc carnes digestibiles in parua quantitate et in liquida substantia vt plurimū vel in pane: et facta digestionē iterato balneari debet: et tē inungi et alia fm ordinem predictum. Carnes que eis laudabiliores existunt sunt pulle gallinaz: que nutritie sunt frumento: et vitellum oui est eis optimuz nutrimentuz: et candellum de isto cum modico vini factuz: et capones nutriti ex amig. et frumento eis optime conferunt et perdicces et fastiati caro porcina macra. Ista fere recitat Au. 2. colliger. et Sal. io. de ingenio. c. 5. Dicit enim qd caro porcina ceteris est nutritibilior: sed est dure digestionis. iō debet dari in minori quantitate et bene trita vel masticata: et de spina docti: et morselli de ipsa macra euz pauco pane. Valet similiter gallina et capo euz lacte dulci vel amig. cum modico rigi vel sine eo nisi esset fluxus ventris: et tūc erit optimum eis: et amiduz sic tunc valet. Item capiat frumentum vel ordeuz: et est melius et decoquatur in aqua cum linacys vel in lacte: et tūc de isto galline nutritur et fiant pingues valde: et sūme valent macilētis et pinguant. Similiter capones nutriti de floribus arboruz fructiferarum in maio sūme valent: quia flores sunt aliquid qualiter frigidi. Similiter si ficus scindatur in partes duas et in pane pycia eis impingatur gallinas valde. Item caro hedulina et porcina et assata pōt eis dari ablato adusto extra. et similiter agnina et capiolina in bono brodio. alie carnes qd predictae nō debent eis dari. De oleribus et herbis eis competentibus sunt epatica malua viole lactuca spinachia patina de quibus fit eius potagius: et maxime valet eis lactuca: quia ipsi pte ceteris plus indigent somno: et quia virtutes eoz sunt debiles non possunt vna vice multuz sumere: sed debent cibaria diuidi in vicibus pluribus. De piscibus valētibus eis sunt petrosi aque dulcis et habētes squamas sicut lucius parchia temerus et similes: et maxime eis valent cancri fluuiales sic qd euellantur ab eis extremitates a pedibus suis et ex corporib; suis: et residuum debet lauari fortiter euz lignio facto de cineribus vitium: vel aqua et sale: vel euz vino et aqua furis tribus vicibus donec mundificentur et purgentur a grauitate sui coloris: post decoquantur in aqua ordeis. Et tunc de illa decoctione potest fieri ordeatus et prisana bona: et si addantur decoctioni candy penidie semē papaueris. ana. 3. i. Et substantiam cancrorum preparatorum similiter comedat: et est optimus cibus priscis et sumptis et conalescentibus: sicut ponit Auic. et Alga. philosophus qui optime ponit laudes eorum. Panis eorum sit de ordeo mixto cum frumento: et sit ibi modicus salis: et lauetur quando debet comedere in aqua vel vino: sed non sit nouus scz calidus. potest etiaz panis poni in lacte dulci calido et imbibi: et est optimus cibus et impinguans. Et de cerebellis et medullis non comedat nisi de medulla cerui et vituli et brodio sine sale et assungia gallinacea et porcina: vel cum gummi arabico et draganto infuso in aqua ros. euz oleo violato. De ynguetis yngat vel euz dialtea et yngueto piscoz et oleo amig. dulciū. pōt tamē tūc cum modica cera fieri yng. optimuz supra pect. et iuncturas.

De febre

Istud optimus est etiam si ethica veniat a diafragma: cur
ius signa sunt alienatio anbelitus et frequens et parvus.
¶ Sed cum alienatio sua est firmata: tunc est anbelitus inordi-
natus et diuersus. Sed in alienatione quod sit propter cerebrum
non est nocumentum magni in anbelitu: sed in oculis et na-
ribus et gutture signa sanguinis apparet: sicut recitat Sa.
5° interior. c. 4. Et id bene vocabatur frenesis a frenon quod
est diafragma: quod ex passione eius plurimum fiat frenesis.
Si ergo hec se, fiat de diafragma est pulsus durus: fur-
cula vetricis circa supiora multum mouet: anbelitus inordi-
nate se habet: nunc parvissimus nunc spississimus nunc magnus
et rarus nunc tardus et inordinatus, et aliquid vna attractione
bis attrahunt aerem. aliquid bis aerem emittunt. aliquid totum
pectus vna cum spatulis de diafragma seorsum eleuant. et
interdum flatus est parvissimus: et aliquid maximus cum alie-
nationem patiuntur. et hoc ponit Gal. 9° megategni. c. 4. In
isto morbo valent capilli veneris adiantibus politricum oz-
deum sicut in pleuresi non vera et vera cum liquiritia et succo ei-
uis passis mundis cum caccaro: et pedes fricentur cum ace-
to: et folys salicis et vitium lauentur. Et quod clisteria mollia fiat
de oleo rosae. et sale. et quod circa diafragma fiat inunctio cum
oleo violato et assungia porcina. et quod succi frigidi ponantur
ibidem: tunc superponantur cum pannis lineis. Sed non debet lo-
cus iste multum refrigerari ne tussis prouocetur. Et vtatur in
cibus lactuca papauere et coriandro recenti. et si sit hyema
modicum aceti apponatur. Et hic sume valis aer fridus natu-
raliter vel artificialiter factus et est quasi causa sufficiens.
¶ Item in omni ethica valet si non possit comedere cliste-
rigare eos cum colaticis gallinarum et caponum cum brodio car-
nium bonarum: quod virtus attractiva attrahit ab umbilico
vt patet in embione in utero materno. ergo ab intestino
ieiuno: quod vsque ad illud vadit clistere et non ultra: nisi cum
magna violentia: vt dixit Gal. 12° de ingenio. et Dam. scda
affo. comento 17° idem ponit. ¶ Circa accidētia superueniē-
tia sciendum quod fluxus ventris in hac fe. est periculosus et in-
pulsus et idropis. Si ergo veniat vtatur caccaro rosae. cum co-
serua antiqua et cum corallis rubris et margaritis et modico ma-
stice: et carnes citoniorum hic valent. ¶ Item de plantagine
epatica et canibus decoctis in tribus aquis et expressis cum
lacte amigdalorum. et carne arietina potest fieri optimus potagius
pro eis. ¶ Item de plantagine lanceolata et sanguinaria
accipiantur. an. 12. ij. de rosae. 3. i. de lactucis. 12. ij. cum oz-
deo assato fiat potus cum aqua extinctionis ferri et cum caccaro.
et erit optimus potus in fluxu eorum. et detur diadragma
tum frigidum. ¶ Item accipiantur turtures iuueniles aut
perdices iuuenes: repleantur sumach abluto in aqua rosae.
et ponantur inter ventres et decoquantur vsquequo carnes dissol-
uantur brodio. et habet carnibus cum brodio vtatur. ¶ Item ac-
cipiantur pulle parue iuuenes albe que sunt frigidiores: et nu-
triantur farina ordeii mixta et decocta cum sumach et lima-
cio: et aqua decoctionis earum bibat et substantiam comedat
et limacias. ¶ Item si patiatur calor et ardorem cum
fluxu: accipiat in auroza vinum troiscum camphozatum vel
pullam camphozatam cum aqua rosae. vel plantaginis: cuius
recepta est. B. spody boliarmoni. an. 3. i. ro. 3. ij. semis por-
tulace citrulli cucurbitae karabe. an. 3. ij. et karabe idem
quod vernix: sed karabe idem quod lambre anglie. ex his fiat
troiscus vel pillule cum succo plantaginis: vel cum sirupo mir-
rino et camphoze apponatur. 3. i. et sunt optimi: tunc loco ka-
rabe potest poni ematres vel corallus rubri. si vis. ¶ Item lac
in quo lapides fluuiales extinguuntur bis vel ter est optimus
in fluxu eorum: si non sit in putrida fe. Sed ethici non debent
accipere lac nisi ante prandium: et maxime debent vti eo a
principio veris vsque ad finem estatis. alijs temporibus coepit:
sed non ita bene. ¶ Item panis biscocatus cum succo citre-

niorum aut vino maligranati istis coepit. ¶ Et est hic no-
tandum quod balneus de stipitibus hic valet: vt dicitur 4° affo.
ibi. Sub cane et ante canem et tunc 3° regimis acutoz. comen-
to. 58° dicitur oppositum. ¶ Et ideo sciendum secundum Auer. 7.
colliget. ca. de curastibus ventris in effluuiis. quod balneum valis
in declinatione fluxus pro materia remanente: quia iam
sumit et diuertit: sed non debet fieri in statu: quia tunc ma-
teria corrupta in morbo traheret ad corpus et fieret mor-
bus vltis et motus agitatiuus: et sic loquitur in regi. acuto-
rum. Et est hoc optimus balneus quod accipiantur extremitates
catulorum iuuenum abiectis visceribus: et tunc capiantur her-
be frigide ratione ethice sicut yngula caballina aquatica: so-
lia salicis vitium lactucarum: ratione fluxus plantago et lanceo-
la virga pastozia folia citoniorum et pirozium vel querus: et
decoquantur in aqua et balneentur in principio et quocumque
tempore: quod non est morbus materialis nisi sit apostema
vel fe. putrida coniuncta: vel humores crudi vel putridi
vel non apparentibus signis digestionis. ¶ Item capia-
tur lana infundatur in succo absinthii et oleo rosato cum
aliquatulo mastice: et si sit in ore stomachi inflatio: tunc cum
predictis ponatur succus extremorum vitium cum succo ci-
toniorum: et cum cera potest fieri cerotum optimus. ¶ Item
electuarium de carne citoniorum cum ligno aloes et ma-
stice: si sint in hyeme sint ibi gariofilis vel nux muscata. Et
debet dari succus vitis ne caliditas ibi dominetur: et tunc
cum caccaro fiat optime electuarium et cum cand. vel per-
nidys: et cum caccaro rosato. Et suffumigatio retro facta
cum anguillis positis super carbonem optima est: sicut su-
tis sum expertus.

De ethica

senectutis que consequitur consumptio-
nem membrorum solidorum: sciendum
quod ista est in senibus et consumptis in frigidatis et desicca-
tis et melancolicis iuuenibus quasi quibus competat lac et
mel: sed mel in ethica febrili nocet vt plurimum. vnde nar-
rat Galie. 5° de ingenio. versus finem. quod ipse cognouit quen-
dam agricolam senem qui vixit in agris pluribus centenis
annis cui amplius dieta fuit lac caprinum. Quandoque ve-
ro sumebat cum eo micam panis: et quandoque miscebat mel:
et quandoque decoquebat cum pane et extremis mor-
borum vel cum mentibus. Sed lac non valet omnibus se-
nibus: sed illis qui bene digerunt: et sintus nullum circa
dextrum hipocundrium inde sentiunt: et qui habent venas
latas et non habent oxirenam. i. eructationem acerosam
nec ventosam. Iocundus debet lac esse boni odoris de anima-
li iuvene habente bona pascula. Et debet aliquando sume-
re lac caprinum quod est subtilius: et eradicat ethicam. di-
xit Auic. De herbis sibi valentibus sunt blera petrosilii
malua attritplex scariola opium et macedonicum et non can-
les. Carnes sint recentes non falsae. Sicus competunt si-
ce omnibus quia ventrem humectant: si si sumantur cum
caccaro et cassia. bene laxant eos leniendo. Panis debet
esse bene leuatus bene coctus cum melle vel vino. Simi-
liter balneum aquarum dulcium: et vinum quia humectat:
sunt vtilia senibus. Similiter et moderate moueri et som-
nus: et quia multum vigilant: vt dicitur 3° affoz. versus fi-
nem. debent accipere lactucas cum aromaticis sicut cum
cinamomo nace muscata spica cingibere ligno aloes. Sed
vinum non debet esse antiquum nec nouum sed medio-
cre de quo sumant satie: vt dicit Auic. ca. de regimine vi-
ni et aque. Et dare vinum pueris est sicut ignem igni addere
re in lignis: si iuuenibus debilibus da moderate: si senes
quos vult: et si nerui et caput non sint debilia: si uene sint
large vtat lacte cum melle et sale. Et potest in primo die vti sic
bus cum fe. vtice et carthamo. Et claretum bonum de vino et
bonis speciebus aromaticis erit optimus. Lauat a stomia colit

sollicitudine cogitatione. Ita aliquando cōpetit qz calefa-
cit: s; mō derata: qz ex ea nullus mori dicit Sal. s. de mor-
bo. Inuidia nullo mō nec tristitia nec angustia. exercitiū
nō ppetit nisi paucū. ideo loco illius possunt vti balneo.
Et si dicat vinū ppetit eis. ergo nō lac: qz pseruatio dō
esse per similia nō per pteraria. dico qz sani debēt regi per
similia: s; senes non sunt sani nisi cū querela. dicit Sal. de
regimine sanitatis: sed neuter dici deberet. qdō regi per
temperata in suba declinātia ad caliditātē et humiditātē
aliq̄liter. Vel senes a senectute debent regi cū vino: s; se-
nes a senio cū lacte. vel vtriusq; cōpetit vinum. ppter faci-
lem cōuersionē in sanguinē et spiritus: s; lac. ppter faciles
conuersionē et passibilitatem suā: qz digestiua eorū debi-
lis. Item clistere mollificatiū de oleo violato vel cō-
muni valet eis: vt venter teneat laxus. et debet cibus co-
rū preparari cū colatura fursuris: et si oporteat aliq̄ acci-
pere modicū de senē: qz valz visui. et diabolaginatū sūma
medicina est eis cū modico senē vel catholicon. vel mira-
bolani kebuli conditi: qz faciūt reiuuenescere. dicit Auic.
in q̄rto. Et ibi valent kebuli propter grossos humores in-
digestos rōne debilitatis caloriz: vnde sūt humidi accū-
taliter. S; notandū si vis impinguare eos. ppter bal-
neū p̄r calefacta ad ignē et malaxata et apposta et subito
post ablata attrahit sanguinē ad cutē. Et dō fieri balneū
impinguans post prandiu anteq; cibus cōplete digerat:
si non sit timendū de opilatione interiori: nec de apate. et
tunc yngatur cū oleo de lilio et iterato apponat et sic fre-
quēter. p̄r corp⁹ verberari cū paruis virgulis et leuiter:
et tunc fricari modicū cū oleo: et tunc emplm de pice erit
optimū et sūme: et istud faciendū est in magnificatione vir-
ge et alioz membroz: sed tunc dō esse balneū p̄ticulare: et
emplastratio p̄ticularis. Notandū qz senes demacra-
ti debent vitare acetū et acetosa qz demacrant. Silt facit
idē sūme accipere carthamū frequēter qd aliqui faciunt
ad laxandū. Tamē senes a senectute possunt facilius pa-
ti ieiuniū: s; a senio non: sed debent accipere frequēter et
modicum: quia sunt sicut lucerna parata extinctioni. Di-
cit Sal. p̄ma affo. cōmento illius: Senes facillime ferunt
ieiunium. Item dicit Sal. s. de regimine sanitatis. qz
ipsi debent vti diacalamēto diatricon pipereon pipere al-
bo et longo: qd sūme valet contra ventositatem: et cepe co-
ctum: et allia valent eis si sint consueti sumere. Sed non
dentur eis diuretica nimis cito post prandiu. et valent eis
pignocata piscicata cingiberatum cingiber conditum pul-
uis albus: et similia. Item diaciminum diagalanga pi-
ris si tussis sit: et diaris vel diayfopus diacalamētum in-
estare: sed alia in hyeme diadragantum infusus similiter
Item gentiana incisa similiter cū liquiritia et cingib.
est eis sūma medicina. Item salisamentū habeant de
cingib. et sinapi cū cinamomo aniso cubebis macis gario.
et similibus. Item de mentha petrosilio salua diptiba-
mo piretro anglicano potest fieri salsa viridis optima. Et
ista omnia valent in frigiditate et debilitate stomaci et in-
testinorum et contra ventositates. Et si singultus babeat
de repletionē vtantur aneto: et retineant anbelitum et po-
nantur calida super stomachum sicut catulus niger et ma-
nus calida: et emplastrum calida dicta prius. Et sic est finis
huius p̄mi libri Rose medicine. Deo gratias.

Explicit liber primus Rose medicine de febribus.

Lib. II. Rose medicine de vniuersalitate morborū
continens capitula. 23.

Quia sicut dictum est p̄us qz duo p̄i
mi tractat⁹ erunt de mor-
bis vniuersalibus: ideo sciendū quot mo-
dis dicitur morbus v̄lis. Dicit enī v̄litate
occupationis: et isto modo feb. est morbus
v̄lis. 2° mō dicit v̄lis v̄litate continentie:
qz cōtinet in se omne genus morbi: sic ap̄a

tumores idropis et podagra. 3° mō d̄ v̄lis v̄litate idif-
ferentie: et sic variolę scabies sunt v̄les: qz indifferenter in
omni pte corporis sunt. 4° mō dicit v̄lis v̄litate virtu-
tis sicut in sudore et talibus qñ cretice veniunt post signa
digonis: quādo. s. virtus dñatur per totum super materiā
morbi. 5° mō dicit v̄lis v̄litate corruptionis: et sic lepra ē
v̄lis. 6° mō dicit v̄lis v̄litate cause: qz est mater et cā fere
oium morboz: et sic reuma. i. ruens mā est causa multozū
morboz. et prius ē v̄lis: qz cā vniuersalis. i. morbi v̄lis vt
ethice. 7° mō dicit v̄lis indrūtia cause: qz pōt fieri a sio-
maco et cerebro: ab epate: ab intestinis: et sic fluxus ventris
est v̄lis. 8° mō dicit v̄lis v̄litate lesionis et sic epilepsia ē
v̄lis: qz ledit in paroxismo totum corpus: et appoplexia qz
priuat sensum et motū. 9° dicit v̄lis v̄litate maioritatis:
et sic dicit paralisis vniuersalis: quia cōtinet totā medie-
tatē respectu paralisis lingue vel digiti vel mēbz parti-
cularis. 10° dicit v̄lis vniuersalitate principalis: et sic morbi
cordis dicuntur morbi vniuersales: vt tremor sincopis: et
morbi capitis vt dolor. morbi epatis vt calefactio eius et
opilatio ei⁹: morbi testiculoz vt sterilitas. ii^o est vniuer-
salis vniuersalitate infectionis: et sic ictericia et morphea
et lentigines sunt vniuersales. 12° dicit vniuersalis vni-
uersalitate instrumētalī: qz cū omnibus membris quāst
colligunt: et sic morbi stomatici sunt vniuersales: sicut vo-
mitus indigestio ventositas et inflatio: et morbi similis in-
testinoz sicut colica iliaca: et morbi renū et vesice sicut la-
pis: qz sunt instrumēta vniuersalia et cōia toti corpori de-
seruiencia. 13° est morbus vniuersalis v̄litate totalitatis:
sicut tetanus est vniuersalis. i. totum tenens. i. totā partē
superiorē anteriorē et posteriorē. et per hoc distinguit iter
epistomū que est posterius tantū. vñ et epistomus: vt
anterior tantū vt p̄stomus. 14° dicit morbus vniuer-
salis. i. cōis: put distinguitur p̄tra morbū cōsimilē et offi-
cialē. et sic solutio continuitatis et vulnera et vlcera sunt
morbi v̄les de quibus dicit in 3° lib^o

Notandū qz in hoc sc̄bo dicit p̄mo de apostemate quo
ad eius humores. 2° quo ad eius situm interiorē prin-
cipaliter. 3° de apostematibus extra nascentibus vt sc̄ro
fulis vel glandulis.

Capitulum. I. de aposte- mate.		De dolore capitis.	
1 ^o	De idropis.	14 ^o	De calefactione epis.
2 ^o	De dolore iūcturaz.	15 ^o	De opilatione eius.
3 ^o	De variolis.	16 ^o	De sterilitate sexus hu- mani et p̄tinet tracta- tū de p̄m ^o muliez
4 ^o	De scabie.	17 ^o	De ictericia morphea et lentigine.
5 ^o	De sudore.	18 ^o	De vomitu indigestio- ne ventositatē et in- flationē stomachi.
6 ^o	De lepra.	19 ^o	De colica et iliaca.
7 ^o	De reumate.	20 ^o	De lapide.
8 ^o	De prius.	21 ^o	De spasmo.
9 ^o	De fluxu vētris ponē do eius causas.	22 ^o	De venenis que inter- ficiunt interiorē po- nendo signa et cāo.
10 ^o	De epilepsia et apo- plexia	23 ^o	
11 ^o	De paralesi.		
12 ^o	De tremore cordis et cardiaca et sincopi.		

no-
affo.
mē-
r. 7.
valz
iam
ma-
mor-
uto-
ates
ber-
a: fo-
ice: et
ing
ema
tridi
p̄p̄a
cum
ic cū
o: ci-
3° Je-
ma-
a. Et
et tūc
a: po-
acta
it su-
p̄rio-
iduz
icco-
lac
et nar-
quen-
enio
p̄ ve-
mcl-
mo-
to: fo-
circa
enau
o: fo-
ima-
ime-
m. ci-
iluz
s cau-
et sic
reus
ebet
simi-
ctat:
form-
as fu-
et cūz
S; d-
dio-
ne vi-
ddet
ni ca-
sint
ficu-
ino-
oia

De apostemate.

Capitulum

Apostema est tumor idem sunt secundum alios quosdam dicitur quod particula affo. 2° me. 34. in 2° meo illius. Si a febre tumor non exite in faucibus. Dicitur enim apostema a post 2° tumor. i. posterior tumor. i. tumor superueniens post dispendium. Vel dicitur prius tumor vel preter nam tumor ad dicitur pinguedinis supuenientis in toto corpore: que tamen pinguedo superflua non est membrum nisi superfluum: ut dicitur in 1° p. pericula affo. Dam. 2° me. 33. Diffinitur sic. Apsa est tumor preter nam. Alio modo sic. Apsa est egritudo posita ex malitia compositionis. i. p. p. l. o. n. i. s. et ex egritudine et figura: ista ponit Dely 2° pericula tegni. 2° me. 154. in commento illius ostendit. in tractatu de dicitur egritudine. Sed Avic. c. 5. fen 2°. dicit quod Apsa est morbus compositus in quo omnia genera morborum reperiuntur: quod est in eo malitia p. p. l. o. n. i. s. et compositionis: quod peccant in situ figura et egritudine: et est ibi solutio trinitatis propter repleones descendente parte a parte: quod nullum est Apsa nisi sit ibi malitia p. p. l. o. n. i. s. cum malicia Constantinus dicitur 8° p. p. tegni. c. 12° Hal. inquit: quidam flones de p. p. l. o. n. e mala nascuntur: ea tamen vocant sine ma. Dico sicut dicitur Ha. 5. pre affo. 2° me. 65° quod flegmon accipitur dupliciter. vno modo pro Apsa calido acuto ut plin de sanguine generato. Alio modo sumitur pro calore nimio vel intensione nimia: et isto modo accipit Constantinus: quod dicit quod membrum in isto flegmone ardore patitur atque rubore: et est quasi patiens sustinens se. Constantinus 8° p. p. tegni. vbi prius diffinit apostema sic. Apostema est grossitudo et inflatio quas de superfluis humoribus aliquod membrum patitur. Hal. 5° affo. vbi prius dicitur: omne Apsa tumor est vel grossitudine extra nam eminere. Et ideo quod tumor extra nam potest esse in omni membro: ideo quodlibet membrum potest Apsa. Quod in quolibet membro possit esse tumor talis. per Avic. c. 5° fen 2°. p. m. libri. vbi dicitur: quod potest extendi naturaliter per aduentum nutrimenti potest distendi innaturaliter per superfluum nutrimentum: omne membrum potest extendi quod nutritur: ergo potest distendi non naturaliter. Et ideo augmentum facit 3° can. fen 3°. c. de carabito. i. de frenesi. fen 7° de dentibus 2° ossibus ideo p. bando. Et ex hoc claudius quod cerebrum potest Apsa: Serapio dicitur oppositum practice sue: et Dely. c. 20. quod est humidum fluidum liquidum. ergo non retinet materias. Ideo dico quod ad Apsationem quatuor proprie requiruntur. i. fluxus superfluitatum ad membra. receptio earum et p. uatio. tumor vel inflatio. tria prima possunt fieri in cerebro. quartum non naturaliter: illud quartum est fortis male in Apsa. Dico tamen quod Avic. cedit ipsum in sui suba posse Apsa: hoc est verum: et quod viscosum et terrenum est: ideo satis retinet materiam ut Apsentur. Sed de corde est magis dubium: quod Avic. ponit fen 11°. terti libri. quod cor non tolerat Apsa. et Dely 2° pericula tegni in 2° meo illi. Ea que sunt cor ex diuersis speciebus. dicitur quod hoc morbus ante confirmationem doloris in corde. Ideo dico quod omne Apsa in suba cordis est mortale: ideo non tolerat confirmationem Apsa in eo. i. statum eius quod ante illud moritur. et ideo vocatur confirmatio mortis status eius vel finis augmenti.

Cause. Causa autem est humor ab alio membro veniens aut in eodem membro collectus. Ideo diuisio Apsa tria composita est. Causa autem generatur per viam deriuationis: aut per viam coctionis. 1° est de materia missa vel deriuata vel fluente de vno membro ad aliud. 2° est de superfluo nutrimenti collecto in eodem membro. 3° primus. i. fluxus vel motus materie de membro ad membrum fit propter sex causas. Prima propter fortitudinem membri expellere vel mandata. ideo Hal. ponit quod membra fortia mittunt sua superflua ad membra debilia: et nobilia ad membra debilia et ignobilia. 2° de morbo et accenti. c. 6° et 13° de ingenio. c. 2° et 13° p. nosticoz.

2° me. 22°. 2° propter debilitatem virtutis expulsiue membri recipientis. 3° est multitudo materie. 4° largitas pororum. 5° est defectio virtutis pascitiue. i. nutritiue et conuer siue in membro cui mandatur. 6° est: quod membra recipientia sunt supposita et subdita membro mandanti. Et istas causas sex ponit Constantinus 8° p. p. tegni. Et possunt poni due alie. i. motus membri recipientis et calefactio eius: quod dicitur Hal. 2° p. nostico. 2° me. 66. in 2° meo illi. Apsa et vesica in pede. et quod effusio materie vel humoris ad membra que mouentur et calefiunt est facilior. Et ideo ponit ibi quod ex parte sunt prius in iuncturis propter motum earum et propter amplitudinem locorum vacuorum in eis. Causa autem notandum quod ex parte est Apsa generatur per viam deriuationis: quod est ideo quod apostema expulsum creticit a natura cretice. et Avic. vocat ipsum adubelati. Causa apostematis generatur per viam coctionis est ex defectione virtutis pascitiue non perfecte cibum ad ipsum venientem digerentis. cuius superfluitas permanet et paulatim crescit quousque membrum impleat et extendat: et apostema generatur in membro secundum hunc modum. Quando malitia p. p. l. o. n. i. s. accidit quibusdam membris: aut impellit ad ea superfluitas ex membro fortiori eis: et non potest hoc membrum expellere eam a se nec digerere stat superfluitas ista in eo: et fit ipsa in eo per istum modum: sicut si trabatur sanguis vel aliud humidum ad membrum in tanta egritudine quod vene magne impleantur ex eo: sicut parue vene donec pertineantur ad minores oium per vias que sunt in eo: tunc quando sunt plene ut videtur refudat ex poris eorum ex locis vacuis quod implet ista loca vacua que sunt inter partes membrum: ideo est ibi solutio trinitatis. dicit Avic. 2° tunc isto facto est tumor preter naturam quod vocatur apostema. Si ergo p. bibeas eius expiratio accidit in vna vna rerum: aut ut in frigidetur aut putrefiat et digeratur et facit sanem. Ista ponit Dely. 2° p. te tegni. 2° me. 156. Idem ponit Hal. in libro de mala hunc diuersa. Causa apostematis sunt multe. i. sex in generali: 3° materiam sex: ex quibus sunt. i. quatuor humores aquositas et ventositas. De sanguine fit apostema quod vocatur flegmon. i. inflatio tumida: et per hoc distinguitur ab apostemate colicon quod est ibi inflatio: sed modicum tumida non acuta sed lata. Si ergo magis vincens sit sanguis tunc est flegmon. Si ergo magis vincens flegma quod deberet. i. 3° p. p. tione eius alio humoribus generatur tunc apostema molle quod nominatur dimia vel cinia vel pallus. Et si est vincens colera ruber generatur Apsa quod nominatur herisipilla. Si est vincens colera nigra adusta: tunc fit cancer ulceratus. Et si melia naturalis tunc fit scilicet. i. apostema durum. i. cancer non ulceratus. Et si sit sanguis grossus inflammatus vehementer adustionis generatur apostema quod vocatur carbunculus: quod ruber et carbo ignitus et est apostema compositum. Causa autem notandum est quod duplex est apostema: quodam est simplex aliud est compositum. Simplex est quod est de vno humore per dominium. Compositum est quod est de duobus per dominium. Et sicut dicit Avic. 4° can. fen 4°. c. p. quod sanguis autem est laudabilis: aut non. Et laudabilis autem est grossus: aut subtilis. Si est grossus fit flegmon qui accipit carnem et cutem simul: et est cum pulsatione. Si subtilis: fit flegmon qui accipit cutem solum: dicitur spina et non est pulsatio. Si sanguis sit malus et grossus sunt ex parte male et carbunculi et talia. Si subtilis malus: tunc declinat ad herisipillam. Et si subtilis non multum: facit flegmonem herisipillidem. Adhuc si subtilis valde facit herisipillam flegmonidem. Et ista sunt composita compositione humoralis: sed omne apostema est compositum compositione formalis: quod dicitur in se omne genus morbi de quibus fit vnus morbus. De colera sicut dicit Avic. quod sunt apostemata calida: 3° diuersificantur: quod colera quod est subtilis valde: quod grossa: quod grossa

forma: q̄ omnes sunt subtiles, sed s̄m magis ⁊ minus pōt dici q̄ colera est subtilis subtilior ⁊ subtilissima. De subtilissima fit formica deambulatoria aut corrosiva ⁊ ē in cute. De subtiliori que est grossior ista: ⁊ est magis intus q̄ in cute fit formica miliaria: ⁊ ē parua sicut formica magna: ⁊ caput h̄z sicut granū milij vel horobij: ⁊ est minoris inflātionis ⁊ resolutionis. De subtili que est grossa respectu ue ⁊ mala fit formica corrosiva: ⁊ si ingrossetur quasi sanguis fit herispila: ⁊ ppter subtilitatem suam nō recipitur nisi in cute ⁊ iuxta eam. Et oēs pustule calide sunt apostemata calida sicut variole ⁊ morbilli ⁊ ignis persicus: sed variole ⁊ morbilli sequunt̄ feb. sanguinis inclusam, sicut ad flōnē ⁊ herispilam ⁊ carbūculū sequit̄ febris: donec materia digeratur: q̄ ad omne apostema calidū sequitur febris si sit in membro nobili vel ppe. ¶ Sed Auerr. 32 colliger. ca. 2: dicit q̄ herispilarū sunt due species. vna ē herispila ruboria ⁊ videtur q̄ sit mixta cū sanguine multo ppter rubedinem: ⁊ nō facit. s. magnū tumorez ⁊ dolor nō est acut⁹. Alia est herispila formicularis ⁊ ibi plus dominatur colera: ppter ea inducit pustulas ⁊ corrosiōes. Et aliquādo apparet tantū in cute. Aliquando est fixa in substantia membri: ⁊ tunc est peior. Aliquādo est in cōcauitate membri interius: vt in stomaco vel intestinis ⁊ ledit operationes sine apostemate manifestor: si in stomacho sit est sitis febris cōtinua cum dolore purgitiuo sine timore ⁊ c. ¶ Adodo de apostematibus frigidis videndūz que sunt quatuor: flegmatica melācolica ventosa ⁊ aquosa. Apostematū flegmaticorū quedā sunt a flegmate subtili sicut pustule que sunt in nocte que vocantur filie noctis: ⁊ sunt albe lucide puriginosae: ⁊ sūt a flegmate subtili calido vel falso vel cum quo est pauca colera. Quedā sunt a flegmate grosso sicut scrophule: ⁊ iste nascunt̄ in carne glandosa sicut in collo ⁊ in ascillis ⁊ in inguinibus: ⁊ sunt ibidem ex apostematibus glandosis ⁊ sunt quātitas piri vel nucis: ⁊ de genere istorū sunt verruce de pedentibus: clauī molles: ⁊ glandule de flegmate sunt molles. Et quedam sunt de flegmate mediocri ⁊ erit apostema molle q̄ est sine dolore nō durū. dicit Hal. 4.ª part. t. 1. cōmento. 33. Cum tamen in omni apostemate sit solutio continuitatis: ⁊ mala cōplexio que est causa doloris. dico q̄ mala cōplexio subito veniens facit dolorez: ⁊ est solum causa cōiuncta: sed solutio cōtinui paulatina est causa doloris si sit a causa exteriori. aliter nō oportet nisi sit magna. vel est ibi dolor obtusus nō acutus nec tantus sicut de materia calida. ¶ Apostemata melācolica sunt triplicia in genere: durities vel sclerosio: cancer: glandule. ⁊ de genere glandularū sunt scrophule ⁊ nodi. ⁊ ista vltima sunt de flegmate caesato. dicit Daly 2.ª parte tegni in cōmento illi. Ex humoribus illius qui ppter naturam ⁊ c. ⁊ est cōmetū. 14. 7. Et ideo sunt duplicia: melācolica vel flegmatica vel pposita ex vtroq̄. sed ista differūt q̄ glandule sunt separate a membro in quo stant ⁊ inuolute in coopertorio ⁊ scrophule similiter: sed adherent cuti ⁊ nō substantie membri: sed cancer ⁊ durities sunt fixa ⁊ immixta in substantia membri: tamē differunt q̄ durities vel sclerosio est apostema quietū sedatum destruens sensum ⁊ permanens in membro in eodem statu cum quo nō est dolor. Sed cancer est mobilis ledens ⁊ habet radices in nexas membro ⁊ nō destruit ibi sensus nisi tēpus fuerit elongatū ⁊ mortificat membra vt videbim⁹ in 3.ª ¶ Sed apata dura quādoq̄ sunt sicut in principio. quādoq̄ apata sanguinea ⁊ flegmatica cōuertunt̄ in duritiem cōsumptio subtili. Sed nodus est vltimū in neruis ⁊ est masculinus magis in loco vno q̄ glandula: ⁊ eius tactus sentit̄ neruosus: ⁊ cum stringendo vel cōprimendo tangit̄ redit

ad locum suum. ⁊ accidit ppter labores ⁊ destruitur propter ponderosa supposita absq̄ cōpressionē forti sicut ppter plumbū. ¶ Apata aquosa sunt sicut idropis ⁊ ramex aquosa: ⁊ est hernia aquosa in testiculis. ⁊ aliquando est apostema aquosum in craneo vel in capite. ¶ Apata ventosa sunt duplicia: quia est eleuatio vel cacesia etiam est inflatio. Sed cacesia habet ventū in substantia membri admixtū: sed in inflatione nō: sed est separatus aggregatus nō admixtus membro. Similiter ad sensus est cacesia mollis: sed in inflatione est resistētia aliqualis. vt patet in vtre inflato. Ideo cacesia differt ab yndimia vel ymia q̄ est de flegmate: q̄ in flegmatico est penetratio facilis cum cōprimis cum resistētia. sed in cacesia non est resistētia: q̄ ventus admixtus itrat poros membri: ⁊ post tunc euanesceat. ¶ De temporibus quatuor apata s̄ sciendū q̄ habet initium augmentū statum ⁊ declinationē. Principiū quādo humor ad exteriora mouet̄ ⁊ apparet concavitas vel capacitas augmenti. Sed augmentū est cum capacitas augetur ⁊ extendit̄. Status est cum grossitudo ad magnitudinē peruenit tantū in quo esse debet. Declinatio cum incipit minui ⁊ declinari ⁊ maturat̄ post. ⁊ fit vel colligit̄ sanies: aut resoluūt̄ insensibiliter aut cōuertit̄ in durities. ⁊ isto triplici modo terminant̄ apata.

Signa mae apostemantis habent̄ per colorez dolorez ⁊ febrez cōcomitantē. ⁊ ex velocitate motus ⁊ tarditate ipsius: ⁊ ex tactu eius ⁊ ex cōpressionē sup ipsū cum digitis ⁊ vobis manus. dicit Daly 2.ª part. tegni. cōmento. 14. 5. ¶ Signa ergo flegmonis sunt rubor tumor ⁊ venarū in flatio mollities salus percussio siue pulsatio ⁊ color membri ru. n̄ pulsatio nō est nisi quādo apata est iuxta venam pulsatilez que est membri notabile. dicit Hal. 3.ª pnocti. cōmento. 31. ⁊ cōmento illi. Si vero in aliqua precorū pulsus fuerit magnus. Auerr. t. 4.ª colliger. sic dicit q̄ rubedo caloris cum forti calore ⁊ doloris magnitudo nisi membrū sit insensibile sunt signa apatis sanguinei. Sed si sanguis putrefiat tunc fit fistula que vocat̄ pma que est maioris inflammationis q̄ flegmon purus. ¶ Signa colericorū apatū sunt coloris citrinitas ⁊ humorū subtilitas ⁊ dolor fortissimus sine extensioe. Et formica deambulatoria hui⁹ generis est. dicit Auerr. in 4.ª colliger. Addi n̄ possunt durities punctura mordicatio arsurat̄ ⁊ vocat̄ ignis persic⁹ vel infernalis. persicus. i. partē secā ⁊ diuidens cōburendo: ⁊ vadit de loco ad locū deambulando. Et est formica purigo maior q̄ in herispila pura. sed n̄ herispila semp plus inflamat q̄ flegmō vt d̄r in patergni. ¶ Signa apatis flārici sunt color albus cū puatione doloris: ⁊ si cōprimant̄ ibi est mollities infla⁹ ⁊ tumor aparens ⁊ latus in radice. ¶ Signa apatis melācolici sūt doloris puatione color fuscus niger terreus ⁊ obscurus: ⁊ in tactu durities ⁊ liuiditas membri ⁊ ariditas: ⁊ h̄z venas in circuitu plenas humore melico similes pedibus cācri: ⁊ est in re cancer nō vlcera: q̄ de vlcera cācro dicit̄ in 3.ª hui⁹. Et durities est de cōueniētiōib⁹ significationibus apatis melācolici. dicit Auerr. fen. 2.ª pmi lib. doct. 3.ª. ca. 10. ¶ Si vero apata generant̄ per viam deriuationis sunt subito si per viā cōgestionis sunt paulatine. ¶ Si apata cōponant̄ erunt signa composita s̄m dominiū humorū. ¶ Si ergo sanguis magis dominef̄ verget color ad rubedinem non claras. ¶ Si ad colerā corruptā erit vergens ad rubedinē claram: vūmodo nō putrefiat in vltimo. ¶ Si flegma salsum: tunc verget ad albedinē cūz quādā citrinitate respectu colere mixte cū flegmate: q̄ colera ru. clara est: quia non miscef̄ alteri humoris. s. quādo est pura: ⁊ ideo auctores vocant coleram rubeam: ⁊ in flegmate falso semper est puritus: sicut patet in scabie.

angl. d

Si melancolia: verget ad liuorem ⁊ nigredinem: ⁊ est durities maior ⁊ grauitas ⁊ insensibilitas: qz si esset sensatio nō esset de melancolia pura. nec forte melancolia pura facit apostema: sed sanguis melancolicus grossus terrestris: qz melancolia pura nō nutrit: sicut arguit Auerr. de colera. qz ipsa nō facit se. nisi mixta cuꝝ sanguine vel flegmate: sicut nec facit apostema: quia eadē est materia feb. ⁊ apostematis. ¶ Dic̃ Isaac in vñis suis. Si apostemata sint de humoribus corruptis transmutatis in materiā veneni adusti sicut est in formica: carbūculo: antracem: noli me tangere: de quibus dicit̃ in 3° buius. tunc est ibi dolor fetor puritus vlceratio deambulatio liuor denigra: corrosio cauterizatio membri mortificatio escara ⁊ similia. ¶ Notandū hic qz āpata generant̃ in membris interioribus similia āpatibus exterioribus: sed quedam cito interficiunt ppter nobilitatē membrorum ⁊ vehemētiā febriū ⁊ doloris: sicut apostemata cordis: quedā tardius sicut āpata epatis renū splenis ⁊ stomaci. Sed quedā habent nomina p̃pria. vt āpata costarū vocant̃ pleuresia ⁊ pleuros costa ⁊ ista positiō quasi positiō iuxta costas sicut in diafragmate vel in lacertis. Qdā dicit̃ peripleumonion qd est apostema pulmōis. ⁊ dicit̃ aperi iuxta ⁊ pulmō quasi iuxta pulmōes vel in eo. Et apostema cerebri vel panniculorū eius dicit̃ frenesia ⁊ frenō diafragma et esset causa quasi cātus a diafragmate ⁊ in pleuressi: ⁊ vocatur arabice sirsē. Et apostēa carnis mollis thabauri. dicit̃ Haly 2^a parte tegni. cōmē. 145. ¶ Signa per que cognoscuntur āpata sunt quatuor que ponunt̃ particula 2ª tegni. tumor dolor lesio operationū ⁊ euentia. vnde ver sus. Hoc dolor ⁊ pars actio lesa docet. Sic vbi sit morbus docet dolor ⁊ actio lesa. s. partis infirmē. ¶ Pleuresia vera hz quinqz signa inseparabilia: sicut p̃z in cōmēto illius. Paroxisimos ⁊ cōsistētiās. vñ versus. Pleuresia est vera cum spirandi grauitate. i. malitia anhelitus. Continua febris tussis laterisqz dolores. Pulsus serinus superaddit̃ ab Auic. ¶ Et sciendū qz apostema dicit̃ calidū: qz sit de materia calida naturalr: ⁊ accidentalr caliduz: qz acquirit caliditatē per putrefactionē: sicut ponit Auic. 3^a cān. fen. io. ca. de pleuresi. ⁊ pmo cān. fen 2°. c. 5. ¶ Sed signa peripleumonion qd est āpa calidū in pulmōe: sunt pulsus vndosus: dolor intra spatulas: rubedo pomi maxillarū: inflatio oculorū: se. fortissima: difficultas anhelitus quasi ad p̃focationē. ¶ Signa āpatis epatis per hos versus habent̃. Mollis est pulsus: dolor est in pōdere: tussis Sic: calor varius egestio sanguinolenta. Vic cubat. i. iacet in dextra patiens aqua turbida iuncta. Extenuās facies lunati forma tumoris: ad modū. s. none lune. Et cōparat̃ hoc apostema epatis ad pleuresi: frigidā: ⁊ ista signa optime ponit Egidius in vñis suis in cōmēto illoꝝ versuū. Si calor est inopos sunt detrimenta salutis. In fe. continua minus est sine feb. verenda. ¶ Signa āpatis splenis sunt durities ⁊ tumor in altera parte tantū. Sed in opilatione ⁊ duritie sine apostemate est durities per totā regionem splenis. Est enī membrū splenis rarū oblongū in sinistra parte situatū ⁊ ad mundificandū sanguinem deputatū: licet Auerr. 4° colliget. de signis tēperantie epatis dicat auctoritate Aristotelis qz aliquādo reperit̃ epas in sinistra parte ⁊ splen in dextra. hoc tñ est de raro cōtingentibus ⁊ monstruosum. ¶ Si āpa sit in renibus: tūc est dolor ⁊ grauitas ⁊ se. cōtinua. Et si est in rene dextro: tūc ascendit dolor vsqz ad epas. Et si i rene sinistro descendit dolor vsqz ad vesicā. ¶ Si est in vesica: tunc est dolor in pectine ⁊ peritoneon ⁊ ascendit vsqz ad renes ⁊ mingit̃ vñna cum difficultate. Et si causa est calida est dolor acutus pungitiuus. Si frigida aggrauatiuus nisi materia sit

ventosa: quia tunc est leuitas ⁊ dolor deambulatorius de loco ad locum. Quid aut̃ sit pecten ⁊ peritoneon: ⁊ quid ipocundria: ⁊ quid inguina videndū est. Dicit̃ Hal. scda particula affo. cōmēto. 35. in cōmēto illius. In omnibus morbis que sunt circa ymblicum ⁊ pectinem ⁊ c. Pecten autē intelligi illud qd est inter virilia ⁊ vuluam ⁊ ventrem prout venter in tria diuiditur. s. in ipocundria ymblicum ⁊ pectine. Peritoneon dicit̃ a peri qd est iuxta ⁊ tonos. quasi iuxta tonantem: quia est iuxta anum. s. inter virgam ⁊ anum. Ipocundria sunt ex partibus vētris sub costis: ⁊ est expositio eius: quia est sub costis. vt dicit̃ pmo pronostici. cōmēto. 39. in cōmēto illius. Qz si in diem sexagesimum sic manserit ⁊ c. dicitur ab ipos sub ⁊ condros costa quasi sub costis. Sed inguina sunt partes ex vtragqz parte sub ymblico vbi coniunguntur coꝝe cuꝝ ancha vbi etiam nascuntur bubones inferiores: quia sunt emunctoria epatis: sicut aselle cordis. ¶ Signa exituraz. i. apostematū creticorū vbi colligitur materia faniosa: sunt quando morbus nō est acutus nec de humoribus calidis nec virtus fortis: sed me^o. ideo exiture sunt in morbis me^o inter egritudines perniciosas ⁊ nō malas vel saluas. Oportet enim vbi erit exitura qz morbus sit cronicus et qz humores sint grossi indigesti crudi: ⁊ non euacuet̃ sensibiliter materia: sicut Hal. innuit. 2° p̃noti. cōmēto. 65. tunc enim terminant̃ per exituraz vel paulatim per insensibilem dissolutionē. Et Hal. ponit 3° pronostici. cōmēto 27. quando humores sunt calidi nō est possibile vt sit virtus fortis. ¶ Sciendum qz sic debet intelligi. i. quando egritudo cuius humores sunt calidi debet terminari per exituram. non pōt virtus fortis: sed debilis aliquāter: quia si esset fortis terminaret̃ per fluxū ventris vel per sudores vel insensibiliter. econtra aut̃ sunt humores frigidi: ⁊ hoc est notabile. ¶ Sz signa sunt qz exitura erit vel terminatio morbi per apostema: si sit morbus in hyeme vel in sene. ⁊ si morbus duret sine aliqua crisi vltra 20. dies ⁊ sine euacuatione aliqua sensibili: ⁊ si infirmus alleuietur: tunc fiet terminatio: ⁊ apostema: ⁊ pars in qua plus est sudor apostemabitur. ⁊ si artaria in tēporibz vebementē percutiant ⁊ dilatentur ⁊ pulsant ⁊ est malitia anhelitus. s. frequens: tunc est expectandū apostema superius sicut in radice aurium vel in glandulis sub faucibus. Et si inferius sub ipocundrys vel in inguinibus sit cōfio fortis ⁊ dolor ⁊ inflammatio ⁊ in anchia signum est apostemationis inferius. Sed Pyppo. 4^a particula affo. ⁊ Hal. ibidem cōmēto. 31. ⁊ in duobus sequentibus. dicit qz in feb. artariosa in articulis: ⁊ circa maxillas fuit apostemata: siue sit labor absolutus qui est motus nimius siue spontaneus ex humorū repletionē interiorū. ppter raritatē illoꝝ locorū ⁊ mollities: quia motus trahit ⁊ feb. mittit superius ad loca debilia: quia sit fluxus ad partē debiliorem. vnde versus. Ad loca debilia superflua cūcta feruntur. Unde calor ⁊ defectio in motu materie causa sūt collectionis in apostemate. Dicit̃ Hal. ibidez qz membra volentia vel fatigata post crisin incōpletas vel fatigata in morbo vtrūqz apostemant̃. Et que sit crisis cōpleta dicit̃ Hal. pma affo. cōmēto. 20. vbi dicit qz crisis cuꝝ euacuatione sensibili est melior ea que cum apostemate ⁊ que purgat chimos nociuos qui sūt materia morbi: melior est sibi opposita: ⁊ que purgat de loco morbi ⁊ que est cum alleuatione corporis sequente. ¶ De pulsi apostematū sciendū qz apostema calidū ex sui specie: quia calidum facit pulsū serinū tremulū horripilationē vel locem. i. frequentē: nisi causa humectans cōcomitet̃: que phibeat serini p̃prietates. Et sū tēpora sua diuersa mutar pulsū: quia in augmento augmentant̃ ista accidētia

et durities augmentat⁹ ppter extensionem instrumenti. i. vene: et tremor augetur ppter dolores extensiuū. In statu accidentia augmentant⁹: saluo qd pulsus sit debili⁹. et si plongeretur sit formicans. in declinatione fortificat⁹ ppter exonerationem materie: et tremor minuit⁹ ppter dolorem sedatum. ista ponit Auic. c. de pulsū apostematū. Item 2. pmi li. Sed Auic. 4. colligit. ponit qd apostematū calidū est pulsus tensus ppter nām organū extendentē. paruos ppter durities et asperitatem organi. velox et frequens ppter recōpensationē fortitudinis quā amisit. ferinus qd virtus organū extendit: et qd est inobediens et ipsi⁹ partes nō equaliter distendunt⁹ ob hoc vna alteri resistit: et ideo assimilaf motui ferre. Sed apostematū colericorum pulsus est spissior sanguineoz pulsus ppter fortitudinem caloris eozus: et magis declinat ad serinū eo qd colera est sicci⁹ sanguine: et tamē membz indurat. Apostema molle pulsum facit vndosum. et si fuerit valde frigidum ipm faciet tardum et rarum. et ideo dicit Auic. qd apostematū flegmaticoz est pulsus paru⁹ rarus et tardus ppter frigiditatem et virtutis debilitatem: nec est ferinitas ppter humiditatem. Sed apatus melancolicoz pulsus est durus et asper ppter siccitatem: tardus rarus serinus ocultus ppter frigiditatem et virtutis debilitatem. serinus. i. cordosus sicut corda tenfa inequali: vel qd partes quedā sunt duriores alijs. Apostata fm membra in quib⁹ sunt variat⁹ pulsus: qd in nervosis membris fit maior durities et ferinitas. in ventosis auge⁹ magnitudo et fortitudo vel vehemētia: et maxie si sint artarie ibi sicut in splene et pulmone. Et membra humectata et leuia faciūt ipm vndosū sicut cerebrū et pulmo vbi est mollities vndosa sūt in vndis aquarū: tñ per accidēs mutatur ad aliud: vt apā pulmonis facit pulsum tremulū: et apā epatis facit vinctualē. i. lubricum et vndosum: et per consequens latum. Apostata renū facit stranguralē. i. guttaris percutientē sicut est in stranguria vbi mingit guttatim. Et apostema mēbz fortis sensus sicut stomachi et diafragmatis facit spalinofum sincopizantē. Item apata facientia se. mutat pulsū in toto corpore fm nām illius feb. et sunt ista que sunt in mēbro nobili vel magno valde: sed ista que se. nō faciūt mutant ipm nō in toto: sed in mēbro in quo sunt nisi per accidens rōne doloris totū corpus perturbāt sicut in epistimris vbi colligit materia multa: quare exitura est apā magnū ceticū in quo colligit materia expulsa: ita qd curaturat conuertit ferinitatē ad vndositatē magnā. sed velocitas et frequentia minora ppter caliditates extraneas ibi quiescentē rōne maturationis. Sed apā qd non facit sanem nō bz calorem extraneū sicut a ventositatē: aut a duritie factū. Sed mēbra interiora nobilia apata faciūt se. et sunt quedā que visibiliter apparēt sicut cerebrū epistomachus intestina gracilia splen renes vesica vuluva. Diocere aut oportet nunc de vrina. Sciendū qd vrina bivcolor liuens superius vel karopos: inferius inopos: et etiā liuens sine appositione man⁹ apā significat. Et si est sicut subiugaliū: tūc apostema capitis: et cum circulo ignito signat apā in proza. s. frenesim. cum spissitudine et aquositate signat litargias. s. apostema in puppi capitis. Sz vrina rubicūda vergens in colore inopos spissa in substantia obubrata infusa manifeste liuens superius cū spuma crocea apostema calidū epatis signat. Sed vrina karopos superius inopos inferius apā frigidum epatis signat: vel vrina turbata et in parua quāritate et cruda apostema frigidum epatis significat. Itē vrina spissa in substantia in colore tincta colore non liuido sicut est in quottidiana cum cōtentis in mediō vrine granulosis strillantib⁹ vel traslucenrib⁹ signat apostema stomachi de flāre. Itē

vrina remissa in colore subtilis in substantia radiosa cū cōtentis adustionibus vel cinerosis in fundo signat apostema et opilationē splenis. Sed vrina nigra et inopos in principio egritudinis mortalis ē: signat apostema vtriusq. rimum in renibus: si in parua quāritate veniat. et si in magna signat nocumētū splenis sinthomatice purgati: si patet frequenter studentib⁹ et diu sedētibus vni lateri se apodiātibus: et maxime versus lapides frigidus vel murum frigidū in ventre replet⁹: et cum pauco somno et cum dieta melancolica: et est vrina talis in principio morbi mortalis: tam in tēpore longiori qd si esset in parua quāritate. vnde breuiter color inopos in substantia spissa manifeste liuens apā epatis signat. Item si erit color kianos cōpositus quasi ex albo et nigro et rubeo signat cur cōtentis trūbosis vlcerationes apostemofas in vesica. Et si fuerit barene rubee signat nocumētū renū: tñ aliquādo barene ru. sunt aliqñ de adustione sanguinis in venis: et tūc est vrina tincta. et si sint de renibus: tunc vrina non est multum tincta: sed magis alba attracta ab eis anteq. digeratur: et cur hoc de sanguine: sunt molles de lapide nō sicut est cōter de renibus materia lapidum.

Pronostica. Pronosticatio circa generationem saniei fuit feb. plusq. facta sanie: dicit Hippo. 2. parti. affo. et Hal. li. de temporib⁹ vniuersalibus morbi. doct. 2. c. pmo. et maxime si cum hoc saniea exeat. Item apostematū quedā terminatur in. 20. die quedā in. 40. quedā in. 60. dicit. 2. pronosti. cōmento. 57. Item sciendū qd apostemata calida in mēbro calido terminant in. 20. die: sed calida in mēbro frigido vel in mēbro calido terminant in. 40. sed frigidū in mēbro frigido in. 60. et debent cōputari a die pma qua incipiunt bec accidentia et sunt fortiora et praua plus qd prius. s. rigor grauitas feb. vehemens plusq. fuit: et tunc expecta rupturaz apostematū ab illa hora in die. 20. vel. 40. vel. 60. Item apata exteriora si subito delitescit et occultent vel resoluant materie insensibiliter: vel redit ad interiora ad collectionē faciendā in visceribus: et hoc est malū et periculosū: sed si redeat ad interiora: tunc remanet se. sicut prius. et accidētia ista alia mala in anbeliū et similia manent nō sedata ab illa occultatione: ita qd in nullo alieuiatur patiens: sed si resoluat tunc cessat febris et patiens alleniat⁹ totaliter. Propter hoc notandum qd cause quare resoluūt apostema insensibiliter cito et quasi subito sunt quinq. s. subtilitas humorū et raritas membrorum: liditas aeris continētis: virtus medicine administrate: et fortitudo et vehemētia virtutis infirmi: sicut dicit Hal. 2. pronosti. cōmento. 68. Item omne apostema magis in hyeme qd in alijs temporibus enenit et diutius morat⁹: et si sanaf non recipiat. dicit Hippo. 3. pronosti. cañ. 36. et loquit⁹ de apostematibus ceticis: que sunt plus ab humorib⁹ frigidis. Et ideo quia in hyeme talis humor abūdat plus ideo tunc plus fiunt et tardius resoluunt ppter frigiditatem humorū et aeris continētis: et tardius recedunt: quia motus humorū frigidoz est difficilis valde. Item apostema in mēbro principali sine dolore naturam ibi dimisisse regimen signat. et maxime si ex co. rub. vel ex sanguine est: qd raro fit. s. de illis humoribus calidis sine dolore. dicit Dani. pma affo. 31. affozismo. Et dicit Hippo. pmo pronosti. cañ. 40. qd apostema durū cur dolorē. s. acuto horrendum est: ad differentias melancolicis: qd est durum sine dolore acuto: sed solum grauiat. Item apostema sub vmblico raro transiit in sanem ppter loci frigiditatem. Et si super ventrem vel ipocnēdriū sit apostema: cuius caput est sicut figura pinee: nec est latum inferius: et melius qd latum non habens caput

angl. d. 2

acutum: quia significat fortitudinem virtutis expellētis
saniem ad extra: et quia sanies non corrumpit locum magnus
ex corporibus que ipsa corrodit et mortificat. ¶ Item in
bubonib⁹ sunt omnes se. male: excepta effimera. dicitur
4.ª particula affo. licet Hal. dicat. io. megategni. quod omnes
feb. apostematum sunt putride necessario. dico quod non nisi
loquendo de putredinibus que fiunt ratione apostematis
postquam incipit putrefieri et etiam sanari: licet habeat intel-
ligi de apostematibus membrorum principalium: sed in pnci-
pio bene potest sequi effimera non vera. et ista est aliquando
causa putride et causa effimere: sicut dicit Isaac. y. fe. ¶ Item
tunc mutat apostema lateris in apostema pulmonis et fre-
quenter in litargiam est malum. econverso est minus malum.
Dicit Avicenna. z. fen. pmi. doctrina 3.ª. c. io. cum mutat apo-
stema de membro nobili ad membrum ignobile est bonum:
non econverso. vel ad membrum quod non bene tolerat est
malum. ¶ Notandum tamen quod multotiens facta sanie fit
febris et tremor: propter exituram materie rumpentis et mor-
dicatis cutim. cessant tamen ista que fiunt ratione saniei ebul-
lientis maturande. ¶ Item apostema in principio curari
potest: sed cum difficultate: sed postea non: quia infra. is. dices
sequitur idropis: et tunc non discernitur durities: et talis idro-
pisis est incurabilis. ¶ Notandum quod apostema in gibbo
epatis terminatur tripliciter. primo per fluxum sanguinis na-
rium. 2.º per sudorem. 3.º per vias yrimales: sed apostema
in sima vel in peccitate epatis: quod idem est: terminatur vtrius-
que. primo per fluxum ventris. 2.º per sudorem. 3.º per vo-
mitum. ¶ Item fluxus ventris in apostemate epatis ma-
lum. ¶ Similiter si apostema splenis mutetur ad apostema
epatis pessimum. ¶ Item apostema calidum in carnosio lo-
cis terminatur in dissolutione sicut acuti morbi in. i. 4. die-
bus. quia natura carnis rara est: tenera: humiditati victa:
sed in nervis et cordis tarde colligitur et tardius dissolvitur.
quia quanto ad collectionem tardiores et duriores: tanto
ad dissolutionem tardiores: dicit Hal. 6.ª particula. affo. co-
mento. 4.º. sed Jfido. dicit 2.ª parte affo. Dam. comen. is.
quod de facili advenit de facili recedit. ¶ Item omne apo-
stema factum ex directe contraria est pessimum: quia multi-
tudo materie et possibilitas eius significant quod natura non potest
regere propter contrarietatem: et hoc innuit Hal. 4.ª parte
affo. comento. 37. morbus habens multam et diversam ma-
teriam longior est habere vias quam una sit multa: quia
natura non potest in parvo tempore multam et diversam dixe-
re. Et debet illud intelligi de morbo composito ex mate-
ria calida et frigida comparando ad partem calidam facientem
morbum: non comparando ad morbum factum de materia com-
posita parti frigide: sicut quotidiana simplex longior est
quam tertiana nota de colera et flegmate. ¶ Item omne apo-
stema de materia adusta sicut antrax formica carbuncu-
lus et similia sunt pessima et mortalia. et si fuerint cum fe-
bre raro aliquis euadit: ideo errant illi qui magnas pustu-
las aperiunt ante maturationem. Et si fuerint in loco dire-
cte ex opposito cordis aut prope: est mortale. et si subito eua-
descent sine alleviatione est mortale. ¶ Item omne aposte-
ma quod ante septimam diem emittit saniem vel virulentiam
nisi rumpatur violenter est mortale: quia natura non potest
materiam apostemosam cito digerere digestionem rei ex-
tra naturam: quia nulla est digestio quam natura facit in prin-
cipio. si tamen multa bona appareant adhuc sunt vitæ poli-
centia: dicit Hippo. z. pncipi. can. 55. ¶ Item notandum
quod sunt illa bona signa et sunt multa: sicut fortitudo virtu-
tis que sunt robur et constantia egri: spiritus bonus: facilia
expulsio materie morbi: equalitas totius corporis in ca-
lore et mollitie: neque est sitis: et yrina et egestio et sudor et so-
nus bene se habent: tunc pa. euadet. in omni morbo mate-

riali contraria istorum sunt mortalia. unde versus. Ut
levitas mens somnus spiritus ictus. Prestant infirmis veri-
sima signa salutis. Et sunt vis. i. virtus fortis. levitas. i. al-
leviatio post signa digestionis. et species caliditatis et frigi-
ditatis equaliter in corpore: non frigus in una parte et ca-
lor in alia. neque inequalitas in lateribus et ventre de dolo-
re et tractabilitate: sed species consilii et ynisformis. Ad es-
santia. i. non alienata. ideo 2.ª affo. In omni egritudine con-
fortari mente et bene se habere ad oblationes bonus est.
Sonnus scilicet bonus et quietus non interruptus cum ima-
ginibus terribilibus. Et spiritus ictus. i. percussio fortis in
pulsu apparens: quia si non percuteret fortiter vel si non ap-
pareret: esset signum malum. licet Avicenna. ponat 4.ª can. c. z.
fen. 2.ª. Quanta timorosa signa vidimus de profunditate
somnia et calu pulsus et abscessione sudoris: perducere post
horas ad crifim completam. Hoc est tamen rarum: et ideo
sunt tunc signa dubia nec potest medicus certe pronosticare:
sicut est sepe in acutis. Ideo dicit. z. affo. 15. Accutior mor-
borum non sunt certe pronosticationes neque intentiones
mortis. Vel aliter exponitur ictus. i. cibi in ore quod posset
patiens bene masticare cibum et dentibus percutere et transi-
glutire bene et ordinare: quia tunc bene se habet ad obla-
tiones. et hoc est semper bonum. ¶ Item omnis pustula
et omne apostema quod apparet et recedit est malum: nisi fue-
rit in homine consueto ad hoc in sui natura. ¶ Item peius
est quod ad se. acutam sequatur apostema titillorum et extre-
mitatum quam quod precedant apostemata et sequatur talis fe-
licet vtriusque sit malum. ¶ Item apostema in radice auris
quando non maturatur cum saniositate est malum. aut quan-
do non sequitur aliqua de evacuationibus fortibus: vel quod
non sequitur euacuatio. Similiter cum accidit exitura et re-
liqui bu. sunt indigesti non est fiducia in maturacione: quia
frequenter apparet declinatio: et tamen moritur. ista ponit
Avicenna. 4.ª can. fen. z. tractatus pmi.

Cura apostematum variatur secundum variationem temporis
eorum: quia in principio debent poni repercussiva:
in augmento cum iam augmentantur dilatantur ponantur
repercussiva cum maturatiis: plus tamen de repercussivis.
in statu tantum maturatiis vel plus de eis et minus de re-
percutivis vel equaliter. in declinatione tantum resolutiva.
In principio repercussiva sunt apponenda in apostemate ca-
lido: nisi in istis casibus. scilicet quando est manifesta plenitudo
vel repletio corporis quo ad vasa. Et 2.º quando est plecto-
ria corporis. i. repletio humorum malorum quo ad virtutes.
3.º quando est venenosa ut in antraxe et carbunculo: imo
debet magis trahi extra. 4.º si sit apostema vicinum ad
membrum principale: ut in subscellis et in titillibus vel in
emuntorio aliquo membri principalis sicut in guinibus
bubonibus. quod dicit Avicenna. fen. 4.ª pmi libri. c. 25. Interea ibi
non est cura apostematum illorum ut ea refrenemus: sed ut aug-
mentemus: quia non curamus nisi de illo quod membro pnci-
pali est melius: et timemus si repercusserimus memum quod re-
diret ad membrum principale: quod esset malum forte inco-
rigibile. 5.º si virtus sit debilis non est repercutiendum sicut
in coalescentibus senibus pueris mulieribus et pregnan-
tibus. De coalescentibus ponit Dam. et Jfido. pma par-
ticula affo. comento. 29. De pueris 2.ª particula. comento
is. De senibus ibidem 2.ª et 3.ª particula affo. comento. 66.
Dicit notabiliter quod repercussio in apostematibus impe-
ditur tripliciter. aut ex parte humorum si sint ex humo-
re venenoso: aut furioso: et hoc est de qualitatibus peccatis vel
substantialibus: tunc est repletio quo ad virtutem: ut dictum
est. Vel de humore peccante secundum quantitates: ut quia est
multus et replet quo ad vasa. et non debet tunc fieri reper-
cussio: quia ut dicit 3.ª particula regni. can. is. ¶ Si velis

reducere vel cogere qd est in fluxu: non recipiet plenum existens corpus. Et ex parte virtutis si ipsa sit debilis nō debet fieri repercussio maxime virtus expulsiua. Ex parte membri in quo natus est apostema: sicut si sit iuxta mēbrum principale vel in eo vel in suo purgatorio. 6° si apostema sit per viam cōgestiōis. 7° si sit in iuncturis. 8° qz sit in ano: quia ista duo sunt emunctoria totius corporis. 9° si sit apostema de causa forēsi. s. primitiua. 10° si materia sit grossa. 11° si sit apostema ceticū nisi fluat ad mēbrum sensibile ⁊ notabile vt ad oculos: qz debet duci materia in crisi per cōuenientes regiones. vnde versus. Prof sitis frigus cōgestio copia purgans. Nobile plectorizū crisis post hancqz resurgens. Et senti⁹ senex puer ⁊ prope nobile dura. Et furiosa virus in iuncturis ⁊ ano. Causa forēsi in his castibus nunq̃ retropellas. Nec anteq̃ tu purges nec postea. Sed tamē in cunctis alijs purgato corpore pelle. id est repercussione facias.

Cura aposte. calidoz in speciali consistit in duobus. s. in euacuatione materie facientis apostema: ⁊ in remotione male cōplexionis. ¶ Sed qz apā calidum est sanguineum vel putridū: sed illud est per accidens: vel coliricum: dicit Auer. ¶ Sciēdū qz in sanguineo ⁊ putrido sanioso plus necessaria est euacuatio: sed in colerico magi necessaria est alteratio. sed quādo apostema ē in fieri ad iungit̃ tertia itētiō ad remotionē cause aūris. dicit Auer. in 7°. ¶ Pro quo sciēdū qz apā hz causas antecedētes sicut repletionē: ⁊ causas primitiuas. s. exteriorē vt est causa percussio aut morsus animalis. Et que sunt ex causa primitiua qnqz sunt cum corporis repletio: quādoqz sine: cum semper sit repletio particularis in mēbro apostemato. que repletio particularis ibi cōtingit ex sparsione materie ad mēbrū. que fit aut ppter repletionē totius corporis: aut mēbrū alicuius vicini repletionē: vel fortioris expellētis suas supfluitates ad debile. ⁊ ad hoc iuuat colligantia mēbroz adinuicem vel patentia viarū. Et aliqñ causa attractionis materie ad locū apostematis est mala cōplexio calida eiusdē mēbrū: qz calozis est propius attrahere. ⁊ aliquādo est cā dolor fortissimus illius mēbrū. ⁊ dolor facit hoc: aut ppter malā cōplexionē que generat dolores: aut ppter malā cōplexionē que fit ppter supfluitates motus virtutis expulsiue: cū supfluitates expellit: sicut innuit Hal. 5. affo. cōmento. 53. Mala complexio que est causa attractionis aliquādo est ppter cām ex trinsicam sicut ppter humorē mordicantē ⁊ similia: aut ppter ventositatē extensiuā: aut ppter superfluum repletionem: quā generat mēbrū per vias congestionis. s. ex superfluo nutrimentū sui. ⁊ debet dici qz dolor trahit: quia est causa quare natura mittit ibi materiā ad nouum expellendū: ⁊ ita nocet per accidens. ¶ Si igit̃ causa attractionis sit repletio: ⁊ sit ibi ppter multitudinē sanguinis fiat flebotomia. Si ppter malitiā alterius humoris: tunc per farmaciā vel per vomitū. Si per vitriū: vitriūqz fiat. ⁊ fiat attractio per partē oppositā. s. per viam apostemati ppinquā. sicut si esset. grā exēpli. ophthalmia in oculo qd est apostema calidū: tunc ventose cū scarificatione in fontanella colli sūme valent: qz euacuant mēbrū apostematū ⁊ trahunt materiā ad oppositū diuertendo. ¶ Si igit̃ Daly 3^a particula tegni. cōmento. 168. Dicit qz si apā sit in manu dextra trahat sanguis ad manus sinistrā: ⁊ econuerso. ⁊ si est sursum trahat deorsus sanguine ex latere qd est in directo ipsius: ⁊ si est ante trabe retro: ⁊ econuerso. ⁊ ideo Auer. fen. 4. pmi lib. c. 32. Nō debes euacuare fm duas diametros. Auer. tñ in 7° colliget. ca. de cura apostematū calidoz in fine dicit sic. qñ nō est repletio f3 vasa: tunc bonus est qz trahat fm oēs oppositiones: ⁊ fm

duas diuersiōes vel diametros. Dico quādo nō ē plectoria totius competit euacuatio per oppositam partē fm duas diametros: non ppter euacuationē cause egritudinis nec ppter diuersiōes nec deriuationē: sed ppter remotionem plectoriz. vel nō debet fieri euacuatio per partē oppositam fm duas diametros longinquas: tamen fm ppinquas bene potest: vel quando virtus est debilis nō debet: sed quando est fortis bene pōt: dūmodo non sit distantia nimis magna. ¶ Si igit̃ corpus sit plectoriz: fiat euacuatio cum flebotomia si possibile est: aut per vētosas ⁊ scarificationes super canillas: aut per medicinā euacuantem humores vincentem: aut per fricationem ⁊ exercitiū fm qz exigit dispositio: ⁊ tunc debet fieri diuersio ad oppositū: sicut si materia est in manu dextra portare pondus per horam in sinistra ⁊ econuerso: ⁊ si est sursum: fricare ⁊ ligare extrema deorsum: ⁊ illud diuertit sine euacuatione. ¶ Sed diuersio cum euacuatione est cū flebotomia vel scarificatione: vt dictū est in parte opposita directe. Deinde debet mēbrū cōfortari cū stipticiis ⁊ frigidis: vt superfluitates nō recipiat. ⁊ hoc debet fieri corpore existente vacuo: aliter materia repellere de mēbro ignobili ad mēbrū nobile. ¶ 4° debet fieri euacuatio de mēbro apostematis: nō dum corpus est plenum: qz attraheretur ad locum plus: sed facta euacuatione prius iam dicta: sicut de apostemate sanguineo cum apertione ⁊ de cerebro per sternutationes ⁊ gargarismata: ⁊ vnum quodqz mēbrū pro maiori parte reperit̃ habere duas vias per quas purgari pōt. dicit Auer. in. 7. c. de cura apostematū calidoz. sicut stomachus per sub ⁊ supra. tamē si materia sit in inferiorib⁹ cū clisteri ⁊ farmacia euacuare debemus: ⁊ si in superioribus per vomitū: ⁊ si sit extra cum sudore vel euacuatione facta per scarificationē. ⁊ apostema epatis per fluxū sanguinis nariū: qz isto mō vt plurimū ceticat. ¶ Dicit Auer. qz ipm nō cōstringit: vt dicit ca. de euacuatione mēbroz pncipaliū: qz apostema gilibi epatis debz euacuari per vīnā: ⁊ in cōcauitate per itē vel per stomachū. Ista igit̃ est cura apostematū calidoz in pncipio. Tamē Hal. innuit. ⁊ Daly 3^a par. tegni. qz apostema curabile aut est in corpore plectorico: tūc opz prius euacuare totū: aut est in nō plectorico: ⁊ tunc curatur per reductionē aut per euacuationē. Per reductionē tripliciter. aut expellēdo per repercussiuā ⁊ hoc subito: aut quia alia mēbra trahunt ad se subito: aut qz mēbrū cōfortatum ad alia transmittit: hoc paulatine vel successiue: ⁊ Daly dicit qz ista sunt per pullū vel per tractū vel per transmissum. Si per euacuationē hoc dupliciter. aut per insensibiles sicut per euaporationes sicut per medicinas aperitiuas: aut per euacuationē sensibilem: vel per scarificationem ⁊ flebotomiā vel solutionē. ¶ Ex istis oritur dubium si in flegmonibus de sanguine cōpetunt repercussiuā. De sic videt̃ per Hal. ⁊ Daly 3^a particula. tegni. vbi ponit generationē apostematū de sanguine. ibi. Sufficit autē in exercitio. ⁊ statim post ponit curas per repellentia. Similiter Auer. 4. can. fen. 3. ⁊ fen. 4. pmi lib. c. 25. Oppositum dicit Hal. 23. partic. megategni. Curatio apostematū calidoz si abundantia nō fuerit in corpore negqz mali humores: est facilis: nō enim cōueniunt illis nisi que calefaciunt ⁊ humectant cū medicina mollicatua ⁊ dissolutiua. igitur nō repercussiuā. Solutio. tale apostema aut est in via generatiōis ⁊ fieri: aut ē factū ⁊ cōfirmatū. pmo mō cōpetunt. 2° modo nō. Vel aliter si mā est subtilis cōpetunt repercussiuā. si grossa nō. ⁊ sic dicit Lōtan. ibidē. qz trāstulit ⁊ abbeniabit megategni. Vel aliter. materia aut fluit de nobilibus ad ignobilia aut econuerso. Si pmo modo nō cōpetunt. Si 2° modo sic bene cōpetunt.

angl. d 3

dura. ⁊ sanguis leporis calidus super apostemata calida. Auicē. dicit ista cañ. 2. cap. de sanguine. ¶ Itē steruus vaccinum cum aceto super exituras calidas positum se dat eas. Et istud steruus valet in apostematibus que sunt post aures. ¶ Itē armoniacum maturat apostema calidum: tamen ipsum est calidum. ¶ Itē latus armenū ⁊ bolus confert apostematibus pestilentialibus ⁊ bibitu ⁊ illinitum: ⁊ pibet ambulationes purridorum morborum. ¶ Itē stella terre que est quedam mucilago iacens super terram: prohibet apostemata calida in principio. ⁊ hoc est quoddam de meis secretis. ¶ Itē sex yrine valet super apostema calida: ⁊ super herisipilam. dicit Auicē. in 2. cañ. ca. de fece seu de yrina.

Circa apostemata frigida sciendū est qd si corpus est plenum enacuetur euz medicina purgante humorē peccantes. Si flegma sit: cum diatubrit precedēte digestionē cum oximelle diuretico. Si melancolia sit: cum diatene precedente digestionē cum oximelle squillitico ⁊ simplici vel cum diabozaginato acuito cū sene vel cum lapide lazuli bene loto. Deinde ponantur reperculsiua que sunt spica nardi abs. folia caulis nux muscata coriandrum portulaca rose. Deinde maturatiua: que sunt apium fenugrecum semen lini ireos radix lily mel oleus antiquum carice vne passe liquoritria dactili. ista sunt precipua in materia flegmatica. Sed in materia melancolica sunt. fauena ipericon oleum de lilio oleum de amigō. isopus humida dialtea. ista sunt maturatiua: nec cōpetūt hic reperculsiua. Resolutiua sunt glans cum adipe porci salita. ⁊ isopus humida resoluit apostemata dura cum ex ea fit emplastrum ⁊ oleum de lilio. similiter medulla cruoris arietis aut vituli cum modico armoniaco sūme valz. qz medicine multum resolutiue resoluunt subtile ⁊ grossum dimittunt. ¶ Itē lapis molaris sumat ⁊ igniatur ⁊ aspergatur aceto ⁊ sufficienter suffumigetur apostema durus melancolicus: ⁊ maxime in splene sūme valet: quia acetum est cibus ⁊ medicina spleni. dicit Auerr. in 7. ⁊ in canticis Auicē. c. intitulato: remedia virtutum medicina rum secundarum simpliciu. ⁊ pmo maturatiue ⁊ mollicatiue. ⁊ scda particula practice canticoruz: vbi dicit qd ex maturantibus est farina cocta in oleo. ⁊ dicit post qd molificatio est a calore fortiori qd habeat mēbzū in quo molificatio intenditur. nō tamē debet esse vltra 2. gradus. Et sunt molificantia que resoluendo subtile ex humore non putrefaciunt residuum. ⁊ sunt que dissoluant qd est inuiscatum ⁊ congelatum in membro preter qd subtile dissoluant ⁊ consumant: ⁊ resoluunt. ⁊ hoc est a tota specie si cut galbanum armoniacū bdelinz storax ⁊ medulla tibie ceruine: ⁊ armoniacum est fortius bdelinz: ⁊ ista sunt dissolutiua. ¶ Ista est medicina mea specialissima ad omnes tumorem ⁊ durities siue in epate siue in apostemate siue in genu siue in testiculis siue alibi sicut expertus fui frequenter. Accipe radices busci fac bullire bene: postea pista assungias ⁊ parum de saluia: ⁊ inde fiat emplastrum: omnem tumorem ⁊ duritiem tollit. ⁊ Hal. in libro de dina midysa ponit eam. ¶ Itē resolutiuum in apostematib⁹ flegmaticis. Accipe nasturcium euz aqua ⁊ sale: ⁊ est optimū. ¶ Itē fenugrecū resoluunt apostemata flegmatica ⁊ dura facto emplastro de eo ⁊ de oleo de camoi. ¶ Itē armoniacū dissolutū in aceto vel in vino idē facit. ¶ Itē si apa melancolicum vlcere valer medulla vel nucleus nucis maioris masticata ⁊ posita super locū lesū.

Circa apostemata dura epatis ⁊ splenis notandus qd nō debet poni acetuz: qz epas pōt de facili induvari. ⁊ dura apostemata in eo sunt diffi⁹ ad curandū: ⁊ maxime si inueterent: sed cura eorum est cum reubar⁹ spica

assaro costo squinanto ⁊ similibus. ¶ Itē isopus sicca resoluit apostemata dura bullita cum vino: ⁊ maxime in splene. ⁊ cum hoc radix capparis ⁊ scolopendria cum aromaticis sicut ciamomo ⁊ calamo aromatico sūme valēt. inio calamus aromaticus datus cū nuce muscata ⁊ vino ⁊ masticis ⁊ oximelle diuretico vel simplici curat apostemata stomaci. ¶ Itē arbor lauri confert aparibus splenis ⁊ epatis. ⁊ decoquit in feb. in aqua endiuic: sine feb. in vino. ¶ Itē. B. succoruz radices ebuli foliorum porri absinthij senationis herbe de violis añ. ⁊ decoquant euz aqua succi isti vsqz ad consumptionē aque: ⁊ tunc liquefiat assungia porcina vetusta cū aliquali pondere mellis de spumari. ⁊ ista simul cum succis misceant ⁊ infundant super herbas cum farina lini ⁊ decoquant vsqz ad spissitudinem ⁊ calidum frequēter superponat. istud quālibet collectionem durā ⁊ frigidā ducit ad saniem. ¶ Itē folia caulium rubeorū terant cum assungia porcina vetusta: ⁊ obuoluant stuppis: ⁊ decoquantur sub cineribus vsqz liquefiat pinguedo ⁊ superponat in causa frigida ⁊ calida. dicit Rogerius. ¶ Itē cepe coquat vel frangatur euz butiro vel assungia ⁊ superponat rūpit ⁊ maturat. ¶ Itē mel anacardinum rumpit: qd sit de anacardis positis inter duo ferra ignita. ¶ Itē musce contrite ⁊ superpositę rumpunt ⁊ maturant. ¶ Itē ficus optime maturat. ¶ Itē lac titimalli rumpit ⁊ aperit. ¶ Itē cantarides vel cicade posite ⁊ pasta modica vel fermēto optime vesi cant ⁊ per consequens rumpunt. ¶ Deinde rupto apate si materia sit viscosa apponatur apostolicon: sed si non rumpatur valet diaquilon ad dissoluendum ⁊ mollicandum ⁊ mitigandum. ¶ Itē tenta posita de vnguento fusco meo valet post rupturam ad mūdificandum ⁊ preseruandus a fistula. cuius recepta est bec. B. mellis lib. 5. bulliat ⁊ dispumet. post. B. psidiarū. 3. i. oliban. 3. 5. picis naualis colofonie. añ. 3. 5. ista puluerizent ⁊ misceantur ⁊ incorporent cum melle: ⁊ erit vnguentus fuscum vel nigrum: qd valet in omni vulnere antiquo ⁊ apostemate rupto. rōne mellis mūdificat. rōne psidiarum corrodit. ratione thuris consolidat. rōne picis adheret. ¶ Sed si vlceretur vel sit herisipila tunc valet litargirium in aceto distemperatū vel cum succo virge pastoris vel euz aqua ros. euz dimidio vnguenti. ⁊ tunc post linaria ⁊ pimpinella distemperentur simul: ⁊ superponant: vel rose vel fari na orde. ¶ Itē dragantū in aqua ros. dissolutū superponatur: ⁊ tunc sanguis draconis cum albumine oui agitato fortiter ponatur. ¶ Alia sunt rumpētia: sicut nucle⁹ nucis magne intus euz folys eius ⁊ ruta emplastratis mane ⁊ sero sine dubio rumpit. ¶ Itē cardo benedictus ⁊ senatio ⁊ limacie simul conterant ⁊ emplastrantur super apostema ⁊ maturabit cito ⁊ resoluet. Unde senatio tantum maturat ⁊ mollicat quantū malua. ¶ Itē fel bouinum cum sepo superpositum mitigat omne apostema. ¶ Itē fermentuz attrahit ⁊ rumpit. ¶ Itē galbanū est de cōmunibus maturatibus trahentibus ⁊ corūpētibus: sed fetet aliquantū. ¶ Itē colustra lactis coagulati super ceruissiam acrem calefactaz optime maturat ⁊ lenit durities in māmillis ⁊ alibi. Et si limacie cum testis suis in croco simul misceantur cum eis ⁊ fortiter terantur erit tenax satis: ⁊ maturat ⁊ dissoluit ⁊ rumpit. Et frequēter cum vitello oui ponatur sal: qz sal aperit. ¶ Itē cepe cōcauetur ⁊ repleatur oleo interius ⁊ butiro ⁊ aliqua pinguedine: ⁊ decoquat sub cineribus: ⁊ tunc cortice exteriori ablato conteratur ⁊ ponat super apostema ad rumpendum ⁊ maturandū. Idem faciunt allia. ¶ Itē in apostematibus frigidis flegmaticis multū valet radix laparty acuti cocta sub cinerib⁹: tūc cū assungia porcina lique-

angl. d. 4.

facta distemperata superponat. ¶ Item cōtra oēs tumores valent folia ebulli paritaria ruta camomilla simul cocta vel frixa in oleo cōi et superposita vel cū fece vini vel fursure in tantū q̄ in tibys idropicorū inflatis est optima medicina. Et si esset ibi calor: tunc cum eis ponant folia iusquiami que per se pparata auferunt inflationē et tumorem frigidū: vt vidi in testiculis et genibus et tibys frequenter. ¶ Item cōtra apā durā valet sūme laudanū cum pice rasina et terbentina simul cōfecta cum semine malue. ¶ Item facta maturatiōe cum dialtea et radice euisci ponatur diaquilon vel apostolicon malaxatū ad ignem: vel mollificatū in aqua: et tunc ossa cuiuscūq; animalis puluerizata et mixta cum butiro superposita rumpunt. Tamen sal in apatibus duris nō apponatur: quia exiccat et indurat: ita nec ossa nisi a p̄prietate. ¶ Item cura Theodozici 3° maioris cirurgie sue est: q̄ p̄mo de folijs maluarū sit emplastrū. Deinde apponant sanguisuge famelice postq̄ inuolunt in cineribus ad expulsionē veneni earū. Deinde fiat emplastrū de folijs porroz et cum oleo tritozum vel cum butiro: et tunc laues locus cum aqua calida: iterato incipiendo cum malua: et sic f̄m ordines ad sanguisugam. Deinde ad poros quosq; curetur. et curat apostema sine inflatione: et est optima medicina. ¶ Ulterius sciendum q̄ si vis declinare apostema de latere vno ad aliud: radicem vnam lily et alia tere et succum da bibere: et substantiam pone vbi vis q̄ materia apatis declinet: et insequatur si tangat: et tunc illinitio fiat vsq; qd locus minus malum. Idem faciunt ostrea. Et ideo errat qui comedūt ostrea cruda: q̄ trahunt apā a se ab exterioribus ad interiora. et contra f̄m q̄ ponunt intus vel extra.

De aposte interioribus sciendū q̄ apostema calidum curat cum euacuantibus proprijs et resolutiuis conuenientibus: et maxime cum istis duabus medicinis. s. solatro et cassia fistu. vt dicit Auic. quarta p̄mi libri. capitū. 25. q̄ solatrum non mortale habet proprietatem resoluendi apostemata calida occulta interiori. et cassia fistu. maturat et expurgat. ¶ Deinde debet fieri flebotomia prius diuertendo materiam ad oppositum: et post de parte eadem. Similiter oculus christi est herba frigida et trahit ad oppositum: est medicina sūma in apostemate epatis vel stomachi calidi: quare est frigida complexionaliter et resolutiua a p̄prietate. ¶ Eodē modo dico in pleuresi et peripleumdia: sed tamē in eis debet fieri dieta subtilis vt p̄fana ad potandū. Et ista que valent pro pectore sunt ficus sicce cū liquiritia et semine maluarum decocte in p̄fana. q̄ ficus expellunt materiam ad extra: ideo dicit Aui. q̄ multiplicat pediculos. ¶ Unū tamē obseruandū q̄ in apostematibus pectoris nō debet poni stiprica: sed in apostematibus stomachi et epatis semper debent frigida poni. et ideo citonia et rose et mastix et calamus aromaticus et camomilla valent in apostematibus illorū duorū. et interiori preparata in potu. et exteriori in emplastro: nisi q̄ in apostemate epatis debet poni sandali: et in apostematibus stomachi calamus aromaticus. ¶ Et si apostema sit in ore stomachi: tunc nux muscata valet quocūq; modo sumat. Et si in fundo valet oleū de mastice et nardinum: et maxime si declinat ad frigiditatem. vnde nunq̄ debent poni pure frigida diu super ista duo mēbra p̄pter operationem eorum toti corpori cōmūne. ¶ Item 3° Auic. 4. casū. sen 3° immediate ante caplm de cura flegmonis dicit. Oportet vt in potu tribuat haberi apostema interiori aqua endiue et aqua solatri cū medulla cassie. ¶ Item est vna panis quo continue debet vti in maio qui timet sibi de apostemate et feb. et nunq̄ apostemabit iterū nisi maxime erraret. ¶ Pimpinelle scabiose rubee

solsequi. i. calendule: licet aliqui et male vocant p̄mulam peris calendulam: sumi terre. añ. 20. s. vel quantus vis: deficiant per se et puluerizentur seorsus: et tunc capiat de istis quolibet die mane quātū testa oui capit: vel coclear vnu: et preseruat ab omni apostemate. Tamē si tempus esset calidum bonū esset addere semen portulacae et bassiliconis. Ista est medicina de meis secretis. ¶ Item in apostemate splenis valet cortex genestre et fragini cum radice capparis et scolopendrie: vtatur diabolozaginato et diacapparis. ¶ In apostemate epatis valet triasandali reu barbarum: tamen si sit in simo. et si sit in gibbo cum spica nardi. et si yngat exterius cum vnguento sandalino. Sed in apostemate splenis debet inungi cū vnguento genestrici. ¶ Item de endiua scolopendria radice bruci et apyrosi et florib⁹ bozaginis et buglosse et zuccaro pōt fieri potus in causa frigida et calida morborum stomachi epatis et splenis: q̄ medicīne dicte valent in vtroq; casu. Ista valz abstinthium spica nardi et semen portulacae: et mastix fere in omni debilitate stomachi valet.

Cura scrofularū Modō videndū est de cura scrofularum et glandularum nodorum et verrucarum. Et p̄mo de scrofulis: si sint de flegmate subtili resoluuntur cum farina fabarum et oleo veteri et albumine oui: vt faciat adherere. et Isaac ponit hec in dietis particularibus. Sed si sint de flegmate grosso sicut de vitreo vel aliquo tali: tunc debz materia digerī cum oximelle diuretico vel squillitico. Deinde purgari cum diatribib⁹. 3. i. zinziberia. 3. s. zuccari qd sufficit. et tunc purgat flegma grossum: et debet dari frequenter. Vel de turbitib⁹ zinziber. et zuccaro sint partes equales: et dentur quolibet die. 3. ij. purgat enim flegma grossum non calefaciens nec caluram intestinorum inducens. dicit Auic. capitū. de scroful. Et debet dieta esse calida et sicca aliquantulū: vel calida et humida moderate cum maxima abstinentia: et maxime ab his que replent caput: et ideo non debent se inclinare in curatione. ¶ Item vtatur portione Halie. in dinamida. ¶ Radices enule gladioli affodilorum foliorum lauri. añ. omnia coque in. viij. fialis vini fortis vsq; ad tertiam partem: et dabz luna decrefcente: tunc apponatur diaquilon vel apostolicon vel galbanum: quia optimum est: et tunc per vires fiat emplastrum de radice lapaty acuti cocta in vino. ¶ Item quia materia est grossa et multa oportet frequenter iterari medicinas modo vnam modo alias. ¶ Detur patientibus istum morbum de succo sigilli sancte marie et agrimonie cum vino rubeo a principio martij vsq; ad finem augusti si videatur opporūnum. et hoc per vires: ita q̄ non fastidiat succus ille. et detur non crudus sed coctus et clarificatus. Deinde fiat emplastrū de semine cornapis trito cum assungia antiqua. ¶ Item liquiritia cōmedatur. ¶ Item liquiritia cum limacya miscetur et superponatur. ¶ Dieta sit de pane cum quo miscetur puluis plumarum alarum columbarū et iusquiami adulti: et iste idem panis sic preparatus debet superponi scrofulis. Deinde fiat sibi cataplasma de ebulo cocto vel frixo in assungia: et tunc post liniatur cum sanguine mustelle. Deinde superpone folia perfici cum sale. vltimo accipe fimum columbinum coctum in aceto et superpone. Sed si ex istis non curentur fiat ruptorium cum sapone cōmuni mixto cum modica calce: vel cum vino de eis: vel floribus eris lapaty pietro cum succo porri: et tunc post mūdificationem cum succo apy et mellis: et succo celidonis. Deinde olibanum arit⁹ et ireos superponantur ad consolidandum. Et si ista non sufficiant vadat ad regem: vt ab eo tangatur et benedicatur. quia iste vocatur morbus

regine: et valet tactus nobilissimi et serenissimi regis anglie corum. Ultimo tamen si ista non sufficiunt tradatur cyrurgico: sed non tamen iste scindat nervos nec artarias nec venas que sunt iuxta: propter periculum mortis vel propter raudeniam: et similia. Et si pa. sit rusticus potest laxari cum ovo cocto pistato cum lacte titimali.

Glandule conueniunt in cura cum scrofulis: quia non differunt nisi forma magis et minus: quia glandula est una: sed scrofulae sunt multe ut communiter: et maxime in collo et faucibus. Et dicitur a scrofa vel porca vel sue: quia habent tales dependentias in faucibus: et sunt in tunicis. Et glandule dicuntur a fructu quercus que vocatur glans: quia in figura assimilantur eidem: sed aliquando sunt maiores.

Cura. Eadem est cura utriusque quod debet esse euacuatio precedens et abstinencia a grossis et viscosis et repletionem. Deinde capiatur lamina plumbea et fortiter comprimatur et superponatur. Deinde accipiatur sulfur et surfur frumenti et terbenitina: et fiat emplastrum. optimū est. Item calcem viuum confice cum oleo et assingia et pone super glandulas. Item radix plantaginis cum si columbino consumit eas statim: tamen stercus caprarum plus valet. Item acetosa emplastrata super scrofulas sanat. dicit Auic. 2. ca. Item spodium serpentis coctus in aceto et emplastratus delet eas. Item cinis carniis asini abusti: et epatis eius cum oleo delet eas. dicit Auic. in 2. Item Auic. ponit in 2. et si recitat scrofa particula affo. Dam. commento 24. quod coriandrum a proprietate resoluit scrofulas. Notandum tamen quod gumme communes sicut armoniacum galbanum pice resina terbenitina serapi num sunt secure si dissoluantur in vino et post superponantur: et est opus cyrurgicale totum illud.

Modi sunt durities in iuncturis manuum et pedum. prohibentes aliquando ab ingressu et motu. Aliquando sunt glandulosi: aliquando non: sed sunt durities purae: sicut nodus chordae non possibilis separari a loco in quo est: sed adherens firmiter sicut caput clauis. Et vidi eos frequenter in coniunctione manus et brachii: et aliquando ex parte sinistri radialis manus tate quantitatis sicut nux magna vel sicut ouis: cuius materia est flegmatica: licet accidat ut ingrossetur et desiccetur ex motu et calefactione in iunctura.

Cura. Cura est consimilis sicut glandularum et scrofularum in euacuando materiam: sed aliquando oportet addere hermodactilos vel agaricus: quia trahit a remotis: et iste morbus est de genere guttarum vel articularum: quia se tenet in iuncturis vel prope. Si ergo scarificationes et compressiones fortes cum plumbo vel aliquo poderoso. Deinde capiatur sordidus aluearis apus et vne passe enucleate. an. conterantur simul et superponantur: prius tamen facta euaporatione cum aliquibus calidiis sic cum carnemilla fenicelo ebulo paritaria lilio. Item accipe radices lili et se. lini et infundantur in vino: et ponantur in eis post finem columbini para. i. fiat emplastrum: et est mirabile in nodis et in scrofulis frigidis: sed in calidis plus valet coriandrum cum radice lili: ut dictum est. Item apostolicum valet hic sume et in omnibus duritiis. unde de ista nodositas est quasi gutta inodata vel indurata vel ossuosa. Deinde si ista non sufficiunt et sit glandosa debet esse exterior: extendi et scindenda: quod nodus scindatur et extrahatur integre: et tunc suatur cutis: et cum vino et stuppis curetur vulnus: ut dicitur in libro 3.

Veruce sunt de genere apostematum durozorum paruo: sed sunt multiplices. dependentes que vocantur acrocodines: et sunt ad modum capitis yberis.

Dicit Gal. 3. particula affo. smeto 27. acrocodines sunt morbi quos vulgus verucas vocant et porcos. Et veruca tamen proprie est caro dura inspissata per totum corpus nata: maxime tamen in pedibus et manibus. similiter porris: sed veruca est plus continua: sed porri sunt plus fixi propter siccitatem maiorem melacolicis: sed acrocodines sunt in collo posterius: aliquando in pectore: aliquando post aures: et dicuntur a quibusdam veruce vitales: sed lupine sunt tales molles: et sunt communiter in palpebris: sed non descendunt: sed adherent cuti et carni non sicut scrofulae in kistis circūuolutes: sed tamen magis exterius quam scrofulae: et non sint tante quantitatis forma radicem: tamen scrofulae sunt interiorius: et sunt scrofulae: ut dicit Gal. ibidem in commento. 27. in inguinibus: et maxime subaellis et gutture propter earum teneritatem in carnibus.

Cura. Cura verucarum: quia sunt de materia multa melancolica mixta cum flegmate oportet euacuare frequenter corpus cum polipodio epibimo aniso et floribus boraginis sene et agarico: facta digestionem cum si rupe de fumo terre et oximelle simplici vel squillitico. Deinde abstinere ab omnibus melacolicis sicut sunt carnes bouine anatis anseris: et caro salsa sale indurata: caules pisae fixae et caseus: et interioria animalium. Deinde accipe pedes gallinarum et pone sub prunis donec corium inde separetur: et cum illo corio ter vel quater frica verucas. Deinde exsanguinentur cum vngue vel abscondantur circūquaque vel lac figus vel titimali vel rostri porcini vel lachryma vitis viniferae: pone ad ignem et comburatur et infundat. et auferat eas pro certo frequenti usu. Item cortex salicis combustus et temperatus cum aceto et appositus verucas et porcos et ficus tollit. Et sunt ficus quedam eminet in iuxta anum aliquando ibi plene granis paruis sicut est in ficibus bonis: et in ficu potest succus pimpinelle et substantia emplastrum et curat. Item a me expertum in corpore meo frequenter agrimonia fricetur super verucam et ipsa conteratur cum sale et aceto et superponatur: et alia diebus fricetur cum portulaca: et ipsa auferat eas a proprietate. dicit Auic. et idem facit succus foliorum salicis. Item faciunt folia populi et rasanus verucaria et scrofularia. Item saponaria que est betonica aquatica fricata et superemplastrata auferat verucas glandulas et scrofulas: et apostemata omnia curat et rumpit et mundificat. Item quia ista non habentur in hyeme potest tunc de euforbio et bdellio bullitis in oleo laurino fieri vnguentum et emplastrum optimum ad eas radicibus euellendas. dicit Hilbertus. Eodem modo gummi hedere vel folia ei. Item anacardi et mel eorum auferat verucas glandulas et scrofulas. dicit Auic. Item stercus caprarum cum aceto suppositum et fricatio cum aceto in die frequenter diuellit eas: et est cura lenis. dicit Danquinnus: sed cura communis. dicit ibidem est nigella cum vna. Item si sint glandulose et nodose: tunc cinis limaciarum cum adipe antiqua non salita est propria nec est ei par. et istud valet in glandulis alijs. Sed cura regalis. dicit Joannes de sancto Amando in practica sua: est cum ficibus primo apparentibus in arboze tritis cum aceto. Item expertum est quod si lauentur cum aqua cum qua lauantur mortui: et tunc commune est quod circumligentur cum setta equina vel cum pilo caude equi vel cum pilo de sirico fortiter iuxta radicem suam quousque per se cadant. dicit Isaac scroviatici vel Constantinus quod si cum cicere tangatur veruca ita quod tot sint cicera quot sunt veruce: et tunc ponantur in panno et post tergum suum proyiciant: omnes recedent. fiat hoc in kalendis mensis. Ut nunquam reuertantur vrantur cum cauterio in igne calefacto bii: sed que curant cum fistulo

amigdalīs amario vel lupinis. ¶ De lupina et acrocor-
dinibus sciendum qd abscisso bona est: et tunc cū calce cau-
terigetur locus: vel cum cauterio aureo ne sanguis exeat
nimis: vel terantur allia cū sale et ibi superponantur et re-
nouentur inter diem et noctem ter: et cōtinuetur per nouē
dies: et cū lamina plumbi fortiter exprimatur. Tunc post
incisionem si vis qd sanguis non fluat puluerem rane cō-
misce: vel puluerem buffonia superpone: et statim cessabit.
vel telam aranee vel albumen oui cū pilis leporis: et ista
sufficiant pro hac cura.

Carbo et ignis persicus hec duo nomina fortasse ab-
soluta sunt super omnes pustulam corrosiuā
vesicantem et videntem et facientem accidere escaram. i. ci-
atricem callosas: qualem facit accidere combustio et cau-
terium. Et quādoq; absoluitur nomē ignis persici de isto
sup quod est pustula: et de genere formice terrestris adu-
rens vesicās in qua est aliquid ambulās: et est colirice ma-
terie pauce nigredinis pauce putredinis: et est cum pustu-
lis plurimis alteratis qd fit illic tumor et fetor plurime ei-
bullitionis et eleuationis. Sed nomen pruna. i. carbonis
igniti dicitur absolute super illud: vel de illo qd denigrat
et locum inficit: sicut carbo primo ignitur deinde denigra-
tur: et facit membrum habere colorem carbonis absq; hu-
miditate: et est plurime nigredinis submersa: et eminentia
eius est parue quantitatē lupinaria. i. ad modum lupini:
et fortasse non erit illic pustula cum incipit primo pruna. et
totum illud incipit cum puritu sicut scabies. Sed ignis
persicus de eis ambobus est et velocius apparet: et velo-
cioris motus: et pruna est tardior et profundior: et est qd fit
ignis persicus vehementius colericus et pruna vehemen-
tius melancolica. hec Auicē. Sed Auer. in 7° colligit. di-
cit qd carbunculus fit plurimū in acre pestilentiali. ideo
ebullit sanguis ibi et putrefit. et ideo sequuntur se. male cō-
posite ex diuersis humoribus. ¶ Formica est omne apo-
stema in cute ambulatiuū quod latitudinem non habet:
et aliquādo sunt pustule multe que ambulant et vlceraunt.
et est radice late: et color est ad citrinitates decliuus: cuius
causa est colera ignita. Sed antrax est apostema paruum
venenosum in quo colera nigra dñatur adusta aliqua: et
sed non tantis sicut in carbunculo. Circa quod sunt colo-
res multi: quidam citrinus: quidam rubens: quidam liui-
dus: quidam niger ad modum circuli ppter coleram adu-
stam et sanguinem adustum transmutatum in coleram ni-
gram et nām veneni: et ideo vlcera: et propter hoc vocatur
antrax. i. faciens antrū. i. fouē. et vocat anglice felon.

Cura istoz est fere consimilis: flobotomando farma-
candō: quia oportet vtrūq; facere propter cō-
positionem materie: et ideo pillule cochie confortate cū
sticados et mastice et acuite cū colloquintida et scamonea
cocta et preparata: vel cū agarico optima sunt hic: qd pur-
gant omnes humores: quia hic omnes peccant. ¶ Et est
notandum qd non debet aperiri ante materie vniuersalē
evacuationem: quia hic interficeret ratione doloris ex ma-
teria venenosa: que non habens exitus convenientē pro-
pter abundantiam materie ad cor redundat et interficit:
vt vidi propter apertionem cū acu in tali pustula nigra.
¶ Tres caue infrigidantia omnia stiptica fortia ne mate-
ria repercutiatur: aut ne materia ingrosset nimis. ¶ Si
militer etia; caue ne materia calida in flammetur: sed ap-
pone exiccatoria sine mordicatione infrigidantia parū cū
pauca resolutione: sicut amoglosa farina ordei galle len-
tes panis fursurens alumen cū aceto. ¶ Item in fundā-
tur granata acetosa cocta cum aceto quousq; mollescant
extendantur super pannum: et circa locum pone: est enim
forte in principio et in statu. ¶ Tres prunella nigra parua

acetosa siluestria in cāpis cocta in aceto vini vel mali gra-
nati ablatis lapidibus optima sūt: et ponantur loco acarie:
que est succus prunelloz non maturoz. ¶ Itē sunt vīna.
Lens amoglosa caulis prunella et panis opir. i. fur fure.
Exiccant prunas possuntq; resoluerē virus.
Tamen ne male intelligatur de lente est versus.

Lens lendis capiti: lens lentis conuenit oxi.
¶ Item quia antrax facit antrū quia est pustula nigra:
cuius sumitas apparet trahi in profundum: et membrum
est ponderosū propter malitiam colere et sanguinis que
sunt materia eius: ideo oportet cum cautela operari. Siat
ergo flobotomia ex eadem parte vbi est materia veneno-
sa. deinde ponatur solida minor trita inter duos lateres
vel lapides super locum. deinde vitellum oui crudum cū
sale cocto mixtū superponatur: quia rumpit infra tres die-
bus ad minus. deinde mundificetur locus cum succo apy
et melle ros. deinde ponatur puluis et farina ordei vel fili-
ginis vel cum succo apy et melle ros. deinde ponatur pul-
uis regeneratiuis carnis de olibano mastice sanguie dia-
conis ros. et. Et si sit dolor magnus radix lily coquatur in
aqua: et tunc extrahatur: vel panis agimus mixtus cum la-
cte dulci calido sedat dolorem. In formica valet citonilla
viride sine pari.

Testiculi aliquando apostemantur et indurantur ali-
quando in eorum bursa vel osse: qd idē
est: aliquando in substantia sua: et aliquādo est ibi inflatio
propter vehementius que assimilatur apostematiz: non
est: et de ista videbitur in 3° huius libri.

Causa. Causa est aliquādo sperma in via exeundi nō
habens complementum exitus: sicut in illis
qui loquuntur cū mulieribus et tangunt eas et vellunt co-
ire et amplectantur fortiter: et tamen non coeunt. Aliquan-
do est propter equitationē equi male portantis vel pro-
pter saltus super sellam ascendendo ante sedem vel post
sedem super lignum. Aliquando propter pollutionem no-
cturnam inchoatam et impeditam. Aliquādo ppter glan-
dulas materiā ministrantes. Aliquando est de sanguine:
et tunc est color rubens. Aliquando de aquositate: et tunc
est color albus. Et si est de spermate est color fuscus sine
corpore repleione. Et sciendum qd sicut diuersa sunt cau-
se: ita oportet curas esse diuersas.

Cura. Cura est clistericare cū rutba agno casto cimi-
no paritaria leuistico ebulo et oleo rosato cum
benedicta acuita cum agarico et hermodactilis. Deinde
vomitus est bonus cū mediano cortice sambuci. ¶ Deinde
ta sit cibus parue quantitatē et digestibilis. Deinde fiat flo-
botomia brachy sinistra si sit in testiculo sinistro: et si sit in
dextro de brachio dextro. Deinde capiatur ciminus et mi-
sceatur cum oleo et farina fabarum et paritaria vel ebulo:
et fiat emplastrum. vel fabe cum vino et fursure idem fa-
ciunt. ¶ Item. B. paritarie rutbe camomille malue bifi-
malue ana. M. i. coquatur in aqua et fiat stupba: ita qd tes-
ticuli stupbentur: et fiat hoc in mane: non post cibum. De-
inde inungantur in oleo rosato in causa calida: et oleo de li-
lio in causa frigida. vel cū vnguento marciaton vel agrip-
pa. Sed si locus sit rub. capiatur de succo plantaginis re-
pido et intingatur pannus ru. et superponatur: et fiat flobot-
omia de basilica vel media: et flobotomia de saphena i-
teriori post purgationem vniuersalem. deinde postpona-
tur altea cum oleo violato: qd maturat apā calm ibides et
alibi. Similiter sanguis leporis calidus et blea et attriptex
et cassia fist. superposita: et eodem modo oia apata calida et
frigida maturat et resoluit. ¶ Itē in squamulis coctis in vi-
no vel in aqua sume curat oia apata calida testiculoz: et
modū dictū pū. Silr emplm de maluis: et similr caulio

maturat flegmonez et durities. similiter semē lini. ¶ Si sit apostema flegmaticum vel aquosum: sicut est ramey in testiculis: tunc oportet curare flegma cum agarico facta digestionem cum radice apy feniculi rassani et nasturtio et yso po et calameto cum liquiritia et melle. Deinde ponant que resoluunt omnia apostemata flegmatica: sicut apy abro tanū cocta in cinimo vel aneto. ¶ Itē affodillus resoluunt ea aperiendo cum abstersione. ¶ Itē bdellium cum salina bois ieiuni emplastrata apostema frū resoluunt. ¶ Item myrrha resoluunt et aperit et exiccat ea absqz mordicatione. ¶ Item nasturtiū aquaticū cum aqua et melle et sale valet in testiculis inflatis de causa frigida: et oibus apatibus aquosis. Similiter musc⁹ arbozis in omni membro nervoso apostemato valet coctus cum vino et oleo: et bursa testiculorū est nervosa multū: id bene valet. ¶ Itē ebullus ruba farina fabarum valet in apate ventoso. Similiter vērtofa sine scarificatione posita optima est. ¶ Sed si sit ibi apā durū: tunc ter bentina cum castanea et adipe porci salita cōfert apatibus duris: resoluēdo et attrahendo. ¶ Itē forditie aluearis apuz cū fece vini valet apostematibus flegmaticis duris. Etia ter bentina iueni optimā. ¶ Itē yso pus sicca cum vino et melle resoluunt apata. ¶ Itē fenu grecū frizum cum oleo cōmuni vel in butyro recenti vel salito valet apatibus que incipiunt indurari. est enī magis calidus qz semen lini. ¶ De meis secretis est mucilago feminis lini et fenugreci: seia maluarū cū ter bentina munda: et fursure cribrato subtili. est enī medicina optima in oī duritie et apostemate frigido: siue duro siue molli. Si in sit dolor aliqūter: tunc anisū valet cū istis: qz resoluunt cum subtilitate et siccitate et sedatione doloris sine mordicatione. Et ad operandū fortius pōt poni folia lily qz dolorem sedant plusqz radix eius: et tamen radix ei⁹ est de maturatius et dissolutius. Et folia lily. dicit Auic. valet in apostemate calido. ¶ Item emplastrum ex predictis voco emplastrum mucilaginosum.

De idropisi. Cap. II.

Idropisi est morbus aquosus inflans corpus. Dicit enī idrop. ab idros qd est aq: et istis inflatio: quasi inflatio aq. sa. ynde Daly 3^a particula tegni. cōmento. 192. ¶ Kimi subtiles aquosi faciunt egritudines aq. sas: sicut idropisim. Et diffiniē sic. Idropisi est egritudo mālī: cuius cā est materia frigida exuberās ingrediens mēbra: et crescent per eam aut manifesta oīa: aut loca vacua partiū in quibus sunt regimen nutriti et humoris. bec Auic. fen 14^a. tractatu 4°. ca^o. de idrop. ¶ Itē aliter sic. Idropisi est error virtutis ynitue in toto corpore: seque mutationē virtutis digestiue in epate: sicut pōt elici ab Auic. pmo cañ. fen pma. ofia 6^a. cap. 2^a. et 6^a. lib^o. de naturalibus virtutibus: qz ibi dicit. qz cum nutrimentū ynitur membro: tunc remanet et inflat. Et Auic. ponit qz qñ non adheret: tunc est idrop. Tame nutrimentū tripliciter bz dissolutiones: qz pmo digerit: et tunc spargitur fin mēbra. deinde ynitur. 3ª assimilaf. Et sunt alia verba qz pmo disseminat. 2ª adheret. 3ª fit actu cibans et in effectur: assimilaf. Quā nō spargit sit sine besis vel extenuata magis: sed quādo nō ynitur vel adheret mēbris: tunc est idropis: qz quādo nō assimilaf: tūc sit lepra vel morphea: vt dicitur infra. Sed qñ non digerit in stōaco et in epate modo debito: tūc nō spargit: qz nō trahitur: si expellatur pper accides trabatur nō adheret: qz error in pma vel scōa digestionē nō corrigitur post: vt dictū est pū. Et ideo bene dicit idrops est error virtutis ynitue in toto corpore seque mutationem virtutis digestiue in epate: qz non est idropisi nisi epar pariat. Et ideo dicit Hal. 3^a. interioris

4^a. ca^o. Epar idropici non est epar: sed epar aliquando paritur ppter se: aliquādo ppter colligantia: vt dicit 2^a. pno. cōmento pmo. dicit enim sic. Et manifestus est qz omnia membra que dolent propter quid scz per vias compassio nis et cōmunitatis vel colligantie: qz accidit eis illud: aut propter vicinitatem et propinquitatē adinuicem: aut quoniam inter ea est cōmunitas vel cōtinuitas magna in venis et nervis. Primo modo epar comparit stomacho: quia tangit ipm et similr intestina minuta et kistim fellis et diafragma tāgitur ab eo. Secdo modo epar comparitur renibus spleni stomacho et intestinis gracilibus cordi cerebro nucce core pedi pulmōni: quia continuatur cum istis per venas magnas et per nervos multos: tamen cordi colligatur per artarias per quas mittitur sibi calor et spiritus: de qua colligantia cordis ad epar Auic. 3^a. colliget. ca^o. de attractione virtutis attractiue epatis dicit qz impossibile ē qz in corde generentur egritudines sensibiles tales qz possint ledere epar stante homine viuo. cū tamen se. sit morbus cordis et sincopis que ledunt totum corpus. Ideo dicit qz ipse intelligit nisi raro: et concedo cū eo qz morbi cōplexionales: sicut se. sunt frequenter: sed hoc est occultū quasi scz qz sint cordis: ynde ipse loquitur de officialibus. tamen aliquādo a creatione est peccatum in compositione: et hoc vocat rem naturalem ibi. sed tamen Auic. pmo cañ. fen scōa. ca^o. 8^a. ponit plures modos et causas compassionis istius et colligantie. Ego causa breuitatis in istis verbis comprehendere breuiter. Ad membrum comparit mēbro qz continuatur: Aut quia vicinū vel quia prebet iter. Aut radix operis vel qz seruit ei. Aut qz diuerso sunt ambo cōsociata. Istis sex modis se membra compariuntur. In intellectu istorum verbum vide ab Auic. ibidem. sed tamen ipse 3^a. cañ. fen pma. tractatu 2°. ca^o. 6^a. dicit qz cōmunitas est duplex. absoluta: et non absoluta. Absoluta vt ad partem membri ex membro cōmunicatē nihil perueniat corporeum penitus nisi ipsum nocumentū scz sine materia: sicut in spasio contrahente neruum ex materia replēte inferius prouenit nocumentū superius in cerebro: vel qualitas nocua alterādo partē post partē quousqz veniat ad mēbrum comparitō. Nō absoluta cōitas est vt mā humorosa veniat: aut vapor de membro cōicātē: sicut de stomacho qd est pmo mēbrū et dignius cōicatuus. dicit Auic. ibidē. venit vapor ad cerebrū: et eōuerfo. Et ideo p cañ. fen scōa. ca^o. 8^a. in cerebro et stomacho fuit morbi circuitionis: qd est de mēbro. sc. cerebro ad stomachū: et eōtra. pper neruū magnū ligantē hoc cū isto: vel ppter duos nervos: vt dicit 4^a. particula affo. cōmento 17°. de colligantia epatis ad stomachū ppter vicinitatem. ¶ Istius morbi tres sunt species. yposarca: asclites et timpanites. Yposarca est in qua est materia flegmatica penetrans cum sanguine in membra: et ista vocatur ab aliquibus flegmonātia vel leucoflegmantia: quia est de flegmate albo: vel aquoso a leucos album et flegma: sicut leucopiper dicitur albus piper vt hic. Et de ista loquitur Hippo. 2^a. particula affo. affo. 29. si ab albo flegmate habere diaria fortis superuenerit soluit egritudinē. Et dicit Hal. in cōmento qz omnes medici consueuerūt album flegma spēm ynam idropis que nostro tempore vocatur yposarca vel leucoflegmātia. Et dicit yposarca ab ipos: qd est sub: et sarcos caro: quasi stās sub carne totius: et ideo in ista spē est inflatio ylis: et dicit ab antiquis anasarca ab anos qd est stans: et sarcos qd est caro. quasi stās sub carne totius corporis: et in pede et in facie stans. ¶ Secda spē vocat asclites: et est illa in qua est materia aquosa effusa in spatiū vētris inferioris: et que sequuntur ipm. sc. sub stomacho et sub toto ventre inferiori: qz si stomachus est yenter superior: nisi extendēdo nomē ad

omnem concauitatem: qz tunc venter superior est vacui-
tas pectoris: et stomachus venter medius: et circa ymblicū
venter inferior. Et pectus sit venter superior. dicit Hal. 7.
particula affo. nisi extendendo nomē ad omnē concauita-
tem: qz omne spatium in corpore vocatur venter. dicit Ha.
6. particula affo. cōmento. 33. vnde in omni specie idropi-
sis est inflatio in stomacho: sed tū plus in timpanite. vbi. n.
in asclite plus circa ymblicum: nisi in fine post confirma-
tionez est inflatio in ea inter mirach et siphach: qz mirach
est pellicula gibbosa siue pinguis supra totū ventrē ppin-
quior cuti exteriori: s3 siphach est adherēs in medio in in-
testinis inuoluens ea: et suppositas inferius: qz diuidit iter
ea et generatiua mēbra: vt videbit infra: et itrat aquositas
hec per poros illius mirach rarefacti vel extensi a multi-
tutine materie indigeste in epate: quā nō pōt expellere: et
ideo manet ibi: qz nō est apta ad nutriendū: imo repudia-
tur a membris. et ideo collecta in p̄cessu tēporis locū extē-
dit et paulatim intrat. ¶ Timpanites est 3.^a species idropi-
sis non vera: qz est cū ventositate aliquali: s3 parua humi-
ditate circa stomachū: tamē qz vadit ad ventrē inferiorē.
Et dicit timpanites qz venter percussus resonat quasi timpa-
num. hec dicit Hal. 4. particula affo. cōmento li. 2. vocat
abusue idropisis propter ventris magnitudines et tumo-
rem: sed quia non est nisi pauca vel nulla humiditas: sed
ventositas: et idropisis est morbus aquosus: ideo ista non
est vera idropisis et.

Cause generales. Cause sunt multe: tamē causa oīum
idropicoz est generalis. dicit Hal. 2. p̄not. cō-
mento p. 2. est nocumētū virtutis gnātue sanguinis. s. qñ
deficit ab illo opere: et deest ei p̄mentū eius: qz quādo
diminuit in epate virtus digestiua sanguis: tunc ipse erit
flegmaticus: et mēbra que nutriunt longo tempore ex san-
guine tali cōuertunt s̄m suā nām vel p̄sonem ad nām il-
lius humoris. Et pōt fieri idropisis ypotheca. dicit Auer.
4. colliget. de accitib. virtutis epatis in gnālī. Tamē cō-
tra hoc Auer. dicit 4. colliget. c. de signis et hīce. qz de na-
tura nutritibilis est nutriendū sibi assimilare. et 3. scda par-
ticula affo. dāñ. cōmēto is. dicit. qz omnis cibus conuer-
titur in caliditatē. et ideo dicit Auer. p̄ can. fen p̄. doc. 4. c. 2.
qz p̄plexio nō semp generat sibi simile: s3 aliquādo per
accidens generat humores frigidios: qz rōne caloris plus
trahit q̄ possit digeri. ¶ Similr rōne caliditatis rarefit
substātia epatis: rōne cuius nō manet ibi cibilis quousqz
digerat: qz requirit tempus sufficiens. Et posito qz ibi in-
ducatur calor accitilis: tū ille non manet in humore nisi
quousqz veniat ad pelliculas frigidās. s. siphach et mirach
p̄pter hoc qz est in eis sicut in stomacho nō cōueniens: imo
cito recedit cū obuiat frigidio vel destruit ab illo calore
sicut calor non naturalis euaporare facit calorem nālem.
igit̄ inducit frigiditatē oppositā calori naturali. Et hoc est
qđ dicit dāñ. scda particula affo. cōmento 23. vnde fri-
giditas est p̄traria calori: et isto modo caliditas frigefacit:
qz distemperat calorem nālem temperatū: qz per tempe-
riem eius fiunt omnes operatiōes in corpore. dicit Auer.
3. colliget. c. de virtutibus accitibus in generali. ¶ Cau-
sa igit̄ coniuncta oīa idropisis est debilitas digestiue epa-
tis. dicit Auer. ca. de idropisi. Sed cause remote sunt mul-
te. s. antecedens et p̄mi. s. interior et exterior. Interior cau-
sa sicut frigiditas nimia. Exterior sicut sunt emplāstra fri-
gida super epatē: frigiditas aeris penetrans: cibi frigidi vt
fructus frigidi. Similiter lacticia et potus aque frigide
quia istas computo iter causas exteriores: quia est cibus
extra qui nō est materia tertie digestiōis. s. in venis post
epatē. Vnde cibus est triplex s̄m Halie. 3. de complexioni-
bus. cibus extra quousqz veniat ad vias sc3 post epatē:

tunc est ibi in via: quia post proprie agit sc3 post conuersio-
nem et sanguinem siue sit cibus siue medicina. Cibus in
via est in illis venis non in meseraicis. Cibus actu cibans
est in tertia digestiua: et cibus extra vocatur anteq̄ come-
datur in via vocatur postq̄ sumitur: in effectu quādo cō-
uertitur. Similiter potus triplex est. et potus aque frigide
in ieiunio et post balneum et post exercitium et post coitus
est causa huius morbi. Similiter fluxus superfluus in tri-
gidans et digestiōem impediens: et euacuationes alie su-
perflue sicut ventris emorroydarum menstruoarum. Si-
militer retentio superflua illarum euacuationum cōsue-
taris est causa idropisis per se: sed euacuatio per accidens
digestiones impediendo vel debilitando. De retentione
dicit Hippo. 6. affo. affo. 12. emorroydas mederi antiq̄
si non vna relicta fuerit periculum est idropem fieri. Per
istum modum dicit Hal. in cōmento: qz si stringantur iste
vene in epate dura nascuntur apostemata propter sangui-
nem regurgitantem ad epatē magis epatē grauantia et calo-
rem eius extinguunt: sicut panno igni multa ligna super-
posita extinguunt eum: sed calor naturalis generat sangui-
nem. cum ergo non generatur sit idropisis. Et Auer. in 3.
dicit. qz apostemata non erunt p̄o maiori parte cause hu-
ius egritudinis nisi fuerint dura lapidea.

Cause speciales. Cause in speciali iteriores antecedē-
tes et coniuncte aut sunt ab epate per se et prin-
cipaliter: aut ab alijs membris propter colligantiam. Si
ab epate vel per morbum consimilem vel officialem vel
cōmunem. Consimilis morbus est complexionalis frigi-
dus vel calidus siccus vel humidus. De calido et frigido
dictum est: tamen dicitur cōmuniter qz causa coniuncta
est frigiditas: et hoc patet per diffinitiones Auer. et ideo di-
stingatur de frigiditate sicut distingui p̄us inter istas cau-
sas. De sicco aliquantū facit idropisim: quia siccus mon-
strat epatē effuso magna liquozis. dicit Egidius in ymnis
suis. qz siccus est cause attractionis: maxime quādo cōiun-
gitur cū calido: et trahitur cibus de stomacho anteq̄ dige-
ratur: et error in p̄o digōne facit errorem in scda. ¶ Sed hu-
mida cōplexio cum mā facit istū morbū p̄pter debilita-
tem p̄tentius: qz viget per siccū: et quādo nō manet per tē-
pus sufficiens remanet aquosus: et si sit cū hoc frigiditate
est manifestū: si sit cū calore: tunc calor aperit vias et facit
transire ad mēbra anteq̄ digerat. et hoc dico qñ caliditas
et humiditas sunt supflue. Si sit se longe pducunt ad idro-
pism: et lente debilitado digōne: qz fit a calitate humida
vaporosa nō a sicca tenebrosa: sicut est calor se. dicit Hal.
2. regiminis acutoz. cōmēto 22. ¶ Item fit p̄pter mor-
bos officiales sicut sunt opilatio epatis apata cala aut fri-
gida et similia: quando sunt dura maxie. ¶ Et ē p̄pter
morbos cōes sicut est solo p̄tinuitas in substātia epatis:
que nō penetrat ad pfunditatē nimia: sed in pāniculis vt
gibbo: qz alia mortalis est: vt dicit Hal. 6. particula affo. li.
cōmēto is. s. libi. Vescam incisam: aut cerebrum aut cor
mortale. p̄pter emissionem superflua sanguinis. dicit Ha.
ibidem. p̄pter incisionem venarū. et isto modo cause sunt
casus percussio contusio et similia exteriora. ¶ Sed si sit
idropisis ab alijs mēbris: hoc est a stomacho vel a meseraicis
vel a renibz supercalefactis vt in diabetica: vbi trahitur
sanguis ab epate continue anteq̄ digerat: et tunc dimini-
tur calor in epate et in partibus extremis: sicut in pedibz
et tibys que sunt remote a fonte caloris: et tūc inflāmur:
et sic p̄tinue quousqz ascendat mā regurgitando ad epatē.
Et isto loquitur Daly 2. p̄ri. 13. tegni. in cōmēto illi. s̄m p̄m
nō que s̄m cerebrū. vbi dicit. pp̄ nocumētū exteme p̄m
nucce nō p̄plete distict. ē sensus in pedibz et nō mor: et qz

provenit ex hoc nocumēto vapor ad epar corrupens cōplexionē eius secuta est idropis. ¶ Silr ppter nocumēta cerebri vel ppter opilationē qñ nō inuenit sensus aialis ad vesicam vel intestina non expellit sep: qñ nō operatur expulsiva nisi nocumēto percepto: s; spiritus aiali nō veniente inferius non percipit nocumētus. remanet igit non expulsa et inflat et facit aquosum vel ventosum qd est idropis. ¶ Itē qñ renes non trahunt aquositatē vel nō separant eā a sanguine veniente ad eos mingit sanguis et corpus in frigidat. ¶ Pro quo notādū qd virtus discretiva et separativa differunt: vt dicit Auer. 3. colliger. ca. de accitib⁹ isopbagi. Discretiva est ista que cognoscit omnes spēs cibi et nutrimenti et cognoscit sanguinē a superfluitate vt nutriat membrū ex puententiori et mittat vnicuiq; mēbro qd est sibi sile. S; separativa est illa que diuidit iuuatū a nociuo et tradit nociuū expulsue vt expellat: ita qd discretiva est circa iuuatū: separativa circa superflūū et nociuū. ¶ Itē sit aliquādo ab intestinis et a matrice superflue purgante menstrua vel retinente: et sic est de intestinis et vesica. Similr pulmo vlceratus est causa tussis et ipsam digonem impedit et somnū: et iō comedere multū et non dormire et potare multū: et si sit vniū facit morbos frigidus per viā indigestionis et nō cōuersionis. ¶ Silr est de diafragmate et de corde ppter compassionē: quia epar eis vicinatur et maxime colligatur: ideo ad picure sim sequitur idropis: et ad cardiacam que est cum tristi via calorem debilitante.

Cause specialiores. Causa idropis talis est. Omnia illa que faciunt epar acquirere malam cōplexionem calidam: sicut falsa frigida assata pinguis mellita preparata vel piperata allia et porri: potus calidi: et maxime ientaculia et in ieiunio si post horam sequat comestio: vel ante digestionem pmi cibi: tunc erit ibi indigestio rōne quātitatē nimie cibi: vel caloris ratione male qualitatis ipsius. Et modus est iste quem ponit Auer. 3. colliger. ca. de accidentibus virtutis epatis in generali: sed ibi ponit plures causas timpanitē: et in sequenti ca. causas ascitis. Dicit ergo quādo accidit epari materialis complexio calida: ita qd partium excedens tunc acquireret multam amaritudinem: et quādo augmentat hec mala complexio calida ita qd egrediatur a sua forma naturali: tūc est operatio epatis operatio non naturalis: et provenit ista operatio solum a calore in eo qd calor: et non in eo qd calor talis: qualitas igitur que provenit ab isto in eo qd est calor simplex: inducit partem aqueam ad fumum et facit ex eo ventositatem et provenit ex eo timpanita. Provenit etiam timpanites ex omnib⁹ ventosis: sicut fabis pisca castaneis rigo in vlu nimio: et a ficibus comestis post prandium: quia ventositas tunc non descendit sed moratur in stomaco et in pcessu facit timpanitem. Et cibi inordinatio modo comedere grossa modo subtilia modo brodia modo pigua: et panem calidum et totellinum et rigum et artoceas ova dura: et similia. ¶ Notandūz tamen qd differentia est inter ventositatē et fumū: vt dicit Dam. scōa particula affo. suozus. affo. 62. qd et ventositas est sicut vapor: fumus est humidus et mulcebit: ideo fumus facit somnū: ventositas vigiliāz. ¶ Alterius sciendū qd Auer. 3. cañ. fen pma. tractatu 2. ca. 5. dicit. qd ventositates sunt multiplices: melacolicę: flegmaticę: sanguineę colericę. Flegmaticę sunt grauatiue tardi motus retente interius. Vapores multi sunt facientes tristitiā fixi minoris quātitatē qd flegmatici et qd latis deterioris. Sed vapores sanguinei sunt dulces minoris nocumēti sua qualitate qd alij vapores: sed sua quantitate plus nocent. Colericę sunt acuti inflamantes: et proprie humores acuti non excitant ventositatem:

sed vapores. vapor tñ est nomen generis: vt dicit Dam. vbi prius ad humidum et ad siccū: et siccus vocatur exhalatio sicca a phlo 2. meth.

Causa ascitis est omne quod debilitat calefaciendo virtutem discretivam in epate: quia tunc debilitantur operationes ipsius et sparguntur per totū corp⁹ humores cum sanguine et fit idropis ascites: quia nisi h virtus separet aquositatem que in chilo est: spargitur in sanguinem: et natura ipsa expellit ad concavitatem ventris et per venas vmbilici: propterea quia iste vene continuantur cum epate: et per istas exit superfluitas aquosa qd est in embione quando est in corpore matris. dicit Auer. ¶ Similiter fit iste morbus propter debilitatem virtutis attractivę renū: aut ppter opilationē vel stricturam meatus eius. ¶ Similr causa idropis calide est quādo kistis sellis suam operationem non facit: aut ppter opilationēz meatus que est inter kistim et epar: aut ppter debilitatem virtutis attractivę in kisti: aut ppter opilationēz meatus quādo transit a kisti ad intestina: aut ppter debilitatem virtutis expulsivę que est in ipso felle que est qñ passus ille vel meatus claudis: tunc accidit illud qd aduenit habenti clausa intestina: qd tunc non petit cibū nec appetit. Et tunc cū attractiva sit ppter nutritivā et nutritiva complet operationē suam per has quatuor virtutes quādo priuatur vna istarū priuatur omnes: et sic accidit opilatio ppter sel. bec Auer. in 3. 2. p. nost. cōmento 8. dum vna virtutum permanet fixa corpus remanet fm suam dispositionē pculdubio. Et ptingūt epari tres dispōnes: qd aut minuitur eius operatio: aut permutat: aut corrumpit vel destruitur. s. digestiva et eius operatio. S; tunc deficit ei digestiva vel diminuitur: quādo. s. calor nālis non egreditur suā formā nālem multus: sicut in cibis qui accrescunt in stomaco et sicut in sanguine flegmatico gnato in epate frigido vel humiditate falsa nitrosa in epate calido. Silr quādo calor augeb⁹ breui augmēto: tamen manet sub forma nāli: tunc fit augmētatio mala in operatione membrū sicut in stomaco generante ventositatem vel fumositatē ex cibo in epate generante coleram. Sed quādo augetur multum caliditas vel frigiditas: ita qd calor naturalis exeat a sua forma: tunc corrumpitur cibū. Tamen Daly 2. particula regni. cōmento 4. 5. dicit. qd operatio debilitat sicut malitia digestionis absq; corruptione ciborum: aut permutat: vt si mutet cibum stomachus ad acetosū aut ad fumosū: aut destruit sicut si exeat cibi crudi sicut intrant: sic in lienteria ita est in epate: et fm hoc fiunt morbi diuersi in corpore: vt patet.

Signa idropis future et primo timpanitis sunt ista que ponit Dyppo. qñ particula affo. affoz. ii. Quibuscūq; torsiones et circa vmbilicum dolores lumborum: dolor non soluitur: neq; a farmacys: neq; aliter in idropem siccam perficitur. ¶ Itēz inflatio stomaci post cibum quotidiē et diu manens est signum actualis timpanitis inchoate: sed venter percussus sonat sicut timpanum: et eius fluxus non alleviat patie nrē nec detumescit: tunc est cōfirmata et est hic aliquādo inflatio pedū: s; non semper: imo vltimū tñ est. Nec est inflatio pedū signū timpanitis: s; inasistio stomaci cū gracilitate membrorum superiorū. ¶ Itē vrina est tenuis in ista spē: et aliqui colorata: s; minus colorata qd est in ascite vt cōiter: qd fit vērositas de calo: vt dicit Hal. 4. p. icula affo. vbi pus. et 6. de accidenti et morbo. nō fit a magno calore nec a magno frigore: s; a calore mediocri: s; in ascite ē calor maior: in epate vt cōiter: et est vrina magis spissa in ascite ppter humiditatem magnā in ea. ¶ Et nota qd vrina aliquādo colorat per viā digestionis et alterationis: et aliquando per viā cōmige

no
in
na
ne
co
de
uz
fri
tu
Si
ne
lō
me
qñ
er
te
gui
alo
per
i 32
bu

edē
tin
Si
yel
igli
do
cta
o bi
cau
on
mis
ian
ige
i bu
lira
et tē
erit
acit
itas
dro
ida
Sal
not
t fri
pter
arie
s vt
ozil
cor
Ba
lunt
si sic
era
nte
itur
inui
tib⁹
tur
par
tem
prio
et qd

tionis: et tunc est spissior. Quando per viam alterationis: et est subtilior: licet oppositum videat quod quando colera mingitur cum vrina: quod ipsa est subtilis: vrina fit subtilior quam quod mingitur per alterationem: quod ibi consumitur pars subtilis: ergo residuum ingrossatur. Et ego cum Auic. fen. scda. p. l. mi. libri. ca. de aqua. Dico quod decoctio non ingrossat aquam: quod totum est eque subtile: sicut dico de aquositate vrinale: sed colera mixta cum aquositate facit eam grossiorem in re: sed subtilior est secundum apparentiam. Item pulsus est velox et frequens et durus propter ventositatem extendentem: sicut patet de vtre inflato qui resistit tactui. Item signa asclitidis future sunt: mala coloratio faciei tendens ad citrinitatem et vrina tincta frequenter absque patiens conqueratur de malo: citrinitas oculorum frequens: et nocuentum lateris dextri sub costis quando mouetur pa. vel equitat super cibum et post coitum et post tussim. Item signa actua lis asclitidis est inflatio pedum et membrorum inferiorum: et ymbilicus eminet extra et superiora gracilant: sicut brachia collum pectus. pulsus est parvus et frequens: vrina est tincta et spissa in parua quantitate micta: et frequenter cum spuma crocea et bicolor: et aliquando oculi inflantur propter fumos ascendentes ab epate. et est difficultas anbelitus: tussis sicca: sitis quasi inextinguibilis. diminutio appetitus cibi propter intensum appetitum potus: et si venter agitetur sonat sicut vter semiplenus aqua. Item signa future yposalce sunt retentio superfluitatum consuetarum flue re: sicut emorroydarium menstruum sudoris egestionis vrine: mala coloratio faciei ad albedinem tendens: fusca preter solitum: intensio appetitus vel eius magna diminutio: inflatio testiculorum aliquando: et recedat: tumor faciei aliquis cum cohibita totius corporis. i. pectoria et repletionem malorum humorum. Item signa yposalce presentis sunt tumor vniuersalis totius corporis mollis: intantum quod si tangatur vel comprimatur cum pollice vel digito cedit tactui et facit foueam: et venter non est ita durus et tumidus sicut in alijs duabus speciebus. pulsus est latus et yndosus. egestio est alba: sed in alijs duabus speciebus est sanguinea: et vrina est aliquando colorata. hoc non est ratione caloris tingentis: sed ratione debilis sequestratiue et separate in epate non separantis sanguinem ab aquositate vrine. Item signa igitur idropisis sunt duplicia. scilicet communia et propria: de proprijs dictum est quantum ad species. Communia sunt tria vel quattuor. scilicet inflatio pedum et calca neorum: vt dicitur 2. p. nostic. comento 2. discoloratio et coloris corruptio et inflatio oculorum propter debilitatem caloris innati: et quod non expelluntur ad poros cutis ratione debilitatis virtutis expellentis: sicut a virtute fatigata ad partes inferiores. Et quod digestina ibi et calor sunt debiles: ideo cibus pedum conuertitur in ventositates inflantes. Et si queratur quare in idropisi inflantur pedes et non manus. Dico cum Serapione 4. practice sue. cap. 7. quod vna causa est: quia manus sunt propinque cordi: et ideo tangitur pulsus iuxta manus. et cor est fons naturalis caloris: et pedes sunt remoti a corde: ergo et a fonte caloris: et ideo mors incipit a pedibus: sicut dicit Gal. 2. p. nostic. comento 50. in comento illius partis. Ex signis hys igitur plus consumitur superfluitas et digeritur in manibus quam in pedibus. Et si obiciatur. Constantinus 5. practice sue. cap. de dolore capitis intercutaneo in fine capituli. dicit quod mors incipit a capite: ergo non a pedibus. Dico manifestatiue quod nervi oriuntur a cerebro et nuca: et similiter virtus animalis. et similiter spiritus animalis: licet radices omnes a corde oriuntur substantialiter: et salibi accidentaliter. Et ideo quod dolores posternunt virtutes. dicitur primo p. nostic. in comento illius. Apate molli existere et. et dolor est sensus rei contra

rie. et ideo quod loquitur ibi de dolore capitis intercutaneo. dico quod iste dolor destruit virtutem sensibiles et aialem in partibus exterioribus corporis: quod omnis dolor prostermit virtutem et facit eas cadere. dicitur in regimine acutorum. Et hoc est verum de dolore magno: quod parvus non arguit egritudinem presentem: vt dicit Daly 2. parte tegni. in comento illius. tertio vero in ventre et. Mors ergo virtutis aialis in partibus exterioribus incipit a capite secundum aliam qualem partem suam: sed mors membrorum interiorum incipit a pedibus. i. caloris innati: unde pedes in summo frigidi non sentiunt et moriuntur. Mors ergo similiter incipit a pedibus: sed respectiue et apparetur a capite quantum ad virtutem aialem. et ideo in cura paraleisis opus semper ire ad caput et nuccam posterius in capite. Similiter spiritus qui est instrumentum primum virtutis et sensibile primum. dicit Ant. ii. de aialibus. ca. 2. destruitur in dolore forti quod resoluatur: vt dicit Auic. fen. 2. p. mi. libri. et ideo per consequens virtus sensibilis destruitur: quantum ad operationem suam. et ideo dissoluit virtutem. i. primum instrumentum suum: et facit operationes eius cadere. Et si arguitur. Gal. 2. regiminis acutorum. comento. 50. f. in comento illius. Neque quispiam medicorum. dicit quod magis festinas in perditione quam accidit sibi lesio est cor: deinde post illud cerebrum: ultimo epate. et go non caput. Dico quod mors tardius venit in corde: quod est illud quod primo moritur nisi per accis in accituali morte quam. aperitur latus et extrahit cor primo: tunc potest dici quodammodo incipit ibi: nec viuit cadaver derelictum tunc: et si moueatur: quod hoc est per dispositiones similes vite. Dico etiam quod ex lesione cordis magis cito puenit mors: non ipsi cordis sed corporis: tunc non apparet incipere: sed in pedibus in morte naturali in capite aliqui in accituali. Vel potest dici quod mors subita cito puenit a corde: dolorosa citius ex cerebro. paulatina citius et plus ex epate. Et lesio est duplex: principalis et per colligantiam. similiter notabilis et non notabilis. Et secundum hunc rridere possum quod ex principali lesione citius quam per colligantiam. Similiter ex notabili citius ex quocumque fuerit: quod cor resistit omni nisi fuerit magna causa. Item 2. ca. quod manus non inflantur hec est: quod sunt facilioris motus quam pedes. propter multitudinem ergo suorum motuum resoluatur quod mittit ad eas. Item 3. ca. est: quod de natura vaporis siue de proprietate est: vt descendat inferius: propter illud reddunt pedes inflatos. Item signa propria carum idropisis non spiritum sunt quod idropis ex stomacho et ventris intestinis et venis meseraicis cognoscitur ex diaria diuturna: que vero est ab epate per tussim siccam et duriciem digonem. Sed idropisis cuius causa est aqua durus cognoscitur per fluxum ventris sanguineum. Et spleneticam significat color qui est decliuus ad liuiditatem et egritudo in splene preecedens. Et cum est a renibus non cadit appetitus: et dolor vel grauitas circa renes posterius modicus supra brachia le vel sub eo. Item dicendum quod membra quedam inflantur et vena eius in gibbositate: quedam in concavitate et sima eius. prima sunt pulmo velamen costarum et renes. scda sunt splen stomachus et intestina. Item aliquid notandum quod Gal. videtur velle 6. de morbo et accedenti. quod tympanites incipiat a stomacho et epate comparatur. et quod acclites incipiat ab epate et alia compatiatur: yposalca fit propter vitium tertie digestiue compatiens epate. Tamen firmiter credo quod omnes sunt propter lesionem epatis: aliter inflatio non esset idropisis: et ideo ad epate principia liter applicantur medicamina. Tamen causa remota est pulmo: et tunc est malitia anbelitus cum pulsu duro et tussia aliquis. Et diafragma: et tunc est dolor lateris cum malitia anbelitus: et cum pulsu duro et dolor lateris est ubi est nocuentum velamen vel diafragmaticum. Si a stomacho per euacuationem et lesiones eius sequentes: nisi quod aliqui le

ditur frequenter quando ipse est parvus et appetitus magnus: quia tunc non potest comedere totum prandium regitum una vice: sed debet partiri frequenter et modicum accipiendo. ¶ Item nota quod inflatio pringens ex ipso cedit rationi: sed que est ex apate non: quia est ex ventositate ut plim alia ab aquositate: ut dicitur pno. 2. 3. et Serap. in 4. ca. 7.

Prognostica. Timpanites est deterior iter spes idrop. dicitur Auer. 3. colligit. et Hal. B. idem dicit in 5. passionarij. sed Auer. dicit in 3. ca. ca. de idropisi: quod asclites est malignior omnibus: sed leuior est ypo sarca: et media est timpanites. Id dicitur quod timpanites yno modo est deterior ad curandum: quia sit a frigidityte debilitante calorem et a calore exhalante. et ideo medicus quando si hesitat quid sit faciendum: et cum hoc si ponatur calida augetur discrasia epatis et stomachi et fit sitis: sed frigida conseruant ventositatem et ingrossant et non consumunt. Similiter si frigida ponantur super epar augmentant ventositatem: quia epar innuat stomachum ad digerendum: ideo si debilitetur impedit digestionem: et ex hoc habet venire ventositas: sed asclites est peior quo ad sintromata. Vel potest dici quod asclites est peior quo ad curas interiores: sed timpanites quo ad curam exteriorum. s. per incisiones: quia ibi non valz incisio: quia ibi est inflatio maior in stomacho: et stomachus incisus mortalis est: ut dicitur 6. affo. sed intestina involuntur vel balneantur in aquositate in asclite cum modica ventositate et satis potest pellicula supra ventrem sub umbilico incidit: inter quas est aquositas: et pitomeon. i. s. phac: quod Serap. in 4. ca. vocat siphac pitomeon: et tunc dicitur quod pariter tenet intestina: tamen inter anus et virga est proprie magis: ut dicitur est in de apostematibus. Vel potest dici quod timpanites est peior. i. debilior: quia in membro magis sensibilis ut in stomacho principaliter: et alie in epate quod est insensibile in se: nisi in respectu pellicularum suarum. Alia scilicet asclites est malignior. i. magis ignea. i. a causa calidiori. vel calidior quia in membro principaliori. vel peior ad generandum quod timpanites: cum timpanites sit ex malo regimine in cibo quod fit continue: quia filij huius temporis sunt filij gula. dicitur Hal. 6. particula affo. in commento illius. Eunuchi non podagrificant. licet tamen asclites fiat ex errore potus. ¶ Item deterior idrop. Est ista quod fit cum fe. acuta. dicitur Auer. et ideo Hippo. 2. pno. Idrop. in acuta fe. malum: vel sequens acutam fe. quia infestant tales febres membrorum grauedine et dolore. ¶ Item fluxus ventris in idropisi est malus et mortalis. dicitur Auer. cuius oppositum ponit Hippo. et similiter Hal. 6. partic. commento 30. ibi. si albo flegmate. ¶ Item 6. interiorum. de isto qui habuit egritudines epatis: et tamen euasit. Solutio fluxus in idrop. sine alienatione patientis est mortalis. alius non. Et fluxus sanguinolentus sicut sanguis coagulatus est mortalis maxime superueniens longe idropisi. tamen fluxus diaricus vel aquosus moderatus est salubris: immoderatus vel magnus est mortalis. Iste de quo narrat Halie. 6. interiorum. non fuit idropicus: ideo non valet. ¶ Item in complexione calida et sicca est idropisi peior quod in aliqua alia causa: quia inducitur a fortiori causa morbus aquosus ibi et cum disconuenientia maxima. ¶ Item idropicus si tussiat desperatus est: ut Hippo. 7. affo. commento 48. et Serap. in 4. dicit quod si cum tussi sit spiritum et fetor tunc non speratur de infirmo. hec est sua gloria. Unde tussis duplex est. sicca et humida: et vtraque vel est a reumate vel ab essentia morbi. primo modo non est mortalis. secundo modo est mortalis: et ideo 6. particula. affo. 35. dicit Hippo. ibi. Idropicus tussis superueniens malum: precedens vero non malum. i. sine malo scilicet mortali. Si enim dicit Halie. ibi in commento. crescit humiditas aquo-

sa in idropici pertingens usque ad canales pulmonis: generatur inde tussis unde vicinus est suffocationi. Et Auer. dicit in 3. ca. quod quando dominatur materia idropisi: adeo donec faciat accidere anhelitum et constrictionem anhelitus et solutionem ventris: illud significat propinquitatem mortis in tribus diebus. ¶ Item idropisi veniens propter duritiem splenis est magis salua quam veniens propter duriciem epatis: et speratur in prima curatio: in secunda non: nisi in principio fuerit medicus sciens et diligens et patiens obediens: et alia extrinseca bene subueniat. ¶ Item nota dum quod omnis idropisi est curabilis: de frigida non est dubium: de calida dicit Constantinus 7. practice sue. ca. de idropisi. quod nullus curatur. Dico ego quod verum est beneficio nature: tamen beneficio artis sic. vel sic nullus curatur de calida idropisi nisi cum difficultate et longo labore: et nisi virtus fuerit fortior et habitudo patientis et complexio radicalis fortis et bona. Et post confirmationem. i. post statum nullus curatur: ante bene potest. et ego expertus sum mediante dei gratia in monialibus et monachis albis et nigris qui habuerunt ventrem inflatum per. xv. pollices plus solito et testiculos etiam inflatos et maliciam anhelitus et tussim: et in baluis et succis et fere in omni genere hominum de quo omnes mirabantur. nullum tamen in cura talem accepi nisi ad tentandum et alleviandum in quantum possem: et si curarem quod tunc tantum vel tantum haberem. unde non potest promitti ibi aliquid nisi sub conditione. ¶ Item si alicui habenti maniam vel melancoliam accidat idropisi resoluitur mania et melancolia: propterea quod idropisi humectans est causa. dicit Auer. cap. de idrop. sed Halie. 7. particula affo. commento 5. dicit quod hoc est propter hoc quia materia melancolie mittitur inferius. ¶ Item melius est quod natura. i. venter sit siccus in principio idrop. quam sit humidus et laxus: quia virtus tunc significatur fortior nisi sit apostema calidius desiccans feces. ¶ Item quando accidunt vlcera in corpore propter malitiam complexionis sanguinee: et vlcera in ore et gingiuis propter maliciam vaporis: tunc sunt prope mortem. ¶ Item quando descendit ex idropisi: quod est sicut caror: pronunciat mortem. ¶ Item fetor totius corporis et anhelitus sudoris et spuri et corus que exeunt a corpore sunt signa mortalia: quia fetor significat putredinem in corpore. dicit Halie. 2. pno. commento 22. ¶ Item idropici quando nascuntur vulnera in corpore non facile sanantur. dicit Hippo. 6. affo. 8. Et causa est quia vulnera non curantur nisi desiccetur: quia ipsi sunt nimis humidi humiditate accidentali et mala. Et Auer. primo ca. fen. scda. cap. 4. in fine. ponit idem quod si in membro habente mala complexionem accidunt vlcera non curantur nisi desiccantur: quia ipsi sunt nimis humidi. vel tarde: sicut in idropico vel leproso: ut dicit. ¶ Item vrina bicolor in idropi si est mortalis: sicut cum est rufa inferius et liuens superius: aut cum est rubra superius et nigra inferius. ¶ Item quibusvis epar circūdolet ratione debilitatis se. superueniens soluit dolorem. dicit Hippo. 7. particula affo. 53. Ex isto sequitur quod timpanites sit curabilis se. superueniente: quia ibi est dolor in epate et circa epar ratione ventositatis. consequens tamen est falsum: quia augmentat ventum debilitando digestionem cum hoc: quia ista est sicca idrop. et fe. est sicca. Dico quod dolor in epate contingit ratione apatis calidi et ratione opilationis et ratione ventositatis. Primus est cum fe. secundus est parvus. et est magis grauitas quam dolor magnus. ergo dolor sine fe. ex ventositate grossa erit: cui si fe. superueniat sine dubio cura erit. ¶ Item dicit Hal. 6. particula affo. commento. 40. quod ventosus dolor in se. curat. Et tunc ad argumentum dico quod in timpanite-

epar non dolet: sed stomachus et venter: et se non consumit ventositatem in stomacho: sed in ipocundria siue flegmo: ne. dicit Hippo. Et si arguitur. se. valet in spasmo. ergo in idropisi frigida: quia consumit primo vnam partem: deinde aliam quousque totum consumatur. Dico quod virtus non potest stare quousque tota materia consumatur: nisi sit in principio idropis. frigida non confirmat et in virtute forti. Si militer se. debilitat epar. ergo materia multiplicatur: et ideo si pars consumatur alia tanta ex alia parte multiplicatur. Nec est simile de spasmo et idropisi: quia vtraque. scilicet. se. et idropis. est morbus vniuersalis. spasmus non. Similiter in spasmo est materia parua: in idropisi multa: et plus de mala quam de bona: et se. citius consumit bonam quam malam. e conuerso in spasmo: sicut dicit Hilbertus in yrinis. ¶ Item Hippo. 7^a particula affo. affo. 56^a. Quibuscumque epar aqua repletur in omentum. i. pelliculam ventris erumpit: bis venter aqua repletur et moriuntur. i. mori possunt nisi iuuentur: quia quando vel sic vel pellicule circa epar implentur aqua et rumpuntur: aqua ista currit ad pelliculas solidas circa ventrem inferius ubi dicimus intestina esse et matricem: quia dicimus fetum esse in ventre. quando ergo aqua ista intantum abundat quod non potest ibi contineri: sed replet stomachum ut communiter tunc moriuntur. Sed Auic. in ca. de causis iposarce: dicit quod ipse estimat quod hec aqua est plus nocens in epate quam in ventre: quia plus interficit suo vapore: quia corrupta est: quia tunica epatis continens ipsum est corrupta ratione illius. et ideo rarus est quod aliquis euadat. Et ideo dicit Gal. 7^a particula affo. commento 4. 4° de sanie. si enim sanies in tunica sit epatis et sit sana et sine macula substantia sua: euadunt. quod si substantia epatis corrupta sit: necessario pereunt. ¶ Item quando est idropisis asclites eueniens subito post lapidem ex euntem excedente absque causis manifestis in epate: tunc pro certo est vna duarum viarum duorum testiculorum: quas destruit. dicit Auic. ca. de signis asclitis. ¶ Item quando in facie hominis aut manu eius sinistra est mollities. i. ablatio sensus vel motus. i. paralesis: et accidit in principio illius accidentis pruritus in naso: moritur in secundo die aut tertio. ibi ponit Auic. ca. de signis iposarce. ¶ Item quando tympanites dominatur cum constipatione ventris per octo dies et cum clisteri non euacuatur nec alleniatur: quia forte non potest intrare propter repletionem intestinorum: tunc mors est in panis. Et si ouret per octo vel. xx. dies sic: et potat et comedit aliquid: finis. i. vmbilicus rumpit. hec ego: et moriuntur. Idem iudicium de idropisi matricis ut videbitur: nisi quia illa assimilatur impregnationi: et distinguitur quia in idropisi eius est inflammati versus ad vmbilicum tantum: sed in ipregnatione vltra. sicut poderosior est et locus frigidior et sine motu et inflatio pedum est maior. oppositum est in impregnatione. ¶ Item pueri in utero materno aliquando idropizantur ex malo regimine matris comedentis fructus et frigida ut lacticia et trussatoria: et illud scitur per quantitatem ventris et frequentem motum ad exitum propter nocummentum fetus: et cum in partu venerit: moritur mater vel opus quod scindatur fetus vel mater: ita periculum est vnius vel ambozum: et ideo errant mulieres impregnate comedentes nimis de fructibus et lacticiis. Similiter continetur puerus idropizari quando mulier fuerit idropica et eua sit: et post ipregnatur: quia totus sanguis est aquosus: et ideo incidit fetus propter passibilitatem suam et humiditatem suam istum morbum facilius. ¶ Item cum idropicus patitur catarrhum reddit inflatio in spatio trium dierum: et fin plurimum fit illud ex ventositate. dicit Auic.

Cura idropi. in generali. Cura idropisis est duplex. cōis et ppiā. ppiā est cum medicinis appropriatis diuersis speciebus et cum localibus. Cōis dicit Auic. est extra-

ctio humiditatis aquee: et eius exiccatio: que extractio fit quattuor modis. dicit Constanti. 7^a practice sue. Primus modus est cum medicinis diureticis et yrinam puocantibus: sicut est spica et cassia: et silia. ¶ Secundus modus est purgare aqua citrinam cum sudore et solone. solutio ergo fit cum medicinis aqua purgantibus: sicut est agaricus et succus ireos et succus laureole. similiter cum vomitu et clisteri fieri solutio. Sudor fit cum balneo aque sulfuree aut marine. Aut suffumigando cum aqua in qua coquantur radices et herbe: ut paritaria leuisticus fursur: aut cum unctionibus cum oleis calidis: ut costino laurino: aut vnguento calso ut aragon agrippa martiaton. ¶ 3^a medicina purgans aquam est yrina eorum quando bibitur. quia valet bic: et in icteritia et splenetica: ut dicitur est pus. Similiter feru caprinum vel vaccinum eodem modo purgat aqua eorum. ¶ 4^a medicina est eorum cisione tribus digitis sub vmbilico et perforatione forti ibidem vel in bursa testicorum vel in scarificatione interarticulari inter articulos pedis vel supra pedes vel in cauilis. Tamen incisio est periculosa: nec puenit nisi in corpore valde forti. dicit Auic. quando venter ipse aqua et vitus est fortis: et fiat paulatine non euacuando totum vna vice ut videtur. ¶ Circa primum est sciendum quod diuretica calida sunt sicut anisum ameos maratrum ciminum peonia daucus pastinaca spica nardi cassia lignea assara baccabara. yri versus. Assara baccabara cassia lignea spica: nardi Idropisim curant de causa frigidiori. Ad idem spica celitica balsamus squinanthum. ¶ Item herbe et radices diuretiche calide sunt nasturtium ylopus ebullus apium macedonicum leuisticum eupatorium petroselinum feniculum iuniperus aristolochia. ¶ Item cinamomum calamus aromaticus: similia. Scilicet gida diuretica sunt sandali omnes: endiuia et semen eius et rostrum porcinus: scariola epatica capilli ve. semel lactuce postulace: scariolae quattuor semina frigida maiora milium solis rasura ebozis. Que valent in causa calida et in frigida sunt spica nardi absinthium eupatorium capillus ventis endiuia scolopendria epatica sandali cinamomum matigena muscata serus caprinum reubarbarus per accidens: quia epar perforat a tota specie: sicut agaricus et cassia fist.

Cura in speciali. Cura igitur in speciali ipsius asclitis que est de causa calida sic fiat: quia illa est magis periculosa quam iposarca. Si venter non sit mollis fiat clister in quo preter communia ponantur abscessus. cetaurea paritaria ciminus cum sale et oleo de camomilla et sulfure. Deinde fiat talis potus diureticus et alteratiuus: quia diuretica euacuant idropisim: et multus usus interficit eos: et ideo cum diureticis fiat: et cum localibus et cum dieta conuenienti. ¶ Item si radicem feniculi petroselinum brusci sparagi. ana. prem. i. radicum yreos parte. 5. endiuie scariolae epatice capilli vel cicoree scolopen. an. 3. i. sandali. alb. et rubro. quattuor se. frigidorum maiorum et minorum. an. 3. 5. rof. rasura ebozis. ana. 3. i. spice nardi. 3. y. vel plus si sit diues nucis musc. cinamomi. an. 3. y. liquir. q. r. 5. est enim valde diuretica: vnam passuram mundatarum ab arillis. q. r. i. prunorum numero xx. si venter non sit laxus: succi plantaginis. q. r. i. vel lib. ii. vel. iij. et in fine ponatur modicum de aceto si non sit rufus. et si sit tunc conficiatur potus cum pitifana bona. Et si esset fluxus ventris: tunc confici debet cum aqua extictionis ferri. Et si esset senex patiens posset poni aliquid de aniso et ylopo et nasturtio. Postquam potauerit quolibet die de isto viatur triasandalis reubarbaro vel cum spica nardi confortato: ita quod ad q. r. i. de triasandalis ponatur. 3. spice vel reubarbari. Deinde si indigeat secunda purgatione fiat cum trisera saracenicā reubarbarata cum sero caprino clarificato vel cum aqua endiuie vel cum parte istius digesti.

Vel pōt sibi fieri laxatiuum de mirabol. citrinis kebulis
 & pumis & cassia fist. & tamarindis & reubarbaro sic. R. mi
 rabolanozū citrinorū kebulorū indorum tamarindozū.
 añ. 3. 5. cassia fist. 3. i. pūnozū numero. xx. eupatozū endi
 uie capill. vene. añ. 20. i. herbe decoquant: & in ista deco
 ctione imponant in infusione medicine per nocte: in cra
 stino clarificent & ponatur zuccari quarta. i. 5. Et si sit mē
 ta aquositas ponant agarici. 3. y. in infusione & addat ra
 tione eius: quia est amarus zuccari quarta. 5. fiat due lib.
 potus. Et vtatur post ipsū quolibet die triasandali bonis
 cum zuccaro factis & cum aqua endiuie. & ponatur in potu
 quātum capiat qualibet die reubarbari. 3. i. 5. Tame ego
 abhorreo laxatiuum hoc nisi clistere & serum capitiū reu
 barbarū & pruna: quia semper nocent nisi esset maior aquo
 sitas & cōstipatio. & sufficit agaricus in parua quātitate &
 raro. ¶ Item sciendū qd sic debet confici. super duas lib.
 aque lactis ponat. 3. i. salis gēme. & 3. v. vel. 3. 5. turbit: terā
 tur subtiliter: bulliat & accipiat spuma & deponatur & co
 letur & clarificetur cū albumine oui si vis: & detur patien
 ti idropisim calidāz pmo tertia pars lib. 5. vel. 3. iij. Dein
 de addatur paulatim vsqz ad lib. i. 3. lūd. n. aquā expellit
 sine calefactione: & pmo turbit sine zinzibere. qz sine zin
 zib. purgat flegma subtile vel aquositas: sed non flegma
 grossū. & hic peccat plus aquositas vel flegma subtile qd
 grossū. & ferū melius est ex lacte camelariū. Et si sit cali
 diras maxima plus valet ex lacte asinarū: deinde capia
 riū. ¶ Unū tamen dico qd reubarbarū nisi qd est vita epi
 tis: vt ponit Arist. in de secretis suis. non multū valz bic.
 quia purgat coleras: ideo in parua quātitate oz dari: sed
 si dar cum in idropisi sit ictericia vel feb. colerica vel apo
 stemata calida: tūc pōt dari in maiori quātitate. ¶ Et iō
 est error manifestus in idropisi frigida ipm dare: nisi qz
 rōne cōplexionis valet ibi: sicut dicit Auic. 2. cañ. ca. 2. qd
 scamonea valet in morbis frigidis respectu cōplexionis:
 sed tñ in parua sit quātitate. Vidi tñ frequēter qd in icte
 ritia sine alia medicina cum reubarbaro & sero faris fue
 runt curati & laxati. ppter coleras ibi berentes. Tñ Auic.
 ponit. c. de disinteria. qd ipm stringit ventres. verū est qñ
 vritur vel assatur modicū: vel hoc facit per accidens con
 sortando epar vel purgādo coleras que sunt causa disinte
 rie. ¶ Item de sibi frequenter electuariūz diacnebe.
 cuius recepta est talis. R. sandalozū oīum. añ. 3. 4. spody
 rasure ebozū. añ. 3. i. 5. oīmī cubebazū. añ. 3. 5. vel. 3. iij. si
 sit caliditas multa: quatuor se. frigidorū mundatozū. añ
 3. 4. se. endiuie portulace. añ. 3. i. ligni al. nucis mus. añ. 3. 5.
 zuccari lib. i. cum decoctione endiuie vel cum aqua endi
 uie. Utatur mane in bona quātitate & nō sero: nisi quādo
 nō cenat: qz medicina epatis non debet dari nisi stomacho
 vacuo quātūz possibile est. Ego vero aliquādo loco ligni
 alo. pono. 3. i. spice nardi. & si substantia epatis non fuerit
 resoluta absqz dubio liberabit sicut expertus in. xx. & am
 plius. Et est electuariū valens plus omni idropisi qd tria
 sandali: quia recipit tantū quātūz triasandali & plus: & est
 electuariū idropicozū mibi spālissimū: nec oz dari nec
 administrari nisi accepto salario: qz sanat fm vsum aliq
 lem. Deinde fiat emplastrū super epar de rof. sandal. en
 diuia plantagine & farina ordeī & aceto: sed nō iaceat diu.
 vel si vis potes extrahere succum plantaginis solatri ace
 dule: quatuor summatū vitis albe & tepefacte: & tunc po
 ne modicū de aceto & intinge pānuz lineum & superpone
 epatis: sed non alibi ponat. Et deinde detur de spica nar
 di qualibet die cum sero capitiū vel vaccino clarificato
 ad pondus. 3. i. vel. 5. Et si sit febris continua coniuncta idro
 pisi vel apostema: vel si sit idropis causa causata ex retentioe
 menstruorum vel sanguinis emorroydarū: tunc pōt fieri

flebotomia parua & rara: quia epar ifrigidat & onfert mē
 bzis nutrimentūz eorum: quādo est multū de malo & mo
 dicum de bono. dicit Auic. c. de flebotomia ipsa rapit bo
 num & dimittit malū super dominiū sicut & pus fuit. vel
 hoc est verū quādo sanguis bonus est subtilis: & alij būo
 res sunt grossi viscosi distātes a loco flebotomie. ¶ Pro
 isto est sciendū qd aliquādo competit flebotomia multa
 & frequens: sicut in morbis repletionis sicut in sincho &
 similibus. Aliquādo frequens & nō multa vt in conserva
 tione sanitatis: qz melius est multiplicare vices qd quan
 titatem. dicit Auic. c. de flebo. Aliquādo fit multa & raro
 sicut in fortibus doloribz. Aliquādo neqz multū neqz fre
 quenter: sed raro & in parua q̄titate sicut in idropisi. Ista
 ponit Dāñ. vel Jid. cōmētatoz suis 2. parti. affo. suozū.
 cōmento. 71. Deinde fiat emplastrū super stomachum de
 abf. menta mastice de flor. camōille cimino infuso in ace
 to: betonica radice lily rosis & pane acetoso. ¶ In crasti
 no quiescat ab emplastris & fiat exercitium tale. pmo re
 supinando & reuoluendo de latere ad latus paulatiz: & cū
 manibus fricando modicū: vel super equūz suauiter por
 tantem equiter modicū: post descendat: & modicū ambu
 lando vadat super terras harenosam leuem: & si ex isto su
 det abstergatur sudor ne opilet. & tunc postea ponatur in
 sole calido: caput tamē cito cooperiatur. & si vis inuolua
 tur in harena calida: sed non in furno calido: qz hoc forte
 suffocaret eū nisi caput esset extra. ¶ Deinde fiat sibi em
 plastrū super ventrē de paritaria ruta ebulo stercore vac
 cino testis ostreoz: conterant omnia simul & calida extē
 dantur super pannū lineum vel corium tenue & superpo
 natur a duobus digitis super vmblicū vsqz ad pectinem:
 & cum fuerit frigidus remoueat & recalefiat & reponatur:
 & valet plus ventre vacuo a cibo qd aliter. Vel fiat sibi
 stupba de istis: sed caput teneatur extra. R. rute pitarie
 ebuli foliozū lauri calamenti origani camomille pule
 gy abf. prassij feniculi bedere terrestris & arbozee: cauli
 culi agrestis filicis munde. añ. 20. i. decoquantur in aqua
 olla cooperta: & sit inequalis imposita vsqz ad cimāz coo
 pertam extrinseca de parte per quā exibat caput: & ibi se
 dens super puluinar plenus fursure vel coto vel lana suc
 cida. i. non lota quousqz sudet: & terga sudor. & non come
 dat nec bibat ibi omnino: & tunc quādo percipiat pulsū
 debilitari extrahatur & ponat in lecto: quiescat modicū:
 & cum incipit in frigidari de sibi de electuario meo idro
 picorum. Vel in crastino si remaneat tumor clisterizet &
 die sequēti fiat stupba particularis ad tibiaz & ad pedes:
 vel ad testiculos si sint inflati cum istis medicinis: pitaria
 leuistico petrosilio mēta macedonico nasturcio ebulo re
 gina prati si vis & melliloto: & tunc tergātur postea ita qd
 aqua nō mozeretur que condensat ex vapore stupbe: qz nō
 debent idropici in aqua balneari nec lauari: imo neqz de
 bent videre aquā dicit Auic. quāto magis nō debent por
 tare eam. ¶ Deinde si opz de stercore vaccino cum cimi
 no in coto pōt fieri emplastrū super eas: & sic curabunt.
 Unde multos curauī cum clisteribus & diureticis fm vi
 ces factis: qz vnum genus medicandi nō debet diu conti
 nuari & cum stupba particulari pedū & tibiaz & lortioe
 epatis cum aqua ro. & endiuie sine pliri: sed tēpoze tamen
 longo: quia morbus iste nō pōt in breui tempore bene cu
 rari. ¶ Ite experimentū est in cā calida. R. succū plan
 taginis & epatice & imple ollam terreā fere vsqz ad sumū:
 & tunc cooperiat cum pelle tenui & fortiter ligetur: & cine
 res ponantur super pellem: & olla ponatur in furno calido
 pane extracto: & fiat ignis in lateribus olle debilis ad ca
 liditatem furni recipiendam: & tunc post decoctionez ex
 trahatur olla & discooperiatur & liquor cōtentus coletur

et cum succaro dulcoratur et potest mane et sero. et curat: si
 cur ego vidi de vno medico cui omnia medicamina facta
 non complete curantia: isto dato cum modico spice nardi
 mingit lagenas vnam 2° die et in 3° fere tantum: et tamen ego
 feci non potare aliud per duos dies: nisi quod tenuit candi in
 ore et curatus fuit optime. ¶ Item in idropis calida. B.
 cicoree endiuie. añ. 20. i. se. feniculi petrosily. añ. 3. 5. sco-
 lopendrie politrice. añ. 20. 5. nucis mus. radicio cerasi vel
 nuciozum. añ. quar. 5. succari albi lib. 5. ¶ Item succus
 rostri porcini dispumatus curat: et si vis laxare cum hoc ad-
 de serum caprinum et valet in omni causa. ¶ Nota hic quod
 illa frigida non debent dari in asclite: nec calida debet da-
 ri semper in iposarcha sine frigidis: quia iposarcha habet spe-
 cies. ut dicit Aliacen. in 7° ca. in principio de idropis: et simi-
 liter asclites et tympanites: ut dicit ipse de cura iposarche:
 quod iposarcha de causa calida et frigida. similiter asclites
 calida et frigida et tympanites. Sed dicit asclites: quod in fla-
 tur inferiora et non superiora cum sonitu aque in ventre: et
 iposarcha quando est inflatio per totum corpus: tympani-
 tes quando eminet vmblicus et stomachus et percussus sicut
 tympanum sonat a quacunque causa fiat. Et ideo oportet recurrere
 ad alia signa quod ad inflationem: sicut ad pulsum et urinam:
 puncturam et dolorem et gravitatem: et videre si frigida nocet
 et calida iuvant: tunc est de causa frigida. si e contra: tunc est
 de causa calida. et hoc docent auctores quando hesitant de
 causis morbi. Denique ergo primo debilia: ideo quod non sit no-
 cumentum magnus nisi constet per signa dicta prius de
 causa: quia si feb. coniungat vel apostema calidum: debet
 operatio fieri. et si idropis sit frigida sicut contra idropi-
 sm calidum ratione feb. ista sunt que medicos decipiunt.
 et ideo quando ignorat causa denique illa que valent in vtra-
 que causa que dicta sunt prius: unde dictum est in ca. de quar-
 tana. quod cura est triplex. scilicet tentativa: alleviativa vel mitiga-
 tiva: et eradicativa. Prime due species possunt fieri in mor-
 bo mortali: et alie due in morbo curabili non mortali. Potest
 igitur fieri medicina que valet in omni idropis aquosa si-
 ne calida siue frigida. B. radicio feniculi ieros añ. part. i.
 endiuie capil. ve. epatice eupatory. añ. 20. i. sandal. vtro-
 rumq. añ. 3. y. spice nardi. 3. i. seminis endiuie anisi. añ. 3.
 4. y. succari quar. i. 5. et fiat quar. i. 5. quod est lib. ii. Et si vis la-
 xare ponatur fumus terre. et mirabol. citrini in causa cali-
 da. et kebuli in frigida cum modico agarici. ¶ Sciendum
 quod dieta istorum debet esse tenuissima que est nihil dare: si
 virtus potest tolerare: quia abstinentia est hic summa medi-
 na: et maxime a potu et a liquidis: quod potus et liquida omnia
 nocent: nisi sumantur in parva quantitate et raro. Et tunc erunt
 ista. si ius cicerum: et ius pisorum: non: nisi alia cibaria des-
 ciant. et ius galli antiqui vel galline cum polipodio vel ani-
 so vel aneto. oportet enim esurire et sitire: et non comedere
 nisi semel in die: et non ad saturitatem. ¶ Panis eorum non
 fit de tritico: quod propter viscositatem opilat. et si sic tunc fur-
 fureus et non azimius cum modica quantitate salis: et tunc
 erit panis minus viscosus et levior: ut dicit Arist. in de p-
 blematibus. quod sal ibi consumit humiditatem viscosam pro-
 ducit. et similiter humiditatem idropicorum. non tamen debet
 esse multum: quod faceret sitim: et ideo panis de kokobeco de-
 coctus oxomie non valet. quia est nimis saluus: consumit hu-
 miditatem paste: et relinquunt terrestres eius in pane. Si
 tamen esset in parva quantitate non fieret illud: quod pauci sci-
 unt. sed panis fit de ordeo cum seminibus diureticis sicut
 aniso cimino karui in causa frigida: sed cum semine endi-
 uie basiliconis in causa calida. ¶ Sed panis pastilloz et
 panis calidus et toxelloz non valet eis: nec nebule: nec offe-
 in vino nec ceruissa: quod opilant: et ideo quia in frigidat post
 cibum sumptum et supernant. et est ille verus saluus. Quod

minus est supplet: quod plus est digerit offa. i. quod plus est in
 cena vel die precedenti digerit offa tantum sumpta in cra-
 stino sine alio cibo: quod repletio noua curat cum abstenen-
 tia sequentis diei. dicit Gal. 4° partiu. affo. non offe in vi-
 no plus inebriant quod vinum. dicit Irido. 2° partiu. affo. 1.
 Dant. 2° mento. 25. Ego dico tamen de isto pane ordei quod in
 omni specie preterquam in timpanite valet: si cum eo misceatur
 farina cicerum. ¶ Potus istorum in causa calida sit par-
 uus vel nullus. sed ponant supra linguam grana granatoz
 et candi et psyllus. et alij capiunt sirupum acetosum si non sit
 tussis factus cum succaro: vel iulep simplex. Valet etiam
 prifana zucarata et ceruissa ordeata defecata non noua nec
 acetosa: vel prifana in qua decoquantur vne passe: et vno non
 appropinquem. Tamen habet idropis frigidam opus ut non
 bibat ex eo nisi subtile antiquum parum: non tamen dum est ielu-
 nus nec super cibum: imo post horam. et cum sentit descen-
 sum cibi a stomacho. ¶ Et similiter in ista specie debet esse
 paucus vel nullus potus: nisi sit medicinalis: vel ceruissa
 bona clara defecata: vel aqua feniculi vel rassani vel sam-
 buci: quod iste tres aque per distillationes facite curant seorsum
 idropis frigidam. Et ideo pro delicatis in causa frigi-
 da facio talem aquam artificialem de feniculo petro-
 sturcio apio ebulo sambuco rassano ieros que curat omnem
 idropis frigidam curabilem. Tamen aqua sambuci et ebuli
 laxant: et ideo illis ego addo laureolam in distillatione
 postquam fragit malicia sua: et omnia medicine lacticie cum
 aceto et citony et pomis acerbis et siluestribus et macianis
 et granis granatoz. Et in fortibus poni potest lac spongie: et
 ficus in qua iacuerit citonium per dies naturale: et potest
 addi predictis et optime purgat aquositate per anum. Et
 Aliacen. concedit talibus esulam: sed mala est nisi repressa:
 quod est de lacticingis. alie sunt diuretiche. ¶ In causa calida
 facio aquam de endiuia epatica rostro porcino morella flore
 nenusaria. Et tunc debet postquam distillatur sirupizari et
 dulcorari cum succaro. non tamen inspissari: quod actualis frigi-
 ditas noceret: quia causa coniuncta cum frigiditate que est
 distemperantia calidi naturalis. Et isti sunt potus medi-
 cinales curantes idropis. ¶ Tres succus radicio ieros
 crudus quantum ouis testa capit curat omnem idropis frigi-
 dam a principio datus: et post continuatus. Et ego dico quod
 succus radicum ieros vel iris: sed ieros plus valet cum suc-
 co morelle. añ. lib. i. si dispumet et coletur et clarificetur et
 dulcoratur: curat omnem idropis curabilem: siue sit cali-
 da siue frigida. ¶ Modus tamen meus est dare ieros quan-
 do possum habere vno die: quod laxat aquositate: et etiam de
 morella vel succo parato: ut dixi alio die: quod puocat vni-
 nam: cum natura discretius separet inter illa. et si simul de-
 tur ratione vnius laxat: ratione alterius puocat vni-
 nam. Et ista
 voco medicinas regalem: quod iste aque et potus hic sunt pro
 delicatis et pro dominab. et pro diutibus: et sunt secreta et si-
 ne obloquio hominum: nec debent doceri laicis: quod sunt de
 secretis meis maximis: quod si scirent vilipenderent medi-
 cos et illos contemnerent. ¶ De carnibus. accipiant carnes
 lenes sicut gallinaceas fastaneas bedulinas. et paruarum
 avium: sicut perdices: et cum longo rostro assent: sed non
 adurant: et pars adusta siqua sit auferatur. Dentur simili-
 carnes turturum merulorum turdoz et arietum iuuenum
 cuniculorum et apri venati valent eis. ¶ Pisces eorum
 sint parui subtiliatiui et squamosi et de aquis dulcibus: sicut
 lucius parchia ruffus. De marinis est merlurgus guirar-
 dus. et similiter cancri fluiales valent. et coquantur pisces cum
 petrosilino isopo summatibus feniculi et lacticiis in causa
 calida. Et potest fieri colaticum de istis. raro tamen ca-
 piant liquida sed assent: et post elixationem deficiunt isti
 pisces supra craticulam: et tunc comedantur cum pulvere

cinamomi spice nardi et nucis muscate. ¶ Verbe quib⁹ possit vti in poragio sūt borago buglo. petro. lactuca epatica fragaria in causa calida: sed in frigidis cum trib⁹ p^{ri}mis ponant^r salua betonica nasturcium aquaticum solia carui macedonicum teneritates feniculi. Et cum carnib⁹ arietinis vel caponis potest fieri bonum poragium: q² nasturcium per se curat causam frigidā: sed non comedatur crudum sicut multi faciunt: q² omnia cruda et indigestibilia nocent eis. ¶ Legumina nocēt eis sicut faba pisa frumentū. omnia viscosa sicut anguille. et oia adherentia digitis et omnia talia. exceptis q² ius eoz⁹ valet: et orobus: q² puocat vinam. Similr rizi nō valet eis nec aliqua salsa sale indurata nec pinguis nec oleaginosa. ¶ De fructib⁹ possunt comedere ficus secas ante prandium et vvas passas in hora furtiva. i. raro. Et dicit Auic. amig⁹. excorticatas et auellanas. q² auellane que sunt parue nuce valent omnibus epatibus. dicit Auic. fen. i. q. terry can. Et fistici valent eis sed non poma nec aliqui fructus recentes: nisi granata dulcia. lacticia nō accipiat nisi tñ serum bene clarificatum sicut dictū est. ¶ Item fiat salasmētū in cā frigida de zinzibere cinamomo petro. aniso cordumeno spica nardi assaro. in cā calida fiat de zedoaria nuce musc. sand. ebulo semine basiliconis et spica nardi.

Cura

spe. idro. frigide est eadem cum laⁿ dictis: sed tamen meū speciale est operari cum ista medicina. B. radicum feniculi petro. apy rassani aristol. ebuli ieros an. partes. i. endinie nasturcy isopi betonice saluie iuniperi et seminis et herbe et radici eius pedis columbini an. M. i. anisi maratri carui ameois sileleos peoie. an. 3. i. sandali albi vel ru. calami aro. cinamomi masticis. an. 3. y. se. endinie. 3. y. spice nardi. 3. y. liquiritie yuarū pass. mū datarum. an. 3. quar. 5. mellis et zuccari. an. 3. quar. i. fiant lib. iiij. vel. iiij. et potest mane et sero. Si ops laxare cum parte istius ponant^r agarici. 3. y. vel. iiij. Polipodiū nullo modo detur in idropisi aliqua. q² in flat quicquid dicant aly. q² ego composui in diureticis semper adhuc inueni ipm inflare et nocentes. Tamen clistere est magis securū in quo ponat^r ruta paritaria nasturciū abrotanum calamentum ebulus camomilla fursur ciminū oleum laurinu mel et sal. Sed hyera pigra non ponat^r nec detur in aliqua idropisi: q² in ea intrat aloec et maxime nocet epati dicit Auic. Et ideo nō debet dari cum iste morbus sit morb⁹ epatis. Carbolicon pōt poni in clisteri vel benedicta vel agaric⁹ pur tibi videbit^r magis expedire. Et iuniperus etiā: quia nō est ei par in idropisi frigida. dicit Auic. in 5°. colligz. Et hoc expertus sum sepiissime. et hoc siue in potu siue in clisteri ppter fortē vrine puocationez et aquositate. Tamē q² non habet cōiter: potest poni loco eius anisuz et aristol. rosata vel rassanus. ¶ Si causa fuerit a stomacho tūc addatur p^{ri}dicto sirupo succus calamenti: quādoq² abf. quia regna est in stomacho. dicit Auic. in 5°. et dicit Auic. in 2°. ¶ Si sit in splene: tunc addat^r scolopendria camedreos camepithreos cortex fragini genestre radix capparis cortex tamarisci. Et si cum hoc sit feb. tūc ponat^r cortex salicis et cuscute rhimus et fumi terre. ¶ Si sit a renibus q² scitur per dolores in loco illo pcedentē istum morbum: et ita de alyis mēbris a quibus incipit: tunc valet miliū solis nuclei cerafopz saxifragia. ¶ Si fuerit a mefencia: tūc spica celtica cassia lignea squinantū: et in parua quātitate q² est amari: et assarū et semen dauici. ¶ Si a pectore ponat^r enula campana ieros capill. vene. et isopus in magna quātitate et scabiosa valet. ¶ Si fuerit ppter retentionē menstruoꝝ addatur radix rubee tinctoꝝ artorbemisse nepita diptamus sauiua. ¶ Si ex retentiōe emorroydarū tunc ciminū et centaurea apponant^r et puocat eas et maxi-

me ciminum. ¶ Si ppter cor ponat^r sticados et salua suecus rosmarini. ¶ Si a paralesi alicuius mēbri particularis fricetur et viuificet^r nuca et illud membrū: et ponatur herba paralesis. ¶ Si ex opilatione kistis fellis ponatur in potu pilobalsamū. ¶ Si sit ex malo recepto in cibo et potu corrigat^r error et dimittant^r illa: et ab illis abstineant et vtant^r cōtrarijs moderato vsu vt dictū est. Deinde fiat emplastrum super epa de ros. spica nardi nuce muscata abfin. flos. camomille cinamomo et laudano. Et ista pter lauda^m coquatur in vino: et spongia intincta ponat^r super epa: sed cito postea moueat^r. Vel sacculus in quo illa ponatur pōt isto modo decoqui et expressus poni super epa et frequenter recalciesci. ¶ Item fiat iunctio cū oleo nardino in frigida cā. sed cum ynguento sandalino in cā calida. et cum vrina p^{ri}pria in cā frigida. vel cū aqua endinie in calida. q² abstergi ne olea vel vinctuosa opilent post.

¶ Item sciendū q² si fuerit ab intestinis idrop. i. ppter fluxum ventris cā eoz⁹: tunc solida maior et minor: etiā mirtili et citonia debent decoqui cū sirupo suo per se. Et si esset cā calida sicut apostema vel febris cū fluxu: tūc rose et sumach et plantago debēt poni cum eis. Et deinde fiat emplastrū vel emplastra stiptica supra vmblicū de carnibus citoniorū cum quibus debēt misceri bolus armenus mastic⁹ ihus rose. ¶ Et si esset fe. vel mala cōplexio cala cōiuncta: tunc coriandriū et resta bolus debēt poni cū eis vel balaustie. ¶ Si sit idropicus sicut puer. B. saluie recentis folioꝝ petro. recentis. an. M. iiij. scindant^r et ponatur in pastillo et decoquant^r in furno: et tunc post decoctionem extrahant^r herbe de pastillo et ponant^r in quartale albi vini vel in patella: et stent ibi herbe per duos dies aut per tres et post colent^r: et isto mō vtat^r mane et sero. ¶ Si patiens sit pauper vtat^r omni die vrina sua mane. vel herba leuistici vel nasturcy antiqui decoquat^r in vīo vel aq²: et cum melle dulcorat^r et clarificatur: et potest mane et sero.

¶ Item. B. lapacy acuti. M. i. se. petro. macedonici. 3. i. se. sauiue. 3. i. decoquat^r in vino optimo et def decoctio patienti. et iterē si oporteat: q² pro certo curant idropisim frigidā. sed si vis cū melle dulcorat^r: et est leuis pcy et medicina bona. Et si sit mulier paupercula sauiua vel ebulus vel isopus stasifragia cum vino curat seorsum. Laue tñ stasifragiaz si sit repletio vel si missat. Deinde fiat stupha pauperum. Capiant noues lapides fluuiales igniant^r et ponant^r in tina bene cooperta et spargant^r vino. et cū fuerit bene calefacta tina: patiens ibi ponat^r et lapides amoueant^r et sudet inde. Vel in clibano pane extracto capite existēte extra si vis. tñ nō reputo bonum. Vel in sole sine vento et hūiditate. Vel pōt fieri fouea in harena et ebulli possunt ibi comburi: et patiens poni carbonib⁹ amotis. Ista relinquo electioni medici. Emplastra dicta p^{ri}us sūt bona et stuphe sūt. Si tussis fuerit cū idrop. tūc vīe passe ficus sicce isopus capil. ye. enula cāpana radix lily ligri. et succus eius debent decoqui in aq² et cū melle dulcorari. Et si vis habere pōdus de ficibus et vīis: ponat^r an. 3. q. i. de berbīs. an. M. i. de radice modici de liqui. q. 5. de succo eius. 3. 5. et semina maluaruz in cā calida debent addi. Deinde vtat^r penidys vel puluere cādū et liqui. et isopo vī radice enule cāpane: et vtatur in nocte diadraganto in fusio diacalamento diaisopo. Et in causa calida tunc diadragantum frigiduz diapenidion sine cinamomo et diapapauer valent. ¶ Deinde pect⁹ inungat^r cum dialtea et oleo de lilio et oleo vīo. et cū butiro sine sale. et in crastino lauetur et abstergat^r cū collatura fursuris calidi et desiccetur locus. Et omnis idrop. de causa calida vtat^r diacosto q² ponit^r a M. de. et ego inueni sūme valē. Sed in mane qñ accipitur debet ieiunare vsq² ad horā sextam et cōfōrtari angl. e z

De idropisi

eum spica et aniso ultra omnes recepta. ¶ Si vero idro. cum his non curetur et virtus fuerit fortis: fiat incisio sub ymblico tribus digitis. tamen est cauendum ne vna vice tota aqua extrahatur: ne subita inanitione infirmus pereat. sic dicitur 6° par. affo. affo. Quicunque empirici aut idropici sunt. ¶ Modus incisionis talis est: sedeat pariens in sedili eleuato aliquantulum: et venter cum manibus fortiter prematur: ut materia inferius descendat: et tunc ab ymblico inferius digitis tribus fiat incisio cum acuto ferro: cute exteriori aliquantulum eleuata a residuo corporis versus ad sifach: si idropis fuerit ab intestinis. ¶ Si ab epate et a partibus vicinis scinde ab ymblico inferius a dextra parte. ¶ Si a splene: a sinistra parte: et subleua cute ne scindatur mirach: et tunc perforetur mirach et sit foramen eius inferior foramine sifach propter diuersitatem foraminis et non exeat aqua continue. Deinde pone fistulam vel canam auream vel argenteam vel eneam per quam aqua extrahatur. et tunc tange pulsus et vide si sit debilis. extrahere canulam et superpone medicinam. scilicet pluma: ceolum de stuppiis intinctum in vino vel in albumine oui: et fac ipsum iacere resupinum: et da ei bzodium galline cum medicinis odoriferis vel cibus bonis facilius digestis: de perdicibus hedis vel agnis. put possibile fuerit inuenire. et die remoue plumaceolum et impone canulam et aqua extrahatur. et hoc ter aut quater facies. Et cum incipiet debilitari retine aqua sicut prius. et si aliquid remanserit cum aqua sambuci potest extrahi optime cum patiens fuerit reuigorat. Deinde si post ista in testiculis fuerit inflatio capiat instrumentum ligneum latum inferius: et ponant ibi multe acus curte vel medietas earum acute et lapides eleuent et bursa percutiat in multis locis: ita quod aqua percutiendo exeat. tamen me^o linea in os non tangatur propter suam nervositatem. Incisio tamen non fiat nisi in asclepe. Et si sit punctura vel dolor magnus in loco incisionis vngatur cum oleo anetino camomellino rosaceo: et fiat emplastrum cum fenugreco se. lini et se. altee. Et cum sedatur punctura: tunc potest operari sicut prius cum cannula predicta. Si tamen sanguis fluat. 3. y. sang. oraco. superaspargant postquam ligatur vulnus cum vnguento magno cuius recepta est. R. cere albe. 3. i. sepi bircini vel arietini lib. 5. picis naualis galbani. an. 3. y. et fiat vnguentum nigrum. et valet in incisione lapidis et in moribus animalium sicut canis rabidi et alterius animalis ut equi leonis muris gartii. et in perforationibus que vnguibus animalium fiunt et omni vulnere ubi est attractio vel sepatio vel iccio: sed in moribus venenosorum debet cum aceto et sale lauari. ¶ Item potest curari cum emplastro ianuenfi. quod dicitur in 3° buius. ¶ Alius modus operandi est cum cauterio tribus digitis in longitudine ventris sub ymblico et tribus in latitudine in bursa testiculorum potest poni seto vel setones. scilicet corde serice: ita quod maneat ibi apertio et euacuetur aqua paulatim. ¶ Et quandoque fiunt cauteria multa super epas vel super splenem et stomachum. Ista tamen sunt periculosa: et raro aliquis per illud opus finaliter euadit: sed alleviatur per aliquod tempus: aqua tamen cito redit et tandem moriuntur. Et ideo non est mens medici sic operari: sed cum medicina. ¶ Aliqui tamen timent incisionem cum ferro et accipiunt catarides et commiscunt cum sepo anetino et ponunt sic commixtas in parua quantitate in loco ubi volumus aperire: et illa sunt cauteria securiora quam cum ferro. et magis excusant medicum ab infamia. dicitur Daly 3° regni. comen. 129. Et comen. 146. dicit Daly. que sunt medicine cauterizantes sicut calx non abluta arsenicum citrinum et rubeum sal armoniacum.

Cura timpanitis. Timpanites curatur cum clisteribus in quibus ponantur consumptiua ventositatis sicut ruta paritaria ciminum nigella oleum rutaceum vel laurinum cum sale. et solui possunt humiditates cum mirabol. turbit

et zinzib. sed raro fiunt hic solutiva. nec valet hic flomina nisi sit apostema intrinsecum. Debent auferri diuretica in superflua quantitate: quod perducunt ad generationem vaporum plurimorum. ¶ Debet tamen administrari facientia ad eructuationem et consumetia ventositatem: quod eructuatio alleviat istos et semper vellunt eructuare propter exitum ventositatis. Dentur igitur anetum ameos anisus maratrum serute bacce lauri in causa frigida. Sed in causa calida penit facientia eructuationis: sicut anetum et ciminum infusum in aceto et carui. ¶ Deinde frigen in ventre cum alia multotiens et vapores cum milio et fursure faciendo facellationes et cum ordeo confracto et camomilla et melliloto assatis in patella in causa frigida. ¶ Sed si ventositas sit de causa frigida fiat facellatio cum aniso sale maratro ruta ciminum paritaria torrefactis in patella et positus in sacculo lineo super ventrem frequenter: et habeantur multi sacculi parui: et cum ventum infrigidat alius ponatur. vel cum atenia torrefactis potest consumi ventositas: vel cum ciminum vel ruta vel paritaria tantum: sicut et in colica passione: tamen calida non ponatur super epas nisi sit temperata calida. ¶ Ultimo ponimus sulfur cum stercore colubino supra ymblicum actualiter calida. Deinde fiant ventose multe supra ventrem sine scarificatione: et sunt optime. ¶ Deinde stomachus vngatur cum isto vnguento. R. nigelle bacce lauri rute anisi aneti silerios. idest fileris montani an. coquantur in vino postea collentur. collature addantur oleum nardinum oleum laurinum in quo spica nardi decoquatur: iterum totum coquantur et post addatur cera pauca: et fiat vnguentum et illinias stomachus cum isto. Vidi unum curatum qui habuit stomachi inflatio nem per .x. annos. et R. Raf. ponit consistere in Alman. ¶ Item tegula potest inuolui in pano lineo et superponi vel puluinar calidum contra ventositates. ¶ Si tamen vis fortis. provocare eructuationem: tunc cum istis. scilicet origano folys rute aniso carui calamento menta mastice ameos gar. thure masticato et baulso. Deinde fiat emplastrum cum isopo aneto simul. Deinde fiat potus de istis et pulegio virogo mentastro galanga in aqua et melle vel optime squillitico vel diuretico vel cum vino. ¶ Item si de causa frigida: deest calor et fluxum cum aceto vel optime squillitico mixto cum aqua et valet in omni inflatioe stomachi frigida. Et super epas ponatur abs. ros. fl. camomille. ¶ Cauet omnia tympanicus. scilicet a fabis et pisce et ceruicia noua et a ficibus et a fructibus fere omnibus recentibus. a lacte et caulibus et brodyis multis: quod faciunt cito ventositatem: et ab omnibus grauib⁹ inflatiuis. Similiter omnia grossa et viscosa et recentia nocent et panis nouus et rizi et interiora animalium et mustum et cicerum et consimilia. Et cena est nocua eis et potare in praedio. et debet comedere modicum. et tunc cum cibis descendit de stomacho potest modicum vinum odoriferum vel de bono claretto vel de pigmento. Et ideo pigmentaria multum valent hic certissime: et agnus castus: quod consumit ventositates. ¶ Et si fuerit timpanites de causa calida oportet dare in potu aquam feniculi apy melliloti camomille tribulorum. ¶ Et si fuerit ex malitia complexionis frigide deest in potu ciminum anisus castoreus ameos. dicitur Aliuc. masticatio semper fiat de ciminum et thure. et omnia ista valent contra eructuationem. ¶ Electuaria que valent hic sunt diaciminum diagalanga gariofilatum factus fin tota receptam pliris diamargariton diacitonit diatriton pipereon dianisum. Tamen si epas sit calidum debet dari aliquid de rosata nouella cum triasand. et potest unum istorum dari vel omnia simul. vel in diuersis vicibus debet fieri confortatio eorum cum ouis formicarum que optima sunt in timpanite et ventositate et eructuatione: quia naturaliter solvunt ventositates. Idem facit ius galli antiqui cocti cum polipodio aniso carui ciminum

fm Aulic. Tamen timendum est qd aliquando ventostitas remaneat in artibus. Pauperibus tamen conuenit: tunc possunt ponere cimini in cibis suis et accipere sedoaria post prandium ad depumendum. tamen nunquam debent comedere ad saturitatem dum durat morbus. ¶ Itē qd vt dicit Serap. 3.º practice sus. cap. 6.º ventostitas non fit de frigiditate: quia non subleuat. nec a magna caliditate quia consumit. Ideo dicit 6.º de morbo. sed a mediocri. Ideo opus accipere olera aliquando calida non multum sicut oleum in quo anetum decoquitur maxime si sit apostema magnū. Si tñ sit paruum sufficit euaporatio cum fursure camomilla et aniso. Et si sit inflatio de melancholia: quia tunc est cum ponderositate magna: tunc fiat sibi euaporatio cum aceto in quo cocta sint pulgum camomilla anetum maiorana ruta bacce lauri dauicapium vel semen eius. Si sit dolor vel inflatio ex grossa vetustate opilatiua cruda tñ ista sume valeat dñe Sera. ibidē anisus mastix oziganū arist. ro. si decoquantur in vino vel in aqua dulcorentur cum melle. Quidā dāt aquā ardētem sed errāt: quia epiccat membra radicalia rōne penetrationis. vbi tñ valet videbitur infra. c. de paralesi.

De dolore iuncturarum.

Capitulum III.

Arterica passio est dolor iuncturarum: et dicitur arterica ab artus et teneo quia ista artus vel iuncturas tenens vel catenationes: quia iuncture quasi in catena simul ligantur et tenent. Ideo dicitur catenatio iste morbus. Et a laica dicitur gutta: quia per modum reumatis gutta tunc descendit materia ad iuncturas: quia locus per quem transit materia ad eas est striculus in eo raritas sit quedam. ¶ Ita autem arterica habet sub se species. scilicet sciatica: podagra et ciragram. ¶ Sciatica est dolor in ancha. et dicitur sciatica quasi sciam tenens. ¶ Et est notandum quod in ancha sunt tria. superior pars ossis coxae et vocatur vertebra et vertendo in pyxide et est in extremitate anche. Concauias. id est in pyxide et est in extremitate anche. Ligamentum dicitur ligans os cum osse et dolor in illo: scilicet in aliquo os sit insensibile: et ideo dolor extendit ad lacertos circūdātes: tunc est ibi dolor sciaticus. Et est ita in eo quod illud ligamentum est insensibile. aliter ex continua fricatione partium fieret continuus dolor. et ita homo maxime sanus si moueret maxime dololet in ancha: quod non est verum. quia vbi dolor ibi egritudine narrat: sicut dicit Aulic. in canticis. 2.ª part. practice in cometo illi. Et si dolor sit in aliquo loco speciali significabit et. quia in 4.ª affo. allegat et non est: sed solus est ibi de sudore. quia vbi sudor ibi egritudine narrat. et ita sequitur quod sanus esset eger. ¶ Podagra est dolor in articulis pedum et in calcaneis. et ideo dicitur podagra quasi pedes supragradieno: et est cōiter cum tumore et apatione. vt dicit 6.ª part. affo. comento. 49. propter descensum vie: sed in scia est magis demacratio. ¶ Ciragra est dolor in iuncturis manuum et digitorum et cum tumore et frequenter ex mobilitate manuum et raritate et motu. manus sunt enim quasi in continuo motu: et dicitur a ciros quod est manus et gradior: quasi supragradie manus: sicut ciromantia dicitur ars manualis: ars. scilicet docena cognoscere dispositiones hominum per venas lineas et figuras manuum. et videbitur deo dante in 7.ª tractatu. si deus dederit mibi vitam et pacem. ¶ Sed si dolor sit in alia iunctura ab ista. scilicet in collo vel in dorso vel alibi non habet proprium nomen: sed vocatur gutta talis vel talis partis. ¶ Diffinitio sciaticae est talis quia ipsa est dolor anche. incipiens a iunctura eius. descendens recte ad coxam. motum impediens debitu. ex magis guttatim descendente pueniens. et postquam antiquas ad genua articulos pedum extendens se: membrum plus debito demacriat: et dolores vehementiores alios dolores iuncturarum faciens. ¶ Et podagra sic describitur: quia ipsa est dolor

iuncturarum inferiorum. ab articulis et pollicibus pedum incipiens. Deinde ad calcaneum se extendens. et ultimo ad coxam se multiplicans. et pedum inflationem causans grossas. et stationem impediens. plantas nimis mollificans. in fine idropisum causans vel inducens. ¶ Ciragra est dolor in lacertis et iuncturis manuum a digitis incipiens. ad rasetas manus se extendens. Deinde ad radicem manus se mouens usque ad cubitum se dilatans. tumores et inflexibilitatem inducens. ¶ Et sunt podagra et ciragra species leprose indicio meo que vocatur elephantia. et ideo cum maiori cautela curande sunt: et oēs sunt ex materia reumatica. id est ruente guttatim. et paulatim ad eas veniente. et ibidem se imbibente et penetrante.

Cause sunt triplices. interiores et exteriores. Interiores tripliciter diuiduntur: quia vel sunt ex parte humorum vel membrorum vel virtutis: sicut Aulic. dicit 3.ª cap. sen. 22. tractatu 2.º de dolore iuncturarum. Et ibidem diuidit istum modum: quia causa humorum morborum aut est patiens aut efficiens aut instrumentalis. ¶ Copatiens est membrum suscipiens. et hoc est aut propter sui debilitatem: aut propter malitiam complexionis confirmare et propter frigide: aut propter vehementiam caliditatis: quia. saccidit propter motum et propter dolores et propter extrinsecas calefacientes. ideo dicit Gal. 2.º pnost. comento. 68. in fine. quod effusio humorum ad membra que mouentur que calefaciunt est facilior. Et 3.ª causa est debilitas membrum in sua creatioe non ex parte complexionis sed complexionis rare et tenere. 4.ª est situs membrum sub alijs et vbi ad ipsum currunt mae et per nā: et tunc multiplicant mae in pedibus et in anchis. ¶ Cā instrumentalis istorum humorum est latitudo vel dilatatio meatuum nālium et raritas ex creatioe et generatione et plasmatione sicut in carnibus glandosis. Aut est accidens talis propter complexionem non nāles quas fecit motus et vacuitas vel raritas accitialis: et de istis tangit Gal. 2.º pnost. comento. 68. Cā cursus mae ad iuncturas est amplitudo locorum vacuorum suscipiens materias effusas ad eas. ¶ Cā efficiens est complexionis mae male vel propter totius corporis: aut in membrum principali inflamans aut in frigidam congelam aut exiccans vel contringens: et propter cuius admiscet humidas extraneas. ¶ Ad hanc vero sunt aut sanguis singulis aut sanguis flauus aut sanguis colericus aut sanguis melancholicus: vel est stigma singule simplex aut vehementia crudi humoris per se: aut mae composita ex flate et colera. et hoc est vltimum: quia aliter non bene penetrat in iuncturas: aut est ex generatione colere per se aut est vetustitas cretica mora ad locum: sed tñ vltimum fit a flate cum colera. vt dicit Aulic. deinde a crudo humore aut a sanguine. postea a colera. raro a melia propter suam grossitatem et frigiditatem non potentem penetrare ratione sue paucitatis. ¶ Cāe gnāles humorum sunt quedā preterite: sicut curatio colice confortando intestina. sicut quod non recipiant supfluitates consuetae: sed expellantur ad extremitates: et catarrus et corriza pcedentes mae descendente ad iuncturas non expulsa per nāes et per os. Quedā sunt preterite sicut cibi guttosi et viscosi: sicut anguille et pisces et carnes cum cute spissa digitis adherentes cum tanguntur: et vetustos: sicut fabae et pisces: quia ventostitas fabarum transit ad venas: et ficus: et oleaginosa et frigida et opilatiua vt rixet frumentum: et fumosa vt allea cepe porri et lacticia: et maxime caseus antiquus. et mediocria aliquando possent comedere. et omnia dure digestiois: et indigestibilia grossa vt carnes bouine oua dura. interiora animalium. aues oēs cum pedibus integris: sicut anserine anatine: et eructationes facientia sicut ceruilla noua et mustum: cicera noua et fructus aquosi. et pacuitas digestiois et egestiois frequentia ebrietates et repletio multa et cena superflua. tardus potus. et ideo scribitur: Potus tarde paratus multos facit cruciatus. Similiter inordinatio ciborum et potuum: et est causa magna

angl. c. 3

De dolore

sicut pmo sumere grossa. deinde subtilia. et iterum grossa in eadem mensa: qz diuersa cibaria sic sunt eis nocua. Et causa huius morbi maxima est ppter excessus eorum. s. trā quillitas et quies nimia et ocium et dimissio exercitii cōsue ti: coitus super repletionem plurimū. Ideo dicit Hipp. 6^a particula affo. Eunuchi non podagrizant nec calui fiunt. Et qz coitus sit maxima causa podagrie: p. qz pueri nō po dagrizant nisi afrodisiaz. i. ante tēpus quo possunt sperma tizare. Retentioes euacuationū cōsuetarū sicut sanguinis menstrui et ani et flebotomie dimissio solutiones ven tris: et exercitii super repletiones: sicut saltando currendo et equitando et fortiter ambulādo. Et vinum plurimū ante cibū in iciano. ipz nāqz ledit neruos: sicut dicit Aul. sūma de pulsibus. c. 2^a. Et similr humores crudi cum reti nentur in corpore: et deinde nō euacuant per nām in ege stione et vrina: nec per artēz: tunc faciunt euenire dolores iuncturarū si expellant ad partes eas et ibi manserint: et maxime si ibi putrescant. Qz si per vrinas expellerent: tūc fieret vrina grossa non subtilis cruda: et nō fieret iste mor bus: sicut dicit 4^a particula affo. 75. Quibus spēs est ad articulos apostema pueri eruet ab apostemate vrina grossa multa facta et. Et iuuat ad hūc humores crudi et alij ad iuncturas moueantur.

Cause exteriores sunt sicut motus laboriosus casus percussio et sessio super locum valde frigidus diu: contusio et fortis expressio: et maxime quādo antiqua tur: et onerū eleuatio. s. trā alia exteriora debilitaria virtu tem: sicut ira vigilie trabētes mām ad locū de sua pprie tate penetrant. S. trā superfluitas secūde digestiois et ter tie sunt plurimū mām facientes istuz morbz. Et etas iuuat ad generationē huius morbi et horz morboz: qz aptio res sunt senes ad eos: et debilitas digestiue. Et cōualescē tes ex lōgis morbis et alijs cū errant in regimine: et qū se datur morbus eorū absqz eūone sufficienti incipiūt istuz morbz pati. Similr hñtes cronicas egritudines ex debi litate virtutis istum morbz patiunt. Et sic p. cā ex pte de bilia virtutis in mēbro patiete et fortitudine in expellen te. Et possunt igitur concludi cāe dolorz iuncturarū: qz ma gis sunt vacue et plures motus debilitatis pphonis et frigi dorio et situs earū in extremitatibz: qz distant maxime a fonte calozis: et ideo currit ad eas mām et ledit. Et tēpus anni iuuat ad generationē huius sicut ver ppter motū sang. et humoz. et autūnus ppter malitiam coz humoz et indi gestio. et antecessio dilatationis poroz in estate: et p agitationē rōne calozis fortis in die: et frigiditātē forte in pncipio et fine diei. Et si sit in estate pp dissolutiones būo rum: et in hyeme aliqñ ppter frigiditātē claudētē mām interius et ppter paucā expulsiōē superfluitatum. Et de aeris inequalitas sit cā morbi satis p. qz guttosi sunt p. nosticatiui pluuiaz: et ideo ante pluias et tpa turbida nō pnt quiescere. Et cā cōiter querit a medicis et est isto: qz sicut dicit Philaretus: cōtinēs mutat cōtentū ad suā cri sim. Cū igit tps pluuiofum et turbidū est venturū: est aer torus mutatus ad humiditātē: et humectat et ingrossat et turbatur a cā superiori. cuius signū est qz parietes qñ su dant ante. nō aut a se: sed ab aere ingrossato humefiunt et irrozantur. s. trā sit in lapidibus: et tunc ille aer trahitur per os et nares et poros cuti. et pmo de simplici me. et imutat corpus ad suam dispōnem: qz agens agit vt assimilet sibi passum. Et maxime apparet in iuncturis: qz ppter earūz vacuitatem et dilatationēz intrat aer ille liberius: iō tunc dolent plus. Et et dolores membroz vicinorū sunt cā doloris iuncturarū sicut dolor matricis et morbz lōgis: et vbi est retētio mēstruorū per x. mēses. Et lapis in renibz est cā calozis sciatici et torzio et rugitus et tenasmon qñ vē

tositas transferret ad illa loca ppter appōnē medicinarū resoluentiū: que partē cōsumūt et aliā pte subtiliāt et pmo uent et in illo loco eē nō pmittit: et inde vadūt ad loca p xima vacua. Et s. trā tussis et pñsis sunt cause pp būores cō motos et fumosos et vapores ascendētes. et s. trā reuma de scendens ad spatulas: et malus modus iacendi in culcitra vbi partes iacent inequalr quedā sursum qdā deorsūz pter solitūz vel in loco duro. Et dislocatio est cā maxima in il lo qui habuit eā vbi sit vi humiditatis lubricatio. Et isto modo vertebzū qñqz resillit extra sciā pp humiditātē im bibitaz ibidē. et brachiū et spatula: sicut narrat Daly 3ª pti. tegni. cōmē. 69. Et iō Hipp. 6ª pti. affo. penul. dicit qz quibuscūqz molestatis a sciatica vertebzū resillit foras: et rursum icidit: in his mucillagines fride sūt. Et dicit Gal. in pñe. multoties in pcatenatiōe būores adunant flāticūz mucillagies vocant a medicis qñ pcatenatiōes ifundūf. et iō ossa facile a locis suis egrediunt et reuertūt. Et ibi vo cat vtebzū in qd ē ligatio. ppe pte supiorē priā ossis coze.

Signa dicit Aul. sunt pmo videre an ille morbus sit de mala pphone cūz mām aut sine mām: qd est ra ro: et est dolorosus sine grauedine et sine inflatioe. nec ē al teratio coloris in cute. Si est dolor mālīs: tūc opz videre de qua mām est. an sit simplex an cōposita mām sua. Si sim plex vel colerica vel sanguinea vel melica vel flātica vel ventosa. Si sanguineat: tūc est dolor magnus et extēsiuus et pulsatiuus: et maxime si rubedo aliqua sit vicia: et est ibi gra uitas rōne multitudinis mām. color cutis est rubeus: nisi dolor fuerit pfundus. Et iō dicit Gal. 3^a affo. cōmē. 2. co lor corporis humoz abundantiā signat: nisi in pfundo ac cubuerint. Urina est rubea et spissa: et pulsus est velox ple nus. affligit magis hora sang. et a 9^a noctis vsqz ad tertiā diei. Et si tps est vernale magis est circūcirca. et regimen suū fuit tale qz multiplicauit sanguinē: sicut qz ipse comedit carnes bonas et ouia mollia mediocriter. et accitria aie fuerint letificaria et risus mouētia. et corpus fortasse ē car nosum grossum pingue pinguedie aerea q stat cū bona so liditate carnis et sōniat de rebz rubeis. et etas est iuuentus vel adolescētia: tūc verisile est qz mām sit sanguinea. Et est in sciatica sanguinea dolor extēsiuus lōgis fere vsqz ad genu. et quādoqz vsqz ad calcaneos pedis quē flōmia sta tim sedat. Et si tps est colerica: tūc est ibi dolor vehemē mens qui ledit tactū. et dolor est parue qñtatis: qz est acu tus pungitiuus intēsus nō multū extēsus: nec est ibi graui tas magna: qz humor est lenis. et dolor est in illo qd appet de cute foris rōne leuitatis sue mām. et color cutis tēdit ad citrinritātē tinctā vel ad rubedinē claraz: qz in sanguineo color est magis obscurus rubeus et purpureus et gescit et alle uiat p frida opposita et grana et caliditas. Urina est colora ta et tenuis. pulsus velox et frequens: et egones sunt colice et citrine. Et si tps sit estiuale et patiens iuuenis pphonis colerice. s. macilentus brunus mobilis et lenis festin in op ere suo qz currat et laborat fortiter et multiplicauit ciba ria colerica sicut affata frixa et salsa acuta et piperata allia ta. et comedit crustas et potauit res mellitas vel vinū anti quum: et affligit hora colere que est a 3ª die vsqz ad nonā diei: tunc verisile est qz est colerica mām. Et si mām sit flā ca sicut frequēt est in dolore arterico: et maxime qñ mām est cruda: tūc color cutis nō permutat de quo sit curādū nisi aliqñ: raro ad plūbeitatē: et est dolor fixus ad herē modicū: nisi cū mām est multa: et calefit et extendit in latūz sicut sanguineus in longū: et est locus mollis frigidus ad tactū: nisi in vehemētia doloris: quia tūc ibi calor et spūs mouent et calefiunt: et est inflatio sine inflatione: et egones sunt mucillaginosi. et est puatio signorū sanguinis et cole re: et vrina ē remissa et spissa. et dicit Egidi in vrinis suis.

Innuis gutta regnare per alba minuta: sed ista contenta alba minuta rotunda sunt equo ad coceptiones vel ad gutta. Sed si sunt cōtenta pilosa vel grossa gibbosa rotunda cum cauda pilosa sicut si essent spermatice cū eis: tunc ut cōiter est signū gutte flātie et sunt de significatōe flegmatis ppter motū iuncturaz. et si sunt per se semp per totam substantiā vine signant guttā erraticā. si inferius: tūc gutta est partū inferiorū. si superius: partū superiorū. si in medio: partū mediarū. et hoc maxime in viro: qz in muliere aliqñ signat cōceptionē: tunc erit superius in vīna quid subtile albū ad modū bōbācis et erit in vīna qñ cōtum carminatū. et per retentionē menstruoz: et per pūnationem doloꝝ scitur illud. Unde vīna granulosa per totas fere signat vīnā artericā. et hoc maxime si fuerint ibi alba rotunda minuta vel spmātica caudata pilosa. ¶ Itē si pulsus est tardus rar⁹ et latus nisi doloꝝ intēdā nimis: qz dolores dissoluit virtutē si pfeuerat et stimulat in pñ? et nā ipsa tunc nūq̃ expellere nocentū qñ pōt. Et sit pulsus frequens et velox: qz virt⁹ debilis stimulat fortior res facit operationē qz faceret de se derelicta nature sue. et ideo opz tangere pulsus frequēter in paroxismo et ante et post. ¶ Si ergo patiens sit senex et pplonis flegmatice habens. s. corpus nō carnosum: imo adipe plenū nō lenē. s. sine pilis albū. et tēpus est byemale vel pluuiosum et nebulosum. et multiplicauit flegmatica sicut pisces recentes laeticinia fruct⁹ aquosus: et potauit aquā: et est gulosus: et comedit viscosa grossa dure digestiōis que faciunt indigestionem et cruditatē: et est mali regimīs. et ociosus nō vtrū exercitio. multū dormiens et ventre repleto coies frequenter. tūc ē rōnabile qz materia sit flegmatica. ¶ Si mater sit melicā: tunc est doloꝝ occulatio id est modic⁹ doloꝝ nō acutus. s. et paruas tensiōis. qz mā rōne grossitiei nō ibibit inter lacertos: sed solū in vacuitate iuncture: et cum curatio applicat parū innatur ppter mae inobediētā: et sit loci attenuatio ppter mae frigiditatē impediētē. nec est in loco mollicies: qz mā est dura. nec est claritas coloris sed offuscatio ppter opacitatē mae. Vīna si ē remissa et tenuis cū resolute alba grossa hūte quādā resolutionē pilosam pcedētē in lōgitudine artericaz de melancolia nāli significat. Et si reitolo illa sit inferius signat guttā inferiorē. et sic si alibi: qz et siliis simili seruit regio regionis. Si locus est frigidus et frigida nocet: pulsus ē tardus paru⁹ rarus: nisi cū doloꝝ vebementia euenerit pp aliqd extrinsecū sicut coit⁹ vel mor⁹ laboriosus exterior vel comestio alioꝝ vel similiū excitantiū mām currere et fixas mouere. Si igit tēpus sit autūnale et patiens com plexionis melice. s. extenuat⁹ niger vel pallidus et cū malitia plenitudo et appetitu cibi intenso valde: qz melici sunt edaces et bñt appetitū caninū frequēter ppter melias: qz appetit⁹ viger ppter frigidū nō inqñtū frigidū sed inqñtū acetosus. dicit Auer. 3. colliger. Si igit regimen pteritum fuerit multiplicatiū melie sicut tristitia studium sollicitudo vebemēs. et comedit carnes bouinas grossas et falsas. et sili pisces. et comedit caules et pisas et fabas et causeum et maxime antiquū et oua dura et cōsimilia. et bz somnia terribilia de rebus nigris et pōderosis. et qz nō pōt currere et qz cadit. tunc cū istis verisille est qz mā sit melica: bz illud raro fit. ¶ Si mā fuerit ventosa tūc est doloꝝ extēstus sine grauedine et doloꝝ permuat⁹ de loco ad locum pp mae mobilitatē. et regimē gnatiū vōstatis pcessit sicut qz ipse comedit pisas fabas. diuersa cibaria in eades mensa: p. s. grossa. deinde subtilia. et sicut post pādū: fructus frigidus et panē calidū. et repleuit se multū. et potauit multū sepe vel ceruissaz nouā. et bz rugitū cōiter et gurgulationem in pētre et eructatiōes acetosaz: et aliquādo co-

licam et saltū: et iectigationes in membris: et retinuit feces diu et ventositates: tunc verisille est qz mā est ventositas. ¶ Si mā est cōposita tūc tensio est vebemēs et paucitas doloꝝ innat cum curationib⁹ calidis et frigidis: qz fere oia nocent. et qñqz vna hora vna me⁹. aliqñ alia tria lunatur alia hora. et accidit hoc plurimū corporib⁹ colericis calidis que vtunt regimine infrigidante humectatē gnatiūo flegmatis et hūoris crudi. et vtunt cibis super replonē et moribus: et qñ miscēt duo humores: et expellitur qd e eis grossum est ad iuncturas: pp hoc qz subtile sanguineū et colericū submergit ipm et facit penetrare ad eas. et accidit eis qz in prandio vtunt cibis et potib⁹ cōtrariis: et innatur parientes cū cōpressionē moderata cūz manib⁹ pluribus: qz humor resoluū et maturat⁹ per eā cūz aliquāli fricatione subtili cōprimente. et innat cum vñctōe tēperata calida et cum quiete: qz motus phibet a maturatiōe et cōgestionē. istis apparentib⁹ verisimile est qz mā sit cōposita ibi. ¶ Signa plectorie corporis sunt si ex tēperate calidis doloꝝ auget: corpus videt esse plectoriciū. vñ oz fieri euacuatiōē. vñ euaporatiōes leues curat⁹ vel dāt ingenū curandi dicūt et regimīs acutorū. ideo cūz talib⁹ est operandū cum operatiōe tentatiua. ¶ Dic tñ notādū qz aliqñ frigida narcotizando doloꝝ sedāt et stupefaciendoz: tūc credimus qz cā sit calida: tūc est frigida. Aliqñ tñ calida applicata innat resoluēdo et mām exalando si corpus nō sit repletus: et tunc credimus qz sit cā frigida: et tñ aliqñ est calida. Et aliqñ mā multa frigida currit ad locū et facit doloꝝ: et tunc colera rōne motus sui currit ad locū illū: qz doloꝝ est cā attrahendi. dicūt 3. part. regn. oia doloꝝ acuit reuma. cōmēto. 60. et tunc rōne illius totū membrū est calidus: et sit aliqñ rōne illius doloꝝ febri paroxismus: et furia doloꝝ paroxismi inducit sinthomata. s. pulsus velocitatem et vine tincturā et insomnietates et sitiunt: et tunc credimus qz cā sit calida: tñ cā pncipalis ē frigida. ¶ Jō ad euitādū istas cās tres deceptorias sciendum qz oz cōsiderare locū tactu si est calidus: et si pplexio cōsuetudo etas et ars: vt qz faber est: et aer et ipus am cōueniant in calitate et siccitate: et sic de alijs pncipalibus. et si sic verisimile est qz cā sit calida. ¶ Et si loc⁹ sit ad tactus frigidus et pplonis flātie et etas senectutis et ipus est frigidus: et est piscator: cōsuevit comedere frida et fructus frigidos et lacticia et pisces et carnes ifrigidatas decoctas die pcedēt et silia et laborauit in niue: vñ pluuiā supuenit: iste doloꝝ est signū qz cā est frigida. Et si pncipalia diuisz cōsiderata cōueniāt illa cōsiderando raro decipieris.

Pronostica. Pronosticatio est qz doloꝝ iūctu rarū sunt ex sūma egritudinū qz hereditant⁹ vt plurimū. qz sperma est fm pplonē generāris. dicit Auic. c. de doloꝝ iuncturaz. et p can. fen 2. c. 6. in fine. dicit qz egritudines que in semine hereditant⁹ sicut albaras. i. morphea et tinea nālis et podagra pñsio et lepra. Si 6. pncipalia affo. cōmēto. 28. Quēcūqz dicta sunt de podagra: intelligēda sunt de arterica. sunt. n. ex hereditate. nam sperma qz maculatū fuit: pedes filioꝝ debilitat passioē duplicata ex parentū pncipy cā suaz culpa. sicut dicūt de peccato originali in theologia: et ita pōt dici hic. Si 1. fido. p. parti. affo. Dama. cōmēto. 2. dicit qz generatio morboꝝ a pñis parentib⁹ aliqñ causat⁹ rōne debilitatis et rōne peccati nālis in eis. aliqñ a vinturnitate egritudinis et eius radicatiōe in mēbris. et per hunc modū podagricus podagricū generat: nō qz pedes in qbus est fundata podagra faciant podagricus: sed qz podagra est valde longa egritudo et valde indurata in mēbris. vnde corpus est iam assuetū illi dispōni et cōsuetudo est alteratur: et ppter hoc istum effectū pducit. hille. Et Dam. 2. angl. e 4.

De dolore

particula affo. affo. 4. s. dicit: morbu diuturnu ⁊ defectus morboꝝ hereditat quide filius: sed differet magis ⁊ minus si alter parentu fuerit sanus. q. plus inficit si pater ⁊ mater fuerint egrotates longo morbo q. si alter tm: ⁊ p. si pater pariat q. si mater: q. sperma viri obtinet diu in generatioe filij. pp. igit infectione seminis filius plus inficit q. ppter infectione mēstrui: qd est mē. ¶ Et dicit 3^oido. q. morbus diuturnus duplex est. vniuersalis vt q. rana. particularis vt apoplefia epi^o podagra. Dam. loquit de 2° nō de vniuersali. ⁊ dicit q. filius nō hereditat defectiōe alicuius membri: sed solū membroꝝ pncipalium ⁊ nobiliū: ⁊ illoꝝ membroꝝ a quibus multū decidit de semine. ¶ Silr cōmento. 73. dicit q. si pater habeat aliqd membrū debile vel ppter etatē: q. senex est: vel ppter egritudinem vel quālibet aliā cām sicut cerebrus vel cor vel cōsimile: tunc membrū nati pportionatū illi mēbro erit debile. ⁊ ppter b filius generat^o a sene vel decrepito: debile bz cerebrum. vnde paratus est ad epilepsia. ¶ Sed ideo pp illā cām pōt fieri questio. Vtrū podagra vel gutta sit morbus hereditarius? Q. nō. p. per Cōstant. pmo practice sue qui dicit q. nos nāliter nascimur sani. ¶ 3° Idem infectio spermatis est cā morbi hereditarij: vt dicitur est prius. sed sperma nō venit a toto corpore vel ab oib^o mēbris: ideo ridiculosum est illud dicere. dicit Arist. in de generatione aialū. ¶ 3° Idem cōsimile est in toto corpore ⁊ in partibus: vt dicit Auic. 9° de aialibus. ideo nō magis fiet defectus in pede q. in manu. ¶ 3° Idem morbi mēbroꝝ pncipalium vt cordis ⁊ epatis sicut idrop. ⁊ sincop. nō sūt morbi hereditarij. ergo nec aliorū. ¶ 3° Idem dicit Arist. in de generatione aialū. senes aut nō hnt semē aut nō est plificum. id dicit Auic. 3° can. fen. 20. tractatu pmo. c. de spermate generante ⁊ nō generāte. Sperma ebrj decrepiti ifantia ⁊ multi coitus nō generat. Sed hoies multi coit^o maxime fiunt podagrici d^o 6° affo. ergo nō generāt. ergo nō podagricū. ¶ 3° Idem lepra nō est morb^o hereditarij. ergo nō podagra a fortiori. aū p. q. error est virtutis imutatie. dicit Gal. 6° de morbo. igit nutrimentū nō est bñ digestū nec assimilātū. ergo nec superflūū nutrimentū qd est sperma erit bene digestus aut cōueniens gnātioni. q. decidit ab incōuenienti nutrimento. ergo ipm erit incōueniens generationi. q. sicut nutrimentū ad nutritū: ita sperma ad generationē. ¶ 3° Idem sperma in frigidat ⁊ desiccatur rōne melie vel adurēt. ergo nō est plificū. vt dicit Gal. 5° p. affo. cōmento illius. Quēcūq. frigidat ⁊ desas matrices hnt. ¶ Auic. est ad oppositū vt dictū est p. vñ Sa. pma parti. regni. Egrū simplr est illud qd est tale a generatōe. ¶ Item Auic. c. de sterilitate. fen. 21. tertiū can. Sperma est ex omnibus mēbris: ex sano sanus: ⁊ ex infirmo infirmum. Et fen. 2. ca. 3°. ppter b generatur ex mēbro diminuto membrū diminutū. ¶ Dico ad istā qōnē q. est vt sic ⁊ vt nō. Pro quo notandū q. Arist. is. de aialibus. vbi ponit cām similitudinis filij ad parentes dicit q. sperma est sicut est bō a quo exiuit. būoz. n. alle a quo exiuit sperma ē vltimus cibus mēbroꝝ patris. ⁊ est qdā ppinquū vt assimilēt in mēbra patris formāl^o ipi^o patris bz sperma virtualiter. i. virtus spermatis informatiua que est vir^o q. diuina. vt of 7° metaphysice. pōt ea oīa facere in mā di. spōita. Eūz ergo in mēbris patris reperit masculinitatis cōplexio: q. est coleric^o vel flāticus. color q. est albus vel niger. q. tūas q. est magnus vel parvus. figura q. est forte bene lineatus ⁊ formatus. mores ⁊ passiōes aniales: q. est iracūdius vel nimis audax vel timidus: ⁊ isti sunt mor-

res nāles nō accitales. dicit Dals 2° parti. regni. cōmētō de figura pphonis cordis. ⁊ Dam. 2° parti. affo. affo. xi. Mores ⁊ vicia animi ⁊ corporis fiunt a parentib^o ⁊ aia. vñ illa que attribuunt^o pphoni attribuunt faie: vt q. est ingeniosus vel hebes. ⁊ ideo opz semen esse oīa ista quodā modo virtuali. Si igit sperma patris sit oīo forte assimilabit filiū patri in oibus istis. Si debile assimilabit mē. Si medio mō ita q. sit resistētia ex parte mēstrui mulieris quo ad qdā nō quo ad oīa: tūc erit similis p. ⁊ in oibus matri. Vnde forma est duplex. vna que ē in aia. alia que est in habitu ⁊ corpore. vñ dicit Cōmētator 7° meta. 2° sit a pma sicut sanitas in corpore a sanitate in aia mēdici. pma formā que est in aia artificis sit forma vt in artificiato. ⁊ si est peccatū in forma artificis erit peccatū in forma artificiat. Sed virtutes gnātive siles sunt virtutibus artificialibus pma Cōmētatorē vbi p. ergo forma in spermate erit similis forme generate in embione ⁊ tā q. artifex ipius. Et ideo is. de aialib^o Arist. dicit. q. sperma viri se habet ad gnātū sicut se bz artifex ad scānum. Si ergo artifex bz in se formaz artificij nō bonā in parte vel in toto: facit edificatū non bonū in toto vel in pre. Si militet de sanitate in aia medici. si enim in ea est error erit in cura infirmi. Cum ergo sperma sit sicut bō a quo exiuit: si sit debilitas in aliquo mēbro vel in toto corpore generabit in virtute ipius spermatis ipi^o cōsimilis error vel debilitas vel p. cōsimile vel viciū sile. ergo generabit illud membrū debile in filio: qd est simile membrū debili in patre. Cum ergo in podagricis sint pedes debiles nāliter: ⁊ defectus nāliter erit defectus informatiue mēbroꝝ pportionatoꝝ vel similitū illis in filio. 3° dicit Gal. 6° affo. q. sperma maculatus est: non. f. materiei infecte sed virtutis debilitate. vnde q. virtus informatiua cōtinet quasi virtutes oīum membroꝝ. si membra sint debilia erit ipsa debilis in formādo ex eis similia. ⁊ b est paritū causa. sed si male regit se. b est ppter sui culpam q. sit actu eger. Vnde dico cum 3^oido. 2° parti. affo. qui dicit q. duplex est morbus. nālis ⁊ innālis. Nālis est qui fit ppter cōplexiōe mēbrū. ⁊ si membrū sit frigide cōplexiōis de ipso generat morb^o frigidus vt epi^o in cerebro. Morbus innālis est qui cōsequit aliqd extrinsecū nō cōplexiōe: vt in cerebro frenesis ⁊ timor in corde ⁊ iposartha in epate: sit tm morb^o nālis pp ipotetiā virtutis a generatione p^o: ⁊ illud est q. si inseparabile. Vñ 3^oido. cōmento. 54. ibidez dicit. q. q. vir^o est debilis: q. quicqd generat est debile. ⁊ hoc oibus dieb^o vite nati. q. q. q. a pmo semini bus extrahim^o est nobis perpetuū. Et hoc est qd pōt dici q. morbus est duplex. accitālis ⁊ nālis. i. morb^o qdā est hereditarius: ⁊ quidaz tpālis ⁊ accitālis. Hereditari^o est nālis. i. habitualis vt aptitudinalis: ⁊ iste habit^o nālis est hereditari^o. sed morb^o accitālis nō est hereditari^o: q. si filius regat bene se nō incurrit has passiōes: sed si erret in regimine: tunc aptitudo ista ducet ad actū. ⁊ tale est egrū simplr. ⁊ ex q. libz leui cā vel mutatiōe pōt fieri eger actu. ⁊ id cū morbo hereditario aptitudinali stat sanitas nō hereditario actuali. ¶ Nota tm q. sanitas est duplex. cōsuetā ⁊ debita. podagricus aptitudinalr ⁊ habitualiter qui est eger simplr: similr a generatiōe est sanus aptitudinalr ⁊ actualr q. nascit remota cā extrinseca pmutatiua ⁊ accitāli. est. i. sanus sanitate cōsuetā tali sic lapsio lapsu nāli. nō tm est sanus sanitate debita spē: vt debita. i. sano ex generatiōe. Et ideo nāliter nascunt^o sani sanitate aptitudinali vel actuali in pceptōe. i. sumus sani actu tūc: sed nāliter sumus sani. i. aptitudinalr in sanitate: q. aliqui est tūc egritudo accitālr extracta a matre dum fetus fuerit in ytero. q. aliqui est embrio idropicus vt dictū fuit cap^o

de idropis. et per bec ad primam solo pater. et. ¶ Alterius sciendū q morbus hereditarius est duplex. vnus cātus a causa accidentali extrinseca. alius a causa nāli intrinseca. primus est sicut si ebriosus vel replet coeat et sperma emit. bñ sperma est crudus et indigestus: ita q ex ipso nihil gnabitur. vel si sic gnabitur morbosus: q semen illud nō est bene prolificum. et istum modū loquendi habet Hipp. 3ª pñcula affo. affo. 13. Si hyems austrina pluuiosa et tranquilla fiat: et ver siccus boreale: mulieres gbus partus inest abortiunt: vel partus imbecilles et morbosos pariūt: et sunt morbi: qui ex qualibz facili causa parati sunt egrotare. et iste morbus qui venit ex pñis parentibus dicitur hereditarius: sed improprie: q tūc omnis morbus posset dici hereditarius: si ex causa extrinseca vel alia fieret in filio postq fuit in patre a causa tali. Alius est morbus hereditarius pprie causatus a causa naturali: et sic omnis morbus non est hereditarius: sed quidā sic et quidam non. ¶ Pro quo vltius sciendū q ad hoc q morbus sit pprie hereditarius duo requirunt. s. morbi diuturnitas et morbi antiquitas. p^o vt per eius diuturnitatē et longitudinē debilitetur virtus membri in tñ q non possit gnare membrum forte simplr. 2° requirit vt sit fuerit in auro proauo atano nō vltima: qz vltima quartā gnōnes non currit assimilatio filij ad parentes: et sic discurrendo de filio in filius donec bñ morbus fuerit quasi nālis et essentialis: ita q ppter nālitates et essentialitatem sit hereditarius: qz simile sit a simili in generatione vniuoca et pfecta. ¶ Et si vltius queras vnde primus podagricus incurrat istos morbos: ita q fuit hereditarius ex quo pater suus non fuit talis: igitur nō fuit a cā nāli. ergo non est dare primū podagricum nāliter. Dico si cut dicit Hipp. 18. de aialibus. qz cā assimilatiois filij ad parentes est ppter agentis fortitudinē et debilitatem. vt scz quādo sperma viri est complete digestum et fortis virtus in eo cōsistat est triplici virtute: qz spūs gignitiuus est cōpositus ex tribus spiritibus: vt dicit Dely 2ª particula te. gñi. q spūs sunt delatores virtutū et spūs sunt fortes et puri: qui. i. veniūt a tribus principalibus membris. s. cerebro corde et epate: et menstruum mulieris est obediens totaliter: nec est aliqd extrinsecū impediēs: et est in parte dextra matricis: tunc vincit sperma illud cōpleta victoria: et tunc fit masculus totalr similis sibi patri. Si vicerit quo ad illa que sunt masculinitatis: non quo ad illa que sunt foecunditatis vel iocunditatis vel progenitoris: tūc in pmo erit simile nō quo ad alia. Sed si aliqd istoz vicerit super menstrū semine simile erit quo ad illud. Et si sperma sit debile aliq liter quo ad masculinitatē: et menstruum resistit quo ad illa que sunt matris: erit femina gnāta similis matri. S3 si sit sperma debile quo ad alia ppter masculinitatē erit masculus similis matri. et sic discurrendo per alias pñtiones. Aliquādo tamen nec assimilatur patri nec matri nec auro nec proauo: sed alicui extraneo. et bec fiunt a forma imaginata. et ideo a cā accidentali. vel forte assimilatur alicui nūq conceptio prius nec imaginato: tunc erit monstruū simplr vel s3 quid. Similr si materia sit oino inobediēs ita q nō possit forma debita induci: vel sit inobediēs nō oino: sed quo ad omnia que sunt pgenitoz et parēum: nō tamen in tñ quin possit forma debita induci: nō tñ cōuenientibus accidentibz alicui de parentelo: tunc est effect^o mirabilis. dicit Hipp. pmo casuali. et monstruū s3m quid. et hoc est aliquādo ppter corrupta cibaria vel aerē malum vel influentiā celestē: qz homo generat boiē et sol. Sic in pposito si sperma podagrici vincat cōplete faciet fetū sibi similez nāliter. ¶ Per hoc ad obm. in pmo podagricus fuit podagra accidentalis a coitu vel ebrietate vel motu nimio: et in filio fuit nālis occulta filio suo: qz cōntia

lis magis nālis. et sic discurrendo vsq ad vltimū cū debilitate neruoz et iuncturarū in tñ q complexio illa est fixa radicalis et essentialis. ¶ Pro quo sciendū q mala cōplexio diuersa raro hereditatur: sed mala cōplexio equalis cū qua nutritio et assimilatio semp facit malā cōplexionem hereditatā. Ideo dico q leprosi in pma mansione. i. in pñcio morbi possunt gnare. in scda mansione. i. in augmento similr: sed peius. s3 in statu vbi est 3ª mansio et declinat assimilatio: nō pñt aliquo mō assimilare: nec est declinatio aliq totius morbi: s3 solū pmarū duarū mansionū. vbi consumit et adurit ros et cābiū: s3 in 3ª glurē interi^o: s3 ex fumis et indigōne fit aliq tumor exteri^o. ¶ Alterius notandū q sperma viri nō est pars sani fetus nec venit in coitu a quolibet suo mēbro: s3 Anī. ponat p cā de mēbris et 3^a cā. fen 20^a. cā 3^a. et fen 21^a. cā 2^a. de sterilitate. dicit enī ibi. Sperma currit ex oibus membris: et ex sano sanū et ex infirmo infirmū. Et c. 3^a. fen 20^a. dicit q nō videt q sit sperma de cerebro solo. qūis enī fomentū sit ex eo: imo o3 q sit ei a quolibz mēbro pncipali pars vt sit eius alys membris refudatio ad istas adiacentes. et propter istud est assimilatio ex mēbro diminuto sit membrū diminutū. Similiter Dely p^o pñcula regni videt ponere q sperma viri solū est cā efficiens vt menstrū purū est mā fetus: im purū non. Tamē sperma viri quo ad quosdā spūs exeuntes cū eo misceat cū menstruo mulieris: et est pars: nō quo ad substantiā suā: s3 euaporat in formatione facta. et sic soluitur verbū Anī. Similr dico q in coitu moderato exit sperma a pncipalioribz mēbris: maxime in coitu gnante s3 in coitu delectante non op3: tñ triplex spūs exit in quolibet: et maxime spūs aialis ppter sensibilitatē et delectationē. iō si incidantur vene iuuenales retro aures hō non generat. dicit Anī. fen 20^a. cā 3^a. et ideo in coitu multo fuit oculi cōcaui. Dico tñ q in coitu generante fit refudatio a mēbris sensibilibz: qz spūs exeuntes ibi infecti a membris vadunt ad pncipalia membra: et tunc vltius ad testiculos: et tunc exit sperma cū illis: et agit s3m dispōnem illorū spiritū nō q aliquid de substantia membroz pncipaliū exeat: s3 illud qd est ppinquissimū vt fieret pars: et de substantiā illorū exiūt. Sed in coitu delectante natura colligit aliquādo mām in testiculis anteq vir copulet cū muliere: et expellit quasi statim cū cōiungit. et tūc nō venit a singulis mēbris: sed frequenter natura onerata spermate superfluo expellit illud ne ledat: vt narrat Gal. 6° interior. de Diogene. ¶ Si tñ sit coitus superfluo expellit aliq ab omni mēbro notabili: in tñ q aliq expellit sanguinē. et ita itellr. s. q natura aliq expellit hoc qd deberet fuisse nutrimentū cuiuslibz mēbz. et iō a quolibz mēbro potentialr decidit: et tūc mēbra demacrant: nō q exeat mām ab eis: s3 qz nō venit nutrimentū eis. iō sperma mālter est vltimus cib^o mēbroz vel superfluo qritatiū puritatis vltimi cibi nō superfluo ipuritatis: s3 forte nō est sperma quousq veniat ad testiculos: et tunc non pōt nutrire: sicut dicit 7° colliger. sed pmo mō pōt nutrire: et sic loquitur Gal. p^o affo. cōmē. illius. Ventres hyeme et vere. ¶ Ex predicta positione patet solutio ad pma duo argumēta pncipalia. ¶ Ad 3° qz sperma sit homogeneū in substantiā: tñ spiritus exeuntes euz eo non sic sunt. vel est homogeneū in substantia non in accidentibus: vel quo ad virtutē. vel est virtualiter homogeneū: quia est omnia membra virtualiter. vel est consimile et homogeneū s3m sensum: non in re: sicut dicit Auer. de lacte. 5° colliger. versus finē. Vel posito q sit homogeneū: nō menstrū patit ppter virtutē formatiua in sede patris et adhuc legtur diuersitas. ¶ Ad 4° dico q morbi mēbroz pncipalium nō pñt diurnari vel antiquari. vel si sic: tunc nō sit generatio sicut

De dolore

patet in idropis. Similiter ibi deficit adbesio sanguinis: et ideo remanet aquosum et non prolificum. Similiter est sincopis quasi mors parua: et tunc homo non moritur. et cum excitatur a sincopi expellunt illi vapores mali: et ideo non fit hereditarius. Tamen ego credo quod sincopis frequens ex causa interiori est morbus hereditarius: et sic tremor cordis: tamen a causa exteriori non. et tota causa est: quia fermentatio spermatis quo ad delectationem est a cerebro: sed fermentatio quo ad compagationem et viuificationem est a corde. ¶ Ad 5^m dico cum Auic. ca. de sterilitate. de genere spermatis non generantis est sperma infantis et patientis nauseatiam et satietatem: et ebrius et semen senis etiam coeunt: et cuius corpus non est sanum. isti non generant vel imbecilles et morbosos generant: quia infirmus generat infirmum aptitudinaliter. Iam actu fit sanus. et forte non manifestatur statim a principio: sed post sicut patet de variolis quas nullus euadit. dicit Isaac. et Auer. 3° colligit. unde de sperma istorum est aquosum et frigidum. Et ideo dico si monoculus generat habentem duos oculos: quod ille unus oculus in filio ex parte illa qua deficit in patre erit magis debilis quam alter: et citius leditur et lenius excutatur. et sic de mutilato eodem modo. Similiter cuius sperma est infirmum infirmitate inficiente sperma infectio notabili generat infirmum aptitudinaliter si generat: quia ibi est complexio mala infixa vel quasi manifesta. aliter non faceret infirmitatem notabilem permanentem: sicut nec fe. effimera nec tertiana facit. ¶ Ad aliud. de lepra dictum est in positione: quod in prima mansione et secunda est nutritio et perfectio assimilatio: sed non perfectissima quo ad omnia accidentia equalia. et ideo est ibi sperma prolificum aliquantulum: nisi etas impediat vel aliquid tale: sed generat morbosos: sed in 3^a mansione non generat aliquo modo. ¶ Ad ultimum dico quod sperma non aduritur in prima mansione nec ultimate in frigidatur. est tamen in aduri quo ad aliquas partes. et ideo stimulantur ad coitum ut expellatur sperma tanquam superfluum et nocuum: tamen sunt alie partes potentes ad generandum. Iam debiliter et male.

Prognostica. Prognosticatio igitur est quod podagra est morbus hereditarius. 2° quod eunuchi non podagricant nisi errent in regimine. dicit 6° affo. ¶ Pro quo notandum quod differentia est inter eunuchos castratos et spadones. Eunuchi naturaliter sunt casti nati ab eo quod est naturale et castus ta. tus. et natus. i. qui naturaliter carent testiculis. Sed castrati sunt non proprie casti nati sed castrati prostrati statim postquam nascuntur vel in pueritia. Spadones sunt illi qui non determinant sibi certam etatem: sed plus vocentur tales postquam possunt generare si testiculi auferantur cum spatia vel ense vel bis. Sed effeminati sunt qui habent mores femineos et sunt fluidi imberbes nec calnescent. propter humiditatem eorum et sunt inepti ad generandum propter calorem paupertatem qui debet stimulare et sperma coquere. ¶ Item sciatica dextre partis est minus mala quam sinistra. dicit Auer. in 6°: quia a causa facilius generatur in dextera parte. Iam virtus sit fortior in se quod pars illa calidior et mobilior et rarior. ratione quorum materia calida plus abundat et attrahit alia et currit liberior. ¶ Item sciatica est de vehementioribus iuncturarum doloribus. ¶ Item sciatica et guta magis fit in senio quam in alia etate propter digestiue debilitatem et propter expulsiue impotentiam propter meatuum amplitudinem: et quod sciatica fit ab humoribus frigidis plusquam ex materia principali. Iam ex calida fiat dispositione et in senibus abundant humores frigidi plus quibuscumque. ¶ Item gubuscus sciatica vertebrarum refilit foras his tabescit crus et claudicant si non videntur. dicit Hipp. 6° particula affo. in fine. Et dicit Auic. quod dolo-

res artetici inducunt maciem et tenuitatem in membris patiente vniuersaliter. Quid sit crus patet in exponendo. dicitur enim crus a currendo et sunt duo versus. Decrus si dicas dicat crus femorale. i. coxa. Hoc crus si dicas dicat crus tibiale. i. pars sub genu. ¶ Item sciatica plus fit in sexu masculino quam feminino propter quinquaginta rationes. propter abundantiam caloris in viris que facit materiam penetrare ad iuncturas que deficit in mulieribus. 2° quod mulieres habent proprium emunctorium per quod mundificant a superfluitatibus matricem per quam mundantur menstrua. 3° quia sunt in quiete: ut dicit Gal. 2° de complexionibus. quarum natura non multum delegat de flegmate ad iuncturas earum. 4° quod in mulieribus iuncture sunt stricte propter frigiditatem earum. et ideo non recipiunt nec obediunt superfluitatibus venientibus. 5° quod viri plus laborant in coitu. et ideo de podagra dicit Hipp. 6° affo. mulier non podagricat nisi menstrua ei deficient. et hoc si bene regat se. ¶ Item sciatica maxime generatur in hyeme et autumno propter commotionem humorum: tunc in hyeme plus multiplicetur flegma: tamen est quietum tunc. ¶ Item artetici colerici in homine replente se moribus subitum inducit. dicit Auic. ¶ Item in podagra barba testiculorum prolongatur propter materiam continue podagricantem versus pedes transeuntem per eam et remollescent eam. ¶ Item dolores iuncturarum in principio sunt facilius curabiles: quando antiquantur vix curantur et maxime quando sunt de humoribus diuersis. et si sanantur cito redeunt in sciatica et podagra propter situm membrorum inferius: et in manibus propter earum mobilitatem et in alijs propter meatuum latitudinem. ¶ Item quando doloribus iuncturarum superuenit vrina spissa multa ut subigaliu aut varices que sunt vene grosse in cruribus: ut patet in portatoribus: soluit egritudine. ¶ Sed in principio istarum passionum si sunt de flegmate: vrina est tenuis propter opifonez ratione grossiciei flegmatis sed est remissa nisi intendatur ratio doloris: sed post digonem est spissa propter opifonez et mixture eius cum vrina et ratione humiditatis ratione cuius eligit. ¶ Sed in sanis flegmaticis remotis impedimentis debet esse remissa aliquantulum spissa: sed tamen vrina non significat primo et principali nisi super epar et venas: ut dicit 2° pronostici. et 2° particula affo. Dam. commento primo. ex patet tamen significare potest super manum extra venas et maxime cum ratione preteritoz. ¶ Item dolor artetici non inducit spasmodum: quod non est in cordis et nervis sed in ligamentis: ut dicit 6° particula affo. Iam aliqui manum refudet aut lacertos. Et ibidem dicit Hippo. quibuscumque tumores podagrici fiunt his in 40 diebus deferuescentes resident. i. a feruore cessant: si fuerit patiens obediens: tamen si manum fuerit subtilis et in loco carnosio cito dissolvit. grossa vero tarde. si vtrique adsit: tardius: quod plus imbibit quam grossa per se. vel tardius quam subtilis. Sed quod in isto morbo materia est in loco remoto a fonte caloris tarde digeritur. et ideo non in xliij. diebus terminatur: sed in 40. si patiens fuerit obediens et cito debitam capiat medicinam.

Cura in generali. Cura istarum passionum est duplex. generalis et specialis. Generalis est una in omnibus istis finem causare et removere resoluendo si corpus non sit plethoricum: et mala propter plenitudinem et stupefacere sicut ponit Auic. per causam. fen. 4^a. c. penult. Et fen. 2^a. doct. 2^a. et summa 2^a. ca. 2^a. dicit quod causa quietis doloris est per abiectionem cause tunc facientis ipsum aut cum puocantibus somnum sicut inebriando: aut cum stupefacientibus extrinsecis. primum est sedans dolorem vere. 2° apparet. et 3° quod ista duo sunt quasi opposita. quod sicut dicit Auic. ca. penult. primum causam stupefacientia sedans dolorem plerumque propterea quod dormire facit: quasi sonus est una ex causis sedationis doloris et propter quod cum eo facta fuerit san-

mes vel sanies in dolore materiali. Sed stupefacientia de-
bent dimitti q̄ possibile est: nisi in desperatione. s. quādo
dolor est fortissimus: et est cura palliativa: q̄ vera cura est
auferre cām et alterare malam p̄lonez causante doloze:
s. q̄ cū hoc est sensatio q̄ dolor est sensus rei p̄trarie: istū
q̄d auferit istum et sensationē: sedat doloze apparenter. sic
p̄ per Sal. s. de simplici medicina. distinctione 5^a. cap. p̄.
Cura ergo facienda est: q̄ si corp̄ sit plectozicū: nullus
locale debet apponi nisi quousq̄ corpus purgetur nisi do-
lor sit vehemensissimus. tūc enī accūs superat suā cām: vt
dicit p̄ cā. ca. 5^a. vlt. iō cū narcoticis tunc operandū est: cu-
lusmodi est opius et poma mandragore folia eius semen et
cortices radices eius papaueris iusquiami et solatuz ma-
ius lactuca et semen eius mucilago p̄sily plantago et aqua
frigida et nig. Et de compositis sunt tyriaca filoniū et opia
te recente: sic trociscata rubea requies et. sed iste vocan-
tur p̄prie s̄onifere: et inter illa medicamina domestica sūt
papauer acutum cum opio vel semen mandragore succo
lactuce. et papauer est maxime domesticum. Quādo ergo
dolor est fortissimus detur opiata statim doloze faciens
quiescere: et apponatur super locum medicina talis. B. folia
iusquiami solatri papaueris lactuce plātaginis decoquā-
tur in aqua et conterantur et superponantur: s. aliquando
causant mortificationē membr̄is: hoc est melius q̄ sim-
pliciter mori. et iō post apponant calida viuificantia sic fo-
lia ebulli cocta in vino: et fricetur locus cum vrticis grossis
sale et oleo laurino melle et castoreo q̄ est sp̄ale p̄tra stupe-
facientia. Et iō sciendū q̄ ego vtor medicina expertis-
sima in dolore de frigida cā. B. castorei. 3. y. aque vite vel
ardentis. 3. i. 5. baccarū lauri. 3. i. simul distemperent et est
medicina sūma in cā frigida. et cū istis ego aliq̄ addo gra-
na paradisi. i. melibete et est tunc q̄ si fortissima. Tū art-
ificiose operādo opz p̄mo euare mām in cā mālī. s. nō fiat
flōmia in p̄ncipio: q̄ reddit mām fluxibiles nisi materia
sit sanguinea et alia p̄ricularia cōueniant. Nec dicit medi-
cina laxatiua fortis in p̄ncipio. et si sic: de in parua q̄tita-
te. Nec denē diuretica fortis in p̄ncipio sicut maratrum
anistum et similia: q̄ puocat fluxū humorū ad locum et adu-
runt humores. Videntur etiam nimis calida q̄ generant
tolerā. oia quoq̄ nimis frigida q̄ generāt flegma per ex-
terius: nec ponant nimis frigida: q̄ mām ingrossarēt: nec
nimis calida q̄ trahunt ad locū plus: q̄uis corpus nō eēt
plectozicū. Et iō nō cōpetunt in p̄ncipio percussus cor-
pore existente plectozico: nec dissolutus: q̄ petrificarent
grossum et subtile exhalare facerent.

Cura in speciali. Sp̄aliter ergo operandū est sic: q̄ p̄
in dolore nō mālī alteret membrū cū p̄trarys:
et iō modus meus est cū illo operari q̄d valet in vtraq̄ cā
s. cū oleo rosato q̄ calefactos frige facit et frige factos ca-
lescit. et hoc rōne p̄lonez sue et s̄tricitatis ei⁹ dicit J. si.
p̄ affo. Dam. cōmento 28°. et Sal. in de simplici medicina.
idem ponit. Et rose in cā cala valent: et flor. camomil-
le in frigida cā sine mā. et lenis fricatio et positiō pannozū
calidoz super locū in cā frigida: vel in aqua ros. vel in aq̄
feniculi vel berbonice. Deinde si cā sit mālī fiat p̄mo
elistere cōmune: deinde vomitus cōmunis. et tūc si cā sit
sanguinea fiat flōmia in basilica dextri brachy. Si in dex-
tra parte inferius sit morbz. s. sciatica vel podagra: vel in
sinistra ecōuerso. Deinde fiat flōmia de sapbena exte-
riori pedis oppositi vel de vena poplitis vel inter articu-
lū minū et sibi p̄rimus. Et tunc fiat potus alterationis
de istis. B. q̄tuor se. frigidoz maioz et minoz. añ. 3. 5. epa-
tice berbe iroea. añ. 20. 5. rasire ebolis. 3. i. ros. 3. 5. gucca-
ri. quarā. i. fiat potus quasi ad pondus. y. lib. vel. iiy. vtaf
mane et sero. Deinde purgetur cum istis. B. cassie fistu.

munde prunoz tamarindoz. añ. 3. i. catholicon. 3. y. ista
distemperent cū parte potus p̄cedētis et dentur in mane
stomaco ieiuno. Deinde ifrigidef locus cum aqua ros.
vel plantaginis: tūc dolor mitiget cū mucilagine p̄sily fa-
cta in aqua rosata vel plantaginis: vel folia papaueris al-
bi iusgami et lactuce possunt decoqui inuolute in stuppis
et sub prunis calidis et super locū poni et iterari frequēter.
vel cū populeon pōt inungi et cū pāno aspero itincto in la-
cte dulci calido tergi: et ista sufficiūt: q̄ ista cā raro accidit.
Deinde sit ordeatus et aues parue elixe vel pulle sic pre-
parate cū lactucis: et aquā ordei potet vlt mediu vinū lim-
pbati aqua frigida pus decocta cū aq̄ ros. Vel si cā sit co-
lerica denē ista loco diete: cib⁹ grossus: non tñ in tñ q̄ re-
maneat indigestus: lentes p̄ma aqua abiecta et caules co-
de modo et lactuca et plantago in potagus cū lacte amigō.
et illa q̄ dicta sunt in cā sanguinea. Deinde digerāt mā
calida cum isto sirupo. B. epatice lactuce plantaginis lan-
ceolate et lentiginis aque solatri vel morelle. añ. 20. i. se.
portulace cucurbitae papaueris albi. añ. 3. i. coriandri pre-
parati in aceto. 3. y. guccari. lib. 5. fiat potus ad quantitātē
iiy. lib. et potest fieri in aqua extinctionis ferri vel in aqua
ordei vel in aqua cōmuni. vtatur mane et sero. Deinde
purgetur cum electuario de succo ros. quoniā est speciale
in causa calida. dicit Nicholaus. vel sic. B. cassie fist. mun-
de tamarindozum prunoz. añ. 3. i. mirabol. citrinorū pre-
paratorū: vt opz. 3. 5. reubarbari. 3. y. ponātur in parte me-
dicine alteratiue predictae et colentur et clarificētur et ven-
tur in aurore. Tamen electuariū de succo ros. debet da-
ri in sero et omnes medicine scamoneate. et si fierent pillu-
le de electuario ros. et catholicon plus valeret. Deinde
vtatur electuario confortatiuo sicut sunt triasandali
diapapauer diadragantū frigidus et aliquando succum
ros. vel viol. deinde mitigetur dolor vt dictus est in cau-
sa sanguinea. vel sic. B. fol. vel seminis lactuce papau. al.
iusquiami de fol. capiatur succus et tepidus panno intin-
cto frequenter apponatur et amoueatur. vel de feminib⁹
earū in farina siliginis et ordei et butyro vaccino sine sale
et aqua ros. fiat emplastrum: tepidum apponatur. Et
de pane ordei et filigine infuso in lacte vaccarum cum mo-
dico opy: vel olei de iusquiamo vel nenufere desuper ap-
plicato potest fieri optima medicina. Deinde fiat stru-
ctorium inter membrum mandans et membrum patiens
de sumach mirtis p̄sily balastys rosse gallis cum popu-
leon non cum albumine oui: quia nimis stringeret et prouo-
caret ratione doloris materie fluxum ad locum. Deinde
de membrum patiens fomentetur cum camomilla mellī
loto violis rosas herba iue verbena: q̄ ipsa est frigida. dicit
Constantinus et p̄ practice sue coquant in aqua cū modico
aceti et fac fomentū ter vel quater in die: s. statim post de-
siccetur: q̄ acetū et aqua frigida nocēt nervis si nimis diu
cōtinuent: dicit Sal. 3° regiminis acut. cōmēto 38°. Et
cū populeon et dialtea et oleo ro. pōt inungi aliq̄: sed non
morenē diu: q̄ opilant poros. Et t̄ez ad mitigationē cu-
iuscūq̄ doloris. B. micam panis albisissimi temperet in la-
cte dulci calido: vitellos iunoz. quatuor. temperentur in
oleo rosato. croci. 3. y. cōmiscant oia simul: et fiat emplm
super membz dolorosum. Et si dolor sit valde vehemēs
potest poni ad ista. 3. i. opy. Vel si causa sit calida: folia ius-
quiami cocta sub prunis inuoluta in stuppis madescentis
in aqua vel in fol. cauliz post affationem abiectis. Simi-
liter ego operatus sum frequenter cū. 3. y. croci et quatuor
vitellis onoz. 3. iiy. olei ros. et tunc extendebam super co-
rium et stuppas et apposui et inueni optimū. Tū si causa sit
frigida ego apposui ista loco olei ros. olei de camomilla.
p̄sily et vitellos replet poros: et similis oleus ros.

De voloze

Butta

Cura

3. i. turbith reubarbarum ponatur in infuso in parte illi⁹ decoctionis: et in crastino ponatur in clarificatione et cum melle et succaro dulcoretur. Et pono hic reubarbarus qd coleram purgat. Glegmaticus eniz dicit Auic. non debet purgari per se. imo cum colera. aliter enim cessaret passio quo ad tempus: et tunc colera rediret et faceret flegma iterato recurrere ad locum: nec debet laxatiuus vehementis esse caliditatis. Et id modus me⁹ est semper ponere ros. ad repositionem aliaru medicinaru calidaz. ¶ Ista medicina est optima: tamen quia aliquantulum est cara. potest fieri leuior medicina de puluere albo comuni in quo ponantur. 3. y. agarici albi et turbith et hermodactilorum cum modico mastice. ana. 3. i. ita q. 3. y. de laxatiuis sit vna q. 3. de puluere albo facto de succaro et cinclib. vel polipodio aniso cimino agarico et folijs laureole. potest fieri decoctio bona pro pauperibus et semper iua apponatur. Et pot puluis hermodactiloz et turbith dari cum istis: ita q. ad. 3. i. illoz duoz qualibet die misceatur cum isto vltimo potabili. ¶ Sed notandū q. cū turbith semper in purgatione flegmatici grossi debet poni tū de cinclib. vel modicum minus q. ipsius est: q. datur in substantia sua. Tamen Rasia in libro suo de doloribus iuncturarū. dicit q. debet misceri cū eis hermodactili anisuz q. cinclib. q. aliter destruerent appetitū comedendi. Sed cartamus q. datur in substantia sua debet habere cū eo q. cinclib. anisuz salgem amidiq. penidias: et tunc nō nocet. ¶ Itē oēs potiones debet dari in mane et nō in sero: nisi quādo patiens nō cenat: sed in sero debet dari pilule tales. B. benedicte hermodactiloz. 3. i. y. electuary de succo ros. 3. 5. elule. 3. i. agarici. 3. 5. diaturbith. 3. i. catholico. 3. 5. acuatut totuz cum dia gredio ad pondus ebuli vel quadrantis anglicani mastice. 3. i. quia cū scamonea debet semper poni quasi frenū. Et fiat pillule cū modico mellis madofacto: et sint ad quantitatem pisi vel grani lauri et dentur. i. 7. vel. i. 9. vel. 20. fm q. patiens potest tolerare. Dentur eunti dormituz cū puluere liquir. vel in nebulis. pmo capiatur tractus vnus potius laxatiui predicti vel digestiui sui vel modicu vini ad lauandum et abstergendū guttur et merine aliquid remaneat in via de illis pilulis. Et optime sunt fere in omni sciatia et podagra siue calida siue frigida: et in dolore dorsii et spicularū et aliarū iuncturarū: et vbiq. q. fuerit: et a me experte sunt sepius. ¶ Item Rasia. Alimanf. dicit pilulas non potentes surgere nec ambulare ad propriam operationē reducentes. B. aloes preparati. 3. 5. scamonee. 3. 5. ros. ru. tritaz. hermodactiloz. an. 3. i. fiant pillule. ¶ Itē pillule: que purgant flegma iuncturarū: et maxime ex ancha. B. turbith. 3. i. 5. colloquin. tertia pars. 3. i. cinclib. bdel. ly. an. 3. i. vel. y. et sunt mirabiles. Mirabolani etiā citrini et kebuli in medicina et potibus valent pro materia ante sicut hermodactili pro iunctura. ¶ Nota tñ hic q. non d. diu vnu medicamē trinuari: sed aliquādo debet fieri vltimū aliquādo clistere aliqui solo vtrius cū medicina laxatiua: aliqui d. fieri sōmia i brachys: aliqui de saphenis exteriorib⁹ sup cauillis: illa vocat ppe sciatica: aliqui d. n. d. digestiui: et sic d. fieri mutatio put videt expedire. ¶ Tertio de sfortatiuis videndū q. electuaria cōfortatiua et digerentia in cā frigida sunt in tēpore frigido diatriton pipereon diaciminū diantbos. Et in tpe calido sunt cinclib. cōditū per se. et pmo capiatur rosata nouella pus cū triasat. vel cū diarodon abbat. Et pro diuite detur diamargari ton et leri. B. al. cū diagalāga vel rosata nouella: et acuatut cū nuce muscata vel ligno aloes si sit diues. ¶ Item puluis cōfortatiuus a tota ppietate quē voco pul. saracenicū. B. pul. berbe iue. 3. i. humano: ossiuz cōbustoz: maxime de osse coxe si dolor sit in ancha: vel si sit isferius in ge-

nu de osse cruris vel idrūter de osse humano quocūq. cō busto modicu in tantū q. possit puluerificari ad pondus. 3. y. post q. sarcina bene per mediū colatorū apothecario: rū. liquir. 3. i. y. q. puluis ossiuz est siccus vel constipatus: et ideo qui vtitur isto puluere vtatur clisteri et supposito: frequēter misceant simul: et capiat quolibet die in brodio boza pma vel in modico potagū: et tūc gescat per vna boram an. q. comedat post illud. ¶ Idē facit calcane⁹ adustus porci. vñ versus. Calcane⁹ porci stōaci leuat anxietatē. Et dolor arteticus ipso solo remouet. B. plus adurif: q. tūc melius medicat. Si puluis iue sibi soli permisceatur. Et tunc cōpositi nomen puluis saracenus. ¶ Quarto faciēda sunt emplastra. pmo fac illud qd facit Def. c. de hermodactilis. B. hermodactiloz. 3. i. y. vitell. loz ouoz coctoz q. uoz farine orde. q. r. i. conficiant si mul et calin supemplastre. est optimū in podagra et sciatica et alijs guttis: ibi maxime. Et aliqui loco orde ego pono filiginē et plus valz. ¶ Istud est optimū emplm quia hermodactili valent intra et extra: q. pbibent fluxum ad iūcturas stringēdo vias post se et laxāt mās ante se. ¶ Itē fac emplm tale. B. castor. 3. y. baccarū lauri. 3. i. aque vite. i. de distillatione vini vel aque ardentis. 3. 5. cōficiant sil et extendant super coriuz et emplastre. 3. y. in cā frigida. est sūma medicina sine pari. ¶ Itē 3. capiat mel et frice tur super anchā vbi vis in cā frigida: et bec diu. deinde capiat semen nasturcy puluerificatū et desuper aspergat et sinapietur super locū: et tūc coriuz agnū vel vulpinū superliget. Et est de meis secretis de quo possum multa dicere miracula: q. nō opz ad alia recurrere nisi corp⁹ sit nimis pingue. ¶ Itē ex puluere ciclaminis vel cinere eius cū aceto et melle fiat emplm: et est mirabile valde. ¶ Itē aliud pferens in dolore magno manus et pedis et reliquarū iuncturarū sumat fenugrecū et proyiciat in vase testeo et proyiciatur desuper aceti cōmixti cū aqua q. tum sufficit. et coquatut super prunas vñquo dissoluit in decoctione. deinde proyiciatur desuper mellis q. tum sufficit. et bulliat. et est medicina expta. ¶ Itē emplm de stercore vaccino est valde forte in dolorib⁹ iuncturarū et dorsii et genu. et est q. meli⁹ plurib⁹ alijs. Et pot cū stercore misceri croc⁹ vel ciminū et florea camomille et herbe iue: tūc plus valebit et operabit magis. ¶ Itē si gutta sit de būore frigido crudo in genib⁹ et iuncturis: tūc opponacū opūz bdellii. an. ponant. et est inuariū valde. ¶ Aliud est emplm bernardi de gordonio versus finē. B. radicū lily se. lini iulga mi. an. 3. i. y. picis resine. 3. i. medulle cerui et vituli. an. 3. y. olei antiqui et cere. an. quar. 5. fiat emplastrum vel ynguētum put volueris. q. si coletur per mediū panni linei erit ynguētū: sin autē erit emplastrū. ¶ Aliud. B. rubee minoris. 20. 5. herbe iue camomille an. mediu illius decoquant in aqua et extrahant. ¶ Aliud cū rubea minoris sola pot illud idē fieri si torefiat in patella et supponatur: vel si succus eius frice super locū in estate. et est optimuz in gutta erratica quādo aliquādo saltat de manu in pedē et cōuerso: et tunc ad alias iuncturas. ¶ Itē de galbano opponacū armōia. euforb. an. 20. 5. tēpēt in forti acetoz et post cum cera et oleo et pice nauali. quar. 5. potest fieri bonum cerotuz ad resoluendum materiam in iuncturis post purgationem: sed non apponatur nisi in pinguib⁹ bene purgatis: q. enforbiū penetrat ad pfundus. ¶ Itē si vis scire an cā sit calida v. frigida: accipe farinaz filiginis et cuz aceto distempera et pone super locū dolentē. et si dolor mitiget: tunc est de cā calida. si nō: tunc est de frigida. ¶ Itē radix cicute ponat in pasta vel radices multe: postea scindant per mediū et ponant sup arteticā. et certissimū est remediū. dicit Aliquasius: et Circainstano. et ego

De dolore

expertus sum. ¶ Item succus caulis accipiatur et misceatur cum farina fenugreci et aceto modico: et fiat emplastrum bonum valde contra dolorem sciaticum et aliarum iuncturarum. ¶ Item contra dolorem genium accipe rutbam viridem cum sale et melle et teres statim dolorem tollit. dicit Constantinus in practice sue. ¶ Contra sciaticam distemperet stercus leporis cum vino calido et emplastre sciaticus quasi desperatos curat. ¶ Item Hali. in diamida. dicit quod abf. radix ebuli stercus caprinum surfur tritici tritum cum sale et aceto in olla bulliat sit et suppone et est optimum in causa flatu. ¶ Quinto debet inungi locus cum isto unguento. Be. adipez marmutelle. i. marmuset et ynge genua. i. sciam vel ancham et podagram: et omnem dolorem penitus extirpat. dicit Constantinus in practice sue. et cum hoc consumit manum et cum quod illud raro inuenit. ¶ Ideo si sit dolor et tumor de causa frigida in iuncturis vel alibi. Be. unguentum diamarte vel martiaton quod idem est. dicit Rogerius. c. de fastidio. unguenti agrippe. an. q. r. s. misceat et ynge podagram et sciaticam iuxta ignem et est optimum. ¶ Si sit dolor de causa frigida sine tumore notabili. tunc. Be. unguentorum aurei et arogon. an. q. r. s. fiat inunctio sic prius: et est optimum contra omnem guttam frigiditatis. ¶ Contra podagram specialiter. Be. cineris cattilium quartarii unum vel quantum vis teratur et misceatur cum assungia nona porcina et podagricus yngetur in vna die sanat. dicit Hali. in libro suo qui vocatur speculum. et Constantinus in practice pantegni. c. ultimo. Si sit inueteratus: tunc stercus ciconie cum adipe porcina mixtum et inunctus super podagricos sanat si. 4. o. annis passi fuerint. ¶ Dicit Constantinus ibidem. ¶ Contra omnem guttam siue calidam siue frigidam accipe cornu cerui et aufer exteriora et spongiosum interiora. s. quasi in medio incide minutim et pone in olla rudi. s. terrea: infunde olei communis vel nucis 3. s. postea imple totam ollam de vino albo et bulliat vna die integra. Et si vinum desiccatum fuerit pone aliud et bulliat: et postea dimitte residere: et illud quod vinctuosus fuerit et supernat colligatur et referuetur et ynge locum patientem et cum pelle tenui cooperiat: et est optima. dicit Constantinus. ubi prius: et Rogerius in practica sua. Et si illud non curat: nocumens est in nervis nucce. dicit Constantinus: et tunc debet spina dorsum cum eodem inungi. ¶ Contra guttam subitam in quacunque parte corporis accipe crustam panis filiginis que de furno exierit. et si ita non inuenieris crustam tostam ad ignem tere. deinde cum sepo vel pinguedine anatis vel anseris eam frica et ynge locum et crustam superpone. ¶ Tres assungia porcina anatis anseris et galline simul incorporentur: et tunc ceram rubeam accipe ad pondus oium: addatur terbenina et liquefiant hec omnia in patella ad lentum ignem et coque ad spissitudinem unguentum: et in fine decoctionis appone. 3. i. argenti vini extincti cum salina bovis ieiuni mouendo cum spatula: incorporentur: et ponant in cornu et yngetur gutta quevis frigida: tunc illud ultimum non sum expertus. ¶ Unde unguentum anserinum capiat et locus yngetur post purgationem: tunc quod facit pustulam paruam in loco: ideo debet locus interpolare inungi cum oleo rosato et camomellino vel laurino et diatrea. ¶ Unguentum anserinum per hunc versus contra omnes manum frigidam. Anser sumatur veteranus qui videatur. Mox deplumetur tunc anser non comedatur. Et bene mundetur: a visceribus euacuet. Unctum porcinum sepius sumatur ouinum. Cum pice nardinum cum gummi sume sapinum. i. serapinum: Et pice nardinum. i. terbenina vel opposonacum: ponatur etiam armoniacum secundum aliquos: sed prius est certius: tunc omnia valent. Quatuor hec misce commixtis quatuor istis. Pleuram thure manum non sibi tibi iungere yanus. Et modicum cere et sectio debet habere. Que post affant cum lacte pari aff

cruciant. Anseris his venter repleatur conuenienter. Anser ut affetur mox igni prestatue. Nas supponat pinguem ut accipiat. Istud pinguem dat gutte cuius inuamen. Anseris unguentum valet hoc super omne talentum. Cum isto curauimus vnum canonicum albus qui fuit sciaticus per triennium et claudicabat: sed purgati cum prius per vomitum et per clisteria cum poribus et cum pillulis sufficienter. Et alios frequenter cum isto solo iuni cum diuino adiutorio: quia sanat solus deus langores: et maxime de isto morbo dicit Med. q. quod valet vni non valet alteri: et quod valet vna die non valet altera die. et ideo opus medicinas mutare et diuersificare magis quam in aliquo morbo. et ideo medicaminum hic pono. ¶ Ideo unguentum theodorici est optimum: quod est. Be. teneritatum superiorum maluarum radicis altee mercurialis. an. q. r. s. fenugreci. se. lini. se. maluarum. an. 3. i. quatuor seminum frigidorum mundatorum. se. citoniorum. an. 3. y. terant et ponantur in aqua bullienti per duos dies vel post decoctionem primam aqua continue teneatur calida: et tunc in fine secundi diei vel in principio tertii coquantur ad consumptionem tertie partis aque: et tunc coletur et stercolatura quousque in frigidetur: et mucilagines extrahantur in quarum modicum dissoluatur dragaganti vel. 3. y. assungie anatis anseris et galline. porcorum ablutorum. an. q. r. s. incorporent et addatur viole lib. 5. medulle cruris bouis vel vacce. 3. y. cere. quar. 5. fiat unguentum et yngetur locus doloris leuiter iuxta ignem. ¶ Tres unguentum meum. Be. foliorum ebuli. M. y. coquantur in aqua diu. deinde extrahantur et conterantur sicut si deberent comedi et pistentur in mortario: et tunc modicum assungie porci vel butyri de maio et flores genestre misceantur et per medium panni linei extrahantur: et erit unguentum optimum in causa frigida sicut ego probavi in vno podagrigo et sciatico pingui valde: nec valuit sibi aliud aliud ut dixit et vocatur unguentum ebulinum. ¶ Aliud meum. Be. visci quercini rubei minoris: ebuli et mediane corticis sambuci coquantur in aqua camomellina fiat unguentum quercinum. est enim secretissimum. Et aliquando vnam antiquam attornatam ego misceo cum istis: et tunc est penetratium et consumptiuum. Et tunc loco visci quercini ponit viscus alterius arboris. et est quoddam viride inter ramos arboris: sed sicut pomorum spinosorum arborum de superfluitate arboris nascens. et per totum annum est viride. et habet baccas et grana sicut solat: et folia talia qualia crassula maior: sed sunt strictiora. Et valet in omni gutta fomentata et emplastrata et inuncta ut satis vidi. Et viscus quercinus est optimum in epilepsia. et vocat ab Aui. ca. de corallio lignum crucis. ¶ Alia valentia in causa frigida sunt oleum laurinum et camomellinum: sed in causa calida rosaceum et nenufarinum: et in dolore maximo oleum iusquiamini: tunc est vnum spale quod vocat oleum vespertilionum. ¶ Deinde accipe aristoteli radices lili. an. 3. y. omnia bene trita bulliant in oleo antiquo et cum isto inungatur. ¶ Tres oleum in quo vipera vel serpens decoquitur sanat sanitatem integra. dicit Aui. in 3. ¶ Item oleum de costo cum storace vel assa optimum est. ¶ Tres in gutta frigida et in boie pingui et in gutta inodora et idurata valet petroleum. et est oleum benedictum factum de lateribus: tamen feridus est si summe penetratium. ¶ Item in gutta indurata valet oleum camomellinum in quo coquantur flores iacintbi crescentis in campis. et voco istud oleum iacintbinum. ¶ In tumore et dolore iuncturarum fricent cum oleo et sale. dicit Ras de doloribus iuncturarum: quod ratione frictionis pori aperiuntur. et ratione salis superfluitates consumuntur. et ratione olei sedant dolores et mitigant. et istud feci frequenter et est ceteris leue. ¶ Tres oleum vulpinum est medicamentum ultimum ad artericam et podagram

et dolorem renum et dolet qd ita fit. Accipe vulpem inter-
gram interioribus abiectionis. pone in vase et funde desuper
aque fortis vel aque maris vel aque salse artificiali facite
lib. viij. coque lento igne cu salis. 3. iij. vsq ad consumptione
ne aque. deinde pyce in vase et pone super ipsas arthemisie
aneti. an. 3. et decoque vsq ad aque consumptione et ad-
ministra. est enim laudabile admirabile. dicit Mes. in an-
tidotario suo versus finē. ¶ Itē oleus de ranis cōfert do-
lori artetico et podagre calide. et inungit in febribus inflā-
mantib⁹ et facit somnū qd sic fit. Ranarū aquaticarū ca-
pitibus tractis lib. i. et funde sup eas in vase vitreo terreo
vitreato stricti osificij. olei sifamini. vel quia illud nō ha-
betur cōmunster. olei de lino. quo vitur tinctores. 3. ali-
qualiter feret. lib. iij. obtura osificiū vasis et decoque len-
to igne quousq dissoluant capita. et a vapore earū cauea-
tur. et cum totū coctū fuerit dimittat in frigidari et recon-
datur in vase vitreo et liniatur cum penna.

¶ Sexto fiat fomentatio post istam ad mām cōiunctā re-
soluendo sic. Ranarū folioz vitre folioz lauri. an.
3. anisi maratri petrosily vel vini. lib. 5. aque qd suffi-
cit et bulliat simul. et fiant fomentationes. ¶ Aliud quod
citer facio et inuenio sufficere. Ranarū. 3. i. sumitū v2
ticarū grecarū vel maiorū in estate vel rad. earū. deinde
in hyeme pte modicā. i. q. i. salis. 3. i. vel. 5. decoquez cu
vina. cu isto pōt fricari vel lauari v2 fōmētari loc⁹ dolē
et anteqz ifrigidet desicce et iterato fiat sicut prius. vel pōt
pānus lineas inungi et supponi morbo. Urina etia per se
est bona in oī tali dolore. plus tū valet in cā frigida. Et si
vrina sit antiqua et decocta cu camomilla. ppter fetorem
plus valebit vel cu herba iue. Et cum isto curavi vni se-
nē carnosus qui pariebāt guttā in pedib⁹ et manib⁹ nec po-
tuit pati qd aliquis eū tegeret. nec ipsemet poterat surge-
re nec se mouere quousq istā habuit medicinā. et tūc iuit
et requitavit. ¶ Et ego ordinavi sibi vni clistere et leuissimā
purgationē cu agarico et cassia. et sene et herba iue. Et id scri-
bitur. Si capias inā guttam tollet tibi viam.

¶ Septimo fiant balnea de eisdem de quib⁹ sunt fomen-
tationes vel fiat sulphurea vel salis. tū in particulari bal-
neatur in aqua vbi formice pauce et oia ipsarū et terra earū
fuerint coctes. sed nō diu moretur ibi membrū 3. exeat
et tunc tergat et inungat cu oleo ro. vel camomille. et tūc
tergat cu pāno aspo itico in vrina et guttā antiquā despe-
rata sanat. ¶ Itē post purgationem corporis sufficienter
balneetur membrū dolens in aqua vbi vulpes decoquā-
tur et carnes superponant per aliqd tēpus. hoc enim curat
paralelim post purgationem. ¶ Et pellis sili vulpina su-
perposita in vitro modo valet si sit de cā frigida. ¶ Itē
balneū fiat de lixiuo facto de cinerib⁹ vitii aquarū et re-
tis alioz et statim post fomentē cu vino decoctionis ru-
be. et est certū. ¶ Et cum aqua calida dulci lauare loca gut-
tosa malum est. similr loca paraletica. Et si cu alijs aquis
s. thermarū vel aluminosarū statim terga loc⁹ et exi-
cet ne aqua remanēs redeat ad friditatem. ¶ Itē
in cā calida de rosis verberna herba iue et fol. viris et iulga-
mi potest fieri balneum vel spongia vel lana non lota im-
poni et superponi et est optimum.

¶ Octauo fiant dolorem sedantia semper quādo patiens
nō pōt tolerare in pncipio morbi in cā calida si competat:
accipiat mucillago fenugreci seminis lini et ingrossentur
cum ros. et ingrossentur sicut mel et in cā valde calida ad-
datur istis mucillago psily et est optima medicina in oī do-
lore. et est de fecretis meis. et poco eā aurea iōanis. ¶ Itē
valet in omni tempore morbi. sed spālis est in pncipio de
fenugreco contrito subtilissime cum aceto permixto cu
aqua super qua ifundat mel et coque vsq ad spissitudinē

et cu panno lineo loto misceatur et dimittat ibi dno⁹ aut
tribus diebus et succurratur exiccationi eius si exicce sit
per locum cu oleo ros. superinfuso. ¶ Item quādo dolor
est valde vehemens emplastre cum caulibus recentibus
et apio vel cum cinere caulū et adipe porci cu oleo de ca-
momilla et cera modica facto ceroto. Similr fiat medici-
na q valet in omni cā que dicta est in curatiōe calis gutte.

¶ Nono videndus est de confortantibus membris man-
dans et cui mandat. Ranarū adustoz nucleozum auella-
narum torrefactarū fagine reſte bouis. ana. 3. i. mastice
thuris draganti gūmi arabici ros. an. 3. y. glutinis pisciuz
et alterius glutinis auium vel se. citoniorū qd sufficit. vel
oui albumen cum bolo modico et fiat emplastrum inter
membrum mandans et cui mandatur scz super membrū
egrum ne descendat materia. ¶ Item cuz thure et masti-
ce et rosis et artetica cōsolida maiori et albumine potest fie-
ri optimuz strictiorū in proposito. ¶ Item de balaustris
psidys glandib⁹ vel folijs quercus vel mastice potest fie-
ri strictorium bonum in premis.

¶ Decimo et etiā vltimo de cauterijs et cūcumpentib⁹.
Accipe lac acerofum et decoquat in eo crus porci salis
de batone. vel capiatur coxa et decoquat bene in lacte
acetoso. et facta confectione vinctuosa ablati ossibus po-
natur super locum doloris iuncturarū. et tunc scindetur
crus per se et exibat virulentia et aquositas. et tunc post cu-
retur vulnus cum vnguento nigro dicto in capso de idro-
pisi. ¶ Item de se. sinapis et nasturcy et staphisagrie pice-
tro et sale potest fieri vesicatio. et tunc vesice aperiantur et
cum exiccatione curentur sicut cum rosis et olibano pulue-
risatis simul. ¶ Item sterena caprinum cum aceto facit
quantum sinapis. ¶ Tres possunt fieri illi que dicta sunt
capitulo de idropisi. ¶ Item cum auro ardente vel cum
ferro potest fieri cauterizatio. prius tamē positis ibi oleo
et sale. sed non profundetur nimis propter nervos ibides
existentes. ¶ Item vnguentum locus cum succo ceparū et
asperge desuper puluerē piperis nigri et liga desuper spon-
giam infusam in vino decoctionis cimini. sic enim consu-
mitur et attrahit humor nocuus. radix enule bene trita
super locum ponatur.

Cura gutte melancolice. Modo de gutta melancoli-
ca est videndum. digeratur materia sic. Ranarū
be lily enule lapacy acuri. an. partē. i. came dreos camepi
theos thimi scolopendrie herbe iue artetice maioris be-
thonic saluie origani. ana. 3. i. succi boraginis buglof.
fumiterre scabiose mellisse lapaty acuri. ana. 3. i. poli-
pody. quar. i. anisi cimini. ana. 3. i. radicū capparis cina-
momi. 3. y. cuscute. 3. i. folioz boraginis epithimi. ana.
3. i. sene. 3. i. mirabolanozū indorū. 3. y. agarici. 3. y. liqui-
ritie. quar. i. mellis. quar. 5. fiant due partes potius et laxa-
tiua ponantur in infuso et tunc post digestionem factam
post tertius diem clarificetur illud laxatiuū et detur quo-
libet die. 3. i. hermodactil. in potu cum modico cingib. vel
cum ieraruffini. et potest acui cuz hermodactilis et lapide
laçali abluto et preparato ad pōdus. 3. i. deinde stupetur
locus cum decoctione camomille melliloti herbe iue fe-
niculi consolide maioris et minoris et cum radice lily. de-
inde tergat loc⁹ et inungatur cum oleo de camomilla et
laurino vel marciaton. et cuz adipe vulpis inungatur et cu
decoctione vulpis fōmētetur. ¶ Deinde fiat emplastrū
vel cerotuz diatesseron. quod valet ad nodositatem et ad
omnem duritiem. Ranarū antique terentine. ana. 3. i. 5.
olei irini vel de lilio. an. 3. iij. yfopi humidē. i. viscositatis
lane non lote prius. deinde decoque. et qd supernat col-
ligatur et tunc de illa capiantur. 3. y. 5. et fiat vnguentū. est
enī optimū vt prius de apatib⁹ duris dictū de ipso ē aliqdr.

De variolis

Cura

Cura

Reservation

tum Hyppo. 6^a partic
Kommunikation

¶ De variolis.

Cause

expellit to
colonize is

Species eaz. s. sanguinee et sunt late rubee. colerice et sunt rubee acute et pangitue non valde late. flaticae sunt albe et late. melice sunt nigre vel violaceae vel liuide vel virides. Item quod melice est. quod in ea earum est nalis vel adusta magis vel minus. ¶ Hic tamen notandum ulterius quod variolae non sunt in fetu in utero materno propter hoc quod in eo calor est obfusca: et ideo non facit ebullitionem. 2º quod virtus nalis est circa aliud in etra. s. circa formationem membrorum. 3º propter defectum emulcoriorum. 4º quod a calore matricis conservatur sanguis ille menstruus nec ebullit nec corrumpitur. ¶ Item notandum quod non est necesse omnem hominem incurrere variolam: Isaac 5º febrium dicit hoc. sed debet sic intelligi quod aptitudinaliter incurrat eas quilibet propter sanguinem menstruum remanentem in fetu post partum: qui nisi expellatur per urinam vel egones vel sudores vel stomiachum non incurrat actualiter eas vel suspectus erit plurimum alij de lepra. nisi ita sit quod conceptus fuerit in muliere munda. s. sana post fluxum menstruorum. et quod propter sanum et boni regiminis. et fetus sit bone complexionis et moderatus non guloze viuentis nec inordinatus: quod est raro: quod non interduunt nisi comedere. ut dicitur 2º pmo. ¶ Item notandum quod variolae sunt duplices. propter et improprie. propter sunt quae sunt ex sanguine menstruato ebulliente interius: et ille maxime sunt in pueris. Aliae sunt improprie quae sunt ex cibo corrupto attracto ab interioribus ad exteriora a calore exteriori forti: et tales possunt fieri in omni etate: sicut et scabies potest. Et ideo dicitur Aulic. 4º can. quod aliqui homines variolantur bis. semel propter. et 2º improprie ut dictum est satis.

Signa. Si variolae sunt de sanguine: tunc sunt superiores acutae et inferius late: cito maturantur et in sanie duertunt. sunt. n. salubres: quia maxime est sanguis et sanguis est amicus nature et digoni obediens. et si sit copio calida et buda et ipsa est vernale et australe et simul comitantur: tunc est certum quod sunt de sanguine. ¶ Si sunt colerice: tunc sunt rosee citrinitati attingentes puer rotunde et capita eaz acuta et quasi acuta purgativa propter acumen maxime eaz. et sunt in remorbillis. et si coram in urina die cretico appareat cum mirigatione doloris et febri et variolae aperiantur: et tunc exit ex eis humiditas: tunc est bonum signum. si urina exeat persimilis est signum. ¶ Si sunt flaticae tunc sunt albe et late et leues et ad digerendum dure: quarum maxime sub cute parata vel putrefacta nimium puritatem generant: maxime si sit flegma salsum. et cum prurire incipiunt discoriantur et emittunt putredines ide eruginose: nunciat mortem si urina fuerit cruda. ¶ De his vero in initio sunt liuide post virides. i. subnigre in quibus non coadunatur humiditas: et sunt magne et dure quasi magne verruce. vnde pessime sunt quae nullam habent quietem qua maturari valeant: et ideo sicantur et scinduntur. unde generantur sincopis et alienatio virtutis. quibus apparentibus pronosticanda est mors. ¶ Signa variolarum aetia in feb. sanguinea sunt dolor capitis et dorsus propter multitudinem sanguinis corrupti extendens venam dorsum. In variolis rubor et tumor faciei turbulencia oculorum et lachrymae: sed in morbillis sunt plus de lachrymis et dolor dorsum minus: quae generantur ex vehementia malicie sanguinis corrupti pauci: sed ibi est infamatio magna et angustia. Gravitas etiam capitis praecedit et variolas: et dolor et punctura praecedit variolas: quae accidunt omnibus membris similibus partium apparentibus et occurrunt: ita quod velaminibus pulmonis et gutturi accidunt pruritus et in naribus sternutatio: pectoris asperitas: vocis raucitas: et propter exitum separatum coitus multas: quasi si spine vel acus penetraret. et est timor in somno et grossitudo sputi: multitudo aliorum apparitionum lapidum. et cum incipiunt apparere sunt sicut capita acui aut sicut granum militum aut sicut caput formice. Deinde incipiunt multiplicari et magnificari. deinde faciunt crustam et sanie. deinde deccant et cadunt. dicitur Aulic. et aliqui ex eorum duplices: in quibus

ventre unius est alia et sunt malignae. Et signum multitudinis maxime est viscositas eius. igitur cum debili virtute mortales. et tunc quoniam sunt tales est dolor in profundo varicelle: et sicut in supficie. et postquam ceciderit una manet alia. et sic de alijs.

Pronostica. Pronosticari possumus quod albe sunt meliores quam sunt paucae numero et magne quantitate et facili exitus paucae angustiae debilis febris. et minuit se cum apertione illarum. et processus earum est in 3º et in 4º. Si sunt magne et albe plures numeri propter quod absque continuatione adhuc sunt minus male. Sed albe parvae et dure propter quod difficilis exitus: quae fuerunt a materia grossa: sunt male frequenter interimites antequam possint maturari. Sed si egressio variolarum diversificatur: ita quod modo appareant modo occultentur: et maxime si sint violaceae cum debilitate virtutis: sunt mortales: sed si non debilitatur virtus spes est bone evasione. Et ideo si sint declinantes ad nigredinem et magne: sunt plurimum mortales. Et si emittunt sanie virulentae: male sunt: quia signum est venenositatis et corruptionis maxime. ¶ Deinde sciendum quod si febris praecedit eas melius est quam quod ipse fiant. deinde sequatur febris. ¶ Item fluxus ventris in variolis est malus: et maxime si egestio fuerit nigra vel fetida aut viridis. Et urina nigra post sanguinis mictum: malum. ¶ Item si fuerit cum bonitate anhelitus et alleviatione bonum est. Si cum fortitudine febris et sicut fortis et strictura anhelitus mortale. quia plurimum moriuntur suffocati. ¶ Item sincopis superueniens malum est et mortale. quia signum est quod materia vadit ad cor. ¶ Item si materia vadit ad pulmonem frequenter sequitur mors vel putris. et si ad oculos frequenter sunt ceci vel relinquuntur tela in oculis. et si male curentur remaneunt bunt fouee et concavitates in toto corpore turpes. ¶ Item cum anhelitus et vox remanet bona est signum salutis viximus. ¶ Item variolae exeunt paulatim et morbilli cito. Et si virides aut violaceae fuerint: evenit sincopis. ¶ Item cum anhelitus est malus frequenter sequitur mors. ¶ Item aer frigidus et frida supposita faciunt redire materiam fortiter ad testina. et si ratura intestinum cum disinteria. quia aer frigidus laxat comprimendo et materiam corrumpendo.

Cura. Circa curam huius morbi sunt multa facienda. propter evacuare cum flebotomia et solutione ventris paucae in frigiditate vel comprimendo non attrahere vel dissolvente. 2º propter alterare interius cum acetosis dummodo strictura pectoris non impediat. vel cum digestivis frigidis confortativis quodammodo stipricis. 3º debent dari illa quae iuvant ad facilem expulsiorem eaz. 4º debemus defendere oculos et pectoralia et nares et os et intestina ab eis cum repercutivis propter nobilitatem eorum membrorum. et est repercussio ab intra ad extra. et hoc potest fieri in materia venenosa. 5º debemus cum infusionibus desiccare. et hoc ante completam maturationem non potest. 6º post aliam diem cum ruptum desiccare mundificare et consolidare. et si non ruptum pro se cum acu aurea apian. 7º propter variolarum vestigia prohibere et curare et replere.

¶ Circa primum est sciendum quod si corpus est plectoricum aut si sanguis dicitur aut si fortis sit vir et etas et alia particularia concordant: fiat flebotomia in principio de vena mediana coeli. deinde de summitate nasi et maxime in pueris: quia talis flebotomia praeservat partes superiores a malitia variolarum et est facilis super infantes. ¶ Sicut si morbilli fuerint quod est diminutionem morbi sensibilis propter puritatem cum repletionem sanguinis usque ad septimum diem potest fieri stomia: sed per duos vel tres dies. s. quoniam praecedunt vel augmentantur: tunc non oportet quod fiat stomia: quia traheret materiam ad intra et prohiberet exitum nisi inveniatur vehementia repletionis et dominium materiei: et tunc fiet ea quantitate qua exiccat. s. qua minuat repletionem. Et enim convenientius quod stomia administretur in ista egritudine. et ideo si non fiat quoniam coepit timeere de corruptione extremi angli.

De variolis

tatum. Deinde fiat vetricis solutio cum cassia. prunis tamarindis violis cum succaro ro. nouo. et de ros recentibus vel de succo ro. cum succaro cum tamarindis. et non sint laxatiua fortia: quia iste morbus de facili concordat cum fluxu ventris.

Circa 2^m sciendum quod frigida stiptica quodammodo cooperant vel acetosa in principio apparitionis eorum. et ideo succus acetosus et vinum malorum granatorum et agrestis et alia et succus eius et coriandrum et succus prunorum acetosorum et pomorum et aliorum fructuum talium. et nenufar et capbora et sandali. Et ideo valent tria sandali cum aqua nenufaris in qua ponatur modicum capbore ratione febris et pestilentie aeris et venenositatis mae. Tamen non dent nimis frigida per interitum sicut aqua frigida non demus nec alia ifrigidata in niue. nec excellenter frida cooperitur post secundam die apparitionis eorum: quia prohibent expulsionem eorum et ebullitionem sanguinis que est causa expletionis eorum. Sicut nec frida ab extra applicentur ne repercutiat ad intra venenosam materiam. nec aer sit frigidus et siccus ne porum claudantur. Et ideo et dicta sunt superius que prohibent repercussionem. c. de cura apertus. tunc sunt duo versus cures non primum dicti. Multa venenosa mala crisis nobilitatque Interius notum proprias recludere causas. Die ta eorum sit declinans ad frigiditatem sicut ordeatus auenatum: lac est amigdalis. lentes cocte in aquis duabus piectis: et post coquantur in alia aqua. et vocantur lentes anglice tiles.

Et si febris sit fortior: tunc potagium erit bonum de epatica lactuca scariola. et si sit venter mollis tunc platago in parua quantitate potest addi istis. et primum tunc fieri potagia eorum in aqua in qua decoquantur sumach borrago buglosa. et bini mudificant sanguinem. et illa ingrossant sanguinem. sumach lentes. Et si ille sit subtilis et acutus nimis cum visis passis mudis ab arillis et carice et ficibus siccis et malech et amigdalis excoctis fiat decoctio. Si carnes non comedat nec pisces si virtus stet quousque morbus declinauerit. nec potent vinum nec ceruissas fortiter sed primum. vel fiat lac amigdalis. et maxime valent siccus si sit stricture pectoris vel malitria anbelitus. **E**t si ergo materia fuerit sanguinea digeri potest cum sirupo de fumo terre et violis in minus. et valis in ytraque istarum succorum. ro. et violis. et opizaccara non valis si sit malitria anbelitus. **E**t si isti sirupi sunt multum spissi et abominabiles fiat talis potatio. **R**. accedule epatice albe. an. **M**. i. floz boraginis violarum rosarum. an. **3**. i. ordei lib. i. succi fumi terre. quar. i. succari. quar. **4**. **5**. viuarum passarum ficuum siccaturum. an. quar. **5**. fiant lib. **4**. vel. **4**. et etiam valent in causa sanguinea et colerica. Si materia sit flatuca digeratur cum opizaccara composita cum sirupo de fumo terre: quod tamen raro est. et cum non sit febris potest vti rosata nouella. Si materia sit melancolica digeratur cum oximelle diuretico sirupo de fumo terre et boragine. et vti diabozarginato.

Circa 3^m sciendum est quod expulsionem eorum faciles facit iste potus. **R**. ficuum siccaturum. **3**. i. **5**. lentius excoctatur. **3**. **4**. draganti se. feniculi. an. **3**. **4**. croci. **3**. i. si times de sincopit: terantur et decoquantur in lib. **4**. aque usque ad consumptionem medietatis et coles: et cum succaro dulcoratur et detur. expellit enim caliditate a partibus cordis. dicitur Aui. in 4°. unde feniculus et apium cum succaro et succo eorum et radices cum odorazione croci et cum decoctione ficuum citrinarum expellunt materiam optime ad exteriora. **C**irca deinde capias scarletum rubrum et inuoluatur variolosus totaliter vel in panno alio ru. sicut ego feci de filio nobilissimi regis anglie quando patiebatur istos morbos et feci oia circa lectum esse rubra. et est bona cura. et curauit eum in sequenti sine vestigijs variolarum. Oportet tamen obseruare cum exeunt quod tunc non inungatur locus variolosus oleo: quia opilaret poros: nec veniat in aere frigidus: nisi si aer valde calidus: tunc tamen pereat aer cum folijs salicis et asperione aque in domo et

ros et capbora et cum aqua camphorata. Similiter ligetur membra patientis vel habeat cirotecas continue in manibus ne se scalpet. nec tangat. quia faceret foueam in cute turpe. **C**irca deinde accipe succum feniculi et apium et in isopo reperfato intinge pannum lineum et inuolue totum corpus. illud enim trahit materiam ad extra et pro parte sumit. **C**irca herbaba sene vel apium decoquantur in aqua et cum lentibus et cum ficubus siccis: et tunc lintheum intingatur et succus exprimitur. et inuoluatur patientis. **C**irca item inungatur post ista: sed non in principio non cum oleo sed cum sanguine alicuius animalis calido sicut galli columbe otis. et post in lintheum ne predicto inuoluatur. et hoc frequenter. sed caue ne ista superposita violententer auferantur et maxime in pueris.

Circa 4° oportet defendere oculos cum leui repercussio propter eorum teneritatem: cum bombace vel panno aliquo antiquo molli in aqua ro. intincto. Deinde de coriandro aqua ro. sumach et albumine oui agitato diu fiat collirium et frequenter oculos instillet. sed aqua ro. sola valet et lac mulieris. et candi puluerizatum est mirabile in tritu telas nouas prohibet ut videbitur 3° huius. **C**irca item succus verbene cum albumine oui valet optime: et similiter in tela remanente. Deinde si macula aliqua remaneat in oculo post variolas: quia forte fuit medicus tarde vocatus: fiat istud experimentum. Accipe dragantulum albidissimum et ponatur in tegrum in aqua ros. resoluitur et de ipso resolutum ponatur in oculum semel in die et soluetur macula: maxime si candi aliquando per vices sponatur vel puluis albus communis.

Circa si vis custodire nases inungantur cum agresta aceto et aqua ro. deinde iniecta sit bona. odorare acetum solum est inuatiuum. **C**irca ad oris custodiam et gutturis oportet sugere granata. et grana eorum et gargarizare vinum eorum. et similiter vinum mororum. i. succum eorum qui est rubens ut vinum cum aqua ordeis calida. **C**irca in conseruatione pulmonis valet semen papaueris cum lacte amigdal. cum succaro ro. et diapapauere sunt optima. **C**irca ad custodiam intestinorum in succo acedule decoquantur sumach et coriandrum: vel acedula et decoquantur in ista aqua et coles et dulcoratur et potest et spodium ponatur vel quando potat ad pondus. **3**. **5**. **C**irca solutio ventris superuenit vti carnis citoniorum coditorum cum succaro. **3**. **4**. **5**. **6**. troci. de spodio quos ponit Isaac 5° februm de cura sinocbe valent bic.

Circa 5° sciendum quod ante plenam maturationem capiat aqua ro. in qua decoquatur crocus et aspergantur viole cum illa tepida. Deinde cortex tamarisci rose sandali decoquantur in aqua et ponatur modicum capbore: et tunc aspergantur cum illa aqua tepida vel calida. et hoc vocat Aui. salutionem. i. asperione si sal aspergitur sparsis vel diuisis non quod sal apponatur. **I**ste modus operandi maturat exiccat et facit cadere cum velocitate.

Circa 6° videndum post alium diem cum apparet maturatio si non rumpantur accipiantur cum acubus de auro et argento et humiditas exiens exiccat cum coto. Deinde desiccetur cum litargirio plumbo ysto et carice lignorum: et illud quod remanet post operationem vermium in ligno. **C**irca tamen si vis quod exiccentur ante rupturam: dormiat patientis super farinam risi et ordeis fabarum vel culcitra impleatur istis et super dormiat. **C**irca sed si sit ibi ulceratio: desiccetur cum ynguento albo. **R**. as. quod ego ponam in 3° huius. vel de puluere fabarum et rosarum superasperga. et oleum ro. post maturationem cum farina risi et amidi multum valet. **C**irca deinde ad carnis generationem et ad cicatrizationem et mundificationem valet thus mastix sarcocolla puluere facto de istis et super asperso vel cum melle ro. mixto.

Circa septimum videndum est quod facta maturatione variolarum per saniem. si cicatrices et vestigia remaneant inungantur cum ynguento de cerusa: quod sit hoc modo. Accipias

cera colata et eius quadruplū de oleo ro. quibus resolutis addatur cere. 3. i. in circuitu moueantur. Deinde postq̄ in frigidari ceperit albumen oui predictis admisceat do nec inspissetur. sine intermissione moueant. Deinde recodantur. et tunc accipiat farina rizi puluerizari. et facta iunctione loca cicatricum cū farina illa aspergantur. et h̄ fac omni nocte. et sumo mane abluatur facies cū aqua de floribus fabarum. Vel fiat illud. ℞. litargiry ceruse lote et pulueris cannarū ad altariū. id est arundinis: chachime lote. pul. cōcularum marinarū et cum oleo de lilio et cera q̄ sufficit fiat vnguentū. Ad idem valet multū ad implēdū ita vestigia impinguarū corporis cum ouis forbilibus et iure galli et vino. Et balneum post prandii aliquandō et stuppa faciei cū capill. vene. maluis et arundine. Et emplastro cum pice calefacta post consolidationem vubneris et subita emissio eius. Deinde inunge cū vnguento citrino cōi. et gargaryzare succum apy et maratri cum croco vel cum decoctione eoz: q̄ hec mundificant faciem.

Ultimo videndū est de pūctillis contra quos poter patiens de serico crudo vel rubeo inciso minutim. et corpus fricetur cum sanguine columbe. Deinde fiat flebotomia de sappena vtriusq̄ pedis in interioribus et exterioribus et de saluatella ē. Et fiat balnea de solys vitis salicis capill. vene. et leuistico et fursure. De pūctillis magis nutritur patiens cum bonis cibis. et lauent tibi cum colatura fursuris et farina fabarū et auferatur ignis et patiens calciet et poter vinū bonū. et cū vnguento citrino vngant tibi. et s̄r valet in pūctillis paruis. et hec sufficiant.

De scabie.

Capitulum.

V.

Scabies est de morbis infectiuis. Et dicitur scabies quasi squamosa laeas: vel infectio in cute existēs exterioris vtriusq̄: q̄ aliquādo vesica scabit dicit 4^a particula affo. versus finem. Quib⁹ in vtriusq̄ squamosa vel fursurea mingitur sedimina et est odor grauius: bis vesica scabit. Cuius definitio est. Scabies est infectio faris pustulosa in exterioribus corporis vtriusq̄ existens. aliquādo magnā partē corporis occupans. cum puritu magno et insomniatate multa sicca vel cū humi ditate extranea existens. squamas pducens et alios inficiens. de flegmate falso vel colera adusta vel sanguine corrupto vtriusq̄ generata. partes patēt ad sensus: nisi q̄ sit morbus alios inficiens. Istud. n. patet per Auicē. pmo ca. fen. 2. c. 8. vbi ponit quā quot sint morbi cōragiosi. Et dicit q̄ sunt ex egritudinibus quedam que de vno ad alium transeunt: sicut lepra scabies variola pestilentialis febris apostemata putrida. et precipue cū domus stricte fuerint. et precipue cum vicinus fuit sub vento portante ab vno ad alium: sicut obthalmia et lipia in oculis: et precipue ei qui oculis alium intuet: et sicut cōgelatio cum aliquis comedit acetosa illud operat: et ossitatio et allicies. ppter fumos exeuntes et aerem inficiētes: sed ista tria vltima nō sunt periculosa. Et sunt de inficientib⁹ prīsis morphea tinea. Est enī tinea scabies in capite: et dicitur quasi caput tenens. et de quibusdam istorum sunt versus. Scabies acuta prīsis scabies pedicon sacer ignis. Antrax lipia lepra frenesis contagia prestant. Ad iungas tinea vel ponas sub scabioso. Unde morbi de mā venenosa et putrida hñtes enapozationē extra cito inficiūt corpora disposita et vicina.

Cause istius morbi sunt multe. Cā generalis est quā assignat Isaac in vtriusq̄ suis post pncipius modum. sed cum 3ª digestiua sit fortis expellit superfluitatem eius cum sudore si sit humida: cum fumo si sit sicca. et ista est fortitudo respectiua. q̄ si esset omnino et simpli-

citer fortis expelleret insensibiliter. dicit Salie Ventres hyeme et vere et. Sed si tertiā digestiua defecerit: nec remittit ad epar superfluitates cibi digesti: nec expellit fort maliter ad extra: tunc est ista superfluitas multorum materia morborū in corpore. Si igit stomachus nō bene digerit vel rōne erroris in digestione vel comestione: q̄ comedit crudum et super indigestū: vel q̄ comedit aquosa cruda: et tunc ea mixtim: et tunc errat epar et tertiā digestio: q̄ error in pma facit errorem in sequentib⁹. tunc igit remanēt superfluitates istarū duarū digestiuarū vltimaz: in errore. Si igit cibus vel potus malus fuerit assumptus mutatur superfluitates inuentas in malū: q̄ dat malitiā stomacho et de facto ceteris mēbris. Et similis corpora pura q̄to magis nutrites tanto magis ledes. igit corripunt. Si igitur carent euentatiōe recipiunt putrefactiones et faciunt febrem putridā. Si non putrefiant et per poros calefiāt: sanguis calefit et fit ethica. Si si aliq̄ pars materie effluerit ad aliqua membra et extendat et repleat ea facit apostemata diuersa fin naturā sue materie. Si si natura cōfortetur ad expellēdū ad exteriora et virius cutis in emit tēdo deficiat: quia forte est spissa vel opilata pro defectu balnei vel alicuius talis: quia non mutat pannos suos diu: tunc remanet cibus vel superfluitas illa clausa sub cute: et inde diuerse infirmitates generant et corruptiones: sicut si sit ibi aliqua pars adusta mixta cum sanguine vel flegmate: tunc fit purigo pustule scabica serpigio impetigo morphea veruce. Sed si non penetrat ad partes exteriorē cutis: tunc interior remanet in profundo: et facit fin naturā sui carbūculos cancrū vel glandulas. Pro quo notandū q̄ Sal. ponit scdo de morbo. q̄ cutis nō est nisi ad recipiendū tantus. cum tamen dicat Daly 3^a particula regni. cōmento. 126. implicite q̄ est membrum spermaticum. et Auic. ponit pmo ca. q̄ est reperaturissime complexione. Ideo dico q̄ cutis cōtinet duas partes. s. partē callosam exteriorē: et illa est superfluitas: et est solū ad cooperiendū. Alia est pars nervosa interior quodāmodō composita de extremitatibus venarum et artiarum et nervorum. et ideo in ea est spiritus cuiuscūq̄ speciei et sanguis venalis et arterialis cōtemperantes se. et ideo est reperaturissima. et est exterior sic temperata ne aliter pateretur egrotans: et illa est membrum spermaticum: nec si auferatur potest regenerari: sed aliqd simile cuti et illi callositati exteriori: tamen erit durior q̄ prius: et ideo raro in cicatrice generantur pili ppter spissitudinē suam et soliditatē. Causa igitur generalis huius scabiei est defectus virtutis digestiue in mēbris et in cute et virtutis expulsiue eiusdē.

Cause speciales sunt multe sicut humiditas mala actura corrosiua que permiscetur sanguini et humoribus et humoribus grossis et mali. ista est causa scabiei humide. Si sicce scabiei causa est humor melancolicus plurimus cui humiditas acuta permiscetur. q̄ expellitur ad cutem et corrumpit et corrodit. Sed materia ppinqua et propinquissima ex qua generatur scabies: aut ē materia sanguinea cui admiscetur flegma falsum. aut cui admiscetur colera que conuersa est in melancoliā. scda est scabies sicca ad grossitiem et nigredinem declinans. pma est humida et est declinans ad subtilitatē. Generant isti humores ab acceptione et a comestione salzorū amarorū acutorū et specierum acutarum pro cōdimento. et a frigidis grossis siccis et aquosis cibis ministratis. vnde ista generat cibos malos acutos. Similiter dulcis generant puritū et scabiem sicut ficus lac et mel et pinguis. quia ista opilant et materiam ad extra expellunt. et ideo comestio ficuum multiplicat pediculos. dicit Auicē. Sed eadem est materia pediculorum scabiei puritus tinea quā Auicē. vo.

angl. f. 2

cat saphatl. 4. casl. fen 3. tractatu 3. materia impetiginis et furfuris. Sed materia scabiei est fortior quam materia pruritus: materia pruritus est subtilior et minor declinans ad falsedinem: sed virtus expulsiua plus deficit in pruritu: materia eius moratur inter duas cutes, dicit Auic. inter membranam interiore et illam callositatem exteriorē, sed materia scabiei est extra. Iam aliqua portio sit intra. et huius maxime in scabie sicca: et ideo cum ea est maior pruritus quam cum humida. Similiter causa fixationis materie in cute est non solum debilitas expulsiue: sed opilatio pororum et paruitas mundificationis. Et ista scilicet causa est in iuuenibus et pueris. sed prima. debilitas expulsiue est causa in decrepitis et in fine egritudinum quando materia est plurima aut grossa. et iuuenibus etiam contingit ex debilitate et corruptione digestionis. Causa autem huius passionis secundum aliquos sunt humores generati in epate quasi conuerfi in furiositates et vapores. a virtute regitiua totius in superficie expellunt. unde si vapor sit multus subtilis euaporat insensibiliter. Si vero non fuerit in tanta subtilitate et pori fuerint densi conuertuntur in sudorem. Si fuerit grossi generatur scabies. Si mediocres pruritus. et sic secundum maiores et minores corruptiones generantur diuerse infectiones. Primo igitur sit sudor generatiuus grauis odoris de corruptione augmentata et sit pruritus. Deinde si plus fortificetur sit scabies. et si plus impetigo et serpigio ubi est maior adustio et non est sanies. et si plus morpheæ: deinde lepra. Lentigines igitur et panni sunt et alie infectiones quando materia est multa et expulsiua interior fortis et expulsiua cutis debilis: tunc remanent sub cute et inficiunt. Igitur ex quatuor humoribus sit scabies secundum diuersas combinationes ut dictum est prius: quando pro speciebus calidis aduritur sanguis: sicut cum piperatis et alliatis et vino in abundantia nimia cum in cibis sumuntur. Item autem et veremouent humores et creant scabies: sed ex mordicatione et adustione et ex commotione verem. Et in autumno plus scabies sicca nisi comestio fructuum impediatur: et in vere scabies humida. Similiter scabies est de morbis autumnum dicit Auic. fen 2. primi casl. oria 2. summa prima. cap. 6. et maxime scabies excoxiatiua et vlceratiua.

Signa huius passionis cuius sit humoris aut siccit aut humidi sunt. quia illa que est sparsa nigra et copulentiore et acutioris capitis est de humore acutior: que est latior et profundior est minoris acuitatis et humidior. Si igitur fuerit ex sanguine tunc locus vergit ad ruborem cum humiditate et magno pruritu et delectatione magna in scalpendo: Iam postea in fine sit dolor. Si autem fuerit de flegmate adusto vel falso: quia non ab alio sit. tunc sunt ibi squame et sanies et pruritus vehemensissimus et delectatio in scalpendo: sed in fine dolor vehemens. Et est tunc vrina ruffa vergens in colorem pallidum: aliquantulum spissa in fundo: superius tenuis et radiosa sine obubratione et confusione substantie: nisi febris coniungatur cum aranea rubra sine pinguedine liuens in superficie liuore vergente in nigredinem. Et aliqui est cum contentis nigris adustis et cinerosis. et talis vrina significat scabies de flegmate falso adusto. Si fuerit de melia totus locus in circuitu vergit ad nigredinem: et pustule et scabies sunt sicce cum modica poderositate et virulencia parua et est pruritus cum furfuribus et squamis. Si fuerit de colera locus vergit ad citrinitatem cum magno pruritu et siccitate et fissuris. et in omnibus istis vrina habet contenta nigra cum cinerosis contentis.

Pronostica. Pruritus senis parum obedit curationi. nec valet ei nisi ut bene regatur et blandatur et fiat cura palliativa. Similiter scabies in decrepitis est difficilis aut impossibilis curatio:

et maxime scabies humida. Item scabies de melacolia aut de carne bouina vel de corruptis cibis et potibus generata: sicut de ceruicia recente que incipit pallefcere et de ceruicia vel vino guttatum collectis sub dolio est pessima et infectiua corporis replens ipsum maculis. et si deficeat cito redit maxime quando patiens replet se et inordinate viuunt: sicut quando comedit carbonatas oua frigida cum pinguedine vel oleo in ientaculis mane vel sero. Item scabies feda multas partes corporis occupans vlcerosa fetida habet multam radicem. et est de egritudinibus malis auferentibus formam: et est difficilis curatio. Si modicum de corpore occupet: nec auferit formam nec multum angustiat: facile curatur. Item scabies in nucha est turpis: et similiter in collo et in faucibus et est cure male. Similiter scabies in tibibus est cure male. tamen in fine tertiane post signa digestionis est signum euasationis. et ideo scabies in idropisi tarde curatur: sed tamen est signum bonum. Similiter pruritus in eis et in fine febris est bonus. Scabies etiam in iucturis est mala: etiam in partibus inferioribus est peior quam in superioribus nisi in capite. quia remouit a fonte caloris. Item coitus cum tineola vel menstrua vel scabiola vel chachobimia. i. plectoria vel repleta repletionem quoad virtutem: scilicet de humoribus puritudo facit scabies. i. infectionem impetiginosam vel morpheam vel leprosam vel male cure. Item scabiosus vrens coitu frequenter de curatur vel nunquam diu vitur: quia odor fetidus exit a luxuriosis. dicit Auic. in 4. quia ibi commouent humores et seminantur per totum corpus et corrumpunt.

Cura In cura scabiei et istarum infectionum multa sunt facienda. Prima cura est melior cum qua est sufficientia. dicit Auic. in 4. casl. fen 2. tractatu 3. cap. de scabie. est euacuatio cum eo quod educit humores adustus vel acutus vel falsus flegma. et illud intelligendum est de euacuatione minoratiua. 2. oportet cibum et dietam totam rectificare. 3. oportet materiam digerere. 4. oportet euacuare euacuatione eradicatiua. 5. oportet balneare. 6. electuaria confortantia dare. 7. oportet vnguenta applicare. Si tamen corpus non sit plectoricum vnguenta in principio applicata et administrata curant.

Circa primum est sciendum quod si sanguis fuerit abundans flebotomia debet fieri in principio. tamen si corpus sit plectoricum non debet fieri flebotomia: nisi virtus sit magis fortis et corpus carnosum. et cibum in stomacho sit magis digestus et in primis venis. et non gulosus vixerit pariens in quibus diebus vel tribus precedentibus. et fiat clistere in quo preter coia ponatur hierepigre Gal. 3. 5. rone aloes quod ibi intrat. Deinde laues aloes bene et infundat ponderis 3. y. in sero caprino per diem et noctem. in crastino coletur: et vis clarificetur et colatura detur. et fiat tribus diebus continuus. deinde alternatis diebus. deinde post tertiam diem. Deinde. 8. succorum sumi terre scabiose bozagi. an. lib. 5. Deinde. 8. succorum mirabol. citrinorum kebulorum indorum. an. 3. y. belliricorum emblicorum. an. 3. l. infundant in sero caprino vel alio die et nocte. deinde fricetur ad lentum ignem et decoquatur in succis predictis. deinde permittatur residere: et tunc clarificetur: et in colatura ponatur cassia. 3. l. et detur mane et sero. Item in sero caprino potest dari die quolibet colear vnum de epithimo. et leuiter purgat humorem falsum et adustum. Item in sero aliquo decoquantur fumus terre: tunc coletur et in colatura detur sene. 3. l. vel y. ista sunt que longo visu curant et purgant purgatione minoratiua. Si tamen non habeat feru capiatur herba fumi terre et thimus et scabiola cum capill. ve. et epatica in estate. et decoquantur et clarificetur: et cum sene vel epithimo detur. et est optimus et satis expertum a me.

¶ Circa scdm est sciendum qd scabiosis cauere debet ab omnibus falsis et frigidis et ab omnibus que vrunt sanguinem: sicut cepis et porris alijs pipere melle et similibus. Tamen mel in decoctione medicinali potest eis dari: sed non via cibi. ¶ Similiter omnia acuta nocent sicut grana paradisi et gar. et diuretica statim post prandiu. ¶ Caueat etiam ab omnibus cibis qui generant sanguinem melanolicum sicut a carnibus vaccinis leporinis ceruinis anserinis et anatinis et carbonatis adustis et caseo salito antiquo et similibus. Caueat a cena et a ientaculis et a dormitione diei et statim post cibum et a motu magno post cibum. ¶ Vitet etiam panem azimuz et panem actualiter caliduz et omnia ventosa. Caueat a pinguibus et viscosis opilantibus et a fructibus de facili putrescibilibus et a lacte et ouis et a sanguine animalium et a cito conuertibilibus in malum. ¶ Non igitur eis valent herbe crude nec fructus crudi sicut castanea pira et coctana cruda persica nespilae nuces magne nec poma nec pruna nec rasanus. ¶ Itz caueat ab ira tristitia cogitatione imoderato exercitio et sollicitudine et constipatione et a coitu multo et a repletionem multa vel tarda vel frequenti et ab ebrietate et a similibus accidentibus anime et alijs superfluis. ¶ Utatur cibis facile digestibilibus et carnibus hedozum et porcellorum iuuenum et arietum et carnibus caponum et gallinarum et fastanorum perdicum: sed non paruorum autum nec lacunalium cum pedibus continuus. et vtatur boraginibus et buglosa viola malua et fragaria in potagys. ¶ Item bibat vinum aromaticum bene limpatum non mustum nec ceruissas nouas nec acrem. et ista de dieta sufficiant.

¶ De tertio notandum qd illa que digerunt coleras nigras et similia: etiam digerunt flegma falsum et humidum quod est in aduri que hic sunt necessaria et sufficientia. ¶ Si sit flegma falsum. R. radicum feniculi petro. apy rasanii lapacy acuti. ana partem vnam succorum boragi. fumi terre scabiose. ana quart. i. sandalorum albo. et ru. semi. endiuie melonum. an. 3. y. rof. 3. 5. flozum boragi. 3. i. flozum camomille violarum tamarisci. an. 3. ii. anisi carui sileris montani. an. 3. 5. liquiri. quar. vna cinamomi nucis musc. ana. 3. y. spice nardi. 3. 5. succari. quar. vna mellis rosa. lib. vna fiat potus ad pondus lib. vel quarte anglice: quod idem est.

¶ Sed si materia sit melanolica vel colera adusta et sit scabies sicca. Tunc. R. radicum celidonie rasanii enule campane radi. feniculi lapacy ru. et acuti ana partes vnas tbimi camedreos scolopend. foliorum celidonie. an. 10. vni succi fumi terre scabiose boraginis flozum genestre. ana. 3. i. ytriusqz sticados. ana. 3. 5. cuscute carui peonie. ana. 3. i. corticum genestre fragini cinamomi. ana. 3. 5. yuarum passarum mundatarum ab arillis quarra vna liquiri. quar. i. succari et mellis despumati. ana lib. 5. vel ponatur mel tantum ad pondus lib. i. fiat potus vt prius. ¶ Si tamen sit colera adusta. R. radicum feniculi petro. bzu. sci. ana partem vnam endiuie cicoree scolopendrie capill. vne. rostri porcini celidonie tbimi camedreos. an. 10. 5. succi fumi terre lib. i. succi absint. quartaz. 5. sandalorum viroz. semi. scariole lactuce melonum. an. 3. 5. rof. flozum boraginis viola. ana quartam. 5. vel. 3. i. rasu. ebozia. 3. 5. cinamomi. 3. i. spody. 3. i. yuarum passarum mundatarum quartam. 5. liquiri. quartam. i. succari lib. 5. fiat sicut prius. ¶ Communia digerentia sunt sicut sirupus de fumo terre sirupus de boragine valent in omni causa. ¶ Similiter in maio potare per septem dies succum fumi terre extractum cum sero sine decoctione est optimum scabiosis. et hoc inui. Serapio in libro qui vocatur seruitor. Sz non potest aliquis succum fumi terre crudum: nisi sint duo vires inter illas potationes vel vna: quia aliter comone-

do humores faceret febrem. Melius est tamen qd crudus non potetur sed clarificatus. ¶ Item aliud de meis secretis. R. fumi terre boraginis buglo. scabiose absint. an. quantum vis succus extrahatur ad quantitate lib. 5. cum sero caprino vel alio decoquatur vsqz ad consumptionem seri et semper dispumetur. et tunc in fine permittatur residere et quolibet die in tempore may. et dum durat succi predictarum herbarum potetur bonus tractus actualiter frigidus. et si tempus sit calidum quadiu homo indiget vt per. x. dies. et iste potus per se multos scabiosos vel ferre leproso curauit. et ideo pro recomendato habeatur. Et si vis dulcorare cum succaro pro delicatis melius erit et voco eum sirupum scabioforum. ¶ Si vero volumus si rupos communes digerentes diuersos humores superius videamus capitulo de quartana in libro pmo.

¶ Circa quartum est sciendum qd euacuantia flegma falsum quod est communis materia scabiei sunt illa que ponuntur in libro pmo. ca. de cura quottidiane: et capitulo de cura tertiane note. Tamen in proposito si plectozicum est corpus fiat flebotomia. Deinde vtatur oximelle diuretico oxizaccara composita sirupo de fumo terre. ¶ Et tunc R. flozum boraginis. flozum viol. folliculorum sene epibimi liquiri. yuarum passarum mundatarum. ana. 3. i. agar. turbitz zinzib. anisi. ana. 3. y. fiat decoctio in sero caprino vel vaccino vel in aqua. et in decoctione temperentur cortices mirabolanozum chebulozum indoruz belliricozum. ana. 3. 5. citrinorum. 3. y. ratio de colere fricentur lento igne et colentur et dentur in auroza vsqz ad lib. 5. ¶ Vel sic. R. anisi celidonie scabiose. ana. 3. i. 5. decoquantur in aqua et in decoctione temperentur et infundantur ista. R. agarici 3. y. turbitz zinzib. ana. 3. i. mirabolanozum chebulozum indoruz. an. 3. 5. sene cassie fistu. ana. 3. i. deinde in crastino fiat clarificatio cum melle et succaro: et detur mane. Et potest eodem modo colari aloz lotum et infundi: et valet in omni scabie. ¶ Deinde si fortius vis operari iteretur digestiuum suum vel fm partem recepte vel fm totam receptam. Deinde. R. biere pigre Halle. 3. y. biere ruffini. 3. i. esule masticis. ana. 3. i. agarici turbitz. ana. 3. 5. zinzib. 5. conficiantur pillule cum oximelle diuretico vel simplici et iterentur precedentia. Iste pillule dentur de nocte stomacho ieiuno et superdormiat. et qua cito incipiunt moueri amplius non dormiat quousqz cessauerit fluxus stante virtute nisi superfluat. ¶ Similiter potus digestiuus potest dari post primum somnum quando homines cenant: et tunc superdormiant. et similiter potus laxatiuus: sed non ante. s. dum stomachus est plenus. ¶ Si sit scabies de colera adusta: tunc cum sirupo aceroso et de fumo terre et de boraginibus et violatis potest digeri vel cum oxizaccara composita. ¶ Et si sit corpus plectozicum fiat flebotomia parua de mediana vel basilica. Deinde. R. endiuie cicoree epatice scolopendrie tbimi celidonie. ana. 10. 5. decoquantur in aqua vel in sero bono et in decoctione infundantur per noctem vnam ad minus ista. R. cassie fist. sene epibimi. ana. 3. i. flozum violarum boraginis. an. 3. 5. prunorum. xx. tamarindorum mirabolanozum citrinorum indoruz emblicorum. an. 3. y. vel. ii. y. mirabola. fricentur lento igne et in crastino colentur et cum succari lib. 5. dulcorantur et clarificentur et dentur in auroza vel post primum somnum. Et potest renbarbarum quolibet die imponi potius si patiens sit colericus iuuenis: et tepus sit estiuale ad pondus. 3. 5. ¶ Et si vis operari fortius. R. electuary de succo rof. trisere saracenic. ana. 3. y. biere ruffi. 3. 5. et ad pondus quadrantis vel ebulli. Conficiantur pillule vel cum oxizaccara vel cum sirupo de fumo terre. et potest addi si vis diascene vel diaboraginatum et plus valebit. dentur

angl. f 3

in nebula vel in pulvere liquiri. vt prius. ¶ Sed si scabies sit de melancolia: cuius signus est: quia pustule sunt nigre non multum eminentes cum alijs signis predictis: tunc digeratur materia vt prius vel cum oximelle squiblitico vel sirupo de fumo terre. ¶ Deinde. R. radices lapacy acuti celidonie polipody. ana. quar. i. scabiose sapo-
 narie scolo. tbimi camedreos. añ. ʒ. ii. anisi maratri carui. ana. ʒ. i. boragi. ʒ. i. sene. ʒ. i. agarici. ʒ. ii. mirabolanozū indozum belliricozū emblico. ʒ. ana. ʒ. ʒ. temperentur mirabolani cum fumo terre vel succo fumi terre per noctes 2 diem. 2 in crastino fricent in succo illo ad lentum ignem. Alia laxatiua ponant in infuso in decoctione 2 in crastino clarificetur potius 2 administretur mane vel in vespere si non cener. vel si sic post primum somnum 2 superdormiat modicum: 2 tunc deambulet: quia motus mouet et conturbat. ¶ Et si vis fortius operari. R. biere russi. ʒ. ii. diaboragiani diasene catholico. añ. ʒ. i. lapidis lazuli ablu-
 ti noues. ʒ. i. vel. ʒ. anisi mali. bdely. ana. ʒ. i. cuz oximelle squiblitico. conficiatur pillule vel cum sirupo de fumo terre 2 dentur. ʒ. vii. vel. ʒ. ii. quando vadit dormitum. 2 post potest modicum de vino 2 ad lectum vadat 2 dormiat: sed cuz incipiunt operari ne vomat malititer 2 in ʒ. ii. odor et panem acetosum modicum tostum ad ignem infusum in aceto vel ruta 2 quiescat quousque cessauerit ab hominatio: 2 cum laxant moueatur 2 de brodio caponis vel galline accipiat: quia illud iuuat 2 confortat. ¶ Et si non oucat sufficiens fiat potagium de boragi. buglo. patina petrof. 2 fortior operatio fiet. ¶ Et si oportet post ista fiat stomia in vitro ʒ. biachio. si patiens toleret 2 repletio sit magna. Deinde fiant scarificationes in anterioribus 2 posterioribus tibiariū. ¶ Deinde vtatur oxisaccara sirupo de fumo terre 2 sirupo de boragi. deinde cum cassia fist. prunie florum tamarindozū 2 boragi. euacuetur. 2 materia adusta 2 sanguis mundificet. Vel sic. R. eparice cicoree endiuie plantaginis. añ. ʒ. ii. melonum cucurbitae citrullorū se. portulacae. semi. papaueris albi sandalozū omniū. añ. ʒ. ʒ. flozum boraginis violarū ro. añ. ʒ. i. cassie fist. munde. ʒ. i. tamarindozum. ʒ. ʒ. prunozū numero. ʒ. ʒ. succi fumi terre boraginis buglo. añ. quar. i. iuiubarū sebesten si inueniatur 2 sanguis sit subtilis. añ. ʒ. ʒ. sene. ʒ. ʒ. ppter materiam adustam. succari lib. ʒ. cum pulana pot fieri. Deinde fiat stomia de saluarella dextre manus: si particularia cōueniant 2 alia que dicta sunt in cap. sinoche in libro primo. ¶ Itē ventose in cruribus conferunt scabiei fede: quia sanguinem mundificant. ¶ Quinto sciendum qd balnea sunt facienda 2 stupbe primo in causa frida de flegmate vel melancolia. R. acrimonie scabiose fumi terre lapacy acuti 2 ru. germandree vel camedreos: qd ides est: centauree. añ. ʒ. ii. 2 decoquantur in aqua 2 intret stupbam siccas per duos dies: vel impleantur olle de istis herbis 2 ponatur ex vtraque parte lecri 2 bene cooperiatur patiens 2 fudet. deinde lauatur cū aqua salia vel cum aqua calida simplici. 2 cito post tergetur molliter 2 leuiter. ¶ Item lotio manus 2 crurū cuz propria vrina est bona post purgationem: quia abstergit 2 consumit desiccando. ¶ Item pulegius aufert pruritū quādo cum aqua decoctionis eius 2 cum ipso fit lotio et fricatio vel balneatio vel stupba. ¶ Si causa sit calida. tunc. R. flozum boraginis viol. nenufa. rof. albarum epi-
 thimi camomille melliloti fumi terre fursurii maluarū blere. añ. ʒ. ii. 2 fiat stupba vel balneum: 2 tunc modicum de aceto imponatur. Deinde tergetur 2 fricetur cum farina fabarum 2 semine melonis 2 oleandro siluestri. id est offei. 2 fiat lotio sicut prius dixi de pulegio. ¶ Itē qd dicitur de pulegio dicitur de folijs enule campane. 2 nō fo-

lum in homine: sed etiam in alijs animalibus valet. ¶ Itē apium 2 absint. 2 folia vitis fumus terre valent in omni causa quocumque modo preparentur.

¶ Sexto dāda sunt electuaria. R. rof. nouelle diarodon abbat. ana. quar. ʒ. misceantur 2 dent in causa flegmatis falsi. Et tūc electuaria laxatiua sunt diarodon catholico diaturbith catarricum imperiale. ¶ Sed si causa sit colera adusta. R. diaboraginati triasandali. añ. quar. ʒ. misceantur 2 vtatur post primum somnum 2 superdormiat. ¶ Si causa sit melancolia. R. diacalamenti diacapparis ʒ. ʒ. pliris. ʒ. i. ppter fumos melancolicos eleuatos ad caput diantbos. ʒ. ʒ. misceantur. ¶ Laxatiua sunt diaboraginarum diasene catholicon. et possunt fieri magistralla prout melius expedire videtur.

¶ Septimo 2 vltimo apponenda sunt vnguenta. et inter alia valz plus vnguentū ad flegma falsū qd est mihi primum qd sufficit facta purgatione sine alio medicamento cuius recepta est hec. R. olibani argenti vini extincti cuz salina hominis ieiunice albe olei laurini. ana. ʒ. ii. salis cōmunis grossi ad pondus omniū. assungie porci recentis quantū sufficit: sal teratur subtiliter: 2 olibanum cuz cera liquefiat 2 assungia 2 alia imponantur: 2 est vnguentum optimum cum quo curant multos ab omni puritū 2 scabie qui apparuerunt quasi leprosi. 2 in tantū qd oportuit ante illud vnguentū appositum habere duos homines scalpentes etiam in prandio. Etiaz in scabie senum 2 in sicca scabie sine purgatione: sed plus valer post purgationem. Et in bumida modicum valet ante purgationes: 2 debent manus 2 pedes lauari in plantis 2 volis versus noctem: 2 tunc desiccari: 2 post inungi cum isto vnguento in volis manuum quādo vadit dormitum. 2 curat scabiē ab vmblico supra: 2 plantis pedum. 2 curat etiam ab vmblico inferius. 2 valet contra pruritū inunctum super pustulas si vis. nec obstat si sint tres cause principales scabiei quin vnum medicamen cōpositū valere possit respectu diuerzorū medicantiū. Sit enim scabies ppter debilitatem expulsiue sicut in senibus 2 conualescentibus: et qui etiam sunt sicci: 2 ideo recipiunt: 2 ppter ciborum malitiam 2 multitudinem 2 mordicatione: 2 ppter debilitatem digestiue. ¶ Item ad omne genus scabiei accipe lapacium acutum 2 inuoluatur in stuppis canapinis made factis in aceto 2 coquatur sub cinere calido diu donec bene coquatur 2 postea bene teratur cum assungia porci vetustissima stuppis 2 corticib⁹ exterioribus remotis: 2 postea ponatur terria pars sulfuris 2 fuliginis que adheret camino vel tecto vel tegulis 2 parum argenti vini. Deinde manibus cū salina hominis ieiuni made factis omnia cōmisceantur bene 2 incorporentur. 2 est probatissimum in omni genere scabiei: imo sine argento vino optime valet. ¶ Item vnguentum factū de alijs minutissime tritis 2 diu cum assungia porci curat omnes scabiem in tribus appositionibus. ¶ Item vnguentum albū cōmune est vnguentum primum superinunctū. ¶ Item in scabiosa facie valet vnguentū citrinum sepe inunctū: 2 in cruribus valet vnguentū fuscū specialiter. ¶ Item in vnguento citrino pone modicum litargiry 2 curat guttam roseam in facie. ¶ Item contra scabiem de flegmate falso confice vnguentum cuz aloē 2 calce viua 2 oleo cōmuni: sed prius extingatur calx si scabiosus sit tenere cutis. ¶ Item cinis alliorum cum melle valet scabiei 2 impetigini. ¶ Item quādo apium recens cum sale tunditur 2 ponitur in pāno lineo 2 fricatur scabiosus in balneo valz ¶ Cōmuniā 2 leuila sunt lauare manus frequenter cum sero calido vel sicut actualiter calidum separat a cascitate. 2 similiter lauare cum vrina ppiā 2 cum lycinio facto

De cinere vitium est optimū. Item scabiem calidā valenter curat argentū viuum extinctū cum salina hominis ieiuni distemperatū cum oleo rosa. sed argentū viuum non debet poni in facie nisi raro. Item lachryma quādo exiit de vice quādo ponit ad ignem curat scabiem inunctam vel lotam sūm Auic. Item succus celidonie positus super scabiem curat omnia et desiccatur. Item aqua calida resoluit materias eius: sed non diu moretur. Item contra sirones et vermes nascētes in manibus et digitis capiatur semen iusculami et manus suffumigetur ponendo semina illud in ignem vel super carbones. Item omni assetur et excoctetur et calidum superponatur et curat. Item sulphur contundatur cum oleo nucum et fac vnguentū quod omnes scabies curat infallanter. Item vademecū est bonū in omni pustula et scabie et infectioe. R. succi celidonie sumi terre bozaginis scabiose lapacy acuti. añ. q. r. i. li. tagirij ceruse lote eris. añ. 3. 5. misceantur cum fece acetis et assungia antiqua: et fiat vnguentū de succis predictis optimū per se pro eisdem. Item. R. sumitates recētis palmitis ficus folia celidonie enule campane et folia saponarie. añ. quantū vis et conterantur sicut si essent comedenda. et cōmisceantur cum assungia porci antiqua vel butyro may vel oleo nucum vel illiniatur caput tineaosum vel pustule albe in corpore et veruce et alie infectioes. Item sumatur litargirium et cerusa conterantur optime donec pulveriscentur: cum oleo nucum conficiantur: et pustule omnes inungantur. et curat dicit Buscoliensis. De tinea videbitur in 3° speciali.

De sudore.

Capitulum.

VI.

Sudor dicitur a supra et do das. quod datur in superficie corporis a natura expellente vel a maiori abundante. Cuius definitio est. Sudor est vapor humidus ab interiori corpore resolutus et iuxta corporis superficie densatus cui pus coheret est admixtus. Pro quo sciendū quod vapor in corpore est duplex. scilicet humidus et siccus. Humidus de subtili et grosso. subtilis dicitur mulcebris. et grossus est materia sudoris. Siccus est ventositas subtilis et est materia pilorum: non tamen sume subtilis. tamen vapor et fumus sunt aliquādo nomina generis aliquādo speciei. Item sudorū scōa parti. affo. Dāni. cōmento. 6. z. Aliquādo accipiuntur pro siccō vaporē et humido. aliquādo vaporē specialiter pro humido tantū. Similiter fumus accipitur pro humido tantum: sed subtili et c.

Cause sudoris sunt interiores et exteriores. Exteriores sunt sicut a coopertura pannorum et a stupha et a balneo et a caliditate solis aut ignis aut vento meridionali aut ex labore nimio siue aniali siue corporali aut ex accidentibus anime intensis et motu nimio.

Cause interiores sunt multe. scilicet calor dissolutus et non resolutus vel consumens. et ideo dicitur Iñido. pmo affo. Dama. 26. cōmento. quod dispersio vel dissolutio est a naturali calore. sed resolutio a calore naturali extraneo: tū in cōmē. 27. dicit quod dissolutio est in membris solidis: et accipit dissolutionem stricte pro membrorum consumptione: et repletionē pro consumptione humorum: cōuertēdo in vaporē. Sic igitur sudor est multus a pre caliditate fortiter resolutiva: vel a multitudine materie repletis. vel quod aquosa subtilis calida et vaporosa et humida: vel a poro raritate. vel a contentione debilitate: vel ab expulsiue fortitudine. Et istis tribus modis fit sudor in multis repositis frigidissimo statim cum incipiunt comedere: quod poro sunt rari: et contentiva debilis: et expulsiua fortis: tunc in consuetudine eleuantur sumi statim ex contra operatione stomachi et ciborum: qui expulsi ad cutem ibi a frigiditate cutis vel partium circumstantium vel a:

ris condensantur in substantia aquea et fit sudor. Sudor paucus fit ex causis contrariis: vel quod est debile resolutens et materia pauca grossa: poro densi et contentiva fortis et expulsiua debilis. vñ tria sunt que augmentata diminuit et diminuta se augmentat: sicut sudor egestio yrina: vñ habetur 4° particula affo. affo. vltimo. Quia sudor quādo est multus fit egestio pauca et yrina cōuertit: nisi repletio ciborum liquidorum precesserit. et quod in repletionem tali sicut patet in potatoribus et gulosis possibile est yrinā esse multā et egestionē etiam et sudores: sed a causa humorali non potest sūm Auic. 2° cañ. ca. de sudore. Sudor enim est aqueitas sanguinis cui pus coheret est admixtus et est superfluitas plus digesta quod yria: quod est superfluitas tertie et quarte digestionis. yrina secūde ut dicitur ibidem. 2° pmo cañ. ca. de generatione humorum. et aliquādo est superfluitas materieliter secūde digestionis. formaliter tertie vel quarte. Tandem hic quod superfluitas tertie digestionis vno modo dicitur: quod per illam separat ab illo quod ipsa in membra conuertitur. 2° modo: quod a scōa digestiva dirigis vel digeris scōa. 3° expellit. unde sudor est duplex. nālis et inaturalis. pus est in sanitate factus a causa intrinseca cū alleviatione patientis: non a causa exteriori vel vi sintomatibus. scilicet in morbis ante signa digestionis. Tū quod dicitur Gal. ibi in cōmē. Ventres hyeme et vere. quod sudor est extra nām. Dico quod illa innaturalis non est simpliciter: sed rōne caloris nālis: quod signat suam debilitatem vel impotentiam: quod non potest insensibiliter expellere euacuatione occulta a sensu rōne grossitiei materie. unde est extra nām non vlem sed particularē que non potest insensibiliter resolvere. quod nā vniuersalis vel regitua que est in corde. scilicet vitalis intrēdit expellere et sufficit sibi quod sit extra. sed quod non insensibiliter: hoc arguit ipotētiam in motore immediato qui illud deberet facere. unde Auic. 4° cañ. fen 2°. tractatu pmo. dicit quod sudor fit a multitudine repletionis. aut propter vehementē dilatationem pororum. aut propter defectū virtutis ad digestionē bonam: aut propter vehementiam. et ideo egrediens est a natura.

Signa causarum sudoris sumpta sunt a dictis Gal. pmo. pñosti. c. de sudore. Quia si sudor fit in die critica et eger liberabitur. ergo fit in toto corpore. et bec ē pma spēs boni sudoris. scōa est. nam sequitur si sudor est in toto corpore et eger alleviatur. igitur est crericus. Sudor significatur. 8. vel. 9. modis. Primo per tactū suum si est calidus vel frigidus: quod sudor calidus significat febre calidā in statu vel in augmēto. Sudor frigidus significat in acuta febre mortem. in lenta significat frigiditatem materie et longitudinē egritudinis. 2° significat per colores suū: quod si ipsi intincti in sudore vergant in rubedinē signus est sanitatis. si ad citrinitatem signus est colere. si ad albedinem signum est flegmatis. si ad nigredinem vel liuorem signū est melancolie vel mortis. 3° sudor significat ex parte cordis. grauis enim et fetidus significat corruptionem. acetosus significat melancoliam. dulcis aut sanguineus. 4° significat per suum saporem: quod aliquādo cadit vna gutta in os et patiens sentit dulcedinē: et ita sanguineus significat. aut sentit amaritudinē et significat coleram. aut salsetudinē et significat flegma salum. aut acuitatē et puncturā: et ita coleram adustā significat. aut ponticitatē: et ita melancoliam significat. 5° significat per sui substantiam: quod subtilis sudor significat humores subriles et viscosus viscosus significat. lutosus significat morbum longum et cuius virtute debili periculum. 6° per quantitates suam: quia si multus sit in vigilia et in tempore sanitatis: tūc significat materias multas vel caliditatem fortes propter motum vel coitum vel ab aliquo tali vel pororum raritate vel operatione: sed in somno remota causa manifestā significat.

angl. f 4

De sudore

multitudine ciborum prius assumptorum immediate, vel repletionem antiquorum humorum: ut innotat particula 4.^a affo. cōmento. 38. Que sunt cause manifeste dicit Gal. 5.^a particu. affo. cōmento. 45. sicut febris acuta diaria herisipilla sanguinis fluxus: salus percussio et morsura: magna abstinentia, timor et silia, et tunc manifeste vocantur cause exteriores sicut coopertura pannorum stupba et similia. 7.^a significat per locum suum: q. particula 4.^a affo. affo. 38. ubi in corpore sudor ibi egritudine narrat malitiam. et pro illa que est vel que fuit vel format. ¶ Et sudor aliquis est in toto corpore et vniuersal. et aliquis in parte et particulari. Et sudor vniuersalis dicitur vniuersalitate loci vel vniuersalitate virtutis. Sicut particularis dicitur vel loci particularitate vel virtutis. Sudor vniuersalis utroque modo est bonus: q. signat virtutes vniuersales omnium habere super matrem morbi vel sudoris matrem: que si sit parua: tunc potest virtus spargere per totum corpus. Sudor particularis particularitate loci vel virtutis est malus: q. significat victa esse naturam: que non potest expellere nisi per vnum locum matrem que multa est. et ideo sudor si est in capite tantum vel in pectoribus tantum est malus. Si tamen sit particularis particularitate loci: et vltis vniuersalitate virtutis: quod per alleviationem: tunc est bonum signum. Alii sudor vltis in morbo vniuersali est bonus: et in particulari morbo est malus: nisi sit particularis morbus membrum: cui primo debet virtus vltis regitua totum: sicut vitalis in corde: q. in cardia ca sudor vltis est bonus: q. tenet membrum particulari: cuius virtus est vltis. e contrario in morbo vltis est malus. in particulari est bonus. Nec est ois morbus vltis peior particulari nisi loquendo de morbo eiusdem rationis: q. apoplexia est peior tertiana febris. et tunc prima particularis est ratione loci. et ratio virtutis sit vltis: q. ibi est lesio omnium virtutum. ¶ Item an signa digonism sudor est peior vltis: et particularis melior. q. signat virtutem habere vltis dominum supra matrem morbi. et si in die cretica apparet: et cum alleviatione patiens et non a repletionem ciborum nec a causa exteriori. 8.^a signat per horam suam. q. si in principio venerit sintomaticus est. i. v. morbi non vnde bene operatio: q. nulla est euatio sed cursus nature que sit in initio morbi. dicit Gal. 4.^a parti. affo. in cōmento. illius. Egritudine bus gbuscūq. incipit. Si in statu vel declinatione potest esse ad bonum. si in die cretica venerit et est vltis et cum alleviatione patiens. Sed in augmento si venerit non precedente repletionem noua a multitudine matris sit vel ab eius acuitate vel a pororum raritate remotis causis exterioribus: q. a pluvio vel ab humiditate aeris posset contingere. 9.^a signat per illud quod ei succedit. q. si leuitas sequitur et alleviationem: cōferat: tunc et hoc cōditionibus creticis regituis que ponebatur in primo libro. de fluxu sanguinis narium. Si horripilatio sequitur tunc est malum: quia horripilatio signat expansionem humoris mali nocui in corpore. et tunc sudor non mudificat: sed remouet de malis humoribus illud cuius acuitas est fracta per miscens ipsum in humoribus qui resoluntur per sudorem.

Pronostica. Pronosticatio est talis: q. sonus facit plus sudare quam vigilia: a causa. i. interiori: q. calor innatus plus agit in humiditates. ¶ Item multiplicat in partibus posterioribus ut in dorso plus quam in anterioribus sicut in pectore: et in ventre et stomacho frequenter fiat. et in superioribus sicut in capite plus multiplicabitur quam in inferioribus. ¶ Item 5.^a parti. affo. penul. Quibus coria circūduntur sicca et dura sine sudore finiunt vitam. ¶ Item sudor frigidus in acuta febre mortalis est. vocado frigus non vltis laici vocant frigidum. i. non excessiue calidum. q. sudor teperrimus est bonus qui venit in declinatione post signa digonism cum alleviatione: et est vltis. tunc in proposito vocat frigidus sudor: qui ad tactum est frigidus. Et est mirabile quod est frigidus in acuta febre. cum ipsa sit calor totum corpus occupans. Dico

igitur quod per accidens est sudor frigidus in acuta febre: q. per apostema interius trahens ad se calorem et spiritum propter mortificationem membrorum exteriorum. et ideo calor retrahitur per suscor: et cor vltimo in se mouetur et moritur. vel quod aliquid materia frigida in corpore est dissoluta sicut flegma vitreum. vel propter debilitatem caloris naturalis qui non potest se multiplicare ad cutem: quia cutis est frigida et aer exterior. et ideo febris totum corpus occupat nisi impediat: sed impedit vel a materia contraria: vel a debilitate virtutis: vel naturalis caloris. frequenter autem materiam sudoris quam dissoluit est causa postea ut infrigideat propter causas predictas. Et sunt versus de istis sudoribus Sudores cretici confortant sic venientes. Sed sintomatici sunt omnes danificantes. Mortem si frigidus in acuta significabit. Si sit eger validus in molli tunc croncabit. Si sit totalis melior quam particularis. Locutio precedens tunc habet diffinitur vtriusque. Quia si signa digonism mali sunt: sed ante vniuersalis est peior. Sed post signa digonism vniuersalis est melior ut dictum est. ¶ Item sudor sanguineus est pessimus. ¶ Item sudor intrinsecus est malus: q. matrem diuersas significat. ¶ Item sudor sincopalus et cum pulsu debili est quasi mortalis. ¶ Item sudor in capite tunc est malus. ¶ Item Gal. 4.^a parti. affo. cōmento. 42. dicit quod sudor calidus multum calorem cum pauca materia ostendit: in cōparatione. scilicet ad materiam sudoris frigidam. et loquitur ibi de calido sudore et frigido sudore multo: ut patet in textu. ¶ Item cōmentum primo tertio pronostic. per sudorem et somnum raro fit crisis et infantibus. per illa duo simul. q. crisis est vehemens motus quo quis ad mortem vel ad vitam deducitur. et ideo tunc pauci dormiunt et sudant quando creticant. Si tunc littera non dicitur gloriari: tunc debet dici quod esse per soporem. i. per somnum et soporem. et pro. i. soporem qui est suavis somnus. ¶ Item 3.^a latus super quo homo dormit vel iacet raro sudat. et si venit propter coartationem pororum.

Cura. Circa curam duo reguntur. primum frigare eum si supfluat qui nec aliquid euatio nisi versus tertium diem sit virtus possit tolerare. Et hoc est quod dicitur Damas. cōmentum. 62. q. non dicit euacuationem naturalem stringi: quia natura que potest humores cōmouere potest etiam stringere. nec sintomatica debent stringi cito sed paulatim. Et ut scias quod est differetia inter euacuationem naturalem et sintomaticam: scias quod naturalis est paulatina et sintomatica est subita. Quod si post euacuationem sentiat homo se alleviatum et melius se habeat: tunc est naturalis. et si peius: tunc est sintomatica. Nec debet argui de euacuatione cretica: quia ipsa fit subito: q. natura non tolerat subitas mutationes. 2.^a particula regni. et secundo regimi. acutorum. Dico quod apparenter et quo ad nos est subita. tamen quo ad naturam simpliciter non. q. natura ante duos dies antequam expellat vel per tres diuidit et incipit expellere. et tunc in tempore breui expellit complete: ita quod cōpletio illa est brevis. sed totalis expulsio est paulatina vel forte a naturali dispositione ad naturalem naturam non potest tolerare subitam mutationem. tamen e contrario bene sustinet: quia nec delicia nec dolores habent ab aliquo nisi subito veniant. ut dicitur Aulic. fen. 2.^a primi causi. de causis deliciarum. ¶ Potest igitur stringi sudor per discooperturam pannorum et per flabellationem et piectionem aque vel aceti in facie: nisi esset sincopalus et cum pulsu debili. tunc enim non debent proci in facie talia nisi sint aromaticae sicut aqua ro. camphorata. et quod accipiat vinum camphoratum in causa calida: vel muscatum in causa frigida: vel brodiū caponis eodem modo dispositum. et ideo claretum valis ibi vel offa in eo cum aqua ro. zuccarata. fiant ergo illa que dicta sunt in primo libro. cap. de accidentibus sudoris. Si tunc corpus sit

plectozicum opz euacuare ipsum. et hoc si repletio sit anti-
qua: repletio noua cum abstinentia noua curat. ¶ Un-
de notandus qd in sudore multo non competit solutio ve-
tris et robotomia maxime si sit ppter debilitatem virtu-
tis: sed clisteria leuia. dicit Auic. in 4. nisi forte in couale-
scentibus quando multiplicat ppter reliquias hūoris: tūc
nō est malū facere parua mutacionē: sed nō multā neq;
frequentē. 2. s. puocato sudoris sit cū inunctione cum
oleo de camomilla et cū fricatione cum vino albo et aqua
dulci. et dicitur fuit in pmo lib. vel cū vesica enea plena aq;
calida apposta in extremitatib. vel cū camomilla melli-
loto maluis. se. feniculi positis i sacculo. et cū aqua calida
apponat lateribus vel pedibus. vel fiat stupba de his vel
ponatur in olla ex vtraq; parte lecti. et ista valent in febrī-
bus. si sine fe. fiat inunctio cum ynguentis calidis cōmu-
nibus. ¶ Item notandus qd in sudore fetido et grauis hu-
moris: qd significat humores ventositatem et corruptiōes:
non competit aliqd sicut euacuatio fortis cum ierurussis. s;
tyriaca yraf et geitana et tormetilla et diaboraginatio acui-
to cum ligno aloes vel cum musco cōfortato. Et qd vtiatur
cibus odoriferis non corruptis nec putridis. et qd balneef
ante prandium cum capillis ve. feniculo absi. camomilla
et surfare. deinde tergarur. ¶ Item quāuis in acuta feb.
sudor in cervice vel in capite tātū sit mortalis: et maxime
quādo est frigidus: vt dicitur pmo pnoti. tamen in alijs
animalib. sudor in illis locis est medicinalis. vnde Auic.
ponit multa que habentur per hos versus.
Sudor equi iuxta collum curat potarus aceto.
Morbum caducum sed quartanam fumigarum.
Sudor lactantis purgat cum puluere quouis.
Mānas inflatas et testiculos tumefactos.

De lepra. Caplm. VII.

Lepra est vno modo petrosa qd induratur
ex aduisione materie sic petra. et iō
sunt ibi nodositates et fissure. Alio mō dicit qd
est intra carnem facta: qd est de infectionibus car-
nem corrumpentibus et figurā corporis. Cuius
diffinitio multiplex est s; Hal. 2. de morbo. Lepra est er-
ror virtutis immutative in carne. que cū deberet cibum cō-
uertere et assimilare ipsi membro nō cōuertit ips. ¶ Pro
quo sciendū qd duplex est immutatio. pma et scda s; Auic.
pmo cas. doct. 6. fen p. ca. 3. pma immutatio est que sper-
ma diuidit et dat cuilibet membro lineacionē figuracionē
et compositionē. scda est duplex. cōis et ppa. Cōmūis est
que in epate operationē toti corpori efficit cōmunem con-
uertendo cibum in cibum. Propria est in quolibet mem-
bro que assimilatur nutrimentum pur membro cuilibz cō-
pert: et h; in re operationes tres. p compendebere nutri-
mentū: et hoc deficit in atrophā vlt in sintbesi que est exte-
nuata macies. ibi enī deficit spsio nutrimenti per mēbra.
2. operatio est adbesio: et illud deficit in idropisi. 3. opera-
tio est assimilatio: et illud deficit in morbea et lepra: quia
ibi est cambiū et adbesio et deficit assimilatio. Auic. 4. cas.
fen 3. tractatu 3. et p. ca. dicit sic. lepra est infirmitas mala
pueniēs ex spsio colere nigre in toto corpore que corrū-
pit complexionē membrorū et formā ipsorū et figurā eorū:
et finaliter et inuitatem soluit et scindit et cadunt. Et iō sic
cancer cōmūis toti corpori dicit infirmitas mala: qd in ea
concurrunt tria genera morborū. s. mala complo frigida et
sicca: peccatus in forma et figura: et solutio cōtinuitatis ab
vleratione. ¶ Item 2. est mala rōne longe permanētie:
qd postq; semel venit non curat beneficio nisi per aere.
¶ 3. est mala: qd agnōne sit qm est morbus hereditariū:
vt dicit Auic. fen 3. pmi libri. ca. 8. ¶ 4. 3. si parentes sint
mundi et cipiatur fetus tempore menstruorū: frequēter

fit leprosus. et ex coitu leprosi cū pregnantē in quo coitu
ficitur fetus rōne tenecitatis: et nō mater rōne dēstiatie
matricis nō de leui recipientis: et qd nō delectat in illo coi-
tu cito expellit. Si tñ sperma leprosi diu permaneat: opz
eam fieri leprosam vel illū qui post euz coiuit pmo: ppter
infectionē vel aggregationē spiritū qui infecti totū cor-
pus inficiunt. ¶ Diffinitur autē a Rogerio sic. Lepra est
vniuersalis corruptio humorū et membrorū: incipies a va-
sis. s. intra et terminās in fontib. Et ideo dicit Auic. in 4.
qd quia generatio eius pma sit in visceribus: tñ pimus ve-
stigium eius est apparens in extremitatibus: qd sunt debi-
liores. ¶ Intelligendū qd materia melica spargitur aut
per totū aut per partē. Si ad partē et quasi coadunet ex-
tra cutem et nō aduret: tunc generat crustas. Et si sub cu-
te magis et nō adurit: tūc apostema durū facit sclerosi
vel cancrū vleratū. Si adurit et est materia grossa: tunc
generat cancrū vlt plurimū vleratū et corrosiuū. Si mā
sit subtilis: tunc generat aut herpetem aut bestiomenum
qui generat ex aduisione alioz humorū calidoz. Si spar-
gitur ad totū corpus et putrefiat generat quartanā. Si nō
putrefiat et mittatur ad carnem generat leprā: qd est error
illius virtutis assimilatiue in carne. Si aut ad cutem ge-
nerat morpheā que est lepra cutis. ¶ Ulterius est notan-
dū qd lepre qtuor sunt spēs. p. vocat tiria a tiro serpē-
te. ppter squāmas et excoziationes quā facit: et fit de fleg-
mate adusto vel melia flegmatica. 2. spēs dicit alopitia
ab alopice que est vulpes ppter depilationē suā similem
depilationi vulpis: aut est quādo renouant pili et puenit
de sanguine vel melācolia sanguinea. 3. fit de colera adu-
sta et vocat leonina ppter ferocitatem siles ferocitati leo-
nis. 4. dicit elephanta ppter tuberositatem et grossitiē
innāles simile elephanti in quo est grossities corporis in-
formis. et fit de melācolia simplr. et de hoc sunt versus.
Sub specie tetra deturpar corpora lepra.

Tiria pma datur de flegmate que generatur.
Turpe pilos pascens alopicus sanguine nascens.
Sicq; leonina colera feruente canina.
De mel. fit tristis elephanta tristior istis. s. precedentib.
in aspectu. ¶ Pro quo sciendū qd lepra vera est de me-
lācolia nō adusta nec putrefacta: sed nō vera est de me-
lācolia nō nāli adusta ppter aduisionē generatā.

Cause sunt multe. s. efficiens et mālita. Efficiens est du-
plex. antiqua et remota. ppinqua et noua. Anti-
qua est malitia pplonis epatis ad caliditatē declinū et sic-
citates. quare adurit sanguinē in meliam. 2. cā remota
est totius corporis pplexio cala aut sicca aut pplones am-
be totius. s. a pris. s. epatis declinātis ad frigiditatē et sicci-
tatē. quare adurit sanguinē in melias. et tunc splen nō mū-
dificat. et ita incurrit ad totū corpus et inficit sanguinem.
¶ Cāe efficientes noue et prime sunt oēs ille cāe que san-
guinē adurant et infrigidat et expicāt. Adurētia sunt ciba-
ria assata frigida salia et salsamenta cala et sicca: sic piperata
alliata et res melite et ieiuniū nimium in estate et siliā. Infri-
gidantia sunt cibi melici sicut carnes bouine et antique et
salte caprine anserine leporene et siliā: et legumina vt faba
pisa lentes: et herbe calide vt porri nasturtiū. et semina vt
maratrū. adurendo et faciendo subtile exhalare ifrigidat
per accidens. Similr lac et pisces in eadē mensa et lac et vi-
nū et repletio nauseatua. De cibis melācolicis infrigidat
et desiccant per se repletio nauseatua. De cibis adurentib.
adurit humores. et maxime si nuces antique accipiuntur
in quāritate vel in abundantia. Et oleū rancidum et pin-
guedo rāida et cibi putridi et oua et pisces faciūt istū mor-
bus in disposito. ¶ 3. est opilatio pororū est causa prefoca-
tionis caloris nālis: et tūc sanguis infrigidat et ingrossat:

maxime quando splen est opilatus debilis. et non trahit neque potest mundificare sanguinem ab humiditate melancolica: aut expulsus in visceribus est debilis non expellens illius humorem in venas ani et matricis: et sunt porci stricti: et iste sunt cause coadiuvantes. ¶ Et istis apparet que sit materialis causa. scilicet cibi melancolici et flegmatici cum satietate nauseatua et comestione replente super satietatem et caliditatem resoluentem subtile et spissum conuertentes in melancoliam. etiam pisces grossi et etiam recentes non euentati sunt huius morbi causa. et ideo iuxta mare sunt plures leprosi quam alibi. ¶ Adodo videndus est de causis exterioribus magis: quia aer corruptus in se et pestilentialis in se est magis causa huius morbi. unde dicitur 3^a particula affo. commento 12° q^{uod} in craton ciuitate fuit pestilentia magna corrumpens corpora et pustulas venenosas efficiens. ¶ Item aer aliquando inficitur ex confabulatione leprosozum et contactu. et lepra est morbus inuadens vel contagiosus: ut dicitur Auic. 4° ca. de lepra. et primo capitulo. fen 2° ca. 8°. ¶ Pro quo notandum quod accidens non transit de subiecto in subiectum: sed sibi simile efficitur: et de melancolia naturali nihil resoluitur: sed de mali adusta. ¶ Ideo notandum quod ad hoc quod morbus sit contagiosus multa requiruntur. primo oportet quod materia sit venenosa. 2° quod sit fumosa resoluibilis. 3° oportet quod materia illius qui habet morbum sit corrupta in substantia vel complexionem vel in viroque. 4° oportet quod morbus ille sit in habetibus respirationem et inspirationem. 5° requiritur quod passum sit dispositum antequam introducat actio. 6° requiritur quod tempus sit sufficiens ad hoc quod istud agat: et quod illud recipiat. sed in lepra sunt omnia ista: quia in oculis naribus et in ore et in anhelu vaporibus sunt corrupti. et per totum corpus cutis erit rara. et continuantur artarie cum porositatibus istis attrahentes totum quod in eis vicinas: ut dicitur primo de simplicibus medicina distinctione 4° ca. 7°. et ideo fumi possunt per totum corpus exire: et ideo est morbus contagiosus: ut prius ca. de scabie dictum est qui et quot sunt tales morbi. ¶ Item aer alteratus in qualitatibus suis non solum in substantia causat adustiones si sit calidus. et cibaria calida: et si sit inordinatus sicut est in autumno. et ideo iste morbus potest poni inter morbos autumnales. et ratione melancolie tunc generate et humiditatis que est de genere infectionis melancolicarum. ¶ Item illa que ingrossant sanguinem sunt causa huius morbi scilicet calor adurens subtile confusum. ¶ Item caliditas et siccitas desiccantes humiditatem sanguineam et frigus congelans sanguinem. et cibaria multa grossa ingrossant eum in substantia sua. ¶ Item coitus cum leproso vel leprosa vel tempore menstruoso vel statim cum aliquo cum leproso coituit causatur iste morbus. ¶ Notandum hic quod materia lepre est adusta et non putrefacta: dicitur Auic. 4° ca. Contra tamen arguitur: quia si esset adustio ibi esset ebullitio. igitur mixtio puri cum impuro in putrefactio: sicut dicitur Isaac 5° februm. ¶ Et scitendum quod putrefactio est quintuplex. Una est que est conuersio materie in sanem sicut in apostematibus. 2^a est conuersio materie in venenositatem vel virus sicut est in cancro particulari et herpete et noli me tangere. 3^a est ebullitio corporis vel corporis liquidorum fluidorum et mixtio puri cum impuro: et talis est in febre. 4^a est consumptio humidi radicalis et exalatio proprii calidi a calore extraneo: et talis est in cadaveribus: sicut dicitur in 4° meth. et primo post. commento 35° in commento illius. Et si visus. xx. dies. Et ibi in fine introducit frigiditas et siccitas: ista putredo quo ad ultimam mansionem suam est arefactio et desiccatio et incineratio: et talis est in lepra. Et de ista loquitur Auer. 3° colliger. c. de causis egritudinis frigidarum et siccarum et melancolicarum

in alium. ubi dicit quod colera nigra generatur per adustionem. Et si generetur a melancolico calore et ab intensa siccitate: tunc remanent tales calores per naturam earum frigiditatem: et miscetur cum eis calor extraneus accidentalis: qui cito recedit. Cuius signum quod sunt frigide est quia acetositas earum est fermentatio super terram illa est putrefactio. 4^a est vera putrefactio que est in colera mixta putrefactio illam incinerationem predictam. et ibi sunt tria. bu moris destituti ebullitio: et humoris ebullientis desiccatio: et arefactio: et per consequens est ultima membrorum incineratio. 5^a est destitutio rei a regimine nature conservantis: et isto modo est in lepra: sed ibi non est mixtio puri cum impuro post confirmationem: quia ibi nihil est purum: ut innuitur 2^a particula affo. commento. 36. Sicut ibi. non pura corpora. quia to magis nutritis tanto magis ledet. ¶ Et quod sit ibi putrefactio potest argui per predicta in commento illius. Que relinquantur in morbis post crism. et 2^a particula affo. commento. 12°. Et si arguitur 2^a post. commento. 38° in commento illius. Laudabilis vomitus. Hippo. videtur velle ne aliquis humor sit purus. Et similiter 3^a particula tegni. commento. 138° in commento illius. Immoderata repletio sanguinis qui est in venis non est purus: sed est omnes humores. Dicemus quod purus dicitur uno modo cui nihil extraneum admiscetur. 2° quod nihil est corruptum vel putridum vel infectum. primo modo est sanguis purus in corpore. dicitur Galen in commento vltimo: ca. de signis splenis epatis. sed hoc raro et parum inuenitur. 2° modo nihil est purum in lepra confirmata. ¶ Per hoc patet ad primum quod Hippo. videtur ne aliquis humor purus sit in vomitu: quia vomitus laudabilis est ubi flegma miscetur colere. ¶ Ad 2° dico quod sanguis i venis qui exiit in stomia non est purus et simplex: sed sunt ibi omnes humores: tunc aliquis est sanguis purus: sed in magnis raro fit illud.

Signa Signa lepre sunt multa. primo sunt signa precedentia pronostica occulta tamen. 2^a sunt signa demonstratiua et manifestatiua morbi presentis. 3^a sunt signa rememoratiua materie antecedentis. 4^a sunt signa demonstratiua materie coniuncte. ¶ De primo sciendum quod si color faciei rubens vergatur in nigredinem et habeat guttam rosaceam in naso vel in facie: et incipiat anhelitus imitari et aliquid fetet. et sit sudor et capilli incipiunt graciliari et paruficari. et apparent mores melancolici et mali et dolosi et sollicitudo et solitarietas. et imaginatur frequenter se esse leprosum et timeat: sed imaginatio talis frequenter in dispositio inducit morbum actualem cum errore in regimine quasi nimio: et frequenter multiplicatur somnia melica et terribilia exasperantia: ita quod clamat: nec audet iacere solus et sentit in somno granitatem magnam super corpus suum: sicut faciunt illi qui parantur incubus: sed non est ibi nisi materia grauis dispersa per totum. et sonat se currere non posse vel cadere in loco turpi fetido sterquilinoso. et si pediculi multiplicentur a causa intrinseca et non ab extrinseca: sicut est in facientibus in filicio: et qui non curant de ornatu corporis balneando et et apparere scabies et pustule et morpheas per totum corpus: et infectiones late et rubee obscure nigre. et incipiat fieri fetida corporis dispositio: tunc pronosticandum est et dicendum quod est dispositus ad lepram. et est ibi lepra incobata et adhuc potest curari cum impuro: et talis est in febre. 4^a est consumptio humidi radicalis et exalatio proprii calidi a calore extraneo: et talis est in cadaveribus: sicut dicitur in 4° meth. et primo post. commento 35° in commento illius. Et si visus. xx. dies. Et ibi in fine introducit frigiditas et siccitas: ista putredo quo ad ultimam mansionem suam est arefactio et desiccatio et incineratio: et talis est in lepra. Et de ista loquitur Auer. 3° colliger. c. de causis egritudinis frigidarum et siccarum et melancolicarum

aspectus faciei cum fixo intuitu. contractio etiā palpebra-
rum et aurium: infectio cutis maculosa. tuberositas et pu-
stule in facie et nodositas. ista omnia et maior pars eorum
sunt infallibilia signa lepre actualis. ¶ Ab extremitatib⁹
signa sumuntur sicut in manibus consumptio musculorū:
et maxime inter pollicem et indicem et figuram vnguius: in
tibus et pedibus insensibilitas sicut in talo posteriori et pa-
rum supra: ita qd si homo pungatur ibi cūz acu vel stilo nō
sentit. ppter materiam frigidam et siccam opilantem po-
ros. et ideo phibetur sensus exteriorū. Sed in ethica sunt
pori aperti et est sensus exteriorū et non interiorū ppter ba-
bitudinem suam. ¶ Et causa quare musculus dictus con-
sumit: est qd materia adusta est causa morbi. et sū partes
suas ificit diuersas partes corporis: qd pars que vadit ad
musculū illū cōsumit. Tamē rōne subtilitatis sue pars
que vadit ad pulmonē et cānā et lacertos eoz et ad oculos
spasmar et contrahit et imutat raucedinē inducendo et alia
prius dicta. Et si ad vias yrina facit barenulas: et cum ya-
pore eius multiplicat se ad supercilia et nares et faciem in-
grossat et inflat illas partes: sic diuersa mala facit prout
ad diuersas partes mittitur. ¶ Quantū ad humore oīco
qd si sanguis abluatur postus in pāno lineo et habeat con-
tenta nigra aspera barenosa ostēdit lepram. sicut sanguis in
flōmia est vinctuosus et in tactu asper et barenosus ppter
adustionē. ¶ Item sanguis eoz redit ad carnem in pnci-
pio sed in sanis aliquādo est illud vt ego frequēter proba-
ui: sed est caro illa in lepra vinctuosa. et si iter digitos frice-
tur stridet ppter adustionem magnā ibi plūq; in sanis.
¶ Joānes de sancto amando in taquino suo ponit signa
valde certa demonstratiua lepre. actualis scz color corpo-
ris declinans ad nigredinē. stricatura anhelit⁹ et vocis. mul-
tiplicatio sternutationis. locutio per nasū et gracilitas ca-
pillorum et casus eozū. fetor sudoris et anhelitus. fuscedo
albi oculorum et eorum rotunditas. tumor faciei et aliorū
mēbrorū. mores malī et dolosi. somnia terribilia. morbus
sepe eueniens. vinctuositas cutis ita qd super eam non po-
test stare gutta aque nisi fluat. et insensibilitas fure tibia-
rum. i. posterioris partis iuxta talū. et est signum familia-
re. bec Joānes de sancto amando. ¶ Et ego addo mul-
ta alia istis. quando enim digiti minores manū et pedū
et qui vocantur medij scz alij sibi propinquiores patiuntur
frigus et quandam dormitationem quasi sensus priuatio-
nem. et aliquando hoc accidit cuti inter istos digitos vsq;
ad cubitum et brachia et a pede dormitatio illa extendit
se vsq; ad ancham medietate genu et transiit per partes ti-
biarum et corarum: est signum lepre expertissimū. ¶ Itē
imperigo et serpigo eis eueniunt. Et si curentur loca rema-
nent depilata vel cum pilis paruis et gracilibus. ¶ Et si i-
perigo occupet magnam partem quasi ad quantitātē pal-
mi vnus vel amplius: tunc est lepra actualis acuatione
materie vel forme. ¶ Item fornicationes sub cute sen-
tiuntur in aliquibus locis ac si vtrice fricarentur. et sunt ti-
tillationes sub cute ac si vermis faceret ibi motus. et pun-
cturas: sub cute sentiūt ac si acu vel stilo pungerentur. p-
pter fumos adustos. Et dicit Auerr. facies tumet et rubet
et siccitati atinet. et ideo cūz scalpunt se sunt multa fufu-
ra descendētia. ¶ Similiter habent fufures capitis cūz
vinctuositate cutis capitis: qd p in superficie tacto corpo-
re cum vnguib⁹: et per fricationem. ¶ Item habent sca-
biem siccam cum pruritu et quasi per totū. ¶ Similiter
vngues liuent et habent aspectum totuosum sintillares:
nec libenter plorant l3 aliquādo oculi sint humidi: sed b
est in pncipio ante confirmationem. similiter irascuntur fa-
cilis solito. febricitat et maxime qrtana. que si in eis ad-
ueniat effec eis summa medicina. et si febricitant parum du-

rant eorum febres. ¶ Item plus solito appetunt coitum
et plus ardent in coitu: et tanto plus debilitantur in eis vir-
tutes. ¶ Item si ipsis aeri frigido expositis eminentie ta-
les non accidant sicut in anserē depilato: signum est le-
pre infallibile: sed est de pronosticiis. ¶ Itē quando cau-
terizantur modicum dolorem sentiunt respectu eius que
sentiunt sani: dicit albuca. et dicit cām: qd corpus eozū est
stupefactum. ideo non est ibi sensus super mām melanco-
licam stupefaciētem. ¶ Item vox raucescit et fit grossior
solito vel subtilior. ¶ Item nodi cito redeunt post eozū
completam abrasionem cūz ferro candente vel cūz calce-
vina vel attramento. ¶ Item sentiunt se graues cūz dor-
mitione membrorum. ¶ Itē vngues scabiunt et in spili-
santur et supercilia depilantur ppter defectum nutrimen-
ti. et pili extracti habent carnes in radice. nodose sunt ma-
nus et brachia ad vsum et tactus. ¶ Signa confirmatio-
nis etiam incurabiliter sunt corrosio cartilaginio que est
inter foramina et casus eiusdem. pedum figura et manū et
casus eorum. grossities labiorū et dispositio corporis glā-
dulosa. disinia et difficultas anhelitus et vox catulina. pul-
sus occult⁹ paruus. color niger. aspectus terribilis faciei.
¶ Non est iudicandus esse leprosus et ab omnibus sepa-
ratus quousq; figura et forma faciei corrumpatur. et ideo
cancer in pedibus et scabies fetida nō debet arguere istos
morbum nec nodositates: nisi fiant ista in facie. ¶ Quia
tamen sunt multi leprosi ante qd ista signa mala appareāt
sciendum qd tria sunt signa cōmunia in omni lepra. p̄m
est accipere tria grana falsi et ponantur super sanguinem:
et si sanguis sit infectus: statim resoluetur. si non: non. 2^m
est qd si sanguis fricetur in volis manū et strideat vel ni-
mis sit vinctuosus signum est corruptionis. 3^m est accipe-
re sanguinem alicuius et ponere in aquam clarissimam: et
si supernatauerit corrupit. et si peti fundū: nō. ¶ Ado-
do de signis rememorationis materie antecedentis. et ē
sunt signa demonstratiua materie cōiuncte: quia si fuerit
lepra ex sanguine: color vergit ad rubeum obscurum: ba-
bet faciem subrubeam cum morbillis multis vicerosis et
cum virulentia saniosa: oculi sunt rubei et lachrymantur.
palpebre inuertantur: et quasi ex qualibet leuissima causa
exiit sanguis a naribus. odor grauis et fetidus in toto cor-
pore: yrina vergit ad rubedinē et spissitudinē: et est negligēs
i dieta et flōmia et vocat alopitia. et sūt vsus de istis signis.
Deficit alopicus cilium lux flammea turget.
Ulcibus succensa riget facies saniosa.
Sioffa tumet naris prauum respirat odorem.
¶ Istis addo si sit corpus sanguineum et vene circa ocu-
los plene et tempus vernale et corpus ificitur maculis ru-
beis: tunc est certius signum. ¶ Et si sanguis exiens in flo-
botomia est spissus viscosus tremulosus et in lauatura in-
spissatur et denigratur. ¶ Sed si fuerit lepra ex coleraco-
loz vergit ad citrinitatez et punctura et mordificatio est in
facie: et in palpebris nascitur morbus velocius et est tertia-
nus morbus: et yrina vergit ad citrinitatem et tenuitatem.
et aliquando erit ibi imperigo et serpigo et infectiones cro-
cee: et labia scinduntur et gingine corroduntur. ventres cō-
stipantur. et sunt de hoc versus.
Signa leonine manuum figura pedumq;
Asperitas cutis macies pruritus et ardor.
Uox est rauca color citrinus mobile lumen.
Sic gingiuarum corrosio naris acumen.
¶ Si fuerit ex flegmate color erit alb⁹ vergens ad nigre-
dinem. faciem habet subrumidam et extremitates cūz re-
solutionib⁹ fufureis et squāmis albis. yrina est alba ver-
gens ad spissitudinem et quandaz gibbositate saniosaz:
et sunt versus de hoc.

Landescit cutis in tertia mollescit et albet.

Et manibus limpbe perfusio facta coheret.

Unde in ista specie facile mutat cutis sicut in tiro serpen-
te. extremitates ingrossant. ungues putrefiunt. supercilia
depilant. oculi lachrymant. et tarde hic propter hoc quod ma-
teria diutius remanet humida. sanguis exiens a vena ci-
to resoluitur in aqueitatem. et quanto magis lauat tanto indu-
ratur. sicut in leonina sanguis exiens est subtilis et ignitus et
quasi sentillis distinctus tarde condensat et locus cito dis-
soluit. ¶ Si fuerit de melia facies vergit ad nigredinem
turbata. ita quod si aer fuerit nimis calidus aut si patiens ipe
moueatur aut irascatur color eius rubeus turbatus ver-
git ad nigredinem. nodositates multe erunt in toto corpo-
re. morum malitia. stupor et insensibilitas in talo et in poste-
riori parte tibiarii et alibi. sed ibi prius. vena tenuis et re-
missa. et si aer ifrigidetur aut patiens timeat. color eius est
liuidus et turbatus vergens ad nigredinem. et sunt versus.
Contrahit et spasmat. species elephantie nervos.

Corrugat nares oculos. facit esse rotundos.

Tibia dura rigens. caro liuida. squalidus unguis.

¶ Tres lingua est granulosa. musculi consumuntur inter
pollices et indicem. et in hoc differt tertia et alopitia. quia ibi
quasi non consumitur musculus. et est versus de hoc.

In tertia tamen musculus manet alopiag.

¶ Tres strabunt supercilia. oculi rotundantur. et sanguis exi-
ens in flumina huius terre color et cito mutat et densat post
exitum a vena et fetet cito. et quanto magis lauat in aqua. tan-
to magis condensat. et in lauitura quedam venule apparent
quasi rami nervorum. ¶ Et huius egritudo in ista specie tarde ve-
nit ad augmentum. et cum venenit facit figuras in multis
partibus corporis sicut in superciliis et extremitatibus cor-
poris. et est turpior alijs speciebus. quod assimulant elephantibus.
Quod sicut elephas est maior et fortior alijs animalibus. ita hec
species est maior et fortior ad curandum. et patiens est disposi-
tus diuersis maculis sicut elephas.

Prognostica. Prognosticatio est ista egritudo in
principio est susceptibilioris curationis. et tamen tunc est difficilis curationis. in tantum quod beneficio
nature post non curat nisi cum artis auxilio. Confirmata ma-
gis est inobediens. Et postquam venit ad manifestam corrup-
tionem et forme et figure. non est spes curationis. quod in confir-
mata dicit Aulic. non oportet quod sit occupatio in flumina nec in
solone ventris cum medicina forti. quod mouet matrem et non se-
parat. Igitur cum forti infirmitati appetat fortis medicina secundum
Gal. 4. affo. prometo igitur in primo. illius. Elieborus periculo-
sus est. et ista est fortis medicina. imo fortissima. id non co-
petit hic alia medicina. quod si fortis mouet et non educit. igitur
nec debilis a multo fortiori. ¶ Et si arguitur quanto for-
tior tanto patiens debiliior. et quanto patiens debiliior. cope-
rit sibi medicina lenior. sicut de sene caufonico pro cui mi-
nus frigida coepit quam iuueni caufonico. dicit Auer. 7. col-
liget. et Dam. 2. pericula affo. Dico quod viri vel est debilis
essentialiter vel accidentaliter. prout sicut in pueris et senibus ro-
ne et etas. et modo sicut in egris ratione egritudinis debilitatis
virtutem in ramis. prout modo quanto virtus debiliior. tanto debi-
lior medicina coepit. et si morbus sit fortis quod est melius
multiplicare vires quam egritatem. Et isto modo ista est falsa
egritudo morbus est fortior tanto virtus debiliior. loquendo de debi-
litate essentiali. et modo est verum quod egritudo est fortior.
tamen appetit medicina fortior. sed loquendo de debilitate vir-
tutis in se et radice operis medicinam debile dare. Et non nos lo-
mur hic de virtute debili in ramis tantum. non. sed in principalibus
membris. quod in lepra est debilitatio in principalibus mem-
bris et maxime post confirmationem. id non coepit ibi fortis me-
dicina. sed solum mitigatiua et paulatina et plangatiua et pbi-

bitiua a malo quantum possibile est. scilicet. prohibere ne vadat ad
membra principalia. Quod lepra incipit ab interioribus et post ma-
nifestat in exterioribus et in facie. et iterato reuertit ad inte-
riora. dicit Aulic. et tunc est morbus. quod membra principalia tales
et tanta ruina pati non possunt. dicitur quod magis est frigida et sicca con-
traria principia vite. que stat per calorem et humidum. et in se est
valde horribilis ratione adustionis et corruptionis. ¶ Alter
potest dici quod medicina fortis laxatiua non coepit eis. tamen for-
tis alteratiua appetit. et maxime si frigidus sit morbus. Vel
dico quod in augmento morbi est virtus fortis in radice. et tunc
appetit fortis medicina viro modo. sed in debili ratione eta-
tis coepit in minori quantitate. et si sit eque fortis in gradu.
¶ Tamen in statu et declinatione non coepit. quod tunc non est debi-
litata viro modo. sed sit fortior. tunc quo ad morbum in mor-
bo salubri. et id maior venit tunc. quod crisis precessit declina-
tionem. id solum tunc coepit medicina pro reliquis morbis.
¶ Tres Aulic. probat quod lepra sit incurabilis. quod cancer pti-
laris qui est lepra vnius membri est de illis quibus non est sa-
natio. Quia igitur est sanatio illius lepre que est cancer vni-
uersalis totius corporis. quasi dicat nullo modo. ¶ Sed offe-
rentia est inter lepra et cancerum. quod in lepra spargitur ma-
teria egritudinis per totum corpus. et quod administrant cura-
tiones fortes in principio tollunt egritudinem vel totalem vel quo
ad longum tempus. in tantum quod non agit supra membra simpli-
cia actione notabiliter corrumpere. sed in cancro non est ita. quod
in principio solum et post non curat. quod non potest totaliter auferri
si fiat nocuentum sensibile in membro simplici in quo fuit
rit. et hoc intelligit Aulic. sed per obscura verba. quod dicit festi-
nat egritudinem. scilicet. malitia egritudinis ad expulsionem antequam
ledat notabiliter. Et ista alia huius sustenta egritudinem. id. plaga
in tantum quod non ledat usque ad tempus magnum post tale medi-
cinam et curationem forte de qua loquitur. ¶ Tres lepra facta a
sece sanguinis est saluior et quietior et non vicerat ulceratio-
ne de qua sit curandum. nisi ea exterior aduersus sit coniuncta.
et illa vocat alopitia. et est minus periculosa et faciliioris cu-
rationis. licet tamen sanguis quando corrumpit sit magis odio-
sus nature secundum Isaac. tamen est minus periculosa et facilius re-
cipit curationem propter obedientiam eius dignum. quod humores
alii sunt in se peiores. ¶ Et id lepra facta ex melancholia est
magis feda. dicit Aulic. quod si est verus quantum ad ulceratio-
nem et casus membrorum. quod elephantia est plus feda ratione in-
debite egritudinis. sed tardius venit ad augmentum illud et ad
illam feditatem. ¶ Et ideo colerica est magis feda et exponit
do magis pro citi. et est colerica difficilioris vel difficilio-
rius accidentius. et vebementius est aduersus et vicerat. sed est
susceptibilior curationis et facilius venit ad augmentum quam
alii aliorum. ¶ Elegmatica lepra. id. tertia medio modo se habet.
quod concordat cum colerica ratione adustionis et cum sanguinea
ratione humiditatis. ¶ Sed lepra facta a melancholia adusta
assimilat colericam in suis accibus. sed est tardius recipi-
ens curationem. ¶ Dic est dubitatio magna. quod dicit Aulic.
quod colerica est susceptibilior curationis. quia dicit prius quod
sanguinea est saluior. igitur et. ¶ Item dicit quod colerica
est difficilior. igitur est difficilioris cure. quia accidentia et
symptomata prosternunt virtutem. et ideo colerica est diffi-
cilioris cure. ¶ Item quod melancholica est similitudo accidē-
tium cum colera. igitur et. ¶ Contra illud primum dicitur sic. quod pericu-
la affo. comē. sed dicitur quod colerica nigra que est de adustio-
ne colere ru. ceteris melioribus passionibus est peior. et 2. pro-
meto 4. 6. ponit quod illa colera nigra que est de adustione
colere ru. est in fine malitie et corosionis. ¶ Oppositum
huius videtur 4. pericula affo. quod melancholia naturalis est ne-
quior humor et grossior. et est in commento illi. Distincta
si a felle nigro in cobauerit mortale. ¶ Pro istis sciendum
quod colerica lepra est susceptibilior curationis quantum ad

materiam: qz materia est panca que facilliter potest resolui per medicinā curari. S3 sanguinea est de mā pluri: iō q̄tum ad subam est colerica curabilior: nō tñ q̄tus ad cōplexionē q̄ sanguinea. Et iō sanguinea rōne p̄pōnis non ita saluor est 2 quietior: nec cū medicia laxatiua tā curabilis est sic colerica: qz nō est medicina purgatiua sanguinis in ysu. tñ per flōmiaz pōt ita cito curari. Et quo ad sintomatā colerica est peior q̄ sanguinea. 2 iō simplr peior l3 rōne substantie colerica sit resolutibilior cito 2 sanguinea rōne q̄tatis nō ita cito obediat. ¶ Et cum dicat melica est similitū accidentiū cū colerica. dico qz verus est q̄tum ad corrosiones: qz ipsa colerica magis corodit. 2 dicit 2º p̄noti. cōmē. 4. 5º non tamē ad puncturā 2 arsurā ita festinat: qz tardius operatur rōne grossitudinis sue. ¶ Ad aliud dico qz colera nigra de adulatione colere rub. est peior quo ad sintomatā. Sed illa que est de melia nāli est peior: quo ad curā: qz posito qz vterqz morbus curet. tamen tardius ille qui est de colera nigra nāli vel adulatione eiº. 2 hoc est qd dicit Hā. 2º. p̄noti. cōmēto. 4. 5º qz colera nigra sit difficilioris resolutionis ppter grossiciē illius humoris: 2 etiam p̄p̄nquitatem ad nām terre. ideo de facili ipsa eradicat. ex mēbris sustinentibus eā. ¶ Per hoc ad argumenta. ¶ Sed ad 2º in oppositū. si sit de colera nigra impossibile est qz suscipiat sanitatē: 2 debet dici ipossibile. i. nō facile pōt fieri. vel verū est qz qñ de colera nigra sit diffinitia 2 ipsa adusta vlcera intestina: tūc est ibi vlcera cancer qui nō pōt curari nisi totū membrū auferatur: vt dicit 6º particula affo. Quibuscūqz canceri abscinditur nō curare melius 2. melius est ita facere cū incēdio vel cū ferro incidendo. ¶ Et nō dico qz morbus vniuersalis melius pōt curari si sit in venis q̄ p̄ticula: r̄is extra venas supposito cōfirmatione vtriusqz: vt p3 de quartana respectu cācri particularis: 2 lepra vniuersalis cōfirmata quasi nullo modo curat: vt dictū est. Est enim extra venas totā carnē corumpit. ¶ Et si arguit ad huc sintomatā faciū ad difficultatē cure: sicut p3 in colera. Dico qz verū est qñ ipsa sunt deteriora morbo p̄ncipali sit cur dolor in colerica p̄sternit virtutē. nec est dolor ille colicus: qz colica est opilatio intestini colon: vt dicit Daly 2º p̄ticula regni. cōmēto 13 7º iō Aui. p̄ can. fen 4º. c. 25º dicit qz accidēs aliqñ superat suam cām. 2 iō ops ibi p̄mo sedare accidentia: sicut docetur p̄ can. caº vltimo.

Cura. In cura lepre ops p̄ multa videre. p̄ caueat sibi a contagiositate ne inficiat cōfabulando cum eis vel operando vel medicinā ministrādo. 2º ops euacuare euacuatione minoratiua. 3º ops dietam 2 regimen ordinare: qz corpora non pura q̄to magis nutries 2. sanitate purgationē. 2 iō premittenda est aliqualis euacuatio 2 dietatio sequens statim ppter debilitatē digestiue eorū. 4º debz digeri materia. 5º debent p̄seruariua a lepra dari 2 eam occultantia. 6º ops p̄plete eūari fm qz pōt vel q̄tum tolerat. 7º ops purgare p̄ticulariter cū caput purgys 2 cauteriys. 8º veniendū est ad localia remedia. 9º remouenda sunt acciticia p̄comitantia 2 sequentia: 2 sunt insensibiles partii posteriori tibiariū 2 malitia anbelit 2 feror cōis 2 sudor 2 similia vt videbitur.

¶ De p̄mo notandū qz panis calidus singulis diebus stomacho ieiuno sumptus: nō tñ in multa q̄tate. s. in tribus vel quor morcellis datis illo mō vel in vino tinctº summe valet cōtra cōtagionē membroz: 2 3º sumi mane ante visitationē ismroz. 2 valet p̄tra nebulas matutinales fetidas 2 p̄tra aerē pestilentialē 2 p̄tra aerē fetidū locorū paludosoꝝ. Et si nō habeat panis calidus recens da panē coctus. Et si sit vna minima portio vini sedat 2 recreat qz vinū de sua essentia h3 conuerit facile in spūs. dicit Aui.

de pulvisibus. c. 14. In estate si sit talis cura facienda: in vino fundat camphora vel limphetur vinū cū aqua ros. cā. phozata vel cū aqua nenufaris que est spālis: s3 in hyeme pōt vinū p̄fortari cū musco vel croco 2 distemperari vel cū agarico. Et qz ista diebus ieiunij non possunt fieri vtratur parū cinamomo vel nuce musc. vel agarico vel mace vel tormentilla vel gentiana: 2 non timeat infectiones tales nisi corpus esset plectozicū 2 maxime imundus qd est viciolosus medico: qz d3 alijs dare bonū exēplū regiminis 2 diete. Nā turpe est doctori cū culpa redargui ipsū. Caueant medici ne recipiant anbelitū ipsor: nec loquantur cū eis nimis p̄pe: nec potent nec comedant cū eis.

¶ Circa 2º est sciendū qz euacuatio minoratiua fit cūz flobotomia 2 cū medicina eūatiua leui. fiat igitur in p̄ncipio quecūqz tñ fuerit flōmia: qz materia adhuc est in venis. 2 fiat de basilica vel mediana dextri brachij in cā cala. S3 in sinistro brachio in cā frigida vel de eiº saluarella. ¶ Et si sit sanguis plurimū corruptus: tūc ops flobotomare de venis magnis nisi de minima quātitate. 2 raro 2 tunc confert flobotomia de venis paruis sicut de frōtia 2 nasi venis. ¶ Sed in lepra cōfirmata sicut postqz corumpit si gura nō multū cōfert flōmia: imo nocet de venis magnis qz mā c̄ eas est: sed tunc valet ventosatio cū scarificatione inter spatulas 2 sub mento: 2 scarificationes per se in anterioribz tibiarijs a parte siluestri 2 exteriori. ¶ Si tñ cōpetit in cōfirmata hoc est qñ est de sanguine: 2 qz sanguis multū abundat: aut qz est in muliere cā retentionis menstruor: aut in viro cā retentionis emoroydaruz insolita: qz etiā patiens veniret ad magnas difficultatē anbelitus in tantū qz timeret de suffocatione. Et si tūc est raucedo ppter abundantia materie ibidē: 2 tunc dicit Aui. flobotomia de duabz guideqz valet plusqz de brachio: qz in raucedine flōmia de venis magnis inducit frequenter raucedinem perpetuā: 2 maxime qñ est de cā reumatica. 2 hoc de p̄ncipio. Sed de duabus guideqz minus nocet materia fluxa. Et sunt due vene magne in collo ex ytracqz pte gutturis 2 epiglotti vel canne pulmonis que sunt vocales vel organice fm aliquos: tñ est p̄ticulosa flōmia nisi paties postea quiescat per vnā hebdomadā ne ex motu rumpat ligatura 2 sanguis exeat cū impetu: ita qz vix tunc possit restringi nisi cū medicina dicta in p̄mo libro. c. de cura fluxus sanguis. ¶ S3 si iste cōditiones iam dicte concurrant in p̄ncipio: moritur. 2 tūc cōpetit flōmia quasi vltima. ¶ Et si arguit: Aui. fen p̄. p̄mi lib. caº de flōmia. dicit. qñ multum est de malo 2 de bono modicum: tunc flōmia dimittit malum 2 rapit bonū: sed in lepra est totū quasi malus: igitur nocet. Dico vno modo qz p̄positio Aui. intelligenda est in morbis qui sunt extra venas que sunt quasi vniuersales 2 sunt de sanguine multo 2 malo. tūc flobotomia post cōfirmationē morbi talis si corpus nō sit plectozicū 2 repletum intra vasa rapit bonus sanguinē qui est in venis magnis 2 dimittit malus qui est materia cōiuncta extra venas illas. ¶ Et similr posito qz sanguis qui est causa antecedens sit bonus: 2 ille qui est causa cōiuncta sit corruptus: adhuc verum est qz flobotomia capit bonum 2 dimittit malum in loco morbi sicut prius. Et quia in propofiro cā cōiuncta est in carne infecta: tunc flōmia infrigidat 2 exiccat. ¶ Etia medicia laxatiua fortis in lepra cōfirmata cōmouet 2 non educit mām extra venas: que sc3 est in membris exterioribus inuiscata. 2 ideo Hippo. 4º p̄ticula affo. cōmēto 36º malo vrentes cibo velocius exoluntur a medicina laxatiua forti 2 sincopiant q̄ sana habentes corpora: qz l3 sana nō purgant sufficēter tñ cū far macia p̄sumunt 2 hūiditas subalis minuit: 2 iō v̄ dissoluit. Et malo cibo vtētes sūt illi qz hnt sanguinē corruptū 2

quorum corpora sunt plena malis humoribus corruptis occultantibus se inter vacua membra: quos cum farmacia moueat actionem suam ostendere necesse est. que scz est virtutes dissoluere et corpus interficere. et ideo accipit ibi cibuz non pro exteriori sed pro interiori: qui est cibus in via et pro parte est cibus actu. et si non totaliter assimilat: quia hoc deficit in lepra: et illos vocat malo cibo yten tes. ¶ Adodo de medicina laxatiua minozatiua videndum est que potest multum dari vel multoties dari et qñ cōtinue que ducit ad ynam vel duas affellationes. ¶ flo rum boragi. flozum viol. foli. sene. epibimi polipod. ana. yuarum passa. mundatarum liquir. munde. añ. 3. i. succo rū boragi. bugl. fumiterre scabiose saponarie patine melisse. ana. quar. i. vel. 5. succi dispumentur omnes per se et omnes infimul. et omnia alia decoquāt in fero caprino vel vaccino: et in decoctione temperentur cortices mirabolanozum indozum belliricozum emblicoz. bene gummosozum. ana. 3. 5. confrientur in crastino lento igne mane et colentur. et totum simul qd liquiduz est decoquatur et cum succaro in causa calida vel cum melle in causa frigida dulcoretur ad pōdus lib. 5. et clarificetur. detur in auroz vel post pñum somnus: et superdormiat. et sic fiat de die in diem. et addas si videatur oportunitatem quārum virtus et etas et alia particularia permittunt. Et est iste potus optimus et cum paucis additis curat omne lepram curabilem a pñcio. et est de meis secretis. et voco eum sirupū de mellissa. Et si colera vel sanguis abundet addas cassia fist. in decoctione quando debet clarificari: tunc non facit potum spissum. plus tamen operaretur si in substātia poneretur: sed fieret totum abominabile magis.

¶ De 3: notandum scz de dieta q pania de tritico non nimis nouus nec antiquus valet eis. Et si venter sit constipatus debet panis esse fursureus: sed non debet esse similagineus. i. de medulla tritici et flozum frumenti: non toteliosus nec adustus nec acetosus nimis nec saluus multū: sed medio modo inter ista se habens. ¶ Et si causa sit calida debet aliquid esse de farina ordei: et plus valebit. Vinum sit clarum odoriferum mundū citrinum non antiquum nec nimis forte. et si tale non inueniatur limpbe tur cum aqua decocta succarata et detur in parua quantitate et inter prandium et cenam nibil: et cena sit breuis et leuis: nec aliquo modo ieiunare maxime in causa calida: qz semel comedere in die plus adurit humores et nocet eis.

¶ Et sit aqua eoz munda currens versus oriens et de tali fiat ceruisia eozuz. Et si eam potens debet esse clara de fecata aliquantiter granosa vel virtuosa et fortis. et cum tali aq dñ fieri poragium suuz et alia cibaria. ¶ Carnes sint gallinacie caponine fastanine et alioz volatiliū non degentium in lacubus et in aquis. Et de quadrupedibus pōt vti leprosus scz de arietibus iuuenibus et lactantibus et vitulina bedinis et porcina macris de coxa et spina dorfi: qz non cōmendo extremitates porcorum nisi qz sunt in motu. Et de siluestribus accipiat de cuniculo iuuenē vsq ad annum vel dimidium a natiuitate sua. et etiam de caprolis et alijs facilis digestionis. ¶ De piscibus vtatur squāmosis de aquis mundis currentibus longe a ciuitatibus et lacubus sicut de lupo aquatico vel lucio de perchia de fluuiatib⁹ cancris et marinis et alijs tenere substātie decoctis cū fenugreco feniculo et petrosilio et salvia et teneritibus feniculi et similibus. ¶ De oleribus vtatur buglos. borag. parina fragraria sūmitatib⁹ feniculi teneris petros. spichys bletis lactucis. Et berbe frigide in cā calida valent et calide in causa frigida sicut serpillū et capita porzoruz et capparis: sed tamē porzi debent decoqui et exprimi: et tunc cū bzodio bono cū lacte amigdalaz confici. Un

dicat Aui. porzi et feniculi nouelli valent ad scidēdū et diu dēdū: qz preparant superfluitates ciboz ad expulsionē. Et ideo quādo volumus laxare eos ista debet precedere. ¶ Si trī volumus eos facere vomere: tūc rāffanus et ble ta prius competant et pisces saliti et pingui et natura facilius dimittit ea abire. ¶ Et dicit Aui. qz caulis valet istis a proprietate: qd tamē mirabile est: qz sunt melancolici et grossi et ingrossant sanguinem. dicit in 2: cañ. et Auer. in 5: colliger. ¶ Solutio. dico qz Aui. in 2: cañ. dicit qz caulis est triplex. i. siluestris marinus et domesticus. Siluestris vocatur caulis agrestis: et est valde calidus et siccus. Marinus est ille cum folijs latis sine stipite quasi sicut est parissus. Domesticus est duplex albus et rubens cūz longissimo stipite sicut est in anglia. pñ. i. siluestris adurit humores. 2: a proprietate sua valet in nouitate: sed cūz senescit et completur in quantitate est valde nocuus quantum ad suam substantiam: 3: succus possit valere in causa. i. in difficultate anhelit⁹ et in raucedine que cōmuniter est in isto morbo. Et eodem modo de 3: genere qd nullo modo rōne substantie valet: sed ratione succi caulis est clarificare vocem. et ideo electuariuz ibi valet. ¶ Succus caulis lib. i. bulliat et exprimat: croci. 3. u. vel. iij. panis succari et mellis. añ. lib. 5. fiat electuarium cum leui decoctione vel conditum. et valet fere in omni passione pectoris in causa frigida et in tempore frigido: et succus caulium cum succaro optimū est in lepra. ¶ De lacte pōt vti quādo anhelitus est difficilis: hoc supposito qd non corrumpat in stomacho: et qz sit cōtensus illo solo cibo si sit possibile nisi virtus deficiat: tunc panes madefacti in lacte accipiat. Et tunc claretum est bonū eis. i. in raucedine: si fiat de lacte cum carnibus porcina macris vel cum carnibus arietis iuuenum et sit lac ouinum sicut mulgetur si possibile est. Si abbozeat illud capiatur tepefactum in quo modicus ponatur de succo menthe vel calamenti vel de melle vel de sale. ¶ De ficibus sic accipiat in lacte prandium et vuis passis mundis ab arillis pineis amigdalaz excorticatis et modicum torrefactis et de fisticis. Aliquando fruct⁹ nocent eis nisi qd aliquādo possunt capere vñū bolū post prandium de piro assato intincto in vino. ¶ Quia aliquādo possunt accipere si sunt forbilia et de gallinis: 3: nō sint nimis mollia. et si sit possibile imponatur modicus de sacro citoniorum vel de carnibus eozuz: quia hec prohibent putrefactionem etiam vel corruptionem eozum in malū.

¶ Laueat a brodio pisoruz et cicerum et fabarū. dimittat oia sale indurata et frixa et adusta et pisas et fabas et cepas et allium et carnes leporinas sicut mulgetur et fermentatum et indigestibilia et opulenta omnia frigida et melancolica et viscosa sicut panem pastilloz et anguillas et pisces putridos et carnes pridie assatas. et vitent coitum omnino quia nullus vsus eius est saluber. et vitent iram et sollicitudinem laborem nimium et frigus nimium et calorem nimium et omnia adurentia et congelantia. et aerem pestilentialē et omnia que corpus exterminant et corpus infrigidant et siccant et adurunt. Et in alopitia et leonina sit aer frigidus aliquantiter: sed in elephātia et tiria sit aliquantiter calidus: nec debent vigilare multum nec tristari: sed debent gaudere et de sanitate sperare et confidere. aliter enim nulla esset alleviatio sensibilis quantūcūqz medicus laboraret: quia facillime reciduerent.

¶ Circa quartū et circa digestionem materie est sciendū qz ea que dicta sunt de scabie valent hic. tamen in speciali sciendū qz in alopitia que est de sanguine cum casu pilorum et vlceratione et squammis et furfuribus: licet aliquando sit de colera adusta vel de humoribus frigidis sed tūc si capilli cadunt vocatur magis tiria. dicit Serap

rapio in pmo practice 2 est euz squamis: s3 alopitia est de capillatio cū vlcatione magis. igit si sit de sanguine v3 digeri cum isto. **R.** epatice capill' ve. ceterach adiantbos politruci fumiterre. añ. **AD.** i. se3s portulace rasure eboris floz boragi. rof. añ. **3.** i. melonuz. **3.** s. yuarū. pass. munda tarū ab arillis cūccari. añ. lib. **5.** fiat potus ad pondus. lib. **1.** vel tali quo vtaf mane 2 fero. Deinde pōt vti sirupo de fumoterre 2 sirupo de borag. oxigaccara cōposita. añ. **QR.** i. **C.** Sed si mā sit colerica digerāf cum oximelle simpli ci vel oxigaccara 2 sirupo violato 2 sirupo de boragi. 2 si sirupo de nenusaf. **C.** Uel sic. **R.** radiciū feniculi petro. bru sci apy. añ. partē. i. lendiue scolopēdie lactuce epatice ci coze capilloz ve. añ. **AD.** i. sandaloz alboz 2 rubeozum quoz seminū frigidoz maioz 2 minoz. añ. **3.** s. succozuz boragi. fumiterre. añ. **QR.** i. cūccari albissimi. lib. **5.** fiat apo gima vel decoctio acerba: qd idem est: cū modico aceti si non sit lesus anbelitus. **3.** in tiria debet digeri mā cū oximelle diuretico 2 sirupo de fumoterre 2 sirupo d boragi. vel sic. **R.** radiciuz feniculi rassani enule campane aristol. rot. añ. partē. i. camedreos mellisse ptopi cupatoz scolo pendrie. añ. **AD.** i. cinamomi nucis musca. añ. **3.** s. succozū bugl. scabiose caulium fumiterre boragi. añ. **QR.** i. qz tunc cōter est difficultas anbelit' in morbo isto. mellis 2 cūccari. añ. **QR.** i. vel de melle ponatur lib. **5.** 2 fiat lib. **ii.** 2 vta tur mane 2 fero tepide in byeme: 2 in estate frigide. **4.** Di geratur materia in elephania cum oximelle diuretico 2 squillitico 2 sirupo de fumoterre vel de boragie. **C.** Uel sic. **R.** radicum rassani enule campane aristol. lon. anisi ca nepitheos camedreos thimi saponarie scolopēdie. añ. **AD.** i. corticiū radiciuz frazini corticis genestre tamarisci. añ. **3.** i. ponantur radices 2 cortices in aceto per diez 2 no etē si nō fuerit ibi rauceo nec malicia anbelit'. **C.** Tūc **R.** cinamomi. **3.** i. anisi. **QR.** i. cūccute. **3.** s. succozum boragi. scabiose fumiterre. añ. lib. **5.** liquir. mūde. **QR.** i. mellis lib. **1.** cūccari. **QR.** i. fiat qra anglicana. 2 dimidia vtaf post pri mū somnū in mane. **C.** Modo de electuarijs cōfortanti bus est videndū. **C.** In alopitia valet pliris cum triafan dalis. **C.** In leonina valent triafandali cum cūccaro rof. nouella cūccarū rof. **C.** In tiria valet diacalamentū euz diaturbith 2 diamargariton. **C.** In elephania valet dia calamentū vel cingī. conditum euz leti³ Hak. Et in oibus valet diabozaginatū ad restaurandum: qz cōsumpti sunt omnes: s3 non egliter. Sed rōne pectoris in cā calida va let diadragantū tñ frigidū. In cā frigida diadragantū ca lidus infusus in penidie: sed diapenidion nō valet nisi au ferant calide 2 sicce spēs que ibi ponuntur.

C. De s3. de preferuantibus a lepra 2 etiā palliantibus vi denduz qz quedā sunt pro pauperibus 2 quedāz pro diui tibus. **C.** Pro pauperib'. **R.** quolibet die de epitimo co clear vnum 2 sero caprino 2 presernat 2 curat longo vsu. **C.** Itēz capiatur miluis 2 assetur in furno vel patella sic qz possit puluerizari: 2 de puluere illo detur quolibet die seprosis 2 scabiosis 2 est sūma medicina. **C.** Item eodem modo pōt fieri de saponaria desiccata 2 puluerigata data in potu vel in cibo. **C.** Pro diuiritibus. **R.** limaturā auri 2 detur quolibz die ad pondus. **3.** i. 2 detur in cibis vel po tibus mane vel in pncipio prandy. 2 est sūmūz remediūz 2 sacratissimū 2 confortat mentē 2 cor. Eodē modo si de tur in diabozaginato vel in diarodon abbatie vel in leti³ Hak. **C.** Item argentū si detur limatū vel puluerigatum ad pōdus. i. scilingi vel. **3.** i. quolibet die sicut dixi de au ro est optima medicina. vel folium auri vel argenti qd fa ciunt aurifabri eodem modo acceptum optimum est. 2 si sit pariena potens capiatur in magna quāritate. **C.** Itēz capiatur sericum album crudum sumatur minurim cum

succo boragi. 2 scabiose clarificatum. da quolibet die. 2 **B** in tiria. Et sericum ru. detur in alopitia. citrinum in leoni na: nigrum in elephania: 2 si cum osse de corde cerui de tur in cibis vel potibus vel electuarijs: tunc est optimus. **C.** Item capiatur argentū limetur cum lima donec fiat sicut terra. deinde in cocleari ferro cum aqua salis deco quat donec aduratur. Si autē non aduraf. pyciatur mo dicum de sulphure citrino in cocleari: 2 tunc comburaf. 2 cū refrigeraf cribelletur 2 teratur subtiliter. detur auri. **5.** sex vicibus cum aqua buglo. Et eodē modo de auro li metur pus: deinde de plumbo ad pondus. **3.** i. **5.** liquefiat vtrags 2 dimittantur in frigidari 2 iterū atrū limef 2 ad datur iterato tantuz sicut pus 2 de plumbo 2 limetur **3.** euz lima: 2 tūc fricaf in cocleari ferro 2 fundaf super aq salis. i. sal liquefactū vel aqua salsa vel modicum lixiuy 2 ferueat donec consumaf aqua 2 remaneat auruz 2 plum bus. deinde teratur in mortario donec fiat sicut puluis 2 misceatur cum medicinis. vel potest dari cum vrina bir coz montanoz vel cum vrina caprarū 2 onium nigrarū vel cum sero caprino vel vaccino clarificatis. **C.** Itēz ac cipe serpentē 2 decoque cum tritico. 2 cum illo tritico nu triantur galline vel capones quousqz plume cadant tunc assentur 2 comedant a leproso tales capones vel galline quousqz babeat scorbomiā. 2 capiat cum hoc de cinamo mo vel tyriacam modicam. 2 illud curat 2 cutem totā re nouat 2 carnem. Et euz pinguedine distillante inungatur facies 2 pustule: 2 est optima medicina: s3 bonuz est illud facere in vere 2 post aurūnz postqz corpus purgaf. 2 sile in alijs temporibus qz periculosus esset ante purgationē. ista sunt de secretissimis. **C.** Item de asino pōt fieri opti ma medicina: qz cinis epatis asini cum oleo super scrofu las valet 2 lepraz sanat: siue detur talis cinis per interius siue aspergatur exterius. Et cinis carnis vel epatis asini cū oleo valet fixuris factis a frigore sicut byeme 2 factis ab adustione. Et ista **Qui.** ponit 2: ean. 2 ego expertus suz: nec pōt valor illius medicine exprimi.

C. De ois. de euacuantibus complete dicendū qz euacuan tia in cā sanguinea sunt ista. **R.** flozuz boragi. viol. añ. **3.** i. succoz fumiterre boragi. bugl. añ. **QR.** i. cassiefi. prunozuz tamarindoz. añ. **3.** i. mirabol. citrinoz. **3.** s. sene. **3.** i. epitbi mi. **3.** s. 2 propter adustionem in omni specie cūccari lib. **5.** fiant lib. **ii.** 2 dentur in auroza vel post primum somnū cū modico somno post. 2 cum expergesit modicum amouea tur. 2 hoc inuat ad expulsiōem. **C.** Itē diapaupauis cū diabozaginato hic valet. **C.** Globotomia etiam valet hic cum conditionibus habitis: quas dixi prius. **C.** In causa colerica sez in leonina. **R.** endiue scariole lactuce 2 ace dule. ana. **AD.** i. mirabolanoz citrinozuz belliricoz. añ. **3.** s. temperentur in sero sicut dictum fuit prius. cassiefi. **3.** i. mundate: prunozum. **xx.** flozum viol. boragi. nenusa ris. ana. **3.** i. sene. **3.** i. succozum fumiterre boraginis abstin. añ. **QR.** i. diagridy mastice. añ. **3.** i. vel. **5.** ponatur ista duo in facculo 2 decoquantur in clarificatione cum vuarum passerum. quar. **5.** cūccari lib. **5.** fiant lib. **ii.** si vis. **C.** Deim de cum istis pillulis. **R.** catholicon. **3.** y. electuary de suc co rosato oxilacri. añ. **3.** y. agarici. **3.** i. conficiantur euz oxigaccara composita vel cum sirupo de fumoterre detur in nebula in sero. i. 7. vel. **10.** 2 post sumatur de diarodon lily vel diacameron si sit diues. **C.** Si materia sit flatica si cut in tiria. **R.** succozum fumiterre scabiose. ana. lib. **5.** ma sticia nucis muscate. ana. **3.** s. mirabolanozum chebulozū gummosorum emblicozū. añ. **3.** s. turbith cingib. ana. **3.** y. agarici. **3.** s. polipody quercint. quar. **5.** mellis rof. lib. **i.** vel **5.** fiat sicut prius. Et quotidie vtatur diaturbith euz cin giber in dicto laxatiuo 2 electuario quia vsus eius preser

nabit a lepra flegmatica: sicut dicit Mesue. c. de turbith.
Et si fortius vis operari pone ad buccalig de semine car-
thami cum rectificatione dicta in c. de quotidiana. li. p.
¶ Deinde fortes medicine in veris principio et autumni. Et
B. ierapigre gali. 3. y. diaturbith. 3. y. esule mastici. añ. 3.
I. agarici. 3. 5. ieraruffi. 3. 5. interioz colloquintide. 3. 5. fiat
pillule cū oximelle diuretico. ¶ Deinde yratur diamar-
gariton et gingi. addito si mā sit melica sicut in elephanta:
tūc. B. camedreos thimi epithimi eupatoz. añ. 3. i. suc
coz saponarie lapary acuti fumiterre scabiose. ana. lib. 5.
sene. 3. i. 5. polipody anisi. añ. 3. i. corticū mirabolanoz
emblicoz et kebuloz. añ. 3. 5. indoz. 3. i. et preparent agari-
ci. 3. 5. floz boraginis sticados arabici. añ. 3. i. 5. epithimū
ponat in vltima ebullitione cuscute cinamomi. añ. 3. 5. li-
quiri. quar. i. mellis dispumati. lib. 5. fiant lib. y. vel plus.
¶ Deinde purgez euz pillulis. B. ieraruffi. diafene. añ. 3.
sq. catholicon diabolaginatuz. añ. 3. y. pulpe collogntide
bdelly. añ. 3. 5. sene agarici. añ. 3. i. fiant pillule euz oximel-
le squillitico: et dentur plures vel pauciores fm temp' an-
ni et virtutē patientis. ¶ Deinde detur patienti de diaca-
meron diambza leti. Hal. si sit diues. si non: detur diabo-
raginatuz per se. ¶ Notandū tñ q' si sit mulier et patitur
retentionē menstruoz detur in medicinis arthemisia et
spicanardi. si sit vir et patitur retentionē emoroydaz po-
natur ciminū et succus porri. et detur aloes bñ preparatus.
¶ Vel in causa melica dentur pillule ioānis Mesue: q's
ponit. c. de electuario. B. ierapigre Hal. 3. i. polipody. 3. iij.
electuary. 3. i. epithimi sticados. añ. 3. iij. 5. agarici. 3. y. lapi-
dis laquli bene abluti salisgēme colloquintide interioris
bdelly. añ. 3. i. fiant pillule cum oximelle: quarū dosis. 3. i.
vel. 5. 3. i. 5. in forti. Et dicit Daly in regali dispōne q' sunt
sane et experte etiā in cācro et in morphea et in alijs passio-
nibus melicis: tñ post debent vti passulis et aqua earum et
aqua ordei et iure galloz et gallinarū et amigō. et nucib' ma-
gnia vel oleis earū ad expellendū nocuentū electuary.
et debent iste medicine iterari frequenter si patiens tole-
ret: tñ puluerem electuary non est tutum assumere.
¶ Septimo ops purgare particulariter euz caput purgys
et cauterijs et post euz caput purgys. et accipiat succus me-
diani corticis sambuci et inuiciatur in narib' euz pēna ipso
iacente resupino vel succus maiorane vel primule veris
vel euz puluere castoz. et piperis fiat sternutatio. ¶ Item
accipe semē vrtice et insuffletur postq' teratur subtiliter.
et aperit opilationē colatoz fortiter et etiā si masticeatur et
confert stricture naris qd est pessimū in lepra. ¶ Itēz na-
starcy celididie pulegy ozigani agnicasti. añ. 3. i. macro-
piperis nucis musca. añ. 3. y. 5. quasent et bulliant in vino
albo et addat. 3. i. olei de lilio vel de lino et bulliant simul
et colent. et bombaz vel lana intingat et due gutte compzi-
mant in narib' ante cibū et optime purgant caput. ¶ Itē
fiant masticatoria. B. masticia eufozby piretri piperis ca-
stozet sinapis. añ. 3. i. misce cū oximelle squillitico et modi-
co cere. fiat cerotum de quo vna pars ponatur inter den-
tes ad q'ritatē fabe et cum aqua venit expellatur. Vel pi-
retruz et stasifagria in sacco lineo terantur inter dentes et
masticeatur et exibat superfluitas. ¶ Vel fiat gargarisma.
B. masticia. 3. y. feminis sinapis. 3. 5. succi ruthe. 3. i. 5. pire-
tri stasifagrie. añ. 3. y. mellis. lib. 5. aceti modicū decoquā-
tur simul in modica quantitate aque: tunc colentur et for-
beatuz vnus haustus parvus et non transglutiat: is in gut-
ture nō cōmoueat et in ore teneatur diu et tunc expellat. et
illud purgat caput. pñt tñ prius berbonica et salua deco-
qui. ¶ Deinde fiant cauteria in vtriscq' tibys sub genu in
cauitate sup musculū fortiter. sñt i brachijs. et fiat sectio-
nes in collo et ventose iter spatulas cū scarificatione. et fiat

cauteria in capite in pñb' q' tuoz sup cōmissurā si patiens
possit pati: et teneant ista. 40. diebus ad minus.
¶ Octauo veniendū est ad localia remedia que ego voco
balnea stufas vnguenta emplastra ruptoria. Et pmo de
balneo et stufas. capiatuz fumisterre scabiosa lapatiū acu-
tum camomilla mellilori mellissa saponaria. añ. quātus
vis decoquatur in aqua mane. et tunc patiens excietur et
expellat omnes superfluitates: et tunc intret stufam et fri-
cetur per totū corpus. ¶ Deinde. B. sinapis piperis nigri
nucis musca. cinamomi sulphuris vini piretri aloes. ana.
puluerigent et bulliant in aceto multo: et tūc cū pāno alpe-
ro intincto totus fortiter fricetur a capite vsq' ad pedes
et retro. et post lauet cum aqua dulci calida: et tunc cū pan-
no lineo molli defrictetur: et tunc detur sibi de tyriaca. 3. i.
euz vino decoctionis fumiterre. ¶ Deinde inungat cum
oleo masticino vel costino vel cū oleo cōmuni in quo gal-
le et mastix decoquatur. et tunc euz aqua de floribus faba-
rū lauetur vel cū ista aqua. B. radicus lily iari ozagontee
cōquassentur et distillent per alembicū et addat aqua de
floribus fabarū et parū de gario. et nucis musc. vel aqua ros.
modicū. et cū ista aqua facies et totū corpus et caput lauet
quotidie q' ista decozat et palliant. ¶ Idē facit sanguis
leporis calidus si facies et totū corpus liniat. ¶ Vel. B.
leuistici capilloz. y. radici lily fursuris fumiterre. deco-
quant in aqua: et euz illa lauetur facies manus et totū cor-
pus. et hoc de albug rugas facie: scabies et fursures et puri-
tum aufert. et camomilla cū eis est bona. et ista omnia de-
bet frequenter iterari: q' decies repetita placebūt. ¶ Nov-
do remoueamus tuberositates que sunt in facie. pmo stu-
phetur facies cum istis. B. radicum lily malue bismalue
scabiose feniculi comomille mellilori aneti. añ. 3. 5. de-
coquant in aqua et stupbeat facies quotidie ante prandiu
post purgationes: et tunc sudent ibi. ¶ Deinde foliū cau-
lio supponat et inungatur cū dialtea ad remouendum. et
tunc iterū stupbeatur. et ponat paritaria et lapatiū acutus.
et tunc cū istis inungat cū dialtea ad buccalig ad remouendū:
et tunc stupbeat iterū: et euz predictis apponat ebullus et sa-
ponaria. et post cū vnguento citrino inungatur. B. vnguen-
ti citrini. q' r. 5. vnguenti fumij vnguenti albi. añ. 3. 5. litargi-
ry. 3. 5. misceant et vngat tota facies et loca tuberosa. dein
de abluatur cū aqua fursuris et fabarū. et tunc cū lardone
inungat. Et tunc nisi recedat accipiatur radix brusci vel
fricetur et cōteratur et superponat. deinde cū puluere her-
modactilozum corrodant vel cū dialtea acuta cū viridi-
eris. tunc calx viua extincta supponat et sapo mollis et cor-
rodit: et tunc euz olibano curentur vel cum emplastro ia-
nuenti vel cum lardone inungant tuberositates nodose.
et tunc superfricentur euz herbis predictis et eleuent euz
vncino. et tunc abscondant euz nouacula. et totus sanguis
qui fluit colligatur. et cū litargio bene puluerigato forti-
ter cōmiscat. et tota facies vsq' locus ille emplastre. et stet
ibi tribus diebus. et tunc abluatur euz aqua fursuris et in-
ungatur vt pus. ¶ Si aut timeat incisionem capiat pul-
uis tantū viridis eris salis armoniaci calcis viue: et euz sa-
pone molli misceat vel cum aceto et ponatur in castula et
superponat loco in quo volumus corrodere ne loca vici-
na corrumpan: et tunc curet cū melle ros. vel euz empla-
stro nigro et ianuensi. Tamen ad decozandū faciē pñt fie-
ri ventosatio inter spatulas et sub mento euz scarificatio-
ne in anterioribus tibiis. ¶ Si nō vult ista: potest cum
cantaridibus capitibus ablatio et alio cū sepo mixtis fie-
ri vesicatio et ruptoriuz sub mento: tunc teneatur locus
apertus per multos dies: ponendo foliū saponarie super
locū: et post euz mastice et olibano et rosia simul puluerica-
tis euz albumine oui simul mixtis curetur ruptura. et va-

let totus illud in flegmate salso vel in gutta rosea in facie que vocatur ab Aui. 4. cañ. fen 7ª albeque: et a Rasi ru bor faciei. ¶ Post vniuersalia possunt localia poni multa. R. argenti viui. 3. y. sulfuris. 3. y. fellis porci succi bede re terreftris. añ. 3. y. vel. 3. i. misce cum assungia veteri yn ge faciem prius lotam vino albo. et si ponatur cuz ista zin zib. et elleborus erit fortissimu. Si precedant remollietia et ventose et purgationes flegmatis salsi et flebotomic ali que particulares vel vniuersales. R. granorū pini vel pin earum mundatarū argenti viui extincti cum salina ho minis ieiuni assungie porcine recentis quā non tetigit aq: aque de floribus fabarū añ. partē. i. conterant et pistentur bene simul in mortario et facies inungat quādo vadit doz mitum et in crastino nihil apparebit. et h est meum ppriū experimentū: et voco illud pineatum. et est illud ynguentū meuz pro delicatis: pro quo habui pecunias et tot alia que nescio quot et quāta. ¶ Item. R. cepe ro. sulfuris viui. añ. partes. i. aluminis piperis nigri. añ. partes. ii. fiat ynguentum cum pinguedine porci. ¶ Item. R. sanguines vituli i. spon spume maris cubebe grana paradisi añ. cōfice cū pinguedine anatis. ¶ Item aliud optimū et experimentū meum est. R. piperis nigri. 3. i. salis cōis partē. i. sulfuris viui partē. 5. confice cum sanguine antiquo. ¶ Item. R. sol. bedere cocta in aqua tritici pistati adde assungie vete ris iaceant per noctē in aceto forti in mane bene cōmisce et vtire: ita qd lib. i. istius addatur. 3. i. argenti viui pone su per locum in vespere nec moueas nisi post longū tēpus. ¶ Item. R. soleas combustas et cuz melle fac emplastrū super pustulas faciei nec amoueas quousqz cadant dicit Theodoricus. ¶ Item cum succo feniculi et aceto pustule inungant et berbeles vocat a mulieribus et auferant. ¶ Item. R. lapacy acuti et remoue illud durū qd interi⁹ est. et cortex exterior optime lauet et mundificetur. postea subtilissime puluerizetur in mortario ac si esset salsamen tum. post apponat argenti viuium extinctū et bene incoz poretur cum pistello. deinde apponatur assungia porcina vetustissima liquefacta et per pannū colata cum cera icoz poretur et inungat facies quotidiē precuntibus stupbis cum herbis ad ppositū valentibus et cum lapatio acuto fumo terre et scabiosa sol. enule campane malua capil. ve ne. ¶ Si aut inueterate sunt pustule et egritudo illa: tunc bozay puluerizetur cuz equali pondere piperis et conficia tur cum succo cepe et melle. Et si illud non sufficiat. R. cā pboze. 3. i. farine ciceruz rubeoꝝ. 3. y. bozacio. 3. y. terenda terantur et cum succo cepe conficiant et melle dispumato et locum inunge. ¶ Modo dicendū est de nodositatibus in leprosis que nō sunt pustule pmittende. R. radicē lily celestia portantis flozoz purpureuz vel radicem cōis lily vel radicem serpentarie cōterant post decoctionē et cum oleo de amigd. amaris distemperent et superponat totuz et curat frequēter. ¶ Item de farina ordei et fursure lota in aqua fiat lotio faciei frequēter. et de substātia folsequy et saluie fiat emplastrū super trūbofites frequenti vsu. ¶ Ultimo si non sufficiant ista. fiat scarificatio in loco. et tunc sanguis ille fluens cū puluere litargiry misceat vel corallialbi vel olibani vel flozoz eris et superponat sicut 3. i. vel cum albumine oui. ¶ Item diaquilon confectuz cū balsamo cōsumit et remollit. ¶ Et si sit: nodositas anti qua remollienda. remollientia debet pcedere. Et tunc ar moniacum dissolutū in aceto valet optime. vel sterc⁹ ca prinū fustum in aceto superponat et curat. ¶ Ulteri⁹ post opz faciem dealbare in mulieribus et sanis et alijs. R. bo racis marmoris ceruse corallialbi. añ. 3. 5. fiat puluis: et cū salina ieiuna distemperet pars in manu et facies inunga tur. ¶ Deinde si post ista pustule sic remaneat i facie post

lauetur cum salina ieiuna. Deinde. R. pinguedinis porci recentis partē. i. ponat in vino albo per aliquot dies. tūc R. argenti viui cuz salina hominis extincti. 3. 5. sulfuris 3. i. campboze pōdus oboli. fiat ynguentum quo yngatur facies in sero post stupbas herbarū mollitiuarū et malue bismalue. et in crastino lauet cum aqua colature fursuris Et in causa calida reumatica remoueāt campboza: et con ficiatur cum albumine oui loco illius. ¶ Item accipe li macias ru. et incidantur per mediū. et tunc superaspergo puluis salis gēme. et illud liquidum qd exir vel distillabit admisceat cum pinguedine terre. que vbiqz terrarum inuenit. et vocatur stella terre et castis stelle. et cum istis la uentur pustule et facies: et faciem mundificat et consumit pustulas. et ista sunt secretissima mea. ¶ Item. R. ceruse litargiry. añ. 3. 5. cum oleo ro. et aceto fiat ynguentū opti mum cōtra pustulas leprosoꝝ. Et aliquando aliqui ad dunt de lapide alabastris. 3. y. qd idem est de marmore al bo vel de calce vina extincta parum. ¶ Item cōtra oēs pustulas. R. draganti gūmi arabici. añ. 3. i. ros. 3. y. amidi 3. i. cum salina hominis ieiuni misceant simul. et loc⁹ epi thimerur vel cataplasme vel fricetur: et valz in omni pu stula: et illis que dicunt plurpia: et in venenosis et alijs oī bus: et in omni tēpore morbi: et omnia vulnera sanat: et cuz carpia et pul. bermodactilozū valet contra cancerū et fistu las. ¶ Item radix malue cuz pinguedine cerui lupini. i. toruli bullita in oleo cum modico cere. si fiat ynguentū valet ad berbeles que sunt pustule parue. et ad scabiē tur pē vbiqz fuerit in corpore. et valz ad inflaturas et ad lo ca indurata et ad omnes passionēs mulierū quas patiunt in matrice. et si oleum ro. addat hoc est ynguentū lupinū vocatū a me. ¶ Item stercus muriū remollituz in aqua auferit leprā et pustulas grossas que sunt berbeles. et si re molliat in vino albo tollit lēgines in trib⁹ dieb⁹. ¶ Itē sanguis tauri tollit lentigines et faciem facit clarā. ¶ Itē stercus tauri distemperatū cuz aceto facies facit pulchrā si cū eo inungat. ¶ Contra ruborē faciei innālē circa na res et partes illas capiant tuberositates lily viridis et cuz puluere endiuie misceatuz et cum modico cāphoze et olei sambucini vel cū modico aque de floribus sambuci et de flor. fabarū et vltimo ponat modicū de argento extincto et fiat ynguentuz. ¶ Item cōtra flegma salsum in capite aliud optimū. R. zin zib. 3. y. galāge cinamomi piperis lō gi et rotū. granorū paradisi cubebaz macis. añ. 3. ii. bacca rum lauri siccaꝝ. 3. 5. argenti viui extincti. 3. 5. sulfuris vi ui et extincti. 3. 5. assungie porcine vetuste. 3. i. 5. puluerizā da puluerizent et misce oīa fortiter fiat ynguentū et ponat in pixide bona. ¶ Item post ynguentū lauet facies cum aqua extracta ab herba muscata aut ab basta regia et facie boni odoris regit vel reddit: clarificat et dealbor. ¶ Modo videndū est de opilatione naris. pmo lauent quotidiē nares cū vino tepido trahendo per nares. de in de fiat tenta et inungat cum ynguento citrino acuto cuz puluere litargiry aristo. rotun. vel tartari et imponatur: in crastino fiat alia tenta de hierapigra Hal. formata ad mo dum digiti parui: et aspergatur puluere seminis vrtice. Et similiter radix gentiane imposita sūme valet. Et similiter etia radix celidonie et medulla sambuci: et ita cuz istis va let ad elargationem foraminis fistule.

Ille qui concubuit cum muliere cum qua coiuuit le prosus puncturas intra carnem et coriū sen tit: et aliquando calefactiones in toto corpore et postea fri gus et in somnietatem: et circa facies quasi formicas currē tes si sit de causa calida. et color variatur de rubedine in album et e conuerso. et frequēter habent calorem lentum interius et prūpit aliquādo exterius quādo est post coitū angl. g

De lepra

colerici. Si sit post coitus flegmatici vel melancolici tardius percipit et facies statim discoloratur et subtruncatur et est aggrauatio omnium membrorum quod vix se mouere possit. et habet frigus subcutaneus cum formicatione faciei postea deinde totius corporis. ¶ Primo notandum quod ille qui timet de excoziatione et arsurā virge post coitum statim lauet virgam cum aqua mixta aceto vel cum vrina propria et nihil mali habebit. et hoc dicere mulieri suppositae quod salter retro descendat fortiter per gradus et sternuret cum puluere piperis vel cum penna in aceto in naribus ita quod sperma prius receptum descendat et tunc lauet se in decoctione rosae et plantaginis decoctae in vino et suffure et tunc erit secura. ¶ Deinde qui ante illud cognouit eam statim flebotomias faciat de multis partibus et multis vicibus et cum oxizaccara et cum sirupo de fumo terre digerat materia in causa calida et sicca. Deinde purget cum iera ruffini et stupeatur facies cum herbis frigidis. et tunc de succarum rosae et violarum et diaboraginatum cum decoctione capill. v. thimi epibimi et millefolij. et de cyriaca cum succo fumi terre et singulis in diebus per quatuor menses fiat consimilis pressus et bis in septimana distemperet in manu vnguentum citrinum cum aqua rosae et vngat facies et mane lauet cum colatura suffuris. Deinde fiant scarificationes in tibus et alia prius dicta. Sed post coitum facta flōmia digerat melle cum oximelle et sirupo de fumo terre et iterum purget cum bieralogo dion. ¶ Et si melle sit melancolica tunc bierapigra et biera ruffini de factis vniuersalibus que dicta sunt. Deinde fiat stupha 3^a die cum folijs sambuci edulis scabiose fumi terre lapacij. Deinde fiat flōmia de epatica vel cephalica v. q. ad 3. y. Deinde contra emulū calorem faciei singulis diebus accipiat vinum tepidum in quo resoluant reubarbari. 3. y. ¶ Itē singulis septimanis bis in fero lauet facies cum vino in quo puluis reubarbari cōputruerit. Deinde accipiat vnguentum citrinum cum puluere brasili et tota nocte inungat facies et in crastino lauet cum aqua suffuris.

Circa regenerationē pilorum in supercilijs. sciendum quod prius debent supercilia scarificari et sanguisuge apponi et cum panno aspero fricari ut sanguis attrahatur et pori aperiantur. ¶ Deinde cum isto oleo debent inungi. R. capill. v. recentium laudani an. bulliant in oleo laurino et inungant supercilia. Deinde accipe carnium limaciarum et sanguifugarum apum vel partem salis rostri. an. partes equales pone in vase vitreato hūte multa foramina inferius sicut cribratorum et pone sub eo vas vitreatum et manabit post diem humiditas que cōseruet. et sic frice locus depilatus vbi cūq; fuerit cum panno aspero. et tunc inunge eum cum ista pinguedine. ¶ Item eodem fiat modus operatio cum sanguisugis et limacis tantum cum sale. ¶ Item. R. formicarum abscissis capitibus et cōterant cum corticibus ceparum et melle et supercilia inungant. ¶ Item farina nigelle cum oleo olivae superinuncta optima est ibi. Deinde accipe agrimonias cortices plumi et folia salicis decoque in aqua et lauet locum depilatum. Deinde inungat cum oleo laudanino quod sic fit. R. olei laurini lib. i. laudani. 3. i. et bulliant simul tres partes olei olivae cum quarta parte laudani. dicit Hierardus primo viatici. ¶ Item vnguentum de talpa optimum est. R. talpam cōbustā cortices auellanarum nucum maiorum castaneorum et cum his apes et muscas et oia ista comburant. ¶ Deinde. R. capill. v. recentium spice nardi laudani bulliant oia in oleo laurino et addatur cera et fiat vnguentum et post scarificationem supercilia vngant. ¶ Itē accipe serpentes et caput et caudā per quatuor digitos a residuo corporis abscinde et etiā illud abscissus cōbure in olla terrea noua et locus supercilioz et alius depilatus inungat cum oleo vel melle et superaspergat puluis istaz partium com-

bustarum. Et corpus serpentis potest primo flagellari ita quod sanguis exeat et tunc decoquat cum vino et nucem mus. s. ins. cib. namomo tormentilla pus tñ lauet cum aqua calida falsa. Deinde cum vino calido. et tunc quod putrescit cum vino vel cum feniculo ibidem bulliat. et de illo vino accipiat post mundificationem corporis. Et hoc serpentis esse de loco sicco cum dorso nigro. et possunt caput et cauda decoqui vel fricari in butiro et tunc colari per medium panni et inungat tinea et pustule et morphea et curat optime sicut satis expectus sum. ¶ Deinde accipiat sapo mollis et ponat in marmore continue agitur quousque spumas fecerit et cum illa spuma fricetur pānus vel infectio maculosa vel morphea in collo vel alibi et statim curabitur.

Modo videndum est de accidentibus cōcomitantibus. s. insensibilitate partium et malitia anhelitus et fetore sudoris et corporis. ¶ Et primo sciendum quod presposteriores tibiarii debent lauari cum aqua vite sepe. Deinde cum oleo laurino inungi. Deinde cum vitiis debet fricari. et cum vitiis calida iuxta ignem. et hoc stupbari mane cum camomilla herba parafesis folijs lauri beronica salvia feniculo ebulo nasturcio. et tunc iterato preparari sicut prius aqua tñ in frigidata non moxetur. ¶ De malitia anhelitus dictus est prius et dicitur inferius vti lacte recenti mulso cum conditionibus premisis prius. Deinde. R. isopi ficuum liquiritie capill. v. anisi succi caulius quar. 5. et coquantur in aqua et dulcorentur cum zuccharo et melle et clarificetur et vtatur mane et sero. ¶ Item vtatur epibimo cum brodio caponis et penidie sunt bone et accipe stupham per os obturando nares de fibulis floribus maluarum decoctis in aqua. ¶ De fetore sudoris et carnis et asellariū dicendum quod rosa rectificat sudores et fetores quando in balneo administrat cum camomilla. ¶ Itē ex ea fiat abluiones. sumat rosa cui non aduenit ros. vel multe rose possunt fieri. vel postquam ros ceciderit et exsiccent in ymbra vel in loco aliquo vmbroso. Deinde sumat de ea lib. i. vel 5. et de spica boni odoris. 3. y. et ex mirabolanis. 3. y. vel olivano. fiat idem troc. parui cum laudano paruo et si de costo vel lilio addant 3. y. plus valebit. et tunc distemperet vinum vel duo de illis troc. cum aqua rosae vel nenuphare. et lauet locum sudoris vel māmille et auferent fetores. ¶ Itē rosas cinamomum spica an. sumant fiat puluis et superaspergatur loco sudoris et cessat. ¶ Itē folia et fructus mirtilorum idem faciunt et oleum mirtilinum et. ¶ Ultimo si sint fissure in labijs vel alibi de oleo rosae inungant et dictus est etiam de hoc in primo libro. et de cura accidentium febrium et vnguentum album. R. est bonum. Et ista sufficiant que ad materias diuersas possunt applicari.

¶ De reumate.

Capitulum.

VIII.

Reuma dicitur quasi ruens materia vel quasi repens materia: quia aliquando repit vi sintomatibus propter acuitatem et multitudinem materie non vināe. de quo dicit Hipp. vbi cūq; repit natura inde ducere os per cōuenientes regiones non de natura humorum: sed de natura corporis vel membri bz intellectū. Cuius diffinitio est. Reuma est fluxus humoris ruentis a capite ad partes subiectas et vicinas. ¶ Pro quo sciendum quod quatuor species distinguantur famose ipsius reumatis: tamen sunt alie multe. quia aliquando fluit materia ad aures et causas surditatem: aliquando tinnitum. et si ad oculos causat caliginem et lippitudines vel lachrymas vel obthalmias. si ad nares fetorem vel polipum. si ad linguas parafesim. si ad guttur squinantias. si ad pedes primum vel pleurethim vel periplethmoniam. si ad stomacum fastidium. si ad intestina fluxus ventris cerebralem. si ad iuncturas arthriticam. et sic de alijs

membris suppositis preter splenem. qz ipse nō apostema
tur nec opilaf a reumate: quia reuma est de materia sub-
tili: passionē splenis sunt de materia grossa. sed tamen
pranior sit fluxus ad partes debiliores: ideo nō occurrit
ad oia membra equaliter: sed ad debilioza. Est. n. reuma
quasi mater oīus morboz. ¶ Sūt igit tres spēs famose.
corriza. catarrus. bzāch⁹. Corriza est qñ fluit p nares. Ca-
tarrus quando cadit ad pectus. Bzāchus quando vadit
ad fauces. 2 sunt versus.

Ad fauces bzāchus: ad nares esto corriza.

Si fluit ad pectus dicatur reuma catarrus.

¶ De corriza loquit^r Hyp. 2. Hal. 2. pñost. cōmento. 4. 9.
qz de consuetudine medicorū est vt significet per hoc no-
men corriza humiditatē albas lenes euacuatā a naribus:
sicut ex consuetudine eoz est nominare humiditatē que
descendit ex palato catarrū. Et ideo o3 qz catarrus sit de
terior: corriza: qz est causa mala descendēs ad pulmones
vel ad pectus aliūz morbi causando. 2 est signū repletio-
nis capitis. sed corriza est tantū signū mali 2 nō causa ma-
la. vt dicit Mes. Tamē alio modo loquit^r de catarro in
practica sua. dicens qz catarrus est genus ad corriza bzā-
chum 2 tussim: 2 nō est aliqua spēs egritudinis per se. Di-
citur enī catarrus a fluore. greci enīz fluore catarrus vo-
cauerunt. Corriza ab ossibus nariū nomen accepit. est. n.
cum grauedine 2 cōstipatione narium: cum tenui fluore
eius atqz grosso: cū sternutatiōib⁹ assiduīs: 2 odoratu dif-
ficili: 2 oculorū lachrymariōe. Branchus dīr a faucibus: 2
sunt fauces dicit Hal. 4. parti. affo. cōmento. 3. 4. in cōmē.
Illius. Si a febre habita tumore exīte in faucibus spaciū
an guttur. 2 est guttur causa pulmonis 2 fauces sunt vbi
guttur 2 meri cōiungunt. 2 est spaciū qd bene videt aper-
riendo os. sed guttur est magis intrane: nec tūc videt. 2 sunt
in re fauces ex parte radicis lingue: est in parte inferiori
illud spaciū. Est aut bzāchus cum voce obscura 2 sternu-
tatione assidua: 2 transglutit cum difficultate.

Causa reumatis aut est interior aut exterior. Si te-
rior est ppter humores in cerebro abundātes
sive sint calidi sive frigidi. vel ppter vapores a stomacho
vel a toto corpore ascendentes ad caput ppter malā cō-
plexionē capitis calidā nimis trahentē mām ad caput 2
nimis rarefacientē. vel ppter malas cōplexionē frigidā
cerebri cibum ppriū nō digerentē. vel debilitatē expulsi-
ue superfluitatē ppriā nō expellentē. vel ppter debili-
tatem retentive mām nō retinentē: quousqz digerat. vel
ppter nimias siccitatē somnū impediētē. vel ppter hu-
miditatē superflua ipm nimis replentē: 2 quasi ad som-
num pfunduz pducentē. Habētēs etiā cōplexionē cali-
dam cerebri sunt magis parati incurrere reuma a cā ex-
trinseca ppter raritatem pozo. sed habētēs cōplexionē frigi-
dam sunt magis parati incurrere reuma a cā intrinseca p-
pter debilitatē virtutis. ¶ Et ideo sciendū qz reumatis
modus generatiōis est talis fm Daly 2. parti. tegni. 2 cō-
mento illius. Deinceps vero signa eius que in cerebro ca-
liditatis. vbi ponit signa calidi cerebri. Sicut enī in bal-
neo ascendit vapor calidus: 2 aggregat^r in cacumine bal-
nei: 2 redit ibi cōdēfatus a frigiditate coperculi descēdēs
inferius: sic ad caput vapores ascēdūt a caliditate cere-
bri trahente ipm: vel rōne leuitatis humorū ascēdētius
tū ibi aggregant^r in ipso reple^r ex eis caput. cōdēfati ibi-
dem a frigido vel dissoluti a calido redeūt inferius 2 fre-
quenter frigidi. 2 ideo in reumate fiunt distillatiōes rau-
citas spūta 2 silia: vt Auic. ponit 5. fen. terty. cañ. c. de cor-
riza 2 catarro. vāns modū generatiōis sicut in elambico
fit distillatio de aqua rosata vel aqua distillata ex elena-
tione vaporū superius inde ibidem condensatorū 2 post

deorsum descendentiū. 2 ideo sunt in ipso vt dicit fluxus
2 cursus humorū assidui. ¶ Causa exterior reumatis aut
ē caliditas formaliter aut virtuali: hoc modo vt si foret
a sole: aut a ventris caliditate: aut ab olfactiōe musci: aut a cro-
ci: aut cepe: aut mentastri: aut lili: aut spume albe: aut si-
milis aromaticorū: quia omnia aromatica preter pauca
sunt calida: sicut dicit Hal. 5. parti. affo. cōmento. 28. libi.
Muliebria educit ex aromaticis calefcō 2c. 2 ideo ex so-
lis calore nimio necessariū est vt sequat^r capitis grauedo.
Et ideo ponit Auic. pma fen. terty libri. tracta. 2. ca. 2. 2
vocat ibi aromatica alefeniati: sicut cassialigna cost⁹ 2 za-
franū amomū. ista aromatica odorata nimis iducūt reu-
ma 2 dolores capitis vel sōda: qd idē est. Addunt etiā ca-
tarrum ppter attractionē suam: qz omnis dolor attrahit
reuma. dicit Hal. 2. Daly 3. parti. tegni. cōmē. 163. Calida
formaliter que faciūt reuma sunt lotio capitis post pran-
dium: cum quocūqz calido. comestio ceparū alioz poro-
rum: 2 balneū post prandii calidū fore: 2 medicine diti-
retice calide sumptę statiz post prandii. 2 vinū multū po-
tatum 2 ante prandii 2 post prandii statim sic continue
vsqz ad cenā. 2 etiā tarde potatū multū: 2 ceruisia noua 2
cōsimilia: 2 ventrosa 2 fumosa sicut ficus super cibū: 2 mo-
tus super cū 2 similia. ¶ Cā exterior frigida est duplex.
formalis 2 virtualis. 2c. nō sic ab odoriferis frigidis vt
cū rosā campbora 2 flor. nenusa. 2 flor. violarū 2 similia
vel a formal^r frigidis sicut a vēto frigido vel ab aere fri-
gido. ¶ Itē quādo septētrionalis vētus post hauritūz
venit: frequētē fit reuma ppter cōplexionē capitis pleni-
2 frigiditatē aeris 2 venti exprimētis caliditates capitis.
sicut a spongia expressa ex humiditate plena distillat hu-
miditas. 2 sic simil^r postqz rarificatur caput a balneo vel
exercitio 2 capite discooperto in domo celata lapidibus.
sic fit etiā a sōno diurno 2 maxime statim post repletōez.
2 ideo scribit. Aut brevis aut nullus sit somnus meridia-
nus. 2 ppter debilitatē cooperture capitis caput infrigi-
dantis. Et fit etiā ppter lotionē pedūz si aqua permittat^r
ibidē infrigidari. etiā ppter ratiōē capitis boie stāte ca-
pite discooperto. 2 ppter crapulam 2 ebrietatem. 2 ppter
defectū somni in bene 2 multū comedentib⁹. 2 ppter re-
pletionē inconfuetā. ¶ Sitr cōstipatio ventris 2 retēti-
o fortis fecis 2 ventositatis vltra debitū est maxime causa
reumatis. ¶ Sitr fit reuma post flebotomiam. qz ibi est
cursus humorū 2 rarefactio. 2 ideo flegmatici raro debēt
flebotomari: 2 maxime in pncipio reumatis. Et ideo oia
dissoluentia vapores: aut per modū dissolutionis: aut per
modū compressionis sunt causa reumatis.

Signa

calidi catarrhi sunt rubor faciei 2 oculorū 2 alii
quando citrinitas: 2 maxime in corriza est qz
descendit ex via nasi 2 acutū frequens 2 phibet odoratū
effusum ad oculū 2 cutez faciei 2 penitus ad interiora mē-
bra faciei. 2 est ibi mordicatio ei⁹ qd eycif. 2 caliditas ta-
ctus eius: 2 caput calidū tactu. 2 est ibi pūctura in via per
quā transit. Ablatio appetitus cibi ibi est. 2 sitis est ibi et
nō inuatur a febre. 2 est spūtu citrinū subrubetū 2 nausea
2 cōmotio. ¶ Et si est tēpus calidū 2 comedit calida 2 sal-
sa 2 laborauerit 2 est inuenis: 2 alia particularia pcurrūt:
tunc est magis securū. 2 pz per indicia patientis maxime.
¶ Et si causa sit frigida: tūc illud qd eycif est frigidum 2
materia alba 2 grossior qz in calida nisi per acciōē: 2 ratiōē
cōplexionis: 2 inuaf a febre que accidit ei. Et si etas deor-
dat 2 alia particularia tūc est magis certū. 2 qz inuaf a ca-
lidis 2 grauaf a frigidis. ¶ Unde hic notandū qz catar-
rus est aliquādo subtilis aliquādo grossus. p⁹ est acutus
vel aquosus. 2c. est sicut mucillago 2 mucus cōmunis in
nasō: sicut sanies in apostemate maturo. ¶ Itē sciendū
angl. g 2

q̄ coriza bz quattuor tēpora. signū p̄ncipij eius est quādo materia currit in abūdantia quasi cōtinue per nares 2 oas 2 oculos: ita q̄ lachrymatur: 2 videt̄ quasi loqui p̄ nares ppter opilationē nariū. 2 subtilis est 2 aquosa. 2 liuidus ē ipse. ¶ Signū augmenti est: qz quādo inspissat̄ mā 2 minus currit: sed magis obturat 2 grauat caput: vel qñ auge tur cursus 2 augmentat̄ moribz: 2 qñ incipit currere: tūc est p̄ncipiū. 2 qñ oia p̄dicta vltiman̄: tunc est status: 2 qñ incipit cursus minui 2 mā inspissari 2 paties alleuari: tunc est signū declinatiois vel murationis: qz digestio ē subtilis ingrossatio: 2 tunc est declinatio. ¶ Item vrina pallida in colore intēsa vel remissa subtilis in substantia vel ēt spissa liuēs sup̄: cū circulo granuloso vel cū spuma semiluncta vel dimiuta p̄ grana reuma fr̄z signat. vñ dicit̄ Egi. Granula reumatice semper sunt nuncia cause. Unde granula arguunt reuma esse in capite seu cerebro si sub circulo currit ad pectus: maxime si stent ibi 2 tarde remoueant̄: 2 maxime in regione spiritaliuz que durat per duos digitos sub circulo.

Pronostica. Reumatici raro sūt splenetici: qz reuma ē de materia subtili. 2 ideo eius humor nō patitur multū a catarro. Dicit̄ Aui. q̄ splenetica passio est a mā grossa. ¶ Item brachi 2 corize nō in valde senibz maturant̄. dicit̄ Hipp. 2^a parti. affo. 2 affo. 39. 2 in cōmento. 39. q̄ senes magis egrotāt q̄ iuuenes cū sint defectioz corpore. ¶ Item catarrus cum dolore capitis de facili curat̄: qz dolor p̄sternit virtutē. 2 caput videtur ibi debile nāliter. ¶ Item sternutatio in principio reumatis dicit̄ signū malum. 2^a p̄nost. qz significat caput plenum: 2 fit vi sintomatia. sed in declinatione est bonū signum: 2 fortis nature ad expellendū mām. ¶ Item reuma maxime fit in autūno. ppter tēporē iordinationē mō ad calozē mō ad frigus. 2 ppter fructus tunc nimis comestos frigidus 2 alios aquosos. Deinde in hyeme. postea in estate post ipm. maxime qñ fuerit septentrionalis 2 paucē pluuie fuerint: 2 autūnus haustrius 2 pluuiosus est etiā cā magna. Et in regionibz meridionalibz magis sunt catarrhi in hyeme ppter repletionē capitis. ¶ Item pleuresia fit a reumate quādo catarrus est acutus 2 calidus. 2 p̄ cōsequens fit peripleumonia. eodē modo 2 stomachi dolor 2 fluxus ventris. si distenteria sunt cum est catarrus saluus 2 acetosus. ¶ Item qui habent capita calida 2 partes inferiores frigidās 2 raro sunt sine reumate. 2 hoc est quia calidum trahit. Ecōuerso qui habent corpus calidū 2 caput frigidū: ascendunt ibi multi vapores qui in cerebro frigidō nō digerunt̄. ¶ Item catarrh⁹ plus fit a frigido q̄ a calido. 2 ideo etas frigida vt senectutis semper est cū stillicidio reumatis 2 cū sputamine: 2 cū tēpus est frigidū similiter. ¶ Item qui cōiter sunt reumatici 2 rauci cito incurrunt p̄sīm 2 tussim 2 raro euadunt. ¶ Item qui sunt raro reumatici cum stipatiōe ventris frequenter incurrunt tinnitum auriū 2 surditatē 2 ventris gurgulationē incurrunt 2 colicam 2 iliacam 2 fluxū ventris.

Cura reumatis requirit sex res. 1^a ponit studiū in vita 2 dieta patientis obseruāda. 2^a adequat materiam 2 digerit. 3^a euacuat mām 2 abscindit totāl̄ vel partē. s. diminuendo eā. 4^a res diuertit mām a parte timorosa 2 nobili ad partē cōem 2 ignobilē. 5^a res abscindit vel sistit fluxū eius. 6^a res corrigit accidētia. 2 hoc est regimen particulare. sed alia sunt de regimine cōi.

1^a Primā rem cōplent diminutio ciboz 2 potuū 2 p̄hibitiō vini omnino 2 nausee vitatio 2 rei nauseam faciētis 2 cauere ab haustro 2 bozea q̄trum possibile fuerit. qz haustro rarefacit 2 replet capita. bozeas p̄stringit 2 rep̄imit. 2 ideo Aui. fen 2^a p̄mi libri. doctrina 2^a. sūma p̄ma. c. 6°.

Estas septentrionalis vel borealis facit egritudines ex primendi: cuiusmodi est reuma p̄sis 2 morbi qui proueniunt ex cursu materierū ppter occultū calozē aut manfestū cū percutit frigiditas manifesta 2 premis. Sicut nocet ei formus 2 potus magis. etiā multitudo somni. imo qualislibet sit somnus in die 2 sit paucus in nocte 2 nō la ceat resupinus. idest inclinatus ad anteriū: sed super latus 2 capite bene eleuato cum puluinarī. 2 alleuietur cenā 2 sit leuis 2 breuius. 2 si possibile sit: sit nulla 2 omniop̄hibeatur. 2 ideo sunt versus.

Si tibi sit flegma faciens in corpore reuma.

Esuries vigiles sties: sic reumata cures. Dec tamen plus valent in causa frigida q̄ calida. ¶ Item iniungat quicquid quoniam est res magis maturans catarrū ipsum 2 reuma. Similiter p̄hibeatur a frigido 2 ventio 2 radys solis 2 lune: 2 p̄p̄ie quādo est ingressio eius per fenestram. Vitet etiā vaporosa 2 fumosa sicut allia porros 2 similia: quia caput replent. Et ideo errant illi qui stas volunt in reumate capere salfamētū qd vocatur anglice ganufile: qd fit de lacte 2 allys: qz omnia ista replēt caput. Sed aliquando possent valere p̄uocādo somnū in illo q̄ diu vigilauerit prius: 2 in causa calida 2 in complexione colerica: quia debet esse plus de lacte q̄ de allys. licet enim dare lac caput dolentibus sit malum: tamē allia lac obtemperant ratione suarū malarū cōplexionū cōtrario rum 2 m^o. Et ideo aliquādo potest valere per accidenē 2 ratione appetitus ad illud 2 confidentie in illo. tamē ille non est cibus artificialis: sed contra artem. Ideo ceruissia noua multū nec ventrosa aliqua nec viscosa valēt nec opulencia nec cōstipantia nec in stomacho natantia nec oleaginosa. sed debent dietari sicut febricitantes: quo ad cibum scilicet in parua quantitate 2 raro 2 de bonis cibis 2 leuī digestionis. et quo ad potum non sicut febricitantes. et si ipsi febricitent: quia non debet potare nec brodia sumere quantum possibile est: quia in reumate dieta seu abstinentia est sūma medicina.

2^a Secundam rem cōplent ingrossantia 2 in frigidantia in acuto 2 calido reumate. 2 subtilitātia 2 diuidentia in grosso 2 viscoso. ¶ Digerētia in cā calida debet esse frida: nō actu sed potētia cū actuali caliditate. 2 si sint actu frigida bz esse raro. 2 in tpe calido 2 in estate calida 2 in se. cū reumate 2 in stātia vigiliari: 2 tunc nō debent esse multū excellētia in frigiditate. ¶ Siat igitur talis sirupus in cā calida prohibens descensum materię ad pectus. Bz. florū violaz. ro. nenufar. añ. quar. 5. sūmitatūz papaueris lactuce epatice. ana. ℥. 5. se. papaueris albi coriandri feminis portulacē sandalozū omniū. se. citoniorū vel pomozū ouli cium. añ. 3. 5. cādū penidior. añ. 3. i. vel quar. i. ozdei lib. 5. zuccari lib. 5. fiant due vel tres lib. zuccari 2 potet mane 2 sero. valet. n. optime in reumate cū defectu somni. Et qñ timemus descensum mām ad pectus: 2 etias in febre itret balneum aque dulcis ieiunius: sed nō diu moret̄ 2 fiat embrocatio post ex ozdeo 2 violis 2 camōilla decoctis in aq̄ calida. 2 h̄ est de istis recentibus cū manu caput tangat̄ 2 quasi fomentet̄ h̄ est embrocare sed nō diu moret̄: qz cū redit ad actualē frigiditatem noceret si diu staret. Deinde effundat̄ aqua calida super caput 2 super extrema 2 tēsticulos 2 māmillas in mulieribus: tunc cito post cum pannino lineo tergan̄. Deinde fiat inunctio sup̄a caput rasus vel in temporibus cum oleo de papauere si ad sit vigilia. 2 super ventrem 2 vmblicū cum oleo violato aut camomellino. sed cum panno aspero post tergan̄ illa loca ne oleus nimis opilet: nisi sit ibi nimis magna raritas. ¶ Deinde odoret aquā ro. 2 camphoras vel pomū tale. Bz. ian. dolozum ros. semi. lactuce portulacē. añ. 3. ij. cāphore. 3. 5.

vel .i. cere modicum cū aqua ros. vel draganto ibi in-
fuso conficiat pomus vel cum carnibus citoniorum confi-
ciatur: ē optimū in reumate calido et in soda calida. Uti
aromatica calida valent in causa frigida: sed non in pnci-
pio reumatis nisi misceant quibusdam stipiciis calidis: si-
cut olibano modico vel laudano. nec debent tunc nimis
continuari. sed post euacuationē aliquale plus continua-
ri possunt. Deinde ordinētur potus medicinales istis de
pisanā ordei et electuaria cōfortata et alterata: sicut zuc-
carū ro. si venter sit laxus et diapapauer et diadragantum
frigidū. Et si sit se. addant istis triasandali cū aqua endi-
uie tria coclearia tepida iposita maxime in tempore frigi-
do. Deinde sumas cum naribus oleum vio. vel nenufat.
vel aqua ros. vel nares cū istis inungan. ¶ Deinde cibē
tur aliquale cibo medicinali vel cum ordeato vel auena
to. i. gruello de istis et de amigda et de se. papaueris albi. et
melonū mundatoz fiat lac quo vras. Et si nō est feb. cūz
lacte tunc yaccino possunt ista distēperari. tñ cōuertibile
est in malū plusq lac medicinarū. Et si venter sit mollis
addant amigda. vel flos frumenti in furno desiccatus et
fiat quasi cibus pueror. Deinde fiat subtilis inspissatio
et subtile acutū qd descendit ad guttur nō descendat ad
pfundū. imo adunatū facilius excreet. quia subtile refu-
git ictum virtutis expellens si sit multū. si sit tñ paucūz
subtile citius expellit. quia magis obediēs. ecōuerso gros-
sum: vt innuit Sal. 2.º pnot. et 3.º regiminis acutorū. quasi
in pncipio. et sunt ista que inspissant. B. draganti phily se.
citonioz. ana. 3. 5. fiat mucillago in aqua ro. vel in aqua or-
dei in qua coquat semen papaueris albi: et tūc capiat ma-
ne et sero coclear vnum vel duo de isto. et satis grossat ma-
teriam in causa calida. ¶ Si tamē mā sit frigida digera-
tur sic. B. radicum ieros lily enule campane. añ. partes. i.
isopi calamenti. añ. ʒ. ʒ. liquif. quartā. i. folioz cypressi
isopi calamenti. añ. ʒ. ʒ. i. masticie thuris. añ. 3. 5. mellis ro. lib. i. et
citonioz. añ. 3. 5. fiat siropus. et loco folioz pctorū possunt poni folia cō-
folide minoris vel folia gar. qd optimū est. et loco nucis cy-
pressi nux. musc. et plus valet. ¶ Deinde subtilis materia
calefaciendo caput cū sale et milio tozrefactis. et loco milij
ponat ozob. aut calefiat cum panis calidis: qz talia pmo
rarificant. sed si diu morent tunc subtile cōsumūt et ressi-
duum ingrossant. Deinde ingrediat balneum. sed caput
non lauatur et modicū moxetur in balneo. deinde pyciat
super extrema aqua calidas plurimā. deinde inungat pe-
des et manus et testiculos in viris: et māmillas in mulieri-
bus et vmblicū cum oleo camomille vel laurino aut de li-
lio vel masticino. ¶ Deinde distilles ex eis in nares cūz
lana ibi infusa: sed plus calefiant illa olea et ponant in au-
res. Multa ponit Ades. de istis. sed h nō laudo: qz opilā-
lancia talia auditum impediūt. Deinde inclinent sup va-
pores aque decoctionis camōille mellilori maiorane anc-
ti. deinde frons et tēpora et caput cū costo rura spica myr-
ra et pauco castoreo. vel cum oleo rosato mixtis inungan.
Deinde balneū ingrediant et ibi lauentur: quia in pncipio
reumatis ingredi balneū et statim exire et desiccare opor-
tet. Sed postea facta aliquali maturatione: tunc possunt
ingredi et lauare. deinde desiccari cū pāno lineo calido. ta-
men quia cōiter prohibent fomentationes in reumate et
balnea et lotiones capitis: ideo dico qz in pncipio reuma-
tis calidi cōpetunt balnea. et etiaz in pncipio reumatis fri-
gidis sed nō diu continuata. Sed post cōpetunt cōtinuata
et frequentata: vel non cōpetunt fomentationes et lotiōes
nisi statim anteqz infrigident terganē et desiccant. et hec
est qd cōmuniter ignorat operātes. Deinde olfaciat res
redolentes ambzā vel sicut muscū vel pomus factum de
laudano et olibano et modico musci et ābre. ¶ Uel sic. B.

storacis calamite gar. nucis musc. masticie thuris ligni alo-
es. añ. 3. 5. laudani. 3. i. cere modicū cōficiat cum oleo lau-
rino pomus optimum. addatur ambre musci. añ. 3. 5. vel
pondus quadratis. vel de olibano pōt poni pōdus. 3. ʒ. et
de nuce musc. similr. ¶ Tñ pro pauperib⁹ fiet hoc. B. lau-
dani. 3. i. olibani. 3. ʒ. floz camomille fol. lauri nucis musc.
ana. 3. ʒ. maiorane. 3. 5. cum oleo laurino conficiat pomus
cum modico cere. ¶ Deinde fiant iste forbitiones cum
colatura fursuris et melle et aqua cicerum. vel de colatu-
ra fursuris vel de ficibus siccis cūz isopo vel pulgio po-
test fieri optimum pulmentum vel gruellum vel cūz fa-
rina auene vel ordei.

¶ Tertiā rem cōplent sōmia solutio ventris cū medi-
nis lenissimis et clisterib⁹ attractiuis. ¶ Flebotomia cō-
petit in reumate in tribus casib⁹. 1.º si catarrus sit cali-
dus in corpore calido et humido in quo sit oculoꝝ ruber-
do et venarū plenitudo. 2.º casus est si catarrus declinās
sit ad oculos aut qualiscūqz sit si timeat ne fluat ad fauces
vel pulmonē aut costas vel diafragma et figatur in eis ad
collectionem. 3.º casus est si accidat catarrus cum febre.

¶ Solutionē ventris opz fieri cū mirabol. citri. in mate-
ria calida si mā sit in stomaco. Et si est in capite purgetur
cum electuario de succo ro. diaprunis oxilopatiuis. vel cū
zuccaro violato possit laxari si mā reumatica nō currat
ad stomacū. tunc enīz viole nocerent: qz molliciat sōm.

¶ Uel purget cū aqua fructuꝝ que sic fit. B. carniū iu-
ubarum sebesten. añ. 3. ʒ. succoz solatri et feniculi humi-
di. añ. ʒ. ʒ. i. castici. succari violati carniūz prunorū da-
mas. añ. 3. ʒ. succi amig. dulciū recentū. 3. ʒ. ʒ. succari lib. 5.
ordei lib. i. et fiat potus cū aqua in qua pmo coquat ordeū
et clarificetur et de mane et sero. et est optima in causa cali-
da et tēpore estatis. et qz laxat et alterat. et valet etiā in feb.
et quādoctūqz mā est calida. ¶ Si mā sit frigida fiant sup
positoria et clisteria in quibus ponat hiera pigra Sal. et fi-
ant fricationes extremitatū in ytraqz cā. ¶ Deinde pur-
getur sic. B. agarici. 3. ʒ. aloes. 3. i. 5. myrre. 3. 5. salis gēme
3. i. hieze pigre Sal. pillulaz aurearū. añ. 3. 5. fiant pillule
quibus vras sero. et iste vocant pillule de agarico capita-
les. Uel de agarico et turbit aloe zinzib. fiat pul. quo vta-
tur mane et sero. et maxime mane cū causa fuerit flegmati-
ca. ¶ Sz si fuerit melica: tūc addat salis gēme sene myr-
re añ. qz myrra ducit medicinas ad caput. Et iste medi-
ne valet in passiōe melica imania et melia. et de istis pul.
cū aq in q passule decoqnt. ¶ Itē cū pillis cochyis acutis
cū modico collogntide pnt reumata ineterata curari.

¶ Quartaz rem cōplent gargarismata et caputpurgia. frū-
cationes et ventose et similia. Gargarismata necessaria sūt
et phibent interdus. Fumamenta eoz inueniunt in trib⁹
casibus cōpetere. pms casus est si ad catarrū calidū et
acutum cū rebus ingrossantib⁹ et coadunantib⁹ ipsum. et
phibeat descensus eius ad pndū: et fiat facilius ad ex-
pellendū et excreandū: qz ppter subtilitates et acuitatem
aggregari nō poterat. 2.º casus est ad catarrū cuius ma-
teria est multe viscositatis et spissitudinis. et querim⁹ sub-
tilitates ipsius et digestionē vt facilius expellat. 3.º casus
est quando timemus mām figi in faucib⁹ et querimus ab-
sterfionē et mundificationē. ¶ Similiter in quoz casib⁹
suspectū est appropinare gargarismata. pms est timor et
suspectio catarrū ad pectus et pulmonē fluere cōsueti. 2.º
casus est si catarrus est de genere acutoz subtilius et mor-
dicantium. 3.º casus est in pfocationib⁹ que fiunt subito.

4.º est si catarrus est vehemens et multus. In his casib⁹
gargarismata agitant materias et eas cōmouent. et eas ad
vias pectoris et pulmonis et sanctum multiplicāt. ¶ Item
sciendum qz gargarismata pnt verus quatuor vel quinqz

angl. 8 3

modis sunt. aut quia ad partem nobile per ignobile purgant. aut sistant qđ fluit. aut alterat qđ fluit. aut fringunt qđ fluit. aut faciunt duas intentiones vel tres ex his que diximus. Exemplū pmi est administratio diacodis. pōr pōni diapapauer acuitū cuz coziandor. Exemplū secūdi est administratio grani salis 2 incisiuozū. sed sal oīs radi 2 in ore teneri diu potest. vel caro falsa ibi tenta id faciat. Exēplum tertij est administratio campbore in causa calida 2 myrre in cā frigida vel olibani. Exemplū quarti est intentio in aggregatioē pđicatoris. qz fringere qđ fluit 2 filtrere fluxū est quasi idem. 2 nō est distinctio inter illa. ¶ Sargarissima que debent fieri sunt illa que dicta sunt caple de lepa de masticē itaphragia pietro se. sinapi 2 silia. 2 sunt masticatioes de eisdem: sed non in pncipio reumatis. sed tunc de olibano 2 rof. valent. 2 de talibus itipicis caputpuria sunt sicut dictū est. c. de lepa. sternutatoria facilia 2 similia. Sed sternutatio in pncipio reumatis est mala. sed post cozporie mudificationē 2 catarrhi maturacionem est inuamentū sublimis. Extrematū fricationes 2 ventose multū valent 2 conferūt ad diuersionē a parte timorosa ad partē cōm. Si fiat fluxus ad partes inferiores fricent extremates superiores. Si ad superiores sicut ad oculos 2 aures: fricent partes inferiores vt pedes 2 tibie. Similiter exercitia partū inferiorū 2 motus eaz valent ad h. Sed ex maxime diuerstibz est vt caput radatur in parte cōmisure coronalis. i. in cōmisura anteriori: fieri ibi cuz cepe 2 aceto aut squilla emplastrū aut cū panno aspero. deinde ponat super ipsum medicamen rubefaciens 2 vesicans vsqz dū fiat vesicatio de vrticia vel cicadis vel cum cantaridibus vel cum laudano vel sepo arietino. deinde aperiant vesice 2 ponat qđ fluere faciat sicut folium rubi vel caulū vel crassule maioris vel sapmarie vel yngule caballine. deinde iteret quousqz appeat sanitas. De si h nō contulerit cauterizet cum auro cadenti vel cum sale adusto vel cum galla ignita 2 dimittat tpe extenso. 2 sit locus cauterizat 2 cauteris vbi terminat maior digiti postqz radice man in extremo nariū ioposuerit. ¶ Quinta rez cōplent abscindētia 2 sistētia catarrhi fluxū. sed talia nō sunt nec in pncipio nec in medio: sed post maturacionē 2 cozporie mudificationē 2 sedationē agitationis 2 rescindit residuū fluxus ipsius. Et tū in pncipio ops aliqñ talia facere in tribz casibz. sicut quādo times qđ me repat in pfundo. aut in partes nobiles. aut nobilis 2 necessarii operationū destructio fiat ilico. sicut est catarrhus pfocatiū subitō: ps in inquātiā nō vera: tūc regimen diuersū est nobilis 2 securus qđ abscissio. qz regimē diuertēs mām 2 fluxus: l3 dilatat mām 2 quodāmodo rarificet multiplicando ad partē cōm nō timorosam. Sed abscisio vel strictio fluxus est dubia: qz aliquādo postqz disrupit fluxus est timorosior qđ pus. ¶ Sedationē igit fluxus faciētia alia sunt gargarismata. alia fufumigatioes. alia funt que retinent in ore. alia que odoratur. alia que deglutunt. alia que lambunt 2c. ¶ Sargarismata ad catarrū in cā calida capieda sunt de ro. cuz modico cāpore. aut de aqua lentū 2 rof. 2 balaustiarū. aut de aq ro. 2 coziadri. aut de aq corticū 2 se. papaueris 2 rof. ¶ Ad catarrū frigidū gargarisma fiat cū vino decoctionis myrre aut olibani aut masticie aut vernici qđ vocat sandaraca penultima pducta. qz ipsa beuatiā vī cor repta: tunc est idē qđ auripigmentū. vnde versus. Est sandaraca vernix medicōz nō tinctozum. Sandaraca. f. auripigmentū ru. vel citrinū. qz color citrinus aliqūdo vocat ru. apud grecos. dicit Daly fm Hal. 3. pnoit. 2 2. Ex fufumigationibus ad catarrū calidū est fumen lini infusum in aceto aut ex fursure 2 aceto. 2 sup

fusio aceti super laterē calidū ē sandarāca cū aceto est in
uamenti sublimis. vnde de ipsa sunt duo versus.
Si cum lacte simul sandaraca conficiatur.
Sic pinguedinem placat: q̄ pinguedo macerā.
¶ Similiter valet vapor cāphore cū sulfure vel furā
aceto cum ozeo fracto cū aceto aut ex: cāphora sola pos
ita super vase vitreo posito super carbonē: scilicet q̄ vapor ei
nō vadat ad pectus. 7 ideo teneat os clausum. Sabe quo
q̄ 7 ozeū infuso in aceto cōferunt. 7 filit sit de panno lini
infuso in aceto. ¶ Ad frigidū vero reuma suffumigia cō
ferentia sunt ex olibano posito super carbonē renedo os
clausum ne fumus intret ibi. sed solū intret per nares. 7
est meū. ¶ Item de rozace calidū salis ligno aloes posito
super carbonē fit optima suffumigatio cōiunctum vel o
nissim. ¶ Item nigella tozefracta trita 7 ligata in panno li
neo est optima si trahatur ei^o odoz per nases aut suffumi
gatio facta cum ea. Similiter de costo fiat optima suffu
migatio. etiā de se. lini. ¶ Item pulpur suffumigatū strin
git corizām. ¶ Item de impostis intra nases valet magis
daleon ex aliptis muscatis formatis fm longū contra ca
tarrū 7 corizām. similiter de laudano solo in causa frigi
da. ¶ Saccellatiōes in cā frigida de baccis lauri capiti ap
posite optime curant catarrū frigidū. eodē mō de nigella
tozefracta. ¶ Sed in causa cala fiat saccellario de ros
7 refectis modicū cū verbera. ¶ Ex his que in ore retine
tur ad sistendū catarrū calidū sunt coziandru masticatū
7 ibidē retentū. 7 aliquid modicū camphore retine ibi: 7
multū vals. ¶ Ad frigidū vero cōfert olibanū 7 myrrba
retenta in ore abscondit fluxū. 7 iaz verificatū est 7 exper
tus q̄ spica nardi retenta inter dētes vel in ore per noctē
aut die 7 noctes est inueniunt subtiliter 7 sedat catarrum.
¶ Deinde fiant pillule nunciis musca. quas facio cōiter in
vyracq̄ cā. ponant in ore 7 teneat sub lingua quādo vadit
dormitū vel ante si velit. que. R. se. posulace fe. papau
ris albi se. lactuce cādū penidioz nunciis musci. an. 3. i. oliba
ni masticie liquif. ana. 3. i. rozacie calimare. an. 3. i. dra
ganti infusi in aq̄ ros. in tpe calido 7 in cā calida. ¶ In ora
betonice vel rure vel feniculi in cā frigida 7 in tpe frigi
dū 3. i. fiat mucillago. 7 tunc fiat pillule ad modū prius q̄
si patiens sit viues pōt poni in muscis ad pōdus triū grano
rum vel q̄tuor in cā frigida. Et valet optime contra distilla
tionē reumaticā ad pect^o si due vel tres ponant sub lingua
frequenter: in tussī 7 ptiſi ex reumate optime sūt in vira
q̄ cā. ¶ Ex odorib⁹ ad calidū reuma sūt poma vel troſ.
R. sandaloz al. 7 ru. 7 citrinop. an. 3. i. ros. 5. y. boli arme
ni. 3. i. y. terant subtiliter 7 agitent ex aq̄ aqua ros. per aliquos
dies. deinde misceat cum eis cāphore. 3. i. vel. 3. 5. 7 fiant
sicut poma parua ex mucillagine fenugreci gūmi arabici
vel seminis citioz vel pili 7 aqua ros. 7 odorantur 7
ponant ad consuendū in vase vitreo ne virtus eaz tol
latur 7 liniat cū aqua ros. sepe mixtionē cāphore 7 sanda
rozis muscarellinoz. 7 valet in reumate calido 7 in febze
adurente 7 sincopali 7 pestilentiali. ¶ Ad frigidū vero fiant
poma distilla prius vel talia. R. rozacie calimare ligni
aloes costi spica. an. 3. 5. gallie musci. 3. i. ambe musci. an. 3.
duo quadrāris vel oboli. laudani. 3. i. fiant poma 7 odoze
tur. confortant eniz cor 7 cerebrum. vel cum mucillagine
draganti possunt cōmisceri. ¶ Res que habūnt fumi sū
pne de papauere. R. papaueris albi 7 nigri. an. quart. i. ca
pill. 7e. 3. 5. liquif. 3. i. in iube filicis. an. quar. 5. vel aliter
filioz accipiat fe. lactuce se. malue. an. 3. 5. se. citioz. an. 3. 5.
y. coquant in lib. iij. aque vsq̄ ad medietatē. 7 cū 3. i. zucca
ros 7 cum penidū. ana. 3. iij. coquant. 7 valet ad tussim
siccam 7 ptiſim 7 catarrū 7 puocat fomnū. 7 ista valet in
causa calida. similiter aqua coziandri. ¶ Sed in cā frigida

deglutita valent in nocte tria grana olivani vel myrre et
sunt catarrus vel accepta in uno sorbili. ¶ Item pillu-
le possunt fieri de olivano ad pondus. 3. y. opy iusquamini.
ana. 3. i. myrre. 3. i. succi liquiri. croci. an. 3. i. y. fiant pillule
cum succo amigdalorum et modico draganti capiatur ad
pondus. 3. i. vel. y. in fero. et sunt optime in omni reumate
in corpore forti.

¶ Sextam et vltimam rem complent correctio particula-
rum accidentium quorum catarrus est causa: sicut correctio
egritudinum oculorum narium aurium vultu pectoris gule
splenis et aliarum partium quas catarrus offendit. de quibus
patebit inferius deo dante.

¶ De pthifi.

Capitulum.

IX.

Pthifi est empiima. i. sputo saniei et
emopticoa passio. i. sputo sangui-
nis et asmate et difficultate anhelitus et raucedi-
ne est dicendum. et primo de pthifi. ¶ Pthifi est mor-
bus pulmonis tussim comouens et ethica cau-
sa. et ideo dicitur pthifi quasi a pthi qd est retentio: quia
morbus in corpore diu tenens et consumptione inducens vel
causans: vel dicitur pthifi a tussi: quia ipsa causa est ab ipsa tussi
et conuerso vt videbitur. ¶ Quod diffinitio. ¶ Pthifi est vlcera-
tio pulmonis et consumptio totius corporis: sicut dicitur Sal.
¶ 1. parti. affo. comento. 10. pthifi maxime fit et atib: et post
illud comento. 12. dicitur qd pthifi intelligit Dypp. vlcera-
tionem pulmonis. sed 3. parti. affo. dicitur comento illius. Au-
tumnus pthificus malus. per hoc pthificus intelligit de vlcere
tubus pulmonis laborantis. ¶ Tunc de omni consumptione cor-
poris potest intelligi. vt dicitur Sal. 4. parti. affo. comento il-
lius. ¶ Pthificus non metuentes ad superiores farmacias. di-
citur qd pthifi sunt qui iam sunt vel qui sunt dispositi ad hoc
citius. vt dicitur 5. parti. affo. comento. 10. Quod crura sunt
longa et longum collum habet et pectus tenue et sunt quasi
alari. sed qui sunt isti: sunt illi de quibus loquitur Sal. 7. parti.
affo. comento illius. ¶ In saniei sputo pthifi et fluxus. vbi di-
citur Sal. consumptione totius corporis que est cum leni feb.
propter vulnera et vlcera totius pulmonis. et hec vera dispo-
sicio pthifi. et illa febris leuis et lenta est ipsa ethica de qua
loquitur Dyppo. et Sal. 2. parti. affo. comento illius. Et signis
eius qd putribilia sunt. Et dicitur aliqui qd pthifi est vlcus
pulmonis cum consumptione totius corporis. et inde rece-
dit: quod omnis pthificus est ethicus: sed non eodem modo. vt dixi
in primo libro aliquando. quod quando accidit vlceraatio pulmonis:
tunc pulmo non potest libere euertare cor: quod cum dilatata attra-
hendo aerem: vultus augeat. et tunc retrahit sanie a suffi-
cienti attractione et dilatatione. et tunc sumi augmentati
et non sufficienter euertati incedunt per totum corpus in flammam
et deficcant et consumunt et ethica causant. Sed non semper
quando est consumptio est vlceraatio pulmonis. et ideo
non omnis ethicus est pthificus.

Cause pthifi est multiplex. i. catarrus mordacitatis:
aut corrosiuis: aut putrefactiuis: aut fluxus sa-
niei ad pulmones: quia sanies est corrosiua. vt dicitur 2.
prophetia. in comento illius. Oportet igitur te esse attentum in
his que putruerint. Et ideo empirici. i. sanies habentes in spa-
cio medio pectoris et pulmonis frequenter sunt pthifici. ma-
xime si non purgetur sanies in. 4. o. diebus a tempore ruptu-
re apostematis pectoris vel pulmonis pleuretis et perpleu-
monie cum leuitate et facilitate conuertit dispositio in ea ad
pthifi. et ideo pleuretis et perpleumonia a quibus venit sa-
nies sunt causa pthifi et etiam sputum sanguinis. qd 7. parti. affo.
sputum sanguinis in sputum saniei conuertit. 6. parti. affo.
comento. 20. Sed in sputo saniei est pthifi. et ideo causa ap-
prensens venam aut sciendens aut rupens ea est causa sputi saniei.
et ita per pthifi pthifi: sicut sit ex infestis vt saltus et clamor et

leuatatio oneris granum et luctatio et lapidis granis proie-
ctio. sicut sit infestica vel ebullitio sanguinis et colere et eo-
rum acuitas vel abundantia sanguinis. et ideo distillatio
materie vel cursus eius ad pulmonem est causa pthifi: sicut di-
stille sanguis vel colera acuta corrosiua sicut flamma sal-
sa. vel magna adusta pungens et mordicax et corrosiua: et ita
vulnera non virescunt sepe veniendo. sicut gutta cauat lapi-
dem non visced sepe cadendo. Et durum lapidem gutta sepe
cadendo cauat ratione stillicidii. et ita ista est causa et frequen-
ter eueniens. ¶ Item causa pthifi propter retentionem men-
struorum et emorroydas propter humorem corruptum vel vapo-
rem ascendente ad pulmonem. et ideo dicitur Dypp. 6. parti.
affo. affo. 12. Emorroydas sanant antiquas si non vna reli-
cta fuerit periculum est fieri idropes et pthifi aut maniam.

¶ Item aperta oris et gula sicut squinatia et similia cum ru-
punt et materia vadit ad pectus et non mundificat causant
pthifi. ¶ Item cause sunt exteriores multe sicut calidi-
tas nimia nimis rarificans et sputum sanguinis puocans: et
cibaria acuta calida vaporosa sicut porri cepe allia pipe-
rata. et cibi adusti vt asata frigida salsa et pisa et ventosa oia.
et oia sicca prouocantia tussim: quia tussis magna et longa
causat pthifi: et pthificus quilibet tussit. Similiter frigiditas
nimia rumpit venas stringendo. et caliditas et percussio
in pectore vel in spina in loco opposito pectori. Similiter
aer ventosus et longa mora in cauernis et mineris et iuxta
fornaces vbi funduntur metalla. et maxime operari cum ar-
gento viuo vel sublimare ipsos et arsenicum et similia que
stringunt et ledunt pectus et pulmonem. et studium nimium
in loco frigido: et recipere in pedibus frigus: et cum pedibus
frigidis ire dormire: et cena multa cum paucis formis: et
discopertura capitis: et solariis fractis in tempore frigi-
do et humido. Coitus super repletionem: et etiam in ieiunio. et
si in paratis sicut cum tibys longis et longo collo et gracili-
li. et cum tibys tortis vt dixi prius. Etiam aer siccus sicut sit
calidus sicut frigidus est causa pthifi. vt ponit Dypp. 3. parti.
affo. affo. 17. In siccis vero temporibus consumptiones pthifi
obtrahuntur. et post cito in affo. 20. dicitur qd egrotantes oia
in oibus horis fiunt. quod in vnoquoque tempore confirmatum
est sibi sibi. et dicitur ibi Sal. hoc idem. ¶ Cuius contrarius
dicitur Sal. comento. 17. qd aer siccus ad caliditate frigiditatem
se habet naturaliter oibus morbis propter sola pthifi
paratus est ad generandum. igitur non est aptus ad ge-
nerandum pthifi. ¶ Solutio. dico qd pthifi accipit tripli-
citer. coiter. propter. et magis propter. Coiter propter quod sum-
ptione corporis notabili vndeque pueniat illa extenua-
tio vel consumptio. et sic ipsa siccum facit ad generationem
pthifi. et aer siccus similiter facit ad generationem: sicut ponit
Alic. primo casu. fen. 2. c. de causis deficcantibus: et sicut coit
et exercitium superfluum: et quocumque talia deficcantia. Pro-
pter est pthifi vlceraatio pulmonis sicut sit ex ruptura vene
in ipso facta sicut ex casu et percussione sicut a quocumque alio:
ratione cuius plus incipit nocuentum nature non eueniantis
cor bene sicut deberet: et tunc sequitur pthifi illam emoptoi-
cam passionem. i. sputum sanguinis a pectore ratione rupture.
et sic tempus siccum facit ad generationem pthifi. ¶ Pro-
pterissime accipit pthifi pro vlceraatione pulmonis facta sa-
nie ibi collecta propter apostema in pectore vel pulmone: et
sic accipiendo dico qd in pthifi tria sunt scilicet ipsa deficcatio
corporis et vlceraatio pulmonis ac saniei adunatio vel col-
lectio. quantum ad primum duo tempus siccum facit ad generatio-
nem pthifi. quantum ad tertium non. imo sic magis iuuat ipsas
curando. quod habet sanies magis multiplicat tempore humi-
do quam siccum. et facit ad curam et consumit humiditatem. An-
de vulnera non curantur nisi prius mundificentur et defice-
centur. vt dicitur 6. affo. comento 6. et quia pthifi plus pec-
angl. 5 4

cat in sanies collectione q̄ in alijs duobus. ideo tēpus sic
cum plus iuuat p̄sticos q̄ noceat: prop̄issime loquendo
de p̄stis. Tamen Auicē. p̄mo cā. fen. 2^a. sūma prima. do-
ctrina 2^a. capiti. 14. de his que p̄ueniunt ex motu ani-
mali dicit q̄ p̄stis nature ē resolutio que fit leuiter et pau-
latim et non subito sed paulatim. sed suffocatio nature et
eius extinctio vel exhalatio fit subito. et est ista p̄stis pri-
ma idēz q̄ ethica senectutis et inducit mortem per maio-
rationem. alia per extinctionem. nec est illa de qua loqui-
mur hic. ¶ Item Auicē. 3^a cā. fen. 10. tractatu. 4°. capiti.
de vlcēribus pectoris et pulmonis. et ex eis est p̄stis. dicit
q̄ B nomen p̄stis aliquando cōsequitur alteri egritudi-
ni q̄ vlcērationi pulmonis. sicut quādo pulmo recipit hu-
morem grossum viscosum. et ex catarro qui effunditur ad
ipsum semper et constringunt meatus eius: quia patiētes
cadunt in constrictionem anhelitus et tussim frequenter
sine febre: q̄ perducit ad debilitatē virtutis et corruptio-
nem corum: et sunt asmatici vel cursu eorum procedētes.
et tunc talem tussim non facit aer siccus: sed curat magis
desiccando illos humores grossos. ¶ Per hoc ad argu-
menta dico q̄ in omni tempore possunt egritudines oēs
fieri p̄pter malitiam regiminis. tamen quātus est de na-
turali inductione per naturam temporis hoc non est ve-
rum. et ideo si tempus sit yniforme quātum est de natura
temporis omnes egrotant eodē modo morbo laborātes.
¶ Ad primū dico q̄ omni tempore fit p̄stis quantum
ad consumptionē corporis. tamen quantus ad sanies col-
lectionem nō nisi per accidens pro quāto facit vlcēratio-
nem ad quā sequitur fluxus sanguinis qui diu remanens
conuertit in saniem. Tamen autūnus est p̄sticia malus
ratione consumptionis aliquantulum. sed plus ratiōe mor-
dicationis et inequalitatis in qualitatibus actiuis: quia in
passiuis est vt cōmuniter siccus. ¶ Itē etas iuuat ad ge-
nerationem p̄stis. quia p̄stis fit maxime etatibus a 16^a
āno vsq̄ ad 35^m. dicit Hippo. 5^a partic. affo. affo. 10. Simi-
liter affo. 30. dicit q̄ iuuenibus accidunt sanguinis sputa
p̄stis febres acute. Sed fluxus sanguinis et p̄stis nō sunt
p̄prie huic etati: sed accidentaliter contingunt eis p̄pter
tēneritates carnis nō ex virtutis defectionibus. vnde
succedit fluxus sanguinis p̄pter percussionē vel saltus et
casum. aut p̄pter nimias frigiditatem vel nimias voces.
vel iacere super terrā sine culcitra vel lectisternijs. vnde
comestione nimia. et tunc de fluxu sanguinis in p̄stis nō
naturaliter et non per se et p̄mo fit: sed ex cōsequenti. et per
se magis fit in estate in qua multiplicatur reuma descen-
dens ad pectus et pulmonē si non expuatur. vel si pectus
sit nimis strictū. ¶ Item tempus autūni sicut autūnus.
dicit Auicē. detegit et manifestat p̄sticos.

Signa sunt. febris ethica īseparabilis et lenta frequē-
ter contingit eis. et habent sputum saniosum et
flegmaticum. et sputum saniosum quādo submergitur in
aqua petit fundum. flegmaticū vero supernat. et sanio-
sum p̄iectus super carbones viuos fetet. flegmaticum
vero nō. ¶ Item sanies semper inducit maciem. flegma
viscosum non taliter. ¶ Tamen hic est notandum q̄ sa-
nies arguit empiricum frequēter et non p̄sticos. et ideo op̄z
videre pulsum. et si non significat febrem non videt fieri
ex vlcere pulmonis. si igitur est ordinatus et tardus nō est
ibi p̄stis nec ethica. Et ideo Gal. 5^a particula affo. 15. com-
mento. xi. Quicunq̄ squinantiaz effugiunt ad pulmonē
eis conuertitur et in septem diebus moriuntur. Si vero
bos effugerint empiri fiunt sicut dicit. et cognoscitur ad
pulmonem migrasse. ¶ Notandū de ratione pulsus. naz
si durus et inordinatus est inequalis ad p̄ncipale mēbrum
translatam significat materiam. Adollis autē et equalis

et ordinatus cum bona respiracione certam diuisiones si-
gnificat. et ideo quādo materia est in pulmone semp̄ ostē-
ditur per pulsum et flabellum cordis: quia mutuo se ostē-
dunt: quia ledunt. ¶ Aliud signum p̄stis tussis cōtinua
quasi q̄ natura incipit expellere saniem et nocentius: et
nō potest nisi cum tussi. quia sicut stomachus purgatur su-
perius per vomitus: ita pulmo per tussim. et tussim plus
mane q̄ post primū somnū. et in tempore humido plus.
¶ Item grauantur magis post cibum q̄ ante p̄pter fu-
mos plures eleuatos. et habent debilem appetitum pro-
pter saniem distillantem aliquādo ad stomachum. et habet
grauedinem pectoris p̄pter saniem ibi collectam. et pro-
pter vlcērationem. habent rubedinem in pomis maxil-
larum post cibum maxime et post fortem tussim. habent
etiā calorem in volis manū et plantis pedum cito post
prandiu: vt etiā dixi in p̄mo lib. de ethica. habent cōstri-
ctiones anhelitus et malitias: maxime si moueant. p̄pter
motum laboriosum pulmonis. tunc similiter corpus est
extenuatum arefactum. musculi cōsumuntur. et apparet
quasi pulsus in volis manū. et capilli cadunt. p̄pter con-
sumptionem. vngues incuruantur et extremitates gibbo-
santur: sicut corrigia exposita igni. quia ibi est quasi spā-
mus de inanitione. ¶ Itē aliquando puenit p̄stis pro-
pter vlcera in velaminibus pectoris: aut p̄pter vlcus tra-
chee artarie seu cannaliū pulmonis: sed illa est p̄stis im-
proprie dicta. ¶ Si autē veniat p̄pter vlcus pulmonis:
tunc est p̄stis vera et sunt signa distinctiua. quoniam quā-
do venit a canalibus est dolor in medio colli et fetor oris:
et ita est cōmuniter in p̄sticia cōfirmati. ¶ Et si fuerit vl-
cus in substantia partis annulose nō curatur: et quādo est
inter duos anulose post: et ita in perforatione gula. sed si sit
in reliquis partibus corporis possunt curari: q̄ vne sunt
stricte et parue: et q̄ sūt ibi partes magis carnosae. ¶ Vbi
tamen minera sit scitur si filus intingat in aqua sangui-
nis draco. vel in sanguine muris et circūcingatur pectus:
vbi citius desiccabitur ibi est minera. et vbi dolor ibi nar-
rat egritudinem. ¶ Si tamen vlcus sit in pulmone sunt
signa multa. quia ledunt a quocūq̄ aere excedente siue
in calido siue in frigido. et tussis est magis molesta et non
possunt iacere in aliquo laterum. et est dolor in spatula si-
nistra et māmilla sinistra. ¶ Dic tamen notandum q̄ est
differentia inter vlcus pulmonis et vlcus eius. quia vlcus
nūc est solutio continuitatis cum deperditione substantie
vel sine sanie. sed tunc est vlcus quādo est deperditio et so-
lūmodo euz sanie. ¶ Et q̄ vlcus precedit aliquādo vlcus
eius: quia in sputo sanguinis fit sputum saniei. f. quādo san-
guis est pessimus. dicit 7^a affo. cōmento. 15. Itē sciendum
q̄ sputum sanguinis aliquādo venit a vulnere pectoris:
aliquādo a vulnere pulmonis: aliquādo de partibus
oris: aliquādo de cāna pulmonis et de consimilibus. Si
de pulmone tunc est spumofus. vt dicitur gnta particula
affo. 15. affo. 15. 14^a. vbi sic dicit. Quicunq̄ sanguinem
spumofum expuunt: bis ex pulmoneeductio fit. et hoc est
quādo sanguis exit cum tussi. si non est clarus nec boni
odoris: tunc vlcus pulmonis arguit. quia si fit de vena
pulmonis rupta. tunc cum tussi exit et multus est et boni
odoris. et non oportet q̄ sit spumofus. et ideo septima par-
ticula affo. 15. cōmento. 31. dicit Galic. de pulmone nō exit
sanguis spumofus: nisi cum ipso pars substantie pulmonis
exierit: q̄ maxime est intelligendus. s. quādo debet
exire per anum: quia aliquādo in longa via consumit spu-
ma nisi pars substantialis vel rara: cuiusmodi est pulmo
et partes eius exeat per locum illū. Et isto modo loquit
in affo. illo. s. de egestione vt patet. Similiter 2^a p̄notific.
cōmento. 49^a. dicit Galic. q̄ sanguis euacuatur a pul-

monē non est grossus in sua substantia nec multus. et ideo sanguis veniens a pulmone est spumofus: et minus si de vena veniat q̄ si de substantia eius. et est maior et cum minori tussis. cum venit de vena et est magis ru. Et discernuntur ista duo a sanguine veniente a pectore: q̄ de pectore venit cum magna tussis. et tamen illud est fallibile: sed de pulmone venit sine dolore: sed de pectore cum dolore. Item sanguis veniens de pectore est nigrior et minus calidus et grossior: sed sanguis qui venit de pulmone est albius clarior et calidior et minus coagulatus et spumofus. Item de ore veniens exit cum simplici sputo: q̄ venit de gingivis mollificatis vel palato. Et si veniat de naribus vel de capite per palatum: tunc non est spumofus et est appetio reum rubearum coram oculis: et gravitas temporum et dolor capitis. Sed de gutture exiens exit cum rascatione et cum aliqua levi tussis. unde rascatio attrahit a gingivis et a palato: sed fortius a gutture: fortissime attrahit a cana pulmone. Et si cum vomitu veniat sanguis venit de stomaco vel de epate vel splene. et discernitur ex dolore loci. Item cum tussis modica venit materia a partibus proximis. et si cum magna venit a partibus remotis. Sed si sanguis sit virulentus et saniosus tunc est a corrosione: et quia catarrus aquosus precessit. Et si est ex apertione a principio est parvus: post multum et minuitur color secundum multitudinem et paritatem sui exitus. Item a parte yrine est signum pritis. si ipso sit citrina in colore: in substantia pinguis. et oleagina cum spuma diuersa grauis tunc pritis significat.

Prognostica. Prognosticatio est q̄ pritis antiqua et confirmata incurabilis est. tamen in principio potest curari sicut narrat Aui. 3. can. fen. io. de muliere pritis: cui fuerant omnia funeralia parata: tamen euasit cum uccaro ros. vt dicit. Sed antiquata non curatur maxime quando vlcus est in pulmone et saniosus et corrosiuum profundum. cuius causa est: quia vulnera non curantur nisi desiccantur. et quia vlcus pulmonis non potest desiccari nec mundificari nisi cum tussis: pulmo dilatatur et vlcus augetur. ideo morbus augetur. et quanto magis augebitur tanto minus curabitur. etiam cum illud continue fiat: impossibile est q̄ curetur. Item si tussiat pulmo plus leditur dilatando vlcus. si non tussiat sanguis detinetur et moriuntur suffocati. et ideo dicit Hippo. 7. par. ricala affo. q̄ vbi sanies detinetur in pritis moriuntur. Item pulmo est in continuo motu. et ideo vlcus augetur et vlcus profundum est fistulatum. et quia corrosiuum vene magne et artarie consumuntur et pars substantie pulmonis. et cum sint ibi membra spermatica non restantur. Et Aui. fen. 20. terti. can. arguit q̄ nulla medicamina sunt couenientia eis: quia si sunt calida augebunt febrem et ibicam que concomitatur semper. Si sint frigida virtualiter non penetrabunt. et quia frigidum vlcibus mordax et parti cula affo. Si sunt sicca desiccabunt corpus et consumunt: et tamen sunt consumpti. Si sunt humida opilabunt et putrefacient. et cum vulnera debeant excicari. et sicca faciunt tussim. Item quia locus est in profundo et virtus medicaminis non attingit ad locum. posito q̄ sic multum deperdit de virtute eorum in via: quia transeunt per stomachum et epas et per venas iuxta cornu q̄ aliquando lambendo si sumatur aliquid distillat ad pulmonem et iuuat: q̄ si alio modo perueniret puocaret tussim: vt patet de mica panis in trante guttur. vel de potu multo subito transglutito de quo per viam aeris aliquid intrat. Item Hippo. p. nosticatur 5. particula affo. sic. v3. q̄ pritis molestatur si sputum quicquid expunt graue fetet super carbonem defusum et capilli defluunt a capite est mortale. Item pritis habito diaria superueniente mortale. Item quā

do a pulmone venit sanies: tunc est odor grauis sicut carniū aslararū. Item quādo sanies descendit ad pfin dūz aque: tunc est priscus et incurabilis. et si misceat flegmati vel saluē opz cū ligno separare. et si stet in medio aq̄ tunc separat pritis ad cōfirmationē. Item si pustula appareat super spatulas prisci moritur infra. 52. dies. Item pritis est magis curabilis in pueris et senibus et pinguibz et carnosīs et modicum laborantibus. Item signa mortis vicine sunt castus appetit. retentio saluē vel sputi. fluxus ventris: inflatio tibiārum et pedum. casus capillorū: incuruatio vnguiū: et difficultas anhelitus. tussis somnū phibens et digestionē impediens. difficultas transglutinis cibi: consumptio musculorū. Item anhelitus fetidus in priti. omnia sunt mortalia. Item sputum rotundum pronosticatur priti. Item sputum nigrum viride vel liuidum mortale est in eis. Et est simile de egestionē nigra et yrina nigra et sputo nigro: quia talia in principio sunt mala: sed post signa digestionis aliquādo sunt bona. S3 sputum nigrum est semper malum. vel est ab adustione vel a mortificatione: tunc liuidum precedit. Et si est ab adustione: tunc precedit cstrinum. Aliquando est a melancolia: tunc precedit morbus longum: est a principio nigrū. et quia virtus debilitatur significatur q̄ non potest ad finem bonum peruenire: vt cōmuniter.

Cura huius morbi est duplex. vera et blandiēs. Cura vera est ante confirmationē. et est ante vlcera tionem saniosa de parte pulmonis couersa in saniem: et in principio vlcationis anteq̄ sit sanies manifestata multa. et ante eius fetore et descensum ad profundū aque. Suntq̄ multa facienda in cura. 1. 3. oportet phibere catarrus et reumā. 2. oportet mundificare corpus. 3. oportet diuertere et trahere materiam ad aliam partē. 4. oportet confortare pectus et caput ne materiā recipiant: et ne plus multiplicetur. 5. oportet mundificare vlcus et desiccare ipsum et expellere materiam ab eo. 6. oportet consolidare. 7. phibere tussim et curare et cum lenitiuis pectoris et cum potibus et electuariis et vnguentis et stupbis. 8. opz somnū puocare. 9. opz appetitum confortare et reducere. 10. opz sputum sanguineū stringere. 11. malitiam anhelitus et asma: et rancedinem si qua sit auferre. 12. oportet dietam ordinare quo ad omnes sex res non naturales. 13. oportet putridam febrem vel etibicā iunctam curare. Circa primum fiant ista que dicta sunt pus. c. de reumate. s. c. immediate precedente. et ideo opz frequēter ad illud capitulum recurrere. R. spice nardi seminis papaueris albi nucis musca. olibani. añ. 3. i. tyriace bone. 5. 5. croci modicum. fiant pillule et teneantur sub lingua: quas ponit Nicolaus in antidotario suo sunt optime. Circa 2. sciendū q̄ flobotomia valet in vlcere pulmonis dum in principio existit. i. dum adhuc patiens nihil saniei expellit per os: q̄ postq̄ tempus eorū plonatur minime debet minui. Flobotomia etiā fiat rōne accidentis solus et diuersionis materie in eis. Et est cura per accidēs per eūonem et inanitionem curare cum eūatinis: sic Aui. curat vomitū per vōitū. 3. can. fen. 13. et illa est cura Auer. in scōa parte cantie. Aui. Debet igit flobotomia fieri in principio si sanguis vñatur aut si corpus est plectorici. et B in parua quantitate. et hoc maxime si corpus est forte et carnosum: et alia particularia concurrant. De eūatione est sciendū q̄ minoratiua valet cum medicina lenitiua vel lubrica et in frigidatiua sicut cum cassiā. et ad leniendū cum violis et prunis et mucillagine psilly. ad lubricandū et in frigidandū et mollificandū. possunt igitur dari cum lacte ista. vel. R. yfopi ordeī capill. ye. añ. 20. i. decoquā in aq̄ et cō addant pruna. x. mūda a lapidibz et cassiā. et yio

le. ana. 3. i. mucillagi. pfilij. 3. 5. et fiat potus levis ventrem leniens. et est laxarium proprium pilsicorum. ¶ Item clisteria mundificantia valent: videlicet de malua viol mercuriali bis malua surfure pinguedine porci oleo comuni cum modico sale. ¶ Item suppositoia de melle et sale vel de lardo infrigidato in aqua. et detur medicina sibi materiam peccantem. Turbith enim cum modico cinib. et agario valet. etiam sene et epibimū. raro tñ et in parua quantitate data valent si indigent qd sint repressi cum succaro vel melle. si non sit ibi febris putrida: tunc mel ro. in casu posset dari vel cum mucillagine draganto vel gūmi arabico vel semine pfilij vel citoniorum vel cum amigda. dulcibus vel cum succo earum. Tamen ibi non est bonum p longare opus: q multa laxatio vel frequēs interficit eos et etiā fortis. et post cōpressionē maxime pillule cohibe in pua q̄ritate possunt dari: et alia que caput purgāt siue sint medicine laxatiue siue gargarismata et similia.

¶ Circa 3^a est sciendū qd scarificatio in tibijs diuerit materiam. et fricatio pedum cum sale et aceto et aspero pāno. et ponere ouum calidū ablata testa super cōmissuram anteriorē capitis. et retro in collo et scarificatio inter spatulas. et flobotomia de brachio et saluarella vtriusq; manus stante virtute. et sternutatoria corpore et capite non existēte repletis: et maxime cum ierapigra posita in naribus: vel cum gentiana ibidem posita. et cum medicinis vesicantibus positis inter spatulas: sicut cum cantaridibus vel capiribus et alijs ibidem tritis et superpositis. et cum fricatione aliorum in volis manuum et super caput. vel cum vrticis. vel cum flāmula. vel cum pede cozi. et in venis pulsantibus brachiorum ligatis. et cum clisteri attractio. et cū similibus. et cum prouocantibus sputū. et cum retentis in ore. et que trahunt sicut mastix et staphisagria piteritū et similia: tenendo ne descendat aliquid ad pectus.

¶ De 4^a sciendū qd opz qd caput p̄fortetur de olibano rubra odoribus et comestione cinamomi et nucis musca. et p̄nearum sileris montani et cū comestione diadraganti frigidi vel succari rof. vel rof. nouelle. vel electuary ad refectionē et diapauperia diarodon abbatia cum nucis musca. acutis. vel cum comestione coriandri vel transglutione pillularum dictarū cap^o de reumate et earū retentione in ore. Utrūq; scz caput et pectus cōfortet: et pulmo cum decoctione maiorane yfopi et ciceris cum succaro ro. vel penidys sirupatis. et est medicina pectoris et pulmonis: quia cicer est cibis p̄p̄ius pulmonis. dicit Auicē. ¶ Item tyriaca ad q̄ritatem. 3. i. cum succaro ro. confortat vtrūq; ne materiā recipiat. Idē facit rubea troscicata vel rof. nouella cum modico tyriace. et hoc est p̄ diuicibus. Tamen caueat ne detur aliquibus defectis tyriaca sicut senibus defectis vel pueris vel adolescentibus rare compositionis et debilis qui modicus comedunt vel qui multum ieiunant et multū consumptis: qz virtus debilis in eis nō pōt corrigere tyriacā et rectificare: vt dicit Jfīd. 2^a p̄tula affo. cōmento. ii. Et ideo p̄ficio antiquatis cōfirmatis non valet. sed in principio ipso ad huc fortibus existentibus ad probibendū reuma a capite et a pectore: vt dictum est valet.

¶ De 5^a videndum scz de mundificantibus et exiccantibus et materiam expellentibus: cuiusmodi sunt radix liquiri. yfopus sicca passium capill. vene. ficus idromel colatus vne passe mūde ab arillis vt innuit Daly 3^a p̄tula tegni cōmeto 13^a et Bal. p̄ regimis acutoz. cōmen. 27^a et Adēf. ca^o de asmate. dicit qd thimus origanus squilla yrtica et semen eius educunt humores grossos et sepultos in pulmone et pectore. et p̄p̄ie sorbitiones decoctionis earū in aqua mellis et ordei et ficus sicca et nasturtiū cum incisione et sub-

tiliatione sua et portus et semen eius cum aqua ordei et melle. et decoctio volubilis omnis cū oximelle est mundificantium bonum. si sit silesos cum melle et yreos. expellit. n. mām et mūdificat pectus efficaciter trahens ab eo humores. et grana pini et pinobada mūdificāt a sanie sibi oēm modū administrationis eius. ponit B. Adēf. et dicit Zul. 3ª cañ. sen 9^a. 4^a. tractatu. 5^a ca^o de vlcere pulmonis qd mel est vehiculum medicinis p̄fisis et ipsum non nocet vlceribus. ¶ Item Auic. ca^o de empimate. sen 9^a. tractatu. 5ª dicit qd medicine mūdificantes saniem a pulmone et pectore sunt decoctio yfopi cum radice lily. vel celestis qd idē est cum sirupo de melle. i. idromelle qd est de octo partibus aque et mellis qd est pauca p̄mixtio mellis. quādo multum tunc est eontra. Tamen idromel multe p̄mixtionis cōmuni nomine vocatur quando est multus de aqua et modicum de melle dispumato. ¶ Item succus caulium optimus mundificat cum melle vel succaro. et sorbitiones facit ex farina ciceris et ozobi et arist. radices vtriusq; et cocto et cassialigna et spica nardi et piperibus et iaz sinapi: qz illa sunt in causa frigida. ¶ Item diascozides dicit qd aqua decoctionis ficum yfopi sicce fenugreci est mūdificantium bonum pectoris et pulmonis. Similiter aqua decoctionis yfopi passularum enucleatarum cum fenugreco et melle. et illa etiam valent in asmate si causa sit calida. B. radicum feniculi petros. apy. an. partem. i. florem violarum rof. ana. 3. 5. se. papaueris albi ordei lib. i. liquir. qz. conficiantur cum mucillagine pfilij citoniorum semina lili. fiat potus cum lib. i. penidiorum et succaro. Et ille est qd sirupus de yfopo quem ponit Adēf. in antidotario suo B. yfopi radicem apy feniculi liquiri. ana. 3. x. ordei mundilib. 5. malue se. citoniorum. ana. 3. iij. capill. ve. 3. vi. iube sebesten. ana. 30. aliorum penidiorum lib. y. fiat sirup. et ille est quasi sirupus de yfopo qui valet in tussi et p̄fisi et asmate et dolore lateris et pectoris. et i empimate et i febre et sine febre. et ideo habetur firmiter in memoria. et quia iube et sebesten communiter non inueniuntur. ideo loco earum possunt poni amigda. dulces mundate a cortice sine aqua cum cultello. et grana pini et fistici et similia. ¶ Item sirupus de liquiri. cōfert tussi antiquae et mundat pulmonem et pectus. B. liquiri. 3. y. capill. vene. 3. y. yfopi sicce. 3. 5. sup illud p̄oyce aque lib. i. iij. et dimitte per dies et noctem et coquantur ad medium postea super illud p̄oyce mellis et succari et penidiorum. ana. 3. 5. aque ro. 3. vi. fiat sirupus et administretur. ¶ Sed in causa frigida administretur sirupus de passio si homo nō abhorreat: et in tussi et in asmate de flegmate grosso et putrido. B. passio 3. y. yfopi capill. vene. ana. 3. i. calamenti anisi radicū apy et feniculi. ana. 3. v. seminis malue fenugreci yreos. ana. 3. iij. se. lini se. citoniorum et ficum pinguium. ana. 3. iij. penidiorum lib. i. mellis boni. lib. y. ¶ Qz homines abhorrent expensas. B. radices feniculi apy lily enule campanae. ana. partem ynam. yfopi capill. vene. calamenti. ana. 3. i. succi caulium. quar. i. ficum siccarum et humidarum yuarum passiarum mundatarum liquir. ana. quar. i. dactyloz. quar. 5. vel. 3. i. seminis fenugreci et maluarum. ana. 3. 5. seminis citoniorum si vis. 3. y. amigdalaz dulcium. 3. i. succari mellis. lib. i. fiant lib. iij. vel. iij. mane et sero recipiat tepidus talis potus. et est medicina mea pectoralis pulmonem et pectus mūdificans et abstergeas in causa frigida. ¶ In p̄fisa ordei yfopus capill. vene. liquir. ficus vne passe decoquantur et dulcorentur cū succaro vel melle. est optimus sirupus mūdificans et abstergeas. ¶ Item si fieret in colatura surfuris eodē modo valeret. ¶ Item de puluere enule campanae capiat. 3. i. et liquir. 3. 5. de succaro. 3. 5. vel de candys et ytaf in boudya.

Enula campana reddit precordia sana.

¶ Deinde pectus inungatur cum ynguento pibiscorum et dialtea et assungia anatis similis mixtis. vel sic. B. pinguedinis porci masculi pinguedinis gatti anatis caponis anseris mucilagi. fenugreci butyri. añ. q̄rum vis liquefiant et misceantur simul cum mucillagine predicta in colatura furfuris et inungatur pectus. ¶ Tamen sciendū q̄ medicina puerorum tussientium est accipere amigdalas excoctas cum ouo sorbili vel q̄ nutrix mastice ficus et inungat in butyro liq̄facto et tradat puero. Et q̄ regimen adhibeatur nutrix et ponere succarum in lacte amigdal. dulcium et dare sibi si sebit. In iuvene detur puluis candi cum liquiri. in causa calida: sed in causa frigida detur cum puluere yfopi. Et pro sene detur puluis calamenti siue sit mulier siue vir cum sicibus calefactis ad ignē: vel cum liquore. Urent affata et frixa lactinia salsa caseum nucas et crustas et frigus in capite et pedibus et lesiones eisdem et post prandium et similia.

¶ Octauo prouocetur somnus ut dictum est in p̄mo libro de accidentibus febrium. et detur diapaouer in causa calida. Sed in causa frigida detur diadragantum infusum in quo ponatur amoni vel detur sirupus talis. B. yfopi ceterach. ana. M. i. lactuce seminis papaueris. ana. 3. i. candi penidiorum. ana. 3. 5. yuarum pass. mundatarū ab arillis liquiri. nasturti in causa frigida. ana. 3. i. In causa calida nucis musc. 3. 5. vel ligni aloes. 3. i. in vitrag. causa melis. in causa frigida succari. in causa calida lib. i. vel. 5. fiat potus quo yraf sero. et electuario iaz dicto postea. ¶ Deinde fiant pillule in ore de semine papaueris albi candi liquir. nuce musca. cinamomo mucilagi. p̄sili. in causa calida: et mucilagi. fenugreci in causa frigida. et fiant pillule cum. 3. i. opy. et teneantur sub lingua quando vadit dormitum. vel de semine iusquiami papaueris albi lactuce candi penidys peonie munde liquiri. cum mucilagi. seminis citoniorum. facta etiam p̄siana vel colatura furfuris fiat pillule parue ad quantitatem p̄siorum et teneantur due vel tres quando vadit dormitum sub lingua et vocatur pillule mucilaginosae. Et si tempus sit sicum et homo colericus et tussis de causa calida ponatur. 3. 5. opy vel succi papaueris albi. et succus papaueris ruffi in causa frigida idem facit. et istas pillulas sum expertus. et transglutiat ynam vel duas si velint transglutire in ore sufficiat ad prouocandum somnum. vel de succo agrimonie vel papaueris cum ficubus in vino fiat decoctio et est optima. Similiter ficus decocte in vino optime sunt in tussi. et illud vinum sume valet si cum succaro dulcoratur: sed debet tepeferri in causa frigida in tempore frigido. et tunc addatur in decoctione capill. vene. ¶ Item capiatur agrimonia et ficus gallitrici. añ. q̄rum vis seminis papaueris albi. 3. i. liquir. quar. i. se. maluarum. 3. 5. succari et mellis. añ. q̄r. i. fiat potus et addatur in fine decoctionis. 3. ij. et si vis appone cassieis. 3. i. munde in vitrag. causa. Similiter rose debent apponi si spuit sanguinem aut saniem ad consolidationem vlcis. et deinde fiant odoramenta dicta in ca. de reumate de se. papaueris albi flozum violarum maluarum boragi. nenufas. in causa calida. Et si fuerit causa frigida fiat de se. maluarum de flo. boragi. maluarum de floz. primule veris camomille et antbos. et optime valent tussi post p̄ncipiū reumatismis et extra instantia vigiliatū ad prouocandum somnū.

¶ Nono opz appetitum prouocare et reducere sicut dictum est in p̄mo li. fiat igit̄ emplm super stomachū de mastice gedoaria abf. ros. laudano cum oleo ros. vel cum pane acetoso vel puluere calameti et spicanardi et oleo ros. et laudano vel oleo de mastice vel de citonyis optime prouocat appetitum. Similiter inunctio sola super stomachū cum oleo ma-

sticino vel de citonyis cum ros puluerificatis admixtis. Et in cibis vti puluere ligni al. et cum succaro ros. vel carne citoniorum. et tunc inungatur pectus ut dictus est cum oleo amigda. dulcium vel cum vitellis ouorum temperatis cum mucillagine gummi arabici vel semis lini. et voco illud ynguentū ouorū nō oleum: quod oleum valet in combustionibus et inflationibus ut videbitur inferius. ¶ Itz pullis affatis cum aq̄ ro. aspersis possunt vti p̄sili odorando et comedendo: dūti auferat pars adusta exterior q̄n comeditur cum balsamento acedule teperate vel brodio caponis et succaro. et illud voco balsamentū p̄sificor. Et de pane salso p̄t ibi modicū iacere et tūc exprimit̄ erit salsa tepida. deinde odorat panem acetosum et coctana.

¶ Decimo opz sputum sanguineus stringere. p̄mo si abundet nimis cum flōmia brachy et cum diueris sode per saphenas interiores et cum clisteri et cum fricatione extremitatū. Et si sit ex retentione menstruum et puocatione eorū cum spica celtrica maiori et sollequio decoctis in aq̄ et dulcorata cum succaro. et si sit acuitas nimis opz mitigare feruorem sanguinis cum enacuatione colere succo fructuum. s. p̄morum et aliorum dictorum prius. deinde cum reubarbaro affato vel ystulato vel cum mucillagine p̄sili vel semine portulacae et succo plantagi. vel reubarbaro et spodio imposito diadraganto frigido. Unde reubarbaro inest p̄prietas etiam coleras et stringere sanguine et maxime si affertur modicū. et ideo valet in diffinitia acuta colerica et aqua plantagi. et hoc in p̄ncipio. ¶ Item in frigide corporis et sanguis cum plātagine portulacae sanguinaria virga pa. decoctis in aq̄ pluuiali in qua extinguat ferrum. addat mucillago p̄sili draganti gummiara. ¶ Itz portulacae frequenter mastica. ta et transglutita et paucina sunt in omni fluxu sanguinis optimi in causa calida et plantago. ¶ Itz in aq̄ exinctionis ferri coquantur sumach myrthilli rose pus emathites ibi laetetur in ista et iaceat ibi in t̄si q̄ aq̄ sit rubea. ¶ Deinde alia coquantur cum sanguinaria et prouinca et cōsolida vitrag. nec est in mundo aliq̄ medicina melior ad sanguine stringendū siue fluat per os siue per anum. Tūc est sciendū q̄ dulcoratur cum succaro vel penidys vel candi ne exasperet pectus et prouocet tussim. ¶ Deinde detur succarū ro. cum aq̄ ros. et aqua plantagi. diadragantū frigidū cum trialanda cōfortatis cum semine portulacae et sanguine dra. et modico boli armeni vel diadragantū frigidū infusum in corallis rubeis et sang. dra. et ros. etia ros. nouella valet cum succaro ro. et margaritis mixtis simul. vel coagulatus leporis cum caseo recenti extracto butyro sume valet. ¶ Deinde inungat pectus cum oleo ro. et masticino. yraf lacte in quo extinguant lapides fluuiiales igniti. ¶ Laneat patiens a cibis acutis. et a medicis acutis et a labore magno ebrietate rixā et clamore casu et percussione et coitu et a conatu et omni saltu et a fumo et oi tussi. prouocare et siliis. ¶ Itz cancri in censi et karabe et bachabze. i. ambze succo liquir. venas ruptas cōsolidant. Cibi sint glutinatiui de pedibus porcorum et carnibus porcorum et de carnibus gallinarum bedoz et porcelloz. ¶ Undecimo opz asma et difficultatē anbelit et raucedinē siqua sit auferre. p̄ de asmate sciendū q̄ ipsi nō recipiunt curationē in senibus nec in alia etate nisi cum difficultate et postq̄ antiquū est. ¶ Est. n. asma frequētia abelit in q̄ hō cogit sedere et est sic abelitus in boie fatigato cum magno cursu et est difficultas in expellendo aerē. et iō q̄n canit si eēt ozeget mon. Sed disnia est difficultas anbelit in trabendo aerem. et ideo non sonat et de hoc est verius.

Disnia se celat canit asma malumq̄ reuelat.

Ortomia quoq̄ morbo paroxysmaliter mouetur et cum

anbelitu frigido vel tremulo est pessimum. et cum sin-

copi mortale est, et est in re pfoctationis. Et si fuerit ex sanguine: hoc apparet per sputum. Si a colera: desiderat plus attrahere aerem q̄ expellere. Et si a flegmate: tunc est tardus parvus et nō est siccus. Et si ab humiditate: est cum creatur. Et si est a repletionē tunc est tremulus et desiderat plus expellere q̄ attrahere. Et si a debilitate vir- tutis sunt tunc graciles et cōsumpti et anbelitus debilis et pulsus debilis et morbi fortes preceserūt. In isto modo est in morientib⁹ et p̄ficio cōfirmatis. Et sic loquimur hic.

Cura

asmatis et diffi. anbelitus est in quatuor rebus scilicet in ordinatione diete et in facilitando anbelitum et mundificando pectus et in prohibendo a reuma- te. Dieta debet esse talis quia aer suus sit temperatus clarus mundus declivis ad siccitatem. Abstineat a cibo et potu. et nō potent in prandio: sed immediate post. Non comedit aliqua actu frigida nec viscosa nec ventosa nec fu- mosa nec opulenta nec pinguis nec frigida. sed sint cibi co- rum calidi et sobrietates eorum calide et proprie boni cibi. Et qui sunt tales ponit ibi. Anicē. fen. secunda. p̄mi. cañ. caplo de his que p̄oueniunt ex his que comeduntur et bi- buntur. Et sint talia que ventrem lubricent et ventrem su- periorē sicut pectus: cuiusmodi est aqua ordeī: sicut p̄ti- sana colata siue non colata: quod idē est q̄ gruellum cū aqua ordeī et est ordeatum. Et sint etiam talia que ventrē lubricent inferiorē sicut stomachum et intestina cuiusmo- di sunt aqua cicurum aqua pisarum facta cum cimino co- cto in ea. Similiter potagium factum de malua attripli- ce vel crisolocana: quod idē est q̄ bleta borago buglo. et cum lacte amigdarum facta cū colatura fursuris est optima eis quia venter debet esse laxus. Et ideo valet eis gallus antiquus cum polipodio et aniso decoctis vel cum carbamo vel cū volubili maiori et minori que est fumis papaueris vel cozzigia monachi vocatur. Item amigd. cum ficibus siccis valent eis. et debent fici modicū pre- sentari igni ante q̄ dentur eis. et amigdale debent excorti- cari cum cultello sine aqua. et tunc plus valent eis et omni- pus passionibus in pectore. Item accipiantur caules et ponantur in panno lineo ligato et sacculus decoquatur in potagio suis et exprimat et abiciatur substantia illa ter- restis. unde versus. Jus cicurū cauliumq̄ bonum: sub- stantia praua. Item vitelli ouorum forbillum valent eis non oua cruda sicut quidam accipiunt pro rauedine et male. De animalibus valent eis carnes capriolorū anglice robo. et carnes cuniculorum et arietum et hedozū vitulorum et brodia bona cū carnibus vitulinis cum cin- giberē ciamomo et yfopo. Similiter de porcinis macris pos- sunt accipere. De volatilibus pullozū gallinarum et perdicum et faxianozū carnes valent eis. et becoffe simi- liter bone sūt siue in pane siue in brody. Et viscera simi- liter et pulmones animalium meliores sunt eis. et proprie vulpis. et ericy bedi et lingua arietis est precipua. Tamen de pulmone vulpis accipiantur. et cū aqua mellis. et h̄ quotidie vel frequēter tantum accipiendo vna vice sem- per est medicina maxima et experta in asmate et pulmo quicūq̄ fumatur. et est medicina vulpina. Panis eo- rum sit confectus cum amomo cimino fenugreco nigella carbamo nasturtio et sit tenere substantie: sed non calide nec toste. Ex p̄ficio vtatur squāmosis et petrosio de- coctis cum yfopo capillis vene. lingua auis spigranella la- uandula. et iste herbe debēt esse semper parate vt ponant in omnib⁹ cibis suis. Possunt etiā vti marinis sicut mer- longo murena vel lampreda cū cepis decoctis et cancri et trutis aque dulcis et brachinis marinis et fluuiatibus: et similibus cum petro. decoctis et cum sumitatibus fenicu- li. Deinde venter laxetur plus cum p̄bisana ordeī vel

cū decoctione euforby si virtus sit fortis. et hoc parlatiz dando parum post parum. vel cum aqua ordeī vel pulne- re vel succo yreos vel cum aqua sambuci vel cū agarico qui valet omni tempore eis. Utent somnū post prandiu et laborē: Sed ante prandiu exercitentur in loco sicco vel barenofo: quia aer siccus valz eis. et dormiant quasi seden- do et in lecto per se moueantur de loco ad locū et semel in vere intrent in mare quousq̄ vomant modicus. prius tñ venter per clistere vel cū suppositoio mollificetur bñ.

Secundam rem complent que facilitant anbelitum si- cut in causa frigida: sunt yfopus capilli vener. lingua auis spigranella calamentum prassium enula campana radix lily yreos nasturtium et squilla aslata et etiam cum melle administrata. thimus cum melle et crocus cū melle et gra- na lauri cū melle. Unde sirupus de yfopo valet in omni causa. et sirupus de prassio et calamento valz in causa frigi- da tantum. In causa calida etiam valent capilli vene. ad- iantibos cetarab politricum cum aqua ordeī cum succa- ro sirupo inde facto. Sed in omni causa valet yfopus ca- pilli vener. spigranella vne munde succus liquiri. caulio: semē citoniorum et fenugreco et mucillago et semen malua- rum et succus boragi. et scabiose et gallitrici. Item a pro- prietate valet pulmo vulpis cum melle dispumato et cuc- caruz et penidie. De compositis valz diapenidion dia- iris. In causa frigida diacalamentum diayfopus. In cau- sa calida valet diadragantum frigidum diapapaner dia- penidion sine speciebus calidis. De expertis tamē est vna gutta armoniaci. detur cū oximelle et statim liberari. In causa frigida que est communior inter alias: vel in cā calida detur cum sirupo de yfopo vel cū p̄bisana succa- rata: id est confecta cum cūccaro rosato et violato et p̄bisana penidiata confecta cum penidya multis.

Tertiam rem complent pectus et pulmonem mundifi- cantia et euacuantia materiam ibidem contentam: cuius- modi sunt yfopus ozignum cum melle. Similiter vrica et semen eius cū ficibus siccis decocta in aqua ordeī mel- lita educūt humores grossos in pectore et pulmone et ma- xime sobrietates facte de eis. Similit̄ decoctio volubilis cum oximelle est mundificatiuum bonum. Similiter si- seleos et yreos cum melle. Unde ego facio pro vno asma- tico asma pariente singulis anis medicinam euacuatiaz et lenitiuam pectoris et pulmonis quā voco sirupus de spi- granella. R. radicū feniculi petrosily enule campane yre- os. ana. partem vnam. yfopi capillo. vene. spigranelle sco- lopendrie thimi calamenti. ana. M. i. succorum boragi. scabiose caulium gallitrici. ana. quar. i. se. melonum succi liquiri. ana. 3. s. se. maluarum. 3. ij. in estate pono de se. pa- paueris albi. 3. s. pinearum sileris montani anisi charui. añ. 3. i. liquir. partē. i. ficū siccarū vna mundatarū. ana. q̄r. 5. dactyloz. 3. i. poolipody. q̄r. i. hec ponant in p̄n deco- ctionis cū alijs radicibus. agar. 3. ij. sene. 3. i. cassiē. mun- de. 3. i. cūccari in estate libz. 5. in hyeme mellis libz. i. 5. et si non sit delicatus potest poni de prassio et gentiana. Simi- liter lingua auis apponenda est si sint consumpti et macri quia est medicina summa ethicis. Sed non ponatur hic acetū nec vtatur eo nec acetosis et fiant lib. ij. vel. iij. vta- tur mane et sero si sit durus ad educendū. si facilis sit ad laxandum detur in mane in parua quantitate. et tunc po- natur laxatiuum per se et digestiuium per se. et istum siru- pum inueni maxime appropriatū. Deinde dentur ele- ctuaria sicut diayfopus diacalamentum diaprassium et pi- nochada festicata et cingiber conditum. Deinde fiant pillule de succo liquiritie pipere et cūccaro. añ. et dentur se- ro. vtantur gentiana semper. Et co: bubonis: et bubo in se- oprima est: sic pica in visu. et catulus in epilepsia et miluus

De pibisi

In lepra. ¶ Item de semine porri et de ipsius elixatis in aqua ordei cum melle fenugreco et semine lini et passulis enucleatis et modico yfopi sit optima medicina mundificans peccatus et pulmonem ab humoribus grossis. ¶ Item de folijs siccis saune et lauri. añ. 3. 5. accipiat et inuolatur in butyro vaccino bene loto pulueris ad quantitatē. qrt. i. liquiri. 3. iij. pinearū preparatarum et amigdalārū mūdatarum a cortice tenui cum cultello. añ. 3. iij. fiant pillule. vel fiat decoctio in colatura furfuris vel in aqua ordei cum melle. ¶ Item vinum in quo decoquantur ficus sicce optimum est si dulcoret cum succaro et valet in tussi. Deinde fiant exiccantia materiam in pectore cum sulphure dato in ovo sorbili in causa frigida et humida in boie pingui flegmatico maxime. et accipitur etiam fumus per os et nares. tñ fumus olibani plus valz p nares qz stringit reuma. similr diasulphur valet qd ponit Auic. in 5. can. Deinde fiant inunctiones cum dialtea et cum ynguentis ptficorum in pectore et oleo amigdalaz dulcium et butyro recentis et cum adipe anatis et porci masculi castrati et alijs pinguedinibus cum mucillagine fenugreci et se. lini et yfopo humida que est lana ouium non lota decocta cuius pinguedo supernatur. ¶ Itē de aristo. ro. radice apy rassani pot fieri optima medicina cum melle et aqua facta clarificatione in frequenti vsu. ¶ Deinde fiant emplastra super peccatus. R. yfopi humide. 3. i. cere citrine. 3. 5. olei de lilio medulle cruris vituli adipis anati et galline. añ. 3. vi. myrrhe bdelly mucillaginis fenugreci altee. añ. 3. 5. terantur myrrha et bdellium. et misceantur cum mucillaginibus et fiat emplastrum vel de aneto melliloto et maiorana decoctis in aqua vel vino. fiat emplastrū super pectus et frequenter amoueatur. Et si difficultas anhelitus venerit rōne siccitatis: tunc regant sicut et bici cum cibo humidis. s. cum borag. buglos. malua attripli. spinachys et folijs fragrarie patina viol. malua cum lacte mulieris et asine et capre vel cum electuario resumptiuo et penidys et cum puluere candy et liquiri. et penidiarū. ¶ Si autē fuerit de causa calida et cor pus plectozicus fiat flōmia: qz vapores calidi tunc sunt in causa dicit Auic. sen io. maxime etiā circa cor et artarias. et vtatur ordeato et auenato. ¶ Deinde fiat emplm super pectus: malaxetur cera cum oleo violato et nenufaris: et ponatur supra pectus. vel inungatur pectus cum oleo violato ros. nenufar. Sed si asma fuerit in pueris lactantibus detur eis succus feniculi cum lacte. Sed si venerit ex veltostitate iniungas pectus cum oleo laurino costino castoreo muscellino vel aliquibus istozum.

¶ Quartā rem complent stringētia de qbus dcm est pus. cuiusmodi sunt olibanum myrrha spicanardi ouum calidū super caput positum in commissura anteriori. et suffumigationes de olibano et salua et musco et pillule Nicolai sub lingua et alie dicte prius. et pomus ambre cum laudano et olibano et rosis. et qz vtatur diadraganto infuso et pliris cum musco et diantbos.

Cura raucedinis. De raucedine notandus qd non fiat flōmia in principio: qz induceret perpetuā raucedinē: nisi sanguinea cā fuerit. et causans quinantiā. et maxime in pñ: nō cōpetit. ¶ Deinde si raucedo fuerit de cā calida: tunc vtatur mucillagine psily semine citonioruz et medulla qtuor seminu frigidoz maioz mūdatoz et vtatur penidys et diadraganto. ¶ Deinde stupet per os tenendo nares cum decoctione floz maluaruz violarū se. pa pauerio albi. ¶ Sed si cā fuerit frigida: tunc crocus valz eis myrrha liquiri. cum ouo sorbili. et sint cooperta cinere: qz licz rōne cineris sint porzi opilati in testa et ouum min⁹ valeat: tñ quia medicinaliter affatur rōne partis crude lenit et bumefacit pectus. ¶ Similr cubebe valent cum mel

le et succo caulium et cum iure cicorum cum modico piperris. vnde cubebe debent accipi dicit Auic. sine omni materia sicut si homo comederet fabas novas: nō quia fabe ibi valent: sed qz isto modo debet cubebe comedi. ¶ Itē olibanum cum melle et passulis enucleatis optimus est si decoquant in aqua liquiri. ¶ Item lac cum melle et succo calamenti summe valet. et liquiri. fm omnem modum ad ministracionis eius: et lenitina alia sicut passule sine offib⁹ vel arillis grana pini amigdale dulces excoctore sine aqua: ficus sicce pingues dactili fenugrecus semen lini radix lily cerebella cum succaro et melle. ¶ Deinde dentur diadragantum diaspopus vel diatris acuantur cum modico puluere radicz enule campane. ¶ Deinde fiat stupba per os cum calamento yfopo liquiri. et cum similibus. ¶ Deinde caneat a fumo vento salis frixis et assatis. et a vino et coitu et a repletionē multa. et a somno post prandiu cito et a clamore et cantu. Unde vnum dicimus hic qz rancedo annualis non curatur. et in ptficis est signū ppinquitate mortis. Laueant igitur et accipiat tunc succū caulium et pedes vaccarū et ficus affatas modicum et c.

¶ Duodecimo ordinetur dieta ptficorum que debet ee aliquid confimilis dicte et bicoz. Sunt tamen tria que sunt cibis potus et medicina: sicut lac vinum et ptfisana. Lac enim abstergit ratione sue substantie ferose. cōsolidat propter naturam partis casealis. nutrit et reparat ratione butyrofe substantie. Lac enis fit mulieris brune iuuenis de primo puero. et que sit bene complexionata. et que non vtatur coitu: sed moderatione cibi et potus. Deinde lac asinarum. Deinde lac caprarum. Deinde lac vaccaruz. et qz vtantur illa animalia herbis siccis: scilicet betbonica petrof. et fenugreco agrimonia ordeo et non nimio la bozent: et accipiat de ybere si velit patiens. et si non: decoquatur ad ignem cum sale pauco et melle. vel extinguitur ibi lapides fluuiales ne coaguletur lac in stomaco: qd tunc est quasi venenum. et ideo vinum et lac in eadem mēsa non debent coniungi: quia vinus coagulat lac in stomacho. Et si sentiat dolores et tortiones: tunc nocet lac. vel si eructuet acetose. vel si sit febris putrida diuncta. Et ideo discus lauetur cum aqua calida et ponatur in alio vase pleno aqua calida et ibi mulgeatur lac quia conuertitur cito et mutatur: et tunc minus nocet. Secundo detur vinū clarum dulce non antiquum aliquo modo et succarum apponatur omni hora. sed in febre putrida vinum nocet. Et tertio vtatur ptfisana siue sit in febre siue extra febre. et tēpore quo vtatur lacte et tēpore quo vtatur vino. et potest dari quando volumus. ¶ Modo videamus de his que solum sunt cibis et medicina ita qd non potus: cuiusmodi sunt mel ficus cancri fluuiales. vnde mel est vehiculum medicinarum pectoris et pulmonis: nutrit et abstergit. tamen in febre putrida non cōuenit nisi misceatur cum multa aqua pluuiali: sicut in idromelle aquatico succarato. Qd mel est melius: vide libro septimo de igenio sanitatis. capitulo 5. vbi dicit. qd debet esse rubicundum odoriferum clarificatum: et a visu penetrabile: sapozis delectabilis: aliquid acuminis et coloris inter subtile et grossius medicamen: et cum distillatur sine ylla sui separatione descendens coniunctim: quia si non continue vel continuum sit ostendit grossius esse qd oportet: aut subtilius aut diuisibile in partibus: quia mel grossum arguit multitudinem esse: s. humidius qd oportet arguit eius indigestionem et crudelitatem materie. et tunc debet ibi poni thus propter odorem: quia tunc odore multo non vitupero. dicit Halie. Et distillatum est melius: vt dicit ibidem bene post. vnde vile est medico qd non cognoscitur: quia mel est malum venenum: vt dicit Auicenna secundo canon. Capri fluuiales

valēt decocti in aqua dulci. deinde fricati in lixiuio facto de cinere vitis. Sicus ē sicce valent yue munde et amig. excoctate et califf. in parua quatitate. ¶ Aer istoz fit sic: cū et clarus sine vento et in locis altis: sicut Hal. dixit. pta. ficos ad montē altius iuxta scilicet vbi est ignis cōtinuū. ¶ Et dixit: sōe ingenio sanita. c. iz. Carnes sunt dicte caplo de asmate. Tamen vitulis lactantibus potest yri et agnū. et porcellinis et bedinis. et vtantur testiculis gallozum. Et pro eis valēt colaticia. et vtant alys dictis ca: de asma. te. tñ modicus comedant vna vice. non dormiant post cibū: nec moueant multuz: nec inonantur: s3 magis repleā tur: sint in leticia gaudio et sine sollicitudine. vtent falsa acuta acetosa. vtent coitum et fluxum ventris et floboto. miam et farinaciā et salsamenta calida et sicca.

¶ Decimotertio curet ebica coniuncta cū putrida cum cassia. et pūnis. deinde fiat potus de radicibus feniculi et yfopo et cicorca et capillis ye. scariola et lactuca et seminib3 frigidis decoctis in aqua ordeī. et ponantur penidie et cūz guccaro clarificent. deinde vtatur triasandalis cum dia. draganto frigido. añ. q̄r. s. deinde vtatur violis malua la. eura et fragaria cūz brodio caponis. Detur ei lac amigō. oulcuz qd fit de amigō. et aq̄ in qua coquatur fursur. Si patiens sit fortis fiant illa que predicta sunt in p̄ libro de cura putride: qz laxari possunt leniter cū sero i quo iaceat reubarbarū. et coles si opz. et illa sufficiunt et c.

¶ De fluxu ventris. Cap.

CC.

Luxus ventris est morbus inanitiuus purgans per inferius mām per intestina venientē ad dñitiam emoroidarū. Cuius tres sunt spēs p̄ncipales. s. diaria que ē q̄t duoz ruina. s. duarū virtutū nālium digestiue et cōtētiue. ¶ An diaria sic diffinit. Diaria est fluxus ventris simplex humorū vel ciboz sine ventris excozia tione et sine solone p̄nuitatis ex defectiōe p̄tētiue et digestiue plurimū gnātus. ¶ An 6^a p̄ticula affo. in cōmento illius. ¶ Pleorefi habito aut peripleumonia diaria superueniens malū est. Et in cōmēto eodē dicit qz cā diarie est cū epar sibi cibum fm qz opz nō pōt trahere et in sanguinem mutare: et tunc est chilosus. et quādo fit ex corruptione stomaci cibuz corrupētis intra se. Et post cōmē. 33. in cōmento illius. ¶ Trāuli diaria capiunt longa. dicit qz diaria longa est stomaci passio p̄pria ex humiditate descēdēte ad stomacū nimia. vnde cerebrū cū est humidissimum necesse est illam humiditatē descendere ad stomacū: qz descendit ad linguā et fiet lingua humidissima ad quā se quif stomaci humiditas cū pelliculis sub lingua sit coop̄ta: vt dicit ibidem et 3^a p̄n off. et 2^a regiminis acutoz. in cōmento illius. ¶ Multotiens etiā a capite. et cū stomacus sit valde humidus deficit p̄tētiua que viget per frigidū. sic igit fit fluxus diariacus. ¶ Adodo videamus de liēteria. dicit enī liēteria a lenitate intestinoz vel a lubricitate eoz. diffinit enī sic fm Hal. 4^a p̄ticula affo. cōmento iz: illius. Quib3 ventres liēterici hyeme superius medicari malū est. Liēteria est q̄t illud qd comedif in eisdem fere qualitatibus in qbus fuerat assumptus cito egredif. Sed 6^a p̄ticula affo. cōmento p̄. dicit qz liēteria est exit⁹ veloz cibi et potus in eisdem qbus comesta sunt q̄lita. tibus. Aliter tñ et breuius qz solū puenit a defectu digestiue. p̄mo a defectu cōtētiue: cū dicit in eisdem qualitatib3 qbus comesta sunt. etiā a defectu cōtētiue: cū dicit veloz exitus cibi et potus. est igit breuior rōne cause simpli. cis. tñ in illis cōpositis sit citior. Liēteria nihil aliud est qz ciboz indigestio qbus ingredientibus nulla in eis mutatio digestiue virtutis in corpore in liquore odore: imo in nulla q̄litate est. ¶ Causa eius est ex defectiōe virtutis

cōtētiue que est ex malitia stomaci et intestinoz in complexione. et aliqñ ppter pustulas seu vulnera stomaci et intestinoz in superficie est. hic aut morbus in stōaci et aliorū membrorū dñatur essentys ex flegmate frigido et acetoso in stomaco vel intestinis incluso. Vulnera autē sunt ex humorib3 calidis quos necesse est a supioribus purgare: qz lenius est in eos emitti: s3 tñ nō hyeme: qz humores tñc sunt flegmatici vt plurimū. Causa huius morbi est in stomaco et in intestinis inuiscata. ¶ Hal. in 4^a p̄ticula vbi ponit pus. ¶ Ut igit videamus cōuenientiaz et dñitiam boz duoz verboz redeo ad causas diarie. Dico igit qz diaria fit ex nimia ciboz repletiōe. vel ex eoz nimia liquiditate. vel ex nimia fluxibilitate. vel nimia vasoz vel ozificioz largitate. vel nimys a capite reumatismis. vel ab alyz membris ad stomacum et intestina deriuatis. vnde omnia viscera et ozificia eozum mollia et lubrica efficiunt. vnde nequeunt continere continentia: vt innuit Se rapio in practica sua. lib. 3^a. ¶ Adodo de causis liēterie videre opz que sit a causa p̄mitiua vel antecedente. ¶ P̄mitiua multipliciter. vel ab acre nimis humido. vel a superfluo corporis motu casu et percussione. vnde humores perturbant et mouent inordinate superius et inferius. Aliquādo etiā fit ex cibarys lubricis et viscosis: vt sunt fungi et oliue oleaginosae et a cibis nimys sup̄tis et nimys vinctuos et pinguib3. ¶ A causa antecedēte fit liēteria: vt ex membris que sunt debilia et cōtētiua defecta. vel ppter malam complexiōe eoz. vñ Hal. 5^a p̄ticula affo. cōmēto iz: dicit qz complexiones sunt. 8. vel. 9. quarū vnaquaqz deficiente deficit virtus cōtētiua. vel deficit ppter materias malas in membris contentas. ¶ Sit igit liēteria vel a cibis vel a mēbris vel ex humoribus et cibis nimys et pinguib3 et viscosis: qui non possunt tandiu retineri donec imutentur fm Hal. 4^a p̄ticula. sed Hal. 3^a p̄ticula affo. cōmento penultimo. dicit qz causa liēterie aut est cā frigida flegmatica: aut complexio cōtētiue mutata in stomaco et intestinis: aut ex defectu p̄tētiue ppter vulnera in superficie iterioz facta. Et ibides dicit qz diarie causa est aut minoratio virtutis digestiue: aut minoratio pascendi corporis: aut ex acuitate colere itestina pūgētis. he sunt cause. ¶ Adodo de dissintēria videamus que dicit a solutione interioz. i. intestinoz. vel a solutione p̄nuitatis eoz. vnde dissintēria est fluxus ventris humoralis cum excoziatione vel solutione continuitatis intestinoz. et est vt plurimū cū sanguine. vñ diaria est duplex. fluxus humorū aliozū a sanguine vel ciboz in stomaco digestorū. Sed liēteria est fluxus cibi indigesti et crudi. Sed dissintēria est fluxus sanguinis vel humorū adustorū vel non nālium: qz colericus vel melācolicus: vt videbitur et flegmaticus de flegmate falso. vnde versus.

Cruda lien: simplex qz diar: cum sanguine dissin.

¶ Diffinit igit dissintēria qz ipsa est fluxus ventris cum excoziatione et vulneratione intestinoz. ¶ Pro quo sciē dum qz duplex est dissintēria. s. non vera et vera. Vera est fluxus sanguineus ex excoziatione intestinoz. Non vera est de alyz humoribus: s3 de colera adusta melācolia: et de colera ru. ratione nimy cursus per intestina. et ratiōe acuminis sui. de melācolia p̄o ratione acetositatis et rōne cursus et transitus frequenter per intestina: sicut dicit 6^a p̄ticula affo. 43^a cōmēto. in cōmento illius. Quicūqz sple. netici a dissintēria capiunt et c. ¶ Sit i nō vera de flegmate falso: sicut dicit Hali. 3^a p̄ticula affo. cōmē. iz: qz flegma cū diu in intestinis moratur rōne viscositatis sue sua salie dine intestina pūgunt et vulnerantur: qz flegma de capite descendit et ratione longe more et caliditatis temporis falsificatur et facit dissintēriā. ¶ Cui⁹ dissintērie spēs sunt

De fluxu

tres. scilicet mala peior pessima. Mala est ubi sanguis exit vel pinguedo. Peior quando rasura intestinoz exit vel coctices de ipsa excoctatis. Pessima quando caro vel pars intestini grossa et carnosa exit. unde versus. Est dissenteria mala peior pessima triplex. Et species nota hec sanguis rasura caroz. **¶** De his tribus habet 4.ª particula affo. in cometo illi. Si in dissenteria nigre egestiones ut intestinoz carnes exeant mortale est. **¶** Distinguit spes eius penes membra et penes tempora et penes sintromata. Penes membra: quia vel sit dissenteria ab intestinis superioribus vel inferioribus vel medijs. et ista est pessima que est ex ulceratione intestinoz superioroz gracilium. que in medijs est media. et que in grossis et inferioribus est minor et minus mala et facilioz cure. unde 6.ª particula affo. is. vesicam incisaz aut cerebrum aut aliquod intestinoz gracilium mortale. tamē grossa intestina qz sunt carnosa citius consolidantur: licet cum difficultate. **¶** Penes tempora distinguuntur species dissenterie: sicut dicit 4.ª particula affo. comento. 36. qz si pinguedo exeat vel sicut lotura carnis recentis: tunc est in principio: sed quando corices exeunt et quasi lotura rasura: tunc est augmentum: sed quando exeunt partes intestini que sunt quasi frusta carnis: tunc est in statu: tunc moritur. Sed ista distinctio sumit penes exeuntia: et est distinctio tempoz ratione exeuntium. tamē quilibet illarum specierum primarum habet quatuor tempora. sed 3.ª est oino incurabilis. Penes sintromata distinguuntur: qz in prima specie est aggrauatio ventris cum punctura in ano. In secunda est gurgulatio cum corrosione paucis. In 3.ª est arsuras: totius et tenasmon et corrosio: punctura et mordicatio intolerabilis. **¶** Item penes membra est alia distinctio: qz quedā ē a capite: quedā a stomaco: quedā ab epate: quedā a mesenterio: quedā a splene: quedā ab intestinis: quedā a toto corpore. dicit Auic. 3.ª can. fen. i. 3. tractatu p. ca. 2. **¶** Primo est sciendum de fluxu facto a stomaco: cuius causa est debilitas virtutis retentive in stomaco: aut debilitas virtutis digestive. ppter malam operationem frigidā fm plurimū. unde omnes fluxus comunicant in causis: qz vel debilitate cōtinentive vel digestive: vel fortitudine expulsive: qz iste qui est a vulnere est ratione debilitatis virtutis cōtinentive: qz viger per villos transuersales: qui in vulnere discōtinuantur. Quandoqz fit fluxus ppter flegma lubricans stomachum et intestina: quandoqz ppter medicinas venenosas retentas in stomaco et intestinis que suo acumine abradunt stomachum et intestina. Et ideo prohibet colloquintida subtiliter pulverizari vel cōteri ne adhereat intestinis et stomacho: sic cōtingit frequēter post assumptionē pillularū acutarū cū diagridio vel esula vel colloquintida: tū diagridium est magis familiare. Et ideo dicitur in versibus. Si vis subsidium per fluxum ventris habere: Summe diagridium: nec opus plus adhibere. **¶** Et capiat in citonio vel in pomo cocto. Et si arguitur. colloquintida non debet multum cōteri: qz tunc profunda ret se magis in villis stomachi et intestinoz. **¶** Oppositus dicit Aves. in de simplicibus medicinis: qz vix multus cōteri: qz minus adheret tunc: qz minor est viscositas cum sit maior discontinuatio in subtili pulverificatione. Et Auicē. 2.ª can. ca. de colloquintida. dicit. neqz sit aliquis pntus qz ipsa sit valde pnta: qz si esset aliq pars minima infensibilis habens tantā qritatem notabilem cum inueniret humiditatem in stomaco inflaret et adhereret parietibz stomachi et intestinoz vel apostemaret. **¶** Item Auic. 2.ª can. ca. 6. dicit. opz ne ad summū perveniat in cōterendo medicinas subriles in substantia: s; solus spisse et grosse quando voluntas est ut longinquas ptes euacuet. et loquitur ibi de

medicinis alteratiuis plusqz de medicinis laxatiuis. Tō dico qz Auer. in 2.ª parte canticoz Auic. cōfentiēdo scde opinionioni ut videbitur: dicit qz bene debet conteri. et hoc vult Aves. Et est sua ratio: qz ratione paruitatis partium minus nocet: qz non agit tantū sicut si esset in maiori qritate: qz similla non cōburit domum: qz deficit qritas sufficiens. Et dico qz minus adheret stomacho subtilis pulverificata: qz minor est ibi tunc viscositas cōtinuata et ibi adherens. Et dicitur illoz qui hoc dicit est fm opinionē alioz: et de medicinis alteratiuis est intelligendū et de medicinis subtilis substantie. Vel dicit qz subtilis pulverificata plus penetrat: sed minus adheret qz grosse pulverificata. et ideo minor moratur et minus ledit. deinde debet corrigi cū draganto et idromelle et post pulverizari. **¶** Item quandoqz fit fluxus a stomacho ppter catarrhū siue ppter fluxum humorū a capite ad stomachū descendentiū. vñ stomachus lubricatur et reuma fluxū a capite facit. et in hoc etiā sunt cause reumatis et vocatur cerebellaris. Et quandoqz ppter multitudinem colere superabundantis in stomacho et effuse ad os formaci. vel quandoqz ppter ventositatē: vñ corrumpit digestio. quandoqz ppter multitudinē cibi corrupti lubricantis stomachū sicut ppter vsum carniū porcinarū pinguius. Et ille fluxus qui fit a stomacho vocat diaris. Et quandoqz fit diaris ppter dolorē exites in stomacho: unde debilitatur virtus eius retentiva. **¶** Et tunc de fluxu ventris ab intestinis et stomacho videndū est: qz iste aut est cum excoziatione aut non. si pnt tunc est aut a mē virulenta: aut saniosa: aut a colera: aut a sanguine: aut a flegmate salso: aut a colera nigra. Et hec excoziatione aut est in intestinis superioribus: aut inferioribus: aut in ano. et iste fluxus vocat dissenteria. et fit quandoqz ppter sanie: quandoqz cū sanguine: quandoqz cū vtroqz. **¶** Si v fluxus sit sine sanguine et excoziatione et sine sanie: tunc fit aut ppter debilitatē epatis ab attractione: aut ppter fluxum colere ru. ab epate ad intestina: aut ppter velocem cibi descensū a stomacho et intestinis: aut ppter alias causas superius dictas: qz ille fluxus qui est ab intestinis sine excoziatione comunicat fluxū stomachi in causa. Et ille qui fit ppter debilitatem epatis est empicus fluxus de quo narrat Sal. in 5.ª interior. ca. 8. qz habuit egestionē sic loturā carnis et credidit se pleurethizabuisse. Uñ dicit Hali. qz multum iuuat medico fortuna et circūspectio medici in egestionē: qz illi aliquando dicunt morbus significare sine vna et pulsu. de quo patientes et astantes mirantur et medicus exaltant. **¶** Sed fluxus ventris factus a toto corpore aut est ceticus: aut ppter fortitudinem virtutis expulsive et debilitatem pntentive: sicut accidit timentis mortem cū gladio et in pisi. aliquādo etiā ppter febres liquefacientes totū corpus: sicut est causon. quandoqz ppter mutilationē membri alicuius a quo totius corporis sanguis refudans et regurgitans currit ad intestina repudiatus a membris: qz habet plus qz quo indigent. **¶** Fluxus splenicus est a malitia splenis non potentis recipere portionē suā melancolicā sibi missam ab epate: et tunc regurgitant ad intestina. et aliquādo puenit ex mala operatione stomachi calidi adurentis cibaria calida et subtilia. et aliquādo ex cōplone calida et sicca epatis sanguinea adurentis et melias non nālem multiplicante. et aliquādo in fine qrtane venit per viam crisis. et aliquādo ppter passionem splenicā cum terminat. et ppter tristitiaz et sollicitudinē et studiū et angustia et passiones multas. **¶** Fluxus meseraicus fit ppter opilationē earū non permittentem cibū transire ad epas: aut ppter apertiones earū aut ppter opa epatis in sima. et tunc est chilosus sanguineus altqualiter. et etiā ptingit ab earū raritate non cōtinerē cibū per tempus sufficiens. et ptingit ab earum et epatis debili

attractiva: et tam digestiva que facit sanguinem nimis aquosum et subtilem. ¶ Fluxus aliquando fit propter legationem cuius causa est multiplex. quod aliquando est cum dolore: aliquando non. et aliquando est ibi apostema calidum: aliquando frigidum durum: aliquando mollificatio: aliquando insensibilitas et paralesis: sicut in illis qui sedent in locis multum frigidis. aliquando lacertus continentem humorem spasmus impedit. et humor aliquando est colericus acutus: aliquando salus ibidem existens puncturam efficiens: ac si esset sal in ano vel res continue mordicans. cuius signa patent per dolorem in loco. unde versus.

Vic dolor et partis actio lesa docet.

¶ Quia igitur Aulic. 3° cañ. ubi prius dicit quod omnis fluxus vel sit a cibo vel ab aere continente nos: aut ex membris: et iam dictum est de fluxu propter membra. Modo dicendum est de fluxu propter aeres qui sit quando aer calefactus calefacit et desiccatur et frigidus aggregatur et lubricatur. unde dicit Aulic. multitudo pluvie et regiones meridionales solent tremere. ideo aer meridionalis. i. calidus et humidus multiplicat ventris fluxum. Et ideo Gal. 3° particula affo. comment. 8. aer frigidus et ventus haustrius in nullo innat: nisi quia ventres humectant. unde Aulic. pmo cañ. fen. 4°. c. 7°. dicit quod aer frigidus premendo laxat ventrem: et aer calidus laxat virtutem. ¶ Fluxus propter cibum est duplex. quod est cibibus stomacalis et cibibus venalis. Primus est cibus satus. Secus est cibus in via. Primus est sicut panis et caro et illa que stomachi ab ore intrant. Secus est humoralis de quo dictum est prius. qui si sit colericus est ratione acuminiis materie et fortitudinis expulsiue. et ptingit maxime in estate sicut melancolicis in autumno. et aliorum malorum humorum ratione debilitatis digestiue: tunc ex inordinatione temporum. et isto modo reponit fluxus virulentus et saniosus qui est exco:riatus? et apostemosus id est ab illis. ¶ Fluxus cibalis prius modo non fit propter praunitatem ciborum qui in stomacho calido corripunt: et non recipiunt eos natura. aut propter eorum gravitatem. aut propter inordinationes eorum: sicut sunt cepe et alia et porri. aut quod sunt cibi venenosi ut fungi et similes. aut quod velociter convertuntur: sicut lac et sanguis animalium comesas. aut quod minus subtiles. aut propter viscositatem et humiditatem lubricantem stomachum et intestina sicut olea. aut propter multitudinem moris super eos. aut multitudinem potus: siue sit aqua siue ceruissa et maxime noua siue multum siue vinum grossum et dulce.

Signa fluxus stomacalis sunt hec. sunt enim sine sanguine quiete et sanie et non est periodicus et non habet horas in quibus crescat et decrescat nec horas certas. Et si fuerit ex debilitate contentiue et expulsiue a frigiditate debilitatorum non exit subito sed frequenter. Et si causa est ex debilitate digestiue: non est omnino priuatus digone sed modicum habet. Et si fuerit ex humiditate lubrica viscosa sunt ibi dolores et cortices: et in tali fluxu vomitus est malus dicit Aulic. auctoritate Hippo. fed ca ignora. Et quando est fluxus stomacalis maior fluxus est de die quam de nocte. sed quando est ab epate: tunc maior est de nocte quam de die: maxime quando noctes sunt longe ut in hyeme. ¶ Signa fluxus catarrhalis vel cerebralis. ut plurimum est per longum somnum et habet periodos: et in eo sunt signa catarrhi et lesionis cerebri. ¶ Signa fluxus epatici sunt egestio similis aque carnis recentis cum abluere. et color faciei citrinus: et dolor in epate et grauedo. et est ut plurimum periodicus: et maxime si est ex opilatione. quod ille est periculosior et plus ignotus. similiter est calor et varietas in egestione et aduenit de nocte plus quam de die ut dictum est. et est talis fedus in facie sicut est in epatico. et tendit ad citrinitatem fulcra et obscura sicut in plenitudo et ad limiditatem nigram. ¶ Item quandoque ve-

nit fluxus sanguis et dubitatur a quo membro est. quod si ab intestinis: est cum rasura et punctura et dolore. et venit paulatim et continuatur et permisceatur cum egestionibus. vel antecedit et pponitur finem quod a superioribus venit. vel a medio vel ab inferioribus. Sed si venit ab epate est sine dolore. et est plurimus et est semper continuus et venit post egestionem cum modica permixtione. aut venit propter exercitum dimissionem vel propter multitudinem: et tunc multus et subit. ¶ Aliquando venit fluxus sanguinis a frigiditate et quadam mortificatione: et tunc sanguis est niger sicut sanguisuga cum modo fetore vel nullo. et quando est subtilis sanguis niger et non coagulatus cum modica siti et cum multo appetitu cibi et pducit ad febrem et ad idropisim. et quando exit substantia epatis et est nigra grossa cum debilitate est prope mortem. unde epas est sanguis quasi coagulatus dicit Aulic. Et distinguitur a sanguine coagulato vel congelato. quod sanguis frictus inter manus et digitos cedit tactui et resoluatur cito. non est sic de substantia epatis: sed est quasi quoddam carneum.

¶ Item ponatur in aqua calida. et si dissoluatur sanguis est. si vero non est epas. Nec est inconueniens quod epas dissolutus in paruas partes transiret per mesaraicas: quod venit ille sunt extensibiles. et pars illa epatis est figurabilis et codensabilis et rarefactibilis: sicut patet de crinodalis cum vicia per poros vritides exeuntibus: tamen si in magna frustra dissolueretur non transiret. Et si intelligit Bernardus 5° vianici. ca. de fluxu sanguinis epatici. quod impossibile est substantiam epatis exire: vel per impossibile intelligit. i. rarum. et cum hoc non staret vita. ¶ Item fluxus epatis propter opilationes epatis et mesaraicarum est periodicus in ratione quod aliquando stat per. 20. dies et videtur patienti quod sit curatus. et tunc acceptis stipticis redit fluxus. et quanto plus dantur stiptica tanto plus assellat. Similiter talis fluxus opilationis est chilofus: quod stomachus non patitur. et ideo cibus stat in stomacho quousque digeratur aliquantulum: et tunc propter opilationem non transit ulterius. Sed in ieiunio et alijs intestinis superioribus propter virtutem mesaraicarum cum eis continuatur que habent virtutem aliqualem mutandi cibum in aliqualem ruborem: ut dicit Aulic. 3° cañ. fen. 4°. fit ibi mutatio coloris chilofus in colore sanguinis: et est quasi lotura carnis recentis. ¶ Signa spleneticis fluxus sunt egestio nigra et melancolica dolor splenis et opilatio. et accipit prius cibaria melica et habuit adustos morbos prius sicut febres longas fortiter. et laboravit fortiter et studuit. et sollicitus fuit vel tristis vel confamilia. ¶ Signa fluxus intestinalis siue fuerit cum sanguine siue non: sunt dolor intestinorum et punctura. et differt ab epatico: quod in epatico est plus de sanguine quam intestinali. ¶ Et fluxus intestinalis si sit cum exco:riatione a superioribus intestinis: signa sunt punctura in ventre et dolor super vmblico. et exit feces post dolorem et puncturam mixta cum sanguine aut sanie. ¶ Et fluxus facti ab intestinis inferioribus signa sunt ab vmblico infra dolorem et puncturam cum exitu fecum et egestione sanguinea: et est ibi grauedo et egestio cum quibusdam contentis squamosis et farsureis. et sanguis non est admixtus cum egestione sicut quando puenit a superioribus: quod tunc est dolor plus super vmblicum. et grauedo et egestio est sicut lotura quedam aut rasura: et sanguis est fortiter commixtus cum egestione et aliquando pcedit egestio. ¶ Sed quando est ab intestinis medio tunc medio modo se habet et dolor ventris circa vmblicum. et tunc est sanguis et sanies magis mixta cum egestione quam in alijs. Et de istis loquitur Aulic. pmo cañ. fen. 2°. doctria 3^a. c. pmo. quia cortices significant in disenteria per sui quantitatem. Quia si grossi fuerint significant quod vlcus est in grossis intestinis. et si subtiles fuerint significant quod in subtilibus intestinis. et ubi dolor ibi narrat egritudinem. dicit Aulic. 5^a

angl.

b

De fluxu

particula canticoꝝ Auicen. ¶ Fluxus euacuatiui qui fit in ano signa. frequentia assellationis pauca sicut sputus et dolor ppe anuz quādo egreditur egestio. et qđ egredit nō est permixtū cū fece et sanguis exiit ante egestionē. ¶ Si gna fluxus liquefactiui sunt in flāmatio corporis et caliditas eius et febris et diuersitas colorū et odor fetidus in egestionē et egestio virulēta et aquosa et pinguis. ¶ Signa fluxus facti a toto corpore sunt sanguis purus et multus et sine dolore et habet paroxysmos et puenit sicut in bona crisi et laudabili cū virtus expulsīua expellit nociua. ¶ Aliquē est ppter crīsim malaz et sintomaticā: quādo natura expellit humorē cum impetu. et qđ retentiua pūnere nō pōt sicut in pprime morientib⁹ sicut in pūficis et longe febricitibus febre mortali. Et ppter nimīā crapulam puenit. et ppter repletionē cibi et potus. et ppter retentionē alicui⁹ pūeti euacuari. aut ppter mutilationē alicui⁹ mēbris: aut qđ modica fuit resolutio a toto corpore: aut ppter paruā rem exercitū. aut ppter colericā passionē. ¶ Et si sit a vētostitate: tūc ē gurgulatio cū sonitu et rugitu. ¶ Itē signū gnāle fluxus vētris sumptū ab yrina. yrina est pallida in corpore. in substātia tenuis aut spissa. pauca in q̄titate: liuens superi⁹ habēs resolutionē cinerofas grossas et separatas. talis yrina fluxū ventris absolute significat.

Prognostica. Illi qui habēt ventrē humidū et laxum in iuuentute plurimū habent cōstipatiū in senectute. vt dicif 2^a parti. affo. et non deficit nisi in vno casu. s. quādo cōtentia in iuuentute debilitat ppter frigiditatē. In iuuentute vero qui est strictus in senectute erit laxus. et h non deficit nisi in vno casu: cū venter sit strictus in iuuentute ppter puationē colere. qđ tūc est strictus in senectute cum tūc minus de colera genere tur. ¶ Nota tñ qđ in sanis egestio ē multa ppter tria. p^o qđ accipiunt in multa quātitate cibū. 2° qđ colera multa delegat ad intestina pūgēs et mordicās. 3° est venter laxus nāliter ppter debilitates cōtentive. ¶ Item illi qui habent totū corpus humidū et cerebrū et linguā: sicut sunt trauli et blesi et litteras corūpentes ppter nimīā humiditatem: tales de facili incurrūt fluxū ventris. ¶ Itē nullus fluxus creticus et nālīs est restringendus: qđ cognoscitur: qđ natura bene fert et confert. et ideo vsq; ad tres dies nō debet fluxus restringi. ¶ Item nota qđ fluxus sintomaticus dē restringi. et hoc. qđ ledit et nocet. etiā male fertur et cognoscit a cretico et naturalī: qđ naturalis est ordiatus et sintomaticus est subito. ¶ Itē post naturales senescit patiēs se alleviatus nō est in alio. ¶ Et si arguitur. crisis est motus subitus. vt dicif 2ª parti. affo. dico qđ licet quo ad nos sit subitū: nō tñ quo ad naturā: qđ natura per duos dies vel tres incipit agere digerendo diuidēdo et vltimo expellendo: et tota illa operatio est nature creticantis: vt innuit 4ª parti. affo. cōmento. zi. et istam solutionē ponit quo ad primū verbū Ildo. 2ª parti. affo. Dañ. cōmento. 6z. ¶ Item omnis fluxus vētris qui venit subito et repente post longā egritudine est mortalis. qđ significat corruptionē magnam et subitam et virtutē defectam. ¶ Itē omnis fluxus ducens ad idropisim est mortalis. Similiter omnis flux⁹ cū admixtiōe sanguinis post idropisim est mortalis. qđ tunc aquositas idropicalis retinet et frigiditas generat magna: et per consequens aquositas magna. ¶ Item omnis flux⁹ vētris qui aduenit post vltimū melancolicū est mortalis. qđ cancrū putrefactū significat. et ideo dicif 4^a parti. affo. Disinteria si a felle nigro inchoauerit mortale. Nec est semper cancer in intestinis quādo exiit fel nigrum: nisi ita esset qđ fel nigrū vlceraet intestina et pfunderet se in eis: tunc enim esset ibi cancer. Tamen pro verbo Gal. 4^a parti. affo. in cōmento illius.

Disinteria si a felle nigro inchoauerit. Sciendū qđ vltus intestinoꝝ videt incurabile. qđ omnia medicamina non possunt ibi apponi. quia si ponerent nō morarent ppter feces ibi continue venientes. ¶ Et ideo sciendū qđ vltus etiā difficulter et tarde curat nisi sit paruū. et tunc oportet pphibere cum pinguedine capre liquefacta: et cito post inuncta ne vltus tangatur a fecibus. et tunc consolidare eius medicinis consolidatiuis mixtis cum stipticis et per longū vsū. Tamē si esset vltus magnū: vt quando exeunt carnes intestinoꝝ: tunc est incurabile. et hoc est vep. ¶ Itē qui habet disinteriam: et post aures sinistra res magna sumilis oroboro: cum h est sitis vehemens moriē in. 20. die et nō euadit fm qđ recitat Auic. auctoritate Dyp. lib. de morte veloci. qui est vnus paruus tractatus nō cōmento tus quē ipse fecit. ¶ Itē qui hz solutionē ventris melancolicam grossam nō sanat. ¶ Ad vltimū humor melancolicus purus puocans est fm plurimū cū egredit moris signū. dicif Auic. p^o casū. fen. 2^a. ca. vltimo. ¶ Et melia pura nō cognoscit ex solo colore sui sed ex acridine sua et pōticitate et ebullitione terre ex ipsa. et est melia siue sit egestio siue vomitus: qđ significat vltimū dominiū frigiditatis. Tamē si chimus sit niger adustus pōt esse bonū post signa digestionis in morbo adustus et melancolicus vel lōgo. vnde Dyp. 4^a part. affo. Egestionē nigre vel qđ sanguis nigre sponte venietes. i. longo tēpore et a causa interiori et in principio vel augmēto: cum se. et sine feb. pessimum: et qđto colores plures fuerint magis malū. Et post signa digestionis complete et cum farmaco nō malum: qđ tunc nō venit sintomaticē: qđ farmacū pcedit digestio artificialis. et si nō sit ibi cōplete digestio naturalis est tñ aliqualis: quia ars sibi ministrat. vnde versus.

Noscat mens pigra qualis sit egestio nigra.

Si venit per se: mortem portendit adesse.

Tanto deterius quanto color varius.

Non est mortalis si cum medicamine talis.

¶ Itē omnis fluxus melancolicus qui in fine febris veniit est mortalis: dato qđ est melancolicus. vnde nō dicif fluxus melancolicus ppter morbus nisi excedat dies tres si nō excederet in vicibus veniendi. ¶ Itē omnis flux⁹ melancolicus de illa que posita supra terrā ebullit et hz odorem acetosus est mortalis: hz virtus sit fortis. ex alijs speciebus nō est sic. ¶ Itē omnis fluxus vlcerauius perforans intestina est vltimū mortalis. Is Auic. dicat in 3ª fen. i. 6. qđ venter vnus fuit perforatus et exiuit sterctus: et tñ vixit hō. et hz hoc sit de possibilib⁹: est tñ possibile lōgum. et ideo intestina incisa nō curant maxime subtilia ppter multitudinē mesericalū cum eis cōtinuatiū: vt innuit 6ª parti. affo. vesicā incisas. ¶ Itē omnis fluxus ventris qui pmo est sicut aqua: et postea sicut vnguentum est malus. ¶ Itē egestio viridis coloris innat caloris significat extinctionē. similiter et fusca dicit Auic. pmo casū. fen. 2^a. c. vltimo qđ est de egestionib⁹. ¶ Itē egestio alba signat opilationē in poro felleo et signat ictericiā: nisi est stomachalis: quia ille et intestinalis sunt plus diurni et aliquādo albi qui nō sunt cum excoziatiōe: sed cum albedine. ¶ Et virus saniei habens odorem magni apostematū signat apertionē: tamē sanus qui nō exercitat frequenter hz egestionē saniei que est euacuatio et purgatio laudabilis. et ideo ex sanie nō dē argui vlceraio in intestinis: hz longa materie retentio et nō euentatio et putrefactio: ita aliquādo est de sanie illis qui non exercitantur et replent se. et ista innuit Auic. capitulo vltimo. fen. 2^a. pmi libri. Et vide similiter de hoc 4ª casū. fen. 2^a. ¶ Itē omnis fluxus cum pulsu vermiculoso sicut formicante qui non confortatur per cibos assumptos et medicinas est mortalis. ¶ Itē

omnis fluxus post egritudinem. et tñ egritudo adhuc manet: et nō minuit et est mala tolerantia: est mortalis. ¶ Itē in idropisi fluxus sanguinis virulentus malus. ¶ Itē omnis fluxus cū vomitu et singultu et alienatione est mortalis. ¶ Itē in idropisi fluxus sanguinolentus malus est. qz morbus cōsumptiuus dū curari per repletionē. cū igit appetitus deficit nō comedit: igit plus cōsumit et per vñs deficit. ¶ Itē omnis fluxus plix⁹ in senib⁹ est mortalis. ¶ Itē omnis flux⁹ stomaci et intestino p⁹ cūz nausea et vomitu malus. ¶ Itē cum retentio solutiois vētris conturbat et eius solutio facit acgrere tranquillitē mortalis ē. dicit Auic. 3° cañ. fen. i. 4. tractatu 4. ca^o pmo.

¶ Cōtra illud videt q⁹ nulla eū ē salubritas. qz oīs eūatio est talis q⁹ mā eius retenta facit cōturbationē et eius eūo alleviat et tranquillitē facit. Alter enīz nō esset salubris nisi cōferret et patiens bene ferret. ¶ Dico vno modo lra est falsa. debet enīz esse ibi illa negatio nō. sic. eius solutio non facit acquirere tranquillitē: tunc est mortalis. ¶ Ali ter tñ dico saluando litterā q⁹ sola acquisitio trāquillitatis nō est mortalis. imo loquif in solutioe epatica quādo est tanta q⁹ virtutē pstermit si nō restringat. tali enīz casu si restrictio perturbat et intelligo magnā perturbationē: qz facit apostema in epate. vel aliq⁹ pessimū accidens: et eūatio facit tranquillitē illius apatis vel alterius mali accitis. alia solutio epatica est mortalis: qz virt⁹ deficit si nō restringit. et si restringit deficit ppter apā vel accidēs malum qd inducit. vnde nō vult q⁹ sola cōferētia sit mortalis. imo pncipaliter est mortalis perturbatio restrictiois: et causa est multoz humoruz corruptio. qui si retineant inducūt humidi nocuentuz. et si eūanē inducunt debilitat virtutē ppter debilitatē et euacuationē spirituum excessiuā. ¶ Itē sanies vel virus veniēs sine febre pcedente est ex vlcere. et si ex residatōe apatis interioris: tunc ante illud est se. dicit Auic. vbi pñs fen. i. 4. ¶ Itē si vena sit bona nō signāns epatē debile: tunc est fluxus sanguinis mēficus nō de epate. ¶ Itē omnis fluxus qui puenit ab epate aut a toto corpore cōturbatiū⁹ est: nisi venierit per viāz crīsis saluē. ¶ Itē omnis fluxus lōgus vltimū ducit ad idropisim vel ad ethicā: qz omnis idropicus est ethic⁹. ¶ Itē egestio nigra causata a colera adufla. cum enīz talis dispositio venit ppter meliaz: tūc pīcta super terrā ebullit sicut acetū: et vermes si pyciantur desup moziunt: in alyo nō sic. et colera nō venit ad nigredinem tantā: sed ad quādā luciditatem. et illud dicit Hal. 4° parti. affo. in cōmento illius. Quibusq⁹ ex egritudinibus acutis. ¶ Itē in ventris fluxibus cū dolor aduenit circa vmblicū et partes inferiores et statiz sequif egestio: tunc cā est in superiorib⁹ intestinis. ¶ Itē colerica passio si frequēter euenerit malū pessimū et mortale: et est colerica passio cum egerit et euomit simul patiēs. ¶ Itēz lenteria post disinteriā est mortalis: qz fit ppter abrasionem villosz. ¶ Itē opiremia in omni fluxu vētris postq⁹ non fuerit a pncipio est bona. et est idēz qd cructuatio acetosa. et est. qz tunc cōtentiua incipit vigozari et digestiua digere. et p⁹ parti. affo. illud dicit de lenteria.

¶ Cōtra. pbat q⁹ nulla lenteria ē mortali: qz sic deberet restringi. et si falsus: qz dum stringit fluxus nō concedit ei qz fiat retentio sūm Auic. 3° cañ. fen. i. 4. tractatu 2°. c. de colerica passioe et eius cura. igitur qd durat lenteria non dū stringit: qz exīr chilus et cibus: sicut p⁹ per diffinitionē suā et per Hal. 4° parti. affo. et prius bīpositas. ¶ Dico q⁹ sex sūt genera fluxuū. Anastropha que est velox expulsiō cibi per superius. Catastropha que est velox expulsiō cibi per inferius. Colerica que ytroq⁹. diaria. lenteria. disinte-

ria que prius exposite sunt. ¶ Dico tūc q⁹ lenteria debz stringi. et quādo dicit qd durat exīr chilus et cibus non dū stringi. vep est qñ exīr cibus et chilus colericus. qz Auic. ponit illam ppositionē. c. de passioe colerica. et talis est cā colerice passiois. In lenteria nō cōuertit cibus in chiluz de quo sit curandū. et ideo dūz perseverat chilus exundo et cibus. i. dum cibus exīr cū chilo colerico in passioe colerica: non dū stringi aliquo mō stante virtute. sed si mutetur ad aliud q⁹ colericū et illud est sedū cōcedif retentio: quia tunc timendū est de disinteria vel aliquo tali. ¶ Itēz in oculis patienti diaria superueniēs bonū. 6° parti. affo. i. affo. i. 7. ¶ Itē disinteria curat maniam. 7° parti. affo. i. in pncipio. et ista sufficiāt l3 infinita essent dīceda.

Cura.

Circa curā sunt faciēda. i. 2. pmo stāte virtute et partib⁹ cōuenientib⁹ fiat flebotomia vel euacuatio cū mirabolanis citrinis si colerica peccet: vel cum kebulis vstulatis si flegma peccet. vel cū indio si melia. et hoc pmo mā antecedēte. Deinde in augmēto morbi et ver sus statū denf videlz stiptica alterātia appropriata materie que est cā fluxus. Si tñ timeat laxari per inferius: licz Auic. dicit q⁹ fluxus curat fluxum: et vomitus vomitū. i. fluxus materie causantis fluxū est cōpetens cura fluxus materie cōiuncte. fac igit vomitū ad diuertendū si pectoralia fuerint fortia et ipso anni sit cōueniēs. pmo igit picularibus cōueniētib⁹ euacuet mā antecedēte. 2° diuertatur per vomitū nisi in passione colerica: et tūc fierent sibi fricatōes. 3° denf stiptica alterantia appropriata materie antecedētis electuaria et srupl. 4° dentur cibaria stiptica et potus stiptici. 5° somnus puocet: qz dormire ē ex reb⁹ magis iuuatiuis ei qui bz fluxū vētris. dicit Auic. 3° cañ. fen. i. 6. nisi in fluxu cerebrali. 6° si sit excoziatio et vlceratio vlcera mundificent. 7° denf cōstrictiua et con glutinatiua consolidantia. 8° fiant suffumigationes. 9° fiant vētosatiōes sup ventrē. 10° fiant ynguēta et emplastra. 11° fiant balnea. 12° dolor tenasmon et alia accidentia cōcomitantia sedent cum emplastris et lenitionibus et fomentationib⁹ et euapozationib⁹. Aliquando tñ oportet illud vltimū pmo facere. sed qz est accidēs morbus et sequens: ideo pono ista accidētia in fine. vnde aliquādo vltimū in executioe est pmo in intentione: et aliquādo econ uerso. quia aliquādo accidētia superāt suam causāz. dicit Auic. fen. pmo. 4° pmi cañ. c. de cura apostematō.

¶ De pmo sciendūz q⁹ in lenteria raro vel nunq⁹ dū fieri flebotomia nec in aliquo fluxu stomacali: nec cerebrali: qz in crudaret materiā et stomacū debilitaret: et reuma puocaret. tñ in alyo fluxib⁹ stante virtute et in pncipio morbi et alyo particularib⁹ cōuenientib⁹ pōt fieri pauca flebotomia: maxime si cum fluxu sit se. simul incipiēs. qz in fluxu in fine feb. nō cōpetit flōmia. et dū fieri flōmia parua et frequēto. Deinde purge materiam peccans cum mirabolis materiāz peccantes. put dictū est in pmo li. c. de accidentibus se. c. de fluxu vētris in se. et in eo videas.

¶ De scdo sciendūz q⁹ vomitus debet fieri si materia sit colerica vel flegmatica vel melancolica. sed in illis duabus debet fieri vomitus minor diuertens et nō multum euacuans: maxime si pectoralia sint stricta et macra et patiens habeat tussim. Lapiat igitur semen attriplicis et decoquat in aq⁹ aliqliter calida def: et postea pēna vel digitus pponat. put dictum fuit in pmo li. c. de vomitu.

¶ De tertio sciendūz q⁹ medicine stiptice quedam sunt calide quedaz frigide. Medicine stiptice simplices frigide sunt rose bolusar. gūmi arabicum galle spodiuz antera. i. semen rose. campboza grana granatoruz yuarū passu. balustia acatia. i. succus prunelloruz imaturoz sumac berberi semen acetose se. plātaginis etiā herba se. portulace angl. b z

De fluxu

coziorum fructus mozi imaturi ad excoziationē et sanguinaria. lac in quo extinguit ferruz vel lapis cadens fluuialis. lac acetosum ex quo extractū est butirū. barba birchina virga pastozia folia quercus et prunelloz resta bouis vel sanguis draco. sandaraca lanceolata cozallus emarbitus myrtilli pira citonia nespila vel nebbile: qd idem est. succus prunelli pedes cozi succus caude equine coagulū leporia ossa mirabolanoz. ¶ **M**edicine stiptice singulares calide sunt ciminū assatus olibanū mastice myrra storax calamita nux cypressi nux mus. laudanū de quo in potu detur. 3. y. reubarbarū assatus castoreus consolida maior nasturciū tozrefactū bipericon spica nardi abf. arthemisia. ¶ **C**ōposita frigida sūt triasandali diapapauer diacodion diadragantū frigidū succarū rosarū carnes citonioz sine spēbus rubea troscicata requies sirupus mirtinus et rosatus. ¶ **C**ōposita calida sunt diacitonitē ro. nouella aliptra muscata gallia mus. tyriaca diabolianū infusum diagalanga stomaticū simplex diamargariton dia ciminū subtiliter puluerizatum. ¶ **D**eperata sunt diaron don abbaria leticia Bal. diapienidion sine speciebus calidis. ¶ **M**edicine spāles sunt pilinsella cocta in lacte bibita et diariam sanar. ¶ **I**tem febri foga retinet oēs fluxū ventris statim data potui. ¶ **I**tem succus cōsolide maioris cum vino mixtus et coctus super regulas oēm fluxus stringit. ¶ **I**tem sirupus ro. in cā calida valet. sicut sirupus de plantagine et sirupus myrtinus. ¶ **I**tem in cā frigida sirupus de absinthio valet. et sirupus de bipericon. i. sirupus factus cū herba cocta in aqua pluuiali et post dulcorata cum succaro ro. vel melle ro. sirupus optimus est. et si in aqua illa extinguit ferruz candens melius erit. et valet in disinteria et in omni fluxu cerebali. nō in disinteria electuariū cōpetens est triasandali. quar. i. cū. 3. i. sanguinis drac. vel cum. 3. 5. boli armeni vel cū corall. ru. vel cū rosis siccis. sed ista non debent dari in pncipio: sed pcceratione facta manifesta et excoziationē qd apparet per coriceas et raturā exiteas et per sanie. Eodem modo succarū ro. acitū cum bolo. tñ in lienteria et in cā frida vā dari diacitonitē et carnes citoniorum cū spica nardi et nucē mus. et mastice ponēdo ad quar. i. vnum de istis tribus. vel. 3. i. de vna medicina vel cū corallia albis vel cū olibano. Unde errat qui bolū et sanguinē dra. dant in pncipio: qz inuiscat et ingrossant et que ad tpa retinēt et postea redit peior qz prius nisi materia esset nimis acuta et subtilis: et tunc plus adhuc cōpētū fleboromie parue vt sanguinis feruor sedet. et me^o de mirabolanis citrinis et silibus. vñ Girardus 4. viatici dicit qz in disinteria inchoate est quadruplex initū. p^m est multitudo humorū cui corespōdet euatio. nec est ibi expectanda digestio: qz mē est satis parata fluere. 2^m ē ibi humor malitia et acume: cui cōpetit in frigidatio cum sirupo ro. mirtino et vio. qui l3 laxat: nō tñ laxat nisi materiam antecedentē: et cū h in frigidat. et ideo vā non per se sed cū stipticis. Similis sirupus nenufarin^o et de berberis optimi sunt. 3^m est nimis fluxus ventris cui cōpetit restrictio cum medicinis stipticis positis in balneo et cū fermentatiōe pāni linei intincti in aqua calida multū si triplicatus ponat super vimblis et pectinē et sepe calefiat: et cum fuerit fluxus nimis dens tyriace. 3. y. cū aqua ro. vel plantaginis vel cum vino in causa frigida. 4^m est vlceratio intestinoz cōtra quā debet cōsolidatio facta mūdificatione cū sero caprino et aqua ordei vel cū colatura fursuris per clistere iniecta. Deinde fiat clistere cōsolidatiuum cū succo plantagi. gūmi arabico dragato sumach rosis mirtillis et bolo et olibano. ¶ **H**ic tñ notandū qz fricationes et ligatiōes in extremitatibus. s. brachijs et coxis multū valent. Et multa facta cōsumptiōe detur electua-

rium resumptiuus succari ro. an. quar. i. detur mane et sero in bona quātitate. ¶ **E**t detur iste puluis in mane et sero. B. fol. plantagi. siccorū folioz herbe burse pasto. ro. ru. an. 3. 5. fiat puluis. et detur sic. B. boli armeni sanguinis dra. sumach. an. 3. y. gūmi arabici. 3. i. draganti. an. 3. i. fiat puluis quo vtatur cum vino vel aqua extinctionis ferri succarata. Vel sic. B. spodio. 3. i. sandalozum alborū et ru. ana. 3. y. seminis basiliconis ros. ru. veterum. ana. 3. i. fiat puluis. et de medicinis simplicibus prius dictis fiant pulueres electuaria sirupi decoctiones balneationes et similia. que omnia industrie medicis relinquo vna cum capitulo de fluxu ventris in pmo lib. ad qd oportet frequēter a loco isto habere recursum. nec opz hic ea recitare. et ideo vide ibi medicinas cōtra fluxū de opilatione factū: inde statim in 4. faciemus de dieta.

¶ **Q**uarto notandū qz cibaria in fluxu conuenientia sunt aliquantē grossa nisi virtus multū debilitet. liquida igitur et forbilia dimittant virtute stare. ¶ **C**omeditur igitur panē tottellinū et sine fursure. et si cōficiat in aqua pluuiali in qua extinguit ferrū: tūc optimus est vel cū aqua ro. Deinde fiat poragiū de plantagine lactuca portulaca petrosilio caulib^o decoctis in trib^o aquis cū lacte amigdalorum in quo decoquant carnes arietine pingues aliquantē. vel vtrā amigdalalis cōfectio cū amido vel cū flo. frumenti decocto in furno vel cum puluere risi. ¶ **C**arnes sint perdicū et turturū per istū modū: accipiant coctanas recentia aut pira et scindant per multa frusta et ponant in aceto et aqua ro. et ponant in ventre turturis et perdicis et assent et prius dentur frusta ad comedendū. et vltimo carnes vel gallina vetus decoquant cū pdictis piris cū aqua pluuiali. Deinde illa comedat: pira tñ ante prandiu de piris: qz ante prandiu cōstipant. Idē faciūt nespila. vel decoctur in pane cū vna acerba et sumach. Item cib^o laicoz est optimus. s. tottellus fact^o de flo. frumenti decoctus in furno cū vitellis ouoz et modico cimini in cā frigida. tñ in causa calida oportet cōficere cum semine mirtilloz et sumach puluerizatis. In diebus pisciū possunt vt collati cys factis cū lacte amigd. et pchia vel de licio et truti et gonardo cum agresta et acedula. ¶ **P**otus sit vinū grossus et cernisus grossa facta cū aqua pluuiali. vel pisanā facta de ordeo asato si sit febris. vel accipiat aquā plantaginis cum vino. vel accipiat lac in quo extinguit ferruz ex quo extrahit butirū et lac amigd. Si tñ sit fluxus ex opilatione epatis vel meseraicarū nocent stiptica. Nō de^o igit panis azimus: sed cum fursure et fermento aliquantē et sale pauco cōfecto. de^o tñ in pauca quātitate et qter in die. Vtrā vorlatilibus pterqz degentibus in aqua sicut fasiano perdicē pulis gallinaceis vocat anglice swice. bechafa tñ est bona. Et eliget iste cum petro. vel capill. vene. vel carne ptheos vel cū aniso vel semine endiuie et scariole. Et vtrā brodio cicerū. vtrā vuis passis et mundis que spāliter valent in omni fluxu epatico. et potet vinū subtile album. et vtatur spica nardi in puluere cū vino subtili vel cū aqua feniculi vel endiuie. Vtrā etiam vomitu ante prandiu cum semine artriplicis vel cū mediano cortice sambuci. Et latus de pterū lauatur cū decoctiōe abf. camepitbeos endiuie. vel fricent cum vino et oleo camomellino. Vtrā triasandalis cum spodio et spica nardi: ita qd ad quar. i. ponatur electuarū. 3. 5. de illis vel de quolibet illorum. 3. 5. ¶ **D**einde. B. radicū feniculi petro. sambuci. an. part. i. empatoz ediuie camepitbeos. an. 20. i. spice nardi calami aromatici cinamomi. an. 3. i. cassie lignee. 3. 5. se. porulace semi. melonuz. an. 3. i. y. rasure ebors. 3. i. vitro: ruz sandalozū. 3. y. anisi. 3. i. si sit sine febre. liqui. quar. 5. succari lib. 5. fiat potus. de opilatione. Luppulus hic val

et lactea sed non ita cōiter inueniunt sicut alia. Utatur ma
ne et sero isto potu. balneet ante prandiu cum abf. endiuia
camomilla melliloto fursure et latera fricent.

De quinto sciendū qd somnus puocat in cerebro humi
do cum lactucis in potagis positis cū cinamomo et gario.
et similibus aromatibus. In cerebro sicco detur. R. florū
vio. se. malue. se. papaueris albi florū boragi. florū ne
nufar. cicore. añ. 3. y. vel accipiant quedā istorū et ponā
tur in sacco lineo: et succus decoquat in aqua: et tunc expri
mat et odoratur a patiente frequenter. Alia que puocant
somnū vide in li^o p^{mo}. c. de accidentib⁹ vigiliariū. vñ aro
matica apponere timendum.

De 6° videndum est. s. de mundificantibus vlcera si sit
excozatio et vlceratio sicut frequēter est in disenteria: aut
eniz est vlceratio in intestinis superiorib⁹ aut inferiorib⁹
aut medijs. Si in superiorib⁹ curet cum eis que bibunt.
Si in inferiorib⁹ cū clisteribus. Si in medijs partib⁹ cum
ebibitis partib⁹ cū eiectione per interi⁹. Et si fortis sit virtus
et est necessaria cūario in vlceratione superiorū: tunc ad al
terandū malam discrasia humorū detur sibi tale digesti
uus. R. sirupi ro. quar. i. sirupi vio. 3. i. misce: et de B bibat
per duos dies. Tertia die detur sibi solutū istud. R. mi
rabolanorū citrinorū indozū kebu. añ. 3. y. draganti. 3. 5.
aque lib. 5. puluerizent mirabolani et ponant in aqua ro
sata et stent submersi et colent sūmo mane et detur colatu
ra. Tame si disenteria sit inueterata et vlcus sit in inte
stinis. R. succi apy lib. 5. reubarbari puluerizati. 3. i. distē
perentur cum succo et calefiant aliquantulū cū aqua ros.
et dent ad bibendū. vnde Auic. dicit qd reubarbaro inest
ppietas mirabilis in vlceribus intestinoz. credo tamen
qd tunc debeat modicū vltulari. Detur etiā sibi potus de
plantagi. ros. sanguinaria virga pastozia lācolata sumac
mirtilis balauit. cūz zuccaro. Deinde fiant clisteria mū
dificantia cū colatura fursurū vel cū aqua ordei vel idro
melle aquoso. Postea quādo est ibi sanies fit mundifi
catio sic. R. mirabolanozū citrinorū indozū kebu. añ. 3. y.
puluerizent et ponant in ista decoctione. R. ordei mundi
lib. i. mellis. 3. 5. decoquant in aqua ordei et in decoctione
ponat mel. et vltimo ponatur puluis mirabolanozū citri
nozū indozū kebulorū. añ. 3. y. puluerizent et ponant in
ista decoctione. R. ordei mundi lib. i. mellis. 3. 5. decoquā
tur in aqua et in decoctione ponat mel: et vltimo ponatur
puluis mirabolanozū et totum colet et inuicet per cliste
re. Et quando sanies diminuit. R. ordei lib. i. rizi assi pul
uerizati. 3. i. 5. adipis renū caprarūz olei ro. añ. 3. 5. gūmi
arabici. 3. i. y. ceruse. 3. i. vitellorūz ouozū. y. conficiat sic.
ordeum decoquat in aqua: resoluant adeps et oleus ro. et
vitelli ouozū. vltimo ponatur puluis. Deinde fiat cliste
re consolidatiū. R. succi plantagi. succi sanguinarie. ana
lib. 5. decoquant succi donec redeant ad lib. 5. et addatur
tunc puluis bic. R. boli armeni. 3. i. spody sanguinis drac.
ceruse litargiry. añ. 3. y. fiat clistere. valet eniz oū fluit san
guis cum vlceratione vel sine. Itē in lib. i. succi plāta
ginis resoluat. 3. i. micrete et addat puluis talis. R. boli ar
meni lapidia ematibis puluerizati. añ. 3. i. omnia icorpo
rentur cum succo p̄dicto et fiat clistere vsqz ad lib. 5. et qz
ista sunt longa et sumptuosa: nisi pro diuitibus fiat. Si
vio vñā medicina que habeat virtutes mūdificandi cō
solidandi et dolores mitigandi. R. liij. seminum frigidorūz
mundatozū feminis papaueris albi se. malue se. sambuci
feminis portulace se. citonioz mirtillozū draganti gūmi
arabici pinearū mundatarū fisticoz liquif. munde ordei
mundi candū penidiōz mucillaginis p̄sily amigdalorūz
dulcium. añ. 3. y. boli armeni sanguinis drac. spody rosaz
myrre. añ. 3. y. conficiant cum idromelle et fiant troc. et cū

vti volueris distemperet vnus cum lacte et exhibeatur. et
si fuerit vlceratio in vesica inuiciatur per siringas. et in vl
ceratione intestinozū inferiorū inuiciatur per clistere et est
medicina optima in omni vlceratione interiori in intesti
nis et in vesica. et sic de alijs. Vel pōt fieri mūdificatio cūz
decoctione isopi capil. ve. recentiu. prassij ireos appposito
melle ro. et est optimū. et cūz modico liquif. plus valet pro
pectore et vesica. quia Auicē. dicit qd liquif. optime pro
uocat vrinam. Tamen si vlceratio sit a flegmate salso
vel a causa frigida: tunc debet esse purificatio cūz colatu
ra fursure isopo prassio ireos saponaria. Deinde consoli
datio cum consolida maiori et minori cū olibano et myrra
et litargirio et aristo. ro. et bec est cura leuis intentionis pro
pauperculo. Et cū aqua ordei et cūz ros fiat mūdificatio
in cā calida et consolidatio cū plantagine fol. quercus vel
sanguine drac. et sanguinaria. et ista sufficiunt.

Septimo fiant iam dicta que supra patent in 6°

Octauo fiant suffumigationes de istis in causa frigida. s.
de olibano pice puluerizatis et positis supra carbones vel
supra regulam calidam quando affellat. In causa ca
lida capiantur anguille integre et in olla ponant semiple
na carbonib⁹ et anguille viue interius includant vase cor
operto. et tunc cum incipiunt cōburi discooperiat olla et
fumus recipiat per anum. Item accipiant rose et igni
antur et fumus recipiatur retro. Item accipiat filitū
balneatum et ponatur in vino calido et comprimatur et po
natur super ano frequenter.

Nono fiant ventose. vnde Auicē. ponit in 3° casū. qd ex
retinentibus fluxus ventris est positio ventose sine igne
supra vētrem. et si ventosa magna dimittatur quatuor ho
ris siue sit cum excoziatione ille fluxus siue non: stringit
fortiter. Item si ab epate fluat ponatur ventosa super
epar: et eodez modo si de splene fluat: et sic de stomaco. Et
in homine carnoso iuvene potest poni ventosa cum scari
ficatione. sed cum igne plus competit flegmaticis et pin
guibus. sed cum cornu sugendo competit plus in timidis
et melancolicis et macris et consumptis: sed pauci sciunt
istum modum operandi cum ventosis. Similiter vento
satio aliquando fit diuerrens posita supra partem opposi
tam loco dolenti. et valent iste ventose et suffumigationes
optime in lienteria et diaria. vnde olibanum in lienteria
quocūqz modo sumatur valet.

Decimo fiant inunctiones super stomacum et vētrem
de oleo citoniorum de oleo masticino de oleo mirtino et
anetino añ. et venter et stomachus et latus yngatur cūz oleo
ro. tamen in causa calida plus valet mirtinū et oleum cito
niorum. Sed in causa frigida de aneto et ros. Et in omni
causa valet anetinum inunctū ante et retro. vnde alig fri
cant pedes et ligāt tibias et manus. et quidā inungūt spinā
dorsū rotā cum succo caprifoly et succo plantaginis.

Undecimo fiant balnea sed diuersa: qz quoddā est pze
parans et qddam adiuvans: et quoddam perficiens: et qd
dam impediens. Primūz debet fieri aliquantis diebus
anteqz detur medicina laxatiua. vt dicit Auicē. p^{mo} casū.
fen. 4. capitu. 5°. Secundū debet fieri scdo quādo medici
na est danda in mane. Tertium debet fieri scdo die post
medicinas: dicit Auicē. versus finem capituli. fen. 4. p^{ri}
mi lib. 2. qz illud qd resoluatur suet ex humoribus per bal
neum: tunc mūdificabitur. Et eius signum est si patiens
in balneo delectetur. Quartū balneum est balneum im
pediens qd fit quādo datur medicina laxatiua. s. post me
dicinam cum ipsa incipit operari. Et de illo loquitur fen
quarta. p^{mi} lib. 2. capitulo 5° qd in pncipio post medicinas
quoz non ingreditur quis balneum: qz trahit materiā
ad exteriora. neqz est bonum ad vētrem constringendū

angl. b 3

De fluxu ventris

preterq̄ in hyeme. tunc enim non est timendū primā cau-
sam bal. incurre illo modo quo calor balnei non sit ita
fortis nec ita continuatus q̄ trahat: sed tantū vt molli-
cet. Et de isto etiam loquit̄ Bal. 4.ª particula affo. in com-
mento illius. Sub cane et ante canes. vbi dicit q̄ balneū
repugnat solutioni et incipit asserre. Eius oppositū ponit
Dyppo. 3.ª regiminis acutus. cañ. 58. balneare vltra mo-
dum humidū ventrem habentē non est inuatiūz. Dico
q̄ loquit̄ quando materia est multa et mala que est causa
fluxus et virtus fortior: tunc enim balneum stringit. sed ta-
men illa strictura nocet: q̄ materia corrupta trahitur ad
exterioza: et cum pura et bona misceat̄ et totū corrumpitur:
et ita redit post fluxus maior q̄ prius natura nō potēte re-
gere materiā illam: vel superuenit morbus magis pericu-
losus sicut apostema vel aliq̄ simile. Dico igit̄ balneum
impediens debz fieri in fluxu sūbomatico siue fuerit a
medicina siue aliunde virtute existēte debili. Unde Aui.
4.ª pmi lib. ca. 7.ª. dicit q̄ patiens fluxum siue fuerit ac.
debz sudare in balneo capite discooperto vt posito extra
balneum et magis extra vapores balnei. Et fiat igit̄ bal-
neum aque calide in fluxu ppter medicinas: sed quando
est fluxus ppter nimias repletionē totius corporis tunc
mellilotum camomilla et similia ponant̄. Deinde potest
de stipitico fieri sicut de resta bouis plantaginis hiperico
sanguinaria et virga pastozis folys quercinis pfolida ma-
iori et minori folys pirozum et nepilozis puzonuz et simi-
libus. Et possunt in pmo trib⁹ dieb⁹ tibie lauari. Et strin-
git multo fortius si fiat encharisma. i. particulare balne-
um scilicet ad vmblicum vel modicum supra: et alia dicta
prius in pmo libro hic valent.

¶ Duo decimo curetur tenasmon qd̄ est appetitus egeren-
di sine effectu. Si fiat ppteruritiez secum fiat clistere
mollicatium. Si fiat ppter imbibitaz materiā fiat
mundificatiū cum colatura fursur in aqua frigida in
causa calida. et in vīo in causa frigida et cū isopo et molena
et tasso barbasso capisfolio. ¶ Tres aqua mellis et pifana
optime mundificant. Similr seruz qd̄ cūcūq̄. Deinde. B.
se. fenugreci se. lini se. malue bismalue melliloti camo-
sile simitatus cauluz et molene. añ. 3. 5. conquassent et bul-
liant in aqua et spongia intingat̄ in illa aqua et exprimat̄
super locum applicet̄. et B fiat frequenter et multis vicib⁹
Deinde alia spongia lata bullita per modū emplastri su-
perponatur et ligetur et superdormiat. Deinde iterū cum
spongia fomentatio fiat vel teneat anchas totas in illa
aqua. et materialia ponant̄ in bona quātitate: vel alia bul-
lita in aqua superemplastrent̄. Deinde fiat fomentatio cū
spongia sicut prius et fere oēm tenasmones curat. ¶ Tres
experimentū meū quo semper vtor. B. tassi barbassi.
20. i. coquatur in aqua teras et fomentetur anus et super-
ponat̄ herba et super sedeat patiens et suffumigetur et cum
herba sicca anus tergatur et est medicina sūma. Vel fiat
istud. B. olei anetini olei camomellini. añ. 3. i. distempere
tur folium. i. illius molene vel duo cum ipso et tepiat to-
tum et superponat̄ ano. Tamē in causa calida melius eet
illud facere cum oleo ro. vnde anetum et oleum eius sunt
maxime anodina. i. sedantis dolorē. Si tamē sit tenas-
mon de ventositate tunc ruta et cimini decoquant̄ in vi-
no vel aqua: et emplastrent̄ super locū: optime curat. Idē
facit paritaria. ¶ Item suffumigatio terbetine possit su-
per carbones optime sanar. ¶ Item persica et radix fra-
gini coquant̄ in vino et tale vinum detur. ¶ Item solum
anetum torrefiat et facelle super locum. expertum reme-
dium est apud me. ¶ Item suffumigatio facta de sarco-
colla posita super pūnas sanat tenasmonē. ¶ Item fiat
facellaciones de sale et milio torrefactis et de fursure bul-

litis in vino ru. ponatur. vel cum aniso et maratro. vel bul-
liat filtrum blauum in vino ponat̄ et aspergatur puluere
isopi anisi maratri: et ponat̄ inter crura: ita q̄ apprehēdat
anchas et ventrem et peritoneon. Deinde suffumiget̄ cūz
pinex confracta posita super carbones vel cum colopho-
nia. ¶ Item rose abf. ruta terant̄ et ponantur in facculis
lineis paruis longis et decoquant̄ in aqua et exprimantur et
ponant̄ vicissim super anum. et cum floribus camomille
additis mitigat̄ dolorē in loco isto. ¶ Item ad idē va-
lent vitelli ouorum mica panis apiz coquantur in oleo
camomillino vel ro. et optime sedat dolorē. ¶ Et quādo
exit anus ppter conatus nimius egerendi. tunc. B. succū
petrosily quātuz vis myrre partem. i. distempere cū per-
dicto succo et fiat in modū vnguētū et vnge et pro certo cu-
rabitur. et sic fuit curatus Nicolaus cuius anus egressus
fuit et augmentatus ad quātitatem capitis vnius pueri. et
cum fomentationibus calidis de ruta pitaria fursure cau-
momilla in vino decoctis. et tunc cum isto vnguento tepti-
do inunctio fiat et curabit̄ complete per multas iteratio-
nes. ¶ Item apostolicon tepiat ad ignem et vngat̄ vel
tangat̄ anus vel podes et intrabit. et B fiat bis vel ter quā-
do exit. Deinde balneetur in aqua pitarie et foliorum fi-
cus et pirozum vel in decoctione molene solius que mihi
sufficit in tenasmonē et exitū ani vel elongationis in emor-
roidibus dolentibus vel fluentibus vel cecis. ¶ Item
folia rozis marini emplastrata tumorē ani tollūt. ¶ Item
fomentetur anus cum alleata tepida et clara et post sinapi
zetur cūz puluere cornu cerui combusti et pice combusti
et thure et mastice non solum contra exitum ani: sed etiaz
contra exitum matricis efficaciter valet.

¶ Et q̄ aliquādo tenasmon est causa emorroidarū et ex-
conatu nimio: ideo de emorroidibus sciendū est q̄ emor-
roids est nomen membri et nomen passionis illius inebz
scilz venarū ramificatarū de vena que descendit per spi-
nam dorzi in qua abundat sanguis melancolicus vsq̄ ad
circulum ani. Nomen mobis est: et tunc significat cōmū-
ter loquēdo fluxum sanguinis nimium per anum nō ex in-
testinis. Tamen minus cōiter significat retentionē rōne
sanguinis consueti fluere. Improprie tunc significat do-
lorem et tumores in ano ex eminentia illarū ibi ad modū
capitis māmillarum. ¶ Pmo igit̄ operandū est ibi ad
stringendū si excedat influendo qd̄ fit per suffumigatio-
nem rerum siccarū sicut gallarū balauil. pidiarum mir-
tillozum et similitū. Deinde cum illis que dicta sunt in flu-
xu sanguinis nariū stringat̄. i. cum succaro ro. acui cūz
corallis albis karabe et sanguine draconis sanguinaria et
molena. Ista valent in puluere vel potu vel in fomenta-
tionibus vel emplastris et in similibus. ¶ Item 2.ª opera-
dum est contra tumores earum et fluxū simul sic. B. radi-
cis tassi barbassi partē. i. et laus et sicca in furno de quo ex-
tractus est panis: ita q̄ nullo modo cōburatur sed ipsius
seruata virtute desicceat̄ et fiat inde puluis de quo sumat̄
3. ij. vitelli oui farine tritici. 3. ij. incorporent̄ adinuices et
in sanguine vel oleo bono frigatur et fiat crispella que su-
matur omni mane in ieiuno vsq̄ ad. x. dies et talis fiat 2.ª
die et 3.ª. Ista medicina ita cōsumit emorroidas q̄ post. 9.
dies non apparet vestigium et est de meis secretis. ¶ Item
B. galbani sicci. 3. ij. cum aqua bibatur et remouet emor-
roidas cecas et sumatur tribus diebus et nō redibit. dicit
Alicen. 3.ª cañ. capi. de emorroidibus curandis cūz liqui-
dis que ponantur super eas sen. 17. ¶ Item storax calamī-
ta est ex bonis medicinis eis. ¶ Item assiduatio comestio-
nis amigō. cum melle. ¶ Item trifera faracena cū sco-
ria ferri lora stringit sanguinem earum. ¶ Item tasso
barbassus vel molena qd̄ est idem habet pncipatū i cura

earum siue sint dolentes siue tumentes cece vel fluētes siue emplastrēt cum ea siue comedātur. ¶ Item cōtra fluxum earum valet ventosatio inter spatulas. ¶ Item cupule glandiū in vino coquantur et cum isto vino lauentur mane et sero. ¶ Si dolent multū valet serpentaria et dragūtes: qđ idē est superposita vel emplastrata. et B magnifice dicit Mesue. ¶ Item millefoliū et herba Roberti superposita et emplastrata valet expertū est. ¶ Item. B. vitellum oui affatū croci. 3. i. apy. 3. y. se. lini se. fenugreci maluaufici. i. bifmalue. añ. M. i. bdelij. 3. iy. cōspersa cu3 decoctione sedant dolorē. ¶ Item cepe albiū optime coctum et tritū cum butiro tepidū et superpositū idem facit. Deinde cū dialtea remolliant si vis q̄ aperiant. Deinde aperiant si sint cece et ledant post purgationē diuertentē. i. cū flebotomia in brachio et ventosatione inter spatulas. Primo fricent cū succo centauree aneti humidū staphisagrie cū melle. qđ B apparet facit eas et aperit. Deinde succus cepe et artanite vel panis porcinus vel malū terre vlciclamen: qđ idē est supponat et aperit. Idē facit staphisagria et oia lacticia sicut lac ficus et titimali. Sed vltimo steruus columbinū opponat vel cum sagittella aperiant. Deinde cū ynguētū nigro curet vulnus vel cū ynguento de ceru3 prius dicto. vel cum ynguento albo. Rasso: qđ ponam in libro 3° huius. Et sunt versus de centaurea qđ ipsa optime valet in emorroydibus.

Centaurea iunat neruos: pectusq; scōam. i. secundinam. Egit: et vulnus solidat: et visum meliorat. Incisas carnes radix contrita reducit. Tulsibus atq; scie valet et muliebricia ducit. Si desiccetur et post bene puluerizetur: Stringit emorroydas oleo si cōmisceatur.

¶ Item semen aneti vltum et appositū cum melle sanat emorroydas. ¶ Item folia rozimarini cathaplasmata emorroydas inflatas sanant. ¶ Item 3° eas inflatas et non fluentes marrubiū decoquat in aqua vino et sale et locus inde fomentet et herba superemplastret. ¶ Item cum cerusa plūbo vltō vitellis ouozū affoz: oleo ros. simul mixtio fiat me^o valens oibus emorroydibus et oib⁹ vlceribus manātib⁹. ¶ Item millefoliū bibitum valet oibus emorroydibus et sile emplastratū. ¶ Item cinis corticū ouozū a quib⁹ pulli exierint datus in vino statim emorroydas sanat. ¶ Item folia insquamī cocta cū oleo ros. sanant oēs dolores calidos. cū oleo camomellino oēs dolores frigidos. ¶ Item cōtra emorroydas. B. cōsolide maioris et minoris. añ. M. i. piluselle. M. y. ciomomi electi sanguinis drac. añ. 3. 5. terenda terantur conuassanda cōquassentur optime et misceant et post primas diem exprimant: et fiat vnus bonus baustus per mediū vnus pāni linei et bibat quotidie quousq; sanet. Et sic finit capitulum de omni fluxu ventris et emorroydarum.

¶ De epilepsia et apoplexia. Caplm. XI.

Epilepsia est morbus caducus dicitur ab epi qđ ē supra et ledo dicitur qđ est lesio partiū superioz. i. capitis. 3° dicit bieranoson de hiera. i. sacra et nocet oēs quasi nocet partibus sacris. i. aiatia. i. capiti et cerebro. Et dicitur pedico: qđ caput faciens pedes: qđ locū capitis facit ad locū pedis: vel pedicon. i. petens caput. Et aliqñ venit de cā remota ad caput. Cuius diffinitio est sūm Auicē. 3° cañ. sen 3° tractatu 5° de epilepsia. Epilepsia ē egritudo p̄hibens mēbra aīata ab operatiōib⁹ sensus et mot⁹ et erectione nō integre p̄ opilationē ventriculorū anteriorū cerebri nō cōpletam p̄hibentē transitū virtutū sensus et motus in eo et mēbris nō integre siue casum faciē. Vel sic. Epilepsia est spasmus vniuersalis et cōis ex nocumen

to adueniēte vētriculo anteriori cerebri. Vel sic. Epilepsia est spasmus brevis p̄pzi⁹ ipsi cerebro. Vel sic. Epilepsia est morbus officialis cerebri auferēs sensus et erectionē toti corpori cū perturbatiōe motus corporis: maxime p̄ opilationē factā in ventriculis cerebri nō p̄ncipalib⁹: qui sunt meatus quidā opilati quasi vsq; ad mediū nō cōplete: qđ tūc esset apoplexia parua. Sed quādo oēs opilant et maxime magis p̄ncipales et totaliter et complete: tūc est maxima apoplexia. Sed quādo oēs nō totaliter tunc est me^o. Auer. 3. colliger. ca. penultimo sic dicit. Epilepsia est egritudo que facit patientē cadere in terrā. Et differt ab apoplexia. qđ illa est quādo hō cadit in terram et cessat ei⁹ vox et p̄uant omnes operatiōes et motus totius corporis anhelitu excepto. Auicē. in 3° cañ. dicit de apoplexia sic. qđ ipsa est ociositas a sensu et motu p̄pter opilationē continentem in ventriculis cerebri et in cursib⁹ spūs sensibilib⁹ et motiui. Sed Bernardus de gordonio dicit: qđ apoplexia est passio cerebri auferens sensum et motū toti corpori repente et subito magna voce p̄cedente p̄pter opilationem in meatibus et ventriculis tam p̄ncipalibus q̄ nō p̄ncipalibus. Cuius sunt tres species: epilepsia: cathalensis: analensis. Quādo est morbus caducus de causa priuata in capite: tunc vocat epilepsia. Quādo est de materia veniente. i. de pede vel a pollice vel ab alia pte corporis excepto stomacho: tunc vocat cathalensis. et de illa loquitur Daly 3° particu. tegni. cōmen. 191. in cōmento illi⁹. Quos nec glutinosos esse oportet. Dicit qđ vidit quendam scriptorē a cuius brachio dextro ascendebat fumus vel vapor frigidus vsq; ad caput: et tunc cadebat: et habuit vnus paroxysmū epilepsie. Et Hal. narrat in de interiorib⁹ idē de vapore malo ascendere de pollice ad caput. Sed si venit a stomacho tūc vocat analensis: ab ana qđ est conuersio: et lesio lesio: quasi lesio cōuersua de stomacho ad caput et conuersio. Et ideo fit in eis morbus circūitiois. dicit Auicē. p̄mo cañ. sen 2°. cap^o 8°.

Cause huius passiois sunt multe. qđ epilepsia est quidā spasmus: et qđ omnis spasmus est de inanitione vel de repletionē: ita epilepsia. Sed epilepsia vera est de repletionē. nō vera de inanitione. vbi hō cōsumpt⁹ et debile cerebrū habēs stare non pōt erectus: imo ex vacuitate cerebri vident ei oia moueri in girum. Et ideo dicit Auicē. qđ aliquādo fit a ieiuno hīte stomachū debilem. hoc. n. est per accidēs: qđ in ieiuno aliquādo colera trahit ad stomachum et fumi colerici faciunt repletionē fantasitiam: et tunc ascendēs ad cerebrū inducūt illuz morbus. vel rōne nocuenti in ore stomachi. vñ cerebrū nocuentum percipiens et nerui ipsi fugiūt et retrahūt se. qđ virtus animalis venenū fugit: et neruus cu3 eo. et ex ista fuga fit epilepsia sicut cōtingit de pūctura animalis venenosi: fugit venenū per viam retractionis: qđ cerebrū claudit se ne nocuentus percipiat. sicut cor claudit se in timore et talibus: vel forte in ieiuno fit multiplicatio colere. et sola siccitas solet generare colerā. i. p̄paratorie. et colera multiplicata ascendit ad cerebrū: et fit epilepsia colerica: et ē epilepsia nō vera. ¶ Pro quo notādū qđ epilepsia est triplex. i. vera verior et verissima. p^o est minor. 2° media. 3° maior. p^o fit p̄pter opilationes arteriarū. 2° p̄pter opilationem neruorū. 3° p̄pter opilationē ventriculorū cerebri nō p̄ncipaliorū. De p̄ma loquitur Auer. 3° colliger. cap. vltimo. qđ motus vniuersalis habet duo p̄ncipia: cor et cerebrum. et cerebrū non facit operatiōes suas: nisi propter cor. ideo necesse est vt eueniat cerebro vna egritudo vniuersalis cōicans toti corpori. et hoc fiet necessario propter opilationē vlarū spūs qui pueniunt a corde ad cerebros: iste sunt artarie. et ē cū apparēt signa sanguinis

angl b 4

De epilepsia

nis et epilepsia sanguinea. Et isto modo fit aliquando in betb. i. somnus profundus propter consimilem opilationem. videtur Aui. in 3°. Secunda epilepsia et 3^a quum ad materiam coniunctas sunt de ventositate. Item ad materiam antecedere sunt de materia humorali flegmatica grossa. et quum ad illas aliqui terminant in paralesim. quum ad coniunctam non: sed magis ad spasmus. Et propter hoc dicit Serap. in primo quod aliquando in epilepsia est spasmus consequens ipsam aliqui non. et quod in epilepsia nervalis paroxysmo est spasmus consequens ipsam in articulari non. Ex articulari fuit quod ille scriptor percepit fumum ascendere a pollice ad cerebrum: nec vadit ad cor. Et si sit in artaria. quod materie quedam petunt partes quasdam: sicut medicum quedam petunt renes: quedam cerebrum: quedam epa. et hoc sunt diuersas proprietates et dispositiones in agente et passio. Et de epilepsia nervali et articulari cerebrum loquitur Gal. 2^a particula affo. commento. 4°. in commento illius. Epilepsie iuuenibus. quod epilepsia apoplexie est vicini et vtriusque est causa materialis vna. Sed in apoplexia virtus currit ad nervos tota est ablata sensibilibus. Sed in epilepsia non tota: sed quodammodo impedita. Utrumque vero facientes sunt chini frigidi et grossi. Item ponit in 5^a particula in commento illius. Epilepsie quibus ante inuentum nascunt mutationes habent. Dicit quod materia epilepsie est grossa et flegmatica aut frigida. Et 6^a parti. affo. commento. 56. dicit quod apoplexia epilepsia spasmus et tetanus veniunt de flegmate et colera nigra quarum cause coes sunt. Sit igitur opilatio in istis speciebus plurimum de flegmate: post de melia vel de sanguine melico: post de sanguine: raro puenit de sanguine. deinde minus de colera quod de alio humore. Sit etiam de materia grossa ventosa et a vaporibus et ab humoribus resolutis: semper tamen est materia ventosa febrida frigida et horribilis. et cito venit cito recedit. ideo est de materia facili. i. de ventositate. dicit Aui. in 3°. et Gal. in 3^a interiorum. Quod est de materia grossa cito venit et cito recedit. id dico quod in morbo caduco duo sunt. i. morbus in se et paroxysmus. Morbus in se est de materia grossa et est longus: quod omnis morbus de materia frigida difficulter digerit. in 7^a parti. affo. commento. 35. et ideo morbus in se malus non est spasmus sed mollicies: ut patet in 3^a interiorum. et 5° de morbo. Sed morbus fortis malus et paroxysmus suus cito venit et cito recedit. et ideo est de ventositate que grossa est in se: subtilis tamen respectu materie a qua eleuat: et est spasmus: quod ibi ventositas est in poris circumferentialibus non centralibus ipsi nervi. sicut est in paralesi. et ideo nervi extendunt in latum et spasmus fit. et non extendunt in longum. et id non fit paralesis ex paroxysmo. Item est sciendum quod epilepsia est duplex in actu sicut in paroxysmo: et in actu sicut in materia antecedente in diebus iterpolatis. Et cum arguitur. hoc ponit quod quod est de materia grossa cito venit et cito recedit. dico quod membrum nobile non potest pati longitudinem morbi et acuitatem sui. sicut dicit 6^a parti. affo. commento. si. et 7^a parti. et ideo quod iste morbus quo ad paroxysmum est magnus et acutus. ut dicit 5^a parti. affo. in commento illius. Mulier in viro habet ab aliquo acutatum egritudinum eccipit est mortale. dicit quod egritudo acuta est duplex. cum febre et sine febre. Sine febre sicut apoplexia epilepsia tetanus. Sed quando materia illa est mala in cerebro et nocet ratione mori sui. ad conuersionem totis suis viribus expellere eas. et ideo quod grossa in membro nobili cito natura nititur expellere eas. sed si esset alibi non oportet ret. Sed si esset subtilis de se cito recederet. Et ideo cito recedere est duplex. i. vel quo ad visum. vel quo ad conatum agentis. vel quo ad passibilitatem materie. vel quod grossa et conuersa in ventositatem. ideo cito recedit respectu materie illius ante conuersionem talem. Dico tamen quod materia morbi duas habet causas. quarum vna est materia materie.

secunda retentio materie. Materia igitur materie sunt cibi grossi ex generibus lactis et proprie spissi. et casei et proprie humidi. et carnis grosse et autum paludestri. et magni corporis et anatum cignorum et anserum. et caro camelina vaccina birchina. et que de siluestribus ingrossant etiam pisces grossi et cibi de patellis omnes. et panis viscosus crudus et azim. et crispelle et panis calidus et panis non furfureus et confectio ex melle viscosa et fructus viscosi acetosi difficilis digestionis et illi qui generant humorum grossum et viscosum sicut mala imatura sicut caro citri et caro pirozum: et aqua turbida non currere. et res grosse et maxime dare superius pueris et nutricibus. ut dicit in de somno et vigilia. Et maxime ista nocent quando stomachus est debilis propter debilitatem virtutis digestionis. aut propter multitudinem eius quod sumitur et destruit virtutem. aut propter malitiam ordinis exercitii super repletionem. Similiter cibi ventosi ut faba et pisce. et viscosi ut anguille et pisces frigidi butirati: et fumi mosci ut allia et porri cepe apium et ceruicia noua. et cicera noua et vinum nouum. et cibaria pingua et lardata. et cibi opilantes rizi et frumentum et filia. Retentio materie est debilitas virtutis expulsiue stomachi et cerebri et aliorum membrorum a quibus venit materia ad caput. et hoc vel a frigidityte constringente et indigestiones faciente multiplicante. aut a caliditate attrahente vel a siccitate inducente vel ab istis simul coniunctis. Dubitatur. verum possit fieri epilepsia a mala complexionem sine materia: videtur quod non per Auen. quia tunc esset inseparabilis nec veniret subito. In contrarium est Aui. 3^a can. dicit. apoplexia potest generari a sola frigidityte sine materia. igitur epilepsia. quia quod potest fortius potest facere debilius. Item epilepsia generatur ex sola opilatione. sed sola frigiditytas potest opilare. Item Aui. cap. de supore dicit quod sola humiditas sine materia opilat. Item Auen. ponit quod aliquando fit a sola caliditate solis. Item in omni epilepsia spasmus est: sed spasmus potest fieri sine materia a frigidityte vel inanitione. Item siccitas sola opilat. ergo frigiditytas. consequentia patet. per Daly 3^a particula tegni. commento. 33. et dico quod epilepsia est duplex. vera et non vera. Similiter apoplexia: vera est que fit ex opilatione non in tegra ventriculorum non principalium cerebri. Non vera est que fit ex eorum constrictione vel retractione virtutis cerebri fugiendo quasi nocivum. prima non fit sine materia opilante: sed non quacumque: sed cito veniente et cito recedente. 2^a potest fieri a sola frigidityte constringente non ex frigidityte complexionali cerebri. quod tunc esset inseparabilis et de difficili separabilis. et non fieret subito et non cito recederet. et est sensus: quod non fieret separabilis in dispositione et subito. Sit igitur a frigidityte exteriori ipsius aeris vel a frigidityte humoris qui humor plus leuatur sua frigidityte quam sua quantitate: sicut loquitur etiam de colerica Daly 3^a particula tegni. Similiter apoplexia est duplex. vera et non vera. Vera est ex opilatione omnium ventriculorum cerebri que solus fit a materia. Non vera fit a sola clausione vel constrictione nervorum et ventriculorum. fit hec a frigidityte sine materia: que frigiditytas coartat et claudit et stringit. Vel potest dici opilatio duplex. proprie dicitur: et improprie vel extensiu. prima est solus a materia. 2^a est a siccitate corrugante vel coarctante: ut loquitur Daly in tegni. et a frigidityte claudente vel ab humiditate remolliente partem membrum que cadit super aliam. et ita obstruat quodammodo. et a caliditate coibente et consumente ut in corrigia posita ad ignem. vel si apoplexia fieri possit a sola frigidityte sine materia: non tamen epilepsia: quod epilepsia subito venit et subito recedit. non sic apoplexia. Per hoc ad argumenta. ad illud de caliditate sola. dico quod non

fiat a radio solis tāq̃ a causa sufficiēte: s̃z tāq̃ a causa excitante vel st̃ imulante. ¶ Unde nota q̃ q̃si dicit q̃ sit a sola qualitate sine materia. dico q̃ hoc pōt dupliciter itel ligi. vel q̃ sit a materia pauca. vel si a multa: nō tamē peccat rōne q̃ritatis s̃z qualitat̃is. ¶ Ad aliud dico q̃ vera epilepsia est spasmus de repletionē nō de inanitione: nec est in omni epilepsia spasmus. dicit Serapio in p̃. Et ideo dico q̃ spasmus est duplex. manifestus et inmanifestus: q̃a materia est aliquando ita subtilis q̃ spasmus nō multus apparet. vnde paroxysmus ille est spasm⁹: vt dixi p̃us. Et aliquādo est paroxysmus longus et fortis quādo materia est grossa aliq̃liter et multa et virtus non fortis. Aliquādo paroxysmus est brevis sic aliquādo vidē q̃ nō op̃s nisi q̃ ap podiet se patē ad parietē. vel q̃ sederet et teneret partes aīriore capitis sui cū manu sua: q̃ fricaret faciē. et aliq̃ oporebat q̃ nō appodiaret se: s̃z veniebat perturbatio in capite et caligo in oculis et paries illic stetit et dixit ofonē dominicā et exuebat semel et transiit totum paroxysmū et frequenter in die. Aliquādo veniebat: sicut vidē de vno monacho: in prandio et cena frequenter et quasi non curauit: nec percipiunt illud extranei nisi raro.

Cause extrinsece. Redeo igitur ad causas epilepsie que sunt multe. adiuuantes: et excitantes seu st̃ imulantes seu a tota sp̃e operantes. Adiuuantes sunt sicut ventus meridionalis seu australis et septentrionalis q̃i veniunt post meridionalē. et omne illud q̃ subitō et velociter calefacit caput: sicut lōga mora in sole vel balneo aut iuxta ignem aut frigiditas nimia: multitudo cibi et potus crapula et ebrietas facietas naufragia vomitus et multitudo ciborum fumosorum sicut sunt allia cepe porri et fructus aquosi et ventosi et poma ficus et silia. Uniuersalē malicia regimi nis: q̃ illa egritudo non puenit vtp̃m nisi ex mala dieta in illis qui habent caput debile a nā. s̃a p̃ma etate. s̃a p̃ma generatione. ibi cā modica sufficit ad inducendū istū morbum: in alijs nō nisi cā fortis sit valde. Similr motus magnus super cibū et equitatio magna post cibū statim et somnus meridianus ventre repleto statim. s̃z videre illa frequēter que in girus vertunt. ¶ Cause stimulantē sunt. esse in altis locis et respicere deorsus et moueri in girum sic pueri ludunt. deinde respicere rotas molendini et aspectus rerum terribilium sic fulgoris. et sonus magnus sicut sonitus campanarum q̃i homo est in campanili diu iuxta eas. et sonitus tympani magni et timor subitus et magnus. S̃z sol et luna sunt stimulantē. ¶ Cū aliq̃ iste morbus seruat periodos. aliq̃ non. aliquādo sequit̃ motus lune. et tunc venit aliq̃ in p̃ma quadra sic in pueris qui sunt calidi et humidī. Aliq̃ venit in sc̃da quadra sicut iuuenibus qui sunt magis calidi et sicci sic in illa quadra: q̃i t̃i appareret humidior. p̃pter rarefactionē nimia: t̃i in re ē siccior. Aliq̃ venit in 3^a quadra statim post plenilunū sicut in senibus a senectute qui sunt frigidiores et sicciores alijs: sic et in illa quadra: q̃i tenens mutat cōtētrū ad suū cursum dicit philaretus. Aliq̃ venit in 4^a quadra q̃ est frigidior et humidior sic in flegmaticis et mulieribus et senibus a senio: qui sunt humidiores accidentaliter alijs etatibus. Aliquādo transeunt duas lunationes vel tres vel plures s̃z bonitatem regimini et habilitate patientis. ¶ Cause a tota specie operantes sunt multe sicut vinū potatio vini. et imaginari casum corā populo. et si capra excozietur et im mediate aliquis nudus induit pellem illam efficietur epilepticus. et si iussu mige et cū cornibus et vnguibus eius. Idē est de galbano et apio et myrrba. et maxime semen et herba apy nō radix. S̃z sperma corruptus et menstrua diu retenta et corrupta a tota specie inducunt epilepsiam p̃pter vapores venenosum eoz q̃i vadit materia ad caput. et s̃z

copim quando vadit cor. Et aliq̃ est morbus cōpositus de sincopi et epilepsia sicut in prefocatiōe matricis ex retentione spermatis cōsueti exire: vt in viduis iuuenibus nō vrentib⁹ coitu. Aliq̃ venit p̃pter vterū. s̃a gnōne que est hereditarius morbus aptitudinalr et specificē. et iō cōrigit pueris p̃pter lac nutricia epileptice. et p̃pter potationē vini fortis vaporosi ab infante vel nutrice vel matrice nutriende. Aliq̃ venit p̃pter reptilia venenosa mittētia suū venenosus ad caput: q̃a materia hui⁹ morbi est venenosa. Aliquādo coitus frequens cū tineosa vel epileptica de causa priuata inducit istum morbum: sed similr cū mēstruata anhelitū fetidum habente. Et fumus candelę ex tincte est causa hui⁹ morbi a tota specie. Et maxime odor arboris portantis nuceas magnas et similia. s̃z odor lacunarum et odores mali homini nō cōsueti.

Signa. Signa huius morbi sunt multa: q̃ quedā significant epilepsiam et denunciant eam et sunt signa p̃nostica: quedā sunt humoris peccantis: quedā sunt signa partis patientis. ¶ Signa que predicāt eā sunt arditas venarū q̃ sunt sub lingua et citrinitas lingue vergēs ad albedinē incubus sepe veniēs sicut epileptico q̃ idē est. Scotomia et vertigo et somnia grauia et p̃funda et cū falsis fantasmatib⁹ et timorosis predicant epilepsiam futuram. S̃z cum loquitur secus solus et est grauitas in capite et irascitur et accidit inflatio in ventre aut obliuio aut coartatio in radice lingue et dolor nimius capitis et obcuritas visus et grauitas in motu et stridor dentiū in somno. Ita oīa p̃dicant epilepsiam. ¶ Signa humoris peccantis sunt. Si sit de melia nāli vīna est alba in colore tenuis in substantia cū circulo plūbei coloris vel viridis vel liuidi. et erunt ista accidentia timor et solus secum loquitur pauor in tenebris. et diligit aliquando mortem: aliquando odit ipsas et timet eam. et precessit passio melācolica et cadit in terrā. et torquetur et mouetur inordinatē et intellectum amittit. et spuma exiit ab ore p̃pter inordinationem et violentiam motus anhelitus et motus pedum et manuum est agitat⁹ et inordinat⁹: nisi esset epilepsia parua et modica: sed spuma erit in illo casu modica et liuena. et facies vergit ad liuorem et nigredinem. et humiditates sunt paucę in oculis et in alijs partibus. et post paroxysmum apparet q̃ ipse melācolicus est et timidus et cū quadam desipientia. et tempus est autumnale et precessit diēta multiplicatiua melācolie. Et si ista melācolia est causata ex aduisione sanguinis: tunc post paroxysmum patiens est cum risu quodam: quia assimilatur soliditati in infanti. Et si fuerit de colera aduista assimilatur manie lupine. Et si ex flegmate salso aduisto est cum quadam quiete. Et si melācolia naturalis aduritur: est cū tristitia et sollicitudine et aspectu terribili. Et nota q̃ epilepticus lunaticus demoniacus quodammodo sunt similes: vt dicit Constantinus 9° practice sue. caplo 5° de epilepsia. Et ideo ad probandum vtrūq̃ cadens in terrā sit lunaticus vel epilepticus fiat hoc experimentus. dicat hoc nomē in aure suspecti. Recede demō vel exi quia effumolei tibi precipiunt. Si sit lunaticus vel sit demoniacus efficitur statim quasi mortuus p̃pter vna horam. et eo surgente interroga eum de quacūq̃ re volueris dicet tibi. et si nō ceciderit audito ṽ nomine scias ipm epilepticum esse. ¶ Signa quando humor peccans est flegma salsum: sunt: quia spuma est alba et grossa viscosa multa. et paroxysmus est prolixus cum agitatione multa. Et post paroxysmū cōsiderandū est si patiens sit flegmaticus. et si vixerit in ocio et quiete. et repleuerit se cibis flegmaticis sicut piscibus fructibus lacticinys et inordinate et gulose vixerit. et est pinguis et replete habitudinis. et si vīna est remissa cum quadam reffidentia ad modum

De epilepsia

vitri liquefacti: qd est pteu trumbosus: qd si humor cru-
dus in fundo: et est circulus aquosus et tremulus: et sit tem-
pus hyemis et est humidus et etas humida. et res non natu-
rales alie pccordant sicut qd est somnolentus vel vtens
arte frigida et humida: tunc istis oibus pcurrentibus ma-
est flegmatica. Et si ista sunt remissa: tunc est flegma falsus
sz yzina est plus tincta et magis tenuis. ¶ Signa aut ma-
terie sanguinee sūt si in porsimo vergit spuma ad citrini-
tatem et facies est ru. et post paroxysmū apparēt signa san-
guinis et rubedo venarū que sūt in oculis. et ipse est sangui-
neus. et yvus est regimine multiplicatē sanguinē sic carni-
bus bonis et vino et ouis mollib⁹ et silib⁹. et yzina vergit ad
rubore et spissitudinem et tempus est vernale: tunc videt
qd materia sit sanguinea. Et si ex ebullitione et motu facit
istum morbus et nō ex q̄titate: tunc non est ibi p̄focatio
nec stoliditas nec grauitas nec multitudo spuri sic cū est
de flegmate. Et si sanguis rōne multitudinis et quātītatis
faciat istum morbum: tunc est inflatio in venis gutturis et p̄e-
cedit et cōcomitatur q̄s p̄focatio. ¶ Signa materie co-
lerice sūt paroxysmi breuitas et leuitas et spuma vergit ad
citrinitatē et tenuitatem. et sūt post paroxysmū apparēt cole-
ricus in p̄lone: est facies irascibilis q̄s amens et maniac⁹
vel furiosus. et tempus est iū et multiplicat regimē cole-
re multiplicatiuū: sic assa frigida et ista. et yzina vergit ad ci-
trinitatē et tenuitatem cū circulo lato igneo aliquāter. et
est ibi motus et agitatio fortis et vebemēs et vomitus et in-
flatio et alienatio et spasmus et cōtractio modica vel nulla.
Istis apparētib⁹ signū est qd mā sit colerica. ¶ Signa ex
ventositate grossa gnāta in capite sunt vt nō sit grauitas
capitis: sz est sonitus et tinnitus et extēssio et spasmus leuis.
¶ Signa membri patētis sunt si cā sit puata in cerebro:
tunc nō p̄sentit casus. et est semp cū dolore capitis et gra-
uedine et cū quādā sensus perturbatione: nec eger sentit
nocumētū notabile in nervis: nec sentit aliquid eleuari
ad caput: nec in aliqua extremitatē sentit nocumētū: nec
in splene nec in epate. istis sic se hñtib⁹ epilepsia est de cā
puata in capite. ¶ Et si arguit. igit erit cōtinua. dolor ca-
pitis est de cā puata in capite qui est cōtinuus. Dico qd nō
sequit: qd paroxysmus epilepsie est a mā in capite nō qua-
litercūq; se hñt: sz ex eius motu et ex ipsa mota. Sed mā
faciens dolozē capitis facit ipm per sui p̄tiam: nō per sui
motū nisi per accidens. et iō nō est site. ¶ Signa si fuerit
ab alijs membris: qd p̄sentit casus in tñ qd aliqui absco-
dunt se et doloz p̄cessit in loco vbi est minera hui⁹ mate-
rie venenose. Sed si a stōaco sic in analensia: tunc est nau-
sea et doloz stomaci et tremor et cōmotio in p̄ncipio cū iua-
dit epilepsia. i. in porsimo. et tremor cordis et doloz capi-
tis fortis maxime aū p̄adūz. Et alenuatio paroxysmi est
et euacuatio cū vomitu. et conuenit vomitus in p̄ncipio et
habet eructationes fetidas maxime post nauseatū fa-
tietatem. et bz periodos frequēter cū stomachus est plenus
humoribus corruptis. et humor flegmaticus facit hoc sua
multitudine. Et si cola misceat: tunc est sitis inflatio et
inordinatio et adultio. Et si fuerit melancolia: tunc est ap-
petitus cibi intensus valde et sentit gustus acerosus et sunt
cogitationes. et q̄s secū loquit: sz flegma dominef fm qd
nō simplr. Et si mā faciat hoc non rōne multitudinis: sed
ex malicia sua nocet plus eius vacuitas et cum os stomaci
est vacuus et cessat cibo dato cōuenienti. Et si fuerit a mi-
rach: tunc est rugitus acidus et inflatio circa mirach et rugi-
tus faciens dolozem tarde quietis. Et si accidit cū vacui-
tate: tunc est cū duritie ventris et alenuatur cum leuitate
nature. Et quādo excitatur apud assumptionē cibi pauci
non quiescens nisi apud digonē. deinde redit post assump-
tionem cibi et aliqui sentitur doloz inter spatulas. et maxi-

me si mirach extendatur versus superiora. et variatur fm
variationes materie colerice vel melancolic vel alterius
vt dixi p̄us de signis materiē. Si fuerit ab epate est cū
grauitate in parte dextra versus ipocandriū. et est vpluri-
mū tunc sanguinea. p̄pter retentionē eius qd solebat eua-
cuari ex matrice et venis. ¶ Signa spleneticē sūt: qd egri-
tudo est melancolica et est doloz in latere sinistro vltus ipo-
candrium: et est inflatio splenis et durities cū rugito in la-
tere illo. Si materia sit in renib⁹ et p̄tente spermatica in yzina.
Si materia sit in vesica mingit in porsimo et est punctura
p̄cedēs in pectine. Si sit in intestinis defecet se totū in
porsimo: et est tortio in intestinis p̄cedēs. et doloz quasi co-
licus et aliqui iliacus fm qd materia est in supiorib⁹ vel in
ferioribus est colicus. et accidit plus cōstipatio in ven-
tre. Sed si in matrice: mēstua sunt retenta. Et si sit ex re-
tentione feminis: tunc est vidua et p̄tens que nō erat an-
te: vel qd vir suus diu nō cognouit eā: et ipsa est ociosa et be-
ne reficit. Similiter masculus est p̄tens mō et p̄us non
erat. et est grauitas et doloz p̄cedēs in matrice vel in pecti-
ne vel in ytriscq; inguinib⁹ et in parte dorsi. Si fuerit a pe-
de vel manu vel dorso vel pectine. et si sit mā venenosa
ascendens ad caput obnebzans visus. Et si ab extrinse-
co sit: manifesta est sic a punctura scorpionis aut canis ra-
bidi et similib⁹. Si ab intrinseco: tunc scitur per dolozē et gra-
uedinē in loco. Si sit a vermib⁹ in intestinis: tunc est cur-
sus saluē mltē ab ore et masticatio in formo ac si haberet
cibus in ore et vermes aliqui exeunt. ¶ Et hic notandum
pro verbo Aulic. de signis epilepsie: qd tūc potes cognosce-
re subam melic ex vomitu. Nam si est filis feci vini: tunc
est melia adusta. si tñ est similib⁹ feci sanguis est melia na-
turalis. cū tñ melia nālis similib⁹ sit feci vini: vt dicit Daly
3^a p̄tula tegni. in cōmento illius. Quos neq; glutinosos
esse opz. Et 6^a p̄tula affo. cōmento 53° in cōmento illius:
Desipientie cū risu. dicit. qd quedā colera nigra est de ite-
rione colere rubee que ceteris melicis passioib⁹ est peior.
et feci sāguis assimilaf. Dico qd p̄pter hoc qd melia assimi-
latur feci vini puri odoriferi. et ipa est fex nālis sanguinis.
sed melia adusta est fex sanguis adusti vel in aduri et assu-
milaf feci vini corrupti vel putridi vel acetosi. ¶ Itē di-
co qd Daly assimilaf nō in colore et substantia meliam feci
vini: sz assimilaf gnōnem humorz gnōni specierū et par-
tiū vini. ¶ Ad Hal. 6^a particula affo. dico qd littera est ibi
falsa et defectiua cōiter et debet suppleri sic: Quedā colera
nigra est de intentione colere rubee q̄ ceteris melicis pas-
sionib⁹ est peior. et quedā est de melancolia nāli que assimi-
latur identitari feci sanguinis. Vel sic. Quedā est de adu-
stione sanguinis grossi: que feci sanguinis boni assimilaf
in colore et substantia: et tunc est littera vera. Et de illo tan-
git Hal. 4^a p̄tula affo. cōmento 21° in cōmento illius. Ege-
stiones nigre vel quasi sanguinis 22°.

Pronostica. Pronosticatio est vppp. scda par-
ticula affo. quasi in principio. Epile-
psie quibus ante iuuentutem nascuntur immutationem
habent. quicūq; vero. xxv. annorum plurimum moriun-
tur. ¶ Itē si mulieri pregnantī venerit epilepsia feru ena-
cuato soluitur. ¶ Itē si paroxysmus epilepsie longus fue-
rit et grauis et non recordatur patiēs neq; verecundatur:
signus est difficilis curationis aut forte impossibilis. ¶ Itē
si paroxysmus fuerit leuis et breuis et post paroxysmū re-
cordatur: signū est qd curari potest. tñ omnis epilepsia cū
difficultate eradicaf. ¶ Itē si in capite superuenit mor-
phea alba: signū est curationis. ¶ Itē si ifana traxerit ali-
qd de epi^a ab vtero et p^a enauerit et se purgauerit et sup

fluitates multas et aquosas expulerit: signum est liberationis. si vero non. ¶ Similiter quando aliquis est generatus tempore menstruum: aut ex inundis spermaticibus: aut parietes sunt epileptici: deinde genitus incurrit epilepsiam: talis non videtur curabilis: quia postquam est ab utero et ex ita malis causis iam habituata est mala complexio et adequata. ¶ Item si aliquis fuerit epilepticus a pueritia et durauerit usque ad 25^m annus vel 27^m de causa priuata cerebri nunquam curabitur beneficio etatis: quia etates sequentes sunt frigidiore. et virtus in eis est debiliore: et egritudo videtur quasi habituata. ¶ Si paroxysmi epilepsie frequenter veniunt et in senectutem periculum est mortis. ¶ Item de apoplexia potest pronosticari cum Hypocrita particula affo. Soluere apoplexiam fortem impossibile: debilem vero non facile. Cuius oppositum ponit Gal. 6^a particula affo. in cometo affozimi. si. Apoplexia maior interficet nisi febribus superueniat. Et dicitur quod stertere ante signum digestionis est signum maioris apoplexie que est incurabilis: quia infra 9. dies interficitur: ut dicitur 4^a particula affo. in cometo illius. Medici in valde acutis. Sed stertere post signa digestionis non est signum maioris sed minoris que est curabilis: sed cum difficultate: et cura permutata que permutatur ut communiter in paralesi. ¶ Item apoplexia maxime fit etatis 40. annis usque ad 60. de melancholia: ut dicitur 6^a particula affo. affozim. 57^a. ¶ Notandum quod tres sunt species apoplexie. scilicet maior: minor: media: que distinguuntur penes materiam et penes afflictionem. Penes materiam sic. quando omnes ventriculi cerebri tam principales quam non principales et meatus replentur omnino et totaliter: tunc est maior apoplexia. Sed quando non replentur omnes: sed cum quadam grauitate: tunc est media. Sed si repletio fiat quasi usque ad medium: tunc est minor. ¶ Ex parte accidentis sic. quoniam quando suspirat cum magna difficultate et spuma est in ore et vox sicut stragulatorum et inordinatus anhelitus: tunc est maior. Tamen si esset sine omni anhelitu et voce et spuma motu et sensu: tunc esset deterius. In scda autem specie est suspirium et difficultas et inordinatio: nisi quod aliquando quiescit. In tertia est suspirium: sed non est inordinatio nec spuma nec vox stragulatorum. ¶ Si igitur vis scire pro certo quando est aliquis apoplecticus: tunc considera quando vides patientem sine sensu et motu: sic dormientem somno graui et profundo sicut est somnus qui vocatur subter. et sterit: tunc voca eum proprio nomine et alta voce. et trabe eum per capillos. et dupla digitos eius eos constringendo fortiter. et punge cum acu vel stilo. si non respondet: tunc apoplecticus est potissime si subito venit et cum alta voce. et tunc facit quasi mortuus per. vii. horas. viuens tamen nec illud debet sepeliri. Ideo ut sciatur an viuatur vel non fiant tria experimeta. si capiatur lana carminata vel cotum et ponatur ad nares. et si videatur lana moueri per introitum aeris et exitum tunc viuatur. si non. 2° capiatur vasa plena aqua scilicet cyphus et ponatur super stomachum: et si anhelitus esset omnino amputatus vas non mouetur. et sic in loco qui non sit mobilis cum homines ambulant ibi. 3° ita duo ponit Gal. 6^a particula interioz. 4^a tractatu. ca. de prefectione matricis. 3° ego addo. si capiatur vnum speculum politum nouum et ponatur super os vel super nares. et si viuatur patiens speculum inficietur. et si non. ¶ Nota ulterius quod apoplexia differt a somno graui qui dicitur subter. et differt a liturgia et a sincopi. A primis duobus differt quia ista fuit paulatim: sed apoplexia fit subito. Similiter in apoplexia nulla est excitatio nec responsio: in alijs saltem cum violentia. Differt a sincopi cordis: quia in apoplexia facies assumilatur faciei priuorum: et in sincopi assumilatur

faciei mortuorum. Similiter sincopia stomachi et matricis sunt periodicales: sed cum venerit a cerebro non. ¶ Dubitatio est magna an apoplexia vel epilepsia sit spasmus: quando tunc ibi esset contractio secundum Constantinum in 9° de diffinitione spasmum. sequens est falsum: quia tunc quanto diutius moraretur: tanto maior fieret contractio. ergo nunquam finiretur in paralesim. Similiter causa qua apoplexia terminatur in paralesim est et in epilepsia: quia non differunt nisi secundum magis et minus. ¶ Tres apoplexia est mollificatio totius corporis. 5° de morbo. quasi in principio. ergo est paralesis. ergo non est spasmus. Et confirmatur primum per argumentum Galieni 4° interioz. 6° 2°. Apoplexia minime corpus in mollitiem ducens. ¶ Item tunc in spasmus priuaretur sensus et motus sicut in epilepsia. pro falsum: quia spasmus est motus inuoluntarius voluntaria obtrina loca dicitur 5° affo. quasi in principio. ¶ Oppositum vult Auicenna 3° can. fen. 8°. tractatu 5°. et Gal. 5° interioz. 6° 2°. et alij auctores. ¶ Dico quod epilepsia malis non est spasmus: sed formaliter accipiendo pro paroxysmo est spasmus: ut dicebatur prius: nec illa terminatur in paralesim proprie sed prima: nec spasmus est in apoplexia: quia non conuertitur ibi materia in ventositatem sicut in epilepsia. et quia apoplexia est cum a cunctis nervis aufertur sensus et motus dicitur 3° interioz. cap. ultimo. ideo est mollities. ¶ Pro quo est sciendum quod mollities proprie est ablatio motus: et improprie est ablatio sensus. Et quia in epilepsia est proprie ablatio sensus: et propter opilationem in nervis sensitiuis talis epilepsia non terminatur in paralesim vel in mollitiem: quia non transit materia de nervis sensitiuis ad motuos cum epilepsia non est tetanus: sed est anterior magis: quia Auicenna ponit quod primo ledit visus ibi unde est spasmus vniuersalis partibus anterioribus: non posterioribus nisi raro. ¶ Ad primum argumentum dico quod quanto diutius durat in augmento paroxysmus epilepsie est maior contractio. sed non in declinatione: quia tunc incipit prolongari. unde simul sunt elongatum esse et contractum esse in fieri: nec est motus de natura spasmum qui est morbus: sed antecedat vel sequatur. Unde spasmus vno modo accipitur pro qualitate quando contrahuntur membra versus originem. Alio modo pro motu qui contrahit. primo modo est morbus. 2° modo non: sed accidens morbi. ¶ Ad 2° dico quod epilepsia et apoplexia non differunt materialiter nisi secundum magis et minus. 3° formaliter tamen et secundum paroxysmum differunt: ut dixi in principio. ¶ Ad tertium dico quod mollities accipitur vno modo pro impedimento motus tantum. alio quando pro vtroque. et epilepsia est mollities totius corporis. id est priuatio sensus et motus naturalis in toto corpore. et cum hoc stat quod sit ibi motus materialis. ¶ Ad aliud cum dicitur epilepsia ducit corpus in mollitiem. verum est de epilepsia formaliter: nisi alius morbus coniungatur illi. ¶ Per hoc ad aliud sed priuatur ibi motus naturalis. cum hoc tamen stat quod sit motus inaturalis et inuoluntarius.

Cura. Cura epilepsie est sex res. prima corrigit accidens et paroxysmum et talia: quia illa superant suam causam. Secunda ponit regimen in vita. Tertia digerit materiam. Quarta euacuat eam. Quinta ponit cohercionem residue materie ad partes diuersas et per oppositas. Sexta rectificat cerebrum et membrum mandans si quod est tale. ¶ Primam rem multa faciunt scilicet paroxysmum quando est: et tardant eum quando non est et alleviant vel abbreviant. et sunt huius empirica et alia multa: ut videbis. Cum ceciderit accipiatur rutba siluatica et siluestria quod idem est vel agrestis et coheratur et ponatur intra nares et surget statim. ¶ Item quia rutba non semper habetur recens desicceatur et puluis ei ponatur in nares et statim soluit paroxysmus.

De epilepsia

Et si habeatur recens rutba domestica succus inyciatur
et idem operat. ¶ Item capiat spica nardi sicut est: vel
eius puluis: et ponatur intra nares: et statim patiens reuiui-
scit ut frequenter vidi. ¶ Item ponatur balsamus intra
nares et statim surget: et detur balsamus cum electuario pli-
ris: et inter omnia plus valet ut expertus sum in quodam
comite et in quodam abbate. ¶ Deinde statim post paro-
xismus detur sibi .3. i. sanguis sui extracti de spatulis suis.
vel gutte quatuor cum ouo forbilli corui: quia tunc ipso stu-
pido caperet quicquid homo sibi daret. unde oua corui opti-
ma sunt eis. ¶ Deinde diebus singulis si sit diues dabis
vesicam apri cum tota yrina desiccata in furno: ad qua-
ritatem fabae cum oximelle simplici vel squillitico. hoc est
expertum. Si non sit diues detur peonia femina et radix ad
pondus .3. y. vel .ij. cum decoctione yfopi: vel idromelle:
vel oximelle: et semen illud sumatur quotidie cum melle
ros. et sanat. unde semen peonie valet in cibus patientis
et potibus. et positum supra carbonem et odoratus: et puluis
eius in naribus positus. et semen circa collum similiter su-
pensum. et radix eodem modo: quia quocumque modo sum-
atur valet. ¶ In paroxismo fricentur pedes cum sale et ace-
to: et caput eleuetur et spuma ab ore tergat. et si non habea-
tur aliud: vinum modicum intra ponatur vel saluia vel au-
ricula muris distemperata cum ceruissa vel idromelle: vel
oximelle et bibatur et est medicina. ¶ Item accipiatur cu-
culus et ponatur in furno post extractionem panis: et steribi-
tantum quod possit puluerificari: non tamen aduratur. et puluis
eius naribus insuffletur patientis in paroxismo et surgere
facit a proprietas: et post paroxismus et ante detur puluis
in cibus et potibus et valet optime. Et quidam portant ca-
put cuculi circa collum suum et preseruat a casu. et ad mi-
nus alleviat multum et retardat: sicut ego expertus sum de
multis pueris qui non possunt accipere medicinas. Et causa
est quare valet: quia habet quolibet mense epilepsiam ipse
cuculus: et ideo dicunt aliqui quod proprietas sua est curare ab-
illa: quia trahit materiam ad se sicut reubarbarus trahit
coleram. ¶ Item dico de visco quercino quem vocat Aui-
cap: de corallo. lignum crucis. puluerificetur et ponatur in-
tra nares in paroxismo et surget statim: et portetur circa col-
lum et preseruat et alleviat. et ponatur in cibus et potibus et
cum electuario pliris et curat a proprietas. ¶ Item pul-
vis fileris montani ponatur intra nares. et in casu facit re-
surgere. et semen detur omni tempore. ¶ Et quia multi pue-
ri et alij qui non possunt vti medicinis vexantur epilepsia:
fiat experimentum quod ponit Constantinus 5° practice
sue. cap: de epilepsia. et Sualterius in pratica sua. et Ber-
nardus et Silbertus et omnes. Et ego inveni illud verum
sive sit demoniacus sive lunaticus sive epilepticus. Si pa-
trem habet et matrem ducat eum ad ecclesiam facto iei-
nio trium dierum a parentibus et a patiente: si sit tante eta-
tis quod sit compos sui: et confiteatur. deinde vadant die ve-
neris in ieiunio quatuor temporum et audiant missam de
die. et similiter in die sabbati die dominica sequenti sacer-
dos bonus religiosus legat supra caput patientis in eccle-
sia euangelium quod legitur in septembri tempore vinde-
miarum post festum sancte crucis in diebus quatuor tem-
porum: tunc et scribat illud idem deuote et portet circa col-
lum et curatur. et est euangelium ubi dicitur hoc genus de-
monij non eicitur nisi in ieiunio et oratione. ¶ Item cere-
brum capite per anulum aureum tractum et infanti antequam
lac sugat datus et transglutiat nunquam fiet epilepticus: ut di-
cit Constantinus ubi prius. ¶ Item ipse ponit multa quod
peonia et piretrum et piluli albi canis nullam nigredinem ha-
bentia: et carbaze anglice laubze et lapilli in ventribus hi-
rundinum reperti: si in collo ista omnia vel quodlibet si-

gillatim suspendantur in perpetuum patientes liberantur.
Tamen nec castoreum nec piretrum nec viscus collo in-
fantis debent suspendi: quia cum humores sint subiles
maior fiet dissolutio quam consumptio. et ideo esset timendum
de suffocatione. tamen in iuuenibus possunt illa fieri post
corporis purgationem. Et dicit Constantinus quod deinde
debea apprehendere hirundines in medio vie. vitiles enim
sunt quia epilepticos et lunaticos sanant si collo suspenda-
tur vel si bibantur. Diascorides sic dicit. lapis celidonius
inuentus in ventribus hirundinum: cuius genera sunt duo:
niger et rufus: qui tolluntur captis pullis hirundinum ex
nido et scissis eorum ventribus inueniuntur. Et cauendus
est ne pater eorum vel mater prope sint: quia meliorem esse
etum habebunt. Rufus quidem sanat lunaticos et langu-
dos infanos et epilepticos in panno lineo mundo ligatus
et in sinistro brachio egrorum circumligatus. pterea facit gra-
tiosos portantes ipsum et facundos: amabiles et idoncos.
Et niger similiter gestatus negotiosus omnibus optimus si
nem imponit. et ad omnes iras regum et dominorum est ido-
neus. Nam qui eum habuerit omnibus placebit et ad ar-
bitrium cuncta perducit. Et cui dolent oculi inus cum
aqua intingatur et sanabitur. Niger autem in panno in cro-
co intincto missus tertianam quotidianam et quartanam
compefcit. et ad omnem humorem aptus est et excellens.
hec Diascorides in libro suarum medicinarum simplicium.
Aui. dicit. scdo canon. auctoritate Diascoridis: quod quan-
do prius venter hirundinis scinditur inueniuntur in eo
duo lapides quorum vnus colorem habet vnum: alter ha-
bet multum vel multos: qui quando ponuntur in pelle vi-
tuli antequam coire appetat et ad coitum excitetur et ponun-
tur super adiutorium epileptici. i. super partem brachij in-
tra spatulas: aut ponitur circa collum eius: inuatur inde. et
est expertum. et sanatus est epilepticus. hoc dicit Aui. en.
¶ Item fumus lapidis agatis repentinos casus epilepti-
corum liberat. ¶ Item coagulum leporis et visci et etiam ter-
sticuli apri: si in mane dentur optime valent. Similiter
cerebrum corulinum: si fronti apponatur optime valet.
¶ Item post casus quodcumque intingatur palatum superius
cum balsamo vel curat vel diu preseruat. ¶ Item mor-
cum ceciderit occide canem et extractum fel de ei bibere
et postea non infestabitur. ¶ Item politricum cum ozatio-
ne dominica ter dicendo. In nomine patris et filij et spiri-
tus sancti amen. sumptum vel succus ipsius curat. ¶ Item
cor lupinum da patienti ad bibendum. si patiens sit ma-
sculus: lupi. si femina: lupe. et nunquam post infestabit. ¶ Item
corallus rub. circa collum portatus iuuat. ¶ Item si ubi
mus applicetur naribus in casu et surgat statim: curari po-
test. ¶ Item rutba peonia yfopus debent semper porta-
ri et odorari et comedi.
¶ Secundam rem complent administrationes regiminis
eius in sex rebus non naturalibus. Nec non sit calidus nec
frigidus: sed ad siccitatem declinior et calidior. et sit mu-
dus et clarus. longe a lacubus et ab aquis. et muret aerem
consuetum ad dissuetum. et redeat si videatur nocere. Et
camera in qua debet stare suffumigetur cum yfopo rutba
stozace calamita. et fenestre omnes claudantur. et tunc vna
aperta euentetur. et tunc intret cameram et portet hoc po-
mum in manu in causa frigida. B. ambre musci. ana. 3. y. sto-
racis calamite. 3. y. ligni aloes. 3. i. coficiat cum optima aqua
ro. et de parte istius fiat pomum ambre et portet in manu et
para modica ponat super carbonem et suffumiget. Et vna
pillula ad quietatem clercis accipiat mane et hoc frequenter.
¶ Et si causa sit calida fiat sibi tale pomum. B. ambre. 3. y. seia
peonie yfopi piretri blancie bicatie. an. 3. y. vel piretri non
ponatur nisi post purgationem corporis. sandali musceli

lini coziandri. ana. ʒ. ʒ. conficiatur cum modico aceti et aq̃
ro. et modico laudani. ¶ De somno sciendum q̃ debet fie-
ri in tali camera iam dicta. et debet habere caput bene ele-
uatum cum puluinarum pleno de folijs yfopi ruthe peonie
et poly montani et pullegij. Et cum mane surrexerit et expul-
se fuerint superfluitates: fricetur caput et totus corpus fri-
catione que tendit versus inferiora trā. Et post pectinef
caput cū pectine eburneo vel aureo: q̃ aurū oī modo va-
let eis. et dare limaturā eius in vino cibo vel potu. et debet
semper portare anulū aureū in digitis et circa collū. Tū
somnia long⁹ nocet eis et vigilie multe somnus meridia-
nus et super cibum et super satietatē: sed apud p̃ncipius di-
gestionis cibi valet eis moderatus somnus: et sup̃ ieiuniū
et vacuitatem nō nocet. vii somnus et vigilia magna vtro-
q̃ modo magis facta malum. sc̃da p̃tula affo. modicus
post p̃ncipium. ¶ Deinde fiat exercitiū mane ante cibū
et foriter: et post cenam parū. ynde modicus incessus post
prandium hoc est q̃d mibi placet. dicit Ruffus: ʒ post ci-
bum imediate nullo modo fiat exercitiū moderatū nec
imoderatū. potest tamen fieri aliquāter si fuerit patiens
assuetus. sed tamē securus est non facere fm Mesue. Et
ideo coitus: q̃ debilitat cerebrū: nocet. tamen apud eos
qui multus abstinent: si moderatus sit in eis quibus per-
missus est sanāt. raro tū fit: q̃ rōne delectatiōis sit exces-
sus: nec scit homo ibi modum. et ideo Auic. ipsum p̃hibet
omnino in eis: q̃ plus nocet q̃ iuuat: vt dicit exp̃sle Auic.
3. de animalibus. cap. vltimo. ¶ Deinde sumat cibū fm
vltimū temperamētū. et iō bñ malitice eum. et cibaria sint
paucā in numero et quātitate. ¶ Cibus puerorū sit lac re-
ctificatū et bonitate dicte lactāis et bonitate dispōis ei⁹
et babitudinis: vt nec sit pinguis: nec tenuis: nec iracūda:
nec pigra nec multū quiescens: viuida in vultu: morū bo-
no: non luxurians: cuius oppositiones nāles sint vere et
bone et p̃prie et expulsiue et alie. Et puer similr et ipsa vinū
oīno vident. vitetur oīs crapula: q̃ puer non intendit nisi
comedere. ʒ. p̃nost. in cōmēto illius. Spasmus conuenit
pueris. Et vitatur nutriti: viera subtili et rēperata. odorēt
ysopum: q̃ rutba pro eis est valde cala: ʒ in alijs eratib⁹
plus valz. ¶ Si sit adulte etatis vitatur cibo laudabili et
paruo et maxime in cena. ¶ Sit panis bene coctus et fer-
mentatus cū temperata quātitate salis: et de vino die vel
duobus ad plus. ynde panis calz nocet et antiquus et aci-
mus. ¶ De carnib⁹ vitatur paruis auib⁹ vñalibus vola-
tilibus p̃ter illas que degunt in aquis et lacubus. ¶ De
q̃drupedibus vitatur bedinis et agni annualis vituli lactā-
tis caprioli. et vitatur leporibus iuuenibus. Et quidam di-
cunt q̃ caro porci siluestris iuuat: ʒ nō comedēdo. et ideo
caueat carnes quadrupedū magnorū et oīa pingua et dul-
cia. ¶ De piscib⁹ nō vitatur q̃cum fuerit possibile. tamē
si oporteat vitatur piscib⁹ squāmosis de aquis mundis co-
ctis in vino puro cū sale et petrosi. et yfopo et saluia. ¶ De
marinis nō nisi de cancro et cū dura testa. exceptis cōchi-
libus paruis et gernaldo euz salamento bono de piretro
boztulano salua petrosilio cinzi. et cinamomo. ¶ De ole-
ribus non accipiat nisi brodiū cicerū. Tamen de herbis
si causa sit calida vitatur lactuca spinachia coziandro en-
diuia scariola attriplicibus. Et si causa sit frigida vitaf bo-
raginibus bletis boztulanis feniculo petrosilio. allia vi-
ter. ¶ Quia foribilia comedat post purgationē vniuersa-
lem et particularem: et oua corui sūme valent. Et ideo de-
struantur nidi coruorum et capiantur oua: et forte si coquā-
tur oua illa vt sint dura iueniretur ibi postea lapis qui cu-
rat epilepticos portatus vel puluericatus in potu vel in ci-
bo ministratus. Fructus nō accipiat nisi stipricos post ci-
bum sicut pira bona citonia matura affata et carnes eoz.

Viter omne vaporosum sicut sunt porri cepe allia semen
sinapis apium et ceruisia noua. mustum. et omnia ventosa
vt sunt pisa et fabe et ficus. et constipantia et opilantia sicut
rici et frumētati et lagana et artoclee. vitet etiam repletio-
nem cibi et potus maxime vini. vitet balneū nisi post cor-
poris mundificationem: sit caput tunc extra. et sit ibi mo-
dica mora. vitet frigus repentinum post balneum et sem-
per aspectum volubilium et res magnas et voces et sonos
et ventos magnos et suiipsius reuolutionem et omnes mo-
tus fortes et repentinos. vitet lac et caseum nisi sit butyro-
sum et parum post comestionem aliorum ciborum: et non
sit antiquus. ¶ Potus eorum sit vinus multe cōmixtio-
nis non nimis antiquum nec nimis nouum clarum odo-
riferum subtile parum stipicitatis habens. sed idromel
plus valet eis q̃ vinum: et aqua moderate sumatur euz vi-
no iuxta naturam temporum et regionum. et sit aqua illa
montana munda clara: ab omni sapore malo aliena: ab
ostio fontis remote sumpta vt in cursu super loca mūda:
depuretur a virtute et calore solis et stellarum. vitet potū
super repletionem. Sed coziandri semen valet: quia pro-
bibet ascensum vaporum ad caput: nec potest apud princi-
pium digestionis nec aquam nec vinum. vitatur de dacty-
lis et vitet immoderatum potum: quia ebrietas est sūme
nocua eis. ¶ Sciendum q̃ sicut nimia repletio est noci-
ua eis: ita nimia inanitio et abstinentia: et maxime illis qui
habent os stomachi multum sensibile. ynde fames in tali-
bus procurat paroxysmum replendo stomachus malis hu-
moribus: quia trahuntur ratione famis. ¶ De accidenti-
bus anime. sint sine sollicitudine et tristitia. et sine studio
et sine gaudio et leticia et sine rixa et iracundia: non sit mul-
tum in populo: quia alias vocatur conuiualis morbus: q̃
in conuiuijs et populo plus fit p̃pter anhelitum hominū
multiplicatum ad cerebrum patientis. et p̃pter aspectus
venerabilis quos timet: et de quibus verecundatur. et iō
imaginando casum coram eis cadit.

¶ Tertiam rem complent que materiam a proprietate et
virtute adaptant et digerunt: vt eius facilis fiat expulsio:
qualia sunt squilla acetum squilliticum. cuius modus cō-
ficiendi ponit Mesue in antidotario suo. et oximel squil-
liticum et decoctio eius: sirupus yfopi aut thimi aut sica-
dos aut origani aut accori. ¶ Sirupus yfopi hic valens.
R. yfopi lib. i. passularum enucleatarum. q̃r. i. thimi. M.
i. epithimi. quar. ʒ. decoquātur in quattuor lib. aque vsq̃
ad medium et cum melle dispumato dulcorentur: et da oī
mane per se vel cum oximelle squillitico. et caue a squilla
nisi bene preparetur. ¶ Item materia digeritur sic. R.
squille cocte in aque. ʒ. ʒ. yfopi origani pullegij mōtani thi-
mi. ana. M. i. absinth. centauree ruthe agrestis. ana partē
quar. ʒ. i. vel. M. i. radicum peonie aristof. rotum. ana. q̃r.
ʒ. ʒ. peonie siteris montani aneti baccharum lauri. ana. ʒ. i.
spume maris. ʒ. ʒ. gentiane coziandri. ana. ʒ. i. cum melle
et aceto fiat digestiū pro homine nō delicato: quia erit
amarus potus. ideo oportet ponere lib. i. mellis dispuma-
ti ad minus et in lagena aque in libr. viij. quod est idēz de-
coque medicinas vsq̃ ad p̃sumptionem tertie partis vel
medietatis. et vitatur patiens mane et sero. et voco istū si-
rupum squilliticum non oximel squilliticus: nisi ponatur
duplex tale oximel squilliticum simplex et compositum:
quia illud est compositus mibi speciale. et iste sirupus va-
let in materia melancolica flegmatica grossa. ¶ Quia ta-
men frēq̃ntius est de flegmate: digeratur materia sic. R.
radicum yreos aristof. ro. squille yfopi peonie visci querci-
ni ytriusq̃ saluie. ʒ. cōis et eupatori y pullegij montani cala-
menti ruthe radicum peonie. ana. ʒ. i. ʒ. ʒ. peonie feminis
fisticeps anisi maratri. ana. ʒ. ʒ. flozum siccados arabici.

De epilepsia

quar. §. succi ablinth. quar. i. succi fumiterre lib. §. mellis lib. i. §. Et si sit de causa puata in capite ponatur herba paralefia vel piquule veris. **M**. §. seia maiorana rozia mari ni. §. y. Et si materia esset in stomacho sicut est in analensia addatur mentha nux. muf. r. coziandrū. **S**i in epate: adda tur spice nardi. §. i. calami aromatici quinquanti. añ. §. §. **S**i in matrice: rubea maior arthemisia r. sauina. Et si in sple: corex fragini tamarsici r. cufcure. Et si in pede: herba iue r. radix leuistici que valent in catalensia: maxime in tantū q̄ radix illa ligata circa colluz valet. Et istuz mo dum ego vico firupum quercini pro vifco quercino q̄ debet esse bafis huius si eius abundantia habet. **C** Deinde si mā sit melica digeratur sic. **R**. radicū peonie radicū preos fol. rube recentis yfopi recentis. añ. **M**. §. oziganī pulegy calamenti eupatorio sauiue foliozū abf. quili se thimi recentis aristo. ro. camedreos camepitbeos gentiana r. centauree maioris r. minoris herbe mufci celidonio domestice saluie recentis rozia marini. ana. §. §. vel de amaris pone. §. y. añil maratri se. peonie ameos. añ. §. i. fileris montani. §. y. epitbimi. §. i. ytriuz. §. iticados. añ. §. i. y. cufcure pilobalfami carpopbalfami calami aromatici casfie lignee cinamo. nucis muf. añ. §. y. mellis lib. y. fiat orxi mel quo vtatur mane r. sero cum aqua calida. **C** Uel sic. **R**. radices feniculi petrosilij busci radicū peonie lapa ty acuri aristo. ro. añ. §. r. §. yfopi pulegy montani pentafylionis camedreos camepitbeos thimi rof. añ. **M**. i. mentha modicum succoz bozagi. scabiofe fumiterre. añ. §. r. i. seip. peonie añil maratri karui. añ. §. i. ameos. §. §. cufcure. §. vi. vifci quercini epitbimi fene foliozū iticados arabici. añ. §. i. polipody. §. i. añi sit in estate ponat inter herbas sco lopendrie corizicum genestire fragini. añ. §. i. macerari boni §. i. mel. ro. lib. i. §. fiat digestiuz. r. voco firupū magerinum. vnde dico hic vñ q̄ arbor mageri r. folia r. corex sunt spalia p̄tra epilepsiam q̄cūq̄ maxime tri p̄tra melā colicam. Et dz pars vna puluerificari r. vari cū electuarijs pliris. r. superaddat cinamomū nux. mufca. calamus aro. ad p̄fortandū stomachū caput r. cor. **C** Ites vtatur q̄libet herbe gentiana in oīa frigida. **C** Item vtatur oī die oñib⁹ humanis adultis puluerificati. r. hoc q̄ gutta r. epilepsia sanant r. deficcant valde. iō opz q̄ §. i. sumaf. añ. §. y. quaccari. añ. §. i. liquir. r. q̄ aliquādo fiat suppositoziū q̄ cōstipat. Et si cōtingat incurrere paroxysmū dū mā digerit: pycia tur super eoz trifolius nigrū maculatum r. furget. Similiter suffumiget cū biancha bigianta q̄ excitatur. Et si mulier mulier p̄fecata cū illa suffumigatiōe excitatur. **C** Item fangus de muliere ruffa acceptus r. deficcatur verissime curat. **C** Item nota q̄ peonia que mel valet dz esse illa que sumitur a stipite albus flozem habet. r. illaz p̄cta circa colluz. r. frequēter comesta curat epilepsia: vr dicit Gal. in lib. de tyriaca que mifit Lesari. q̄ cerebri ca melli r. mustelle curat epilepsiam cū aceto datus. **C** Itē fangus mustelle suat⁹ r. potui datus p̄fecte sanat. **C** Si mulier puluis mustelle cōbulte r. birundinū sifit cōbulta rū etiā valēt sūme. **C** Silij puluis iccozū milnoz. est sūmū remediū. **C** Itē puluis cornu ceruī cōbusti curat epilepsia bibitus. In causis calidis digerat māfci. **R**. endi nie scariole lactuce coziandri recentis. añ. **M**. radicū peonie pulegy yfopi bethonice. añ. §. §. ruthe abf. §. i. succi fumiterre lib. §. seio peonie se. ruthe fileris montani añi maratri q̄ruoz se. frigidop. añ. §. i. mellio r. quaccari. añ. lib. §. vel q̄r. iij. mellis lib. §. vr dixi fiat sirupus. **C** Quarta rem cōp̄ent euacuatiōes decoctiones clisteria r. suppositoia leuia r. acuta. Sed in fanguinea hōmia sūme valet. vel si corpus sit p̄lectozū quecūq̄ fuerit causa si sit etatis adulte in qua talia possunt fieri. Et ita igit in tā

li cā in p̄mio de saphena. deinde de cephalica si indigeat.
deinde de venia lub lingua. deinde fiant vētofe inter ip̄a
tulas. Et si fuerit ex retentione menstroz vel emorroy
darū puocent. Et si ex retentione flumini corrupti fiat
coitus moderatus. Si a vermib⁹ expellant⁹ cū his que vi
centur. (¶ Deinde. ¶ R. carbolicon. 3. ij. electuary de succo
ro. 3. i. 5. ieruraffi. 3. 5. catarrici impialia. 3. i. reubarbari agra
rici. añ. 3. 5. masticis diagridy. añ. 3. 5. fiant pillule cū oxi
melle squillitico ⁊ accipiat eas in nebulis i sero q̄ vadit
dozmū. (¶ Deinde fiat sem post ne aliquid remaneat in
via detur sibi vnus cyatus saluarii vini vel cū peonia de
coqat⁹ ⁊ decoctio detur. ⁊ si ponat⁹ in pillulis plus valet.
Et iterato digerat m̄ ⁊ iterato euacuetur frequēter. cū
fuerit corpus bñ euacuātū tunc cū endiuia scario la lactu
cia coziando recenti herba peonie fumoterre folio abf.
rutha ⁊ pollio decoctis in aq̄ fiat stupha ieiuno stomacho:
⁊ cōtinuetur nouem diebus in die ante cibū. ⁊ exenti de
stupha dentur opiata. R. tyriace ru. troscitate. añ. 3. i. oet
cum vino decoctionis absinthij. (¶ Si autem mā fuerit
flegmatica vi est vplurimū euacuet⁹ cū euacuātis⁹ fleg.
ma in fine capituli postis de emitreis in p̄ libo ⁊ cū pil
lulis purgantibus flegma positis in isto ⁊ lib: ca de cura
lepre. (¶ Uel sic. R. agarici turbitib⁹ aloes loti. añ. 3. ij. eu
fozby colloquintide pulpe afulae. añ. 3. i. erelogoledion. 3.
ij. masticis bdelly fileris feminis rutbe cingib. foliozū
menthe folioz⁹ absinthij spice nardī. añ. 3. 5. cōficiant⁹ cū
oximelle squillitico ⁊ misceant⁹ ⁊ post. ij. dies vse pfectio
nis exhibeantur. añ. 3. ij. vsq̄ ad. iij. put vides expedire
dando pillulas pares vel impares. (¶ Uel sic. R. ierapig.
gar. ieruraffi. añ. 3. ij. turbitib⁹ cinib⁹. añ. 3. i. gar. 3. i. scitadōs
arabice. añ. 3. i. pulpe colloquintide. 3. i. cōficiantur cū oxi
melle squillitico vel simplicī. ⁊ def in nebulis in sero q̄
tur dozmū. vel cū puluere liquir. intestine in cera lique
facta. (¶ Deinde fiat stupha de ylopo peonia calamento
pulegio ⁊ ozigano saluia herbonica rutha. ⁊ hoc s̄oaco se
iuino. (¶ Deinde. R. tyriace merriadi. añ. 3. i. detur cū vi
no decoctionis rutbe qualibet die q̄ exiit stupham: vt oxi
cit Joānes de sancto amando: q̄ merriadi datū de ma
ne ⁊ sero sanat epilepsiam in tranquillo suo. ⁊ Anic. ponit
eodez modo. (¶ Deinde vtatur pietro cōditio. scindatur
piretrū in parua frustra ⁊ ponat⁹ in aqua per multos dies.
deinde cum succaro cōdilat⁹ sicut fit de cingib. condito.
Et postez corrigiam factā de pelle lupi iuxta carnem. vel
fiat circulus in capite suo de hoc. ⁊ bibat sanguinē mustel
le cum vīna post paroxisimū ipso ad huc stupido existēte
se. cāro mustelle affectur ⁊ detur ad comedēdū. bec ope
rantur a proprietate. (¶ Item Albertus dicit in libro de
proprietatibus rerum ⁊ moribus animalium: fel lupi cū
grano musci mixtus ⁊ ad nares in principio paroxisimi
situm ⁊ in medio mense se poturum iunat euz q̄ est ca
ducus. (¶ Item ipse dicit ibidez q̄ si affectur mustella va
let contra morbum caducus. (¶ Item Anic. ponit q̄ spu
ma maris mēte ⁊ sero data cum aliquo liquore vel cum
aliquo electuario sanat longo vsu. (¶ Item decoctio ylo
pi data in bryeme multos sanauit. (¶ Et si materia melan
colica fit purgetur cum epithimo electuario magno lapu
de laqui abluti nouies ⁊ lapide armēico scitados poppi
dio mirabolans nigris. (¶ Item in particulari fiant pil
lule ellobozice ipsius Mesue dicte caplo de lepra. ⁊ plus
cum illis purgetur que dicuntur in caplo de emitreis in
p̄mo libro. (¶ Uel sic. R. agarici pulpe colloquintide. añ.
3. ij. lapidis laqui vel armeni nouies abluti. 3. i. ieruraffi
ni. 3. 5. bdelly masticis se. rutbe se. peonie cinamomi gar
f. fol. menthe silileos fol. absinthij. ana. 3. 5. vel. 3. 5. cōficiā
tur cū oximelle squillitico. ⁊ detur post fermētationē q̄

erit in spatio vnus quindene ad pōdus. 3. iij. vel plus vel minus iuxta convenientia particularium. ¶ Deinde stu-
pbeur cum yfopo saturegia comedreos camepitheos ce-
lidonia calamento origano pulegio rutba abf. thimo fu-
moterre 2 stibibus. ¶ Deinde cum opiat. 2. tyriace au-
ree alexandrine. añ. 3. i. detur cum vino decoctiois penta-
filonis vel abf. deinde per. 30. dies cōtinue dentur sibi fo-
lia pentafilonis cum vino: q. curant: vt dicit Albertus in
lib. de medicinis simplicib. ¶ Item sirupus vel oximel
squilliticū longo vsu sanat dicit Auic. qd sic fit fm eū. 2.
multas squillas mundatas 2 paratas sicut oz. munden-
2 ponant in vase terreo vitreato. 2 ponatur tantū de mel-
le 2 squilla. 2 coperiat olla cū corio grosso 2 in sole versus
meridiem in dieb. canicularibus. 2 quotidie agitentur
ad modū cōserue ros. per dies. 40. 2 post decoquant cū
oximelle diuretico 2 exhibeatur ad modū sirupi. hec con-
fectio pōt dari per se vsq. ad. 3. ij. quotidie de mane. Si
aut non possemus tanto tempore expectare condiantur su-
per cineres calidos 2 squille tunc exprimentur. 2 detur li-
quor ille ad q̄titate coclearis. i. ¶ Si tñ vis facere alias
pillas. 2. ierapigre 2 al. leralogodion. añ. 3. i. aloes abluti
colloquintide iteriozis. añ. 3. i. masticio. 3. i. succi abf. 3.
q. fiant pillule cū oximelle squillitico. 2 dentur fero in ne-
bulis cū vino si vis 2 dentur multotiens. ¶ Facta mun-
dificatione vel purgatione corporis fiat caput purgū: sic
dictus est ca. de lepra. Uel sic. succ. mediani corticis sam-
buci inuiciatur intra naves. vel succus herbe paralesis yf-
pimule veris vel succus siue decoctio maiorane vel de-
coctio rutbe vel centauree. ¶ Deinde fiat sternutatio cū
castoreo elleboro 2 pipere. Uel sic. 2. piperis cingib. myr-
rhe euforby. añ. 3. i. castor. 3. ij. fiat puluis 2 pyciatur itra
nares. 2 fiat sternutatio. ¶ Si tñ venter constipetur fiat
clistere sic. 2. gētiāe rutbe camepitheos. añ. 3. i. furfuris frumēti. lib. 5. ierapigre 2 al. 3. i. salis gēme
3. i. centauree. 2. 5. abf. 3. 5. pulpe colloquintide si vis. 3. i.
vel. y. fiat decoctio pyciatur per clistere. est eni forte 2 opti-
mū. Sed colloquintida non ponat nisi in forti 2 robusto
q. excoziant intestina 2 educit sanguines. Postea fiat fo-
mentatio de sticados anthos camomilla rutba. ¶ Deinde
de fiat gargarisma. 2. oximellis squillitici. q. i. 2 distem-
perent cū decoctione istarū medicinarū. 2. squille rutbe
recentis radicū piretri radicū peonie. añ. 2. y. omnia
decoquant in aqua 2 cū illa aqua misceatur oximel predi-
ctū: 2 fiat gargarisma mane 2 sero 2 stomacho ieiuno. Sitr
fiant gargarisma dicta ca. de lepra. Sitr gargarisma fa-
ctū cum iera mixta cū aceto squillitico 2 cum decoctione
ysopi sinapis piretri capparis origani est optimū. ¶ De-
inde ante paroxysmū fiat vomitus cū pēna intincta in oleo
de lilio post in os suus missa profunde. ¶ Deinde post ci-
bum fiat cū raphano 2 semine eius 2 se. attritio sinapi
2 sale 2 oleo de lilio simul preparatis. Et valz similis talis
vomitus qñ cā est in stomacho. ¶ Deinde detur puluis fa-
ctus ex castoreo oppoponaco antimonio sanguine ora. cū
liquore aliquo. 2 sine dubio sanat cū frequēti vsu: sed est
abominabilis. ¶ Itē sanguis testudinis siluestris bibi-
tus cū vino dicit Auic. 2. cañ. c. de sanguine. administrat
cū vino sanat epilepsiā. sitr 2 sanguis agni albi imaculati
i. mundi 2 non moribidi. ¶ Si vō accidit epilepsia a sto-
maco sic qñ est analensia digerāt mā cū oximelle diureti-
co 2 squillitico. euacuet cū clisteri 2 cū iera galieni 2 cū
diaturbitib 2 cū ieralogodion 2 pillulis p̄dictis. ¶ Deinde
de vtatur cōfortatiuis stomachi. 2. diagalange pluris. añ.
q. i. misceatur: 2 addatur vna nux muscata 2 detur. sic. p.
bibetur ascēsus vaporū ad caput. ¶ Stomacū dimittat
vacuū longo tpe. deinde vtatur isto puluere in boza co-

mentionis cū brodio 2 salamētiis 2 potagys. 2. anisi ma-
ratri. añ. 3. 5. cingib. galange nucis musca. cinamomi ligni
al. xilobalsami carpobalsami calami aromatici 2 cassiili-
gnee. añ. 3. ij. gar. cubebe. añ. 3. i. fiat puluis optimus coriā-
dri. 3. 5. 2 erit melius. ¶ Item sirupus de abf. optimus ē
qñ mā est in stomacho. Et cū paroxysmus adest 2 cū sentit
fumū a stomacho ascendere ad caput: amplectat fortiter
cōprimendo stomachū ne fumus ascēdat. Et si puer fuerit
ponat corallus rubeus circa collū 2 super stomachū. de in-
de inungat stomachus cū oleo masticino mixto cum oleo
nardino. 2 fiat emplm cōe super stomachū in quo ponatur
rutba p̄ter alia. ¶ Si venit a pollice yf ab alio mēbro dī-
gerāt mā vt pus 2 eūet. deinde ipediatur paroxysmus sic.
Accipe bindas de panno lineo forti 2 fundant in cera liq-
facta ru. vel albumine oui 2 aliq̄tū expriment. ¶ De-
inde ligetur membz fortiter inter ipm 2 cerebrū. ¶ De-
inde fiat ruptoriū vt fumus exeat. Accipe cantarides. ij.
vel plures. cōterant modicū ablatio caputibus 2 alio. mi-
sceatur cū sepo arietino vel bircino vel veruccino. ponat-
ur modicū de aceto. 2 ponat super locū per aliquas ho-
ras donec virus exeat: tunc cōsolidetur cū ynguento vel
emplo nigro. 2 in p̄ncipio paroxysmi in catalensia fiat fri-
cationes in p̄ribus inferioribz 2 trabendo ad oppositū.
¶ Quintā rem complēt gargarismata sternutatio 2 vom-
itus 2 masticationes multiplicātes salinā 2 sputū: 2 frica-
tiones 2 ligature in extremitatibz ventose 2 emplastru
bificantia 2 p̄prie sup membrū mandans: si est aliqd mē-
brū mandās: sicut est emplm de sinapi 2 ficibus 2 aceto:
2 emplm de yrtica 2 spargula 2 p̄p̄etro sale 2 euforbio yf
cepis 2 alyis 2 nigella 2 pede corui.

¶ Sextā rem complēt rectificatio stomachi sicut est in ana-
lensia vt dixi. 2 rectificatio matricis 2 intestinoz: aut epati
aut alterius mēbri sicut dixi pus. 2 in oibus his rectifica-
tio cerebri dī esse p̄ma intentio. pro epate tñ ponit spica 2
dicta pus in quodā sirupo. ¶ Si tñ sit diues vtatur istis
electuariis in cā frigida. 2. diambze diacamero diamar-
gariton. añ. 3. iij. misce. ¶ Si sit pauper vtat isto. 2. dia-
menthe diatriron pipereon diacitoniten. añ. lib. 5. misce.
Et si rōne stomachi veniat vtatur diagalāga ante prandii
q. ista ipediunt ascensum frigidū ad caput. Si rōne epa-
tis fuerit vtatur diagalanga acuita cū spica nardi. ¶ Si
causa fuerit calida. 2. diarodon abbaris triasandaloz
succari rosati. ana. 3. ij. misce. ¶ Tamē pro causa p̄uata
in capite valet pliris precipue. Si ratione matricis diaca-
lamentum. Si ratione intestinoz rosata nouella acui-
ta cum. 3. i. nigelle vel cum se. caulium vel canabi. Et si a
pollice vel a quocūq. membro alio acuiatur electuarius
cum visco quercino quod optime valet cū peonia a pro-
prietate sua. 2 sic de epilepsia in omni causa. Si rōne sple-
nis acciderit in causa frigida: diaciminum.

Apoplexia curabilis curatur curatione epilepsie
p̄terq. oportet vt omne genus cure su-
bito administretur. Dilatio enim perducit ad mortem se-
stinam: quia mora hic trahit periculum. vnde scribitur.

¶ Principis obsta: sero medicina paratur.
¶ Cum etiam morbus in se parū recipiat curā diē hyp-
zaffo. Verū tñ vt non appareat ex parte operantis de fe-
ctus: conaberis a p̄ncipio mām subtrahere inq̄tum possi-
bilitas exigit. Ut siquides sanguine videris esse in causa
vtriusq. partis flobotoma cephalicā illico cū emissio-
ne multi sanguinis si eger patiat. Et frequēter crura 2 pe-
des facias ventosari 2 trabas q̄ potes ad oppositam par-
tem cum omnibus generibus attractionum 2 clisteribus
acutis 2 sternutatoriis 2 suffumigationibz 2 alyis. Et post
fiant rubificantia in occipitio et nuca. Si autem ma-

teria flegmatica fuerit vel melica trabe ingituz potes vt tactu est. c. de epilepsia. vt etiā dicef. c. de paralesi et dolo- re capitis. ¶ Deinde caput calefiat cū sartagine aut oleo de rutba in quo dissoluant piretrum castoreum oppopo- nacum et galbanum cūz oleo laurino in quo decoquat ru- tba. vel cūz oleo de costo ynge corpus. et cum sulphure va- pora ipm et gariof. et mace musco et accoro. frica pedes cūz oleo calido. ynge spinam cum oleis calidis. ¶ Materialia olei et ynquenti sunt euforbium sinapis castor. serapius rutba cucumer assinins et squilla. Hargarismata fiunt cū iera aceto squillitico staphisagria pietro radicia cappari sinapi. ¶ Deinde aperiatur os hic et in epilepsia cūz ligno vel cultello. et fricetur lingua et palatum cūz tyriaca et bal- samo et cauliculo agresti. Et ista ad pñs d cura sufficiat. b. l. infinita q̄ ad pñs hic possunt dici. ¶ Dubitatio breuis est pro verbo Auicē. c. de flōmia. vbi dicit. sanguis quocq melancolicus facit vt frequēs minutio sit necessaria: que in pñti quidē alleuiat: sed in fine puenit inde ad egritudi- nes malas de gbus est appoplexia. ¶ Item ipse ponit l. 3. fen p. c. de appoplexia. vbi dicit. illi vō qui vtuntur flo- botomia ppter melicum sanguinē suuz multitudine qui- dem iuuantur: s. in fine deficiunt: qz incidūt appoplexiā. ¶ Cōtra. nihil euacuans mām appoplexie generat appo- plexiaz: s. frequēs flobotomia euacuat mām eius. g. rē. qz cura morbi non est eius cā: sed cum appoplexia sit mor- bus. pportionalis flobotomia in pncipio iuuat: qz est medi- cina vniuersalis in omni passione de plenitudine fm Sa. 6. p. tula affo. cōmē. 4. 7. Similr est euacuatio maxime secura: vt dicif 2. regi. acur. cōmēto. 20. ibi. Porro si passio sub diafragmate. ¶ Itē hoc effec qz euacuaret superflue. psequens fallum: qz omnis euacuatio supflua facit febrē fm Auic. p. cā. fen 4. ca. 3. in fine quasi. sed febris iuuat in epilepsia et appoplexia: vt dicit Mesue et Auic. qz cale- facit desiccāt et inanit. ¶ Itē euacuatio flobotomie vsq ad sinopim illud faceret. ergo nunq̄ cōpeteret. psequēs ptra Sal. 9. de ingenio sanita. et p. affo. versus finē. ¶ Itē in oi passione mām cōuerit ab interioribus ad exteriora bonum. 6. p. tula affo. cōmēto 25. sed flōmia ita diuertit mām huius morbi. ¶ Dico sic qz per frequentē flōmiam multuz euacuatur de calore nālī et spiritu. iō inducif frigi- ditas que est causa gnōnis humoz frigidoz. et per pñs ap- popletice per accidens non per se: qz per se mām euacuat: sed per accidens eam multiplicat inducendo frigiditatē. Uel etiā pōt dici qz flōmia est cā appoplexie future et cā pñtis. et iō nō est cā et cura eiusdem nisi fm spēm vel gen. Uel dico sic. qz Auic. loquit de isto qui multuz et frequen- ter flobotomat. ppter sanguinē melicum: qz ipse incurrit istum morbū in fine: s. alleuiet in pncipio: et hoc incurrat post flōmiam. s. in talem morbum de melia multiplicata sicut loquitur affo. iste 57. 6. p. tula affo. Et iō non valet argumentū de sinocha: qz ibi non est sanguis melicus. Et ideo errant illi qui hnt sanguinē nigrum et volunt ppter hoc flobotomari: qz in fine incurrunt appoplexiā nō ve- ram. s. ociositatem a sensu et motu ppter defectū caloris et spiritui: nō ex repletioe nisi per accidens: postq̄ rōne in- digestiōis multiplicatur materia frigida rōne debilitatis virtutis nō expellit et moratur interius et replet. et hoc est tñ raro. ¶ Per hoc igit ad argumenta. qz omnis euacua- tio superflua facit febrē. dico qz Auic. dicit ibi fere et est tē- poze sanitatis et vna vice facta cūz farmacia ante digōnē materie: qz in illo cap. nō loquit nisi modicuz de floboto- mia. Uel euatio superflua est duplex. pmo mō rōne eua- cuantis. 2. rōne euacuati. p. vplurimū verū est: qz omne farmacū vplurimū est calidū p. affo. versus finē cōmen- to penul. in cōmēto illius. In acutis passionib. et tunc tale

superflūū in q̄titate vel qualitate in calefaciendo vel mi- nus mouendo febriles calozē inducit. Et ideo multi post laxariū acceptū pro cōstipatione ventris materia nō di- gesta febricitat. 2. modo nō opz nisi euacuata materia fri- gida fuerit: tūc enī calida sibi p. traria multiplicat. ¶ Ad aliud dico de sinocha: qz Auic. loquitur de frequēti flobotomia et multa in sanguine melico: sed in sanguine coleri- co vel ebulliente vt est in sinocha non est ita. Et frequēs flobotomia et pauca nō est huius morbi cā. qz est melius multiplicare vices q̄ q̄titate: s. morbus requirit imo- deratū cōtrariū. virtus tñ nō tolerat: vt dicif 3. particula tegni. Similr Auic. loquit de flobotomia frequenti in tē- poze sanitatis: s. flobotomia vsq ad sinopim non fit nisi in cura morbi pñtis vel ppe pñtis seu existentis. S. fm Auic. 7. colligit. in artificiale est illo modo euacuare nisi in debilitando per sinopim per quā daz debilitatem spiritui et virtutum fluentium ex timore virtutis: non ex defectioe tñ virtutis ipsius radicalis in se.

De paralesi.

Capit. XII.

Paralesis est morbus nervorum in se seu quens appoplexiā et epilepsia. Et dicif paralesis quasi lesio partis: qz aliquan- do ledit tota medietas corpis a capite vsq ad pedes: et perditur loquela et paraletica lingua vel fm totū vel fm partē: sed ista dicif paralesis vñs. Ali- quādo tñ paraletica lingua. aliqñ tñ manus vel brachiū vel vnus digitus vel pes vel tibia vel articulus pedis. et il- la dicif p. tularia paralesis: iō ē duplex paralesis. s. p. tula- ris et vñs: cuius diffinitio est. Paralesis est nervoz mol- lificatio cū ablatioe sensus et motus. et hoc loquēdo de pa- ralesi vera: qz paralesis nō vera est aliquādo puatio sola motus: aliqñ sola puatio sensus: s. in dormitione mem- bri et i frigore: vt pñs in gelu et magno frigore: qz hō nō pōt digitos duplicare vel cū eis bene sentire. ¶ Sed p. tula pa- ralesis et vera nō est nisi qñ p. tula sensus et motus actua- lis: s. habitualiter maneant. vñ Auic. fen 2. tery lib. ca. 2. dicit qz paralesis aliqñ dicif fmone absoluto aliqñ fmone p. pmo mō significat idē qd mollificatio i quoli- bet mēbro sit. 2. mō significat idē qd mollificatio in vna duarū medietatū vel partiū corporis in lōgitudine. pmo mō cōicat p. tula lateribus simul exceptio partibus capi- tis gbus si cōicaret esset apoplexia. ¶ Est igit paralesis vñs qñ vna medietas corporis absq partib. capitis para- leticatur aut mollificat. vñ mollities p. tle est spedimen- tū in motu. tñ accipit pro spedimento sensus et motus s. sicut dictū est in cap. de epilepsia. ¶ Alioz tñ qñ paraliti- catur tota vna medietas corporis in lōgitudine cū medie- tate capitis: qz partes capitis sūt diuise sūt qz possibile est vñā partē ledi absq alia. et iō fecit nā duos oculos. duos testiculos. duas manus. ¶ Vniuersalissima est qñ totus corpus paraletica exceptio capite vt dictū est.

Cause. ¶ Cause est multiplex. extrinseca et intrinseca. Ex- trinseca sicut percussio casus nervoz nimia attritio ruptura incisio per transversum dislocatio ira tñ mor nimia frigiditas cōprimēs aut cōgelās aut nimia ca- liditas exhalans cōstrictio ligatura tactus cuiusdā pñtis qui vocatur tarcon. et dicif pñtis iste merguri. et fm Auic. ca. de stupore vocatur berile. et de eo dicif Sal. 4. de acci- denti et morbo. 8. c. filr punctura aialis venenosi: et breui- ter oia que impediunt transitū spiritui et caloris ad ner- uos subiectos ex parte exteriori. ¶ Cause interior est il- lud qd opilat et claudit capita et claudit originem nervoz ita qz substantia spiritus penetrare non possit: sicut innuit Dely scōa particula tegni. in cōmēto illius. Si partē vñ fm cerebrū. et 3. particula affo. in cōmēto 13. qz sit de ren

mate opilante & deſcendente. & h̄ dicit a pte interiori. aut
neruum in diſponunt: ita q̄ etiā ſi tranſeat ſpiritus ſenſi-
bilis & motiuus: tamen membra & nerui non ſentiunt im-
preſſionem. ppter corruptionez complexione eorum: ſicut
ponit Auic. c. de paraleſi in 3° fen pma. pmi lib. ſūma 6°.
ca. 4. Faciētia iſta ſunt flegma vplurimū & melancolia
fm minus: et ſanguis adhuc minus & colera minime niſi
miſta cū alio humore. Similiter apoplexia facit idē & cri-
ſis iſtorū quatūor morboz aliquādo ſicut epilepſie apo-
plexie māiſ febris cronice colice & ſuffocatois matricis.
Unde vt in ſūma dicat. dico q̄ oīa que impediūt trāſitū
ſpiritus ad neruos ſunt octo in gnali. 1° eſt paupertas ſpi-
rituum & caloriz nō potentis ſe multiplicare ad neruos.
2° cā eſt nimia frigiditas exterior ſue interior cōdēſans
ſpiritus ſue opilans neruū: ſue punctura animalis vene
noſi vel tactus picis paraleticantis. 3° cā eſt nimia calu-
ditas diſſoluens ſpiritus: ſicut ſunt febres ardētes aut ni-
mia mora in balneo ſicut docet Hal. in lib. de regimie ſa-
nitatis exercitatio ſe balneare in aqua feruētī. 4° cā eſt
ſiccitas corrugans neruos & illa cā eſt mala valde. 5° cā
eſt nimia humiditas ſine mā diſponēs ad opilationē. 6°
cā eſt nimia ſtrictura cōpreſſio & ligatura membri. 7° cā
eſt opilatio facta a quolibet humore ſine ſit ſanguis opi-
lans rōne multitudinis ſue flegma rōne viſcoſitatis ſi-
ue melancolia rōne groſſitiei ſue colera rōne ſubtilitatis
faciendi alios humores cum quibus miſcet penetrare: &
ita per cōſequens opilari. q̄ nerui nō ſunt cōcui cōcui-
tate notabili ppter neruos oculoꝝ. dicit Hal. 4° interio-
rum. c. p. & 4° de morbo. c. 5°. & ppter neruū virge vt videſ
innuere 6° interioꝝ verſus finem. & ideo opz materiā ſub-
tiliare anteq̄ penetrer. 8° cā eſt durities & groſſities ner-
ui. & iſte eadem ſunt cauſe ſtupozis qui ſtupor eſt diminū-
tio ſenſus & motus & maxime diminutio tactus: & cōmū-
niter appellat̄ dormitio mēbz: ſicut cuz aliquis iacuerit
ſuper vnā tibiam vel brachiu. & cū aliquis tenuerit vnā
tibiā ſuper aliā Hal. tamen 4° interioꝝ. c. 2° dicit ſic. q̄
ſi tota paſſio etia in tota pzoꝝ capitis fuerit ppter collu-
giantia & vicinitatem: & nocumentū habuerit ſic q̄ patien-
tes neq̄ ſentiunt neq̄ mouent̄: tamē anbelitus nihil ma-
libz: vocatur ſtupor. & paſſio que anbelitui adeo nocet
vt nō ſit cum magna anguſtia: aut ſicut ſterere: aut q̄ ſit
in graui ſomno: apoplexia dicitur. Sed cōgelatio eſt paſ-
ſio poſterioris partis capitis. ſ. puppis & eſt cū oculis aper-
tis & remanet patiens configuratus fm diſpoſitionē fm
quā inuenit eum paſſio. ſed in ſtupore ſunt oculi clauſi et
anbelitus in iſtis duabus paſſionibus manet fm curſum
nature. h̄ Hal. Cōtra h̄ ponit Hal. 7° particula affo. cō-
mento. i. 4. vbi dicit ſic. deſipientia eſt cum non appareat
q̄ infirmus loquit̄ vel aliquid. ſtupor cū non loquit̄ nec
facit aliquid: ſed oculis aperti & ſicut amens tacuerit. er-
go ſunt oculi aperti. cuius contrariū ponit Hal. 4° interio-
rum. Cōlatio. dico q̄ in ſtupore ſunt oculi aperti aper-
tione parua quaſi ſemidoꝝmiens. Et ideo dicit Ha. q̄ qui
vocant ſtupores longum ſomnū: errant: & ibi. ſ. 2° particu-
laffo. cōmento 2° ſimilr ponit cām ſomnū lōgi. Sed in cō-
gelatione ſunt oculi aperti apertione multa: q̄ eſt de fri-
giditate multa & maiori ſiccitate. vt dicit 4° affo. cōmen-
to 3° & ibi vocat cōgelationē cathaleſim. ſed 4° interioꝝ.
ca. 2° vocat eam cathetos. Et ſilr de iſtis tango: q̄ nō diſ-
ſerunt niſi fm magis & min^o in cauſis & ſignis & curis. vn-
de ſtupor magis vocatur paraleſis que eſt dictio ſinoni-
ma: ſicut dicit Auic. 3° caſi. fen 2°. c. de ſtupore. Sed ppe
ſtupor dicit Auic. eſt morbus officialis faciens euenire in
ſenſu tactus nocumentū aut defectionē aut diminutioē
cum tremore ſi eſt debilis. aut mollitie ſi eſt cōfirmatus.

Quia virtus ſenſibilis nō ſolum p̄hibetur a penetratiōe
ſed virtus motiua: & aliquādo ſit ſtupor abſq̄ diminutio-
ne motus vel difficultate eius ppter diuerſitatē in mora
motus & ſenſus. Aliqñ econtra ſicut dicit Hal. 4° interio-
rum. c. 4. in fine. q̄ aliqui motus & ſenſus ſunt per eundē
neruum. aliqñ per diuerſos. Quādo per diuerſos tūc pōt
fieri leſio in vno & nō in alio: ſed qñ per eundē: tunc ſi no-
cumentū eſt magnū ledit ſenſus & motus. ſi paruu: ma-
net ſenſus & non manet motus: q̄ maior virtus requirit̄
ad motum q̄ ad ſenſum ſicut dicit Hal. ibidē. ¶ Idē po-
nit pmo interioꝝ. ca. 2° vbi mouet iſtā queſtionē etiā 4°
de morbo & accidenti. c. 5. Idem etiā ponit in eodē ca. q̄
congelatio particularis dentiū eſt paſſio ſolius tactus. &
cōgelatio vniuerſalis eſt cōpoſita ex differentia ſenſus &
motus & eſt ſpecies mollitiei. ¶ Item nota q̄ diſſerit pa-
raleſis a ſpasmō: q̄ in paraleſi priuāt ſenſus & motus: ſed
in ſpasmō priuatur motus & nō ſenſus. ¶ Item in parale-
ſi eſt dolor in parte leſa. ſed in ſpasmō ē dolor in parte ſa-
na acutus. ſed in paraleſi obtuſus. ¶ Itē in ſpasmō pars
egra trahit partes ſanas ad ſe. ſed in paraleſi eſt ecōtra: ſi-
cut dicitur 4° interioꝝ. c. 2° de morbo verſus finē. ¶ Cō-
tra. vbi dolor ibi narrat egritudinē. ergo ſi pars ſana do-
let in ſpasmō & inſequitur partē egram. ergo ipſa non ma-
ner in ſitu debito nec in cōtinuitate debita. ergo ſoluitur
continū. ergo non eſt ſana. Dicitur q̄ latus ſanū vno mō
motū dicitur ſanū a ſpasmō. i. non ſpasmatum. tñ vtraq̄
eſt egra. vna ppter morbum in ea. alia ppter colligantiā.
Et cōcedo q̄ ſanum latus ſicut mediū brachy mouet in-
uoluntarie. nec eſt ppter h̄ egrū & bene dolet. Et cum di-
citur q̄ vbi dolor ibi narrat egritudinē. verum eſt per ſe.
tamen vbi dolor eſt per accidēs non oportet. Et cum dici-
tur ibi ſoluitur cōtinuum. verū eſt debitū: non tamen ad
ſanitates requiſitus. Et cum dicitur & verū eſt niſi totus
inſequatur. ſed verū eſt q̄ totum inſequit̄. Aliter poteſt
dici q̄ ſpasmus qui eſt motus eſt in parte ſana: q̄ iſte eſt
accidēs morbi. ſed ſpasmus iſte qui eſt qualitas in mem-
bro rōne cuius membrū cōtrahitur verſus ſuaz originē:
non eſt ibi: q̄ iſte eſt morbus. vnde accidēs morbi nō eſt
morbus niſi raro. Spasmus eſt in aliquo mēbro ppter
colligantiā ſicut per accidēs morbi: & tamē illud in quo
eſt illo modo nō eſt egrū ſicut eſt in ppoſito. ¶ Alia diſ-
ſerentia eſt inter ſpasmū & paraleſis. q̄ in paraleſi eſt opi-
latio in origine nerui. ſed in ſpasmō opilatio ē in toto ner-
uo. ¶ Item in paraleſi elongatur membrū paraleticum:
ſed in ſpasmō abbreviat̄ vel accurtatur. vnde in paraleſi
materia eſt diſſuſa & diſperſa per membra. & materia in
paraleſi eſt plus humida. & ita plongatur neruus & mem-
brum fm longū & coartat̄ fm latum. ſed in ſpasmō mate-
ria eſt magis coadunata & coanguſtata & imbibita in fo-
raminibus neruoz. & ppter h̄ dilatatur neruus fm la-
tum & coartatur fm longus. ¶ Item materia ſpasmī eſt
ſiccior & groſſior & citius terminatur termino ppro. Pa-
raleſis eſt membrum mollificans & remolliens: ita q̄ cū
manu tua poteris membrum paraleticum eleuare & de-
primere ſicut corrigiam madefactam. In ſpasmō non.
cum neruus ſit rigidus & contractus in ſpasmato eſſe. &
tunc eſt contractum eſſe. & tunc mouetur motu intolun-
tario. ſed non naturali & voluntario.

Signa humoris peccantis. quia ſi ex ſanguine pulſus
eſt plenus & color corporis eſt rubeus & vene
replete & totum corpus plenum & ſigna ſanguinis preceſ-
ſerunt & cauſe multiplicantes ſanguinem. ¶ Si ex fleg-
mate: erit corpus album humidū. & ſigna flegmatis appa-
rent in toto corpore. q̄ grauatur a frigido & inuatur a ca-
lido moderato yſu. & multiplicat regimen flegmatis ge-
angl. i

neratium sicut lacticia fructus pisces et crapulam etc.
 ¶ Si ex melancholia corpus est nigrum liuidum morpheum et est macilentum: et tempus anni et regimen multiplicatum melancholie precessit: sicut sollicitudo tristitia. cibariorum melancholica: ut carnes bouine leporine anatis anseris: pisca et assata et caules et similia. salsa et sale indurata. ¶ Si ex colera hoc est raro vel nunquam nisi misceatur cum alio humore. et tunc apparerent signa composita: scilicet caliditas et coloris citrinitas. aliqualis oris amaritudo cum aliquali salina. et comedat prius assata et allata et piperata cum piscibus et rebus humidis et talibus: et sic humor fit compositus ex colera et flegmate. ¶ Si est paralesis ex apostemate. est cum febre et durities apparet in loco. pulsus tamen paraleptici est occultus debilis frequens inordinatus. Urina est alba et tenuis. et aliquando sicut urina sublingualium coloris caropos. et aliquando est multum colorata propter renes non potentes segregare sanguinem: aut ratione doloris aut febbris aut alicuius morbi concomitantis latus infirmi. et est ita frigidum sicut si esset in glacie. et sanus sentitur in calidus sicut si esset in igne: et pulsus variatur in istis partibus. et aliquando oculus minoratur: et aliquando os torquetur. aliquando caput et manus tremunt propter bellum inter naturam et morbum. ut dicitur 5° de morbo. quia grauius membrum et materia membri premit deorsum: et virtus debilis non potest totaliter resistere. et facit quod potest: et pro parte eleuat sursum. et quia non potest tenere membrum in loco debito et certo: ideo tremunt membrum. Cause primitiue sciuntur ex indicio patientis.

Pronostica Tremor superueniens paralesi bonus est. similiter febris superueniens paralesi bonum est. non tamen ita bonus sicut in spasmo: quia materia spasmi est in potius circumscribilibus: sed in paralesi est in partibus profundis. et omnis febris est superficialis ethica excepta: ut dicit Gilbertus in ysinio suo in commento illius. In febre continua subpallida lenta clara pondus apostasico in dextra parte futurum. Sed in idropisi non est ita ut dicit ibi: quia plus est ibi de mala materia quam de bona. et prius consumit bona quam mala: quia inflammabilior et passibilior est. ¶ Item paralesis in senibus difficulter curatur aut nunquam. ¶ Item si paralesis veniat ex dislocatione aut contractione mala nervorum. aut ruptura. aut incisione ex transuerso. non recipit curationem. Si igitur membrum paralepticum minoretur aut calor imuletur valde malum est. et si non spes est cure. ¶ Item urina viridis in pueris febricitantibus paralesim futuram significat aut spasmus. ¶ Item cum aliquis est febricitans cum dolore capitis magno et febre cessante remanet dolor fortis cum repletionem et pellis siccitate: tunc frequenter paralesis sequitur. quia natura repellit materiam a capite ad nervos expulsiōne grauitatis non expulsiōne euacuationis integre. ut dicit Aui. ¶ Item 3° interiorum. cap. 5. frigiditas est in primo gradu confusionis anime virtutis animalis et spiritus animalis. humiditas est in 2° gradu. scilicet post frigidum in 2° secundum ordinem non secundum malitiam et intensiōem malitie. Et ideo a calido raro fit paralesis: ut patet in ethice. ubi est calor habitatus et radicans: et tamen remanet sensus passionis extrinsece. sed non ab intrinseco ab isto calido facto. et remanet motus usque ad tertiam speciem ethice. quibus est siccitas: que quanto est maior tanto ad motum aptior nisi plurimetur. ut dicit Galienus de morbo versus finem. cap. 10. ¶ Item ille cui accidit frequenter incubus vel epileptus cadere est aptus in epilepsiam vel apoplexiam vel spasmodum vel paralesim. ¶ Item cui accidit salus frequenter in corpore durat cum sensuum debilitate et turbiditate et stupore membrorum paratus est ad paralesim nisi euacuetur cum

flebotomia. Et si patientia multum habuerit saltem conueniat a tortura faciei. Et salus idem est quod iectigatio: ut inuenit Galienus lib. de rigore et iectigatioe etc.

Cura paralesis fit et completur cum duplici regimine. cōi. s. et proprio. Regimen cōe est tangens partes morbi secundum proprietates et aliquando diuersa. ¶ 1° quidem completur cum administratione omnis studij ad partem corporis posteriorē et ad nucam. et ideo: quia habet infirmitas carit ut plurimum in nervorum motione. et eorum motus est a posteriori cerebro et nuca. et habet idem regimen cōperit in quibusdam alijs nervorum egritudinibus: sicut est spasmus tremor tortura. ¶ 2° cōplectur cum administratione medicinarum a proprietate virtutis cōferentium et cōfortantium eam. sicut nervis frigidis confert adeps vulpis lupi fex olei oliuaz que vocatur amurca et fex olei lini: oleum de costo sicardos assa linita et bibita agaricus sua proprietate calefaciendū et purgandū: similiter emblicus exercitiū temperatum olea calida sicut laurini costinuz cassia lignea centaurea minor. ¶ Item tyriaca et metridatum administrant ad omnes egritudines nervorum frigidarum cum aqua decoctionis anisi fol. rute et saluie et cōferunt in omni tempore egritudinis. dicit Mesue. in principio quidem ante purgationem: quod digerunt et subtiliant materiam et permurant malitiam complexionis frigide. et post purgationem valent: quod materie residuum resoluunt. sicut habet proprietatem ut cōfortent nervos: et sit dosso 3. s. v. usque ad 3. s. i. Sicut castoreum omni die ad pōdus 3. s. i. vel 5. cum poribus cōuenientibus. et ideo valde sume diacastor. nisi delicatis: quia non libenter accipiunt amara. Similiter olea secundum Mesue que valent sunt oleū de ireos cum glutine albotini. i. terbetina. et oleū de beeni. de pipere albo et de alijs piperibus. Et oleū de rura super etiam omnes egritudines nervorum frigidarum est medicina subtilis. Similiter oleum de euforbio est optimū et oleum de croco et oleum de alcina et oleum philopopoe. i. oleū benedictum et est expertum. et oleū de kerua. i. de petradactyl et est pice resina et nihil aliud. Et dicit Dals ibidem sicut serapinū euforbiū oppositū et alie gumme in quibus est caliditas tepida cum exiccatione sicut bdellium armonia cum galbanis laudanū mastix et similia. ¶ 3° cōplectur cum paucitate cibi et potus et cum regimine exiccationis sicut est ex cibis et cōdimentis eorum: proprietatem habentibus ut nervos confortent sicut sunt grana pini: et proprie cerebri leporis quod est speciale in cura tremoris et ibimus et oziganū et isopus et piper zinzib. piperitū et ius serpentis decocti a proprietate. et spes salis cōditi positi in antidotario Nicolai sicut est sal marcelli et sal sacerdotale. et ius gallozum antiquorum veterum in motu quousque laxent. et idromel cuius recepta est h. B. foliorum saluie herbe paralesis. ana. M. i. sticados. quar. 5. bulliant in lib. v. vel. vi. aque usque ad lib. iij. cola et mellis lib. 5. permisce et proyece super ea peris gar. spice nardi. an. 3. i. cinamōi zinzib. an. 3. 5. dimittite a sero usque ad mane. cola deinde per colatozium et clarifica cum albumine ouorum. et sit dosso eius in ieiunio lib. 5. cum aqua calida. Et istud idromel confert omnibus egritudinibus nervorum frigidis et humidis. et salua confert eis per se. et salua cum capparis et diacapparis et pliris et similia que recipiunt maioranā et anibos et conferua florū et fol. herbe paralesis facia sicut conferua rof. Dein de cum succaro et melle cum speciebus calidis confecta optimum electuariū est. Et voco illud electuariū paralepticozū siue recipiatur per se sicut est siue cum cinamomo aut nuce musc. zinzib. et pipere. ¶ Ista sunt que vitare oportet. scilicet coitus multus somnus super repletionem potū aque frigide et potum super cibū et ebrietatem fortem: ut vinus stomacho ieiuno: quod facit materiam penetrare ad nervos.

nos que forte nō penetraret: quia est fortissimus penetra-
tor: vt dicit Auicē. 3^a sen. p^{ri}mi libri. ca. de regimeⁿe aque
2 vini. c. xi. sūma de pulsibus. 7 est inimicus nervis ossi-
bus 7 oculis. 7 per se ipsus vltus est causa morbi eorum.
dicit Mesue. Similiter omne acetosum oportet vitare.
flebotomiam plurimā. longum moram in balneo. vapo-
rem argenti viui. acetum etiā sicut innuitur 3^a regiminis
acutorum in cōmento illius. Acetus plus feminis q̄ ma-
sculis nocet. 7 est cōmentū. 4°. vbi dicit q̄ prouenit nocti-
mentum neruis ex omnibus rebus frigidis imaturis. di-
cit expresse de aceto. Benim est frigidum 7 summe pene-
tratiuum: 7 ideo Galī. dicit q̄ in de simplici medicina nō
inuenit aliquid plus infrigidans q̄ acetum. 7 est lib. p^{ri}mo
distinctione 3^a. cap. 2°. Similiter cōmestione pomorum
oportet vitare 7 maxime citoniorū assidue. 7 motus labo-
riofum 7 maxime super repletionem 2 ab aere frigido et
ab omni frigido excessiuo 7 in capite 7 in pedib^{us} 7 in ma-
nibus 7 nucha. ¶ Item sit in potu paucitas sūm omnem
modum 7 sit potus epicacianus. Et abstinere super sitim
7 satiem cura est prima.

Regimen prius capit quatuor res. prima est equatio et digestio materie. Secunda est abinentia et euacuatio eius. Tertia conuersio residui eius ad oppositum et diuersum. Quarta corrigit accidentia.

acerum. Quarta corrigit accidentia.
 ¶ Prima res cōplex cō rebus materia morbi digerētib⁹
 et maturantib⁹. Et igit⁹ sirupus digesti⁹. ℞. feminis fe-
 niculi petro. dauci anisi faluie ozigani laudāule p̄mule
 veria betonicae fileris montani sticados sanamūde abzo-
 tani iuniperi. añ. ℞. i. zinzib. piperit⁹ costi nigelle piperis
 nigri et lōgi ozigani rute sicce basiliconis maiorane aristo.
 rotun. bacce lauri sirupis gentiane. añ. z. i. p̄sistent et co-
 quantur et colent⁹ et fiat sirupus cum melle qd̄ sufficit vel
 lib. i. mellis si vis: vel cum lib. i. si patiens sit robustus et
 rudis. tamē si patiens sit delicatus ponat⁹ minus de abzo-
 tano. et si vis adde acetum quilliticum. et voco istum siru-
 pum de sanamunda. Uel sic. ℞. zinzib. piperit⁹ costi nigel-
 le piperis longi et nigri oziami. añ. z. i. myrre rute sicce asse-
 fetide aristo. rotunde bacce lauri castorei tapffe sinapis
 gentiane. añ. z. i. confice cum melle. confert enim valde
 in paralysi flegmatica que est frequentior et cōmunior. et
 est sirupus Rasis ⁊ Alman. ¶ Tres sirupus de sticados
 confert ad omnes egritudines nervorū frigidās sicut est
 paralysi ad apoplexia epilepsia tremor⁹ spasmus tortura ⁊ z
 ℞. elue in antidotario suo. ℞. florum sticados. quar. i. s.
 thimi vel asse: qd̄ idēz est: calamiti ozigani. añ. z. i. zin-
 zib. z. i. y. piperis. z. i. y. passularūz nuculetarum. quar. i. ca-
 lami aromatici croci piperis nigri. añ. z. i. s. liga istas me-
 dicinas vltimas in pāno raro et suspende in sirupo. succa-
 ri lib. s. mellis lib. i. s. sirupisetur. doſis eius est ab. z. i. vi-
 q̄ad. z. i. s. cum aqua decoctionis spice et anthos vel ma-
 iorane vel faluie. Uel fiat bonum mellicarum ex mel-
 le et vino et speciebus et erit pigmentum. ℞. vini antiqui
 boni lib. i. qd̄ continet lagenam vnam. mellis boni dispu-
 mati lib. i. y. p̄uocē super ea cinamomi boni et subulis. z. v.
 spice arom̄arice. z. i. zinzib. ligni alo. mastic. añ. z. i. y. vel de
 ligno aloea capiatur. z. i. faluie sicce. z. i. y. croci. z. i. s. tere cō-
 tritione grossa: coletur in colatorio denso de panno ⁊ aro-
 matizetur cozzz mulci. z. i. et istud confert frigiditati stoma-
 ci et epatis et cozzz mollificationi et ventoſitatibus ipocū
 driozzz et facit odorem eius bonum. ¶ Si materia sit
 melancolica: tunc. ℞. radicū rāſani lapaty acuti lily peo-
 nie. ana. partem vñā. temperentur cum vino ⁊ aceto per
 diem et noctē. ℞. tunc faluie euparozz camedreos came-
 pibeos calamiti pentafilonis isopi. añ. ℞. i. anisi ma-
 t̄ri carui peonie. ana. z. i. acori squinanti. ana. z. i. y. nucis

mulca. cinamomi. ana. ʒ. ʒ. fol. bozaginie. ʒ. i. corticie fragri
ni. ʒ. arborie tremuli. ana. ʒ. ʒ. mellis lib. i. decoquant iſta
in aqua extinctionis ferri. ʒ. in tempore calido et in etate
iuuentutis poſſet addi b. ſcolopendria cum berbis pre
dicatis. ʒ. iſtud uoco ſirupum raſarum. ¶ Si materia ſit
ſanguinea digeratur cum oxizaccara compoſita cum oxi
melle diuretico. Et poſſet dari plirius in omni cauſa. ʒ. dia
tritron pipereon cum dianthos in cauſa frigida. ʒ. diacasto
reum in tempore frigido ʒ. etate frigida poſt aliqualem
euacuationem non in principio morbi.

Secundu[m] res particularis regiminis p[ro]pter cu[m] euacuati-
tibus. tame[n] in p[ri]ncipio n[on] fiat euacuatio cu[m] fortibus me-
dicinis ne virtus deficiat: ⁊ ne subtile euacuaret ⁊ grossu[m]
non. ¶ Siat igit[ur] in p[ri]ncipio clistere mollitum si sit con-
stipatio ventris. Deinde fiat attractium p[ro]p[ri]um in pa-
ralesci. ⁊ centauree v[er]iusq[ue] malue mercurialis abzona-
ni v[er]iusq[ue] rute. ana. ℥i. succi bele lib. ʒ. fiat decoctio ⁊
in decoctione resoluantur olei co[m]munis ʒ. iij. salis fursu-
ris. ana. ʒ. i. hyerepigie gal. byeralogodon. a[ui]. ʒ. ʒ. misce-
tur ⁊ coletur ⁊ fiat clistere vsq[ue] ad lib. ʒ. Deinde potest
digeri iterato ⁊ sic incisim. Deinde euacuet materia cum
aga[ri]. turbis biera pigra. ⁊ b[er] sine violentia. Vel sic. ⁊ b[er] hie
re pigre pillularum cochiarius. a[ui]. ʒ. y. actiantur cu[m] oia[rum]
gridio ad pondus oboli. i. ⁊ cu[m] efusa ad pondus denarii. i.
dentur in vespere f[er]m vires patientis. Aut si vis dare le-
uem medicina[m]. ⁊ b[er] turbis agarici. ana. ʒ. y. pulpe collo-
quintide. ʒ. i. fene polipody. a[ui]. ℥i. vel. ʒ. anisi multi. bde-
ly. ana. ʒ. i. fiat sirupus cum melle ⁊ d[omi]tur de tertio in ter-
tum duo coctaria cum aqua calida plus vel minus f[er]m
virtutem patientis. ¶ Item dare pillularum cochiarius
ʒ. i. ʒ. est expertum si sepe hoc fiat. ¶ Item dare aliquan-
do aqua decoctionis galli veteris cum polipodio ⁊ aniso
confert. Et cum materia digeritur ⁊ post euacuacionem
fiant clisteria talia. ⁊ lauandule primule veris menta-
stri calamenti iuniperi absint. sinapis samamunde squille
polipody malue bismalte mercurialis coque vel cola et
adde pulpa[m]. i. colloquintide. iaceat in oximelle diureti-
co ad pondus lib. ʒ. oximellis per. iij. dies post coletur col-
loquintida. vt quarta pars ipsius oximellis addatur cli-
steri supradicto ⁊ cum oleo costino ⁊ paucis sale. ¶ Unu[m]
ramen notand[um] q[uo]d ne colloquintida noceat debet inspi-
di in panno lineo in decoctione: ita q[uo]d virtus ⁊ non subst[an]-
tia transeat ad potum: quia substantia est vlcerauius adu-
sina. Et cum vitur istis euacuantibus: vtatur lauandu-
la salua beronica in portagio ⁊ salsamentis. quia salsame[n]-
ta debet esse de petrosilino mentha lauadula pietro au[er]-
tia horzulana ʒ. iij. lib. cinamomo galanga nucem pul. Vel
potest purgari sic. ⁊ b[er] agarici turbith. ana. ʒ. ʒ. pulpe collo-
quintide euforby. a[ui]. ʒ. ʒ. mastichis bdely salis g[er]me se-
rapini castorei. a[ui]. ʒ. i. hiere ruffini bierelogodon. a[ui]. ʒ.
i. misceantur cum oximelle squillitico ⁊ dentur. ʒ. iij. vel
iij. f[er]m tolerantia patientis. ¶ Tamen si materia sit san-
guinea fiat flebotomia partibus conuenientibus. Dein-
de fumatur oxizaccara ⁊ oximel diureticum. ⁊ tunc pur-
getur cum catartico imperiali oxilato ⁊ biera pigra gal. ¶
Tamen aliquando ante ista potest fieri vomit[us]: postea
clisteria ⁊ leues fricationes ⁊ purgationes cu[m] semine si-
napis raffano ⁊ attriptice. ramen inter euacuaciones ⁊ vo-
mitum oportet vti confortatiuis: sicut tyriaca metridata
diamulco. ⁊ est confectio de musco dulci co[n]fortatiua qua[m]
ponit Mesue in p[ri]ncipio antidotary sui. Et diambra
idem facit etiam quando ponitur ibidem cito post.

Certia res completur cū gargarismatib⁹ ⁊ malicio-
nibus ⁊ caput purgans ⁊ sternutatorijs. Gargarisma caput
purgans fit cum decoctione sinapis piperis radicis cap-
angl. i z

De paralesi

paris staphisarie ozigani acosi isopi calamenti cum aceto squillitico. Sternutationes fiunt. R. p.iretri partē. y. oleā dri conditi. 2 semen laureole: 2 vocatur cōconidiū partes iij. ozigani aristol. longe sanguinis draco. ana. partes. iij. fac puluerem subtilē 2 suffla in nares. Et si vis adde predictis maioranam auriculam muris que habet pro prietatem in paralesi fm Serapio.

Quarta res complex cum fricationibus 2 vnctionibus emplastris 2 balneis. Frictiones fiant in postrema parte capiti leuiter. 2 in extremitatibus capitis fortiter. pars posterior capitis fricetur cu3 radice lily 2 panno aspero 2 cum calida manu: 2 etiā pars lefa eleuetur 2 deprimatur frequenter post purgationē corporis. ¶ Notandum qd appositio medicaminis supra membrū in firmus frequēter est aspicienda. qz aliquando vlcatur 2 nimis calefacit: tamen non sentit. Et si color est rubeus 2 caro inflata 2 dum cōprimis dealbatur optimus est. Si autē deprimatur 2 non dealbat: sed manet rubedo signum est qd nimis calefit. 2 cum vlcera appareant: tunc signū est certum. Quare medicamina sunt mutanda. Deinde si possit pati frice locus cum vrtica greca 2 cu3 bedera terrestri que optima est cum yrina. Quia oēs scy res nō nāles debent vergere ad siccitatē. 2 ideo assata 2 cōdita cū speciebus valent eis. 2 carnes humide 2 salire. Aliqualiter tñ vsq ad. vi. dies vtatur dieta tenui. Deinde inungat cum oleo anacardino. Vel si cerebrum leporis affuerit. 2 tunc centaurea 2 cassia lignea ad pondus. 3. 5. cū pauco sulphure puluerizata conficiant cum oleo colino 2 adipe lupi 2 vulpini 2 orizaccara: 2 locus inungat. 2 illud est vnguentum leporinus mihi ppiū. Vel sic. R. oziganum calamentum consolidā maiorē saluiam cepas kalendulā. i. folsequiū vel pīmulā veris. dicit Ha. sanamundā pīmulam veris ruram herbā paralesis folia lauri bedera3 terrestrem q̄tum vis scindant in parua frustra 2 apponatur h assungia anserina gattina gatti nigri. 2 addat pluis piperis nigri euforby. añ. 3. 5. 2 totū ponat in ventre gatti extractis eius visceribus seu interiorib3 ipso excoziato. Et tunc suatur venter 2 ponatur super veru 2 affetur ad ignem. 2 cu3 liquore distillante yngat locus paraleiticus bis aut ter in septimana 2 miraberis ei3 effectus in causa frigida 2 vocatur vnguentus gattinū de gatto 2 h est specie sicut anserinus in gutta frigida: vt dictū fuit in pmo ca: de gutta. ¶ Item cū oleo laurino marciaton agrippa arogon vnguento aureo añ. cum modico castorei pōt inungi nuca 2 in parte lefa 2 in origine neruorum p̄pina. quia habent duplex p̄ncipium. remotum vt cerebrū: p̄pinquum vt nucam 2 partes eius: sicut Sal: 3: interiorum ca. 6. 2 4. interiorum. c. 4. innuit. ¶ Item vnguentum muscatus qd ponit Rogerius. c. de paralesi bonū est. sed est magnum 2 carum pro diuitibus. Tamē pōt yngi cum oleo nardino vel muscellino cū modico balsami. 2 est de meis secretis 2 est vnguentus balsami. Et sint in tali portione qd sint due partes olei nardini 2 vna muscellini 3. 5. balsami. ¶ Dic tamen notandum qd sunt quedā mēbra paraleitica que nō possunt inungi sicut lingua matrix 2 nerui vesice 2 talia. Et ideo in paralesi lingue est sciendum qd inunctio in nuca multum valet cum oleis predictis 2 qd lingua laue3 frequēter post gargarismata 2 alia cum aqua vite simplici vel composita vel pānus lineus formetur ad modum lingue 2 intingat in aqua vite simplici vel composita. 2 applicet lingue 2 fricetur cum illa aqua lingua ipsa. 2 similiter pars posterior cerebri 2 mēbra paraleitica. Est enim optima medicina linguā restauans deperditam. i. loquelā. 2 expertus sum in quodam iustiano 2 quodā priore 2 in alijs. Et debet modicū de il-

la aqua in declinatione vari cum vino 2 in medio purgationis cum brodio vel cum sirupis vel cū electuario pluris. ¶ Pro quo sciendū qd aqua vite simplex fit de vino forti per viam distillationis in alembico cum lignis salicis vel serpentaria. Vel ponatur vas in aqua 2 tangatur fundum 2 tunc stilletur ne sumetur. ¶ Aqua vite cōposita multiplex fit sicut 2 alia. sed de istis. R. gar. nucis. mus. galange piperis longi corticis citri saluie maiorane rosis marini ameos cinamomi lauādule mente pulegy ozigani calamenti sicados camedreos betonice siccarum. añ. 3. 5. spice nardi. 3. i. ligni añ. 3. 5. musci pōdus oboli. fiat puluis de omnibus istis. de quo fiat claretum cū optimo vino. 2 distilla per alembicū lento igne vel claro vel in serpentaria. aqua que pmo distillauerit ē optima. ardet enim 2 valet contra paralesim 2 tremores membrorum. 2 cōsumit flegma si bibatur 2 odoratur. 2 si facies inde lauetur 2 fricetur. Et ideo in totura faciei valet fricando partes ad quā velles aliam reducere. 2 valet contra omnes passionē frigidas humani corporis 2 confortat iuuentutē. vnde habes eam certissimā 2 secretissimā: sicut experimentus sum. ¶ Alia est cōpositio aque vite optima: sed est la boriosa. R. cinami cinamoi gar. añ. 3. y. 5. 3. in 3. piperis añ. 3. y. galange cubebe calamenti. ana. 3. i. spice nardi. 3. i. mastitis. 3. 5. fiat puluis de omnibus. Deinde fiat secūdo puluis. R. cinamomi gar. spice nardi succari piperis longi. añ. 3. 5. ligni añ. 3. 5. galange zedoarie granorum paradi liquis. ana. 3. 5. miscantur 2 fiat puluis. Postea. R. duas partes de aqua 2 radicibus distillati feniculi petroraffani ebulli nasturcy betonice rute eupatorij 2 tertiam partem duorum puluerum. 2 incorporea simul totam. 2 distilla per sacculum cum manu cōprimendo 2 postea pone ad distillandum. Quādo vero distillas proba frequēter si ardet. quādo vero non ardet pone aquā distillatam ad partem in vase vitreo bene obturato. residuum vero aque pone in alio vase. 2 cane diligenter ne cus forti igne exprimas distillandam. quia exiret aqua combusta. Postea aquā distillatam accipe 2 pones in ea musci. 3. i. vel 5. in vno pāniculo suspenso per filum. 2 obtura bene 2 fac eam aliquantulus bullire in vino 2 aqua feruenti: quo facto obturabis bene 2 seruabis. de dicta aqua sic facta reperet patiens vinum suum de quarto in quartū diem: de aqua vero simplici bibat quotidiē mane 2 sero vñū co clear vsq ad annus si oporteat. In die vero quando temperat vinum cum aqua predicta vt dictum est comedat de secūdo puluere cu3 alijs cibis in prandio: 2 in cena de primo puluere: 2 cura perficietur in nouem mensibus. si ipsius paralesis cuiuscunq3 exterioris 2 interioris cus regimine competentis exteriori. De eade aqua similiter la pidem quēcunq3 induratum 2 quātumcūq3 in renib3 vel in vesica dissoluere poteris. 2 passionem illiā 2 colicā curat. 2 virtutes quā habet aqua vite simplex habet etiā ista in corpore humano: 2 interim debet vti aqua simplici vite: moderate tamē: qd est valde penetratiua. ¶ Itē aquā radicū aliquando aliter facio q̄ sup̄ascriptū est sic. R. radicū feniculi petro3. busci radicū millefol. iringozum endiue scolopendrie capill. vene. ana. 3. iij. te re 2 pone in bono vino forti 2 distilla in alembico et sint due quarte anglicane que erit lagena anglicana ad min⁹. ¶ De aqua vite simplici multa possūz dicere 2 vere. sed laici non debent scire secreta ista nec mulieres. ¶ Primo sciendum qd dosis aque simplicis vite est a i. vsq ad y. valet epilepsie apoplexie bibita 2 odorata 2 capite inde loto. 2 aliquando distemperetur cum tyriaca. 2 detur bis vel ter per dies interpolatos in ieiunio. sanar perfecte paralesim 2 valet bibita 2 odorata. 2 si lefa membra inde

laentur et origo nemozum, tardat canos, conseruat in iu-
uentute, valet in dolorib⁹ capitis antiquis, et curat scabiē
si omni die lauetur cum ea scabies. Similiter in tortura
faciei inuncta cum ea facie vel lora curat. Si tamen mo-
dicum de ea bibatur valet similiter melancholicis: si dimi-
dum coctear accipiat quolibet die in mane cum vno
ciarovini odoriferi. Valet debilitati et caligini oculorū et
debilitati visus temporib⁹ et palpebris ex ea lotis, lachry-
mas stringit telam dissoluit, si cum aqua feniculi in ocu-
lis vna gutta ponatur. Similiter valet in omni gutta fri-
gida bibita et lenita post debitam purgationē, valet idro-
pisi frigide frequenter bibita, valet etiam surditati posita
in aure cum bombace, valet etiam dolori dentium et corro-
sioni gingivarū linita et bibita, valet asinati in omni ma-
litia anbelitus cum decoctione ficus et liquif. anbelitus
feridum emendat, valet colice et iliace, et omni dolori fri-
gido stomachi, et omni opilationi ex materia frigida. Et bi-
bita similiter quartanam curat cū decoctioe camedreos
lota iuuat, cancrum et fistulam, noli me tangere, curat cū
decoctione consolide minoris et herbe roberti et agrimo-
nie et celidonio, venenum expellit, et acetum et vinum ad
passinum statum reducit. Similiter de argento et auro
potest fieri aqua que optima est in omni passione frigida
ut dictum fuit cap. de lepra. Et si sit diues cum balsamo
potest inungi lingua et partes posteriores capitis. ¶ No-
ta tamen de tortura oris quod vaporatio cum auricula mu-
ris maiorana camomilla melliloto folijs lauri et origano
est optima. Deinde fiat emplastrum super membro de si-
napi et melle vel grano rute agrestis cum nitro, i. sale gros-
so vel esorbio modico et castor. et oleo de lilio, et cum ce-
ra rubea potest fieri cerotum bonum super locum, vel de
gūmis calidis simul collectis potest fieri emplastrū opti-
mum, cuiusmodi sunt galbanum oppoponacū serapinū
armoniacū bdelium myrrha masticā laudanum eufor-
bium et castoreū et talia optima sunt. Deinde fiat piria de
lapidibus ignitis stupbando quasi sint stupbe sicce et va-
lent post purgationem et inunctionem de salua lauandu
la primula veris pulegio petro, macedonico passio feni-
culo vrtica bedera terrestri et similibus. Deinde fiat bal-
neum post emplastra predicta cū decoctione vulpis in-
tegre in aqua vsq^{ue} ad dissolutionem ossium cum ruta ca-
lamente acoro karui peonia herba paraleisia et herba iue-
tamen non fiat anteq^{ue} purgetur corpus. Deinde ventose
cum stricto officio sine scarificatione frequenter apposi-
te super capita neruorum multum iuuant. Deinde in fi-
ne potest dari vinum calidum in parua quantitate et mem-
brum eleuetur et fricetur cū manu et pelle vulpina coope-
riatur, vel de oleo laurio costino muscellino nardino, po-
nantur coria in principio et pelles de quibus fiunt suffultu-
re et tradantur pelliparys ille medicine, et ego feci frequē-
ter pro diuicibus extra hyemē. Vel medicine confortantes
neruos possunt ibi poni sicut castoreū et folia lauri et filia.

De cardiaca passione. Caplm. XIII.

Cardiaca passio est passio cordis, et dici-
tur quasi cor cadens, et tre-
mit et inclinat deorsum ratione grauitatis: h
virtus erigat membra, et est tremor cordis.
Locus diffinitio est. Cardiacā est motus cor-
dis tremulus pter naturam ppter timorem vel angustia
et tristitiam causatus. Sed cardiaca que est sincopis est
ablatio sensus et motus in toto corpore sū maiorē par-

tem propter debilitate cordis. ¶ Unde nota quod tremor
et sincopis nō differunt nisi sū magis et minus, quia cau-
se tremoris sunt debiliores, sed cause sincopis sunt fortio-
res. Est enim sincopis quasi parua mors. Et ego dico
quod sincopis est magis cardiaca quā tremor, quia cor magis
cadit et vincitur.

Cause cardiace sunt duplices, intrinsece et extrinse-
ce. Intrinsece sicut omne illud quod facit ad ex-
halationem subita; calor a corde: et accumulationes in
corde. Extrinsece sunt sicut calor subitus nimis aut frigi-
ditas nimia aut inanitio multa, sicut sudor multus et bal-
nea multa ex lignis malis facta, ut dicitur 2° affozif. com-
mento. 4. i. coitus superfluous et omne quod subito inanit, et
accidentia anime cum sunt nimis intensa: sicut dolor tri-
stitia gaudium imoderata angustia, venenum assumptū
et morbus reptiliū, febres pestilētiales et vermes: et omnia
que in excessu debilitāt cor, et nimia repletio cibi et potus,
aer cauernarum et metallozū et aer pestilentialis et coitus
cum tinea vel cum leprosa et studijs excessiuū. ¶ Lau-
se intrinsece sunt passionēs magne membrorum habētū
vicinitatem aut colligantiam cum corde, et ideo propter
passionem cerebri venit cardiaca: sicut ppter epilepsiam
vel apoplexiam: sicut patet in passione stomachi: sicut ē ni-
mia inanitio: et sicut in canino appetitu et in bolismo et fa-
me sincopali et dolore stomachi et mordicatione eius: quia
os stomachi est sensibilius omnibus membris, dicitur 3°
interioris 7° cap. et in fine, c. 2. iz. de ingenio sanitatis, c. 6.
Similiter colica et iliaca sunt causa cardiace ppter vehe-
mentiam doloris: quod dolores prosternunt virtutem, sūmo
pnoth. ibi. Apostemate vero molli existēte. Similiter flu-
xus ventris: quod omni inanitioni superflue annexus est cau-
sus virtutis: ut innuit 5° particula affo. cōmento illi^o. In
fluxu muliebri spasmus non de stomacho, cōmento 53. et 2°
pnoth. cōmento. i. 4. et illud est verum de omni fluxu siue
ventris siue emorroydarū vel menstruorū vel narium
vel sudoris excessiue. ¶ Item illa que malum vaporem
mittunt ad cor sicut vermes, matris in qua retinētur mē-
strua corrupta, et ideo in suffocatione matricis contingit
sincopis, et in confipatione magna ventris et in bumori-
bus corruptis existentib⁹ in epate et splene, et vapores me-
lancolici vadunt ad cor vel vēstias. ¶ Et venit cardia-
ca sincopalis ppter corporis nimiam repletionē vel in-
anitionem, et similiter ppter corporis opilationem in po-
ris et meatibus, et ppter cordis nimiam caliditatem et hu-
morum subtilitatem et eorum frigiditatem et grossitatem,
et ppter febres pestilētiales et ppter initium paroxismo-
rum, et ppter dolores dentium vehementes vel laterum
vel gingivarum vel capitis vel inguinū et aliarū partium
corporis, et ppter accidentia vehemētia que superueniūt
febri, et ppter vlnera et apostemata et dolores fortissimos
ex punctura neruorum, et ppter corrosiones pellicule os-
sium, et vocant laici corrosiones ossium, et ppter dolores
tam animales quā corporales, et ppter flebotomias in non
assuetis, ppter non consuetum esse: dicit Aliicen. capi. de
flebotomia, et omnia similia que subito cōculcant calorem
in corde: aut ipsum faciunt exhalare, et illa que exhalant
continue multiplicando vices, et continue renouando, si-
cut solutio continuitatis paulatim est causa doloris fortis
plurq^{ue} subito, ut dicitur 4° de accidenti et morbo. Et bre-
uiter Galie. 2° particula affozif. cōmento. 4. i. in cōmento
illius. Qui exoluntur frequenter et sine manifesta occa-
sione repente moriuntur, ponit causas cardiace manife-
stas, sicut fluxus ventris emissio sanguinis longe egritu-
dines vbi est magna debilitatio spirituum et consumptio,
quia conualescentes habent modicum de sanguine et ca-

angl. i 3

Passione

lore et spiritu. et ideo cor est ibi debile et debilis sub onere aliquo cito tremat. et causa maxima ibi est: quia spiritus est radix et cor est ramus. ut dicit Avic. fen. xi. tertiū cañ. tractatu pmo. cap. vltimo. et leso fundamento ledunt omnia instrumenta. ¶ Dic est dubitatio. an spiritus sit radix cordis: quod non videtur: quia spiritus generatur in corde. ut dicitur pmo cañ. ca. de complexionibus membrorum ubi dicitur: Calidius quod est in corpore nostro est cor et spiritus a quo procedit. ergo cor est fundamentum et radix ipsius spiritus. ¶ Trem cor stat ablato spiritu et ante ipsum. quia est illud quod primo viuit et vltimo moritur. ut innuitur 2°. pmo. ibi. ex signis huius que putribilia sunt. ergo ipsum est radix spiritus. ¶ Quod positum vult Avic. ubi pmo. et Hal. in 2°. pmo. comento 6°. ubi dicitur quod corpus componitur ex deferente et delato. deferens est spiritus vel virtus. delatum est corpus. ergo spiritus est radix. ¶ Ad istam questionem dico quod spiritus accipitur vno modo pro calore innato. et sic loquitur Hal. cap. de simplici medicina distinctione 2^a. c. 5°. Alio modo accipitur pro calore subtiliori et calore innato: quia in corde sunt duo vapores. et grossior est calor naturalis. et calidior et subtilior est spiritus. et sic loquitur Baly 3^a particula tegni. Tercio modo accipitur spiritus pro ipsa anima vel pro virtute vitali que est vita radicalis. licet non sit vita fluens. et sic loquitur Hal. de ingenio sanitatis. cap. vltimo versus finem. quod vita est duplex. vel est virtus pro radicali vel est actio eius pro vita fluente. Et sic dicendo dico quod duplex est vita sicut dicitur Jldo. 2^a particula affo. Damasc. comento. 6°. ubi dicitur quod vita est duplex. una que est nutrire. alia que est sentire. et ideo illo modo accipiendo spiritus. scilicet pro virtute vitali. dicit Hal. 5° de simplici medicina. distinctione 2^a. ca. 5°. quod spiritus est primum instrumentum anime. et sic dicit Hal. 2°. pmo. comento 6°. quod corpus componitur ex deferente et delato. deferens est virtus vel spiritus actuatus cum virtute defert. Et ideo viso in affo. s. 5° dicitur quod corpus mortuum est grauius seipso viuo propter deperditionem spiritus deferentium et leuiantius. Et ideo Hal. in lib. de rigore et iectigatione. dicitur quod corpus hominis stans habet virtutes erigentes aliter caderet. et hoc patet in debilibus. Similiter dico de aue volante quasi quiescente in aere. et hoc patet spiritui quia spiritus est delator virtutis. dicit Avic. fen. pmo. pmi lib. doctrina 6^a. ca. 4^a. ¶ Istis presuppositis dico quod radix et cor est ramus. sed cor accipitur vno modo proprie. per illam massam sanguineam: ex qua generatur cor. proprie dictum: que habet figuram pineatam sicut et cor. saltem modicus ante inductionem anime. proprie accipitur cor pro isto sic formato in quo inducitur anima. et primo modo procedit cor alias partes corporis tempore quo ad generari. sed quo ad generatum esse non procedit essentielles partes tempore sed natura tantum: tamen partes particulares ad bene esse procedunt tempore sicut sunt manus et pedes. Dico quod tunc est duplex spiritus. complantatus et fixus in substantia membrorum a principio generationis: sicut dicit Hal. 5° de simplici medicina ubi pmo. Et est spiritus informativus et gignitivus. et iste venit a patre cum spermate. et iste manet diu post natiuitatem secundum totum vel secundum partem. et est iste radix cordis. Tamen spiritus fluens non est radix cordis accipiendo cor pro parte principalis cordis. sed pro partibus circumferentialibus et pro capsula sua qua defert ad illam virtutes. Vel potest dici virtus est in spiritu ut in radice: in corpore cordis ut in ramo. et ideo cor est ramus virtutis: quia ab illa cor dicitur esse cor. sed spiritus est spiritus quod diu durat vapor iste. qui 6° interiorius dicitur spiritus vaporis temperatus. et hoc non est inco-ueniens. Sed accipiendo spiritum. put est quasi frater caloris naturalis: sicut dicit Damasc. 2^a particula affo. comento. 7°. sic non manet nisi quod diu viuit homo. quia postea in frigi-

datur et corrumpitur calor naturalis. sed tamen manet vapor putridus postea. vel dico quod spiritus est radix. instrumentum radicale: quo mediante cor operatur et super quo mittitur et cui mittitur. Unde sicut annectitur ramus et im-mittitur radici: sic cor ipsi spiritui tanquam illi sine quo non potest cor facere operationes suas. significare debet. Et sicut ramus defertur ab arbore vel a radice: sic cor a spiritu. Et per hoc ad rationes. ¶ Ad primum dicitur quod spiritus fluens generatur in corde. tamen est radix confortativa vel instrumentum radicale cum quo operatur. unde omnis spiritus generatur a corde substantialiter generatione propria et essentialiter. tamen generatione secunda et accidentali generatur alibi sicut animalis in capite: quia ibi accipit vaporis dispositionem: per quam dicitur animalis. scilicet per quam potest in operationibus virtutis animalis que est sentire et moueri localiter. ¶ Ad secundum dicitur quod primo viuit cor inter membra nobilia. cuiusmodi non sunt spiritus et humores: ut innuitur Auer. 2° colligit. vel dicitur quod stant illa simul. quod cor sit membrum principale. et quod tamen spiritus sit primum instrumentale et radix instrumentorum cordis. ¶ Et si dicatur. prima operatio est alimento officii: non epar est primum. Dico quod est prima operatio primarie virtutis: non tamen primarie domini vniuersalis et dignitatis: quia sic solum cor est primum. vel ipsum est primum formaliter vel preparatiue. Et sic dicendo dico quod primarie domini vniuersalis: vel etiam dignitate est cor. sed primarie particulari domini est epar et cerebrum et testiculi. et sunt tria principia. i. principalia. sed primarie officii vel principalitate: sunt multa prima et principalia sicut stomachus et pulmo. ut ponit Galienus libro de anothomia: quod sunt principalia secundum naturam septem planetarum.

Signa causarum exteriorum sunt habita per indicium patientis. Et si veniat ex passione aliorum membrorum discernitur per passiones et signa illorum. et si venerit de sanguine: sicut illud per res naturales: non naturales et contra naturam. ¶ Si igitur vrina fuerit rubra et calor in pcoribus: et patitur sitis: et patiens fuerit adolelescens: et in ocio: et comederit cibaria multiplicantiā sanguines: et fuerit homo letus et liberalis: tunc vltimius illa passio est de sanguine. ¶ Eodem modo de colera. si vrina fuerit citrina et tenuis et subtilis. et pulsus velox et frequens. et sitis nimia et calor interior. et ipse est iuuenis animosus qui concurret et laborauerit et multiplicauerit ea que generant coleram: tunc cardiaca est colerica. ¶ Si de flegmate: vrina est remissa et spissa. pulsus inordinatus et parvus. et ipse sit somnolentus et stupidus et flegmaticus et tempus hyemale. et ipse fuerit pusillanimus. videtur tunc humiditates flegmaticas petere cor. et non permittit ipsam moueri motu naturali suo cum impediat eius situm. et cor ideo mouetur motu inordinato tremuloso. ¶ Similiter de melia si fuerit patiens melancolicus extenuatus in autumno et fuerit humidus quod non est mirum si semper timeant: quia cum timoris secum portant. dicit Hal. 5° de morbo et accidenti. et 4°. et expressius 2° interiorius. c. 8°. videtur tunc quod sit. propter fumos melancolicos cor inuadentes et capsulam eius. sicut narrat Galienus 5° quasi in principio de simia sua et gallo suo: quos anothomizauit. et inuenit burores grossos et melancolicos malos inter cor et capsulam suam. Idem narrat Avic. 3° cañ. fen. 4° tractatu 2°. cap. pmo. Et quia cor est indignaris nature et non sustinet istos fumos horribiles: ideo mouetur motu inordinato sicut tremor accidit in capite manibus et pedibus. et virtus membrorum regere non potest: quia tremor est morbus compositus. ut dicitur 5° de morbo et accidenti et motu morbi. Et si fuerit a vermibus plus affligitur ante cibum. Et si fuerit ex repletionem plus affligitur post cibum: et cum cibum assumit incipiunt ascendere

vermes. Et si fuerit ex inanitione plus affligetur ante cibum. Et si ex nimio sensu rariate aduenit sibi ex qualibet facili causa. Et si ex ventositate cito venit r cito recedit. Et si ex calore pulsus r anbelitus sunt veloces r frequentes r inordinati. Et si ex frigidityte pulsus r anbelitus sunt tardi r inordinati. ¶ Signa cardiace sincopalis sunt pulsus raritas r tarditas r mutatio coloris in facie r clausio oculorum ac si vellet dormire r sudor madefactiu⁹ circa collum. istis visis sincopis erit ventura. ¶ Sūt igitur signa triplicia cardiace sincopalis. pronostica r demonstratiua r rememoratiua. ¶ Pronostica sūt sicut tremor cordis r mutatio coloris faciei in non naturales colores. mutatio pulsus in paruitatem r tarditatem r frigiditatem tremoratum. ¶ Signa demonstratiua sunt ablatio sensus r motus. pulsus formicans r mortificatio faciei. vt dicebatur. ca. de epilepsia. ¶ Signa rememoratiua sunt que significant causas exteriores vel interiores: r sunt illa que dicta sunt. ¶ Et si sincopis venerit sine omni causa manifesta tam extrinseca q̄ intrinseca r venerit subito: tūc signum est q̄ sincopis venerit ppter passiones. p̄prias cordis. r illa est pessima r mortalis. ¶ Inquirat ergo si fuerit densitas vel raritas nimia inanitione repletio caliditas vel frigiditas: cause sciuntur. ¶ Veneniz discernitur qz vapor vel sapor horribilis est in ore r signa veneni: vt vi debetur inferius.

Pronostica. Tremor cordis diu durans mortē significat. ¶ Tres si ex longo tempore aliquis patitur tremores cordis r subito veniat sincopis: expeditur est: quia causa est adaequata. ¶ Item si post tremores veniat vomitus passivus r tremor nō cessat: significat spasmus r mortem. ¶ Item omnis mala cōplexio cum excedit debilitas virtutē. r virtus debilis inducit tremores: r tremor sincopim. r sincopis mortē. ¶ Itē si aliquis patitur longam sincopim r color faciei fuerit mutatus in liuorem aut virores aut nigredinem nunquā calcabit terram. ¶ Item si subito veniat sincopis r sine omni causa manifesta r sincopis fuerit longa: mortale. ¶ Item si alicui sincopizanti datus fuerit sternutatoriu sicut est pulvis electuarius albi: scilicet q̄ pulvis iniectus fuerit in nares r non sternutauerit: nullus est remedium. ¶ Item si apostema venerit cordi aut est paruū. aut est magnū. si magnum aut calidus aut frigidus. r si calidum interficit in eodem die. si frigidum interficit in scōa die. si paruū sicut pustula tunc interficit in quarta. r tunc emittit sanguines per nares sicut encausticus. ¶ Item dolor anime cōtingit cordi sicut tristitia angustia furor: sed corporalis dolor minus accidit cordi. r si sit: non diu moratur. et animal moritur ante confirmationem doloris in eodez. dicit Daly. 2^a particula tegni in cōmento illius. Ea que sūt cor ex diuine speciebus. ¶ Item si vuln⁹ super venerit cordi aut est in parte dextra aut sinistra. si in dextra aut est paruū aut magnū. si magnum interficit statim. si paruū eodem die vel hora. vnde paruus siue magnū vlcus in corde inducit mortem. vnde Hal. 6^a particu. affo. cōmento 8° cordis incisio mortalis est. sed aliorum membrorum non necessario nisi sit magna r perforans sit. Et post dicit. q̄ cordis r diaphragmatis incisiones non cōsolidantur: quia semper mouent. ¶ Item Auic. fen. xi. tertij ca. 1^a. pmo. cor non tolerat nocumētuz r apostema. Et Aristo. in de animalibus. cor nō tolerat graues infirmitates. ¶ Cōtra. cor tolerat sincopi que est parua mors: r tolerat apostema per argumentū Auic. q̄ omne membrum potest apostemari. qz omne membrum qd extenditur naturaliter in aduentu nutrimenti extenditur innaturaliter in superfluo nutrimenti. ergo rē. dico qz cor tolerat passio-

nes malas: sed non diu. imo cito aduenit mors. iō nō tolerat sicut alia membra: qz non patitur nisi a causa fortissima grauem morbum. ¶ Ad scōm dico qz cor aliquando apostemat sed non patitur eius confirmationē. quia moritur ante statum eius. scilz in pncipio vel in augmento. r Binnuit Daly vbi prius. Et eodem modo de dolore momentaneo verum est qz dolet: sed nō dolore mansueto: vel dici potest qz dolet cor. ppter compassionem aliorum membrorum r ppter colligantiam ad os stomachi. r vocat p̄cordium. sed nō per p̄prias passionem. vel dolore momentaneo dolet nō dolore mansueto corporali. Vel pōt dici qz apostemat cor in cassula r in medio illius: sed non apatur in substantia ipsius. imo si incipiet apari ipedit ab operatione sua que est viuificare r est mors. Et eniz cor oibus tribuens a nullo recipiēs. Auic. c. de membris.

Cura cardiace requirit multa. pmo cordis cōfortationem. 2^a materie digestionem. 3^a eius euacuationem. 4^a regimen in dieta. 5^a operationem particularem que pertinet paroxysmationi eius qd forte in executione est primus illozum: licet sūm artem causa primo deberet auferri: deinde effectus.

¶ Circa p̄mū nota qz in omni tremore cordis competūt aromatica. que si causa sit calida debēt esse frigida. tamē cum modica appōne calidorum aromaticorum vt melius penetrent. Et si causa est frigida administrentur aromatica calida cum modica appōne aromaticorum frigidorum vt fiat melior cōseruatio nisi diuersa esset nimis intensitas. tunc enim nō debent administrari nisi solus cōtraria: r nullo modo similia. ¶ Cōfortantia igitur cor sunt simplicia r cōposita. Simplicia sunt triplicia generis. qz quedā cordialia sunt calida. quedā frigida. r quedā tēperata. Calida sunt sicut ambra muscus storax calamita lignū alo. gariofi. cortex citri nux musc. cinamomū se. moiozane se. basiliconis vinum aromaticum polius enula crocus melissa dozonicus cassia lignea macis zedoaria olibanum. ¶ Frigida cordialia sunt rose sandali nenufar camphora acedula acetum ficus succus malorum granatorū acetositas citri r citrangulorum aqua ros. karabe coziadrū preparatū fructus aromatici sicut citonia pira dulcia poma lac acerosum prifana viole coralli mirtus endiuia fil. uestris camphora emblici kebuli spodium tamarindi.

¶ Temperata que sunt cordialia. aurum purus foliatuz flor. boraginis. lz declinent ad caliditates. buglo. r succus eius. ¶ Descendentia ad frigiditates sunt rasura eboris os de corde cerui iacincti smaragdus bizantie aqua carnis sūm modus sūm quem ordinat Auic. in lib. de virib⁹ cordis. stricum cōbustum r crudus. tamē declinat ad caliditatem r siccitatem: sed non sicut crudus. r tunc coctum potest sumi vel crudum r clarificat visum oculis illinitis cum eo reparat materiā. r ideo confortat spiritus animalem. similiter spiritus vitalem a tota specie: qz letificat. r naturalem qz purgat corpus. ¶ Item been album declinat ad caliditatem r confortat cor optime: sed rubetū est magis calidus. r ista valent in omni causa. Similiter ista: corallus argentū purum foliatuz margarite dozonici borago bugl. crocus spodium mellissa lingua auis spigranel la spica nardi lignū alo. ¶ Cōposita sunt duplicia. calida r frigida. Frigida sunt sirupus rosatus violatus nenufar. triasandal. zuecarum rosa. r violatum diacicozeatus draganum frigidus. ¶ Cōposita calida sunt letitia galli diamargariton tyriaca metridatum potio muscata diambrā diacameron ros. nouella diarodon iuly alipta musc⁹ gallia muscata. r pulla lardata cum gari: r assata cum vino aromatico r aqua ros. aspersa. ¶ Tēperata cōposita sunt diaboraginarum. qz dixit borago gau⁹ semper ago.

angl. i 4

De cardiaca

diarodon abbatia dialignū aloes simplex et lignum alo.
macis et flores boraginis et succus buglose et zuccarū rof.
quia dialignū aloes compositū est magnus et magis cali-
dum cuius receptā ponit Constantinus 7° practice sue. c.
de mala digōne. et valet stomacho frigido et eius defectui.
℞. spice nardi masticia gar. macis. añ. 3. 5. anisi apy amei.
añ. 3. 4. been ligni alo. añ. 3. 4. kebuli in vino infusi et post
offi. 3. iij. mell et zuccari qđ suffic et fiat electuariū. ¶ Ele-
ctuarium meū. ℞. cinamomi. 3. i. 5. spice nardi ligni al. san-
dali citrini anisi se. endiuie. añ. 3. i. ro. ru. gari. assari cimini
sandalo rū. añ. 3. 5. osimi cardamomi spody nuci mus.
ana. 3. i. storacis calamite fol. boraginis ossis de corde cer-
ui blance bizantie margaritarū perforatarū. añ. 3. 5. musci
ambze. ana. gra. iij. fol. auri et argenti. ana. gra. iij. zuccari
lib. 5. conficiant cum duabus partib⁹ aque ro. et tertia aq
boraginis. et istud est diamargariton magistrale. et valz in
omni cardiaca quocūq⁹ tēpore dāta. et valet plus qđ aliqđ
electuarium positus in antidotario Nicolai vt expertus
sum multotiens. ¶ Item in tremore cordis pōt sumere
3. ij. de succo boraginis quotidie et valet in cardiaca siue
calida siue frigida. Et si causa sit frigida valet puluis gar.
et plus valebit. ¶ Item in causa calida valet puluis gar.
cum lacte dulci. Similiter puluis sanfuci. i. maiorane cuz
aqua frigida. ¶ Item contra cardiaca et sincopim et omnē
passionem cordis. ℞. limature auri. 3. i. been al. et ru. añ. 3.
iij. margaritarū perforatarū et non perforatarū. 3. i. ossis
de corde cerui. 3. 5. fac puluerem et vtatur patiens in cibis
et potibus. et cū succo mellisse possunt fieri troisci. Et cuz
vti voluerit patiens distempere vtus cum aqua valēte
ad propositū sicut cum aqua distillata de floribus bora-
ginis et buglose. ista est medicina optima pro passionibus
cordis. nec est sibi par. et vocatur puluis aureus. ¶ Item
vinus aromaticū in quo ponitur lignū alo. per aliqđ tem-
pus ad potādū in cardiaca tremore sincopali valz. ¶ Et
signum tremoris est ponere manū super māmillam sini-
stram. si vide⁹ tibi tremor. tunc est cardiaca tremens. et si
non. est tūc sincopalis. ¶ Item puluis blance bizantie cū
succo boraginis et aqua ro. cōmixtus est optimū remediū
cardiacis. ¶ Item os de corde cerui cum vino bono lim-
pbato cum aqua ro. vel cū aqua bugl. optimū est in omni
cardiaca. purgat. n. melancoliā a cassula cordis. et ideo cō-
fortat cor. ¶ Pro quo sciendū qđ res dicit. 6. modis con-
fortare. Reparando spūs vt res aromatica. Restauran-
do humores vt vinū et cibi digestibiles. et fit offa in vino
vel in bono brodio capponis optime cōfortat. Nutriēdo
augendo calorem naturālē vt res calida. Cōstringendo et
adunando partes cordis et stomachi moderate vt stiptica.
sicut rose et cinamomus confortant et intus et extra in em-
plastro. qđ virtus vnita fortior est seipsa dispersa. Quinto
confortat educendo superflua vt laxatiua. et ideo agar. et
mirabolani sunt medicine cordiales. qđ euacuant fumos
grossos et materiā melancolicā et corruptā et nigrā. et isto
modo medicine tyriace valent contra venenū. et confor-
tant resistendo vel expellendo ipm. et sic puluis radicū
aristo. ro. et longe in potu datus valet cōtra potione vene-
nosā et cōtra morsus reptiliū. Si⁹ eodem modo valz
tormentilla vel cum brodio pingui vel cū aqua bugl. con-
tra omne venenū. Sexto modo pōt res cōfortare dilatā-
do cor moderate sicut crocus. sed nō debz dari in magna
quātitate. quia interficeret ridendo dicit Auicē. si dētur
aur. y. de ipso. ¶ Item sumant rose lignū aloes crocus
gar. et puluerizent cum aqua rof. et intingatur camissa no-
ua. et post cōprimatur et induat patiens. illud enim reno-
uat et confortat et viuificat et valet et bicis et consumptis
et melancolicis et tristibus. ¶ Nota tamen qđ nulla medi-

cina simplex debet dari in passionibus cordis nisi detur
cum ea aliquod cordiale 7°.

¶ Secūda res perficit cum digerentibus diuersis fm qđ
materia est alia et alia. ¶ Si igit materia fuerit sanginea
vtat patiens sirupo rof. et acetoso in quo sint sandali et cā-
phora. et odoret sandalos odoriferos rof. et aquā ro. et ace-
tositate citri. ¶ Si mā sit colerica vtat sirupo de borag.
bugl. et sirupo viol. et nenufarino. vbi sint cāphora rose san-
dali. et fiat odoramentū de istis positū in sacculo. s. de ro-
sis violis nenufario camphora pauca. ¶ Et si mā fuerit
flegmatica digerat cum sirupo boraginis et buglo. et oximelle
diuretico vbi fuerint cortices citri nux mus. et semē
maiozane et basilicoidis. et odoret pomū de ambra ligno al.
et musco. ¶ Sed si materia sit melancolica digerat sicut
pus cum sirupo de boragi. et buglo. et cum sirupo de fumo
terre et oximelle squillitico vbi fuerint epithimū lignum
alo. gar. cinamomus. et odoret aliptas muscatā. ¶ Si ma-
teria fuerit ventosa. tunc fiat fricatioes et detur dianthos
cum musco et diagalanga et gariofilatum et diaciminus. et
vitet omnia que generant ventositates vt faba pisa et si-
milis. ¶ Et si fuerit ex nimio sensu denē aromatica frigi-
da cum paucis calidis. et vitet omnes labores nimis tas
animalem qđ corporalem. ¶ Et si fuerit ppter alia mem-
bra illa rectificatio. ¶ Et si fuerit ppter vermes. tunc
denē succi enule recētis. 3. y. et semē apy datum interficit
omnes vermes cū sirupo acetoso vel lacte acetoso. et semē
attriplicis educit eos cum mortificatione. Si⁹ semē cana-
bis et caul. 3. ij. radices enule campane desiccate educūt et
interficiunt. hec Auic. 3° can. fen 6° versus finem.

¶ Tertiam rem complent laxatiua et materiam cardiacā
euacuantia et cor cum b confortantia a proprietate. cuius-
modi sunt in causa sanginea peuna viole cassia. flor. bo-
raginis et buglo. dando ista cum brodio capponis vel cuz
sero vaccino clarificato. Deinde fiat flebotomia parua
que licet euacuet calozē et spiritus debilitet plus alyo eu-
acuacionibus. vt dicit 9° megaregni. tamen cōpetit. qđ est
intelligendus sic. qđ sanguinis euacuatio plus debilitat qđ
euacuatio alterius hūoris. Et si loquimur de flebotomia
vel minutione. tunc sic debet intelligi qđ flōmia quando
superfluit plus debilitat qđ alia euacuatio quecūq⁹ facta
per medicinā. et qđ flebotomia euacuat omnes humores
et calozem et spiritum. sed nulla alia euacuatio tantus eu-
acuat. quia appropriatur certis humoribus. nec euacuant
spiritus tantum in alia euacuacione. i. in tanta quātitate.
licet abundet et superfluat nisi sit medicina venenosa vel
ducens ad sincopim. Sed ego loquor de euacuacione cū
qua stat virtus vel natura. euacuatio enim ita facit sino-
pizare sicut flebotomia per subitam emissionem sangui-
nis et calozis et spirituum. In alyo euacuantur humores
et spiritus magis paulatim vt in pluribus. nisi contenti-
ua deficiat vel nisi medicina detur vltra dosim debitam
nimio excessu. ¶ Si materia sit colerica. tunc debet eu-
uari cum violis tamarindis cassia fistula. et prunis. tamen
de tamarindis dicit Auicē. de viribus cordis qđ confor-
tant cor in habentibus malam complexionem. et coleri-
cam declinantem et temperatam caliditatez colere. et co-
leram mundificant cuz virtute solutiua quā habent. hec
Auicē. Sed emblici confortant quando est tristitia vel
cardiaca ex subtrilitate sanguinis. quia ratione cōplexio-
nis in frigidant et stipticant. et ratione ppteritatis laxant il-
lud qđ est adustum. sed citrini plus valent ibi. Similiter
reubarbarus confortat cor. quia confortando pmo epar.
quia est vita epatis. vt dicitur in secretis secretorum. et cū
hoc euacuat sine nocumento. ¶ Composita euacuantia
coleram in cardiaca colerica sunt zuccarum violatum

diapapaner diareubarbarum et electuarium de succo ros.
¶ Si materia sit flegmatica purgetur cum agarico tur-
bit cartamo cum modico cingib. et detur. s. i. vel. s. cum vi-
no aromatico. ¶ Composita sunt diaturbith ierapigra ga-
lieni et ieralogodion acutum cum pulpa colloquintide.

¶ Si materia sit melancolica: purgetur cum sene et poli-
podio et epirbimo. Sed polipodium dicit Auic. in de viri-
bus cordis letificat per accidens euacuando meliam a ce-
rebro et a corde et a toto corpore: sed debet decoqui cum eo
acetum vel oximel vel ciminus ad consumptionem ventosi-
tatis. ¶ Composita euantia sunt diaboraginatu dialene
pulis gualtery ieraruffi. ieralogodion acutum cum lapi-
de armeno vel loto. separat enim lapis iste vaporem melā
colicus a spiritu et mundificat corpus ab humore melico.
dicit Auic. ubi prius. Idem iudicium de lapide laguli et aci-
mo quod idem est: sed est debilius armenico. ¶ Item catbo-
licon potest in omni specie cum modico aciente appropriari
eo materie euacuare. Et valent ista oia in passione melā
colica et mania et amore preos. i. illichi et c.

¶ Quartā rem complent cibi boni conuertentes vel conuer-
tibilis in nās spiritus. et ideo aqua carnis sume valz: vt di-
cit Auic. in de viribus cordis et vinū dicit Auicē. summa de
pulsibus. c. lii. habet per sui essentiam quod velociter conuer-
tur in spiritū. Et in causa succus mali granati fortificat:
et in causa idromel redditur vigorosus. ¶ Et scias di-
cit Auicē. 3. cañ. fen ii. in fine quod virtus augeat cibo et vino
subtilibus et odoriferis bonis et tranquillitate et gaudio et
dimissione eorum que contristant et tristari et rixari faciunt et
renouatione rerū amabilius et habitatione cum dilectis. Et
io p. viaticis. c. de amore heros dicit Cōstantinus auctori-
tate Hal. Colloqui inquit cum amantibus atque sapientibus
laborem et dolorem excutit de membris interioribus. quod si
fit in locis decentibus et odoriferis seu fructiferis: optimus
et iocundissimus fit. ¶ Item pullus galline valet larda-
tus et affatus et cum aqua ros. asperfus ex vino aromatico et
quod odoratur. Et si causa sit frigida pullus calidus comeda-
tur: tunc in lardari cum gas. Et si causa sit calida: co-
medatur cum fuerit ifrigidatus si possit comedere carnes.
si non: dentur pisces squamulosi de aquis dulcibus et cancri
fluuiales. Et cōficiantur cibaria sua cum croco si stomachus
non patitur fastidium. Et si sic: dentur citonia affata vel
carnes citoniorum: vel pira tenere subtiliter aromatice cum
vino: quoniam sine vino sunt quasi virus: quod precipit antido-
tum semper dare post pira potum. Sed per potum intelligit
Dyppo. vinū. dicit Hal. 2. p. picula affo. in cōmento illius:
Potus indigētiā soluit. Sed dicta in cardiaca sincopali
et in causa calida denf lac acetosus butyro extracto et pisces
frigidi et medicina et cib. et succaruz ros. et pruna damasce-
na et mora matura et pira bona et poma aromatica. Sed in
causa frigida dentur vitelli ouorum calidi et caudellum et
oua trita cum carnibus. et claretum de ouis cum carnibus
et lacte et croco factū cum brodio caponis vel vitulli. de in
de exprimat a brodio et infundant vino est optimus cib.
¶ Item assentur perdices vel galline et caro montonis et
fastiani. et lardent cum gariofi. et lardo. et aspergant aqua ros.
muscata in vino aromatico. et odore diu a patiēte. et post
teratur fortissime et aspergant vino aromatico: tunc ponat-
ur in panno lineo mudo et extrahat succus: et liquor lento
igne calefiat et exhibeat et est optimū confortatiuū. ¶ Cō-
sumptis dentur cibi nutriētes et confortatiui et resumptiui
facilis digōis: sed aromatica gradatim et paulatim den-
tur in parua quantitate: sed mulieri sincopati ex suffoca-
tione matricis debent dari per inferius versus os matri-
cis. viris superius per nases et os. et mulieribus illud non
patientibus. Sed ista cibaria nutriētia dentur inanitis

et defectis ex inanitione: sed non defectis ex repletione. et
ideo errant qui dant vinum per inferius in sincopi et in ca-
su virtutis ex repletione dicit Hal. scda particula regimio
acutorum. cōmento. si. in cōmento illius. Multus est nimis
vinum. et ideo non in omni sincopi debet dari cibibus: sed ma-
gis oportet cum clisteri et vomitu euacuare et abstinētia
curare et cum fricationibus et ligationibus in extremitati-
bus vt videbitur.

¶ Quintam rem complent sternutationes et fricationes et li-
gationes in extremitatibus et odoramenta bona. Cum er-
go accidit in paroxismo sincopis: inringatur pēna galline
in forti aceto. et ponatur intra nases ad sternutandum et sta-
tim reuiuificat. ¶ Item proyiciatur aqua rosata et aqua
alia subito: quia in proposito illud semper valet. I. postea
aliquando noceat si morietur: sicut in sincopi ex humori-
bus crudis: vel ex timore: in crudando et spiritus includē-
do plus in timore vel tristitia: sed tunc debet proyici et diu
manere. aliquando debet paulatim proyici et diu manere:
sic in sincopi ex gaudio et ex fluxu ventris. et ibi debet etiā
fieri vomitus. et nases debent teneri et spatule debent fri-
cari et venter suffumigari: vt innuit Cōstantinus. caplo vl-
timo. sexto libro practice sue. ¶ Aqua igitur frigida subi-
to proiecta valet ratione ictus calorem excitantis: sed ta-
men melius esset cum fricationibus et rebus odoriferis ex-
citare. In causa igitur frigida et de repletione non valet pri-
ma intentio sed secūda non ratione sue pplexionis: sed rōne
iactus quo proyicitur. ¶ Deinde ponantur odoramenta
sicut in causa calida rose sandali viole nenufar. et ponant
in paruo sacculo lineo: sed in causa frigida odoratur pomū
factus de ambra ligno al. musco laudano et cortice citri. et
in causa melancolica potest odorari alipta muscata. ¶ De-
inde fricentur exteriora et ligentur maxime in causa reple-
tionali. Sed in causa venenosa detur tyriaca bacca lauri
et tormentilla in vino vel lacte. vel dentur nuces cum fici-
bus vel auellane que vocantur philolers et alie parue nu-
ces loco earum: I. iste plus valeant. Et detur succus mil-
lefolij repide: et ponatur lignum latum inter dentes et vo-
cetur alta voce et detur diamargariton cum vino vel cum
aliquo tali. ¶ Sed in cardiaca tremente fiant in paroxis-
mo fricationes in extremitatibus et circa cor. et odoratur
muscus vel ambra cum rosā: quia frigida debent misce-
ri cum calidis: vt calida diutius remaneant: et calida cum
frigidis penetrare faciant: et cum panno lineo intincto in
aqua rosata muscata. Regio cordis fricetur et dentur ma-
cis et gariofilis ad confortationem cordis et electuaria pri-
us dicta. et leue balneus in ytraque cardiaca valet. ¶ Sed
si fuerit propter ventositatē sicut est in iectigatione et sal-
tu: tunc valent fricationes cum panno calido et cum aue-
nis torrefactis circa stomachum et cor. et ytiatur dianthos
cum musco et diacimino et diagalanga dianiso et cimino au-
rea alexandrina et ciminata alexandrina diaspermation
diatriton pipereon diacitoniten diacalamēto. Et vitet ge-
nerantia ventositatem: sicut sunt pise et fabe. Et panis ca-
lidus intinctus in vino optimo valet eis: et calorem recreat
et pestilentia preseruatur. similiter a veneno.

¶ De dolore capitis.

Laplin. XIII.

Dolor capitis habet multa nomina:
sicut dicit Vals scda
particula tegni. cōmento. 24. in cōmento illi-
us: Secundum partem vero eorum que sunt
in cerebri. ubi dicit. quod loca fode sunt diuer-
sa. Ubi etiam dicit quod omnes dolores capitis nomine cō-
muni dicuntur sda. Et alius dolor est qui comprehendit

De dolore

caput totus et dicitur dolor oualis vel cephalica. Alius est qui comprehendit vnam duarum partium cerebri: scilicet medietatem. et dicitur emigranea quasi semicranialis: quia medietas cranei quod est os vel ossa capitis. Et alius est qui sentitur intra. et si figurat in aliqua parte circa medietatem dicitur clauus vel monopagia. Si de ventositate est pulsatiuus: et si inflatus est apostemotus et e contra. Et si de sanguine est intensius. si de colera est pungitius et mordacitius. si de flegmate est infusus ratione viscositatis. si de melacolia est aggrauatius ratione ponderositatis nimie. si de ventositate est erratius. vñ versus. Infigit. pungit. extendit et aggrauat errat. Et ita apparet nomina doloris et diffinitio: et ratione loci et ratione materie et ratione modi affligendi. Alii sunt diuisiones que videntur inferius. ¶ Dicitur ergo dolor capitis a dolendo: quoniam destruit sensus: quod omnis dolor destruit virtutem et facit eam cadere. dicitur 3^a pericula regimis acutorum. comē. 3. 4. cum destruit virtutem aialem fluentem cum spiritibus dissoluendo spiritus. nisi radicalis virtus aialis non persistit nisi in morte totius vel partis. vel destruit et persistit quousque ad operationem secundam vel quantum ad 2^{am} actum: que est sensatio debita obiecti proprium: non nisi ad actum primum qui est esse vel sentire absolute: quod in dolore sentitur contrarium. Et ex hoc patet diffinitio doloris quam ponit Avicenna. fen. 2^a. summa 2^a. ca. 19. vbi dicitur quod dolor non est nisi contrarietas rei contrarie sentire. et dicitur post. quod dolor est sensibilitas rei contrarie. et Auer. in 3° colligit. et de actibus virtutis sensibilis sensus tactus. dicitur quod mala sensibilitas dicitur dolor. et Hal. 2° interior in primo dolor non est nisi si sensus nocuus: sicut delicta est sensus amabilitatis. et 4° de morbo et accit. c. 6. dicitur sicut contrarium delicti est passio subitanea extra naturam experientie contrarium delicti. ergo est dolor. patet igitur ex predictis quod dolor capitis est sensibilitas rei contrarie subito capiti adueniens. vel extra craneum vel intra in cerebro ex mala compositione immediate conueniens: 13 aliquando continuationis sit causa remota et semper concomitans: sicut dicit Hal. 4. de morbo. ca. 6. et in de mala compositione diuersa. dicit Hal. dolores non sunt nisi vlcera. i. dolor non est sine vlcere. i. sine solutione continuationis: quia mala compositio calida rarefacit et distendit. mala compositio frigida costringit. Et ideo dico quod solutio continuationis est duplex. scilicet debite et iniquis: in arefactione est solutio continuationis debite ad sanitatem: sed non requiritur ad esse. ¶ Dicitur sicut est alia dubitatio. Utrum cerebrum sit sentiens et dolens: quod non doleat videtur quod non sentit. dolor enim est sensus rei contrarie. quod non sentiat dicit Avicenna. ii. de animalibus. ca. de humoribus. vbi dicitur quod est talis qualis est medulla inter ossa. et dicit Avicenna. ibi. putauit A. quod substantia cerebri sit sentiens. sed non est ita. ¶ Ad oppositum arguitur. membrum quod est principium sensus et motus: est sentiens: ut dicitur ibi: sed cerebrum est hoc. est enim quilibet fortius in radice quam in ramis. ¶ Dico quod cerebrum ratione substantie medullaris non sentit nisi sicut substantia a qua preedit sensus: non sicut illud per quod completur sensus. et ideo dicitur quod est primum visus: non tamen videtur. vel dicitur quod sensu interiori sentit non sensu exteriori: nisi ratione substantie vel atque et panniculorum. ¶ Dolor capitis diuiditur: quia alius est a causa priuata in capite. alius a causa remota. vel ab epate vel splene vel renibus vel diafragmate vel intestinis: sicut in pleure si et constipatione ventris. ¶ Item quidam dolor est a mala compositione cum materia: et quidam sine materia. quidam cum reumate et quidam sine reumate. ¶ Item quidam est fortis et quidam debilis. Fortis qui aliquando separat ossa capitis in infantibus et viris inducit aliquando alienationem et spasmus. Debilis sicut est liturgia et soda cuius causa est debilis. accidit vniuersaliter illi cuius cerebrum est sensus fortis: et non cui cerebri est sensus debilis. primum enim patet ab omni causa quam

uis causa sit debilis. ¶ Et de hoc est dubitatio: quia ex hoc videtur quod ad fortitudinem sensus sequitur debilitas membrorum: quod videtur falsum: quia fortitudo arguit temperamentum membrorum: ergo et fortitudinem complexionis: sicut per Dalmatium patet in causa de signis testiculorum. 2^a pericula tegni. Dico quod membrorum potest esse fortis sensus dupliciter. vno modo quod sit bone discretionis et certi iudicii. et hoc modo pulpe digitorum dicuntur fortis sensus. et talis fortitudo sensus arguit fortitudinem membrorum. Alio modo dicitur fortis sensus in membrum. ita quod sit multum sensibile et passibile. et ex tali fortitudine membrum sequitur membrum debilitas: quia ex tali passibilitate incurrit dolor qui persistit virtutes. Vel dicitur fortis sensus in membrum ratione complexionis equalis vel ratione oppositionis. primo modo arguit fortitudinem membrorum. 2° modo eius debilitatem ratione raritatis: quia percipiuntur et citius leduntur a causa exteriori et si non a causa interiori. ¶ Item dolor alius est nouus alius antiquus et cronicus. ¶ Contra arguitur: quia galeatus non facit dolorem nisi contrarium sit subito eueniens. dicit Avicenna. ca. de causis delictorum. fen. 2^a. primi libri. scilicet ille qui per annum durat vel per tempus longum non venit subito. ergo non facit dolorem. Dicitur autem longus ille dolor magis et temporalis et malis. et est ibi reuocatio materie vel vaporis vel motus eius nouus. aliter non lederet sensibilitatem sicut nec granus positi in oculo nisi ratione motus. ¶ Item alius dolor est morbus. alius est accidens morbi ut in febre et vomitu et constipatione ventris et similibus morbis qui diu durant. Sed hoc intelligo quod dolor accipitur dupliciter. aliquando pro causa doloris. aliquando pro ipsa sensibilitate mala. primo modo aliquando est morbus. 2° modo non. vnde Hal. 3° de morbo. cap. 6. dicitur quod omnis mala complexio est morbus: a qua prouenit scilicet nocuumentum sensibile in operationibus prouenit primo et immediate: sicut est frequenter de causa doloris. Et isto modo accipitur dolor 2° pericula affo. Quicunque dolentes aliquid corporis plurimum dolorem non sentiunt. i. causam doloris.

Cause. Cause doloris capitis sunt multe: aut interior aut exterior. Interior autem est in capite aut venit aliunde: et siue sit siue sit. vel est cum materia vel sine materia. Si cum materia. vel est sanguinea vel colerica vel flegmatica vel melancolica aut ventosa vel apostemosa: 13 ipsa sit de membris. tamen tunc est causa composita ex mala complexionem cum materia et solutione continuationis: ut dicit Avicenna. fen. secunda. primi libri. cap. 5. in aliis non sit. Si sine materia vel est calida vel frigida vel sicca: quia humiditas sine materia non facit dolorem. dicit Avicenna. fen. prima. libri. tertium. tractatum secundo. et fen. secunda. primi libri. cap. 6. de causis doloris. Et adhuc vel est calida tantum vel frigida tantum. vel sicca et calida: vel frigida et sicca. vel composita ex humiditate et qualitate actus. ¶ Cause igitur calefacientes in quibus generibus comprehenduntur: scilicet motu superfluo corporali et animalis obuiatione rei superflue calefacienti sicut igni vel soli in estate. materia calida corpori aduenienti vel capiti ut cibum calidum: aut medicina calida: aut ventositas aut vapor: calidus sicut de aromaticis et fumosis vel de aliis. vel cooperatura nimia est de hoc genere. vel spissitudo cutis prohibetis euacuationem ab intra. aliquando a putrefactione alius cuius humoris in capite vel in stomaco vel in pectore vel epate vel in splene vel pulmone vel matrice vel in renibus. et ita de membris cōcantibus capiti. Et ita causa interior et exterior hic comprehenduntur. ¶ Cause frigide facientes dolorem capitis in septem generibus comprehenduntur. scilicet motu superfluo qui est superflua et eius obuiatione: quod in frigidat nimis aut quod vehementer calefacit: et resoluendo subtile calidum in frigidat: etiam per acciden- suffocatio

calorem. et nimia nutrimenti paucitas. Et accidentia anime et reponatur sicut tristitia nimia et sollicitudo et studium multum. Et coitus superfluous qui secundum Daly 2° particula regni. reponitur inter accidentia anime quo ad imaginationem precedentem et delectationem et verecundiam sequentem. Iste motus fit ibi corporalis et expulsio naturalis caloris et spirituum et spermatis et sanguinis. Causae desiccantes sunt multe: sicut motus et vigilie et vehementer euacuatio totius corporis: aut caput totum pro euacuatione particulari cum fluxu sanguinis narium cum reumatismo gargarismate sterminatorum caput purgus. et ex eis est coitus et nutrimenti paucitas et eius siccitas. et ieiunare in pane tibi et modico aque et similibus. et medicine desiccantes et desiccantibus obviare sicut sunt emplastra calida et rubificantia et exterius respicientia. et dies caniculares et motum frequentia. et tristitia et studium multum. et balneare se in aquis stipticis. et frigus congelans: quia prohibet membrum attrahere nutrimentum obtinendo rationem constrictionis: et res superflue calefacientes resoluendo. et multum balneari: licet balneum ventre constipato vel super repletionem faciat caput dolere replendo ipsum vaporibus malis: sed quando superfluit: resoluunt et desiccant: ita quod in principio est causa doloris replendo: sed in fine est causa doloris quando superfluit desiccando rationem caloris sui. aliter enim humefaceret rationem humiditatis sue. Sed quod humiditas non facit dolorem: nisi quod coniungitur cum caliditate vel frigidity: ideo ex parte humiditatis non ponitur causa doloris nisi accidat per accedens rationem materie coniuncte extendendo: ita coniunctus soluendo: ad quam solonem coniuncti segitur dolor vel calor et spiritus ad remouendum non eumentum: et tunc fit ibi mala complexio subita et per consequens dolor. unde humidum: quod qualitas obtusa non facit alterationem nociuam subitam: nec per se nec per accedens facit dolorem rationem quilitatis: sed per accedens rationem motus et.

Signa Signa causae extrinsecarum habentur per indicia patientis et assensum et per visum et per tactum et per inuariatam et nocitiam. Si ergo color faciei vergit ad ruborem aut liuorem et locus ad tactum est calidus vel frigidus: et si calida inuariat: causa est frigida. et si e converso est calida. et sic apparet de exterioribus: et quod fuit discopertus in capite vel in venter vel in profundo cellarii vel in volta capite vel corona rasa de nouo vel post sudorem vel balneum et post omnia cutem rarificantia. Ista omnia sunt signa habita per indicia patientis. Eodem modo si post longam moram in sole incipit reuma in estate currere et frigida inuariat: et tunc est de causa calida. Causa causarum intrinsecarum. dicit Auius. 3° can. fen. p^o. tractatu 2° co^o 7° sunt dec. Si fuerit cum materia: tunc est grauitas in membro. et si caput inclinet et subito eleuetur et tunc sentiat perturbationem et ponderositatem maiorem quam prius: est tunc discrasia cum materia. et si superfluitates vadant ad nares et oculos et ad os et ad palatum. Causa discrasie sine materia sunt putatio istorum signorum: sed tamen quando materia est ventosa non est grauitas: sed extensio. vel est punctura et sonitus et tinnitus et stipatio ventris et plurimum. et ita est in colerica: quod est punctura sine extensione cum pauca vel nulla grauitate. et si est quod dicit Auius. ubi prius. quod cum materia est sicca minoratur grauitas nisi sit melica. et tunc est grauitas ratione substantie in se non ratione grauitatis: quod tunc est in sanguine ratione multitudinis eius. Si ergo sanguis sit in ca: tunc calor et rubor et apparatus venarum paruorum in albis oculorum. et calor. et aliquid est fluxus sanguinis narium. et per ea que prius comedit. et carnes mltas: et quod non fuerit sibi otomatus diu et sista. Si cola sit in ca: tunc est ptecura et mordicatio sitis et vigilie et citrinitas coloris. et quod est colericus. et tempus estiuus. et comedit assata frigida. et potauit ynnu bonu. Si sit

de flegmate: tunc est paruitas sitis et inflammatio et color vergens ad albedinem. somnus grauis et quasi suberth. et multitudo superfluitatis. et comedit pisces fructus et lacticia. et tempus est hyemale. et ipse est senex vel flegmaticus. Si de melica: tunc dolor est paucus et color liuidus sonia terribilia et grauitas et pondus et alia. et ita pro melica tempus autumnale. et sic discurredo per nalia non nalia et extra nam. per non nalia: quod est visus carnibus bouinis et piscibus et sale induratis et alijs melicis. Signa igitur coliditatis cognoscuntur ex calore loci et inflammatione. Signa frigiditatis sunt contraria illis vel cum malitia cognitionis. Signa siccitatis sunt quod res euacuantes et inanientes precesserunt. Signa vetustitatis sunt tinnitus motus de loco ad locum cum extensione. Signa verminum sunt corrosio et dolor acutus. et est fetidus odor. et quod dolet minus cum quiescit quam cum mouetur. et in sono spuma in ore quasi masticaret cibum. et maxime si sit in ventre. Signa nimij sensus et debilitatis eius: quod pro quilibet facili causa leditur patiens et frequenter ita quod non possit pati voces hominum nec animalium sicut in debilitate sensus et perturbatio sensus et impedimentum in operationibus cerebri. Signa reumatis sciuntur per illa que distillant per nares aut palatum aut per oculos aut per tussim: aut quod yrina est valde granulosa circulus aquosus et aliqui carpos. Signa doloris ex causa priuata in eo sunt continuas sine interpolatione. et propter renouationem materiae et motus sui: quod dolor trahit materiam: quod omnis dolor acuit reuma 3° pricka tegni. Et similiter membrum consuetum ad malam materiam gnat sibi simile. et ita renouat continetur et subito. aliter non fieret dolor. et est nocuentum in operationibus cerebri: sicut tenebrositas oculis et grauis sonus. et grauitas capitis cum sanitate aliorum membrorum. Et si sit ab alijs membris est cum interpolatione. Et si est in stomaco cognoscitur per grauitatem stomachi et angustias et per vomitum et per nauseam et fastidium et malitiam digestionis et paucitatem appetitus. Et cum sit propter materiam vehementem ad stomachum fit fortior cum vacuitate stomachi. Et si sit ab humoribus frigidis est minor in vacuitate: et sedat cum famis. cum omnis dolor capitis veniens a stomacho ex humore quod fuerit est minor post prandium: quod cibum impedit ascensum vaporum. Si tamen humor est flegmaticus vel melicus qui est in stomacho post satis breue tempus molestabit magis. Et si ex inanitione longo tempore durabit inuariatam. Et si ex colera: mediocriter. tamen ex colera magis molestatur patiens ante cibum. sed ex humoribus frigidis magis post. Sed si dolor sit ab epate: tunc est grauedo in dextro hypochondrio et in dextra parte capitis. Et si sit a splene: tunc in parte sinistra est grauedo et in parte capitis sibi proportionali. Et si est ex ventre: tunc est dolor in parte anteriori capitis. Et si ex matrice: tunc est dolor in circumferentia occipiti. et forte est cum retentione menstruum. Et si dolor sit in velaminibus cerebri eius aduersus est versus ad radices oculorum. Et si sit dolor in cute exteriori non peruenit dolor versus ad oculos: sed cute tacta dolet. Soda frigida facta cum febre et cum tussibus augetur et debilitatur secundum quod febris augetur vel debilitatur: et quandoque est yrina alba: tunc propter declinationem materie calide ad caput. Et multoties res subtiliantes sunt causa fode aperiendo viam vaporum ad caput sic oxymela. Et si dolor capitis sit a renibus et membris dorsii est declinior ad posteriorem partem capitis. Et aliquando est dolor propter apostema freneticum vel litargicum vel compositum ex his. et est cum alienatione vel somnietate nimia sine dormitione vigilatua. et aliquando percipitur per saniam existentem vel ab aure exeuntem. et versus communis est ad hoc. Dic dolor et patris actio lesa docet. Et similiter ubi dolor ibi egritudo.

De dolore

Prognostica. Prognosticatio a parte vrine. p^o est vrina granulosa plurimum reuma et dolorem capitis significat. q² granula reumatice semper sunt nuncia cause. ¶ Item vrina velut subiugalius grossa. s. turbida et caropos dolore capitis presentē aut futurū significat. et de hoc est affo. 4^a particula affo. 7i. Quibus in febrib⁹ vrine sunt cōturbate velut subiugalius bis capitis dolores aut adfunt aut aderunt. Et sic est intelligēdum q² si vrina mingit turbulenta et sic manet: tūc significat dolorem capitis presentes. Si mingat tenuis et post turbatur: significat dolorem capitis futurū. Et si mingat turbida et post clarificet: tūc significat dolorem capitis pteritū. ¶ Et theophilus in vrinis suis ponit signum distinctiū inter vrinā turbatam a frigidityte aeris et cōmōtione humorū iterius: q² scda est in mictura. p^o nō. Et dicit sic. Crina calefacta ad ignem: si ampulle generent in superficie: tūc fit turbatio a frigidityte aeris. Et si fuerit in mictura tunc non gnāntur. et est notabile. Nec est credendū q² tot nata et cōturbata sint eadē: q² turbata est peruia: et sic visus eam percipit: s. toznata non. hoc enī est toznari vrinā. i. eam obscurari vel obtenebrari: sic q² visus nō percipiat eā purā. et hoc fit ppter coagulationē: nō ppter inspissationē: sicut de cera liquefacta et cū in frigidat. vñ sepe in estate toznata vrina non redit: q² spiritus exbalant: sed in hyeme redit: q² occultant: nisi frigiditytas sit nimis penetrans: et q² ablatio spūm est cā toznatiōis: et per cōmixtionem partiū purarū cū impuris. Ideo vrina gulosoꝝ cū moꝝ dicūz morez in corpore solū defert secum transparentias et peruietate: nō spiritus per quoz ablationē vel mortificationē vel occultationē vrina toznatur. iō ipsa toznatur. ¶ Item vrina in febrib⁹ acutis que sine crisi efficitur alba subito: et dolorem capitis et alienationē et raptus materie significat ad supiora. ¶ Item vrina cū circulo grosso opaco capitis dolorem significat. Similr omnis dolor et potissimē auferens sensum somnū et cibuz pessimus est et mortalis. Et hoc dicit Auic. p^o cañ. fen. 4^a. ca^a. penult^a: omnis dolor qui fit fortior q² virtus queat tolerare interficit et virtutes pstermit. Siml^r omnis dolor acutissimus in febre cū alijs signis malis signū est perniciosum valde siue sit dolor in ventre siue in capite siue in latere: ita q² nō permittit patiēte alicubi quiescere: q² est apostema in aliquo membro nobili vel sibi cōicante. ¶ Item dolor capitis in febre frequēter significat crīsim per vomitū si cūz hoc ptingit dolor in ore stomachi: et putat q² muscas an se volare: vel aliqd tale nigrūz: vt dicit 3° pno. cañ. 32. Sed pus cañ. 13° dicit q² dolor in capite vsq³ ad oīs. p. manens in febre si signū nō appareat malūz: significat febrē nō abeuntē: sanguinē de narib⁹ exire cretice vel exiturū infra septē dies: a quo dolor icipit fortificari. et si vltra durauerit erit apostema in aliqua pte corporis et exitura cretica. et hoc si dolor sit versus frontem et tepora. ¶ Item oīs dolor fortis et maxime capitis ante oīs alia dōz medicari primo: q² pster nit virtutē. ¶ Item dolor fortis galeaticus: q² totus caput tener sicut galea: antiquus est pessimus et cure difficilis inter dolores. ¶ Item dolor capitis repentinus acutissimus sine voce pessimus: q² apoplexiam significat. ¶ Item oīs dolor capitis cū reumate est malus: q² reuma oēm opationes rectam impedit. ¶ Item priuatio doloris in febribus acutis pessimū est: q² stuporem significat. ¶ Item oīs dolor capitis ad quez sequitur spasmus et apostema vel febris aut oculoꝝ educio vel nimia sūmersio pessimus est et mortalis. Unde generaliter omnis dolor capitis est malus: q² si caput infirmūz cetera membra dolent. et Anticlaudianus ait: De fluit in membra capitis iactura dolētis. et hoc propter compassionem ad ipsum caput.

Cura. Cura doloris capitis cōsistit in tribus. in doloris sedatione cūz eo q² alterat et mutat cōplexiōne que est cā doloris. et cūz eo q² ipsaz cām doloris auferit. s. euacuādo et a corpore resolūdo. 2° cū inebriantib⁹. i. cum leuiter somnum prouocantibus. 3° cum stupefacientibus: sicut dicit Auic. fen. scda. primi libri. doctrina scda. sūma scda. caplo 2i^o. sedans tamen certum est pnum. Et caplo penultimo. pmi libri dicit. q² istud q² soluit dolorem est quod malam complexionē alterat et mutat. 2° id q² soluit materiam et euacuat et resoluit. 3° illud quod stupefacit. tamen aliquando stupefaciens est sedans apparenter sensum mortificando: quia in dolore est cā impmēs et cā percipiens. 2° ipedit stupefaciēs pmi aliqū augmenat. et iō non est vere sedans. 2° q² accidens superat morbum pncipalem sicut est in dolore forti: q² dolores psterunt virtutem: vt patet in colica: tunc aliquādo incipiendum est ab abscissione accidentis. deinde ad morbus: sed quādo accidens dat inducias: tunc pmo incipiendū est a morbo pncipali: sicut innuit Auic. pmo cañ. cap^o vltimo. p^o ergo dicam curam doloris materialis que consistit in materie digestionē si sit materia humoralis alia a sanguine. 2° in eius euacuatiōe. 3° in accidētis amotione et male qualitatis alteratione. 4° in diete ordinatione. ¶ Si ergo materia sit sanguis vel cūz materia peccante sit sanguis. pmo fiat. i. pncipio flobotomia de mediana partis opposite parti dolenti vel cephalice eiusdem partis. deinde de venis capitis sicut vena frontis nati et venarūz paritis auris. et aliquando debet fieri de vtroq³ brachio simul et aliquando de venis colli. ¶ Et si non potest pati flobotomiam fiant ventose cūz scarificatione in parte posteriori capitis et inter spatulas. vnde Dyppo. 5ª particula affo. 68. posteriora capitis dolentia in fronte vena recta i cūa iuuat. Tamē si materia sit in dextra parte capitis nō ad sinistram trahere debes sed ad inferiorē: vt dicit Auic. pmo cañ. fen. 4^a. 3° et loquitur de diuersione: q² diuersio debet esse ad opposita et ad longinqua: nō ad propinqua: si corpus sit plectoricūz. tamen 5ª particula affo. vbi pno. dicit Hali. q² deberet fieri a dextra parte in sinistram. et h est verus quādo volumus purgare purgatione particulari quādo corpus est plectoricūz: sed quādo volumus prope diuertere: tunc opz per longinqua illud facere. Et illa diuersio potest fieri fricando pedes et extrema et ligando illa: sed non lauando si cā sit reumatica calida. vel pot^o fieri scarificatio in tibys et flobotomia de vtraz sapbena. et flobotomia de brachio satis diuertit a capite. ¶ Nō^o h q² omnis materia potest trib⁹ modis minui et inanitiones habere: aut per euacuationē sensibile vel occultā: aut per diuersionem a parte nobili ad ignobilem: aut per vtrūq³. vt dicit Mesue in practica sua. cap^o de cura fode. ¶ Euacuationes occultas natura regular: vt innuitur ibi. Vltres hyeme et vere. pmo pno. in pme. illius: Que omnia si fuerint in p^o cōmento. s. i. ¶ Euacuationes autē sensibiles natura regular quādoq³ per se: q² ipsa est oium operatri: q² adiuta a rebus exteriorib⁹ et per artem. et hoc p^o duos modos: aut vniuersaliter aut particulariter. ¶ Loca aut vniuersales purgationē que mām euacuat a toto corpore aut a pluribus mēbris aut a fumosis et pncipalib⁹ sic colera in epate abundans et in iusti fellis: et flegma in stōaco: et mēlia in splene. Et voco particularē euacuationē que ex vno membro vel ex parte illius mām euacuat que in illo abundat vt ex epate et emunctoꝝ eius sicut mām cerebri per palatū et nares et oculos et aureos. ¶ Et est hic notāduz q² particularis euacuat dōz pponi vniuersali nisi in q² tuoz casibus: aut q² mā non multū abundat in q² tate q² suffic in emuctoꝝ mēbris lest exibi: aut q² mēbrū mādā

nō est forte imitendo: nec recipiens natū est in recipien-
do, aut qz membrū nō recipit nec h3 cōitātē notabilē cūz
alijs mēbris, aut qz corpus 2 alia membra nō sunt posita
sub dominio materie facientis egritudine in illo mēbro.
Diversiones a pre nobili ad ignobilē debēt fieri per frica-
tiones extremitatū 2 ligaturas 2 cōpressiones dolorosas
earū 2 cū ventosis 2 cū vesicantib⁹ in eis sic cantarides 2
ticade posite in tibus faciunt ibi vesicā. Res que habēt
intentionē vtriusq; sunt sic clisteria 2 suppositoria 2 q ad
longā distantia trahunt 2c. ¶ Mōdo circa digōnez ma-
terierū tam calarū qz etiā frigidarū sciendū est qz cū in vn-
ctioib⁹ 2 emplastris 2 epibimatis 2 embrocationibus
d3 fieri digestio mēte pūctus in capite. In cā g3 cala capi-
tis ab alterantib⁹ frigidis exterius appositis: cū inunctio-
nibus. 2 2 emplastris frigidis icipere debemus ad repres-
sionē excessus caliditatis ad phibēdū aduentus alterius
mēte nocitiue ad locū: nisi in qtuor casib⁹. ¶ Primus est
in soda cala que est in febrib⁹ mālīs. vltus tūc epibima-
tū frigidopz repugnat: multiplicat talē dolorē capitis:
qz nō permittit vapores exire: s3 attractio aceti 2 aqz ros.
vel viol. per nares vehemētiā eius sedat. ¶ Scd3 casus
est qz fit soda. i. dolor capitis ppter vapores acutos q pue-
nunt ad caput ex cōitate tot⁹ corporis aut mēbris alicui⁹
2 iam caput recipit eos. 2 tūc opz facere vt fiat eoz diuer-
sio ad oppositū 2 diuersus ex vna pre 2 ex alia iaz receptū
resoluerē: 2 hoc sedat eoz 2 vntē vt nō recipiat supfluitates.
¶ Tertius casus est qz soda fit a nocumēto qd inferē a
multitudine. 2 tūc etiā eā sedat. ¶ Quartus est qz so-
da fit a multitudine vaporz exaltētū in capite 2 post cōi-
tatē corporis aut alterius mēbris. 2 tūc resolutioz admi-
nistratio cū facilitate piculariū p eionē eā sedat. ¶ Ul-
terius nota qz emplastra 2 linimēta alteratiā nō sunt ex-
polianda ab aliq triū virtutū. p3 est cōferentia in gradu
alterationis qz fit. s3. d3a d3scrasie ineq3li gradu. 23 est vt
coadiuuet nāz mēbz 2 vntē vt nō recipiat supfluitates.
33 vt poret mēbz cū applicat ppetate sua. 2 illa repe-
runt in ros. in sandal. in cā cala. 2 in ligno al. 2 in cinamo-
mo in cā frigida. 2 h3 dicit Dali in 33 pcula tegni. cōmē.
¶ In cōmēto illius: Altera vō in bis. ¶ Mō dicendū est
de cura doloris mālīs alteri⁹ a sanguine qz raro ab abscis-
sione cāe incipit debemus nisi fit cā sanguinea aut mā acu-
ta cū sanguine. ¶ Si colera tūc d3 p digeri cū sirupo ace-
roso 2 aqz de lupulis 2 aqz ozdei 2 aqz bugio. vtriusq; dome-
stice 2 siluestris. 2 sirupo viola. 2 sirupo rosa. 2 sirupo ne-
musf. ¶ Si materia sit flātica digestiones faciūt oximel
simplex 2 squilliticū: qz diureticū nō valet si cā sit reuma-
tica. nec aliq ponā diuretica nisi mixta cū nō diureticis.
Et de simplicib⁹ medicinis valz yfopus ruta thimus spi-
ca nardi rōne terrestritatis 2 rōne aromaticitatis 2 filia
sic cinamomū 2 nux mu. ¶ Si fuerit mā adusta colerica
digōnez faciunt sirupus acetosus 2 aqz lupuli 2 fumiterre
2 alterasecon. i. rosū porcinum vel endivia siluestris qd
idē est. ¶ Si aut cā fuerit melica erit regimē ei⁹ duplex.
ex vna pre qz dūcant 2 remolliunt duriciē 2 siccitatē ter-
restreitatis. 2 ex altera pre cū eis que resoluūt resolute nō
pducere ad lapiditātē 2 seliosum cū opantib⁹ cū medio-
critate 2 tēperie viciis vt cedat eq3liter maturatio absq;
cōsumatione subtilis: sic qdā que hoc faciūt ex pcedente.
dicit Auerr. 23 pcula sue practice. in 33 canticopz. c. de mol-
lificatione medicina. vbi dicit. qz medicie mollificātes de-
bent h3e calitatē a pñ: scd3 gradus vltq; ad finē eiusdē. Et
d3 esse talis mā ppinqua pplexioni mēbz mollificandi:
sic fit duriciē exteri⁹ debemus mollificare: valet galbanū
armoniacū bellidū storax calamita medulle tibie cerui-
ce. Jte enī medicine dissoluunt 2 resoluunt 2 gelatū vel

inuiscatū in mēbro pter qz dissoluāt vel 2sumant subtile
in illo. Et iō frēqnter qm mā est in capite facio sibi empl3
sup caput de laudano 2 storace calamita cum cera. ¶ Ad
istā eādē intētionē iterū tñ valz sirup⁹ de boragi. 2 fumo
terre cū aliq3tulo oximellis diuretici 2 squillitici. sic ocm
fuit in p li2 de digerētib⁹ mās. ¶ Dic tñ nōn⁹ qz in oi do-
lore capitis si sit mālīs valz iste sirup⁹. ¶ B. attriplicis eupa-
toz capill. ve. yfopi rostri porcini. añ. 23. i. ros. 3. 5. āthos
3. 9. liquir. qz. 5. succari. qz. i. 5. fiat digestiū. Et si sit cum
reumate frigido tūc ponā nucleoz auellanarū assatarū
vel torrefactarū. 3. vi. vl. 3. i. Et si sit sine reumate frigido
debēt esse nō torrefactē cū pineis ad pondus. 3. vi. Et vo-
co illō sirupū auellanarū assatarū vel torrefactarū. 2 ego
expertus suz in oi dolore capitis sine febre.

¶ Circa 23 pncipale. i. circa eionē mēte sciendū qz mā san-
guinea etiatur cūz flōmia 2 vctosis 2 scarificatione. S3 si
mā sit colerica d3 etiari cū cassia. 2 prunis 2 tamarindis
si nō sit malitia pectoris. vel cū elario de succo ros. vel cū
diaprunis acutis cū diagridio cocto cū mastice i citonio
2 illud citoniū post pparationē illā optime laxat 2 secure.
vel cū isto colalegio. B. floz borag floz vio. añ. 3. i. yuaz
passa. mūdātaz ab arillis. 3. i. fiat decoctio in sero caprino.
2 in decoctioe tēperēnt per diē 2 noctē cortices mirabola
noz citrinopz bñ gūmosopz. 3. i. fricēnt lēto igne 2 colent.
2 colature addat cassie. mūde. 3. i. mastice diagridy. añ.
3. i. misceant 2 dent in auroz. Reubarbarū nisi mā sue-
rit in sō vel in epe abundans modicū valz. 2 iō in dolore
capitis de cā cala 2 cū se. valz reubarbarz 2 plusq; mirab.
qz mirabolani hñt s3plicitatē quādā rōne cui⁹ ledūt ali-
qz plusq; iuuant. ¶ Si cā fuerit flātica: tūc d3 etiari cum
diatribz acuto cū modico agarici: s3 n3 qz plus pillule
trahūt mās de capite in cā frida. d3c Dali. 23 pcula affo.
suo. affo. 23 vbi d3 qz si quis vult purgare caput d3 dare
pillulas magnas post cenā: facta. s. p3 digōne: qz vadit doz
mitū. iō cū pillulis de ierapig. gali pñt purgari patientes
in cā flātica acutis cū turbibz 2 agaf. vel in antiq cā cum
pulpa colloqntide. s. 3. i. y. repressē cū mētha absinthio ma-
stice aniso vel mirabol. kebul. tēperatus 2 fricat⁹ cū sero
cocto 2 bñ clarificato. Et in oi cā mālī fiat clistere cōe. tñ
in cā cala pfortē cū electuario de succo ros. in cā frigida
flātica cū ierapig. gali. s3 in cā melica cū ieralogodion vel
ieraruffi. ¶ Si cā fuerit melica euetur cū diasene diabo-
raginato acuto cū lapide laquli bñ abluto. vl cū pillis ie-
ralogodion 2 ieraruffi. catholicon acuto cū lapide laquli
2 modico esule. vel in sero decocto clarificato tēperēnt mi-
rabolani indi emblici gūmosi 2 sint ibi per diē nālē. 2 fiat
colatio 2 d3 colatura in mane. vñ mirabolani debent vt
cōiter dari in mane: qz sūt tarde opōnis. 2 debēt fieri mo-
tus cū fuerit acuti: qz tēpls opant. Silr salgēma est bo-
acutū in cā frida vel melica: tñ in mā melica vel flātica
grossa nō d3 fieri subito 2 frēqnter magna eio: s3 semp i-
ternallata. s. digerēdo 2 eūando hūozes cū reb⁹ lenitiuis
2 hūectatiuis dādo cū h3 semp aliqd cordiale ad cōforta-
tionē cordis: sic ponēdo in pillis vel elarys crocū cū boza
gine 2 filia. ¶ Alteri⁹ nōn⁹ qz ierapigra gali h3 sex spēs
notas. s. mastice cinamomū spicā nardi cassiā lignēā car-
pobalsamū xilobalsamū aloem ad pondus oium: sicut d3
cit Auerr. 23 pcula canticopz. 2 Desue in practica sua ad-
dit cubebā macē nucē musca. agaf. squinantū crocū. cap⁹
de solutiuis in cā flātica. ¶ Si mā sit pposita de colera 2
flāte tūc. B. aloes lori scamonee cocte in citonio collogn.
iteriois albe 2 leuis agaf. mastice. absq; ros. añ. pres eq;
les pñce cū succo solatri aut endiuieo a. 3. i. vltq; ad. 3. i. 5
mūdificat. n. caput 2 stōm 2 instā vltus 2 sunt pillule co-
chie minoris. ¶ S3 si sit flegma vel melia. B. aloes lori

De dolore capitis

agariel sene turbith cingib. squille assate sticados epithi-
mi. an. 3. y. abintby. 3. iy. salis gemme. 3. i. esule vel collo/
quintide interioris. 3. i. mellis qd sufficit. Et si colera esset
admixta pruna et mirabolani citrinitunc valent cu alijs.
et qd modicum de osagradio ibi ponatur cum mastice. Et
ista sufficiant de purgatione vniuersali. ¶ Sed in purga-
tione particulari oportet aliquando cum caput purgare et
gargarismatibus et sternutatorijs euacuare sicut dictum
fuit prius caplo de lepra et cura eius.

¶ Tertium principale scz doloris de causa calida sedatio
et male qualitatis alteratio completur cum localibus re-
medijs cum emplastris linimentis odoramentis suffumi-
gijs et vncionibus. Et pmo in causa calida emplastru fiat
de florib⁹ camomille ros. et farina ordeï radice altee fol.
attriplicis semine lini semine papaueris. Si non pot^r dor-
mire de viol. siccis floribus nenufar. contritis cum oleo
ros. aut violato aut nenufar. et de istis fiat emplastrum su-
per caput in loco dolenti et frequenter amoueatur ne vapo-
res prohibeantur exire. Et linimenta fiant de istis in soda
calida pulsatina scz de oleo ros. violato cum pauco aceto
et succo agreste et modico campore diu contusis adinuicem
et caput illiniatur. ¶ Item cum succo extremitatis
vitis cum farina ordeï et oleo rosato fiat linimentu et expe-
rim⁹ est. ¶ Odoramenta fiant de ros. floribus nenufar.
et viol. et maluarum positis in sacculo ad nares. Vel de ro-
sis sandalis laudano campore fiat pomum et odore per
vices non nimis frequenter. ¶ Suffumigia fiant de ros.
sandal. et campore floribus camomille vel modico spice
positis in olla stricti orificij cum aqua ros. et ibi bulliant su-
per cineres calidos et obturetur vas: deinde aperiat^r et ca-
piatur fumus per nares. Et si pariter vigilias ponatur cu
alijs de cortice papaueris albi vel semine eius. Et sit dos
istozum. 3. y. vel. i. fm estimationem medici. ¶ Embroca-
tiones fiant de violis siccis ros. nenufar. ordeo excortica-
to fol. salicis et semine maluarum. Et si sint vigilie addat^r
semē vel cortex papaueris albi et lactuce. Et si sit pmiectio
rationis ponatur semen vel herba portulacae et decoquat^r
in aqua. et cum cannula per distantiam longam capite ex-
balans fundat^r si reuma non timueris. Si vis addere ali-
quid habens virtutem resoluendi adde camomillas vel
mellilorum. ¶ Epithimata fiant de semine maluarum
et euiscis et pulegio separatim et coniunctim. et supra caput po-
natur cum aceto prius conuassata. tamen cum predicta
decoctione potest fieri embrocatio manuum pedum faciei.
vnde embrocatio fiat ab alto: epithima de prope. ¶ La-
purpurgia fiat de aceto in quo mastix decoquatur posita
intra nares vel in ore more gargarismatis vel de oleo vio-
lato vel ros. cum campore. ¶ Inunctiones fiant de oleo
rosato et aceto albo cum modico aque ros. simul contusis
diu donec totus ingrossetur: et tunc permittatur in frigida
ri et caput et tempora inungatur. Et si adsint vigilie addat^r
opium vel succus semperuine. et alia dicta prius in pmo li-
bro. caplo de accidentibus febrium. de quoz numero est
dolor capitis et frenesis. ¶ Modo videndum est eodem
modo de dolore in causa frigida. fiat emplastra pmo sic.
Accipiat^r cera alba et malaxetur cu oleo de camomilla.
deinde extēdatur et ponatur super frontem et partem an-
teriozem capitis. et sepe calidus iteretur. Similiter illa vi-
cta prius. ca⁹ de reumate sume valent. Et inunctiones fiat
cum oleo nardino aut laurino. et possunt confortari cu co-
sto et pipere: et in commissura anteriori valz et in lateribus
et in temporibus in emigranea et posteriorib⁹ in nucca i ouo
et galea: et similiter in anteriori parte. ¶ Si sit oleum de bal-
samo valet et muscellinus. similiter oleum ros. in frigida
tos calefacit et calefactos in frigidat: dicit^r Isido. pma par

ticula affo. Dañ. smeto. 28. et Sal. p de simplici medica-
cap: 3. distione 3^a. no inueni aliquid ita dolorem sedana si-
cut oleus ros. Et si vis adde vitellum oui vel flores gene-
stre valet in omni ca. ¶ Linimenta ad dolorem frigidus.
accipe tyriacam cum succo menthe misce et superpone vel
illiniatur super caput et tempora et frontem in medio eius.
¶ Item ad emigraneam frigidam et dolorem frigidus ex-
cinere et cimino et aceto fiat permixtio: decoque in oleo et
fiat illinitio: soda resoluimus. ¶ Embrocationes fiat in
soda frigida et vtrorsitate cum camomilla melliloto solys
lauri saluia origano yfopo miscetur cu istis actualiter
calidia. et totus caput embrocetur. et de istis oleis re-
pidis ponatur intra aurem ex parte dolente cum co: in
eis submerso. deinde apponatur lana succida actualiter
calida super totus caput aut pellis arietina calida. ¶ Sz
epithimata et lotiones capitis non fiant in causa reumati-
ca nisi post purgatione corporis et in declinatione reuma-
tis. ¶ Evaporaciones fiant sic. R. flozum camomille flo-
rum mellilori flozum abintby viridium rosarum. ana. 3.
y. et ponantur in tribus sacculis. deinde sacculi ponantur
in aqua calida et compressi vnus superponatur capiti et al-
ius super aurem. ¶ Item excortice arica iuuenis et acci-
piatur pellis imediate post excorticationem et actualiter ca-
lida ponat^r sup caput et ipsam teneat de nocte et die. ¶ Item
abluantur nares cu oleo de camomilla repido. et in omni
causa calida cum oleo violato vel ros. repido. ¶ Item ali-
ud vaporatium. R. milius et torrefiat super tegulam cali-
daz: post ponatur in sacculo et raso capite actualiter cali-
dus ponatur super caput. ¶ Item accipe. libz. 5. anisi ponat^r
in tribus sacculis et sacculi ponantur in aqua calida et vnus
actualiter calidus ponatur sup caput et alius super aures
a parte doloris et sepe iterentur calidi. ¶ Odoramenta sic
fiant. R. maiorane. 3. i. flozuz camomille. 3. 5. nigelle corti-
cum foliozuz lauri. ana. 3. iy. ligni al. spice. ana. 3. 5. si sit ob-
ues ponatur in olla cooperta et coquatur vsq: ad medius
et discooperiatur olla et accipiat fumum per nares. ¶ Ali-
ud valens epilepsie et sode et pefocacioni matricis fiant
de gallia musca. et ligno al. odoramenta et ponantur intra
matricem. ¶ Nota tamen qd aromatica faciunt dolores
capitis nimio vsu: sed moderato vsu confortant: nec debet
fieri super repletionem: sed post euacuationes. et hoc reco-
lit de aromatibus Dyppo. 5^a particula affo. Mulieribus
confert ex aromatibus pfortatio re. ¶ Lapurpurgia fiat
que valent in tortura et opilatione narium et impedimento
olpbarus. Accipiat^r nigella et die ac nocte infundat^r in ace-
to. deinde siccetur et teratur subtiliter et pulvis naribus ap-
plicetur et trabatur quasi sugendo. Masticationes etiam
fiant de duab⁹ partibus mastice et vna pipere. et aliquan-
do apponatur staphisagria vel piretrus. aliquando radix
capparis. ¶ Item gargarismata fiant cum oxymelle et si-
napi et yreos aut cum cortice capparis aut squilla cum yfo-
po et piretro et cingi. et similibus. ¶ Item succus hedere ar-
boree calidus narib⁹ imissus caput oprime purgat. et suc-
cus hedere terrestris naribus iniectus putredinez tollit.
¶ Idem facit succus cepe et porri iniectus vel attractus
per nares caput purgat. ¶ Idem fumus radice celidonie
cocte i vino per os acceptus caput purgat et vulnera subi-
leuat. et decoctio illa gargarigata idem facit.

Cura emigraneæ. Emigranea curatur cu eis-
de: scz localia variant. post
purgationem lauatur caput cum lixiuio facto de cineri-
bus radicis caulium yrtice maioris et vitis et radice albe

libronie. et est in omni dolore capitis optimus. ¶ Item succus foliorum hedere cum oleo et aceto misceant et inungant et statim dolor sedabitur. ¶ Item in dinamida. ¶ Item patiens recipiat tres pillas in modum fabre factas ex aloë et succo caulium aut vir aut nūq̄ vexabit a dolore capitis. ¶ Item tere aloem cum succo oleo ros. et aceto distempera et unge frontem et mirabiliter valet. ¶ Item cum ottriplicib⁹ tritis et emplastratis aufertur dolor capitis. Et corona de verbena super caput posita valet. ¶ Item medulla panis mixta cum succo coriandri curat oēm dolorem capitis capite raso. eodē mō serpillū qd̄ est pīetru anglicanū valet. eodē mō celidonia. ¶ Item oleū aneti inunctū optimū est. si sit diues vna gutta balsami infundat ad solem in narib⁹ et curat intrinsecū. et hoc in cā frigida. In cā vō cala portulaca et plantago verbenā optime valēt. ¶ Item dialtea in antiquo dolore capitis inuncta optime valet et mitigat dolorem. Et q̄ morib⁹ iste. dolor capitis est cōis et cure difficilia. ppter latentia cāe. iō scribo hic diuersa. Et opz aliqui satisfacere populo et dicere ei diuersa. vni dicas q̄ vtatur salui quocūq̄ mō voluerit. alteri dicas q̄ vtatur berthonica. alij dicas q̄ vtatur lauandula. et quibuscūq̄ vtantur peonia. et alij q̄ silere montano. et alij q̄ vtatur cubebis vel mace vel nuce mus. vel cinamomo vel feruaganti. ¶ Item facellationes fiant de milio torrefacto vel assato in patella vel de fursure posito in sacco pini. dein de apponant de floribus camomille vel de maiorana vel de roze marino vel de ruta in causa frigida. vel de ros. in causa calida. ¶ Electuaria in cā frigida sunt diagan. ga pliris cum multo dianthos. Sed in cā cala sunt diapaner triasāali et cāphora. ros. nouella sine opio vel opia ta vt requiescat. vel rubea troscicata. vel in tepozibus emplastrare acetū qū itur dormitū. si sic pīet curari multi capitis dolores. ¶ Si vō dolor veniat a stomacho tūc facta digōne mātē cum sirupo de mētha vel de pīlopo fiat euatio cū pillulis de aloë sic factis. B. aloë loti. s. y. masticia. s. i. s. mirabol. kebuloz citrinoz indoz. añ. s. s. fiant pillule cū optimelle simplici et ventur in sero. Et si abhorreat de decoctio in qua dissoluat trisera saracenicā et diaturbith et catholicon cū catartico impiali et colatura detur. Et deinde fiat scarificatio inter spatulas in occipito. et ventose apponant. deinde stomachus inungat cum oleo de mastice myrrhino et nardino. et ante prandiu vtat coriandro ad ipediendū ascēsu vaporū ad caput. et post prandiu vtatur diagalanga diacitoniten. et ante prandiu vtatur pliris cū nuce mus. Et in prandio vtatur isto puluere. B. anisi peonie. añ. s. i. cinamomi nucis mus. s. y. succari. q̄r. s. optime cofozat stomachū. coriandri valent ad ipediendū ascēsu vaporū ad caput. et detur mica panis trincta in succo cocta noz calidoz. et puocat appetitū. ipedit ascēsu vaporū. sode. Si sode puenerit ex calore solis intentio est infrigidatio cū oleo ro. vel vīo. vel nenufar. cū succo sempine vel solatri et modico aceti albi. Et vtatur sirupo viol. vel nenufar. cum aq̄ frigida et succo solatri et aq̄ ro. Intrinseci pāni ponant in fronte et tepozibus applacent et sternant ante lectū folia salicis et vitis. et fiat cataphozara in domo ad infrigidandū aerē. et diēta sit tenuis et gruellū factū de auenis vel aliq̄ leue cū absti⁹ pot⁹ et c. ¶ Cura sode calide facte a vērō calido estiuāli est cum oleo camomellino anetino et oleo ro. ante tepefactis et in aurē dolentē missa vel in naribus. ¶ Deinde fiant facellationes de floribus camomille viol. ros. in aqua cala positis. Et si sit ex vērō frīdo tūc oleū nardinū mufcellinū anetini. añ. cū modico castorei ponat in aurē tepidū. obturef aurē. et euaporaria fiat cū aniso affo et milio et c. ¶ Curatio sode ex ebrietate est puocare vomitum. vñ yo

mitus nō valet in cura doloris capitis nisi cā fuerit in stomacho. et fricando pedes cum sale et aceto. puocat somnus. ¶ Deinde intret balneus. deinde inungat caput cū oleo rosato. et cibetur cum caulibus decoctis in pullis gallina. ceis coctis cum lactuca. et tunc postea modicum deambu let. vnde semen calidū ebrietatem curat et interficit vermes. et iō valet in dolore capitis facto per vermes. Et valent folia persicoz amigdal. amararū. et oleū de istis super vmbilicū de ordeo et succo crassule minoris et albo acetō. Et si sine fe. fuerit. panni linei intingantur in vīno calido et compresso ponantur super vmbilicū.

¶ Quartum principale scz diēta debet esse secca. sic q̄ vitet omnia vinctuosa pigua vaporosa et acuta allia porosa cepas vinū lac. Ventosa etiam vt sunt fabe pise. et omnes cibos difficilis digestionis. debet etiam vitare cenam nocturnam repletionem stomachi. et statim super repletionē dormire. vitet coitum exercitium super cibū panem acimum et actualiter calidum. cogitationem nimiam et fletū rigam et similia. ¶ Curam doloris ex percussione vel vulnere ponam in 3° libro domino concedente.

¶ De discrasia calida epatis. Capitulum XV.

Elefactio epatis dicitur discrasia distemperantia in caliditate scz lapsa a colore suo naturali ad ināles. ppter quē lapsum impeditur ab opationibus suis nālib⁹. que sunt digerere retinere attrahere et expellere. q̄ ex caliditate epatis rarefit epas et nō p̄tinet per tempus sufficiens. et iō remanet chylus indigestus nō puerlus in bonū chīmū. et tūc nō nutrit q̄ nocumētū in 2^a digōne nō corrigi in 3^a. et iō opatio nālis epatis impeditur. et ex isto patet nomen morbi et diffinitio sua et c.

Cause. Causa hui⁹ morbi est cib⁹ calidus nimis vsur. vt sunt allia porri et salsamentum calidum. et cibi assati calidi salsi frigidi et adusti. vīnum et species calide statim post vīnum. labor immoderatus et sitis magna et abstinentia nimia et calor estatis magnus. et riga et contentiones et pugne. et carentia florum bonie. et caro cito ebullitionem faciens. sicut caro anatis et anseris. et cibi qui de facili putrescunt. vt lac et sanguis animalium. pisces putridi et ceruilla noua et res mellite et consimiles. ¶ Discrasia frigida causatur ex oppositis eorum et fructibus frigidis et piscibus et lacticiis et ex repletionē nausearia et ex fluxu superfluo et coitu multo spiritus enacuāt et ex solutione nimia et a frigidityte temporis et complexionē patientis et etatis. ¶ Complexio secca epatis causatur ex abstinentia et cibis siccis colericis et melancolicis et ex coitu superfluo et labore immoderato et similib⁹. ¶ Humiditas epatis fit naturaliter ex cibis bonis bñ digestis. quia solus cibus humectat substantialiter. dicit Sal. quarta particula affoz. ibi. Ad elleboros. Non naturaliter fit ex potu aque frigide ex fructibus et ex ebrietate et ex retentione vrine et menstruum et sudoris et aliorum superfluum que sunt cōsuetā exire. et sunt cause idropisis et malitie digestionis stomachi. et ex lacte et piscibus aque quiescentis. et tempus humidum et caput reumaticum et complexio cordis flegmatica et epatis. ¶ Signa discrasie calide epatis sunt vrina colerica et egestio et color corporis vergit ad citrinitatem. et appetitus in potu est augmentatus et in cibo diminutus. et pulsus est velox. et accidit aliquando vomitus aliquorum ciborum vel colorum aliquando citrinus modo liuidus modo viridis. et leditur a calidie. et innatur a frigidityte. et patiens est iuuenis colericus et laborans et comedit cibaria calida et tempus est calū et similia. ¶ Si labatur ad frigiditytem tunc est color sedus in facie. et est paucitas sitis et pulsus tardus et vrina remissa.

Et si est frigiditas cum siccitate: tunc est vena tenuis. si cum humiditate: tunc est vena spissa. Et si vena attractiva epatis est fortis: tunc est venter stric⁹. et si est debilis: tunc est laxus. et quod frigiditas nocet: quod tempus est frigidum et etas et complexio frigida. Si labit ad siccitatem: tunc vena est tenuis et egestio sicca pulsus durus: sitis adest cum corporis ariditate: et vena multa: ut coiter: quod dicit Egidius in vlnis suis. Siccitas monstrat epas effusio longa liquoris. i. vline. Si mala complexio epatis sit humida: tunc vena est spissa egestio humida et pulsus mollis nulla sitis facies incommoda. proplegmatice tempus hyemale: et comedit pisces et fructus et multum potant et sunt eatus et similia.

Pronostica. Mala complexio epatis calida terminatur ad ictericiā croceā et idropisim calidā et in colericas febres putridas et in fluxus colericū. Sed mala complexio frigida inducit idropisim frigidā et paralem et epilepsia et litargia et fluxu ventris et pinguedinē malā. Si complexio mala sicca inducit ethicā et sine thesim: quod siccitati epatis non est contraria opatio. Et est sic intelligendū quod quā epas est naturaliter siccū non est contra operantia quod corpus sit siccū. tū humefieri potest substantialiter per cibum et actualiter per medicinā: si nunquā erit quod naturaliter sit declinans ad siccitatem maiorem quod si epas esset humidus et est tū dicitur quod tale corpus non potest fieri humidum et sanguineum sed semper erit naturaliter colericum. Sed mala proplegmatice humida inducit idropisim et cacochymia vel caceticū facit corpus: et cum spuro et ventris humiditate et cum pigritia et pinguedine superflua aquosa. et erit litargicus et apoplecticus si cerebrum sit lapsum multum ad humiditatem.

Cura huius morbi consistit in multis. primo in male diuine alteratione. secundo in materie peccatis elio: ne. tertio in epatis confortatione. quarto in diete ordinatione.

Circa primo est sciendū et primo de dyscrasia cala epatis. si sit sine materia tunc valet oxycacca sirupus violatus et nenusfarinus aqua endiuie et solatri et nenusfarina per interius et per exterius super epas. Item triasandalū cum aqua endiuie optime valent. Et si vis fortius facere detur cum pauca capphora. sicut guccarū ros. valz et diadragantū fridū et diarodon abbatis. Deinde inungat regio epatis cum oleo nenusfarino et puluere sandalorum superaspergat. Iste potenter calidā dyscrasia epatis alterat. colore icterus vline in vna appone vel duabus remittit fere usque ad nales colorem. Deinde cum vena propria in mane lauet ne oleus opilet. Et tunc panis linei intingant in succo solatri vel semperui ne cum pauco aceto et superponant et frequenter moueantur ne actualis frigiditas opilet. Sicut ynguētū sandalinū est bonus. vel de epatica rosia endiuia sandalis farina ordei potest fieri emplastrū: quod valz etiā in ictericia et in omnibus istis dyscrasijs. Deinde fiat emplastrum de ros. sandal. endiuia. an. 3. i. et ponant in sacculo et intingant sacculus in aqua nenusfar. et ros. et succo solatri tepido et super regiones epatis ponant et frequenter amoueant ne actualis frigiditas opilet. Similiter ynguētū sandalinū est bonū predictis aquis lotū. Et si sit cala dyscrasia cum materia sit decoctio talis. R. endiuie scariolae lactuce epatice accedule. an. 3. i. oīz sandaloz. iij. seminum frigidoz. floz nenusfar. an. 3. 5. rasure eboris berberis. an. 3. 4. spody. 3. 4. capphore. 3. i. vini malorum granatoz si vis aceti albi. an. 3. 4. 5. guccari lib. i. vel. 5. fiat potus. q. r. i. anglicana. Et si est calefactio cum opilatione addant istis radix apy succus feniculi capill. ve. recentium. Deinde purget cum cassia fist. prunis tamarindis vel cum trifera saracenica reubarbarata vel cum diareubarbaro vel cum electuario de succo rosaz. Dyscrasia frigida epatis sine materia sic curatur cum sirupo de absinthio et cum decoctione eupatorij absinthij. spice nardi ynuariz

passarum squinanti cinamomi et aque extinctiois ferri cum melle dulcoret. est enim optimū. tū abs. et squinanti quod sunt sic amara non debent dari nisi in parua quantitate. Deinde dentur ista electuaria diagalanga diambra diamargariton diantbos diacitoniten cum spice. Deinde fiat emplastrum super epas de melliloto absinth. ros. spice nardi mastice costo calamo aro. dissoluant in oleo de mastice decoquendo. mane et sero apponant super epas: sed pua cavet ad ignem. est enim optimū quod epas calefacit. et ideo valet in idropisim frigida sine pari. et in dolore epatis de ventositate. et posset anisus addi istis cum ruta et sulfur. et voco istud emplastrum de costo: quod de eo debz poni plus quod de alijs. Si epas sit cum frigiditate opilatus in oī dyscrasia epatis ponant aliqua sitia lapsi et aliqua contraria aromatica ne operatio sua sine prole ex pure contrarijs corrumptur. nec etiā ex oīo cōsilib⁹ malū augeat: quod membrū tēnere ē principale. Si autem dyscrasia frigida sit cum materia tū vtatur oximelle diuretico et tali sirupo. R. radicū aristol. feniculi petrosily brusci apy et gramis si vis: ego reputo gramē debilis virtutis. an. 3. i. mundent et terantur et temperent in aceto fortissimo per diem et noctē. Deinde. R. eupatorij ylopi calamiti scolopendrie. an. 3. 4. 5. affari cassilignee costi calamiti aro. an. 3. 4. 5. absinth. 3. 4. 5. endiuie scariolae anisi maratri. an. 3. i. cinamomi. 3. 4. 5. spice nardi. 3. i. squinanti. 3. 5. ros. 3. 5. sandaloz. ru. 3. 4. 5. acceti. 3. 4. 5. mellis ros. lib. i. guccari. lib. i. fiat digestiū optimū: quod valet in idropisim frigida et in opilatione epatis de ea frigida. Deinde purget cum agari. et aloē loto reubarbaro turbitur cingit. infusio in parte istius decoctiois. et detur in mane. Vel potest fieri pillule cum oximelle diuretico temperato cum spice et lacca inuncta. Vel cum diambribus fiat purgatio et cum catartico impiali. et hoc valet illis qui sunt congesti coiter: et habent cum hoc ventositates. Deinde epas inungat cum oleo nardino costino et oleo amigdalorum et cum oleo in quo coquat absinthij: quod absinthij endiuia agrestis eupatorij spice lacca valent in ea cala et in ea frigida. sicut scariola sandali rose capill. ve. cinamomus lignū al. gariofi. ista sunt que confortant epas. Et ita complexio principalis. dyscrasie alteratione: mane peccatis elio: et ipsius epatis confortatio.

Si autem in epate sit mala proplegmatice sicca sit est in ethicis et congestis a fluxu epatico et a coitu et sibilis: tūc humectetur cum cibis bonis et potibus sic cum colaticis et reb⁹ coctis in pane et elixis et vitellis ouoz. Deinde cum balneo in aqua dulci calido post prandium in qua coquant malua viola liliū bimalua et sitia. Deinde yngat cum dialtea et oleo amigdalorum. cū butyro receti et cum yngueto piscoz et sibilis. tamē solus cib⁹ subtiliter humectat. Deinde detur electuariū ad restaurandū et diadragantū frigidū diapendion sine speciebus calidis et penidie et carnes citoniorum.

Si vero lapsus epas sit ad malā complexionē humidā tunc detur desiccantia et reuuantia et deopilatoria: tū temperare. In iungat quod abstinentia a cibo et potu naturalis. Deinde dent assata salsa frixa et salsamēta de metha salua petrosilio serpilino cinamomo nucē mus. ligno al. Deinde yngat bono vino forti antiquo et bono clareto facto cum spice nucē mus. cinamomo galaga gari. et sibilis. Deinde yngat diacimino diacalamēto diatriton pipereon et sibilis. Deinde yngat tur epas de oleo pulegino et sibilis. Et balneet an prandium. sed modicū moret nisi sit valde calidum. et balneū aque calide vel sulfuree sit interius vel est in anglia apud beranicā multum valet eis et idropisim etiā de causa frigida.

4° principale. diete ordinatio ita patet in dyscrasia ad quatuor passiuas. Sed de actiuis sciendū quod si sit cala cala vbi vtet piscibus parulis squamiosis de ags mundis et coctis in aqua

acetor: debet vti carnisbus hedulinis agnitis & per dicit
bus & pullis & vitulo lactenti & aubus parvis capestris
& lacte & acetoso. Vinu viter nisi digestiua sit debilis aut
cōfuetudo in triu. & sic tunc vinu limparu & debile in se.
& condianf cibi sui cuz aceto & aqua ros. & agresta. Viter
oia interiora aialiu & oia dure digestiōis & multe pingue
dinis. & ideo oua dura & caro mōronina nō valēt & maxie
circa renes. tñ lactuca scariola epatica valēt in cibis suis
& lac vaccinu qd est ebutiratum: pira poma & mala grana
ta. Uraf pane cocto bene fermēto l3 panis azimus sti
picando aliqñ valeat nisi fuerit opilatio epatis. ¶ Sed
in cā frigida dent volatilia vsualia assa pterq illa q de
gunt in aquis cū salsamēto de petrosilio salua ligno al. ci
namomo nucē mus. & vino cū modico coriādri. vraf vuis
passis auellanis: q valēt oib⁹ epicis. sed in cā frigida de
bent assari. & amig. silticis pincis castaneis assatis cū ani
so: q castane facit ventositatē. valet panis calidus in
fusus in vino. viter lac & oia que sunt difficilis digōnis et
poma & res cradae & coitū multū & similia.

Opilatio epatis est stricō seu coartatio seu clau
sio venarū que sunt in epate seu poroz &
foraminū que sunt in substatia ei⁹ sive sit a mā oburāte
sive a frigidityte coartate vel a caliditate corugante vel
ab apate cōprimente. & sic ps diffinitio. Et of opilatio qñ
operis oilatio: q impedit opatio mēbru ppter ipedimen
tus transitus spūm: q nō possunt trāsire pp mām obtu
rantes viā illoz. vel dicit opilatio quasi pori obturatio &
in idē redit. ¶ Sitr opilatio splenis est eius durities vel
tumor: vel in flatio vel ipedimētū opationis eius que est
attraccio melie vī sanguinis & mudificatio. Et of splene
tica passio diuturna durities splenis: sicut dicit Gal. 6° par.
affo. cōmento. 4. 3. sed epaticus dicit Aui. fen. i. 4. 3. can.
tractatu 2. cā. pmo. est ille in dispōnib⁹ epatis cui⁹ est de
bilitas absq re manifesta ex apate aut solone cōrinnita
tio & siltibus. l3 debilitas illa semp sequat malitiā cōplo
nia epīs vel nocumētū in mēbro cōicāte sicut in felle vel
in splene vel in sōaco vī in vesica vel in renib⁹ vī mīce

Cause opilatiōis epatis est efficiēs vel mālīs vī loca
lis. Efficiēs est debilitas digōnis & separationis
& debilitas expulsiōis ppter malitiā cōplonia calide aut
frigide aut aliq cā in ipso sicut veruca & apata. vel veniē
tia ad ipm ab extra sicut sunt cibi grossi vt carnes bouie
interiora aialiu & bestiales pīces & oua dura & pira & for
ba nespile & anguille. & caro anatis & anseris & paonis. &
panis pastillarū & omnia que extrinsec⁹ cōstringūt. & vn
guenta frigida & emplastrū frigidū & siltia. labor fortis su
per cibū idē facit. & potatio vini multi supra cibū facit pe
netrare cibū ante digestionez ad epar & cōstipatio vētris
& retentio vrine & menstruoꝝ & siltia. ¶ Cā mālīs est bu
moz opilas aut ppter suā grossities aut viscositates aut
ppter multitudinē suā aut pp repletionē factā ex eo aut
est apā aut ventositas aut qūitas cōstrictina. s. frigiditas
vel siccitas. vī sanguis opilat rōne multitudinis. flegma
rōne frigiditatis & qūitatis grossicie & viscositatis. melia
rōne inflatiōis & extensiōis suē rōne cui⁹ eius penetratio
est difficilis: sicut dicit Daly 3° part. regni. cōmēto. l36. in
cōmēto illius. Que vero ex stercore. ¶ Cā instrumētalis
vel localis est cōstrictio venaz & pma creatiōe vel ab ali
quo stringēte. aut inuolutio. aut intricatio venaz epatis
aut illud qd exit ex eis sicut in ramis parte epatis: q mā
opilatiōis epatis puenit ad ipsos pus per illud qd colat
ab ipsa ad orificia venarū ramificatiuarū ex vena ascēde
te & iam diuisit feces: & illud qd grossius est illic. & pp hoc
plurimū opilationū nō fit nisi in latere cōcauo. dicit Aui.
3° can. fen. i. 4. tractatu 2. cā. de opilatiōe epatis. Aliqñ tñ

sunt opilatiōes in gibbo epatis ppter adustionē sanguis
& humoz & eoz lapideitātē. Aliqñ rōne apatis aut ppter
aquisitātē sanguinis repudiati a mēbris tertie digōnis &
ad epar regurgitātis vt in idropis. & gulosis cōtingit fre
quenter. Aliqñ ppter percussionem vel casum sup latere
dextro vel appodiationē ad illud sic in studentib⁹ cū
q cōtinue iacēt super vno latere & ad aliud appodiāt. Ali
quādo ppter defectū flebotomie & ex mutilatiōe mem
broꝝ magnoz & sanguis regurgitat ad epar & opilat.
Aliquādo ppter defectum fellis: & splen nō oino mundi
ficat epar ex superfluitatibus suis &c.

Signa

opilationis epatis pmo dicaz. 2° signa causa
rū. ¶ Signa q epar sit opilatu sunt quatuor.
Primū cū facies nō est in suo colore. imo distat multū. &
sunt oēs iō male colorati & cachochimi & in re sunt epici
bñres debilitates epatis cū aliqua malitia cōplonis igno
te nobis. Et est color faciei declinūs ad albedinē citrinaz
vel yiriditatē fuscā. Sed in debilitate ex caliditate est
corpus vergēs ad citrinitatē & rubedinē obscurā. & in de
bilitate ex frigiditate ē color sic flegmatio crudi. ¶ S3
stomac⁹ h3 colorē faciei declinātē ad albedinē obscu
ram vel fuscā vel ad liuiditatē vel ad plūbeitatē. Color
eniz epatici est qñ color bois sincopizant. & stomacici qñ
excanirizati vel a sincopi reurgentis. Sed spleneticus est
qñ bois moriētis vel a frigore deuicti. & ista sūt signa mi
bi secreta per experientia aliquidē inuenta. 2° signū est
qñ vrina est tenuis. 3° signū est grauitas in pre dextera &
in regiōe epatis. 4° signū est difficultas anbelit⁹ cū ascē
dunt mōres & gradus. ¶ Signa in qua parte est opilatio
sunt: qñ si in sima fuerit epia. tūc egō est bumida sicut pri
sana feculēta. aliqñ sanguinea qñ epar nō attrahit chilū.
& iō talis sanguinis fluxus nō oz stringit. ¶ Si aut fuerit
opilatio in gibbo tūc egestio est sicca. & si fuerit in vtroq
parte: tūc egestio est parti sicca & partiz bumida. ¶ Et si
gna būozis in ea sunt q si opilatio fuerit de sanguie color
est vergēs ad rubedinē faciei fuscā. & si ex colera vergit
ad citrinū. si ex flegmate vergit ad albus. si ex melia vgit
ad nigrū liuidus. & si fuerit ex vētositate nō mutat color
faciei nec egōnes mutant nec vrina. ¶ Si cā sit apā: tūc
est ibi dolor & ē febriis vīplm: sed in opilatiōe pura non.
Unde opilatio est duplex: pura & nō pura. pura ē sine apo
stematē. non pura est cū apate: aliquo morbo cōposito.
¶ Tñ hic notandū q in opilatiōe sime epatis est egestio
subtilis chilosa multa. subtilis qz aquisitas colerica non
inuenit viā ad epar. chilosa qz epatis opatio nō pualet in
ipso chilo: ita q cōuertat ipm ad sanguinē: multa qz ad B
qd oz exire: sicut fex addit illi. pporzio q deberet cōuerti
in meliaz: & illa oz cōuerti in flegma. sed in opilatiōe gib
bi epatis est grauitas magna & magn⁹ dolor: qñ pānicu
lus exēdit. aliter. n. nō faceret dolorē: qz epar est mēbru
insensibile. vt dicit Aui. c. de mēbris. Et cā est iā dicta: qz
illud qd intrauit epar retinet ibi ppter opationē gibbi: &
nō purgat per viā: nec vadit ad corpus: & raro purgat p
ventrē: & iō est ibi grauitas magna. ¶ Signa cāz extrin
secāz habent per idicia patiētis. & qz potant aquā fridā:
vel qz acceptit opilātia. Et signa cōcomitātia sūt sicut sic
citas corporis & aeris. ¶ Signa lesionis epis pp vicinīta
tez mēbroꝝ sunt lesio in mēbro pncipaliter patiēte: sicut
in kisti cū amaritudine ozio & puarione corporis in vrina.
Et si in splene appetitus cibi est augmēt⁹ ppter regur
gitationem melie ad os stomaci: & sic de alijs.

Pronostica

Pronosticatio est q bñs opilones
epatis est pauci sanguinis: & corru
pti colozis. Sitr opilatio fere est mater oium egritudinū
epatis. dicit Aui. in 3°: Opilatio sitr pducit idropis: futu
angl. k

De egri.

ram aut aſa aut colicam aut ſilicam aut fluxū et ſimilia.
 ¶ Itē putredo ſequit̃ multoties opilationes et priuationē
 expiraſionis dicit̃ Baly 3ª parti. tegni. cōmen. 200. ¶ Itē
 ſiccitas ſupflua eſt cā opilationis vere aut nō vere: que eſt
 ſtrictura meatus pp̃ cōſumptionē humiditatis currētis
 in meatu: dicit̃ Baly 3ª parti. tegni in cōmē. 154. ¶ Item
 Aui. 3ª cañ. ſen 2^a. c. de ſtupoze. dicit̃ q̃ opilatio cōtingit
 aliqñ ab būditate abſq̃ mā humozali ſicut ab humidita
 te balnei vel aeris: quādo. ſ. villi claudentes et aperientes
 meatus remolliunt̃: et tūc cadit vna pars ſuper aliā. eſtq̃
 ibi clauſio et opilatio nō pura vel nō vera. et hoc vult Aui.
 aliter enim verbū ſuum eſſet cōtra rōnem.

Cura opilationis epatis requirit tres res p̃ncipales. ſ.
 digeſtionē materie cū abſterſiuis et confortati
 uis ſi ſit opilatio humozalis. 2ª eius enacuationē cuſ ſo
 lutius. 3ª vrine puocationē ſm q̃ materia fuerit in gib
 bo vel in ſtima: ſicut canif de B 3ª particula tegni cañ. illo.
 Et quādo ſuperfluitas. cōmento. 144. 4ª res non p̃nci
 palis eſt cum appoſitis extra.

¶ Primam rem complent cibi et medicine de quib⁹ canif
 3ª parti. tegni in cōmento. 144. ſicut medicine que abſter
 gant et linunt ſicut idromel et aqua ficuum. ſed tñ dulcia
 opilant epar. vt dicit̃ 3ª regiminis acutoz. cōmēto. 14. per
 penetrationem a vena ampla ad venas ſtrictas. ecōuerſo
 eſt in pulmone. ¶ Medicine igit̃ ſubtilitate et aperitiue
 cōpetunt in opilatione epatis: ſed nullū forte medicamen
 tū dari in opilatione epatis niſi ſigna manifeſte digeſti
 onis appareant. Et debēt dari medicine ante cibū vel mul
 tum poſt. et debēt bene cōteri. ergo medicina aperitiua cō
 petet fere in oibus egritudinib⁹ epatis. ¶ Siſt medicina
 amara q̃ aperit. pontica quia cōfortat. odorifera q̃ viti
 ficat ſpūs. p̃hibens putredinē: q̃ expellit virtus et reſiſtit
 veneno. et h̃ oia reperit̃ in cinamomo ſquinato myrra
 caſſia lignea ſpica nardi. et de B tangit̃ Baly 3^a parti. tegni
 cōmento. 171. vbi dicit̃. q̃ vt miſceant̃ cum medicinis re
 ſolutiuis medicine p̃fortantes. et medicine mellozes epar
 confortates ſunt ſtipice et in quibus eſt aromaticitas: ſi
 cut ſunt roſe lignū al. ſandali ſpica. bec Baly. ¶ Itē me^a
 abſtergens et mūdificans cōfert ſicut mel ſiſt maturan
 s cū lenificatione et ſiccitate vt crocus. et ſi cuſ h̃ eſt ſuauiſ
 ſaporis et amica epatis magis p̃fert. ¶ Medicine aperie
 tes ſunt endinia hortulana et ſilueſtris que creſcit in locis
 nō altis ſicut altaracon. i. roſtrū porcinus vel cicorea. et
 cōferunt omni epati calido a p̃prietate et cōfortant: q̃ fri
 gide et aperitiue et pontice et cōfortates et epati frigido a p̃
 p̃rietate: et q̃ aperit et cōfortat: ſed in epate frigido ṽ dari
 cum melle. ¶ Mālia aut̃ in opilatione epatis ſunt medi
 cine frigide diuretiche calide et equalitati p̃pinq̃. ¶ Me
 dicine aperitiue frigide ſunt endinia vtraq̃ altaracon
 aq̃ plantaginis ex ſol. ſuis et radicibus. Reubarbaz et ab
 ſinthium cōfert in cauſa calida et frigida. Cuſcute eſt val
 de aperitiuū. eupatozius antera. i. ſemen roſe amigō. ama
 re ſeniculū humidū ſirupus acetofus cum ſeminibus fri
 gidis cum ſuccaro facta ſunt p̃xima eis. Et ſi viſ caleſa
 cere aliquantulū fac iſp̃m cum melle. ¶ Medicine p̃xi
 me equalitati ſunt lupin⁹ qui eſt me^a melior: tpata. came
 pitheos eſt ei quaſi p̃xima: ſed eſt parui caloris: ſum⁹ ter
 re radiz apy oximel ſparagi lacca. ¶ Medicine calide ſūt
 aſſaz caſſia lignea petroſiliū aniſus ariſtologia reubarba
 ruſ ireos ſiſtici epibim⁹ ſquilla cētaurea minor poliū gē
 tiana ſirup⁹ acetofus ſquillit⁹ fact⁹ cuſ melle agaf. Iſ in
 parua q̃titate laxet dat⁹ aperit et aperit cūando māz opi
 lantē et cū cōplone et p̃prietate p̃parado vias: q̃ dicit̃ Aui.
 in 2ª cañ. q̃ ipſe ducit̃ medicinas alias ad extrema corporis.
 De iſtis p̃nt fieri ſirupi et electuaria ynuenta cūpla

et lotiōes et ſiſſia ſm ordinē medici. ¶ Iſta ponit Aui. c. de
 cura opilationis epatis p̃ maiori pte in p̃riculari. et ſic ope
 randū ē in cā frigida. B. radicū ſeniculū petro. rubee ma
 iozis ireos areos ariſto. Deide. B. camepitheos eupatozi.
 añ. 20. i. cinamomi ſquinatū aſſari. añ. 3. y. calami aroma
 tici ſpice nardi caſſie lignee. añ. 3. i. ſandaloz ru. aniſi car
 ni maratri amei amomi. añ. 3. 5. cuſcute. 3. y. ſumitatu ſe
 niculū. et extrahat̃ ſuccus. et abſ. añ. 3. 5. mellis lib. i. 5. acetū.
 quar. 5. ſiat ſirupus optim⁹ in opilatione epis. Et ſi viſ ope
 rari p̃ ſplene adde ſcolopendrie cortices ſalicias et fraginū
 geneltre capparis et tamaraiſci ſucci cauſiū capriſoliū et ſq̃
 le. ¶ Itē. B. abſ. partē. i. ſpice partes. y. conſice cū melle:
 q̃ iuuat valde in opilatione epatis. dicit̃ Serapio. ¶ S
 in cā calida p̃riculari ſic eſt operandū. B. radicū apy bu
 ſci graminiſ añ partē. i. endinie cicoreze epatiche lactuce ca
 pil. ve. añ. 20. i. ſandaloz omniū quatuor ſeminū frigido
 rum maioz et minoz. ana. 3. 5. ſpodij. 3. i. raſure ebosis. 3. i.
 zuccari lib. 5. acetū albi. quar. 5. ſiat pot⁹. ¶ Et ſi p̃ ſplene
 adde ſcolopendrie camepitheos corticū ſalicias ſemis pou
 tulace in maiori q̃titate q̃ p̃us. et decoquat̃ in aqua ſe
 niculū. et lupinus valet et liliū radiz nenufaris. iſta valent
 ſpleni caleſcō. Vel p̃ſit dari ſirupi cōdes in cā frigida ſicut
 oximel diureticū ſquillitū. et in cā calida cū oxizaccara
 aſpoſita et ſirupo acetofū mellino. ¶ Cōfortatiua epar ſim
 plicia ſunt iam dicta et aſpoſita: vt triaſandali in cā calida
 et cū ſpica deopilar diarodon. In cā calida medioſe h̃nt
 cū oxizaccara cōpoſita et ſirupo acetofū mellino. ¶ Con
 foratitia epar ſimplicia ſunt iā dicta et cōpoſita. vt diani
 ſum et diacinamomus vel diaſpermaton. In cā frida et in
 ſplene opilato diacapparis. in cā frigida diacalamētiū. ſed
 in cā calida ſplenis triaſandali acutiū cū ſemine poru
 lace. ¶ Nō videndū eſt de cibis valētib⁹ epati et de cibis
 medicinalibus. Sit igit̃ panis illoz qui parit̃ opilati
 onem fermētatis et cū fale cōſectus q̃tuz ops et modicum
 plus. vinum ſit clarū ſubtile odoriferū: ſed ſumaf in par
 ua q̃titate. q̃ ſi in magna q̃titate ſumere⁹ faceret cibū
 indigeſtū penetrare ad epar etiā ſi ſumere⁹ cito ſuper ci
 bum. Et iſta de cauſa morus ſuper cibū p̃hibetur eis. p̃
 pter talem penetrationē. Cauere etiā debent ab acceptio
 ne cibi ſuper cibū indigeſtum. et errare in ordine cibādū. ſ.
 p̃mo ſumere groſſa: deinde ſubtilia eſt error in opilatione.
 ſimiliter potare aquā frigidā in ieiuio et poſt coitū et exer
 citium nocent eis. Utent ergo carnes groſſas et panē azi
 mum vinū groſſū et nouū riſi et miliū pedes et capita ani
 molium frixa et ſicca et aſſata et omnia viſcoſa et frumentū
 et ſimilia. Cauent balneū poſt cibum et potum plurimū et
 p̃p̃ie potum vini: tamen vbi nō eſt multa caliditas: vinū
 antiquū ſubtile clarū bonum odoriferū purū poſt cibum
 ſumptum conſert per aliquos dies: ſed nō in magno vſu.
 ¶ Itē ſiſtici valēt eis q̃ ſunt aromatici ſtipici cōfortan
 tes et mūdificantes vias cibi: ſed ſunt vebemētis calidita
 tis. Et iā ſiſticata valz facta cū ſuccaro in cā frigida. et vne
 paſſe valēt: q̃ ſunt abſterſiue et maturatiue ſuaues. Siſt
 amigō. amare valent. et dulces epati valēt: ſed in apatōe
 eius nō: nec in opilatione ei⁹. ¶ Itē auellane valent oibus
 epatibus: q̃ nō ſunt vebemētis calitatis et ſunt aperitiue. et
 chinus eaz ē bon⁹: dicit̃ Aui. in 3ª cañ. ſen. 14. et iō ṽr in ṽ.
 Dic auellanas epati ſemper fore ſanas.
 Sanāt reumaticos frigidos et idropicos. ſ. quādo aſſant̃
 pro reumate frigido: et odorant̃ et dan⁹ niſi eſſet tuſſis ni
 mia: tunc nō debet̃ dari niſi eſſent earū nuclei q̃ ſi pleni
 non corrugati et pellicula exteriori amota. Et pro idropiſi
 ante cibū debent dari. et maxime ille que vocantur p̃bili
 beis. ¶ Et eſt hic notandū de nucib⁹ q̃ iſte parue de co
 rulo non vocantur nucē p̃p̃ie a medicis: ſed auellane: et

nuges vocant. s. gallice nugages. et de illis dicitur. Nux medicina pina: cibatur altera: 3° mors est. mors stomachi. s. virtutis digestive stomachi. et dicuntur nuges medie que vocantur gallice noya de nobis: anglice valciores. et dicitur de illis.

Nux homini salus est si sumitur ut medicina.

Si velut esca datur non est salus: imo ruina. s. si homo comedit de eis scilicet de cibo. omnes tamen valent contra venenum ut videbitur infra.

C 2° principale est enim materie peccatis et fit in opilatione antiqua cum fletibotomia basilice dextre de sanguine. si tunc de alio humore est de sanguine: pargit tunc cum hyera pigra ha. polipodio agarico turbitib reubarbaro: et dicitur fieri enim cum materia requirit. Vel potest purgari in causa frigida cum benedicta et theodoricon et empericon. In causa calida cum trifera sara: cenica reubarbaro vel cassia. vel tamarindis agarico cum sirupo acetoso administratis vel cum succo absinthii vel cum decoctione vnaque passim. munda. **C** 3° in causa frigida cum agarico polipodio aniso turbitib zinzi. cum oximelle diuretico vel squillitico vel cum decoctione agrimonie vel artemisie et rubee maioris. potest distemperari biera pigra hal. et colari et dari cum diaturbib confortato cum cartamo vel agarico vel reubarbaro vel cum cartamo iperiali. et quando causa ignoratur cum catholicon acuto cum reubarbaro.

C 3° principale. s. urine puocatio fit cum eisde cum quibus fit digestio et deopilatio. tunc in causa calida valz ad hoc semel en: diuie scariote liquif. et nucleis cerasorum milium solis. In causa frigida semel laxifragie ameos anisus spica nardi: quod aliqui ipsa facit migrare sanguine. Dicitur Herar. quod pulvis leporis coibusti et sterus leporis et virri albi coibusti et scorpioidis et radicia filicia et rubee maioris et nasturcium et silius: sicut videbitur infra de cura lapidis et vesice. Et si sanguis exiit in epate vadit ad vias yrie et ledat sicut aliqui cotingit quod in causa diuie ibi coheret: tunc in causa calida vnaque aqua ordeii in causa frigida vtratur aqua mellis vel isopi vel rosas siccarum.

C 4° principale non tunc principaliter. et primo intelligendum est cum emplastris et fricationibus. Emplastrum fiat de spodio et farina lupiorum feminibus diureticis fenugreco armoniaco absinthio camedreos mastice croco et oleo de spica et cera optime deopilat. sed dicitur calefieri aliquando ante applicationem: quoniam in causa frigida plus valz et in duritie epatis. **C** 5° in causa calida plus valz emplastrum in parte de citonyis farina ordeii sandalis virga pastozis endivia cum aqua ro. Et si vis confortare adde parum spice nardi et abf. et ciperi. In fine fiat emplastrum de lilio stozace calamita camomilla cum oleo masticino.

C 6° ex aloe mastice camomilla melliloto croco rubea assaro cera armoniaco cum oleo de lilio fit optimus resolutivum mae remanentis sue in epate calido epis sue de materia benozali opilate. Unguenta sunt sicut oleum nardinum sandalinum primum in causa frigida. sed in causa calida non dicitur diu stare: quod opilarer exterius. s. cum aqua abf. ordeii et capilli. vel dicitur lauare et fricare. Deinde tergi et desiccari cum panno aspero: quod illa deopilat. et per hoc pars lotio multa illorum valz in opilatione splenis: nisi quod pars splene debent esse fortiores. et recurre prius in primo libro ad capitulum ubi ponuntur medicine pro splene. **C** 7° modo quia aliquando epas opilatur et materia opilans facit dolorem maximum si sit vetosus: ideo si causa vergat ad caliditatem: tunc facietur locus dolorosus cum sandalis camomilla melliloto fursure et milio. Et si causa vergat ad frigiditatem ponatur in sacculo antbos siccados anisum ciminum rose et camomilla.

C De egitudine splenis. Caplm. XVI.

Lurime egitudine splenis sunt aurum nales. dicitur Avic. 3° can. fen. i. 4. tractatu 2° cap. primo. Si apostemetur splen: tunc est opa in parte inferiori splenis vel in vna cer

ta parte. sed quando est durities sine apostemate: tunc per totum est durities. **C** Disinteria superueniens splenetico bona moderata. et splen qui incurrit frequenter corizā non sunt splenetici. quod passio splenetica est de materia grossa. et corizā de subtili. Et passio splenetica in principio de facili curatur. sed quando antiquat: vix aut nunquam curatur. Et ideo errant illi qui dicunt quod post 3. annos melius curatur: sicut dicit Hilbertus et Rogeri. quod quanto magis antiquat tanto magis induratur. gmin tunc resoluunt. ergo tardius curatur. **C** Dic notandum est per verbo hal. 5° de iuuamētis mebroz 4° ca. ubi dicitur quod splen nutritur ex sanguine subtili: et epas de grosso. quod sic est intelligendum: quod splen nutritur de subtili sanguine. s. de nigro. epas vero de grosso sanguine: sed de rubeo ut dicitur. Vel splen nutritur de sanguine subtili: quod melico quod est subtilis in actione ratione acetositate. **C** 7° nota per illius versibus.

Loz sapit: pulmo loquitur: fel cōcitat iram:

Splen ridere facit: cogit amare iecur.

Loz sapit: quod ab ipso fimo Joānitius pcedit ira indignatio victoria dominatio. Pulmo loquitur attrahendo aerem qui est materia vocis. Fel concitat iram. per abundantiam colere in eo: quod colera est furiosa. Splen ridere facit per actionem purgandum sanguinem ab humore melico quod trahit quod non opilat. Cogit amare iecur. i. epas in boie. vel stomachus in auium similis in homine. ut patet per istum versum.

Non valet in iecore quicquid dulcescit in ore.

Unde stomachus facit amare cibum: sed epas contra per calorem qui pervenit ab epate a quo calor est appetitus: ut videtur debet. c. sequenti. c. de sterilitate. **C** 8° durities splenis inducit maciem in toto corpore. quod ista durities ex melia multiplicata impedit debitam generationem humorum corripit: do digestivā. et per prius non bene nutritur: quod melia acetosa facit sanguinem abominabilem quando abundat nimis: et nihil nutrit nisi dulce. ut dicitur in 2° can. Avic.

Cura. Circa curam apatis splenis vel durities splenis que vocatur gallice cortex: anglice elfat. Sciendum

quod opus digerere materiam in causa calida cum scolopendria fol. salicis et feminibus portulacae et tamarisco. **C** 3° in causa frigida cum feminibus cuscute et calameto et cortice capparis fraxini et genere radicia lili et lapatu acuti in aceto infuso: et cum oxizac cara composita. Deinde fiat stomia in causa calida de parte eadem vel saluatella. sed in causa frigida de saphena eiusdem partitis. Deinde accipiat filtrum in infuso in aceto calefacto et prius in quo decocta est ruta: et ponat super splenem et iteret frequenter. Deinde. B. 7. vespertiliodes pigues et decola et decoque in aceto et coctos manibus bene dissolue cola et da in potum. est. n. cura experta. Deinde fiat vaporatio super splenem cum fursure cocto in aceto cum aneto et fursure calido et superponat: quod dissolvit mirabiliter quod est in splene. Deinde de succo caprifoli coctus et colat: cum aceto modico vel cum radice vel cortice capparis: quod confortat et deopilat ille cortex. et sepe educit yrinam et egestionem sanguineam et sanatur: et prius cum bibis cum sirupo acetoso. Deinde ingrediat balneum ieiunium cum toleraverit eum: et resupines in eo. Deinde accipiat semen portulacae tepere cum aceto et super splenem ponat. Est. n. prietas sua resolovere apatē et durities splenis. Idem facit pulvis arnoglossae sicce cum aceto. Deinde bibat yrinam cum quo decocta sunt folia tamarisci et yrigultra eius. et faciat spleneticus vas ex ligno ei in quo ponant cibaria sua. Si in fragino fiant cippi et disci in quibus capiat cibum suum et potum et cibaria preparent cum aqua extinctionis ferri. Ista sunt simplicia quod conferunt durities et opilationi epatis et splenis: assarum scolopendria agnusca: stus acorus squilla cum aceto intus et extra. lac camellarum et yrina cap. omne aliud lac nocet eis. tamariscus centaurea camedreos camepitheos nasturcium nigella epibimū

angl. k z

De egri.

seculi apium stricados rasanus et semel eius corallus et semen acetose pulmo aut epar vulpis. Deinde fiat emplastrum tale super splenē de armoniaco et stercore ouium et aceto. et ex armoniaco dissoluto in aceto fit optimū emplastrum. Acetū enī rōne acetositatis pferit in omni passione splenis. Et si stercurus vaccini exiccatū coctum cū aceto est bonū. et si sulphur superponat vel superaspergatur est melius. Et si emplm in cā calida cū flore salicis est mirabile. sed de blera et radice altee cū aceto fit emplastrum tēperatus. Et si nigrū de vase eris suppositū optimū est. Et si farina ordei cū aceto et sirupo acetoso est vltimi inuamenti. Et si sinapis cōtera cū aceto et superponatur. Et vltimo pōt fieri talis potus. R. oppoponaci. 3. i. pone in duobus sextariis multi vel vini per duos menses et ibi bulliat. ad potandū da illud multum vel vinum clarificatum. et est optimū. Ita extrahi ab Auicenna. 2. et 3. cano. fen 15. et posui multa. et si forte deficiat alicubi vinum capiat aliud. et medicus posset elicere et variare multa: quia cura est difficilis.

De sterilitate.

Capitulum.

XVII.

Sterilitas est defectus generandi in viro et muliere. vt in viro vicia tur defectus agendi et ferus pducendi. et in femina defectus cōcipiendi. Et dicit sterilitas q̄si sternēs plē. vel dī sterilitas q̄si stans: q̄ stat. i. deficit vel gēcit. vel dī q̄si ferū ledens. i. spediens. cuius diffinitio est. Sterilitas est quedā dispō mala in viro vel muliere: rōne cui⁹ vir nō gnāt vel mulier nō cōcipit.

Cause

Causa huius passionis est multiplex. Et q̄ multa sunt p̄tentia istius passionis: que sunt cōcāntia et quasi cōtinua. sicut app̄ximantia q̄ est defect⁹ coitus. aut satiriasis que est imoderata et continua virge erectio cum appetitu ad coitū. et priapismus qui est imoderata virge erectio sine appetitu coit⁹. et gonorrhoea que est inuolūtaria et insensibilis q̄si emissio spermatis et sine erectioe virge. et pollutio que est dormiēdo cōter emissio spermatis: et si frequens sit ipedit gnationē. Et dicit tñ no tandū q̄ vniq̄q̄ dicat perfectū cū pōt sibi sile gnare 2. de aia. et cū omne totū et perfectū super tria ponant. vt dī pmo celi. 3. scindū q̄ tria sunt necessaria ad coitū. caliditas. v̄tositas et humiditas. Et dicit Aui. fen. 20. tractatu pmo. c. pmo. et 2. tertio can. Scias q̄ virge aduenit vir tus erectiois et v̄tositas a corde. et aduenit ei sensus a cerebro et nuca. et aduenit ei sanguis eq̄lis et desiderii ex epa. ce. et desiderii nāle. q̄q̄q̄ sit cā renum. tñ cor est p̄mus p̄ncipale omniū illoz. et sunt de istis trib⁹ duo versus. In coitu tria sunt: calor excoquit: hūor abundat. Spiritus impellit: sic coitus hec tria querit. Sunt etiā in viro tria mēbra gnationi deputata virga et duo testiculi. in femina mat̄x tota et duo testiculi in cornibus matricis. Et tria igit mēbra que sunt p̄ncipalia ad esse requiruntur sana ad hoc q̄ fiat gnatio. cor: epar: cerebro. Et ideo ponit Dely 2. parti. tegni ibi. Ab illis vero exorta q̄ vnus spiritus geniture conflāt ex trib⁹ et ex it ex spermate: sed debet esse plificum. et hoc vñ est cōpositum ex spiritu aiali nāli et vitali. Silt tota illa fermentatio est a cerebro. et ideo si vene iuueniles que sūt retro aures forēt incisē homo fieret sterilis. dicit Aui. 3. can. fen 2. c. 3. Si ergo oia p̄dicta bene se habeāt fiet generatio: si vir et mulier fuerint etatis cōueniētis et cōcurrāt ad coitum cūz dispōne laudabili et appetitu ordinato postq̄ cōpleta est p̄ima et scda digestio et 3. sit mediata. vt dicit 3. can. fen. 20. c. de bozis coitus. Et si aliq̄d predictoz deficiat vel male se habeat: erit generatio p̄dicta impedita vel fin totū vel fin partes: vt videbif psequēdo de istis

fin ordinem. et pmo ex parte viri.

Primo ergo ponā causas sterilitatis ex parte viri. q̄ est aut ppter causas intrinsecas aut extrinsecas. Propter extrinsecas vt quia accipit sterilizātia sicut sunt lactuca apium iusquamum vermis lucens de nocte si frequenter a viro comedatur: dicit Hilbertus in 7. vnde dicitur in quibusdam versibus.

Lucens de nocte vermis nō comedatur a te:

Sentinaz curat vermis: tamen est sterilizans: q̄ erectio nem virge ipedit q̄si in perpetuū. Silt cāphora frequenter data multū ipedit erectionē. et ideo dī in versu cōi.

Lamphora per naves castrat odore mares.

Silt acus cū qua suebat hō mortuus fixa in lecto vel in pānis hois vel mulieris cū q̄ fieri coit⁹: impedit erectionē virge: et per p̄ns gnationē. vt dicit Lōstātinus 8. p̄actice sue tractatu de maleficiis. et Urso in affo. sua commento. 3. 4. dat cām istius. et Lōstān. ibi recitat multa maleficia. Et Lōstingit etiā non sōlū a medicinis frigidis sed a calidis sicut est rura agnuscaltus ciminū. ista. n. p̄sumē v̄tositatē minuit venerē: vt dī in quodā ver.

Rutā viris venereis minuit mulieribus augeat.

Unde nimis frida ipedit gnationē v̄tositatis: et nimis calida cōsumit. vt dicit 6. de morbo. Et Aui. 3. can. fen 23. c. de diminutione coitus. et pmo can. fen 3. doct. 2. c. 16. dicit de diacalamēto diatribon pipereon et diacimino q̄ percrescāt oñiuz caliditatis. i. nimis calefaciūt. Et si potus multus aq̄ frigide et ieiunare in pane et aq̄ ipedit generationē: q̄ sperma minuit per abstinētiā: et per aquas frigidā cōgelat. Silt gulositas ipedit generationē: vt dicit Aui. ybi p̄ns. ybi dicit q̄ ebrius et gulosus nō generat.

Et ex parte viri est alia cā: q̄ forte vñ nimio coitu. vel cūz muliere que forte nō puenit ad annos. aut q̄ ipsa est vetula cū qua coit. aut q̄ cognoscat eaz inepro modo. aut q̄ est mēstruosa. aut scabiosa vel tineosa. aut fetida. aut horribilis aspectus: rōne quoz vir nō delectat in coitu. Et cōtingit aliq̄ ipedimentū: q̄ vñ est flebotomia: aut medicia laxativa: aut cucurritur: aut laborauit: aut nimis superflue coitit. Silt accitū anie sicut sunt timor furor et filia. et oia que calores nāles aut diminuit aut cōsumunt ventū aut būiditates sterilizant calozē diminūdo et destrūdo: sicut acetū et acetosa et abstinētia et vigillie supflue. Et si veniat a cā intrinseca: tūc est ppter morbz cōsilez aut officialē aut cōm. Propter cōsimilē morbz: q̄ peccāt res nāles. i. q̄ etas est nimis humida sicut sunt pueri et puellē. nimis frigida et sicca sicut in etate decrepitā. et ista mala cōplexio aut est in toto corpore aut in mēbris generatiuis. Si in toto corpore: hoc est pp passionē mēbroz p̄ncipaliū cū veniat sperma in hora coitus a mēbris p̄ncipalib⁹. et ab alijs per quādā refudationē: vt inuit

Dely 2. parti. tegni. et ita fit sterilitas pp passioēs cerebri sicut litargia et mania. que lz exterius appareāt morbz cōsiles: sunt tñ interi⁹ cōpositi ex oib⁹ generib⁹ morboz: et maxime litargia: q̄ est apā in pre posteriori cerebri. et si cīdant vene post aures: per quas venit fermentū spermatis. et ideo ebrii et reumatici nō bñ generāt pp nocumētū cerebri: sicut innuif 6. p̄i. affo. cōmē. 2. Et accidit etiā sterilitas pp passioēs cordis sicut est tremor tristitiaq̄. et ppter passioēs epas sicut est idrop. et filia. Lōstingit etiā pp passioēs stomaci: sicut est friditas et idigestio: pp regiminis iordinationē vel aliq̄ alio mō factā. Lōstingit etiā pp passioēs renū aquositate a sanguine nō bñ mūdificantiū. Silt pp passioēs intestinoz sicut pp colicā et iliacā et diuenteriaz et fluxū v̄tris quēcūq̄ supfluit. et emorrodag. q̄ refluxit. et pp vomitū superflūū. et pp paralesem v̄lez cōsilia. et ita est de morbz officialib⁹ vel cōpositis: sicut

est opilatio epatis et apostematio. quia si via inter os ossa
et epar sit clausa non nutriendi: posito q nutrimentus esset
coniunctus. Similiter si via esset clausa inter epar et testi-
culos non foret generatio nec veri spermatis nec feti. Si
militer ppter opilationes splenis non trabentis melaco-
liam a sanguine q sanguine facit acetosus et malus. ¶ Itē
ppter passionē pulmonis. cuiusmodi est asma disnia orto
mia tussis et pisis. que pisis est morbus cōis: qz somnum
impedit ppter tussim: et euentationē cordis etiā impedit
ppter ulcerationē morbi etiā cōis stomachi et epatis: sicut
est perforatio in eis vel in intestinis vel in cerebro: vel mu-
tilatio mēbz magni notabilis a quo fluxit sanguis nimis:
rōne cuius corpus in frigidat et desiccatur sterilizant: et qz
dolor capitis magnus et cōtinuus vt cōiter impedit gene-
rationem. ¶ Si impedimētum sit ppter nocumētū in
mēbz generatiuis: hoc est ppter testiculos aut virgam
aut didimos. ¶ Si ppter virgas hoc est aut qz est nimis
longa. aut nimis breuis. aut nimis gracilis. aut qz est mol-
liscata. aut paraleticata. aut spasmata. aut contracta vel
excoziata vel canerosa. aut qz foramen habet tortuosus. et
ipsa erecta torquet versus vnam partē et nō versus aliā.
¶ De longitudine sciendū qz longitudo virge tēperata
est inter sex vel octo vel nouē digitos vel pollices: vt pos-
sit attingere ad locū generationis destinātū in piectiōe
spermatis. vt innuit Auic. 3. cap. fen. zi. c. de matrice et ei
quātitate per vsum coitus cuius magno vel paruo. Et si sit
citra sex digitos nō bene generat. vel si sit multum vltra
ipz spermā in via longa in frigidat. vt dicitur fen. zo. tra-
ctatu pmo. c. pmo de spermate generante et non genera-
te. vbi dicit etia qz spermā ebri et decrepiti et infantis et
multi coitus et patientis nauicariūm fatietates nō gene-
rat. et qui est debilis in creatione: raro generat sanum. vt
innuit fen. zi. cap. de sterilitate. ¶ De gracilitate virge
sciendū qz si ipsa sit nimis gracilis: nō est ppositio inter vi-
rum et mulierem. qz matris et eius os sunt multū exten-
siles et larges: nisi in puella que de nouo et pmo cognoscit.
Et ideo illi qui a coitu abstinent diu habent virgas gra-
lem plus qz illi qui vtuntur moderate: vt dicit Hippo. et
Auic. fen. zo. c. 2. qz operatio ingrossat et dimissio liquefa-
cit. ¶ Item dicit 6. interiozum in fine. et ponit exemplū
de māmilibz de breuitate et curitate virge. ¶ Sciendū
qz si est citra. vi. pollices sicut citra quatuor vel quinq: tūc
non generat nisi sit in muliere que habet matricē emi-
nentem extra: cuius os interius de facili attingit a digito
obstericis imposito: nisi etia vbi matris sit calida et tra-
bit spermā ad se: sicut dicit Auerr. 2. colliget. de muliere
concupiente se inuita que balneauit se in balneo vbi mali
homines pus se balneauerāt et spermā emisserant et attra-
xit matris a tota specie post qm mlier ibi fuit stimulata ad
coitum et ex caliditate balnei. Et ideo nō est necessarium
qz concurrant spermā viri et mulieris adinuicē. sed con-
ceptio sit facilis et idonea si concurrant qz spermā mulie-
ris nō est verum spermā: sed quoddā menstruum aquo-
sum dealbatum. tamen in coitu spermā viri pparans bu-
mesfaciendo os interius matricis vt de facili aperiat et
spermā viri viscosum et globosum et grandinosum de faci-
li quasi lubrificando intrat. Est ergo necessarius quasi sine
quo non vt declarat Egidiū sine quo in lib. de formatio-
ne fetus in ytero. ¶ Dic tamen notandū qz viri aliquan-
do nimis cito emittunt spermā: et tunc vir debet vti menta: qz fortiter reti-
net spermā: et menta sicca optima est in gomozea. i. in im-
moderata effusione spermatis inuoluntarie. Et ynguen-
tum super renes cum populeon et oleo ro. et masticino cuius
modico camphore temperate calido et in iuene. et debet

tangere mulierem cum manu contra muliebria et māmili-
las et osculari eam. deinde cognoscere eam. et de hoc valz
in cura. vel forte illud in viro est in paralesi didimoz vel
virgez: qz virga non est nisi quasi neruus concauus: vt di-
cit Gal. 6. interiozum in fine. ¶ Si sit ppter testiculos:
tunc est ppter eorum caliditates adurentem. vel frigidit-
atem mortificantem: vel siccitates consumentes: vel hu-
miditatem extinguentem. et ppter eorum contractiones
versus orificiū interius vel inferius. que cōtractio in se.
acuta est signum malus et significat debilitatem cerebri.
vt dicit 2. pno. ¶ Aliquādo est ruptura intestinoz: si
cut in bernia cum cadūt in offeuz. i. in burfas testiculoz.
vel replent aquositate vel ventositate: vel apostemant.
et ista oia impediūt generationē in viris. ¶ Itē si vesica
incisa fuerit ppter lapidē: didimi vplurimū ledunt et si-
unt steriles vt cōiter ppter illum morbi.

Cause. Modo videndū est de causis sterilitatis ex
parte mulieris. et sunt extrinsece sicut a parte
virozum: sicut acceptio frigiditatis vt aque frigide et lactu-
ce et similia. et post coitum saltatio retro. vel motus ni-
mius statim post: vel quia receperit sterilizantia: vt qz co-
medat apem vna que facit mulieres steriles. et si frequē-
ter comedat os de corde cerui nō concipiet: vel si poriet
secum lapidem agaris. vel si scolopendria suspendat sup
lectum. vel si transeat super sanguinem menstrui alteri
mulieris. vel si inunxerit ex eo. Similiter cor mule pota-
tum vel portatus: si applicet ad inguina cornua limacie:
vel succum mente iniectum in matricē. ista post coitum
facient qz illa mulier non concipiet. ¶ Et ista sunt sterili-
santia exterius vt cibi acetosi et salsi impediunt debitam
conceptionē. quia sal comestus a muliere impregnata fa-
cit puerum sine ynguibz: vt Auic. 9. de animalibus: et
accidentia anime: vt ira tristitia timor et similia. et qz mu-
lier non delectatur in coitu et est meretrix: qz semina con-
traria viri aliquādo intrāt et quasi simul. ¶ Cause intrin-
sece aut sunt ppter totum corpus aut ppter mēbra gene-
rationis. ¶ Si ppter totū corpus: hoc est ppter passio-
nes notas et manifestas cerebri cordis epatis stomachi sple-
nis. aut quia menstrua sunt nimis retenta. aut qz nimis
fluunt. aut qz mulier est nimis extenuata. aut puella. aut
vetula. ¶ Si autē fuerit ppter matricē hoc est ppter
morbos consimiles. aut officiales. aut cōes. ¶ Si consi-
miles: tūc est mala cōplexio calida. aut frigida aut humi-
da aut sicca. vt dicit 4. particula affo. Sed vbi cūqz fri-
gidas et dēfas matricē et depressas habent et quecūqz bu-
midas nō concipiunt: qz in eis extinguitur semen: et que-
cūqz siccās et ardentes nō concipiunt: ex indigentia nu-
trimenti corumpit semen. sed quecūqz ex bis tēperies
habent generantes fiunt. ¶ Si officiales: est sicut veru-
ca emoroyz. aut cicatrix. aut pinguedo lubrificans vel opi-
lās in orificio eius. aut nimia strictura. aut nimia laxitas
et amplitudo et tortura et sanies: aut descēsus eius deorsū
vt in precipitatione: aut ascēsus eius sursum: vt in suffo-
catione eius et similibz. ¶ De emoroyde vel veruca im-
pediente coitum vel impregnationē narrat Dely 3. par-
ticula regni. 177. cōmento illius. Hec igit rōne omnia fe-
re possibile est curare. ¶ De pinguedine opilate dicitur
5. particula affo. affo. 4. 6. vbi quecūqz pter naturā cras-
se existētes nō concipiūt: his pinguedo os matricis obtu-
rat. ¶ De tortura et sanie dicit ibidē cōmento. 4. 6. ibi. Si
matris in vertebro posita sanies fecerit necesse est cōmo-
tum fieri. ¶ De laxitate nimia lubrificante et humiditate
dicit ab eodē. 5. particula affo. affo. 4. 4. ibi. Quecūqz
corpus moderate habentes et loquit ibi de mucillagine
lubrificante ligamēta fetus et neruos matricis: rōne cuius

De egri.

nō retinet fetus p tpo sufficiens. ¶ Si aut fuerit morbus cois: tunc est solutio continuitatis aut vlcus. Si ex coitu cū aliquo habere virgā imoderatam. vel ex lapide sicut aliquādo cōtingit in mulieribus: vt vidi vñ lapidem ad quātitatē oui: qui de muliere venit. aut apā ruptū interi^o 2 saniofum 2 apertū: vel cancer vel berisipilla: vt ibi tāgi- tur 5ª parti. affo. cōmento. 4. z. ¶ Ex parte ytriūq; ē ste- rilitas vt si conueniāt in malitia cōplexionis. vt si yterq; sit nimis calidus aut nimis frigidus v^l humidus vel sic- cus. vel q; vn^o sit excellēter frigidus alter calidus: ita q; virtus nō possit regulare illas cōplexiones ad tēperādū. tamē cōtrarietas nō multū excedens obtemperat se. 2 a matrice regulat 2 a spiritu gignitino. ¶ Cōtingit etiā ste- rilitas quādo nō cōueniūt in emissionē spermatis: sicut si vir ante incipiat vel ecōtra. lz enim hic nō sit necessarius cōcursus spermatis. tñ vtile est: licet sine illo fiat cōceptio. ¶ Contingit etiā sterilitas. qz menstrua nō sunt pportio nata vel instrumenta. vt qz virga est gracilis 2 breuis ni- mis. matrix est ampla concava 2 lata 2 similia.

Signa causarū interiorū pmo in mulieribus habentur ex indicio patientis. similr morbi pceden- tes aut totius aut partis satis sunt noti 2 iuestigari. ¶ Si gna male cōplexionis calide sunt: qz yzina est intēsa. circa pudibūda est multitudo piloz. calor 2 punctura. appetit^o ad venerē. veloz emissio spermatis 2 delectatio. mēstrua sunt citrina in muliere: 2 sunt ad tactus calide 2 animose. pulsus veloz. sitis. veloces sunt in motib^o 2 in oibus suis actionibus. ¶ Si aut frigide cōplexionis fuerit: tūc sūt signa opposita. yzina remissa. paucitas piloz. paucitas ap- peritus in venerē. tarda emissio spermatis. paucitas men- struoz in muliere 2 albedo eoz. modica delectatio in coitu. pulsus tardus 2 paruitas sitis. pigricies in motib^o. ¶ Si fuerit mala cōplexio sicca: tūc mulier est extenua- ta 2 modicū aut nihil emittit in coitu. mēstrua pauca. yzi- na tenuis. labia vultus sicca 2 similia. ¶ Si aut fuerit ni- mia humiditas causa sterilitatis: tūc matrix est humida 2 post menstrua permanet humida 2 semper quasi exit a matrice quoddaz liquidum fluidū album aquosum 2 nō delectat in coitu. 2 matrix est lubrica: ita q; semen nō pōt retinere. 2 ista cā plurimū aduenit iuncta cū frigiditate. ¶ Signa sterilitatis a parte viroz de causis extrinsecis habent per indicia patientis. 2 ideo Dam. dicit 2^a partic. affo. nec te pudeat interrogare per oia patientes. ¶ Si gna causaz intrinsecaz sūt manifesta per passioēs nota- biles mēbrozū pncipalium a quibus pueniunt. Si ergo fuerit ppter paralesim virge: si ponat in aqua frigida nō contrahit: qm membrū mollificatum nō cōtrahit: cuz sit plongatus 2 humectatus. nec etiā suū sentit nocumentū. 2 cū hoc etiā sperma exit sine erectione virge 2 sine dele- ctatione. ¶ Si aut fuerit ppter frigiditatem testiculoz: tunc ipsi nō abundant in pilis 2 maxime inferius. 2 vene sunt stricte: 2 non appetūt coitus: 2 semen est tardi exitus 2 grossum 2 frigidū. 2 testiculi tactu sunt frigidi 2 ledunt a frigidis. ¶ Si fuerit ppter malas cōplexionē nimis ca- lidam: tunc testiculi 2 oia que sunt in circuitu sunt pilosa: 2 vene virge 2 pelles testiculoz sunt late multū: 2 a quo- libet occurſu mulieris cito appetunt: 2 semen eozū est ca- lidū 2 velociter expellit. ¶ Si fuerit pp siccitatem: tūc se- men est modicū 2 grossius. 2 facile fatiant tales: 2 habitū do corporis est extenuata. ¶ Si aut fuerit ppter nimias humiditatem: tūc semen est plurimū aquosius 2 lubricum. ¶ Ex istis pz q; sanguinei multū appetūt. ppter calidita- tem: 2 possunt ppter humiditatem. Cōlerici frequēter 2 ve- locissime appetunt 2 ex qualibet modica causa intēse: sed parū possunt. Melacolicī nec appetūt multū nec possunt

nisi paz. ¶ Slegmatici paz appetūt rōne friditatis: lz mul- tus possunt rōne humiditatis. ¶ Adodo eamus ad em- perica. Hyp. 5^a partic. affo. affo. 6°. dicit sic. Si velis scire an mulier cōcipere possit: vel an iam cōcepit cōtege eam vestimētis 2 deorsum suffumiga cū aromatis sicut myr- ra thure storace: 2 siquidē videatur transire odor per cor- pus interius ad os vel ad nares: cognosce q; ipsa tūc pe- ditur a cōceptione: nō ppter se sed pp culpam viri. ¶ Si aut non sentit: tūc est sterilis cā manente. lz qz opilatio est in cā. 2 hoc in virginib^o. ¶ S3 si mulier fuerit corrupta supponat sibi de verſa ally quādo vadit dormitū. 2 si sen- riat odorem ally ab intra ascendere ad os 2 nares parata est ad conceptionē. si nō: non. ¶ Item aliud est fed vile 2 malum. semen post pollutionem picctum in disco pleno aqua frigida: si descendat secundus est. si supermatat ste- rilis est. 2 ita de muliere. ¶ Item de gallia balsami 2 gut- ta aque misce 2 in bombace inuolue 2 cum filo ligato in ore matricis mitte ligato filo in coxam mulieris. 2 si ma- trix attrahet: tunc concipiet.

¶ Signa a parte cuius est defectus sunt: vt accipiant duo vasa terrea. 2 ponantur ibi grana ordei. 2 vmet vir in vno 2 mulier in alio. 2 stent sic in loco frigido per septem dies: 2 granum cuius non germinat vel crescit: ille est in culpa. ¶ Item ponatur furfur in duabus ollis nonis de terra 2 mingat vir in vna 2 mulier in alia. 2 stent sic per. xv. dies: 2 in yzina illius qui est sterilis inuenies vermes 2 putre- dinem. Vel mulier mingat super malū saluaticaz 2 stet sic per tres dies. 2 si malua ita marcescat: tunc est mulier illa sterilis. 2 si remanet viridis cōcipere pōt. ¶ Itē si vir emittat sperma 2 gelatū 2 multū simul sterilis est vel nō- plificus: qd sciat a muliere cum qua coit. ¶ Et si mulier habeat os matricis semper humidū 2 post purgationem menstruoz 2 ante sterilitas est: qz matrix rōne lubricitatis non pōt semen retinere. 2 istud est certum.

¶ Adodo videamus in speciali signa causarū in muliere: sicut si fluunt menstrua vel si multuz fluxerunt: paz per indicia patientis. Et cause fluxus ponuntur 5^a affo. cōmē- to. 57. 2 ibides ponūtur cause retentionis. 2 sunt cause flu- xus menstruoz ex larga apertione oris venarū ad vul- uam venientū. vel qz sanguis est calidior 2 subtilior. vel per totū corpus in malas qualitates mutantur. 2 ideo in- de generant 2 impediūtur: vel qz sanguis manens in suo tēperamento: in quātitate nimis abundat. 2 corpus inde grauatum ad venas matricis expellit ipsū. ¶ Sed cau- se retentionis menstruoz 2 paruitatis sunt cōtrarie istis. lz ex cōplexione vel venaz cōstipatione per quas mēstrua veniunt ad matricem: vel ex grossitie sanguinis: vel ex ei^o frigiditate: vel ex venarū fortitudine sanguinē non reci- piente. ¶ Signa fluxus 2 retentionis ponit Hal. 6° inte- riorum. c. 4° versus finē. 2 post retentionis dicens aucto- ritate Dyppo. 5^a particula affo. affo. 38. Si mulier que ne- qz pregnant est neqz generauit lac habet: b^o mēstruo de- fecerunt. ¶ Deinde ponit alia signa q; ista accidentia se- quunt mēstrua retenta. s. dolor in femoralibus 2 in col- lo 2 in cranco capitis. 2 aliquando acuta febris. quia san- guis pter naturam retentus corrumpit 2 putrescit. vt vi- citur 6° particula affo. cōmēto. 20. Similiter est grauitas in inferioribus ventris: etiā totius corporis. dolor dozi 2 paucitas yzine cōstipatio ventris nausea 2 vomitus sine vomitu angustia stomachi 2 dolor. Et dicit Salie. vbi prius q; yzina in eis est nigra viridis 2 ruginosa quasi lo- rura mixture carbonis 2 carnis. lz yzina aliquādo probi- beatur vt dicit. 2 istis apparentibus causa retentionis est in matrice. Qualiterius ponit q; yzina in retentione men- struozum erit alba in colore. tenuis in substantia. habēs

resolutiones cinerofas subtiles multe adherentie et nigri coloris residentis in infima regione vixine. Iam aliquando quando mulier est colerica et extenuata laboras multus et sudans et vixine fit retentio menstruum cum alia vixina: quod in colerica tingit et in laborante et ieiunante similis aqua liscens fit: erit contentum nigrum in fundo: et sanguis illo denigrato interius: quod melius. Et si cetera nigra essent in fundo cum pauca adherentia et cum multitudine vixine significaret coctionem vixinis: nisi esset magna quantitas cum cruditate. quod hoc evenit aliquando ex crapula et potatione multa. et aliquid retinet per impregnationem. ut dicitur 5^a parti. affo. affo. 6^a. ubi dicitur sic. Si mulieri purgationes non exierint neque rigore neque febre superveniente anxietates ei accedant propter fumum. et elevatum a sanguine illo: reputa hanc in vixine ro habere. et tunc obsterit igitur ponere digitum: et si invenerit durities cum clausura: matricis patitur. si sit stricta sine duritie: coceptit. si cum hoc sit appetitus fructuum et carbonum et similium dicitur Hal. 6^a interio. Et Signa fluxus menstruum ponit Hal. ibidem. dicit quod quod modum excedunt sequitur discoloratio tumor pedum et totum corpus: digestio et desiderium. deficitur et calvus virtutis: quod in omni fluxu supposito annexus est casus virtutis: ut dicitur Hipp. de regimine acutorum. Aliquod tamen contingit moderatus sine lesione matricis et corporis et sine discoloratione: quod si sanguis purgatus a toto corpore a natura aut a matrice: ut in delicatis geris teneris flegmaticis: quod totum corpus mundificatur per matricem sicut per renes. ut dicitur ibidem. et tunc coest et bene ferit nec est stringenda. Sed quod si superfluit: tunc dolor est pectinis et ancap et graedo crurium et coarctum. et color fit pallidus. Et Signa cui fit sanguis in ca panno lineo intacto et bene deficcato. quia si tunc color fit citrinus colera est in ca. si albus flegma. si lividus melia. si ad rubredinem declinatus: tunc sanguis est in ca. si sit a repletionem corporis: tunc est plenitudo venarum et poderofitas. Et si humor fit calidus: tunc est calor sitis punctura et moridicatio. Si tamen fluxus sanguis est subtilis et aquosus non calidus: tunc mulier videtur quod sit impregnata: cum tamen non sit. Et secundum Aul. fen. zi. tractatu 3°. c. 2. intelligendum quod ois fluxus sanguis a principio est subtilis et parvus: et postea est multus et rubens. postea parvus subtilis aquosus. et casus ponit ibidem. Et si fuerit ex ruptura est multus et subito venit. et si ex corrosione vel desudatione: tunc paulatim venit et in parva quantitate. Et si fuerit propter putredinem sanguis et quantitate mala humoris: tunc est sanguis fetidus turpis aspectus cum dolore et pictura. Et Signa a parte vixine sunt: quod vixina est nigra in colore. spissa in substantia. multa in quantitate cum sedimine nigro residere in fundo solutionem menstruum significat. Aliquando tamen vixina est tincta per guttas sanguinis mixtas cum ea. et sunt cetera rubra quod si sanguis. et ideo non libenter tunc monstrant vixinas suas nisi homini noto. Et quod in vixina apparet sedimen album et turbosus refidens mixtum cum gutta sanguis: talis significat fluxus imoderatos. unde de illo fluxu ponit Hal. 6^a de accenti et morbo. c. 5. talem propositionem. Dico sanguinis fluxus excepto eo qui in mulierum menstruum fit: extra naturam est: qui aut in mulieribus est nisi quantitates excedat: extra nam minime est: est. n. extra nam particulari idividui ois alius sanguinis exitus: sed extra naturam universalis non. nec extra regulam. sicut emorroides et fluxus sanguinis narium.

Et Signa suffocationis matricis sunt triplicia. quedam sunt signa causae eius. quedam sunt signa paroxysmi actualis. quedam sunt distinctiva inter ipsam et alios morbos. 1° sunt: quod si sperma sit in ca: tunc est vidua vel iuvenis: que a coitu abstinent: ubi reficit se: et in ocio: et inter hostes ea tagetes: et stimulant ad coitum: per cardiacam coicantem. Si propter menstrua retenta: tunc apparet signa prius dicta. Si propter

tristitias et angustias patet per indicia patientis. Et Signa paroxysmi actualis sunt omnia difficultas anhelus dolor capitis syncopis permixtio rationis debilitas in cruribus et trinitas coloris. et ponit manus super pectora et stomachum et ventrem ad comprimendum deorsum matricem et incurvat se anterus. Et Signa distinctiva inter suffocationem matricis et alios morbos sunt quod ab epilepsia differt: quod subito accidit: epilepsia non. Et in suffocatione frigiditas non minoratur. et post paroxysmum narrat ut plurimum mulier que fuit in ea. et spuma non apparet in ea sicut in epilepsia. Et dicitur Aulic. quod si spuma apparet spuma sedat suffocationem statim. Differt ab apoplexia: quod in suffocatione non destruit sensus integre sicut in apoplexia: et in apoplexia maior difficultas anhelus. in suffocatione non. Differt a litargia: quod in ea non est febris sicut in litargia. et specialiter discernit: quia mulier que debet pati suffocationem patitur scotomiam et vertiginem et dolore capitis. et sentit fumum nocivum ascendentem ad superiora. et tenet genua sua reflexa et manus suas compressas super ventrem ut dixi. et si vocet proprio nomine bene intelligit: sed respondere non potest. et post paroxysmum de omnibus recordatur. Et Item vixina rubra in colore aut similis loture carnis. aliquantulum grossa. in substantia liuens superius cum resolutionibus cinerofis et nigris in fundo residentibus habentibus multam adherentiam suffocationem matricis significat et.

Et Signa precipitationis et descensus matricis sunt dolor magnus in dorso et pectine durities egestio: difficultas vixine: quod matricem comprimunt meatus fetus et vixine. et accidit spasmus et tremor et timor sine causa manifesta. et sentit re rotundam in pectine. et sentit apud vulvulam rem descendentem si tangat. Et Item vixina alba in colore spissa in substantia siue grossa liuens superius cum resolutionibus cinerofis flavi coloris et nigri et multe adherentie residentibus in fundo significat matricis precipitationem. Distinguitur tamen precipitatione a casu. quia in precipitatione est tumor in altero laterum et dolor et graedo. et si fuerit casus tunc sentitur dolor versus inferiora. et quod notabiliter apparet aliquando extra. Et si passio fuerit occulta: obsterit debet ponere manum vel digitum. et si foramen matricis in directo est alteri foramen exterioris: nulla dislocatio est ibi: et si foramen interius est tortuosum: tunc est dislocatio. Et dicitur tamen est unum dubium de suffocatione et ascensu matricis. quod Hal. 6^a parti. affo. com. 4. 4. in com. illius. Quibuscumque ex straguria ileos innascitur et dicitur quod vulva vel matricis ascendit usque ad diafragma. Et Oppositum dicit Hal. 6^a interio. ru. c. 4. de suffocatione inficis. Et Dico quod diafragma accipitur dupliciter vel pro musculo vel pro pellicula. sicut inuitur 8^a de iuvamentis membrorum. c. 3. vbi ipsa ascendit usque ad musculos vixinis qui mouet diafragma. non tamen usque ad pelliculam diuidentem spiritualia a nutritiis. Vel potest dici quod ipsa ascendit comprimendo intestina: et ita diafragma. non tamen substantialiter. i. compressio sua attingit diafragma. Vel dicitur quod vapores et fumi a matrice ascendunt ad cor: et diafragma: a quibus cor fugit et claudit se et suffocat. et hoc est effectiue ascendere et non formaliter.

Pronostica. Circa pronosticationem sterilitatis videndum primo de viris. pingues non sunt potentes in coitu sicut extenuati. imo citius deficiunt. Et Ite pueri et decrepiti et ebrii et crapulosi. et qui sunt virgam nimis longa. et qui vixunt nimio coitu non generant aut raro. aut sedita erit eorum generatio. Et Ite valde calidi in inferioribus aut valde frigidi aut valde sicci sunt steriles propter puritatem ventositatis que inflare debet. quod in flatu est adiutrix bona in virge erectione. et idem melancolici sunt magnam erectionem propter ventositatem inflantes. Iam parum pos.

angl. k 4

De egri.

sent fōne frigiditatis et siccitatis: qz hñt cōiter pāpimū. Ita innuit Auic. fen. 20. terty libri. tractatu pmo. c. de vīminutiōe coitus. ¶ Itē verēcūdia coeundi et rememora-ri defectus cōtingentes post in illo pp timores ipedimēti facit frequēter deficere a coitu. ¶ Itēz diabetici raro ge-nerant et idropici. et caliditas magna in renib⁹ est cā multi coitus et frequētia mot⁹ vel coitus: et maxime super reple- tionez debilitat: qñ facit aliqñ mingere sanguines. vnde sterilizat dicit Auic. pmo de hystoris. 23. cañ. fen. 20. ca. de nocumentis coitus. ¶ Item sperma prolificus debet esse grandinosum et odoriferū: sicut odor flōz palmaruz. et debet ascendere in aqua proiectum.

¶ Pronosticatio circa mulieres ē talis: qz sicut mā nimia et notabilis paruitas virge nō est curabilis et facit vlrū nō plificus. ita nimia largitas et amplitudo oris matricis est nō plifica. qz talis raro delectat in coitu: qvix inuenitur virga sibi ppositioalis in qua delectet: nec pōt bene clau- dere se super sperma ad bene retinēdū ips: imo ipsa vacil- lar hinc inde et qñ perdit ibi. lz tñ matrx amplissima pos- sit aliqualr cōstringi vt videt. tñ illud est accidētale et nō durabile et est violentū. ¶ Itē emorroydes et excrecētia in matrice nō recipiunt curationē: sicut innuit Daly 3. pti- cula regni vbi loquit de mēstruis. ¶ Itēz tortuositas fo- raminis virge virilis: ita qz nō directe pycit semen in ma- tricem et tortuositas oris matricis interioris: ita qz non di- recte opponit virge virili facit sterilizare. ¶ Itē mulier sterilis est magis egrotatiua qz secunda et parturiēs et ma- gis et vltius cōseruat iuuenturē: et plifica citius senescit. ¶ Itē si mulier est in matrice vulnerata vel ex coitu vel ex partu et post cicatrizzata nō recipit curationē: raro cōci- pit. et si cōcipiat tunc valde timendū est de morte matris: qz osticiū matricis nō est dilatabile ad exitus fetus: imo opz aliqñ ipsam scindere et aperire. Et qz loc⁹ est ita sensi- bilis qz matrx est quasi aīal: dicit Gal. auctoritate. Plato nis 6. interlōz. c. de suffocatiōe matricis. et ideo est ibi tūc dolor magn⁹ et dolores psternt vriturē. vt dī pmo. pno. Et ideo sñr colica et iliaca et tristitia aīe faciunt sterilitatē in viro et muliere: et dolor capitis galeatus et oualis eodez mō. qz fermentū spermatis venit a cerebro et dolor pster nit virtutem. et cum h nībil quasi volūtarie mittit ab eo ad testiculos. qz natura ad cōseruationez membri pncipa- lioris est magis sollicita: et ideo retinet ipsū aīale et calo- rem naturalem et aīale. ex quibus o3 delectatio in coitu venire. et delectatione ipedita impedit generatio vtplm. ¶ Pronosticatio retentiōis et fluxus mēstruorum et pre- cipitationis matricis et suffocationis patebit in cura ponē do curam illarum passionum.

Cura sterilitatis viroz et mulierum requirit multa: sed tamē dicam pmo curā sterilitatis viroz: deinde mulierū. pmo ergo in defectiōe coitus et sterilita- te viroz opz membra pncipalia cōfortare in eis si causa fuerit: curam apponere. 2. opz malam cōplexionez cor- poris et testiculorum et virge alterare si qua fuerit. 3. opz dietaz ordinare cū cibis puris et medicinalibus. 4. opoz tet accidentia anime amouere et modum generandi doce- re et fugientia pcauere.

¶ Prīmū istorū cōpletur cum cōfortantib⁹. deinde cū cu- rantibus. Confortantia varianf fm qz mēbra pncipalia varianf et eoz debilitas. Cōfortantia capitis pmo sunt po- nenda deide eparis. 3. cordia. deide stomaci et intestinoz. vltimo renuz. ¶ Ita ergo simplicia cōfortāt caput in cā frigida. muscus ambra antbos folia lauri folia camomil- le olibanū odoramenta comesta sic cinamomū nux mus- sifileos. i. filer mōtanus. et hoc ante coitū frequēter variū. cerebrū galline assatū peonia. ¶ Cōposita sunt pliris euz

musco dianthos diambra. et per exteri⁹ illa que dicta sūt cōtra reuma valēt bic. ¶ Cōfortantia epar in pposito sūt rasura eboris que mirabiliter secundat. lactuce auellane amigdale dulces vne passe et epata aīaluz reubarbarum assum zinzib. nux mus. gar. ficus sicce. lac sine butiro con- fert epari calido. sed frigido valet mastix et pēdicta. ¶ Cō- posita sunt diazinzib zinzib. cōditū dialacca. cui⁹ recepta in pposito est. Galacce. 3. vi. et loco eius ponat vernix me- dicoz nō fictorum cinamomi masticis. añ. 3. i. spice nardi reubarbari. 3. 5. seminis eruce iringorum. añ. 3. i. 4. succari lib. 5. fiat electuariū. et ego aliqñ addo auellanas et pineas et amigdalas. et pinocata est optima. Et confectio facta de ficibus et nucibus et auellanis et amigdalis et zinzib. valet etiā cōtrayenena et cōtra maleficia cū herba iōānis. ¶ Cō- fortantia cor sunt lignū al. crocus gar. nux mus. foliū flo- rum boraginis aurū argentū ambra citonia succus eozus cortex citri maiorana melissa et margarita ozimū tēpera- tum cubebe cōfortāt in cā frigida. ¶ Cōposita sunt dian- thos euz musco diambra diamargariton leticia gar. gar. In cā frigida diambroginatū. In oi cā dialignū alo. ¶ Cō- fortantia stomacū et intestina sunt mēta calamus aroma- ticus galanga nux mus. gariofili glans assata castanea zin- ziber basilicon: sed datur in parua quantitate: qz delectat. piper albū et nigrū eruca et rape iringi peonia squamantuz fabe pisa faciēdo ventositates. et ideo in pposito valent: et si digestiōe aliquantū ipediant. De fabis enim dicit p⁹ Gal. pmo regiminis acutorū. cōmento. is. in cōmēro illi. p. p. isana ordeacea. qz inflatio inest fabis: et si eas decoxe- ris per tres dies nō amonebis in flatōne imo remanet in tertia digestione. et ideo valet in coitu. et hinc est qd dicit qz quidā coqui cōterūt fabas crudas super tabulas. dein de calefacti eas post illud paululū et mittunt eas domi- nis suis non decoctas cōplere vt ibi de virtute erectionis multū remaneat. hñt pmo maiori parte. ¶ Itē cepe de- cocte valent et maxime cepulle parue que vocant bulbi. ¶ Cōposita sunt diagalanga diatriton pipereon caro ci- tonioz stomaticon zinzib condituz adrianum diamenta diamastrix. quas um recepte ponent inferius de passioni- bus stomaci et zinziberaruz bonū. ¶ Confortantia renes et partes inferiores sunt radix satirion cauda stinchop si- stici renes animalū coagulum leporis virga lauri desici- cata testiculi gallozum et arictū cum butiro frixa anisum assum: aliter enim deiccando noceret: eruca aqua extin- ctionis ferri: que etiam confortat epar. iringi porzi et ma- xime radix et totum album ipsius. anas qz sperma auget. semen lini cū pipere et melle cōmouet. crocus pisces aque dulcis comesti dum sunt calidi. et braco vel caro callosa apzi auget sperma si bene digeratur: sed est dure digestio- nis: et ideo multi sunt decepti comedendo ipsam si stoma- chus eozum sit debilis. carumum datum pinguibus et flegmaticis: quia ipsi indigent modica purgatione: alij non: imo medicine laxatiue generationem in viro et mu- liere impediunt. et ideo errant illi qui volunt illa de causa tales purgare: nisi cum abstinentia moderata et clisteri- bus conuenientibus. ¶ Cōposita sunt dialatirion acū- tum cum cauda stincorum et cum sale eozum. diacame- ron diacostus in flegmaticis et dispositis ad idropisim fri- gidam cum generare volent: quia paucus coitus talibus sufficit. nam multus nocet omnibus volentibus bene ge- nerare. ¶ Nunc dicendum est de cura istorum membro- rum. Si enim caput sit calidum nimis confortetur sic: bulliant in aqua rose violē nenufar sandali et caput suffu- migetur. et si sit byems cōtemperēt et in estate augeant. Si aut caput fuerit frigidum suffumigēt cum camomil- la melliloto antbos masticē. et ista intendantur in byeme

remitant in estate. In ppleione ergo calida ventur fri-
gida cibaria. et alia frigida applicent contraria sicut in oi-
bus non nātib. et ita agendū est de epate et stomacho et ren-
bus. applicentur eis contraria lapsui eoz. et sic terminabun-
tur sufficienter q̄tum ad ppositum.

¶ Circa 2° pncipale. s. circa alterationē male cōplexionis
corporis et testiculoz et virge sciendū q̄ maxime circa al-
terationē testiculoz et virge. q̄ alia mēbra corporis curā-
tur cura ei⁹ p̄pria in capitis suis posita. et iō ad ea recurras.
Si igit fuerit sterilitas ppter malas optōne testiculoz et
vasoz et seminis. tūc debet patiēti vti ordeato et lacte ace-
toso et lacte vaccarū vbi bullierit portulaca. Et si stomach⁹
fuerit frigidus opz modicū de mētha ponere in isto lacte.
Et si epas sit opulātū opz aliquid de rasura eboris et sandal.
iponere. Et si caput sit reumaticū vel dolens. q̄ tunc lac
nocet. vt dicit⁹ s⁹ p̄ticula affo. oz miseri cūz lacte sal cum
modico nucis musca. vel cinamomi vel saluie. et seruū vac-
cinū etiā valet. et lac caprinū et ouinum sunt substantia et
multū nutrienda et in sperma cōuertibilia. s. detur cūz sa-
le ne in istō coagulet. et valet in pposito hic cū sale stin-
ci. q̄ ille puocat coitū. Et inunctioes possunt fieri cū oleo
rosarū et violato circa genitalia. q̄ nō est bonū ibi appone-
re nimis frigida nisi esset ibi arsurā et ardor intolerabilis.
q̄ si sic oporteret cū succo plātag. et aq̄ rosata et aceto in fri-
gidare. Sed iusg amus et opius et stupefaciētia nō ponant⁹
ibi q̄ sensus stupefaciunt et in coitu delectationē et sensus
ipediunt. et per n̄s coitū et gnōnez destruerent. ¶ Si sit
ibi mala ppleio sicca vtatur patiēti ouis forbilib⁹ et bro-
dy carnū et lacte vaccino bullito et balneis et oib⁹ resum
p̄pria et nutriendib⁹. et que sint illa p̄ p̄t⁹ ca. de cura et b̄i-
ce. ¶ Si aut sit ibi mala p̄plo frigida. tūc calefieri debēt
et seminis valentib⁹ ad coitū et cū granis et corticibus et
cū medullis fructū. i. cū nucleis eoz et cūz genitiuis et ra-
dicibus et herbis et cum aialibus terrestribus. et cū auib⁹
et cū aquaticis et cū parib⁹ aialium et cū supfluitate eoz.
sic est lac et coaguluz et filia. et mel et sanguis. et cūz fructib⁹
et oleribus et aquis et cū medicinis ppositis. et de illis sunt
electuaria vnguēta suppositoria clisteria empla et filia vt
videbūt. ¶ Primo vidēdū de seminis et sunt semina va-
lencia hic semē cauliz et vrtice et eruce et sinapis semē ra-
phani et semē fenugreci decoctū semē lupini apy et semē li-
ni. Brana sunt cicer faba fastoli et filia. Cortices sunt cina-
momū macis. Medulle fructū sunt auellane semē pini
et fustici. Būme sunt dragantū assa q̄ inflat valde. Nā cūz
infridatus bibit de assa aū. i. et s. i. s. cūz vino magnifi-
cat eius inuamentū et calefit et virgā erigit. Radices et li-
gna sūt radiz serpētarie et ben vtrūq̄ cedoaria costus dul-
cis satirion q̄ fortiter erigit virgā cepa asiatū squilla assa-
ta. secaturul. i. ringi cinci. et p̄prie vtrūq̄ cōdituz et galanga
piretrū assarū dermodactili ciperū bibitū et inūctuz. rapa
et rapella. i. schidiorib. Verbe sunt sic mētha lingua auis
Aialia sunt sic tinchus et p̄prie radiz caude sue et eius se-
men et renes et sal ipsius. lacerta etiā sumat in dieb⁹ veris.
et maxie lacerta viridis et decolle et munden interiora
eius et vificera et ipleatur sale et suspendat in ymbra donec
exsicce. tūc accipe sal eius et pyce corpus eius et sufficit ibi
de isto sale nō minus q̄ de isto sale stinci. eodes mō fit sal
stinci. Aues sūt passere et columbe anates et perdices. vñ
Aui. ca. de cibis puris coitus dicit q̄ ille qui assiduat co-
mestione passeruz et bibit lac loco aque sine cessatione est
ereccus in virgā et multi spmatis. p̄fices sūt parui fluui-
les sicce cuti et marini vt cācri marini vt gonardus et mu-
rena et cete et ppenus et ostrea et filia. cū falsa viridi et men-
tha. q̄ mēbra spmatis pfortat et ei⁹ facit fortitudinē super
sperma q̄ facit desiderū forte coit⁹. dicit Aui. 20° fen. ca.

de cibis puris. Partes aialius sunt cerebella oia ppe pul-
lorū et paruāū autium et arietū et pulloz galline cum sale.
renes et testiculi aialius luxuriosoz nālites. Et de illis qui
currunt cursu p̄prietatis est vt sumat veretrū tauri. de
inde desicce deinde teratur et puluerice et de eo res mo-
dica super oua forbilis forbeat. ¶ Supfluitates aialū
sunt coaguluz leporis iuuenis masculi et est illud qd est in
stomaco leporis iuuenis. s. chilus eius vel supfluitas chi-
li et coaguluz filij masculi et camelli parui exiccatuz sumat⁹
tur ante necessitatem. xy. horis q̄titas parua et dissoluat⁹
in. s. iij. aque et bibatur. q̄ si ledat abluatur cūz aqua frigi-
da. ¶ Itē de melle decocto sumat aqua mellis absq̄ spe-
ciebus et bibat cūz oleo amigō. dulciuz vel nucuz. et si est
ibi parū croci erit melius. ¶ Item lac camellinū de quo
bibatur. xy. dieb⁹ omni die q̄titas que digeratur et nō gra-
uet. buryrum etiam recens est optimū. Similr puluis pi-
scium recentū fluuiatū exiccatuz ad pōdus. s. vj. Simi-
liter oua pisciuz et oua galline et p̄prie oua columbe et oua
paruāū autium et oua anatis et maxie vitella elixa et assa-
ta moderate in colaticys. Similr sanguis aialium et arie-
tis et porci et anseris debito modo preparatis cūz aliquati
pinguedine optimus est. Similr medulla tibialis cūz sa-
le et vino optimo si stomachus non sit inuiscatus. Fructus
sunt vna dulcis que bona est ad coitū et p̄prie quādo est
recens. q̄ implet sanguinē humiditate et ventositare cūz
caliditate et spissitudine cibi. et ficus et vna passia et dactyli.
et in estate pruna magna rubra. et fruct⁹ spine albe post se-
stum sancti Michaelis de quo comedunt porci multū. s.
ficus ideo debet accipi cū butyro recēt. Olera sunt eru-
ca et succus eius in mane bibitur cū lib. i. vini puri. et porri
magni et caulis magni cū pinguedine porci. Alique sunt aq̄
exinctionis ferri et aqua putrefacta in stipite et vinuz no-
uum. Antiquū aut vinū subleuat vapozē resoluunt euz et no-
cet. ¶ Item qui coire nō pōt vinū aromaticū portet secū.
¶ Itē succus diptami bibitus et cūz ouis comestus vir-
gā erigit. ¶ Item. B. asse fetide. s. i. cū melle misce et cum
vino bibita per. y. horas ante q̄ coeat vel ipas edat statiz
erigit. ¶ Medecine ppositae et electuaria sūt metridatus
diambra diamusc⁹ in defectu coitus qui ex debilitate cor-
dis est. pliris cū musco ei qui est cū debilitate cerebri. sto-
maticū pfortatū ei qui est ex debilitate stomachi. dialari-
rion et diacamero ei qui est ex debilitate renū. electuarius
restauratiū ei qui est cū psumptioe corporis et inanitiōe.
diarodon abbas ei qui est ex caliditate epis et ictericia. ro-
sata nouella ei qui est ex caliditate stomachi cū siti et sudore.
¶ Unguēta sunt sic. B. asse fetide piretri stasisagrie eru-
ce ceparū ciperi castorei myrrbe stozacis calamite. an. s. i.
assungie leonis vel tassi vel gatti. s. y. musci. s. i. bulliant
in oleo costino et addat cere. qd sufficit. et fiat vnguentū. et
vngatur spina dorsū et renes testiculi et vga et p̄tomeon et
plante pedum. ¶ Itēz oleuz de beem. i. de pipere albo est
optimū in illo casu. ¶ Itē oleū muscellinū et nardinū lau-
rinū et masticinū et costinū sūt optima in isto casu. ¶ Et
vnguēta cōia sic vnguētū aureuz agrippa arogon marcia-
ton. ¶ Suppositoziū fiat ex adipe anseris gruis et gatti
et piretro cūz oleo de nucib⁹ indicis. i. magnis. et ex adipe
asini. et est mirabile. et brabene apri et filio. ¶ Clisteria
bona sūt de iurib⁹ caponis et pulloz colūbarū et vitellis
ouoz et testiculis arietū sic qn ponunt in clisterib⁹. et est
inuamētū et pfortatū cerebri et totuz corp⁹. ¶ Itē caput
arietū et. iij. vñ. testiculi ei⁹ et frustū natis et cicer deco-
quāt in parella i furno et sumat aq̄ eoz et vinctuositas p⁹
decoctione eoz vebemētē et pōat d̄sup oleū de nucib⁹. et
fiat clister cū isto. et opt⁹. In hōie ianito fiat clister d̄ co-
laritio capo⁹ et brodio eoz et brodio cānis arietie. epla sūt

De egri.

de assa fetida et pice cum apostolicon. et maxime circa vir-
gam et pectine: quod ibi magnificat virga ex h. q. coire stimu-
latur. et ista faciunt erectiones virge. et frequens palpato
multus facit ad hoc et amplecti mulieres et facere emplum
eque longum cum corpore. i. appropinquare inuicula corpori nu-
do stimula. et maxime tactus mulieris circa vulua. De
inde fiat emplum cum assa fetida per virilia super pectines et
virga et vngat locum aut cum oleo nardino vel camomillino
vel masticino vel nucis circa spinam dorsum et renes et genita-
lia. s. virga testiculos et maxime in radice verge. Et si fiat in stu-
pba vel balneo plus valet sic expertus fuit de quodam socio
qui per duos dies post semper habuit erectionem verge. Si tri-
meres de calore assa fetide debes miscere cum oleo de vio-
lis ipsas et ibidem ipsam dissolvere. et ista valet in paralesi et
mollificatione verge: et maxime si cum istis cum assa et vngueto id
dicis aliquid calidiori miscere et pinguetudinis vulpis que opti-
ma est in isto casu. et pinguetudo etiam anatis valet optime.
Si mala propter humidam sit in cisterna valet abstinencia mo-
derata et euacuatio modica cum hermodactilis et agarico et
cibus siccis et assatis et corporis reficere cum cinamomo et gar. et
medicinis calidis et siccis conficere cibaria et salsamenta sua
et labor multus et sudor magnus et clisteria et similia que
desiccant. et in clisterio ponat centaurea absinthium et men-
tha. et yri mentha quasi continue in cibus sic est decocta vel in
pulvere cum potagis et salsamentis. s. vico de lingua auis
que optima est quocumque modo sumatur.

Principalis. s. regimine in dieta cum cibus suis puris et medi-
cinalibus. Cibus puri sunt qui sunt ex carne bedi pinguis ma-
sculi et carne ouina et cicere et cepe absque frigione: quod frigus
prohibet confortationem carnis et multitudinem nutrimenti ei.
Sunt galline sunt bone et pulli colubini spinguari et oua sor-
bilia puluerificata cum cinamomo et pipere et galaga et metha
et sale stinci. sunt oua piscium et caro piscium calidior. Et si fuerit
illud frigus cum gingi. et pipere alio et cinamomo et similibus.
Item caro ouina confortat coitum et cerebella passerum et co-
lumborum et carnes agni annualia pedices fassani braco apri
et caro vituli cum lacte et ouis de gibus fit cibus qui vocatur car-
letum quod optime valet in coitu. de quo granis fit cibus me-
dicalis: sic cum tritico excoctum quo fit seminum: et cibus fa-
ctus de rapis cum pinguetudine bona vel butyro. Item cice-
ra et faba fracte et rici cum adipe renu caprarum et doctici cum
muscis caponis et galline fit cibus qui vocatur cibus albus cum
lacte amigdal. vel cum lacte dulci et uiccaro et aspergat pul-
uere ciamomi. Item turta facta cum ficibus et uuis et dacty-
lis et carnibus coctis cum gingi. cinamomo gar. et croco et cum
auium paruis ibidem mixtis optime prouocat coitum bonum et
sperma generat miltiter. Item de cepis et eruca decoctis cum
brodio bono ita quod cepe integre decoquantur optimus cibus
ad coitum. et porrete albi sunt valent. Item accipe testiculos
arietum et decoquant bene. deinde minutim incidant ac si
deberet fieri artocree ex eis. deinde misceant ouos vitel-
li et maiorana sunt incisa ad modum sarsere. totum in pane co-
quatur et comedat ab illo qui vult generare. Et si aliquid de si-
lere montano vel de coagulo leporis ibi ponat magis est
secundum. et qui isto vtuntur pnt. xy. vici coire si volunt: s. s.
tamen non est bonum generare volentibus coire nisi modicum: et tunc
digone mediata. et valz tamen sic diasatirion. Item cerebel-
la passerum elixata et postea assa si humanum cum lacte faciunt
boies secundum. et gingi. coditum et tringit coditum et priapus tan-
ri et testiculi galli et arietum desiccati et elixati et comesti.
Si tamen paries sit calidus tunc lac acetosus bibat et pisces sa-
litos calidos comedat et melones et olera humida et spina-
chia malua mercuriale que optime valet eis. et semper portu
lace addit in spermate. et albumen oui est plurimum iunam-
ti multiplicatio sperma. et cerebella aialia et crura tibiarii

et cor salmonis et cancri fluuiales et marini.

4. principale cople si accidentia aie amouent et modus
generandi docetur et fugienda precauere cum peritrys co-
De accidentibus aie. sunt viri in leticia et audiat cantile-
nas et loquentes de coitu et coeuntes boies et coeuntes aialia
videat et non tristat aliquo modo et videant facies pulchras
et loquantur cum eis et sedant ad ignem et veter calefiat. et ira et
solicitudine oino dimittant et sic de alijs. Unum nota quod h
coitus triplici considerat. vno modo per comparationem ad illud quod
ipsum comitat: et est yebemēs delectatio. vel per comparatio-
nem ad illud quod ipsi segunt et est cibi postremi etatio qui est
superfluitas residuitatis non superfluitas impuritatis. s. pnt
duo modi sunt de accidentibus aie. et sic loquitur Daly 3.
pericula regni. commento. 36. 3. modo consideratus inanitionis
naturalis attingit et etationis: et ponit Auic. 3. can. sen 20.
ca. de nocumētis coitus et dispositionibus eius.

Circa modum generandi sciendum quod vir et mulier debet esse
teperati vel vergere ad teperamentum et debet esse ordinari
in cibus et potibus et alijs sex rebus non naturalibus cibo digesto et su-
perfluitatibus expulsis post mediam noctem et ante diem et ma-
sculus excitare feminam ad coitum loquendo osculando am-
plexando manillas tangendo pectinem et peritoneon et totam
vulua in manu accipere et super nates percutere. et hoc to-
tum est ut mulier appetat et semina concurrant: quod vltra-
rimul mulieres tarde emittunt. et cum mulier incipit loqui
balburiendo: tunc debet se coniungere seu comiscere. et pau-
latim de coire. et opus se venire oino pectori mulieris ne aer
possit ingredi sicut pectini quod post feminis emissio-
nem de stare et iacere super mulierem sine motu et non statim sur-
gere. et postquam surrexerit de mulier extendere crura et iace-
re resupina et dormire: ne semen exeat. nullo modo indebite
moueatur. et id tunc non de loqui vel tussire nec sternutare. et
in mane quando surrexerit vel hora postea aut 3. q. 2. de il-
lo die stare diu in lecto tunc si deambulet paulatim fiat. et
non currat neque equitet super equo male portante per illum
diem nec descendat per gradus quod possibile est. Et
si virga viri sit nimis brevis tunc eleuent crura mulieris
et caput deprimat in tunc quod sperma possit cadere in fundum
matricis. Et si ipsa sit gracilis magnificet sic. vulneretur
suauiter cum virgis paruis et emplastre cum pice: ut dicit Auic.
in 4. can. sen 7. ca. tractatu 4. loquitur ibi de pinguetudine
ne corporis. mēbrum frice cum adipe anatis et cum oleis cali-
dis de sambuco et musco. deinde pax liquefiat et applicet
mēbro. vel ipsa sola ad ignem misceat: dissoluat et applicet
et misceat mēbro. et cum fuerit infundata subito amoueatur. et h
trahet sanguinem ad cutem. deinde iste sanguis iduratur et frequenter
ista iterent. et ante ponent picias friceat alijs mēbrum cum pano
aspero donec robescat. Et si vis effundere lac ouinum super
pot fieri. Deinde aspergat cum sanguisugis per hebdomadam re-
teris in olla cum aqua carui. deinde desiccet cum lubricis terrestri-
bus. Ista spāl magnificat virga. et vltus moderat coitum facit
hoc et rāgere eā frequenter et ipsas cum testiculis ad piteonem
pertere ut faciunt ribaldi ut fiat sonus gatas. vñ dicit Auic.
sen 20. tractatu p. vltus finē. Non est turpe medico cum lo-
quitur de magnitudine verge et coagulatione miltis: quod sunt ex causis
quod puenit ad generationem. Et Galienus. 4. de ige. sani. et megaregni
loquitur de magnificatione mēbroz per adherentiam picias: et tu vi-
de ibi. Item si virga erigatur tarde post primam coitum et vis 2. co-
ire in mane: ut forte mltier quod non emittit spma ppleat deside-
rium suum. et h pot scire si ipsa post coitum bene pproxiet et oscu-
let et aplexet et ponat manum quasi de abrupto ad vergam et re-
sticulos. Et h facit ut videat si tu sis parat iterato ad coitum.
et n. b. 2. coire et ante illud si dorsum et renes iacere: quod h facit
in viro erectionem verge. et si dormiat sic citius eriget. et fre-
quenter tunc boies polluitur: et qui pnt non coierunt. s. si il-

lo modo iaceant in dormiendo. vñ sic dormire super ven-
trem iuuat digestionem et super latera facit deopilationē.
sic super dorsum facit ad erectionē et ad generationes. Et
per pñs si vir vel mulier nō delectet multum in coitu: su-
mat vir in ore suo candi: et tūc vir in comedendo obscule-
tur mulierē et linguā suā ponat ad os et aperiat labia sua: et
labia mulieris capiat intra sua et ecōuerso. Similiter sali-
ua cubebārū delectat et piper cuz nulle vel cingī. cū mel-
le et cū illo inungat virgam et matricem et facit optime de-
lectari. sed caneatur ista in illo qui cito spermatizat qz so-
lus tactus bis vel ter faceret sperma exire. tales enī de-
lectantur per se nisi sit paralesia.

¶ Ultimo os cauere nocentia. ¶ Pro quo sciendū qz coi-
tus inefficuat sex modis. p per inspersionē spermatis
vñ nō effluit: qd fit per vsus lactuce portulace et cāphore.
2º per alterationē vt per in frigidationē cū lamina plum-
bea sup renes. 3º per auferētia ventositatē sic est anisum
mentha carui ciminū. 4º per defectū humiditatis spma-
rice sic per ieiuniū et laborē multū et fluxū et febze. 5º per
occupationes in rebus necessarijs per quā auferit imagi-
natio rei dilecte. 6º per acceptiones eoz que spma defici-
cant que sunt causa moderate sumpta coitū stimulat. tñ i-
moderata qritate psumēdo humiditātē ledunt: sic agnº
castus rutba et silia. ista ergo fugiat boies gnāre volentes
vel coire. et vitent crapulā vel ebrietatē nimā et frequētē
repletionē magnā et inanitionē magnā. et iō flobotomia et
farmacia nocet. et per pñs errāt qui volunt purgare boies
vniuersali ad ipregnationē faciendā. Similr balneū vni-
uersale nō valz nisi raro: et qz ibi sit parua moza. Silr vite-
tur coitus cū vetula et cū menstrua et tincola et idropica
et ferida ac scabiosa et imunda et cuz illa que nondus venit
ad annos. et breuiter vitetur omne illud qd corumpit cō-
plexionē et cōpositionē et affectus aie. Et vitet potus aque
frigide et acetū: et nō vadat nudis pedibz: qz hoc deicit de-
sideriū coitus. dicit Aui. ca. de exiccatiōe spma. Sugiat
sōia illa que sunt cā sterilitatis que dicta sūt pus. ¶ Si
mulier os ne hō irret aquā frigidā nec lauet testiculos cū
aq frigida nec sedeat sup marmor nec attingat vetus fri-
gidus virgas ne paraleteat. Et si ipsa fuerit mollificata et
paraleteata detur tibus et ciperuz et testiculi leporis et gut-
tur galli adustū et dentur cū vino tepido odorifero mane:
et ista valent in paralesi vesice. ¶ Deinde fiat clistere qle
fit de oleo de rutba et de oleo costino laurino et nardino et
sambucino in gbus sint castoreus assa cētaurea collogni
da galbanū oppoponacū. Et si ē difficultas vrine cū para-
lesi vesice vel virge tunc cōfert bibere ex corticibz melo-
nis sicci ad pondus. Ad. i. cuz cuccaro et vino et cū aq vite
simplici vel pposita vel cū vino saluiato in quo ponat oli-
banū. ¶ Deinde balneet in aq maris vel natet vel in ags
termariū. s. balneo nālitum. ¶ Deinde inungat circa re-
nes et pectinē et peritoneon cū oleis calidijs pāctijs. s. cum
oleo costino laurino et cū arogon et cū ynguēto aureo acu-
to cū castoreo olibano et musco. ¶ Deinde fiat emplz de
olubano cinamomo bdellio ciperio spica et musco et camo-
milla et cera et laudano vel gbusdam istoz. ¶ Deinde fre-
quenter fricetur locus circa virgā et renes cū yrina ppria
patientis cala et deinde tergat. Deinde cū aq vite et cū ci-
naprio circa occipitiū et cū assungia vulpis et oleo laurino:
et isto mō curauī vnū qui nō habuit erectionē vge per triē-
nium et potauit herbā sancti Joānis quotidiē ptra male-
ficia in aq vite in hyeme et dedi sibi agas. et diatribit se
mel in hebdomada pro flegmate peccate in eoz: sic ps cō-
tra maleficia. ¶ Et si sit cale pñonis poter herbā iper-
icon cū aq calida. Deinde si adhuc prohibeatur coitus p-
pter nō erectionē rōne maleficij: tunc dicit Constantinus

8º practice sue qz tota domus debet aspergi cū felle canis
nigri et parietes domus aspergantur cū canino sanguine.
et tota domus ponatur plena herba ipericon que vocatur
fuga demonum: et inquirat si super limina sit aliquid vel
in lecto vel in pannis eoz et auferatur. Tamē dicit diasco-
rides qz corallus portatus maleficia auferit. similiter ma-
gnes portatus a muliere facit eam amari a viro suo. simi-
liter lapis gagaris auferit maleficia. ¶ Quia tamen ista
veniūt a mala credentia vt fide mala: ideo oportet time-
re talia. et ideo vir et mulier bene cōfiteantur: et in die pen-
thecostes vel pasche vel ascensionis cōmunicentur. et tunc
sacerdos bñdicat eos et det marito hunc versum scriptū.
Vox domini supra aquas deus maiestatis intonuit deus
super aquas multas. Et mulieri istum versus. Confitean-
tur tibi populi deus confiteant tibi populi omnes. omnis
terra dedit fructum suuz: et illum. benedices tu roze anni
benignitatis tue et campi tui implebunt vbertate. Et tūc
vadant domum et sint in abstinentia a coitu per tres dies
et noctes. deinde coeat et rogent deum si placet sibi qz det
eis prolem et generationem multam et bonam.

¶ Modo circa sterilitatem mulieruz videndū qz sunt
multa faciendā. pmo enī debet talis com-
plexio mala totius corporis amoueri: et materia aliqua fue-
rit digerit: sed debet leuiter euacuari si oporteat. 3º opor-
tet mulierem confortare. 4º matricem preparare. Circa
quā preparationem sunt multa faciendā. ¶ Debet enim
pmo confortari per stuphas et suffumigationes et inieccio-
nes et potationes et comestiones et suppositiones. ¶ De-
inde 2º debet mundificari si indigeat. et mūdificatio illa est
dependens a duobus. vel a mūdificatione humoruz vi-
scosorum lubricantius: et a sanie apostemosa si ibi fuerit. et
scdo debet mundificari a menstruis si retineantur. deinde
si menstrua fluant nimis debent stringi. deinde si matris
precipite debet reduci. deinde si ascendet et suffocet de-
bet deponi et deprimi. deinde matris confortari debet cū
injectionibus vt recipiat semē et illud appetat. deinde de-
bet matris rectificari et coequari. si sit stricta elargari. et si
ampla constringi secundum variationem passionum. de-
inde debet variari dieta sicut oportet. et ideo in toto sunt
.xj. faciendā in generali.

¶ Circa pñm sciendū. s. circa malam complexionē mulie-
rum. Si sit calida et ppter illam sit sterilis in pñis si par-
ticularia cōueniāt fiat flōmia de epatica. deinde de saphe-
nis. deinde vtatur sirupo ro. viol. nenusarino. deinde vta-
tur cuccaro ros. triasandalis diadraganto frigido. deinde
odorēt camphoram rosas sandalos aquā ros. s. quando
vult appproximare viro suo non tangat camphorā aliquo-
mō. ¶ Ordinem. 6. res non nāles in gradu opposito do-
nec caliditas in muliere excedens ad tēperamentū redu-
catur. Sed si venerit sterilitas in muliere ppter cām fri-
gidam et humidam tunc digerat mā per hunc moduz. B.
arthemisse rubee maioris sauiue. añ. lib. 5. tñ sauiua ama-
ra est: iō pōt poni in minori qritate fol. menthe fol. abstin-
thy sumitatus origani et calameti. ana. 3. y. spice nardi. 3. i.
quinanti. 3. y. calami aroma. 3. iij. anisi maratri carui. añ.
3. i. fileris montani ameos. ana. 3. y. peonie. 3. 5. mellis ros.
lib. y. fiat sirupus quo vtatur mane et sero. et est sirupº ru-
beus a rubea maiori nuncupatus. non ponatur acetum in
medicinis mulierum quando passio earum est rōne ma-
tricijs qz acetuz nocet matrici. dicit Hypp. 3º regimis acu-
toz. cañ. 3. et Hal. in cōmento ibidem dicit idem.

¶ Circa 2º. s. circa euacuationē sciendū qz in cau-
sa calida debet fieri euatio cū castia. pñnis violis et reu-
barbaro et cū mirabolanis citrinis. et ista nō ipediunt pce-
pū: imo pñt dari mulieri pregnantī sine periculo. tamen

De egri.

diapapauer nō detur: qz ibi intrat scamōea vel diagrediū
que pceptionē ipediunt et abozum faciūt. Sz triasandali
reubarbarū et triferā saracēnica et reubarbarata et succapz
et viole et gallia pnt dari sine piculo. et cassiafi. pōt dari cūz
sero capino vel alio clarificato. ¶ In cā frigida et humi
da purgef mulier cū agarico et turbith cū cingī. mirabola
nis kebulis. et si sit ibi friditas cū siccitate cūz sene et poli
podio et aniso dz purgari: sz nō def agaricus in ipregnatio
ne nec in fluxu menstruo: qz puocat mēstrua et facit ab
ozus. Sz qñ humores frigidi et viscosi grossi ipediunt cō
ceptionē: tūc pōt dari pze manib: sz in parua q̄titate et ra
ro. ¶ Un clisteria plus valēt mulierib: purgandis cā impze
gnatiois faciendo q̄ laxatiua per os. Similr diaturbith
valz vel catholico et diasene qñ est melica et diabozagina
tum. Et est medius modus operādi hic qz accipiat rubea
maior arthemisia yfopus calamitū oziganū et nepita et de
coquant et stent in ifuso per noctē agar. et turbith vel sene
et mane clarificet et def. vel polipodiū cum aniso et peonia
pōt poni in pncipio decoctionis et eodē mō fieri.

¶ 3^m. f. cōfortatio mulieris fit cū pulueribus et electuarijs et
medicinis simplicib: et cū cibis. ¶ Pulueres sunt tales.
R. ligni al. 3. i. nucis mu. 3. 5. sileris mōtani. 3. y. cinamomi
3. iij. mactis. 3. i. calami aro. 3. 5. fiat puluis quo vtatur in po
tagijs suis ad cōfortationē stomachi. Et si latera sint opila
ta ponat anisuz et ciminū et carui. Et si caput sit debile po
natur peonia. Et si matrix in se est opilata vñ male se hñs
ponat spica nardi costus ocimuz et storax calamita in par
ua q̄titate. et pōt ponit succapz ad dulcorandū. ¶ Deinde
vtatur tali electuario. R. pulueris potionis musci trifere
magne sine opio: pulueris stomachicon cōfortatiū conser
ue citonoz. añ. 3. y. ligni al. 3. i. ambre gallie musca. añ. 3. i.
panis succari. lib. i. fiat electuariū satis cōfortatiū et pro
lificū. ¶ Deinde vtatur isto puluere. R. testiculū verris
dextrū si vult masculū: et sinistrū si vult feminā: desiccef
in ymbra et puluericef. ¶ Tunc. R. limature eboreis sifi
leos matricia leporis et coaguluz leporis. añ. q̄tū vis post
desiccef. fiat puluis et vtatur eo sero et mane cū brodio ci
ceris aut carniū aut cū vino albo aut liquir. succari q̄tuz
sufficit ad dulcorandū. et iste puluis optime fecundat. et vo
co eum puluerē eburneuz. et iterato vtatur electuario pre
dicto. et sic vicisiz modo vno modo alio quousqz accipiat.
Silyr vir vñ leticia Hal. et pliris et musco et diagalaga.

¶ 4^m. f. pparatio matricis fit per stupbas et suffumigatio
nes. Suffumigatio cū confectione posita super carbones
ita qz fumus per embotū intret matricē. et hoc dolorē ma
trici mitigat et ad accipiendū maxime preparat. dicit Ni
colaus in suo antidotario. R. deinde ambre bone. Sij. sto
racis calamitē. 3. 5. myrbe masticie thuris gar. ciamomi
nucis mus. cypressi. añ. 3. 5. ligni al. 3. i. et plus si paties sit di
ues. Silyr et de ambra. cōficiant cūz melle diuretico qd sit
sic oximel diureticū: sed non intret acetū: vel cū oximelle
diuretico et aq̄ ro. et fiat massa vna. deinde diuidat in. iij.
pres. de vna fiat pomū ambre ad odorandū. de scda fiant
pillule parue ad q̄titatē ciceris. et quotidie de mane tras
glutiat tres integras. et ex 3ª fiat pēfariū et iungant pus cū
balsamo. fiat magdaleon et iponat. ex 4ª fiat fractura in
aq̄ cala et per calamū fumus ascendat ad matricē. et sit aq̄
ita cala qz mulier sentiat calozē vltra tēperamentū et dor
mias si potest. vñ de istis medicinis caris multū dz accipit
in ista cura: sed ppter carissiam dimittunt frequēter. et iō
operatio est debilior. vñ sunt verius de istis.
Septem sunt cara: qz bona vel qz rara:
Balsamus ambra ritus caro lignū cāphora muscus.
Per tirū itelligit tyriaca. per B nomē caro: caro leonis. p
lignū lignū al. et alia sunt satis plana. Et nota qz balsam^o ē

succus balsami. i. illius arboris que est parua quasi frutes
circa babyloniā tantū crescēs. et vocat opobalsamus. et li
gnū eius vocat xilobalsamus. Et est verius de hoc.
Est opos succus xilo lignū carpopz fructus.
Et istū modū loquēdi notat Aut. 2°. can. xilo al. i. lignū al.
¶ Itē laudanū suffumigatū et emplazuz calefacit matricē
cem et iuuat ad accipiendū. ¶ Itē nepita suffumigata et i
missa optime cōfortat matricē frigidā et humidā. Similr
mellissa suffumigata et imissa optime cōfortat matricē ad
cōcipiendū. ¶ Deinde cōfortet matricē cū stupbis factis
de calendula arthemisia pulegio diptamo nepita absin
thio rutha yfopus calamēto et celidonia. Deinde mulier de
siccef cū panis lineis. et tūc iterū suffumiget. et sic etiā vi
cissim stuphet ecōtra. ¶ Itēz fiat sepe fomentū cū deco
ctione rozis marini. ¶ Et est hic notandū qz celidonia vi
citur qñ celi donuz: qz ipsa aufert maculā oculo: et iō bi
rūdo querit eā qñ pulli ei⁹ nō vidēt. et matricē mūdicat.
pceptionē pparat. ictericiā curat. et scabiē luce⁹ ei⁹ supposit
tus curat et aufert. Et iō vt dixi p. c. de ictericia.

¶ Ictericos per se sanat celidonie succus.
¶ Iniectus oculis: maculas dirumpit eorum.
¶ Aufert et caneros qualitercunqz capiat.
¶ Itē fiat talis suffumigatio. ordeū myrrbā nigellā crocus
thbus cape. f. farinā ordeit: tunc mulier ex bis bñ suffumige
tur. accipiet statim si cūz viro suo copulet: sz detur in potu
coaguluz leporis. ¶ Deinde accipe sanguinē vesperilio
nis liga in pāno nigro et pone sub capite mulieris ipsa nei
sciente qz vir suus sibi appropinquet et cōcipiet. Deinde co
aguluz leporis ad pondus. 3. y. detur mulieri ad potandū.
et viro. 3. 5. facit virū gnāre et feminā cōcipere. ¶ Itēz vir
comedat de coagulo lepori masticiā ad pōdus. 3. iij. et mu
lier de coagulo leporis femelle tantidē et cocat et cōcipiet
mulier. ¶ Opz autē cauere a cibis acutis et calidis sic sit
cepe allia et a balneis nimis calis et vnguentis nimis calis.
¶ Deinde accipiat theodozicon anacaridū et modicū sca
monee et sil⁹ pificiat per pēfariū in mīscē imitte et p^o nocte
vel 2° accipiet si a viro debito mō cognoscat. ¶ Deinde si
ex alijs oib: nō fuerit fecūda accipe stōaticon pfortatiū:
et in hora sue pfecte decoctiois pyciat calim in cōcautari
bus cāne. Deinde exhibat qd est in isto pcauo et fiat pēfariū
et cooperiat cū pāno lineo gracili et optime ad cōceptum
pparat. ¶ Et si est stomachicon laxatiū factū. i. cū scam
nea vel diagridio: et silyr pparatū puocat mēstrua optime.
et ad pceptū pparat si ex retentione mēstruo: ipediatur.
¶ Deinde si adhuc os odoret mulier: et silyr vir et maxime
mulier odozē buxi qui iuuat ad gnōnez fm Albertū in li.
de plantis. ¶ Deinde adhuc si oz da triferā magnā cum
vino decoctiois mandragore ad potandū: et fac mulierēz
sterilē accipere. ¶ Itē voluā leporis assam tere et da cū vi
no mulieri bibere in balneo. et si cocat accipiet fm Hal. in
dinamidys. ¶ Deinde cape fenugrecū et adipe anat et sup
pone matrici et cōfortat multū ad cōcipiendū. ¶ Deinde
muscus dissoluat aliq̄liter cū oleo ro. et fol. lauri imittan
tur in matricē satis pfortat ad accipiendū. ¶ Deinde vir
et mulier comedat puluerē vulue leporis et accipiat mascu
lus: si mulier post coitū supponat sibi testiculū dextrū vñ
post mēstrua cū biberit. Silyr dico de femella supponēdo
testiculū sinistrū. Et qz Daly diē qz debilitas vtutis est cā
gnōnis femellaz: iō vñ debilitet aliq̄. ¶ Deū vngant
mēbra virilia et muliebria cū succo satiridiō et aspgat pul
uere vulue leporis. B. n. facit sterilē accipere: et qz ac⁹ coit⁹
itēdiē et auget delectatio. ¶ Itē testicis dexter mustelle
mixt⁹ et cū lana pēfariā fac statim coipe. ¶ Itē triferā
mag⁹ dissoluta i succo arthemisse et cū bombace pēfariā
ta iuuat multū ad accipiendū f3 Nicolauz in antidotario suo.

Cur et omnia viscera putrida mundificant.
 ¶ Sexto. si retentio menstruum multa requirit. et ideo quod multa mala deinde in debitorum retentione contingunt. ideo recte ad causas aliquas retentionis quod sunt tres. dicit Gal. 5. affo. 2. me. to. 20. p. est grossities sanguis. 2. est spissatio venarum sanguine ad vulva mittentium rone apatis vel rone humo. 3. est angustia oris ipsarum propter corrugationem matricis. ¶ Anic. 3. can. fen. zi. tractatu. 3. ca. de retentione menstruum. dicit quod cause retentionis extrinsece sunt et intrinsece. Extrinsece sunt exercitium nimium et labor multus fames et abstinentia. accitua as. et oia que corpus extenuant. dicit 3. p. tricola regni. come. 35. pinguedo nimia macies et extenuatio nimia sicut est in febribus prius et in idropis aut cicatrix in vulva retinet ea. ¶ Cae intrinsece sunt tres. aut enim sit retentio rone virtutis aut mēbi aut humoris. si rone virtutis hoc est propter aliquam malam opinionem debilitatem virtutis sic est mala opinio calida cum excedit aut frigida aut humida aut sicca. 3. Ita. n. debilitas virtutis et non expellitur superfluum aut expellitur in locum incorruum. 2. quod menstruum retentus aliqui expellitur ad naves aliqui ad emorroides et ita de alijs. 3. retinentur propter membris ut quod est strictus corrugatus operilium clausus sit matris et orificia venarum. Si propter humorem hoc est aut propter glutinem aut glutinam.

¶ Prima repleant flōmia circa β faciēda de vitragz bar
silica fi plicaria quēnari pp māz anit. ¶ Deide de vitra
gz laphena pp cāz siētā: 2 q mā trahat yūs iferioza. vt
fiat β de laphenia itēzioz qz iūt sub caulla pedis ifer
p qz itatē pollic: 2 ex trāstuerio 2 an tps mēstroz. 2 β de
vno pedē. deñ altero de de altero pedē: s i tpe mēstroz
rū nibil oino fiat. Et si sanguis abundaret nimis tunc de
mediana posset in principio modicum extrahi vt cā aīo
diminueret. 7 hoc qz mulier sentit ponderositatem: s nō
non cōsūlo qz fiat flōmia in brachio nō in illis qe para
te sunt icurrere morbz i capite vel pectozie vel tpe vt pple

De egri.

ne ex retentione. ¶ Sit igitur gnale quod modicum semper debet extrahi et inferius de vena geniculi vel poplitis ex saphe nis. et de ter fieri ad trahendum deorsum. ¶ Deinde fiat li gature in tibus fortes. deinde fiant scarificationes de vno pede. deinde de alio in parua quantitate: et hoc ante tempus me struorum. deinde fiant vntationes sine scarificatione sup crus et calcaneum et in coxis. et illa omnia faciunt sanguinem moue ri in matrice versus exitum. ¶ Deinde si istis factis non va leant ut veniat menstrua tempore suo transacto secundum computa tionem mulierum fiat slobotomia de mediana: ne sanguis re manens ascendendo noceat. deinde de sapbenis ut residuum transeat et in bona quantitate: quia tunc daf flomia ad purgan dum: non tamen ad diuertendum et attrahendum.

¶ Secundam rem complent diuretica et vrinam puocantia: que puocant vrinam puocant menstrua: ut dicit Serap. in ag gregationibus suis. quod medicine puocantes sputum et creatum puocant menstrua. Et Auer. 7. colligit. dicit quod medicine purgantes menstrua puocant vrinam. et que puocant vrinam sunt ex genere puocantium menstrua. ¶ In ea igitur frigi da que est color: medicine puocantes et apientes vias sunt rubea maior arthemisia origanum calamum pulegius di pthamus nepita filix fauina calendula anisus ameos ma ratur ciminum siler montanus peonia spica nardi squinan tum calamus aro. myrrba nigella muscus papauer ruffum piper affaz cassialignea assa pistrum castor. fella serapinu colloquintida agaricus celidonia cinamomum gal. cubebe ga lange lignum. carpobalsamum xilobalsamum balsamus mi lius solis liquir. paritaria et filia. ¶ In ea cala medicinalia sunt radix apy bulci spargi scolop. nuclei cerasorum melo nu capill. ye. recens endivia scariola lactuce se. bulci se. spargi et se. cucurbita citrulli rasura ebozis. ¶ In vtraque cala sunt spica nardi lignum. endivia et se. eius liquir. osum miliu solis cortex cassie. borax gentiana a. ppriate ar themisia flores calendule et solsequiu lacca camepitheos yfopus capill. ye. recens de istis pot fieri electuaria et po tus empla yngueta iniectiones pensaria suffumigationes et filia. non tamen oportet accipere semper omnia sed sufficit vnum vel duo eorum. ¶ In particulari est sic operandum. primo digeratur ma pec cans frigida sic. Radicum petro. domesticum et macedonici apy feniculi aristol. lon. yreos lily enule capane rubee ma ioria. an. 20. 5. arthemisia pulegy calamum yfopi epatice origani diptami solsequy. an. 20. i. cinamomi anisi carui peonie dauci maratri ameos. an. 3. i. spice nardi. an. 3. i. spi ce celrice. 3. y. cassialignee costi. ana. 3. 5. liquir. q. r. i. mellis quod sufficit. fiat potus digestius et puocatiuus menstruorum optimus quem voco sirupum macedonicum. Et si vis fortifica re apponatur fauina et passius si non sit mulier delicata: quia ista sunt amara. et sicut gentiana optima est et squinatum sicut. ¶ Deinde vtatur isto puluere. Rad. spice nardi ameos gar. maratri xilobalsami carpobalsami calami aro. an. 3. 5. ga lange cinamomi cubebarum. an. 3. i. 5. et si sit pro muliere di uite apponatur. 3. i. vel. 5. lignum. et tunc vocatur puluis aloeti cus quo vtatur ante tempus menstruorum per. viij. dies quotidie in vino albo subtili vel in brodio caponis vel in aqua fenicu li. Et iste puluis vtatur fortat venas aperit sanguinem sub tiliat. et hoc idem facit aloepaticum: sed lauari oportet cum succaro vel melle. vel in pillulis quia propriate purgat sanguinem. deinde quilibet nocte vtatur vno cocleari de diaprasio. Et statim post vtatur apocimate isto. Rad. arthemisie vtriusque calamum fauine pulegy. an. 20. i. omnia in vino decoquantur et ultimo ponatur lib. i. de melle. ¶ Tercia. Rad. castor. accoziani si se. apy. an. 3. i. tere et cribra da in potum cum vino. et si est gra uida calefacit fetum et confortat et non nocet. Et si non sit pre gnans aperit et puocat menstrua et affert iunamentum ma gnum. et illud est de meis secretis et voco istud potum castori

nus. ¶ Vel vtatur isto electuario. Rad. cinamomi cardamomi macis. an. 3. 5. piperis longi cingib. an. 3. iij. croci cimini gar. an. 3. y. cassialign. spice nardi galage calami aro. nucis mu. an. 3. i. ligniat. 3. 5. ambre musci balsami. an. 3. i. tere da terant puluerificanda puluerigentur et conficiantur inde ele ctuarii albus. ¶ Item diaciminum optimum est cum vino et diacalamentum et dianisum et diayfopus et diayris. ¶ Si tamen ea esset calida: tunc valet triasandalum acutum cum spica nar di et lignoal. et sirupus factus de radice apy bulci capillo rum ye. et spica cum liquiri. et succaro. ¶ Item in omni cala matrica ria. i. matrice regens et curans. et ista est spalis in isto casu. ¶ Item saturegia bibita optima est in prouocatione me struorum sic expertus sum frequenter sed est aliquid amara. et cum succaro datur in cala et cum melle in frida. ¶ Item decoctio solsequy in vino albo vel aqua clara potest me strua puocare. et hoc est aliquid abominabile. Et sicut vltus cimini frequenter menstrua puocat. et aliquid triasandalum misceatur in estate vel in calore non nali vel in colericis.

¶ Tertia re complement clisteria in quibus pro coia ponatur centaurea abf. fauina ciminum aloepatigra Bal. agar. et nux mus. colloquintida: sed canie ipsam nisi quando alie defi ciunt. ¶ Medicine purgantes sunt theodoricon anacar dinum bndicta turbith esula. an. 3. 5. agar. cingib. et possum fieri pillule sic. Rad. theodoricon anacardini bndicta. ana. 3. i. 5. turbith esule. an. 3. 5. cingib. 3. i. 5. ex his fiat pillule et ruffi fiant cum succo apy et duntur in sero. et pot agatur. addi istis menstruis. Et si vria sit discolorata et tenuis: tunc trifera ma gna vel theodoricon anacardinum anthedodico emperif con valent spaliter et accipiantur cum nebula propter amaritu dinem. Et si vrina sit colorata multum: et si mulier sit exte nuata: tunc cibaria bone digonia et facili et frida aliquid valent eis. Sed si sint carnoselle mulierum: tunc pro purga ri cum reubarbaro et cum electuario de succo rosarii: quia ratio ne etiam scamonee vel diagridy etiam puocat menstrua: et cum cassia sicut. possum purgari si indigeant.

¶ Quarta rem. s. circa retentionem menstruum. s. confortationem mulierum cum electuariis puocantibus coelebis et ele ctuariis iam dictis. s. cum diaciminum dianisum diaprasio dia iris diacalametum diayfopo elleboro albo. ¶ Et troc. myr rbe optimi sunt ad h. quorum recepta est. Rad. myrrbe. 3. iij. lu pinorum. 3. vi. foliorum ruthe pulegy cimini rubee tinctorum vel maioris: quod idem est: asse fetide serapini opposonaci. 3. y. fac troc. ad pondus. 3. i. da vnum in die cum aqua decoctio nis iuniperi. Ista enim est medicina vehemens in tunc quod se tutum eicit. dicit Rasis 9. Almah. ¶ Item diacincin. et cingib. ditum sunt optimi cum potu decoctionis dactyloz et senu greci. dicit Lagnum tabula 4. i. ¶ Item gar. et dianthos et diagalanga optime valent. triasandalum et dialignum. et dia reubarbarum. ¶ Item in tempore frido diagalanga et in de bilitate splenis diacappario et dianisum et c.

¶ Quinta res. s. balneationes debent fieri cum herbis subli liantibus: cuiusmodi sunt calamum origanum pulegius pari taria leuisticum nepita filix prassius ipericon folia lauri fa uina arthemisia diptamus agrimonia saturegia fenice lus camepitheos camedreos nasturtium et filia: sicut sunt me trastrum celidonia gallitricum camomilla regina prati sam bucus elleborus. Et intret balneum quotidie post medicu nam et in exitu a balneo datur. 3. y. trifere magne sine opio distemperate cum vino albo. ¶ Deinde 3. die post balneum et in decremento lune flomem patia de sapbenis iterioribus vtriusque pedis. deide sicut arthemisie pus dicto vtatur in sero.

¶ Sextam rem fies circa retentionem menstruum et lo calia remedia plent fomerationes suffumigationes em plastra inunctiones in matrice facellationes et pensaria et sup postozia anriozia. ¶ Someratio fit de aqua deco. celidonia

ista valet multum ad mundificationem matricis. sicut de
coctio gallinici eodem modo valet. ¶ Suffumigatio sic fit
B. arbemisia sauinam cetaurea maiore rutha feniculus
abf. salvia abrotanum pulegium calamitum mentha daucum
amcos spica celrica et philia que sunt nate apertue et cale in
olla terrea bulliant in vino albo. et per emborum. i. per insitum
factum ad modum tube recipiat mulier fumum iserit: ita quod per
strictior insitum intret matricem et fumus aliunde non ascendat.
¶ Sic suffumigatio cum aceto posito super regulam calidam puo-
cat menstrua statim. Sed pro diuisione sunt suffumigationes de
istis troc. B. cimini maratri anisi. 3. y. ligni al. 3. 5. musci am-
bie balsami. an. 3. i. ex his faciant troc. vel pillule cum suc-
co arbemisie vel cum aqua rosarum et excicent ad solem. et cum fue-
rit bene excicati unus ponatur super carbones. et mulier bene
cooperta panno ex parte iserit recipiat tale fumum intra ma-
tricem. et sic fiat bis vel ter in septimana cum de dormire. Istod
enim frequenter expius sum quod puocat menstrua. Idem fit de
cassia lig. costo anomo carpobalsamo cinamomo sgan-
to si ex istis fiat suffumigatio. vii. 5. p. 1. affo. Muliebria
educit ex aromatis scilicet calefactio. com. 29. 3. non de mul-
lier oia sedere super talia: quod dolore capitis faciunt. ¶ Tres
suffumigationes cum sola collognida sunt multum. sicut cum op-
poponaco serapino. et optum est cum gallia musci. tamen ferida me-
lissa est ponere ad nares. odorifera vero inferius. ¶ Emplastrum
fiat cum arbemisia trita et emplastrum super umbilico et super pe-
ctine. Idem fit de ciclamine calamito silice nepita palama-
ca passio et diptamo: sed frequenter amouentur ne actualis
frigiditas ledat. ¶ Penfaria vel suppositoia fiat de gertia
na formata ad modum vire virilis ioluta in lana et tincta
in oleo de lilio. et tunc post iter mittantur. et hoc fiat per
quatuor dies per vices. et post 4. dies fiat tale suppositioium.
B. asse galbani. an. 3. 5. et forment penfaria ad modum digi-
ti et intingantur in oleo de lilio et supponantur intra matricem: sed
pus inungant iteriora vulue cum oleo violato ne acuitas
medicaminum apud generes vel viceret. ¶ Deinde si opor-
teat. B. Laudani. 3. 5. forme ad modum digiti et intingantur in
oleo muscellino aut in melle aut in butyro. et postea asper-
gat istis puluere. B. usforby. 3. y. et pulueris. addat tunc
iste puluis ad precedens. et teneat mulier intra vuluam par-
ua hora. tamen hora soni non debent que sunt foris virtutis ma-
nere in matrice. et debet modica hora stare ibi. Uel cotus
vel bombax intingantur in oleo muscellino vel nardino vel
cuius decoctione cassie lig. supponatur foras matricem et puo-
cat menstrua. ¶ Tres. B. olei violati abf. an. 3. y. myrrhe
3. ly. armoniaci. 3. i. tere et sicce cum felle taurino et suppone.
¶ Sic ieralogodion paulinum ieraruffi. penfariata optima
sunt. et stomachicum laxatiuum possum in cana anteque infridef.
deinde suppositoium factum. ¶ Tre. B. radice yreos vel enu-
le capane cum melle supposita. puocat. n. menstrua et abor-
tus facit. ¶ Tre. B. nigelle pulpe collognida ciclaminis
radicem lily celestis. an. 3. y. fellis tauri et galli. aqua crepe. aqua
feniculi. an. coqueat unus. sicce cum melle et pone super lanam
et suppone. est. n. expitissimum. et potes si vis confortare cum ab-
sintbio rutha pipe thure accoro assato et meli erit. ¶ Tre
de radice rubee maioris per se tincta in felle alium aia-
lis rapacia: vel in melle cum puluere nigelle supasperfo sit
optum suppositoium et a me pbatum leue et leuis pcy. ¶ Sa-
cellationes fiant cum costo et cinamomo ebullitis et tritis et
positis in bursa vel sacculo. deinde cum coto calefiat ym-
bilicus. sicut myrrha puluerisata ponatur in sacculo et sac-
culus supponatur. ¶ Iniectiones fiat sic. B. ruthe abfin-
thy lupinoz. ana. 2. i. coquantur in aqua in qua ponatur myr-
rha. et cum penfari inuiciat et clisteris pensari. ¶ Un-
guenta fiat de oleo in quo decoquantur collognida vel
radix lily. oleus de lilio optimus est: quod yrina puocat cir-

carenes et pectinem inunctus et menstrua puocat. ¶ Tre
morbus galline tritus et rorefactus posuit supra matricem
puocat menstrua. vel in oleo frigus et ibidem posuit. ¶ Tre
de allys tritis coctis in oleo fiat ynguentum optimum. et cum
sacculo lineo oblongo paruo fiat suppositio ipsi matrici et
est optimum. ¶ Deinde si ista non sufficiant de medicina
spalissima lapis gagates et addat. vel pulueris et detur in
potu. vel suffumiget. deponit etiam matricem et menstrua opti-
me puocat. et sic dictum sit de istis minus principalibus.
¶ 7. principale. fluxus menstruo curatur cum medicinis
stringentibus ventre. Et hic nota quod menstrua fluunt quod
libet lunatione semel. Et si durat minus quam per duos dies
malum est. et si ultra quatuor nimis est. Variatur tempus me-
struo. i. secundum variationem etatis et complexionis: quod videtur ad
25. annum mulieribus plus veniunt menstrua in prima qua-
dra lune: sed in senioribus veniunt in 3. vel 4. ipsius lun-
ne. Et ideo puellis in prima quadra. iuuenibus in secunda. senio-
ribus post illud. ¶ Et ex hoc possumus scire quod iuuenes de-
bet flobotomari in noua luna et senes in antiqua. et hoc se-
nes a senectute: quia senes a senio non debent flobotoma-
ri via electionis. unde dicitur.
Luna vetus veteres: iuuenes noua luna requirit.
¶ Hic est notandum quod est proprium tempus menstruari a
14. anno usque ad 40. vel 50. annum. dicitur Aristoteles. 9. de aia-
libus. Sed quod a 15. anno usque 60. dicitur Constantinus in 2.
pantategni. ibidem. Sed quod a 17. usque ad 30. dicitur Aui. 3. can-
ca. de iudiciis menstruo. Sed quod a. xx. die usque ad. y. men-
ses. dicitur Valiabas. 9. de dispo. regali. Sed de animalibus
dicitur quod accidit quolibet mense. et quibusdam vno men-
se: alio non. et quibusdam post tres menses. Ideo propter istas
contrarietates dico quod duplex est tempus menstruationis. scilicet
durationis et interpolationis. Tempus proprium durationis
distinguitur per relationem: ut dicat tempus nate et tempus ex-
tus eorum cum mulier est sana. Alio modo est per certum tempo-
ris durationem. et illa duplex est. videlicet particularis. Ubi est
illa que incipit a muliere ab initio sue menstruationis usque ad
ultimum finem. Particularis est secundum quod mulier purgat conti-
nue in quolibet purgatione. ¶ Tempus reuolutionis duplex
est. Unum quod cadit inter duas menstruationes. et illud secundum
Aui. est a. xviij. die usque ad. xxx. Aliud est tempus secundum quod in-
cipiunt fluere menstrua in quolibet menstruatione. et hoc in primo
mensis et in medio secundum Aui. 9. de aialibus. quod crescente luna
crefcit et humidum. et de ventosis. Aui. 4. fen. primo lib. 3. 3.
Aui. est fortitudo menstruo: et primo in fine mensis vel in de-
cremento lune. vbi in augmento fluunt menstrua per corpus:
sed in decremento fluunt ad extra naturaliter quod est a parte matris.
Iz aliqui plus exant. scilicet in thomatice quoniam matris stimulat ab eis
ratione augmenti fantastici quod est rarefactio eorum. Alterius
dico hic quod ante 12. annum vel 14. et post 50. et pregnantibus
naturalis menstrua retinentur: sed in alijs temporibus propter naturam nisi
secundum quod Aui. determinat 3. can. fen. 21. tract. 3. ca. 6. vbi di-
cit quod menstruatio et illis est ut menstruet mulier oia mense
usque ad 30. dies. et quod est supra illud. et quod est infra illud quod
cadat infra. xv. vel in. xy. est non nate. et est tamen dictum quod iter
duas menstruationes si sint. xxx. dies adhuc est retentio natu-
lis: sed ultra in nate est. Et si veniat citius post vnam menstrua-
tionem ante 15. diem vel ante 17. diem nimis cito veniunt
et debet stringi: quod ex corpore fluxu nimio. aliqui sunt et bica. ali-
qui idropis. aliqui febribus propter commotiones. aliqui dolor
dorsis. aliqui debilitas digonis stomachi et ablatio appetitus.
Et quod oia fluxui superfluo annexus est casus virtutis 5. affo.
ideo oportet festinare retentiones. quando sic currunt naturaliter
ificit speculum mulier tempore illo. et si ipsa tunc circueat cam-
pum: grandines vel bestie male non possunt nocere: ita quod
ire nuda pedibus et discooperta caput.

De egri.

Cura. Cura huius fluxus menstruoꝝ est facienda qñ mulier icipit esse discolorata ⁊ virtus debilis. Reducunt igit omnes cæ ad duas. s. ad nimia frigiditatem aquosam subtilem indigesta: aut ad nimia caliditatem subtilem acuta. Cæ sñr posite fuerūt pus. ¶ Cura igitur est facienda cū diuersione sanguis. 2. per euonē mæe humoralis a corpore si fuerit ibi. 3. per sirupos ⁊ strictiuos. 4. per electuaria. 5. per pulueres. 6. per empla. 7. p. vngueta. 8. per iniectiones. 9. per fomentationes. 10. per balnea. 11. per suffumigationes. 12. per pensaria vel suppositoria. 13. per dietam.

¶ Circa p^m sciendū q diuersio faciēda est si corp^s sit plectoricū ⁊ mulier tolerat per flōmiā ytriūsq; basilice. deinde debet ventose poni sub māmellis. deinde ligent brachia cū fortibus vitris. deinde fricent manus fortiter ⁊ super spatulas. Et ibi pñt sñr vētose apponi ⁊ alie suprenes modicum. deinde puocetur fluxus sanguis nariū.

¶ 2^m. s. eūo mæe peccati fit si cā sit colā: qd cognoscit per citrinitatē sanguis. sic. R. rosarū. 3. ij. balustiarū violaz mirabol. citrinop. añ. 3. i. cūccari lib. 5. fiat sirupus cuz aq pluuiali. ¶ Deinde post duos dies detur ista decoctio. R. aque ro. lib. 5. mirabol. citrinop. 3. 5. dragāt. 3. i. ista puluerigent ⁊ misceant cū dca aq ro. ⁊ decoquant. ⁊ stet ibi decoctio sub diuo. mane colet ⁊ detur. vel pōt dari triferia racenica cū aq plantagi. vel colatura mirabolanoꝝ vtilitator vel reubarbarū vtilitator modici. Sed si cā sit flegma lubricans: tunc cū mirabolanois kebulis vtilitatis cuz aq extinctionis ferri euacuet ⁊ apponat mel rosarū: s. in cā cala ⁊ vulcorari potius cū succaro rosato.

¶ 3^m. s. sirupi cōstrictiui sunt sic. R. plantagi. sanguinarie lanceolate virge pasto. pētafilonis celidonie agrestis. añ. 12. i. coralloꝝ ru. carabe. añ. 3. ij. rosarū. 3. i. fiat sirup^s cuz aq pluuiali vel cū aq extinctionis ferri: ⁊ ponat mellis rosati. lib. i. Et si cā sit frigida: tūc appone cū istis consolidā maiorem olibanū ⁊ masticē. ¶ 3^m purū tbus in vino coctū ⁊ datū est sine pari: ⁊ in cā cala pōt addi gūmi arabici cū dragantū spodiū cinamomū myrthilli. vñ vsus. Quando superflua menstrua sunt da coriandrū. Tritum cōmixtum masticem puluerizatam.

¶ 3^m lapis ematibites frice ad cutem in pelui. ⁊ sepe la pis submergat in succo plātagi. quousq; succus fuerit rubens. ⁊ repetat ⁊ def in mane ad bibendū. ¶ 3^m alumē de pluma def cū aq ro. vel cū aq pluuiali vel cū aqua extinctionis ferri. vñ ego vidi alumē illud qd ad pōdus denary vnus datū est stringere: vbi oia alia defecerunt. Et si stomachus patientis esset frigidus ⁊ dari cū vino stiptico vel cum succo citoniorum sirupicato.

¶ 4^m. s. electuaria constrictiua in cā cala sunt cūccarū rosarū dragātū frigidū triasandali acuitū cū bolo ⁊ sanguie dra. Et si cā sit cala: tūc cū spodio debet cōfortari ⁊ fortificari triasandali cū campboza. Sed si cā sit frida valz dia citroniten acuitū cum corallis diamargariton. ¶ Opiata sunt tyriaca requies vel rubea troscicata vel nucleata. vñ vtatur isto electuario os die mane ⁊ fero. R. cōsolide maioris ⁊ minoris. añ. 12. i. coralli albi ⁊ ru. sandaloꝝ alboꝝ ⁊ ru. añ. 3. i. rosaz. 3. ij. spody gaf. margaritarū integrarū añ. 3. i. karabe. 3. ij. seio nasturcy agrestis. 3. 5. radicū sāguinarie pimpinelle paritarie. añ. 3. i. cūccari alexādrini lib. ij. fiat electuariū: qz tñ illud foret magnus de cōsolida ponat. 3. 5. ⁊ de alijs pportionalr diminuet ita q ad 3. i. pulueris ponatur. lib. i. cūccari vel mellis. ⁊ voco illud diana sturciū: qd valet in oī fluxu sanguinis menstruoꝝ ⁊ emorroydarū ⁊ ventris ⁊ est mibi valde speciale.

¶ 5^m. s. pulueres. R. dragātū gūmi arabici gallarū sumach myrthilloꝝ rosarū coralloꝝ ru. sanguis dra. añ. 3. i. sangui

narie. 3. 5. de pluma. 3. i. fiat puluis quo vtatur cuz aq pluuiali extinctionis ferri. ¶ Item coriandrū ⁊ mastic siml puluerizata optima sunt cū aq rosarū vel cū aqua plantaginis ⁊ puluis folioꝝ quercus desiccatus. Et fiat illa que dicta sunt pus. c. de fluxu sanguis nariū ⁊ de fluxu vētris. ¶ Item. R. cōcularū marinariū que portant a sancto Jacobo adustarū. 3. ij. deñ in cibis vel i aq citonioꝝ. ¶ 3^m puluis testarū ouoꝝ vñ pullus exiuit optime stringit menstrua: ⁊ puluerem cornu cerui da similiter.

¶ 6^m. s. emplastra fiant sic. R. argillas vocatā anglice clel ⁊ est terra rubea viscosa ⁊ tenax. pistet cū succo plantagine nis: ⁊ vitellis ouoꝝ ⁊ cum 3. i. aceti ⁊ misceant cū puluere ematibitis ⁊ boli armeni ⁊ sanguine dra. añ. 3. i. fiat empl^s super anchas ⁊ pectinē. ¶ Item empl^s ante ⁊ retro fiat de stercore arietis ⁊ faria frumeti ⁊ lacte ⁊ melle. ¶ 3^m de fructu myrthi. i. de myrthillis cū albumie oui fiat emplastrū super pectinē ⁊ renes. ¶ 3^m folia prunoꝝ piroꝝ quercus cū sūmitatib⁹ ramoꝝ añ. coquant cū aceto ⁊ ponant sup renes ⁊ pectines. ⁊ illud sñr dissinteriā curat qñ ponit sup ventrē. ⁊ vomitū qñ ponit super sōdaci. ¶ 3^m radix nenufaris citrine est fortior omni re cocta ⁊ emplastrata ⁊ accepta. ¶ 3^m cinerē rane magne i sacculo secus portet mulier. ¶ Item de caneceto ⁊ succo porci fiat emplastrū vñ cib⁹ cū ouis ⁊ caneceto stringit optie sic egovidi.

¶ 7^m. s. vnguenta sunt oleus myrthinū oleus masticinum oleū rosatū ⁊ vnguentū genestricū cōfortatū cū corrigiola ex centinodio ⁊ glandibus viridibus in vere ⁊ alijs. Et vnguentū sandalinū cōfortatū cuz corallis rubeis ⁊ ematibite ⁊ se. portulace. Et in oī causa valet populeon cuz bolo super ymbilicū ⁊ pectinē ⁊ renes inunctum.

¶ 8^m. s. iniectiones fiāt de succo plantagi. ⁊ mucillagi. dra gantū ⁊ gūmi ara. ⁊ h opt^m est. ¶ 3^m arnoglofa iniectione stringit. ¶ 3^m puluis gallarū cū succo plātaginis iniectione stringit. ¶ 3^m acatia cū aq ro. iniectione. ¶ 3^m gūmi arabici cū sanguine dra. ⁊ aq ro. iniectione optime valz. ¶ Item cinis glandiū vel succus glandiū iniectione vultue sanguinē stringit ⁊ humores putridos ⁊ sanie siccatur ⁊ curat. ¶ 3^m R. aluminio. 3. 5. se. iusgami albi opy. añ. 3. i. cū aq ros. vel cuz lacte in quo extingunt galle vel ferrū iniectione. ¶ Item karabe cū olibanū ⁊ succo restē bouis vel sanguinarie iniectione optime stringit: sic ego frequēter vidi ⁊ est mibi p^rzū. ¶ 3^m fum^s porci ⁊ asini cū succo sāguinarie iniectione.

¶ 9^m. s. fomentationes fiant sic de genestra cocta in aqua pluuiali. ¶ 3^m corū vel bombax itingat in aqua pluuiali in qua decoquant galle puluerizate pectini superponatur ⁊ aliqui epati. ¶ 3^m millefolius tritū cū aqua decoctionis balaustie optime fomentat ⁊ valet ad stringendū. Similiter sanguinaria ⁊ rose eodem modo.

¶ 10^m. s. balnea fiant sic. R. argille lib. i. arnoglose radicio barbe bircine vge pasto. gnquineruie. añ. 12. iij. cupularū glandiū scutellā vñ. oia bulliant in aqua ⁊ fiat balneū vsq; ad ymbilicū trñ. ⁊ sit aqua tepida ⁊ nō calida. ⁊ fiat ter in septimana 2° 3° ⁊ in media. ¶ 3^m ex coricib⁹ vltmī ⁊ folijs pruni albi decoctio fiat balneum. ⁊ ex coricibus quercus antique. ¶ Item de tanto so^o istozum valet multū. ¶ Item de corice quercus ⁊ forbe ⁊ folijs carū cū aq pluuiali fiat balneū. ¶ 3^m de resta bouis ⁊ mētha ⁊ plantagine ⁊ sanguinaria fiat balneum. ⁊ ista per se stringunt sine alio medicamine. ⁊ sedeat in balneo super sacculū rosaz. ¶ 3^m folia pruni rubea optima sunt.

¶ 11^m. s. suffumigationes fiant de fetidis ⁊ de cornu ceruino combusto: cuius fumus intret matricē per embotum. Similiter stercus recens porci ⁊ asini combustum suffumigetur ita q fumus nō attingat naves. vñde stercus recens ponatur statim postq egreditur: sed antiquus comburatur.

tur & puluis inyciatur. stringit enim fluxum sanguinis a proprietate ut dictum est prius.

¶ Duodecimū. s. suppositoia vel pensaria fiant de bōba/ ce intincto in forti encaustro & supponat. vel puluis corat/ lōū rub. cum croco & serico pensariatis optime stringit.

¶ Itē de mastice & cozuu ceruino cōbusto bolo armeni/ co & sepo capzino forment in modū digiti fiat pensariūz/ & pars si vis potest poni super renes & pectinē. Et si sit vl/ ceratio vel corozio: tunc debz fieri pessariū de litargirio/ bolo armenico & draganto balauil. & psidyū cū sepo ca/ prino. **¶** Itē cum carta ysta & floze eris vsto & ros & plū/ bo vsto & melle rosato vel oleo rosaz fiat pensariū in vl/ ceratioe & sanie. Tamē si sit aquositas sanguinis: tūc cor/ pus debet fricari cū idromelle & cūz puocatione sudoris/ cum assaro apio ruta attriplice exterius applicatis: & cum/ emplastris idropicorū fiat pessariū. vnde olibanū mastix/ & ieros optimi a sunt iniecta vel comesta vel supposita vel/ suffumigata & aquositate deficiant.

¶ Tertiusdecimū. s. regimē in dicta. o3 patiēs vitare exer/ citium & viros & oia accidētia: & vitet oēs res rubeas ne eas/ inspicat. Et de eis que cōferunt hie: si nō febricitet est lac/ acetosum bene coctū cū ferro ignito: & acetositas citri est/ valde bona. **¶** Item vitent salsa & frigida coitū & aere3 ni/ mis frigidū. Utā pulla iuvene cōdū cū sumach abluto/ cū aqua rosata. & bibat vinū nouum bene limbatū cum/ aqua pluuiā aut aqua rosata. Comedat ēt lētes rizi: sed/ in cā calida denē lētes cū aceto portulaca lac acetosum/ coctū panis ozdeaceus substātia caulū duab⁹ aquis abie/ ctis: pira coctana nespila & silia. sed in cā frigida detur lac/ coctū frumentuz coctum farina tritici faba fracta & cina/ momū: vinū grossum rizi menta. & cūz hoc pōt exerceri &/ corpus fricari & sudor protocari. Et in cibis suis ponat in/ causa frigida anisum assum stozaz calamita & gallia mus/ Sed in cā calida cūppule glandiū sandali & spodiū o3 po/ ni in cibis suis & coriandrū si vis. sumach & corallus mar/ garite & lapides sicut ematites bolus & similia. **¶** Dic in/ istis duabus passionibus multa & pliza posui: q3 iste sunt/ passionēs multuz nocētes mulierib⁹ & maxime cōes. & iō/ q3 vidi multos frequēter errare: & lucrū meum fuit plus/ cum istis capitulis q3 cū alijs: ideo plixius dixi.

¶ S⁹ pncipale. s. precipitatio matricis & defecūs causatur/ vel a causa nimis conanti & longa sessioe super lapidē fri/ gidum aut in aqua frigida. aut q3 inungit se vnguētis fri/ gidis. aut quia exposuit se vento frigido. aut q3 nimis bal/ neat & frequēter. vel a cā iterioz que est paralesis & mol/ lificatio lacertoz. aut per cursuz humiditatis aquose ver/ sus matricem: aut ppter ventositatē: aut ppter nimium/ coituz: & aliqū abozu trabente eam secuz. **¶** Signa sunt/ posita p⁹. s. speciali. & ideo ad illum locū vade.

¶ Cura ad exteriora: ex difficili aut nūq3 curatur. Sed/ si ita non fuerit: tunc cura eius est triplex. s. cura regalie/ cura leuis: & cura cōmunis.

¶ Cura regalie est talis. Accipe lanā succidā. i. nō lotā bul/ liat bene in forti vino. & vinū exprima. & totūz calidū su/ per vmbilicū ponat. **¶** C⁹ capiatur muscus & ambra & po/ natur ad nares: vel stozaz calamita ponat super carbonē/ vnū vinū & ponat ad nares. **¶** C⁹ ponant fetida inferius/ ad os exterius matricis sicut assa fetida posita super car/ bones: suffumiget inferius ita q3 ad nares nō attingat: vl/ terbetina que est curialis in cameris domina3: vel ama/ rusca ponat inferius & camomilla ad nares & est curialis. **¶** C⁹ accipiat apostolicon. calefiat ad ignē: & tūc rangat/ cū eo matrix & redibit. & si fiat ter vel qter quādo exibit. **¶** C⁹ fiat balneū in aq3 paritarie vel in aqua spody vel so/

liozum ficus vel porroz. vel cū sumitatis? vrticaz greca/ rū rangat matrix inferius & ascēdet statim. post sicut & p⁹/ balneet. **¶** C⁹ bibat istū puluerē. B. cozuu cerui fol. lauri/ mirtilloz. añ. 3. i. distēperētur simul & fiat puluis & bibat/ patiens cum bzodio capponis vel bono vino aromatico/ muscato & statim redibit matrix ad locū suum.

¶ Cura leuis est talis. odor & aromaticus sicut lauri regina/ prati olibanū piz refina. Deinde inferi⁹ capian⁹ sole so/ tulariuz vel pānus aliquis vel pēna & cōburant & fumus/ per canale intret matricē: q3 ipsa fugit fetida. Deinde po/ nan⁹ ventose super vmbilicū si ipsa descendat ad extra. Et si ipsa declinet ad vnā partē: ponant⁹ ventose in par/ te opposita cū igne sine scarificatione: & cū manu oleo ma/ stici. vel cum oleo rosato inuncta: obsterit deponat ma/ tricem leniter. Deinde fiat emplastrū super ventrem & pectinē de folijs & corticib⁹ vlni & cū albumine oui. & te/ neat illud diu mulier iacendo resupina q3 diu bono mō/ pōt: q3 retinet matricē in loco ad quē deponit.

¶ Cura cōis multa requirit. p⁹ si sit mā debet digeri. 2⁹/ enacuari. 3⁹ si nervi paraleticē debēt confortari. 4⁹/ debēt localia apponi: que sūt emplastra vnguēta iniectio/ nes suffumigatioes suppositoia balnea. & vlti⁹ si opoz/ teat fiant ligamēta superius in extremitatib⁹ si dolor sit/ inferius intolerabilis. **¶** Circa pmiū est sciendū q3 si sint/ humores grossi flammatici lubicātes remolliēdo debēt/ digeri sic. B. radicum ireos lily iringoz radcis apy & ra/ dicis buglo. añ. 3. i. artemisse came deos camepitbeos/ thimi capil. ve. rosaz sticados rozifmarini. añ. 3. i. anisi/ maratri epithimi flozuz vtriusq3 sticados seminis petro/ añ. 3. i. spice celtice squinati. 3. y. flozū camomille flo. mel/ liloti liquif. añ. 3. i. zuccari lib. 5. mellis lib. i. vini granato/ rum. 3. i. fiat sirupus quo vtaf mane & sero cum aqua cali/ da: q3 aqua frigida nocet eis maxime. vel cū aliquib⁹ isto/ rum digerat. **¶** C⁹ digesta mā purgef cum istis pillulis. B. theodozicon anacardinū benedictē. ana. 3. i. 5. agarici. 3. i. esule. 3. y. fiant pillule & denē in sero cum nebulis in/ vino stiptico. vel detur cum catholicon agō. vel puluis/ agar. cum puluere albo q3 comedif cōiter vt dixi in pmo/ libro. **¶** C⁹ si sit paralesis neruozū purgef cum agarico et/ diaturbis. & corpus deficef per abstinentiam & ieiunius. & denē electuaria confortantia: sicut sunt pliris cū musco/ dianthos. & pōt dari diacastor. si paralesis cēt manifesta/ & multum ledens. **¶** C⁹ apponant⁹ localia remedia sicut/ emplm tale. B. masticio thuris albi oppoponaci terbetie/ galbani serapini refine liqde stozacia liquide colophōie. añ. 3. i. cere albe. 3. i. fiat cerotū: & cū matrix redierit ad lo/ cum suū nālē ponat istud supra matricē ante & retro. tū/ post medicinā o3 mulier resupinari & aperire cruro: & tūc/ obsterit vel cū aliq3 alia o3 accipere lanā leuez & adbere/ re eā matrici. **¶** Deinde aliaz lanā infundere in vino in/ quo fuerit infusa acatia vel sumac: & tunc ponat super os/ matricis interius vt tota lana redeat ad interiora. **¶** De/ inde accipiat lanā aliaz & ifundat in aceto & aqua. & ponat/ tur super vuluā & piciatur mulieri vt iaceat super latus/ suū. & adunet crura sua & cōseruet lanā suā ne exeat vel ca/ dat. postea ponat ventosa sup dozsum mulieris & fac odo/ rare aromatica & fetida inferius. **¶** Deinde fiat tale bal/ neum. B. myrte gnquineruie celidonie agrestis vtriusq3/ iacee virge pasto. añ. 3. i. y. squinati. 3. y. si sit potens pa/ tiēs. oia bulliāt in aq3 & fiat balneū particulare: & post bal/ neū ponat cerotū pdictū: vel fiat balneum de ros psidy/ balauil. glandib⁹ gallis mirillis fol. querc⁹ piroz cocta/ noz plantaginis. **¶** Deinde fiat suffumigatio cū folijs ne/ spilo3 puzno3 cūz cimino decoctis in aceto. vel de colo/ phonia ponat super carbonē. & de capillis hūanis cōby/ angl. 1

*Aliter. floracis liquide 3i
Camphore 3j. Cere 3i
3j. ff. Emplastrum
de Gummiis variatum*

adunget

*A luter. ginguineruia
memithe arnoglossa
vtriusq3 iacie 3j*

De egri.

Signa: de sutellaribus veterib⁹. ¶ Itē stercus tauri paratum cum sol. vltm desiccat^r & suffumigat^r. vel de galbano vel de assa ferida & castoreo. ¶ Deinde totus venter yngat^r cum armoniaco distēperato cum succo absinthij: & coquatur artemisia saturagia in vino forti: & post exposita calida potatur super umbilicū. ¶ Deinde iungat^r pectē & venter cum oleo muscino masticino & cum alia pparat^r frequēter. & sic vicis simi vsq^{ue} ad curā. ¶ Deinde. R. radice bismalve pinguem caricaz⁹ simul bulliant^r in oleo. addat^r modicum de cera. fiat ynguentū qd^o valet ad indurationē matricis & inflatio nē & nodositatē ad berbeles & ad turpē scabies corporis & ad oēs passioēs quas mulieres habēt pp^{er} matricē. & pone oleū ro. cū hoc: & tunc valebit scrophulis. ¶ Deinde fiant iniectionēs in matricē cū decoctioe seminis lini fenugreci amarulce. si sint hūiores grossi indurati: tūc addat^r isti decoctioni oleus & medulle & pinguedines anseris & galline cū butiro si vis. ¶ Deinde cū vino stipitico calido iniecto locus mūdificet^r. ¶ Deinde fiat suppositoria de apostolicon & galbano vel de masticē thure & ruta. ¶ Deinde fiat someratio de vino decoctiois cicute cū aqua salia in quo eadē herba coquat^r. ¶ Deinde si sit ibi vērōstas regula calida extincta in aceto ibi sup^{er} locū posita valz. vlt^{er} furfur coctus in vino vel ruta. ¶ Deinde diēta ordinet^r sic. q^{uo} abstinēat a salis frigis acetosis facietib⁹ iussim & sternutatio nē: q^{uo} illa nocent hic. & ideo non d^{ebet} patiē olfacere elleborū nec cuforbiūz nec respicere multū radiūz solis: imo d^{ebet} esse tranquilla & quieta.

¶ **Principale.** s. suffocatio matricis.

Suffocatio est ablatio anbelitus propter matricem ascendentem vel fumos ascendentes ad cor: a quibus cor fugit & claudit se. fit enim ex colligancia cerebri & cordis cum matrice. Generat^r ergo bec egritudo ex repletioe matricis vel ex sanguine menstruo retento pter nām: aut ex retentioe spermatis in matrice: ppter illud q^{uo} mulieres elōgant^r a cōceptioe vel copulatione: ad quā habent p^{er}fectuē: tūc. n. auget^r sperma in vasis: & tū non eycit calor nālis vel exstinguit^r & matrici infrigidat^r. Et id dicit^r Dely 2^a parti. tegni. comē. 36. q^{uo} ex spermate coarctato interi⁹ & nō expulso: sicut in eis q^{uo} coire cōsueverūt & diu dimiserūt: accidit simile virtuti veneni sicut accidit viduis ex pfocatioe matricis & multis virop⁹: q^{uo} moriunt^r subito pp^{er} vapores corruptos & venēosos ascēdentes ad cor & ad spūalia cōprimētes ea. & ideo accidit sincopis & ablatio^r sensus & mor^{is} in toto corpore. vñ Hal. 7° de igenio sanitatio. c. 5°. dicit q^{uo} sperma & lac facillime cor rīpūnt. s. 7° megaregni ponit idem.

Cause. Causat^r ergo iste morbus a trib⁹ vel a spermate nimis retento. aut a mēstruis nimis retentis. aut ab hūiorib⁹ in matrice corruptis: & a vērōstite in matrice ab eis resoluta. Et de isto Auic. 3° can. fen p^{er}. trac. 5° ca. de epilepsia dicit sic. Et quidā mor^{is} epilepsie est ppositus cū sincopi quā fortisā medici exirabūt de. c. epilepsie. vñ in ipso est spēs ei⁹: & pp^{er} ipm noīat^r pfocatio matricis: & est qñ mulieri accidit q^{uo} ei⁹ mēstrua retineant^r nō in sua hora. aut cōstringat^r cū retinent^r ab ea. & pp^{er} oīmissionem balnei quertit^r illud in matrice sua ad qñitatē venenosaz. & adfunt ei mor^{is} & vapores: aut cum periodis aut sine. qñre accidit vt eleuet^r vapor eius ad cor & ad cerebrū & incurrit epilepsia mulier. h. Auic. Et dicit^r Auic. multa in 3° fenzi. tractatu 4°. c. de pfocatioe matricis. q^{uo} sincopis pcedit suffocatio nē sicut debilius pcedit fortius. Et dicit q^{uo} pfocatio mēstrualis est saluor q^{uo} spermaticalis. sperma enīz qñis sit generatur ex sanguine: nñ est magis susceptibile puerfatiois male q^{uo} sanguis mēstruus: sic lac gnātū a sanguine est magis susceptibile puerfatiois q^{uo} sanguis: & ampl^{ius}

in autūno & cū periodis aliqñ in oī die aliqñ tardius enenit & rīgit. aliqñ ex ira tristitia vel angustia in mulierib⁹: & isti vocāt^r istū morbū cardiacā passionē ppter ornatum modū loquendi: ne hoīes morbū suum percipiāt.

Signa huius morbi a parte vīne sunt vīna rubea in colore. aut filia loture carnis. aliqñulū grossa. in suba lineas super^{ius} cū resolutioib⁹ cinerofis & nigris residentib⁹ in fundo habētib⁹ multam adherentiā: suffocationē matricis signat. cui⁹ accētia sunt in instāti paroxysmo dīnia & difficultas anbelli⁹ dolor capitis & sincopis & permixtio rōnis debilitas in crurib⁹ & citrinitas oculorū. ¶ Itē mulier que d^{ebet} pari suffocationē patit^r scotomias & vertiginē & dolores capitis. & sentit fumū nociuū ascendētem ad superiora. & tenet man^{us} cōpessas super ventres & stomacuz. & tener genua reflexa. Si vocet^r noīe pprio bñ intelligit: sed rādere nō pōt. & post paroxysmū de oib⁹ recordat^r. Et ex hoc ponit^r oīa inter suffocationes & epilepsiam verā. q^{uo} in suffocatioe ideo nō minorat^r valde. sed in epilepsia valde minorat^r. & quādo euadit pfecta narrat plurimū eius qd^o fuit in ea. & spuma nō apparet in ea sicut in epilepsia vera. tñ dicit^r Auic. Si spuma apper^r in ea sedat suffocationē. est tñ similis epilepsie q^{uo} subito venit^r est in re epilepsia nō vera. ¶ Itē differt suffocatio ab apoplexia: q^{uo} in suffocatioe sensus nō destruit^r integre sicut in apoplexia. nec est hic tāta difficultas anbelli⁹. & in apoplexia est gemit^r in suffocatioe nō. ¶ Itē differt a litargia. q^{uo} in litargia semp^{er} est febris: in suffocatioe non. ¶ Item differt a sincopi vera & a subert. sicut dictū est prius. c. de sincopi & c. de epilepsia. ¶ Discernit^r aut^r vtrūz sint viue aut mortue per illa que dicta sunt p^{rius}. ca. de apoplexia. s. per flosculū lane ad nares & per cipbum plenuū aq^{uo} positū super pect^r. que duo ponit^r Hal. 6° iterioz. c. de pfocatioe. & discernit^r per speculū nouū qd^o positū ad os inficit^r si viuunt. si nō: nō. Tñ mulier mēstruosa inficit^r speculū solo visu per fumos epeūtes. & de isto nō loquit^r bic: sed de isfectione quā facit anbelli⁹ qui est quedā mādēfactio.

Prognostica. Prognosticatio est q^{uo} parientes tarr eis sperma nō claudit^r. Silt^r inter oēs spēs eius illa est peior que ducit ad difficultatē anbellit⁹. & si cū hoc paroxysmus est lōgus: frequēter moriunt^r. & ideo oī curā festinare in eis. ¶ Itē si sit mēstrualis frequenter ad idropissimū ducit ex debilitate epatis. ppter fumos eleuatos ad epat^r ipm inficiētes. Si spermaticalis ducit ad sincopis verā & ad cardiacā & ad melias & mania⁹ maxie in colericis. aliqñ ad amores hereros humozales ducit & epilepsiam.

Cura huius morbi requirit^r duo. vñū circa accidēs. s. circa paroxysmū. aliud circa causam eius. ¶ Circa paroxysmū pmo fricent^r eis fortiter pedes cū sale & aceto & pāno lineo aspero. Deinde fiant ligature dolorose in corio. Deinde ponant^r ferida in narib⁹ sicut assa ferida galbanū castoreū. & odorēt capillosyftos & plumas vīnas & filia. Deinde apponant^r odorifera inferius ori matricis. & suffumigat^r cū alipta muscata vel cū ligno al. vel cū musco & ambra vel cū gar. & olibano: ita q^{uo} fum^{us} istoz nō ascēdat ad nares. Deinde apponant^r vērōsa magna sine scarificatione pectini & inguinib⁹. plus tñ valet post eūonē. Deinde puocet^r sternutatio cū pēna intincta in aceto forti. & tūc inter nares ponat^r pēna. facit enīz sternutare: & hoc cogit matricē descendere. Vel puluis piperis cum cuforbio vel castoreo vel sinapi sufflet^r cū pēna vel cāna intra nares. ¶ Deinde iterato si oporteat fiat alia suffumigatio de isto puluere inferius. R. pulegi regalie fauie. añ. 3. ij. anthos epithimi. añ. 3. ij. nucie mus. gar. añ. 3. i. fiat puluis qui ponat^r supra carbōes viuos & suffumigat^r. ¶ Deinde

ponat medicus vel obstetrix manus comprimendo os stomachi & ventrem & pellat deorsum. & accipiat muliebriz in manu sua & stringat fortiter. deinde obstetrix inigat manum vel digitum in oleo muscellino vel nardino vel de balsamo vel laurino. Et si mulier fuerit corrupta & tromitrat digitus intra matricem: & cocutiat binc inde fortiter ut materia venenosa expellatur sive sit menstrualis sive spermatica. Vel huic mulieri copulet vir suus sibi fortiter adberendo. & forte coitus tunc valet in multis in quibus licitum est. Ideo oportet quod quando spermaticus est maritus si frequenter eueniat cis. Deinde distepa armoniacum cum succo absini. & totum ventrem & stomachum cum pena illinias. Et si felix decoquat in aqua vel in vino. & de eo ab ore stomachi usque ad muliebriz fiat cataplasma vel emplastrum. & prima appositione postat remedium. & si expertus sum frequenter. eodem modo absinthium vel leuisticum vel isopus. Deinde si aliquo modo experserit distepa semen pastinace in vino vel in aqua & def. statim postat remedium nec est ei par. illud enim semen semper mihi sufficit. Idem facit semine colubine pro certo. aliquando tamen addo puluerem spice nardi vel puluerem cinami ad podus. 3. i. vel. 5. & aliqui ponunt puluerem corui coibusti. quod tamen multum laudo. Et si sit mulier vires da sibi. 3. i. vel. 5. lapidis agaris in potu cum aqua vel vino vel ceruissa clara. & menstrua prouocat & mingere facit. & pone super carbones viuos: & circumtecta muliere cum panis vapoza matricem. & si deponit eam & menstrua prouocat sine noxia dicit Dioscorides. si demonibus resistit & maleficis. & valet epilepticis potatus & odoratus: & in naribus positus per triduum facit parere mortuum. illud est mihi secretum vel secretissimum. similiter de pastinaca.

Circa 2°. f. circa ablationem carum huius morbi est sciendum quod si ea fuerit retentio menstrualium ut fieri flebotomia de saphenis inferioribus. & aperiat si vis vena basilica eiusdem partis ad quam declinat matris. Deinde prouocat menstrua vado. 3. 5. cinami puluerizati in potu cum aqua vite. deinde deinde optimel diureticum vel squilliticum. deinde purgetur cum hyperapigra gali vel ierapissini vel ieralogodion vel cum theodoricon emperisco. quia ista habent respectum ad humores venenosos. Si non sit tamen superflua albedo in patiente & causa retentio non sit humiditas flegmatica vitiosa antequam fiat commotio vel suffocatio incipere debes a flebotomia basilice & 3° die flebotome de saphena interiori sub canilla pedis sinistri. Deinde fiant suppositoria acuta prouocantia menstrua que dicta sunt. c. de retentioe menstrui. Deinde post euacuationem pone vetosas sine scarificatione super coxas & crura & inquina & calefac interiora cum fricationibus vaporizationibus & unctionibus. & vras getia na quasi continue. Deinde semine vrtice cum vino def. iunat enim statim fin Constantinum. sed semine pastinace est sine pari. Deinde ponant fetida ad nares & aromatica ad osificium matricis inferi. sed sulfur superi & storax calamita inferi.

Sed si fuerit suffocatio ex retentioe spermatis: os ut maritus & usque ad horas illam: vel si noluerit vel forte non potest: quia religiosa est: vel quia maritata & maritus decrepitu vel iuit ultra mare: tunc vras frequenter exercitio & medicina exicantibus spermata: sicut diacimino cum vino decoctionis rube calameti metastri agnicasti. Et obstetrix iponat digitum suum inuolutum in oleo de lilio vel laurio vel costino in matricem & fortiter commoueat si aliqui sincopizet. Da si biot die post prandium diamargariton cum vino decoctionis gali. Deinde piper & sal tritus in naribus immitte. & in panis comestione vras isto puluere cum brodio vel vino. & matris nuncius mas gali. an. 3. 5. foliorum galange spice nardi cina momi maiorane 3 in 3. piperis longi. an. 3. 5. fiat puluis. deinde quibet septimana accipiat bis. 3. 5. yriace aut me-

tridati cum vino decoctionis radice bugli. Et si arguitur: ista aromatica faciunt matricem ascendere. dico quod quis commoueat matricem & spermata: tamen in hoc quod confortant cor & naturas ad expellendum resistunt egritudine & vincunt ipsam. deinde stringant nares & moueas ipsam ad vomitum cum pena in gutture. deinde fac eam sternutare sicut dictum est prius. deinde ponant ventosa super coxas & trias parti declinationis matricis. deinde voca eam proprio nomine & osculetur frequenter. deinde coxas coniunctas liga fortiter. & non capiat in isto casu vinum nisi sit medicinale. i. cum aliqua medicina ad propositum sumptum. aqua. n. est conueniens quando passio est spermatica. neque des ei carnes grossas neque ea que augmentant spermata: sicut carnes gallinaceas & fasilanos & perdicinas & silia. deinde de bruneta & comedat cum sale sic cut comedat meta in estate. & bibat cum vino vel aqua furfuris & mirabiliter curat hanc passionem. deinde fiat emplastrum de fursure tritici & veteri assungia & vino ab ore stomachi usque ad pectinem. deinde detur ad bibendum cassia lignea ruta cum artemisia cinio decoctis cum vino. Et si sit passio inueterata: propter omnia illa: frequenter sit talis sirupus. Bruneta petasilonis artemise amarulsi diptami ipericos scabiose endiuie lingue ceruie fumi terre. an. 20. i. absinthii rute. an. 20. 5. cinimi. 3. 5. decoquantur cum vino limpha to & cum melle & succaro & pauco aceto fiat sirupus optimus. & vocat sirupus de bruneta. Et si isto non obstat paroxysmus accidat calefac oleum nardinum & superinfundat super caput patientis. deinde ponant suppositorium de gallia mus. & laudano cum aqua ro. mixtis intra matricem. & sit de gallia. 3. 5. & laudano. 3. i. deinde fiat sirupus qui non fallit in passione que durauit per 4. annos. Bruneta artemise. 20. ii. sana munde calameti caprifoli origani pulegy camomille melisse costi balauisti. sissimbry radice feniculi petro. leuistic lapacy radice lily capill. vene. recentis adiantbos enule campane. an. 20. i. in aratri seminis petro. calamii aromatici vtriusque sticados anthos thimi epithimi nucis musc. macis seminis basilic. cameo. endiuie pastinace. ana. 3. ii. mellis lib. ii. succari lib. ii. vini albi quar. i. 5. fiat sirupus. & vocat sirupus puleginus quem ponit Albuc. in practica sua. Deinde. Bruneta castor. an. 3. i. fiant troci. cum succo spatule feride. & odor et ponendo ad nares: et ista sufficiant. Est enim ista passio inter passiones matricis peior & frequentior: ideo plura pono.

Cio. f. confortatio matricis ut semen retineat sic fit. Accipe spolia serpentis cum mica panis da comedere nescientem & semine & fetu retinebit. Et si abortum non faciat & fetum retineat. cancrum fluuiale coque in vino veteri da bibere. vel leporem pregnantem viuum accipe & tolle eius catulos de ventre & coagulum eius cum vino potui da. & non eyciet fetu nec sperma. Et si cum serpente spoly suffumigetur. & est optimum. Et si cortex oui a quo pullus exiit mixtus cum pice nigra & appositus matrici facit eam redire superius & fetu retinet. Et si da istum puluerem. Bruneta rie mete sicce nucis mus. coziadri seminis nasturcy agrestis corticis oui a quo pullus exiit & spoly serpentis. an. 3. ii. fiat puluis & p certo preferuat ab abortu. Et si dozonicus inueniat addat & satis erit melius. Et potest de isto puluere fieri electuarium & erit optimum.

Cii. f. de elargitione nimia matricis vel eius strictura sic curat. primo amplitudinem vel largitas sic curat. Accipe gallas cum alumine de plama puluerizent & ponant pars pulueris in panis lineo. & ponant panis cum puluere in aqua. & stee ibi aliquantulum. & cum aqua illa abluit vulua interius quam profundius poterit. & reliquum pars pulueris in panis lineo sicco vulua ponat. & cum ipso coeundi affuerit apparebit virgo. Et si galle imature superiora squinant cribellent angl. l z

De egri.

cum cribro subtili. et supponat cum panno subtili in fuso in vino una vice post aliam. facit. n. illud redire virginitate dicit Auic. 3. cañ. fen. 2. tractatu pmo. in fine. ¶ Item. B. cortic. pini part. iij. alumini par. ij. ciperi par. i. decoquantur in vino odorifero. et madesiat in illo panus line. et supponat et coferuet illud in nare obturato capite. ¶ Item in ungat inferius cum oleo mirtino cofozato cum alumie et galis et bolo et mastice et resta bouis et stringit qñz oportet. ¶ Adodo elargantia vulu et aperientia sunt pmo radicebuli elixata et fomentata oem durities matricis et clausuram aperit. ¶ Item assungia anseris et succus porri misceatur et vngat collu matricis per tres dies: coacta matricis relaxat. ¶ Item decoctio malue vel altee vel radice lily in oleo duritiem tollit et clausuras aperit. Siñt radice lily cocta in oleo cum vino apostema ibide duru curat.

¶ Item. s. dieta variat pñ diuersas passioes matricis et ipsarum mulieru. pmo ergo ordinanda est dieta in sterilitate ipedita a mala coplone calida. Deñ ergo ordeatur et panis ordeis pisces squamosi. vtañ coriandro in salsamēis. et vtañ lacte acetoso et alia reb non nālibus in gradu opposito. Sed in cā frigida et hūida vitet ocu et exercitet se añ cibis. vitet oēs fructus et oia legumina et oēs herbas crudas. et vitet oia que sunt dure digōis: sicut sūt carnes bovine caules caseus per. oia dura cōchilia et pisces bestiales. Et vitet repletionē nimiaz cibi et potus. vtañ carnib assis et auib nō degentibus in aquis. et oia sint assa et sicca qñtum est possibile. et alie res nō nāles ordinent in siccitate eleuate donec humiditas matricis ad tēperamētū sit reducta. Sed si venerit sterilitas ppter siccitatem iniungatur quies et ocu. et vtañ dieta resumptiua et nutriēte. et vtañ lacte: et sint in leticia et gaudio perpetuo. ¶ S3 si fuerit in cā ventositas denē cōsumptiua: sicut est ruta anisus ciminu anetū castoreu intra et extra. Sed si sit ibi nimia pinguedo: tūc cōpetit ieiuniū et dieta subtilis et parum nutriens: et accidētia aie vt sollicitudo tristitia vigilie pluri me durus decubitus. pessarij et cuz aurea alexandrina et tyriaca: vel cum milio et sale et nuce cypressi et nucis musc. ista tozesciant et fiant pessaria et sacellatiōes. ¶ Item vtañ frequēter lactuca et acetosa: qñ illa duo demacrat. vel deñ modicu de puluere tartari frequēter in cibis suis. Similiter myrra demacrat quocuq mō accipiat. Sed in retēctione mēstruoz dieta d3 esse ipinguat q vtañ cibis huiusmodis et cicere et iure pingui. Et si sit ppter irā reducat ad gaudiū. et si ppter morbos corporis curent illi pñs. denē igit petro. isopus et mentastru in cibis et potagys. Sed in fluxu mēstruoz deñ subtilitā cauliū duab aquis abiectis citonia pira lac acetosum coctū: panis ordeace lētes cum aceto portulaca. et hoc in cā calida. S3 in cā frigida de tur frumentū coctū lac amigdalinu faba fracta cum cina momo et nucis musc. menta et rizi et olibano et mastice aniso asfo. valent etiā tūc fricationes exercitia et sudor. Sed in suffocatiōe matricis denē illa que valēt in sincopi que dicta sunt pñs: cuiusmodi sunt galline affate asperse cuz aq ro. et aceto. sed in pfocatiōe dentur cibi pparati cum aqua extinctionis ferri. et vitent relaxantia pingua. ¶ Intelligendum tñ q cibi qui a tota specie secunditate inducunt sunt coagulum leporis cor salamonis matricis leporis coagulu masculi leporis cor lepori testiculi vulpis. Si vis. n. masculu accipe dextru. si vis feminā accipe sinistru. pñs tauri testiculi arietis et passeris. et ista bñ pparent.

Signa impregnationis. Quia pñs dixi de sterilitate et de plificantib: modo dicā signa ipregnationis et sunt ista. Si collu matricis sit calidu et doctum frigidu pñs est. Si vero fuerit in equali calore nō concepit. ¶ Item si in ipregnate alba oculor sint viridia et facies

ipsaru denigratur semper desiderat res diuersificandas. ¶ Item pupilla oculor in pregnante minuit et albugina ingrossant. ¶ Item si pulsus fuerit veloc in brachys et in furcula sub gutture: similiter tunc pñs est: et si sit remota a febre. Et si velocitas sit in dextro brachio indicat masculum. et si in sinistro significat feminas. ¶ Item si mulier concepit tunc sentit quādā horripilationē versus pudibundā et versus vmbilicu. et venter gracilaf et semēmen retinet et mēstrua cessant. et diminuit appetitus coitus in pmo. et constringitur ofificiu matricis interius: ita q acus penetrare non possit ppter hoc q habeat apostema vel durities. et viro videt q virga remaneat sicca post coitum. et q caput virge quasi fugat. Deinde incipit mille ingrossari et habet dolores capitis. et color minuit: et appetunt enormia aliquādo. ¶ Item a parte yzine. si yzina appareat in pñcio colorata et post discolorata: signu est conceptus. ¶ Item si yzina ascendat et descendat in yzina et quoddā rotundū appareat in medio tanq bombax vel cotum carminatu vel lana carminatu: signu est cōceptus. Aliquādo bipostasis est per totus diuulsa ac si lana esset per totū carminata. et si sit diuulsa ventositate: tunc habet tortiones et rugitus: et si non: tunc est ex spiritui cōmotione in coitu in pregnante. et quādo est de ventositate: tunc est yzina in colore naturali: sed in impregnatione est magis tincta. vnde Auic. dicit pmo cañ. q yzina in pñcio impregnationis est citrina ad albedinez declinans habens quasi cotum in medio eius de spermate tūc exēte. Et si sit ibi cum pura subtilitā: tunc certius est: tamen si sit rubea habens in se grana ascendētia: finem ipregnationis significat. Et quādo monetur yzina in pñate: si turbet est in fine impregnatiōis: si nō turbet est in pñcio. ¶ Item si in medio yzine inueniant tria grana et certissimū signu cōceptus. ¶ Item si grana ascendūt et descendunt et declinant ad albedinē sciendū est q concepit feminā. si ad citrinitatē vel rubeidnē signu est q concepit masculu. et aliquādo ista granula apparēt sub circulo: aliquādo in medio aliquādo in fundo: sed frequentius in medio. ¶ Item per experimenta possumus scire an concepit mulier: de nocte quādo vult ire dormitū melicratū cum aqua pluuiali accipiat. si sentiat tortiones pñans est. si nō: nō. et dicit Auic. q illud bz veritatem dūmō mulier fuerit ysa in sanitate sua: et sint. 3. y. aque. et 3. y. mellis crudi. Istud ponitur 5. affo. et a Serap. 5. tractatu. cap. 3. ¶ Item suffumiget mulier cum aromatibus. et si sentit fumum ab intus pñans est. si nō: non. ¶ Item accipiat mulier et supponat sibi allium cū inuenit dormitū. et si post somnum sentit saporem ally in ore pñs nō est. si nō sentit pñs est. ¶ Signa masculinitatis sunt q mulier que concepit masculum plurimū est melius colorata et vellocior in motibus suis et lenior et melius appetit et dexter oculus est magis mobilis et māmilla dextra citius incipit ingrossari et pupille rubificari et vne eius et color ei intuari et tumor in dextra parte ventris et citius ibi sit motus. Et similiter cuz vult ire citius monet pedem dextrum genu se appodiando et velocius mouet in vtero: quia in tribus mētribus mouet et mulier in quatuor: lac est magis grossum et mūdus. Cum est masculus est pulsus maior in parte dextra. et gutta lactis super yngues posita est stans: sicut gutta argenti viui aut granum margarite quādo est masculus. ¶ Item si mulier sit leuis et parū mingit masculus cōceptus est: et si multū mingit et grauis fuerit: femina. ¶ Item accipe aristo. rotun. auñ. i. teratur et conficiat cū melle et supponat cum lana nō lota a mane vsq ad meridiem in ieiunio. et tunc si dulcescit salua eius concepit masculum. si est amara tūc est pñans cum femina. et si nō

alteratur: tunc nō est pregnans. ¶ Itē in pregnantē cū fe-
mella sunt vlcera in pedibus et coriis et apatio. et si sit ma-
sculina sunt q̄ ipsa est gaudēs letē aie: et q̄ bz venas ap-
parentes. et q̄ est equalis corporis et formosa nec mēstrua
sunt subtilia aquosa nec adulta quoz digō est bona. nec
vēter est assidue laxus nec constipatus. et oculi sunt decli-
ues ad fuscēdine absq̄ albedine. Et ille quib⁹ veniūt mē-
strua spaciū est breue. i. a 3° die vsq̄ ad. 24. opposita sunt
concipti femellas. ¶ Itē si mulier habebit multos fi-
lios considerandū vmbilicū in pmo nato. et si in ipso fue-
rint rugē et nodi: s̄m numerū illoz erit multitudo filioz.
Et mulieres que cōcipiūt geminos sunt hītes corpora te-
nera et sunt multoz piloz et multi sanguinis. et vria est oi-
scolozata bñs nubem superi⁹. nec erit febris tūc in mulie-
re nec ap̄: q̄ de illa sit discolor vrina. ¶ Itē fractura li-
ni ponat in vrina. et si descēdat cōcepit femellā. et si stet in
medio nō cōcepit. et si ascēdat cōcepit masculū. ¶ Et de
signis ipregnatiōis vide 5° p̄tici. affo. 61. Si mulieri
purgationes nō exeat neq̄ rigore neq̄ febre superteniē
te angustates ei accidant in stomacho: hanc in vtero habe-
re reputa. dicit Dyppo. vide ibi tē.

Aborsus. Cuz aliquādo ipregnatio sit de fetu mor-
tuo et aliqui sit aborsus et partus ante tem-
pus: ideo causas aborsus dicam: deinde signa.

Cause aborsus extrinsece sunt vt colt⁹ nimius super
impregnationes et casus et saltus retro seu toni-
trui percussio fortis ventus septētrionalis post meridio-
nalē carentia rei desiderate fumus candele extincte cla-
mor cursus. accidentia aie vt est ira tristitia timor: aut fe-
cis fleboromiā aut habuit mēstrua aut est valde extenua-
ta: aut valde iuuenis: aut semen viri fuit exigū: aut flux⁹
ventris aut accepit medicinā laxatiuā aut vomitiuam
aut puocantes mēstrua aut ppter apostema aut ppter
omnia fortiter cōmouentia. ¶ Cause intrinsece sunt ven-
tositates aut humores aut debilitas matricis. ista eadem
mundificant fetum et carentia nutrimenti.

Signa aborsus sunt. si ppter ventositatē tūc venit in
p̄mis tribus mēstruis et trib⁹ vltimis: q̄ tunc
sunt ligamēta debilia in tribus p̄mis ppter teneritatē: in
tribus vltimis ppter maturitatē et fetus pōderositatem
sicut est de fructu in arboze. et illa ligamēta vocant coti-
liones. et ppter humiditatē currentem a matrice: tūc sit
aborsus in p̄mis tribus mēstruis medys. si ppter debili-
tatem viri et mulieris sit aborsus in tribus vltimis mē-
struis. ¶ Signa igit⁹ sunt fluxus mēstruoz et ipregnatio
fluxus lactis cuz gracilitate māmilla. q̄ postq̄ cōtingit
mulieri dum māmille nō gracilantur nō oportet timere
nisi subito veniret. sed hoc est ab extrinseco tantum. Et si
dextra māmilla gracilatur masculū abortiet. et si sinistra
femellam. vt dī 5° affo. 38. et 45. Quēcūq̄ corpus ha-
bentes moderate abortiunt 2° vel 3° mense sine cā mani-
festa bis cotiliones mucilaginis pleni sunt et nō possūt
fetu p̄re grauedine retinere sed rūpūnt. ¶ Signa fetus
mortui in vtero sunt dolor circa vmbilicū mulier sibi ti-
met ex omni causa. matricis frigiditas etiā ventris scilicet
laterū et nō ante. minoratio appetitus. fetoz ozio et ipsa sen-
tit fetozē. vētrī imobilitas cū mouerē aīea ex se: et forte
precessit egritudo acuta cū terribilitate accidentiū. emis-
sio rerum fetidarum. oculus pregnantis gracilatur. albu-
mina oculozum sunt fusca. nares frigide sunt et aureo. la-
bia sunt rubea rubore vergente ad liuozes mortificatus.
venter assimilatur ventri idropicō. et est in ventre gra-
uitas ad modum sarcine.

Pronostica. pronosticatio ē q̄ mulier que fre-

quenter patitur in matrice de facili abortitur. Et si mu-
lieri pregnantī venerit durities epatis tumor ventris aut
non sanatur aut cuz difficultate. similiter maior est dolor
in aborsu q̄ in partu naturali: dicit Auicē. 3° cano. sen. 21.
tractatu 2° capitu. de aborsu.

Cura et preseruatio ab aborsu est q̄ mulier que est ple-
na sanguine plusq̄ embrio indigeat potest flebo-
tomari ne mēstrua fluant ppter abundantiam illā: sed
in parua quāritate sicut innuit Auerro. 4° colliget. capit.
de farmacia. Et in tali muliere ita abundante: et si men-
strua fluant nō oportet timere maxime si veniant ppter
causas extrinsecas matricis. et hoc si mulier non debilita-
tur ex illo fluxu nec māmille gracilētur nec mortis fetus
inueniatur. et ista fiant in tribus p̄mis mēstruis. ¶ Et si
timetur aborsus in mēstruis medys ppter lubricitates
detur cassia fist. quia coleram et flegma sine periculo pur-
gat. Sed in tribus vltimis mēstruis oportet nutrire mu-
liem et confortare cum cibis bonis et electuarijs ad re-
staurandum. Sed in humiditate nimia vtatur assio et fri-
gis et exercitijs ante cibum et aliquāter desiccantibus.

¶ Deinde. B. corticem vel testam pomi colloquente
vel malignanti: et decoquatur ibi oleum de lilio. et tunc
iniciatur in matricem: in lubricitate est optimū. ¶ De-
inde accipiat mastic et myrra et gallia musc. in oleo nar-
dino vel adipe anseris cum lana succida supponatur post
mundificationem. et coagulum leporis est optimū si non
sit complexio calida vel apostema calidū. ¶ Itēz intin-
gatur spoliū serpentis et non abortiet aliquo modo. sed
aliqui dicunt oppositū: et ideo intingatur in succo citonio-
rum. ¶ Deinde spoliū et sedoaria et cardamomū cū aqua
frigida clisterizentur in matrice et detur spodiū et sedoa-
ria ad comedendū. ista enim preseruāt ab aborsu. ¶ De-
inde si fetus sit mortuus vel viu⁹ et tardatur partus: et sit
aborsus balneetur prius in tina vbi sint malue lily camo-
mille calamenti saturegie. ana. M. i. ¶ Deinde suffumige-
tur cum ambra orientali musco laudano: ita q̄ sint quasi
fabe de istis et ponatur supra carbonēs et sint de laudano
3. ij. et de alysa. ana. 3. s. ¶ Deinde detur eis cito post ista po-
tus. B. spodiū. 3. ij. corticē cassie fist. 3. ij. puluerizentur et dē-
tur cum vino vel ceruissa vel aqua benedicta et statim pa-
riet. ¶ Item cum laudano solo facta suffumigatione vel
pensario fetum mortuū educit et secundinā et apostema
matricis resoluit et maxime per viam suppositoꝝ impos-
sum. ¶ Item crocus cum vino potatus fetum educit ce-
leriter. ¶ Item cinamomū potatus est bonum valde. nā
alleviat accidentia et partum. bibatur cum vino vel cum
aqua mellis. ¶ Item capill. vene. est optimū. ¶ Itēz bo-
rax cum qua operant aurifabz qd vocat Auicē. in 2° illud
quo aurum adheret data ad quāritatem nucis magne cū
vino cum ceruissa alleviat accidentia partus et accelerat
eum sicut sum expertus. et illud et cortex cassie fist. mibi
sufficiunt. ¶ Item si vis vt ista facilius fiant. B. polipo-
dy et folia maluarum et decoquant⁹ et calida supponantur.
¶ Deinde accipe artemissiam et decoquant⁹ et ponatur sup
vmbilicū vsque ad muliebrā et super crura et statim
pariet. et tunc amoucantur ne matrig insequatur. vel po-
rorum folia torrefiant et super vmbilicū pone et cito
amoucantur ne intestina exeat. ¶ Idem dico de suc-
co porri si ad quāritatem teste oui potetur et istud educit
secundinam. ¶ Et si fetus sit mortuus lac caninū cum
melle et vino bibat et statim liberatur. ¶ Item myrram
ad quāritatem parue nucis da bibere tritaz subtilissime
cum vino et statim liberabitur siue sit mortuus siue viu⁹.
¶ Item vinus decoctionis saturegie est expertū. ¶ Itē
similiter berbena bibita cum aqua vel vino statim eycit

De egri.

fetum mortuum. ¶ Itē suffumigatio ex stercore equi est optima. ¶ Item. B. myrrē castorei storacis. añ. 3. i. cina/momi fauine. añ. 3. 5. fac puluerem da in potu cum vino. et est confectio bona et ultiā cui nō est par. Et succus fauine de f. calefactus colatus et depuratus vel puluis fauine desiccate: vel decoctio fauine est optima. educit enī menstrua et fetum. et hoc sciunt mulieres male que nolunt impregnari. accipiunt fauinā et potant et abortiunt cū angustia. Et caueant medici ne talia doceant nisi in casib⁹ licitis ne homicide fiant: et mulieres per cōsequens. ¶ Item omnes medicine laxative fortes abortire faciunt: et fetus quēcūq; expellunt. ¶ Tamē quia latet aliquādo ytrūq; istans sit viuis an nō: ideo vt hoc sciatur fac balneū vt ibi mulier sedeat. et si infans sit viuis statim mouebit. ¶ Itē si mulier sit acutaria et timeatur tunc de abortu vt dicit Hyppo. 5. particula affozil. fiat sicut ego feci vni dñe tale emplastrum. B. farinam ordeī et succū mozelle et semperuiue et acetum. fac emplastrum super ventrē et remoueas frequenter et hoc cōseruat fetum a nocumēto febrie: et de eodē ponatur super epar mulieris. ¶ Deinde si vis opari fortius cōtra fetum mortuū et secundinā: fiat suffumigatio cum ynguib⁹ equi vel asini. ¶ Deinde capias pēnas de ala aquile et ponas sub pede mulieris vel in solari et cito amoueas. Vel teneat in manu sinistra magnetē. vel suspendat corallum in coxa sinistra vel storacem: vel fiat vnum rotundellū de croco sicut esset nux magna et ad eam liget et facit parere statim dicit algalapinquī. ¶ Deinde capias pinguedo caballina et per suffumigationē in ferius capiatur fum⁹ et deliberat de fetu mortuo et de secundina. Similr illa pinguedo vel medulla dolores dentium sedat: dentes cadere facit. ¶ Itē oua perdicū immissa per vuluā elargant eam. ¶ Itē cerebrum anseris oleum et olibanum suffumigata fetus mortuum eiciunt. ¶ Item liger mulier nouez grana coriandri dextre coxe per ynam horā et hoc facit exire fetum dicit a quibusdā valentibus: sed non credo. ¶ Item malū terre quocūq; modo sumas expellit fetum mortuū vel viuū certissime. ¶ Deinde si mulier inflat post partū: qz non bene purgatur: artemisiam et celidoniā in aqua coque et illud liberat mane et vespere. Et si pedes inflantur abluant cum aqua vbi bulliant absinthiū camomilla mellilotū abrotanū spica nardi et sal. Si aut mulier pregnās appetat enozmia dietet cum assis et frixis et odoriferis et post cibū vtrāq; piri coctanis assis et malis granatis auellanis assis et castaneis assis et ciceribus assis. ¶ Deinde fiat emplastrum de mellissa buglosa sandal⁹ cortice citri et corrigat cum bladi cys et de f. diantib⁹ cū musco et portio muscata. ¶ Est hic notandum qd aromatica ad nares valent: quia spiritus retinent nec matrici pōt ascendere ppter fetum. ¶ Itē si fetus statim quādo nascitur sternutet signū est bonū et fortitudinis virtutis: sed mulieres statim incipiūt flere ppter humiditatem earū: et ppter mutationē ad aerem frigidū: et ita viri et masculi debilis complexionis. vnde versus. Flere loqui vere statuit deus in muliere.

De mola matricis modo videamus: que assimilatur impregnationi que est quidā glob⁹ enozmis et deformatis generatus in matrice: cū multitudo seminis calidi currit ad matricem cum carentia seminis virilis. et ideo nō fit ibi embrio: sed vnus frustum carnis: ita aliquādo magnus vt a menstruis venientibus ibi ac si esset impregnatio. et aliquādo ita iduraf qd vix posset scindi cum securi. Et vocat mola: vel ppter molē et pōdus qd patitur mulier ab illa massa carnis: vel qd maculat matricem: sicut mola in pāno discolorata.

Cause igitur sunt vel spermatis retentio vel mēstruo

rum et cum cōstipatione ventris.

Signa sunt durities ventris et maior magnificatio et repentina qd in impregnatiōe inordinata iterum perseverans et interdū recedens: māmillarū mollities et gracilitas et punctio et dolor in ventre: et nō mouetur a loco suo omnino nisi post vehemētē ipressiōez et post moraz redit. In vera impregnatione est econtra: et assimilatur impregnationi vere. pmo qz menstrua retinent. scdō qz venter est tumidus et sentit motū sicut si esset embrio et aliquando māmille indurantur: et ita cadit appetitus et discolorat mulier. ¶ Signa distinctiua sunt: quia motus in mola nō est ordinatus nec periodalis nec mouetur de latere in latus nisi comprimaf. et venter est durior qd in cōceptu naturali. et pedes sunt molles valde: ecōtra in vera impregnatione. Sed aliquādo inflatur mulier ac si esset idropica. sed distinguitur qz venter eius percussus manu nullum reddit sonus: nec sicut vter semipletus aqua: nec sicut timpanū: sed in idropisi sonat percussus.

Pronostica. Mola antiqua nō curatur et recēss est difficilis. stat enī per plures annos. aliquando vsq; ad finē vite. aliquādo mulier super impregnat: et tūc complent totū tempus a pncipio mole vsq; ad partum in quo partus exiit sine mola et credant se esse impregnatas per totum illud tēpus sicut est de mulieris. ¶ Notandū qd mulieres posse impregnari vltra. i. 4. menses inueniunt in medicina. et qd ita diu pōt. ponit Arist. 9. de animalibus. sed per. lo. ponit Gal. 5. particula affozil. cōmento. 3. 7. sed. 7. vel. 9. menses sunt terminus naturalis. vt dicit Auic. in 3. 2. Ba. innuit lib. de. iz. porcis. Tamē Dely narrat 3. particula tegni. cōmento. i. 78. qd vnus nascabatur cum dentibus et barba. ergo fuit ibi per plures menses. ¶ Ideo ppter ista dico qd per. 9. menses aliquādo est fetus in vtero l3 raro vltra. 9. tamē mulieres computant vt dixi a pncipio mole vsq; ad finem partus: et decipiuntur quando superimpregnant. Et qd simul possint impregnari et molam habere. ps. qz depregnantur cū os matricis clauditur: ita qd acus non intraret. qd tamē post ex delectatione recipit. similiter dico de mola. Et tūc ad Dely dico qd monstrum fuit illud qd dicit Dely: et habuit illa preter naturam: sicut narrat ibi de fetu cum duobus capitibus: qd est monstrum manifeste. et tale potest fieri et terminari nullo termino cōi a natura errante vel impedita. Et ideo illi qui dicunt qd mulier aliqua impregnat per i. 4. vel. 15. annos mentiuntur et decipiunt per modū iam dictum. multū tamen assimilant impregnatiōe: sicut mola assimilatur fetui et non sunt.

Cura. Si est ex ventositate est per consumptiua ventositatis: cuiusmodi est ruta ciminū anisus gratia lauri diaciminū et ciminata alexandrina et diaspermaton. et pone super locū emplastrū de istis et de fure coctis cum vino vel cum yrina. ¶ Sed si sit ex retentione menstruoꝝ puenient menstrua cum fortibus sic. B. sa uine artemisie abrotani calamenti leuistici rubee maioris. añ. 10. i. decoquant in aqua et apponaf mel: et fiat si rupus quo vtatur mane et sero. ¶ Deinde puocet vomitus cū rassano et semie attriplicis et succo sambuci. ¶ Deinde detur succus porri et fauine mane quātū tener quarta media. ¶ Deinde si particularia cōueniant fiat flebotomia de sapbenis. deinde in brachio. ¶ Deinde de f. far macum de agarico et esula cū modico diagredy vel colloquintide vel ellebori vel laureole expressis bene. et lapio lazuli bene lotus optim⁹ est: qz mola vt cōiter est de materia melancolica. ¶ Deinde de f. diagalāga et diaturbit ante prandīū et post diaciminū cum vino. Et detur diuretica: cuiusmodi sunt spica nardi cinamomū et cimum

filia vt ameo cardamomū. ꝑ. myrrē. 3. ȳ. puluerizetur. 2 de isto puluere accipiat. 3. i. 2 distemperetur cuz aqua decoctionis rute 2 detur mulieri ad bibendū. ¶ Deinde sedeat mulier omni die mane 2 sero vsq; ad vmbilicū in aqua rute artemisie calamite. añ. ȳ. bulliant in aqua 2 fiat balneum. vel sic. ꝑ. sauiue diptami malue. añ. ȳ. ȳ. fenugreci feminis lini añ. lib. 5. oia bulliant in aqua et fiat balneus omni die. ¶ Deinde in exitu a balneo obsterix inungat manū suam cuz petroleo 2 imitat intra vuluam 2 iningat partes interiores. illud enim oleus fetum 2 molam 2 secundinā educit. ¶ Et si patiens fuerit diues inungatur partes matricis interiores cum balsamo 2 def balsamum cū litontripon. illud enī optimum est in menstruis 2 in mola 2 in lapide. ¶ Deinde puocetur sternutatio cum pipere in naribus vel cuz castoreo 2 oppoponaco. ¶ Deinde tota matricē inungat exterius 2 interius si possibile fuerit. ꝑ. olei de lilio olei de camomilla añ. q̄r. i. medulle ceruine adipis anatis anseris butiri. añ. 3. i. incorporent 2 fiat inunctio. ¶ Deinde emplastrū tale superponat. ꝑ. cere. rubee lib. 5. liquefiat in caria 2 resoluantur in ea tres vitelli ouozū. 2 quar. 5. olei de lilio 2 olei de aneto 3. 5. olei camomille. 3. i. 2. 3. ȳ. olei de fenugreco vel tantus de femine eius 2 fiat cerotū 2 pone super ventrē. Vel q̄r. tarium. i. vini bulliatur 2 addatur vino. 3. 5. adipis anseris recentis: olei violati. 3. 5. farine fenugreci lib. i. incorporentur in modū emplastri 2 dentur illa que faciūt abortum: cuiusmodi est ciclamē quasi a p̄prietate. ¶ Dieta in mola fit q̄ abstineat a cibo generante ventositatē vt a fabis pisca caulib; caseo veteri salso. 2 ab omni cibo indigestibili sicut a pane azino 2 a carnib; melicis 2 a piscib; aque recentis. ante pradiū vtatur diatribos diamargariton. sed post pradiū cū vino accipiat diaciminū diagalanga diacnifum. 2 sic poterit perfecte a mola liberari.

Cura in defectu lactis. Aliqñ post partū lac deficit citius solito vel debito 2 maxime in nutricib; que de lactatione nutriunt: 2 tunc amouent a seruitio suo vt sepe vidē. Et ideo opz sic facere vt ego feci. dentur eis cibi calidi 2 humidī boni cibini sicut galline perdicēs fastiani caro arietina recēs 2 agnina 2 hedulina 2 porcia assata cū sinzibere data: parū exercitent. ¶ Et si mulier est calida ad frigida 2 humida declina vt est aqua ozdei citrulli cerebella auū 2 aialius lac vaccinū aut caprinū caro porcinā pisces recentes fluuiales plamentuz de ordeo 2 lacte. ¶ Et si mulier est frigida da calida in pmo vel 2: cū pauca exiccatione. rapistrū feniculū. s. herba anetū apium bu midū 2 rapa eruca. ¶ Itē. ꝑ. semen apy triticū ordeum cicera excoctis oibus: ficus pingues bulliant in aqua 2 confice cū lacte amigdalariū da in potu. ¶ Item pisces saliri conferunt. similiter sifami. 2 loco eius ponitur semē lini vel fenugrecū emplastratū vel fricatū cum vino 2 in potu datū. ¶ Itē pulmo asine tritus cū aqua super māmillas positus facit lac abundare. ¶ Itē crocus distemperetur cum vino 2 locus inugatur cū lacte tepido: qz nihil debet māmillis superponi nisi tepidus: 2 torus thorax inungatur cū lacte 2 vino. Deinde fiat balneū 2 in exitu detur ei maratrū distemperatum cum bzodio galline 2 habebit lac. ¶ Si aut lac sit nimis spissum: tunc. ꝑ. mēre. ȳ. ȳ. 2 bulliat cum vino 2 ligetur super māmillas. istud enī subtrahit. 2 menta detur ad comedendū. Sed si lac nimis abundat detur semen canabi frequētē 2 hoc aufert lac. ¶ Item comedat attriplicē coctā 2 crudam 2 pro emplastro ponatur super māmillam 2 hoc generationē eius impedit. Idem facit cicuta supposita. Si r abstinentia fiat 2 dentur res parui nutrimenti 2 poter aquam. 2 res frigide superponantur dictio māmillis vt lactis generatio in

māmillis impediat.

Māmillarū dolori sic remediatur. mel in sartagine pone 2 cum tepidus fuerit extende super stuppā post vel super asperge puluerem cū mini 2 puncture māmillarū 2 dolori impone: certum est. ¶ Sed si nimis magne fuerint: tunc particularib; cōuenientibus fiat flebotomia de mediana. deinde fiat lenis purgatio. Deinde fiat emplastrū tale pluries de assingia porcina recenti 2 de altea accipe. deinde accipe fabas fractas vel farinas earum 2 in vino 2 aceto modico cuz sartagine coque 2 superpone: expertum est. ¶ Si sint dure de altea 2 malua 2 femine lini fenugreci 2 viuis passis 2 sicibus in aqua coctis sit remollitū optimū. ¶ Et ista eadem valent in inflatione 2 dolore 2 duritie testiculozum. Vel si operetur de hedera terrestri fiat torrefacta in patella cum vino calido distēperata fiat emplastrū. vel de pane calido vel succo apy de succo ebuli 2 sambuci cū ruta 2 farina milij vel fabarū vel fursure fiat emplastrum expertus in omni timore siue ex casu vel vulnere vel de earum inflatione apostemosa. Similiter absinthiū 2 sal simul in panno lineo cocta in aqua 2 superposita optima sunt. ¶ Item folia ebuli in panno lineo cocta sub cinerib; calidis 2 superposita sunt experta. vel de radice brusci sit expertissimū vt dixi pmo. c. de apostematib; 2. ca. de gutta. ¶ Sed si vis in puellis preseruare māmillas ab inflatione 2 magnitudine: tunc fomētent frequenter cū aqua 2 aceto. deinde cum insquiamo 2 semperuina 2 plantagine papauere albo ros 2 mucillagis psily fiat emplastrū 2 frequenter remoueas. est enī optimū 2 satis reprimēs 2 impediens cursum sanguinis ad locū. 2 ita impedit inflationem. ¶ Itē in omnibus istis passionib; māmillarū 2 testiculozū multus valet ventosatio inter spatulas in pafione māmillarū 2 circa renes in testiculozū lesiōe ad diuertendū 2 minorandū. Adhuc si duret inflatio p̄dicta cum rubedine: tunc aqua ro. 2 aceto illiniantur vel succo semperuine. Vel si non sit rubor: tunc spoliū serpentis coctum cum vino superponatur vsq; ad curam. Vel calendula in vino cocta in causa frigida: 2 in aqua cocta in causa calida. 2 loco calēdule potest poni blea hortulana. Et ista calendula crescit in hortis portans flores rubeū vel croceum: de quo flore faciūt puelle coronas. ¶ Et in mulieribus in quibus aliquādo inflant māmille propter retentionem menstruozū: tunc dentur flores calēdule cū spica 2 vino: qz tumores sedat 2 menstrua puocat. ¶ Sz si māmille fistulentur lauent tunc quotidiē cuz vino puro calido in quo coquat myrra 2 post defecent. ¶ Deinde. ꝑ. sarcocollaz 2 aloem añ. puluerizent 2 misceant cū melle 2 inuoluatur tenta 2 in fistula itromittatur. 2 illud est secretum. ¶ Sed si māmilla vel testiculi vel virga excozietur: folia brusci cocta superponantur 2 curat quālibet excoziationem. vel scories lignozum: vel super aper tura lignozum antiquozū idem facit: 2 de isto patebit deo omnipotente concedente in lib. 3. 27.

Cura vlcere virge. Vlcera virge virilis cōtingunt vel ex coitu cum iunēcula. vel ex coitu cū menstruata. vel ex retentione vīne 2 spermatis. Si pmo modo: tunc ynquentum albū Raf 2 Lafranchi optima sunt. Si secundo modo: tunc inungatur cum oleo vitellorum ouozum. illud enim statiz sanatur. Si tamen ibi sit calor 2 ardor: tunc cum oleo ros. 2 pilis leporis tritis simul fac emplastrū vel cum aqua ros. tepida lauetur. deinde cuz panno lineo molli deficcetur. ¶ Item de calcevia sepius in aqua lota 2 myrra 2 thure añ. fac puluerem. 2 precedente fomentatione de aqua

De egri. Matricis

decoctionis foliorum salicis et plantaginis et viridis tepide superponatur. ¶ Item radix vngule caballine aquatice cocta et cataplasmata vna nocte tumores et inflationes sedat. ¶ Item de puluere corticis maligni intrus superposito optimū est. ¶ Idem de canna per se fit. ¶ Item de sicco ipericon fometur et herba superemplastretur. ¶ Item in supercalefactione virge fomentetur virga cum lacte caprino et alio tepido et superponatur. lanceolata in sepo frigida arietino recenti vel per se torrefacta supponatur. ¶ Si quis vult membrum ab omni corruptione seruare cum recedit a muliere quā habet suspectā de imundicie: lauet illud cum aqua frigida cum aceto mixta vel de vna propolis interius vel exterius intra prepucium. ¶ Item. R. vini albi boni copiam vnam vel lib. ij. viride eris. 3. i. auripigmenti. 3. ij. terantur illa duo subtilissime et ponantur in vino illo et sepius moueantur et vsui reseruent. et quāto antiquius tanto melius stante virtute vini. In illo vino madesiat pānus lineus vetus et superponatur loco egro. vulnus enim desiccatur et cancrus interficit et vlcerā curat. ¶ Sed si ibi non sit nisi excozatio sola: tunc pānus lineus vetus in aqua rosā calida intingatur et superponatur. Deinde desiccetur et alius pānus superponatur. ¶ Item puluis alius aloes curat vulnera et excozationes. Similiter puluis cucurbitæ sicce. Deinde desiccetur alius pannus superponatur. Deinde puluis olivani cum agrippa superponatur: quia consolidat vulnera in virga habita ex coitu cum virgine. ¶ Sed si sit puritudo in virga bederam terrestres rosas absinthii in aqua coque et superpone. ¶ Et si virga tendatur ex grossa ventositate: sicut imoderata eius erectione si loc⁹ sit calidus. R. olei ro. 3. liij. cere partem vnam liquefiant adinuicem et post in aqua frigida sepe lauetur donec vnguenti albi formam recipiat et vngatur virga et loca circumstantia si fuerint calida. Et da ventositatem consummentia sicut agnū castum semen ruti ciminum anisum et similia. ¶ Sed si virga induretur vel testiculus vnus vel ambo. R. tunc fursuris tritici quātum vis et fortiter pista in mortario donec fiat puluis idē: qui distempere cum oximelle de duabus partibus aceti facto et vna mellis: in quo armoniacum dissoluatur et supponatur tepidum et sepe remoueatur. Istud enim valet in apostemate duro et in duritie splenis et in nodositate iuncturarum. et ideo in mente tuā illud tene et memorie commenda: quia vtile est quā plurimum.

Cura apostematis virge. Virga aliquando bus calidis: et tunc est puritudo et ardor. Aliquādo ex humoribus frigidis: et tunc est laxitas et grauitas. Aliquādo ex ventositate vt non cedat tactui: et est tensio fortis sine pondere. Igitur premissa sicut botomia et leui euacuatione fiat tunc cura cum localibus. ¶ In causa igitur calida a principio fiat emplastrum tale repercutiū speciale. R. corticis granatorum rosarum siccarum lentium plantaginis. añ. 3. i. coquantur in aqua et cum aqua dissoluantur: et tunc addatur oleum rosatum et fiat emplastrum. ¶ Item succus solatri est bonus cum lana suppositus. Et si sit dolor fortis epibimetur cum lacte mulieris et oleo rosato et vitellis ouorum. et si oportet adde apium: et tunc omnē dolorem sedat. Deinde matura sit. radix iusquiami coquantur in aqua: et tunc teratur cum assungia porcina recenti et superponatur. ¶ Idem fac de radice altee et senatione eodem modo preparatis. ¶ In causa vero frigida emplastrum expertum in principio. R. ossium dactylorum partes ij. altee partem vnā terantur cum aceto et fiat emplastrum. Deinde matura cum radice lapacy acuti aut porri in aqua cocta: et post cum assungia veteri frigida. fluente autem sa-

nie: vt exeat libere in canali ipsius virge ponatur tenta de bombace vel stappa et datur in potu diuretica. ¶ Quod si fuerit ex ventositate et non multa caliditate deur in potu semen agni casti vel ruta: quia curat istum morbum satis opportune.

Cura apostematis testiculorum. Testiculorum apostema curatur eodem modo sicut apostema virge. Vel fiat emplastrum de folijs caulium cum farina ordei et vitellis ouorum et oleo. et hoc in principio. Deinde maturetur cum farina fabarum camomilla altea mucillagine feminis lini vel ex farina ordei cum melle et aqua. Deinde resoluantur ista apostemata cum passulis enucleatis et cimino simul confusis et cum vino mixtis. ¶ Et est notandū quod in passionibus virge vel testiculorum peplo vel benda supposita conuenit ne suspensio noceat faciendo currere materiam ad locum.

Matrux vulneratur et vlceratur ex partu aut extractioe secundine: vel ex humore acuto vel coitu cum aliquo habente virgam nimis magnam aut ex ferro.

Signa Signa sunt quādo matrux aperitur et per bu miditatem emissam: si illud quod egreditur est album grossum bonum est. si sit multum fetens virulentum malum est.

Cura Cura est triplex. regalis. leuis et cōmunis. Cura regalis est clisterizare matricem cum lacte femine aqua plantaginis oleo rosā. ¶ Cura leuis federe in aqua cucumeris vel cucurbitæ vel in aqua decoctionis ylopi et fursuris. ¶ Cura cōmunis si sit ex coitibus et sanguine puro emissis: superponatur lana infusa in succo plantaginis: et bibat de aqua sumach. ¶ Et si emittat sanies alba fiat clister mundificatiuum cum aqua ordei et aqua mellis et decoctione preos: et hoc est in vlcere sordido. ¶ Et si sit dolor magnus oleum rosatum inuiciatur cum lacte mulieris. Deinde caro regeneretur cum isto vnguento. R. litargiry sarcocolle añ. confice cum oleo ro. et cera. ¶ Et si forte sit ibi aliqua foridicies vel virulentia adde parum floris eris. Et quādo caro incipit nasci fiat hoc vnguentum. R. litargiry abluti thuris cacinie argenti ceruse confice vt prius: et est expertum.

Apostema matricis calidum causatur ex causa exteriori vel calu vel percussione vel inferiori vt retentione menstrui rum vel difficili partu.

Signa Signa sūt. sinopsis. dolor capitis et colli et fontanelle. grauedo oculorum. mollities extremitatum. sitis et dysuria et cōmuniter febris. ¶ Apostema autem frigidum causatur ab exteriori causa scilicet a balneo in aqua frigida et vento frigido et a sessione super mar moret et a cibis frigidis sicut a lacte: et a viscosis sicut a caseo. et a fructibus multiplicantiū materias malas. Et ita sit de causa interiori: vt a retentione vrine et a repletionē humorum frigidorum. ¶ Signa sunt grauedo et ponderositas in inferiori parte et frigus et leditur a frigidis. ¶ Et si sit durum apostema: tunc est durities in peccine et in ore matricis. grauedo in motu membrorum et proprie in saphena et in motu corporis et in apostemate matricis ipsa semper fugit ad partem oppositam. Et distinguitur a mola matricis: quia ipsa mouetur ad compressiōnem manuum sicut esset pregnans. Sed apostema distinguitur a ventositate: quia ipsa mouetur de loco ad locum sine ponderositate notabili.

Cura Cura apostematis calidi est cum minutioe bassilice: sed quia retinet mēstrua sequitur fibrositas.

nia saphene, deinde fiat vomitus. deinde vtatur pisanum in qua coquantur viole et semine portulace. ¶ Dieta sit talis quia potus sit paucus. et cibis similiter de gallinaceis spinachys ouis mollibus. fiat multe vigilie. et domus earum sint boni odoris. deinde deur cassia fistula cum iulep in principio. ¶ Item fiat talis embrocatio de oleo rosato mixto cum stipitico. et papauer dissolutum cum oleo pontico est bonum. 2° impone lanam infusam in decoctione malue seminis lini arnoglose berbonice cum oleo rosato. 3° matura cum dactylis yfopo adipe anseris farina ordei faciendo emplastrum super pectinem et locum dolorosum. 4° resolve cum aqua sismibry vel maiorane vel sansuci quod idem est et folys polipody. 5° si est maturatum apertum cum sicibus sinapi et fimo columbino. 6° mundificayulcus cum aqua mellis. ¶ Sed apostema frigidum curatur cum vomitu et clisteri attractio et cum agarico. et tunc digeratur materia sic. R. radicis feniculi petrosily yfopi recentis radicis lily radicis opy capilli vene. recentium et eterach politerici adiantbos radicis scabiose buglose. m. d. i. berbe sancti Christophori amarusce pedis colubini pimpinelle consolide minoris ytriusque lactis corticis mozi celsi sumiterre ipericon. ana. s. liquiri. munde. aquar. s. maratri flozom boraginie flozom camomille seminis brusci seminis sparagi flozom violarum. ana. s. i. cuccari. lib. ij. fiat sirupus quo vtatur mane et sero. ¶ Iste sirupus curat omne apostema et omnem inflammationem tempore frigido et a veneno liberat. et voco eum sirupus columbinum. et in tempore calido valz etiam: sed tunc calida mittantur et frigida augeantur: in tempore calido valet etiam cum succo morelle et rosa. et ideo habeo eum semper in mente. et in omni apostemate excepto apostemate frenetico. ¶ Sed si apostema sit durum: tunc. R. medulle cere vine adipis anseris anatis medulle bouine cum vitellis ouorum assatia butyri cere rubee bdelly. ana. s. ij. ¶ Deinde accipe fenugreci seminis lini. ana. et decoquantur in aqua et vino. et etiam que supradicta sunt cum vino decoquantur ad lentum ignem et per pensarium mittantur et exterius illiniantur. ¶ Deinde capparis caseus coquatur in aqua mellis et apostema inde illiniantur. ¶ Item de folys vitis oleo aqua mellis et fol. caulis similis mixtis valde confert emplastrum. Tamen dicit Auicenna. qd si apostema durum transsit mensiem et dolor non sedatur: tunc non potest resolui per medicinas. ¶ Notandum etiam qd primo debet fieri remollicio cum marciaton. deinde resolueretur cum diaquilon. deinde cum ista medicina. R. adipis porci veteris. lib. i. mellis. s. ij. cere. lib. i. adipis anseris vel pul. lini. lib. i. butyri. s. iij. galbani. s. ij. sic confice. galbanus in mortario tere cum s. iij. olei et alijs omnibus simul liquefactis comisce et vtare ad omnes tumores et durities et frigiditates et dolores neruorum et tozuras et ad omnes egritudines frigidas. ¶ Dic nota qd melior medulla est ceruina quia subtilior et post illam vitulorum medulla. Et melior ex adipibus est adeps anatis quoniam est subtilis valde non acutus et post adeps galline. Et melior adipus quadrupedum est adeps leonis: quia est subtilis et post adeps vrsi. deinde vaccarum. deinde caprarum. ¶ Item adhuc maturatum et aperitium optimum fit de semine lini et fenugreci et farina ordei farina tritici et sicub^o fimo colubino et sermeto coctis. Similiter puluis stercoz columbini cum oleo mixtus omnes durities expellit et dolores. ¶ Sed si sit ventositas in matrice prouocetur sternutatio et deur diaciminum. deinde silicem crudum in aqua cum cineribus coctum. et ab umbilico vsqz ad muliebria super renes possum potenter operatur. et ista multa sufficiunt pro tot passionibus mulierum.

Stud caplin

est de tribus infectionibus ictericis. morpheis et letigine. Ictericia est cutis defecatio vniuersalis in croceitatem vel nigredinem tendens absqz putredine. Et dicit ictericia ab ictu et terro ris. quasi ictus cutem terens: ratione cuius color mutatur. Et est iste ictus a colera rubea citrina vel eruginosa vel inflariua quando est color viridis. Sed a colera adusta vel nigra quando est color niger sicut est in malanchiron. ¶ Et sunt tres species ictericie. crocea. viridis et nigra. prima apparet in calefactione epatis et in febribus colericis et in opilatione splenis et debilitate epatis. 2^a fit ex potu venenoso et in sincopi et nimio potu aqz et in colera prassina vel eruginosa generata in stomaco vt apparet in vomitu eius. 3^a apparet in quartana et in opilatione splenis. et aliquando in calefactione epatis vel magna eius frigiditate non potente sequestrare et in adustione folio et filib^o. Cause igitur patent ex istis. scilicet qd in pluri bus ictericis. citrina nigra tingitur yrina. et quato magis yrina est magis tincta tanto est magis significatiua sanitatis epatis et virtutis eius: quia epar expellit quando est sanum in primis coleram ad fel. qd si non fecerit tunc ad yrinam prohibet ipsas penetrare ad sanguinem quantum potest. Verum quando multiplicatur remanentia yrine albe cum ictericia aut parum tincta magis timendum est habens eam non cadat in idropisim: quoniam significat qd opilatio est ex frigore. Si autem yderis in yrina eorum et egestionibus eorum paucitatem tincture scias qd materia in eis est grossa vel est in poris interioribus opilatio. et hoc potes scire: quia quando est opilatio in poro felleo et superioris inferioris corporis sunt tincta plusqz quando est econuersio. ¶ Itz in ictericia epar durum est malum.

Cura. Cura istius morbi dicta est in primo libro de accidentibus febrium de ictericia. et ideo ad locum illum recurrere oportet. Tamen si sanguis abundaret posset fieri flobothomia parua. ¶ Deinde deur sirupus acetosus vel oxigaccara cum aqua endiuie et aqua podagre lini et aqua agreste acedule et ordei et aqua caprifoli asperfi cum succo malignarati. ¶ Deinde purgetur cum reubarbaro et cassia fistula tamarindis. Et post purgationem balneetur. et ibi dentur ei diuretica. et fiat vomitus aliquando et deur trisera sarracena reubarbarata et respiciat res citrinas. ¶ Deinde deur talis potus. R. succi plantaginis. partes duas. succi nucis arboris partes tres. cum rasura eboris potui tribue et sanabitur. ¶ Si vero sit ex opilatione in ytraqz causa. vtatur tali sirupo. R. scolopendrie endiuie caulis agrestis arthemisse lunarie foliorum caprifoli pentastilonis. ana. m. i. absinthij modicum spice nardi. s. ij. cuccari. lib. s. fiat sirupus quo vtatur mane et sero. ¶ Deinde datur talis puluis quotidie ad pondus denarioz quinquaginta. R. saldaorum alborum spice nardi rasure eboris spody reubarbari. Et si sit diues ligni aloes. ana. s. i. cuccari ad pondus omnium vtatur mane. ¶ Sed in ictericia nigra oportet dare oxigaccaram compositam et sirupum de radicibus feniculi et endiuie scolopendria camedreos et podagra lini et cum cortice genestre et squinanto et cum sene et epitimo polipodio aniso et modico agarici purgare. ¶ Ista tamen ictericia raro venit. et homines non credunt qd sit ictericia: ideo non curatur nisi post longum tempus: quia vellent deco rare: sed hoc raro est. ¶ Dic notandum qd ad hoc vt scias an ictericia sit curabilis an non: et similis idropis cala. R.

De speciebus

succi solatri semperniue aque ros. aceti farine ordeï ana. fac emplastrum et superponat epati. et iter ibi per duas vel tres horas. post extrahat. qd si exiccatum fuerit emplastrum scias qd est incurabilis. si autem aliqua humiditas remanserit curabilis est. ¶ Item nota qd ictericia que accidit ex corruptione pplegonis venarum aut ex cibis fit paulatim. que post ex alio fit causis accidit subito.

¶ Secunda pars huius capituli est de morphea.

Morphea est defectio cutis maculosa cutem exasperans: per qd differt a lentiginib? que cutem inficiunt fm qdritatem ad modum lentiginis. Et dicit morphea quasi morbus cutis: quia morphea est in cute sicut lepra in carne.

Cause. Cause lepre sūt cause morphee: nisi quia lepra est in carne: morphea est in cute. et cause lepre sunt profundiores et fortiores. causatur enim ex defectu virtutis assimilatiue in cute. Ideo diffinitio morphee est qd morphea est error virtutis assimilatiue in cute. ¶ Ulterius sciendum qd morphea habet quatuor species sicut lepra: sed non sunt famose nisi due: quia ille frequentius apparet: scilicet alba et nigra. Unde infectiones de sanguine in facie appellatur gutta rosacea et alique appellantur rubores. Et si de colera sint infectiones vocantur impetigo aut serpigio. Unde dico qd si sint de sanguine: tunc sunt rubei coloris et cum fuscedine maculosa. Et si sint de colera sunt citrini rufi vel crocei coloris. ¶ Ulterius notandum qd vtraq; morphea: scz alba et nigra differt ab albaras: quia morphea solus est in cute. et si est profunda est periculosa valde. Sed albaras est in carne et cute vsq; ad os. et vtrobiq; est assimilatiua debilis nō complete assimilans. Sed differunt aliter: qd materia vtraq; est subtilior: in albaras est grossior. similiter in morphea expulsiva est fortior qd in albaras. ¶ Item materia que est causa istarum infectionum est venenosa. ideo corrumpit nutrimentum adueniens et ipsius sibi assimilatur: quia complexio mēbri corrupta est. et ideo corrumpit nutrimentum cum agat assimilando: cū cibis absolute non alteret: sed cibis medicinalis alterat et conuertit membrum ad naturam suam sicut exemplificat Auic. cap. de morphea. Et Galien. in de accidenti et morbo de arborē transplantata de persia. quia in egypto habuerit bonus fructus: et in persia venenosus. similiter animalia mutantur fm pascua sua. ¶ Dic notandum qd albaras nigra et albaras alba non proportionantur: sicut morphea alba et nigra: quia albaras nigra est illud quod vocatur impetigo ex comitiua et est scabiositas cuti accedens asperissima vebemēna et facit squammas: sicut squame piscium cum puritu propter humores malum colericum ledentem cutem de eo quod est iuxta eas imbibitione fortiorē qd qd imprimat tantum in corpore: et est de accidentibus lepre. et cum est antiqua non sanatur: sed in morphea nigra non est squammositas. tamen si fricetur cadit de ea vt furfur. et locus fricatus rubet: non sic in albaras: s; ipsa morphea antiqua salua est magis qd albaras alba. Et causa albaras albe est ventosatio: quia segtur ventosae cum scarificatione: quoniam aquositas exiuit et aliud remanet. Signa patet ex dictis.

Prognostica. Prognosticatio ē qd morphea noua curabilis est: antiqua non. antiqua post annus vnum et post tres quartas anni de difficili curatur. ¶ Item si morphea occupat modicum spatium: curabilis est. si magnum difficilis est. ¶ Item si locus morpheatus pungatur in superficie cutis tantum: ita qd nō p fundetur intra cutem et vltra eam. si sanguis exierit curabilis est. et si aquositas: est incurabilis vel cum magna difficultate. Et per ista patet differentia inter morpbeam al-

bam et albaras albas. qd punctura cū acu extrahit ex morphea alba sanguinem: et ex albaras non: imo humiditates aquosam: et ista non sanatur. ¶ Item fricatio facies rubere morpbeam arguit eas esse curabiles. et ex fricatione si non rubeat est mala. In illa ergo que est submersa et non rubet neq; sanguines emittit et est vebemēna dilatata capiens locum magnum non est spes. Similiter in illa que in omni hora recipit additionem. ¶ Item in morphea alba aliquando pili sunt flauī et nigri: sed super albaras non nisi albi: et leuior albaras est deterior: quia significat corruptionis materie diminutionem: quia tunc est morphea et non albaras. et cutis est vebementius depresso in albaras alba qd in alio corpore. et ideo quāto minus aspera ratione eminentie exterioris non apparentis est peior et significat profunditatem ad os etc.

Cura. Cura morphee requirit multa. p^o materie digestionem. 2° eius euacuationem. 3° localis appositionem. ¶ Primū fit cum sirupo de fumoterre et cum alijs dictis in ca. de lepra. ¶ Scdm eodez modo. Item Auic. 4. ca. fen. 7. tractatu pmo. ca. de morphea. dicit. Si fuerit sanguis in ea oportet incipere a slobotomia: et si fuerit humor adustus oportet euacuare cum aqua casei et epithimo: ita qd quolibet die poterit. 3. i. epithimi cum lib. i. aque casei vel cuz lib. 5. si vis. Similiter datur in potu sambucus in morphea alba et aquam eius scias experitissimum. vnde epithimum agat. mirabolani indi polipodium sticados cuz passulis enucleatis et ficibus et lapide armeno et lapide laqui lotis quando ponuntur in medicinis et ieralogodion et ierarussini ratione ellebori albi possit. ista sunt optima. ¶ Ad odorem ad localia remedia supposito bono regimine. fricetur locus pmo cuz panis aspero. deinde cum sanguine leporis tepido. et hoc frequenter vsu curat morpbeam. deinde accipiat colloquintidam decoquat in aqua fumiterre et rasiāni vel lapacy acuti vel sabarum. et cum illa aqua omnis morphea lauetur et fricetur et curat. et hoc est de expertis meis. ¶ Item sperma hominis linitur sanat omnem maculam in corpore hominis: similiter sordices dentium. et ista sunt certissima. Similiter accipe lac ficus et lac rostri porcini et lac laureole vel spurgie et locus fricetur. tamen hoc post inunctionem cum vnguento citrino acuto cum semine nasture cuz et sarcocolla et mastice et tbure in causa calida. Sed cuz vnguento ad salsum flegma: et cum vnguento fusco acuto cum staphisagria in causa frigida. Ista omnia predicta auferunt maculas et infectiones omnes in cute. ¶ Deinde fiat balneus de fumoterre scabiosa lapacio acuto enuola campana bedera terrestri. ana. deinde accipiat singulis cum aceto et apponatur. et est vltima. deinde cum salina hominis ieiuni lauetur. vltimo si oporteat apponatur mel anacardinus. deinde cuz absinthio et melle locus frater quenter fricetur et sint omnia tepida. Et ista eadem curat iperigines: quia ipsa est de materia affasati. id est tinea. ¶ Deinde apponantur ventose super locum cum scarificatione. deinde semen sinapis cuz melle superponatur. deinde calx mixta cum aqua curat. sed non diu iaceat nisi misceatur cum melle. ¶ Sed impetigo curatur maxime cum oleo frumenti extracto de frumeto cū ferro calido. S; morphea curabilis curat cū vitellis ouorū. Sed albaras liniatur cum nigella et baurach et aceto: et tunc curatur. deinde in morphea alba datur talis potus. R. agri monia pimpinella saluia abrotanū spatula fetidam. ana. decoquantur in vino. et de illo sumat mane et sero. Ista potio non solum soluit morpbeam albam: sed fistulas et scrofulas potenter defecat: vt dictum est supra. ¶ Ultimo si vis fiat ruptorium: sicut dictū est caplo de lepra. ¶ De

de in causa frigida yngatur cū oleo de carthamo qđ olei omnes tales infectiones mirabiliter curat. ¶ Ultimo si vis consolidare cum olbano ⁊ litargirio consolidabitur locus ⁊ curabitur. Adhuc dicit Auicē. qđ succus extremi-
tatis vitis albe: idest bzionie potatus curat albaras ⁊ de-
siccatur. ¶ Item acetositas citri confert albaras colere et
pannum auferit. ⁊ cortex eius adustus cōfert albaras si ex
oleo locus illiniatur. ¶ Notandū qđ albaras ⁊ morphea
non differunt nisi fm magis ⁊ minus: qđ albaras est mor-
phea profundata ad carnem: sed morphea dicitur dum ma-
net in cute. ¶ Item elleborus yterg cum aceto confert
morphee ⁊ albaras: quia est fortis resolutionis. ¶ Item
radix mandragore ⁊ proprie humida fricata per bebbō
madam delet albaras: qđ desiccatur fortiter sine vlcera-
tione. ¶ Item aqua sulfurea confert albaras: ⁊ morphee in-
se confert semen cepe: quia abstergit ⁊ aperit. ⁊ cum mel-
lemixtum auferit verucas. ¶ Item altea ⁊ semen eius
confert etiā morphee mollificando ⁊ resoluendo. ¶ Itē
lac timali cum melle valet morphee: qđ resoluunt. ¶ Itē
nux cypressi delet eam resoluendo. ¶ Item gentiana et
succus eius abstergendo. ¶ Item ostracum adustus con-
fert morphee. ¶ Itē yzina abstergit morpheam. ¶ Itē
succus sparule fetide delet eam: tamen prius fricetur cū
panno aspero in balneo vel stupba ⁊ liniatur ibi cū semi-
ne rāsani. ¶ Item morpheam albam curat carthamus
per interius datus: quia humorem grossum ⁊ melancoli-
cum ⁊ flegma educit.

¶ Tertia pars huius capituli.

Lentigines impetigo serpigo. Lentigines autēz
in facie aut in cute ex colera adusta
vel calore solis fiunt ad modū lentiginis aque diuise fm
diuisionem materie per minuta. Sed impetigo est infe-
ctio in cute de colera adusta subtili mixta cum aliqua par-
te terrestri flegmatis salis vel colere nigre. Serpigo est
de materia subtiliori: ideo serpit de loco ad locum qua-
si volaret. Et sunt iste due infectiones in cute rubee vel ni-
gre occupantes magnus spaciū ⁊ latum. aliquādo totus
membriū circūiunt ⁊ maxime serpigo. ⁊ sunt aliquando ex
colu cū muliere menstrua: aliquādo de cibis putridis.
⁊ sunt signū pīmū ad leprā. ⁊ iō opz cū cautela operari.

Cura lentiginum. Cura lentiginum est euac-
uare coleram adustā cū
cassia fistula ⁊ pūnis ⁊ epithimo. deinde detur nux musca-
ta ad comedendum. ⁊ fiat puluis de allys ⁊ superasperga-
tur ⁊ tollit eas secure. similis testa cancri marini maxime
abstergit lentigines. ¶ Item radix mandragore euellit
lentigines. similis lac eius. ¶ Nota qđ pānis in facie pre-
cedit lentigines fm Rāsim in diuisionibus: sed nigredo
aliquando est de sanguine mortificato ex percussione vel
alio modo. ⁊ ad ista fiat talis medicina. R. argenti viui. 3.
i. extringatur cum salina hominis ieiuni. ¶ Deinde. R.
amigdal. amararum. 3. ii. terantur simul ⁊ mollentur mol-
litione vltima: ita vt non appareat vestigiū argenti viui:
⁊ si rota mollitio fit nigra. ¶ Deinde proyiciatur super ea
tantūdem de semine mellonis trito valde. ¶ Deinde fa-
cies per septem noctes liniatur ⁊ in mane lauetur cū aq̃
calida vel cum aqua fabarum: cui non est in decorando ⁊
mundificando par. ¶ Itē aqua maris confert sanguini
mortuo resoluendo. ¶ Item amidū cūz croco delet pan-
num mundificando ⁊ lenificando. Similiter aloes cū mel-
le confert vestigiū percussio exiccando. ¶ Item ad liuo-
rem sub oculis valet ciminum tritum cum cera commix-
tum calidum frequenter super liuorem illum positum.
¶ Item acetum cum melle delet vestigia cutis. Simili-
ter adeps asini eodem modo. ¶ Item crocus doxtulanus

confert panno ⁊ morphee maturando. ¶ Itē cinis can-
cri fluuiialis confert panno abstergendo. ¶ Itē ozobua
crudus confert morphee panno ⁊ lentigini. certū est. Si
militer radix yreos serpentarie radix lily conferunt seoz
sum ⁊ coniunctis. ¶ Item maiorana cum melle confert
nigredini sanguinis sub oculo. ¶ Item semen rāsani cūz
melle confert omnibus vestigiis. ¶ Item sinapis mun-
dificat faciem a sanguine ⁊ vestigiis mortuis. ¶ Itē sar-
cocolla dissoluta cū aqua vel felle vaccino auferit omnes
tales infectiones. ¶ Item oleum amigdarum amara-
rum cum melle ⁊ radice lily ⁊ cera liquefacta confert ru-
gis ⁊ panno ⁊ vestigiis. ¶ Item peonia abstergit vestigia
nigra in cute. Similiter epithima de ordeo abstergendo
valet in istis vestigiis. ¶ Ut igitur habeamus medicinā
cōpositam que valet omnibus istis. R. amigdarum dul-
cium ⁊ amararum farine fabarū farine cicieris farine or-
dei lupinorum rīci amidī dzaganti albi gummi arabici ra-
dicum lily celestis seminis rāsani seminis eruce sinapis
mandragore si vis. ana. 3. i. terantur simul. confice cūz aq̃
decoctionis violarum siccarum ⁊ fenugreci. fiant tortelli
parui ad pondus. 3. ii. exicca in ymbra. ⁊ cūz vti volueris
distempera vnum cum aqua decoctionis radices lily ce-
lestis. ⁊ inde facies epithimetur vel liniatur: aut super lo-
cūz ponatur in panno lineo in vespere. mane auferatur et
lauetur facies cum aqua fabarū. Ista medicina de albar
⁊ colorem bonū facit ⁊ omnes infectiones leues auferit.
Tamen Rāsim in antidotario suo in omnibus talibus po-
nit medicinam laxatiuam optimam que melancolie con-
fert impetigini scabiei ⁊ morphee. R. mirabolanoz in-
dozum sticados epithimi. ana. 3. x. polipody passularum
enucleatarum eupatoz anisi. ana. 3. vi. sene. 3. i. turbit. 3.
iii. cinib. 3. ii. omnia coquantur preter epithimū donec
dissoluantur. deinde adde epithimum cū decoctione pre-
dicta completa cola ⁊ da fm vires patientis. Si vis forti-
us facere adde agari. ⁊ aloem. Et adhuc dicit Auicē. qđ ca-
lamentum coctum in vino remouet vestigia nigra ⁊ san-
guinem sub oculo: calamus aromaticus sanguinem mor-
tuū resoluunt. Similiter humiditas fragini posita ad ignē
auferit hoc abstergendo. Si times calorem a sole liniatur
facies cum albumine oui. vel de albumine oui fiat aqua
in distillado ⁊ lauetur facies. Similiter coquantur ouum:
vt ouum fiat. ⁊ tunc albumen scindatur minutim et ex-
primatur illa aqua exiens valet in rubore oculorum. pre-
ceteris ista faciunt pulchram faciem.

Cura impetiginis ⁊ serpiginis. Impetigo cu-
ratur: et similiter serpigo
cum alterantibus ⁊ euacuantibus ⁊ conuenientibus faci-
endo slobotomiam si oportet. ¶ Deinde sanguisuge ap-
ponatur super locū ⁊ statim recedent infectiones. ¶ De-
inde fiat inunctio cum oleo de lino ⁊ cum oleo de iunipe-
ro. deinde cum oleo de frumento. deinde cum semine ce-
pe cum aceto: quoniam est vltimum. ¶ Item spuma ma-
ris ⁊ piz sunt mirabiles in cura earū. Similiter mel ana-
cardi est vltimum. Similiter cinis alliorum mel fursur
terbentina been cum aceto auferunt omnem infectionē.
¶ Item oleum de sinapi delet ⁊ oleū de tartaro. Simi-
liter acetositas citri ⁊ sinapis cum aceto salis citrinum
cum aceto ⁊ cortices maligranati. ¶ Vel. R. vnguenti ci-
trini vnguenti fusci litargirij. ana. 3. ii. misceantur. ¶ Itē
fiat balneum frequenter de lapacio acuto fumoterre he-
dera terrestri scabiosa leuistico. ¶ Deinde serpigo frice-
tur cum salina hominis ieiuni. ¶ Deinde pone gummi
arabici cum aceto quando ista multiplicatur et extendi-
tur. ¶ Unguentum ad omnes rubores ⁊ infectiones cu-
tis de colera aut sanguine aut ytriūqz inficiētib⁹ cutē. R.

De passionibus

sulfuris noui auripigmenti rubei. ana. 3. y. puluerigentur et cribellentur. et ultimo conficiatur cum succo fumiterre vel sirupo eius. et fiant troisci et desiccantur in umbra. et cum vti volueris distemperentur cum vnguento citrino. et vngatur locus. et cum aqua fursuris clari ablatur. et hoc fiat totiens donec curetur. ¶ Item ex inuentione mea. B. succorum celidonie lapacy acuti lactuce bardane saponarie. ana. quarta media. vitice rostri porcini. ana. 3. 5. assungie porci. quarta. 5. cere albe. 3. 5. floriz cris. 3. y. corticum cucurbite magne combuste vel corticuz granati prius pleni oleo combusti. 3. y. fiat vnguentum contra omnes infectiones in corpore. Et si facere vis fortius adde. 3. i. argenti vini extincti. Et si sit impetigo in foris rustico fiat ruptoriu de auripigmento sapone et calce viua per noctem. et fiat ibi crustula que postea cum vnguento albo curat. et sic recedet impetigo. vel assungia liquefiat in caria. deinde acetum forte sibi commisceatur. deinde argentum viuum extinctum cum salina. et fiat vnguentum optimum. Et si vis facere fortius pone ibi alumē et thūs et succum absinthii. et tunc erit certū in fergigne et impetigine. et in formica miliari ponantur oleum plantago panis fursureus lactuca portulaca cum mucillagine piluli sal in tantum rubia in sine cum yrina pueri sic dictus est prius.

Colorem bonum facientia. Nota qd eorum que colore bonus faciunt interius sumpta quedam faciunt sanguinem subtilem bonum: sicut sunt ona forbitia iura bonarum carniū vinum odoriferum cibi bone substantie. Alia faciunt bonum colorem: quia sanguinem spargūt et expellunt ad exteriora: sic ficus piper opium gal. crocus yfopus. Alia faciunt bonum colorem quia sanguinem mundificant materiam malam euacuando: sicut trisera minor mirabol. cuscute et similia. ¶ Exteri appo sita quedam faciunt colorem bonum prohibendo cursuz humoris mali ad locum: et excicando sicut acatia. Queda eum clarificando vt pinguedo anatis. Queda subtiliando aperiendo et resoluendo sine mordicatione sicut accoruz aristo. ro. et similia. Quedam sanguinem ad locuz trahendo: sicut baurach pip. et fricatio et ignis. Queda humores in sua qualitate conseruando: putredines rectificando: vt scera confortando vt crocus potatus et cum medicinis exterius appositus commixtus. Quedam sanguinem mortuū et nigrum resoluendo: vt calamentum cum vino et calam. aromaticus. Queda abstergendo: vt fabe cum cortice suo et mastix cum liquefactione humores peccantem resoluendo et liniendo. Queda superflua consumendo: vt squilla et acetum eius: et sirupus squilliticus corpus debile confortant. Quedam odorata rubefaciunt subtiliando: vt sanfucius multus odoratus. Quedam putredinem resoluendo vt sal cum melle et intus et extra. quedam pungendo et mordificando: vt vitrica greca. et ista medicina cepe et alius cum lacte distemperetur et illinias facies in nocte. et mane abluatur cum aqua decoctionis melliloti violarum siccat. facit enī rubere multū. Queda vero lenificando: vt aq decoctionis carnis ostrarū linita in facie. Quedam digerendo et leniendo: vt oleum de fenugreco.

Odozem bonum facientia. Odozem bonū faciunt myrrha pibendo putredinem et cinamomum. et ideo non moriretur homo sepe comedens et de cinamomo. i. nō moriretur de corruptione humorū: qz a pseruatione humorum preseruat: vt dictus est prius. Queda abstergendo et excicando supflua vt plumbū ystuz. et aufert fetore assellarum. Queda membra pncipalia confortando: vt nux muscata lignū aloes masticaruz et comestuz. Quedam fumū bonū emittendo: vt folia lauri et floreg camomille regina prati: et pulegium montanuz tbim.

et ros marinus et malorana. Queda sudore pibendo: vt spica et myrtilli rose supasperse ciperi et aqua ros. Queda posita in igne euaporado: vt olibanū storax calamita ladanuz. Quedam masticata cum humiditate ozis commiscendo: vt gal. si moderate sumant: qz nimius visus facit fetorem. Quedam fumū a stomaco et eructatione et singultu impediendo: vt gedoaria coriandru semē aneti et cocana. Quedam faciunt in manu retenta: vt poma. Quedam gestata vt muscus et ambra. Quedam in pannis portata: vt absinthius qz etiam preseruat a tineis. ¶ In omnibus istis oportet pcauere a cibis corruptis et feridis et a repletionem nimia et ab his que eructatione faciunt. et ab alijs et ceruissa noua. et oportet vt balneis et panis mundis frequenter mutari. Ista posui ppter mulieres et dominas delicatas que tantum in decoze laborant. et plura ponam in tertio cum de capillis fiet mentio.

De passionibus stomaci.

Capitulum.

XXX.

Passiones stomacice sunt multe. mala complexio multiplex. debilitas digestio et indigestio. vterofitas. rugitus et flatio. dolor. fames nimia appetitus. deliratio et corruptio. vomitus et singultus et stituectiatio. Et ideo capla specialia erunt multa. Primum de mala complexionē. 2° de indigestione. 3° de ventositate rugitu et inflatio et tortura et apostemate. 4° de dolore. 5° de fame canina et bolismali et fastidio et casu appetit. 6° de vomitu. 7° de singultu. 8° de eructatione. 9° de sanitate sibi pūada et alioz mēbroz cō regle.

Mala complexio simplex et composita cum materia et sine materia que posset diuidi in 16. Tamen in breui membra complexio est quadruplex scilicet calida frigida humida et sicca: et composita ex his cum materia et sine materia. Malicia complexionis stomaci quandoqz sit a causis intrinsecis quādoqz ab extrinsecis. Intrinsece sunt sicut colera abundans et flegma et melancolia et aliquādo humores adusti: et aliquādo in eo generati sic colera prasi sine et eruginosa. Cause extrinsece sunt cibi inordinatio et eius malitia potatio vini et aque et comestio fructus et laetitia et multe vigilie coitus multus et calor et febris et frigus et cōsimilia: vt ira tristitia et ieiuniū multum.

Signa. Signa calitatis sunt. sitis. pūctura. ozis amaritudo. vomitus colere. siccitas lingue. defectus appetitus cibi. et digerit subtilia et leditur a calidis. ¶ Signa frigiditatis sunt rugitus indigestio eructatio acetosa et salina multa et sputum quando est cum humiditate: quia quando est cum siccitate: tunc est appetitus cibi vehemens et sollicitudo et gulositas et malitia splenis et color corporis fuscus. et est ibi humor flegmaticus commixtus cum alijs. Sed si sit cum materia tali est ibi pondus et granedo. et est aliquādo in ore sapor acetosus. Sed si sit cum siccitate: significat melancoliam. Sed cum humiditate: flegma acetosus. Et si sit saluus: flegma saluus. si amarus: coleram adustam. si ponticus melancolia. ¶ Signa humiditatis sunt salina plurima et leſio ab humidis et ab eis terreri. et existimant parientes qd si mouerentur post cibuz vomerent. paucitas sitis et appetitus. ¶ Signa siccitatis sunt siccitas lingue. ariditas corporis. et nō tolerat multum cibum simul nec multū potum: quia ratione siccitatis male extriditur. et ideo est salina pauca et ruffis sicca frequenter.

Pronostica. Pronosticatio est qd mala complexio calida ducit ad febres. et si sit cum siccitate: tunc ad etbica. et si cum humiditate: tunc ad putridas et ad indigentias frequenter slobotomic

ad apostemata et ad pustulas in corpore et ad rugitum et ad eructationes multas. Sed mala complexio frigida ducit si cum humiditate fuerit ad idropisim et ad vomitum frequenter et nauseam et fastidium et casum appetit. Sed cum siccitate ducit ad sintbesim que est extenuata macies propter indigestionem ciborum grossorum. et quia gulose vivit patiens propter appetitum canini. et habet oxiremiam et inflationem in stomacho ex causa leuissima. et maxime si tristetur vel irascatur quia tunc excitatur melancolia et extenditur et ducuntur tales ad timpanitem.

Cura. Cura istius male complexionis stomachi variatur secundum variationem complexionum. primo si sit mala complexio calida vitatur lactucio spinachys acedula lacte acetoso piscibus recentibus. deinde vitatur succo rosato triasandal. et emplastra frigida ponantur super stomachum de rosasandalis camphora absinthio coriandri ordeo berbena. Et si cum siccitate iungatur vitatur siropo violato et nenufarino et iulep et diadraganto frigido et spinachys et attriticibus maluis et pomis et aqua ordei et yngatur cum oleo violato. Et si iungatur cum humiditate vitatur oxycaccara siropo acetoso. vitatur etiam prunis piris coctanis. deinde yngatur cum oleo rosato. Sed si colera abundet. B. florum violarum yuarum passerum mundatarum liquiri. munde absinthys. ana. 3. i. fiat decoctio et in decoctione temperentur cortices mirabolani citri. 3. i. et fricentur et colentur et in colatura addatur. 3. i. aloes lori misceantur et dentur in auroza. deinde accipiat succum malignum misce ad obtemperandum ardorem colere. C. Luce in emplastro cum frigidis ne noceas diaphragmati nec epati: ideo frequenter amoveatur. et hoc est quod dicit Auic. ca. 2. fen. 4. pmi libri. et 3. libro. fen. 13. et 14. ca. de curationi. cum medicinis ynuersalibus. et Ba. 7. de ingenio sanitatis. q. in calefaciendo et in infrigidando est tempus equale: sed timor non est equalis: quia in frigefaciendo stomachum calidus est timor maior propter membrum vicina iam dicta si sint frigida et debilia q. calefaciendo eum et vicina: quia calidus est amicum nature et non frigidum: vt ponit Auic. fen. 18. pmi libri. ca. de signis complexionis. Nec valet si arguatur: frigidum agendo in calidum inuenit raritatem. et calidum agendo in frigidum denstatem. ergo frigidum citius agit: quia calor citius agit: quia calor est agens fortius naturaliter et frigidum debilius. C. Tame pro illo verbo Auic. primo libro. fen. pma. cap. de virtutibus. doctrina 6. ca. 3. Frigidum non ponit pedem in opere suo. sciendum q. calidum eodem modo: quia in omni gradu: in quo nocet frigidum nocet calidus: quia in primo et in secundo gradu neutrum nocet nisi ratione q. ritatis. in tertio vtrumq. ledit. in quarto vtrumq. interficit. ergo sicut non potest ponere pedem in opere nature frigidum: ita nec calidum. et quantus timor est in frigido tantus est in calido. C. Pro isto dico licet sit difficile bene dicere q. calidum in omni gradu ledit temperatum: in quo frigidum ledit. sed non sic in lapso: quia digestio viget per calidum vbiq. et non per frigidum. ideo bene dicitur q. frigidum non ponit pedem in opere nature digerentis digestionem iuuatini vel necessary: sed in opere nature lese ali quando ponit pedem sicut patet in fe. ideo calidum est amicum nature digerenti: quia digestio naturalis fit per calidum naturale. et alia calida iuuant moderato ysu. non sic frigidum: vt patet.

Cum ex dolore aliquando pueniat ardor stomachi et cordis morsura: q. os stomachi vocatur cor et precordius. et aliquando est ex flegmate falso et putrido. et est passio communis valde. C. Ideo sciendum q. in ardore cordis et morsura valet granum ibi

ris integre transglutitur et statim sedat eam. similiter valet in reumate. C. Item bibere aquam calidam quantum poterit iuuat. idem facit granum vnuz masticis transglutitur. similiter succus grani frumenti masticati transglutitur. similiter nuclei ceraforum sunt mirabiles. C. Item de quacumq. causa sit. B. diadraganti. 3. i. distempera cum aqua rosata. et da in potu. C. Item dicunt quidam q. x. vel xliij. grana pisorum cruda comesta conferunt statim. aut quatuor amigdal. cum corticibus suis transglutiat et liberabitur. C. Item panis conficiatur cum aceto et agresta. C. Deinde coctana conficiantur in aceto vel aqua rosata. similiter sumach: et simul misceantur: fiat emplastrum super stomachum: et fiant illa que dicta sunt prius in pmo libro cap. de defectu appetitus. C. Item succus arthemise liberat a morsura os cordis. Et i dolore precordii: scilicet os stomachi vitatur nuce muscata que est precipua. vel semine nasturcy in lacte caprino bibat et curabitur. Vel vinum decoctionis berbonice berbene agrimonie. ana. est optimum. C. Item passule sedant moridicationes absterigendo quando ipsa est parua. Similiter pimpinella sanat omnes dolores stomachi.

Mala complexio stomachi frigida sic curatur scilicet cum ysu aliorum et vini fortis in parua quantitate. Similiter extrema calefiant et ponatur ventosa super stomachum. vitatur etiam aniso cimino ameos quod est precipuus. si fileos etiam et spica nardi ligno aloes vitatur in portione. muscata diatriton pipereon ginci. p. d. ito. C. Et si friditas iura fuerit cum siccitate: tunc minorentur calida et euaporatiua. vitatur lacte et aqua ordei cum melle et vino cum aqua: et fiat emplastrum tale super stomachum. B. masticis. 3. 5. spice nardi. 3. i. buliant in oleo et malaxentur. cera in oleo misceatur cum modico picis nautalis: et fiat emplastrum. C. Et si est cum materia calida digeratur cum siropo de boraginibus et buglosa materia illa: et etiam siropo squillitico vbi fuerint folia absinthys. C. Deinde purgetur sic. B. florum boraginis florum vtriusq. sticados foliorum absinthys liquiri. munde yuarum passerum mundatarum. ana. 3. i. fiat decoctio et in decoctione temperentur mirabolani citrini indi. 3. i. fricentur lento igne et colentur et colature addatur lapidis armeni nouies abluti. 3. i. et dentur in auroza. Vitatur etiam diambra dianiso. C. Deinde emplastrum super stomachum cum absinthio cum camomilla buglosa spica nardi et oleo costino. C. Deinde vitatur ynguento super stomachum cum oleo nardino et masticino et de balsamo et cera. C. Deinde amplexetur infantem carnosum sane complexionis: q. hoc facit stomachum acquirere caliditatem digerentem cibum. Vel capiatur catulus niger vel gattus masculus pinguis et non sudet infans. Et ideo bonus est in principio ponere ibi prohibentia sudorem: vt rosas et myrtillos. et calefiat stomachus paulatine ne cum fortibus consumatur humiditas stomachi naturalis. vel masticis pinguis eligatur et misceatur cum oleo nardino ponatur super stomachum. deinde dentur clibaria calida et humida facili digestionis: sicut sunt volatilia carnes galline et caponis et beduline et caprioline et p. dicum et passerum et oua forbilis et carlerum et similia.

Si mala complexio stomachi fuerit frigida et humida flegmatica digeratur materia cum oxymelle diuretico vbi fuerit ysupus et absinthium. C. Deinde purgetur sic. B. florum vtriusq. sticados polipody anisi maratri liquiri. munde yuarum passerum mundatarum foliorum absinthys. ana. 3. 5. menthe calameti berbonice yspici. an. 3. i. fiat decoctio: et in decoctione temperentur cortices mirabolanoz kelb. 3. i. lento igne fricentur et colentur et colature addatur turbitu

De passionibus

gingib. ana. 3. y. clarificetur in istis passionibus frigidis cum melle et detur ante diem et cum succaro. in calidis vtatur diacalameto diambra diatriton pipereon. ¶ Deinde emplastratur stomachus cum mentha costo maiorana. ¶ Dieta fit qd vtatur aqua ferrea: scilicet in qua extinguatur ferrum: quia exiccat humiditatem stomachi. et vtatur assis et frigio. et quando est pauca humiditas vtatur ameos. et quando est multa vtatur allya cepio coctis integris et cortice exteriori ablato. et fiat balsamentum de mentha salua gingib. galanga gar. nuce musca. cinamomo et sinapi bonum est pro eis. ¶ Et fiat tale sinapinum speciale. R. seminis sinapis. 3. i. cinamomi. 3. 5. gar. 3. y. nucis mu. ging. piperis. ana. 3. i. anisi. 3. 5. mēbre sicce. 3. y. galange. 3. i. melis dispartati. q. r. i. vel lib. 5. vini optimi. q. r. i. anglicanam vel copinam. fiat sinapinum ad confortandum stomachum frigidum et humidum. et valet paralysi vel idropisi cum spica. ¶ Item si esset stomachus frigidus et humidus et peccatus strictus cum tussi sicut in prificis et talibus: tunc cōter phibetur sinapinum. R. cinamomi. 3. 5. sinapis. 3. i. nucis muscate gingib. ana. 3. y. liquir. 3. i. candi penidiorum succi liquiri. ana. 3. 5. y. fopli sicce. 3. y. amigdalorum dulcium excorricatarum. 3. 5. quccari. q. r. i. vini limphati cum aqua ordei lib. 4. fiat sinapinum optimum in casu predicto. ¶ Deinde vtatur dianiso diacimino rosata nouella et minatur cibis humidus. ¶ Deinde vtatur isto sirupo. R. yfopi calamēti berbonice. ana. 3. y. abfin. 3. i. anisi maratri ameos si sileos calami aromatici. ana. 3. i. spice nardi squinati an. 3. y. mellis rosati. lib. i. fiat sirupus quo vtatur mane et sero tepide. Et de istis eisdem potest fieri electuarius vel emplm vel cerorum cum laudano. Et si sit diues ponatur de balsamo et puer. x. annorum vel puella stomacho applicetur ita qd non fudet. dicit Dauid. 2. p. t. cula affo. cōmēto. 4. Qd vere si calor puelle iuuat paraliticos: iuuaret etia; fauos iuuamēto infallibili. Et ponat manus cala super stomachum vin. illud pfortat et calefacit stomachus calore nalli. ¶ Deinde detur diagalanga. unde dicit versificator. Confortat stomachum diagalanga meum. ¶ Et detur similis bonum pigmentum vel claretum qd sic fit. R. cinamomi. 3. i. gar. nucis musca. cubebaz macis galange gingib. cedoarie. an. 3. y. anisi maratri. 3. 5. spice nardi. 3. y. saluie sicce. 3. y. mellis quccari. an. lib. 5. vini optimi lib. 5. vel octo fiat pigmentum vel claretum optime pfortans stomachum et caput et neruos. et valz etiā idropisi frigide et paralesi et appetitū puocat et valet ante prandium et post. ¶ Item olibanus est optimus eis transglutitū integre. Et si est humor ibi lubricus: tunc cōfert iera sine melle et puluis iere: qz mel valet: dicit Auic. in 3. lib. de cura male pplexionis stomachi cum materia et de cura opilationis eius. et frāgit de fortitudine aloes et iere in formādo et soluendo. ¶ Quia recepta est. R. floz squinanti xilobalsami assari cinamomi. ana. partē. i. alias pres. vi. et quādo nō querit nisi mundaificatio ponat medicinarū singularū pars. i. 5. ¶ Et pilule bone sunt. R. aloes. 3. y. mirabolanoz citrinopz rosarū. an. 3. 5. cōficiant cū aqua endiuie. quādo humor est colericus: tunc valz diacitoniten solutiū factū de citonyis et quccaro et scamonea. Tunc tamē diagrediū et scamoneaz qz nocent stomacho. Et si vis addere iere predictē de abf. ligno al. et masticē et ros. et decoquere et infundere aloem plus valet: qz hoies huius temporis sunt delicati et colaturas plus accipiūt. Tamē modus meus est dare sibi agaf. vel turbitū vel reubarbarum loco aloes. facias tamē fm tolerantiam patiētis. ¶ Et si humor sit infusus in stomacho: tunc fiat vomitus cum aqua rassani et oximelle calida sola. ¶ Et si humor sit grossus: tunc da oximel et capparē et diacapparem et sinapim et piper ad incidendū. ¶ Deinde

de fiat vomitus fortis sic. R. mucilaginem carthami sic dissoluti in aqua aneri contusi et pyciatur oleum laurini desuper detur in potu ifirmo et ponatur pena in ore et enomat. ¶ Deinde fiat balneus in aqua marina vel in aquis sulfureis artificialibus et ambulent et moueantur: et tunc purgantur per iferius sic. R. anisi maratri feminis apy piperis albi. ana. partem. i. assari abfinthy costi spice masticis. ana. partes. 5. ana. part. i. vii. vel diatritib vel aloē in sirupo acetoso vel oximelle diuretico. Et si sit flegma acetosum detur iera cum oximelle et vtatur diacalameto. ¶ Deinde vtatur gingib. condito et rebulis conditis et sirupo de absinthio. S. si humor sit in stomacho colericus cum quo est sincopis fiat vomitus leuis cum aqua repida et semine attriplicis. Et si humor effusus est melacolicus: tunc detur decoctio epibimi cum bozagi. alias decoctio calamenti cum melle et infundatur spongia infusa in acetato calido et superponatur stomacho. Et Auic. concedit qd si sint humores grossi in stomacho: ius paruarū anium et ius pulloz columbarum est bonum: quia diu in stomacho moratur. et tales debent comedere et raro et cibum non de facili conuertibilem. Et id errant qui putant paruas anes facili digestibiles. Et ideo nec in stupba assari nec preparati valent vbi credunt. Tamen cum est humor flegmaticus in stomacho valent porri cocti et expressi et cum aceto et sinapi et aqua pauca preparati. Et quando est stomachus rarus: quod scitur quia non tolerat multū cibum nec subtilem nec grossum: nec potest mouere se sine nocumento super cibum et potum: nec potest potare post cibum nisi noceat: tunc dentur aromatica stipica vt nux musca. cinamomum et spica xilo al. et diarodon obbaris rosata nouella. et comedat paulatim. et non potest vinum multum subito: s. modicus. et si aliquid antequam et vtatur pellibus anterioribus stomachi gallinarum. et carnes gallinarum perdicum fastanorum valent. ¶ Idē dico qd quādo stomachus est paruos non potest comedere quantū oportet vna vice sed comedat frequenter et nunq. ad saturitatem. et fiat emplastrum super stomachum de citonyis laudano et ros. et masticē. ¶ Itud caplm est maxime necessariū volenti regere stomachum alacrius.

Et in mala complexione stomachi calida et humida bonum est qd vtatur pariens acetosus stipicus sicut malis granatis et citonyis ratione humiditatis minuatur cibis et potissime humidus vtatur quccaro rosata nouella diarodon assa et agresta et aceto: qz valent. ¶ Sed si caliditas iungitur cum siccitate: tunc vtatur lacte acetoso et lacte dulci sicut mulgē. et aqua ordei et quccaro violato diadraganto frigido diapapanere et carnib. citoniorum. ¶ Sed nota qd diacitoniten parum valet in materis calidis: sed cum pipere et gingib. in materis grossis frigidis valz. ¶ Quia descriptio est bec. R. succi citoniorum acetosorum vel aquosorum parum ponticorum partes. i. vel de substantia eoz. eodem modo mellis ad calefaciendum quccari ad infrigidandū partes. i. aceti fortis et boni partes. i. preparantur super ignem lentum et caude reponantur. Qd si vis fortius facere ad calefaciendū ponatur ibi gingib. et piper. Unde apothecary accipiunt citonia et scindunt per medium et extrahunt grana et semina et arillos et medullas eoz. coquunt in aqua et addunt succum et pistant simul in modum electuarii. et tunc vocatur caro citoniorum vel diacitoniten purum et cum speciebus calidis sic compositum. ¶ De quo dixit versificator in his versibus.

Si vis me mitem: si vis dissoluere litem:
Da mihi diacitoniten da mihi frater item.
Nec multum plangam si iungas diagalangam.

¶ Sed ista valent in causa frigida et ventositate iliaca et
torionibus ventris et eructationibus et rugitus et vomitu
et similibus.

Indigestio Stomaci fit vel quod digestio auferat vel
minuat vel corrumpit: sicut dicit Ha.
2^a p^{er}icula regni. versus finē. cañ. l. 4. 6. libi. ¶ Nocetur autem
operatio leuiter aut mediocriter aut oio nō fit. Et hoc est
quod dicit cōiter: sicut p^{er} in liēteria: aut corruptio digōnis
fit p^{er} quā est eructatio acetosa aut fumosa aut sapor ma-
le q^uitaris: sicut sunt eructationes ac si homo comedisset
oua dura et vocat mutatio digestionis: aut patitur mino-
rationem et debilitatē sicut quādo male digeritur cibus
absq^{ue} corruptione: et tamen multum cibus moratur in sto-
maco et cum grauitate.

Cause sunt intrinsece aut extrinsece. Extrinsece sicut
ira tristitia sollicitudo. et nimia q^uritas cibi aut
portus aut nimia paruitas. et cibus inordinate sumptus: vt
q^u grossum aut subtile aut crudū super semicoctū. Aut p^{er}
pter qualitatem cibi cuius est ventositas: vel frigiditas vel
aquositas. vel q^u est v^{er}osus vel durus vel pinguis vel ni-
mis adustus vel frigus: aut q^u hora solita comedendi tra-
siuit. vel q^u somnus diminutus fuit. vel p^{er}pter multū mo-
tū super cibū cū digestio vigeat sup^{er} quietē: sed motus an-
te prandiu cōfortat digestionē. vel p^{er}pter coitus nimiu. vel
p^{er}pter vomitū et similia. ¶ Si p^{er}pter intrinsecas causas:
tunc hoc est aut p^{er}pter stomachū aut p^{er}pter alia mēbra. Et
si p^{er}pter alia mēbra: vt q^u caput mittit sibi reuma. vel q^u
epa mittit sibi nimis de colera. v^{el} q^u splen mittit plus q^u
ops de melia: aut p^{er}pter stomachū aut p^{er}pter pulmonem vt
in p^{er}iculis: aut p^{er}pter intestina: vt p^{er} in ileos stercus mitti-
tur ad os. Si p^{er}pter stomachū vel rōne male cōplonis vel
male cōpositionis vel solonis et inuitatis: aut p^{er}pter mor-
bos officiales vt est a p^{ri}ma et similia. et p^{er}pter dolorem in se.
et p^{er}pter cōpassionē alioz membroz. vel rōne debilitatis
in se que cognoscit: q^u de facili cognoscit vel ledat ab oī
causa. et non est alia debilitas stōaci nisi q^u opationes eius
ledunt et causa ignorat: cū tamē mala p^{er}plexio cūz mā vel
sine materia vel in se v^{el} in mēbris vicinis sit cā illius de-
bilitatis. ¶ Et est v^{er} plurimū debilitas illa lesio in cōposi-
tione stomachi in debilitate. s. q^u est nimis rarus cū quadā
frigidityte et siccitate: et tunc non patitur multū cibū. et se-
re omnis cibus nocet sed inaequaliter.

Signa Signa causarū extrinsecarū habent ex indicio
patientis. vñ dāñ. Nec te pudeat per omnia
interrogare patientē. ¶ Signa causarū intrinsecarū pa-
rent ex dictis in p^{re}cedēti ca^{pit}ulo de mala p^{er}plexione. ¶ Cōpositio
mala p^{er} p^{er} tactū. et solutio et inuitatis scitur per pūcturā
cū dolore. et cibus parū morat. ¶ Itē signū a parte v^{er}ine
est q^u v^{er}ina alba in colore. tenuis in suba. s. q^u oēs sui regio-
nes corruptōes digōnis signat. Et dicit Egidi^{us} iⁿ v^{er}inis suis.
Alba subtilis v^{er}ina iugata coloris.
Splen idropē crapulā frenesim nefresim diabetem.
Et post multa dicit.
Ut se iudicy fallax non inerat error:
Talīs cruda potest aut indigesta vocari.

¶ Signat ergo indigestionē. Et si v^{er}ina sit caropos vel la-
crea significat indigestionē vel stomachi apostemationē vel
grauedine v^{el} v^{er}itū stōaci in cā frida et cū pullatiōe et do-
lore et febre. in cā cala semp appetit^{us} minuit. in cā frigida
intēdit: et ledit a sili et iuuat a p^{er}trario moderato vsu.

Pronostica Stōaci debilitas fortasse ē cā oīz
egritudinū in corpore. dicit Aui. in
3ª cañ. fen. 3^a. ¶ Item dicit q^u corruptio digōnis et indige-
stio adducit egritudines plurimas malignas sicut epilepsiā
apoplexiā lepra scabiē idropisim et meliam colicā artēti-

cam lapidē et siliā: imo est radix et mā et origo fere omniūz
egritudinū cronicarū. ¶ Item indigestio cūz oīs siccita-
te in cōalescentibus arguit recidiuam. ¶ Item si crapu-
latus habet pustulam in facie multozum colorūz sicut ru-
bei liuidi nigri cito morietur. ¶ Itē de inebrietate si su-
bito sine voce existente fiat spasmus inato morietur: p^{ro}no-
sticatur Dypp. 5^a p^{er}icula affo. suoz. Quia ergo indigestio
et corruptio digestionis tot mala faciunt oportet curaz se-
stinare et curam diligenter adimplere.

Cura Cura ergo varianda est: vt dicit Constantinus
in lib. stomachi sū variationem causarū indige-
stionis: accipiendo indigestionē large pro diminuta dige-
stione et corruptione eius et ablatiōe. ¶ Si ergo fuerit de
mala qualitate ciboz vel eoz multitudine aut inordina-
tione: tunc p^{ro}ocetur vomitus cum aqua calida vel succo
blete vel cūz aqua et oleo et semine attriplicis. Quia dicit
Constantinus vbi prius: p^{ri}um est vomitus mundifica-
re omnem malam corruptionem in cibus. et cūz fuerit sto-
macus mūdificatus a cibus corruptis: inungatur cū oleo
masticis aut cūz oleo nardino aut cū oleo de citonyis sim-
plicibus vel cōpositis adinuicem. ¶ Deinde emplastre
cum stipticis odoriferis confortatiuis: sicut cum sandalis
ros. masticis cinamomo nuce musc. citonyis galanga semi-
ne basiliconis myrtillis maiorana absinthio pane aceto-
so cūz aceto modico et aqua ros. vel fiat emplm de cōmu-
nibus tantū dictis in 5° libro in ca^{pit}ulo de defectu appetitus.
¶ Deinde vtatur his electuariis ante prandiu et post. s. ro-
sata nouella diacitonitē diagalāga ciminata alexadrina.
¶ Quo ad dietā attinet accipiat facilia ad digerendū bo-
ni cibū cū abstinentia temperata. Lapiat ergo colaricia et
carnes tritas et carnes perdicū gallinarum et similia. et po-
ter vini purū aut moderate mixtū. et exercitē ante cibū
moderate. et balneē bene post nisi ex crapula sit inflatus
et opilatus. et tunc de die in diem pōt augere q^uritatem sui
cibi si eam potest digerere. ¶ Et si corruptio digestionis
sit p^{er}pter malam complexionē: reducat ad temperamē-
tum: vt dictū est in capis p^{re}cedētibz. vnde in p^{er}plexio-
ne calida detur caro citoniorum vel diacitonitē frigidū.
¶ Cuius descriptio est. B. citoniorum mundatorū. q^u i.
omniū sandalozum seminis melonis cucumeris cucur-
bite citrulli seminis portulace seminis lactuce. añ. 3. i. reij
barbari ligni aloes. ana. 3. 5. gariofilozum cinamomi anisij
cinij cedoarie. ana. 3. i. rosarum. 3. ij. cūccari. lib. 5. conficia-
tur cūz sirupo iulep vel cūccaro rosato. et valet in causa co-
lerica contra vomitum colericum. et p^{ro}uocat appetitum
et arsuram stomachi sedat: sed citonia infundantur in aceto
per noctem anteq^{uam} conficiantur cūz alijs. ¶ Sed in cau-
sa frigida detur diacitoniten calidūz quod ponitur in an-
tidotario Nicolai. et dentur pillule ante cibū in oīo for-
bili quinq^{ue} vel septem per duas horas ante cibū si sit ibi
materia frigida in stomacho. et detur puluis confortatiuus
stomaci indigestionem emendans qui debet sumi in prin-
cipio comestionis. B. anisij. 3. i. carui. 3. 5. cinij. galange oriz-
gani maiorane menthe sicce pulegy et saltie calamēti tibi
mi saturegie yfopi. ana. 3. ij. piperis longi gariofil. folij spi-
ce nardi macis xilobalsami carpobalsami calami aroma-
tici cassie lignee. ana. 3. 5. cinamomi nucis muscare. ana. 3.
5. eufrasie eupatory fileris montani seminis ruthe bacca-
rum lauri camedreos ameos seminis coriandri sandalo-
rum alborum salis armoniaci maratri. ana. 3. ij. squinantri
3. i. Et si vis pone menthe vel cinamomi. ana. 3. ij. panis
cūccari. quar. l. omniū mirabolanzum. ana. 3. 5. Et si vis
confortare vsum plus cūz hoc pone fene. 3. i. et fiat puluis
optimus ad confortandū digestionem et deopilationem
laterū et ad confortationē capitis cordis et visus. Et si vis

De passionibus

confortare auditum pone bethonice. 3. 5. Tñ si vis expen-
sas abbeniari fac pulueres de çinci. cinamomo carui ca-
lamente bethonica ylopo 7 liquir. C Trē puluis amarus
qui ponit in antidotario Nicolai est optimus: 7 ad oēs in-
firmitates corporis de cā frigida. Similr gentiana per se
est optima. C Deide si sit diues yraf isto electuario post
prandiu qd vocat diaciminu nouu. B. corticu citri sicco/
rui. 3. 5. gar. nucia mus. macis piperis cinamomi. añ. 3. y. ga-
lage çinci. macis. añ. 3. 5. cassie lignee spice nardi ciperi fo-
lio calami aro. añ. 3. i. anisi maratri ameos ozigani pule-
gy xilobalsa. carpobalsami cubebe costi cardamomi. ana
3. i. ambre musci. añ. 3. y. çuccari. lib. i. fiat electuarium cū
sirupo albo qui vocatur iulep. valet eni stomacho frigido.
7 valet cardiacis 7 opilationib⁹ ytriusq⁹ lateris 7 ventosi-
tatib⁹ 7 tortionib⁹. 7 iō idropicis 7 colericis optimus est.

Inflatio stomachi fit de ventositate. similr rugitus
7 gurgulatio 7 tortura. C Pro quo scien-
dū q iste passiones sunt qst de eadē cā. vñ Bal. 4. p^oricula
affo. cōmento iō: 7 p^oricula p^omēto 4. i. dicit q tortiones
sunt illis de humorib⁹ pungitiuis vel de grossa ventosita-
te non potente exire. tñ diuersimode est de inflatiōe 7 tor-
tura: qz tortura est passio inferioris pris stomachi vel intesti-
no: 7 superioris vt cōiter: 7 aliqñ sit in intestino gibboso.
S; inflatio stomachi est de vētositate aggregata in stoma-
co ppter debilitatē vtutis digestiue vel ppter mām ven-
tosam comestā. Et si ventositas illa vadit ad intestina gra-
cilis facit tortionē. Si ad os stomachi facit singultum. Si
vadat ad intestina grossa facit rugitus 7 gurgulationem.
Et si morietur imbibita in stomacho aliquādo facit timpa-
nitē: de qua dictum est prius.

Causa istius vētositatis est aut exterior aut interior.
Exterior sicut frigiditas aeris penetrās ad in-
teriora sicut in regionib⁹ frigidis 7 tēporib⁹ frigidis 7 cor-
poribus debilib⁹ 7 raris. Un ventres byeme 7 vere cali-
dissimi sunt nā: in corporib⁹ fortib⁹ 7 solidis intelligit: in
debilib⁹ autē raris sit ex calore exteriori nimis exbalan-
te. Et sit ex ipso cibo vel rōne q^oritatis nimie vel rōne q^oli-
tatis: sicut quādo est nimis frigidus sicut aq^o. vel calidus
sicut allia 7 cepe 7 porri. vel rōne substantie vt fabe 7 pisa-
rape 7 ficus que sunt ventosa substantialiter. vel que sunt
aquosa in substantia vt fructus vel lactinia. vel grossa in
substantia: qz grossities pertinet ad substantiā medicina-
lem: vt pz in vrinis. vel ppter iordinationē: vt qz stipricū
precessit lubricum vel subtile. vel qz nimis calida sumun-
tur in medio mēse: vt adulta vel panis calidus. vel qz nō
sequunt⁹ que deberent: vt quies ocus. qz motus super ci-
bum facit ventū nisi fuerit valde leuis: vt dicit⁹ Ruffus.
modic⁹ incessus post prandiu. hoc est qd mibi placet. som-
nus 7 accidentia aie tēperata. C Si sit a cā interiori hoc
est rōne stomachi vel alioz membroz. rōne stomachi qz de-
bilis est in se. 7 fridus vel rarus 7 paruus rōne humorū 7
ciboz ibi existētiuz. C Si ab his membris hoc est. ppter
opilationē mēsericarū vel ppter splenē opilatus vel p-
pter mirach ventris 7 emittentē mām sursum: aut ppter
matricē ascendētē vel nō purgatā sufficienter. C Sed
tortura aliqñ sit ppter acceptionē nimia alioz ceparuz
porroz. 7 aliqñ ab acceptione frigidoz sic est lactuca por-
tulaca. aliqñ a venenis. aliqñ a vermibus 7 similibus.

Signa. Si puenit a caliditate est cum siti 7 ardore 7
est eructuatio fumosa 7 est punctura 7 est do-
lor acutus. C Et si fuerit a frigiditate: tūc est eructuatio
acetosa. 7 tunc est cū grauedine: leditur a frigidis. inuatur
a calidis moderato ytu. 7 vētositas illa mittit de loco ad
locū. Et si est a stomacho est passio continua. Si est a flegma-
te est cū humiditate. Si ē a melia cū siccitate. Si ab alijs

mēbris: tūc discernit⁹ cū grauedine 7 nocturno illoz. Et
si est ibi apha discernitur qz est febris continua. Et si est ab
exteriorib⁹ scitur per indicia patientis.

Pronostica. Pronosticatio est q tales q patiun-
tur ista: habent erectiones virge si-
ne voluntate ppter ventositatē. Similr de facili incidūe
in timpanitē 7 in colicam 7 in tinnitū auris 7 vertiginem
fm q vētositas ad loca diuersa vadit. Un vētositas ali-
quādo venit ex forti expulsiva. sed magna 7 frequēter se-
quens est mala per viam signi: qz significat corruptiones
digestiue 7 per viam cause: qz corrumpit digestiua cū in-
ducatur motū. 7 digestio viger in gere post prandiu. C Trē
illi qui habent fortem calorem nō habent ventositatē: nisi
materia in quā agit sit grossa vel aquosa 7 cruda vel mul-
ta ventosa: tunc enim pōt resoluerē 7 nō cōsumere ppter
inobedientiā passū. Sed qui habēt frigiditatē magna nō
habent ventū qz non resoluitur: 7 qui medio modo se ha-
bēt: ita q calor nō sit ita debilis: quin possit resoluerē: nec
ita fortis: q possit cōsumere. tunc enis si agit in mām gros-
sam non resoluit de quo sit curandum: sed in mām subti-
lem ita facit: sicut exemplificat Bal. 6. de morbo 7 genera-
tione ventozum. 7 ibi vide causam.

Cura h⁹ morboz est quasi yna. tamen si sit colera sic
raro contingit: fiat clistere de malua bismalua
violis oleo violato fursure cassia fistula. C Deinde dige-
ratur materia cū ozicaccara sirupo de nenifas: 7 violis
ad minuendū calorem 7 acuitatem. C Deinde purgetur
cū mirabolanis citrinis cassiis. aut electuario de succo
ros. 7 trifera faracencia reubarbarata. C Deide fiat bal-
neum de camomilla melliloto fursure. C Deinde fiant
sacellationes cū milio affato aut cum fursure affato aut
cū vesica enea plena aqua calida. C Si aut causa fuerit
grossa frigida ventosa: tunc fiat clistere de ozigano rutha
calamēto blea abrotano aniso maratro oleo laurino ier-
rapigra 7 similibus. C Deinde digerat⁹ materia cum oxi-
melle diuretico vel squillitico vbi bullierit absinthius 7
ylopus 7 similia. C Deinde purget⁹ cum mirabolanis 7
bulis turbith aut agarico aut bñdicta. C Deinde ponat⁹
in balneo vbi sit anisuz maratrū camomilla anthos sica
dos rutha paritaria leuistici. C Deinde facellatur cū fa-
le costo 7 aniso. C Deinde yngat⁹ cū oleo laurino costino
ruthaceo castoreo. C Deinde ventose apponant⁹ sine sca-
rificatione sup stomachū 7 intestina. Et ista eadem valent
in tortura stomachi 7 intestinoz. C Tamē in spāli contra
inflationē 7 vētositatē: qz est cōiter de causa frigiditatis
ponā de hac vltiorē curam. 7 ponā triplicem curā: rega-
lem. 7 leuem 7 cōmunē. C Cura regalis est cū exercitio 7
balneo ante prandiu. deinde detur decoctio poly vel pu-
legi regalis in vino: 7 curat cito. 7 detur puluis oziganet
mentastri: vel decoctio eoz. silr galanga 7 eius decoctio
statim curat. 7 electuariū eius. s. diagalanga optimū est et
sine pari: si bene fiat 7 confortetur cum ligno aloes. de in-
de detur calcaneus porci adultus. operat⁹ enis a proprie-
tate. C Cura leuis est cū emplastro stomachi sacro cū sa-
le tolsto 7 cimino torrefacto 7 auenis affatis calidis pos-
tis supra inflationē. deide detur castor. cū bono vino lim-
phato. est enim optimū in inflatione stomachi. C Deinde
detur talis potus. B. absinthij. ptl. y. rutbe partē. i. coque
7 da bibere. C Si inflatio fuerit in febre: tunc sissimbrium
cū spuma cere stomacho appone. deinde impleatur pului-
nar de coto 7 calefiat ad ignem 7 taceat super ipsum. de in-
de inungatur cū oleo laurino vel aureo in quo coquatur
cimimum 7 rutha. C Cura cōmunis est dare tale digesti-
uuz. B. anisi cimini carpi ameos maratri seminis nastur-
cy. añ. 3. y. peonie. 3. 5. sileris montani. 3. y. çinci. nucia m.

minutim incisorum. ana. ʒ. ʒ. succari vel liquir. qđ sufficit
fiat digestiuus. Et si patiens sit diues: tunc addatur cube-
barus macis gar. ana. ʒ. ʒ. y. de qđ accipiat mane et bene post
prandium. Et si vis adde coriandru. Tamen quādo ma-
teria est grossa: tunc nō dentur diuretica ante euacuatio-
nem: qđ euaporant et non consumunt: qđ medietas opera-
tionis caloris est euaporare: dicit Auic. fen. ʒ. tractatu 5°.
ca. ʒ. pmo. ita addunt in ventositates. Tamen si materia
est leuis ytaf semine nasturcy torrefacto et ciminio torre-
facto cum aceto vel vino. deinde vtatur diacimino gario
filato zinzib. condito et diaszinib. et zinziberata alexandri
na et zinziberato adriano diacitonitē diatriton pipereon.
Tamen si esset homo melancolicus qui illa pateretur bo-
num esset dare diamargariton et letitiam Sal. pliris cum
mulco. et masticeet ciminuz et thuas. Et in causa humida va-
let ciminum olibanum transglutitum. Et in causa calida
mastic nuz musca. lignum alo. ¶ Unde materialia sunt
ista que inflationi valent. ameos leuisticius ciminuz ruta
semen eius bacca lauri sissleos anetum isopus et eozus se-
mina costus spica nardi et aristot. rotum. anisum et similia.
Deinde yngatur stomacus oleo masticino et nardino et ru-
taceo et de lilio qđ est speciale in pueris inflatis. Et somn⁹
post potum vini puri est optimum. Vtatur ciminio et petro-
filio in cibis suis. Et caueat sibi inflatus talis a grossis et
viscosis et ventosis et a cena et nimia repletionē cibi et pot⁹
et a coitu et a lacticiis et a fructibus et a melancolia et a simi-
libus. ¶ Deinde fiat emplastrū cōmune super stomacū.
vel sic. ʒ. rute lib. i. baccharum lauri numero. ʒ. ʒ. armonia-
ci. ʒ. ʒ. caricarum lib. i. vel. y. terantur simul et super sto-
macum et ventrem ponant: qđ dolorem et inflationē et fri-
gus sine mora sedant. ¶ Deinde si oportet detur ista po-
tio bona et mirabilis. ʒ. fol. masticis croci piperis bacca-
rum lauri añ. fiant troc cum vino: et in ieiunio vel post ce-
nam per dies. ʒ. vel. vi. potui dabis. ʒ. baccharum gariofi-
lozum foliorum rute sicce. añ. ʒ. ʒ. cum succo calamenti et
detur in porta medietas ynius troscifi. Et si non sufficiat
detur post alia medietas: et sic quousq; curet. est enī opti-
mum rugitui et inflationi. ¶ Tamen qđ castoreus et ruta
sunt amara valde. ideo fiat bonus pigmentus tale. ʒ. ci-
mini anisi carui ameos petrosilly macedonici. añ. ʒ. i. bac-
charum lauri seminis iuniperi aristot. rotum. añ. ʒ. ʒ. nigelle
anati galange zinzib. cinamomi. añ. ʒ. ʒ. gar. macis cube-
be granorū paradisi piperis longi et cardamomi xilobal-
fami et carpobalsami. añ. ʒ. i. spice nardi. ʒ. ʒ. saluie sicce be-
tonice calamenti yfopi pulegy montani et regalis. añ. ʒ. ʒ. y.
mellis lib. y. vini lagenam. i. vel. y. fiat claretum et pigmē-
tum de quo potest mane et sero tepidum vel calidum. Et
post vtatur diaspermaton diatriton pipereon: et tunc sto-
macus et venter yngatur hoc ynguento. ʒ. nigelle bacce
lauri rute anisi amei sileris mōtani. añ. ʒ. ʒ. coquant in vi-
no et postea colentur et colature addatur olei nardini vel
laurini vel costini. quar. i. et iteruz coquant simul. ¶ De-
inde addatur cera et fiat ynguentū Auic. qđ ponit Auic. fen.
ʒ. tractatu 5°. ca. ʒ. pmo. ʒ. nigelle baccaz lauri rute añ. in
vino vebementer decoquant et colent. deinde medietas
illius vini cum oleo decoquatur cum illo vino cocto quo-
tusq; vinum consumat et remaneat oleum solum et stoma-
cus inungatur. et istud voco ynguentū nigelle minus: pre-
cedens maius. Cum isto pigmento: et cum istis ynguentis
ego curavi vnum qui per septēniuz babuerat inflationē
stomaci ac si esset tympaniticus. Sed vrine sunt remis-
se qđ non est in tympanite vt cōmuniter si diu durauerit.
Tamen Auic. ordinat tres potus in isto casu. Prim⁹
est. ʒ. poly in aqua decoctum de qua potetur. Secun-
dus est decoctio calamenti fluuiatis. id est mentastri cuz

melle dulcorata. Tertius est de galanga et sirupo aceto-
so fiant pillule sicut cicer: et sit dosis. ʒ. i. ʒ. cum aqua cali-
da et ex eis que educunt ventositatem plurimam et humi-
ditatem paucam. Et quartū ponit abhominabilem casto-
reum bibitum cum aceto permixto cum aqua. Sed qui
habent ventositates in ventre cum feb. dicit Auic. ca. 9° de
rugitu. bibat aquā in qua coquatur ciminuz cum semine
apy et cum penidys. ¶ Ultimo dicam vnum puluerem
optimū quo vtatur in cibis et falsamentis si fuerit grossa
ventositas et dolor ex ea. ʒ. castorei. ʒ. i. cimini anisi ma-
ratri seminis petro. seminis apy leuistici rute macedoni-
ci. ana. ʒ. ʒ. y. fac puluerem. adde tamen succari. ʒ. i. vel. ʒ. ad
dulcorandum: qđ amarus est et abhominabilis. ¶ Item
pulis seminis pastinace optimus est. ¶ Item oua for-
micarum optima sunt in educatione ventositatis. ¶ Tres
contra ventositatem valent sauina cocta in vino que post
emplastretur et vinum illud bibatur. ¶ Item puluis pe-
regri qui ponitur in antidotario Nicholai optimus est
contra ventositatem et contra tinnitum aurium et ad vi-
sum clarificanduz. ¶ Item puluis gualtery similiter po-
situs in antidotario optimus est ad visum et ad ventosita-
tem cum constipatione ventris et ad inflationem ipocun-
dry a causa que venit a melancolia mirachia. Qui aliquis
irascitur vel grauatur: tunc puluinar plenū de coto calefiat
et superponatur ventri et auena. et detur bonus vinū et dia-
boraginatū et letitia Sal. et similia.

Cura apostematū

stomaci. Apostema sto-
maci curatur: sicut alia
apostemata prius dicta: et sicut apostemata matricis: ta-
men in speciali addam hic quedam leuia: quia in aposte-
mate stomaci calido est calor febris cōtinuus et dolor pū-
gitiuus. Sed in apostemate frigido est dolor remissus et
non est febris nec sitis nec inflatio et in ytriusq; est appeti-
tus debilis. ¶ Cura apostematū calidi est dare in pncipi-
pio succum morelle cum cassia fistula et scabiosa: vbiq; est
sūma medicina: et succus pedis columbini est mirabilis: et
pimpinella curat apostema et dolorem cordis soluit: prissi-
cos sanat et variolas: venenum expellit et demonia eicit.
Deinde minuatur de mediana vel basilica. Laxetur vē-
ter cum cassia fistula et decoctione absinthii et endinie. Et
vtatur aqua ordeī sirupo ros. vio. et nenufar. Vtatur suc-
co malignanati muzi. Aqua nec calida nec frigida detur
nisi cum succaro et absinthio: in pncipio fiat emplastrum
cum sandalis ros ordeo. Deinde in augmento fiat empla-
strum de absinthio melliloto sandalis farina ordeī oleo
violato et calida apponantur. Et in statu ponantur sanda-
li absinthium camomilla mellilotus radix altee radix li-
ly cum farina frumenti et ficibus sicce et oleo de camo-
milla. ¶ Deinde accipiatur. ʒ. iij. aque ficium in qua po-
nantur. ʒ. iij. fermenti: quia aperietur apostema. et hoc est
si est sine fe. Et apostemate rupto bibat de lacte caprino
cum sirupo de papauere et gūmi arabico. et vtatur diadra-
ganto frigido: et non apponas mollificantia sine stipticis
in apostemate calido stomaci dicit Auic. ¶ Sed in apo-
stemate frigido stomaci detur decoctio apy feniculi et ra-
dicum eius yfopi mellilori lily calamenti calami aroma-
rici: qđ est speciale in apostemate frigido stomaci. radices
buglos. liquir. munde scabiose añ. cum melle ro. fiat siru-
pus digestiuus. ¶ Deinde in parte huius decoctionis re-
soluatur cassia fistula et turbie cum zinzib. et agaf. sed aloē
non detur hic. ¶ Deinde fiat emplastruz de absinthio in
pncipio cum rosso buglosa oleo rosato et masticino et vio-
lato. ¶ Deinde in augmento ponatur de radice lily yfo-
po recenti et absinthio recenti et decoctis et incorporatis
cum oleo violato vel de lilio. ¶ In statu. ʒ. ficuuz alba
angl. m

De passionibus

rum. 3. iij. storacio liquide vel picis resine que a me p eo-
dem sumuntur. 3. i. radicio lily. 3. i. masticio. 3. i. armoniaci
3. 5. farine fenugreci lib. 5. vini albi lib. i. bulliat vinum et
adde farinam: et tunc gumme et radices sumantur et solu-
tur et fiat emplastrum. ¶ Sed si esset apostema in meri
debent ista poni inter spatulas. ¶ Deinde. B. vnguentū.
B. olei de lilio camomellino masticino. añ. 3. i. adipis an-
seris anatis galline medulle ceruine storacio liquide cere
elbe. ana. 3. i. fiat vnguentum quo stomachus inungatur.
¶ Sed si apostema sit durum et aliquantulum sensibile: tunc
est spes cure. et tunc prius molliatur cum dialtea et postea
purgetur et in sudorem resoluatur. et iterum remolliatur
et resoluatur et sic paulatim. ¶ Deinde inungatur stoma-
cus cum dialtea et oleo laurino añ. acutis cum castoreo et
baccis lauri. ana. 3. i. fiat emplastrum tale. B. galange zin-
gib. añ. 3. iij. masticio. 3. ij. carnis dactyl. 3. 5. cere rubee. 3. ij.
baccarum lauri. 3. 5. et dactili cum pinguedine porci in omni
duricie valent. etiam ficus cum mellicrato facto de aqua
et melle. ¶ Et talis sirupus ad idem valet. B. nucis mus-
gariofi. cinamomi. ana. 3. ij. radicio lily yreos calamis aro-
matici. añ. 3. i. vel. 3. i. comedreos thimi filopendule lipba
gi mente origani scolopendrie corticis radice ebuli. ana.
3. 5. polipody anisi. ana. quartā. 5. sene epitbimi florum
boraginis. ana. 3. i. enule campane raffiani. añ. 3. ij. liquiri.
quartā vnaq mellis qd sufficit: succorum scabiose pimpi-
nelle. ana. 3. 5. Iste enim sirupus omne apostema frigidus
curat: et maxime in stomacho: quia endivia absinthium ro-
se sandali spica squinantum curant apostemata epatis et
stomaci: et hoc bene memorie tene.

Dolor stomachi causatur ab humoribus calidis
pungitiuis et a ventositate gros-
sa inflatiua et ab humoribus salsis et adustis et ab aposte-
mate calido et solutione continuariis et a cibis malis acu-
tis ventosis et fumosis et in quantitate multa acceptis.
Dolor est sensus rei contrarie subito euenientis: et ideo
signa sunt manifesta.

Pronostica. Doloze prosternunt virtutem. Et
quia stomachus est maxime debilis:
et ideo citius sequuntur febres ad doloze stomachi: et quā-
do est dolor omnino stabilis h significat effusionem cole-
re ad stomachum. Similiter dolor stomachi diu durans at-
trahit apostema stomachi. ¶ Item illi quibus dolor acci-
dit stomachi vix comedunt et sedatur post digestionē sunt
melancolici et habent mirachiam et est ppter effusionem
melancolie acetose ad stomachum a splene. Sed illi qui ha-
bent doloze boza contrerstonis cibi. i. boza. x. vel. iij. sunt
illi qui habent effusionem colere ab epate ad stomachum
et non sedatur nisi cum vomitu vt cōiter. Et sunt aliqui
qui ante prandium dolent et accepto cibo sedatur et illi ha-
bent materias adustas ad stomachum. ¶ Item dolor sto-
maci facit sincopim et aliquādo inducet colicam et impre-
gnantibus p̄dicat suffocationes matricis.

Cura. Cura est euacuare vt dictus est. ca. de cura ma-
le cōplexionis stomachi. Deinde si sit mordica-
tio detur lac acetosum et ebutiratum et succus granatorum
cum farina ordei et cum pane ordeaceo et simlagineo. Et
stomachus emplastretr cum teneritatibus vitis tritis cū
mica panis et succo citoniorum plantaginis: et semperuine
et oleo rosaceo. ¶ Sed si sit dolor sincopalis. B. succi mē-
te. 3. i. succi absinthij. 3. 5. gaf. ligni alo. xilobalsami. añ. 3.
i. fiat puluis et misceatur et accipiat peridum omni die
de mane stomacho vacuo. vel accipiat cum ouo forbili et
curat certissime sincopis. ¶ Sed si sit dolor ventrosus qd
scietur ex rugitu et eructatione et inflatione: tunc si sit do-
lor levis ventrosa magna calida posita super locum statiz

sedat doloze. ¶ Item aristoteli. rotun. est vehementis iuna-
menti in resoluendo humores et doloze ventrosos quāuis
sint fortes. ¶ Item castoreum cum aceto potatum con-
fert: aut venter vaporatur ex eo cum oleo antiquo. ¶ Item
vinum purum allia grana lauri ciminus assatum exerci-
tium ante prandium conferit valde. ¶ Item corallus po-
ratus aut super locum suspensus confert a proprietate: vi-
cit Auic. in 3. fen. ij. cap. de doloze stomachi. Et illi qui do-
lent post cibum vtantur coriandro et mastice et carnibus
citoniorum. Et qui ante cibum dolent vtantur euacuati-
tibus coleram et accipe lac acetosum: et stomachus debet cū
stipticis emplastrari. et vtantur storace calamita et zucca-
ro rosato. ¶ Item prius dictum est de arsurā stomachi et
doloze cordis. et ibi vide. ¶ Item fiat talis facellatio in
doloze stomachi. B. 3. ij. maratri anisi florum camomille.
añ. 3. i. terantur parum et tozeantur et facellantur. ¶ Dein-
de in causa calida dentur iste pillule deponentes coleras.
B. aloes. 3. i. mirabolanozum citrinorum ros. 3. 5. confice
cum succo endiuie. ¶ Similiter pillule deponentes cole-
ram a stomacho plene et epate. B. aloes. 3. 5. gūmi arabici
masticio. ana. 3. ij. confice cum succo absinthij vel solari
et dētur in causa frigida. hierapigra et succus marrubij bi-
bitus doloze tollunt. ¶ Deinde detur electuarium ex-
pertum. B. enule. 3. 5. feminis feniculi. 3. vi. piperis femi-
nis eruce sileris montani. ana. 3. ij. mellis et zuccari quod
sufficit optimum est ad omnes doloze stomachi fm Ale-
xandrum in practica sua. Tr. B. spice. 3. i. piperis. 3. ij. cal-
fie lignee colti. ana. 3. ij. da in mane et sero cum aqua et vi-
no. Et si oportet vngatur stomachus ipsorum cum oleo ma-
sticino et nardino: quia ista olea sunt precipua in istorum
dolorum stomachi curatione et.

Fames est multiplex. Fames canina est ap-
petitus irrationalis nunq̄ satiatus. cuius causa est humor
acetosus in stomacho inclusus et a splene effusus: et euacu-
tio nimia vel debilitas retentive vel superfluitas calidi-
tatis confumentis vel frigiditatis comprimētis. ¶ Sed
bolissimus est fames stomachi cum fatietate membrorum.
cuius causa est ex intensa mala cōplexione frigida in ore
stomaci. vel ex paucō cibo vel ex debili virtute stomachi
cum calore forti. Et dicitur bolissimus: quia a bolo satiatur:
et videtur sibi qd omnia possit comedere. et cū accipit vnū
morcellum satiatur. ¶ Sed caninus appetitus dicitur:
quia sicut nunq̄ canis satiatur: sed continue comedit vsq̄
qd ad vomitum: et statim redit ad huc ad comedendū post
vomitum: sic faciunt isti. ¶ Sed defectus appetitus eius
est respuere cibum desideratum. cuius causa est ex mala
complexione calida vel ex humore falso et viscoso et plu-
gui remolliēte os stomachi et ex vomitu frequēti. ¶ Sed
appetitus irrationalis est appetere extraneum vel lutos
vel carbonēs et similia: vt faciunt mulieres pregnantēs.
cuius causa est ex humore male qualitatō in ore stoma-
ci faciente appetere contrariū: quia naturalis appetitus
appetit similia: sed innaturalis contraria. et particula te-
gni. ¶ Pro istis tamen notandis qd appetitus in ore sto-
maci est digestio in fundo. sicut dicit Auic. in 3. fen. ij.
tractatu 3. et Gal. etiam dicit in regimine acutorum. libro
p̄mo in cōmento: pr̄fana ordeacea. ¶ Sed vltimus scilicet
dum qd passiones oris stomachi sunt multe. i. fastidius ab-
ominatio subuersio anime et nausea et vomitus. sed ta-
men fastidium est tanq̄ genus ad ista. ¶ Abominatio
ergo est cibi prius amari et desiderati abhorrentia et indi-
gestio: ita qd solo aspectu refugit et tristatur. et si cogatur
accipere euomit aut patitur eructationes fumosas et ace-
tosas: et est inter species fastidij deterior: quia auferit hoc

appetitum et digestum. **C**ause est voluntas vomendi sine effectu propter humores in villis stomaci inuiscatos. **C** Subuersio anime omnis appetitus nauseans. **E**st motus expulsiō sine expulsiōe: dicit Auicenna. **E**t de vomitu apparebit.

Cause. Cause istorum omnium sunt omnia illa que digestionem corrumpunt: sicut coitus nimius et vigilie superflue et repletio cibi et potus. gulositas et frequens comestio anserum et pinguium rerum: et nimis etiam tempestiue comedere. et retentio nimia superfluitatum: et debilitas contentiue oris stomachi. malitia complexio: nia humide et calide: et superflua frigiditas: et vomitus multus: tristitia et angustia et sollicitudo nimia circa temporalia. studium multum. reuma. rassis. prisis. et similia que appetitum deficiunt.

Signa. Signa rerum calidarum patent per calorem sitim et appetitum rerum frigidarum. et est dolor stomachi cum punctura et angustia inquietudo dolor spatarum tristitia somnia terribilia sincopis: et vomitus inuadit eos.

Pronostica. Pronosticatio est quod ista frequenter aduenientia inducunt idropisiz tumorem pedum et faciei et oculos: et aliquando mores subitas: sicut aliquando aliqui in prandio subito moriuntur: quia incidunt apoplexiam et suffocationes.

Cura appetitus. Cura variatur secundum passionum variationes. Cura appetitus canini est dare oua mollia. et si sit de flegmate acetoso detur biera pigra gali et potet vinum purum calefactum. Unde Hippo. 2. particula affo. potus indigentia soluit. et per potum intellegit vinum. et per indigentiam appetitum caninus. et dicit ibi Gal. sed non vinum ponticum. **C** Deinde dentur pingua calida maxime ex oleo et vitello oui valde affato post cibum. Et si sit ex calore resoluentia: h est vitellinum da amigda. cum zaccaro et panem asinum et frigida viscosa grossa. claudet poros cum ponticis ut cum oleo mirtilino aceto alumine et aqua frigida et sumat paulatim. Et si venter sit fluxibilis vitatur diacitonit. et vitet etiam acetosa frigida.

Bolismus curatur cum pane infuso in sirupo porrozu gassellio et cum galliculis et perdicibus. et vitatur pane infuso in sapa. Et est sapa ut dicit Sirar. 4. viatici. cap. de stomachica passione. vinum coctum. aliquando tamen sumit pro decoctione radicum diureticarum. **C** Deinde facies irroret cum aqua frigida et cum aqua ros. maxime si acciderit sincopis: quia illa fames est frequenter sincopalis. Odores patiens res boni odoris et aromatica calida: ut sunt muscus ambra lignum alo. conditum cum aqua ro. Emplastres stomachus cum mirillis lilio ros. tritis et musco pauco. ligentur manus: et pedes fricentur. euellantur capilli: et fones magna vox in aures: et pigatur corpus. Et sincopi mitigata detur de pane infuso in sapa viscos ad tertiam eius. **C** Deinde debetur cum perdice fastiano cum berbenis: et odorantur cibis delectabiles pronocantes appetitum: fructus pontici odoriferi et alia aromatica dentur. **C** Item sumat panes infusum in vino odorifero. Bibat vinum cum camphora in causa calida: aut cum ligno alo. et gallia mus. in causa frigida. Et si non sit debilis et in stomacho sit colera subtilis da parum de oximelle cum biera pigra. A somno pibetur aliquantulum et percutiatur cum virgis ut doleat ut virgus remiscatur et expegetat et.

Fastidius abominatio subuersio naturae curatur cum digerentibus. In causa materiali cum oxizaccara coposi

ta si non vomat de facili. vel cum oximelle diuretico in causa frigida nisi esset paratus ad vomendum. Et detur tunc sirupus de absinthio qui optime appetitum prouocat. et confert ad debilitatem stomachi et mollicies viscerum et debilitatem epatis et dolorem emendat. **R.** absin. quar. i. fol. ros. 3. i. spice nardi. 3. i. 5. vini antiqui boni et odoriferi lib. 4. succi vel carniū citoniorum quar. i. dimittatur per diem et noctem in vase lapideo. Deinde coquantur cum facilitate viscos ad medium et cum lib. i. mellis et lib. 5. succari fiat sirupus optimus ad idem. **C** Vel de sirupis de menta qui stomachum frigidum confortat: nauseam singultus et fluxus ventris sedat. dicit Damasc. in antidotario suo. **R.** succi menthe lib. i. succi granatorum acetosorum et dulcium an. quar. i. mellis dispartati aut succari lib. i. Vel sic. **R.** succi citoniorum succi granatorum an. quar. i. proyiciatur desuper menthe sicce quar. i. 5. rosarum. 3. i. et dimittatur per diem et noctem. Deinde coquantur cum facilitate viscos ad medium cum lib. i. mellis vel lib. 5. succari: fiat sirupus: et aromatizetur cum gallia muscata. est enim optimus melior priore et appetitum optime prouocat. **C** Alterius sciendum quod in causa calida valent triafandali succarum ros. diarodon abbaris. Et in causa frigida porio muscata diambra dianisum diacitonit. vitatur cinamomo menta mastice absin. nuce musc. Sed in causa calida ligno alo. rosia et sandalis et coriandro et corallus: quia ista rectificat nocumenta stomachi a proprietate. **C** Ad purgandum stomachum in causa calida detur trisera saracenica reubarbarata et modicum hyere pigre acuite cum turbith. vel detur diaturbis quod est speciale in causa frigida stomachi. Sed non detur crocus in istis passionibus: quia appetitum defecit. **C** Deinde fiat emplastrum super stomachum de menta absin. ros. et zedoaria galanga gal. storace calamite calamo aromatico mastice sandal corallus aniso maratiro nuce musc. ligno alo. et cum oleo de mastice et oleo nardino et modico cere coficial emplastrum et tepidum stomacho applicet appetitum prouocat et nauseam et vomitum sedat. et ideo notato eum bene et vide in primo libro. que valent in defectu appetitus et.

Appetitus irrationalis curatur nisi sit in pregnante cum vomitu et oximelle cum mentha et aqua calida cocta cum radice yna rissani aneto et sale fracto co. et si materia sit flegmatica. Sed si sit pregnans detur lignum alo. et emplastrum eius. cuius recepta est posita superius. Et vitantur amicos omnes isti qui hoc patiuntur. sicut amigdale amare cum amido et sale h conferunt. **C** Item ruta est maximi iuuamenti. et detur. 3. i. feminis apy anisi mente sicce cum aqua calida. Et in pregnante oportet vii blandientibus et promittere multa: et ita plangere quousque fetus maior est et materia consumatur. Sed si materia sit acuta vel salsa: tunc vitatur vomitu cum aqua calida tantus. **C** Deinde da istam medicinam. **R.** cardamomi amicos reubarbari succari maratiro cimini carui. ana. 3. 4. fiat pulvis quo vitatur mane et sero. Et dentur in non pregnante mirabolani citrini in causa calida: 3. kebuli emblici in causa frigida. Et vitatur passulio nucleis cum puluere nucleo musc. et capiat pullos columbarum affatos: et pregnans suggat ossa galli culorum. et vitatur carniū citoniorum. Et dormire moderare iuuat omnem malam appetitus corruptionem: si non sit reuma ruens ad stomachum.

Vomitus est motus stomachi ad expellendum aliquid quod est in ipso per viam oris. Dicit enim vomitus quasi venter tenus versus sursum ad expellendum contentum in stomacho. Et ita similiter singulare ut dicit Gal. 6. particula affo. co. mento. 3. 9. bi dicit quod singulus est quidam motus ad vomendum. angl. m 2

De passionibus

mendum: fortior tamen q̄ vomitus: q̄ vomitus est propter rem natantem. singultus propter materias inuiscatas. Sed cum vomitus fiat de materia illa inuiscata: tunc vomitus est fortior. sed si propter materias natantes: tunc singultus est fortior: sed de comuni vomitu loquitur Galie. ibi de singultu comuni quia talis vomitus communis est passio oris stomachi: sicut dicit Galie. 5° interforum. capitulo 6°. ideo natantia versus superius proprie et facili⁹ expelluntur et superius per vomitum.

Cause. Cause vomitus multe sunt. extrinsece et intrinsece. Extrinsece sunt nimia repletio cibi et potus et inordinata acceptio et cibi fastidiosi ut pinguis et anseres et medicane vomitine et percussio capitis usq; ad cerebrum et similia. Cause intrinsece sunt vel a parte stomachi vel propter alia membra. Si propter stomachum hoc est propter humores aggregatos in stomacho ipsum aggrauantes et propter viscera et propter debilitatem continentie et fortitudinem expulsiue. Si propter alia membra hoc est quia mittunt ad stomachum: sicut est cerebrum epasplen et matris. Et aliquando a toto corpore venit ut in initio paroxysmi propter commotiones materie de nouo preter naturam: enis nitit expellere et facit vomitum: sed est vomitus ille sintomaticus: quia fit vi morbi a natura stimulata. Cuius vomitus sanguinis est propter actionem vene in stomacho vel alio membro sicut contingit in vulneratis et mutilatis et in retentione menstruum vel emorroidarum vel fluxus confecti ut per nares et similia.

Signa. Signa membrorum patet ex indicio patientis. Signa membrorum patet per dolorem eorum et per operationes eorum lesas. Et quando est a stomacho est passio continua. quando ab alijs est interpolata. Et si sit a colera color est citrinus et os amarum et cibus siti est. Si sit a flegmate: tunc est coloris albi et est viscosum humidum vel acetosum et sine siti. Si a melancolia est nigrum ponticus. Si a colera eruginosa vel prassina est coloris viridis: et tunc est malum: ut dicit 2° pronosticorum. Alia patent de se 2°.

Pronostica. Pronosticatio est quod laudabilis vomitus cum coloribus: quod quanto ad simplicitatem est remotior tanto etiam est suspectior: quod translatio antiqua 2^a particula pronosticorum. esset falsa nisi in noua esset ly suspectior: quod antiqua dicit: quanto vomitus est plus propinquior ut sit purius: est deterior. ergo compositus melior et minus suspectus: et ponitur illud ibidem capitulum 38. Item vomitus est optima purgatio in passionibus membrorum inferiorum: sicut dicit fen 4^a. 1° lib. capi. 3° de vomitu. quia eradicat et euacuat. hoc est a superioribus euacuat tantum nisi extirpando nomen eradicationis ad euacuationem expropinquo: tunc a superioribus eradicat: vel eradicare est materiam cum violentia vel cum vehementia ex longinquo extirpare: et tunc eradicatio est ab inferioribus tantum in vomitu. et ista dico propter contrarietates inter verba Auic. fen 4^a. 1° lib. ca. 3°. et xi. Item vomitus curat vomitus. dicit Auic. in 3° fen. 13. tractatu 5° quod vomitus materie que est causa vomitus curat vomitum factus sintomaticus a malitia vel materia morbi. Item vomitus in febribus pestilentialibus est malus. Item vomitus in die critico post signa digestionis et alleviationis est bonus: contrarius vero malus. Item vomitus pristinus malus est et habentibus pectus debile. Item vomitus levis in passionibus capitis est bonus.

Cura. Vomitus curatur sicut est dictum in primo libro. ca. 2° de vomitu superueniente febri. Sed tamen sciendum ulterius quod in causa calida datur succari

ros. et carnes citoniorum et berberis et plantago et coxian druz spodiū et coralli et rose sicce in cibis. Similiter camphore inest proprietates sed ad vomitum ex caliditate. Item panis assatus vel calidus extinguatur in duabus partibus succi mente et 3^a aceti et simul distempera subtilissime: et in illo liquore spongia mollis infusa super stomachum emplastrum streper calidum. residuum vero in plicaturis brachiorum aligetur. Item pone ante vomentes trifolium: et costringit. Item de menta sicca aniso assato vel a sio et mastice in duplo cum succo plantagine fac pillulas et da in causa calida omni die. Similiter somnus est radix cure. Item tamarindi optimi sunt: quod stringunt ventrem laxando: et ita diuertendo. Et bonum est ligare et fricare extrema et maxime inferiora et ponere ventosas sine scarificatione super ventrem et super coxas: et vitet pinguis et oleaginosa et dulcia nimis. Odozet rosas camphoras et sandalos in causa calida. In causa frigida odozet pulvis ambra et carmomillam. Item saba cum cortice suo in aceto cocte conferuat. comedat coxiandrum in cibis si vomat cibum: et vitatur in cibis suis agresta. Sed in causa frigida odozet diamuscus vel gallia muscata vel pliris cum musco et dia citonit muscatum et detur lignum alo. et gar. cum succo pomorum: quia est expertum bonum. Item mel emblicorum optimum est in quo emblici iacuerint per triduum. dein de coquantur: et debet esse mel ros. Item thus cubebe cardamomum sunt optima. Item coclear. i. succi rute potatum est mirabile. Item gar. contritus et cibis superasperius confert statim. tamen durante vomitu non sumat cibum stante virtute. Item pulegium confert multum. Item granata acetosa et grana eorum valent vomitum ex caliditate. Sed in causa frigida detur sirupus de menta cum expressione granatorum cum pulpis suis: et illa dixi superius auctoritate Aetii. Deinde fiant emplastra super stomachum posita prius frequenter. Item tamen notandum quod vomitus frequens est malus: quod facit de stomacho lacunas: sed fin aliquos semel vel bis in mense coferat ita quod non obseruet certa hora. Sed quod sal. ponit 2° affo. commento 35. quod vomitum constat omnibus esse periculosum. ideo non laudo quod semel vel bis fiat in mense nisi in coloris et facile vomentibus et assuetis in pueritia. et hoc si homo bene se regat in cibis suis et potibus et in vi. rebus non naturalibus. Cura vomitus sanguinei per dicta in libro primo. capi. 2° de fluxu sanguinis narium. per flebotomiam et similia si oporteat. Item plantago et sanguinaria et bolus et sanguis draconis carabe rose portulace sunt bone: ut dictum fuit supra. Ego addo terram sigillatam cui non inuenio forte parem.

Singultus. Dicitur a sin quod est con: et cultus quasi concultus vel cocultus: cuius diffinitio est ista. Singultus est spasmus stomachi in initio plenitudo: aut desiccatus: aut inordinatione aliqua initiatus: ut dicit Galie. 5° particula affo. commento 4°. tamen in 6° particula affo. dicit quod singultus non est spasmus: sed quidam motus ad vomendum: tamen quod spasmus est de repletione et de inanitione: ideo est quidam spasmus.

Cause. Causa est repletio plurima et res nocens sua qualitate sicut res frigide: et sua acuitate ut piper et similia. ideo dicit Gal. 6° particula affo. commento 39. quod si quis comedat piper solum vel mixtum. deinde bibat vinum cum aqua calida mixtum: statim cadet in singultum: quia piper inuiscat illud vinum cum substantia stomachi cuius acumine cum sibi noceatur mouetur stomachus ut per singultum eiciat. Item mensura se labiole et mouet res refaciendo et ira et timor et gaudium subito accedens et tristitia superflua et aspersio aque frigide super faciem sub

post motum et exercitium et equitationes, et expectatio super retentionem tussis et expectatio super sitim. omnia ista sunt causa singultus et defectus exercitii. C. Similiter singultus ex inanitione causatur ex defectu cibi et euacuatione intensa et superflua quaecumque fuerit: et ex consumentibus et desiccantibus superflue resolutivibus. C. Cause ergo in generali sunt sic comprehensae. quia singultus vel sitis a frigore constringente et in rigore febrius. aut a calore in durante et in acutis. aut a re mordicante et sinapi pipere humore acuto. aut a ventositate: quia vix dissolvitur. aut a re grauantem et extendente et in repletionem cibi et potus et apostemate epatis.

Signa. Signa causarum extrinsecarum patent ex indicio patientis. C. Signa quando est de inanitione: sunt quod febris et labores et abstinentia et euacuationes fortes precesserunt. C. Signa de repletionem sunt otium et quies: et quia replet se et est cum grauitate. C. Et si est a frigidityate inuatur a calidis et sentitur frigiditas in stomacho. C. Si est a caliditate: tunc est cum mordicatione et punctura et calore. Et si est ex apostemate est febris dolor et nausea. Et si sit ex vlcere: tunc acuta pungitina sumptu statim faciunt ipsum dolorem.

Pronostica. In ille singultus malum. ut dicit Hipp. septima particula affo. affo. 2. 40. Si purgato senio singultus superueniat non bonum. C. Item in epate si nonem patiente singultus superueniens malum. 5. particula affo. affo. 5. C. Item singultus post quacumque euacuationem eueniens malus est. commento. 4. 7. particula affo. C. Item si post vomitum singultus non minuitur sed aggrauatur apostema vel inanitione significatur. C. Item singultus in crisi signis bonis ap parentibus bonum est: quod significat vomitum creticum venturum: sed si mala signa appareant malus: quod spasmus significatur. C. Item si post singultum veniat spasmus aut alienatio malum et mortale. C. Item post vomitum singultus continuus in febre apostema lateris vel stomachi significatur. C. Item si post singultum veniat apostema in latere dextro aut super humero mors festina significatur. C. Item mulieres que habent stomachum frigidum et matricem frigidam et retentionem menstruum: ut contra habent singultum cum alta voce et acuta et in prandio quasi semper.

Cura. Cura generalis est per sternutationem et per somnum longum et per retentionem longam anhelitus et per fricationem extremitatum et per nuncia terribilia et accidentia anime subita non preuiat tristitia ira gaudium: et per calida apposta super stomachum et per ventosas sine scarificatione super spatulas aut super stomachum aut vociferationem et obturationem aurium. C. Cura specialis est talis. si ex repletionem prouocetur vomitus: et illud quod leniter prouocat vomitum est dare cariam ligni in potu: quia statim reuocabit. Deinde aspergatur cito aqua frigida super faciem et ponatur ambe manus et pedes in aqua calida. Vel accipe semen aneti et ligetur in panno lineo et bulliatur in vino et odoratur et cessabit ubique fuerit. Vel detur semen aneti ad comedendum pulverizatum vel sicut est et curat omnes singultus de repletionem et facit pro tempore cessare: et hoc est de experimentis meis: et habui illud ab Auicenna. capi. de aneto. 2. can. C. Tamen si sit singultus de repletionem in febre sicut frequenter contingit ex inuiscatione stomachi et comestione fructuum et potatione aque frigide et similis. Tunc detur tale medicamen. B. seminis aneti. 3. y. sedoarie ligni alo. mastice corallorum rubeorum nucleis mastic. an. 3. 5. detur pulverizatum in potu vel in cibis et statim cessabit nisi fuerit de apostemate

epatis vel stomachi. Et vtatur carnibus citoniorum: sed si ne febre da gar. quia gariofili retenti in ore restringunt singultum dicit Nicholaus in antidotario suo. Et gariofiliatum optimum est in causa frigida et aliqui dant philonium. C. Item trifolium tere et da bibere et curat. C. Item. B. piperis par. y. castorei partem vnam et cum aqua calida et coclear vnum dabis. C. Item aliqui accipiunt nouem batius vini calefacti et zinzib conditus: et zinzib simplex optimum est. C. Item sirupus de menta prius dictus multum valet. C. Item dentur tres offe de pane azimo calido singulis diebus cum vino. et hoc mulieri que paritur singultum cum frigiditate matricis. Et idem mulieri detur rasa cornu birci. C. Item dicat ter in nomine patrie et filii et spiritus sancti benedicendo os suum et cessabit: ut ego vidi de vna muliere que habuit semper singultum in prandio cum alto sono quousque vix fuit isto imperico. et tunc hoc facto pro tempore cessauit. C. Item sirupus Auicenna. et electuarium est sine pari. cuius descriptio est hec. B. spli ce nardi squinati calami aromatici anisi maratri fol. me te fol. abstinthy colli. ana. 3. i. croci ligni aloes ambre gar. aloes succotrin. an. 3. y. apy coriandri preparati seminis papaueris albi cassie lignee. an. 3. i. conferue citrangulo rum vel malorum granatorum. 3. y. panis zuccari quod sufficit fiat sirupus vel electuarium optimum. Sed Auicenna. de singultu dat causam cuiuscumque medicine intrantis ferre. C. Si fuerit de ventositate valet ruta anisus origanum calamentum maratrum castoreum dianthos diagalaga diaciminum et vinum purum stupba et balneum. C. Sed si fuerit ex causa calida: tunc digeratur cum sirupo acetofo oxizaccara simul mixtis bullitis. deinde purgetur cum biera pigra et trifera saracenica reubarbarata in plus vel cassia fistula tamarindis et mirabolania citrinis: et vtatur malis granatis ordeato et aqua orde postillata et similibus. C. Et si sit sensus nimis possit dari oppia: ut philonium tyriaca metridatum: et in causa frigida maxime. C. Sed si sit ex inanitione: tunc vtatur lacte optimo capri no et balneo aque dulcis. vta nutritibus et resumptiuis et humectantibus: ut dictum est prius. capi. de ethica et ptisi. Deinde fiat inunctio cum oleo violato circa collum et a supremo dorso vel spondili usque ad inferius. et caueat sibi a consumentibus ne amplius inaniatur.

Eructuatio est passio stomachi dicta ab erectio ne et actione: quasi stomachi erigens se ad superiora actio. Cuius definitio est. quod eructuatio est ventositas sumosa ex indigestione stomachi procreata ad superiora oris proiecta: virtute expulsiua stomachi confortata.

Cause. Causa est ordinatio diete et quantitas nimia et mala qualitas frigida et cibi ventosi ut fabe pisa rape cibi crudi et fructus et dulcia ut ceruissa noua et multum. C. Et cause interiores sunt mala complexio stomachi frigidi ut plurimum. 13. aliquando faciant calida eructuationes sumosas vel acetosas propter complexionem cibi vel eius grossitatem vel multitudinem. et opilatio epatis et retentio fecis et ventositatis et similia.

Signa. Signa causarum extrinsecarum sciuntur ex indicio patientis. C. Signa materie sunt: quia si sentiat patiens eructuationem acetosam cum humiditate et salua multa: tunc est ex flegmate. Et si cum accitate et stipiditate: tunc est ex melancholia. Si autem sit eructuatio oris fetidi est ex corruptione et putredine humorum. C. Sed fetidus acutus pungitius attestatur super humores calidos. C. Si rancidus abominabilis et inominatus supra melancholicos. C. Sed acris sicut pisces corrupti vel oua corrupta vel assata: supra flegmaticos

angl. m 3

De passionibus

et supra indigestionem.

Pronostica. Pronosticatio est quod eructatio una vel due et hoc fumose cum alletuione patientis sunt bone. Sed eructatio frequens est mala: quia corruptionem digestionis significat et ratione commotionis indigestionem facit. Item in lienteris oxiremia. i. eructatio acetosa. Cuius causam. s. eructatio acetosa ponit Galienus in secundo regiminis acutorum. commento 21. in commento illius. Qui semel vel bis. Cuius causa est disgregatio caliditatis innata. est bona si ex frigidityte stomachi vel ex flegmate generato ex ciborum multitudine vel ex cibis teporatis in quantitate quorum virtutes sunt frigide aut humide: ita quod ex isto patet quod acetositas sit a frigido sicut a causa remota. Item accide eructationes non valde spleneticis sunt sicut dicitur sexta particula affor. et ibi ponit Galienus causam illius eructationis.

Cura. Cura est talis. rectificare dietam si sit error in ea. Et in causa calida ytantur sirupo rosa. et zucararo et violis et similibus. Et stomachus emplastratur cum sandalis corallia rubeis. et colera purgetur cum mirabolanis citrinis. Si causa sit frigida sicut est ut plurimum: tunc datur castoreum cum aceto squillitico. Deinde fiat emplastrum super stomachum de consumptiuis vento: sitatio sicut cum ruta origano calamento aniso maratrocimino granis lauri et similibus. Deinde dant electuaria sicut diatriton pipercon cum vino ante cibum. et post cibum datur diagalanga et diacitonit et zinziber conditum. et anisum conditum est specialis medicina hic: et pulvis zinziberatus: et fiat exercitium forte antepandium et non repleat se potiens cibus: et non accipiat grossa nimis nec ventosa vel lacticia nec porosa nec allia. Et si materia sit humoralis purgetur secundum exigentiam humoris. Si flegma cum mirabolanis chebulis et diaturbith. Si melancolia cum mirabolanis indis et cum pulvere gualterigui optimus est melancolicis et senibus sepe eructantibus. Et datur diatene quod optimum est. Deinde si oporteat datur tyriaca cum vino. et fiant balnea et stuphe de rubra paritaria leuistico apio macedonico et cimino sicut dictum est prius. cap. de inflatione stomachi. Proocactia eructatione sunt menta mastix thibis ameos gar. karui raffanus anisum. Sed si sit eructatio acetosa abstinentia valet et vinum calidum et claretum bonum et pigmentum et saluatum. Et fiat emplastrum super stomachum de stercore columbino galbano et calce viua: sed non diu moxetur: et panno lineo. si interposito: et debet fieri in timpanite aliquando. et uellane torrefacte valet. Dic notandum quod acetum dicitur fortis penetrationis. et hoc non est ratione penetrationis: sed ratione substantie quia subtilis. Tamen Auicenna dicit. cap. de regimine aque et vini. quod vinum est fortissimus penetrator. et hoc est verum inter calida. sed inter frigida acetum est forte penetrans. Et ego dico quod melancolia acetosa nec ratione complexionis nec ratione substantie cadens in terram ebullit: sed ratione acetositatis: quia illa pars est penetratiua. et ideo intransporosa terre expellit aerem sursum. nec est proprie ebullitio: sed coniunctio et comixtio aeris ascendens et melancolie descendens. et ideo in humido loco non apparet illa ebullitio: sed tantum in sicco raro puluerulento. De stri vero facio capitulum speciale supra in primo libro. et ideo ibi est dictum satis sufficienter.

Regimen sanitatis est triplex. conservatiuum. preferuatiuum et reductiuium. ut innuit Galienus. tertia particula regni. can. 197. Conservatiuum competit sanis. preferuatiuum neutris. reductiuium egriis. Sed preferuatiuum nominatur conserva-

tiuum: ut dicitur tertia particula regni. commento 55. vel 53. Dico ergo quod preferuatio fit per similia. Unde tertia particula regni. Si vis conservare crasim qualem concepisti similia similibus offeras. Corpori ergo temperato debet dari omnia similia in gradu et forma. Sed corpori lapsu lapsu naturali debent dari similia in forma: sed non in gradu propter inclinationem quam habent ad lapsus. ut dicitur Auicenna. 6. colligit ultra medium lib. cap. de regimine complexionum malarum. Si dicat similia non patiuntur a similibus sibi. dicitur Auicenna. libro primo. fen. 2. capitulo. de signis complexionis. Dico quod membra agunt a tota specie in cibum. et ideo dico quod digestio sit a tota specie membri per calidum tanquam per instrumentum: sicut dicitur Auerroes. 5. colligit de stomacho structionis: quod in minori tempore dissolvitur ferrum quam in igne a tota specie. Sic dico in proposito. vel dico quod a simili non fit passio in rebus inanimatis. sed in rebus animatis bene potest fieri. Corpora ergo lapsa regantur cum similibus in forma quando ipsa sunt in temperamento eis debito. sed non in gradu: quia gradus debet esse remissior in cibo quam in corpore nutriendo. Et debet talis regi per cibum medicinalem. quia per cibum absolute complexio temperata absolute regi debet: dicitur tertia particula regni in commento illius. Calidiora calidioribus indigent adiutoribus. quod lapsum corpus vel calidius ab equalitate per duos gradus debet regi cum calidis. in primo gradu vocat frigidum: quia calidius remissius frigidum est in ore medici. Et ideo aliqui errando dicunt ex tertia quod calida debent conservari cum frigidis. hoc est falsum. tamen preferuari possunt cum frigidis remissis et in gradu remissioribus quam sit corpus preferuandum. sed reductio debet esse perfecte in opposito latere in eodem gradu. Dic tamen sciendum quod calida debent regi per remissius calida. et frigida per remissius frigida. et sicca per remissius sicca et sic. sicut melancolica cum remissius frigidis et siccis remissis. et hoc est cum calidis et humidis non absolute sed respectu complexionis melancolicæ. sicut commentator Damascenus. particula quinta affor. commento. 67. quod vinum est calidum et siccus. tamen respectu melancolicæ est calidum et humidus. Sic dico in proposito quod ita complexio flegmatica debet regi per frigida remissius et humidiora: hoc est per calida et sicca remissius. Si tamen complexio flegmatica sit lapsa lapsu accidentali ad frigiditatem et humiditatem: tunc debet regi per calida et sicca intensa. et hoc est reducere. Consideranda tamen sunt in regimine sanitatis. qualitas. quantitas. ordo. tempus anni. hora prædicti. consuetudo et etas. De qualitate cibi iam dictum est: quia debet esse similis vel in gradu et forma. vel in forma licet non in gradu. quia ut dixi prius: remissius calidum vocatur frigidum a medico: simile est frigidus frigidus. Et cum hoc vinum omne calidum. et ideo non est intelligendum quod frigida sint similia corpori humano nisi frigida remissius que sunt calida mox medici.

Quantitas cibi debet esse talis quod cum appetit comedere debet dimittere. quia dicitur Aristoteles in epistola ad Alexandrum. Dum ad hoc appetitus durat manus retrahere. et Auicenna. capitulo. de regimine eius quod comeditur et bibitur dicit ita. Ita comedere quod sint tecum reliquie desiderii. quia melius est multiplicare vices quam quantitatem. quia plus valet comedere bis et modicum quam semel et multum. quia cibus sumptus ex multa quantitate cibi una vice non potest digerere: tunc errat digestiva stomachi. et error in prima digestionem quando est magnus non corrigitur in secunda: et commentator particula prima affor. Damascenus. commento. 16. et ideo non nutrit tunc debito modo. Et ideo dicitur Auicenna. in 3. gulosi non crescunt.

et etiam cibus excedens debetur opilat. et est causa putredinis. dicit Daly scda particula tegni: propter carentiam euentationis. ¶ Signum autem quod satis comedit patiens est cas ex ipso cibo assumpto non provenit magnitudo in pulsu nec paruitas in anhelitu. Namque non accidit: nisi quia propterea quod stomachus comprimit diafragma. et propter hoc fit parvus anhelitus et frequens: et tunc cordis necessitas euentandi prebet augmentum. igitur pulsus magnificatur: quia in virtute non est debilitas. ¶ Tres si non est mutatio in vena nec egestione nec viscera et maxime bipocundria extenduntur. nec sentit tortiones: nec etiam ventositates nec gravitatem nec debilitatem. nec habet nauseam nec caninum appetitum nec pigritiam in genu: imo quod ita bene possit stare post cibum sicut ante: nisi scilicet post cum ipse descendit et incipit digerere: et tunc vapores boni ascendunt qui faciunt somnum et studium impediant. nec est somnietas: nec sapor cibi post tempus repetitur in eructationibus. si enim ista omnia ita se habeant: tunc declaratur cibus moderatus esse. In hoc tamen consuetudo observanda est nisi fuerit pessima ut videbitur. ¶ Sic etiam dico de potu quod non debet esse tantus quod in stomacho nateat sicut est in ebriosis. et ideo illud quod aliqui dicunt inebriari semel in mense est bonum: est falsus sicut ostendit Auerrois in canticis in particula secunda. commento. 33. ubi dicit quod assensus ebrietatis semel in mense est erroneus: quia si vinum sit ex rebus magis conferre cibis calori naturali moderate acceptum: est tamen ex magis nocentibus calori naturali et cerebro et sensibus quando excedit debetur. Et ideo dicit quod habentes nervos debiles plus iuvatur aqua mellis: licet sensibus possit dari parum vini aromatici ut dicit. Tamen Avicenna. capitulo de regimine aque et vini. dicit quod pueris dare vinum est addere ignem igni in lignis viridibus. Iuvenibus da moderate: sed seni quantum vult. ergo competit eis in magna quantitate. ¶ Dico quod seni a senectute debet dari quantum vult. et hoc seni temperato: quia tantum appetit quantum digerere potest. et est homo summe discretionis talis. Sed senia senio non debet tantus dari: quia sunt decrepiti et deficiunt: quia habent paucum calorem et sunt sicut lucerna parata extinctioni: ut dicitur primo afforismorum. Et ideo Galienus prima afforismorum. commento illius. Qui crescunt. dicit quod ubi calor paucus ibi cibus expedit paucus. Si enim paucis carbonibus multa ligna apponantur: necesse est ignem extinguere. ¶ Similiter dico de potu quod per potum intelligitur vinum dicit Galienus ibi. Potus indigentia soluit. ¶ Ideo quero de vino quo tempore debet dari. non ante prandium: ut dicit Avicenna. capitulo de regimine aque et vini. quia sapiens sibi previdere debet ne ieiunus vinum bibat. nec post prandium dicit Avicenna. eodem capitulo. vinum post quodlibet cibarium omnino est malum. Et capitulo de eo quod comeditur et bibitur dicit. vinum post cibum est ex rebus magis nocentibus et impediens: quod facit cibum penetrare antequam sit digestus. Nec competit vinum in prandio secundum Avicenna. capitulo eius quod comeditur et bibitur ubi dicit. oportet quod post comestionem bibat quis et non in hora comedendi. Et dicit parum ante non est bibendum donec cibus de stomacho descendat. ¶ Oppositus est communis usus potare vinum in prandio et post. Dico quod vinum ante prandium in tempore satisfactionis non competit. tamen in tempore egritudinis aliquando competit: ubi scilicet plus timetur de defectu virtutis quam de nocimento vini: sicut in sincopi ex debilitate virtutis: nisi virtus ingrederetur: tunc dico quod competit in prandio: et etiam post. ¶ Et cum arguitur quod non competit post. dico secundum Avicenna. capitulo de regimine aque et

vini. quod duas vias bibere super cibum non nocet ei qui consuevit: et similiter sano post minutionem. et est in hoc consuetudo observanda: si fuerit antiqua nisi sit pessima: et tunc paulatim dimittenda et non subito. ¶ Et intelligo per viam vinam mensuram continentem tantum quantum esset vnus bonus haustus: quantum scilicet homo caperet sine mutatione anhelitus: scilicet cum anhelitu vno non coacto nec violenter contento. Dico tunc quod vinum post quodlibet omnium cibarium bibere est male nisi postquam iste cibus fuerit digestus et descenderit: nisi in canino appetitu ubi primo debent dari pinguia: et tunc vinum hoc est dandum via medicine: tamen post cibum mali chimi non competit vinum nec ante nec dum comeditur: dicit Avicenna. ibidem. quia facit eum scilicet malum cibum penetrare in extrema corporis. Et ideo errant illi qui post cibaria mala volunt potare vinum ut cibus digeratur: quia transit ante digestionem et corpus grauat. Unde dico breuiter quod in parua quantitate potest dari vinum post prandium non in magna: et inusitato similiter et siccato: mato non aliter nisi in casu magne necessitatis et aliorum que ponuntur in capitulo aque et vini. ¶ Et cum dicitur quod in prandio non competit vinum. dico quod verbum Avicenna. debet sic intelligi ad summum: oportet ut post comestionem bibat quis et non in hora comestionis vel comedendi: id est post deglutionem buccelle vel boli et non dum cibus est in ore: vel non debet multum potare dum comedit. hoc dicit Avicenna. id est quantitates que cibo conferat: id est non debet homo in prandio potare quod conferat cibo transitum vel quod tribuat sibi transitum nimis festinus: nec separationem faciat inter stomachum et ipsum nec faciat ipsum supernatare. tamen modicus potest potare ut cibus sit permixtus bene et obtemperatus et non facere nimis magnum fundamentum: et tunc potare vna vice multum: nec post primum morsellum potare multum: sed multiplicare vices debet non quantitatem continuam. ¶ Et ideo dicit quod triplex est potus: scilicet alteratiuus: permixtiuus et delatiuus. Alteratiuus competit ante prandium sicut sirupus et potus medicinalis. permixtiuus debet accipi in prandio scilicet modicum comedere et modicus bibere ut fiat debita permixtio. Sed delatiuus post prandium facta delatione: et postquam descenderit cibus de stomacho vel in descendendo. Et ideo dicit Auerrois secunda particula. commento. 19. quod sicut aqua effusa in olla bulliente facit ebullitionem cessare: sic aqua vel potus si effundatur super cibum in stomacho dum est in digerendo facit digestionem cessare. et ideo non est bonum potare multum post prandium quousque cibus digeratur et digestio in stomacho compleatur. immo si sitim tolerare potest post prandium est conferens ad digestionem. Tamen quantitas offerendorum certis litteris non potest denotari: ut Galienus dicit. 3. megaregni. fiat ergo secundum estimationem propequam veritatis: et secundum experimentum ut vnus consuetetur.

Ordo dietandi et sumendi

cibus sit talis. quod i mane cum surrexerit homo extendat brachia et collum. Deinde induat vestimenta munda. deinde expellat superfluitates prime et secunde digestionis: et tertie per sputum et vomitum et assellationes. sunt enim iste superfluitates tertie digestionis. Deinde fricat corpus si tempus est conueniens propter reliquias sudoris et pulueris in cute. quia cutis porosa est et trahit sibi omne quod est vicinum. dicit Galienus. primo de simplici medicina. deinde pectinet caput. deinde abluat manus et faciem cum aqua frigida in estate et cum calida in hyeme. Deinde oculos cum aqua retenta in ore et ibidem calefacta et in manu posita cum digito modicum angl. m 4

De passionibus

intinto lauet. illud enim aufert lipitudinem oculorum
et eos clarificat. Deinde fricat dentes cum folijs citrulli
in estate et cum cortice citri in hyeme. Deinde dicat matu-
rinos vel illud quod est sibi deuotum. Deinde exercitet se
per loca alta munda: et tunc cibus preparatur: ita quod tunc
statim post exercitium cum incipit naturaliter appetere
cibum accipiat et non ante nec tarder. quia dicit Auicenna.
capi. de regimine eius quod comeditur et bibitur. quod stoma-
chum preter solitum pati famem putridis humoribus eius
replet. Et tunc venit repletio fantastica propter coleram
contractam ad os stomachi: ita quod postea quando uolet co-
medere appetitu naturali non potest. nec etiam debet su-
mere cibum ad satietatem. nec debet sumere in eadem
mensa nisi unum cibum. quia dicit Auicenna. ubi prius ni-
hil deterius quam cibaria multiplicare et in eis tempus plon-
gare. Et ideo dicit in fine de regimine cibi. quod antiqui erant
contenti de solius carnis comestione in mane. et solius pa-
nis in cena: nec accipiebant simul diuersa. Si tamen plu-
ra debent sumi in eodem prandio: tunc est melius quod prius
dentur subtilia: deinde grossa. quod econuerso. quia tubile
sequens grossum cito digeritur et grossum non: et tunc pe-
rit exitum et non inueniens propter grossum in fundo co-
miscetur cum eo et totum corrumpit. Si tamen homo sci-
ret proportionare cum quod in tanto primo daretur grossior
in quanto profunditas stomachi est calidior officio: tunc
esset faciendum. sed hoc facere est malum et difficile. Et
ideo cum ignoras quid sit faciendum declina ad subtile:
dicit Auicenna. capi. de cura quartane. et secundo regiminis acu-
torum. non accipiat quis crudum super semicoctum. ¶ Pro
quo sciendum est quod cibus moratur in stomacho antequam
complete digeratur per .i. horas dicitur secunda particula
canticorum. Et idem dicitur capitulo ultimo. vi. colliger.
licet quidam habeant ibi .g. horas. et hoc est falsum: quia scri-
ptor inuenit forte aliquem numerum scriptum et nesciuit
quid fuit et errauit in scribendo. et debent esse .i. hore in
ter duas comestiones. quia dicit Auicenna. capi. de regimi-
ne cibi. et Auerroes in canticis. quod ordinata comestio est
duobus diebus comedere ter. scilicet bis vno die et semel alio.
tunc inter duas comestiones debent esse .i. hore. ut duo
dies naturales qui continent .4.8. horas diuidantur equa-
liter in tres partes. Et causa est ut si illo die quod comedit bis
fuit erratus in secundo die comedendo semel. corrigatur
defectus et econuerso. quia quecumque ex plenitudine ma-
la generantur in initio sanant. et econuerso: ut dicit secundo
afforisi. Tamen Auicenna. dicit 3.º cap. fen. .i. tractatu 3.º cap.
de cardiaca de descensu cibi in stomacho. quod remanentia
equalis cibi in stomacho et eius egressionis est illud quod
est inter .i.2. horas et .i.6. et hoc est propter tarditatem ope-
rationis digestiue. Et ideo dico quod cibus grossus intrans
stomachum diutius ibi moratur quam in alijs digestis: quia
cibilis est subtilior pane. et ideo cito conuertitur in rorem
in poris membrorum. Et ideo communiter cum isto dicto
Auicenna. stat quod in .i.6. horis digeratur cibus et in omnibus
membris. et si forte tunc non totaliter assimilatur eis: tamen
aliquando propter debilitatem stomachi et grossitatem et
viscositates cibi moratur per .i.8. horas vel .20. ut patet in
inflatione stomachi. et quando homo comedit cibaria no-
cua que aliquando in poris stomachi morantur per men-
sem vel per quartam anni: ut a fide dignis audimus quod
ipsi euomerunt cibum quem sumperunt: et medicinas in
eadem quantitate et substantia qua accepta fuerunt per
mensam prius. ¶ Alterius notandum quod lac et pisces in
eadem mensa non competunt nec vinum et lac: quia dispo-
nunt ad lepram. nec accipiant electuaria multum calida
post cibum nec aliqua diuretica: quia corrumpunt cibum

vel adurendo vel cursu nimis faciendo cito. Et ideo tra-
zea statim post prandium de ansio maratzo 2.º. est mala.
sed post cibum quiescat stando vel paulatine deambulando:
quia medicus incesus post prandium debet esse. hoc
enim est quod mihi placet dicit Rufus. sed motus post prandium
siue equitando: siue etiam ambulando corrumpit
cibum et digestionem impedit. Deinde dormire modera-
te: quia hoc iuuat digestionem sicut dicitur ibi. ventres bie-
me et vere. Quantum somnus iuuat digestionem bonum
est perpendere. sed somnus et vigilia magis modo facta:
id est magis modo debito facta malum: ut dicitur secundo
afforisi. Et sit somnus de nocte: quia ut dicit Hippocrates. scdo
pronosticorum. Somnus naturalis est qui noctem non effu-
git et diem non impedit. Sed multi sunt qui noctem per-
turbant in diem dormiendo de die et vigilando de nocte quod
pessimum est. ¶ Scire tamen debes quod prius somnus de-
bet esse super latus dextrum: quia digestio sic melioratur
propter suppositionem epatis ipsi stomacho: sed post debet
vertere super latus sinistrum ne attrahatur ad epar cibum.
antequam digeratur complete in stomacho: sed debet post re-
uertere ad stomachum ut digestio in stomacho facilius traba-
tur ad epar. Et hoc innuit Auicenna. capi. eius quod comeditur
et bibitur. et capitulo. de somno et vigilia. ubi dicit quod incipe-
re dormire super ventrem auxilium fert magnum in di-
gerendo: propterea quod calorem retinet naturalem: et ipsum
comprehendit quare augetur. Et resupine dormire est ma-
lum. Et statim super cibum dormire est malus visus. et de
die dormire nisi quasi sedendo. et hoc bene post prandium
in estate: et tunc modicum. Et ideo dicit verificator.
Aut breuis aut nullus sit somnus meridians.
Si tamen ante prandium debet fieri fiat a mane usque ad
tertiam: dicit Hippocrates. secundo pronosticorum. Et cauant
ne dormiant ore aperto propter aerem frigidum intran-
tem et malum qui digestionem impedit. Sed caput in dor-
miendo bene eleuet et pannus bene cooperiat patiens: di-
cit Auicenna. et hoc confert valde ad digestionem ipsius. ¶ Item
accidentia anime temperentur. et ideo dicit verificator.
Sit tibi mens ter: labor et moderata dieta.
Balneum vel lauacrum aque dulcis confert valde: dum
tamen cibus non est in stomacho. Cena breuis et le-
uis nisi constituto sit in contrarium. Unde quantus est
ex parte digestionis que fit in somno plus potest maiorem
cibationem facere de nocte. tamen quia post cibum dor-
mitur antequam descendat de stomacho vel de ore eius: ideo
multum nocet magna repletio de nocte ipsi visui. et ideo
sunt multi versus de hoc 2.º.
Nocturna cena stomacho fit maxima pena.
Si vis esse leuis: sit tibi cena breuis.
Cena breuis vel cena leuis fit raro molesta.
Magna nocet: medicina docet: res est manifesta.
Sume cibum moderando modum natura fouetur.
Sic corpus refice ne mens humana grauetur.
Et ideo da bene quantum cito natura appetit. ¶ Item
egestio et vrina expellatur nec aliquo modo retineatur
vltra quod homo appetit illa emitte. quia sic generant op-
pilationes laterum. vel tinnitum in capite ex ventosi-
tate redeunte sursum. vel lapidem retentione vrine. vel
idropisim ut dicit versus.
Nec mictum cobibere velis nec cogere ventrem.
Ultra illud. scilicet quod homo potest bono modo. Et ideo non est
bonum nimis federe ad sellam nec ibi multum conari vel
morari. unde in die et nocte que est dies naturalis sex vici-
bus fit mictura ad bonum: sed in equali tempore bis vel
ter fit egestio pura: ita quod bis vel ter construat cibus ege-
stione et non cum tempore equali 2.º.

Tempus anni considerandum

est: quod dicitur in aliquo etati regioni et tempore. ut dicitur primo affozis. In hyeme enim detur cibus grossus et multus. quia ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et somni longissimi: et ideo plures oblationes sunt dande prima particula affozis. Et non debent esse frequentes cibationes: quia calor non est acutus sicut est in estate. sed est calor modicus in estate accipiendo calorem pro corpore calido. licet sit maior extensio extensione raritatis: sed non extensione quantitatibus. Et debet vergere cibus ad caliditatem. et per illud patet qualiter sit dicendum de calore iuuenum et puero- rum. Item in vere competit cibus temperatus: sed qui vergat ad paritatem propter repletionem hyemis precedentis. In estate competit subtilis cibus vergens ad frigiditatem. et debet esse in parua quantitate vna vice: quia substantia caloris: tunc est parua et consumpta et resoluta a calore exteriori. unde cibus subtilis in substantia: tunc a calore igneo aduretur. unde Salic. ibi: ventres hie me et dicit quod calor congruens de suo simili petit exteriora in estate: et interiora debilitatur. In autumno detur cibus in parua quantitate. et debet vergere ad caliditatem et humiditatem. unde dicit.

Quantum vis sume de cibo tempore hyeme.

Tempore sed veris cibo moderate frueris.

Et calor estatis dapibus nocet immoderatis.

Autumni fructus extremos dant tibi luctus.

Hora comedendi est

est: quod dicitur in aliquo etati regioni et tempore. ut dicitur primo affozis. In hyeme enim detur cibus grossus et multus. quia ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et somni longissimi: et ideo plures oblationes sunt dande prima particula affozis. Et non debent esse frequentes cibationes: quia calor non est acutus sicut est in estate. sed est calor modicus in estate accipiendo calorem pro corpore calido. licet sit maior extensio extensione raritatis: sed non extensione quantitatibus. Et debet vergere cibus ad caliditatem. et per illud patet qualiter sit dicendum de calore iuuenum et puero- rum. Item in vere competit cibus temperatus: sed qui vergat ad paritatem propter repletionem hyemis precedentis. In estate competit subtilis cibus vergens ad frigiditatem. et debet esse in parua quantitate vna vice: quia substantia caloris: tunc est parua et consumpta et resoluta a calore exteriori. unde cibus subtilis in substantia: tunc a calore igneo aduretur. unde Salic. ibi: ventres hie me et dicit quod calor congruens de suo simili petit exteriora in estate: et interiora debilitatur. In autumno detur cibus in parua quantitate. et debet vergere ad caliditatem et humiditatem. unde dicit.

Consuetudo dietandi est

est: quod dicitur in aliquo etati regioni et tempore. ut dicitur primo affozis. In hyeme enim detur cibus grossus et multus. quia ventres hyeme et vere calidissimi sunt natura et somni longissimi: et ideo plures oblationes sunt dande prima particula affozis. Et non debent esse frequentes cibationes: quia calor non est acutus sicut est in estate. sed est calor modicus in estate accipiendo calorem pro corpore calido. licet sit maior extensio extensione raritatis: sed non extensione quantitatibus. Et debet vergere cibus ad caliditatem. et per illud patet qualiter sit dicendum de calore iuuenum et puero- rum. Item in vere competit cibus temperatus: sed qui vergat ad paritatem propter repletionem hyemis precedentis. In estate competit subtilis cibus vergens ad frigiditatem. et debet esse in parua quantitate vna vice: quia substantia caloris: tunc est parua et consumpta et resoluta a calore exteriori. unde cibus subtilis in substantia: tunc a calore igneo aduretur. unde Salic. ibi: ventres hie me et dicit quod calor congruens de suo simili petit exteriora in estate: et interiora debilitatur. In autumno detur cibus in parua quantitate. et debet vergere ad caliditatem et humiditatem. unde dicit.

fructus dimittere. Unde Salic. sexto de regimine sanitatis. dicit quod pater suus vixit centum annis: quia non comedit fructus. Item sunt quidam qui diligunt comedas animalium comestibulum plures alij capta: alij ossa: et sic de alijs. Unde scribitur.

Pisces et yxores in cauda sunt meliores.

Et est tantum dictum quod piscis est cum minori superfluitate in cauda propter motum caude. tamen alie partes sunt facilioris digestionis: ut patet de ventre in salmone: et sic de alijs. unde illa pars que magis est in motu pauciores habet superfluitates. et ideo si sit de animali comestibili ab homine est melior: tunc ceteris paribus. Eligatur ergo pars tenera que aliquantulum est in motu et melius sapit: quod melius sapit melius nutrit ceteris paribus.

Non est in icore quicquid dulcescit in ore.

Dico tamen hic de anellanis quod inter fructus post ficus et vinas sunt meliores. Unde versus.

Dic anellanas epati semper fore sanas.

Alterius dico quod illi qui volunt vri coiti non vtantur eo pleno ventre: sed digestionem prima completa et secunda et tertia mediata nimis. nec frequenter quia stomachum sume debilitat et totum corpus. et maxime nocet visui. nam facit sensibilibus oculos profundos. Alterius notandum de flebotomia quod non est bonum nimis frequenter flebotomari: quia frequens flebotomia dicit Auicenna inducit apoplexias. Quia dicit Salic. nono megaregni. Minutio ceteris euacuationibus virtutem maiori debilitare impedit. et hoc est: quia sanguis est amicus nature plus quam alius humor. et ideo extractio sua plus debilitat quando excedit. Vel non frequenter fiat nisi homo sit sanguineus et iuuenis in ocio et repleus se carnibus et cibis bene nutritibus. talis enim propter timorem squinantie et apostematum interiorum debet se flebotomare frequentius alio. Et debet esse regula talis quam ponit Damascenus secunda particula affozis. commento sexto.

ubi dicit. Si aliquis in iuuetute sua consuevit quater flebotomari in anno. in etate quadraginta annorum tunc ter flebotometur. in etate sexaginta annorum tantum semel. et ultra septuagesimum et octuagesimum annum ex toto non flebotometur. Tamen in quadragesimo anno de mediana fiat stomia. et in septuagesimo de basilica. Et post septuagesimum non flebotometur omnino. nec post quadragessimum annum minuant cephalicam: quia exiccant visus et memoriam corrumpunt. Tamen hora anni ad flebotomandum est verus et autumnus secundum electionem. tamen flebotomia veris plus valet. unde nihil ita preseruat ab egrotudinibus et morbis estatis: sicut flebotomia veris dicit Auicenna. Totum tamen tempus anni diuiditur in duas partes secundum vulgarem. scilicet in hyemem et estatem: sed in frigidissimo tempore et in calidissimo non fiat flebotomia: et ideo errant illi coiter qui volunt se flebotomari in die sancti Stephani et sancti Joannis baptiste propter frigus in vno et calorem in alio: nisi aliquando illud in natali preseruat a morbis qui fierent propter repletionem ibi coiter factam. De qua tamen parte debet fieri flebotomia sunt versus.

Estas ver de xtras: autumus hyememq; sinistras.

Flebotomare venas: ut longo tempore viuas.

A parte lune est versus.

Luna vetus veteres: iuuenes nova luna requirit.

Sed tunc de dieta post flebotomiam est sciendum quod ibi est error magnus: quia homines volunt potare et comedere multum ut redeat sanguis quem amiserunt. Debent igitur tunc modicum comedere. plus tamen potare de vino in coparatione ad illum parum cibum quem solebat: quia multum facilius est repleri potu quam cibo. Dimittant

De colica

ergo caseus carnes grossas pisces salios et fructus nec irascantur nec moueantur. nec igni nec coitu appropinquent: et cenent modicum. Unde versus.

Prima dies vena modicum vult sumere cene.

¶ Et sciendum quando incipiunt tempora anni. versus.

Uer petro decur: estas hinc inde sequatur.

Qua dabit vrbani: autumnum simphorianus.

Sextum clementis hiemis caput est orientis.

Et est fin astronomos qui ponunt tempora equalia.

¶ Medi. vero non sic: sed vocant per tempus temperatus

anni: quod aliquando durat per mensem aliquando minus

aliquando plus. Sed estas est tempus excessiue calidus.

autumnus modo calidus modo frigidus et horas diuer-

fas dici. hyems est tempus excessiue frigidum. ¶ Ute-

rius notandum quod oua et candellum de ouis valent flebo

tomatis si stomachus eorum sit mundus. Si tamen vas

imundum inuenerint facillime corrumpunt. tamen oua

fracta in aqua sunt saniora. ¶ Uterius sciendum quod con-

suetudo comedendi potagium primo est bona. sed tamen

in hyeme fiat potagium de caulibus et maluis et saluia et pe-

troisilio vel de albis capitibus porrozum decoctis et expres-

sus et cum lacte amigdalorum confectis. ¶ Uterius dico

quod amigdale comeste sicut sunt vel excoctate sunt opti-

mi fructus flebotomatis et herbis. Sed in estate de bo-

ragine buglossa malua viola mercuriali spinachia pati-

na lactuca et de sumitis: ibus feniculi petrosi. et similibus.

tamen in stomacho frigidum bonum est ponere aromatica.

De pilla non comedatur nisi cum ciminio nec de fabia no-

uis nec de antiquis nisi cum sale et ciminio. Et illi qui ha-

bent debilem stomachum et ventositates non comedat ea

aliquo modo. tamen brodium pisarum valet et laxat si ni-

bil sit ibi de substantia earum. ¶ Uterius sciendum quod

lac nocet stomacho nisi calido. et tali valet in estate lac ace-

tosum. sed butirus comedatur ante alia cibaria et non post

potum. et post cenam non comedatur pinguedo lactis vel

crema: quia est valde opilatum et viscosus. ¶ Uterius

sciendum quod res crude ut ostrea et res semicrude et res as-

sate stomacho multum nocent. unde masticatio bona cibi

et bona eius et completa assimilatio vel decoctio extra est

quasi medietas decoctionis vel digestionis intra. et ideo

errant illi qui nimis festinanter comedunt et aliquando co-

medunt nociua et non aduertunt.

Eras et complerio quasi per similia regantur.

et iuvenes magis digerunt

grossa et dura. senes a senio: et pueri bñda. id est liquida et

mollia. Debet igitur esse dieta resumptiua et enutrens in

senibus a senio. et debent frequenter comedere et modicum.

Unde studentes debent regi sicut senes: quia studium de-

secat eos. Comedant igitur subtilia que cito conuertan-

tur. sed laborantes comedant assata et grossa: quia plus re-

sistunt labori: quia enim assata sunt humidiora et elixa

ta humiditate substantiali interius: tamen sunt sicca ex-

terius et solidiora per totum. ideo minus diuisibilia a calo-

re: et per consequens minus digestibilia. Similiter cocta

in pane sunt humida et bona: sed panis pastillozum est ma-

lus. ¶ Sit ergo regula generalis quod cibis adherens digi-

tis cum tangitur dimittatur: quia est viscosus: et res as-

sate et per noctem retente cooperte non valent: nec multum

pinguia in fine mense vel prandij. ¶ Abstinencia enim mo-

derata est summa medicina. ideo dicit Salie. Comedo ut

viuam: non viuo ut comedam. Unde prima assa. Senes

facillime ferunt ieiunium: senes a senectute. deinde iuue-

nes. deinde pueri. deinde senes a senio. et similiter flegma-

tici bene possunt ieiunare: sanguinei modicum: sed coleri-

ci et melancolici non possunt. Melancolici tamen melius

possunt et colerici: quia calor dispersus est minor et possit

plus resistere. Verificator tamen posuit quosdam vers-

us de regimine sanitatis.

Si vis incolumen: si vis te reddere sanum:

Luras pelle graues: irasci crede profanum.

Ad plenum cenare caue: ne sit tibi vanum.

Surgere: post epulas somnum fuge meridianum.

Nec teneas mictum: neque comprime fortiter anum.

¶ Et de vino sunt tales versus.

Dat vinum purum tria nobis comoda primum.

Confortat stomachum cerebrum: cor dat tibi letum.

Viros multiplicat et viscera plena relaxat.

Efficat audacem: sudorem prouocat: aprat

Ingenium: tali luxur congaudet amico.

Sit mensura comes ne violetur opus.

Nam sine mensura sic deperit omne quod est.

¶ Item vtantur homines frequenter cinamomo: quia

os redolere facit. et valet contra reuma frigidum et preter

uat a corruptione humorum. Et ideo dicitur.

Lur morietur homo qui sumit de cinamomo.

Supposito bono regimine. ¶ Uterius sciendum quod aqua

debet esse munda et aer depuratus per artificium per ignem

bonum nisi habeatur naturaliter. ¶ Item quia potus ali-

quando datur tarde. unde versus.

Potus tarde datus: multos faciet cruciatus.

Et hec sufficiant et multa possent dici.

¶ De colica et iliaca passione. Caplm. XX.

Colica est opilatio in intestino co-

lon. ut dicitur

colica quasi colon capiens. ¶ Pro quo scien-

dus quod sunt sex intestina. tria superiora et sub-

tilia. et tria inferiora et grossa. et sunt versus de hoc.

Intestina tria sursum primum duodenum.

Et tunc ieiunium post est ilion reuolutum.

Sunt tria tunc orobus colon est post ultimo rectum.

Et diffinitio colice est talis. Colica est passio intestinalis

dolorosa cum qua sit difficilis exitus eius quod egreditur

per naturam. vel sic. Colica est passio ultimi intestini quod co-

lon appellatur cum difficultate exitus substantiarum per in-

feriora intestina cum dolore magno et punctura.

Cause. Cause colice et iliace aut cadunt proprie in co-

lon aut cadunt in alia. et proueniunt ad ipsas

semitam continuitatis. ¶ Et cause quidem proprie

cadunt in ipso: aut sub malitia diuisionis aut egritudine

singularis calida aut frigida aut sicca. ¶ Et plurimum qui-

dem accedit frigida a flegmate grosso. deinde a ventosi-

tate frigida penetrante in tunicas intestinozum et villos.

¶ Et colicam ventosam plurimum facit vinum multe co-

mixtionis et olera et coctum et maxime ventre repleto. et re-

tentio secum et ventositatis volentium exire. ¶ Item a

causa extrinseca fit ut a vento boreali aut ab aere calido

et sicco desiccante et ab exercitio nimio et a fructibus sti-

pticiis: sicut sunt pira citonia persica. et lacticia: ut durus

caseus et colusca et oua dura et frigida et carbonate et caro an-

seris et anatis: et frumentum et rizi. et medicine stiprice da-

te in fluxu ventris aliquando inducunt colicam. Aliqua-

do fit ex ruptura vel relaxatione sifach: ratione cuius inte-

stina descendit in osseum: tunc fit colica. ¶ Cause interio-

res sunt humores viscosi ut flegma vitreum et mucilagino-

sus et colera mixta cum flegmate faciēs ipsum penetrare in-

tra tunicas intestinozum et pungēs ipsa: et fit ab epate ibi-

dem vel in renibus vel in vesica. et fit propter vermes ibi

existentes. ¶ Et ab extra adhuc fit a potu aque frigide
et ex nimia sessione ad sellam in loco frigido et super aqua.
et a carnib⁹ bouinis falsis et ab ostris et a conculis et ab an-
guillis et a congio pisce et a marena et a pissis fabis et inordi-
natione ciborum et potuum et a motu super eos. ¶ Sunt
igitur septem cause in generali. scz pma apostema calidus
vel frigidus. scda defectus colere demisse ad intestina. ter-
tia humor frigidus inuiscatus. q^{ta} est debilitas virtutis
sensitiue intestinoz et debilitas expulsiue eoz. q^{ta} est ve-
tositas grossa inclusa. sexta est fey indurata in intestinis.
septima est vermes inuoluti in intestinis. et breuiter de illis
q^o claudir et stringit et opilat intestina. Et sunt versus.

Sunt colice cause septem sub carmine clausse:

Ex ignita. cibis constipans. flegmata grossa.

Ventus. apostema. vermes. destructio sensus.

¶ Iste eadem sunt cause iliace passionis. Sed tamē illa
ca est passio in intestinis superiorib⁹ maxime in intestino
inuoluto q^o est infimū intestinoz gracilius. Cuius dis-
finitio est. Iliaca est passio in intestinoz graciliū cum con-
stipatione ventris et frequenti vomitu et dolore vehemē-
ti tanq^{uam} intestina terebello proforarentur. ¶ Sed disse-
rentur iste passiones inter se: q^{ia} in iliaca est maior dolor et ci-
uius interficit ppter subtilitatem intestinoz. et q^{ia} dolor
in iliaca est magis deambulatorius versus dextruz et fini-
strum. 3° quia iliaca magis prouenit ab aere pestilentiali.
4° q^{ia} iliaca est passio magis ab vmbilico superius: sed co-
lica inferius. 5° q^{ia} colica magis remediatur ex clisterijs: sed
iliaca magis per ea que intrans per os. ¶ Item ista disse-
rentur a dolore renum: et maxime colica: quia dolor renum
est magis infixus in vno loco et ibidem quietus: sed colic⁹
non. Similiter in dolore renali est dolor magis circa poste-
riora et ancas: et quia parus similiter alleviatur cū clisteri-
o. sed colica inuatur cum eo. et hec bene notentur.

Signa Signa colice sunt retentio fecis et prostratio
appetitus: et appetitus aque frigide et dolor et
punctura et vrina tincta ratione doloris: et quia colera nō
mundificatur per intestina: ideo redundat ad vias vi-
nales. Urina tamen karopos vel lactea in colore: in sub-
stantia spissa habēs resolutiones cinerofas separatas mix-
tas cū resolutionibus squamosis apparētib⁹ in vltima re-
gione vrine colicam significat. 1° maliter: q^{ia} formaliter scz
quādo dolor est in actu vrina tingit^{ur}: vt dictus est. ¶ Si-
gna spālia et pma colice flegmatice sunt vehemens dolor
intestinoz: ac si intestina eēnt perforata cū terebello. cru-
ctuatio acetosa. abhominatio vomitus. ventris constipa-
tio ppter flegma. ¶ Sed colica ex ventositate signifi-
catur ex dolore ibi deambulatorio et gurgulatione et sine gra-
uitate et ex nimio dolore et tortura et abhominatōe. ¶ Co-
lica ex apate significatur ex calore nimio in loco intestini
colon et punctura et dolore febre siti ardore vomitu abbo-
minatione et pulsatione in loco: et hoc est apostema calm.
sz si sit frigidus: tunc omnia remissiora et cibaria frigida et
humida precesserūt. et tumor et mollities ibi. ¶ Signa
colice ex humoribus pungitiuis et acutis sunt sicut nimia
oris siccitas et ligues: et vrina est rubea subtilis. et egestio est
colerica. ¶ Signa ergo humoris peccantis habētur per
excrementa. Quia si sit de flegmate: illud q^o egredit^{ur} est mu-
cillaginosum album. Si de melancolia: est nigrus siccus
valde. Et si a colera pungente: tūc est citrinū aliq^{uando}. Et
si a debilitate sensus: tūc est tumor in ventre cū modico
dolore et morbi longi precesserūt. Et si a retentione fecis
indurate: tūc est dolor grauis. et videtur q^{ia} intestina scin-
dantur et q^{ia} perforēt quasi terebello. et est quādo mate-
ria est viscosa vel vtriosas grossa. et est sicut dolor partu-
rientis cum reuolutione de latere ad latus cum inflatio-

ne et indigestione: et cum continuo appetitu vomendi sine
effectu: et cum punctione sub diafragmate. Aliquādo ster-
cus exiens cū clisteri vel alio mō plectum sup aquas na-
tat ibi sicut facit stercus bouis ppter ventositatē ibi ad-
mixtam. Ista dicit Gal. 2° interioz. ca. 4°. narrans ibi de
seipso q^{uod} liter ipse istum morbus patiebat. Si sit ex vermi-
bus: tūc est dolor ex fomno ex masticatione in ore et spu-
ma. et videt^{ur} q^{uod} q^{uod}si acus sit in intestinis. Si sit tñ vrina tin-
cta rōne doloris et sit ibi sitis et calor: tūc oportet inquire-
re de regimie precedēti. ¶ Si fuerit multiplicatiū fleg-
matis: et tūc enim cum grauitate intestinoz argue de cā
coniuncta: sed dolor attrahit ad se spirit⁹: q^{ia} omnis dolor
acuit reuma. et dolor est acutissimus quo ad paroxysmum
et quo ad accidens. et ideo dicit Auic. fen q^{ta} pmi lib. ca.
vltimo. q^{ia} in colica accidens superat cām suaz q^{ia} dolores
psterunt virtutes. tamē cā materialis cōiter est frigida:
vt dicitur. q^{ta} pmi libri. ca. 3° in fine. ¶ Si sit colica ex
ruptura: tūc precessit casus vel percussio vel saltatio vel
confusio: vt patebit de causis bernie in 3° lib^o: qui erit cy-
rurgicus aliq^{uando}. Sed q^{ia} vt dicit Gal. 2° interioz. ipse cre-
debat dolorem colicum esse renalem et de lapide ibi exi-
sistente: ideo multo magis contingit illud credere. ¶ Po-
nam ergo signa distinctina inter dolorem renalem et coli-
cuz: quāuis prius aliqua dixerim. ¶ Differunt ergo qua-
tuor modis. quātitate. loco. tempore et motu. Quantitate
q^{ia} dolor renū parvus est. colicus vero magnus: scz maior
alio. Loco differunt q^{ia} dolor colicus incipit ab inferiori
parte dextri lateris et exēditur ad superiorem finistri la-
teris: et etiam magis ad inferiora et versus pectinem decli-
uior: quasi subito descenderet ab vmbilico deorsum ver-
sus pectinem et peritoncon: sed renalis incipit a superiori-
bus et descendit paulatim vsq^{ue} ad renes et est plus ad po-
steriora dorso. Tēpore vero differunt q^{ia} renalis dolor sit
fortis in tēpore vacuitatis. et colicus: tūc alleviatur et sit for-
tis cū sumit aliquid. et colicus scipit subito et in breui tem-
pore. et lapidosus sit paulatine et est prius dolor in dorso et
difficultas mingendi: et in vrina in principio apparent que-
dam cōtenta filosa deinde harenosa. et vrina est tenuis la-
pide cōfirmato: et tūc excoziat loca per que transit. No-
ta vero differunt quia renalis figitur in vno loco: sed co-
licus mutatur de loco ad locum: et exitus ventositatis et fe-
cis alleviat colicum non renalem de quo sit curandum.
per predicta patent signa iliace. Tamen vnum est ibi spe-
ciale: quia stercus enomitur et exit per os aliquando. Et si
sit ex venenis: tūc est tremor cordis et aliquando sinco-
pis et frigiditas extremitatum.

Pronostica Pronosticatio ē q^{ia} mortalia signa
sunt in istis passionib⁹ vomitus ster-
coris fetidus. similiter spasmus p^{er}tinuus et singultus. per-
mixtio rationis. sudor cū frigiditate extremitatū. ¶ Itē
vrina spissa et pauca. ¶ Item si vrina exeat cum distilla-
tione morietur in die septima nisi soluat^{ur} per febrez su-
peruenientem: vt dicitur sexta particula affo. et affo. 20.
¶ Item septima particula affo. affo. 10. In ileon vomit^{ur}
et singultus et spasmus et desipientia malum. ¶ Idē vult
Auic. 3° cañ. fen 16. tractatu 4° ca^o de ileos. ¶ Item si ap-
pareat magna pustula super ventrem sicut faba: sequen-
ti die morietur. ¶ Item colica mutatur in iliacam. et ali-
quando est causa idropisis. et aliquādo terminatur in pa-
ralesem. aliquando in arteticam. aliquando in epilepsiaz
vel maniam. ¶ Item omnimoda retentio fecis in coli-
ca est mortalis. ¶ Sed in ileon dicit Gal. septimo affo. ni-
hil descendit. et hoc est proprium illi passioni: sz vomit^{ur} nō
semper durat sz superuenit euz aliquis ad mortem venit
¶ Contra dicit Galie. 6° interioz. In ileon exit egestio

De colica

7. capitulo de iliaca. dicit. Neon futurum ab apostema-
te significat purities secum et velocitas in egestione. Di-
co q in iliaca facta a mala complexione sine materia nihil
exit. et hoc est vniplurimum: quia plurimum sit a mala com-
plexione frigida. Et argumenta sunt de iliaca mate-
riali. Adhuc in iliaca si accideria minorentur et medicina
sumpta per os descendit per inferiora bonum signus est.
Iliaca item est passio vilissima: quia stercus per os emit-
titur: et facit de stomaco in ore cloacas. Dubitatio alia
est de dicto Galieni 2. interiorum. capitulo quarto. ubi dicit.
q materia tenuis minorem dolorem facit q grossa. et ta-
men colerica facit dolorem acutiorum q flegma vel me-
lancolia. et ideo apostemata frigida sunt quasi sine dolore
ut dicitur scda particula affo. commento. 33. Et omnia apo-
stemata calida sunt cum dolore. Item quieta minorem
dolorem facit q mobilis et minus frigida q magis frigi-
da vel frigidissima. dicit Galienus. scdo interiorum. vbi prius.
Sed contra. mobilis minus manet in vno loco. ergo
minus impimit. Similiter frigidissima materia im-
pimit seu mortificat et stupefacit. ergo non facit dolores.
Solutio. dico q vnus dolor est maior alio dupliciter.
vel intensius vel extensius. unde materia tenuis dolores
intensiores et acutiores intensius facit. sed grossa diutur-
niores et maiorem extensius: et diutius duratium et tar-
dius resoluitur. Ad secundum dicitur q materia mobi-
lis facit dolorem intensiore et acutiorum: quia minus mo-
ratur: ideo citius terminatur et sedatur. Et dicitur q ma-
teria mobilis tantus facit in paucis temporibus quantum ma-
teria fixa et grossa in duplo tempore. Ad tertium dico q
frigidissima materia que in corpore est non facit dolores
accipiendo frigidum absolute. sed frigidissima materia q
est in corpore facit dolorem: nec illa stupefacit. et sic loqui-
tur ibi Galienus. cum dicitur ibi q flegma vitreum est frigi-
dum anteq exeat corpus. et hoc est verum respectue respec-
tu aliorum humorum naturalium: sed non est flegma in
corpore frigidum absolute: sed solum respectu aliorum humorum.

Cura. Cura istarum passionum multa requirit. Pri-
mo oportet dolorem sedare. deinde causam mor-
bi oportet auferre.

Circa primum sciendum q dolorem sedantia sunt tria:
vt dicebatur capitulo de cura doloris capitis. Primum est
illud quod mutat complexionem que est causa doloris.
Secundum est illud quod resoluit materiam doloris. Ter-
tium est illud quod stupefacit. Primo ergo ponenda
est cura doloris colici ex frigidityte: sed in principio narco-
tica sunt vitanda: quia sensum destrunt: materiam frigi-
dam plus ingrossant et ventositatem interius claudunt.
Incipiendum ergo est ab euaporatiue in causa frigi-
da. Rosorum camomille anisi maratri melliloti. ana. 3. ij.
decoquantur in aqua. et postea accipiantur lintheamen tri-
plicatum et submergatur in dicta aqua: et actu calidum su-
perponatur vmbilico et pectini aut cum filtro blando in-
fuso sepe in aqua. Vel sic. Rosi lib. i. torrefiat super
tegulam: et tunc ponatur in magno sacculo et ponatur sup
locum doloris. vel de cimini vel de auena torrefactis et
i sacculo positus fiat euaporatio. Vel sic. accipiantur eu-
cumbita vetus in qua diu steterit oleum et impleatur aqua
decoctionis istarum rerum. Rosi feminis basiliconis. 3. 5. ani-
si maratri feminis lini aneti cimini ameos florum melli-
loti camomille. ana. 3. 5. terantur aliquantulum in morta-
rio: et postea decoquantur in aqua et ponantur omnia actu
calida in dicta cucurbita: inuoluantur in pano lineo: et po-
nantur super vmbilicum quousq causa doloris fuerit reso-
luta. vel ista eadem ponantur in vestica enea. et eodem mo-
do fiat. Sed si causa fuerit calida fiant talia euapora-

tina. Rosi omnium sandalorum. ana. 3. 5. rosarum. 3. ij. de bis
fiant sacculi. et ponantur in aqua calida. et deinde expressi
ponantur super ventres. et hoc fiat frequenter. Ad idem
Ros. violarum. 3. ij. ponantur in sacculo. et sacculus coqua-
tur in aqua et expressus ponatur super locum doloris. Vel
sic. Rosarum florum violarum. ana. 3. ij. decoquantur in
aqua: submergatur in aqua lintheamen triplicatum: et pon-
tur super locum doloris frequenter. Deinde si dolor non
cessauerit intret patiens frequenter balneum virtute for-
tis existente sic. Rosi camomille florum melliloti. an.
3. 5. radice buglose mercurialis. an. 3. 5. fenationis. 2. 5.
bulliant in aqua. et intret balneum frequenter si fuerit
fortis. si fuerit debilis semel. Et fiat istud i ca frigida. et odo-
ret aquam rosarum et cane ne cooperiantur super pectus et
cor. vel fiat balneum de aquis termari: que scz aque sint
calide naturaliter que valent sume colice frigide. Sed
in causa calida fiat hoc balneum. Rosi florum violarum. an.
lib. 5. malue. 2. 5. omnia bulliant in aqua. et fiat balne-
um vsq ad vmbilicum. et intret ipse bis vel ter si fortis
fuerit. si debilis semel in die. Item balneum de aqua
calida simplici in causa calida multum inuat frequenter
intranse. Deinde si dolor adhuc sit intolerabilis et non
cessauerit fiat emplastrum in causa frigida. Rosi mara-
tri cimini. an. 3. 5. puluerizetur. et accipiantur vitelli ovi-
rum et liquefiant in sartagine et in modum emplastri pon-
tur super foramen vmbilicis mirabiliter soluit dolorem.
Ad idem. Rosi cimini lib. 2. affretur sup tegulam calidam. de-
inde puluerizetur et incorporetur cum melle liquefacto in
catia ad modum emplastri. deinde ponatur super lanam
succidam. deinde ponatur super locum doloris. Ad idem
Ros. olei aneti. lib. 5. calefiat in patella et submergatur lana
succida in eo. et ponatur actualiter calidus super locum do-
loris. Sed in causa calida dolore non cessante. fiat ta-
le emplastrum. Rosi foliorum malue quantum vis decoqua-
tur in aqua et incorporetur cum butyro recenti sine sale.
Vel sic. accipe. lib. 1. olei violati calefiat in catia. et acci-
piatur cotum et submergatur in dicto oleo et calidum po-
natur super ventrem. Vel sic. Rosi folio. marrubij albi.
2. 5. vel nasturtium aquaticum abluatur fortiter et de-
coquatur in sartagine cum oleo olinarum: et ponatur super
locum doloris. mirabiliter enim dolorem remouet. De-
inde si dolor ex toto non cessauerit yngatur venter cum
huiusmodi oleis. In causa frigida. Rosi olei camomille
aneti olei de lilio. ana. 3. 5. misceantur in sartagine calefi-
ant: et cum istis calidis totus venter yngatur. Item de
ynguento marciaton vel arogon potest fieri similiter vel
cum oleis calidis: sicut oleum nardinum muscellinum co-
stinum laurinum que sunt optima. et oleum de sinapi opti-
mum est: scz illis qui sunt parati ad paralesim: qz iste mor-
bus sic aliquando terminatur. Sed in causa calida. Rosi
oleum violarum oleum rosarum. ana. quart. 1. olei camo-
mille. 3. 5. misceantur omnia: et cum istis actualiter calidis
totus venter yngatur vel cum dialtea et oleo rosa. simul
mixtis vel cum oleo de lino. Item localia non debent
aliquando omnia fieri: sed eligat medicus. ideo posui mul-
ta. Ideo tamen si morbus dat inducias oportet materiam
euacuare et residuum doloris mitigare cum istis ia dictis.

Secundum principale est scz causam morbi aufer-
re. Circa qd sciendum q
colica imaterialis curatur cum alteratiue frigidis in causa
calida. scz ros. viol. florum nenusaf. Et in causa frigida
cuz florum camomille melliloti betbonica ysofo et fure
fure sit decoctis in aqua et nodiu in loco remaneat et ante
et desiccet. Sed circa colicam male sunt facienda. 1. 2. 3.
ma per clistere diminui. 2. 3. cum digestiuis digeri. 3.

complete euacuari. ¶ Deinde cum localibus residuum consumi. 5° debet virtus cum electuariis bonis confor-
tari. 6° debet dieta ordinari. 7° debent emperica fieri.
¶ Circa primum sciendum q^d fm variationem causarum
variatur cura fm q^d dicit Daly 3^a particula regni. comen-
to. 137°. ¶ Si ergo sit de fecib^{us} induratis fiat clistere mol-
litiu. 8° maluc mercurialis senationis buglof. ana. ʒ. ʒ.
i. sicum albarum pinguium. ʒ. furfuris. lib. ʒ. olei violati
anetini. ana. ʒ. ʒ. cassie fistule munde. ʒ. ʒ. olea dicta inycia-
tur per clistere. ʒ. fiat bis in die si virtus sufficiat. ¶ De in-
de fiat clistere acutum de eisdem cum. ʒ. ʒ. turbith in cau-
sa frigida. ʒ. cum oleo rurbaco. Unde materia clisterioz
in proposito sunt rutha ciperus carui anisum origanū pfo-
pus agnus castus camomilla anetum centaurea petros-
opponacum bdellium storax liquida castoreum cuz sa-
le ʒ oleo vel cum oleo nardino vel de rassano. Si vis ad-
de senugrecum semen lini ficus siccas. sed bothomariem
diclamē est mirabile valde. ʒ. pulpa colloquintide in cli-
steribus confert maxime in colica flegmatica et ventosa
fm ʒ. Desue. ʒ. ben albus est mirabile fm eundem. ʒ. casto-
reo inest proprietas mirabilis. ʒ. turbith etiam est forte.
¶ Sed in causa calida fiat tale clistere. 8° folioz mal-
ue herbe mercurialis ʒ violatum flozom violatus. ana. ʒ. ʒ.
i. olei violati. ʒ. i. cassie fistule munde. ʒ. ʒ. i. ʒ. fiat deco-
ctio vsq^{ue} ad lib. i. ʒ. tunc resoluatur cassia fistula ʒ oleū vio-
latus ibi ʒ per clistere inyciatur. Et si vis fortius operari
adde. ʒ. ʒ. salis gēme vel reubarbari. Sed si virtus fuerit
debilis non est faciendum clistere: sed suppositoium. et
primum mollificatiuum sic in causa frigida. Accipiat bu-
tyrum ʒ liquefiat. ʒ. cū illo liquefacto misceantur. ʒ. ʒ. vel
ty. de alumine cum pluma ʒ agitentur ad modum vngue-
tis: fiat suppositoium. vel inunctio in ano profunde vel
cum costa caulis: vel cum malua ibi innotata fiat supposi-
toium. ¶ Deinde fiat clistere de melle ʒ sale. i. cum quar-
i. mellis bulliti ponat medius pugillus salis. deinde pon-
natur in aqua frigida: ʒ. cum in frigidatum fuerit foramen
tur quasi candelē. vel de felle taurino vel de oculo piscis
saliti aut de stercore muris fiat suppositoium. ¶ Item
de lardo in fundito possunt fieri optima suppositoria. Et
de pinguedine animalis: ʒ. de oleo potest fieri clistere le-
mitium ʒ. mollitiuum. ¶ Item volubilis minor est me-
dicina optima in clisteri in causa calida cū decoctione flo-
rum boraginis ʒ violarum ʒ oleo amigdalorum dulcius.
¶ Item de nitro. ʒ. i. capiatur ʒ. oleum ʒ. aqua simul mix-
tu ʒ. de decoctione fiat clistere in vtracq^{ue} causa educit oēs
feces induratas ʒ. viscosas. humores etiā spissos fm Ale-
xandrum. Et potest addi succus biete ʒ. ierapigra si vis.
Et in clisteri contra colicam frigidam ponatur anisum cū
minum rutha nasturcium abrotanum centaurea absin-
thium camomilla: ʒ. similia.

¶ Secundam rem complent in causa frigida incisus ʒ. de
uisus sic. 8° radicum feniculi petrosily brusci apy spara-
gi. ana. ʒ. ʒ. i. conqassentur ʒ. temperent in aceto. ¶ De-
inde. 8° calamenti origani rutha. an. ʒ. ʒ. anisi maratri se-
minis rutha baccarum lauri piperis longi. an. ʒ. ʒ. mellis
lib. i. abyciatur acetum: ʒ. tunc fiat sirupus lib. iij. vel. ij.
¶ Sed in causa calida digeratur materia cū endivia sca-
riola lactuca quattuor seminibus frigidis cum vino ma-
loz granatoz ʒ. flozibus borag. ʒ. vio. ʒ. ista optime valēt.
¶ Tertiam rem complent medicine euacuantes in causa
frigida sic. 8° flozom boraginis violarum vtriusq^{ue} stica-
doe liquiri. munde vuarum passerum mundatarum po-
lipody. an. ʒ. ʒ. ʒ. fiat decoctio. ʒ. in illa addatur vel resol-
uatur. ʒ. ʒ. turbith. coletur ʒ. ephibeatur. vel detur. ʒ. i. aga-
nici cuz. ʒ. ʒ. ʒ. diaturbith vel puluerio albi sacri. de succaro

ʒ. cingib. ʒ. optime aufert dolorem flegmaticum. ʒ. hoc fa-
cit agas. per se. Vel purgetur cum benedicta vel cuz theco-
doucon emp. rison acutis cum aloē ʒ. mastice turbith ʒ
cingib. Et si fuerit delicatus decoquatur gallus antiquus
cum polipodio aniso turbith folliculis fene: et post detur
brodium eius: sed in principio ponatur tanta aqua q^d suf-
ficiat tori decoctioni ʒ. decoquatur vsq^{ue} ad separationem
ossium. Et in cibis istoz ponatur cingiber ʒ. turbith ʒ. in
vino. Sed tamen in principio colice non dentur aliqua p-
os. nec fiat clistere cibo existere in stomaco: sed fiat vomi-
tus leuis. ʒ. clisteria non fiant continue sed per internalla.
ʒ. caue narcotica in causa frigida inq^{ue}rum poteo. ¶ Sed
in causa calida purgetur sic cum prunis ʒ. cassia. sana mū-
da: ʒ. tamarindis cuz modico diagredy ʒ. mastice. ¶ Vel
fiat cum diaprunis ʒ. oxilaxatio trisera saracenica ʒ. reu-
barbaro caratico imperiali electuario de succo rosa. vel
simplicibus vel acutis cuz diagredy ʒ. mastice. ʒ. hoc cū
vino vel pluribus. ¶ Sed hic notandum est illud: quod
narrat Gal. i. 2° de ingenio sanitatis. ʒ. in megaregni de tri-
bus colicis. capto 8° ʒ. 9° quoz primus erat quadragena-
rius cui nihil proficiebat fomentum nec calefactio nec ca-
taplasma nec clistere: sed bis appositio dolor augmēta-
tur. ʒ. cum clisteriaretur cum pingualeon. i. cum oleo de
rutha dolore augmentato peioratus est. Similiter cliste-
re in quo castor miscetur appposito multo deterius factus
est. Cūq^{ue} mel coctus in quo miscetur piper biberet dolor
augmentatus est ʒ. multo plus. Similiter succo fenugre-
ci cum melle potui dato augmentatus est dolor ʒ. eger in
vltimo peioratus est. ¶ Tunc Gal. in vltimo arbitratus
est pinguius humores ʒ. acutos intrinsecus intestina la-
cerare. Dedit ergo ei cibum conuerti difficilem ʒ. canda-
rusum. i. farrum vel frumentatum ʒ. prisanam non colatā
ʒ. panē grossuz cum fursure ʒ. dolor mitigatus est. ¶ De-
inde purgavit illos humores cum ierapigra sua paulatim.
ʒ. fm vices ʒ. sic curatus est. ¶ Tamen dicit ibi Halie. q^d
materia in concauitate intestinoz expellitur cum ege-
stione. Sed si intra tunicas eoz fuerit. habent enī duas
tunicas. tunc egestio ʒ. clistere quasi non allentant: s^{ed} me-
dicine fortiter trabentes ʒ. vnguenta exterius euaporati-
ua ʒ. fomentationes ʒ. balnea ʒ. similia que dicta sunt p^{rius}.
¶ Secundus vero eger qui colicam pariebatur qui acci-
piendo scamoneam aliquantulum laxatus est: ʒ. tunc balneū
ingressus prisanam ʒ. pisces accepit. In nocte vero omnia
euomit: ʒ. secunda die iterū balneatus est. ius galline sum-
psit ʒ. viscosum ius frumenti cum vino pontico coctum.
In tertia die similiter: ʒ. tunc habuit acutam ʒ. pinguiā
egestionem maioris quantitatis q^{ue} cibis fuerat. In quar-
to die multo maiorē dolorem passus est in intestinis. vñ-
de cum oleo de rutha clisteriatus est ʒ. dolor augmenta-
batur multus. ʒ. tamen habuit egestionem vt vix tāta ma-
teria posset contineri in intestinis: sed ab alijs venit parti-
bus corporis. ʒ. hic Halie. perpendit scamoneam in intesti-
nis nocuisse que prius ex colica defecta erant: ʒ. materias
a toto corpore recipiebant. precepit ergo vt ista dimitte-
ret. Dedit etiam ei ius frumenti viscosi cuz malis grana-
tis: ʒ. tunc illa die nihil doloris sensit. In crastina die de-
dit ei sumach vt consolidaret intestina vlcera ʒ. cursuz
materie ab eis prohiberet. Similr in cena tribuit: ʒ. tunc
panem de simula grossa in vino pontico ʒ. veteri infusus
dedit ʒ. precepit vt de stipticis comederet: vt de coctanis
piris granatis acetoosis ʒ. pomis acetoosis. In 4° die tyria-
cam accepit ʒ. sanus factus est. ʒ. istud dedit ad extinguen-
dū acumē scamonee penetrātis intestina. S^{ed} ha. nō dedit
ei tyriacā nec danda est nisi solone durante ppter fomi-
nifera ʒ. diuretica in ea exilia. Et forte semē apy cū opio

De colica

et insquifami et rassani in plus valerent. et ideo cauendum est multiplicare laxatiua: quia frequenter subsequitur colica et ducit intestina ad malam consuetudinem. Tertius est qui in estate colicam passus est: et dedit ei Sal. aquam frigidam et sanus factus. et hoc est in colica calida non materialis et praua: quia si fortia essent accidentia: aqua frigida noceret: nec maioraretur adhuc sufficienter nisi causa esset in ieiuno intestino. Ista ponit Salie. ne oporteat medicum solum contrariare significationes manifestas: ut paralesis et dissenteria: sed opus cum ingenio et arbitrio perpendere. et ideo dicit Dam. ingenium nunc adiuuat artem.

Quartam rem complent residuum materie consummentia. et hoc cum localibus que sunt euaporantia et fomentationes emplastra et unctiones et ventose sine scarificatione cum igne super locum: et maxime in colica ventosa. ibi enim debent apponi carminantia ventositatem. Unde notandum quod primo debent leuia euaporantia apponi. deinde facta purgatione fortia: quia ut dicit Sal. iz. meategni. cap. 5. nimis calida materiam eliquant: et non consumunt: tunc materiam humidam in ventositatem conuertunt. et ideo oportet materiam grossam cum medicina non multum calida: vel cum tali in parua quantitate attenuare que habeat virtutem exiccatiuam et ventositatis extenuatiua. Sed in his qui sunt fortes nihil confert eis. sicut abstinencia cibi et aque et potus longo spatio. et illi securius et melius sanantur. Deinde fiat balneus de graminaria herbonica calamento origano maiorana et sulfure. et sedeat ibi versus ad diafragma. et custodiatur cerebrum et cor cum odore aque rosacee cum irrotatione super cor. et repar custodiatur a caliditate istorum dissolutiuorum ne ei appropinquetur. Et in causa calida fomentetur cum folijs salicis vitio barudinia papauere albo ordeo. Et in causa frigida cum ameos sticados melliloto aniso cimino ruta camomilla. Et facellatur cum sale tosto vel cum sale et milio. Et in causa calida facellatur cum ordeo fracto asfo et cum sulfure. Et non detur istis mentha: quia inflat.

Quintam rem scilicet confortationem cum electuarijs complent diatrion pipereon diagalanga dianthos cum musco et pliris cum musco diambra diamargariton diani sum diacitoniten diaciminum ros. nouella diarodon abbatias et diarodon iuly leticia Sal. ad confortationem virtutis: que parata est ex dolore sincopare. et regimen sincopis hic valet et dialignum aloes et diamacis. Sed diaciminum caueant: quia colicam facit. ciniber conditum et cinib. madrianum et muscatuz pinobadi fisticadi puluis albus anisum condituz omnia ista valent. Et diatrionb confortat et laxat stomacum. stomaticon confortatiuum: et gariofilatum diagea gariofilata fusti tracea: que fit de cincibere cinamomo galanga gariofilis nuce muscata et cuccaro. ista eadem valent in debilitate stomaci intestinozum cordis capitis nervorum et iuncturarum.

Sextam rem. si dietam sic ordinamus. quod ipsi accipiant cibum lubricatiuum et lenitiuum et confortatiuum propter vehementiam doloris et multitudinem euacuationis. Et cibaria confortatiua sunt ut medulla panis dissoluta in iure et vino et carnes bedorum et fassanorum et pullozum iuuenum. vel ista decoquantur cum petrosilio aut cum spinachys et bletis. Et post accipiant aquam carniuz. et tunc ius siue brodium sit laxatiuum sic. Accipe. s. ii. de polipodio et decoquantur cum dictis herbis: aut cum dictis carnibus. et de illo iure sumatur subtile. et dicte carnes fortiter decoquantur. Vinum bibat aromaticum et valde subtile et mediocriter mixtum in colica calida: sed in colica ventosa caue vinum multum comixtionis. Uter pisces et oia legumina: ut sunt pise fabe et stiprica et pontica assata viscor

sa frixa et caseus. De fructibus potest comedere puma nigra damascena vinas hyemales ficus secas non humidas: quis inflant. Dic tamen nota de allys illud quod narrat Sal. iz. de ingenio sanitatis. vbi dicit. quod quidam rusticus frequenter pariebatur colicam. qui cum premedebat doloris aduentum festinanter modicum panis cum multis allys comedeat. et femore suo et ventre fortiter vincto exercituz per totam diem operabatur. et nihil bibebat. et vespere vinum purum bibens per totam noctem dormiebat et mane confurgens nihil sentiebat. Et addit Salie. dico autem allium ceteris cibis magis dissolutiuum ventositatis esse et alterius maxime bonitatis: quia strim non generat quod est maximum adiutorium in hac passione ne potius multiplicet: et maxime aque frigide: nec est ita de cepis. unde allia strim non faciunt et ventositatem dissolunt. vocantur ergo tyriaca rusticorum: ideo in regione frigida optima sunt. et hoc sumpta moderate. et ne odor eorum percipiat non comedantur post potum. et accipiantur post rutba et cedaria que optima sunt ad deprimentum vaporem malum.

Septimam rem scilicet emperica multa complent. primo illud de stercore lupi albo: quia ipsum cum vino bibitum aut suspensum ita ut tangat locum doloris confert proprietate. et hoc est experimentum Sal. in passionario. et sterco canis sola ossa comedentis est sine pari potius vel suppositum vel puluericatum: et cum cuccaro mixtus.

Item intestinum longum murene comestum curat persecte. Sed non quod si sterco lupi fuerit recens: nihil oportet addere: sed si antiquum fuerit: tunc cum oleo veteri opus dissoluatur. Item intestinum eiusdem defecatum coctum et bibitum cum vino et melle confert sine pari. Item cornu cerui adustum vel cornu rotundum eius smaltum et potatum sedat statim dolorem. Item accipe corium bouis marini: et fac conam et buccolas eius fac de balena. et ligamina eius buccule fac de bete balene si potest haberi. vel si non de balena met. et cingatur patiens colica. quam diu portauerit illas conam non appropinquabit ei colica. et est certum et a me approbatum in quodam fratre cui cingulum tale feci: qui antequam habuerit continue vexabatur colica: et postea non. Et est illud animal marinum pilosum et vocatur anglice cele. Item vmbilicus qui absconditur a puero sicco potatus tollit omnem ventris dolorem.

Item radix tormentille trita et bibita statim tollit dolorem et tortiones ventris. Item Salie. in dinamidy. dicit. Baccarum lauri ruthe. ana. s. ii. cimini. partem. i. calefiat super ignem de fraxino et doloz supponatur: ventositatem optime dissoluit. Idem facit slier montanus et ciminum in vino cocta et emplastrata. Item Isaac in dictis particularibus: gallus antiquus impleatur polipodio et cartbamo et caulibus siluestribus: vel cum cauliculo agresti coquantur versus ad carnis resolutionem. et ista decoctio est vtilissima colicis. Item balneum in quo ponantur omnia stercoza que possunt inueniri myre valet in ventoso dolore. Sed emplastrum de stercore maris hominis bouis columbe capre galline cum calce vicia et oleo et assungia: emplastrum optimum est. Idem facit simus qui inuenitur in stabulo iumentorum vbi mingitur torefactus: et cum oleo emplastratus myre dolorem sedat. Item sterco columbe tritum: et cum vino coctum et emplastrum super omnia valet ad dolorem colicum. Idem facit sterco ouis cum paritaria et sterco bouis cum cimino et rutba cum vino cocta. Detur oua formicarum ad praedium cum brodio galli antiqui: sicut dictum est preparatum. est de meis experimentis: quod cum illo medicamine solo longo vsu curauit timpaniticum: excepto quod tunc appono

Spicam nardi cum eis. Item radix iringorū cum aqua mellis potata: vel cum pigmento optima est in colica et iliaca: sed berthonica plus valet in iliaca. Item cinis caulium combustorū cum assungia mixtus dolorem ventris lateris renū tollit. Item pulvis coralli cum aqua pluuiā bibitus dolorem stomachi et ventris tollit: et est optimus in iliaca. Item idrolcon missum per inferius in clisteri optime remollit et fit de .xv. partib⁹ aque et 3° olei cocti vsq; ad aque consumptionem. Item emplastrū de lapacio acuto est optimus in colica et iliaca. Item facit de nasturtio aquatilis et macedonico rutba paritaria cimini no et marrubio simul coctis. Notandū q; in iliaca ponantur ista super vmbilicū et in colica sub eo. Item in iliaca detur diatribis vel pillulis de .x. turbitis et .x. gingiberis et .x. xpx. cūccari et curat. Item .x. diatessaron cum decoctione gari. potui tribue patienti sedenti in balneo et statim tribuit iliaco inuamentum. Item ventose valent sine scarificatione et vesica enea cum renū diureticarū decoctione in vitroq; morbo: et in causa calida valz post purgationē. Item succus quinquifolij ad duo coctus a bibitus statim dolores istos tollit. Item .x. pulueris sene vel pulueris gualtery dat⁹ a principio prestat remedium colico. Item facit .x. tartari vel attramēti et plus fin tolerantiam patientis. Item pillule facit de gingi. et serapino solunt iliacas et colicas. Unde breuiter q; solunt colicā solunt iliacam: nisi q; in colica plus valēt clisteria: s; in iliaca plus data per os: s; ytraq; valeat ytroq; biq; Sed quādo apostema est in cā istorū morborū. colice et iliace: tunc in causa calida incipiat a flobotomia ba illice si fuerit virtus fortis: et alia particularia cōueniant. Si vō in colica ex apostemate retineat yrina floborome tur de sapena post de basilica. Deinde fiant emplastra que dicta sunt in colica calida et eadē clisteria et supposito ria. et addat clisteri radix albe et malue et semen lini et ynciōes predictē. Deinde fiat euacuatio talis. R. catarti eliperialis electuāry de succo ros. diaprunis laxatiui. añ. 3. i. s. conficiant⁹ et denf. R. Aut. R. electuāry de succo ro. 3. i. s. i. e. pigre. 3. i. s. confice et detur. Alij dant potus aque calide et loco superponunt succum solari cum malua mētha aceto ros. et melle et farina tritici: vel cum pulve tritici: Tamen si dolor sit yebemēs et punctura: tunc de f semen portulacae lactuce cum mucillagine psylli et modico apy et totum sit ad modū anellane. et hoc in accessione. Deinde fiat emplm. R. violari. 3. ii. decoquant⁹ in aqua potestea colentur. Deinde addat decoctioni farine ordei. lib. i. adipis anseris galline cimini recentis. añ. 3. ii. olei violati 3. i. ex his oib⁹ fiat emplm: et ponatur super locū apostematis calidi. Deinde in amotione emplastrū yngat cū oleo rosato et reponat emplastrū. Deinde in alia amotione yngatur cum oleo de camomilla et reponat empl. S; in apate frigidō facto clisteri mollificatiuū: et post acuto detur deinde lerapigra aut benedicta cū aqua calida aut vino in parua q̄ritate. est enim salutaris. Deinde venter yngatur cū isto. R. olei laurini. quar. i. olei de oliuis. quar. i. adipis anseris olei de lilio. añ. q̄r. 5. oia simul i. corpozētur: et fiat inunctio. Deinde fiat emplastrū sic sumat vini albi. q̄r. i. bulliat in catia: et ipso bulliēte addatur lib. 5. farine fenugreci adipis anseris. 3. i. olei violati et camomille. añ. 3. i. incorpozēnt cū dicto vino: et fiat emplastrū super locū apatis. s. vbi est tumor et dolor et grauitas. Et si dolor remāserit: tunc. R. anisi cimini maratri. añ. 3. i. puluis istorū cōficiatur in sartagine cū vitellis ouorū in modū emplastrū: et ponat sup foramen vmbilici in iliaca et sub eo in colica. Uel sic. vinū ciminatū oleus paz mellis simul coque: et lana succida intincta loco dolenti ca-

lida iponatur et sepe renouet. et si dialtea addat⁹ erit melius. Et ad dissolutionē apatis fridū in sine pone diaglon dissolutū in oleo laurino vel de lilio vsq; nardino: et fiat illa que dicebant⁹ pus de apostemate. Ista sunt cōia colice et iliace. Medicine simplices ibi valentes sunt maiorana rutba cardamomū ameos sene castoreū: et hec valent inferi⁹ in colica et iliaca. S; super locū ebullis filij yfopus pulegium oziganū diptebamus saluia camomilla. Si sit iliaca ex abstinētia dentur cibi ynciuosi et mica panis in iure pingui tincta et carne pingui. Si sit ex ruptura intestinorū reducant⁹ ad locū suū patiente iacente resupino. et ligerent. et ligatura remaneat sic per. 40. dies si sit possibile. et cū supposito rio laxet. et hoc est cōe bernie: vt videbitur in 3° huius. Et si sit ex veneno cito apparebit cura que dicetur in sequenti tractatu.

De lapide renū et vesice. Caplm XXX.

Lapis est morbo officialis in numero addito preter naturā: sicut dicit Auic. fen. 2^a. pmi li. ca. 3°. Notandū q; pprie illa suba lapidis nō est morbus: q; morbus est qualitas: vt p; per Auic. fen. 2^a. pmi li. ca. p. de morbo et 3°. Sed illa opilatio quā facit in meatu yrine vsq; alterius loci est morbus: tñ a cā denoiatur q; opilatio illa vocat⁹ lapis ad vñtiā illarū opilationū humoraliū. Uel pōt dici q; est morbus in numero. i. faciens peccatū in numero: q; sunt ibi plura q; debent esse opationē mēbri officialis impediētia. Ita q; pmo peccatū est ytra membrū officialē rōne opositionis nō rōne opsonis: q; si membrū officialē peccet rōne opsonis v; dici morbus cōsimilis: s; si peccet p^o cōtra opositionē: tunc est officialis. Et igit⁹ lapis materia indurata in vñs et meatib⁹ membri officialis opationē ipediens et opositionē ledens: fm q; in diuersis mēbris diuersam operationē ledit. S; hic loquor specialiter de lapide renū et vesice: quib⁹ possit alibi eē in corpore fere in oī cōcauitate: sit hāc. explicat p̄ interior. qui cum tussi expuit lapidē. Et ego vidi in ore patris mei sub lingua lapidem ad longitudinē medietatis parui digiti: et adhebebat palato inferiori: quē ego mōstrauī in scholis et meū adhuc porto. citius curā ego feci per gargarismata et lotiones oris: et cū cultello tenui extraxi. Et sola sagittaria cū melle et yfopo in aqua fecit mibi honore infinitum. Tamen in principio nesciui quid foret: s; duriciem ibi inueni et credidi fuisse apas: sed q; dilexit fructus et lacticiā oī tēpore vite sue et fuit colericus: cōiecturauī ibi esse lapidē ex mā viscosa et a lacticiū generat⁹ et a cōplexionis calore adustum qui est causa lapidis.

Cause. Cae lapidis sunt multe. mālis et efficiēs. Materialis duplex. ppinqua et remota. Et ideo dicit Auicē. q; materia lapidis habet duas causas. materiā materiē et retentionem materiē. 3^a ca. fen. i. 6^a. vbi loquitur de lapide renū: quia in fen sequenti loquitur de lapide vesice. Materia materiē sunt cibi grossi et viscosi: vt lac caseus carnes grosse carnes paludestriū: caro vacina et bircina et ferina: et omnes cibi difficilis digestionis. et qui generant humorem grossum et viscosum: sicut sunt anguille et pisces bestiales et panis asinus et faba et pise et frumentatum panis pastillozum et artocree. retentio yrine et spermatis postq; sit in via exundi. potus turbidus et nouus equitatio fortis et quilibet motus fortis super cibum et coitus statim post cibum. repletio multa et vigilie multe sequentes: et ideo indigestio et humorū cruditas et opilatio et debilitas virtutis expulsiue sunt cause intrinsece: et quasi proxime. Unde versus. Multa superfluitas viscus stricture viarum. Debilis expellens virtus lapidem faciunt bec.

De lapide

C Similiter causam lapidis ponit Sal. 3^a particula affo. cōmēto 27° vbi dicit. q. lithiasis est morbus ppius pueris. i. lapis vesice. sicut enim nefresis est passio renū ita lithiasis est passio vesice. 2^a pprie lapis ibidez. Quia causa mālīs. dicit Sal. sunt humores crudi 2 multi generati ex eorum gulositate qui ingrossescunt in vesica eoz. cuz vrina 2 inde fit materia lapidis. cuius efficiens est calor eoz qui in multis mām mollem coagulat 2 in petrā indurat. becille. **C** Retentio materie est debilitas vtutis expulsiue in renib⁹ 2 vesica vnde superfluitates retinent. 2 tūc caliditas agens in mām clausam ex opilatione vel putredine vel ex labore vel calefactione barenam facit de illa materia. 2 rōne pinguedinis vel frigiditatis supueniētia cōglutinantur ille barene simul 2 faciunt lapides. **C** Alterius notandum q. lapis renū 2 vesice differit fm q. dicit Daly 3^a p. culca regni. cōmēto. 138. in cōmēto illius. Que vō ex lapide circa vesicā. q. lapis renū est minor 2 subtilior 2 magis declinās ad rubedinē 2 forma ei⁹ rotundior q. lapis vesice. Et ille q. ē in vesica ē maior 2 durior 2 declinior ad albedinē vel nigredinē vel citrinitatem. Et ille qui est in renibus cum dantur medicine lapidis exiit cum vrina. lapis vesice nō sic nisi raro. 2 ideo indiget medicina trāsportāte eū de loco suo. i. ab officio vesice vsq. ad pfundū ne impediatur exitum vrine. sicut innuit Sal. 2 Daly ibidez 2 minor lapis vesice est maior maximo lapide renū. **C** Alterius notandū q. ille cui accidit plurimū lapis renū vltimū est pinguis 2 fenex. ppter debilitatem virtutis expulsiue ad distantiā remotā. 2 q. in pingui meatu sunt stricti rōne pinguedinis opilantis. s. in sene ppter frigiditātē coartantē. Sed in macilētis 2 pueris 2 iuuenibus frequentius accidit lapis in vesica. q. expulsiua ex pīs fortior expellit longius. 2 q. humores sunt in pueris 2 iuuenib⁹ subtiliores 2 sunt ipsi etia. calidiores. ideo meatu sunt magis aperti 2 plus per pīs penetrat ad vesicā q. per meatu strictos. **C** Et hic est vltimus notandum q. parus accidit puellis 2 mulierib⁹ lapis in vesica. q. meatu vesice earū ad exteriora est breuior 2 latior et paucorū anfractu. 2 in breui est de facili expulsiuus. q. non est in viro. 2 tamē vidi lapidem extraxit a muliere ita magnū fere sicut ouū galline 2 cuz baremula alba. 2 vidi in quibūddā barenam rubeam venientē a lapide renū in eis cōminuto. tamen hoc est raro.

Signa. Signa lapidis a parte vrine sunt vrina karo. bens sedimē barenosus rubeū in ifima regione. talis vrina lapidem renū significat. Et si sedimen sit album barenosum vel cinerosum lapidem vesice significat. Unde Egidius ponit hos versus.

Renum vesice lapidem testantur barene:

Renum si rubeat vesice si magis albe.

Emula contenti sit forma suo retinenti.

C Tamen nō semp est vrina grossa in lapide renū s. in pncipio qū est in gnari. q. post subtiliat grossa remanētē interius 2 cōdensato in lapidē. 2 iō dicit Auic. 3^a cān. fen 16°. Dis vrina i qua est plurim⁹ humor est dignior vt ex eo generet lapis. 2 maxime cū ille humor sit talis ex quo generat sal ppter terestritatē ei⁹ vel ppter ei⁹ aduersionē calidi agēis. Et ppter talē calozē est vrina pueri pluris salis q. vrina senū. vt dicit ibi. 2 iō sunt vrine eoz turbide ppter multitudinē pmixtiōis istoz 2 ppter raritātē corporis. 2 iō resoluitur ab eis plurimū aquositatis resolute oculta. 2 iō q. in hyeme ipedif resolo talis ppter clausiōē poroz. iō est vrina tūc feculentior. vt dicit Sa. vñtres hyeme 2 vere rē. **C** Dic notandū q. nō semp baremula in vrina arguit lapidem. q. in patientib⁹ duplicē tertianā 2 sim

plicem 2 viscosos humores habentibus barene rubeę apparent ppter dissolutionē febrilem. Unde tribus ex causis apparent barene in vrina. vel ex calculo. vel ex arthritica. vel ex longa febre vt est quartana. vel ex febre adurentē vel ex calore renū epatis 2 arthetica 2 humorum indigestione. 2 indurant ppter motū iuncturaz. q. motus est cā caloriz. In longa febre vt in ethica psequēte pñs. vbi partes pulmonis desiccant. vel reuma descendēs ibidē. sic narrat Alexan. de pñsico qui lapidē expuit qui generatus fuit in cānalibus pulmonis ex humorū indigestione. 2 per pñs ibi barene fuerūt de calculo. vt dñi est. **C** S. tamen aliquādo barene significant lapidem dirimendū aliquādo cōfirmandū aliquādo cōfirmatū. Dirimendū sicut si non apparetes cōtinue multiplicent magis ac magis cū vrina aliqūter spissa quousq. minus appareat significat lapidis diminutionē. Sed si pus multis apparentibus quotidie diminuant magis ac magis significat lapidem cōfirmandū. Sed quādo penitus nō apparent. cū tñ non purgate fuerint significant lapidem cōfirmatū maxime quādo vrina est spissa turbida cuz barenis multo 2 subito efficitur tenuis cū dolore illarū partū. q. vbi dolor ibi morbus. **C** S. si tamē vis scire an barene sint lapidose vel non. coletur vrina per mediū pāni lineę. tunc inter digitos fricetur. 2 si cedant tactui vel dissoluantur facillime 2 euanescent. tūc est a sanguine adusto a calore febili vel innālī. Et si resistant tactui 2 sint dure nec de facili euanescent. tunc sunt lapidose. Et si sunt albe grosse sunt de vesica que alba est 2 ibi lapides significat. Si sunt subtiles 2 rubeę. tunc lapidem in renibus significat. Sed si sint nigre vel melancolice tunc sunt pessime. q. significant lapidem de melia. Q. si sit magnus. tunc non curat nisi per incisionē. 2 non per diuretica nec calida. nec rōne siccitatis in pñis 2 rōne frigiditatis in scōis. Aliter enim est de alia lapidibus. vt videbif. **C** Alie sunt barene tantum de vno humore cōiter. s. dominātū humorū dominatur calor 2 ad calorem illius vergunt. nisi q. colerice vergunt ad viriditatem citrinā. ppter aquositatem exilitatem in vna vrine. Intelligitur tamē q. illi in quibus vrina multa apparet 2 vrina est spissa raro incurrunt lapidē. si tamen incurrant durior erit inter alios. **C** Signa lapidis in renibus sunt dolor vehemens in spina dorū 2 in ancbis. 2 videbif sibi q. continue pungatur. 2 descendit aliquid quādo ad inferiora. 2 vrina est in pñis grossa. deinde mutatur ad citrinitatem. 2 quādo vrina est valde clara 2 assidue clara 2 paucitas sediminis. tunc lapis est durior 2 barene sunt rubeę. **C** Signa vero motus lapidis sūt grauitas dolor 2 eius vehemētia. 2 descendētia a renibus ei⁹ vsq. ad inguina 2 emūctoria. 2 tunc lapis puenit ad meatu vesice 2 quiescit dolor cum lapis est in vesica et exiit vrina paulatim 2 cū ardore 2 patitur dolorem in ancbis. 2 est dolor in testiculo dextro si lapis sit in rene dextro. et in sinistro si lapis est in sinistro rene. 2 dolor renū est cū dormitatione pedum illius lateris. **C** Ex istis patet signa lapidis vesice quia quādo lapis est ibi tunc est dolor pectinis 2 peritoneone 2 semper appetunt mingere 2 mingunt cum difficultate. 2 cum mingunt appetunt affellare 2 venit tenasimō 2 exiit anus 2 in capite virge est dolor intolerabilis 2 illam partem tenent frequenter in manibus. sed pueri habent pruritum cum hoc in radice virge 2 coguntur fricare radicem virge 2 virga frequenter erigitur ppter calorem 2 spiritus ibi venientes ratione doloris in loco. **C** Sed in lapide renū est vnum speciale. quia cum incedant appodiant se ad aliquid ex parte illa in qua est lapis. quia illa pars opilata est a lapide. 2 ideo spiritus prohibentur descendere 2 est quasi membris sup

postea dormitatio et ita quidam paleticatio: et est per hunc
debilitatio maxima: ideo oportet appropiare ne illa pars deficiat.

Prognostica. Prognosticatio est q̄ lapis renū
 ⁊ vesice est morbz ꝑ hereditarij ꝑm
 An. ¶ Itēz dolor ex lapide aliq̄ interpolat aliquādo
 plus aliq̄ minus. Unde quidaz hñt exitus lapidis de
 mense ad mensesz vt illi qui vñnt cibis grossis ⁊ visco
 sis ⁊ multuz sedent ⁊ sunt cōplexionarij colerici ⁊ aliq̄
 liter carnosij. tunc qñ egreditur aduenit qñ colica. Et
 cōiter i lapide vesice fit colica: qz colon iacet iuxta col
 um visce. Sed ex lapide in renibz frequēter fit iliaca.
 vnde cum magnificatur valde lapis: calor renū mul
 tum excedit a medio desiccant feces que sunt in ileon.
 qz hoc intestinū iacet aliquoties sub renibus declinat
 ad latera. sed in quibusdam interpolat per annum sicut
 in macilētis: qui aliqñ vñnt grossis cibis ⁊ lacticijs
 ⁊ labozant frequēter ⁊ in similibus. ¶ Itē ex lapide
 vesice fit stranguria. ¶ Item qñ lapis in vesica est par
 uus ponit se in via yvine ⁊ est peior q̄ magnus ⁊ iduct
 dolorem intolerabilem. sed magnus non intrat meatū
 vesice: ⁊ iō minus ledit opationem mingendi. in se tā ē
 peior ad curandū qd est min⁹ dolorosus. E conuerso in
 renibus q̄to maior tāto peior. ⁊ similiter in vesica quā
 to maior est diutius non possit intrare forāne virge tan
 to peior. aliter nō vt dictū est. ¶ Item lapis frequēter
 apostemat rōne doloris ⁊ opilationis. rōne doloris ve
 sicæ alleviat dolorem lapidis: qz duoz dolorz maior de
 nigrat reliquū. ¶ Item dignoz pucroz vt in eo gene
 tur lapis est ille qui est sicce nāc fm plurimum ⁊ calidi
 stomaci nisi pp attractionē būditatus ad epar: deinde
 ad mēbz yvine. ¶ Item nefretici yltra. 40. annos nō
 sanātur: dñz ꝑ articula affo. affo. 65. ita nec lapis renū
 in senibus etatū būificio. vt dñ ibi in ꝑmēto ⁊ 6. pti. affo.
 Nefretici ⁊ circa vesicam dolores laborioze sanant
 in senibus. ⁊ 7. pti. affo. Quibz in yrinis apūlle magne su
 pernatāt nefretici significāt ⁊ longā egritudines.

Lura. Lura lapidis renus duplex est. f. gnalis et spalis. lis. Generalis est abicisio mae lapidis et pbi bitio generationis mae et rectificatio cause eius. deinde mollificatio et fractio ei et eradiciatio ab ei suspensorio et extractio et subtilizatio cu medicinis vzinā. puocantib? deforis adinuātib?. Deinde doloris sedatio. nō illoz incisio et doxiz? hoc ē rana rōnē. ¶ Cura spalis fit p icisio nē cāe mālīs. et hoc fit dupliciter. p digestione et p materie euacuationem. per euacuationem duob? modis. vno mō per solutionē vētris. alio mō p vomitū. ¶ In primis igitur digerat sic. R. radicū rasanū pitarie saxi fragis enule campanae rubee maioris feniculi petrosilij buxici añ. ℥ss. f. saturegie arthemisie pentafilionis scolopendrie isopi calameti camedreos diprami. ℥ss. y. ani. li maratri carui ameos mylilios nuleoz ceraloz añ. 3. i. cinamomi cassiligneae añ. 3. y. yuarū passarū mūda rarū feminis malue melonū añ. 3. i. s. liquiū. q̄r. i. mellis et succari añ. lib. 5. vini albi lib. i. fiat sirupus optim? cū aqua in qua illa decoquātur et mane et sero ad digerendū mās lapidis et ad lapidē frāgēdū et educēdū et ad dolorē mitigandū quē egogoco sirupū rasaninū q̄ mibi feci finī tū bonozē in quodā calculo quē aly dimiserū et cū isto solo curamū eū. ¶ Deinde dz mā euacuari cū supposito ruz et clisteribus mollificatiuis et cum vomitu. q̄ mirabiliter cōfert in ista passione. et fiat cū rasanio quā incuit in oxymelle diuretico per diem et noctē. tūc fiant de illo rotule et illas comedat et cū semie attriplicis vomat. ¶ Item cū aq̄ calida et cū pēna posita in gutture. et ista debent fieri in incipio ad diuerendū et ad repletionē

minuēdā sī fit. ¶ Et laxatiū nullū accipiat in principio nisi lenitiū. s. facta curatione minoratiua z mā digesta tunc fiat cūtiō sit. B. benedictre. z. iij. electuary ducis. z. i. turbit. z. i. scule. z. s. z. i. s. i. beris. z. i. ex his fiat pille z dentur ferro cum vino decoctiois radicio rafani. qz istō vini per se mingere facit z lapidē frangit sī frequenter accipiat. Sed nō accipiantur diuretica fortia post prādiū cito nec corpore existente plectozico qz ducit matēriam ad locū lapidis z tū augēt. Et ideo errāt illi qz volūt statim trasam fortē accipere de aniso maratro miliofol z silibuz. sed sumant mane vel cibo digesto in stomacho. ¶ Deinde vtrā electuary ducis confortati uo cū modico balsami qz lapidē frangit z fractū extrahit. z hoc facit silr amcos fin Anī. ¶ Deinde fiat balneum ieiuno stomacho ad sedandū dolorē d lapide z ad remollendū mām z fiat in aqua in qua decoquant malua bismalia sebefen viole pitaria mercurialis camomilla folia enule cāpane z scutella plena fructib⁹ fagi excoctis. z si nō habeant accipe semē lini z fiat vltqz ad vmbilicū. z caue ne aqua attingat cor z spiritualiū. Istud enim balneum sicut satis expert⁹ suz sedat dolorē renū z vesice fere ex quacūqz cā fuerit siue ex lapide siue z alia quēvis sit. vnde vltius. Vno bullita nescim fugat enula cocta. z tūc supposita. Sed in dolore do lapide vesice cū p̄dictis ponat morbus galline z celidonia domestica z ytica minor vel area anglica. Et in dolore renū ex ytica valet in balneo rapistrum z vngula caballina cāpēlris q̄ vocat anglice glete z ytica moztua. z quelibet istaz frixa in oleo p̄fert gutte supemplastrata. ¶ Deinde fiat emplastrum super renes z pectine. B. folij nasturcy aq̄tici folij apy. añ. M. i. pitarie. M. s. pista fortiter cū scpo bircino vel arietino. z cū fuerit incozporatū in mortario calefac ipsum in patella z suppone post exitū a balneo p̄tinue p̄ tres dies. Istē. n. herb. be naturalis aquaticū apū pitaria simul z diuisim vnam puocant siue detur decoctio eaz siue emplastrētur. Et contra lapidē valēt silr miliūfolis herba z semē faxifragie filopēdula lenitissimū macedonici z panisporcinus filix artemisia diptamus petrosilū z feniculus. ¶ Deinde fiat vomitus post prandiū cū semine attritiplicis vel rafani aut mediani corticū sambuci cū aqua calida z oleo z pena galline missa in ore vel cūz digitis. ¶ Deinde detur electuary tale. B. electuary ducis li tōrripō nefrocatori filony iustini añ. z. s. diapapaueris simpliciā. q̄r. i. vtrā mae z sero z añ prādiū. ¶ Deit̄ inūganē renes pectē z pitonē cū isto vniūto. B. marcia tōn agrippe añ. q̄r. i. misceant z cū axūgia cuniculi vel vulpis acuant. ille. n. de axūgie per se vzinā p̄ocat z lapidē frangunt. ¶ Deinde vtrā filātropos z dianisō z diaris verlus noctem qñ ipse nō cenat. ¶ Deinde vtrā clisteri mollificatiuo z vomitū. ¶ Deinde inūgat pectē cum oleo scorpionū. q̄d sic fit. B. radicū capparisi vlticū cū aristologie gēsiōne ciperi añ. z. s. olei costini vel nardini vel amigō. amaraz lib. s. aqualessen fortiter z i oleo p̄dicto bulliant z aq̄ vltqz ad aq̄e sūmptionē cōletur. z in colatura p̄dicta ponant sc̄s sc̄s sc̄s vltc̄rabei z ponant in olla coopta z fortiter lutata z ponant in furno vnde exiit panis z stet ibi per vnam noctē. et de isto oleo inūgat pectē quotidie bis vel ter. vel lana abluta inūgat in predicto oleo et tepide cōtinue pecti nī applicet. Et qz olea predicta funt cara z oleo laurino vel de camomilla p̄dicta decoquantur et fiat sicut pus ¶ Unde dicā hic quēdā casum quē ego vidi. Habui vnū calculosū quē nō potui sanare per longū tps. tan dem feci colligi scarabecos multos qui inueniunt in ster angl. ¶

De lapide

corib⁹ boui in estate z cicadas que carant i capis. abla-
tia capitib⁹ z alis. de cicadis posui illas cu scarabeis in
oleo coi in olla. tuc obturata olla posui hanc in furno in
quo fuit tarde panis: z dimisi ibi per diem z nocte. z ex-
tracta tunc olla ad igne calefeci modicu z totu sil' cōtri-
ui z renes z pectē inunxi: z infra triduu cessauit dolor:
z lapis cōminutus z fractus exiuit. Tunc dedi patienti
continue mane z sero in magna quatitate fisticadam z
fisticos sicut si esset panis: qz habent virtutē cōminuen-
di lapidem. ¶ Item sanguis vulpis inunctus super pe-
ctinē lapidem frangit in vesica sicut dicit Cōstantinus
7⁹ practice sue. cuius pbatio est. ponat ibi aliquis lapis
p triduu resoluet. z hū exp⁹. Et ego feci alii deficcari
istū sanguinē i puluerē strangulosis z calculosis z cura-
ti sunt cū illo. ¶ Item septe vel nouē bacce bedere cū
aqua calida vel vino potui dare lapidē vesice frangunt
vinū potēter educunt fm Cōstantinus ibidez. ¶ No-
ta tñ qz cicade loco cantaridarum z scarabei loco scoz-
pionuz possunt poni in oi loco. ¶ Tamen nota qz cura
lapidis p illa fortiora diuretica nō debet fieri nisi sup-
posito bono regimine z bona dieta: qz corpus non sit
plectoricu nec reumaticum: nec nimis extenuatū: tūc
demū fiat. ¶ Cura igit existit i trib⁹. s. i. doloris mitiga-
tione z in pseruatione z mae ablatiōe: Et illa tria cōsi-
stunt in euacuatione cū clisteri z vomitu z farmacia le-
ui z in fractione lapidis z eius educiōe. Aditragio do-
loris fit sicut dictum est cū balneo z fomentatiōe de mal-
ua bisimalua semine lini z fenugreci z semine malue z ro-
z camomilla z cūz emplastro de malua bisimalua altea
semine lini butiro rectū cū pus dictis. ¶ Pseruatio
fit a lapide non comedendo grossa nec aliquas carnes
nisi autū pterqz degentiū in aquis. z vtant vomitu fre-
quenter z clisteri. z nō iaceāt super dorsum sed sup ven-
trem: qz hoc est melius qz super latus. Utantur autē tre-
mula que ē iuxta aquas quocūqz mō siue asata siue eli-
zata siue puluerizata. z hū siue sit recens siue salina. Utā-
tur brodio cicerum rubeorum: z potent vinum album
limbatū cum aqua distillationis rafani: qz illa aq pser-
uat a lapide. Siāt balnea sulfurea nalia z artificialia
bulliendo sulfur in aqua z tingat spongia z pectini ap-
pliceat. ¶ Materia auferat digerendo z euacuando: vt
dictum est. Tamen in causa calida in estate z in coleri-
co digeratur materia sic. B. radicū bursci apy feniculi.
añ. pte. i. capilloz veneri adiarthos ceterac politrici añ.
M. i. qtuor seminu frigidoz maioz z minozum milly
solis nucleoz cerasoz. añ. 3. i. ligri. q. i. vuarū passaruz
mūdaz ab arillis q. 5. zuccari lib. 5. in aq ordeī deco-
quātū z fiat sirup⁹. de spica nardi ponat. 3. i. tunc erit
melius. Et puina possunt apponi z cassia fistula z carta-
muz si vis cum hoc laxare. Et vtantur electuario ducis
in bona qritate. ¶ Nota vltierus hic circa quedā que
operantur a tota specie cuius sunt saxifragia quasi saxū
frangens sed calida valde ē. z ideo flegmaticis valent
milū solis z nuclei cerasoz. Una trazea facta de nucle-
is cerasozū milio solis z liquif. sine pari curat lapidem.
Un qdā sūt q valēt lapidi renū z lapidi vesice sic lapis
iudaicus: in quo ponim⁹ lapidē gagatis qui valēt i vtro-
qz sed plus in lapide renū. Et quedā valēt in lapide ve-
sice z modicu econtra: sicut lapis extractus per medici-
nam vel chirurgiam de aliquo frāgit lapidez vesice z iu-
uat ad lapidem renū: sed debiliter operat ibi z sanguis
vulpis. Un illa que opantur a complexionē debent esse
fortiora in lapide vesice qz in lapide renū z calidiora: s.
a tota specie non opant. Similr lapis inuentus in spon-
gia marina frangit lapidē renū. sed in ytrūqz valz auis

tragades. i. cauda tremula z sanguis bircinus: z cinis lē-
poris. ¶ Pro quo sciendū qz bircus antiquus dz nutri-
ri cum herbis diureticis sicut feniculo petro. bedera ar-
bozea ordeo saxifragia milio solis betonica. Deinde in
estate decolletur z sanguis per frusta desiccetur et pul-
uericetur z detur cum vino albo mane et hora quietis
curat z pseruat. ¶ Itēz lepus vnus iteger ponat in olla
in furno calido quousqz assetur in tātū qz possit pulueri
zari. z tūc de isto detur. 3. i. pulueris in exitu a balneo fa-
cto de malua paritaria feniculo bedera terrestri vztica
mortua. et detur cū aqua mellis vel cū aqua ordeī vel
cū aq ciceruz rubeorum. ¶ Deinde detur pinocada: qz
pseruat renes ab vlcatione medicinaruz diureticaz
fortiū. vel detur diagrediū frigidū cum puluere lepor-
is. vel de puluis ille cum seminibus frigidis mūdū
vel cū semine maluaz vel cum tiracia in tempore friv-
gido z homine flegmatico. Un homo macilent⁹ habēs
renes siccos debet cauere a diureticis forti⁹ ne renes
vlerent. z talis debet vri tali medicina. B. semis melo-
nū mundatoz. 3. 5. se. citrulli se. portulace se. cucurbite:
se. papaueris albi añ. 3. iij. semis iusgami albi. 3. ij. panis
zuccari ad pōdus oliuz pmisceantur simul. z fiat trazea
optima ztra renū vlcationez et ecōtra ardore vrine.
¶ Vlti⁹ notandū qz cinis scozpionū frangit lapidē. z
sitr vitri albi cōbustū. vt dicit Daly. in 3⁹ pti⁹ tegni. cō-
mento. i. 3. 8. Et debet scozpiones vel scarabei loco illoz
poni in olla terrea pua stricti ozificy bñ obturata q po-
nat in furno vbi sit ignis lenis et stet ibi. p. vi. horas. tūc
extrahatur et fiat puluis et cū vino i quo coquat radice
bardane. i. lappe iurese bñ mūdare in qtuor pres prius
scissa def pōdus triū granoz vel 3. 5. Sed cicadas vel
cācros nō est securū dare vt ponit Gal. 4. 3⁹ pti⁹ regimis
acutoz. cōmento penultimo. i. 3. ipse ducat alias medici-
nas ad locum lapidis: qz locū vlerant et vesicam. Dic
Aui. 3⁹ can. de vitro albo subtili cōbusto puluerizato de-
tur pōdus. 3. 5. cū vino albo vel cum aq ordeī in tpe cali-
do. z est optimū cū vino lapidi vesice z renū: vt ponit
Aui. 2⁹ can. c. de vitro. z bec ego exptus sum frequēter.
sed non dico patientibus de quo fit ille puluis: qz nō cu-
rarent. z dicerent qz bñ vellent interficere ipsos: cū vitro
sicut canes etiam interficiunt. Sed decepti sunt: qz vi-
truz non interficit canes nisi qz canes accipiāt vitrum
integrū cum pinguedine aliqua: tunc stans in gutture
non pōt exire. si enim esset puluerizatus nō noceret eis
nisi desiccando aliquatiter. Sed hominib⁹ debet dari
vitru subtilē clarum mūdum combustū puluerizātū
subtilissime z cūz zuccaro dulcozatū ne deficiet nimis.
Et vtāt oēs isti oximelle diuretico i byeme z oxizac-
cara composita in estate. vel sirupo acetoso de semib⁹
z radicibus diureticis. z fz hoc iuuas vt mā magis ppa-
retur ad expulsiōē. ¶ Item gūmi arabicu diagātum
amidum semina frigida z liquif. ponantur cum diure-
ticis ne vlerent vt dictum est. et detur stercus galli cū
vino distemperatum z inde colatum. Similiter sterc⁹
columbarū vel decoctio danci cretici et petrosily ma-
cedonici et paritarie in ceruissā vel vino vel aqua fre-
quenter data pauperes curat. et dentur illa post remol-
litionem materie et in balneo plus valebunt. ¶ Item
accipere ad pauperes qualibet die succi artemisic me-
diū cistum plenū prius modicum disputatum: et in-
fra tres dies lapidem frangit: et sicut barenam exire fa-
cit. Et de herba puluerizata detur in byeme quotidie
ad pōdus. 3. i. ¶ Itē medicina que non fallit. Recipe se-
minis petrosily portulace seminis leuistici ana. coclea-
ria duo. de sanguine birci coclearia duo: et hoc deficca

to, de puluere pellis recentis leporis capti luna existente in augmento super lapidem marmoreum puluerizatum: succari coclearia tria cum vino bono bibat in nomine domini in balneo facto ex iunipero vel lauro vel paritaria. ¶ De lapide vesice sciēdū qd aliquādo sunt duo lapides in vesica vna: tunc difficile est valde curare: qz extracto vel fracto vno alter moratur 7 exit cuz harenositate sex fursurea: 7 aliquādo dubitat de lapide vesice. ¶ Et ideo ad lapidem pbanduz ibi esse resupinetur lapidosus 7 eleuentur anche eius 7 intromittatur digitus per anuz 7 cōcutiatur, et si remouetur lapis a meatu intelligitur lapis esse in vesica. ¶ Et est istud remediū quādo lapis spedit operationem mingendi: amouere ipsuz a loco illo per impositionem digiti in ano 7 permutare ipsum ad locū aliū, vel caput patientis deprimatur 7 pedes 7 anche eleuentur 7 concurtiatur corpus binc inde vt lapis a via vrine remoueat 7 locus fricetur bene. 7 hoc iuuat ad hoc. Vel cuz siringa a loco remoueat 7 vel cum costa caulis vel malne inuncta in oleo scorpionum vel de vino raffani vel aq eius per siringam inyctatur. ¶ Aliiter probatur lapidem esse in vesica accipiat 7 mortus galline in quātitate magna 7 decoquatur in aqua 7 ponatur super pectines 7 radices virge. 7 si dolor tunc augmentes lapis est in vesica. si vero non augetur: tunc est in renibus. ¶ Aliiter ad idē si medicus faciat fortem compressionē cum manu super pectinem 7 exciatur vrina: lapis est in vesica. in cuius cura sunt illa que dicta sunt. ¶ Si vero illis adhibitis lapia descendat ad locum virge: fiat istud emplastrū exper tum 7 mirabile. ℞. lapidis spongie .3. i. vitellos ouoz quatuor olei nardini olei muscellini. an. 3. s. decoquatur oua integra in aqua 7 cum fuerint valde decocta accipiantur vitelli 7 cum predictis oleis miscantur. 7 vltimo addat puluis lapidis predicti. 7 oly addunt lapidem qui inuenitur in felle bonū. 7 aly filicem. 7 tota virga de ista emplastrum virga ad medietatem virge. et statim incidetur lapia 7 exhibit. ¶ Si igitur lapis fractus fuerit in diuersas partes fiant tenacule subtiles a parte capitis: 7 cum illis partes lapidis extrahantur. ¶ Si vero partes lapidis sic non possunt extrahi: incidatur aliquantulus pellis prepu: cy: sic liberius extrahetur si sit in puero: quia aly nō habent prepu: cum nisi vel ablatum vel dilatatum nimis. ¶ Si vero post exitum lapidis vrina retineatur yngantur renes 7 pectē cū tota virga cū assungia cuniculi 7 oleo violato 7 nardino 7 prouocabitur: vel ponatur pediculus in foramine virge. vel cimer qui vocatur gallice cūmise 7 feter cū frangit 7 emittit putores: vel pulex ibidez ponat vel pediculus ouis. ¶ Itē galbanū super caput virge ponat 7 emplastratū incōtinenti expellit vrinā. De māsione lapidis in vesica videbis deo concedente in lib. 3.º

Dieta. Dieta sit talis qd caueant sibi isti a superfluo cibo 7 potu 7 ab omni generante flegma. et a cibis grossis: 7 a lacte 7 a caseo. 7 a carnibus anium cum pedibus latis integris. 7 a carne vaccina bircina. 7 a pinguibz sicut est versona caro vel ferina. 7 a piscibus fabio anguillis. 7 ab omnibus piscibus grossis 7 viscosis. 7 a cibis in patella frictis. 7 a pane nouo 7 azimo. 7 ab alijs 7 attriticibus. 7 a fructibus ponticis 7 imaturis: sicut sunt pira poma cruda. 7 ab omni exercitio multo super repletionē 7 super cibum. 7 a ceruista noua vel vino nouo. 7 omnibz aquis turbidis. 7 a carnibus porcinis recētibus. 7 ab ouis duris. 7 a piscibus non squamosis. ¶ Modo videndum est quibus possunt vti isti. Exercitio temperato ante prādiz poragio de boraginibus feniculo petrosillo ozigano calamento recenti serpilio vel piretro hortulano patina malua betonica 7 similibus. ¶ Carnes accipiant gallina

rum caponum fassanorū perdicum 7 similia preterqz de gentia in aquis: quia anseres 7 anates non valent eis. Et caro arietina recens 7 caro bedulina est bona eis. 7 cuni culina 7 pisces habentes squamas valent: aly non. Potēt vinum subtile album: 7 non super cibum nisi paucuz valde. Utatur gaf. 7 antefil 7 cinamomo 7 petro. 7 pipere saxifragia in fassamentis suis. Et de tertio in tertium accipiant gūmi cerasorum in vino bono mane: quia lapidem frangit 7 educit. Et hec dicunt aliqui de gūmi prunoz: sed non est verū. valet tamen sed nō tātz quantū aliud. Utantur 3nsib. condito 7 radice iringozum conditoruz: quia optimi sunt. ¶ Experimenta mea sunt vesica porci 7 maxime apri cum tota vrina collecta. et vrina ista cum tanto vino quāta est ipsa potetur 7 vesica ista desiccetur 7 puluerizetur 7 detur patienti: quia lapidem in renibus 7 vesica frangit 7 educit ex ambobus: vt dicit Aliic. in secundo. 7 ego expertus sum. ¶ Item bacce lauri cuz vino frangunt lapidem 7 educunt 7 curant idropisim. ¶ Itē lapis humanus datus potui mane lapides frangit 7 educit. ¶ Item sanguis menstrualis desiccatus 7 potui datus lapidem frangit. 7 cuz isto vna mulier curauit distemperatos a medicina a qua habui ibi pro secreto maximo. 7 dedit cum vino forti. Et huius confirmatio est: quia sanguis menstruus cum aceto cristalluz dissoluit. Et Alphin qui ponit qd sanguis bircinus 7 asinus 7 anserinus cum aceto mixtus leui igne coctus gēmas impositas 7 vitruz mollificant vt ad libitum possint incidi. Et dicit Alber tus qd si sanguis birci cum aceto 7 succo absinthij simul in vitro bulliant reddat vitram molle ad moduz paste 7 poterit prouci ad murum qd non frangetur. ¶ Itē abrotanum vzinam prouocat 7 lapidē in renibus 7 vesica frāgit in potu datum vel emplastratum. ¶ Item feniculus porcinius idem facit. ¶ Itē ciperus optime lapidē rum pit 7 extrahit. sed minus est in vsu quia adurēdo generat lepram. Similiter saxifragia est calida valde. 7 ideo non debet accipi in nimio vsu. ¶ Item nota qd medicinis lapidis miscende sunt medicine ducentes ad locum sicut piper cinamomum calamentus spica. Et dicit Aliic. qd medicinis extrahentes lapidem sunt daucus fiseleos assa rum acorus ameos fenugrecum squinantū carui. ¶ Dolo rem mirigantia sunt nucēs 7 auellane semen lini 7 mucillago eius. semē altee. capilli veneris. virga pastoris scolopendria eupatorium pulegium radix tribuli et fructus eius. 7 radix tamarisci prouocat 7 mitigat. Et ego dico qd lapis inuentus in spongia frequenter datus curat. Et ad vltimum detur metridatum 7 tyriaca recens diarodon iuly quia optima sunt. 7 balsamum cum eis positum operationem felicitat. 7 istud pro diuitibus. ¶ Item carpo balsamum cum aqua raffani 7 filicis curat omnem lapidem curabilem. ¶ Itē diacapparis valet melancholia habentibus lapidem cum decoctione scolopendrie 7 tamarisci 7 corticum fraxini. ¶ Item gentiana cum vino 7 liquif. est precipua. 7 maxime valet fenibz 7 flegmaticis. 7 ista sufficiant. ¶ Item cinis teste ouī a quo pullus exiit curat lapidem. ¶ Quia tamen aliquando lapis facit mictum sanguis excoziando 7 vlceraudo. 7 vlcus est solutio continuitatis cum deperditio substantie. 7 est cōmuniter cum sanie que aliquādo impedit debitas operationem mingendi faciendo stranguriā. 7 aliquādo vrina nō retinet 7 ppter debilitatem cōtēntiue sicut in diabetica: 7 ex putredine saniei generate 7 ex caloze renum. 7 cum isto aliquādo fit dolor renū 7 apostematario. Ideo pmo dico de stranguria. 2° de diabetica passione. 3° de mictu sanguinis. 4° de vlceratione vesice. 5° de apostemate renū 7 vesice. 6° de dolore renū.

angl. n z

De lapide

Stranguria est pua et sepiſſima mictura: ſicut dicit Bal. 5^a particula affo. cō. mēto. 4. 7. dicit q^d ſtran- guria eſt cum yzina guttatim et velociter exiit et frequen- ter. ¶ Propter q^d notandū q^d yzina aliquādo emittitur inuoluntarie. cuius emiſſio inuoluntaria eſt duplex. quia aut emittitur in nimia quātitate et corpus cōſumit: et tūc eſt diabetica. aut emittitur inuoluntarie et in parua quāti- tate: q^d guttatim et paulatine: et tunc eſt ſtranguria. Si re- tinetur inuoluntarie hoc eſt dupliciter. aut enim appetit mingere et non pōt aliquo modo: et tunc vocatur ſuria: aut appetit ſed non pōt niſi per horas certas et cum difficulta- te: et tunc vocatur diſſuria. Et ideo dicit Bal. 6^a particula affo. cō. mēto. 4. 7. q^d in diſſuria et duritie et anguſtia nec ſine magno dolore actionē ſuam cōplet veſica. Et eſt ver- ſus de h. Strangur guttatim: nil ſuria: diſq^d per horas. .i. in diſſuria mingitur per horas et cū difficultate. Sit enī in die naturali ſex vicibus mictura bona. et ſi amplius eſt: a malo eſt: et ſi minus q^d per quatuor vices nimis paucis eſt. et dicitur ſtranguria quaſi ſtrangulans yzinam.

Cauſe. Cauſa ſtrangurie aut eſt ex defectu cōtētiue virtutis in veſica. aut de acumiſe yzine. ¶ Cō- tētiua autem deficit aut ratione male cōplexionis. aut apoſtematis. aut cauſa groſſe ventofitatis. aut rōne vul- neris. Complexiones vero ſunt octo vel nouem. quarum ynaqueq^d deficiente deficit et virtus cōtētiua et deuenit ad ſtranguriam: vt dicitur 3^a particula affo. cō. mēto. 17. Similiter de vulneribus adueniētib^{us} veſice ex apoſte- matibus et ex mala diēra naſcitur debilitas cōtētiue ſi- cut ppter acceptionem aque frigide poſt magnū calorem: et ppter diuretica nimis fortia poſt prandium ſicut ſuper litronitpon electuarium ducis et ſimilia. ex quorum acce- ptione in paſſionibus renum contingit: q^d ex colamento ſanguinis et aliorum humorū ad renes deſcendentium et yzinam acuentiam: et per conſequens pungentium yzina imoderate expellitur. ¶ Sit etiam ex cōplexionis corru- ptione et maxime calide tantū vel calide et humide: etiaſ ſolius humide adhuc. In apoſtematibus deficit contenti- ua: q^d Dyppo. dicit quinta particula affo. in affo. In ano flegmonem patienti et matrice flegmonē habente ſtrāgu- ria accidit: quia his membris veſica colligatur: dicit Bal. in cō. mēto. quia apoſtema in ano premit veſicam: quia anus et veſica ſunt vicina. ¶ Idem dicendū de ſtrangur- ria. tamen vti plurimus eſt ex defectione virtutis ratione cōplexionis frigide vel ex apoſtemate. cōcant tamen in cauſis ſm magis et minus. ¶ Similiter ſuria quādo cau- ſe fortificantur ſit totalis yzine operationis ablatio. ſed minoratur operatio virtutis in diſſuria et corrumpitur in ſtranguria: quia exiit guttatim vel inordinate. Unde bre- uiter cauſe poſſunt reduci ad duas. ſ. ad caliditates nimia pungentem et mordicantem et ad nimiam frigiditatem pa- raleticantem et mortificantem.

Signa. Signa quādo a cauſa calida ſunt iſte paſſio- nes: tunc eſt ibi aſtuta et punctura. calor. ſitis. mordicatio. Et quādo a cauſa frigida tunc dolor eſt mo- dicus: et eſt quaſi cum quadā inſenſibilitate et leditur no- tabiliter a frigido. ¶ Item a parte yzine ſunt ſigna. yzi- na pallida in colore. remiſſa groſſa vel tenuis in ſubſtan- tia. ſuperius liuens. pauca in quātitate. cuſ contento groſ- ſo trumboſo in fundo albo in colore: ſtranguria ſignificat. ¶ Sed quādo cauſa eſt frigida yzina eſt alba et multa frequentia mingendi ante tempus et ſenſibilitas frigoris in veſica. ¶ Sed quādo cauſa eſt calida: tunc yzina eſt rubea et ardor in yzinando et inſlāmatio quā ſentit in ſir- mus in extremitate virge.

Pronoſtica. Pronoſtica eſt q^d ſtranguria ſi cō- tinuetur eſt turpis et verecundioſa et omnes impedit notabiles operationes tam naturales q^d animales: cuiuſmodi ſit ſpeculatio diſputatio comeliſio. quia oportet homines quaſi continue portare yzinale vel ollā vel ſub zona ſua vel ſtra tibias ſicut ego vidi de yno monacho qui continue habebat vas ſecum in quo yzina diſtillabat guttatim. Sed de diſſuria et ſuria dico q^d abla- tio yzine ſi diu duret morietur ſignificat: q^d vel ex opilatio- ne cōpleta ppter feces induratas in inteſtinis. vel ppter litbiaſim vel ppter lapidem vel fluxū ventris vel defe- ctum ex corruptione memorie et ppter febres adurentes vel ppter ſudorem diaforeticū vel ppter vomitū conti- nuum vel fluxum ſanguinis ſuperfluum. quia tria ſunt que diminuta ſe augmētāt et augmētata ſe diminuit. ſ. ſudor yzina et egeſtio. et iſta p̄dicta ſūt mortalia: quia mortifica- tionem virtutis ſignificāt. Si ſit ab epate eſt tumor et fe- bris. Si a ventofitate eſt dolor extenſiuus et inſlatiuus. Si ab ylcere eſt ſanies in yzina precedens: ſi a lapide pte- ceſſerunt harenule et per dolores loci et per paſſionē alio- rum membroꝝ. ¶ Item aliqui ppter locū venerabilem nō audent mingere vel obliuiſcunt: et tunc veſica extēdi- tur ſuperius et coartatur inferius et conſtringit tunc veſi- ca: et tunc quādo vult mingere nō pōt et rumpit. Sed veſi- ca incifa mortale. 6^a particula affo. affo. 18.

Cura. Cura ſtrangurie ſic ſit. pmo fiat cliſtere ſi cau- ſa ſit materialis. deinde vomitus. deinde flebo- tomia ſi particularia cōueniant. Unde 6^a particula affo. diſſuriam flebotomia ſoluit incifa vena que intus in talo eſt: et eſt vena ſapbena interioꝝ. Et eodem mō dico de ſtrā- guria. et ſi ſi toti corpori inſit ſanguinis abudātia. et ſi p̄us in ribia ſubtriliando ſanguines per ſcarificationes vel lo- tionem in aqua calida. Et valet etiam talis flebotomia quādo eſt ibi ſanguis opilans coagulatus vel congloba- tus in loco inter veſicas et virgam. 2^a particula affo. affo. 4. 7. dicit Dyppo. q^d ſtranguriam diſſuriam ſoluit potio vi- ni et flebotomia. Dicit Bal. q^d ſi ſint illi morbi de frigida cauſa iuuat vinum potatum in maxima quātitate aut pa- rum mixtus. Et tunc ſi ſit apoſtema frigidū vel ſanguis groſſus opilans et corpus non fuerit plenum humoribus nutrit ſimiliter vinum potatus. Et ſi ſit corpus plenum: tunc valz flebotomia vt dicit. quia eſt vniuerſalis purga- tio totius corporis. vt dicitur 6ª affo. cō. mēto. 22. ¶ In cauſa calida ſemen lactuce et ſcariole cum vino mixto cū aqua granati acetofi tribue et liberabitur. et ſemen portu- lace cum ſemine malue eſt optimum. ¶ Siat ergo talis potus. R. radicū bruſci apy añ. partem yna quatuor ſer- minum frigidorum mundatorum maiorū et minorū añ. 3. 5. ſandalorum alborū et rubeorū añ. 3. 5. milij ſolis flo- rum nenufaris añ. 3. 5. liquif. quartam. 5. ſuccari quartas ynaſ. fiat potus quo vtatur mane et ſero. Deinde purget cum reubarbaro et caſſia fiſtula et pūnis et tamarindis. Deinde vtat attriplicib^{us} mercuriali lacricis ſpirachys in potagys ſuis. et vtatur ante ſirupo violato vel ro. et yta- tur ſuccaro roſato triaſandalis rubeis confortatio cū ſpi- ca nardi. et carnibus citoniorum conditorū cum ſuccaro ſine ſpeciebus. Deinde balneum fiat yſq^d ad vmbilicum cum camomilla pitaria maluis roſis vrtica minore et ip- pla et tozmentilla. vel teneatur ſpongia ſuper pectinem in dicta aqua intincta. Deinde inungantur renes virga et pe- cten cum iſto ynguento cōpoſito. R. olei violati populeo roſati añ. 3. i. adipis anſeris et galline recentium. ana. 3. 5. olei camomille. 3. 5. cere albe. 3. y. fiat ynguentum. Sed ſi ſit de apoſtemate: tunc detur ſuccus ſolatri diſpumatus cum caſſia fiſtula et potet aquā ordeī. Et ſi ſit membris la-

ritas vel raritas latitudo vel apertura: tunc fiat emplm
super pectinem cū mirillis rosia sumach plantagine san-
dalis laudano 7 mucillagine psily. vel cūz oleo rosato cō-
ficiatur. vel lac acetosum de quo butirum est abstractus
superponat. Et si cum isto tunc sit ardor vrine. *℞.* psily.
3. i. coquat in aqua: 7 colligatur mucillago 7 misceat
cum oleo violato vel cum lacte mulieris puellam nutriē-
tis. 7 in isto liquore cōposito misceat. 3. i. campore. 7 per
stringam inyciatur totū 7 ardorem mitigabit. Et vtatur
patiens diabolaginato frigido in isto casu vel triasanda-
lio campboratis. *℞.* Modo videndū est de causa frigida
facto clisteri 7 vomitu si oporteat. tunc materia si sit: dige-
ratur cum radice tormentille 7 nasturcio aquatico 7 yfo-
po 7 cum radice ireos añ. partē yñā. filopendule artemi-
sie. añ. *℞.* 5. sticados cimini. añ. 3. y. anisi ameos. ana. 3. 5.
nucleorum ceraforūz milij solis. añ. 3. 5. spice celtice. 3. y.
spice nardi. 3. i. liquif. quar. i. mellis: qđ sufficit. Deinde pur-
getur cum benedicta hermodactilis. qui de barena sanie
7 de omni humiditate coagulata vesicam mundificant:
vt dicit Hierardus 5. viatici. Deinde post purgationē def-
musa enea que in omni difficultate mingendi valet. De-
inde denf. 3. y. succi artemisse in potu: qđ dolorem vesice et
stranguriam soluit: vel detur puluis in consimili dosi cūz
aqua feniculi. *℞.* Item filopendula trita 7 cūz vino albo
subtili bullita 7 bibita colice remediatur. *℞.* Item tormē-
tilla cūz vino bibita tozementa vrine distillantio curat si-
cut expertus sum nec est ei aliquid par. *℞.* Item vinū de-
coctionis lily facit mingere statim. similiter succus nastur-
cy aquatici vel lapaty acuti bibitus cum vino. *℞.* Item
pilusella 7 filopendula 7 pentafilon ad idem mirabiliter
7 cito operantur. *℞.* Item decoctio sticados sicci optima
est. vel succus millefolij cum aceto bibitus 7 statim min-
get. vel da rasuram lapidis gagatis. vel suffumigetur cūz
eo. hoc est certum. 7 ego sum expertus. *℞.* Item radix ra-
fani bibita cum vino albo in quo admisceat puluis pilo-
rum leporis detur ad potandum 7 statim minget. *℞.* Item
due vel tres cantarides capitibus 7 alis remotis cum la-
cte caprino bibite strangurias solunt: qđ illud lac est ea-
rum tyriaca. eodem modo de cicadis fiat. *℞.* Item fiant
illa que dicta sūt. c. de cura lapidis vesice que bic optima
sunt vt patet. *℞.* In causa frigida potest vinū odoriferū
si sit paralepsi vesice: 7 tunc fiat emplastrū super pectinē
de laudano mastice olibano ruta menta absinthio cala-
mento cinamomo nuce muscata. 7 est fere eadez cura si
cur in diabetica. Utat assis frixis. 7 in omni causa valent
quellane: sed in causa frigida assentur nuclei 7 dentur. Et
sirupus mirtinus cum mastice 7 nuce mus. valet in omni
causa quādo guttata emissio vrine est nimis frequēs. Et
ideo vt rarius veniat dentur stiptica: sed quādo guttatiz
venit 7 raro: tunc valent diuretica 7 non stiptica: 7 hoc in-
suria. Sed in stranguria est aliter: quia stranguria est gut-
tata yrinatio. 7 hec. i. diisuria raro eueniens: ita qđ nō vi-
nat patiens nisi raro 7 guttatim: 7 tunc valent diuretica.
℞. Sed quādo guttatiz venit 7 quasi cōtinue 7 frequen-
ter: tunc denf. stiptica in causa calida: vt rose sumach mir-
tilli 7c. *℞.* In causa frigida denf. calida vt malix thbus
cinamomū assus stozax calamita nux cypressi myrra gar-
macio ren leporis assus vel exiccatus. 7 karabe mirabola
ni kebuli modicum tosti cūz alyis valent optime. Et den-
tur stiptica aromatica cū calidis: 7 in causa frigida modi-
cum cum frigidis. 7 ecōuerso est in causa calida. Et tyria-
ca diambra diaolibanus diacitoniten in causa frigida va-
lent: sicut diadragantū frigidū 7 zuccarū rosa. in causa ca-
lida. Ista pono hic ppter errores multorum qui in omni
stranguria dant diuretica: 7 hoc facit eos mingere frequē-

tius: 7 ideo errāt illi in casu iam dicto. *℞.* Sed in paralepsi
vesice valet dianthos cūz musco. pliris cū musco. *℞.* Sz
in diisuria 7 suria est spāle dare decoctionem celidonie 7
emplastrare celidoniaz 7 paritariaz 7 leuisticū 7 ipericon
7 folia nucis maioris super pectinē 7 facere de eis balneū
vsq; ad ymbilicū: qđ qđlibet istorum yrinā prouocat per
se potatiz vel emplastratiz. *℞.* Sed in emplastro ponat
cum istis furfur tritici. deinde intingat cūz oleo nardino
7 costino inferius. 7 yna gutta mittat intra virgam. 7 hoc
facit balsamum per se intra iniectionem si patiens sit vices.
℞. Item sal album dissoluat in aqua calida 7 totū inycia-
tur per anū cum clisteri. 7 hoc soluit ventrē 7 yrinaz. puo-
cat. *℞.* Item in omni difficultate mingendi. *℞.* paritarie
ipericon saxifragie herbe milij solis herbene ireos polli-
podij. añ. *℞.* i. anisi carui ameos. añ. 3. i. decoquantur in
vino in causa frigida. in aqua ordei in causa calida. 7 hoc
melius est: qđ puocat 7 laxat. *℞.* Item reubarbarū 7 spi-
ca nardi valent omni homini. sed agaricus in causa frigi-
da laxat 7 puocat. nec est sibi par. certū est. omnia ista vl-
timo posita ego ipse expertus sum. *℞.* Alterius notādus
qđ perdoes sunt bone in stranguria frequentis micture.
sed nō in stranguria rare micture. sed ibi valent aneo par-
tie vt caudatremula. fassiani 7 galline oibus valēt. *℞.* Et
vinum aromaticū forte in pma valet. sed in scda vinū al-
bum subtile. sed istam secundā non dixi in diffinitione su-
perius: qđ illa nō est vera. alia est vera. Et ideo Hierardus
7 Sualterius in practicio suis diminute dixerūt: qđ solus
de vera loquebant. de quo miroz: qđ Aulic. nō respexerūt
vt videtur. *℞.* Adhuc vnum medicamentū dico qđ lini-
re virgam cum cepis 7 allijs. puocat yrinam.

Diabetica passio est imoderatus fluxus vel
exitus vrine per renes cum
vehementia sitis. 7 vocat anglice candepise. 7 dicit a dia-
betes qđ interpretat dissolvens renes: qđ ex calore renus
vplurimū venit. 7 sicut diaria ventris quo ad fluxū vri-
ne hic sicut fluit ibi venter: sed quo ad sitim est simile ca-
nino appetitui. qđ sicut accipit ibi cibum imoderate 7 ve-
lociter expellitur per vomitū vt cōiter sicut canes faciūt.
ita hic accipitur potus imoderate 7 velocissime expellit
per yrinam. ppter fortitudinem attractiue renū: quia tra-
hit anteq; digerat in stomacho 7 epate. 7 ideo cruda exir.
Unde Egidius dicit in yrinis suis qđ yrina alba 7 subtri-
lis diabetem signat quando imoderate exir plus qđ pota-
tur vel fere tantū qđ corpus ibi cōsumitur continue 7 hu-
mores corporis eliquantur.

Cause. Cuius causa ē caliditas 7 siccitas renū vplu-
rimū. vnde virtus attractiua viget in eis pre-
ter naturā. 7 debilitat virtus eoz cōtentiua. ppter poro-
rum nimiam apertione in ipsis renibus: 7 ideo exir cito.
sicut enim potat ita mingitur. Prouenit etiā a frigidita-
te renum 7 totius corporis: qđ frigidū paralitico 7 mor-
tificans non permittit continere yrinaz: 7 sic corrumpit
contentiua. Attractiua tamē aliquādo corrumpit a frigi-
ditate nimia. 7 lz causa sit frigida: est tamē aliqñ cum siti
ppter stomachi desiccationē 7 totius corporis causatam
ex fluxu vrine imoderato 7c.

Signa. Signa diabetice passiois sūt manifesta quā-
do yrina mingitur in magna quātitate 7 fre-
quenter. *℞.* Sed quādo est a caliditate: tunc sentit calor
in renibus dolor 7 punctura 7 fantastica repletio: que fit
a causa eleuante vapores ad os stomachi. *℞.* Sed quando
est a frigiditate: tunc sentit frigiditas in renibus 7 in ex-
tremitatibus. ledit a frigidie: 7 iuuatur a calidis. 7 ibi est
appetitus cibi 7 fames rōne frigiditatis: nisi ipsa sit mor-
tificans. 7 vtrobiq; est corporis extenuatio 7 est frequēter
angl. n 3

ab hepate.

De lapide

cum febre. Urina ergo alba in colore vt aqua: tenuis in substantia: multa in quantitate cum pinguedine residere vel supernatante diabetica significat passionem.

Pronostica. Dec passio in senibus cum febre est incurabilis. quia si diuturna fuerit in .xv. diebus vel tribus septimanis causat idropisim vlt plurimū. Et si fuerit ista passio continuata et remediata non fuerit: corpus maceratur et crura debilitantur et ducit in perditionem. vnde in senibus quocūq; passionis cronice fuerint cum eis plurimū moriuntur et affo.

Cura. Lura istius passionis est. in causa calida: qz frequentius aduenit. pmo clistere mollificationū dare. Deinde puoce vomitus. Deinde si particularia conueniant fiat vna parua flebotomia. et purge patiēis cum māna et cassi et prunis et tamarindis. Deinde detur eis aq frigida multa postea euomat eam. Deinde. Bz. 3. i. spody succi liquif. 3. 5. lactuce. 3. i. portulace. 3. iij. rosarum coriandri. añ. 3. iij. gūmi arabici lentiginis exiccate balaustr. boli armenian. 3. i. camphore. 3. 5. fiant pillule parue cum aqua rosata vel cum succo granatorū acetosorum et detur vna in potu vel due cum aqua vel sirupo rosato vel mirrino vel cum aq plantaginis. Uel sic. Bz. coriandri pre parati cum aceto spody coralli albi karabe sanguinis ora. et sandali albi. añ. 3. iij. camphore. 3. 5. conficiantur cum mucillagine pīly sandalis aqua rosa. aceto et camphora. vel cassium barbasium mēbranas vlti cum fabis fractis. in aqua pluuiali decoque quousq; fiat sicut gluten. deinde extende super pannus et renibus impone. Uel accipiat lamina plumbea subtiliter formata ad modum biachalis et sumat in panno lineo. et post liniatur cum farina lentium vel cuppularū glandiū vel aqua ordei pistata cum aqua ros. et cum albumine ouorū et ponat super renes. Et cum calefit amoueā et predictis illinat. vel intingat in aceto vel succo plantaginis et supponat frequēter. vel de succo sanguinarie virge pastoris recte bonis lētiginis aq et panno lineo intincto fiat emplastrū vel fomentatio. et B est optimū. vngantur renes cum populeon. Urantur isti ordeato auenato amido piri citrys portulacis cucurbitis vino grosso cum aqua multa. Utent oia diuretica. caueat ab exercitio et vsu venereo et vinctiosis. Nō taceat super culcitra de pluma nec super dosum vel super latera vel parū. Frigida et humida que nō sunt diuretica cōpetunt eis vt viole et flores nenufaris. et berberi nō sunt dimittendi. nec cibus debet esse multe grossitudinis sicut frumētū rizi amigda. et similia. Si aut causa fuerit frigida vel fuerit cum siti: tunc cura est difficilis. vta tunc cura ista. s. vino odorifero. fricent extrema. ponatur ventose super renes sine scarificatione. et si sit materia pec cans purgetur cum biera pigra et puoce vomitus cum raffano. vtatur sirupo mirrino et dialibano et rosata novella: quia ipsa sedat sitim: et cum hoc calefacit et est stiptica aliquid: et ideo optima est. Tamen bonū esset amovere opium de recepta eius in isto casu. vel fiat emplastrū de myrra laudano mastice thure aniso aslo ruta mentha.

Et cibaria preparentur cum aqua extinctionis ferri. et in aquis termaz potest balneari. et fricetur donec rubescat. et vtatur pasta regia que est medicina confecta ad modū ziniberati. et est alba: quia fit de zuccaro et candio et gūmi arabico et draganto et amigda. et auellanis fm aliq. Sz si causa fuerit frigida sine siti fiat portio de castoreo myrra pietro cuppulis glandiū et coquant in sirupo mirrino et sumatur mane et sero. Et diacastoreum valet eis. Et vtantur vitellis ouorum in aqua fractorum et gallina pingui. vtatur assis et frigio. Tamen quādo sunt consumpti et quasi erbici vtantur electuario ad restaurandum et diaci

toniten et pasta regia que valet omnibus erbicis et cōsumptis. Et super stomacū istorum fiat emplastrū in causa calida de ros. menta absinthio. Et in causa frigida de mentha calamēto galanga cimino sedoaria olibano: vel sponsia infusa in decoctione predictarū rerum stomaco superponatur. et hoc est lenius.

Diamnes. Juxta istud cap. immediate precedēs dicitur de diamne que est passio vesice in qua vrina egreditur inuoluntarie aut ignoranter sicut in somno. et dicit diamnes quasi duorum damni. s. renum et vesice quasi duplex dāni: qz cōtēntia vesice deficiat. et est passio in lacertis vesice: qz ipsi sunt vltim mollicati et nō possunt cōtinere. aut qz dormiēdo imaginatur esse in cloaca vel in loco vbi cōsuevit mingere: tunc picipit virtus imaginaria virtuti expulsiue: et ita mingit in lecto credens alibi esse. et cōtingit ex superfluo potu et tarda retentione vrinandi. Et sic p3 causa.

Cura. Lura in causa frigida est dare olibanū. et in causa calida ossa mirabolanoz affata. tñ in specia li fit. Bz. ossa mirabolanoz affata. deinde assent glandes et extinguant in aqua ros. vel assentur nasturci et extinguantur in succo agreste: tunc desicce. et cū fuerint desiccata puluerizent. deinde misceant cum myrra storace calamita nucē musca. et nucē epyssii mastice thure. conficiantur cum sirupo mirrino et detur. vel cum landano potest fieri emplastrum. vel vnguentus cum oleo masticino vel cū zuccaro. In predictis speciebus pot fieri electuarium qd valet in passionibus renum et vesice de causa frigida et corpore mundificato. Bz. glandis thuris myrra añ. coquantur in vino vlcq; ad tertiam partē et den in potu cū sirupo mirrino. Itē puluis vesice caprine taurine vel porcine cum decoctione glandis in potu sumptus celeriter iuuat. Item vesicam piscis fluuiialis luna crescente et decrecente transglutire liberat eos fm Constantinum. In causa calida detur ordeatū cum succo crassile maioris et portulace. imo prohibet gomorreaz et diamnes de causa calida. Et detur triaca in causa frigida. et rubea trociscata in causa calida. sed in etate lactanti minuat cibus et potus et non pfundent in somno. Utent mollificantia nervos. et detur eis caro citoniorū et pira cocta. Vngant renes et vesica cum oleo masticino et ros. vtantur saluia et betonica. Si fuerit ppter imaginarias locos decoctur ita qd de die abhorreat ibi mingere. fiat igitur ibi crucces in pariete: locus dealbetur et cōsimilis.

Sanguis aliquādo mingit cum vrina aliquādo ante vrinam aliquādo de renibus aliquādo de vesica aliquādo de venis medys. aliquādo est purus aliquādo est ipurus: qz est cum sanie vel aliquo tali. aliquādo est sicut lotura carnis. aliquādo puenit cretice aliquid quando vi sint hominis. et isto modo loquor hic.

Cause. Lurina causa aliquādo est exterior sicut pennisio. casus. coitus superfluus. exercitiū nimium. ocium nimium post laborem. repletio nimia cibi et potus. dimissio fluxus soliti sicut sunt menstrua et emorroides et membrorum mutilatio. Causa interior est ppter humorum nimium repletum aut ppter eius acuitatem: aut ppter ventositates descendentes aut vlcus aut apas: aut ppter debilitatem renum et vesice: aut ppter vlcera: aut ppter latitudinem: aut ppter mēbroz raritatem.

Signa. Signa causarū extrinsecarū habentur per epate: tunc exiit sine dolore. Si a renibus: tunc est cum dolore renum et sanguis est purus. Sed quādo ab epate: nō omnino est purus nec oino turbidus. sed cum venia

Diam valet tūc vaccinum in quo ferrum sit sepe extrinsecum.

Deinde confortantur renes ne R. cupul glandium. videra. balaustia. ucaria. ros. poli arm. Hypogus. ana 3. 5. 8. laadum 3. 5. cum sirupo mirrino fit Emplastrum.

* Contium

vesica hoc scitur per dolorem loci 7 per turbulentiam. et hoc est qd dicit Hyppo. 4^a particula affo. affo. 79. Si sanguinem mingunt 7 trumbos: circa vesicaz dolorem significat. 7 sanguis est sicut lotura carnis: 7 tunc prouenit ex debilitate epatis 7 renuz. Et sanguis quāto plus puenit a partibus remotis tanto plus est mixtus cum aquositate: quāto plus a ppinquo tanto minus. Sanguis cum sanie signat vlcerationē 7 rupturaz epatis. Sed si sit odor grauis 7 squame: tunc signat vlcerationes. vt innuit Hyppo. 4^a affo. affo. 80. Sed cum sanguis venit multus 7 subito signat rupturaz vene. Sed quādo venit paulatim significat corozionem aut desudationes aut modicam apertionem. Cum venit ppter multā repletionē discernit ex habitudine. Si venerit cretice discernit ex alleuiatione 7 ex morbis precedentibus 7 signis digestionis.

Prognostica. Prognosticatio est qd omnis fluxus sanguinis rubei 7 mundi si sit multus est malus. Fluxus sanguinis de vesica tardius curat qd ab alijs partibus. Unde passionēs vesice tardius curantur 7 difficilius qd in renibus ppter aquositates salaz continue ibi fluentes 7 ppter paucitates sanguinis 7 carnis. In renibus non est aquositas ita acuta ppter maiore porzionem sanguinis: 7 qd habent plus de carne vnde frigida vesica est sicca 7 sine sanguine. vt dicitur 3^a particula affo. cōmento 6. Item quicūq; sponte. i. subito 7 multus sine causa exteriori manifesta vel subita sanguinē mingunt: his de renibus vene rupturaz significat. 4^a affo. affo. 76. Item sanguis longo tēpore apparens in yrina pessimus est: quia significat vlcerationem vesice.

Cura. Cura micture sanguinis est talis. pmo de f succus calendule distemperatus cum vino ad pondus. 3. i. 7 statim cessabit fluxus. vel de f succus sanguinarie cum aqua rosa. 7 aqua plantaginis. vel de decoctio pnone cum lacte dulci vel cum aqua extinctionis ferri. Et si per ista nō curetur: tunc sic est operandū. In pmo si causa sit recē fiat flebotomia de epatica postea de saphe exteriori vel interiori. Si ab alijs membris: fiant ventose in posteriori parte ex ytrag; pre spine dorzi supra reneis aliquid super emicoria. vel qd melius est inter spatulas. vel super epar. vel sub māmillis virozū. vel sub anchas 7 ilia 7 pectinē quādo sanguis venit de vesica: qd in fluxu mēstruoz sub māmillis mulieruz. Et est regula generalis: qd si fluxus fuerit multus paulatim debet intercepti 7 non subito sicut omnia alius fluxus ne materia trabat ad aliqd membrum 7 sit causa maioris stthomatias. Item cum frigidis constrictionis admiscēda sunt aliqua aperitiua ne sanguis coaguletur 7 opilationes faciat in corpore. 7 ideo aq frigida nō ē danda hic. Aliud est notandū qd siptica nō debent poni quousq; vie yrinales sint mundate 7 sanguis coagular fuerit expulsus. De coquatur igitur radix ireos 7 apy 7 ysopus 7 liquif. in lacte 7 coletur et colatura sumatur aut solum lac aut decoctio capill. vene. in aqua cum modico mellis 7 in colatura furfuris vel in aqua ordeī vel in aqua ficuum. omnia ista mundificant vias yrinales 7 pectus. Uel yraf isto medicamine. B. seminis cucurbitae melonum citrulli. añ. 3. i. seminis apy. 3. i. seminis portulacae. 3. y. rosarum. 3. y. succorum plantaginis sanguinarie virge pastoris pimpinelle rubee. añ. quar. i. vel de substantia herbarum. añ. 20. i. cum succaro fiat medicamen optimū quo vtatur mane 7 sero. Et vtatur isto puluere. B. olibani. 3. y. amidi. 3. y. draganti boli armeni. añ. 3. i. y. seminis portulacae. 3. y. folioz rubeorum. 3. y. sumach. 3. y. seminis portulacae. 3. y. folioz quercus succorum sanguinarie. añ. 3. 5. solsequy. 3. y. coriandri. 3. y. fiat puluis quo vtatur in potagys. Et fiat de

isto electuarium. vel vtatur succaro ros. facto de confertua antiq; et diaconidion 7 diadraganto frigido vel de medicina predicta cum sirupo mirtino formēt pillule troc. de quibus sumatur vnus in die cum sirupo de papauere vel sirupo ros. Et potest si vis addi opium 7 tunc est fortius. Uel fiat emplastrum super renes 7 pectinē de mastice thure ros. puluerizatis 7 cum albumine oui cōmixtis. Et detur atanasia 7 rubea trociscata vel requies. Sed yriaca non detur nisi semel: vel sit iuuenis in tempore frigidoliter non. vel detur patienti ter in septimana 7 mane 3. y. de nucleata distēperata cum succo plantaginis. 7 alij diebus detur patienti succus plantaginis ad bibendū in quo ematibites sepe fricetur ad corē 7 sepe submergatur in dicto succo. Et detur frequenter succorum violarū cū triasandalis in mane. Et flebotometur de saluatella dextre manus. Et si venter sit constipatus: tunc de violis floribus boraginis nenufare carnibus prunoz tamarindorum cassia fistu. fiat decoctio 7 detur mane. 7 post de dragantum frigidum cum spodio 7 corallis: quia est optimum. Uel fiat emplastrum super epar 7 renes 7 pectinem. B. sandalozum rub. karabe boli armeni ematibites sanguinis drac. draganti gūmi arabici seminis portulacae seminis plantaginis farine fabarum ordeī añ. quantum vis. de omnibus vel de quibusdam istoz fiat emplastrū actualiter frigidum cum succo plantaginis 7 aqua ros. 7 succo sanguinis dracis lanceolate 7 sanguinarie. 7 ponatur super epar 7 partes vicinas. vel super renes 7 pectinē h stringit. Uel fiat emplastrum Bal. de pilis leporis albumine oui olibano aloē qd posui supius capto de fluxu sanguinis narium in pmo libro. Deinde consolidatiua detur. B. plantaginis corzigole virge pastoris cōsolide maioris 7 minoris 7 medie gariofilate 7 piloselle lactee nigre 7 albe: lanceole pentafilone. añ. 20. 5. seminis caulis seminis canabis. añ. 3. i. draganti gūmi arabici amidi. añ. 3. 5. omnia ista coquantur in aqua pluuiali. et addatur succarum. 7 fiat sirupus consolidatiuus ad vlcera interiora et exteriora 7 curat fistulam: non tamen ante mundificationem vlceris qd scitur per claritatem yrine. Sed si sanguis fluat a vesica: tunc est trumbosus 7 statim precedit yrina. Et si veniat a locis remotis a viis yrine yrina precedit sanguinē. Sed quādo a lumbis: tunc est sanguis fortiter cōmixtus cum yrina. Ergo aluminis de pluma balaustrum sanguinis draco. añ. 3. i. draganti. 3. y. gūmi arabici. 3. 5. detur in potu cum vino pontico dulci 7 succo portulacae. Alterius notandū qd yrina inopos vel kianos in colore. spissa in substantia. 7 cum ipsa sit sang. 7 cum pauco liuore superius rupturam chilis vene signat. Et notandum qd hypostasis talis si vehementer fuerit cōmixta cum yrina rupturam chilis signat. Si vero fuerit separata 7 residens rupturam vene in renibus significat. Si vero fuerit plurimum separata 7 apparet sicut gutta sanguinis in infima regione corozionem vene in vesica significat. Et de hoc sunt bi versus.

Nuncia sit pura vene chilis ex crepatura. Et dolet a fine grauiter pars septima spine. Sundit trumbosum vesica grauem maculosum. Si fluit a lumbis: purus manet 7 sine trumbis. Renum testatur id punctio que comitatur. Et ibi vide de ista materia 7 cura sicut dictum est. Dieta in omnibus istis debet esse: quia opz vt patiens se custodiat ab omnibus causis mouentibus sanguinem vt sūt alia pozri mel cepe piper 7 similia. saltus 7 clamor rixa coitus anbelitus alius locutus plurima 7 intueri res rubeas. potus vini plurimi multitudo balnei. vitet etiaz operitiua ex medicinis sicut est apium petrosilium ruta angl.

De lapide

caseus antiquus: quia est nocivus ei. tamē caseus recēs
nouns confert illi. ¶ Libi convenientes sunt glutinatiui
oplatiui consolidatiui infrigidatiui pibentes a sangui-
ne feruores eius. ¶ Cōglutinatiui sunt lac decoctū capi-
num cum tribus lapidibus fluuialibus candētib⁹ ⁊ extrin-
ctis in dicto lacte ppter illud qd in ipso est de cōglutina-
tione. ⁊ lac vaccinus de quo butirum est extractus ppter
illud qd in ipso est de stiptico. ¶ Libi oplatiui ⁊ cōsolida-
tiui sunt amidū coctum ⁊ infrigidatum auenatū ⁊ ozdea-
tum lente excorticate: qz sanguinē ingrossant. portulaca
cum aceto albo limphato. ¶ Item ligenē extremitates
fortiter: vt corē ⁊ brachia. ⁊ caueant sibi ab ira ⁊ sollicitu-
dine ⁊ ab imoderato gaudio ⁊ a nimio frigore et a nimio
calore ⁊ ab imoderato exercitio. ⁊ sit maxime in quiete.
¶ Sed quādo venit de vesica: tunc deē panis triticeus
cum lacte a quo butirum est extractū. ⁊ de eis cibis con-
ditus cū succo granati. Et si fuerit debilis confortet cum
iure perdicū masculorū ⁊ cūz turbit conditis cū aceto et
succo agreste. Et si oporteat dare vinū deē vinū grossum
⁊ magnū. nō postqz cōualuerit bibat vinū cum aqua. ⁊ ab-
stergat ⁊ puocat ⁊ nō retineat vrina oīno. ¶ Et de leui-
bus que in ista passione magis iuuant est emplm cū spon-
gia infusa in succo plantaginis ⁊ succo sanguinarie ⁊ aceto
albo cōmixtis que ponant in oib⁹ laterib⁹ dozi ⁊ in duo-
bus emiccoz: qz ista passio est periculosa: ideo plura po-
sui vtilius ⁊ melius ipso scolaribus cōplacendo.

Ulceratio renum ⁊ vesice derelinquunt ali-
quādo a labore. aliquādo
a percussione vel casu: sicut mictio sanguinis: ⁊ ab acumine
medicaminis ⁊ diureticis: sicut a cantaridib⁹ datis in ma-
gna quātitate que ylceraunt vesicas ⁊ similia. venit igitur
magis ab istis. ¶ Aliquādo sicut ab apostemate male cu-
rato ⁊ male mundificato. aut ppter hūiores ibi peccātes
rōne quātitate vel qualitate aut viscositate ⁊ adheren-
tie cum separet sanies veniens de pulmone ⁊ epate cor-
rodens. ⁊ qz sanguis extra locum suum cōuertit in sanies:
vt dicit 7^a particula affo. ¶ Item post mictū sanguinis
venit mictura saniei que facit ylcerationem.

Signa. Signa ylcerationis renum sunt dolor ibi
dem ⁊ in corpore existens et sanies commixta
cum vrina. ⁊ cōtenta in vrina sunt rui. ⁊ vrina exit cū diffi-
cultate. ⁊ si sit ylceraatio in vesica: tūc est dolor in pectine
⁊ sanies facit residentia ⁊ est quasi separata ab vrina. ⁊ cō-
tenta sunt alba. ⁊ vrina exit cū difficultate. ⁊ est ibi odor
grauis ⁊ squame. maxime si sit in vesica scabies: sicut dicit
tur in versibus Egidij in vrinis suis versus finem quarte
particule affo. cōmēto. 8. vbi dicit qz feroz est ppius mor-
bus vesice ⁊ magis squame. Docet dolor ⁊ partis actio le-
sa docet. s. vbi sit causa morbi.

Pronostica. Pronosticatio est qz in senibus vl-
cera in renibus ⁊ vesica vel in vno
vrenalibus tarde ⁊ laboriose vel nunqz sanant sicut dicit
Dyppo. ⁊ Gal. 6^a particula affo. cōmēto 6^a vbi dicit Gal.
qz per h^u transit humoz acuitas vel superfluitas qui cum
per aliqū locum transeat vulnera ibi renouant ⁊ magni-
ficant. ¶ Et alia causa est: qz bis mēbris patētib⁹ quies
est necessaria vt sanent ⁊ actio eorū nunqz quiescit. ⁊ ideo
nunqz vel dure sanantur ⁊ maxime in senibus: quia etas
declinat. ¶ Item ylcera renum citius curantur qz vesice
vel viarum mediarum: qz magis carnosū sunt. ⁊ alia sunt
neruosa ⁊ pāniculosa ⁊ frigida ⁊ carētia sanguine. ¶ Itēz
ylcera renum ⁊ vesice diuturna nunqz curantur: quia fi-
stulara sunt. ¶ Item ille cuius vesica rumpitur moritur
fm plurimū. que si seindatur nō incarnatur: nisi sit scissu-
ra in parte carnosa fm Zulcen.

Cura Cura est vt in primis clisterizet cum lenitiss
si venter fuerit constipatus. Deinde fiat vomī-
tus ante cibū vel post. ⁊ maxime post. qz hoc est optimū
in passionibus renum ⁊ vesice. Et si particularia cōueniāt
fiat flebotomia de baslica ⁊ de saphenis. vel purgetur mar-
teria peccans fm exigentiā humorū suauiter ne materia
trahatur nimis deorsum. deinde mundificet sine morbi-
catione vt cum zuccaro prisana succo fenugreci cum mel-
le decocto cum adiantib⁹ ⁊ capill. vene. ⁊ melliloto. Et
lac quortidie qualitercūqz sumptū ⁊ pcpue capitiū ⁊ affi-
nimum est optimū. ⁊ fugatur ab ybere si fieri possit. ⁊ post
nonumat aliquid donec lac exiit stomachū ⁊ epas si sit
possibile. i. quousqz fuerit digestū. ⁊ ne corrumpatur in sto-
macho admisceatur sal ⁊ yfopus ⁊ menta ⁊ calamentum.
fit igitur cibus ⁊ medicina. ¶ Itēz becoctio liquir. defici-
cat mortificat ⁊ maturat ⁊ cōglutinat vt dicit An. ¶ Itēz
mel aquaticum cum decoctione yfopi capill. vene. prasi
ireos optime mundificat. ⁊ sirupus dictus. ca. pcedenti
bene mundificat. vel accipiatur surfur triticeū coquantur
in oleo nucis ⁊ faccelletur. optime valent in sanie ⁊ humo-
re coagulato in vesica. ¶ Et si aliquid in vno vrine impe-
diat inicitur oleum muscelinum vel nardinū per firm-
gam in ipsam virgāz. ⁊ de illis inungatur peritoncon ⁊ in
pectine. vel clisterizet cum benedicta bermodactil. Et
facta mundificatione ventur consolidata: sicut bolus
arme. sanguis draco. myrra rose spodiū ⁊ similia. ¶ Ca-
men ante ista dolor mitigetur cum narcoticis si oporteat
sicut cum iusquiamo papauere opio mandragora pfilio
ros. carui camomilla ⁊ c. ¶ Vel fiat medicamē optimū.
R. iij. seminū frigidorū mundatozū seminis papaueris
albi seminis malue seminis bombacis se. portulace se. ci-
toniozū mirtillozū draganti gūmi arabici pinearū mū-
daturū fisticozum iuuubarū candy penidiarum liquif.
munde ordei mundi amigda. mandatarūz mucilaginis
pfilij. añ. 3. i. boli armeni sanguinis dra. spody ros. myrra
añ. 3. i. cōficiant cūz idromelle ⁊ fiat pillule vel troisci. ⁊
cū vti volueris distepere vn⁹ cū lacte ⁊ exhibeat. ¶ Et
si fuerit ylceraatio in vesica distepere vn⁹ i lacte ⁊ pycia-
tur per siringā. si sanies eēt nimis grossa: addat in pectio-
troscis yfopus spica nardi radij lily ⁊ apy: tūc est mū-
dificatiū ⁊ doloris sedatiūqz oia hic sunt necia. ¶ Vel
pnt mundificatiua poni per se ⁊ cōsolidatiua per se ⁊ erit
opatio leuior. vel facta mūdificatiōe denē carnis regene-
ratiua sicut spālter succus est barbe bircie succus gnqui-
nernie succus agreste cauda egna coralli bolus armenus:
cū quib⁹ pp eo: asperitatē ⁊ acumen supadmiscēda sunt
aliqz cōglutinatiua cuiusmodi sunt amigdale dragantum
semē altee qtuoz semina frigida. Et vt facile ⁊ sine lesiōe
penerent ad locū: admiscēdū est aliqd diureticū vt apii
daucus petros. yfop⁹ ireos prasiū vel capil. ve. aristo. ro.
que cū hoc est cōsolidatiua. ¶ Deinde si oporteat fiat ra-
les troisci. R. iij. seminū frigidorū mun. 3. iij. seminis por-
tulace se. iusquiami albi se. malne semi. papaueris albi se.
lactuce amigda. dulciū mundatāz draganti amidi succi
liquif. boli armeni seminis apy croci. añ. 3. y. thuris sāgu-
nis dra. añ. 3. sumach. 3. i. 5. puluerizent subtilissime cum
sirupo ros. ⁊ fiant troc. ad pōdus. 3. iij. vel. y. ⁊ deē vnus in
potu cū sirupo vio. vel cū ouo sorbili vel cū lacte capino
vel vaccino mane ⁊ sero. ¶ Ad ylcera renū ⁊ vesice ⁊ ad
eo: apostema. R. iij. seminū frigidorū mūdatozū seminis
portulace draganti amig. dulciū se. papaueris albi se. mal-
uarū se. rute agrest. vel loco illius se. nasturcy hortulanū
vel aquatici zuccari. añ. 3. y. amidi. 3. 5. cū succo plantaginis
fiat. ⁊ da cū sirupo vio. ¶ Dieta sit qz veter oia salia ⁊ oia
acuta ⁊ omnia acetosa ⁊ oia que sunt yebemētis dulcedi-

Troscisci Gordonij

con-
solidatiua

nis sicut ficus: qz in se habent quoddā lacticiū respectu cuius vlcera. 7 oia nimis diuretica 7 cōuertibilia in co- leram facili ter. vitet motū fortem lz exercitium bene va- leat eis. vtatur ordeato 7 aqua ordeī 7 gallinis 7 per dīci- bus 7 auiculis paruis 7 ouis foribilib⁹. qz oua quasi cruda tepida sumpta dolores mitigant. Vtā etia piscib⁹ squa- mosis de aquis mundis. vtatur pincio 7 pinobada 7 fisti cada 7 candello de amigdalīs.

Cura ardozis

Ardoz vrine ex acuitate saniet: iō circa ardozē vrine sciēdū qz pulvis de farina slliginis effi- ciatur patienti ieiuno stomacho. vel fiat cataplasma super virgā de eadē. sed precedere inunctione cū vnguento po- pulcon. ¶ Sed si sit ardoz magnus fiat hoc apozima vel decoctio. R. liquif. 3. ij. seminis cucurbitae citrulli. ana. 3. i. draganti gummi arabici. añ. 3. 5. fiat decoctio 7 cūz zuccaro dulcorēf 7 detur mane. ¶ Vel. R. iij. seminū frigidozz mudatoz draganti succi liquif. seminis papaueris albi se- minis portulacae amig. dulciū. añ. 3. i. seminis malue semi- nis citionioz seminis apy. añ. 3. i. cōfice cū sirupo ro. 7 va- let 7 dolozē renū 7 vesice 7 ad mictū cum ardore. ¶ Vel sic. R. dragati gummi arabici. añ. 3. iij. quatuor seminū fri- gidoz mudatoz anisi seminis papaueris albi semis por- tulacae. añ. 3. iij. boli armeni croci rof. violarū succi liquif. spody. añ. 3. ij. cū sirupo vio. vel cum succo plātaginis. fac trof. rotūdoos. vel cū zuccaro electuariū. vel cum aqua oz- dei fac decoctionē 7 va. Sed trofici debent dari cū siru- po violato vel cū ouo forbili vel cū lacte caprino vel vac- cino mane 7 sero. ¶ Et si ardoz vrine fiat cū lapide: tunc fiat sirupus talis. R. iij. seminū frigidoz mudatoz succi liquif. seminis lactuce portulacae papaueris albi. ana. 3. 5. lingue ceruine politrici epatice. añ. 3. i. nuclei ceraforū sa- xifragie granorū folis lingue auis seminis vtice seminis citionioz seminis feniculi. añ. 3. 5. croci. 3. i. ista cōcussa bul- liāt in succo nasturcy aq̄tici colenē 7 addito zuccaro fiat sirupus. Et in fine decoctionis adde penidiōz. 3. i. dragan- ti gummi arabici. añ. 3. ij. sumant cum aqua decoctiois dra- ganti 7 gummi arabici quādo istat ardoz vrine. valet ardo- ri 7 oibus calculosis inueteratis. Et alia fiat electuariū valde vtile ex amido 7 gummi arabico dragatō liquif. enu- la semine melonū citrulli cucurbitaz cipo papauere pfi- lio licio spodio rof bolo armeno semi. iugami portulaca croco reubarbaro. Vel de diadragatū frigidū liquif. enu- ratū cū triasandalis vel diapananere cū zuccaro. violato vel mucillago psily cū lacte asinino 7 modico camphore inyciat per siringam in caput virge 7 optime valet.

Apostemata renum

Signa apatis renū: si sit calidum sunt febris etia aliquat qz āpa calidū est in renib⁹. 7 est sitis 7 dolor capitis 7 grauitas infirmi renis. ¶ Sed signa apatis fri- gidi sunt grauedo 7 pondus. vrina remissa. oia remissioza vt febris 7 alia signa. A parte apatis renū signa sunt. vzi- na nigra in colore. grossa in substātia. fetida 7 pauca cū se- dimine sanioso. rupturaz apatis renū significat. Sed vzi- na inopos kianos. spissa in substātia. pauca in q̄titate cūz sedimine nigro fetida. āpa renūz nō rupturam significat. ¶ Et si āpa sit in rene dextro: tūc ascendit dolor vsqz ad epar. ¶ Et si est in rene sinistro: tūc descendit vsqz ad vesti- cam 7 est doximitatio pedis ex parte illa ex qua est āpa. Et si iacet in latere opposito sentit quasi pōdus suspensus in alio latere. Et si in vtroqz rene sit āpa: tunc illo mō sentit qualiter cūqz iaceat. Et si āpa in vesica fuerit: tunc est do-

loz in peetine 7 peritoneon 7 ascendit vsqz ad renes 7 min- giē vrina cū difficultate. Et si o3 terminari per sanies: tūc febris fortificat 7 calor 7 pulsatio est in loco. qz circa gene- rationē saniei sunt febres 7 dolores 7 c. Et si rumpat ē tre- mor 7 vrina apparet spissa sanguinolēta. ¶ Alterius no- tandū qz āpa in renib⁹ diuersificat a parte mae. qz aliqñ est de sanguine subtili colerico. aliqñ de grosso sanguine. A parte loci filr qz aliqñ āpa est in corpore renis. aliqñ in latere cōcauitatis. aliqñ in pāniculo velante renes. aliqñ mā est declinās ad partes meat⁹ emūctoꝝ. aliqñ ad ptes dozi. aliqñ ad partes meatus qui est ad supioza. ¶ Sed si vrina sit nigra in colore. grossa 7 pinguis in suba. fetida. pauca in q̄titate valde cū sedimine sanioso. rupturā apatis vesice signat. Et in apate vesice aliqñ tumor ad tactū per- ceptibilis est 7 est maior sanies q̄ in apate renū. 7 ē maior cōstipatio vētris p̄ cōpressionē vesice ad interiora.

Prognostica. Locioza sunt ad hoc qz in lapidē con- uertant qz āpa vesice. ¶ Itēz cū āpa est calidū in rene 7 cum febre 7 supuenit p̄mixtio rōnis mortale est. ¶ Itēz āpa renū q̄qz rumpit ad partē vesice 7 est meli⁹ oibus: 7 si rumpat versus epar 7 mittatur ad iustina 7 stōm ipsa sanies: est malū. Et si remanet mā in renib⁹: tūc extēdit se ad loca vacua vicina: vnde idiger perforatiōe cū ferro ca- lido 7 cū canterio circa renes 7 hoc est malū. vel cūz sagit- tella 7 vtrūqz est periculosum. ¶ Itē signū eūionis est cū febris 7 accidētia mitigant 7 cū vrina est multa cū bona residētia ac sanie alba cū sine fetore. ¶ Quādo aut vzi- na est globosa aut cū sanie fetida. aut cū vzi est alba 7 te- nuis 7 febris nō alleuiat 7 accidentia nō mitigant tūc est signū mortis. ¶ Et qñ egritudo plonget 7 vrina est alba 7 tenuis 7 cope macerant signū est icurabilitatis. ¶ Itē apata renū 7 vesice in corporib⁹ macilētis sunt valde pe- riculosa: qz deficit caliditas 7 būditas ad digerendū. filr tales passiōes in renib⁹ dure sanāf. 7 particula affo. affo. 3i. dicit Dypp. qz quibuscūqz nefreticis exritib⁹ ipostasis pinguis 7 cōglobata vel simul subito apparent 7 compulle nō appareat in vrinis eoz 7 dolores acuti sunt circa mu- sculos spinales versus lūbos. si circa loca extrinseca fue- rit āpa: futurū extrinsecū expectabis. si vero dolores cir- ca interiora fuerint: futurū expectabis intus.

Cura

Cura huiusmodi apatū est. si vter sit āstipat⁹. pmo cū clisteri mollificatio de violis maluis mercuriali aq̄ ordeī oleo violato colatura fursuris 7 cas- sia. Et si bz fluxus ventris fiat sirupus de rosis siccis mir- tillis sumach 7 pane de zuccaro. Deide si causa sit calida 7 particularia pueniāt fiat flebotomia de basilica eiusdē lateris. ¶ Et si vterius indigeas fiat de saphena eiusdēz partis. Unde regula est qz vētre cōstipato vel multū solu- bili 7 laxo nō o3 fieri sctōmia. ¶ Itē plus inuāt clisteria q̄ medicte laxatiue p os in istis morbis. ¶ Itē nulla fiat h- fortis eūatio 7 laborioza: s3 leuis 7 paulatina. vñ inter oia pualet aq̄ ordeī cū cassia fistula taz subtus clisterizata q̄ p os sumpta. ¶ Itē apate maturato 7 corpore exite ple- torico nō dent diuretica fortia nec mordicatiua. ¶ Itē nullo modo obmittatur aq̄ ordeī 7 aq̄ zuccari vel iulep 7 aqua mellis: qz in mūdificatiōe sunt optima. ¶ Deide in cā calida fiat talis sirup⁹. R. portulacae lactuce. 3. i. 5. semi- nū fridoz se. papaueris albi dragati se. malue liquif. mū- de vnaz passaz mundataz se. endiuie se. scariole. añ. 3. i. zuccari lib. 5. fiat sirupus quo vtaf mane 7 sero. ¶ Deide purgef sic. R. floz boragis floz violaz liquif. mūde mu- cillagis psily ordeī dragati. añ. 3. i. fiat decoctio in sero ca- prino 7 in decoctioe resoluat cassie mūde 7 tamarindoz añ. 3. i. 7 def in auroza. 7 pruna possūt poni in decoctioe si

De lapide renū 7 vesice

voluerit medicus. ¶ Deinde fiat emplastrum. B. malue bisimalue mucillaginis psilly coriandri recentis vel papaveris cum aceto mucillaginis se. citoniorum ordeii mundi farine ritici olei de lino medulle vituli vel curia bouis fiat emplastrum. Si dolor est vehemens addat se. papaveris albi 2 foliorum iusquiami 2 loc^o yngat cum oleo ro. ¶ Vel sic. B. vini albi lib. i. 2 farine fenugreci lib. 5. assungie anseris. 3. i. olei violati. 3. 5. bulliant vinum 2 adeps anseris: et oleum violatum admisceat. ultimo addatur dicta farina: 2 est optimū emplastrū ad maturandū opa renū 2 vesice 2 matricis. ¶ Itē a principio apertis vaporis locus cum aqua infusa in aqua decoctionis florum camomille florum melliloti seminis lini 2 oleo ros. ana. 3. i. 2 hoc fiat vlt^o ad dies quatuor 2 postea fiat dictū emplastrū. Et tunc yngant renea cum aueleon al' auetileon 2 camomeleon 2 oleo de lilio calefactio aliquantiter. dialtea optime maturat. 2 fiat ista in augmento. Et cū venerit ad status fiat emplastrum de caricis. i. de ficibus stecis 2 maloch 2 aqua mellita. ¶ Vel fiat emplastrum de radice lily semine fenugreci 2 semine lini oleo de lino 2 camomilla vel de lilio vel de anero. 2 B. si dolor sit ibi magnus: qz omnia ista sunt anodina. i. mitigatiua doloris. 2 in declinatione addatur anisum et spica nardi. Et deitur ad forbendū succus feniculi cum lacre. quoniam abstergit 2 mundificat. Ides facit seru caprinus. ¶ Si igitur maturatus fuerit cum rumpi tardauerit fiat tale emplastrū de gallis balausti. ita si agria cortice pineaz an. misceant. ¶ Item sterco caninū est in omnib⁹ optimū in cataplasmatib⁹: qz flegmatica apostemata 2 melancolica siue interius siue exteri⁹ sint eliquat. q. si de lacte caprino bibat omnes putredines vlcera in vulneribus mundat. ista ponit L. d. antoninus 7° practice sue. ca. de apostemate renum. ¶ Rupto apostemate. B. casei veteris lib. i. decoquatur in aqua 2 in illa resoluat mellis. 3. i. 2 fiat clistere mundificatiuū 2 abstergiuū. ¶ Si vero apostema collectionē nō fecerit. i. nō fecerit caput ad rumpē dum per saniam: flebotome⁹ patiens de saphena exteriori sub cailla pedis. 2 3° die post fiat ventosatio cū scarificatione. s. inter dorsum 2 renē. vel euaporetur latus cum lana infusa in istis oleis. B. olei de camomilla olei de lilio anetino an. quar. i. misceant⁹ cum decoctione radicū altee radicū lily 2 radicū ieros. 2 dicta lana infundat vel spōgia aliq. 2 calida 2 cōpressa ponatur super renes. ¶ Dieta quo ad cibū sit sicut ordeatum 2 auenatū amidū spinachia attriptū lac amigdalorum brodium parue pulle. In casu suo non detur aqua nec vinū in apostematib⁹ renū 2 vesice. aqua. s. frigida nullo modo nec in declinatione cōpetit. carnes etiaz nocent nec in colaticis 2 diuretica. Lō petit ergo aqua ordeii 2 serum caprinū. 2 aqua mellis poterit tamen minus q. poterit. Balneū non competit nisi in declinatione vbi dolor sit intolerabilis: tunc enī oportet pmo ire ad accidenē: scilz in decoctione malue bisimalue cortice papaveris. Et locus tunc emplastre⁹ cum farina ordeii 2 papaveris ros 2 modico opy. ¶ Si autē apostema esset frigidū de materia melancolica q. scitur: qz plon gatur egritudo 2 yzina est alba 2 tenuis 2 sentit magnam grauedinem 2 pondus sine magno dolore 2 sentit quēdā stuporem 2 dormitationē 2 maturatur: tunc virtute fortis existente postq. cruditas aliquo modo fuerit digesta: pōt fieri modica flebotomia sub cailla exteriori pedis sinistri. Et locus debet inungi cū oleo nardino costino camomellino. 2 emplastre⁹ cum caricis 2 radice lily 2 fenugreco 2 semine lini. 2 emplastre⁹ cum armoniaco bdelio feraspino. ¶ Et fiat sirupus de menta absinthio radice lily rafani camedreos scolopendrie melonibus liquif. munda. vniū passis enucleatis succaro et melle et sero caprino et

alys que digerunt melancoliā. Purgetur cum polipodio aniso sene epitimo sero caprino. Siant clisteria cum adipibus. Uretur omne q. est fortis virtutis 2 omnia res la boriosa 2 angustiosa: 2 iniungatur ocū 2 quies. ¶ Sed si materia sit flegmatica q. scitur per yzine grossitudines 2 multitudines maxime postq. digeritur: tunc possunt addi alia diuretica: sed in parua quātitate. 2 purgetur cum turbit 2 polipodio 2 agarico 2 cum clisteri in quo ponat benedicta. 2 fomentet cum melliloto camomilla anthos et floribus ytriusq. sticados. ¶ Sed apostema vesice curatur cū flebotomia basilice sinistre in principio. 2 si transeat apostema ad septimanaz: tunc flebotometur de saphena exteriori sinistri pedis. nec est ibi febris semper in apostemate renū: quia non pōt fieri ita libere euaporatio ad cor nisi ratioe sensibilitatis doloris. ¶ Et si dolor fuerit fortis fiat euaporatio dicta superius de camomilla melliloto semine lini fenugreco 2 maturatiua 2 alia omnia sicut in apostemate renum. ¶ Tamen apostemate rupto. B. lib. i. furfuris 2 decoquatur in aceto 2 ponatur super locū apostematis. tamen a principio vlt^o ad tres dies linat cū oleo cōmuni: deinde cum oleo de camomilla: 2 non ponatur frigida neq. stiprica: imo cum semine lini lacte dulci 2 pane de simula frumenti emplastre⁹. Et post cū illud cum leuibus resoluatur fiat emplastrum: sicut cum camomilla semine lini farina fabarū cum rob. i. vino decocto vel cum succo yue mature per se inspissato. ¶ Tamen rupto apostemate de oleo violato 2 lacte 2 ros et camomilla cum aceto bullitis 2 farina frumenti fiat emplastrum optimū supra locū apostematis. deinde fiat mūdificatio sicut dictū est in cura apostematis renum.

Dolor renū causatur ex humoribus calidis: 2 tunc est cum punctura 2 siti. Et si sit ab humoribus frigidis: tunc est ponderositas et frigiditas nocens. 2 tempus anni 2 complexio dicta prece dens argunt hoc.

Cura Et si sit a lapide 2 ab equitatione canteant et a cafeo 2 a cibo viscoso sicut ab anguillis. 2 a ventosis sicut a pisib⁹ 2 allys. 2 equitatio post prandū super equo trocante. 2 a coitu super cibum. 2 a saltu 2 elevatione onerum 2 a tensione balistrarū 2 a percussione 2 similibus. ¶ Cura in omni causa calida est centauream bibere cum aqua frigida. ¶ Itēz trisera saracenicā quotidie mane 2 sero exhibita salubris est cura. Deinde iniungatur renes cum oleo violato 2 butiro: 2 post emplastre⁹ cum semine lini 2 fenugreci decoctis in aqua ter vel q. ter. hoc facto liberatur eger. ¶ Itēz si causa sit reumatica cauea sirupo acetoso 2 huiusmodi aperitiuis. Deinde renibus fiat superficialis scarificatio: 2 tunc renibus inunctis cum albumine oui sinapizetur cum puluere sandalorum lactuce portulace ros. serico crudo minutim inciso semine apy semine feniculi 2 parum picis nigre. 2 stuppas canabinas minutim incisas superpone. 2 non cadant donec cadat egritudo. ¶ In causa vero frigida renū fiat inunctio de camomeleon 2 oleo anetino vel ynguento de succo cepe pipere 2 veteri succo vel de pinguedine antiqua. ¶ Et emplastrum oxicroceum iuuat vbiq. Aut. B. succi betonice vini an. ouum plenum mellis coctear vniū pluperis. gra. xi. contere simul 2 da bibere per tres dies: confestim enim sanat. sed mel prius sit dispumatum. vel renibus scarificatis 2 prius iniungantur de melle despumato. 2 locus sinapizetur cum puluere feniculi petrosily apy carui dauci zinziberis spice nardi thuris masticio 2 absinthio. 2 prius stuppas superpone 2 non cadant donec cadat egritudo. ¶ De nefressi 2 dolore renū dixi prius: 2 ideo recurre illuc 7c.

De spasmō. Laplin. XXXII.

Spasmus est

Spasmi diffinitio est: contractio nervorum versus suam originem secundum Gal. 6. affo. commento. 39. i. versus cerebrum. et vocatur grāsus. Et dicitur spasmus quasi musculus passus. Laponius enim musculus ut dicitur 2. part. t. tegni de carne simplici pura et villis nervis qui involuntur. Cuius spasmi diffinitio est una secundum Gal. 5. particula affo. commento. 40. Spasmus est involuntarius motus voluntaria obtinens loca. Avic. ponit 3. caus. fen. 3. eius diffinitionem. Spasmus est egritudo nervosa qua moventur lacerti ad sua principia. et inobediētes sunt in dilatatione sicut est in extensione huius loci. S. dicitur Avic. 3. colligit. Spasmus est actio nervi in se et decurtatio sue longitudinis propter quod dicitur et colligit. Alii dicunt quod spasmus est egritudo nervalis. Dens nervi ad suam originem cum ablatio mori. Nota quod Avic. 3. colligit. arguit medicos de ista contractione nervorum secundum suam longitudinem. quia dicit quod materia diffusa in nervis facit extensionem secundum omnes dimensiones ex quo per totum vadit. ideo extenduntur nervi secundum longum. igitur non contrahuntur secundum longum. Item sciendum quod extensio est in spasmō materiali secundum omnes diametros. tamē quia convertitur in ventum vel aeritatem que difficile comprehenduntur in nervo. et que moventur plus a latere. et secundum locum vincit extensionem secundum longum. huius vocatur attractio vel contractio: quia propter dolorem non potest fieri extensio quanta solebat: sed in se membrum sit extensum. tunc ratione doloris patiens non audeat illud manifestare. Vel dico quod ibi est contractio sicut patet sensibiliter. ideo non extenditur secundum longum: quia materia est in poris transversalibus nervorum. et non in longitudinalibus. et ideo est extensio secundum latum et non secundum longum. contra est in paralysi. et ideo ibi membrum elongatur. Contra terius notandum quod spasmus generaliter est triplex. ut dicitur 4. affo. commento. 56. ibi. A spasmō et tetano habito febribus superveniens solvit egritudinem. Vel enim est ante et vocatur epitonus. Vel est retro et vocatur epitonus. Vel ab epi quod est supra: quia ibi patiens cogitur respicere sursum. Vel est vtriusque. ante et retro et vocatur tetanus quia si totum tenens. Unde versus.

Tetanus omne tenet: em curvat: epi quod supinat.

Quem tetanum diffinit Gal. 5. particula affo. in commento illius. Quicquid a tetano apprehenduntur in quatuor diebus pereunt. scilicet. Tetanus est peracutus morbus ab vtriusque spasmi motibus contrariis compositus. Et quod spasmus sit morbus acutus ponit Gal. 1. particula affo. commento. 10. et 5. part. t. tegni de carne simplici pura. Et si arguitur. omnis morbus frigidus dure digerit commento. 33. 7. particula affo. et Avic. ca. de emigranea. sed spasmus est de materia frigida secundum Gal. 6. particula affo. commento. 56. igitur dure digeritur. igitur est cronicus. Item spasmus de inanitione etiam esset acutus. consequens falsum: quia paulatine venit et paulatine discedit sicut ipsa inanitio secundum Avic. ubi ponit differentiam inter spasmum de inanitione et repletionem. quia secundum eundem subito venit: primus paulatine: sed morbus acutus est cuius motus est velox et fortis secundum Gal. acutorum morborum 2. affo. Dico quod morbus acutus multipliciter accipitur. absolute et cum determinatione: sicut dicitur 3. pno. commento. 9. Absolute est ille qui terminatur in quatuor diebus vel circa: cum determinatione: vel ante vel post. Ante est peracutus: et tunc in 7. vel 9. terminatur. vel peracutus tunc in 4. vel in 5. vel in 3. Si a parte post vel est acutus tropicus vel cōversus. Acutus tropicus est ille qui transit. 20. dies. Sed cōversus est ille qui convertitur ad cronicum. et est ille qui durat usque ad 40. dies. quia ille dies est terminus cronicorum primus et ultimus acutorum

secundum denominationem. ut dicitur 3. affo. commento. 29. Similiter acutus accipitur uno modo secundum quod est velocis motus. Alio modo pro toto tempore motus. primo modo spasmus est de repletionem et est acutus: quia velocis terminationis morbus cum fiat subito. 2. modo spasmus est de inanitione: et est acutus: quia si fiat paulatine terminus est velox. scilicet. morbus. et hoc est quod dicitur 6. particula affo. in commento illius. A quibus habitus 2. C. Ad primum dicitur quod morbus frigidus dure digerit ratione materie frigide. sed tamē quia spasmus est propter ventositates replentem nervum sicut vult Avic. in 3. colligit non cito dissolvitur. Vel dico quod natura nititur cito expellere materiam illam: ideo brevis est et acutus. tamē ratione materie est cronicus. Vel dico quod spasmus materialiter est longus: sed paroxysmaliter est brevis sicut dictum fuit prius de epilepsia. quia spasmus est epilepsia membrum: sicut epilepsia est spasmus corporis secundum Avic. in 3. C. Ad secundum patet per dicta.

Cause. Causa communis spasmi est inanitio vel repletio secundum Gal. 7. particula affo. commento. 19. et 4. particula affo. commento. 56. et secundum Hippo. 6. particula affo. affo. 19. Et secundum Avic. in 3. ubi dicitur quod hoc accidit in rebus extrinsecis et cordis et similibus. Et iste due res aut sunt mala complexio calida dominans super membrum propter quam colligitur et contrahitur sicut chorda cum magno estu. Aut mala complexio humida materialis que implet nervum et distendit ipsum. et propterea crescit latitudo et diminuitur longitudo secundum proportionem longitudinis extense in ista dissensionem. Et repletio ex qua fiunt spasmi in membrum propterea inest quod illa humiditas convertitur in substantias aerem et ob hoc nervus ea laboriose continet ut videmus in vase vel in vitro aque bullientis: quia partes aeris indigent maiori capacitate partibus aqueis et terrestribus. C. Spasmus igitur ex repletionem fit aliquando ex sanguine replente nervosa loca. aliquando a melancholia. scilicet a fumis melancholicis. aliquando a flegmate. et hoc est ut plurimum. Et causatur ex crapula et ebrietate et ocio et somno nimio profundo: et aliquando ab exterioribus sicut a frigore aeris comprimentis et claudentis materiam in nervo coarctate et corrupto: et per consequens prohibito exire et extendi in longum. iste est de repletionem. C. Sed quando fit a frigore non inveniēte materiam replere frigus penetrat et irruat et exprimendo materiam condensat nervum vel congelat: tunc talis spasmus de frigiditate proportionatur spasmō de inanitione: et vocatur spasmus siccus. Sed tamē quia frigus raro inanit: ideo talis spasmus de frigiditate melius reponitur sub spasmō de repletionem. Item aliquando a parte in origine nervorum est causa spasmus. vel a parte in capite musculi trahendo materiam ad se. vel diffundendo a se ad nervos. et uterque est de repletionem vel universali vel particulari. universali. scilicet corporis. particulari. scilicet membrum spasmati. quia possibile est in corpore inanito fieri spasmum particularem de repletionem particulari ipsius membrum. ratione. n. doloris trahitur materia ad locum et replet. et sic loquitur Gal. 3. part. t. tegni ibi. Nervus et tenax punctura parata est adnuocare spasmum trahendo materiam ad se: et tunc est de repletionem. vel in diffundendo materiam venenosam sicut scorpio facit. et sic punctura venenosorum animalium adhuc est de repletionem. vel punctura attingit venam et sanguis exiit. et tunc potest fieri spasmus de inanitionem. vel ratione puncture membrum refugit ab illo nocivo versus originem: et tunc est contractio ibi secundum longum. et ibi nihil imitatur nec attrahitur sensibiliter: tunc est spasmus de inanitionem et siccitate. Unde breviter omnia corpus consummentia in processu possunt esse causa spasmus de inanitionem: sicut coitus nimius et fluxus ventris superfluum et menstruum et sanguinis undecumque

et labor etiā imoderatus et vulnera et sanies et vigilia. et medicine fortes laxatiue et helleborus vt dicitur 5° affo. Et hoc vel rōne mordicationis in ore stomaci vel rōne laxatiōis superflue. et in isto genere est colera prassina et eruginosa que desiccādo et pungēdo facit spasmū: vt dicitur ibidē. et in lib. de rigore et icterigatiōe idem ponit. Et vermes sunt de hoc genere. et ideo febres longe faciūt spasmū de siccitate vel inanitiōe. ¶ Pro quo sciendū qd febris est duplex liquefaciens et cōsumens. P^{ri}a est cā spasmū de repletōe. 2ª est cā spasmū de inanitiōe. vnde l3 omnis febris sit cōsumens: tñ qñq plus cōsumit q liquefaciat. et tunc vocatur p^{ri}ncipie cōsumens: et talem febrem liquefacientē hñt pueri et plurimū ppter magnā eoz humiditatē. sed cōsumētem et inaniētē habēt iuuenes ac senes. vnde pueri velociter liberant^r a spasmō siccō. et hoc rōne magne humiditatis eoz. et ideo p^{ri}bent^r a veloci casu in spasmū siccū et de difficili cadunt in euz. et postea q cadant de facili curant^r: qz spasmus ille siccus nō sit nisi de humiditate accidēta: lique factus est curabilis. ¶ Pro quo sciendū qd spasmus de inanitiōe est triplex. vel de inanitiōe humidi accidēta: vel de humidi nutrimentalis vel humidi radicalis. P^{ri}m^o est quādo cōsumit^r humiditas extranea vltra modū et cū violentia. et hoc in partib⁹ circūferentialib⁹ mēbris. 2° est euz cōsumit^r humiditas nutrimentalis vt sanguis sicut in vulnere et in talib⁹. 3° est cū cōsumit^r humiditas radicalis sicut ros cambiū et gluten. et prime due sunt curabiles. 3^a vero est incurabilis. ¶ Alterius notandū qd spasm⁹ de repletionē aut est de repletionē neruoz anterioroz. vel de repletionē neruoz posterioroz. vel de repletionē neruorum motiuoz. vel de repletionē neruoz sensitiuoz. et aliquādo de repletionē superficiali sicut in ossificatione. et ideo ibi cito redit mēbrū ad suam dispōnē naturālē. Et Auer. 3° colligit. dicit qd aliquādo est cōtractio ppter fortitudinem virtutis expulsiue que est in neruo ad resistēdū rei ledenti: et tunc colligit in se ipso et hñt fortiter super rem quā expellere intendit sicut faciūt aīalia que volunt moueri ad cursū vel saltū. sed hñt egritudo: s3 vocat^r expādicatio. et ista superficialis curat^r cū pauca fricatiōe. Alia est repletio essentialis. et illa est de qua loquimur cōiter.

Signa. Signa spasmū a parte pulsus dicit Auiē. sunt qd pulsus spasmatoz est debilis durus inordinatus et est quasi capizās: qz est eborosus et extrēus. et hñt in spasmō de inanitione. i. euz vacuitate. Sed in repletionē est cum tarditate ascensus et descensus sicut sagitte euadentis ex arcu sagittarij. et motus percussionis diuersificatur in velocitate et tarditate. et vena est calidior ceteris mēbris. et est vena colli non sicut in rigore sed sicut partes intestini extēsi ab extremitatib⁹ suis ppter extremitates quinq. ¶ Signa spasmū facti a repletionē sunt quādo venit subito et nō bibit velociter qd super ipsū ponitur ex oleo et vnguento nisi aduenerit ei caliditas extranea. Et hoc est verū si sano subito venerit spasmus: et hoc de repletionē. ¶ Signa spasmū de inanitiōe sunt quādo venit paulatim ex successiōe egritudinū euacuantū: qd cūqz genus fuerit siue colerica siue melancolica euacuatina vel per se tunc est cōtractus s3m latū et longum: quia cōsumit^r humiditas sicut p3 in corrigyo postis ad ignē: sicut innuit Gal. 6^a particula affo. cōmento. 39. et 5° de morbo et 2° interiorū. ¶ Signa a parte vrine sunt qd quando materia est flegmatica vrina est alba spissa. quādo melancolica est alba et tenuis. sed quando sanguinea est rubra et spissa. ¶ Item vrina viridis in pueris spasmū significat. ¶ Item vrina viridis in colore. subtilis in substantia s3militis erugini cris post labores imoderatus talis vrina aparens spasmū de inanitiōe significat. ¶ Item vrina est

aliquādo colorata ppter febrem et dolores. aliquādo remissa ppter ascensum materie ad caput. ¶ Si fuerit ex sanguine tunc est in loco rubedo et apparet dñius sanguis in toto corpore. sic dico de melia et de flegmate. ¶ Si vō spasmus sit ex stomaco tunc pcedit angustia et mordicatio ipsius stomaci. et paulatine venit et vocat^r singultus. et sequit^r aliquādo vomitus eruginosus. ¶ Et sunt signa significantia spasmū venturus. rubor faciei. tortura oris et oculorum. inordinatio pulsus in anhelitu et strictura et cōstipatio ventris et retentio vrine quādoqz et quādoqz exit aquosa subtilis cū ampullis. et quādoqz est singultus et virgilie et dolor capitis et dolor sub iuncturis cernicis et inter spatulas et renes. ¶ Spasmus vero in pueris significat ex acuta febre pcedente. et sunt ibi virgilie et cōstipatio ventris et color citrinus: et membra genitalia sunt sicca. Et de spasmō pueroz ponit Hippo. multa 3^a p^{ri}ncipio. in illo casu. Spasmus cōtingit pueris velociter ppter neruoz debilitatem et eoz vitam inordinatā: quia non intendunt nisi comedere vt dicit Galie. ¶ Spasmus qui accidit ex successione pleureis vel squinantie significat ex inordinatione pulsus et ex malitia anhelit⁹ et ex dolore lateris vel gule. ¶ Item spasmum de inanitione pcedit timor in somno et econuersio coloris ad rubedinem et viriditatem et plumbeitatem et constrictione nature. ¶ Item vrina cruda in febre et rigor cum eis associatur et sudor in capite et tenebrositas in oculis significat spasmū. ¶ Item dolor oris stomaci est causa spasmū ppter eius sensibilitatem. non sic de alijs membris: quia vel dolor sit euz eo vel sequitur eum. non econuersio nisi raro.

Prognostica. Hippo. scda particula affo. affo. 26. Febrē in spasmō melius est fieri qd spasmum in febre. quia ille est de inanitione quiescit. tur febrem nisi corpus sit plēnū et febris non sit acuta vel liquefaciens: quia omnis spasmus sequens acutā febrem est mortalis. vt dicitur quarta affo. cōmento. 56. quia plurimū talis febris est de siccitate. et spasmus ille est de inanitione qui est mortalis plurimū. Et verū est de febre colerica acuta vera. s3m in colerico iuvene et iestate et in vere et in illo qui est vsus cibis colericis. tunc dicitur Gal. est verū. ¶ Item a spasmō et tetano habito febris superueniens soluit egritudinem desiccando materiā viscosā ipsius spasmū de repletionē. ¶ Et Hilbertus in ymnis dicit qd materia spasmū grossa est et est in superficie mēbrorum. et ideo quia omnis febris est in superficie extrinseca: ideo et hñc cōsumit^r materiā spasmū: sed non materiā paralellā: quia illa est fluida et penetrat ad pfundum ad qd non attingit febris putrida. ¶ Item in fine quinte particule affo. et quartanis habito non valde a spasmis apprehenduntur. Si vero apprehēdantur prius et superueniat quartana sedantur: quia ratione horripilationis purgat materiā et ratione caliditatis decoquit. vnde calor febris liquefacit et dissoluit materiā grossā et ventosā et malam complexionē ad temperamentū adducit. vt dicit 6^a affo. cōmento 4°. ¶ Item spasmus ex eleborō mortale maxime si deueniat ad euacuationem humiditatis radicalis: et ita de alijs laxatiuis. ¶ Item oīs spasmus sequens vulnus mortalis. Auiē. verū est si a vulnere illo euacuetur humidum radicale vel humidū nutrimentale p^{ri}ncipium. qd dico ppter sanguinem qui est nutrimentus plurimum mēbrorū s3m Aristo. vnde est in venis nō extra venas. ¶ Item febris effimera soluit spasmū de repletionē particulari corpore non existēte plectorico. et hoc si sit materia frigida. s3m facit quartana et tertiana. et quotidiana nō nec sanguinea nec febris cōposita. ¶ Arguit^r qd nō omnis spasmus sit de inanitiōe vel de repletionē: qz tetanus

nus non est de inanitione. quia si sic esset peior spasmo de inanitione. consequens contra Aui. in 3°. ca. de tetano. qui dicit q^d spasmus siccus est deterior alio sicco. i. tetano sicco. nec est de repletione: quia cōponitur ex duobus tetanis fm Aui. ubi pus. ergo esset duplex repletio simul et semel. ergo duo corpora simul: qd est impossibile. ¶ Itē 5° sē. cōmento 5° repletio in spasmo et singulu pcedente affo. cōmentū 5° repletio in spasmo et singulu pcedente fieri nequit. ergo nullus est de repletionē rē. ¶ Solutio. dico q^d omnis spasmus est de inanitionē vel de repletioē. vnde si humidū accidēte subito repleat facit spasnum de repletionē. Et quādo subito inanitur sic cōtractio fit et spasmus: sed quādo paulatim cōsumitur nō est spasmus. Sed de inanitionē humidū radicalis raro est spasmus nisi quādo subito fit: sed de humidū nutrimentali sic. sicut in modicatione stomaci ppter colligantiā. qz calor fugit et per cōsequens sanguis insequit. Et in vulnere quādo sanguis exit nimis: calor naturalis currit et fugit versus pncipium retrahendo se. i. natura nō mittit calores et psum: et tunc naturaliter mēbzū insequit versus pncipiu. i. cerebrum vt confortet. Unde dico q^d aliqui est simul spasmo de repletionē vnius mēbzū et inanitionē alterius: sicut de repletioē nervoz sensitiuoz. aliquādo vniuersalis aliqui particularis. et aliquādo est repletio in villis trāuersali bus: et inanitio in lōgitudinalibus: per quos venit sensus. et ideo pūat aliquādo in motus manente sensu et contra. Et aliquādo est repletio in nervis anteriorib⁹ et inanitio in posterioribus. aliquādo in nervis cordialib⁹. aliquādo in nervis cerebralib⁹. In apoplexia est vtrqz repletio: s. in spasmo nō nisi sit tetanus vniuersalis: et tunc est moris. Et spasmus simplex de inanitionē nervoz cordialium est peior q^d tetanus nervoz cerebraliz. Et per hec ad argumenta. ¶ Ad pūm dico q^d tetanus de repletioē peior est spasmo simplici de inanitionē fm rōnē et veritates. tamen fm apparentiā nō: qz seruat figurā suā magis fm apparentiā cū sit tractio magis essentialis. et hoc q^d essentialis est tetanus anterior cuz posteriori. qz duo tetani pnt esse simul. vnus in nervis sensitiuis anterioribus et posterioribus. alius in nervis motiuis. vnus sūt in nervis cordialibus. alius in cerebralib⁹ ante et retro. ¶ Et si querat qui sunt nervi cordiales: dico q^d oēs oriuntur a corde origine pūaria: sed tūc nō veniunt ad cerebrū. ibi aliqui vlti⁹ incipit noua ramificatio: et illi tunc vocant⁹ cerebrales: s. et raro est tetanus anterior essentialis cū posteriori: quia plures sunt nervi posteriori. vt dicit 5° parti. affo. in cōmēto illius. In ano flegmonē patienti. Licet possit dici q^d illi pauci anteriori sunt ita fortes sicut illi multi posteri. Et verū est q^d sunt fortiores in sentiēdo s. nō in mouēdo et resistēdo. ¶ Adhuc dico vltērius q^d tetanus de vōstitate est mortalis fm Aui. qz significat digestiūaz deficiēte in toto corpore et vōstitate in toto dominari. S. spasmus simplex de vōstitate nō est mortalis nisi vōstiras per totū dominaret. glosa mortale. i. de difficili curabile. ¶ Ad 2° dico q^d repletio cibalis noua spasmo pte vniuersali. i. tetano fieri nequit. qz nō pōt tunc transglutire: qz tunc moizet. Vel dico q^d verus est repletio alia q^d est repletio spāmi in se nō pōt fieri. tunc tñ rōne alteri⁹ bñ pōt sicut rōne doloris superuenientis vel rōne male cōplexionis cū materia de nouo veniente. ¶ Vltērius notandū est q^d solutio cōtinuitatis in nervo vsqz ad mediū facit spāsmum et puncturā nervi. Sed abscissio ipsius fm totū nō. sed facit in mēbro lesionē et destructionē que sequit partem incisas: qz illa peius se bz. ¶ Et ideo si dicatur incissio nocet. igitur maior magis nocet. dicendū est q^d est verū ceteris paribus. i. manēte colligatiā cerebz in membro sicut pus: sed ita nō est in nervo totaliter inciso.

sed spiritus nō possunt ibidē venire nec ad cerebrū redire. ¶ Ad hoc pñsticatio est q^d omnia tetanus a percussione cui associat singultus et punctio et permixtio ratiōis est mortalis. ¶ Item cū vīna est sicut putredo et virus et est opilatio et tenebrositas in visu et sudor in capite et ceruice: tunc tetanus vniuersalis est venturus. ¶ Itē in regionibus meridionalib⁹ multiplicat⁹ tetanus ppter repletionem et motū humorū et ppter flegmatis: sed tñ tetan⁹ incipit cum quiete: dicit Aui. hoc est vtz cum quiete apparenre. qz contractio equalis ad oīa facit q^d motus nō sensibilibiter apparet sicut in spasmo simplici. ¶ Similit⁹ accidit tetanus et spasmus in regionibus septētrionalib⁹ maxime mulieribus: quia sunt debiliū membroz. ¶ Et cum incipit tetanus fit sermo difficilis et transglutior. et est rubor in facie et palpitatio et lachrymatio i oculis et dolor fortis et puritus sine delectatiōe scalpēdi. et saltus in corpore. et granitas et durities in lacertis posterioribus. et aliquid quando sequitur febris adurens.

Cura spasmi de repletionē est similis cure paralēsi. et ideo ad illud capitulū recur re. Tunc in pncipio confortet⁹ cerebrum et posterior pars cum fricationibus inunctionibus et emplastris. Et sup mēbro ponant⁹ ventose. plus tñ hoc fiat in tetano vt calor reuocetur et sint sine scarificatione si sit res leuis. si nō: fiat cum scarificatione aliquāli. naz trahēdo ad locū foret cā mortis vel ad min⁹ apostematis mali. ¶ Si ergo fuerit de sanguine abūdante et vinū cōstuevit potare flebotometur de cephalica. et non extrahas multū de sanguine: imo retine aliquid vt resistat spasmo. vt innuit Aui. pmo casu. cap. vltimo. Deinde fiant clisteria. Deinde ponant⁹ cōfortatiua super originē nervoz: cuiusmodi sunt oleū laurini cōstinū de lilio. ¶ Si materia sit flegmatica digerat⁹ cuz medicinis predictis. cap. de paralēsi. Vel sic. B. betonice rute primuleueris iringi lauandule pullegi vtriusqz calamenti vtriusqz saluie nasturcy artemisie thimi camedreos sanamunde eufragie. añ. M. i. radicum lily consolide maioris radicū ciperi radicū peonie. añ. M. s. nucis muscate calami aromatici et gentiane maiorane sileleos ana. 3. s. anisi maratri polipody. ana. quar. s. vtriusqz ficados 3. y. liquif. quar. i. mellis lib. i. s. fiat sirupus et detur mane et sero tepidus. ¶ Et si dolor sit in loco et spasmus sit etiā intolerabilis: tunc in pncipio accipiant⁹ linteamina et triplicata sint et ponantur in aqua feruenti. et cum bene fuerint calida inuoluantur in eis loca spasmata et sepe calefiant et iterentur. Ungantur posteriora capitis et nucbe cū oleo de camomilla calido aliquāliter vel cū fece olei antiqui calidi. et ista duo aliquādo sufficiunt in colica et spasmo nucbe: sed in colica ego inungo vētrē. ¶ Deinde materia digeratur cum isto vel cum oxymelle diuretico vel squillitico. vel euacuetur cum istis pillulis. B. byere pigre. 3. y. turbit⁹ aloes lori. ana. 3. i. pulpe colloquintide 3. s. anisi mastice 3. y. zingibe. ana. 3. s. Ex his fiant pillule ad modum ciceris et detur sero cum nebulis et vino pauco. ¶ Vel sic. B. agarici. 3. iij. turbit⁹ zingibe. ana. 3. y. polipody quart. vñ anisi maratri. ana. quart. s. foliorum ebuli vel radicū vel corricū sambuci añ. lib. ā. s. foliorum laureole. M. s. decoquantur in aqua cum melle vel succaro dulcoretur. detur homini forti et laxat sufficiēter. tamen bonum est in istis poni aliquid de castoreo. Similiter agaricus curat datus cum puluere albo vel in pillulis byere pigre vel diarurbit. ¶ Tertia die post medicinam calefiat furnus. et cum fuerit bene calefactus patiens induat pellicium de pellibus lupozum aut vulpiuz inuoluetur predictis pellibus et in stupha mozet quousqz bene sudauerit. et hoc fiat per duos dies virtute existēti.

De

te forti. Si vero non habeatur furnus sedeat patiens in aquis terrarū. i. naturaliter calidarum ut sunt aque transeuntes per terras sulfureas et per loca calida. ¶ Vel fiat sibi stupba de istis herbis. B. abrotani betonice agrimonie foliorū lauri centauree maioris et minoris camomille primule veris bedere terrestres leuistici. añ. .x. y. oia bulliant in aqua in quadam olla enea et magna et fumus per quādam fistulam perforatam inter tinas. et cum tina fuerit bene calefacta parus intret ibi et sudet. et cum bene sudauerit caueatur ne patiens multus moret in tina nec in stupba aliqua. et caueatur ne aer frigidus superueniat: quia mollificaret virtutem. Siat igitur bis in die et non diu vna vice. ¶ Item accipiat succus aneti et bulliat et imittatur in ipso catulus canis vel catulus vulpis vel gati et decoquatur quousque dissoluatur et eger infundatur in ipso bis. vel pannus infundatur et intingatur et mēbro superponatur. et loco succi aneti potest poni succus betonice vel bedere terrestres vel decoctio earum que preualet. ¶ Si vero spasmus siue tetanus fuerit ex percussione siue casu siue ex vulnere: tunc patiens subito submergatur in aqua frigida ut exteriora corporis condensentur: et ita calor naturalis interius vniatur: et ita accidentaliter valet cum calorem naturalem in corpus reuocet. sed ista medicina debet fieri in tepore calido et in corpore bene carnosio in iuuenili etate. Vel aqua multa et frigida subito aspergatur super tale corpus vel linteamina intingantur in ea et comprimantur et inuoluatur patiens frequenter et parum moretur. ista ponit Hypo. quarta particula affo. affo. zz. Tamen si oporteat fiant clisteria frequenter attractina posita in capso de paralesi. quia multus conferunt. Deinde vngantur loca spasmata et nuca cum hoc vnguento quod valet contra paralesim et contra spasmum ex repletionem si fuerit sine fe. B. baccharum lauri zinziberis. añ. .i. piperis albi. .z. .s. maiorane calamendi saluie artemisse bedere terrestres herbe paralesis primule veris betonice lauandule sticados arabici. añ. .x. i. olei laurini camomille nucis olei sinapi. añ. .quartā. .s. olei de lilio. .i. terenda terantur et cum vino albo ponantur per diem et noctes. tunc cum aloecoquatur illud vinum colatum. postque herbe et medicamine in illo vino prius decoctae fuerint: coquantur simul ferre usque ad vini consumptionem: tunc colature addatur quar. vna cere rubee et cum pulnere zinzib. baccharis lauri castorei terbentine opposonaci galbani bdely. añ. .z. .y. nucis muscate gar. cinamomi. añ. .z. .i. musci si vis. .i. fiat vnguentum optimū contra guttam frigidam spasmus et paralesim. et fricetur bene corpus. et fiat clistere de ytracentaurea rutha castoreo et vera pigra cum oleo laurino vel muscellino. ¶ Deinde fiat vnguentus expertum ad spasmum vel ad contractionem nervorum. B. olei muscel lini. .z. .s. butiri. .z. .y. olei. .z. .iiij. confice. ¶ Item ad dolores nervorum et contractionem et contra omnem guttam frigidam et paralesim vnguentus expertum. B. piperis nigri castorei euforby. añ. .z. .y. piperis. .z. .y. costi amari. .z. .y. costi resoluatur in .z. .iiij. vini albi per vnam diem et noctem. in crastino addantur. .z. .iiij. olei et bulliant usque ad consumptionem vini: et postea addant pulueres et fiat vnguentum quod ego voco vnguentum castorini. Deinde vtatur tyriaca et metridato. et hoc maxime si sit a veneno vel a punctura venenosi animalis. et etiam si sit sine febre valet tyriaca optime post purgationes. ¶ Deinde fiat emplastrum probatum. B. ally piperis cimini sinapis añ. .quantus vis pulverizanda pulverizentur et distemperata cum aceto et melle in modum emplastri. Et inter emplastrum et carnem pone pannum lineum veterem subtilissimum ne caro comburatur. ¶ Item cauterium in collo multum confert. ¶ De

medicinis rubificantibus et de curis mirabilibus spasmus expertum est ut super spasmus contra membrum in radice eius ponatur ren contentus cum pinguedine sua. vel dimittatur super ipsum donec siccetur et permuteetur. ¶ Et quia febris superueniens huiusmodi curat eum: si non veniat per se corpore existente purgato prouocetur ut dictum fuit de cura paralesis. Inungatur ergo adipe leonis et cum pinguedine cervi et vrsi et gatti et vulpis in collo et in temporibus et in pulsibus brachiorum. Et detur castoreum et assa fetida. ana. .z. .i. vel .y. cum melle cocto ad quantitatem nucis. et aqua mellis cum assa. et pillule de hermodactilis profunt multum. Similiter flammula inuncta in pulsibus febrem prouocat: et piritrum sumptum cum melle. similiter decoctio carpobalsami. unde multitudo sudoris sequens febrem valet qui sudor horripilationem vel rigorem cōter sequitur. ¶ Signa mortalia in spasmus prius non posita sunt ventositas. laxatio multa ventris. vrina acuta et saltus et pulsatio. Similiter spasmus de inanitione ne quando occupat totum corpus et maxime in acutis. ¶ Item spasmus cum debilitate virtutis dominante febre et spasmus de inanitione quando inueteratus est: est incurabilis. ¶ Adhuc si pulmo arterie calefactus ponatur frequenter super membrum spasmofum optimus est. ¶ Sed si spasmus sit vniuersalis: tunc valet caput purgare et sternutatoria de pluma galline intincta in aceto: et tunc posita intra nares. Deinde inungatur si oporteat castoreum. et hoc fortius est ad purgandum nares: vel gargarismata et masticationes valet dicte. capso de paralesi. ¶ Sed si spasmus sit de frigidityate inungatur cum oleo de lilio et de costo vel de castoreo et cum agrippa et cum marciaton et aureo et cum arogon. ¶ Si vero fuerit ex caliditate inungatur nervi et capita eorum cum oleo rosato nenufarino et salicino. ¶ Et est sciendum quod in spasmus faciei debent medicine poni supra occipitum: sed si fuerit in alijs partibus inferioribus ponatur super dorsum. ¶ Si autem fuerit spasmus ex punctura nervi: tunc ponatur super quasi feruens oleum de euforbio opposonaco piritro castoreo. et aperiat locus ne retineatur ibi venenous: et propter continuitatem rapiat ad cerebrum et faciat epilepsiam vel spasmum vniuersalem. Vel si fiat putridum faciet apostema in loco puncture secundum Mesue in practica sua. Et vniuersali purgatione antecedere cauteris et locus nisi sit nimis sensibilis. ¶ Sed si esset punctura recens cum vino albo et calidis stupbis curet. ¶ Sed si antiqua: tunc calida apponant ut oleum antiquum calidum: quod frigidum est in iniunctum cum nervis et vlcibus 5° affo. affo. 5° Et ad mitigandum oleum ro. et camomille calida imponant corporibus humidis. ¶ Sed in siccis et duris corporibus ponant ista cum euforbio et serapino et opposonaco et sulphure vino. Medys corporibus medio modo fiat. ponatur terbentina inter duos panos lineos tepefacta et fermentum. et caueatur ne claudatur punctura. Et quando aperta est fiat emplastrum de farina et ozobo decoctis in lixiuio. Et imponant olera mitigatiua sicut rose camomilla. Deinde fiat emplastrum cum musco arboris vel lapidis cum sulfuris vel olivano cum vino et modico aceti et calefac et suppone. Cum isto solo curavi manum vnius damicelle que cum acu operando punctum nervum in digito medio et manus fuit inflata et quasi perdita. et ideo notate istum muscum. ¶ Sed si ista punctura claudatur: cum ferro ignito vel auro cauterizetur usque ad profundum: et emplastrum de maluis super apostemata optimus est. et emplastrum Januense. ista fiant. ¶ Si sit spasmus propter apostema videtur quod sit bonum inungere cum oleo ro. in principio et in circuitu cum populeon vel succo frigidis potentialiter et actualiter calefacias propter spasmum.

Sed si fit spasmus propter venenū scorpionis vel al-
terius dent illa que valent cōtra venenū: cuiusmodi sūt
tiriaica metridatum tozinētilia gentiana salvia aristolo-
gia ro. bacce lauri et millefoliū. vt videbitur in. c. sequē-
ti. **S**ed si fuerit spasmus. ppter vermes: interficiant
cum amaris: sicut est absinthius betonica paritaria aloē
agar. et fella aialium et semen zedoarie et amigdale ama-
re. Et possunt fieri emplastra de gbus istaz super vē-
trē. et quedam possunt dari per os cū lacte et silib⁹. **S**ed
si mā sit melācolica digeratur cū oximelle squillitico et
purget cū ierarufini ieralogodion acutis cuz ensofio
et pulpa coloquintide. vel digeratur cuz chinone came-
dreos lapatio acuto. et purgetur cū polipodio sene agar.
et aniso et sticados et esula. deinde fiant vnguēta sicut pri⁹.
Sed tamē loca in gbus debent poni vnguēta sunt nuca
ceruix et spōdilia et subafelle et inguina. Et loca spasmatā
et iūcture calefiāt. calefiant igit olea et lana vel cotū itin-
gat et in locis predictis ponat. **S**ed si fit cū febre fiat
sicut dēū est prius de paralesi cū febre. Si sit ex dolore
dolor mitiget cū oleo calido et cū vitellis ouozū croco et
pane azimo intincto in lacte dulci calido vel in oleo rosa-
to vel de camomilla aliquarboz: qz ista dolore sedāt.
Et emplastrus de musco arboz cum vitellis oui v^l fur-
fure optimum est in omni nocumento neruozum sicut
iam expertus sum frequenter.

Cura spasmi de inanitione. Si sit cuz febre est dare
sibi ordeatū lac amigda. factus de aqua fursu-
ris diadragantū frigidū. et inungat cū oleo violato et ne-
nufaris et salicis. et domus sit frigida. et aspergat tota cuz
rebus frigidis. Et asselle et inguina et renes dozi inungan-
tur frequēter cū oleo violato. Et si sit possibile totū cor-
pus inungat in oleo tepido vel rosato vel violato. v^l mu-
cilago psily optima est. Et fiat caputpurgū cū oleo bu-
tido et rebus hūidis. Balneet paries in aqua dulci te-
pida. In exitu a balneo inungant iūcture et radices ner-
uoz de oleis pdictis. añ. quātum vis. cōmisceant et spās-
mo supponant. **D**einde embrocēt iūcture et radices
eaz cū lacte asine actuali calido prout mulgetur a mā-
milla. vel cū lacte mulieris eodē modo. **D**einde fomē-
tentur musculi faucū et ceruix et collū et spina vsqz ad lū-
bos cū lacte mulieris puellā nutriētis. et cuz decoctione
maluaz violaz floz nenufaris et. Sed aqua nō diū re-
maneat in loco: sed sicceat cito et abstergat. et cū oleis cali-
dis: et cū lana intincta fomētetur eodē modo: sicut cū oleo
violato: et cū oleo camomille et cū dialtea et butiro recēti
et cū oleo amigdalaz dulcium et cuz. oleo lini et cū terbē-
tina ita qz nerui per totū sint hūectati. **D**einde si ista
non sufficiāt fiat tale emplastrū in forti decoctioe radi-
cuz altee malue brāche vsqz violaz: et distēperēt for-
titer. semen lini fenugreci et psily et farina ordei et oia sil-
ibi pfiātū. et addat paz olei vel butiri vel sanguinis
porci. et pone super ceruicē et colluz vsqz ad fauces. Est. n.
ceruix origo et pncipiū neruoz. Uel lana succida cuz aqz
farina et oleo intincta superponat: et totus balneetur i la-
cte et caput totū irroret cū lacte. Et nutriatur cū vitellis
ouoz mollibus et cū ouis digestilib⁹: que poti⁹ sint po-
tabilia et liquida qz solida et spissa. Lapiant ordeatū aue-
natum et colatura et carnes elixas et omnia sicut dictus ē
c. de ethica et alia nutrientia intus et extra. Et si non fue-
rit febris detur lac dulce cuz aqua ordei vel iulep et mo-
dicū vini albi limphati cum aqua ordei si sit aliqz calor
innaturalis vel per se: vñmō non sit nimis forte illud vi-
num. s. gallicanum. Et fiat clistere cum lacte dulci quod
etiam valet post clisteria acuta ne adurant. Et detur dia-
dragantum frigidum et diapapauer et zuccarum viola-

tum si sit cum febre. Si sine febre: tunc ad restaurandus
est bonum et pinochada et penidie et diapenidion sine spe-
ciebus calidis. Et in cā calida zuccaz rosatum et viola-
tum et strupus violatus et nenufarinus et iulep: vt dictus
est. Et fiant balnea in aquis in quibus cocta sint bume-
crantia sicut ordeus viole capita et pedes hedoz et agno-
rum et arietum pinguium. et quādoqz de istis fiant cliste-
ria multum conferentia hic et in ethica.

Spasmus puerorū sic curatur. **R.** radicum lily.
M. i. anisi. 3. i. croci. 3. z. omnia terant
et cōmisceantur cum melle bullito et fiat emplastrus pri-
mo. **D**einde balneentur cū decoctioe istarum herba-
rum. **R.** camomille melliloti añ. M. i. fenugreci lib. 5. d.
coquantur in aqua et fiat balneum. Et in exitu a balneo
inungātur omnes iūcture cū oleo de camomilla actua-
liter calido. et deinde apponat emplastrus dictū. Nō bi-
bant vinum nec repleant se. tamen seniores post purga-
tionem possunt potare vinum vetus in pauca quantita-
te quia resoluit spasmus humidum.

Tortura oris quedam est a spasmo contrahēte su-
perius quedam a paralesi mollicante
et relaxante ad inferius. Ideo curatur cura spasmi et para-
lesi diuersimode in diuersis speciebus. **P**rimus igitur
studium sit cuz emplastris et linimentis in spondili-
bus vnde nerui faciei habent ortū et musculi: sicut cum
aqua decoctionis vulpis vsqz ad dissolutionem ossium.
Embrocare partem spondiluz ceruicis: et perueniendo
sic ad mandibulam et partē faciei. Et linimentus in par-
te opposita sit cum oleo de lilio. Et emplastrum cum ra-
dice lily sup locum et calcfaciendo et vngendo omni mo-
do valet. Gargarismata non fiant nisi post purgationes.
tūc. n. curant. **D**einde fiant gargarismata de ieris ma-
gnis cum aceto squillitico et aqua decoctionis origani
et thimi. est. n. expertum. vel etiā de sinapi staphyragia zin-
zi. pietro macropipere decoctis in aqua et cum iera-
pigna fiat gargarismata. et de calamēto siluestri et de thi-
mo sit eodem modo. **S**ed m studium est cum localibus
remedijs super locum lesū et cum ingredientibus
in ore et cuz masticatione eozuz: sicut nymuscata reten-
ta ex parte passionis aut masticatio aut retetio castorei
ex parte passionis et sub lingua. **I**tem accipe nucem
mus. integraz non habētem marciditatem nec disconti-
nuitatem: et lini super eam ex oleo anacardino. et teneat
patiens in ore ex parte lesa per horas tres et masticet eā
ibi et teneat. et hoc faciat bis in die quonias sanat. **D**e-
inde habito clisteri attractio fiat tunc caputpurgium
cum nigella infusa in aceto. deinde distēperata cum pav-
ne porcino vel cicamine. **D**einde cum fuerit exicca-
ta sit postea distēperata cuz succo auricule muris et ma-
iorane. et tunc distilletur in nasum et sugatur vebemen-
ter quonias sanat. Et similiter cū succo primuleueris et
auricule muris sit caputpurgius optimus et a me exper-
tus. Uel sic. fel perdicis aut gruis aut galli cuz aqua au-
ricule muris aut sanfuci sanat celeriter. **D**einde fiat
enapozatorius et ablutio faciei cuz aceto decoctionis si-
napi. Uel. **R.** calamēti sticados folioz saluie origa-
ni lauri camomille melliloti sanfuci marruby seminis
piretri lauandule. añ. decoquantur in aqua vel in aceto
albo duplo ad pondus oium vsqz ad mediū. **D**einde
vaporetur pars capitis posterior et collum et spondilia et
ceruix et mādibula et tempora et frons. deinde lanetur os
comprimēdo et fiat emplastrū ex fecce. Vrtus. n. isti p-
fundatur interius et incidit et resoluit humores grossos
et viscosos. et curat torturam et spasmus et paralesim. et da-
istud sic. teneat olibanum in ore vel zinzī. vel nucēmu.

¶ Deinde lingas locus cum oleo castoreo aut oleo balsami aut oleo de pipere albo. Curat. n. vna dominā anti- quā a tortura oris sic. locū ex opposito inungi cū marcia ton acuto cū assa fetida et castoreo. et feci gargarisma de ruta salua lauandula primula ueris et auricula muris. et dedi nucem muscatā et pliris cum musco. et fuit clisterizata cū ierapigra galsi et similibus et ruta et abrotano. ¶ Deinde sal tostū vel calefactū posui in origine neruorum et curauit. resoluit. n. spasmi et paralesim. Et in cā frigida et in etate et plexione frigida valēt sume oppopira bibita cū vino in quo decocta sit salua et castoreus. curat. n. datū in modū guellane et paralesis oculorum oris lingue et gutturis manuum et pedum. et optime valet tremulosis datū sero cū aqua vite. fricauit originē neruorum et locum lesus. et in ore sepe posuit. q. optima est hic. Et aliqui emplastrāt in pte lesa et ex opposito paulinū. sed apostolicon plus valet. et i duritie loci diaglon dissolutū cū semine lini et oleo de camomilla. Et ieralogodion mēsticum curat ipeditā locutionē yndecūq. sit. et aliqñ hic sicut alibi oz puocare febrem. et tūc distēpera flammulā et stricados et scarabecos comedentes arbores in estate et distēpera simul cum modico dialtee et ynge digitos tuos et tūge pulsus brachiorum parietis et febricitabit quicūq. fuerit. Utant oēs isti gariofilata arietina hedera arbozea peonia calēdula betonica lauandula salua origano. Lapiant spasmati et torti et paralectati de pliri duplicato et dianthos cū musco cum modico diacastorei. Et si queras qd ē pliris duplicatus. et h pauci sciūt. et ego nesciui qd ē ante quintus annus quo audiui medicinā. ¶ Dico q in pliri ista duplicant gar. galaga croc. nymmu. foliū medietas cinamomi et 3^a pars ligni aloes. In diagalanga duplicant ista: galanga gar. nymmu. foliū lignū aloes 3^{is}. ¶ Adhuc est eperimētū vnu in paralesi. piremū in aqua coque ad tertiā et da bibere in momēto subuenit. ¶ Itē radix pedis coruini cocta et comesta paralesis curat et pueros epilēticos liberat vt vidi in puero. io. annoz. ¶ Itē sup oēs medicinas simū asini recētem cola per linteus et da bibere. de masculo da masculis. et de femina da feminis. 3ª lūdus est administrare vētofas super ceruicē. et apponere rubificatiā et cauterizatiā. ¶ Post aurē ex pte egritudinis et locus cum dialtea in pñ vngat. filr in paralesi vti. Sz vini nō detur i paralesi vsq. ad. 20. dies nec in tortura sequēte paralesim ad min⁹ ante purgationē. sed aqua mellis vel ordei vel claretū factū de aqua decoctionis radiciū peonie feniculi perosily et seminis aneti. isti sūt optimi h. Signa iurabilitatis paralesis sunt. f. qñ paralesis trāsīt sex mēses. et yzina rubea et multū intēsa in paralesi est pessima. ¶ Itē accipe rutā mirrhā pulegiū saluiā et corticē tremuli. de his fac portiones et da bibere. et si euomit nō curabit. ¶ Itē si vētofe sine scarificatiōe ponant super locū paralecti et adherēat locus nō rubet. incurabilis ē. ¶ Itē mēbzū palectiū si ē silē sano curat. si nō. nō. ¶ Itē cētineruia lota cū. 9. aquis et adde duo coctaria mellis et da palectico post gallicatus. si laxat non euadet. ¶ Itē est vnyz carnē 3ª grāf. .j. rebal. et guth. et guttanay. Ista noia cū cruce scribant in pgamēo. et qd iudbas lras secū portauerit nō nocebit sibi grāfuo nec spasmus qd idē ē. Istō tñ ē sine rōne et tñ exptū ē. Et nisi sint nola sancti vel sanctoz aliquoz nō adhibeo fidē. tūc. n. est carnē de deo nfo in cuius virtute oia sanātur amē.

¶ De venenis.

Laplin.

XXIII.

Venenum quasi vetans hoīem dī. Lūi⁹ diffinitio est sūm daly 2ª pñcula tegni cōmēto. l. 4. 2. in comento illius. Ita vero et sūm venēre. Venenū est būditas aquo-

sa subtilis horribilis q̄litas corpus humanū a tota specie perimens. ¶ Pro quo sciēdūz q̄ aliud est venenū et aliud est venenosus. vt p. 3. p. Aui. pmo cāñ. fen. 2^a. c. 6. bis que pueniūt ex his q̄ comedunt et bibunt. Venenū est q̄ nullo modo a corpore mutat mutatiōe cōuersiōis. sic q̄ nutriat. et corpus mutat et pimit. Et idē dī in. 2. cāñ. c. 4. qd venenū est medicina que corripit pplexionē nō cum p̄trietate tñ. sed cū p̄p̄ietate. que est i ipso. sicut ē nappellus. Sz venenosus est qd corpus mutat et a corpore mutat. et ad vltimū destruit corpus nec in ei⁹ p̄uertit sicut vdinē. sed medicinale nutrimentū mutat et mutat et in fine conuertit in nām corporis. Sz medicina absolute mutat corpus et a corpore mutat et in fine destruit ei⁹ opatio a corpore. h. Aui. ¶ Ad dē de opatiōe venenosoz et diuisiōe eorum sciēdūz sūm q̄ dicit Auer. 5. colliget. c. qualis opantur venena in corpore humano. qz qdā opant p̄mīs qualitātibus sicut opius qd p̄uat sensus et motū frigiditate sua: qz parua q̄ritas eius potē refrinari p̄ medicinas 3^{is} nē ledat. igit nō opat a tota spē. l. 3. Bal. 3. d. pplexionib⁹. c. 3. dicat q̄ opiiū sua p̄p̄ietate irigidat. ergo non qualitate sua. ¶ Dico q̄ q̄litas duplex est. medicinalis et elemental. prima est tota spē et p̄p̄etas. 2^a nō. opiiū ergo in frigidat sua proprietate. qz de se amay. est. igit calidū aliquat. l. 3. Auer. 5. colliget. dicat q̄ amay segtur pplexionē frigidā et sicca et calidā et sicca. p̄mīs sapor amarus est min⁹ acutus q̄ secūdus et min⁹ apitius. ¶ Dico igit q̄ opiiū ifrigidat per sua q̄litate potētiāle que est sua pplexio p̄ma et p̄p̄ietas. qz et si calefiat exteri⁹ adhuc p̄ istā ifrigidat: qz illa accidentalis calitas cito recedit. Sz frigiditas. nē sibi p̄portionata elemental. et iō p̄p̄ietas vocat nec reducit ad actū nisi per diuisionē nō in ptes paruas: sic in ifini tū: qz talis diminiuit in virtute. qz ad opandū regit cer. ta q̄ritas ad hoc. f. q̄ fiat opatio notabilis. Sed vniūso est sepatio ei⁹ loco sano ad locū ifirmū vt ibi alteret. Sz medicina laxatiua stās in stomacho vel itē in his trahit ad se. et sic loquitur Bal. 3. de p̄p̄ionib⁹. qz corpus nibil agit in medicina frigidā nisi diuisionē: qz nō calefit vt ifrigidet. imo statim cū intrauerit portat ad locū alteradū vt separat a p̄tib⁹ calidis cū ea mixtis: et p̄dit i via aliquos gradus nāles: sed nō māles. vnde agens approximatū passio agit: ideo est in potētia vt p̄iungat cū parte lesa: qz mēbzū egrum trahit ad se medicinas: sed sanū trahit ad se cibū sicut dicit Daly scda p̄tcula regni. c. de signis stomachi. Tñ Auer. dicit. 5. colliget. q̄ Bal. fuit seruus fūgitius de actuatiōe medicine frigide: qz p̄uertit i sanguinē frigidiorē q̄ sit mēbzū alterandū. Sed dico q̄ reprehendit eū quātūz ad cibum medicinale vel ad medicinam cibale: qz illa cōuertit et alie nō. multa possent hic dici. ¶ Dico igitur q̄ quedā venena opant suis q̄litatibus vt opiiū sua frigiditate. quedā a tota substantia: qz permutat corpus ex toto sicut aurum p̄uerum in calicē. et quedas interficiūt fortitudine attractiōis sicut dicitur de eleboro albo nimis laxando. et quedā remouendū calozē vitalē sicut illa que nimis euacuant sanguinē. h. Auer. Sed Aui. 4. cāñ. fen. 6^a. c. 2. dicit sic. q̄ species venenosoz sunt due. f. faciēs operationē cū qualitate que est in ipso: et efficiēs cū forma sua et tota suba sua. Primū quidē aut est corrodens et putrefaciēs sicut lepus marinus et cantarides. aut inflāmans et calefaciēs sicut eufozbiū. aut in frigidās stupefaciens sicut opius. aut oppilās vias anhelitus in corpore sicut plumbū adustus. aut putrefaciēs tantū sicut vermes vini. Efficiēs a tota substantia sicut nappellus et fel leopardi. et quedam interficiunt rōne quātūtatit vt lactuca et iusquiamus. vt dī. 6. de sim plici medicina. c. 3. 4. 7. 10. et scdo affo. p̄mento. 7. in p̄mō

to illius. Vbi cibus pter nam intrat. et q. medicina me-
bium corripens non generat morbum: nec corripit ni-
si quantitas eorum augmentetur: vt dicitur de mādago-
ra euforbio et opio. ¶ Itē vene quedam sunt que agunt
supra membrū vnū: vt cantarides sup vesicā. et lepus ma-
rinus super pulmonem. quedam super totum corpus vt
opius. ¶ Et ponit Auic. q. napellus nutrebat puellā. 4.
tanō. fen. 6. c. 2. et Hal. 3. de simplici medicina. de mulie-
re ateniensi que vsa est iusquiamo. et Urso in affo. 2. me-
to. 9. de heremita qui nutrebat ex eleboro. quia pri-
mo die multum laxabat. 2. minus. 3. die nihil: q. me-
bra ex consuetudine traxerūt quēdam habitum et ipsū
in nutrimentum conuerterūt: vt dicit. Dico q. venenū
a substantia non nutrit: imo quātūcūq. minimū sumatur
nocet sicut dicitur 5. de simplici medicina di. 5. cap. pri-
mo. Similiter est de veneno corosiuo: sicut est arseni-
cus: et flos eris et redelgar. sed non iterficet nisi quātitas
sit fm aliquā dosim certam cum qua agit operationem
a tota specie sensibilibiter. Venenū a cōplexione nō iter-
ficet nisi ratione nimie quātitatis sicut est de iusquiamo:
et lactuca et euforbio rōne calozis: et tale in parua q̄titate
nutrit: et debilitat. vnde tale venenū rōne cōplexionis:
dicit magis venenosum q̄ venenū. ¶ Dico tunc ad
p̄mū q. napellus h̄z duas substantias. vnam puenientē:
alia discōnientē. respectu vnus nutrit: respectu alte-
rius interficit: nisi sumat in parua quātitate: sic q. illud
respectu cuius nutrit separet et expellatur euz superfluo
alimento. vnde nō est corpus cōsimile. sic nec caulis qui
respectu iuris laxat: ratione substantie grosse constipat.
sic in proposito respectu vnus nutrit: respectu alterius
torricat. Tamen Auic. 7. coll. 3. cap. 2. dicit q. illa puel-
la non fuit nutrita napello: vel veneno sicut ipse ostēdit:
vt dicitur in epi. ad glauconem. tamen vsa fuit ipsa euz
cibo suo: vt cibus ificeret et corpus ex punctione. et ideo
nutrita debz gloriari. i. cibata. nec Auic. recitat illud nisi
fm opinione aliorum. nec Hal. 3. de simplici medicina.
¶ Per idem p̄s responsio ad ysonē de eleboro: q. me-
dicine solutue sunt yniuersaliter pernecates et pūnētes
corpora. q. ipse soluit fm Hal. 2. regimīs acutoz. 2. me-
to. 12. Dico q. in parua q̄titate data non iterficet. sed
si nutriunt dico q. h̄z duas substantias diuersas ethero-
geneas. respectu vnus laxat. respectu alterius nutrit.
vel forte faciunt nutrimentū venenosū. Et ideo salua
istius puelle iterficiebat gallinas. dicit. Al. et ideo non nu-
trita fuit nutrimento bono et sano: sed nutrimento malo
et venenoso qd ducit ad interitum in p̄cessu temporis s̄z
non statim. Vnde Auic. cap. de regimine eius qd come-
ditur et bibitur. Caneat illi qui malo regimine vtunt. q.
et si in p̄nti non sentiant: tū in posterū nō euadēt. ¶ Ul-
terius dico q. rōne q̄tatis optimus cibus faceret ope-
rationem q̄rit gradus. qz panis respectu q̄tatis iterficet
vt innuit 5. coll. 3. in p̄n. Et quedam interficiunt nimis
aperiendo cor: sic crocus dicit Auic. et iō inter venenosa
potest cōputari non respectu torius sube: sed per acciō.
quia per se s̄fortat. gaudiū et risus faciendo p acciō: et ex
p̄nti interficit. ¶ Et si quereres quid est tota substantia
rei et tota species. Auic. ponit p̄mo cañ. fen. 2. doctrina. 2.
et summa p̄ma cap. 54. dicit q. tota spēs est per quā res ē
illud qd est. et in de viribus cordis ipse dicit. cap. 4. q.
ppietas vel tota species est nā inuēta i mixtis corpib.
pcedens in eis a superna et plenissima influentia p p̄plo-
nem p̄p̄ia. per quā dispositionem p̄p̄ia acquirunt ad
sustinēdum istā nām. Tamen fm p̄stertantū differt pp̄ietas a nā
vulgariū et debilitatē p̄stertantū differt pp̄ietas a nā
rei. qz pp̄ietas vt dicit quidam est virtus in cōmixtis

inuenta corporibus a qua procedit in alio corpore actio
isucta q̄tū ad manifestā nām. Dē vero nā virtus q̄ cor-
pora simplicia opantur. tū in re non est aliud de h̄ q̄ in-
quirere de igne: q̄re ascendit. q̄re oia p̄uertit in se. et si de
ipso capiatur non minuit: qz h̄ facit nātū. Si enī eēt res
raro vsa plus de opibus eius mirarentur q̄ mō de tra-
ctu ferri a magnetē: et iō ferz trahitur a nā magnetis p
quā nām est illud qd est. Vt si sit pp̄ietas qualitas ali-
qua: tūc est illud per qd res est illud: qz est actiū: qz per
illud agit actionē extraneā. Et iō aliq̄n idē ē cibus vni
et vene alteri sicut eleborus est cibus coturnicis. i. q̄lie:
et iusquiamus turdoz: et napellus porcoz. et hominē iter-
ficiūt pp̄ totam spēm cū qua nutrit vnu et cōuenit sibi: et
per illam ē discōnient alteri. nisi sint corpora etheroge-
nea. vt innuit Auic. in cāticis. p̄tula p̄ma. 2. men. 30. De
pūcturis aialū venenosoz videbī i l. 3. oīo pcedēte:

Signa

¶ Aligs sumptū venenū sūt cū aliq̄s sentit
sapore horribile. aut odore. aut mordicatio-
nem. aut arsuram. aut fluxū saluē. aut permutationem
coloris: qz modo apparet vnus modo apparet alter. nau-
sea et inquietudo. Signa veneni calidi fm Rasim. 10.
Alma. in diuisionibus sunt febris et ardor faciei sue ru-
bor et tumor venay sudor sitis malus odor et fetor ozis ci-
trinitas coloris et oculoz. Qz si fuerit acutum sine cor-
rosiuo: h̄ sunt signa eius morsus nutrit: et corrosio in
stomaco: aut in ventre: aut in alio loco. Sed veneni fridi
hec sunt signa casus virtutis: et sincopis et patitur stupor
rem. et si euomat tūc cognoscitur per colore. Si enī sum-
p̄t ceruicem vergit vomitus ad albedinē. Si opiu ver-
git ad odorez horribile. Si ranam: per abominabile sa-
pore. Si litargirium et gipsum et sanguinē congelatus et
lac coagulatū per visum. Ex eleboro dato accidunt spas-
mus p̄focatio et pulsus cordis adustio ligue. Et ex napel-
lo et loco eius ponitur ciclamen et tūc accidit exitus oculi
rū p̄tiss et labia apant fit et sincopis et tenasimon. De ius-
quiamo nigro accidit p̄focatio et frigus extremitatū te-
nebrofitas oculoz et destructio imagis. S̄z de iusquamo
al. fit apostematia lingue et mēbroz et mollificatio et ocu-
li rubet et obtenebrat et accidit v̄rigo p̄stictio anbelitus
et surditas prurit corpus et gingiay ebrietas et p̄mixtio
rōnis. et q̄qz rugit. et q̄qz hinnit sic equus. et q̄qz vt mu-
lus vociferat. Sed de squilla accidit vlceraatio itestino-
rum et viay epatis. et antecedit eaz pūctura et icilio. De
mādagoza fit litargia prurit et spasmus. De rana la-
cunali et viridi fit casus dentū et gomozrea et apatio cor-
poris et exitus mēstroz sine voluntate. Signa lactis coa-
gulati in stōaco sunt casus virtutis v̄rigo sincopis torur-
ra in ore stōaci et aliquādo pūctura colica. Signa sangui-
nis coagulati in stōaco sunt ifrigidatio corporis puitas
pulsus sincopis p̄tinua. Si fit in pectore tūc fit frequē-
tia pulsus et destruit color et ducit ad sincopim et debili-
tatem. Signa redelgar sunt ardor in ore stōaci et pūctura
et corrosio in ventre et laxatio ventris cū vlceraatioe
et sine cessatioe. et aliq̄n fit sincopis et intolerabilitas iacen-
di. vel eūdi vel dormiendi vel aliquid faciendi. Signa
araneae sunt inflatio ventris ac si esset idropicus exitis
oculoz et nausea et dolor colic et iliac. et ita discurrendo
p̄ singula rōne p̄p̄onis et p̄positionis p̄nt poni signa.

Pronostica

¶ Ista sūt signa mortalia illis q̄ sū-
p̄erunt venenū. s. cū occultat pupilla et sola alba oculoz apparet tumor faciei et gule. mu-
tatio coloris in liuore et nigredine et viriditate lingue.
nigredo et eius exitus et multitudo saluē. dolor p̄cordio-
rum. spasmus. sincopis fortis. paruitas pulsus et abelitus.
sudor frigidus et paucus. occultatio pupille vel nigredi-

angl. q

nis oculorū infectio ynguū 7 q̄ si mortificatio: q̄ vene-
na premūt cor: 7 yngues fiunt de superfluo nutrimento
cordis. ideo dispōnes cordis p̄mo apparent in ynguib⁹:
sic dispositio epatis p̄mo appet in oculis. ¶ Itē venena
calida citius interficiunt q̄ frigida ceteris paribus: q̄ citi-
us penetrant: 7 in tpe calido citius ppter aperturā via-
rum in eis: q̄ artarie plus trahunt in talib⁹ ad se 7 ad cor
rōne caliditatis eoz. 7 iō dico ceteris parib⁹. q̄ corpora
calida cōter sunt fortiora q̄ frigida. 7 iō magis resistūt
per suam caliditatē nālem venenis calidis 7 frigidis: vt
dicit Auicē. sen. 2° primi li. cap. 2° de signis cōplexionuz.
7 hoc per se. 13 per accēs rōne p̄pōnis venaz 7 cōplexio-
nis eaz citius ibi veniat venenū. 7 ideo supposita forti-
tudine equali ytrobig: tūc est verū qd dēz est. ¶ Nota
q̄ retentio yrine est mortalis.

Cura p̄seruatiua. Cura p̄seruatiua 7 curatiua
vel eradicatiua. p̄ d̄z fieri dūm hō sit san⁹ 7 timet sibi
de intoxicatiōe. Siat igitur tūc sic. Accipiat radix mille
folly 7 bene conterat 7 remolliat in lacte vel in vino.
vel modicū decoquat in crastino ieiuno stōaco 7 me-
ridie poter de eo timē sibi de veneno. 7 per totū anū n̄ ti-
mebit. Et s̄m aliquos qui semel biberit de eo: per totū
anū non timebit de veneno. tū melius est accipere mul-
titiens. vel de herba tota cū radice desiccata fiat puluis
quo yrat in vino vel lacte: optime p̄seruat. ¶ Itē ra-
dix gentiane in dolio vini potata p̄seruat bibentes eaz
a veneno 7 ipsa gentiana frequenter comesta. ¶ Item
radix afodilo: omne venenum statim excludit. 7 mane
sumpta a malo cibo 7 veneno p̄seruat. 7 qui comedit eaz
de mane letam diem ducit. diazcorides. ¶ Itēz sanguis
capre ad ignē calefactus 7 sūpius valet p̄ra omnes ve-
nenosas potationes. ¶ Item grana iuniperi sumpta sūt
medicina contra venena cui non est par. 7 morsus serpē-
tis curāt. ¶ Item succus vel herba vel radix tormētil-
le potatus statim facit venenū exire q̄rūcūq̄ intātus q̄
datur canibus 7 curat morsus animalū venenosozum.
Idem facit pimpinella que d̄z florem rubēū 7 crescit in
ter blada. ¶ Itē pimpinella cum vino bibita 7 cum pul-
uere gentiane: 7 olei ciamomi cētauree ab omni veneno
cor hominis defendit. vnde nullus valz istas medicinā
appreciare si mense seprēbris conficiatur: q̄ non solum
venenū exstinguit. sed ab homine etiam demonē expel-
lit: vt dicit Cōstantinus 4° practice sue in fine. ¶ Item
testa oui plena de succo agrimonie data potui statim ex-
pellit omne venenū per os potissime. 7 cum mīra facili-
tate morsus serpentū 7 aliozū animalū venenosoz
sanat. ¶ Itēz caro famule siluestrio salita est de fortib⁹
medicinis contra venenū s̄m Auicē. ¶ Itē de auricalco
fiat cibus. si ei venenū appropinquauerit vel in mensa
appositū fuerit: statim cupa incipiet mutari in diuersos
colores per lineas multas. 7 sic deprehendet venenū s̄z
fisdorū 7 albertū. ¶ Idem fit de electro naturali: q̄
in aspectu 7 tactu veneni fridet 7 in varios colores colo-
rem naturalē statim mutat. Modus meus est dare talē
puluerē ad p̄seruandū sicut frequēter dedi. s̄. pipinel-
le radicū tormētille ciamomi añ. 3. 5. ligni aloes macis
añ. 3. i. granorū iuniperi. 3. y. fiat puluis. 7 si nō sit multū
delicatus ponat gētiane. 3. i. 7 tunc valz p̄ra omne vene-
nū p̄seruado 7 curando. 7 hoc in p̄n: 7 def cum vino deco-
ctionis boraginis. 7 voco cum puluerē iuniginum. 7 post
detur oy amargariton vel leticia gali. 7 sic p̄seruat optie.
Tamen q̄ nulla peto: pestis ad nocendū q̄ familiaris
inimicus: iō iter famulos suspectos non comedat aliqd
subito: sed diu in ore tenendo. qm venenū est tante bo-

ribilitatis q̄ non poterit esse quin cognoscat 7 percipiat
per gustum 7 per odoratum. ideo caueant omnia veben-
ter dulcia 7 acuta 7 acetosa 7 falsa. Non ergo sic fa-
melicus vel avidus sumat cibū suū. Sed ante q̄ come-
dat in mensa suspecta sumat nucē aut auelanā aut ficū
aut rutam aut metridatum aut tiriaca. qm tiriaca sum-
pta añ medicinas p̄seruat. 7 sumpta post attrahit ad se 7
expellit p̄fortando cor. ¶ Pro isto sciendū q̄ oēs medi-
cine: quarū p̄prietas est vt conferunt sanitatē 7 virtu-
tem in spū: vel mediantibus eis expellat nocumētū ve-
nenosum vocatur tiriaca bezar s̄m Auicē. cañ. 2° 7 cap.
4° versus finē. Sed tū vt dicit: tiriaca magis puenit arti-
ficialibus 7 bezar medicinis simplicibus que valent con-
tra venenū: vt dicit Hal. 5° de simplici medicina. distin-
ctione 4°. cap. 5°. q̄ medicine liberantes a veneno sunt
medie inter corpus n̄m 7 venenū. q̄ si dentur corpori
sano nocent. si toxicato 7 egro liberat: 7 ideo medie sunt.
cōtra dictum Auicē. 5°. coll. 3. cap. 2° de cōpositione medi-
narum cōtra venenū. ybi dicit q̄ mediū 7 extrema sunt
vni⁹ generis. 7 que sunt vni⁹ generis sunt filia. 7 sic nō
est in bezario cū veneno: q̄ mediū est ratione d̄ietatis.
ergo cū bezar liberet a veneno: igit cōtrariet ei. ergo nō
sunt similia. ergo nō est medicina illo mō quo dicit Hal.
Et Auicē. ridet ad argumētū Hal. q̄ iste medicie faciūt
istas duas operatiōes respectu diuersitatis dispositionū
in corporibus diuersis. q̄ si fit ibi dispositio venenosa in
corpore iuuār. si nō mon. Et per istū modū loquēdi dicit
Hal. versus finem 7° p̄ricula affo. q̄ cibus est v̄tus sanis
7 morsus infirmis: attractiua in mēbro attrahit cibū in
tempore sanitatis. 7 in tpe egritudinis attrahit medicū
nam s̄m Dely 2° p̄ricula tegni. cōmento. iis^o ibi. Ex egrī-
tudinibus tū in ventre. 7 serap. in 3° p̄ricula. cap. 5° idem
ponit respectu diuersarū dispositiōū. Medicina igit tiri-
calis vna cum adiutorio nature 7 regimine pot cōtraria
facere. vnde siue attrahat venenū ad se: siue expellat: oū-
modo b̄ fiat rōne eiusdes finis. s̄. rōne salutis 7 euasiciōis:
eades quasi opatio est: q̄ a fine nūq̄ d̄z denominari. Et
Dely 3° p̄ricula tegni. cōmento. 195. ibi. Alterat igit aut
digestiua. dicit q̄ de p̄prietate medicinarum que faciūt
euadere ē vt p̄fortet mēbra p̄ncipalia iteriora: sicut p̄for-
tat ea medicine aromaticę stiprice. Si igit illa medicina
faciat euadere ex venenis optima est. Et de illis q̄ faci-
unt euadere ex venenis habentiū venena que nō cognō-
scunt nisi per expimentū est tiriaca que p̄ponit ex carne
tiri que est venenosa. tū venenū suum est bumiditas ex-
p̄lla per verberatiōē eius. vnde versus.
Alia nux ruta pura rasanus 7 tiriaca:

Dec sunt antidota contra mortale venenum.

Curatio a veneno. Postq̄ aliquis sum-
pserit illud per casū aranee vel alicui⁹ talis in vase cibī
pot⁹. vel in pasta panis vel in farina vel in aliquo alio li-
quore vel in cibo. vel si aliq̄s a p̄posito illud dedit q̄ sen-
tit mortificationē vel inflammationem vel arsurā vel scotbo-
iniam. vel est s̄niculosus. statim surgat. 7 si sit in p̄adio
omni verēcūdia postposita: euomat q̄tum poterit cum
oleo cōi antiquo. vel cum oleo de nucibus qd sp̄ale est: si
cut 7 nucez sunt. 7 accipiat butirū 7 lac 7 oleū multūz si
vult leuiter vomere. 7 euomat cū pēna 7 digitis possitis
in gutture. vel cum succo ēi mediani corticis sambuci 7
cum succo rasanū. Uel sic. s̄. baccas lauri ireos terrā s̄-
gillatā si iueniat. añ. vel cuz duobus p̄cedentib⁹. 7 p̄fice
cum oleo 7 da in potu. 7 facit exire venenū cū īp. etm. 7 va-
to q̄ nō vomeret: adhuc ille motus laboziosus traheret
venenū de corde. Et si venenū nō ascēdat: qd scīf. q̄ nō

eructuat nec abominat: sed descendit: qd scitur per tortio-
nes et pucturas et pōdus in fūdo stōaci et in intestinis: fiat
tunc clisteria fortia attrahētia deorūz. et ponant ibi iera-
logodiō et iera rufini et ruta et oleū latrinū calēdula agri-
monia: diptamus serpillū cētaurea: qz ista feozum et cō-
functim valēt ptra venenū. vel sumat paries bolū arme-
num cum vino. et frice totū corpus. et caueat sibi a sōno
oibus modis vt poterit. Et si cōsideret q venenū sit frū-
giduz sumat allia: qz sunt tiriaca rusticop fm Sal. iz: de
igenio sanitatis. et sumat vinū odoriferū vinosum et claz-
siue lucidū subtile aliquāter declinans ad citrinitates
vel rubedinem mediocriter seu aliquo modo antiquū.
non tñ nimis vet: qz tale vinū est fortis calefactionis.
cū tali tñ vino dicit Sal. 3: de simplici medicina. distōne
4. cap. 2. q ipse liberavit vnū qui fuit ifrigidatus qñ
ad mortē cum opio. ppria tñ tiriaca opy est crocus et ca-
stozē. et illud vinum dē esse antiquū: qz tale est purius
et facit vigilare sicut dicit Sal. 2. iterioz in fine de seruo
notari qui pp potuz vini antiqui curabat yigilias ppe-
tuas. Et si venenū calidū sumat coriadrū et cāphorā.
Et si fuerit de illis q interficiūt a tota spē sumat tiriacā.
Et itē agar. semē yrtice pulpa colozide serapinū ca-
stozē optima sunt contra venenū: qz faciunt reuomere et
ducūt per fecesum: et valēt a tota spē. Ut igit homo pos-
sit iudicare sapores venenozū lanet os euz aqua frigida
frequenter. et de oib' venenis et rebus malis mastice in
ore. vt p sapores ea cognoscat. Et hoc dberet medic' ma-
xime facere. deinde expellant et nō tan glutiant. Et No-
tandum ē q tiriaca andromaci non valet tpatis corpo-
ribus nec lapsis oibus: sed lapsis magno lapsū māli. f. p
ueniente ex flegmate et melancolia. In sanguineo lapsū
et in colerico lapsū non valet nisi vebemēter exirēt termi-
ni nālē. Et in tpe frigido et in etate frigida: nec etiaz in
febre valet. Et ita ponit Auerr. li. de tiriaca. et Dama-
2. particula affo. suoz. cōmento. xi. q in nullis defectis
est danda tiriaca sicut pueris et senibus et adolescentib'
debilibus: qz non pñt tiriacā retinere nec regulare. et ibi
vide de etatibus tiriace. Et idē ponit Ali. 5. can. cap. de
tiriaca. et post. io. ānos plus valz cōtra venenū. sz ante va-
let plus i fluxu vētris et post purgationē mē ad residui
pñptionē et fortitudinē cordis. Qib' igit p dant: sz iune-
nib' maiori qritate i casu dco. sz alijs i minori qritate:
vt dicit Jfido. in pñto. Adhuc notandū q nō oia cala i
4. gradu sunt venenū: sicut aliū pip cepe et filia. nec oia
frida in 4. vt lactuca fm aliquos et iulquiam: qz ista va-
lent in lapsib' multis. et multos debiles pfortant ista ca-
lida: sicut et illa frigida multos calefactos iuuant in pua-
tpato: sz calm sit amicū nāe. tñ in 4. gradu. f. in vltima
mansione eius calidū est venenū: et in dosi debita datus
interficiūt. sz in mansione illius gradus pma frigidū interfi-
cit si de i illa in magna qritate sicut calidū. vel sensibi-
liter ledit plusqz calidū. vñ in oi etate valz calm: qz vita
stat per calz. sz nō in oi valz frigidū nisi in iuēute solū.
et in tpe calo nisi solū per accis. Tñ venena a qlitate nō
interficiūt nisi deñt i magna qritate. Et itē venena cala
interficiūt citi qz frigida: qz penetrāt ad cor citi. sz postqz
deueniunt ad cor frigida citi interficiunt pp maiore pue-
tatem iter illa et cor. de istis dixi alibi.

Cura veneni generalis ē vt dñ est cū videris muta-
tionē coloris in aliū colorē: vel caliditatē in fri-
giditatē: vt ecōuerso. vel estuationē huius: dare ad potā-
dū aquā tepidam vel oleū vsqz ad replonē. vel aquā de-
coctionis aneti cū melle nitro vel sale. vel decoctionem

butiri cū sale vel semē pastinace et b. Et vice p' vice vo-
mere et ventrem cū clisteri soluere. et cū medicia. Et itē
sterc' galli cū velocitate puocat vomitū: def ergo cum
vina bonis reseruata per aliquos dies et certissimuz.
Et q mane de tiriaca et de terra sigillata. i. bolū f3 Hirar-
dum sumperit ydere non cessabit donec totū venenūz
euomet. cuius cōfectio est hec. R. terre sigillate baccap
lauri. añ. 3. i. terant et cū butiro vaccino iungantur et euz
melle cōficiant. de quo añ cibū vel post cibū: quo sit su-
spectio cum decoctiōe mente aliquid sumas. vel si aliqō
malū accidens superuenerit post cibū. naz vñ eo si ve-
nenū sumperit: ilico eū vomere faciet. et si venenū non
acceperit vomitū non puocabit. Mūdicato igitur sto-
maco statim per tres dies detur tiriaca maior euz deco-
ctione rute castoz. saluie ad pondus. 3. y. bis vel ter i die.
et recipiat pariens post primā exhibitionē in lecto bñ co-
opertus iaceat et sudet et vtatur forbili dieta et teneat faci-
lis ad cōsūptionē veneni. Et h' est regula q p' die ve-
neni sōnus ē phibendus: qz i sōno plus peneraret. 4. aut
die pricularib' pueniētib' extrahatur pax de sanguine
cū apozozess. et alia die fiat balneū ad exteriora. vñ si pa-
tiens iaceat inuolutus in corio thaurino recentit calido op-
time attrahit venenū ad exteriora. et ista est qñ cura ge-
neralis: tñ specialior qz prima.

Preseruat a venenis. Ut igitur ab itoxica-
tione aliquis preseruet ieiuno stōa
co quolz die semē feniculi comedat et nutriatur cum fi-
cubus siccis nucibus et auellanis filitici vuis passis sifa-
mo iuribus galline et agni annualis edipiscibus grossis
et rebus calidis vinctuosis: et celidonium secum habeat: et
aliquando de ipsa comedat: et succum hauriat. tunc eniz
citius venenū de manu caderet qz de ipso accipere pos-
set: et assidue nuces et due sic et fol. y. rute pterant et i ma-
ne recipiant: et in illa die nō itoxicabit. Et itē succus cē-
tauree potat' oia mala eycit a corpore. Et Quicūqz igit
de veneno pimerit timeret de p' medicamine ad qritates
nucis añ cibū sumat. R. nucū a duob' corticib' excorti-
catay pte. i. salis gradinosi folioz rute. añ. 3. i. partes. y.
ficuū albay qñ ad pñictoz mixtionē sufficit. hec nāqz
medicia ē q venena remouet et oēs aialū venenosorum
morbus nocere phibet. Et itē h' me' est optima p' vene-
nuz futuz: et iam acceptū. R. calamēti auellana: nucis
cōis rute Aristo. baccap lauri mēte gētiāne granoz iuni
peri boli terre sigillate. añ. pñce cū puuis et da. Et itē vt
venenū sibi nō noceat succū feniculi aut rafani: aut rute
aut absinthij ieiuno stō bibat. Silr bibita pipinella ab
oibus venenis cor hois optime defendit. Silr facit tor-
mentilla. f. radix ei' comesta aut puluerizata bibita: et ac-
cipiat qñ vis de ea. curat eniz oēs morbus et pucturas
idifferenter accidentes oibus hominib' et quadrupedi-
bus. et cōfert venenis sumptis per os. et eam dant venato-
res canibus suis qñ punguntur a serpentib' et statim cu-
rantur. Et Notandū q si post vomitū et ventris solonē et
ex oib' que sumperit pariens non geuerit: cōsideranda
sunt accitria q ipsum comitantur vt sic p' pñū semp fiat
cura. Et Notandū q quedā resistūt venenis stōacum et
mēbra pncipalia pfortād vt mēta muscus et huiusmodi
Quedā veneni acūmē actiūū frāgēdo et ipm igrossando:
vt lac oleū amigdalay et butirū. et hec pprie corrosionē
ei' repmūt. Et qdā ex pprietate actionē veneni frāgūt
et extriguūt et phibēt ipz submergi in pfundū corpis fm
Serapionē. Et vinū antiquū forte puz dulce: potus la-
ctis cōestio cepe et porroz et maxime alioz. et h' facit vi-
nū confortādo cor: quo cōfortato lōgi' pyciunt. Quedā
vtute pñlonali: vt gētiāna Aristo. lōga et ro. ruta saluia
angl. o z

castoreū diptam⁹ et sisia. Quedā a tota spē vt tiriaca dia-
tesaron cuius recepta ē. R. mirbe baccap⁹ lauri excocti
catap⁹ gēiane romane. Ap. longe. añ. cōficiant⁹ cum tri-
plo sui de melle dispumato. valer eniz hominib⁹ toxica-
tis a. 3. i. vsq⁹ ad. 3. ij. et canis rabidi morib⁹ et alijs veneno-
sis aialibus datū cū succo mente et apata venenosa sanat
cum decoctione gēiane. (¶) Adhuc notādū. q⁹ iste. 7. ber-
be dicunt⁹ valere tñ. i. herba pforata q⁹ vocat⁹ herba sci
Joānis vel ipericon vel herba sanguinaria vicetoxicus
enula rasan⁹ diptam⁹ cornu cerui. p⁹ bustū. Ap. lōga et ro.
(¶) Itē notādū. fm⁹ Rabi amolez li⁹ suo de venenis. et fz
Aner. li⁹ de tiriaca. datur de ea pōdus a. 3. 5. vsq⁹ ad. 3. i. 5.
tñ fm⁹ Rasim datur cū vino lipbato. (¶) Itē sanguis ana-
tis bibitus sanat ab oī veneno si daf cum vino. (¶) Item
lapis smaragdin⁹ inuentus in capite buffonis viridis. i.
et splēdidus sicut dicit Auē. trit⁹ dat⁹ cū aqua vel cū vi-
no ad pōdus granop⁹. p⁹. educit venenū cū vōitu. (¶) Itē
cimīnū puluerizatū ad pōd⁹. 3. ij. cū aq⁹ vel vino et anisuz
sitr. et cimīni triti. 3. i. 5. et spīcenardi cū vino. 3. i. et allia ex-
corticata a. 3. i. 5. vsq⁹ ad. 3. ij. in oibus venenis fridis va-
let. et radix a. 3. ij. vsq⁹ ad. 3. i. mel ro. mēta et coagulū lepo-
ris a. 3. 5. vsq⁹ ad. 3. i. 5. cū modico aceti. et gra. citri et citra-
guli a. 3. i. 5. vsq⁹ ad. 3. ij. vel. ij. cū aq⁹ calayel vino. (¶) Itē
mel crudum cum oleo ro. et decoctio cācroz flumialium
et semē rute vtriusq⁹ cū vino. Ista sunt simplicia optima
et expertissima de quibus eligat medic⁹. (¶) Itē succ⁹ bu-
glose clarificat⁹ pellit omne venenū a corde. et vtantur
diacameron et similibus.

Cura in morlu. Hñalis cura in morlu et pūctura aia-
liū venenoz et reptiliū taliū ē strigere qd est
supra morlum vel pūcturā. vel cum venosis ipm locuz
statim fuggere. vel cū aliq⁹ vili persona attrahere. et loca
propinqua scarificare. et empla cala venenū fortiter attra-
hentia supponere. et ea que venena destruit per os sume-
re. Breuiter ergo datur tiriaca. vel sic. R. rute sicce pr. ij.
medulle nucū tātūdem salis pr. ij. sicū siccap⁹ pr. i. cor-
pozen⁹ fricando cū manibus. qui eniz ista tiriaca vtitur
frequenter non aget venenū in eo per tps magnū. (¶) In
morlu igitur serpentis succū aliorum da bibere abun-
dāter et exibat virus per vulnus. aut alia in prunis deco-
cta da abundanter comedere. (¶) Itē ad oēs morlum pul-
uerē radicū tormētille cū vino da bibere et sanabitur. et
post tassum barbaissum in aqua coctū sup morlum pone
et extrahit oē venenū. Et emplz de allys ficibus sale et
nucib⁹ ē salubre. (¶) Ad morlum apis vel vespe pone sa-
per locū ferz frigidus. et folia malue et ruta puluerizata
sup locū ē optima. et ponat⁹ mēbzū in aqua calida. (¶) Ad
morlum scorpionis de quo loquitur Sal. 6⁹ iterioz. cap⁹
4⁹. Scorpio coctus in oleo postus curat. et cū oleo isto
vngat⁹ locus. et dentur allia cū vino vel cū decoctioe ani-
si. et terbentina inuncta optima est. (¶) Itēz olibanū opti-
mū est. aut repleat se ficibus nucib⁹ et ruta et ebzief bo-
no vino. (¶) Itē assafetida cū vino optima est. Et def ista
tiriaca. R. ari. ro. 3. iij. pipis. 3. ij. scis apy. 3. i. 5. pīerri. 3.
iij. et fiant pillule cum melle ad qūritatem fabe vel lapi-
ni. et dentur. 3. ij. cū. 3. i. vini fortis. (¶) Sz morlus a cane
rabido ē piculosus. cui⁹ signa sunt. frustū panis itinge in
sanguie q⁹ exit ex morlu. et cani alteri da quē si cōderit. ca-
nem pculdubio non esse rabidū scias. Si aut non come-
dat canis pculdubio fuit rabiosus fm⁹ Lōstā. et canis va-
dit iordinare. et caudaz portat inter tibias. et facit alia si-
milis. (¶) Ad curā ruta sal mētam et aliuz misce et desup
pone per. 5. vica. (¶) Itē betonicam cōtusam suppone et li-
berat. (¶) Sed morlus canis non rabidi et hominis et lu-
pi et cuiuscūq⁹ alterius talis aialis curat certa cocta cum

sepo pice et galbano. Et fert⁹ et in vulnerib⁹ qbus acci-
dit cōtusio et icisio. et vnguentū nigrū positum in. cap⁹. de
cura idrepis. (¶) Item muscas cum fermēto suppone
hic et in morlu aranee et cerebri galli ē. (¶) Itē aliuz et
sanguis galli calū cum vino bibitus pferuat ab oī repti-
li. (¶) Itē sup locū morlum caudam galline deplumata
appone et teneat ibi. et si ipsa moria apponat alia. (¶) Itē
agrimonia potata cū vino mire valz et antracēz morlus
serpentis et canis rabidi et eris. (¶) Itē cōstio cepaz cru-
daz eycit foras venena. fz Bera. (¶) Itē Sz morlus vene-
nosus sputū vel salina boia ieiuni suppositū optie valz
Et cū sagitta itica i salina tali fir toxicatio. (¶) Itē fieri
cus capre cū melle distēperatū et superpositū sanat oēm
venēosaz pūcturā. (¶) Sz si sanguis sit coagular⁹ vel cō-
gelatus iterius datur coagulum leporis et vinum calm et
aceti acutū lac ficus et aq⁹ cineris lignoz ficus aut fiele
os aut carpobalsamū aut agar. et caueat a falsis. et datur
cimīnū et cādū. (¶) Sed Sz coagulationē lactis def ace-
tum solum aut mixtū cū aq⁹. Et datur in potu calamentū
sicci ad pōdus. 3. v. qñ est mirabile resoluens ipm statū.
Et aqua cineris ligni ficus valz in oī coagulationē sangui-
nis et lactis. Et oz aliqñ cinerē illuz dare i ea. (¶) Et i coa-
gulationē sanguis in vesica datur diuretica et clisteria de
eis. et aqua cineris vitis optima est. Tñ. n. ista curent oz
talem sanguinem ex vesica exbere cūz incisione sic lapis
exbitur. Et in oibus istis spōgia ifusa in aceto decoctiois
calamenti ligni aloes peonie blāce bisantie et suppositis
loco dissoluit sanguinē et lac. Vñ comedētes lac debene
illud accipere cū mellevē sale vel menta nisi si datus sit
colericus valde. vel in lacte extinguant⁹ lapides flumia-
les vel ferz candēs. vel in ipso ponatur succap⁹ albus. et
sic tollitur malitia ipsius lactis. Et in hoc sit terminata
materia de venenis. et per cōsequēs liber secūdus pñtis
operis dūce chisio. Amen.

(¶) Liber tertius. Rose medicine continēs tractat⁹ qñq⁹
vtilissimus et maxime chirurgicis.

Vita principale vel vltate officij. pmo mō ē
cor vlt vel principale pncipalitate dñij.
Sed dñij est duplex. vlt et particulare.
vltate dñij vltis ē cor pncipale velyte. qz
omnibus influit et a nullo recipit virtutē
aliq⁹ fm⁹ Auic. c. de mēbris. Sed vltate vel pncipalita-
te dñij pncipalis sicut epar cerebri testiculi sunt pnci-
palia vel vltia. qz respectu pncipaliū opationū dñantur
que opationes sunt vniuersales respectu aliaz opationū
in corpe. sic cerebri respectu vtutis animalis dñat. et epar
respectu virtutis nālis. et testiculi respectu vtutis gnatio-
nis. que ē vltis respectu spēi. et de omnibus istis dicit⁹ est.
(¶) Sz adhuc restat dñe de vlt vltate officij. et sic sōac⁹
et epar sūt vltia et pulmo. qz sōac⁹ feruit epari. epar cordi
et toti corpi. et pulmo cordi. vñ Auic. c. de mēbris. quedam
feruiūt vtute pparatoria vt pulmo cordi pparando aerē con-
ueniēre. qdā officio vel feruitio delatorio. sic vene epari.
artarie cordi et nerui cerebro deferēdo calozē et spūz mē-
bris diuerfis. sic nerui spūz aialē ad faciēdū sētū et mortū.
Vñ nerui non sunt pparati pparitate notabili. sed occulta
Vene deferunt sanguinem et calozem nālem et spūm. vt
mēbra nutriantur. Artarie deferunt calozem et spūm vi-
talem portādo vitam singulis membris a corde. in cui⁹
vtute omnia opantur sicut dicit Auer. in cāficiis. qz si ca-
merarius habeat dominiū respectu sibi feruientiū. sz bz
a rege. ita mēbra que sunt qñ camerarij respectu cordis
vt dicit. et isto feruitio pparatorio et dñio officij et feruitio

declaratorio ⁊ preparatorio feruiūt oculi aures ⁊ nares
⁊ os ipsi cerebro ⁊ cordi ⁊ stōaco ⁊ epati. Et morbi in istis
dñr vles yllitate dñy. officiales officio. s. ppatorio vel de/
latozio. ⁊ ista tangēt in isto 3. li. Et sūt alij vles ⁊ cōes
morbi put morbus distinguitur ptra cōsimilē ⁊ officia/
lem. ⁊ sic sōlo cōtinuitatis ⁊ vulnera ⁊ ylcera ⁊ fistule ⁊
cācri ylcerati ⁊ illa q̄ indigēt aptura cū ferro sunt morbi
vles. ⁊ de istis ē bernia: q̄ est ibi ruptura sīpbac.

Primus igitur tractat⁹ tertij li. erit de oculis vbi
p̄mo tangam de apatib⁹ oculorū vel de
obtalmia ⁊ dolore eorum.

2. De rubore oculorum.
3. De macula ⁊ pāno ⁊ tela vel pla oculorū.
4. De lachrymis ⁊ lippitudine.
5. De cataractis.
6. De debilitate visus ⁊ noctilupa. ⁊ de his q̄ vident
de longe ⁊ non de prope.
7. De passionibus palpebrarū. De verucia ⁊ apatib⁹
duris i eis: ⁊ ita de ordeolo ⁊ nodo ⁊ lupia ⁊ petrificatio.
ne. Et de puritu oculorū ⁊ palpebrarū. De carnositate in
palpebris vel in cōiunctiua oculi. De pediculis in eis. De
tumore eorū. De pilis inuersatis vel cadentibus. De dif/
ficultate claudendi ⁊ aperendi. De vlcere ⁊ sanie ⁊ sistu
la in eis ⁊ in oculis.

Secundus tractat⁹ tertij libri erit de auribus.
p̄. De surditate aurium ⁊ dñi audit⁹.

2. De tinitu aurium.
3. De dolore aurium.
4. De vermibus in aure intra.
5. De apatibus in aure intra siue in radice extra.
6. De vulneribus ⁊ sanie aurium.
7. De sanguine exente ab auribus.

Tertius tractat⁹ tertij li. erit de passioib⁹ nasi ⁊ na
riū. Et p̄mo de fetore narium ⁊ ex conse
quenti de fetore oris.

2. De defectu odorat⁹ ⁊ de oppilatiōe nariū.
3. De fluxu sanguinis narium.
4. De sternutatione.
5. De coriza ⁊ reumate.
6. De polipo ⁊ apatibus narium.
7. De vlcerebus ⁊ vulneribus nasi ⁊ narium.

Quartus tractatus tertij libri erit de passionib⁹
oris lingue ⁊ labiorum.

- p̄. De fissura labiorū ⁊ excoziatione oris ⁊ ylceratione
gingiuarum ⁊ lingue.
2. De dolore dentium.
3. De cōmōtione dentium.
4. De corruptione colorum.
5. De corrosiōe ⁊ pforatiōe ⁊ vermib⁹ eorū.
6. De stupore ⁊ congelatione eorum.
7. De eradicatione dentium cum ferro ⁊ sine ferro
⁊ de eorum regeneratione.
8. De grauedine ⁊ paralesi lingue.
9. De spasmo.
10. De salua nimia: ⁊ nimia humiditate lingue ⁊ de
impedimento loquendi.
11. De cācro in ore ⁊ in gigitis ⁊ labijs ⁊ facie. ⁊ ita p̄
p̄is de noli me tāgere q̄ se tenet in facie.
12. De mollificatione ⁊ tumore gingiuarum ⁊ earū
sanguinitate ⁊ similibus.

Quintus tractatus tertij libri erit de ap̄sionibus
distinguedo cōe p̄ simile ⁊ officiale.

- p̄. De vulneribus recentibus.
2. De fractura ossium.
3. De vulneribus ⁊ ylcerebus antiquis.

4. De cancro.
5. De fistula.
6. De antrace.
7. De ranula in vulnere.
8. De malo mortuo.
9. De dislocatione.
10. De cōtusione nervorū ⁊ aliorū mēbroz.
11. De hernia.
12. De opere cum ferro in oculis ⁊ lapide ⁊ idropisi
⁊ apostematibus.
13. De decoratione ⁊ tinea de fauo ⁊ combustiōe.
14. De obtalmia ⁊ de dolore oculorū.

Primo dicendus est de obtalmia ⁊
dolore oculorū. Est igit ob/
talmia ap̄a calm in cōiunctiua oculi s̄m
Sera. i. practica sua. li. 2. ca. de obtalmia.
q̄ obtalmia ē ap̄a cals q̄ fit i p̄niculo q̄
noiatur p̄iunctiua. ⁊ est cōiunctiua tūica
extrinseca in oculo. ¶ Pro quo sciendus
q̄ ad p̄pōne oculi cōcurrunt septe tunice ⁊ tres būores.
Tunica interior versus cerebrū vocat⁹ scilicet dura vel
durities: q̄ fit a dura mē. ⁊ alia cornea a pte anteriori ex/
teri⁹. tunica cornea in q̄ est trāsfluentia sicut in cornu la/
cido trāsflucēt vel trāsparenti. 2. tunica a parte iterio
ri ē secundina que oñtur ap̄a matre que ē pellicula ime/
diata adherens cerebro. ⁊ sibi cōrñdet a parte anteriori
vinea tunica que h̄z foramē ad modū vñe: de q̄ extra/
bitur cauda vel radix cū qua pēdet. Est enim rotūda: s̄
h̄z foramē in vna extremitate: ⁊ illud vocat⁹ pupilla. vñ
Daly 2. regni. c. de signis oculorū. cōmen. 64. pupilla ē
foramē q̄ videt in oculo. ⁊ est foramē tunice vñe. Tu/
nica 3. a parte interiori vocat⁹ retina: q̄ est ad modū re/
te. ⁊ oñtur de rete mirabili ipsius cerebri: que est pellicu/
la intercepta iter partes cerebri distigues eius cellulas.
⁊ p̄ponitur de venis subtilibus ⁊ artarijs itricatis adin/
uicem portantibus calorem ⁊ spiritū ⁊ sanguinē a corde
⁊ epate ad ipsum cerebrū: sibi cōrñdet a parte anteriori
ri ipsius oculi tunica aranea: que est sicut tela aranee. ⁊
iste tunice semicirculares p̄iungunt ⁊ faciunt oculum: ⁊
iccludūt in se tres būores vel tres humiditates. humore
chistallinū vel glandineū. cuius nutrimentum est būor
vitreus a parte interiore assilatus vitro liquefacto. ⁊ a
parte anteriori est būor albugineus positus in foramine
vñe que est supfluitas nutrimentū hu. albuginei ⁊ assila/
tur albumini oui. Et ista būiditas grādinea est qua fit vi/
suo ⁊ in ea formant⁹ imagines coloris eorū q̄ vident⁹. Et
oia que sunt in oculo ⁊ ex tunicis ⁊ būorib⁹ aut sunt innā/
tia in ea aut ei feruiētia. ⁊ qñ ipsa indurant⁹ faciūt oculū
sticciorē. ⁊ qñ mollificant⁹ faciūt oculū molliorē ⁊ būidio/
rem. ⁊ būiditas albuginea de foris rozat chistallinā. Cū
igitur supfluit grādinea sic q̄ sup eas non rozat supflui/
tas albuginea: tunc illa fit durior ex eo q̄ nō rozat albu/
ginea: tūc oculus fit sticcior. ⁊ si minuit⁹ grādinea ab ea
alterat eā albuginea q̄re facit eam molliorē q̄ propter
fit oculus humidior. h̄ ponit. Daly. 2. parti⁹ regni de si/
gnis oculorū cōmento vltimo. Tēm⁹ tres tunicas a pte
interiori oculi ⁊ tres a pte exteriori ⁊ est vna alia totum
oculū cōopiens ⁊ oia ista p̄iungens. ⁊ vocat⁹ cōiunctiua q̄
vocat⁹ albū oculi. vt dicit Hal. p̄ p̄mo. cōmen. 13. ibi. (Et
eniz si lumē effugerint ⁊ c.) ⁊ oñt a pellicula posita sup
craneū intra craneū ⁊ carne capitis: ⁊ palpebre sunt de
suba cutis exterioris capitis. Et sunt vñs de b̄.
Est intus scilicet oculos tunicā prima.
Estq̄ secundina post hanc atq̄ inde retina.
Tūc būor est vitreus: post chistallinū venit albū.

angl. o 3

De obtalmia

Anterior tunicam ponitur aranea: post hanc
Est yuca: sed post apper cornea pellis.
Septima tunc sequitur q̄ coniunctiva vocat̄.

Estic apper anotomia oculi. ¶ De ergo obtalmia q̄st op
tans medelam pp̄ nocumentū suū: q̄ oculus est facilis
lesionis et maxie sensibilitatis. vt dicit Serap. vbi prius.

Cause. Cā eius est multiplex sicut dixi sup̄ius. in 2°
de alyis apatibus. fit. n. de oib⁹ bu. tñ vplimū
de sanguine et colera. de bu. fridus nō nisi putrescant vel
nimis calefiat: alr. n. nō penetrat in pelliculis oculorū sic
inuit in 6° parti⁹ affo. in cōmento illius. Acide eructua
tiones nō valde pleuretice sunt. ¶ Sit igit̄ a cā exteriori
vt a calitate nimia vel friditate et a balneo nimis calido
aut a pulvere aut a vento turbine et fumo grosso. vel ab
aspectu oculorū: ifirmorū p̄sili morbo: q̄ est morbus p̄ta
giosus maxime q̄n emittit lippā. Et fit a cā interiori sic a
sanguine et colā vplurimū. vel a flatu et mliā: h̄ rarius.
vel a v̄tositate pp̄ vapores ascēdētes ad oculos a s̄daco
vel descendentes a capite p̄ venas exteriores in fronte
et ipib⁹. vel p̄ venas irrimsecas. et h̄ est peius.

Signa. Si fuerit ex sanguine tūc ē ibi dolor tumor
et pulsa et lippa claudens oculos et palpebras
in sōno et reliqua signa sanguinis. Et si ex colā adest do
lor veniens pūgitivus et citrinitas et paucitas lippe et alia
signa colē. ¶ Et si fuerit ex flatu tūc tumor adest et lippa
multa et albedo vincit rubore cū grauitate et dolore re
missor: ita de alyis. Si igitur fuerit de melia tunc adest
paucitas doloris et colorationis et lippe et s̄tia. Et si fuerit
de ventositate tūc est cū extēsiōne et modica grauitate.
Et si est a s̄daco est cū nausea. Et si est a capite a pre exte
riori est cū grauitate p̄is exterioris. Et si ē ab int⁹ est cū
sternutatione et cū pōderositate interiori.

Pronostica. obtalmia in hyeme et cū p̄ticulari
bus cōcurrētib⁹ in friditate tardi⁹
venit et tardi⁹ recedit. et est magis piculosa pp̄ clausione
pororū. Illa aut̄ que est in estate et in regione meridiona
li citius venit et citius recedit. vñ Hippo. 3° p̄ti⁹ affo. affo.
iz^o dicit q̄ q̄ hyems auitrina est et pluuiosa et per siccus
et boreale: tūc obtalmie fuit sicce: q̄ nihil exit ab oculis et
hoc i colericis fit. S̄it q̄n estas et borealis et hyems aquo
sa et s̄it autūm⁹: tunc calis et siccis nā sunt obtalmie et se
acute et. Itē q̄dli lippa est aquosa subtilis egritudo est
in p̄n⁹: et cū icipit igrossari et dealbari tūc est in augmēto:
et cū lippa est multa claudēs palpebras tūc est stat⁹. et cū
icipit minui tūc ē declinatio. ¶ Itē lippa q̄ bz frusta pua
est mala fm̄ Auic. ¶ Itē obtalmia male curata malas
reliquas dimittit sic est macula p̄anus tela et ita de alyis.
¶ Itē obtalmia antiqua i q̄ nō p̄ficiūt me⁹ est pessima
inter oēs: q̄ significat būor corporeus iuiscat⁹ corrupēs
nutrimentū. aut q̄ vene capitis intrinsece administrent
māz. ¶ Itē dolor acur⁹ et timēdus i obtalmia q̄ frequē
ter iducit rupturā corneae aut corrosiones. et iō obtalmia
nō est negligēda: q̄ iducit cecitatem.

Cura. Cura obtalmie est fm̄ duas itentionē. ytem
p̄⁹ est cōmēsuratio regimie. 2° est subtractio māe supan
tis vel exuberantis. 3° est p̄hibito catarris et descensus
eius ad oculū. 4° est declinatio eius et diuersio ad aliā
p̄tem. 5° est alteratio et digō eius q̄d transmissus ē. 6°
est correctio accidentiū. ¶ Particularis itēro diuidit⁹
curatione vel euatione et sedatione accitū. vel p̄ticula
rio itentio ē sedare dolore et pūcturā et mitigare accitia.
¶ Primā rē p̄tinent mēsuraciones sex rez: nō nālū. et pro
p̄ie diminutio cibi et potus. et vitatio vaporosorū. et cōe
stio ciborū: pauci nutrimentū i laudabilis. et alleuatio p̄rā

dy. et dimissio vel diminutio cene. ¶ Et si mā est cala sint
cibi fridi actuali et potētiāli. et p̄diant cū succo granatorū
vel cū agresta remisse acetositate. et da eis tunc lac sem
d̄ amigō. et cucurb. et melib⁹ et citrullis et se. papa. al. et da
post cibum coziandū v̄l p̄ditū cū co. et ante cibū da bz
diū in quo coquif coziandū vel p̄siliū. et oimittat pati
ens vinū et carnes in p̄n⁹. Et si cā est frigida sint cibi vitel
li ouorū et mica panis de brodetra aqua p̄isoz vel cicerū
et ordeatū. cū amigō. vel auenatū cū eis. et gruellū sem cū
lacte amigō. q̄d lac exibat cū ceruisia. et sumat in maturi
nis mel cū aq̄ cala vel idromel. et supra cibū sumat aligd
ex piris aut citonyis assatis ad impediendū ascēsum fu
morū et vaporū ad caput. et vt venter teneatur laxus cum
facilitate. vnde Sal. 6° parti⁹ affo. affo. 17° In oculis pati
entem a diaria capi bonū. et in cōmento ibidē. In oclorū
doloribus clisteria vel farmacia medicadū. vt videbit⁹.
Et sit dom⁹ i qua bitat tēperati aeris et tenebrosa. ¶ Sō
nus aut̄ est ei medicamē bonū sed vitent superrepleōne.
et vitetur fatigatio oculorū vidēdo lras minutas et scribē
do. et vitetur ira: sollicitudo: tristitia et mot⁹ imoderatus
supra repletiōne vel cibum.

¶ 2° rē p̄tinent s̄tia et eio cū medicis solutiuis. s̄tia
aut̄ ex cefalica cōueniens est oibus sp̄ibus eius et p̄p̄ie
sanguines ex latere opposito prius. deinde ex latere eodē
si s̄tiationis iteratio necessaria fuerit. et interdū nō s̄st
s̄it h̄ s̄tia: p̄p̄ie q̄n mā fluit ad oculos aut per arta
rias extrinsecas temporales et auriculares aut peryenas
frōtales: tūc. n. necessaria ē s̄tia artarie ipalis: vt ab
scindat cursus eius per ipsam. Et modus icidēdi bz arta
riam est si sit magna: q̄d scif q̄ est plenior et calior alyis et
maioris pulsationis. Scindit igit̄ tūc s̄z lōgū: et tūc cau
terizantia iponatur. si sit artaria pua icide eā fm̄ totus: et
tūc cū calce nō lota et arsenico et sale armoniaco cauteri
zetur. vel si nō cōferat fiat cauteriū sub cōmissura capiti
anteriori. ¶ Deinde si mā ē colerica purgetur nō expectā
do digōne. et hoc si dolor sit vebemēs cū aqua fructū et
oxilaxatiuo et elio d̄ suc. ro. aut cū mirabo. citri. et cassia. fi.
¶ Si ergo nō est tātus dolor digeratur mā cū s̄r⁹ ro. et
violato et nenufar. opizacara tñ nō detur nec diuretica: et
maxie si cā sit reumatica. deinde purgetur cū diaprunis
et reubar⁹ et trifera saracenicā reubarbarata et cū cuc. vior
lato et tamaridis et s̄silib⁹. Vel detur decoctio capilli ye
posita in antido: Adē. et s̄r⁹ de fumo terre. ¶ Si autē
fuerit mā s̄tatica digeratur cū idromelle vbi bulliat isor
pus. et p̄purget cū ierapigra vel cū decoctioe polipody et
turbit vel cū pillis cochyis. S̄z si fuerit mā m̄lica p̄dicte
digōni addat s̄r⁹ de boraginib⁹. et purgetur cū dialene
et diaboraginato et cū modico ierarusini vel cū decoctioe
mirabol. idoz et epitimi. ¶ Si aut̄ fuerit p̄stipat⁹ fiat
suppositoria et clisteria et fricationes extremitatū. et nō sit
medic⁹ c̄rē⁹ vna euatione vel duab⁹. s̄z fiat frequēs itera
tio cū facilitate q̄licūq̄ fuerit mā.

¶ 3° rē p̄tinent cauteria q̄ dixi et ēplatiōes sup̄ frontē iter
duo sup̄cilia. et maxie q̄n mā venit per vias extrinsecas
sicut de aloē et antera et ros. fa. ozobi balautia et succo so
lati. vel fiat strictoriū sicut dixi fuit supra de albumie
oui olubano p̄sidys bolo ros p̄latagis et s̄silib⁹. ¶ Et si frī
da māz ingrossauerint fiat euaporatoria de aq̄ mellilori
et camomille. et fiat alia q̄ dicta fuerūt. c. d̄ reumate et co
riza in 2° libro cōtra descēsum reumaticū.

¶ 4° rē p̄tinent diuersiōes māe et aliā p̄tē. s̄. gargarisma
ta caput purgia cū facilitate diminuedi de mā et fricatio
nes extremitatū et cōp̄ressiōes et ligature dolorose in ex
tremitatib⁹. et clisteria et v̄tositatiōes in nuca et inter ipa
tulas. et puoratio emoroidaz et fluxus cap. et scarifica

tio facta in cartilaginibus aurium & optima: qz oēs fluxus humorum p oculos stringit: vt videbit inferius.

C 5^m re. f. digones & alteratione ei⁹ qd transmissum est ad locū ppter admixtiones medicinarū fm intentiones diuersas. scilicet cum localib⁹. In pñ. in mā cala denf repcussio acuitatē & inflammationē san. & cole repimentia: qualia sunt portulaca trita & supposita & edimia & solatru & aqua ro. plantago & vio⁹ & mucilago pñly facta i aqua ro. h oia singl^r vel cōiunctim cū oleo ro. quasata & oculis ipollta sedāt dolorē & digerunt mām calam. Silr distillet in oculis lac mulieris puellā nutriēris. lac asine & albumē oui distillatū. qz hoc est medicamē spālē & expertū in oi ardore & rubore oculozum. & aqua ro. & mucilago pñly.

C Dic tñ sciendū q nullū actu frigidū ponat in oculo nisi dolor necessitaret: qz mām ingrossaret nimis. & ideo non lauent oculi cū aq frida in isto casu: qz porros claudir. sz potētialr frida tepēfacta ponit. sz narcotica nō apponant nisi in dolore vehemēti de cola acuta subtrahit. Deinde in tpe augmētū cū digō icipit apparere: qd scitur per diminutionē lachrymarū & ingrossationē eaz & per lippā aliquāle. tūc. n. ponant medicine aliqd maturatōis & resolutōis hñtes simul cū istis pcedentibus: sic ē mucilago. se. citoniorū decoctio mellilorū & decoctio fenugreci. Et si vis sōnū puocare fiat mucilagines b istis oib⁹ in aq decoctōis papaueris. Si autē matura tio ppleat: qd scitur per carētiā lachrymarū acuta & subtrahit: per effusionē lipidinis: tūc balneatio optima est. subleuat. n. & resolut mās. & b corpe mundificator: & frēquēter. Si autē mā fuerit frida & flatuca tūc fiat re percussio cū spica nardi mixta cū succo mente & rof. vel cū succo virge pastos. & spica vel cū succo rasanī & spica: vel rose decoquant in saculo cū spica vel cū melliloto & camomilla. & tūc saculo expresso ponat frēquēter super oculos: & nō iaceat diu: nec aliqd emplz sup oculos. De ide i. pcessu cū mā appet aliqd fiat emplz de aneto & folys malue coctis in vino stipico. Deinde mucilago fenugreci facta in aq mellilorū inuiciat in oclis. ē eniz ista mucilago experta a me frēquēter in rubore oculorū mā existēte digesta vel pglolata in loco. Deinde fiat balneum. & post potē vinū purū & albū & aliqd de tali vino in oculis inuiciat. ē. n. optimū ad dissoluēdū mās grossas in oculo. vñ Dip. 6ª pñcula affo. 3^a. Dolores oculorū meri potatio aut lauac⁹ aut piria aut calefactio aut euaporatiozū qd idē est vel balneū siccū aut flōmia aut farinacia soluit. Sz meri potatio fiat qñ mā est grossa pglolata vel corpe nō exire plectorico. Pro intellectu istius auctoritatis Dip. dīc Mesue. c. de cura obtralmie. q posteriores itellexerūt q vini potatio pfert flōcis doloribus. sed balneatio pfert colicis dolorib⁹ & mlicis. flōmia sanguineis. vel si būores eq̄l^r cū sanguie crescāt euatio per ventrē flatibus colicis & mlicis. Sz Mesue dicit q vini potatio pfert flōcis: dum tñ maturatio & euatio pcefserint: & frēquēter iterata fuerit. & balneatio oib⁹ doloribus oculorū pfert post debitas euatōes: qz resolut & habilitat residuū materiei adherentis. Si autē a vetositatē fuerit fiant embrocationes & balnea euaporantia & empla. Accipiat ergo feniculus & ex eo & vitello oui fiat emplz. ē optimū. Et feniculus in mā ventosa fm oēs modūz administrationis valz. in alijs casibus non: nisi raro. & iō multi sunt decepti in vsu eius.

C 6^m rem. f. mitigare accētia pplant medicie dolorē sedāre & puncturā repimentes: sicut albumē oui quasatū cū aq papaueris vel lactuce vel solatri aut mucilago pñly cū aq papaueris & mucilago se. citoniorū & fenugreci & se. lini cū aliquo pñcto. & aliqd oz addere aliqd

de opio: sz cū cautela. Et si ptingat nocumtū a narcotico: tūc postea fiat embrocationes cū melliloto & camomilla & fenugreco. qre ista remouēt malitiā narcotici. Et ad dīcā curā pñcularē cōiter vñtat. Si sit apā in oculo de cola vel de sanguine tūc fiat vñtatio in occipitio. Deīn rof. in aq bullitas exp̄sas super oculos pone. vel in eis liquorē inyce. aut sandalos cū rof. & aq ro. vel albumie oui. ē. n. efficac⁹ valde. vel albumē oui cū aq ro. fortiter agita & suppis ad modūz oblate itinctis vna post aliā ne calefiat oclis sepe ipone. vel vitellū oui cū croco & oleo ro. suppōe in dolore vehemēti. Et si sit ibi tumor tūc suppas intinctas in decoctōe ro. & pitarie superpone: qz tumorē & dolorē remouēt. Et in vtracqz cā vñs noctē oz fieri strictorū ad intercipiēdū fluxū būorū. Deinde si at colliriū optimū in vtracqz cā ptra arsuras & pñcturas & ruborē & inuersiones palpebrarū. B. thuf. masticl. dragātū al. gūmi arabici tūte lore & exicte nouies amidi rof. añ. puluerizent subtilissime & distēpent in aq rof. cū lacte mulieris & succo lactuce vel porul. & cū inuēit dormituz inuiciat vna gutta cū pluma galline in singlis anglis oculorū. Sz si dolor oculorū fiat pp emigranā: farinaz oz. būi cribatā. & tātūdē thuris būi triti misce cū albumine oui & fiat emplz & pone sup coriū vel pergamēnū in tpe ex illa pre in qua patit. ē. n. exp̄tū. In cā vñ frida sup paz itincta in decoctione mellilorū & fenugreci oclis appone. mitigat. n. dolorē mire. Silr vitella otioz coctorū cū cimio būi turbata & cū vino albo distēpata oculis supponat. vñ spōgia iticta i decoctōe vñene mellilorū curat i cā frida: & i cā i declinatōe frēquēter supposita.

C De rubore oculozum.

Rubor oculoꝝ sequit̃ aliquā apā calidū in oculis. & aliqñ est ex percussione vel vñto vel fletu vel puluere vel fumo. vel ex defectu flōmie vel ex inspectione lfarum minutarum assidua & similibus.

Cura. Quis cura variat in pñcipio i medio & in fine. In pñ. n. ppetit flōmia de mediana. Deinde si oporteat de cefalica. Deinde fiat vñtationes cū scarificatione in collo & iter spatulas. Deinde fiat flōmia de vena cefalica inter pollicē & idicē ex pte exteriori manus: q ē expta a me in rubore oculi. Deinde fiat clisteria & fricationes extremitatū. Deinde ponant repcussua in oculis de bolo ar⁹ cū albumie oui. Deide cū lacte mulieris a māmilla distillato. Deinde distilletur in oculo sanguis pulli colūbini vel turturis statū cū decollat de ala fracta vel pēna extracta. vel sanguis pñdis: qz curat. Deīn si vis accipiat arsenicū citrinū sublimatū & bene lauet & frice cū aq coriadrī & ilustlet. sed piculus est nisi in rubore antiquato & in hyeme & in sene. Et adhuc est piculus. vel armoniacū dissoluat in aq coriadrī vel vñene & inuiciat colatura. tñ securi⁹ ē i pñ. facere emplz de rof. & fenugreco coctis in aq ro. Deīn coctis in vino & ppte in augmētō. Deide euaporet cū decoctione camomille aut mellilorū aut decoctione folioz caulū. & tūc emplastref cū folys caulis coctis & pñtis cū vino forti ātquo. Sz ad oēs oculorū ruborē puluis aloē cū vino albo ē exp̄tuz. aut pul. sarcocolle distēpa cū succo feniculi cola & ipone. certissimū est. sed non fiat in pñ. sz post digonē mās. & b colliriū ē pbatissimū. B. calame exicte & lote aloē añ. vinū albū & lac mulieris bullire fac paz & tūc despuñet. nihil ē efficac⁹. Itē aq filagis q vocat ianueñis aufert oclorū ruborē. Deide fiat vñtola de cubito vñroqz si vis. Itē tutia exicte cū axūgia caponis vel gallie pfecta sanat rubores & lachrymas oclorū. Itē lap. sanguinariū vel ematireū frice cū cote i vino albo donec vinū

angl. o 4

De tela

rubeat. et baccas lauri frica eodē mō in eodē vino et thus.
et tūc pap. pmitte tpari. oī die duas guttas vel tres in an-
gulis oculoꝝ ipone et curabis in breui. ¶ Itē fit de tutia i
aq̃ ro. et aceto exticta et d aloē succotrio pfecto cū aꝛgūgia
gallinacea lota de qb̃ fiat ynguētū et i angulis oculoꝝ pap.
ponat. valz. n. ptra obtrahit rubores oculoꝝ lachrymas
et lippitudines. ¶ Emplz cōe. accipe cerā yꝛgineā et pulue-
rem cimmi p̃misce et fac qdā lata rotūda ad modū obla-
te vel floreni magni et caluz oculis ide frequēter appone.
et fiat talia multa et frequēter apponant et frequēter amo-
ueant. et valēt ptra linorē sub oculis sicut apper frequēter
in oculis mulierū ex percussione vel mēstruoz retēdiōe.
Vel accipe stuppā et iringas in succo verbene et abstinthy
et oleo ro. et oculis supponat. ¶ Itē ruta puluerizata bñ
cū puluere cimmi mīscē cū vitello oui et fac emplz. qz mi-
rabiliꝛ abstergit oculos a sanguine coagulato. ¶ Itē mo-
dus mē de coquere carnes bouinas in aq̃. in nouitate
carnes recētes. s. in antiq̃ carnes salitas. et tūc accipe stu-
ppas per oculos ita qz sum⁹ illaz olla discoopta ascēdat
ad oculos. et h̃ ieiuno s̃doz. et teneant nares et os nesu-
mus itret. deinde emplm de cimino et cera supponat. h̃
eniz curat certissime corpe mūdificato sicut expert⁹ suz.
¶ Itē si oporteat accipe tbur p̃re. i. et tere vltima p̃tricio-
ne et fūde sup ips̃ ex aq̃ pluuiali in q̃ sit dissolutū sal gros-
sū vel sal armoniacū vel falgēma ad pōdus tertie p̃tis
tbur. oīu p̃terant et distillēt in oculo mane et sero scā co-
latura p̃ mediū pāni linei. ē. n. optimū coliriū i cā antiq̃
ta et in byeme. ¶ Itē vinū decoctionis rute vsqz ad 3^m
p̃re oculis inyciat. oculos ab oī forditie et sanguine mūdifi-
cat et clarificat. certū ē. ¶ Itē abstinthy recēs cū albu-
mine oui bene agitato oculoꝝ sanguinē et rubores tollit.
¶ Itē succus apy cū albumie oui imittat et sanguinē et
ruborē tollit. ¶ Item pulmo mōtonis vel ouis calus su-
perposit⁹ oculis oculoꝝ ruborem et sanguines dissoluit.
Idē facit decoctio fenugreci ibidē iniecta. ¶ Itē grana
gallitrici vel cētrūgalli ponātur in oculis et non sentien-
tur et educūt forditie oculi cū eis et p̃tētū sanguinis dis-
soluūt. ¶ Itē masticē a medico vel aliquo bñte os re-
dolēs et nō fetēs ciminūz et tūc insufflet i oculis ruborē pa-
tientibus. et h̃ dissoluit sanguinē ibi coagulātū. et fiat fre-
quēter. et istud faciūt laici et bñ. s. qz fieri p̃ digōnē mae
et nō in p̃n. et iō aliqñ laici ibi errāt. ¶ Itē ciminuz toze-
factū nō obustū tritū cū albumine oui et mica panis mix-
tus sup oculos sanguinolētes positū sanat eos. ¶ Ulte-
ri⁹ notādū qz illi qui ponūt aquā rosarā cōtinue in oculis
rubeis nocet eis multū qz sanguinē ingrossat. s. in p̃n.
valet s̃ist lac mulieris facta digōne. Et in augmēto non
valz nisi aq̃ feniculi ṽl eufraſie vel rute vel celidonie ei
mīscatur. et tūc ifūdatur tñ in aq̃ feniculi vel rute vel
eufraſie et tūc tepefiat. qz tepida ocul⁹ sanis nocēt p̃ iteri⁹
s. nō oculis ifirmis de mā g̃ssa. vñ oculi nō ifridant nisi
qñ occidit eis mors s. h̃. p̃ p̃no. cōmen. s. et iō p̃seruā-
tur cū frīdō et nō ledunt nisi excedāt frīdā.

¶ De tela et pāno oculoꝝ.

Ela et pān⁹ et pla et macula diffundūtur i
oculis s. magi et min⁹. qz ex reūa-
te frequēter fit obtrahit. et ex obtrahit male
curata surgit albugo. et est illa macula. deīn te-
la. et ex tela īspissata et indurata fit pānus. et ex
pāno p̃densato fit ynguis qñ extendit se cornea ad p̃iu-
ctinā. vñ tela et macula sunt passionēs corneae directe an
pupillā vel fm totū vel fm partē. Que cornea bz q̃tuor
cortices: intra quas mā īuiscatur frequēter. et aliqñ ē ibi
clatrit⁹ vulneris: et tūc apper macula ṽl albugo: et hōies
laborāt ad sanandū: et in panū laborāt. s. pla ē directe

corā pupilla in centro. et aliqd de pupilla i circuitu rema-
net illi⁹ īfectionis nō īfectū: et vocat̃ kenilla i oculo: an-
glice piri: gallice espingle. vnde in istis nigrū oculi deat-
batur albedine obfcura p̃pter cooperturam pupille fm
totum vel fm partem.

Cause. Causa istoz morboꝝ ē iā dca. reuma. obtrahit
mia. variola in oculis. sanguis ibi p̃iu retēt⁹.
p̃cussio oculi vel ylceratio. et aliqñ aspectus eris cādēris:
sicut si peluis cādēs nimis iux oculos teneat et filia: et de
istis fit yngula. Vñ yngula est cū aliqd s̃ist p̃aniculo ex
palpebra q̃ ē ex p̃te naris oziri d̃ et albi oculi coopit et pue-
nit vsqz ad nigredinē oculi. et est s̃ist cū scebel. Est aut sce-
bel cū sup albedinē oculoꝝ et sup nigredinē videt̃ s̃istur
do pāni p̃terit⁹. venis rubeis et grossis. et causat̃ ex san-
guine et cursu ei⁹ ad oculū sicut yngula ex mā g̃ssa s̃istā
descēdēte ad nares: et per p̃tis ad oculū. et ex mā dilatā-
te se vsqz ad oculū p̃p ei⁹ abūditantia et malitiam.

Signa. Signa aut sunt manifesta īntuēti. et iā ystato
lam vel telam esse cataractam vel ecōnerso.

Pronostica. Inter istas passiones scebel ē mor-
bus hereditarius p̃pter sangui-
nem vapores emittentē per poros venaz oculoꝝ. sed alia
iaz dicta sunt puriora nec fumū emittūt. ¶ Itē macula
vel tela vñi ani nō curat. illa q̃ est medietatis ani vix.
s. cū ē mēsis vel q̃rta anni satis curat leuiter.

Cura. Cura baz egritudinū est q̃st cōstis. nam q̃ est
subtilis ex istis et nō multi t̃pis idiget p̃ corpi
mūdificatiōe cū s̃lōmia et ventris solone et ventosatione
in occipitio et nuca. et idiget regimine oculi s̃iaz tenerā
faciente s̃ic est balneatio p̃pe et somnatiōes et stup̃. ocu-
lorum cū hūid. s. cū folijs maluarū et violaz et p̃hib. Et
aliud est regimē h̃ueratiū acc̃ptum ex aere et quiete et
ex his que cōdunt et bibuntur. et idiget medicinis qua-
ruz p̃p̃tetas est curare scabiem oculoꝝ et maculā et telas
aranealē et alias īfectiones. In antiq̃ et grossas alius fa-
cere vt videbitur. ¶ Circa nouā īfectionē sciēdū qz scā-
etiōne et diuersione digerat̃ mā p̃ fumū decoctionis fenū
greci camomille melliloti ligf. et farina ordeī facidiō stu-
ppaz p̃ticulare oculi et suffumigationē. deinde lac m̃leris
recētis mīgeat in oculo frequēter. deīn puluis ossis s̃ipie
insufflet frequēter. et fiat me⁹ mea cōis. frequēter inycia-
tur in oculis sic maculatis puluis cādē. ē. n. me⁹ secūra q̃ in
p̃n. curat telā et maculam. et in p̃cessu et antigratē matu-
rat et lenit sine mordicatiōe s̃ic iā exptus sum. imo vt cōi-
ter curat. nec ē aliqd aliud necessarium nisi raro. Et fiat
istud qd dixi in 2° li. de cura variolaz. de gūmi arabico
īfuso in aq̃ ro. īmisso in oculis: qz optimū ē. ¶ Itē puluis
alb⁹ cōis vocat̃ gall. blauich pōdere optime valz in ma-
cula et tela corpe mūdificato. ṽl. B. succi papaueri ru. suc-
ci cētauree mioris añ. mīscantur cū melle et modicū di-
spumetur et in oculis inyciatur: qz albugines et maculas
nouas curat in pueris et mulierib⁹. ¶ Si aut fuerit īue-
terate iste īfectiones in oculis et grosse: tūc p̃ farmaciā
et s̃lōmiā p̃etētes fricetur macula vel tela. vel īfectiōes
iste fricentur cū folijs pitare vel s̃ici aut cū radice ligf.
¶ Deinde lauētur oculus cū aq̃ ro. vel cū vino albo for-
ti bono. Deinde fiat emplz sup oculū in tpe calo cū oleo
ro. et viol. et vitellis ouoz. et in tpe frīdō cū amigō. ama-
ris cimio mica panis īfusa in vino s̃ipitico et croco pauco.
Deīn ordines tenuis dicta et purget cap. cū icrapig. ṽl cū
iera p̃stāni. et p̃tāf puluere gualterij cū agar. Deīn mol-
lificetur macula cū aqua decoctiōis malue b̃ismalue pau-
lee oz. et auene et viol. et ro. et nenupare et camomilla. De-
inde iste puluis ponatur in oculis frequenter mane.

panis. 3. y. succari albiſſimi. 3. iij. fiat pulvis & pyciaſ in oculis. Vel iſte pulvis. & oſſis ſapie. 3. y. zinz. albiſſimi. 3. i. pipis. 3. y. pluerizent ſicut decet colliria: & miſceant in oculis inſiciantur. ¶ Itē. & lapidis calaminaz. 3. i. tutie. 3. 5. ligni al. 3. i. flo. erio vel copoſe qđ idē ē. 3. i. preparet turia ſic. igniaſ decies & extingatur qđlibet vice in vina pueri virgis: & ſepties in aq. ro. deinde puluerizeſ & tunc demū diſtēperet cū ſucco maſozane. deide ſucco re-moueatur & tutia deſiccetur in ymbra & cuſtodiaſ. & idez dico de calamina. de iam dictis fiat pulvis. q. tribus modis pōt admitti. pmo ſic. inſiciaſ in oculis. 2. miſceat cū aq. celidonie & feniculi & euſtraſe diſtillate & inſiciaſ. 3. q. miſceatur cū xūgia porcing recēti vel qđ meli⁹ ē cū xūgia coturnicio vel pđic. & tūc inſiciaſ: q. maculā anti quiffimā auferet aliqñ illa piguedo p ſe. ¶ Al. fiat me⁹ mea. & tutie pparate vt dixi & miſceatur cū balſamo & ponat in oculis q. infra tpo duoz diez rūpit telā & yngulā: & p curat. q. balſamū ſoſtiſſime penetratiōis eſt: & confortat oculū a tota ſpē. & cādi puluerizatiū frequenter inſiciatur in oculis. & cādi & balſamū optie curat. ¶ Et ſi vis face-re forte me⁹ ad ſcebel & yngulā & maculā & albuginē: tē & ceruſe lote ptes. y. flo. erio pte. i. terant & tritide yltia & ponantur in vaſe eneo lipido & polito cū yio albo & ſuc-co rute & ſucco celidonie & dimittantur p diem & noctem. deinde colētur. & colatura pōatur in vaſe vitreo. & diſtil-letur ex ea in oculis mane & ſero. ē. n. ſine pari. vñ ſuccus celidonie p ſe inieci⁹ in oculis auferet oēs maculā ſed eſt doloroſus valde. ¶ Idē facit ſucco cētauree. ſilr ſuccus pipinelle ru. & ei⁹ pulvis auferet maculā oculorū. ¶ Idēz facit ſuccus ebuli macle ſuppoſit⁹ q. curat. ¶ Idēz pulvis limatie cōbuſte in tribus dieb⁹ auferet maculā vt ſatis ex- perit ſum. ſed aliqñ moridicat. ¶ Itē ad yngulā oculorū accipe ſanguinez anguille viue & mitte in oculis & curat fm ſal. in diamiſ. Idē facit ſel anguille. & ſilr poſt balneū & ſomērationes inſiciantur colliria acuta de flo. erio & viride erio & turia pparata & de teſtis ouoz & buſtis & de ſarcocolla & ceruſa cū ſucco celidonie & vino al. ſz in pna q̄ritate & raro inſiciatur & poſt purgatiōē corporis ¶ Notādū h qđ eſt differētia inter colliria & ſlef. q. pul-ueres & inieci⁹ in oculis vocātur ſlef. ſz colliria ſūt illa qđ i ſuba liquida inſiciuntur. Si eſt idē quod ſucco. & alcol ē colliriū vel pulvis idifferēter. ¶ Itē notādū qđ modus inſiciendi eſt palpebra ſupiori inuerſa cum nodo ſtamis in ea poſito & cū pil. cilioz reuerſa cū pēna iſuffletur pul-uis vel liquoz iſtilletur. ¶ Itē ſal nitrū vel ſal groſſus vñ ſal armoniacus vel ſalgēma ponatur p. i. dies in ignē & in patella ferrea vel enea. deide ſac puluerē & tenuiſſimū in oculis mitte. Lōra pānū & yngulam fm ſal. vbi pās expit eſt ynguentū. Adhuc & maculā & telā ſac tale yn-guentū. & xūgie ardee. i. berody xūgie coturnicio xūgie lucy aq̄tici vel lupi aq̄tici. añ. 3. i. vel. 5. ſalſigeme. 3. 5. & oculi iterius inungātur. deinde pip nigrū & mirrba pul-uerizentur p ſe. deide cū aq. ro. & tūc oculis iponātur. vel albu ſimi colūbini diſtēperet cū olo ro. vel cū vino al. & lacte mulieris & oculos interius linias & curabūtur. Aut & tutie ptes. y. ſup laterē vel tegulā calaz ponat & in olo ro. vel aqua ro. extingantur vel aſpergātur. & ſic decies fiat. cāphoze puluerizate ptes. iij. & miſcebn & oculis ipo-ne. ē. n. iſte pulvis yltim⁹ in bonitate in macula & ſanguine oclorū. & voco cū puluerē cāphozatiū. ¶ Itē ſubtiliſſi-mus pulvis ſpoly ſerpētiō cū aq. ro. optime tollit pānuz in oculis. ¶ Ites ſperma bois qđ emittitur in polatōe vñ ḡrēner in yirga poſt coitū cū ſucco lapaty acuti poſitū in oculis delet maculā & telā ſine dubio. ſed eſt vile expi-meutū: n̄ eſt bonū. ¶ Si pānuz oclorū vel macula ſit cū

rubore: tunc. & pulvis tutie pparate ſarcocolle mar-garitz al. ſucci rubi vel moſ ei⁹. ſucci ſolatri añ. cāpho-re modicū. totū ſimul ponatur & deſiccetur & oculis ipo-natur. eſt. n. ſecur⁹ & iſte pulvis margaritz. ¶ Itē fm Rafim in diuiſionib⁹ ſuis ad oēs excreſcētiā in oculo. & tutie extire. 3. viij. vel. x. aloes. 3. y. fiat pulvis & oculi ipo-natur. ¶ Itē zinz. fricetur ad corem & cadat in pelui il-la fricatura. & cum aqua ro. vel feniculi ponatur in oculi. ¶ Item vermis claudens ſe & rotūdās cū tangitur pul-uerizeſ & detur ad porādū cū vino vel ceruſia & oculis iponatur q. ſanat & ē de ſecretis meis. ¶ Itē aloē cabal-linus valet p oculis equoz & bouū. ſed aloē ſuccotrinuz valz p oculis hominū cū albuie oui & melle vel cū aq. ſe. vel euſtragie. ¶ Item. & mell. 3. i. ſell. galli ſell. anguille ſell. bouini ſell. aialū viuētiū de rapina. ſ. falconis milui aqle ſi poteris. añ. 3. iij. ſucci ippie maioris. i. morſus galli q. ippia mior eſt pipinella. cū flo. ru. ſucci feniculi. añ. 3. i. oia icorpentur & colētur. & yna gutta iponat oculis de 3. in 3. & delebif macula oino. ¶ Itē mel & ſel galli & aloē curat iſtas iſectiōes pūctim & diuiſim. ¶ Itē mature-tur macula añ yſum diſſoluentiū cū oleo de auellanis facto de auellanis itegris decoctis in aq. deinde expzeſ-ſis poſt enucleatiōē. deñ fiat pulvis de ro. & ſucc. & ſale gēma & ponatur ſup maculā. ¶ Itē radix ſe. decoq̄tur in aq. & peluis ſupponatur. & gutta aq. ad berens pelui po-natur in oculo & diſſoluit maculā cū yſu frequēti. ¶ Itē aq. q. exiit a ramis vitis poſt q. ſcinditur poſita in oculis ruborē tollit & maculā delet. ¶ Itē in macula magna & pāno accipiatur radix celidōie & pſiciatur cū aq. ro. & tūc ponatur i ſaculo lineo & ſuſpēdatur. & qđ guttati diſtilla-uerit pone in oculo in macula antiq. & magna q. diſſoluet niſi macula eēt durior & maior. ¶ Itē cāphora cū ſucco ſe. curat maculā parū. ¶ Itē cinis cornu cerui & buſti i olla rudi maculā tollit in hominib⁹ & aialibus: ſz in oculis bouū & equoz ponatur pulvis teſtaz oſtreoz & buſtarū. Itē yrina hominis cū melle bullita in oculis poſita dlet albuginē. ¶ Itē lac roſtri porcini auferet telā & maculaz & infectiones cutis: vt dixi in 2. li. de iſectiōib⁹. ¶ Idē fa-cit lac ficus. ¶ Itē fm Theodorici dragagantū cāpho-ra aloē añ. diſtēperata cū aq. ro. vel ſe. & tres guttas i ocu-lis pone & ſanabitur macula & yngula in oculo. ¶ Notā-dus ē qđ ſi ex puluerib⁹ iducat aſperitas in oculis tūc de mucilagine pſily draganti ſe. citōioz ſenugreci in oculis inſiciatur & fiat mucilago in aq. ro. vel lacte mulieris. vel lac mulieris inſiciaſ. Adhuc & ſal. in diamiſ. olibanū cū melle & aceto & ſtercor mūrū maioz mixtū & inſictū pānū oclorū diluit & caput dēudatū pilis veſtit & diſinte-rie obſtat ſuprū cū aq. ¶ Itē anſer repleatur āguila mi-nuti icifa & tūc aſſetur & liquoz diſtillās i pelui enea cūz ematite ad cotez fricetur quouſq. rubeat & oculis iſtille-tur fm Hilbertū. Qz iſta paſſio accidit cōiter: multa po-fui vt medic⁹ vel chirurgic⁹ poſſit eligere & variare et ſunt certa & expta. ¶ Tñ aliqñ oz operari cūz ferro: & tūc ſic operādū ē. cū yncino ſuſpēdatur macula ſi poſſibilis ſit ſuſpēſio. deinde icidatur ita qđ nō pſundetur icifione fiat cōtinua lachrymaz iſuſſio. vel eleuetur modicū ma-cula vel yngula et tūc pilus vel filū ſericus cūz acu tali ſeparet ab oculo et tunc ſuſpendatur et quaſi excoiādo ſeparentur: vel cūz ferro radatur quouſq. excoiētur. de inde ciminuz maſticatus cūz ſale i oculo diſtillabis. Et ſi ardor ibi aut moridicatio generetur: emplaſtra cum oleo roſato. et yio. et vitello oui. et ſiat vaporatio aque calide frequēter cum colliria dictis ſumatur materie rema-nentis reſidū. ¶ Itē experimentū meuz qđ diuitibus puenit. Accipe auri. boni q̄tū yſo. fricetur ad cotē cū ſuc

De lachrymis

co capifolij vel cū aceto: tūc oculis infillet. ¶ Itē san-
guis leporis frangit maculā & telā. filr sanguis ei⁹ & san-
guis vulpis & sanguis irūdinis calidus ipofitus.

¶ De lachrymis.

Lachryme

cātur aliqñ ppter debi-
litate mētē. aliqñ
do pp debilitatē infir: vt qz patif obaltmiā.
aut mā descendit a capite ad oculos: sic pz in
reumate crudo idigeflo. vel pp mltitudines
māe. aut pp qñtatē faciente iftillationē. aut
pp febrē difsoluente. & pp āpa capitis. ¶ Aliqñ cōtingit
a caufa exteriori: fic a fumo vento pluerē. pp accētia aie
f. triftitia: anguftia & gaudiū uehemēs. & a plunda icifio
ne in angulo lachrymalis: qñ yngula icidit vel cataracta
remouet. & pp pculfione & cafus. & pp frigū mordicā.
& pp filia. Dñr at lachryme qñ oclz lacerātes.

¶ Signa funt manifesta pro indicia patientis.

Lippa

Lippa ē fupfluitas cibi oculoꝝ. q⁹ digō n̄
rectificat in oculo vel in capite f3 Sal: pmo
pno. pñ. i3. Et est oīa iter lippa & lachrymā. qz lippitu-
do ē ex fupfluitate nutrimenti a vtute mebrī appbēf: fed
nō in nām mutati. S3 lachrymario ē ex fupfluitate hūi-
di fupflui nō appbēf. Etā ptingit lippa pp cās q̄ est
in ifto vifus fic pp obtalmiā vel afpitare3 palpebray &
alioꝝ morboꝝ oclz. vñ pp debilitatē vtutis nālīa regeris
oculū: qñ nō p̄t digerere cibū qui venit ad oculū. Et ē lip-
pa qñ lappa aglutinās & tenēs palpebras ne poffint fepa-
ri. & ē alba vt apper mane in oclis multoꝝ: q nō pñt eos
apire. Et diuidunt lachryme qz quedā funt volūtarie &
qđā inuolūtarie. vt dñ 4⁹ pñ. affo. affo. ¶ Cōtra. fa. la-
chryme aliq̄ effent volūtarie: tūc poffemus lachrymare
qñ vellem⁹. qđ falſus est. ¶ Dico qz volūtas vno mō vi-
citur q̄libet affectio fequēs appbēfione aīalē alie rei de-
lectabilis & triftabilis: fic non funt lachryme pprie volun-
tarie in ppoſito. Alio mō dñr volūtarie qz dicunt a cau-
fa ifrifea nō ab aliq̄ extrinſeca māifeſta. & fic funt volū-
tarie. & ex hoc non ſegit qz poffem⁹ lachrymare qñ velle-
mus. ¶ Alteri⁹ ſciendū qz a cā remota deſcēdūt lachry-
me ab hūore vel ab hūiditate ſicut a cā. p̄ima. & māfr
fūt paſſio capitis vel cerebri. formāf oclōꝝ. i3 effectiue
cordis. ¶ Itē oclz magni & eminetes plus lachrymātur
q̄ alij: qz funt molliozes & debiliozes. ¶ Itē lachryme
alie funt ex pcurſu hūoꝝ p venas exteriōzes ſupra crane-
um: qđ cognofcitur per carnoſitatē & deābulatiōē i ve-
nis frontis & tpoꝝ. Alie ex pcurſu hūoꝝ p venas iterio-
res ſub craneo ad oculos. & tūc funt lachryme cum ſter-
nutationibus & pcurſu in naſo & in palato iteriue: & funt
fere incurabiles.

Cura

Cura lachrymarū est diuerſa fm variationem
cāz faciētū eas: qz ille que funt ex pcurſu bu-
moz per venas exteriōzes cranei cū ſtrictioꝝ curātur
& cū veyz cauterizatiōe. ¶ S3 ſi ſit lachrymario p̄nati-
ua. i. a nā & gnātione tūc ē icurabil. qz qđ nā dedit tolle-
re nemo p̄t. ¶ S3 ſi pp fe. liq̄ faciente: tollūtur ablata fe.
¶ S3 ſi ſint a debilitate vtutis p̄tētiue dentur reſūpti-
ua & enutriātur cuz ſtipiciis fic carnes citonioꝝ & colati-
tia bona & caro p̄dicū & zuccay ro. & elius ad reſumendū
& diarodon abbatis & ro. nouella & pliris. ¶ Si autē fiat
ab hūore crudo & idigō ſicut est in pñ: reumatie: tūc den-
tur illa que valēt & reūa q̄ dicta fuerūt in 2⁹ li. c. de reūa
te. & fiat ſic. B. olibani. 3. y. puluerizētur & ponātur ſuper
carbōnes viuos & fum⁹ recipiatur per oculos & nares: &
nō per os: & hoc frequēter. ¶ S3 ſi fuerit ppter multitu-
dines māe aut ppter qñtatē faciente diftillationem tunc
cura ē q̄tuor res. p̄ma ē obuiatio & eq̄tio cāe faciētī. &

mūdifcatio capitis. 3⁹. ē admiftratio p̄mēſurate ſtipi-
citatis. 4⁹. ē diuerſio māe ad aliā porrē.

¶ P̄mā rē p̄plet admiftratio medicay remouentium
malitias p̄ſonis & p̄fortatiū cerebri & vigoꝝantiū digō.
nē ex his q̄ dca ſūt. c. de reūate p̄ mūdifcationē corpis.
¶ Secūda rē p̄plet medicie eūantes. qz ſi abūdare vt ex
mltitudine: cū cluſteri vñ cū pillis cochyis vel cū ieris mā-
gnis vñ diaturbir: vñ cū agerico vñ cū caſſia. & tamarind.
ſi mā exigit: gargarifmata eūantia cap. q̄ poſita ſūt i. c.
de epi⁹ & apoplexia & aly3 capitis optia ſunt b.

¶ 3⁹ rē p̄plet admiftratiōes medicay q̄rū p̄petas flu-
xus lachrymarū ſtringit ſicut iſtū medicamē. Accipe la-
naz nō lorā & cōbure: cinerē ei⁹ diligēter tere. & ex eo cū
albuie oui ſuper frōre & tēpoꝝa pone. ſtatim. n. māci flu-
xus & lachrymarū āputat & dolorē tollit.

¶ 4⁹ rē p̄plet flōmia aut icifio vne vñ artarie p̄ q̄ p̄bē
dim⁹ mā3 fluere & veruari: & vtoſatio poſteri⁹ i nūca. &
ſi ſtrictio in tēpoꝝib⁹ nō p̄ferat nec alie medicie: tūc ſi
at cauteriū i cōmiſſura capitis aīrioz: qz ſtringit lachry-
mas & vñ dīſſecat. & ita facit tractū p capillos iſtos aīrioz
res qz cutis eleuat: qz vñ eleuat & lachrymas ſtringit. i3
p̄ ponatur ibi emplz de maſſice & laudano. vel oui colz
duz excoꝛicatiū p̄reſſum ponatur in cōmiſſura vel in
nūca vel vtroq̄ mō & p̄ purgatiōē maxie valz. ¶ Scā
ergo purgatiōe tūc in ſpāi in cā frida q̄ cōior ē cōdat
paties rurā frequēter māe & in potagys & quocūq̄ mō: &
p certo ſtringit lachrymas ſic ex p̄tus ſuz. iſto mō ruta lu-
mina reddit acuta p̄mēdo hūiditates ipedientes vifū.

¶ Itē ruta ſicca cuz melle p̄miſce & ide oculos ynge: qz
ſanat. vel ſubtiliſſimū pul. yue acerbe in furno deſiccate
oculis ipone. ſtringit. n. lachrymas. i3 d3 fieri talis plus i
dieb⁹ canicularib⁹ aī p̄tis videmiaz. ¶ Itē ſtere galli
al. cū melle mixtum & aceto modico & colato p pāms in
oclo iniectū ſtringit lachrymas. ¶ Itē cācer marin⁹ p
bibet lachrymas fm An. 2. cāfi. ¶ Itē radix lig. delect
yngulā oclz. filr 2. cāfi. ¶ Laueat paties ab acutis vopo-
roſis ſic a cepis allys ſmapi & pige & a fabis & piſis & a la-
cte & a ſomno ſup cibū ſtatim & a tardo & multo potu & a
vigilijs & ab afpectu radioꝝ ſol⁹ & ſilfib⁹ ſicut a triftitia &
ebrietate & luxuria & ab afpectu oculozū lippoloꝝum
& patientiū obaltmiā. Et detur diaolibanū p̄ eūatiōem
vel tria grana olibā qñ itur dormitū. & ē leue & bonus &
ſecurū valde. ¶ Et ſi iſta nō ſufficiant: tūc. B. radic. ma-
ratti & folia & radic. celidonie añ. decoq̄ in vino & cola
& laua oculos. certū est. ¶ Item vbenā tere & ſucco exp̄ſi-
ſo per liream cola & oculos ynge exteri⁹: & nō iterer ſucc⁹. &
herbā tritay ſuper oculos pone donec ſanētur. ¶ Itē ra-
pas flueſtres tere fortiter & cū aq̄ ro. diſtēpera & ſuper
oculos p̄pē pbatū ē. ¶ Itē ſuccū rute & mel miſce & oculos
ſero inūge. certū ē. De ſi flux⁹ earū. ſ. lachrymarū fuerit
a capite iteri⁹. B. balſami pondus denary. ſal gēme p̄bu-
ſte. 3. i. ſarcocolle ſicce in lacte mlieris. 3. 5. croci. 3. i. fiat
pluis g māe & ſero ip̄datur oculis. ¶ Itē experimētū cer-
tiſſimū ſetones ponatur i extremitate. i. in mollitie vñ
uſq̄ auricule. & dñitātur ibi ſetones q̄uſq̄ libere pa-
& liberabitur ſine dubio. & ſi placet mlti pp penetratiōē
nez auricle. tñ nō nocebit: qz cito recedet ſetone ablato.
¶ Itē gnālis reglā lachrymis oclōꝝ & cataracti & aly3
collectiōib⁹ eoꝝ vt fiat duo cauteria duob⁹ i fōtib⁹ in
āglos iter collū & fauces ſub teneritate aurilū: vne cau-
terizēf i frōre & t̄pib⁹: & iſlayēa ex trāſuerſo q̄ ē retro in
auriculā. ¶ Itē radac⁹ caput. deñ lauef cū aceto tepido
deñ yngef cū melle. deñ ſinapiſēf cuz pul. rute ſatine
ſinap. deinde fiat colliriū cū tutia p̄parata aloē mirabo-
lano citrinis indio cū cortice et oſſe corral. al. tru. & cā

phore. succo eufragie ⁊ bene vel de aloē ⁊ mirrba ⁊ oli-
bano distēparis cū succo rute. Vel fiat ynguētū cū succo
feniculi melliloti rute yrina pueri ⁊ paucō aloē. est enim
constrictiū lacrymarum.

Cura lippe. Lippe curaf nō cum repercutiūis: quia
tagiosa. quia antrax lippe lepra frenesio con-
tagia pōt. s. fiat fomentatio cum decoctio camomille
melliloti. ⁊ fiat emplz de oliō. se. feniculi sepo arietino
s. frequēter amoueaf. deinde quotidie ieiuno stōaco la-
uentur oculi cū lacte mulieris tepido ⁊ mulgeaf in oculis.
deinde cū salina boī ieiuni vel cū aqua retēta i ore
cata posita in manu postq̄ calefit in ore lauent oculi. h. n.
curat lippaz. vel mitigat in loco aliquo vbi p̄t spuma re-
manere. ⁊ cū tali spuma illinat oculos: q̄ valz lippitudinē
⁊ pustul. oculoz. ¶ Itē de folijs verbene sup oculos po-
ne frequēter. ⁊ folia apy yriō. ¶ Itē cū succo agrimo-
nie oculos quotidie laua. Rorē: q̄ sup feniculū cadit col-
lige: ⁊ in oculis mitte q̄z nībil ē meli⁹. ¶ Itē caseū recē-
tez in aq̄ bulliente iſtūde ⁊ totellū fac ⁊ superliga oculis.
¶ Itē atrametū albumē oui mel. q̄l rere ⁊ super oculos
sero ⁊ mane pone fm Sal. i. diamid. ¶ Itē pumex i igne
calefact⁹ ⁊ ter in vino extinctus puluerizat⁹ in oculis la-
crymalib⁹ ardorē patientib⁹ ponat ⁊ sanat. ¶ Itēz suc-
ci verbene olei ro. acetū albumis oui. añ. ponant in vase
eneo. ⁊ ibi fortiter agitentur ⁊ permittant diu donec va-
neat. ⁊ ibi fortiter agitentur ⁊ permittant diu donec va-
neat. ⁊ qd̄ adberet colligatur ⁊ guttatim in oculis
iſtilletur. sūmūz est experimentum.

¶ De cataracta.

Cataracta dicitur passio oculoz in qua
hūoz vel aqua fluit iter vne
am tunicam ⁊ cristallinū hūozes in forāmie
pupille vsum ipediō aut destruens. Cui⁹ cā
est aliqñ a stōaco qñ vapores ascēdūt a stōaco
ad oculos ⁊ turbāt hūiditates oculi. ⁊ isti peius se hnt
añ p̄adiū q̄ post. ⁊ q̄lter est in vtroq̄ oculo. ¶ Aliqñ
venit a cerebro vapor ⁊ descendit: ⁊ tūc generatur cata-
racta cito. ⁊ isti equaliter se hnt añ p̄adiū ⁊ post. ⁊ in vno
oculo plus q̄ in alio vt cōiter. Et in pñ iſti⁹ egritudinis
aque appēt imaginationes diuerse añ oculos sic mulce
volātes ⁊ cinices. aut corpa pforata. aut diuersis modis
se hntia pp̄ oinerſum situm hūozis ⁊ diuersam q̄ritates
humozis. s. ſituati añ pupillā intra corneā ⁊ vneā ipediē
tes spēm rez vīſibiliū libe venire ad oculos. ¶ Causa
igitur cataracta ex fumis ⁊ vaporibus qñ icipiūt dēſa-
ri. sic de iſtis narrat Sal. multa 4. de morbo. ca. 2. Lau-
ſatur ſilr a multo ſletu ⁊ a reumate descendente ad ocu-
los. ⁊ a moza in niue ⁊ vīſu eius.

Signa. Signa hntur ex iſicio patētis. tñ si humoz
iſte ſit aquoſus recēs vīſum ipedit. Si vero
groſſus turbidus iueterat⁹ vīſum destruit p̄it⁹: ⁊ tūc nō
curat nisi cū acu. ¶ Sed tūc diſtingui. si. n. videatur pu-
pilla cū aspiciē clara: ⁊ cū premis eā pollice tuo dilatatur
deinde redit: facile curatur cū acu. Si autē videaf pupil-
la opilata ⁊ obſcurata: ⁊ cum premis eā non redit vel re-
ditus eius non est facilis: non curatur cū acu. Qñ autē aq̄
est nimis subtilis non est subycibilis: sed qñ medio modo
qñ ſilr est groſſa non est subycibilis: sed qñ medio modo
se hnt. ¶ Ponatur ergo pa. in loco lumioſo ⁊ respiciatur
oculus. ⁊ si color aq̄ videaf sic color ſūgi aut calcis: aut grā
dis aut color niger: tūc nō ē subycibilis acui. ¶ Itē vter-
q̄ oculus claudatur: ⁊ tūc fricetur oculus iſirmus cū po-
lice alio remanēte clauſo: ⁊ tūc celeriter apiatur. ⁊ si pu-
pilla nō dilatetur nō ē subycibilis acui: q̄ ſfirmata ē ni-
mis. Si autē dilatetur ⁊ recertaf aq̄ ad p̄tinā diſpōnez
subycibilis est. ⁊ si remaneat diſperſa adduc non est ſfir

mata. ⁊ tūc vtatur piſcibus squamoſis: ⁊ tūc ſfirmabiſ.
alr. n. piſces debent vitari. vñ tūc erit subycibilis. ¶ Si
aut color aque est diafan⁹ aerēus trāſparens vel q̄ ſi: tūc
est subycibilis: q̄ tūc est in diſpōne me⁹ inter ſfirmatā
⁊ nō cōfirmatā. ⁊ maxime qñ aq̄ illa nō rūpitur: ⁊ color
ille diafan⁹. tūc ē curabilis cū acu. vñ aliq̄ indicant cata-
ractam eſſe maculā. aliqui eſ. sed macula est eſ corneā. ca-
taracta itra: ⁊ cū fricatione oculi cū pollice appet: q̄ ma-
cula nō depōitur nec in aliquo diſrūpiſ. nec ē clara dia-
fa. ⁊ ē in cornea aſperitas manifeſta ſi tāgatur cū pitel-
la curta: cūz qua opantur pictores libroz ⁊ appet ſatis. ⁊
si cū iſtō rotūdi capitis pollice tangatur: p̄z in fricāōe
oculi elenata palpebra iēq̄litas qdā: vñ multi chirurgici
decipiuntur vt ſepe vidi. Iſta paſſio est cōis: ⁊ credūt ali-
qui q̄ ſit macula ⁊ male. ⁊ cū poſit hō curare hic habebit
pecuniā qñ iſinitā. vt vidi de multis opatiōibus cū acu
q̄ qñ mirabilia fecerūt ⁊ lucrū būerūt plus in vna cura
q̄ alij in decēz curis alioz morboz.

Cura igitur cataractae in pñ variatur a cura eius
dem ſfirmare. in pñ. n. curatur: qñ. s. pupilla in-
cipit obſcurari vna plus q̄ alia niſi a stōaco deueniret:
tūc. n. cū abſtinentia ⁊ diminutiōe curatur cibo ⁊ vita-
tiōe iſtoz ⁊ vaporoz: ſicut ſunt pulmēta pigua ⁊ iura
vel brodia vel piſces ⁊ vinū: q̄ ſunt ſilia iſtis. ⁊ cū mūdi-
ficatiōe ſepius iterata. ⁊ pp̄le cū pillis cochyis ⁊ ierap.
¶ Vñ de ierapi⁹ narrat Sal. 2. iſterioz. c. 2. q̄ cū cataracta
est de stōaco iſta ſola curat eaz. ⁊ si ſit de capite iuuat val-
de: s. tūc meli⁹ est dare ierap. ¶ Def. quā ponit in ārido
tario ſuo: q̄ ē. B. aloes boni. 3. iij. epibimi coſti. añ. 3. v. eu-
forby croci ſpice cāedreos. añ. 3. vi. agar. 3. iij. gaſ. 3. iij. ca-
lami aromatici maſticis caſi. añ. 3. lignial. 3. iij. pipēris
albi ⁊ nigri gēiane armōiaci. añ. 3. iij. ſcāonee cocte i po-
mo. 3. iij. mell. qd̄ ſuffic. doſ ē a 3. i. s. vna vice. valz. n. i ob-
ſcuritate vīſus ⁊ v̄toſitati q̄le diſtanti ſup cap. ⁊ ſto. ⁊ to-
tū corp⁹. ⁊ educit ſupfluitates ſiles cole ⁊ ſtati. h. ¶ Def.
¶ Itē accipe folioz violaz alba ⁊ ſe. ra. añ. 3. i. armonia-
ci. 3. iij. ſpice cū baſſamo. ⁊ ex eo mae ⁊ ſero i oculis mitte:
q̄ sanat ſine ferro. ¶ Itē ſal armoniacū ⁊ oppoſonacūz
reſoluta i aq̄ ſicuū ſf p̄cipua. deñ ſiāt cluſteria acuta fre-
quēter. deñ ponant medicie reſoluentes in oculis: ſic ē
aq̄ rute. pp̄rie cū ſerapino cū felle bircino ⁊ melle ⁊ ſuc-
ſe. aut cū aliq̄ d̄ ſellib⁹ aialū cū melle ⁊ ſucco ſe. ē vlti⁹.
Deinde ſiāt iſtō colliriū. B. ſell bircini vel taurini exic-
cati i vafe eneo ⁊ granoy lauri excocticoz. añ. 3. v. ſapi-
ni. 3. i. gūmi arabici. 3. 5. ſiāt ex eis colliriū cū ſucco celido-
nie ⁊ yria pueri n̄ poſti cū melle paucō. ¶ Itē agar. fre-
quēter dat⁹ curat cataractā nouā purgādo māz aquoſaz
i capite ⁊ in oculis. ¶ Itē. B. granoy lauri excocticoz
p̄tes. x. gūmi p̄re. i. cū yria pueri n̄ poſti. ¶ Itē ſel auū
volatiliū cū melle ⁊ ſucco ſe. iuuat valde. ¶ Itē ſlōmia
artariaz p̄ aurē iuuat in pñ. ſilr appō ſauifuge ſup ſpa.
¶ Itē odor ſāſuci v̄l maiorane: qd̄ idē ē. ⁊ odor olei ei⁹
ſfert valde. ¶ Itē cerebz veſpitiōis v̄l birūdis cū mel-
le ſfert i pñ d̄ſceſus aq̄ ad oculos. ¶ Itē vomitū fugiat
niſi ſit de ſto: ⁊ tūc ſfert decoctio abſint. b. cū opimelle ſgl-
litico añ cibū. deñ collirizetur oculus cū melle ⁊ ſucco ſe.
⁊ baſſicō. vel cū euſorbio poſito i melle v̄l cū illo melle
qd̄ plus valz. Et ſi ſit diues ſiāt tale colliriū. B. ſell alic⁹
auis viuētis de rapi. baſſami. añ. 3. ij. elebozi albi pip̄le.
añ. 3. i. ſficiat i aq̄ rafani ⁊ oculi iſtillet. deñ ponat ma-
iorana ſup oculū ⁊ purget cū pillulis anreio ⁊ ierapigra
Sal. frequēter ⁊ ſiāt gargarizata. deinde deur tiriaca.
Qñ aut paſſio antiquata ē ⁊ cōfirmat⁹ ⁊ appet ſignū cura-
tionis iam deñ ſup. tūc cureſ cū ferro ⁊ deponaf. ſubri-
lieſ aut regimē eius ex cibo ⁊ potu: ⁊ dimittat vinū oino.

De debilitate visus

et sic cibum elusum aq. ciceris et bozeta pura pisoz. subtilis et gruelu tenue et sorbilia facili? digonis et boni nutrimenti et paucis q. tatio et corpus mundificetur et caput iterando sepe cu clisterib? et medicinis laxatiuis et flomia si necessaria fuerit. Et si an opatiões cu ferro nihil coedat illo die stante virtute. Sedeat ergo pa. inter manus medici et plumaceolu planuz in loco lucido cu radio folis absq. nebula. colligant et gentia eius vsq. ad pectus et ligentur sedeat super scānu q. si supinus et conuertat pa. itutu suum ad nasum aperiendo oculu lesum. et seruiens teneat caput ei? posterius et eleuet palpebra. deinde accipe istuz vel acuz ferrea cu capite rotundo et acuto. et icipe pforare ex parte fluestri lachrymali in ipsa coiunctua cu violentia impellendo vsus pupillā. incipiendo a cauda oculi. et pforat vsq. quo veniat supra yueā et supra pupillaz pforado intra tunicā et tunicā quousq. veniat ad vacuū oculi: qd est an pupillā. Et teneat medic? oculū dū vsq. pforatio fecā sit. et cōprimat aq. dozzū cu isto et occidet eā sub cornea. et q. istuz sit i forate scie? ex tactu pollicis sup locū. Et nō e?ba? statis istuz illū: s. maneat aliq. tulu vt aq. supi? nō fuerit. et itera depōne illū aq. frequēter si vis. eleuet igit acuz et postea cōprimat et inuoluat ibi. deinde e?ba?. Ex pte inferiori oculi nō fiat pforatio: ne humor albugineus exeat: sed in angulo eque alto cu pupilla. Et fortetur pa. cu bono elogo et mitiget timor eius. et q. ras si videat aq. depozita. si sic: bñ est. si nō: nō ē tūc cōplete depozita. vel est error i perforando vel mā ista dimissa est. et tūc redeundū est et depozat melius. deinde emplm fiat sup oculum de vitello oui oleo ro. et viol. supponat cu puluillo de stupa. Et i loco obscuro p. 7. dies. vitet motū et sternutationē et tussim. Cibet cu cibis coctis cu agresta vel vino qd idē est cu mica panis optimi vsq. ad. 7. dies fugiat replonē. vinū. coitū. pices. fructus. carnes grossas. vomitus. fiant ista quousq. remoueat dolor. et nō soluat ligatura nisi de 3. in 3. et dūz dissoluū vaporēz oculus cum aqua decoctiois salicis et similia. Deinde ppter vlc. et ceruse lore. 3. u. gūmi arabici dragagati. an. 3. ii. opy. 3. i. fiat colliriū cu lacte mulieris vel albumie oui. deñ fiat colliriū de aloē mirba ro. san. dia. an. 3. i. et cu aq. ro. facta subtilissima pulue. et fiat colliriū ad solidādū et mūdificandū. s. ad mūdificādū addat mel. s. aloē sarcocolla nutrita in lacte mulieris et oliba? carnē regenerat. s. mirba mundificat. et mel et aq. feniculi et corone regie vel hasee regie apiēdo mūdificant sanie vel decoctio eaz. Et non solidantia sunt dragantū rose antimonius san. dia. et sarcocolla nutrita in lacte mulieris. deinde in aq. ro. deide in succo rubi vel plantaginis mucilago gūmi arabici. et tutia lota aufert vestigia vlcerū distēperata cu melle et succo agrimonie et celidonie. Et ista opationē nescit chirurgicus nec medicus nisi prius viderit in ope eā vel ad minus non erit ausus. alr. et tūc manus forer tremula et to? opus violaret. Et si bonū est tērare puz pforare oculū canis vel catuli vel galli vel vituli vt bñ in opatione sua vsitetur. s. vt sciat directe iponere acum inter tunicas si ne lesione humiditatis oculi. Laus deo nostro.

- Capit. de debilitate visus et cecitate et tunc quatuor capitula.
1. De visus debilitate et cecitate absolute.
  2. De his qui vident visus nocte sicut hñtes noctilupa.
  3. De his qui vident de ppe et non de longe.
  4. De his qui ecōtra vident de longe et nō de ppe.

De debilitate visus et cecitate accidentalī.

Visus debilitatur ab omnibus visib. et sunt cāe extrinsece multe sicut coit? mult? ebrietas repletio cibi. somnus super

repletionē statim: sōtus super collum: cibi et potus grossi omnia vaporosa vt porri allia cepe. omnia ventosa: vt pisce fabe ficus. omnia vinctuosa et narrantia et oleaginosa et pinguedo animalū. omnia inflāmātia vt ceruicia noua et multū. oia cōstipātia: vt pira ante pradiū et panis pastilulox et caseus antiquus. et oia viscosa: vt anguille et pices butirati. et cibi mlici: vt caro bouina et ceruina. et fermentatū et lacticia. excessus vigilie et sōni. excessus calidi et frigidi. yōit? mult? pultis. vent? fum? fletus. itueri rez yna diu luminosam aut radiū solis. aut rē nimia albam vt niue: q. albedo disgregat visuz. aut eē in loco tenebroso diu. vt in carcere. q. tūc spūs sunt turbidi ab aere turbido: q. cōtinenta mutat cōtētū ad suaz crassiz s. philaretuz. respicere subti? multū. et lras minutas nimis frequēter legere. dormire pedibus nō discalciatis. flomia multa et ppe de cefalica et cū frequētib? yeto? balnei post replonē. et lauare cap post pradiū. cōstipā? ventris. retetio ventositatis. cena mag? et tarda. et tardus pot? et conatus egerēdi y? onera eleuādū y? trabēdi. res acute salic. frige acetose. dimissio lotōis pedū. dimissio pectatiōis capiti māe. tristitia ira studiū nimium. oia replētia cōp. sic dimissio exercitū an pradiū et mor? sup cibū. vñ si visus cōcō.

Allia yina venus ventus faba fumus et ignis: ista nocēt oculis: sed vigilare magis.

Itē Anī. addit alia sicut fum? argenti vi destruit visus sua frigate et būiditate. assidua cōfessio aneti dēbilitat visuz. aliū debilitat et attrahit aq. ad oculū sua fumositare. assiduatio aceri debilitat visuz sua friditate et acuitate. canl obrebebat visū sua grossa fumositare post? i oculis ireos attrahit lachrymas sua nimia apriōe. lactuca assidue cōfessio obtenebat visum. lens filr. filr opium sua stupefactioe. multus visus portulace facit acciderē pānū. ois piscis recēs nocet oculis. s. pignedo pisciū fluminiū: cū melle mixta clarificat oculū: et valz i pñ? de cēfessio aq. in oculū. semē canabis obtenebat visum. Et ite riores sunt tres. qdā minozātes visuz. qdā corrūpentes. qdā destrūentes. Destruentes et corrūpentes sūt morbi capitis. vt reuma. frensis. vtrigo. scorb? cpi. palefis et similia. et aq. nerui optici. et opiliatio et aq. oclor? vt obtrahit et macia et cataracta et filia et q. libz q. uoz replonē taz simpliciū q. ppositaz cū māy sine mā qñ excedit. B idē fit pp malas dispōnes tūcap? et būoz vitrei et albuginei et pp būozē chruistallinū et stū ei? qñ si torqueat visus angulos vidēt oia obliq. si aut torqat visus supi? aut inferi? tūc vñ vident? duo. Et debilitat visus pp cās dēas māifestas: sicut sūt passiōes yuee aut corneae aut pūctiue et. Et debilitat visus pp vapores ascēdētes a stōmaco. et bñ scit: q. si sint imagines appentes an oculos y? in eis. et bñ p. 7. mēses durauerit et pupilla appz mūda. tūc a stōaco venit. qñ aut venit a cerebro nō ē tāto tpe sine aggregatiōe aq. vt dēñ fuit. c. pcedēti. Et visus debilitat aut miuit aut corrūpit pp dispōnē spūs visibilis. Et iste at spūs si fuerit mult? et clar? et subtilis: fac? q. res visibiles bñ discernit de lōge et de ppe. Si at ē mlt? et grossus: tūc videt et discernit meli? lōginq. q. ppinq. et bñ istos q. ponit visus fieri eē mītēdo q. subtiliat in via. s. s. 3. 2. visus sit in? suscipiēdo. et tūc bñ sit pp fortē motū cristallini būozis i appbēsiōe rei remotē: rōne mor? subtiliat spūs. Si aut fuerit paruus et subtilis bñ videt ppinqua et discernit: et remota non. Si autem fuerit paruus et grossus tunc male discernit ppinqua et remota. Et ites sunt aliqui qui satis mediocriter de die vident: et verius noctez nihil aut paz: sicut in illis qui bñt noctilupam. et hoc est ppter grossitiem spūs visibilis et būozum oculi. Et aliqui ecōtra se bñt qui de die paz: aut nihil vident: sed

de nocte aliqñr meli⁹ pportōabilr loquēdo. ⁊ h qz spūs sunt nimis subtiles ⁊ parui. ¶ Item aliqñ est oppilatio in neruo optico iterius: ⁊ tunc hō fit cecus. ⁊ tñ oculi sūt satis pulchri. ⁊ ita est aliqñ de percussu. in tñb⁹: qz illi nerui obdurant. ⁊ tñc spūs visibilis nō p̄t transire ad humorem cristallinū. ¶ Item puitas pupille p̄ter nām ⁊ ei⁹ dilatario p̄ter nām nocet visui. Sed q̄ntas humoris cristallini nimia ⁊ ei⁹ paruitas ⁊ ruptura corneae directe an pupillā iducit cecitatē. tñ perforata in aliquo loco: q̄z uis aliqd humiditatu oculi exeat aliqñ remanet visus: s̄z raro: sicut narrat Gal. de ista mā multa ⁊ bñ 4.º de morbo ⁊ accñti. cap. 2.º ⁊ ibi ponit cām oīum istoz. ⁊ ibi videtur diligentia. ⁊ s̄z 4.º interioz. cap. pmo ⁊ 2.º ¶ Intelligēdū qz animalia q̄ hñt spūs visibiles subtiles ⁊ debiles non vident de die: sed de nocte sicut bubones: qz fortificatur visus p̄pter frigiditatem noctis. Sed qui hñt spiritus subtiles ⁊ fortes vident de nocte ⁊ de die sicut mures. Qui autē hñt spiritus vergentes ad grossitiē vidēt de die qñ purificatur spūs rōne claritatis exterioris sicut bo mines. Et qui itra ista se hñt medio mō iter subtiles ⁊ nimis grossos: vident in crepusculo. Et illi in quibus vergit spūs ad multā grossitiē nō p̄t videre postq̄ dies declinat: sicut in noctilupa. Istud est dictum clari⁹ q̄ illud qd dicebat prius. vñ cause debilitatis visus cū augmentantur destrunt visum. ⁊ hoc fit p̄tinuē. ¶

Cura. Cura cecitatis accñtalis strabonie ⁊ debilitatis visus qñ coincidit. Cōsistit ergo cura i duo bus. i obuiatōe cap⁹ exterioroz: ⁊ i obuiatōe ⁊ amotōe cap⁹ interioroz. ¶ Primū cōsistit i dimissioe oīuz illoz q̄ dicebat p̄t p̄t: illi capli. q̄ s̄t cāe exteriores debilitatis visus. S̄z oīz cauere a fumo. pluer vento coitu mltō ⁊ replone ⁊ a dormitiōe imediate sup cibū donec digestio sit qñ celebzata in stōaco. ⁊ non nimis vigilare nec nimis dormire nec flere. nec ona dura nec casu nec aliqua dure digestionis accipere. sicut dictum est supra. ⁊ facere s̄z istorum. ¶ 2.º p̄ncipale. s̄z resistere causis interioribus compler per. v. mōs p̄mo alterado ⁊ pmutado malaz p̄plonem sine māvel cū mā ⁊ vias deopillare. 2.º eūare māz si peccet in q̄ntitate vel in substantia. 3.º p̄rūqz ipsoz faciendo s̄z cum hoc regimē in sex rebus non nālīb⁹ ordinando. 4.º oīz resistere p̄tō in organizatione vel p̄pōne. ⁊ si tale sit illō amouere. 5.º oīz oculos p̄fortare ⁊ spūs depurare. ⁊ cor ⁊ caput ⁊ stōacū p̄fortando regere. ⁊ etia ⁊ aquas artificiales ⁊ pulueres administrare. ¶

¶ Primā rē. s̄z malā p̄plonez alterare ⁊ meatus deopillare complent medicine calefacientes aut ifrigidantes: aut deficcantes: aut humectantes aut deopillantes. ¶ Calefacientes aut sunt zinzī. musc⁹. pipera nuxmu. mel zizi. datum per interius ad comedendū mane vel post prandiu. ⁊ zinzī. p̄ditū ⁊ pul. albus ⁊ zinzī. cūz succaro puluerizatum. p̄iectus in oculis calefacit valde. S̄z nuxmu. mixta cū melle calefacit valde: ⁊ visus sanitatē custodit in tñs p̄iecta ⁊ sumpta vna ex eis quolibet mane ieiuno stōmaco. Similr muscus odoratus ⁊ cōfessus cū electuario pliris ⁊ distemperatus cum vino vel melle ⁊ p̄iectus in oculis. S̄z pip mastigatus a medico ⁊ retentum in ore: ⁊ tñc sufflando in oculo patientis anbelitū tñ vel totū ⁊ comestum valet multum. ⁊ etia s̄z de eo sicut diatri ton pipereon. Tñ salāmētū de pipere in tpe calido ⁊ in p̄plone cala nō valz: sed solū in mala p̄plone frida. cui⁹ signa sunt signa frigiditatis cerebri. ⁊ diagalanga p̄hibz ascensum vaporis ad caput. ⁊ gar. valet ⁊ etia eoz ⁊ gar. rosifilatum. ¶ Res ifrigidantes malā p̄plone in oculis calidam sunt albumen oui mucilago psily aq̄ ro. succus solatri succus granati decoctio portulace lactuce ⁊ similia.

¶ Deficcantes sunt tutia ro. calamina olibanū ⁊c. ⁊ illa que dicta fuerūt. cap.º de lachrymis. ¶ Huēctantes sunt albumē oui bñ ⁊ morū ⁊ subrilatum. lac mulieris candi succaz mucilago se. citonioz ⁊ suffumigatiōes de viol floribus malua ⁊ succ. liquir. ¶ Res deopillātes sūt qdā p̄ exteri⁹ qdā p̄ iteri⁹. s̄z pos date. Exteri⁹ i oculis deopillātia sūt succ⁹ fe. ⁊ aq̄ feniculi. vñ Auic. 3.º can. fen. 3.º do cet facere colliriū oīz bora ex aqua feniculi: ⁊ est mirabile ⁊ magni inuamenti in p̄fortando visum. ¶ Item per iterius semē feniculi valz in nouitate. ⁊ cū antiquat tñc eoz liquir. ⁊ suc. ne adurat hūiores. ¶ Item aqua celidonie exteri⁹ in oculis posita ⁊ succo celidonie abstergit oculū: ⁊ cum melle securi⁹ ⁊ alie aque bone pro oculis: vt videbūt infra. ¶ Et per interi⁹ deopillat oximel diureticum ⁊ oxizaccara p̄posita ⁊ decoctio radicū peonie feniculi petro. cū seibus diur. ⁊ cū spica ⁊ aniso. Sed in cā cala valz b̄zuscus seia frigida maiora ⁊ minora cū aqua solatri ⁊ succaro ⁊ cū cicorea ⁊ verberna q̄ specialia sunt i causis calidis oculozum.

¶ 2.º rē. s̄z eūare mān peccatē in passionibus oculoz ⁊ debilitate visus p̄plent eūantia diuertentia ⁊ resoluētia. qz eūant oīa ista vlr vel p̄iculr. Euacuantia sunt s̄lomie spēs solonū ⁊ p̄trē. gargarismata caput pur⁹ v̄tōfatiōes scarificatiōes ⁊ fricatiōes extremitatū. ¶ Ectio māei de loco fit p̄ res educētes lachrymas: s̄z est sal armonia. cū sal cōe. ⁊ odoratio cepaz ⁊ cōfessio sinapis fortis i magna q̄ntitate. ¶ Resoluo quoqz fit per medicinas sicut p̄ sarcocollaz ⁊ succū feniculi. ⁊ per medicinas decoctas in aqua vel vino. ⁊ superpositas: sicut est ruta eufasia melilotum ⁊ camomilla apū ⁊ filia. ¶ Si ergo cor. p̄ sit pleuroticū ⁊ nihil ipediat: fiat s̄lomia de cefalica ⁊ de ramo eius ⁊ de vena inter pollicē ⁊ indicē. vel de mediana vel de basilica. deinde fiant ventose cū scarificatiōe sup coluz ⁊ spatulas. deinde fiat s̄lō de venis in angulis oculorum. ⁊ p̄uocet flux⁹ sanguis nariū: aut de venis frōtalib⁹ exham⁹ san. cū sāguisugis vel s̄lomia. ¶ Diuersio fit mā abūdante apiendo saphenas vel emoroides. ⁊ frican⁹ ⁊ ligan⁹ c̄fma. ⁊ cū v̄tōsis in posteriorib⁹ capitis. ¶ Gargarismata ⁊ caput purgia dicta sunt in 2.º bui. c. de epi⁹ ⁊ reumate. ¶ Eūariōes per medicinas sūt purgādo māz melicā ⁊ adustā ⁊ flaticā: qz iste v̄pliz cānt tenebrositatez visus. ⁊ medicie purgātes sunt ierapigra gal. qz facit ad diuersas capitis passioes. oculo ⁊ aurū distēpantiaz emēdat ⁊ stōacū purgat. S̄z iera p̄stāri ni valz ad visuz recuperandū ⁊ clarificandū. ⁊ maxie qñ ē oppilatio iteri⁹ in neruo obtrico. ¶ Itē pille sine gb⁹ eē nolo. purgant .n. bu. supiores ⁊ valēt ad catarz ⁊ oculo caliginē. caput purgāt a colera s̄late ⁊ mlia. ⁊ ab oīb⁹ bu. visū custodiūt. illos valēt ⁊ aurū doloribus. ¶ Itē pille auree purgāt caput: lumē oculoz acnūt. v̄tōfatiōe s̄lōi ⁊ itestinoz expellūt: sine molestia purgant. ¶ Itē pille cochie optie valēt. ⁊ s̄z pille optromere bu. spissos a capite deponūt ⁊ oculos clarescēt faciūt ⁊ catarros p̄hibēt. ista pōit Nicolaus i āridotario ⁊ bñ. Itē i mā flatica de catarticū ipiale maxie si sit ibi aliqd cole. ⁊ def diaturbir ⁊ ierapi. Gal. ⁊ ieralogodiō cū pulpa colognitide ⁊ mastice. ⁊ aniso bde lio ⁊ gar. acuat in cā mlica. de dyabozragiatū ierarufini acuat cū lapide lazuli vel armoniaco nouies ablatis.

¶ 3.º rē. s̄z digerere ⁊ eūare ⁊ dierā ozdare mltā cōplent. s̄z digerētia ⁊ eūantia ⁊ administratio. 6. rez nō nālū. digerētia p̄fortatā caput ⁊ oculos. fiat s̄lomis pot⁹ digesti nus prim⁹ ⁊ pri⁹ laxatu⁹. B̄z. radic⁹ feniculi petro. peonie ⁊ rasani. ana. par. i. eufasie saluie beronice v̄bene celidonie came. thimi lauādule fragarie. ana. ʒ. vnum sco lopendrie cicoreae capilloz yeneris. tempore estiuo. ana.

De rubore oculorum

M.^o. 5. anisi maratri dauci karti peonie fileris montani. an. 3. i. nucis mu. cinamomi maiorane floz. borragis. an. 3. 5. epithimi fene. an. 3. i. polidodij qf. i. agarici. 3. 5. liquir. qf. 5. mellis lib. i. 5. fiat pot^o qtra vna 2 vidia anglicana. 2 ytatur mane. 2 optimu est cofortans visus. 2 ytatur mirabol. kebul. aditis 2 pillulis de gnaq. generib^o mirabol. accipiat frequenter catibolicon 2 filia de pillis. **R**egi men in dieta e cedere potagiu bonu scii de borragini bus buglo. fragaria viol. maluis patientia feniculo nouo summitatib^o yrticaz puaru in nouitate salua eufrafia petro. domestico 2 macedonico 2 filib^o. capiend oia yf quedā cū brodio capois vel galline vel bouis. tñ carnes bouinas nec ceruinas cōcedat nec porcos nec alia nec ser pillū nec lacti^o nec oua dura nec nimis mollia. Et caueat a cena 2 a tardo potu 2 multo. 2 a replone 2 a coitu 2 a yigilia 2 fono mltō 2 a yeto 2 filib^o yf oēm fuit supra. Sint in leti^o 2 i motu an pādū. post in quiete 2c. 2 in aere tpa to nō nimis lūoso. ytanf lotōib^o pedū cū decoctione feniculi hedere terrestriis cōmille. deinde terganf 2 desiccantur. Non lauet caput post pādū nec an: nisi venter sit pū laxat^o. teneat vētrē mollē qtrū pū. caueat a reumate 2 a retētiōe yētōstatis 2 a frigore pedū. ytanf spica fm oēm modū: 2 in cibo 2 in potu. yz. 2 cōbusta 2 puluerizata. ponaf in oculis si yis: qf fm oēm modū valer. **I**te comedat epar bircinū 2 capzinū 2 carnes bedulinas 2 gallinas. 2 epar tale lardē de zinzi. 2 gar. 2 pipe lōgo 2 asetur. 2 piguedo q fuit desiccet. 2 ps lardo 2 pdivctoz teraf minutissime cū distillatione ista desiccata 2 misceaf 2 fiat pul. 2 oculis instilletur. vel fiat colliriū cūz aq ro. 2 ep tale insuffimetur 2 hoc frequēter. 2 hoc valz in noctilupa. Deinde ytatur isto pulvere in oib^o cibis eorū. **B**. fileris mōtani i fopis floz abzorani calamēti grano rus iunipi pipis lōgi. an. qtrū vis. deinde se. feniculi i triplo plus qz de quocūqz pdivctoz. oia in pul. redigantur. 2 in oi cibo pone 2 comede. visus clarificat 2 a supfluis bu. caput purgat. appetitū. puocat. epar 2 splenē in bono statu pferuat. Uel fiat tal pul. **B**. eufrafie saluie mēte anisi maratri karui fileris mōtani peonie mūde. an. 3. 5. zinzi. gar. pipis lōgi. an. 3. 5. floz borragis folioz fene epithimi lig. mūde. corticē mirabo. idoz. an. 3. i. 5. pās zuc. 3. i. fiat pul. 2 ytraf patēs i oi cibo suo. **I**te **A**p. iō secretis suis. pectinatōes capitis an pādū cū pectine eburneo vapo res visus ipedientes e hbit: poros cutis aperiendo. **I**te aspect^o rerū viridiū in loco multe tēperiei visum corroboret. 2 iō fuit fenestralia viridia 2 coloris veneti vel celestis vel nigri coloris 2 visum congregāt. 3. colores medij tenebrosi sunt meliores extremis p visu. **I**te aspicere speculuz grossuz 2 diu itneri sup ipm visum corroboret 2 oculi fatigationē remouet. **I**te post oculi fatigationē itret homo domū obscuram nō multe tenebrositatis. 2 itneri p fenestras eē. 2 videre aquā viridē. 2 submergere oculos in aq frida. fatigationē oculi remouet. **I**te exercitiū legēdi lras mediocres visus corroboret 2 oculi sanitatē custodit. ynde versus. **L**impha viroz speculum clarificant oculum. **I**tem cōcedere carnes auū de rapina viuētiū visum corroboret 2 forbitiōes irriū ipsaz fm Dialco. 2 ius serpentis 2 caro ipsoz pfortant visuz. colligātur ergo serpentes nemozales de locis succifluis 2 ligēf visus caput 2 caudam. 2 verberentur cūz vgiō minutis. 2 subito vno ictu aut duobus abscindantur cauda 2 caput. 2 excozientur 2 abluantur cum vino 2 sale. 2 decoquātur in vino albo. cū feniculo donec caro separetur ab ossib^o. 2 ista caro sumatur p seyl cū pane. 2 de succo fiat elius. 2 lōg^o visus fac mirabilia. yf visus tiriace pfortat visuz mirabilr. **I**te

trifera saracenicā optima ē in frequēti vsu. 2 potus aceti squillitici est laudabilis valde in passiōe oculoz. **C** 4^{am} rem. f. pctrū in pōne corrigere 2 amouere pplant multa. f. abstergetia oculū. Abstergetia sunt succus feniculi 2 eius aq 2 fella aialū 2 aurū 2 argētū 2 coz supfluitate vel scorie. Et de succo feniculi sic fiat. decoqutur in vase eneo facilr. 2 tūc ibidē resideat. 2 clari ei^o colligaf ps vna 2 de auro limato vel foliato ps. 5. 2 mellis puri 2 clari pt. i. tertia. bulliant itez ebullitione vna 2 coletur. colatura ponatur in āpulla vitrea 2 suspēdatur in sole. 2 pmutet de vase in vas abyciendo ipostasim vel feculen tuz. deinde cū instro instilletur in oculo. istud. n. custodit sanitatē oculi. abstergit oculū 2 clarificat visū. 2 qnqz depuratur totū in sole pterqz decoqutur in igne. 2 ē filr exp^o tuz. Et aliqñ admiscendū ē pt. i. sexta de felle galli 2 erit meli^o. **I**te zucarū lenit oculū. 2 mel abstergit 2 balsamuz. 2 filr grana gallitrici posita in oculo abstergunt sine mordicatione. Et si oculus nimis emineat fiat abstinētia. 2 euacuetur coz cū flōmia vel farmacia vel clisteri. deinde fiat emplz de farina fabaz thure albumie oui 2 nucleis dactiloz adustis. 3. in p fundatiōe nimia fomētetur oculus cū decoctiōe aque dulcis: decoctiōe fenugreci 2 filibus. Et si sit strābositaz tunc respiciat ad oppositū strābositatis respiciēdo cādēla vel filū rubēū vel rem rubēā pendente ex opposito vel alias rē ibi pendente. **U**ñ **A**nic. fen. 4° fm li. caplo primo. verius finē. puero lusco pēpiatur yf sintillas itueatur vel rem apparēte ei tñ in vna partē: sicut pēpiatur tozuras patienti yf speculū itueatur calibis vel speculū ardēs. qñ hoc pducet euz ad hoc vt laboret in rectificando faciē suam: 2 frontē 2 oculū: 2 forasse ituit^o redibit ad hoc vt meliore tur. **B** **A**ni. ibidē. 2 sic ps de cura ppositionis oculi. **C** 5^{am} rez cōplent confortantia oculos. depurantia spūs. membra principalia confortantia vt cor caput 2 stoma cum 2c. plectuaria 2 colliria 2 strupos 2 pillulas aquas 2 pulueres 2 filia. **C** Cōfortantia oculos sunt aer tpat^o ci bus 2 potus humidus. balnea tpara 2 alia non oppilantia. humida temperate sicut igitur aquā tepidam claram 2 aperire oculos in ea. ista. n. sanitatē oculi cōseruant: 2 eorum substantiam reddūt tenerā 2 iuuenilem. Similiter videre aquā clarā lucidam 2 vapores aque cū decoctiōe feniculi aut rute aut herbe adilio singulariter aut cōiunctim. **H**erba adilio est herba lupi iterficiēs eum 2 est satirion. ipsa. n. fm oēm modū administrationis eius est sublimis in cōfortatione visus. fm aliquos ē herba eufrafie 2 ytrag: est bona. **I**te tchim^o cū melle optime pfortat oculos et visum. filr herba adilio cum melle. **E**t collirium acūēs visum et oculi sanitatem custodiens sic fit. **B**. succi feniculi. 3. vi. succi rute. 3. iij. ponatur in ampullā vitrea cū melle bono et claro ad pondus. 3. y. obtinetur ozificiū et dimittatur in sole per. 3. menses et aby ciatur fex eius. liniant ex eo oculi: qñ ē expertū. **I**te expertuz aliud. **B**. fell galli aut perdicis aut fassiant: qui vocaf alcbubugi a mē. mellis crudi. an. partes eqles. succi feniculi partes. y. misce et pone in oculis. **D**epurantia spūs et confortantia spiritum visibilem in claritate sua. **B**. herbe satirionis vel eufrafie. 3. y. se. feniculi. 3. 5. macis cubebe cinamomi piperis longi gar. an. 3. i. puluerizētur. et cribellētur. et accipe mellis dispumati lib. i. succi feniculi cocti et depurati. 3. i. succi celidōie filr cocti. 3. 5. coqñē succi cū melle quousqz mell bēant spissitudinem. 2 conficiant cū eo spēs 2 referuent in vase vitreo. 2 sit dof ei^o. 3. iij. cū vino in sero. 2 alluief cena vel dimittat 2 similr in mane. **I**te diabozaginatū bonū ē ad hoc. 2 diamargaritō 2 crocus 2 macia. 2 medicie coz

diales que ponebant in 2° li. cap. de cardiaca. Ista eade
 pfortant cor. s. diamargariton et macis et gar. nymul. le-
 titia sal. Lofortantia caput sunt pliris et diatbos. Lofor-
 tantia stocacū sunt rosata nouella diagalāga diaciminū
 et plumpriua vērostratis. et diagalanga phibet ascensum
 vapoꝝ ad caput. Colliria pfortantia oculos sunt colliriū
 dyp. qd facit videre stellas de die. s. in meridie. B. fellis
 galli. fell. āguille. fell. leporis añ. succi feniculi parū aloes
 succotrinū qd suff. capboze pāz. et fiat collirium. Vel sic.
 B. fell. galli angullaz et leporis vt pū misce cū aq. lim-
 pida. et adde modicū mēl et pone i vase eneo. et cū iuerit
 dormitū illinire oculos optimū bz effectū. Et se. fe.
 niculi tritū bñ et cū melle mixtū valet multus. Et item
 colliriū de puluere pipie longi cū succo feniculi vel ver-
 bene vel endiuie pferūt valde. Et item vinū albū deco-
 ctiōis radicis feniculi zinzī. et saligēme referuetur in va-
 se eneo et in oculis inyciat. Et itez succus acori et succus
 lactuce siluestris si clarificēt et in oculis inyciantur vi-
 sum acut et maxime succus acori. Et item succus celi-
 donie cū albumine oui mixtus et depuratus optimū col-
 liriū est. Et itē. B. succi celidonie feniculi succi pipie ma-
 tozie vini maligranati acetī añ. 3. iij. fell. birci. 3. 5. mellis
 dispumati. 3. y. fiat colliriū. Et itē accipe succi apy rute
 feniculi verbene bettonice agrimonie bñdicte sanamū
 de pipinelle grimādie eufragie saluē añ. ifunde in vri-
 na pueri virginis et mitte in mortario et cū. 8. granis pipe-
 ris tere et adde mellis et acetī coclearia duo. dimitte et mi-
 sce ynam pueri et tempera. et cū spissum fuerit cola per
 pānū rudes et repone in pipide cuprea. et si sicauerit sem-
 per de vrina pueri infunde vel asperge. et liquefiat. et mit-
 te inde in oculis mane et sero. et valz 3 oēm distēperāz
 visus et cecitate. ifra. 40. dies lumē restituit. Et Sirup^o
 ptra debilitatē visus et cecitatē. B. radicis feniculi. M.
 iij. radicis buglos. ieros pētafionis scolopēdie rute pi-
 pinelle añ. M. i. succi boraginis lib. i. vtriusq. sticados
 añ. 3. i. epibimi q̄r. 5. sene. 3. i. mellis succari qd sufficit
 fiat sirupus quo vtatur patiens mane et sero. Et item
 vinū decoctionis tozmētille bibat assidue et sine alio po-
 tu. et herbaz decoctam super oculos ponat optimū ē. qz
 illis qui pulchros oculos hñt et non vident remediū pze-
 stat. Idē facit vinum decoctionis pipinelle vel eufragie
 vel pulegy vel bettonice decoquatur p iunctim vel diui-
 sim cū cerussa bona. vel cū aqua linfē vinū. optime cla-
 ritatē oculoz reparat. Et electuaria pfortātia oculos et ca-
 put: sunt diagalanga pliris diatbos diaciminū diatriton
 pipereon gariofilatum ro. nouella diarodon abbatis car-
 nes citoniz. diatene per vices zinzī. cōditū diazinziber
 stōaticon diatritonitē et similia. Aque mirabiles oculos
 clarificantes mūdificantes et pseruantes. B. tozmētil-
 le eufragie celidonie feniculi verbene ippie millefolij pē-
 tafionis vge pasto. pedis cozi agrimonie hedere arbo-
 rec apy sanamūde grimandrie pipinelle rof. pedis colū-
 bini. añ. in bona quātitate et bene ablute et pistate ponan-
 tur per diē et noctē in vino al. deinde ponanē in alēbico
 ad lentū ignē sicut fit de aqua ro. et p̄m^o liquor distillās
 ē argēte. 2° aure. 3° q̄r ballām p̄ciosior alijs. et i ampul-
 lis diuersis pone et vtare qñ volueris. Et itez ad idē. B.
 feniculi rute verbene eufraffe endiuie bettonice rof. ru.
 capill. ve. recentis. sileris mōtani. añ. q̄rū via ponanē in
 vino calido per diē et noctem. deinde in alēbico vel distil-
 latoz qd idem est et extrahatur aqua. et est optima sicut
 et prima. Unde versus sunt.

Geniculus verbenā ruta celidonia rosa.
 Et istis fit aqua que lumina reddit acuta.

Sed melior ad ea dicit eufragia. Ad ea. s. lumina. De istis
 similiter loquitur Theodoricus 4° chirurgie sue auctori-
 tate dñi Ugonis de lucca. Et itē aq. feniculi optima est
 per se. vt dicit Auic. Et itē aqua spalis qua vtōz p me et
 focys meis: et voco eam aquā sociales. B. feniculi herbe
 rute eufragie verbene tozmētille bettonice rof. endiuie
 siluestris. i. rostri porcini gallitrici ippie pipinelle rute ce-
 lidonie canusse vel filaginis qd idē est herbe pconie fo-
 lioz vitis apy agrimonie capisfolij añ. p̄ma die ponanē
 trita in vino albo. 2° die in vna pueri virginis. 3° die in
 lacte mulieris. 4° die in melle bono. et tūc ponanē in di-
 stillatorio. et qd exibit reserues. qz valz senib^o iuuenibus
 mediocribus et scriptozib^o et medicis et bñtib^o noctilu-
 pam et cataractam. et ol debilitati visus valz et pseruat vi-
 sum vsq. ad finē vite. Et d3 poni aliqñ in vino et tunc po-
 tati. et oculi cū ea lauati. et in oculis frequēter d3 de ea ipo-
 ni. Nec iueni aliqd meli^o p oculis. qz. 2. die quo vtetur pa-
 sentiet alleuatiōem et meliozatiōē visus sensibilē. et iō
 beaf aq. ista in bonore. Tñ si eēt tela in octo tūc pono d
 felle galli cū ista aq. et aufert. Et ad remolliendū maculā
 fiat aq. de maluis violis senatione mercuriali. et valz in
 durine apatis et tele. Pulueres p visu sunt illi dicti iam
 in illis que cōplent tertiā rē. Et itē. B. anisi maratri car-
 ui pconie mūdiate añ. 3. 5. cinamomi nucismus. añ. 3. iij. co-
 riandri ppati. 3. y. gar. macis ligni al. spice nardi. añ. 3. 5.
 saluie betōice eufraffe camedf. piperis lōgi cardamomi
 añ. 3. 5. liquiritie. 3. i. fiat puluis quo vtat quolibz die i ci-
 bis et potagus suis. Et itē. B. auri limati vel argenti. añ.
 3. i. flo. boraginis sene. añ. 3. 5. anisi maratri sileris mōta-
 ni. añ. 3. 5. fiat puluis quo vtat alternatis diebus vel quo
 libet die ad q̄ritatē coclearis. i. 2. B mane cūz brodio vel
 cū vino vel cū sero clarificato. Et itez puluis gualterij
 optimū ē. B. anisi maratri karui se. petrosily añ. 3. i. li-
 quif. 3. 5. croci. 3. i. sene. 3. iij. zizi. 3. i. vel. 5. fiat puluis quo
 vtat patiens frequēter qz optia ē. Et pillule ad visus cla-
 rificadū et pfortadū. B. se. vtriusq. cetauree se. galitrici.
 zinzib. croci spice nardi. añ. 3. iij. aloes abluti. 3. 5. reu. 3. y.
 pficiat cū succo feniculi et denf de 4° in 4°. Et itē pille
 sine qb^o esse nolo. pillule de gñqz generibus mirabolano-
 rum et pillule regis rogerij qb^o vtēbat p vi-
 su qd pōit Nicola^o i ātidotario suo: optie s̄. Electuariū
 optimū. et si visus fere fuerit amissus. B. se. feniculi q̄r.
 i. sileris mōtani. 3. i. 5. camedf. radicis celidonie sicce añ.
 3. y. se. anisi apy se. leuistici. añ. 3. 5. piperis zinzī. cinamomi
 añ. 3. y. pulegy ilopi aneti eufraffe floz abrotani granoz
 iunipi saxifragie. añ. 3. i. galange foltoz rute. añ. 3. y. cor-
 ticū oiz mirabol. añ. 3. y. 5. sene. 3. i. medietas isti pficia-
 tur cū melle cocto et dispumato et cū zuc. et fiat elius et ca-
 piat mane et sero. et alia medietas accipiat i cibis. lumen
 restaurat. stocacū pfortat et de būozib^o supfluit. curat. Em-
 plastrū fiat sic sup panē ordeī calz et p mediū fissū plue-
 rez karui aspges et añ oculos patientis tenebis vel super
 eos pone. Et itē q hñt pulchros oculos et nō vidēt: sterc^o
 galli albi cūz melle et aceto distēpera et colaturaz oculis
 inycer: certū ē: et lachrymas stringit. vel emplz de eis fac.
 Et itez 3 defectionē visus ex labore vel senio vel coitu.
 B. turie nouies ablute balsami. añ. 3. iij. fortiter teranē et
 ad solē desiccant. et itez teranē et postea aliquatū vinū
 albi vt aq. ro. misceant cū p̄dictis et vtare: opti^o ē. Et itē
 de roze descedēte sup herbas in estate cū succo feniculi
 fac coliriū 3 caliginē oculoz. Sal. i. diamiō. Et itē de ra-
 mis pomery viridis accipe fac manipulos et pone i igne
 et collige aquā ex vitē fluētē et i oculis pone. et tūc i vino
 albo optie decoq semē feniculi et petro. cū suis radicib^o.

De passionibus

deinde stuppā canabinā dñi in aqua simplici purgata et expressa intinge in p̄dicto vino: et leuiter expressam nocte oculis appone. et in die cū eodē vino bis vel ter oculos laua. et sic fiat donec videat. Sic. n. curatus fuit vn⁹ qui videre nō potuit per. 25. annos. ¶ Itē vtrāq; semini- bus diureticis in cibis ad assumptionē v̄tositatis et ca- ueat ab istis que nocēt visui q̄ dicta fuerūt pus. ¶ Itē de tutia extincta quinquies in vrina pueri v̄gnis et in aqua ro. cū vino albo et balsamo et fit optima medicina pro oculis pro cecitate corz et debilitate. ¶ Itē d̄ silere montano et maiorana eufragia feniculo gar. spicanardi calamo aromatico pipere logo lignoal. tutia extincta et felle corui v̄l galli vel frūdis cū melle dispūato fit opti- mū colliriū p̄ ocul⁹ et puluerizata p̄ pte ponant i cibis p̄ pte i collirio. fac. n. videre lras miutas vsq; ad finē vite et videre contēta in vrina et venas in brachijs. Et iō bar- bitosibz oibus valz. vtratur fragaria agrimonia ver- bena feniculo tenero in cibis vel potagys. vel fiat aqua de eis quia optima est.

¶ Caplin de noctilupa. De eis qui vidēt de prope et nō de longe vel econuerso.

Noctilupa est passio oculorū per quā homines versus noctem nihil vident: et dicitur noctilupa quasi nocte lucem pellens.

Cause. Cuius cā sunt grossities spūs et humoris qui de die subtiliant et versus noctē igrossant. s. circa horā vesp̄eraz: et cōtin- git ex humorib⁹ grossis melancolicis et alijs adustis a quibus fumus eleuatus ad oculos eos subfuscās et spūs infu- ciens et obtenebrās. et iō versus tenebrā incipite. s. ver- sus noctē non vident sed tenebra recedente spiritus in- cipiunt clarescere digestionē ciborum et potuum et hu- morum in somno cōpleta. Signa sunt manifestā.

Cura. Cura huius morbi est quatuor res. p̄ma est regi- mē vite. 2^a est subtractio māci. 3^a est abstractio ei⁹ qd fluxit. 4^a est correctio nocumētū accidētis i spū.

¶ P̄mam rem complent commēsuratio. s. rerum nō nālūm et p̄prie allenatio comestionis et dimissio cene. et sint cibaria digestionē obediētia. et post d̄cētūz cibi a sō potet vinū antiquū bonū purz. et mane de f̄ diātibz. deinde de f̄ puluis gar. galāge cinamomi zedoarie cum vino puro bono et tūc gescat. deinde comedat illud quod vult. Et ex cibis q̄ currūt cursu p̄prietatis ē epar capri- nū vel bircinū assūm vel elixūm cū salegēma modicus et cum pipere longo comestum.

¶ Secundam rem complet flōmia ex cefalica si sanguis abundauerit. et ex venis lachrymalibus. s. in angulis ocu- lozum exterioribus. et i naribus et si necesse fuerit. Si aut ex hūorū grossitie fiat: et tūc fiat cū ierapigra et cūz ieracolognidos et cū ieralogodion et pillulis cochys et cū gargarismatib⁹ et caputpurgys.

¶ Tertiam rem complet colliria de fellibus et instilla- tiones in oculis. et maxime illud qd currit ex epate birci- no aut caprino quando scinditur in multis partibus et aspergit sup ipsū salgēma et pip logū post cōtritōez eo- rum. deinde assatur cū eisdē sp̄ib⁹ sup p̄unas. et fiat incli- natio sup fumū ei⁹ vel suffumigatio. et comestio eius iu- uat. et inclinatio sup vaporē elixariōis eius.

¶ 4ª replet admistura medicaminū spūs visibilē sub- illiatiū et illustratiū. sic ē vsus cubebe et feniculi et kebuli p̄diti et nucemū. p̄dite. deinde fiat colliriū tale. s. succi feniculi cocti et depurati p̄l. i. mell et fellis bircini vel caprini vel bouini an. p̄t. i. fiat colliriū. adde tñ sterc⁹ lacerte viridis si possit b̄fi. si nō adde stercus muris aut

caprinū et sanabif i paucis dieb⁹. Vtrāq; sene et diasene et diaboraginato et catholico et trifera saracenicā: qz ista spūs purificāt et māz adustā cūant: et p̄ p̄is curāt. ¶ Itē aqua caprifoli curat noctilupā. idē facit aq̄ bedere ar- boree: qz de istis viuūt capre. et q̄qd est i capra et hedo valet in cura istius passiois. tñ caro capre nō valz ad co- medē. s. aq̄ d̄coctōis ei⁹ valz ad fomentā. et ad lauādū oculos et ad submergē. et istud scio eē v̄p̄. et i cecitate sūme valz h̄ aq̄ et ambe ē. Et ista eadē cura valz eis qui vidēt de prope et nō de lōge vel eō. sicut p̄z ponēdo tria ad cās isti⁹ visiois subtiliando spūs vel eos igrossando vel multiplicando fin q̄ regit h̄s dispositio. et ideo re- currat ad capla precedentia pro cura vltēriori.

Caplin de passionibus palpebrarū continet. 9. capla.

1^a De inuersione palpebrarum.

2^a De verucis et apostemariibus duritie et nodositate et ordeolo et petrificatione et lupia.

3^a De puritū palpebrarum.

4^a De carne vel carnositate in palpebra vel in coniun- ctina oculi.

5^a De pediculis in eis.

6^a De tumore eorum.

7^a De pilis inuersionis et cadentibus.

8^a De difficultate claudendi palpebras et apertendi.

9^a De fistula vlcere et sanie in eis.

¶ De inuersione palpebrarum.

Palpebrarum inuersionis vel in- uersio est qñ pal- pebrarū itēriora vertunt et reuertūt ver- sus exteriora et appet capz rubedo qñ eēt d̄ctio pellis exterioris et clōga itērioris.

Cause. Cui⁹ cā est tard⁹ pot⁹ et mul- tus et paucus somnus: qz ibi fumi indigesti petūt oculos et igrossant itēriora in tñ q̄ exteri⁹ eminet. Et p̄tingit ex replōne cerebri et ex su- mo et ploratu: qz talia mordicādo et fluendo faciunt ma- teriā ire ad oculos. Signa sunt manifesta.

Pronostica. Talis morbz facit oculos lippos- parientes abominabiles corā oī boie. et ipedit visū de mane diu. et ipedit motum in v̄to et pluuia: qz de facili cā gnātū et cito inducit cecitatem nisi remoueatū.

Cura. Cura regit tria. euacuationē. regimē in dieta et localia remedia. p̄ma. s. euacuatio fit cū clisteri in p̄ncipio. deinde cū flōmia i brachio. deinde cū flōmia i ramo cefalice q̄ est iter pollicē et indicē. s. in radice polli- cis. ¶ 2^a. s. dieta d̄z eē talis sic d̄ctū ē i capitulis p̄cedē- tibus: s. maxie valet abstinentia bic a cibo et potu. qz h̄ i p̄ncipio curat remotis causis exteriorib⁹. s. v̄to humo pluuia vigilia et a fletu et a puluere et c. ¶ 3^a. s. localia re- media fiāt cū lotōe aq̄ i ore retēte mixte cū salina ieu- na mane. deinde cū aq̄ ro. deinde cū aq̄ verbene et filagis et agrimonia. Et si sit ibi lippositas addat aq̄ celidonie vel cetauree. vel aq̄ caprifoli optima est i ippie. deinde stupbent oculi cū fumo olibani et picis. deinde inūgātū palpebre cū oxūgia corturnicis anglice q̄lie. deinde cum isto vnguētō expto. s. calcis vine i aceto extēte p̄f. s. iij. cupose. s. i. arūgie porcine recētis qd sufficit. liniant oculi cū iuerit dormitū. et in mane silt. et valet ad rubo- rē oculorū et ad lachrymas. et vocat vnguētū calcineū. et in breni sanat vt exp̄ns suz in vno q̄ habuit palpebram inferiorē i tñ subuersaz qz tota appuit qñ rubea: et fuit curat optie. ¶ Et si forti⁹ facēt volner: aloec distēpet cū albu ouī et tutia extincta cū eis misceat et prius va- lebit. imo ista tria aloec tutia p̄pa. et albumē ouī curāt.

De passionibus

vis efficiantur cū aceto squillitico vel cū aqua marina vel salsa et abluantur palpebre. Et si sint in toto corpore multum diffidetur cum sero et epithimo et fumo terre et cū mirabolano citrinis et indis et keb. et beliricis et emblicis. Et caueatur a cibis pediculos generantibus sicut a fribus castaneis pane asimo et a fructibus et a caseo et a cibis putridis. et vestes frequenter mutantur et totum corpus balneatur vel lauetur in aqua salsa vel sulfurea. quia ista mundificat cōcavitates cutis in qua pediculi generantur. Et si stasifagiam distēpa in aceto et totū corpus inūge. Et si accipe argentū viūū extinctum cū salina. deinde cū argēgia porcina et aceto forti. et addatur modicum stasifagrie. et fiat vnguentum. et in bracciis ponatur. et ibidem oēs pediculi corporis fluent. unde stasifagria ē pedicularis mē. ideo quā spargitur super carnes et datur auius viuētib⁹ de rapina optime liberat ab eis. f. pediculis. Et si facit aloē quā cū carnibus miscetur. Item terbetina in bōbace cū puluere stasifagrie inuoluta si in sinu teneat trahit ad se oēs pediculos corporis. Et si accipiat corrigia de corio lupi et vngatur cū piguedine erit et cū puluere stasifagrie et karui. de circūcingatur. et curat trabēdo ad se omnes pediculos corporis et pulices. Unde virga coruili inūcta cū piguedine p̄dicta in domo posita trahit ad se omnes pediculos. Unde in causa frigida valz vnguentum de auro pigmēto et oleo de amigō. amaris et stasifagria et aceto et p̄ capite et pro corpore. Sed in cā calida valet vnguentum de argento viuo luargiro et oleo et aceto. Tango hic multa: quia religiosi et alij qui nō curant de ornatu corporis: sicut videntes cilio frequenter abundant nimis in istis: et perunt p̄siliū a secretis medicis. prius tñ tetigi in 2. li. tñ hic ex abundātia nec recolui qd̄ p̄us dixi de eis an finē istius capituli.

De tumore palpebrarum.

Amor palpebrarum curatur cū euatione humorū descendentiū ibi dem cū ierapigra. Sal. deinde puocetur diaria cū brody et potagys et clisteribus. deinde mā remolliatur cū mucilagine fenugreci lascte mulieris et albumine oui. deinde auellane cum testis suis coquatur cum aqua: tunc nuclei extrahantur et cōterantur: et oleum extrahatur: qd̄ iponatur in oculis et in palpebris mane et sero. deinde ciminū anisum coctū vel paritaria in vino al. tepido superponant. Et fiat tale colliriū. R. succi corticis radicū feniculi bene lote et melis albi an. coquatur ad lentū ignē: et cū necessariū fuerit ponat in oculis. Et si tumor sit in palpebra ppter piguedinē: tunc fiat incisio modica in palpebra et piguedo paulatim fluat. et cōcutiatur bincinde leuiter. deinde pānus intinctus in aceto et aqua salsa superponat. Utantur diēta tenui et caueant a reumate et a puluere et fumo et alijs prius dictis.

De casu pilorum.

Ausus pilorum in palpebris si sit ex defectu materie tūc curat cū cibis bonis et būctantibus et enutriētib⁹. Sed si fuerit ex humore corrupto corpus purgetur. deinde. R. corticē medianū vimi et corticem salicis et radicem arūdinis tere et cū oleo decoque: et cap. et palpebrā inūge. Et si panis ordeaceus tritus cū sale equalit̄ aburatur et palpebre vngantur. Et si vt serues pilos maluam coque cum sua radice et laua locū vbi vis. Et si medulla cerui pilis ipsa seruat eos. Et si de auellanis et testis suis cōbustis: et cū argēgia anatis vteris mixtis locus depilat⁹ vngat. Et si semē lini conburatur et cū oleo miscetur et inungatur. Idē faciūt fo-

lia salicis cum aq̄ cocta. Tñ certissimū est de apibus cōbustis et de limacia rubea cum sale supaspero in nocte. et in crastino cū melle dispumato inūge vbi volueris qd̄ pili nascantur et nascēt ibi. Et post enationē būoris salis corrodētis fiat inclinatio super vaporē aque cale. et emplastre tur mucilago se. citoniorū aut amigō. dulces cū lacte. aut mucilago p̄sili cū oleo ro. et puritū remouent. aut porulaca cum lacte. Et si cutis palpebrarū idvretur ita qd̄ vapor non iueniat exitū: o3 purgare cap. et corpus cū iteratione et sōmia et ventolatione crurū et cum vsu balneationis. Deinde accipe vnū granatūz intergre et decoq̄ illud in aceto quousq̄ dissoluat: et emplastre tur super palpebras et puritū et scabiem auferit. et tūc cutis fricetur cū pāno aspero. deinde ponantur illa q̄ pilos regenerant: cuiusmodi sunt lap. lazuli et lap. armen. et spica nardi: et cū adipe caprino. qd̄ lap. lazuli ē p̄p̄ in gnō. ne piloz palpebrarū. Et si antimonij et spica sunt optima cū oleo de laudano. Et si expimentū. fm. De hie accipe muscas exiccantur abscessis capitib⁹. et cum auellanis assis et adipe caprino aut vrsino fiat linimētus sup̄ locum depilari et efficaciter crescit. Et si semia citrā guloz. i. pome de ozegesi p̄burantur et liniant cū adipe caprino faciūt facili generationē piloz. Idē faciūt ossa mirabolanoz adufla cum thur spica et lapide lazuli fm. Rāsim in diuisionibus. Pilus additus aut inuertitur euellatur. deinde locus iungat cū piguedine vel sanguine rane aut cū ouis formicaz aut cū rubigine ferri aut cum mucilagine p̄sili. Tñ certius est cū ouis formicarum cū oleo in quo eritius ē decoct⁹ inungat. qd̄ pilis prius abraffis i perpetuū postea non crescent. Quidā tñ reducunt pilū ad ordinē p̄fando palpebrā cū acu et in foramine acis pilū iponere: sed est dolorosum valde. Multa hic pono que valent in decoratione capilloz et piloz alibi. Et qd̄ pili palpebrarum multū inuāt ad visum p̄hibendo puluerem ab oculis et vniendo lumen in eis. et illi pili vocant cilia: sicut pili sup̄ radicē palpebrarū vocātur sup̄cilia: in quibus op3 p̄sili opari aliqñ.

De difficultate aperiendi palpebras.

Difficultas aperiendi palpebras claudēdi p̄tingit aliqñ a siccitate corru gante. et aliqñ ab būditate remolliente. p̄m quo ad clausiōē. 2m quo ad aperiētiōem. In cā siccata corpus remolliat cum fumo aque calide et malua. In cā mālū būda corpus mūdificetur cū pillis aureis et sine quibus esse nolo. deinde cū aqua feniculi retēta in ore mane ieiunio sōaco et cū salina mixta oculi lauent si inuiscerant. Sed in causa colica purget cū cassia. et sero deinde spongia inuncta i aq̄ calida super oculū frequēter ponatur. vel iponatur albumē oui diu agitatū cū oleo ro. vel qd̄ melius est cū oleo amigō. dulcē. nō in oculo sed super palpebras. vel cū oleo ro. et mucilagine se. lini et argēgia galline. vñ i aperiendo ponant sicca: sed in claudendo būda. Caueant p̄m a ieiunio: secūdi vrantur eo.

De fistula vlcere cācro et sanie oculorū.

Fistula est aliqñ i coniunctiua aliqñ in palpebris p̄p̄ apata mollia ibi dez male curata. Cui⁹ cura ē icipēdo a corporis mūdificatiōe et capitis cū iteratiōe: qñ qd̄ corpus p̄fecte mūdificetur. deinde an̄ eruipit. Dez ponat ibi aliqd̄ resoluēdo leue sic armoniacū vñ solutū cū oleo nucū et cū succo feniculi aut bdeliū cū modico atramēti: aut nux rācida p̄rita. et ē nux magna post qd̄ icipit iueterari et corrupti: qm̄ est vltima in resoluēdo. vñ fere oia apata mollia resoluūt nuclei nuclea maioris.

Post eruptionē vero si morbus ē recēs triplici gene-
re curationis indiget. ¶ 1° qdē est mūdificatio cuz eis
q̄ sunt pprie moderate absterfionis: sicut est aq̄ mellis
aut meliori aut mellicratū. 2° fortius illo est mellicratū
cū modico aq̄ rute aut mel cuz aq̄ rute. vñ aq̄ mellis fit
de quadruplo aque respectu mellis: 3° mellicratū fit de
melle ro. 2 aqua. 2 aliqñ fit de speciebus aromatis 2 mel-
le 2 aqua. deinde loc^o exprimat^o. 2 tūc lanugo armdinis
inuenta iuxta radicē cū melle vel per se iponatur. qz est
mūdificatiū fistule optime. ¶ 2° vō gen^o curationis est
appositio medicamis desiccatiui 2 icarnatiui mediocris
exsiccationis: sicut est administratio aloes mirrhe sarco-
colle 2 san. dza. 2 kamedreos 2 aristologie 2 thur^o 2 pprie
post expressionem vulneris 2 mūdificationē 2 ablutio-
nē eius cū vino stiptico boza post boza. ¶ 3° itē ruta ē et
mirabilis ad hāc egritudinē: facto emplastro ex ea cum
expressione vel succo granatorū simul cōtritoy sanās eū
2 remouēs vestigia. ¶ 4° 3° genus ē cōsolidatio cū reb^o mi-
noris exsiccationis: sicut est agrimonie 2 auētia 2 filago
2 cetrach. vñ corpe existente mūdificato 2 supposito bo-
no regimine. 5° folioy agrimonie folioy oliue 2 quassē
2 tēpentur in vino albo 2 accipiatur illud vinum frequē-
ter 2 curat fistulas. ¶ 6° itē. 6° folioy rute celidonie agri-
monie añ. ponant^o itēgra in aqua vite 2 vna gutta in fistu-
lam instilletur. deinde radix scolopendrie posita in fistu-
lam curat eas. 7° filr radix elebori ibidem posita. sed iux-
oculum nō ponat^o eleborus. ¶ 8° Si aut inueterata fuerit
ista egritudo tunc indiget quintuplici genere curationis
¶ 1° est remotio eoy que sunt pter nām que sunt caro
corrupta in fistula 2 fistulosa cū medicis acutis: sicut sunt
flos eris sal armoniacū atramentū viride eris alumen
calx viua tartar^o cōstium teste ouoy combuste in furno
sigili arfenicum plūū extinctum cū limatura ferri sapo-
gallicus sal rostum succus titimali cicade cerusa spuma
maris stercus humanū 2 bustū bermodactili succus celi-
donie aq̄ rute. ista iterficiū fistulā distēpata cum vna
pueri. deinde desiccata in fistulā ponant^o vñ istoy vel
plura. tñ leuioza ponant^o iuxta oculum sicut succus celi-
donie mirrha spuma maris stercus cōbustū sal rostu^o rē.
Et si os inficiat^o auferatur totū quousq̄ purū appareat:
aliter nūq̄ fit curatio qz fundamentū deficit quia super
osse fūdatur caro. vt dicit Halz^o 3° pñ^o regni cōmento 131:
in cōmēto illius. Eoy q̄ q̄ ad huc crescit rē. ¶ 2° genus
ē abscissio māez fluere 2 fluētū cū eo qd puenit. cuius
modi sunt ista que dixi supra in isto li. c. de fluxu lachry-
marū. ¶ 3° est mūdificatio 2 absterfio cū illo qd dictū
est: cū aqua mell^o cū modico aloes 2 oliban^o 2 vnguento
egyptiaco. ¶ 4° ē administratio icarnatiuoy nō expo-
liatorum ab eo qd est sicut viride eris 2 atramentum.
¶ 5° est sigillatio 2 cōsolidatio cū eis q̄ dicent^o de quoy
numero est istud medicamē. 6° aloes sarcoColle nutritē
san. dza. mirrhe thuris balauili. boli armeni. añ. 3. vi. flo-
ris eris. 3. i. aluminis de pluma. 3. 5. fiat colliriū iponēdū
in fistulam. prius tñ cum vino stiptico lauetur postq̄ vi-
rus exprimitur. ¶ 7° itē fiat istud medicamē leue. accipe
folia camedreos sicca 2 tere 2 tritiōe vltima. 2 fac liquo-
rem inuiciendū cū succo solatri. 2 valz ad vlcera oculo-
y 2 ad algarab. i. ad fistulam ibidē. ¶ 8° itē de kamed. mir-
ra aristo. ro. fiat puluis optim^o ad curā fistule post mortu-
ficationē. ¶ 9° Item. 9° mirrhe aloes thuris añ. vtere 2 ti-
nue cū aqua alibz araxacon. i. rostri porcini. ¶ 10° nōdus
est qd medicine acute possit in fistulis lachrymalibus de-
bent 2 pelli ad angulū siluestre. i. remotiore ab oculo vltus
tēpora cum spongia in fusa in aqua frigida vel in succo so-
latri aut portulace 2 sepe inouet. 2 si nō ex istis non cure-

tur fiat cauteriū carne prius incisa vsq̄ ad os. 2 si inficiat^o
radatur vsq̄ ad ptem sanāz nisi penetret vsq̄ ad colato-
rius: tunc enim cura est fortuita. de tali dicit Mesue qd
multos curauit 2 pauci ex eis grauati sunt.

Cancer oculorū est opa durus nascens i coniuncti-
ua vel in tunica cornea cū dolore pūgitino
vsq̄ ad tempora. 2 maxime imoderatū dolores faciens
capitis cū fastidio. ¶ Cura eius est bec. si sit cū corrosio-
ne palpebray. pmo opz dare sirupū de fumoterre. deide
purgare corpus cū terapigra. Post purgationē ponat^o po-
puleon in nocte sup oculis 2 mane abluanē cū vna pue-
ri virginis. deinde ponat^o mica panis cū aqua ro. sup ocu-
los. deinde fiat experimentū pbatū ptra cācriū. 6° succi
squille 2 cōfice cū axūgia galline mane 2 sero vngant^o pal-
pebre in circuitu. Dieta sit talis qd abstineat ab oibus
acutis alliatis pipatis frixis assatis. 2 detur diasene ma-
ne quolibet die. 2 in nocte detur oxizaccara. 2 in oculis
ponat^o colliriū de rebus acetosis 2 frigidis ppter pueni-
entiam tunicay oculi que sunt fride. Alia colliria in p-
posito sunt nociua pp materiem acuitatem.

Secundus tractatus tertij libri erit de auribus
2 earum egritudinibus.

- 1° Caplm erit de surditate 2 debilitate auditus.
2° Erat de tinitu 2 sibilo.
3° Erat de dolore aurium.
4° Erat de vermibus in eis.
5° Erat de apatib^o in aurib^o 2 in radice eay.
6° Erat de vlceratione 2 sanie 2 aqua aurium.
7° Erat de sanguine vel sanie exēire ab auribus.

De anoto^o auris surditate 2 debilitate auditus.

Auris creata est pp auditū. 2 accipit
dupl^o vno mō p illa cartilagi-
ne exteriori. 2 illa nō ē mēbrū nobile fm
qd dicit Halz^o 3° pno. cōmēto 12. Alio modo
capitur p illo neruo iteriori veniente a
cerebro p qd fit audit^o. sic p būorem cri-
stallinū firmissimū: 2 sic est mēbrū nobile. 2
omnia que sunt in aure sunt pp neruū illū adiuuantia
auditū. Et foramē auris ē sic pupilla i oculo. 2 ē os anfra-
ctuosus tortuosus: qz spatiū iter aurē 2 cerebz ē breue. 2 ē
petrosolum cuius est illud foramē. 2 dicit petrosolum qz ei^o
durities est media inter duritiē petre 2 ossis. 2 si ē esset
rectum cito veniret ad cerebrū nociua ex vocib^o 2 sonis
2 aere. Et ē foramē auris anfractuolum aere geto reple-
tū vt in platione varie vocis 2 diuersoy sonoy dñe per-
cipiant^o. qd non foret si esset rectum. Simili alia ē causa
qre auris est tortuosa sicut pz in istis versibus.

Tortilis est auris ne qñ frigidus aer

Ad cerebrum pergat liberioze via.

¶ Durities ossis filr ē vt melius 2 pfectius fiat vocū 2 so-
norū reuerbatio. 2 ē illud os interius vestitū villis ner-
ui audibilis venientis a cer^o. Residua ps ab osse cē ē car-
tilaginosa nō mollis sicut caro vt debita figurā retinere
possit. neqz dura sicut os: vt flecti possit 2 nō frangi. qz si
flecti nō posset lederet 2 lederetur.

Cause. Accidit g auribus multe egritudines. pmo
surditas 2 audit^o obilitas. Surditas puenit
a multis causis vt a natiuitate. 2 ista nō curat^o: aut pp apa i
aure. aut pp sanie i ea. aut pp lapidē: aut aliqd tale sic pp
verucā 2 carnē additā. aut pp sorditiē auris. aut pp ver-
mes. vel ex repleione. vel ex coartatione būois grossi vi-
scosi. vel ex vřositate grossa istillaria. Et aliqñ fit cretice
qñ mā mittitur ibi. 2 fit qñqz ppter cōstipationē colere l
corpe 2 ei^o redūdationē ad aures. sic of 4^a pñ^o affo. cō-
mento 28° 2 cōmento 60. Et fit ēt aliqñ pp nocumētū ner-
angl. p z

De passionibus

ni audibilis vel spūs vel alioꝝ membꝝ vel cerebꝝ vel ex morbo pñi vel officiali vel cōmuni. solone pñuita-
tio. Dicitur autē surditas quasi superans auditū vel sepa-
rans auditū: q̄ separat eum a corpore.

Signa cā p extrinsecap sunt sicut percussio vulneratio
tonitruū. et talia nota sunt p patiētē vel p passi-
stentes vt cōiter. Si sit a natiuitate vel ppter morbos
alioꝝ membꝝ. Si sit ppter apā in aure tūc est semp vo-
lor magnus et calor et pulsatio et febris saltim effi. Si p
sanitē et fordes hoc apparet visui si patiens ponat in loco
luminoso. Eodē mō si sit ibi nocumētū in foramine vel i
osse vel aliqd ibi additū. Signa vniū sunt mor⁹ pñuitas
vel frequēs pñ oēs ofias pñio: sicut p de pulice vel yme
auriculari. et est dolor circūuolutū vertiginosus. Si
gna nocumēti in nervo audibili et intrinsec⁹ sunt. si est
cū mā erit cū gravitate capitis et loci. et pñariū si est sine
materia. Si est ex ventositatē tūc est tinitus in aure et so-
nus et tuba. et sentitur ascensus et descensus sicut cū mu-
stum bullit. et si ventositatē vergat ad hūditatem videf
quasi pluuia. et si vergat ad grossitiē videf qñ sonus mo-
lendini. et si vgar ad siccitatē vt qñ fragor arborū. Et si ē
a cola pñipata itus est cū pñura et cū imaginib⁹ citrina-
rum rez. Et si sit a siccitate est cū vigilya et cū leuitate ca-
pitis. Et si sit ab hūditate facies tumescit et de facili icur-
rit reuma et cū gravitate. Et si fuerit a frigiditate leditur
et frigidis et iuuatur a calidis. Et si est vey gnāliter nisi
corpus sit plenū. tūc n. leditur a contrarijs et a similibus
et sentit caliditatem intus et iuuatur a contrarijs mode-
rato vsu materia minorata. Si sit ab vlcere est ibi pun-
ctura et mordicatio.

Pronostica. Surdi naturaliter sunt muti quo-
ad quodlibet idioma regulare et
vstratus. Similiter surditas natiua icurabilis est. Simil-
atiquata postq̄ trāserit duos ānos desperata est. Simi-
liter surditas ex solone pñuitatis nervoꝝ auditus ireri
us icurabilis ē. Si sit surditas ex apate duro est icurabil.
Illa at surditas q̄ mō crescit mō minuit remediabilis ē.
Et itē q̄cūq̄ surditas felleis supuenientib⁹ egestionib⁹
solo fit. et vey de surditate accitāli que ē de cola que
pñgit frequenter pp ei⁹ ascensus facit ad caput.

Cura. Cura surditatis et debilitatis audit⁹ multa re-
quirit obseruatiā auditū et curatiā. Et in cō-
seruatione auditus caueat patiēs omne nimis calidum
aut frigidū. et ne res efneet vt aq̄ vel pul. vel aliqd aliud
in eas ingrediat. et caueat ventū forte et sonū forte inter
cāpanas. Deinde mūdificet fordes et q̄libet bebbā se-
mel distillatio fiat olei de amig. amaris in aures. Si sit
succ⁹ mēte. i. celidonie agrestis est qñ securū semel in se-
ptimana in fluxu descendente ad aures. tñ si cū empho
et stupbis et suffūgatiōib⁹ possit pseruatio fieri. et cura fie-
ri. plus valent: qz ingredientia nisi cito mundificet no-
cent. Et itē oē qd in aurē mittit dē tepidū et nō debz
diu morari. i. yltra. 3. horas. Et ex eis que nocēt auditui
et reliquis sensibus sunt fastidiū et reple et somnus sup re-
pletionem. Cura reductiua regit in surditate māli
vbi mā est subtilis mediocriter et nulla opillatio est in
corpore: et iūctiōe sine digōne mēte: qz ipsa est satis obedi-
ens. Deinde stupbet aures cū decoctiōe betonice camo-
mille auricule muris et folioꝝ salicis rubee. Sz si mā sit
grossa et corpus opilatū tūc digestiua pcedere dz. et qz vt
plurimū est de mā grossa frida: sz aliqñ sit de alia vt vī:
ideo tunc dz mā diger. 2. dz etiā cū clisterib⁹ et farma-
cyo. deinde cum caput purgys per gargarismata et p ster-
nutationē et p tussim et scretū. deinde dz cap. pfortari cū
elarys et tūc dz mā diuerſi p fricatiōes pedū. Deinde dz

auris stupbari et demuz emplari. et ultimo si oporteat tūc
debent aliqua ligda inuci vt aque et piguedine et olea et
succus et cōsimilia. tñ diēta bona obseruanda ē: et sic sunt
noue faciēda. Et circa pñ. i. circa mēte digōne sciendū
est qz opimel simplex et diureticū et sglitricū valz in digō-
ne mēte mlice vel flice in istis audit⁹ et in partib⁹ pñin-
quis et remotis. Et itē. pñ. arist. lōge et ro. rafani fenicu-
li per. an. pñ. i. eiparozū saluie auricule muris betoni-
ce lauādule calamētū isopi. an. 20. i. rute. 20. 5. anisi kar-
ui maratri peoniarū maiorane baccaꝝ lauri. an. 3. i. mel-
lis dispumati qd sufficit. fiat digestiū cū modico aceti
ippositi tpe ebullitiōis digestiū. Et 2^m digōne facta pñlet
eūctia clisteria acuta de ruta abstint. 3. abrotano cetau-
rea ebulo calamētū cimino agarico et ierapigra. Sal. cū
modico colognide si vis. et si sit patiens sit pinguis et cū
melle et fursure et sale paucō et oleo laurino. Tamē clister-
re mūdificatiū valz in pñ: ad diuertendū et p eūctiōne
mioratiua et vt venter teneat apertus qz pñipatio sūme
nocet eis. Deinde eūctur sic. 3. rute betonice cimini ebu-
li. an. decoquāt in aq̄ et tūc. 3. agarici. 3. 5. turbit zinz-
an. 3. y. cassiē. 3. 5. fene. 3. i. qz cēsū mūdificat. et cū melle
fiat laxatiū vel cum pillulis cochyas vel ierapigra. Sal.
purget et acuat cū modico esule et detur diuturnū. Et 3^m
caput purgia fiat cū gargarismaribus de ruta calamen-
to pietro se. sinap. et pipere nigelle et melle. Si sit ex stasis
gria sinapi et mastice. Et sternutatiōes fiat de succo pi-
muleveris et hedere arboꝝe possit infra nares et cum pē-
na intrincta in aceto et posita infra nares et. Et 4^m dñi. f.
cōfortatio capitis fiat cū electuarijs et cū elio pliris et cū
diagalanga et dianthos. et ventur siler mōtan⁹ et peonia et
nuxmuscata et saluatiū. i. vinū pparatū cū melle et succ. et
spēb⁹ calidis. sed saluia sica sit ad pñduas ois. et valz sit
stōaticon laxatiūm pfortatiūm: qz cōfortantiā sōacū cō-
fortat cap. Et 5^m f. diuersio mēte sit fricando pedes cū sa-
le et aceto et lauādo eos cū decoctiōe se. hedere terrestris
folioꝝ pñmuleverl camomille et paritarie et leuistici. Si sit li-
gario extremitatū valz. Et 6^m f. suffūgatio aurū sit sic.
3. rute folioꝝ lauri pitarie betonice auricule muris ci-
mini saluie pulegy mōtani calamētū. an. 20. i. decoquāt
tur in vino al. subtili et coopia olla. et cū ligno sambuci
pcauo in coopriculo posito recipiat fumū p aures an pñā-
diuz sed nō post nec post cenaz. et olla tūc remoueat ab
igne et nō iaceat patiēs nec icuruet nimis diu super olla:
sz iterato fiat frequens. et illo die quo stupbari dz pñi af-
fellel si possit fieri. Et item de abrotano ebulo feniculo
folijs pñmuleveris cāomilla regia priati et melissa et isopo
fiat stupba sicut pus in vino. cū tali. n. stupba multos cu-
raui ab audit⁹ gravitate et debilitate et ab accitāli surdi-
tate. Et itē sulfuris suffūgatio reddit auditus. Et 7^m
f. empla fiant sic. 3. folioꝝ raffani camomille mellilo-
ti abstint. 3. cetauree betonice. an. 20. 5. decoquāt in vino
vel in aceto al. fiat emplz sup aures et ibi iaceat diu. sz tñ
pus corp⁹ mūdificet et purget. aliter. n. nocet. Et 8^m f. inie-
ctiones fiat scā mūdificatiōe cū aq̄ rafani distillati. vel
sic. 3. castor. 3. y. elebozi albi. 3. i. vini fort. li. i. distillatio
fiat et tepida pōat i aures iaceat pa. et sup pñ sanā et pua-
q̄ritate i aures pōat. et diligēter postea mūdificet aures. et
nihil viscosus ponat in aurib⁹. Et id errant illi q piguedi-
nem anguille ponūt in auribus nisi ipsa collecta misceat
cū vino tepido vel qz collect p mediū pñi pus et tūc ipo-
nanf. Et itē balsam⁹ bon⁹ et boni odoris et fel ācipitriū et
galli et aq̄ rafani et aq̄ labuci et ebuli optia sfi surditate et
oia sit vel qdlibet pte. et tūc facta iniectione ponat modi-
cus de coto in foramine auris: ita qz illo eſecto liquoz ex-
at facta opatione ibi. et id tñ ligda debent iponi auribus

vt citius penetrēt et velocius exeant. ¶ Item. R. radic. elebori al. costi spicenardi gar. añ. 3. i. sinap. se. rute casto. añ. 3. y. pipie lōgi anisi karui maiorane baccar. lauri fructus iuniperi sal euforby añ. 3. 5. cū vi^o distillent et inyciantur in aurē et sanāt furditatem. ¶ Itē aq̄ rafani vel feniculi cū storac. calamita ita q̄ virtus storacis denudata sit ē optia in tinitu et furditate et audit^o debilitate. ¶ Itē aq̄ que exīt de fragino viridi posito in igne est optima h. et curat debilitatē audit^o sicut aq̄ que exīt de icisione vitis vel de ligno in igne posito curat debilitatem visus. ¶ Itē si fuerit furditas ex humore frido opilante accipe elebor. al. 2 castor. nitru. p. p. et retum coquantur in fortino vino et distilla ex eo in aurib^{us}. prius tñ fiant sternutationes de pipere zinz. et mūdificatio aurii cū festuca iuoluta in melle ro. ¶ Itē succ^o scariole vel camomille tepidus iniectus valz in omni cā. et silr succus vermiū terrestriū et vi^o castorei et semperniue et sambuci. ¶ Item piguedo anatis masculi siluestris cū succo cepe expertū est. ¶ Itē accipiat sempuiua et ponat in alembico et fiat aq̄ et illa aq̄ distillet in aure. et valz in omni casu. ¶ Itē de cepis et porris et sempuiua cetaurea eleboro et rafano fiat aq̄ distillata. et ista pre ceteris valz in omni furditate curabili. qd̄ scitur si aliqua sit alleviatio: tunc. n. est aliq̄ spes. ¶ Item yzina tauri et capre iuncterata. ¶ Itē accipiat cetaurea absinth. ruta thūs ona formicaz lūbrici terrestres et sanguis anguille coquatur in vino. et illud vinū distillet in auricula tepidum. et est sine pari. ¶ Itē per hos versus sequentes p̄ cura optima. Doc medicamē est furdus auribus aptum. De semperniue succo coclearia bina. Tantū si sumas olei qd̄ prestat olina. Lactantis puerū tantūdem sumito lactis. Vinc in oui testaz porroz collige succum. Nec tribus ad solem simul suspende diebus. Noctibus ac totidē sub aperto desine celo. Ex hoc auricule studeas apponere surde. ¶ Itē cōtra diminutionē audit^o accipe cepam albā et auctur iteri et repleatur oleo muscellino et coq̄tur sub prunis et facta decoctione exprimatur per pānū subtilē coletur et in aurē mittat. ¶ Notādū q̄ succi p̄dictaz herbarum p̄nt decoqui et despumari et tūc colari p̄ mediū pāni vel clarificari cū albumine oui et tūc istillari in aurib^{us}. et est optimū qd̄ sicut et aqua distillata: sicut et ego expertus sum. sed succus crudus non iponat. ¶ Sed si furditas sit de humore colerico enietur cū cassiā. reubarbaro et tamarindis prunis et mirabolanis citrinis. ¶ S3 si sit de sanguine tūc valet flo^o de cefalica et purgatio cum diabolozraginato et olio de succo ro. deinde fiat fomētatio auris cū aqua decoctiois ro. salicis nenusar. lactuce morelle et fum^o recipiat per aures. deinde lana intingat in oleo ro. et camomillino et albumine oui extra super aurē emplastrat. deinde costus cāphora muscus coquatur in lacte vel in aq̄ feniculi et auribus istillent facta colatura. ¶ S3. diēta sit talis q̄ nō cenet nec comedat pigula nec vērōsa nec fumosa nec vaporosa nec lacticia. nec potet ceruissaz nouā nec mustū. Laueat a replone et ayēto haustrio: qz haustrini fiat grauāt auditū. 3° p̄ti. affo. affo. 6°. Utat puluere gualterij ita q̄ vērter sit molk. vl qd̄ meli^o est vtatur puluere meo laxatiuo quem voco puluere iohannis. c^o recepta ē. R. agarici turbit zinz. reubarbari. 3. i. sene ad pondus oium succari modicū. ¶ Itē potagium fiat de boraginibus nasturcio lanādula isopo auētia betonica per^o. Carnes sint porcine vituline macres eduline arietine gallinace et n. alie. Laueat pa. a sōno cito post cibū et a tarde et multoz frequētū potu et a piscis et fabis no-

uis et antiquis et a frixis et salsis et viscos. ¶ Item equitare per loca arenosa et decliua et lotiones et balneationes in locis termaz et salsis p̄fer valde. Utat cimino in cibis et p̄co^o qñ voluerit. et per vices ponat aqua elebori nigri distillata in aurib^{us} corpe mūdificato. et ego inueni ipsaz sine pari. Et facio aliqñ sicut prius decoquendo ipsaz in vino vel coquendo succū et colando. nec est aliqd ei par. Silr puluis elebori al. cū aceto istillatus ē expius.

¶ De tinitu aurium.

Innitus est corruptio auditus. Pro q̄ sciēdū q̄ audit^o aliqñ destruitur dicit Aui. 3° can. sen. 4°. c. de nocumento audit^o. et ē qñ hō nihil audit oino et vocat furditas. Aliqñ minuit audit^o sicut qñ nō audie patiens nisi multū clamet. Aliqñ corripit et alterat sic est in tinitu et sibillo et sono qz qñ p̄tinue videt audire sonū et cantū et aliqd tale: licz nullū sit extra sonū vl pulsan. et audit qd̄ non est. vel alio mō q̄ est. et iō corripitur audit^o nālis et fit inālis et alterat^o a nāli et ab eo mutatus Et dicit tinit^o qñ tūdēs auditū vel abscondens eū ne mō debito fiat. Tinitus igitur est corrup^o audit^o pp vaporē ventosum agitātē per modū iundationū violentē aerē iterius inquietū. S3 audit^o nālis fit cū aer inūdando mouet aerē intrinsecū inquietū sine violentia.

Cause. Cā tinitus est triplex. p̄mitiua. añoz p̄iuncta. et debilitas corporis et capitis et acuitas sensus. qz spūs ē sic vapor grossus ventosus in capite. ¶ Cā aut añz p̄pinq̄ vel remota est replō corporis et capitis cursus vapor ascēdētū a sō vel a toto corpe. ¶ Cā p̄mitiua vel exterior ē oē qd̄ mouet aerē iteriorē violētē sic vōit^o cursus labor circinolutio crapula ebrietas multitudo ciboz idigestibiliū et vērōsoz sic piloz fabaz et lacticiuoz et casus famēs angustia et silia sic vēr^o magn^o et tonitruū et son^o cāpanaz magnaz et molēdinū et similia.

Signa. Signa cāz exteriorz patēt per idicia pa. Si sint cāe remote tūc ē tinitus cū interpolatiōe qz si de sōdaco veniat: tūc est maior añ p̄adium q̄ post. et cito p̄ p̄adiū alleuiat qz sumi et vapores p̄ nō ascēdūt: qz cibus p̄p̄mitit deozus. S3 ipso icipiēte ebullit fit passio peloz. ¶ S3 si ē de inanitione tūc post p̄adiū foret melius cū patiente nec percipit malū nisi sōdaco ieiuno nisi cib^o foret idigest^o vel vērōsus vel vaporosus. silr ex acuitate sensus p̄ cibū minozat sonus plusq̄ añ. ¶ Si aut sit ex debilitate: h̄ pp aliq̄ de malis p̄plonib^{us} qz egritudines lōge p̄cesserūt malā p̄plonē generātes. ¶ Si aut sit ex vērōsitate tūc fm diuersitate vaporis illi et ventositatis sunt diuersē corruptiones auditus vt dixi caplo. p̄cedēt. et ibi vide signa citius.

Pronostica. Tinit^o est p̄co furditatis. et si antiq̄at tūc nō curat. vñ tinitus biēnal ē icurabilis maxie si sit de cā p̄p̄ia in capite. si de sōdaco curari pōt. Silr furditas nālis veniens pp malā p̄plo nez nerui audibil ē icurabil. S3 si veniat pp opilatōes i via exteriori opilatōe remota curat. S3 raro illud fit.

Cura. Cura regit multa: tot. i. quot regit furditas. digerat q̄ mā cū betonica isopo saluia lanādula ruta pitaria cimino aniso et melle et aceto in cā frida. et vtat diacastor. diacimino diagalaga. ¶ In cā cala digeratur cū oxizaccara p̄posita. vel sic. R. radicū se. per. bru. sci rof. endiui scolopendrie capill. ve. eupatorij isopi. añ. 3. i. zuccari q̄r. i. 5. Purgatio fiat cū clisteri et ierapigra sal. acuita cū euforbio aut cū ieralogodiō acuita cū colloquintide pulpa: sed denē in pua q̄titate. ¶ Sed in cā cala q̄ raro p̄tingit deē triseria saracenicā vel diaprūnia.

angl. p 3

De passionibus

vel elium de succo ro. deinde fiant caputpurgia et sternu-
tationes sic pns. deinde suffumigationes post mundificatio-
nem. et in declinatione morbi fiat frequenter: quia balnea et
fomentationes mouendo mam nocet. Siant igit suffumi-
gationes de betonica ruta calamito camomilla maiora
na isopo thimo abf. recipiendo fumum per traiectionem. De-
inde si fit de humore grosso facta vaporatio fiat iniectione.
Be. elebori al. castor. croci aceti olei de lilio. distilla in au-
rem sic dictum est. c. precedenti. Sed si fit ex ventositate: ac-
cipe gar. se. porri. an. 3. s. musci gra. y. distilletur in aure cum
aqua maiorane vel sambuci vel folioz pini aut rute vel
cum vino. ¶ Itē oleum de scorpionibus curat tinitum et surdi-
tatem de oi. cā. ¶ Item oua formicaz trita per panem co-
lata in auribus infusa ariquissimum auditum restituunt. Sed
si tinitus vel surditas sit recedens: tunc salgema et mel distil-
lata valent optime. Sed si surditas sit de causa cala tunc
accipe marrubium album teratur cum vino al. coquatur et ad-
datur pars de aqua. et ponat patiens aure super ollam ita
quod fumum recipiat: et cap. coopiat. ¶ Itē de quacūq; causa
fiat tinitus seu surditas: accipe cepa alba et coquantur et imple
foramen vino albo aquato vel lipbato: et fac bene decoque-
re in prunis calidis. et cum bene cocta fuerit exprime liquorem
valde bene et cola per panem album mundum subtilē. et illi liquo-
ri misceatur oleum muscellinum vel nardinum repidum in
auricula ipone. ¶ In cā ergo cala ubi sunt puncture mor-
dicatōes et arsure decoquat semina aneti quasatū in vino
maloz granatoz. et loco illi succo. pōat succo maloz macia
noz. et loco aneti ciminus et due gutte tepide inyciant in
auriculā et obturetur cum bombace. Si fiat de cā frigida. qd
scitur per friditatem et algeorem aurium: tunc oleo amigō. ama-
raz coquat anisus quasatū et due gutte inyciant in aure.
et loco olei de amigō. amaris ponat vbiūq; terraz succo
porri vel cepe: et loco aneti anisum vel ciminū. et est
leue et bonū. ¶ Itē isopus granū lauri folia pini coquan-
tur in aqua feniculi vel in vino et distillet in aures. et nisi
pferat tinitus est de humore grosso inclusio in paniculis ce-
rebri: et tunc os purgare vt dictū est fm Targnū. ¶ Itē
castoreū cum oleo nardino pferat bene est ex ventositate. nec ē
ei par. ¶ Itē vapor isopi lili lauri pferat. sicut colognitida
aut ireos aut eleborus cocta in aceto vaporata valent.
¶ Itē vapor aque decoctionis maiorane sticados arabi-
ci abf. metaltri origani cōfert valde. ¶ Et post purgatio-
nem sternutatio fiat cum puluere thuris. Et caueant ster-
nutationes in illo q solebat multū emittere de sangui-
ne a narib. qz ego vidi in vno tali de quo medicus nō fuit
monit⁹: qd dato sternutatorio de pipe et zizi. in tñ emisit
de sanguine qd vix per tres dies potuit cessare. et sincopi-
zauit istum et reputabat mortuū. et cum pluiere piloz leporis
curatus fuit et ualuit: cum difficultate tñ. et iō iquiratis in
cura qd paries solebat pati ne infame me. ¶ Itē oleū
de stasifagria pferat surditati et tinitui: qd sic fit. Be. stasi-
fagrie. 3. l. s. coquant in succo rute vel in aq feniculi. deini
appōat oleū laurinum vel nardinū ad pōdus li. s. vel li. i. co-
quatur vsq; ad cōsumptionē qrtē ptis et colet. et fit oleū
de stasifagria. et istud valz in cā frida. sed in cā cala ponat
tur aq vel succus rafani aq lactuce aut solatri. Sicut suc-
cus granati acetosi: aceti thuris oleum ro. valēt sūme in cā
calida. ¶ Sed cōtra ventositatem valz pcpue succo rute
mel castor. oleum aneti yzina caprina fel ei⁹ cum galbano.
¶ Itē arist. ro. costus succo abf. euforbii nitri cum felle
yaccino pferunt cum succo porri. ¶ Itē succus rute coct⁹
in cortice granati aure mundificat. Dolorē sedat. tinitum
remouet. vermes interficit. et ista ē mea in oib⁹ istis
passiōib⁹. vel aq rute eodē mō cocta. et ē sine pari. ¶ Itē
qñ tinitus est de ventositate: tunc accipiat cornu cum stricto

capite et fiat quasi fistula in alia extremitate et extrahat
illud qd est in aure sugendo ab aliqua villi persona. isto
mō vidi vnu qui qñ fuit reputat⁹ curatoz omnium surdo-
rum. qz isto mō qñ statim extrahit totā mam pūctaz in
aure. ¶ Itē cepa alba repleat aceto albo et muscellino et
succo bedegar et apponat puluere thuris et mirba decoq-
tur ad prunas et liquoz exprimat et iponat. et ē medicina
cōis et lenis et bona. et loco olei muscellini potest poni ole-
um de pipere albo vel lauri in pposito. et valz optie. sicut
bacce lauri valēt cōfite 3 ventositatem capitis et tinitum.
Itē succo fragini porri ebulli an. coct⁹ et colat⁹ a tinitu libe-
rat secure. ¶ Itē stupha lenis fiat de absinth. sauina fo-
lyz lauri et ciminio in vino. et vinū decoctiois saune et ca-
stor. aurib⁹ distilletur. ¶ Itē Be. succi verbene pntule ve-
ris betonice. an. mastice. 3. l. decoquatur sicut vsq; ad depu-
rationē succoz et tunc coletur. et puluis castor. ad pondus
duaz. 3. lignial. 3. l. storacis calamite stasifagrie. an. 3. l. ad-
dant succi pdictis. et cum vino itez decoquatur et colet⁹
et inyciantur. et ē medicina mea ppra expta in surditate
et tinitu pro diuinitibus. Et si addatur balsamus curat tini-
tum biēnale et surditatem oēs curabile post corpis mu-
dificationem et capitis. ¶ Itē puluere gar. et se. rafani di-
stēpera cum succo rute vel vino et infunde: siue sit sonit⁹ ex
debilitate vturis vel ex opilatione vel ex humore curat.
Et si fuerit tinitus ppter acumen sensus: tunc oleū ro. cum
aceto distilletur. vel terantur grana pini et castor. cus pau-
co aceti et oleo distilletur vel sine oleo. vel insquam cum
oleo ro. in tpe calido et in etate iuuetutis et cōplexione co-
lerica. tñ narcotica caueatur nisi tpe magne necessitatis.
¶ Sed si cretice veniat tinitus: tunc silendū est quousq;
omnia accidentia morbi cessent. et si illud duret tunc fiat
remedium. sed raro oportet operari in crisi completa:
sed in incompleta aliquando oportet. Dieta sit facien-
da secundum hos verus.

Notus longa fame vomitus percussio calius

Ebrietas frigore causant tinitus in aure.

Balnea sol ventus clamor repletio ledit.

¶ Et iō pparia istoz fiant. Et dicit Aui. sit istis cena oio
aliena et tardus pot⁹ et mule. et ventosa dimittant: sicut
pisa faba et porri et zviscola et laticinia et cōsonus cito post
pradiū nocet sicut coit⁹ statim sup cibū. et egatio et saltatio
et motio magna. et ventū fugiat baustrinū et oem ventum
et cōspirationē. Et iō puluis gualtery optimus ē vt vter
sit laxus. Vel fac fm hos versus.

Si vis subsidium per fluxū ventris habere.

Sume diagridiū: nec opz plus adhibere.

¶ Et B in pomo vel citonio coctū. ¶ Si aut fiat tinitus
a virtutis debilitate: tunc cōfortatiua dentur et resūptiua
quousq; virtus cōfortetur. que sint illa p3 primo li. capi-
tulo de etbica. et 2. libro. c. de pñs. ¶ Dic posui multa:
quia surditas et tinitus sunt morbi frequenter venien-
tes: pro quibus medicus pecuniam magnaz recipiet: vt
ego frequētissime feci.

De dolore aurium.

Dolor aurium aliqui fit de causa ca-
lida. aliqui fit de cau-
sa frigida. aliquando d apothemate. aliqui de so-
lutione prinitatis. aliqui ab e. aliqui ab itra-
tio nimia ingetudo et ledi a calidis. ¶ Signa cāe frigi-
de sunt: quia ibi est ponderositas extensio et leditur a fri-
gidis et meli⁹ tolerat et ē sine pulsatione et ē dolor immisioz.
¶ Signa solons prinitatis sicut pūctura et mordicatio et
malitia vtendi se et iacendi. Si est ex apate venit dolor
subito et se. vt cōmuniter.

Prognostica. Dolor acutus auris cum acuta fe. & frenesim pronūciat. tñ dolor acutus citius interficit iuvenes ratione sintomatia & sensibilitatis in eis maioris q̃ pueros vel senes. et habetur 3° pno. c. 12. Et si sit ex apostemate calido interius est pessimus.

Cura. Cura doloris auris de ca calid. ē digerendo mām & euando vlr. deinde particulariter sic. B. malua violā pallēā ordeī. coquātur in aqua & suffumigē auris. deinde vna gutta vel due de succo lactuce & succo malop macianop tepid. instilletur & tūc auris obturetur cū bōbace. vel fiat stōmia & farmacia colerā purgās. & tunc lac mulieris sicut mulgēt est medicamē bō. & succ^o iulquiāmi & succus solatri & papaueris al. & salicis & vitis. si mīlīr. mucilago se. citonior. cū oleo ro. optimū est. & lac mulieris cū modico cāphore. Et si nocumentus pringat ex istis frigidis tunc castor. bullitū in oleo aurib^o instilletur. Item oleū de cāomilla tepidū inieciū & facellatiōes de cāomilla dolores intolerabiles sedāt. sīlr oleum de amigō. dulc. optimū ē. Si aut sit dolor de ca frigida: tunc fiat suffumig^o cum aqua decoctionis radicū petro. apy feniculi absinthij anisi betonice auricule muris vel alie^o istop. deinde inyciant^o due gutte de oleo amigō. amarap. vel de oleo vel de succo persicoz vel porrozū. Sīlr oleū de scorpiōib^o & de scarabeis & de lūbicio terre optimū est. Sīlr oleū nardinū & de cinamomo & anetinus & cāomellinū sunt optia postq̃ subriliant in vino. Item fel tauri cū adipe anatis est iuuatiū sublime ad dolorem auris frigidū. Item radicem rasani cum oleo decoque & distilla ex eo in aurib^o & lanaz capiti superpone. est. n. sine pari. Ad dolorem ventosū denē sumptiuū ventositatis. deinde fiat suffumigatio cū decoctione caulis camomille melliloti volubilis folioz lauri & rute deinde fiat vaporatio cum milio aut bacē. lauri aut cum pulgēio aut otibano. deinde saccelet cū sulfure cocto in vino. deinde fiant iniectiones cū vino folioz tute & bacarum lauri & castor. & calamētū & sinapis & cimini & anisi & aneti & costi & arist. vtriusq. & pipēris & maiorāe & porri & allij & capparis & spice nardi singulr & junctis. & succus porri & cepe cū melle & oleo laurino sīlr cocta cū ruta inyciant^o p^o colaturā q̃ dolorē vtolūz & tinitū auferūt.

De vermibus aurium.

Ermes in aurib^o gnānt^o sīc in alijs pti bus corpis. & aliqui intrant ab extra: quoz cura est necare eos. 2° post infectionē educere: ne p^o remanentiā eoz accendant putredines & ylcera. 3° p^o gde pficiūt cū medicis in quib^o est pprietas B faciendi: sic cū amaris acutis & aceto. & aliqui talia dantur cū aliq̃ dulcedine vt auidi^o recipiant. Res igitur in quibus ē pprietas iterficiendi eos sunt abs. & cētaures q̃dūq. eoz coctū cum vino & distillatū. & calamētū ē fortius his qz necat vmes & dolorē sedat. pprie succus eius. Item vinū decoctionis cappis aut elebori distillatū i aurē ē expertū. Item aloē cū succo calamētū aut cū vino est opti^o. sīlr fella oia lium sunt bona mixta eis. aut eufoz^o. & oleandro inest p prietas mirabil^o interficiendi vermes & pulices i aure vlr in lecto. & est anglice oser. Et si ista nō conferāt calx viua & sulfur vinū terat cum melle & distillet de i^o toto in aure cū aceto. Item semē sinap. cum succo iusquiami & se. caul^o & se. apy se fortia & necādo eos. sīlr icamo^o dissoluta in aceto. Item succ^o saluie & succ^o canabis iterficiūt eos. 2° p^o pficiūt cum sternutatorijs & caput purgys. pycia^o tur pip vel zingij. puluerizatus vel eufoz^o vel eleborus si corpus sit mūdificatu i nare. & oleū tepidū pōat itra

auris. & retineat os & nareā vt spūs referat ad aures cum impetu. & aliqui applicantur ventose ad aures & confect. vel accipiat^o pomū maturū scissū per me^o ponat sup aurē & iaceat desuper. & tūc vermis descender ad dulce dinē. & tūc subito amoueāt. Item salina homis ponatur in aure vbi sunt pulices. & tūc ponat^o auris illa vltus sa per^o & exhibūt. Item lana itingat^o i terben^o. & cū festuca iuoluta ibi e^oban^o fordes auris & vmes. Et si sit purit^o i aure oleū in quo absinthiū fuerit coctū inyciat^o.

De apostematibus.

Apostemata nascunt^o in radice auris & aliqui in aure. alij qñ per vias crissis. alij p viā congestiōis. alij quādo pviā deriuatiōis. Et aliqui ē calz mltū & aliqui mediocriter calm. nūq̃ tñ est ibi apā simplr frigidū: nisi eēt via reumatis frididi descendētiō a cerebro. Aliqñ tñ est a percussione vel casu: tūc ē caliditas. Signa sē manifesta p pūcturā & dolorē i cā calida. & p friditatē & tumore in frida: & per pōderositatē.

Prognostica. Apā in aure est pessimū & mortale vltz. qz calm inducit sīncopim cū frenesi & litargiā durā. sed in radice auris post signa digestionis & in die critica possibile est qd sit ad bonū. & si aliter eueniat si euadāt cū difficultate euadunt.

Cura. Cura ē facta mae digōne purgare fm būoia peccantis exigentiā. & in apate calido auris fiat stōmia ex cephalica magna vel cum iteratiōe. & detur cessiā. & id qd mām lenit. Et in oib^o apatib^o istis fiat elistere bonū. deinde p vehemētia doloris inyciat^o lac no uiter multum. & si oporteat cū modico cāphore aut opy. sed opitū cauendū ē q̃rū possibile ē. de i^o p^o 3° diē distillet^o mucilago se. citonior. aut fenugreci aut altee aut se. lini. Si aut nō fuerit magne calitatis tūc cū istis mucilagibus instillāda sunt adeps galline aut anatis aut medulle cruris vituli deinde dissoluat^o diaglon in oleo de cāomilla aut de aneto & fiat vaporatio pua dicta. deinde fiat emplūz qd resoluūt & maturat. Accipe farinā fabarū & fac emplū cū expsiōne caul^o & oleo d lilio & suppoē. vel farinā ordeī cū oleo de cāomilla. Item cepe album elixet^o & cōterat^o cū butiro & ytere. Item cerotū isopt optimū ē qd sic fit. B. adip. galline butiri loti cere citrine mellis olei d lilio isopi būide. añ. pr. eq̃les. fiat cerotū tepidū & in aurem mittat^o & liniat^o in circuitu qz dolores sedat & apā maturat. Si si sit apā in radice auris non cōpetunt repercutiua. sed maturent^o apata talia cū farina tritici vel ciceris se. lini fenugreci agūgie anatis & gal line radice malue & oleo de cāomilla: qz cōter mā vergit ad grossitiē. Et si apā eēt ātiquū tūc diaglon dissolutū in oleo de cāomilla appōat^o vel armoniacū cū caricis & oleo de lilio. Et si p se nō rūpat cū calce viua & sapone molli apiat^o. & aliqui sanguisugę debēt poni & valēt. Hic pono multa ppter periculū. qz cum se. cōtinua & vrina cruda talia apata sunt mortalia. tñ non debēt poni pura maturatiua qñ apā ibi est cū ylcere: sed cū multis siccis sic dicit^o Sal. 5° de ige^o sanitatis. c. 6°. Sz qñ est sine ylcere bñ pūt: nisi qd rōne mēbri qz sicci est: debēt eē ali qua sicca cū alijs mixta: qz igeniū curādū sumit^o ex morbo & ex accitib^o & ex particula patiēte. & vide. Sal. ibi ponit. & sīlr 5° megategni. ferruginē ferri tritā minutissime & stercus colūbinū cū aceto ad desiccationē putredinis & saniei in ylcere ibi. Et si vis leuiter opari in apostemate frido fiat emplū de farina tritici oleo vino & melle & inieciō fiat in circuitu cū butiro. Sed in apate calido accipe sūmitates ramoz iusquiami et aliqd de radice lapaty acuti & inoluāt^o in stuppis canabis in aqua

angl. p 4

De passionibus

madefactis & decoquantur sub cineribus. & cum decocte fuerint terantur cum axungia porcina vel galline vel anseris vel anatis. & facta inunctione cum butiro & oleo superponatur. Dolorem enim mitigat. calorem extinguit. saniem generat. ut dixi in 2° libro.

¶ De vlcibus aurium.

Lcera in auribus fiunt a causa exteriori vel interiori. & ab apertis ruptis & debilitate virtutis imutative fit ibi sanies. & ab humore ibi delegato & putrefacto. Cura vlcibus recentium est cum rebus mediocriter exiccationis & absterfionis: sicut cum aqua mellis: aut sicut est vinum cum melle & aceto cum melle. aut oximel squilliticum infectum cum pena anseris vel cum stringa. & fiat absterfio cum bobbace vel lana iuoluta in terbetina vel in melle. vel cum carpia. i. rasura panis eodem modo circa festucam vel infectum. ¶ Et ad exiccandum saniem ponatur os alie vel yllis pstone ad aurem: ut rone anbelit relaxent meatum & sanies digeratur & subtilietur. deinde foriter fugat. & istud idem valz aqua ingressa in aures. Vel cum infuso quod habent pueri cum quo trahit aqua: ne fiat vacui: posito in aures poterit sanies & aqua exire. Deinde capiat festuca & circumvoluat eam in vna extremitate & in alia non. & illa ponatur in aures & ponatur eam in circuitu & tunc per remotionem accedat. & tunc ignis ascendet versus aurem per medium illius straminis. & penetrabit & desiccabit aquam & saniem. Et fiat sternutatio nes fortes ponendo penam in nasum & similia. ¶ 2° generis curationis est exiccatio & solidatio cum illis quod non sunt nisi mediocriter exiccationis sine mordicatione multa sit & olibanum cum vino & melle paucum & mirba & aloes dissoluta in vino. & alumen tritum vltima stritione cum aceto & vel eimul. similiter san. dza. cum olibano & spuma maris cum vino & melle. ¶ Si autem antiquum fuerit vlcus: tunc oportet habere fortiora abstergentia secundum ordinem istum: ut paulatim veniamus ad fortiora. primo cum vna pueri cum melle. deinde cum absinthio & vino & melle & modico salgemine. deinde cum oximelle squillitico & modico floribus eris. vel cum vino decoctionis radicum serpentarie cum melle. ¶ Item confert succus foliorum nucis cum vino. & melle. Et si sit fistula valz fel tauri cum vna pueri vel flos eris cum succo porri. ¶ Item in antiquo vlcere carice bulliant in ligivio & auribus instilletur. ¶ Item scula marina alba assetur pulverizet & misceatur cum oximelle & coletur & auribus instilletur. deinde solidatur fiat sic pus cum mirba aloes & thure & balaustra. & ro. deinde vnguentum egyptiacum pap. apponatur quod valz ad vlcera sordida & putrida & fetida vbi quicquid fuerit & ad fistulas. B. mell. dispumati. 3. liij. aceti boni. 3. li. vi. ride eris. 3. i. p. fice igne leui vsq. dum mellis habeat spissitudinem & est absterfium sublime. ¶ Item ad vlcera aurium coactio scorie ferri est spississima. Accipe scoriam ferri & laua eam cum aceto forti postquam triueris eam vehementer. deinde exiceat eam latere calido. & sic vicissim vsq. septies. deinde teratur vsq. fiat puluis subtilis & decoquatur cum aceto vsq. ad mellis spissitudinem. & distilletur in aurem vel intromittatur cum lincio

¶ De sanguine qui fluit ab auribus.

Sanguis fluit ab auribus a percussione vel casu. vel ab ira rone multitudinis sanguinis. vel rone eius acuminis vel cretice. Si ab extra fiat stomia diuersa. deinde stringatur cum succo plantaginis & virge pistoris & sanguinarie. Si ab intra tunc primo fiat diuersio. deinde mudificatio ne in sanie puertat deinde stricchio. Diuersio fit per stomias cephalice vel basilice si sanguis abuder. deinde mudificatio fiat cum succo porri & vino

albo. deinde sicut prius succus plantaginis cum ro. & sanguinaria inyciat ad stringendum vel aqua plantaginis vel lotionis lapidis ematitiei vel galle. sumac. mastice. thuris. ro. pss die balaustra. acacie vel mirtil. & san. dza. ana. 3. i. puluerizentur & bulliant in aceto vel vino pontico. & vna gutta auribus instilletur. Tunc in acumine sanguinis fiat mudificatio purgando corpus cum cassia. prunis &c. ¶ Et si aquositas fluat nitrum & armoniacum bulliant in oleo scorionis & inyciant. & ista sufficiat. Laus deo.

¶ Tercius tractat de tertio libri erit de passionibus nasi & narium & habet septem capitula.

- 1° Est de fetore narium & per os de fetore oris.
- 2° Est de defectu odoratus & opilatione narium.
- 3° De fluxu sanguinis narium.
- 4° De sternutatione.
- 5° De coriza & reumate.
- 6° De polipo & apostematibus narium.
- 7° De vlcibus & vulneribus nasi & narium.

¶ De fetore narium & oris.

Fetor narium & oris est corruptio accis in illis membris a regimine nature. & sentit odor malus apud eos & apud alios. & iudicant fetore esse fetida pp. putrefactionem irrim. secam. ¶ Pro quo sciendum. quod naris habet duo foramina. & quolibet eorum tendit versus interius ad oris extremitatem super radicem lingue per quam preter sit solita aeris attractio. & vtriusque foramen tendit et superius ad os: quod assilum colatorio quod est pforatum. & pniculus est cerebri a preterioribus ibi est pforatum versus colatoriam: ut expellat sua supfluitas per illa & ut aer attrahat per illa ad preperam calitatem arteriarum in miringis cerebri. & coras colatorio exeat quod duo capita mamillaria: & sunt spogiosa ut cogregent & contineant fumum deferentem odorem. & in additamentis istis est iudicium de odorabili. Et sunt cartilaginee in naso exteri ad tuitionem aliorum & preservationem vaporum: ut ibi aer alteretur & pperur antequam attrahatur ad cerebrum: ne subito veniens ledat. & sunt ibi lacerti mouentes & dilatantes & strigentes pp. attractionem & expulsionem. ¶ Et superius in radice nasi sunt duo foramina versus lachrymalia oculos. & id cum colirium ponitur in oculo aliqui odor percipitur in naso pp. illam aperturam ibi versus nasum.

Cause. La fetoris in naris & in anhelitu est corruptio pectoris & pulmonis. & corruptio dentium & gingivarum. & vlcera narium. & polipo. & vicia. & oppilatio in cariculis narium. & pp. mala pphonie in additamentis & colato & cerebri: pp. reuma putridum. & pp. hum. salis. & pp. malitiam stomachi & indigestionem.

Signa. Si est a pectore spiritus est grossus & globosus aut saniosus: ut per in priscio & empicio. Et si est a stomacho fetor appet magis antequam cibum quod post. Et si est a gingivis aut dentibus: hoc scitur ponendo digitum in ore & fricando eos: tunc odorare digitum. Et si est a cerebro aut additamentis: hoc scitur quia est continuus. & quia si impleatur os aqua & eam fetor sentiat: tunc a cerebro aut additamentis venit.

Pronostica. Quia in se. acuta nullo prius odore bili videtur patiendi quod sentiat odorem fetidum corruptum ad modum piscium corruptorum: signum est mortale. Nam odores fetidi significant chimum corruptum et putridum. et acuti significant acutus chimum. et boni significant laudabilem. dicit Dely 2° pti^o tegni comento 174. in omen. illius. Secundum tactum vero quod iequitas gde. ¶ Item fetor oris et nasi est viliis et contagiosis: et

facit hominē odiosum alijs et turpe medico.

Cura. Cura in cā mālī requirit eūnem cū ierapigra et cū catholicon. Si cā sit calida tūc flōmia valet nisi colera nimis abūdaret. tūc enim bonū ēē dare pillas cochias vel cassiā si. vel mirabol. citrinos. Si pp vlnera parebit cura iseri. Si fuerit a pectore: tūc denf mūdificantiā aromatica: sic decoctio isopi ro. viol. satūregie et filia. Si a sto: tūc digestio puocet cōfor- tando stōaci cū cibis bonis nō corruptis. et cū moderan- tia cibi et pot. et cū puluere gar. et nucismuscate et calami aromatici. Si fiat a cerebro vel a colatorio vel a nari- bus tūc opz frequenter dare cōfortantiā cap. sicut pliris cū musco et diatibos cū musco. deinde lauētur os et nares cum vino odorifero frequēter: in quo coquātur cinamo- mū spica mirba rose calamus aromatici. cipus. f. coxex. citri lignū al. gar. folium. et folia lauri et similia. Itē fiat ablutio talis expta de aceto vino aqua et melle et ad os et ad nares et in fetore ozis et nasi. deinde fiat tēta de iera pi- gra ad pōdus. 3. iiii. calami aromatici mirbe gar. añ. 3. y. et fac tētas in vino bono. Itē vīna asinoz est ex meliori- bus: lauacris et infusionibus ad fetore nariū. Itē exuffla- tio in nariis fiat de puluere calamētū aut ligni al. aut fo- lioz lauri aut fruct. iuniperi cūz modico sal gēme. et cum alijs aromatib. etiā valet. Deinde fiat masticatio et come- stio frequēs ipsius apy ad fetore ozis. et est optimum fm Rasim. 9. Almaf. Deinde os et dētes fricētur cūz puluere thuris. et idē puluis sufflet in nariis. Idē facit granū mu- sci ambre vel cāphore. Itē. p. piperis zedoarie nucismu. añ. 3. i. sal gēme. 3. 5. fiat puluis q diu in oze retētus et post trāsglutitus est optimus. Itē si mulier vel vir paz de fo- lauri vel gar. et paz de musco sub lingua teneat nunq ei? anhelitus sentiet grauis. vel si habeat in caputio suo vel retro aurē. Itē portet mirbā sub ligua ieiunus. Itē ma- cis sub lingua retēta et paz masticata oēs fetorem tollit. Item granū frumenti masticatū tollit odorem vini. Idē facit acetum. Idē facit odorem tūc sicut ē po- mus ambre de laudano maiorana se. basiliconis florace calamita nucemuscata gar. cortice citri florib. camomil- le floribus regie prati que per se curant fetorem talem cum calamo aromatico musco ambra balsamita florib. albe spine et rof. et folys lauri et oleo nardino vel laurino. et est optimū oēm fetore palliās. Itē colligant in esta- te flores albe spine et flores regie prati et cū laudano fiat optimū odoramentū ptra omnem fetorem in causa fri- gida vel parum calida. Sed in causa calida de rof nenu- fare et laudano fiat odoramentum. et ista sufficiant. et yen- ter teneatur laxus in omnibus istis.

De defectu odoratus.

Documenta odoratus sunt dimi-
tutio eius aut puatio aut
pmutatio aut mendositas: qñ. i. credit se sen-
tire aliquid qd nō inuenitur in aliquo sensibi-
li pñeni iuxta odorantem. vii odorabile aut
sentit debili aut nullo mō sentit aut sentit

in pñem huius quod raro comprehendit.

Cause. Cā est exterior aut interior. Exterior cāus et p-
cussio in vijs odorat. et in colatorio. Interior
est malitia pñonis aut cōpñonis aut malitia morbi pñi-
tis: si a parie et cancri et opilatio in vijs vel in emūctōijs.
Malitia pñonis ē cū mā et sine mā. Signa pñonis
sunt manifesta per pñcturas et oppositū eaz. Signa
pñonis male bñtur p puationē alioz. Pronostica: no-
cumentū natiū aut cronici est icurabile.

Cura. Cura male pñonis cale est cūz lauacris ex ro-
fia et coriandro et cū suctionib. p nares ex oleo

ro. et modico aceti. et aliquandō miscetur cāphora et aqua
decoctionis mēre humide aut sicce aut vaporatio aceti
est vltima. Cura male pñonis frigide est cū lauacris
et embrocationibus q sunt sicut spica et calami aromati-
cus calamētū et sansucus et similia. et cū unctionib. et su-
ctionibus que fiūt a nariis ex oleo costino et rutaceo et
oleo de neridē. i. cū oleo nardino vel de nuce muscata cū
castor. euforbio et musco. Si aut mala pñio fuerit cū
mā aut cū ventositate grossa aut opilatione: tunc cura ē
duplex. vñs et particularis. pma quidem perficitur cum
eūone mēre et iteratione ei. si oz. 2. perficitur cū embro-
cationibus et lauacris et inclinatione capitis super vapo-
rem camomille sansuci calamētū spice et similia. deinde
cūz gargarismatibus de his que mundificant cap. s. cum
ruta isopo decoctis i aceto squillitico: et frequēter masti-
cet zedoaria. deinde cū caput purgys et suctionibus p na-
res cū castoreo et fellib. aialium et nigella cū rebus odo-
rabilibus sicut est serapinū et castor. mirba piper musc.
mixtus cū oleo nardino et camomillino et silibus. Itē
assiduatio odoris rute est experta in boc. c. filr caput pur-
gia ex ea et ex nigella trita et tritione vltima: que fuit pñs
infusa in aceto et mixta cū oleo antiquo et suctione cūz nari-
bus. Item vīna hominis infusa per nares est mirabi-
lis. et caput purgia et sternutatoria ex eufor. et pēna itincta
in aceto et deinde iposita itra nares. Cū ergo caput pur-
gia et suctiones generant ardorem et cōbustiones in nari-
bus: tunc succurrať cum oleo ro. et cum lauacris ex aqua
calida et aq furfuris: et aq ro. et fiat illa q dicta fuerunt 2.
huius. c. de cura lepre de opilatione nariū: de quo dictus
est super. pmo li. et similr 2. De fluxu sanguinis nariū
modo nihil dicam. Laus deo.

De sternutatione.

Sternutatio est motus fortis cerebri
pppter expulsionē noci-
uoz et ē mor. nāe nō morbi fm Gal. 5. de mor.
et Gal. 7. affo. cōmen. sz. dicit sic. Dip. sonitum
sternutationis dicit ēē multitudines aeris ex-
euntis subito per nares.

Cause. Cā est duplex. interior aut exterior. Exterior
sicut radius solis cū penetrat p cartilulas na-
rium. aut pēna itincta in aceto infusa ibidē. aut puluis pi-
peris aut euforby. aut consilis mordicās et pūgens. sicut
vent. acut. et fum. et approximatio ad iuueculā et hesita-
et desiderii coit. et frig. extrinsecū. et odorabilia sic rosa
odorata generat sternutationē calefact. et folia mirti cū
aceto et succus folioz vitis et salicis et agrestis et cāphora et
opius odorata et isufflata. et nenufar odoratū et solatrū et
vapor aceti et celido. agrestis. Sz ifridatis sternutades
stimulātia sūt eufor. elebor. et dissipiella aialū casto-
reū panis porcini. zinz. piretrū maiorana auricla muris
nigella infusa i aceto pñpa colognide sal spēs oppopona-
cus serapinū aloē sinap. ruta siluris gallia muscata et mu-
scus et odor albe spine. et gallia ē de pñosis istud facien-
tib. Cā ē itrinsece sunt hūoz aut vapor aut vñctositas
aut aliqua res aggrauāz vñturē aialē. virtus aut aialis sen-
sibilis sentiēs nocumentū suscitāt nālem expulsuam: q
sic stimulata mouetur cū magno ipetu ad expellēdū no-
cina. et permiscens cū aere expellit ad exteriora et sonat.
qz p locū angustū transit sic ostēdit Sz 5. affo. cōmen. sz.
Signa sunt manifesta per idicia pa.

Pronostica. Pronosticatio ē q sternuta. i. gbus
dā vñl ē in gbusdā nocina. Vñl p
maturatōez corize et p digonē sode et frensis et litargie
et subeth et epilepsie et apoplepsie et scothomie et egru-
dinum neruoz et corruptōis memorie. et faciliat pñ et

De passionibus

expellit secundum viam. ut dicitur perit affo. cometo 34° et 48°. Nociva est sternutatio in pñ: catarrhi difficilis et in egritudine catarralibus pectoris et pulmonis et faucium et costarum an digonez sode ex plenitudine. et omnium morborum pñctorum an digonez et an corpore mudificatione eodem. Item datus medicinis ad sternutandum. si non sternutet mortalis est et signum mortiferum et casus vitus. Item 2° pronon. cañ. 49. in cañ. illo. Si in pulmone coherens. dicit sic. Sternuta° cū reumate in oi egritudine pulmone et coste malū est: siue illa sternuta° pcedat siue coeq. lis sit egritudine malū est. Si sternuta° in oi egritudine acuta siue reumate bo° est: et maxie post digonez et pñm. et B qñ per se venit nlla causa extrinseca. De sternutatioe vide 3° cañ. fen 5° tractatu. 2° et pmo de bistorsis aialium caplo. 7. et 31° problematum.

Cura. Cura sternutationis fit cū retinētibz eā sic cūz forti et longa retentiōe anbelit° et cū acutibus aie: sicut est gaudiū ira sollicitm° cogitatio magna et fricationes aurium et extremitatū et profluo. et fricationes gignarum et palati et lingue et oculorū valent optime. Item sucus osimi iniectus naribus aufert sternutationē a pñpitate. Postea veniendū est ad cās in particulari si contingat ppter icitationē factā a calore solio aut ab austro: tūc oleū ro. aut de salice et nensulare odorata et effusa in ambas auriclas et super caput. et sorbitio aq. frigide et fugere eam naribz et lauare faciem cū ipsa sedāt sternutationes. Si vero frigat pñpitationē a frigore et borea: tūc curatur per contraria istoz. Olea ergo cala sine mordicatione infundant sup caput. et in ambabz auriculis et naribus sorbeatur aqua cala. et fiat balneatio i ea et odoratur cāomilla. et ponant redolentia et gallia muscata et spica mirra abza et lignū al. et odor spōgie maris optim° est. et odor thuris et storacis calamite et folioz lauri. deinde fiant euapozozia. Si cā fuerit frigida fomētē caput corpore mudificato cū aqua decoctionis cāomille mellilori anthos anisi maratri spice nardi maiozane betonice. et nareo iungatur cū oleo de camomilla et cū oleo laurino. In cā cala fiat talia cū frigidis sicut cū oleo ro. nensularino viol. et cū istis tepera et nareo iungatur. Et si fuerit ex reumate calido suffumigetur caput cūz rosso et sandalis et aqua et aceto. Et si fuerit ex reumate frigido tūc suffumigetur cū ambra et laudano et olibano. Et nota qñ omni reumate plus valēt odoramēta qñ suffumigationes et fomētationes. Dia cibaria dētur actu cala. et fiat somnus profundus. ligentur extremitates dolorose et fortiter.

Capitulū quintū de coriza et reumate de quo dictū est supra secūdo libro. et ideo ad locū illū recurratur.

De polipo.

Polipus est excrecētia carnis infra nares pedens ibi obturās nares. et est qñ enormis infra eas. Et dñ polipus quasi plenus pedibz. qñ multos ramos hz et radices multas qbus adheret naribz ac si pedibz et yn-gulis ibi ifigere. Alia in naribz fit aliqñ de reumate descendēte. aliquādo de sanguine exēte p nares. et ibidē reliquias dimittere sicut fit polipus. Signa sunt manifesta. Pronosticatio est qñ aia nariū frequēter terminatur in guttā rosacea. aliquādo in noli me tangere. et aliquādo in lepra. et ideo opz curā festinare.

Cura. Cura opatē per eūonē p flōmiā et farmaciā et clisteria put natura requirit. deinde in pñ ponantur repcussiva infra nares: sicut oleū ro. mirthinum et aqua ro. et hoc in cā calida. deinde vtendū ē oleo cōi con-quassato cū mucilagine fe. lini aut fenugreci aut oleo ro. cum lacte recēter mulso. yltimo apponat oiaquilon dñ

solutū in oleo aut mucilago radicū lily cocta cūz lacte et trita cū adipe galline aut perdicum. Et adeps galline trita cū oleo de amigō. dulc. et cera pferit optime. Similiter mucilagines lily et fenugreci mixte cūz oleo. Deinde in apatibus sanguineis accipe farina ordei ro. an. 3. 5. cā. pboze. 3. 5. tere et cōfice cū aqua ro. vel cum succo granatorum acetoso: ynge intus et extra qñ pbatū ē. Item accipe succi solatri et succi granatorum acetosorum aq. ro. an pres eqles olei ro. pr. y. quassent cū modico capbo: rez ynge intus et extra. Sed si aia sit collicti: tūc accipe mucilagines psily aut citonioz aut albumen oui con-quassari cum oleo ro. aut violato et ifrigide et ytere bonum est et expertū: ista oia valent in oi apate calido ybi cūz fuerit. Sed si aia fuerit frigidus in naribus: qñ raro est: tūc de mucilagine radicū lily et fenugreci et oleo ro. fiat inunctio et curabitur. Cura polipi nigri non est curabilis. et polipi molles putridi est rara. 33 polipi eloga: ti pendentes extrahentes radicem gracile non nimis profundā est cura possibilis cum incisione cūz ferro. s. cūz forficibz. ipso apprehenso prius cum tenaculis. deinde post incisionē cauterizetur cū ferro ignito vel cūz medicamine acuto. et hoc fiat post corporis mudificationē pluries iterata et post flōmiā. et alii in fluxu reumatis oz cauterizant in missura anteriori: vt dictū fuit 2° buius. c. de reumate. Si aut incisio nō fuerit facilis: tunc cū pilo cau de equi circūligado et retorquēdo. et cūz acu plūbea iponēdo extrahat polipū. deinde cauterizetur sicut prius cūz forficibus ignitis vel cū calce vitia vel cū arsenico vel cum olibano ignito vel cum alijs combustis calidis. Abiecta carne polipi tunc inungatur locus cum ynguento viridi et cum ynguento de cerusa. Sed si polipus fuerit canerosus: tūc ynguentū viride ē bo° qñ. B. viridis eris. 3. 5. et dialtee. 3. y. vel radix serpentarie misceat cūz granato fm totum spiritū et pñso et circūquaqz inungat et lana intingat ibi et naribz iponat. imo granata pñsa et pñsa et succus cum cortice sunt optime operationis in cācroso loco ybi cūz fuerit. Item. B. calcis non extingit pariter. y. flor. eris partes. i. gallarum balaustia. an part. 5. distēperent cū aceto forti et cū licinio: ytere. et expertum.

De vlcibus et vulneribus nasi.

Lcera et vulnera in naribus quedā sunt manifesta exterius et quedam occulta interius. Que autem manifesta sunt alia sunt humida et leuia. aliqua sunt secca sicut cruste. Secca curantur cum medicinis mediocris exiccationis. quia secca seccio: humida humidis curantur secundū Hal. 3° de ingenio sanitatis. et in pñposito valet ynguentum de cerusa cum oleo ro. dissolutum cum masticis et puluere ro. Si autem fuerint vulnera humida curantur cum medicinis minozis exiccationis sicut oleo ro. et adipe galline et cera simul dissolutis. Occulta autem vulnera interius latentia praua sunt. et prauiora que sunt in carunculis et ventriculis et iuxta capita māmiliaria. Et oculorum quedam sunt recentia in quibus non preterit multum tempus. Quedas sunt antiqua cronica. Recentiaz duo sunt genera curationis. Primus quidem est mundificatio. et perficitur cum medicinis lauariis debilibz absterfiois: sicut aqua mellis: et similia. 2° vero est consolidatio et sigillatio et perficitur cū medicinis debilibz exiccationis: sicut cūz ynguento de cerusa conforzato cum modico mirthe et olibani et sanguinis draconis. cuius recepta bec est. B. ceruse merdalengi idest liargiry. an. 3. vi. plūbi vñst scioie argēti. an. 3. iij. masticis olibani. an. 3. y. 5. olei ro. et aceri al. qñ suffic. terat i mortario. et pōat prius oleū oia aceri

an. partus infunde ita qd sine intermissione terantur nunc
hoc nunc illud infundendo donec inspissetur. Et si fit ibi
colera adusta adde argenti vini. 3. v. Et si fit ibi aliquod
putridum pone. 3. y. ziniar. i. viridis eris. 2. loco istius po-
natur vnguentū album. Raf. Cronica aut 2. putrida
vulnera triplici genere curationis egent. 1. Primum est
mūdicatio eoz cū eo qd est mediocris absterfionis: sic
est vinum 2. mel. 2. apud multitudinē putredinis misceat
flos eris vel vnguentū egiptiacū ipsius Med. qd est. B.
flos. eris. aur. v. mellis. aur. 8. aceti fortis. aur. 7. coquatur
sup ignē donec inspissetur. 2. olivani. aur. y. 5. adde. 2. valet
ad vulnera antiqua 2. ad fistulas. abstergit. n. 2. mundifi-
cat a carne mortua 2. putredine. Et aureus idē est qd so-
lidus. Si solidū qris tres. 3. dimidiab. 2. est. 3. i. 5. 2. tunc le-
uiter apparet qd p̄tinet aurei multi vel pauci. Itē vna
fontiū est mūdicatio bonū. 2. superius dixi multa de
vicerib⁹ aurū. Sed vulnera aurū idigēt sicco 2. ac-
tiori medicamine qd vulnera nariū. 3. 2. vero est icarna-
tio vulneris cū eis q̄ sunt sicut vnguentū tetrafarmacus
qd est tale. B. litargiry triti subtili p se pte. i. 2. funde sup
ipsuz nūc oleū nūc acētū. 2. terat 2. adeq̄tur pprie. 2. admi-
nistret. qz icarnat 2. solidat. vel sic. B. litargiry pte. i. ace-
ti tantū dē. olei antiqui pte. 5. y. coq̄tur 2. cū facilitate quo-
visq̄ inspisset 2. ytere. operat. n. sicut p̄mū. vel cū vnguento
de cerula fiat icarnatio. 2. si vis aliqd corrodere adde mo-
dicū de colocor. i. de atramento citrino vel de auripigmē-
to citrino. 3. 2. solidatio vulne 2. sigillatio eoz fa-
ciēdo cutē 2. pficitur cū medicinis nō multē exiccationis
sicut est marā. i. medicamē de mirrba pfectū cū olivano
sarcocolla mirrba. Et quādo timemus de futura putre-
dine: tūc adde aliquādo de aristo. ro. 2. modicū de colo-
cor. Et si vulneratio fuerit intra nares versus colatoziū 2.
palatū. tūc ponatur silū p̄funde iterius quousq̄ sangui-
netur 2. tūc extrahatur. 2. vnge cū medicamine p̄dicto et
reponē. Vel fiat vnguentū de flore eris puluerizato sub-
tiliter. B. cere. 3. iij. olei antiqui. 3. y. flozis eris pulueri-
zati subtili. 3. y. fiat vnguentū. 2. ytere cū licio vel cū tē-
ta qd idē est. Vel de cerula 2. litargiry 2. plūbo vsto tritis
2. ablutis frequēter cū vino 2. oleo mirtino diu terēdo in
mortario nūc infundēdo oleū nūc vi^m donec inspissetur. est
n. expertū in vulnere sanioso. 2. illa que dixi. c. de vleri-
bus aurū valēt bic. 2. ista etiā bic dicta valēt in omni vul-
nere 2. vlcere sordido. 2. ideo multa hic posui vt ad istū lo-
cū fiat recursus in cura fistule 2. vlcerū sordidoz. 3. Itē
fiat lorio frequēter in talib⁹ de vino decoctionis planta-
ginis rosaz. abf. mirrbe tanacetū centauree 2. phidiaz 2.
balauit. 2. ambrosie 2. celidonie 2. mellis. 2. valz in fistulis
2. cācro 2. vlcerebus puridis 2. saniosis 2.

Quartus

- tractatus tertii libri erit de passionibus
oris 2. lingue 2. labiorum.
1. De fissura labiorum 2. excoziatione oris 2. vlcera-
tione gingivarum 2. lingue.
  2. De dolore dentium.
  3. De comotione dentium.
  4. De corruptione coloris eorum.
  5. De corrosione 2. perforatione eoz 2. vermibus eozū.
  6. De stupore 2. congelatione eorum.
  7. De eradicatione eoz. i. dentiu cū ferro 2. sine fer-
ro. 2. de eoz gnatione 2. regnatione.
  8. De grauedine 2. paralysi lingue 2. impedimento.
loquendi.
  9. De spasmo lingue.
  10. De salua multa 2. multa bñditate lingue.
  11. De cancro in ore ginginis 2. labijs 2. facie. 2. per cō-
sequēs de noli me tangere qui se tenet in facie.

12. De mollificatione 2. tumore gingivarum 2. earum
sanguineitate 2. similibus.

De scissura labiorum.

Scissura labioz qñq̄ fit in labio su-
periori cū cōitate narium
2. fit post corizām solentem fluere ad illas
pres quas natus tangit 2. labiuz vestigia
rubedinis: qñq̄ asperitate qñq̄ pustulis
2. crustis gulis. Et aliqñ est scissura in labio
inferiori pp̄ colorem adurentem 2. pp̄ fu-
mū ascendentem a stōaco ad os excoziantē illos partes.
Et aliquādo a cibo nimis calido. 2. aliqñ a bozea. 2. vento
forti. cuius signa sunt manifesta.

Pronostica Scissura labioz 2. pustulatio post
signa digēsis i se. colerica ē signū
crisis: an ē malū. difficile curat. ppter motū labioz 2. hu-
meztationē cū cibo 2. potu. sñr de facili in corpe disposi-
to negligente pueritur in noli me tangere.

Cura. Cura requirit tres res. 1. p̄ ē mūdicare corp⁹
ab hūore supabūdante. i. cū medicā purgāte
colam adustā cū sene 2. cassia 2. sero. 2. ē diuertere mās
cumflōmia si pectū ē in sanguine. aut cū ventosis vel cū
scarificatione in occipitio 2. in collo. aut cum cauterio in
cōmissura anteriori si oporteat. 3. est equatio loci 2. cor-
rectio nocumtoz q̄ in locis ipsis accidit cū iaz dictis
caplo de vlcere nariū. 3. Et si fiat in labio aliquo absq̄
cōitate aliqz partium: scissura talis curat cū vnguento de
cerula aut oleo ro. 3. Et si sit scissura p̄z transuersū: tunc
cū puluere cinamomi 2. gallaz curari dō. 2. aliqñ dō cau-
terizari cū istō aureo subtili ignito. Deinde cū vnguento
de cerula vel cū vnguento Raf. albo. vel cū armoniaco
dissoluto in oleo ro. 3. Itē ad scissurā labioz accipe fur-
furis 2. piloz caude eg pte. 2. eq̄les obure sup laminā feri-
ream. 2. misce cineres eoz cū melle. 2. vnge locū mane 2.
sero quousq̄ sanetur. 2. istud est medicamen democriti.
3. Itē de terbenina mastice 2. isopo hūida 2. melle fiat
cerotū optimū. 3. Itē mastix mollificata cū albuie oui
crudi apposita sanat scissuras labioz. 3. Itē galle pulue-
rizate mixte cū melle sunt optime. 3. Item si sit ardor 2.
vlceratio 2. p̄bustio labioz tūc. B. litargiry cerule frica-
tiois plūbi olei iugami vñ olei ro. an. tere 2. fiat iunctio.
3. Itē de cerula gallis capiat ps vna: de amido dragāro
ps. 5. p̄fice cū adipe galline aut anatis 2. ytere. 3. Itē dē ce-
ra citrina 2. mucilagine se. citonioz 2. oleo ro. fiat vnguentū
optimū p excoziationib⁹ calidis. 3. Si fit ibi cū fridita-
te: tunc de mucilagine se. lini 2. fenugreci 2. cera fiat sicut
p̄us. 3. Itē 5 excoziationē oris 2. lingue 2. ginguaz dixi in
p. li. 3. adhuc accipiat dragatū ponat in aq̄ ro. 2. fiat mu-
cilago 2. illiniat loc⁹. vel de psilio fiat eodē modo. 3. Itē
5 excoziationē oris cinoglosa. i. lingua canis sanat in bre-
ui. sñr p̄ra pustulas in ore valz lorio facta de verbenā i
aqua vel vino. 3. Itē pro pustulis 2. scissuris labioz valz
oleū de amigō. oul. 2. tritis 2. liquore exp̄presso. vel si ma-
sticentur 2. ligantur sicut satis expertus sum in meipso
frequenter qñ p̄ra ventum vel in sole calido equitauit.
Vel pellicula oui duri superposita vel cortex vel pellis
crassule. maiorane. 2. non cader donec cadat egritudo.
3. Tamen si scissura sit antiquata vix curatur. 2. vidi vnū
qui non potuit diu curari. tādē vnus apposuit realgar
exp̄pressum cum albumine oui p̄xout decet. 2. tunc posuit
super pelliculam vnam 2. superposuit labio 2. lacuit ibi
per. 7. dies. 2. tunc ipse cum penna eleuauit pelliculam 2.
subito extraxit. 2. sequebat̄ vermis magn⁹ 2. totū corru-
ptum qd fuit in labio 2. tūc appuit caro sana. 2. cū emplo-
ianuēsi curatus fuit statim. tū in p̄n. superposuit foliuz

De passionibus

plantaginis ppter arsuram et curatus fuit.

De dolore dentium.

Dentes creati sunt ppter tria iuuamēta. primum ē ppter cibū decissionē ad pparandū stōaco. 2^m ē ppter cibū et līqz formatiōnem. 3^m ppter arma in quibūsdāz animalibus sicut in apīs. Dentium tres sunt spēs anteriores qui vocant̃r icisui. canini qui dñr concussiu. et molares qui dñr minutiu. s. in pres minutas cibū cōminuentes vt facilius digerant̃. et illud vna digō. et ideo frumentū masticatum maturat: frumentū cōcrum non. Et sunt dētes vt cōmuniter. 3z. vt patet per hos versūs. Bis duo scindentes supra: sub bis duo dentes. Bis duo canini sunt: molaresqz viginti.

Ex omni parte. 5. vñ supra sunt duo dentes qui vocantur duales et corruident duo oppositi inferius. Et ex vtraqz pte sunt duo qui vocantur quadrupli: et sunt oēs isti icisui. S3 illi qui non hñt nisi. 28. dentes nō hñt nisi quatuor molares ex oī parte: ita qz sunt in toto. i6. Dens glibz bz vnam radicē exceptis molaribz qui inferi bñt duo vñ tria capita vel radices. sed supiores habent tres vel quatuor ppter dependentiā et grauitatem eoz. Dentes isti cū ligatione sui cū osse mādibule cooperiuntur gingiua: et eoz radices coopiunt quibūsdā additamētis carnis et venit eis ex cerebro neruus dñs sensus: tñ nullū offiū sentit nisi dentes. et hoc est vñ accipiendo dentes p cōposito ex osse et ligamento et neruo et pellicula tegēte. alr. n. non esset vñ. Et dētes partim foia gnā morboz. quia qd nutritur et extendit nāl: pōt distendi et infici nāl: ex supfluo nutrimento f3 Alii. in. 3. cā. fen. 7. c. de dētibz.

Cause. Cā ergo doloris dentiu ē multiplex. exterior et interior. Exterior ē sicut casus et percussio caliditas nimia et frigiditas nimia. et cū aliquis cōcedit cibaria multū calida et statim post potat potum nimis friduz frigiditate actuali. aut si frangit cū dētibz res de difficili frāgibiles. aut si cōcedit res duras pfectas cum melle: sic est zinziberatū. aut si nimis curiose fricauerit dentes cū re acuta remolliente carnē radices: aut faciēte sanguinem fluere. aut si fuerit negligens in mundificādo eos. tunc. n. liositates et supfluitates colligunt ibi: qz sunt postea cā nocumēti. et si cōcedit cū vna parte et nō cū alia: parte in qua non cōcedit plura supflua aggregant̃. aut si vñ cibis de quoz ppietate est corūpe dētes: sic sunt acetosa et porri et lac et pisces qui siue recentes siue falsi et filia. Interior cā aut est a cerebro aut gingiuis et neruis deuenientibus ad dentes. aut a stōaco: qz ab eo ascendant vapores corrupti et veniētes ad dentes cānt ibi vermes et corrosiones cācrū fistulā apā et infectiones colores eoz et dolorē. Uomir sñr est cā istoz: potissime si fuerit acetosus fumosus acutus aut putridus aut corruptus. et indigō et eructatiōes fetide idē faciūt.

Signa. Signa cāz extrinsecāz hñtur p idiciā patitiōis vel assententium. Signa cāz intrinsecāz variantur per variationē cāz. Si a capite hoc scitur per grauedinē et dolorē capitis. et per reuma: qm̃ frequenter accidit ex illo et qz primum est. Et si ex dētibz aut gīgiuis manifeste apper. et si non discernat ex quo dente est: incipiat pmo a masticatione vñius: deinde cū alio. et cum veneris ad illum est dolor manifeste in illo. Et si fuerit a neruis discernitur qz in alijs nihil apper. Et si fuerit a stōaco discernit per dolorē et grauedinē stōi. et plus grauat an pūdus qz cito post: nisi cōestio fuerit iordinata et rez maluz corruptaz. Et si sanguis est in cā discernit per calozē et ruborem et tumozē gingiuz. Et si colat: tūc ē pūctura et mordicatio: et cōplo et eras et tempus et regimē pcordāt.

Et si flegma: tūc est albedo loci et dolor remissus. et ē multitudo spūti cū reumare. Et si mīlia: tūc adest liuor et durities in gingiuis et hora mīlie plus affligit. s. versus mediā noctē. Et si sit ex hūiditate: 3z p saluā multā et grauedinē. Et si ex siccitate adest ariditas et siccitas oris et dentiu et tēpus ē siccū et diēta siccā et vigilia multa. Et si ex ventositate tūc est pullatio et mor. Et si ē a calio inuatur a fridis et ledit a calis. et si sit de friditate. Et qñ ē a calio re tūc ē dolor acut pūctiō cū mordicationē et siti et vigilia. et ē die plus vt cōiter. S3 si sit de friditate: tūc ledit a frigidis et inuatur a calis moderato vsu. et qñ potat aliqd vel accipit rez ligdā nisi calefiat: vñ sibi qz penetret vsqz ad medullā ossis. et plus sit in nocte et horis fridis et rempore frido. et sic de alijs occurrentibz ad friditē sic ē diēta frida: vt lacticia et pisces butirati et fruct et filia.

Prognostica. Prognosticatio ē qz dolor dentium pternit virtutē et oēm opationez rectā ipedit. s. studendi et comedendi et sōnū ipedit et est enī sensibilitas nimia p colligatiā cū cerebro et ppingtates. Et liuor viriditas nigredo in dētribz in febribus rōne se. pessimū est. Item liuositas in dente cūz fe. longitudinē egritudinis signat. vt dñ 4. pñ affo. cōmēto 53: Et in febribz primum si fuerint dētes aridi vt lignus mortale: nisi patiēs teneret os apertū nimis et aer eēt siccus valde. et sunt duo versus de hoc.

Est limus dētis morbi longi: recedentis Est vite signū dens siccus maxime dignum.

Ita qz li signū struat cū li morbi lōgi: et li recedētis cū li vite. qz dens siccus vt lignū est signū vite recedētis.

Cura. Cura doloris dentiu bz fieri fm duas intentio nes. quaz vna est vñs. alia est picularis. Vñs intentio est tres res. pma ē cūo mae. 2^a ē diuersio. 3^a ē phibitio fluxus illius. Et pma quidē res pficitur cum eūone per sōmiā et vētrio solōne. et illud tibi significabitur cū cōitate capiti et cerebri et pñi eoz. vñ si dolor fuerit p apā qd est in gingiua: mā est sanguis acut con fert sōmia cesalice et scarificatio et incisio venaz qz sunt sub labijs et sub lingua. et hoc fiat gradatim. et pserut sanguis apposite i radice dētiū et vētratiōes sub mēto cū icisioe. Et si sine apate fuerit de pñti sanguis. vñ sñd. et vētris solutio cū cassia. et prunis et silibz. Si aut ex hūore frido fiat eūo cū pillis cochy et cūz diacologitides et ierapigra galli et cū diaturbat acutū cū agarico vñ cartamo vel cū modico de pulpa colognide ppare cū mastice. et c. 2ª rem pplet sōmia et vētratiōes in pte opposita in pñ: et fricatiōes extremitatū et pñsiōes dolorose et cauteriū in guendeg. i. in cōmissura anrioz. et ē loc⁹ in quo terminatur lōgius digiti man⁹ extremitate nariū supi ap plicata vel iferi si caput sit tenex. Itē in diamid. si terat allū et ponatur i radice palme man⁹ ex domestica pre. et pñie ex pte qz sequit dolorē: sedat dolorē dētis. expñ ē. et idē fit si pōatur supra pulsū brachij ex pte volēti. Idēz dicit p libro. passionary. Idē ponit Mes. i. practica sua.

3ª rem cōplent administrationes medicamū phibitū fluxū declinare ad dētes: sicut cum pilis sub lingua: quas ponit Nicolaus et cū iam dictis capso de reumate in 2. bñtis. Particularis intentio diuiditur in curā veram et curā mēdosam. Vera cura habet tres semitas. pma est vt in pñ: doloris administrantur medicamina que cōfortāt dentes et repellant reumatizationem mae. In mā gde calida sunt bz. retentio aque frigide in ore cūz aceto et aqua ro. aut vicissitudo aut aliqua ifrigidantia que sunt ex succis: vt succus plantaginis et decoctio rosaz et mirtilloz cū mōico campboze: qz capboza optime stringit. et iōyalz in cā calida et frigida in parua

De passionibus

pungatur cum aceto: cum aceto dento dolens tangatur dolor se datur. ¶ Itē fīm aliquos rostrū pice collo portatum do lozem dentium et viule et squinantie sanat. ¶ Itē quā diu legitur euangelium in missa quolibet die dum audit homo missas signet dentes et caput signo sancte crucis et dicat pater noster et aue. p. aiabus p. ris et m. ris sancti p. bi lippi et hoc p. tunc. et p. seruat a dolore futuro et curat p. sen te fīm veridicos. ¶ Adodo ut nunc d. oleat accipe radicē ti timali. i. e. iule et decoquatur in vino et cum illo vino colluat os bis vel ter in quolibet mēse et nō dolebit vel auferet do lozē. Itē limatura cornu cerui bullita in aq. in olla terrea noua sepe ponat in ore et nō dolebit dētes. Sed si dētes cito patiuntur a frigore folia saluie ponantur super eos et for tat et dolorē sedat. Idē facit ruta cocta in vino qm est ibi yētofitas. ¶ Adodo canones sunt p. p. seruado dētes. ca ueat cibū cito corruptibilē vt lac pisces salitos et paruos vomitū masticationē rei viscosae aut dure aut nimis fri de assumptionē rei frigide post rē multū calidā. mūdificēt dētes absq. multa p. curatiōe et absq. nocumēto carnis rubee q. est itra dētes. caueat porros: q. nocēt gingiuis et dētib. a sua p. prietate. colluat os ex vino decoctiois titi mali: p. seruat. n. sanitatē dēntiū et odorē facit bonū et p. bi bet aduentū doloris. fricētur dētes cū folijs coruli. Itēz medicine tēperate in actis declinatēs ad ficitatē p. ferūt dētib. caueat acetū nisi miscetur cū medicinis dētiū.

¶ De commotione dentium.

Dcommotio dētiū fit ppter malā cō plexionē fridā et humi dā remollientē: ppter malā p. p. lōnē calidā rarefacientē. et ppter vītutis debilitatē sicut in senibus et qualescētib. et fit corrosio in ra dice dētis aut gingiuis. et fit ppter humiditatē lubricatē effusam ibibitā in neruo ligante dēte. et aliqñ cū cōitate cerebri sicut est in cā reumatica et similib. et p. tigit ppter p. essionē: casū et ppter fracturā nucū et auellanaz et ele uationē onez cū dētib. et similib. ¶ Signa sunt mani festa. ¶ Pronosticatio est q. in senibus si sit ex debilita te vītutis vix aut nunc curatur. vel si radix frangatur ipsius dentis non curatur.

Cura. Si sit a mā humida lubricatē: hoc cū cōitate cerebri est tres res. prima vt euacuet mā. et si oporteat iterē frequenter cū diaturbit et cartamo. 2^a est vt fiat exicatio humiditatis mollificatis ligamenta dētiū cū mirba et aceto decoctionis p. ietri et cūz aceto squillitico et aceto decoctionis stasifagrie aut coloquinri de et similib. facientium humiditatē fluere et cōsumen tium et abstergentium. 3^a est administratio medicami num stringentiū ligamenta dētiū et gingiuarū et abster gentium humiditates sicut p. prie masticatio masticis et collurio ozis ex decoctione ipsius cū rosio et balaustis et olibano: et emplastrū de eisdem cū laudano. viter masti cationē cū dēte cōmoto. et viter lotionem. nec tangatur cum manu nec cum lingua. vtantur forbilibus. ¶ Dein de si causa sit calida tunc materia purgetur cū catartico lperiali: et accipiantur galle et bulliant in aceto forti vsq. ad acetū cōsumptionem et exicca totum acetū in ipso gal lia. deinde exicca eas in ymbra et tere subtiliter et frica gi giuas et radices dentium. deinde capiātur sumach et cup pule glandium et psidie et balaustie et rose. et terant et fri centur in radicibus dentium. vel coquant in aq. et fiat lo tio ozis. vel cum cera fiat emplastrum ibidem iponēdū. ¶ Sed in causa frigida alumē coquat cum melle et fiat fricatio et valet. vel de olibano mirba et aniso asfo et sale tosto cū laudano et storace calamita et ros. fiat optimum emplastrū iterius ponēdum super dēte. Et si sit ppter

diminutionem cibi tunc dēte calida et humida et talia fo cilia cōuerfionis et digonisque cito nutriūt. ¶ Si radix dentis frangatur tunc extrahat residuū cū tenaculis et.

¶ De corruptione coloris dentium.

Dentes inficiunt colorib. extraneis fre quēter sicut citrio et viridi et nigro cū m. sint nāliter albi. Cuius cā est frequēto vomit. et eructatio acetosa et cito post cibū dormire et comestio porroz et allioruz et lactis et ciboz corruptozū putridoz. et fit ex reumate descendē te ad eos et ex defectu et negligentia mūdificationis den tium. et mel et pinguis et pulmenta de frumento et pisces cū butiro et similia. et forbere res nimis calidas p. p. ne trationē in substantias dentis. et viscosa adherentia eis inficiunt eos vt anguille et.

Pronostica. Pronosticatio ē q. talis color est signus corruptionis dentis. aliqñ in rātū penetrat q. non curat: vt vidi de vno qui habuit dentes nigros. et aliqñ mā illa induratur et fit lapis diffi cilis curationis. ¶ Itē si caput yngat cum otis coroz p. denigrant capillos et etiam dentes nisi oleū teneatur in ore. et hoc ipso quo prius contrito in vase cupreo diu fīm Cōstantinum 4° practice sue.

Cura. Cura est dimittere ea que corrumpūt dentes que dicta sunt in causis hui. morbi. deinde cū medicis absterfuiis et mūdificationis qbus est virtus ra dendi: curandi sunt dentes infecti. Abluant igitur den tes cū vino decoctionis mēstari et pipis. deinde fiat pul uis de osse sepie et de cōculio marinis et de spuma maris vel pumice et de cornu cerui cōbusto. et dentes frequēter fricentur et mūdificentur. Idem facit per se os sepie cū quo fricentur dentes frequēter. et optime curat et deal bat sicut ego sepe feci de dentibus meis. vel sic. cūz vino decoctionis saluie lauetur os. deinde fricetur cum cocti ce citri et cinamomo et cum corticibus radicia nucis ma gne aut oliue et cum folijs coruli que optima sunt et sipti ca et odorifera. ¶ Item alumen cum aceto mixtus den tes cōmotos conferuat et putredinem remouet. ¶ Itēz B. nitri ossis sepie mirrbe ana. fac puluerem et inde den tes frica: quia dealbat os et bene olere facit: et dentes a vermibus comedi non permittit. ¶ Itē olibanū mala xē cū puluere thuri mastici corui cerui vsti et alumis. et dentibus relaxatis superpone optimus est. ¶ Item fre quēs inunctio cum oleo oliue dentes dealbat. ¶ Item fricentur dentes cum pāno intincto in grano. et J. L. R. C.

¶ De corrosione dentium.

Derosio dentium causatur ab humo re putrido iuficato radici dē tis. ¶ Cura est tres res. p. ma est euacuatio hu miditatum putridarū cū turbit agarico sene catholicon. 2^a est solutio ipsarū ex ipso de tibis cum aceto decoctionis nigelle. aut cum aceto de coctionis capparis. aut zinzii. aut similib. aut nigella tri ra cū cinamomo linia super dēte. 3^a est p. hibitio cor rofionis cūz eo qd est sicut galla et ciperus quando iplef eis dens corrolus aut linitur eis. ¶ Item galla sola p. bibet dentis corrosionem et mastix et ciperus et collurio ozis cum aceto. ¶ Item replere dētem cum campho ra est vltimum remedium in prohibitionē corrosionis dentis. ¶ Item replere dētem cum zinzii. decocto in melle vel aceto est optimum. ¶ Item assa fetida bulli ta cūz cera est yebemens. Similiter castor. et iniquiam simul mixta valent valde. Silt replere dēte corrosiū cum coctis tritis p. bibet corrosionem. ¶ Item mirba optima ē et castor. et opium et piper torefactus et assa feti

da 2 storax calamita 2 zingi. 2 se. iusquiami. qdlibet isto-
ru valet per se cū melle aut cū pice radice dentis fricata.
Sed si vermes sint in dentibus: tunc. 3. se. porri se. ius-
quiami 2 iere 2 misce cū cera. pone super carbones 2 su-
mus recipiatur per emborum quā sanat. imo solus semē
iusquiami coctus in aqua calida: supra quā aqua patiens
teneat os apertum 2 cadēt vermes manifeste in aqua il-
la vel in aq alia ibidem iuxta posita. ¶ Itē de mirrba
2 aloē ponatur in dente ubi est vermis. vel semē caulis
per se interficit vermes 2 absinthium.

De stupore dentium.

Supor dentium 2 congelatio contingit
pp causas extrinsecas frigiditas 2
acetositas: sic est comestio fructuū acetosoz vt
pomozum in nouitate 2 cerasoz 2 psimilium.
2 pp causas intrinsecas sicut est vomitus ace-
tosus 2 stasis vitrei 2 psimilium causaz ifrigidantiū 2 de
siccantū aliquat. 2 aliqū est de re frigida 2 humida ob-
tūdente neruos dentium sensitiuos.

Cura Cura est tenere vinū calidū in ore aut sal assū.
fricent dentes cū portulaca: aut se. eius a pro-
prietate valz. aut fricentur cū bacis lauri aut cū radice
Aristo. longe aut squille. teneas super dentes nucas auel
lanas assas. 2 breuiter valent oia calefactientia dentes: si
cur panis calus 2 filia. vnde mastix tenta in ore valz. 2 n
clei nucis 2 amig. 2 anellana facta suffumigatiōe ex vna
de eis p traiectionū valent filr. ¶ Itē qñq de adipe re-
num capraruz 2 de semie portulace 2 se. porri 2 cepe 2 se.
iusquiami valent parue pillule ad tenedū in ore. 2 aliqū
fit collutio ozis cum aceto decoctionis eoz. deinde segē
suffumigatio. 2 dimittant acetosa 2 fructus noui 2 recē-
tes. 2 sal: qz opponit acetositati pferit valde fm Alii.

De eradicatione dentium 2 eoz regnatione 2 stridore.

Elia aliquādo venit ex dente do-
lozoso vt non reci-
piat curas oino. 2 fit qñq vt sedet nocumen-
tum quo leditur in pximo vel cito post rece-
dat. 2 aliquando fit nocumentū in dentib⁹ vi-
cinis ppter illud qd perrāsit ex ipso ad eos 2 non iueni-
tur ad eius rectificationem semita.

Cura Cura eius ē eradicatione facto pns regimine p-
hibitiuo apatio. 2 maxime cū euasione itera-
ta cū clisteri 2 diatribis. 2 catholico. 2 ppter illud nō fiat
extractio talis cā mortis vel sincop. si fiat ante purgatio-
nē corporis. 2 forte fozet cā reumatis piculosi descēdētis
ad pulmōē 2 suffocatiōis: sicut narrat Hal. pmo passiona-
ry. vbi dicit qd dēs q nō mouet nō o3 moueri nedū euell-
li. qz apud isulā delpbos molaris dēs tñ dolēs ab iper-
to medico euulsus cā fuit mortis vnus pbi. qz medulla
dēniū a cerebzo pncipatū habēs decrepuit 2 in pulmone
descēdēs accidit. h ille. Expectādū est igit vsqz dū matu-
res 2 sedetur dolor si possit pa. tñ tolerare. Et tunc si cā
doloris sit in ipso dente nō in neruo nec in gingiua extra-
bas cū tenaculis postqz excarnaueris eū a carne ginguaz
2 tūc tenacule applicētur radici dēti. 2 trabas deozsum
directe aliquo tenēre caput ifirmi in loco vno ne dēs in
radice fragāz. qz illud remanēs fozet eā pnnui mali 2 pu-
tredinis ginguaz nec posset post bene euelli. Uel capiat
ferz latū anterius 2 acutū scindēs anterius 2 tūc cōpel-
lat dēs deozū 2 cū illo cader. Laue tñ ne isto mō opatio
fiat in dēte difficilis eradicationis: qz fozet cā se. aliqū et
doloris oculi 2 augmētationis doloris 2 putredinis in lo-
co. 2 maxime nisi dēs moueat est periculū cū ferro 2 vio-
lentia magia eradicare. Et si oporteat in tali casu euelle-
re eū tunc fiat scarificatio cū flōmia in circuitu. 2 super

ipsum tunc ponat medicamē de cortice radicio mori cel-
si 2 piterri contritis in sale cum aceto forti donec totum
fiat sicut mel. deinde liniatur cum eo radix dentis in die
tribus vicibus. 2 tunc vel per se cader vel cum ferro faci-
le euellitur vel exbitur sicut expert⁹ sum. 2 postqz extra-
xeris ipsum teneat in ore suo acetū in frigidatum 2 pprie
decoctionis gallaz aut balaustiaz. si remaneat dolor te-
neat in ore suo oleū ro. cū decoctione masticias. ¶ Alius
modus extrahendi est cum stillo ferreo ignito imisso p
canulā vsqz ad dētem 2 est bonus modus facta pns exco-
riatiōe circa radicē dentis: qz dolorē mitigat 2 dens post
tempus cader in frusta. ¶ Et qñqz cauterizat dens cū
nucleo nuc accēso aut cū grano olibani ignito. ¶ 3. mo-
dus est extrahere dētem cū medicina. 2 tunc fiat scarifi-
catio sicut ante dixi. deinde ponat medicamen in radice
dentis 2 distinguatur inter ipsum 2 alios dentes ne alyz
dentib⁹ noceat. 2 fiat hoc quousqz fiat facilē extractio.
Capiaf ergo lac titimali 2 misceatur cū farina 2 cū cera
fiat capsula denti 2 quasi sine dolore facit eū cadere. Eo-
dem modo fit de lacte ficus 2 alioz bñrū succū album.
Uel fiat medicamē tale de puluere stercoris corui sup-
pone ita q nō tātāt alios dentes 2 cader per se. ¶ Itē
cū gūmi bedere crescentis in quercu frica quēctqz vis
2 statim cader. vel ponatur sup ipsuz folia volubilis ma-
ioris: qz optima sunt ad hoc 2 semē eius 2 gūmi. ¶ Sed
illud qd non fallit 2 est de meis secretis. p quo habui bo-
nam pecuniam a barbitozozibus. Accipiaf rana viridis
q est arbozea 2 in eis habitat 2 ascēdit de arboze in arbo-
rem que reperit in puincia satis. 2 sumat adeps eius 2 li-
niatur dens quicūqz 2 statim cader. Liniat pbatio est: qz
bones ibi aliqū inter herbas comedūt eas. 2 tūc in ma-
sticando quot tangit dentes tot cadūt. Et de rana viridi
vel paludosa aquea fit idē: tñ non est tante virtutis. filr
cicada in cāpis cātans pteraf 2 cum cera iponaf. 2 Ani-
fen. 7. terty li. pōit hoc de rana arbozea. ¶ Itē radix cel-
si in forti aceto per tres dies: p soli efficcata 2 pulueriza-
ta in sacculo: denti corrupto apposita sine dolore ipsum
sensibiliter euellit relaxādo lacertos. tñ succus ei⁹ ven-
trem laxat 2 vnuā relaxatā corrigit fm Herardū pmo-
viatici. c. 2. ¶ Itē radix iusquiami igni calefacta forti-
ter: si dens aliquis tangatur frequēter cū hac cito cader.
¶ Item cerebzū perdiciis cano denti ipositum ipsuz rū-
pit. ¶ Itē ipleatur dens canus tirica 2 tūc tātatur cū
ligno fragini accēso 2 valz. 2 tūc post extractionē cū de-
coctione bedegar. i. egliēie colluatur os: qz ginguas 2 dē-
tes firmat. ¶ Et si vis dētes regenerare vel facilē exitū
in crescēdo habere: frica ginguas 2 mādibulā cum cere-
bro leporis 2 valz ad hoc a ppietate. ¶ Stridor denti-
um fit ppter debilitatem lacertozum mandibularum 2
est sicut spasmus 2 accidit pueris frequēter 2 recedit cū
pubescunt. 2 quādo multiplicatur stridor dentium 2 soni-
tus eoz in sōno pnotificat apoplexiā vel epilepsiam aut
spasmm aut vermes in ventre. Et ille qui ē ppter ver-
mes habet interpolationes 2 curatur cura vermium 2 cu-
ratur cum abstinentia 2 euacuatiōe capitis 2 vigiliis ex-
ercitio 2 cum yncione colli ex oleis calidis odoriferis
in quibus est virtus stiprica: sicut est oleum nardinum
masticinum 2 similia. ¶ Item in fe. acuta stridor denti-
um ppter consuetudinem suam in sanitate est signum
malum. vt dicitur pmo pno. cōmento. 24. in pmento
illius. Scēdere dentibus. In isto caplo sunt secreta me-
dicine. ¶ Adhuc est medicina spālis alia ad leniter ex-
trahendum dentem. Accipe vriticam 2 folia ficū 2 thū-
ris bonā prem decoque 2 applica denti ita q nō tangat
alios 2 manu potest extrahi.

De passionibus

De grauedine et paralesi lingue.

Ingua aliqui paralicatur vel molli-
tiem patitur vel grauedine: et
ideo locutio impeditur. vñ lingua in duo opa
nature pgruit: in gustum et loquelam. et aliqui
impeditur quo ad vñ non quo ad aliud. qz
aliqui est nocumentu in neruis motiuis: per
quos fit motus locutionis. et aliqui est nocumentu in ner-
uis sensitiuis: per quos fit gustatio. et ideo Hal. 4. de sim-
plici medicina: dicit qd ad linguam multi nerui veniunt
quasi septem paria propter nobiles operationes suas mul-
tas quas habet.

Causa paralesis lingue vel grauedinis ipsius est mul-
tiplex. vel natia. i. a natiuitate. et aliquando
spalis: sicut post litargiam. et tunc fit cronica nimis. et ali-
quando fit ab humiditate sanguinea aut aquosa sepulta et
ibibita in lacertis et musculis lingue cum comunitate ce-
rebri aut sine comunitate eius.

Signa. Signa sunt manifesta qz sanguinem signifi-
cant signa sanguinis. s. repletio venar. faciei
et oculor. et habitudo corporis carnosa et dieta pus copio-
sa. et Signa flegmatis sunt sputu multum et rascatio et
reumatizatio et habitudo flegmatica et dieta aquatica.

Pronostica. Pronosticatio est qd natia non cu-
ratur nisi raro. et tunc in pcessu die-
rum cu etas sicca venerit et dieta sicca cu abstinentia co-
uenient. et Jte cronica post quecuqz morbu non curat.
recet curat cum difficultate tñ. et maxime in sene et fleg-
matico et reumatico.

Cura. Cura istius morbi est quatuor res. 1ª est eua-
tio materie. 2ª est diuersio eius. 3ª est resolu-
tio et exiccatio residui eius ex parte opposita eius. 4^a e
exiccatio residui ei⁹ per eadem parte. et 1ª prima quidez
perficitur cum sctomia si ma est sanguinea et pprie ex ce-
phalica. deinde venaz que sunt sub lingua. et si adhuc ali-
qua necessitas expedit ventosetur sub mento. et Si aut
ma flegmatica aquosa fuerit: euacuatur euacuatioe post
euatioe cu icris minoribus in pncipio: deinde cum ma-
ioribus. et hoc cu iteratione non cu multitudine vt per-
ueniatur paulatim ad illud qd sufficiens est. Detur ergo
ierapigra Hal. post oxymellis exhibitione diuretici. dein-
de detur ieralogodion mephticu. et locutione ipeditam
ex quacuncqz ca fuerit curat fm. l. licholaum. et agar. per se
hic valet et diaturnit.

et 2^a rem cōplent fricationes in extremitatibus et vento
sardes in spatulis et administratio clisterioz acutoz vna
vice post alias. pmo leuiū non multū eleuatoz in gradu
acutatis. deinde fortium. s. pmo cu cōi in quo ponit cen-
taurea. deinde cu cōi in quo ponitur abrotanū. deinde in
quo ponitur ierapigra Hal. et agar. deinde cu illo in q po-
nitur ieralogodion vel pulpa coloquintide.

et 3^a rem cōplent administrationes medicinaruz ppria-
ruz puro cerebro et nucce resoluentiū ab eis būiditates et
supfluitates aggregatas i ipsis et neruis et lacertis super-
uenientibus lingue: sicut pprie euaporatoria et inunctio-
nes et embrocationes facie ex rebus qz dixi prius in 2°
huius. c. de paralesi. et cauterizatio i pupi capiti. s. in fonta-
nella colli. et siat duo ex transuerso in radice cranei et tria
linealr descendendo ex vtraqz parte spine dorsii vel col-
li fm distantiam pollicis inter illa.

et 4^a rem cōplent gargarismata et ozis collutiones et ad-
ministratiōes fricationum factaz ex rebus que maxi-
me residui exiccant. et oz incipere a debilib⁹ et gradatim
ire ad fortiora. et per iterualla vt dando castor. et tenedo
ipsum sub lingua. et sistr diacastor. deinde pa ruta et metri-

darum. et Gargarismata ergo siat sicut dictu est 2° hui⁹
capto de apoplexia et epilenfia et paralesi. vel sic. B. iere-
pigre Hal. sinap. stasifagrie sinzi. ozigani piretri et cappis
mirrhe añ. siat gargarismata cu oxymelle ex eis. Vel si-
at tale gargarisma. B. ozigani piretri sinzi. piperis nigri
albi et longi sal armoniaci serapini cinamomi isopi nigel-
le maiorane costi añ. pñce cum oxymelle squillitico et vi-
no et fiat gargarisma diebus cōtinuis qz dissoluit būozes
aggregatu in capite neruis et lingua et pñfert palefi. et Jte
gargarisma cum oxymelle squillitico solo est inuamentu
sublimis. Similiter cu aceto squillitico pñfortato cu oz
gano et tbimo et stasifagria et tribus piperibus et sinzib. et
sinapi et piretro coniunctim vel diuisim. Et modus me-
us est pmo fricare linguā cum sale armoniaco et sinzi. et pi-
retro cu cepe vsqz dum euacuatur flegma. deinde facio
gargarismata cum oxymelle squillitico et optime valet in
paralesi lingue et in ipedimento locutionis. deinde tene-
tur vinu in ore calz et loquelam restituit. et Jtem pulue-
rem casto. sub lingua teneat pa. quousqz p se dissoluatur
et psumatur. et si statz non loquatur tere castor. cu succo
nasturey et inde frica linguam: loquatur tunc vel infra
septem dies. et Jte pul. se. caulis agrestis vel lappe in-
uerse et puluis conditi naribus iniectus statz facit loqui
faciendo sternutationem. sed non fiat illud ante corpis
purgationem. et Jtem caulis agrestis masticetur et coe-
datur in potagys. et succus eius vel vinu decoctiōis eius
gargarizetur frequenter et curat paralesim lingue et loq-
lam restaurat. et Deinde fiant inunctiones super linguā
de oxymelle assa fetida et sale et teneatur os apertu vt bu-
moz decurrat. deinde lauetur lingua cum oxymelle et pi-
pere sinapi et isopo et ozigano. deinde fiat inunctio colli et
occipiti et partiū posteriorz cu vnguento aureo aut laua-
tino. deinde iterato fiat gargarisma ex castor. piper et sin-
zi. cum vino addito pauco aceto. et Jte se. basilicōis cu
vino ipari et in ore aliquatr diu retentum facit loqui pa-
tientem. et Jtem folia saluie pistata et cum vino distēpa-
ta et potui data faciunt loqui patientē et curat palefim et
grauedinem lingue. Jdez facit frequēs vsus cinamomi:
Sed in causa cala succus radices plantaginis vel inlga-
mi in ore retentus valet. et Jte puluis in oi causa. B. pi-
retri saluie diptami. añ. z. l. pñce castor. añ. z. l. y. da qua-
tum duobus digitis sumere potes: febricitantibus cum
aq: non febricitantibus cu vino. et Jte aqua vite optima
est: vt dixi 2° huius. c. de paralesi. et Notandū est bic qd
aliqui loquela reddi filio mediano sub lingua refecato
vel inciso. et Notandum vltierius qd qñ palefis lingue
accidit pp lesionē neruoz posteriorz: caput purgia cose-
runt: qz ad diuersus trahit. Recurre ad capitulu de pa-
ralesi p alijs medicis si oporteat

De spasmu lingue.

Spasmator lingua aliquando ca fer-
bium adurentium. et
qñqz accidit in ea spasmus ex būiditate gros-
sa viscosa replente lacertos eius et extendēte
fm latitudinem et abbreviationem a longitu-
dine sua naturali sicut accidit facul factis ex corio cum
iplentur. et e idem ac si diceretur qd aliqui fit ab inaniti-
ne aliqui a repletionē. et Signa qd apper accurata ma-
nifeste mō iā dicto et p signa dicta in 2° li. et iō ad illa re-
currere. et Pronosticatio. qd spasm⁹ lingue loquela ipedit
et gustu corripit et masticationem destruit. lingua priua-
tur motu aliquatiter. et ita predicti spasmus vniuersale
et torturam ozis et faciei.

Cura. Cuius cura si ptingat causa febrim aduren-
tium est retentio oleorum ifrigidatoruz in

ore et rerum plurime humectationis et refrigerationis: sic olei viol. et zuccari violati et olei nenupharini et electuarij de florib⁹ eius et zuccari et olei ro. et de salicibus singulr aut cōiunctim cōquassatoz cū mucilagine psily. aut cū succo portulacae. aut cū aq⁹ infusionis feminuz fridoz: maioruz mūdatorz pūa et ritoz. aut cū mucilagine malue. aut cū lacte dulci et similib⁹. ¶ Itē cōferūt embrocationes et lauacra in collo et nuca in aqua dulci calida. et inunctiōes cū predictis oleis super posteriora capitis et super loca p̄dicta et cerotū sal. qd̄ ponit p̄mo de simplici medicina. aquassatū cū lacte dulci. aut sine eo p̄fert p̄cipue in omni causa et desiccatione mēbroz et caputpurgia cū p̄dictis. ¶ Et si frīgat ex reptone tūc valz cura dicta. c. imediate p̄cedenti nisi q⁹ opz vt medicinas icisinas p̄cedant medicine maturatiue: sicut p̄prie vaporē in primis radix colli et collū ipsūz cū camomilla melliloti ane et maiorana et sibiis. et fiant gargarisata et caputpurgia et flōmia si oporteat et cōia clisteria sicut dictum est capitulis p̄cedentibus.

De salua multa et humiditate lingue.

Amuditas lingue causat vel ex calore dissolvente vel ex multitudine flegmatis et reumatis et indigestiōis: et p̄pter multitudinē sōni: et p̄pter reptionē cibi et pot⁹: et p̄pter sōnū statū sup cibū: et p̄pter cibaria cruda et pigra: et p̄pter fruct⁹ et lacticiuia.

Signa. Signa caliditatis sunt rubedo coloris et plenitudo corporis et cōiter et quies et otū et larga cibaria et silita. ¶ Signa frigiditatis sunt albedo coloris eructatiōes et q⁹ frigida ledūt et p̄tinue quasi spuit.

Pronostica. Pronosticatio est q⁹ vile est talia parti. quia facit linguam cespitare et blesam vel trauit: et impedit operationem debitam gustandi et loquendi.

Cura. Si sit a calitate et p̄ticularia pueniant fiat flōmia et abstinentia. et vtatur cibis stipticis q⁹ sūt lentes fabe cū sumac et cū zuccaro ro. de p̄serua antiqua et quasi tota p̄seruat. ¶ Et si sit p̄pter multitudinem flegmatis fiat abstinentia et digerat mā cū isopo bullito cū oximelle. deinde purgetur cū terapigra sal. deinde fricetur lingua et os cum salina lauādula et cū aurea alexādrina et cū vino decoctionis olibanī et teneat olibanū in ore frequēter. et accipiat ter fumū p̄ naves qñ itur dormitum. et vtat cinamomo et vigilya et iciunet. ¶ Itē cōtra saluā multaz de reumate descendente ad glādulas sub lingua vbi generatur salina valēt lenticula aque cū sumac. ¶ Itē tiriaca magna data ad modū fabe scā cūa: tione dissoluta in vino experta est. ¶ Itē fiat de laudano olibano et ros et storace calamita vñū emplm pūū super p̄missurā āteriorē capitis. nñ in p̄adū nō iaceat nec aliqua hora nisi ante prandiz: et tunc nisi venter teneatur laxus. et valz ista medicina cū istis conditionibus in reumate frigidō et cāphora bene stringit cū istis p̄dictis. Laueatur muscus et ambra: q⁹ dissoluūt plusq⁹ sūmāt. ¶ Item rasura pergameni galla coctex granati ponant sub lingua et gnationem saline ipediūt. Cūcant gariofi. quia dissoluunt plusq⁹ consumant. vtantur assatis et frizis salis moderate. et vtantur contrariis causis buius morbi. Istam curam ego feci in vno baccalario nobili iuris ciuili qui propter humiditatem multam impediēbatur et non fuit a natura. tamen feci sibi gargarisata sicca multa valde: fricationes extremitatum: et omni nocte dedi sibi olibanum.

De cancro in ore et in gingiuis: de noli me tāgere et eorum vlcatione. De herpete. Cingulo. Lupo.

Gingivae vlcantur et vulnerantur. et sunt ex eis quedam saniosa in quib⁹ est multa p̄fundatio. et ex eis sunt vulnera p̄trida multe putrefactionis cācrofa et corrosiua. ¶ Causant sicut dictū est p̄us in vlcantur nariū et ex causis doloris dentium. ¶ Prima qd̄ curantur duplici genere curationis. ¶ p̄ma qd̄ est mūdificatio cū vino et aceto decoctiōis folioz salicis et sumac et arist. ro. et p̄sidiāz. silt diacameron est bonū mūdificatiuum et p̄prie cū croco. Et si videris in eis abūdare sanguinem post flōmiam cephalice fiat scarificatio gingivarū cū exctiōe multi sanguis. deinde abluat sicut dixi. ¶ 2^a p̄p̄ficatur cū medicinis stringentib⁹ gingiuas et solidantibus vulnera: sicut alumē p̄fricatū super gingiuas: et collutio facta ex aceto decoctiōis eius et sicut balaustric et p̄sidiē et rose et cupule glandiū et alumē coctum in aceto in quo fiat collutio. deinde de rosis cupulis glandiū et thur cipo et orobo sanguie draconis añ. fiat puluis subtilis et aspergatur super gingiuas vulneratas et vlcantur. et alia que dicta sunt. c. de cōmōtione dentium valēt hic. ¶ 2ª vulnera sunt fm vñūz duoz modoz. alia. n. sunt fistularia. alia cācrofa et herpetica. Et intentio in curatione eoz est duplex. vniuersalis et particularis. ¶ p̄ma qd̄em p̄ficatur cū flōmia et solone vētris sic necessitas expedit. ¶ 2^a p̄p̄ficatur triplici genere curatiōis. ¶ p̄ma qd̄ est mūdificatio et absterio virtus putredinis et p̄cium corruptarum in ipsis. Et si vultus fuerit fistulariū: et sit in carnibus tñ pone medicamē cācro: qd̄ posui in. c. de polipo in fine. deinde mūdificet cū aceto squillitico quousq⁹ caro pura appareat. et medicine acute ponant quas posui. c. de fistula lachrymali oculi. Et si ex eis fiat calor magnus in ore et dolor: teneat pa. in ore oleū ro. p̄ se aut aquassatū cum albumine oui: aut cū lacte donec dolor m. tigeat. Si aut fistula p̄fundauerit se vsq⁹ ad radicē dentis ponant medicie acute. et si nō sufficiat fiat cauteriū et dens abyciaf. Et si nō penetret vsq⁹ ad os mādibulare oz elargare vulnera vsq⁹ ad os corruptū. deñ totū qd̄ ē ex osse corruptūz abyciaf vsq⁹ dum appareat purū. Et inter alias medicinas oleū de onis optimū est in cā fistulariū. Sed qñ caro apparet munda tunc curetur cum sanguine draconis olibano arist. ro. et aloē. ¶ 2ª genus curatiōis p̄ ex isto: q⁹ p̄ficatur cum medicina incarnatiua sicut cūz olibano cocto in vino aut aceto aut oximelle squillitico facta collutiōe cum eis. deinde cū corticibus nuch aut cū diacameron aut cū vnguento egyptiaco. deinde liniatur super gingiuas tbus san. dra. maltix sarcocolla mirrba aloē per vices. ¶ 3^a vero genus curationis est cōsolidatio et coadunatio carnum gingivarum cū stipticis dictis. c. de cōmōtione dentium. Et si vlcus fuerit cācrosum curet cū medicamine acuto vna vice post aliā vsq⁹ ad corrosiōē carnis cācrose corruptione cessante cum aceto squillitico et cū oleo ro. Et si caro cācrofa mltū dura fuerit et difficilis cōsumptionis per medicinas acutas tūc cauterizetur super ipso cū cauterio de auro ignito multis vicibus quousq⁹ veniatur ad viuū. et tunc teneat burirū cū oleo ro. in ore vel oleum ro. per se. ¶ Itē cācrū in ore specia-liter curant pes colūbinus et nux muscata pipinella berba roberti cornu ceruinū p̄bustū. et succus caprifoly ē secretum magnū. et succ⁹ gladioli cōfert multum. Puluis ad idē. Et corticia malignanati balaustric nitri albiissimi. añ. optimū ē. ¶ Item excoziationē ozis sanat in breui cū noglosa superposita. ¶ Item acētū decoctionis colognide aut frusta titimali collutiōe facta ex eo p̄fert putredini et vlcantib⁹ gingivarū. similr acetum elixationis piscium salitoruz. similr ossa pisciū salitorū p̄burant vel ossa angl. q

De passionibus

caceroy & cū duplo cineris eoz & medietate ro. siccarum puluerizent & liniant cū capitis eaz sup gingiuas: pus tū lotas & fricatas cū aceto squillitico. sūmit enī istud putredinē gingiuaz. ¶ Itē alūmē fricatum super gingiuas curat putredines eaz. s. collutio facta ex aceto decoctiois ei⁹. ¶ Itē colcotar aduētū. i. auripigmentū citrinū aduētum cum aceto squillitico illinitū sup gingiuas post contritionē fortem eis valz multū. deinde teneat aquaz ro. in ore cū sumac. deinde lauet os cū vino olibano mel le simul decoctis. deinde. B. farine ozobi q̄tū volueris & misce cum eo tū mellis ut scici possit ex eis sicut pasta dura: & fac trociscum vel tortellū & pone super laterem & mitte in furno quousq; semel aduratur & facit nasci optimaz carnem. ¶ Itē ad huc agrimonia curat speculā cancerum oris & vinum eius.

¶ 2º pars est de noli me tangere qd est apā de colera eruginosa adusta qz in facie dicitur noli me tangere. In ven trevo dī herpes cingulus & bestiomenus. i. seips cōdēo. In tibys & cruribus dī ē lupus. & ē vīus de hoc. In facie noli in medys dicitur herpes.

Sed si sit inferius dicitur esse lupus.

¶ Notandū est hic qd berisipila sit de colera ignitissima. lupus de minus ignita. sed cācer ad huc de minus ignita qm lupus & noli me tangere de min⁹ ignita respectu aliorum. & quāto mā est calidior tanto corrosio maior & denigratio. ¶ Ad huc sciendū qd noli me tangere dicitur morbus qui fit in ore aut in vultu & naso: & lente crescit quasi pustula toto āno manēs parua. Et in sumā noli me tangere est apā qd dān qd fit a mēto superius. & dicit noli me tangere qz ificit tangētē: qz ē de morbis trāgiosis. Vel dī noli me tangere: qz si tāgatur augmentat: qz humores magis fluunt ad locū. ¶ Sit ergo de duplici colera. quarum vna est non adusta. & ideo circa radicem est color rubens. & altera est adusta ynde prendit superius nigrum colorem. ¶ Signa ergo ipsius noli me tangere sunt quia pa. vult frequēter manus apponere & est pūctura quasi cum acubus vel cum vitica.

Cura noli me tangere. Cura eius est cura vlcey iam dictoy sup⁹. Sed in spālī mā digerāt in pmo cum oxizaccara simplici & sirupo de fumoterre. deinde purget cū oxilaxatio vel diaprunis. deinde digeratur cum oxizaccara pposito & sirupo acetoso & de fumoterre & bozraginibus. deinde euacuetur cū electuario pilitico vel cum trisera saracenica reubarbarata. vel dialene & diabozeaginato. vel cū electuario de succo ro. vel cū castia si. & folatro. deinde fiat stupha de fumoterre & linaria & lentigine aque & plantaginis. deinde. B. piperis aluminis de pluma sal gēme fuliginis celidonie plantaginis quinquineruie calcis viue. illa sit pistent & superponat quotidie semel vsq; ad tres dies. postea tollantur & videat si sanguis exeat purus. & si sit: tūc curatur. ¶ Itē puluis auripigmenti cum melle superpositus est vtilis nimis. ¶ Itēz folia rute pistentur fortiter & extrahat succus & yngat loc⁹. deinde de substantia superponat sanabitur sine dubio. Et ne crescat vltēr⁹ yngē ifirmitatem cum succo caulis rubei vel cum būano sanguine & ampli⁹ nō crescet. ¶ Itē sanguis illius qui habuit istuz morbus optimus est illinitus. ¶ Itē fiat ruptoriū sub mēto & ponant ventose cū scarificatione in collo & in cubitis & scarificet in anterioribus ribarum. ¶ Sed herpes cingulus qz est in loco zone vel cinguli locus infectus scarificetur & cū ipso sanguine sepe illiniatur & liberabitur. ¶ Itē sanguis leporis sūme confert. ¶ Itē ynguetus ad cingulum & ad omnem guttam in corpore. B. sepum ceruinum sepum bircinum ceram olibanū vel ibus san-

guinem porcinum non salitum ius palle & rasani & tagnaceti & misce bulliant cola & reserua: qz optimum est. ¶ Itē cum solo succo linarie curati vniū a noli me tangere dando ipsum sirupizatum & locum inungendo cum ipso. ¶ Itēz pipinella linaria radiz lily multum valent trite & superpositae ad mitigationē & phibitionē corrosio nis. ¶ Itē lauatur locus cum aceto. deinde lentigo aq; aquassetur & superponat & expertū est in noli me tangere & lupō & cancro & berisipila & ipetigine & serpigine & sacro igne: qz idem sunt fm substantiam. sed fm locū diuersi cantur & fm formā differunt. i. formaliter differunt & s; dispositiones. sed iste morbus sfirmatus raro vel nūq; curatur. Tamen si vis secure opari post euacuationes & stupham detur tiriaca vel rubea troscicata. deinde fiat flōmia de epatica vel cephalica. deinde crustula remolliatur cum dialtea & populeon. deinde de populeon circūq; qz liniatur & cum rafozio si vis scidatur crusta. deinde fiat pul. de sale gēma cineribus vitium siccarum attramēto calce viua & tartaro añ. distēperatis cū lixiuio facto de cineribus dictarum vitium vt sit mediocriter spissum & tota nocte superponatur. vel cum cera & oleo ro. fiat ynguentū yngat & in crastino illo amoto supponat puluis sal gēme cū succo plātaginis: tūc foliū plantaginis supponat. pñ nī locus lauatur cum predicto lixiuio: desiccet cum pāno lineo antiquo. & ita fiat per. 9. dies. ¶ Morbificato apate apparebit caro rubea sine corruptione emittens guttas sanguineas. & tunc linaria contrita sicut ē superponatur qz preferuat & curat. & tunc post lauatur cum predicto lixiuio vel cum vino albo mirrato & rosato. si sit in ore & tūc puluis thur masticio ro. superponatur ad cōsolidandū. ¶ Abstineat ab acutis & falsis & ab isāmāribus sanguinem & a caeco vino porris pifio fabis & a carne mīca sicut bouina certina leporina anserina. ytatur dieta frigida ne incurrat se. acutam.

¶ De mollificatione gingiuaz sanguine & eaz tumore. mollificantur sic qd ex q̄libet facili cā extanguinentur. & est ibi aliqñ tumor putredo p̄p̄vapore malos ascendētes a stō acetosus aut fumosus. aut p̄p̄ malam p̄ponem frigidam gingiuaz. aut p̄pter reuma descendens ad eas & corrupens & putrefaciens & extendens & remolliens & similia: sicut sunt cibi corrupti & fricatio nimia gingiuarum & repletio cibi & potus & ventus.

Signa. ibi dolor & aggravatio. similr si a capite. & si causa sit calida sentit calor & pūctura. & si causa sit frida sentitur discoloratio minoratio doloris: & leditur a frigore & iunat a calō. & conuerso in causa calida.

Pronostica. Pronosticatio qd mollificatio cito humida flegmatica adusta si diu durauerit. eodem modo vlceraio & putredo & corrosio. sed ista transeūt in cācrum cū est mā siccā mīca. sed mollificatio non fit de tali mā nisi per accidens rōne idigōnis: quā facit mā melā colica. & iō s; senes sint siccī nālī: vicim⁹ tñ qd sunt būidi accidentālī rōne idigestionis sicut hic.

Cura. Cura ē talis: particularib⁹ cōsideratio fiat flōmia de cephalica. deinde fiant ventose in collo cū scarificatione. deinde fiat de venis labioz. deinde de venis que sunt sub lingua. deinde scarificentur gingiue & maxime qñ augmentant vel islant aut putrescunt aut corripuntur aut fetēt. deinde purget corpus fm ex gentiam humoris peccāti & particule patientis. Sed si fuerit reuma restringatur. & tunc fiat lotio cum spica &

De vulneribus

izz

olibanum et ro. et mirra coctis in vino: quia valent in cancro et corrosione et tumore et sanguinostate et mollificatione. ¶ Si ergo sit morbus in principio et sit parua mollificatio fiat gargarisma cum diacamerō et croco. vel bulliat in vino et aceto galla sumac balauſtia alumē et fiat gargarisma et misceantur cum melle et fiat illinitio. vel fiant illinitio nea cum sale asſo et alumine asſo et galla asſa et frixa positis in aceto. ¶ Si autē fuerit corrosio putredo cācer fetor aut fistula: tunc dicta est cura. c. li. ¶ Tū fiat gargarisma ut prius. deinde cum oximelle squillitico. deinde. ¶ Si vtriusq; aluminis sal cōis et assentur. pſid. balauſt. gall. cuppul. glandium ro. radicū aristo. lō. piperis lō. cinamomi spice nardi ligf. gūmi arabici draganti. ana. puluerizent ista et bulliat in aceto: et addat mel et pſuetur. et gingiue corrose cancrose q̄tūdie liniant. et pcedat ablutio oris cum decoctione agrimonie et verbene et oximelle squillitico. et sic fiat bis vel ter in die donec perfecte curetur. istud pro certo curat gingiuiam mollificatam corrosam putridā fetidā et cancroſā. ¶ Tū cura mea leuis est ista. s. lauare os cum vino melle ro. simul coctis. deinde capiatur dragantum olibanum mirra cum melle distempentur et friceſ locus. et vltimo ponat de lacte mulieris tepido in ore. Et si fortius vis facere pone alumē de pluma mirram cum vino vel melle et os lauetur. Similiter puluis ossis sepie multus valz. et puluis stipricor sicut puluis balauſtiarum pſidia rum mirtilloz. Et si sit ibi fetor teneat in ore aliprā muscatam in causa frigida. Sed in cā calida fiat lotio cum decoctione folioz persicoz sanō. portulacē viol. ro. et cāphore cum triasand. vel cum gūmi arabico vel draganto. Teneantur in ore gar. non laudo tū eos in tali fetore: qz nimis dissoluunt et non tantus cōsumunt sed cortex citri et cinamomū optima sunt. et olibanum et ro. in omni causa valent. et ista sufficiant.

Quincus tractatus tertius li. erit de cōmūibz distinguendo cōem cōtra cōsimile.

- 1° Ergo de vulneribus recentibus in carne et neruis.
- 2° De fractura ossium.
- 3° De vlceribus et vulneribus antiquis.
- 4° De cancro.
- 5° De fistula.
- 6° De antrace.
- 7° De rancula in vulnere.
- 8° De malo mortuo.
- 9° De dislocatione.
- 10° De cōtusione neruorum et alioz mēbroz.
- 11° De bernia.
- 12° De opatiōe cū ferro in oculis et lapide et idropiss.
- 13° De decoratione.

¶ De vulneribus recentibus in carne et neruis.

Vulnus est solo prinitatis scā in mēbro pſi et officiali ita est morbus cōis. cui⁹ cā est vt cōiter interior aut exterior. Interior quia a colā adusta aut sanguine adusto et sunt vlcera sordidat et patebit. c. de vlcerib⁹. ¶ Siunt ergo vulnera a casu vel percussione cum gladio et similibus. Lūius diuissio est multiplex. qz si fiat tū in cute vocat excoziatio. si in carne appellat plaga. sed in osse vocatur fractura. Si autem accidit fm latitudinem vocatur incisio. si fm lōgitudinem et eius nūerus nō fuerit mult⁹ vocat scissura. et si ei⁹ nūerus fuerit multus vocat cōtussio. et si est qñ corp⁹ vel musculus vel laertus cum lapide vel baculo compmiff et conqussat et flagellatur. et si in artarijs et venis ptingerit vocat aprio. et si i pāniculis fuerit vocat iuptura. et de istis ponit Aui.

pmo cañ. fen 2° doctrina pma 3°. c. et ibi vide. ¶ Est ergo solo continuitatis simplex sine deperditione substantie. et hec est spēs pma. 2^a ē cū deperditione substantie. 3^a ē vulnus profundum triangulare vel quadrangulare et vel circulare. 4ª est contusio. ¶ Signa sunt manifesta et detecta consideranti.

Pronostica. Dis solo prinitatis scā in mēbro bone pſonis de facili curat. s. cū est in corpe male pſonato de difficili. et ideo vlcera idropicoz aut leprosoz aut non curant aut cum difficultate magna curant. vt dicit Aui. pmo cañ. fen. 2^a. c. 3^a. et Dip. 6° pti⁹ asſo. asſo. 3°. Idropicis que nascuntur vulnera in corpore non facile sanant. qz fm Sal. ibidē vulnera non sanant nisi desiccantur. Sed in idropicis ppter abūdan tiam humiditatis ipossibile esse videtur illud fieri. Itē vesicam icisam aut cerebrum aut cor aut diafragma aut renes aut aliqđ intestinoz graciliū aut ventrem aut epar mortale est fm Dip. 6° pti⁹ asſo. asſo. is. dicit Sal. in cōmen. ibi qz cordis incisio necessario mortāl est. s. alioz mēbroz nō nisi cū magna fuerit et pſoras vſq; in pcauitatē sicut in cerebro. aut si in vētriculis penetrat. alr nō opz. et per diafragma intellige et pulmonez: cum vulnus est incurabile nisi fiat in additamentis exterioribus: qz in continuo motu est. ¶ Itē vulnera mēbroz radicaliū sine deperditione sube in pueritia consolidari pnt. s. in alijs etatibus non. qz in pueritia sunt quasi carnea et mēbra sanguinea. et carnea in pueritia pnt restaurari et reuiri. qz si mēbra radicalia sunt spermatica in alijs etatibus qz non manet vrus spermatis parentū: ideo tūc nō solidant. vt innuit Sal. et Dap i 3° pti⁹ regni. 2° mēto. 6°. et li. 6. ¶ Itē si vene minute et capillares deperdantur in magnis musculis nā generat loco eaz meatus et poros carnosos. s. si sint maiores et fiat in eis solo prinitas: tūc incarnant qñ sectio minima et pua et corp⁹ ē būdum et leue et nō icarnat in diuersitate ab eo. et pbat Aui. auctoritate Sal. 4° cañ. fen 4°. c. pmo. quia artarie et vene sunt medie iter ossa et carne. et ideo minus recipiūt solidationem qz caro: et facilius qz ossa. ¶ Itē solo prinitatis in neruo sicut est pūctura aut incisio pua spasmū et alienationem signat et mortem. vt dicit 3° pti⁹ regni in cañ. illo. nerui vero et tenantes. et ē cañ. izi. sed si totalr icidat nō est aliud periculū: nisi qz mēbrum suppositū caret sensu vel motu vel vtroq; prout nerui incisī sunt vel sensitiui vel motiui. ¶ Itē cum accidit vulnus in ventre vel intestinis cum nausea aut singultu aut solutione ventris mortale est. vt dicit Aui. fen 4° qrti li. c. 2°. Itē 5° pti⁹ asſo. asſo. 6°. Si vulneribus malis et fortibus exñtib⁹ tumor non apparuit sed quasi subito euanescat: magnū malū ē: qz hūiores fluūt tūc ad mēbra nobilia. et est illud vep in vulnerib⁹ de capitib⁹ lacertoz: vbi dolor et āpa debet ēē qñ necessario: sed non sic mortale ē. et si sit tumor minus mortale est. Et iō Dip. in 5° asſo. pcedente. dicit qz gbusi cūq; tumores in vulneribus apparent nō valde spasmātur neq; isaniunt. et de istis dixi 2° huius. c. de spasma. et ibi vide. Item si vulneribus ppter fluxum venerit alienatio malū est. et si spasmus: vplurimū moriunt. et si sin copis cum singultu: mors est in sanis. et 5° pti⁹ asſo. asſo. qñ in principio vide hoc vbi dicit. In vulnere spasmus superueniens mortale.

Cura. Cura vulnez recentū. s. regrit. pmi ē eſectio nām. 2ª est restrictio sanguinis flentis. 3ª est eligere medicamē conueniens et quo debeat applicari. 4ª est ligare et suere et artificialr soluere. 5^a ē flōmare et farma care aut potionare in quibus ista sunt oportuna. 6^a est angl. q z

De vulneribus

ordinatio viete. 7^m est pseruatio a discrasia simplici et opare calo et similibus. et curatio eoz si fuerit introducta.

8^m est introducte pulchras cicatrices: et plumere carnes supfluas vel malas si in vulneribus generentur.

Circa p^m sciendum q^d tela et iacula et sagitta et cultelli et alia vulnerantia multiplex variant: et ideo opz modū exhibendi variare. Si ergo ex corp^e appareant: exhibant si fieri possit per eadē prem per quā intrant. si non: per partes oppositas impellendo exhibant: q^d forte sic minus nocebit. Sed qū infigitur ossi et firmiter adheret: tūc oz aliqui tēdere balistā vel arcū et ligare chordā circa telū et anectere baliste. et tūc distēdatur balista tenēdo fortiter caput vel mēbrū patientis trabendo ad partem oppositā: et exhibit statim: sed dolorosum est. Si autē pfunderet ad itra et occultet: si sit cūz barbis: tunc oz elargare vulnus et intro mittere cānulas circa barbas illas: et tunc cūz terebello iponendo vsq^{ue} ad p̄cauitatem circūligando terebellum quousq^{ue} adhaereat ipsi ferro ifixo et tūc extrahat. Et si telum occultas habeat aliquā prem iuxta cutem que tangendo apper: tūc p̄zimanē deorsum p̄tes circūferentia: leas: et tūc cū tenaculis vel tozqueis fabroz apprehēdatur telū et extrahat. Si autē sit telū vel sagitta vel pilorū in vena organica vbi est timendū de fluxu sanguinis nariz: tūc p̄parent stuppe cūz foamine i medio et itinganē in albumine ouiel vel in medicina Hal. et superponant vulneri ita q^d telū transeat per mediū. et tūc deat plumaceo lus itegre rotūdus itincus sicut prius: et statim post exhibitionem inltri applicet firmiter ne sanguis fluat. et per. 6. dies non amoueatur. Si sint ista infirmitia in homine armato: tūc opz dilacerare arma maxie si sint occultata sub armis: et est forte in mēbro nobili vbi non danē indutie me^o nec patiēti. imo mora ibi trahit piculū. **C** Alius modus opandi est terere polipodiū cū axūgia veteri modica et superligare. et statim exhibit foras q^d intus est: siue sit sagitta sine spina vel pars ossis fracti. **C** Itē stercus anseris recens super plagā ligatum sine dolore exhibet in fixa. **C** Idē facit abrocanus cū axūgia sua p̄prietate firmi. Idē facit aristo. trita et supposita. et sili fēme eru. Idē facit succus biete et diptami p̄fecti cū simo anseris. et similr spolum serpentis cū axūgia leporina. similr cinis irandis cum aceto. sili loliū tritū et pistatū et superpositum spinā ferrū cānam lignuz mēbro ifixa extrahit. **C** Itē allium elixatum et tritum cūz pice appositum extrahit oia que in vulnere continentur. Idē facit radix cāne et radix enule cū axūgia cuniculorum et melle. De spolio serpētī et stercore anseris feci ego frequēter istud expertimentū et valuit. et hoc sciūt fere oēs laici. et colligat illud spolum in bladīs in autūno et referetur.

C 2^m considerādū est restrictio fluxus sanguinis in vulnere. Circa q^d sciendum q^d mēbrum vulneratū q̄tum est possibile debet eleuari. et tūc vbi timetur nocumentum ex tali fluxu statim stringatur: vel suēdo vel labia aliquo mō vniendo vel ligando: vel digitū superponendo: vel plumaceolos intictos in medicina Hal. 5^m megategni. c. 5^m q^d medicamē digi in pmo li. c. de fluxu sanguinis nariū. et tūc non amoueatur medicamē illud donec chirurgicus sit de restrictione securus. nec cū violētia amoueat: sed cum plumaceolis in vino calido madefactis molificando aut cū aliquo alio remolliente leuiter amoueat. et tūc vulnus solidet vryvidebitur. Similr opz ne videat rea rubeas et assistentes de camera amoueant. et q^d ipse pa. quiescat. et non moueatur nec turbetur nec irasca tur nec appetat vindictam: sed p̄fortet cūz tosto pane in vino. et q^d non respiciat vulnus nec sanguinem suū. et dicatur sibi q^d amplius non fluit. et q̄uis fluere: ad bonuz

sum esse hoc: oz dicere. et nō ligetur locus nimis dolōto se q^d dolor facit plus fluere. et detur succaz ro. et filia vt refrenetur acuitas sanguis. et fiat ligatio et fricatio in mēbris oppositis et ventosatio et scarificatio stante virtute.

C Et vltimo si medicamina dicta superius in pmo non sufficiant: fiat cauterium cum ferro ignito in ossificis venarum et artiarum ibidez existentū. vel cū vrtica et sale vt faciunt laici. nesciunt tūc cām. vrtica tūc opat a p̄prietate et caliditate adurent non apiendo. et sal deficcādo et crustam faciēdo. vrendo plantagine in cibis. et potest sanguinariā et similia.

C 3^m considerādū est circa medicamen locale applicādūz oibus vulnerib^{us} in q̄tum vulnera sunt. et hoc ē dum sūt simplicia nō apata nec atiquata nec cū deperditioe substantie et est medicamē vñ illud solū forte et optimū calidū q̄tum pa. poterit pati. et stuppas in eo madefactas et expressas loco applicare facta prius applicatione labiorum vulneris adinuicēz vel suēdo vel ligādo. et si statim in p̄ncipio. nec est p̄mittendū sanguinem fluere vt dicūt antiqui chirurgici: sed statim itercipiendus ē. **C** Adodus applicandi est pus mūdificare vulnus ab infixis et ceteris extrisecis: et tūc labia vniere vel suere si sutura idigeat. deide fiat puluilli vel plumaceoli et p̄sūre de stuppis mūdīs canabinis prius carpinatis deinde rotūdatis q^d madefiant dicto vino. et tunc ex eis fomentet vulnus cōsuetum vel ligatum vel vnitum et partes adiacentes. deide exprimanē puluilli ibi intra manus et intra p̄tes burales inferiores vel colloby ipsius medici vel inter p̄tes manus tergy et tunc erunt lati. et tunc vulneri applicent aliquoliter cōprimendo. deinde iterū madefiat et exprimantur et applicentur et fiant lati. et rectificent puluilli et p̄sūre ex vtrazq^{ue} parte labioz applicate. quia ibi in laterib^{us} debent p̄sūre applicari tot. s. tante: quot. s. et quāte sufficiunt et desuper p̄sūras et vulnus ponant duo aut tres de dictis plumaceolis madefactis et expressis. deide plumaceolos secūdus maior p̄dictis applicetur: et tunc ligetur fortiter vsq^{ue} ad cōpletam sanitatē si sit facta debita applicatio partū vulneris adinuicēz. et oz fieri istud prius die statim. q^d non faciūt opantes moderni q^d sim atiquas practicas opantur: et 3^m Lafrācū et Rolādū et Brutum. et est error manifestus vt ego vidi frequēter. q^d in brachio inciso et trāstero cū magna parte ossis et neruorum volunt suere et ligare quousq^{ue} os consolidetur vt dicunt q^d aliter caro nō supregeneret. et tūc remanebit q̄tū in eternum fouea in brachio. et p̄detur mor^o mēbrū vel digiti vel manus. et iō nesciūt q^d dicūt q^d statim vulnere exite recenti: dūm aliquid remaneat cōtinuū brachio statim applicentur p̄tes ossis ossi et p̄tes carnis carni. put pus q̄tū est possibile. et tūc fiat sutura q^d forti p̄nexionē et nodo put videbitur. c. sequenti. et tunc fiat medicamē cū vino calido albo et stuppis sicut pus. Et tūc si ossa vel nerui vel vene sint lese ligentur astelle vel tabule tenuēs et rigide ex vtrazq^{ue} pte vel q̄tuor partibus. nec oz vnq^{ue} amouere quousq^{ue} fuerit sanus supposita operatione cōuenienti. **C** Sed in consolidatione carnis tūc sufficiunt in bona p̄lone et in iuvene. 4. vel. 5. dies. sed in ossis p̄lone cum hoc opz ip̄s triplicare vel duplicare vel quadruplare et plus. tūc stuppe possunt amoueri et astelle reponi cum aliquibus stipiciis si vis quousq^{ue} pozna sarcoidea sit durus. et tunc stuppis amoris cum forcibus nodus fili scindat et cum tenaculis residuum fili extrahatur: tamen cum manu. Et si caro extra consolidet nō operetur nec confidat q^d os remanebit per. lx. dies ante q^d cōplete consolidetur vt videbitur inferius. vñ Hal. ponit in de ingenio. q^d vulnera inq̄atū vulnera sunt

solum curanda cum vino.

C 4^m considerandum est circa ligaturam et suturam vulnerum. et primo de ligatura dicendum. si prius sit suendum an tunc ligatio se copietur et non se sutura. ideo ligatura est color et ideo post est futura in intentione: si aliquid sit posterior in executione. Sciendum igitur secundum Aui. 4. ca. fen. 5^m .c. de radicibus raturationis ossium. q. opz q. fascie et ligamenta et inde sint munde molles leues et suaves si ne sutura grossa dura aut plica aut limbo. et si sint ista ibi opz q. pars exterior future sit versus membrum aliud. similiter opz q. fascie debent proportionari in longitudine et latitudine membrum ligandis. unde fascia que debet ligare humerum debet habere latitudinem sex digitorum transversalium. fascia coxae. 5. fascia cruris. 4. fascia brachii. 3. vel citra: et sic de alijs. opz et q. in vulnere recenti stringatur vulnus fortius quam partes adiacentes. tamen non destringi nimium nec parum sed mediocriter. Si tamen vulnus faciat propter aliquem errorem sanies: tunc debet adiacentes partes fortius stringi ut sanies facilius exeat. Similiter vulnera dolorosa et apostemata non debent tamen stringi quantum vulnera simplicia. debet ergo ligatura incipere a loco vulnerato et a parte laby dependens aut eleuati si sit aliquid tale trabendo et eleuando et reponendo ipsius cum tractu fascie versus aliud labium. et debet primo duci fascia versus corpus vel versus partem a qua magis timeatur fluxus humorum voluendo super partes adiacentes usque longe bene a vulnere. et trahat ibi extremitates fascie alicui tenenda. deinde redeat ad alteram extremitatem. et opereatur eodem modo semper laxando manus in parte magis distant a vulnere. et tunc accipiat aliam et redeat a liger vice contraria prout quantum ad modum voluendi. tamen quantum ad modum stringendi inuicem. et sic fiat quousque extremitates earum coniungantur et necantur ibi. vel suantur constringendo ut patienti videatur quasi modicum dolorosus. et iste modus trahitur a Gal. in megaregii. deinde cum voluerit medicus vel chirurgicus dissoluere ligamenta fiat sicut dixi prius. c. de fluxu sanguinis a vulnere. Deinde si sit labium dependens vel eleuatum: primo ab eo remouetur ligatura leuiter palpando cum testa ex omni circumferentia. deinde cum vino calido stuppi intinctis maderiat ligature et plumacoli. et tunc tentet iterum cum testa. et sic paulatim quousque totaliter dissoluatur: tunc ultimo a vulnere amoueatur. **C** 2do videndum est de modo suendi vulnera. Circa quod notandum quod omnibus vulneribus in quantum vulnera sunt quorum labia sunt eleuata que prout illa inuicem appropinquari: ad quorum approximationem unionem et retentionem non sufficit artificialis ligatura: futura perficit. **C** 3° ulterius notandum quod chirurgicus antequam suat debet inspicere an suendum vulnus habeat in longitudine plusquam spatium digiti transversalis. si sic et non excedat mensuram duorum digitorum sufficit vnus punctus. si excedat et deueniat ad mensuram trium digitorum et non ultra quatuor sunt duo puncti. si autem longitudo vulneris excedat octo etiam mensura: tunc fiant tot puncti quot sufficiunt secundum mensuram et numerum digitorum transversalium supradictas. Item si sufficiat vnus punctus tunc fiat in medio nisi vulnus sit magis profundum versus vnam partem. tunc enim versus partem profundioris magis declinare. sed si debeatur fieri duo puncti: tunc prout vulnus in tres partes: si debeatur fieri 3. puncti: tunc fiat primo vnus in medio: deinde vnus ex vtraque parte. si non fiant 3. puncti: tunc fiat duo iuxta duas extremitates. deinde vnus in medio inter illos duos. deinde ex vtraque parte illius puncti medij fiat vnus punctus donec inter quoslibet duos non sit nisi spatium digiti transversalis. **C** 2do modo de modo pungeudi videndum.

quia prius oportet vulnus modificare ab extrinsecis et reducere labia sicut naturaliter fuerunt quantum possibile est. et tunc ubi volueris facere punctum: labium oppositum accipe canula vel tuello cocauo in quo sit fenestra iuxta extremitatem inferiorem per quam acus cum transierit videatur et appodietur. et versus illud tuellum acus impellatur prozando duo labia vulneris citius quam poterit donec acus videatur intrare dictam canulam per dictam fenestram. et canula amoueatur et trahatur acus cum filo donec sufficiat. et sit acus triangularis et subtilis in paruo vulnere et cum filo subtili. et cum grossiori acu et filo duplicato in magis vulnere. deinde filum nectat extremitatem cum extremitate stringendo donec patiens aliquem sentiat dolorem sed non magnum. et fiant primo due reuolutiones. deinde fiat 3^a reuolutio super ambas. et sic faciendo sufficit pro vno puncto. deinde scindatur filum non multum prope nec multum longe et sic de alijs. **C** 4° ulterius notandum quod vulnera sunt propter eorum unionem et incarnationem. et ibi futura non debet solui donec incarnetur nisi in tribus casibus. 1° si dubites quod caro punctorum rupatur ante incarnationem. 2° si ex aliquo errore sanies in vulnere generetur. 3° cum superuenit dolor fortis. Alia sunt propter aliqualem approximationem quousque vniri non possint: sicut aliqua in quibus aliquid de substantia deperditum est. Et alia in quibus speratur quod non ante incarnationem debeat aliquid expellere sicut fragmentum ossis aut file. unde in istis futura de solui tota vel in parte antequam incarnetur. ex quo labia approximata per suturam et quietem prout cum sola ligatura absque sutura retineri. Alia sunt solum propter fluxum sanguinis stringendi. et in istis debet solui futura ex quo fluxus sanguinis mitigetur et debet ibi esse futura sicut pelipary sunt cirotecas quia non manebit diu et est futura magis festina. et tunc scindatur filum iuxta nodum ponendo acum vel testam sub filo. et tunc cum pincinariolis extrahatur stringendo nodum. tamen caueatur quantum possibile est de punctura nervi. et ideo non fiat futura profunda nisi in loco non musculo vel lacerto. et quanto recentiora vulnera sunt: tanto citius curantur. et si alterata sint tunc cum actu vel cum testa labia fricentur ut sanguis effluat et fiant quasi noua et tunc suantur.

C 5^m considerandum in cura vulnerum est euatio et potio: quia medicina consistit in tribus: ut dicit Aui. fen. 4^m primi libri. c. primo. si in dieta portione et curgia. Potio est duplex. vel euacuans sicut farmacia. vel consolidans et modificans ut ordinat curgia. primo tamen euandum est tam cum flomia quam farmacia maxime si omnes humores abundant. Si vero vnus tamen: tunc appetit farmacia prius quousque equeatur: ut habetur a Gal. 6° pticula affo. mento 31° in fine cometi. Vnde si flomia et farmacia sint necessarie tunc a flomia incipiendum est: maxime si fortis medicina copetatur. si debilis tunc ipsa pcedat. Similiter quoniam sanguis cum alijs humoribus quousque flegmaticis abundet appetit prius flomia ut dicit Aui. primo ca. fen. 4^m. Sed si humores frigidi et viscosi: debet primo digeri deinde cum farmacia euari. deinde flomare si oporteat. unde illi qui sunt vulnerati et sunt iuuenes calide complexionis qui consueuerunt flomari et habent vulnus paruum cum corruptione: et qui habent magnum vulnus cum incisione sine deperditione substantie debent flomari in principio ad diuertendum ad partem oppositam. sed materia iam fluxa debet flomari per eandem partem ad consumendum materiam residuam. Et si virtus sit debilis vel etas sit tenera vel nimis antiqua: tunc debet fieri ventosatio diuertens. vel si post flomationem vniuersalem remaneat sanguis niger circa vulnus qui non potest per localia remedia resolui: ven-

De fistula

tosatio diuertens competit sicut et flōmia si vis. et ita de
alya adiriōibus. ¶ Sarmacia ergo si cōpetat tūc fiat cū
cassia. et reubarbaro et cum sene et agar. non cum polipo
dio. ppter amotionem hūoz. et deinde diaturbit diasene
carbolicon diareubar. ¶ Potiones dande sunt multi
plices. qdā sunt ad tentandū curabilitatez. et quedā sunt
ad curatiōis facilitatē. qdā sunt ad virtutē vigoradā. qdā
sunt ad superflua expellenda. ¶ Prima sunt sic. bibat
infirm⁹ succū trifoli. et si eo hausto nō vomat. curabilis
est. si euomat. non. Aut de succo piloselle seu pimpinelle
q̄tum testa oni capit vulnerato da bibere. si reycit mo
rietur. si non. sed exiet tota viridia per vulnus. et qdā
ipsam herbam terunt cū vino albo. et sic succus extrahit
et potui tribuit. ¶ Itē. B. betonice leuistici nepite. puen
ce. añ. 3. i. cū modico melle tempera et da ei bibere. si per
plagam exierit potius viuet. si non morietur. ¶ Itē. B.
rubea maioris sumitatum canabis cum semine tanacet
siluestris et oleis rubei et da bibere. si per plagas tota vi
ridis exierit. viuet. si non. morietur. Idem facit succ⁹ ce
lidonie bibitur. ¶ Item. puencam linguam bouis tere
cum vino et pipere pauco et melle da vulnerato bibere. si
vomit. non euadet. si non. viuet. Item qui vulnerat⁹ est.
si anus eius doluerit morietur. si non. viuet fm chirurgi
cos. ¶ Modo videamus de potionibus curantib⁹ vul
nus. B. pipinelle buglose saumūde agrimonie. añ. 20.
5. terat⁹ et distēperet cū aq̄ vel vino. cū ceruisia et da vul
nerato bibere et exhibet per plagam et bene sanabit. Item
B. sanamūde se. canabis folioz⁹ caulis rubei piloselle
buglose saluice. añ. 20. 5. de femine canabis. 3. i. pista in
mortario cum optimo vino et decoquatur modicū. et ca
piat tria coclearia mane et tria bene post prandiu. sit tñ
rubea maior ad pondus omnium. pone super vulnus.
folium caulis rubei et pānum lineū cū quo ter liget. Itē
B. pedis colubini cū radice sua. radicū solid. radicū ofi
mūde osimi fenationis fabarie sumitatur rubi. añ. quas
sentur parū et in olla ponant. et superfundatur vinum al
bus vel ceruisia de bono blado. et potest mane et sero p. 9.
dies. qz omne vulnus et rupturā sanat. ¶ Itē. B. planta
ginis auentie. i. gariofilate. se. canabi. añ. rubea maioris
plus. et si os sit fractum appone solide mioz in dupla
q̄titate. et decoquant⁹ berbe in aqua. si caput vulneratus
fuerit. si corpus. in ceruisia. si ab ymbilico inferius. in vi
no. bibat patiens istas decoctionē et sanabitur pro certo.
Tamē ego abhorreo istas potiones. et viroz medicamine
cum vino et stuppis. qz iste potiones nocēt stōaco et sunt
de chirurgia antiqua. tñ ne medicus ignoret tales potus.
ideo posui eos hic. ¶ Modo videamus de portione vi
gorante que est in visu. B. 3. i. galange cinamomi car
damomi. añ. 3. i. piperis longi. 3. 5. gētiāne. 3. 5. croci. 3. i. vl
fiat pondus duplum vel triplum vi vis. et cum vino opti
mo fiat bonum pigmentus. et da per tres dies bis in die
dicendo qualibet die. Dextera dñi fecit virtutē et. non
moriar sed viuā et. et si vulneratus recipiet istam portio
nem. viuet. si non. morietur. maxime si sit vulneratus in
capite profūde. et hoc si vomuerit eam tertia vice. et tñ de
duabus primis vicibus non est cura. Itē fiat de optimo
vino et cinamomo et spica et zinzib. et cubebis et gar. et nuce
muscata et calamo aromatico et salua optimus pot⁹ con
fortans vulneratos et renigorans. ¶ Sed in vulnere
pectoris fiat potio de isopo liquif. visis mundis et zucca
ror detur diapenidion diadragantum. ¶ Modo vide
mus de potu superflua resicante. et talis est potus laxati
uus fm materiā peccantez. pro quo recurrit ad capitulū
de quartana in primo li. et ibi dictus est de medicina que
humorē purgat. tñ potest fieri de cassia. p. unis reubar

baro sene agar. cum sero clarificato vel cū vino vel cū
decoctione herbaz cōfortatium et aliquid cōsolidan
tium. sicut cum decoctione auērie saluie betonice et rof.
¶ Pot⁹ tñ pfortates fortiter ponā iferi⁹. c. de hernia.
¶ 6^m cōsiderandum. in cura vulnerū est ordinatio diete.
pro quo notandū. qz panis eoz d3 esse panis fermentat⁹
mediocris inter antiquū et nouus. Carnes et pulmēta de
bent diuersificari fm diuersitatem mēbroz vulnerato
rum. qz in fractura ossis f3 Daly. 3. pti⁹ regni. 2. men. li. 9.
cibi conuenientis ex quo generat⁹ sanguis spissus sicut
assature et frumentum coctum et panis de simula et caro
porcina et vitulina lactens que preparat⁹ vt cōcedat. caro
birci annualis et duoz dentiu ex ouibus. et caro galline. et
vi^m rubeus grossum. et ista ponit in cōmen. 121. Et d3 su
mere patiens ex cibo. cuius q̄titas sit parua et virtus ei⁹
in nutrimento corporis sit multa. et videat⁹ qz bñ cibaria
digerat. aliter. n. nō faciūt bonū. Cōfortet ergo saluamē
tum suum cū cinamo⁹ zing. pipere et vino et. vt dicit⁹ cō
mento 120. ¶ Sed in vulnere carnosae partis et muscul
ose debet eē cibis facilis digōnis tenere substantie mul
ti et boni sanguinis sicci non adusti gnātū. sed sit in pau
ca q̄titate sicut sunt galline capones bedi oues iuuenes
porcelli fassiani pides aues parue cū rostro subtili babi
tantes in capis. oua gallinarum cocta cū testis suis. et ista
omnia plus valet in pposito si assent. nisi qz crusta ex
trinseca d3 amoueri. Et accipiat eger plus in mane. f. bo
ra p^m vel 3^a de cibis q̄ in cena. tñ vtroz tpe minus accipi
at q̄ fecit tpe sanitatis. et cōcedat tñ de carnisbus q̄tum
de pane. tñ nō satisfaciāt appetitui. sed tāū capiat q̄tum
vt pōt fustetari dōc flux⁹. sed et donec flux⁹ hūoz ces
set et donec timef de apate. et ex tūc paulatine augmētet
cib⁹ vsqz ad p̄suetudinē t̄pis sanitati. ¶ Pot⁹ fit vinū bo
nus subtile aromaticū delectabile subrubēū aut album
mediocre nō aquosus. et est vi^m gallicanū. nec ita forte vt
vinū de antistodoro. nec ita grossum vt de monte pelu
lano. detur tñ in pua q̄titate ita qz non ante prandiu nec
iter cōestiones. nisi maior vtgeat necessitas. nec in pran
dio nisi lib. i. 5. vl ad plus. y. lib. i. cēa medietatē. ¶ 5^m
in anglia potēt ceruisiam claram defecatam granofaz. i.
fortitudinē grani retinēt. qz talis est mediocris. et ē vi
num de ordeo et frumēto vt loquitur Isaac. in dietis pti
cularib⁹ in fine. Antiqui tñ chirurgi. i. pbibēt vinus vul
neratis. sed hoc est vepz in vulneribus capitis. et hoc ē ve
ruz in pñ. et in tpe calido vbi timef de fe. vel de alienatio
ne mentis. et in alyis non op3. et in tali casu potest dari aq̄
decocta cum betonica et rof vel cum plantagine et rof si
rupizata cū zuc. ¶ Ulterius notandum. qz in pñ. et bo
num est cauere a vino coitu carnisbus fructibus crudis
motu caseo lacte. et omni tempore bonum est cauere ab
indigestilib⁹ sic a carnisb⁹ bouinis aserinis anetis lepo
rimis pissis fabis recentibus et alyis. et a carnisb⁹ et iuribus
et brodyz et ligdis et aquosis. nisi qz in debilitate virtutis
valet candellam de vitellis ouoz vino et aqua. et iura car
re panem siccum non ad sorbē. et panis optimus cibus
est eis. et potagium de herbis bonis valentibus ad p̄posi
tum sicut de folys fragarie vel de plantagie vel de auē
ria et borragine et silib⁹. ¶ Sed in vulnere pectoris def
dieta humida sicut in p̄fisiis et etibis et p̄sumptis. et cū
zuc⁹ pparet vinum suum si ipsum poter.

¶ 7^m cōsiderandum est preseruatō in discrasia simplici et
ab apate calido et similibus. et curatio eoz si fuerit itro
ducta. ¶ Pro quo notandū. qz os cauere a reptone et la
boze nimio corporis et mēbz vulnerati. et a dolore et a stri
ctura et cōpressionē ipsius mēbz. et a cōstipationē ipsius

De vulneribus

ventris et retentione sanguinis nimia quoniam ipse multus abundat: sed moderare currat si vis. Si times de discrasia vel apostemate futuro fiat stomia diuturnus et post de eadem parte si oporteat. **S**igna vero discrasie future in vulnere sunt aquositas aliqualis liuida subrubea quasi lotura carnis exiens a vulnere, dolor, rubor, et tumor et similia cum incipiunt et sunt debilia: tunc succurrendus ne confirmetur: et tunc generent saniem et per consequens se, quia in generatioe saniei sunt se, et dolores plus quam facta sanie secundum Hippocratem. **S**igna vero discrasie future in vulnere sunt ista, febris acuta, rigor, detractio vocis et sensus, vomitus, cordis defectio, lingue nigredo, rubor oculi, tremulus nimis, extra mortem demonstrant fracta ceruice propinquam, sed in alijs vulneribus mortem sed longinquam, et sunt alij versus. **S**igna quoque ledit impulsio forma notentur. Et grauitas nec non locus etas vis patientia, Omnes virtutes pendere conuenit actus, Sed non credantur equalis ponderis esse, Que pars emergit signum speciale docebit. Et sunt de minus incertis egestio labijs plage.

Si ergo discrasia introducat ex aliquo errore vel negligentia, vel quod non fuit vulnus recenter preparatum: extunc dicta subtilietur et membrum lesum non moueatur, et fiat euacuatio si oporteat secundum naturam materie peccantis, et tunc cura vulneris preponatur quousque accidens amoueatur, ut dicit Dely, 3. tegni commento 120. Si sunt accidentia multa circa vulnus copositum ibi ordo in curando attenditur nisi accidentia eundem modum curandi habeant: sicut discrasia et apostema non insaniuntur et dolor: quod eadem cura curantur: sed cum emplastro de maluis, cuius receptas postui et huius de cura apatui, c. de maturatiuis, et ibi vide et modum applicandi. **S**ed si sit ibi apostema: saniosus debet sanies mundificari cum coto aut lana aut cum carpia et copressuris et ligatura artificiali et ablutione cum vino calido, et mundificando cum stuppis bonis et carpia, i. rasura panis linei, vel panis lineus antiquus albus mundus carpinarum. Et si possit mundificari per vulnus fiat sic dictum est si non aperiatur apostema iuxta vulnus in loco magis dependenti aut magis maturato. Et quare sanies generatur in vulnere ponit Dely quatuor causas 3. tegni commento, 126. et ibi vide in commento illi. Ita vero et si in putredine videntur, deinde pone super vlcus talis apostematis medicamentum quod refrenat et siccatur absque mordicatione: sicut emplastrum de tutia abluta, et deinde deperditum restauretur cum dicta bona, et concanum repleatur cum regeneratiuis carnis sicut sunt thuris aristis, et guma pinti, i. piperis, et filia, sicut ponit Dely 3. tegni commento, 128. et ibi vide. Similiter puluis, ru. chirurgicorum optimus est. **S**anguinis diu, olivani, sarcocolle aloes, an. puluerizetur et vulnere superponatur: quia sanguinem stringit et carnem regenerat et vulnus consolidat. **C**el. Baiy, partes calcis bene ablute et tibus, y. et i. san. diu, et super vulnus post futuram pone si vis, et est maxime in carnarium.

Sed considerandum est introducere pulchras cicatrices, et vocatur illud sigillum vulneris, et est cum hoc carnes superfluas vel malas consumere. Circa quod notandum quod aliquando labia vulneris male consolidantur ita quod labium non equatur labio, et tunc debet poni rastiun vel aliquid simile inter labia et subius, et cum eo debet eleuari de pressum labium, aut eleuatum copitimi debet donec equeetur, et puncta suturarum amoueantur antequam seindant carnem, et caro superflua si sit amoueatur cum ynguento viridi dicto prius, c. de vlcibus aurium et naris et oris, quod fit de dialtea et viride eris addendo vel subtrahendo prout

De fracturis ossium 124

ut videbitur expedire, cuius receptam dixi superius in isto 3. li. Et carne mala consumpta ponatur ibi carpia, et si militer per vices ponatur ynguentum viride vel folium saponarie: quoniam omnes carnes malas corrodit, deinde carpia, deinde ynguentum quousque deueniat ad illud quod iterum dimus, deinde in cicatrice subtili carpia ponatur litargirium nutritum solum aut diaphylon aut fermentum aut adeps anatis iunctum aut diuisum, et ois medicamentum deficiens absque mordicatione sigillat vulnus secundum Alii, 2. can. c. 2. versus finem, sicut est tutia abluta rose litargirium preparatum et calyx bene abluta et desiccata et extincta in oleo ro. vel aqua ro. et tunc optima est. **S**ed cicatrices grosse turpes iam introducte corrigantur cum yunctione olei de balsamo aut olei benedicti aut olei de costis aut olei de lilio, deinde cum ceroneo vel oxycroceo vel cum diaphylon vel aplicon: quod est ad hoc spale: ut dicit Nicolaus in antidotario suo, et ynum est ybicum in corpore cicatrice male fiant, et ideo valz in vestigijs variolarum et ipsa filib? remollitis prout dixi 2. h. et primo de cura eorum. **A**lio modo operandum est, si vis totum superfluum cum auro ignito canterizetur, deinde preuretur cum axungia anatis quousque escara cadat, postmodum preuretur cum ynguento facto de pinguedine galline et mastice, quod ynguentum est speciale ad hoc: quia mastix sigillat et regenerat carnem et cutem, tunc sicciora debent regenerare cutem quam carnem: quia ipsa est siccior, et hoc loquendo de parte callosa exteriori: quia illa interior est temperata maxime in digitorum pulpis, unde Haf. 3. megategni. Sicca cum sicciora humida cum humidis debet gnare addendo stipe ad membrum lesum, tunc aliqui ois aliter operari habendo respectum ad vulnus et discrasiam: cura debet esse per contrarium. **A**lterius notandum, quod emplastrum ianuense optime consolidat et vulnera ois curat et sigillat, cuius recepta est talis, **R**. succi plantaginis betice apy colatorum, an. lib. i. picis resinæ colate cere munde noue, an. q. r. i. coquantur fil leito igne continue agitando: donec succi consumantur, et tunc addatur, terbetine lib. i. moueat, icozpozetur, nec postea bulliat, ab igne deponatur et reseruetur. Et si vulnus sit saniosum fiat foramen in emplastro super panem extrorsum per quod sanies libere exeat, et super emplastrum ponatur stuppe madefacta in vino calido in vulneribus capitis et faciei si vis, et ista cura valz oibus vulneribus nouis et antiquis saniosis penetrantibus ad interiora precurat cranei et ad pelliculas cerebri et ad cerebrum et ad pectus et ad intestina et filia, et id est emplastrum habeat in honore. **E**t si per nervis velis operari: lubrici terrestres contriti superponantur nervis incisis et curabuntur, vel puluis eorum misceatur cum emplastro ianueni predicto et curat optime. Serapinum malaxatum optimus est picture nervorum, vel mica panis cum frondibus apy supponatur. **S**ed ad picture spine millesolii et stercus aseris commisceatur et suppone, et ad sagittam vel spinam extrahendam sine ferro radice cardois et folia tere cum rasina et albumine oui et fac emplastrum super. Idem facit radix aridis cum sanguine lepore, et diptam et costus et polius cum axungia et armoniaco ut dixi superius. **S**ed si vulnus male curet: tunc accipe stercus caprinum et cum vino veteri super vulnus clausum pone quod aperit et sanat. **S**ed de picture nervorum vide in 2. li. ad cap. de spasmo et ibi inuenies.

De fractura ossium.

Fractura ossium est solatio continui facta in ossibus ex percussione vel casu, et est cum vulnere carnis extrinsece, vel sine vulnere eius et cum eius prusione. Et est aliqui cum dislocatione aliquando sine: sicut cuc narrat Alii, 4. can. sen 5. tractatu 2. et de ista fractura angl. q. 4

De fracturis

ra loquitur Hal. 3. tegni. comē. ii. 4. Aliqui enī frangit os
cauū. aliqñ os pienu medulla. aliqñ os solidum nō me
dulare sicut sunt duo focilia in brachio: et sunt ex utraq
parte ossis brachy.

Cura. Cura fracturaz multa requirit. s. quatuor pñ
cipalia: sicut et requirit vulnus simplex in car
ne. vt dicit Daly 3. tegni comēto iio: in comē. illius. Cō
glutināt distantia. C. Primus cañ. in curatione ē aggre
gatio partū q̄ disrūptę sunt et cōplicatio eaz adinuicem
donec fiat figura earum silis figure sue nālī. et hoc gdes
fit cū tensione et equatione. C. 2. cañ. est illud qđ seruat
figurā quā coequauit et equauit donec remaneat sup ag
gregationem suam. et hoc fit cum sutura et plumaceolis
duplicatis et ligatis. C. 3. est vt caueat ne cadat aliquid
itra labia vulneris p̄hibens vt continuet ptes adinuicē
C. 4. est vt conferat substantia membrū fm sanitates
suas. s. seruetur p̄plexio ei⁹ nālīs cū medicis et cibis. quo
rum p̄plo p̄pōni eius est silis. et addat super eam parū
in exiccatione. C. Primi duo cañ. iam dicti sunt in cura
vulneris recētū in carne. et similis debet fieri in osse: qñ
est caro incisa simul cū osse. Sed vtz est qđ si fuerimus
securi de apate qđ nō fieret ibi nec sanies: et qđ applicatio
partū adinuicē fuerit sicut fuerat in sanitate: tūc cū plu
maceolis duplicatis ex oibus partibus et cū ligatura et su
tura fiet cura ossis sic et carnis. sed non o3 aperiri vulnus
et ligatura vsq; ad. 30. dies. qz in tali tpe et non in minozi
generatur porus sarcoideus p̄tinuans partes ossis: quia
ossa nō p̄solidantur in pueris. sed post continuant cū ta
li poro qui mollior est osse: et durior carne. et ideo vocat
sarcoideus: a sarco caro: quasi porus carneus. vñ in tali
tempore incipit arisbot. i. porus generari et indurari fm
Aui. 4. cañ. fen. 5. 2. tractatu. c. de q̄litate ligamenti et.
C. Pro quo sciendum qđ fractura mādibule inferioris
requirit ad sui consolidationē ad minus. 3. septimanas
sed fractura furcule pectoris. 28. vel. 30. dies requirit. et
fractura colte. 20. dies. sed fractura adiutorij. i. pñs bra
chy supra cubitū versus spatulā. 40. dies. et fractura bra
chy. i. partis a cubito ad manū. 30. vel circa hoc. sed fra
ctura corpe. 50. dies requirit. Potest tñ aperiri vulnus os
sis si vis post 4. diem. sed videas qđ altelle. i. ligamēta
de ligno facta sint in pace si possit illud fieri. et teneat mē
brū. vel iaceat ita qđ nullo modo ptes vulneris non se
parentur. sed sint altelle late non dolorose. et assellet pati
ens ibi in vase supposito. Et caueat a coitu et ira. et vtaf
dieta dicta prius: tñ sic qđ digerat. aliter non nutrit. et
iō in pñ sit subtilis: deide ingrosset. C. 3. cañ. cōpleatur
cum amotiōe cuiuscūq; extrinseci inter labia vulneris.
tñ si sint ossa fracta et partes ossis ibi separate tūc leuiter
extrahantur cū tenaculis. et si nō possint leuiter sine ma
gno dolore. qđ est periculosum: tunc separentur leuiter.
vel cum medicina extrahente ossa euellant: sicut radix
gladioli trita et superposita extrahit fracta: et si bibat sa
nat cōquassationes. Idem facit apostolicon qz trahit et
sagittas et. C. Idem facit betonica et radix peucedani. i.
feniculi agrestis vel porcini. filr folia papaueris. et ficus
imatura similr trita et superposita ossa fracta extrahit.
Tamen si sit vulnus in craneo: tunc si os concuatur ad
intra vel frāgatur in frusta tangentia duram matrem pe
riculū est. et si dura mater denigratur: periculum ē mor
tis. similr si os denigratur et non ex medicina: opz tantū
q̄rum denigratum est auferre. Qz ergo os cōcauat in se
rius et deprimatur et non rūpitur ad extra: opz cum trepa
no foramina facere in craneo fm circuitum cōcauat: s
illius. et tunc cum leuatorio leuare non tangendo duraz

matrem. et est operatio cum trepano sicut operantur illi
qui lapides perforant: cum quibus cooperitur domus.
Unde signum qđ os capitis frangatur ad intra est qđ ca
piatur filum forte ceratum et nodatum in extremitate. et
tunc teneat in firmis intra dentes nodum et trahat ipse
filum cum pollice et indice a sursum ad deorsum. cūz eis
descendendo. et si sit fractura non poterit pati ppter do
lorem in loco fracture. si non poterit satis bene. Itē pñ
nūs lineus intingatur in albumine oui et loco raso super
ponatur. et tunc per spatijz vñius bore iaceat et amoue
tur leuiter et desiccabit in loco proportionali fracture.
sed tunc osse capitis amoto diu erit anteq; consolide
tur. quia porus capitis est debilioz alijs poris ossis p
pter cōmissuras ibidem exsistentes: quia minus ē in mo
tu: et tunc oportet ibi esse cōcauitatem fm q̄titatez ossis
capitis deperditi: vt dicit. 3. megaregni. c. pmo. et 6. affo.
comēto 4. 5. ideo aliqui ponunt partem mazerini vel
auri loco ossis capiti deperditi. sed nihil est nisi vñz
vulnus preparatur ad impediendum descensum saniei ad
pelliculas. vel ad prohibendum extrinsecum nocumen
tum: ne ad cerebrū intret. et tunc cura facta paulatim mi
nozentur et auferantur. C. Itē adhuc sunt alia signa fra
cture cranei penetrantis ad pelliculas. vt dicitur 6. affo.
comēto 50. quia sequitur vomitus colericus et se. sequi
tur. et Hal. 3. interioz. vñra mediū dicit. qđ talem fractu
ram sequitur vomitus colericus. abominatio: arisbot
maci ppter neruum venientem a cerebro ad os stoma
ci. et ideo os stomachi est sensibilius omnibus mēbris. vt
dicit. C. Item notandum vñterius qđ ossa fracta in coxa
et in alijs partibus nō oportet ita extrahere sicut in capi
te. quia non sequuntur tot accidentia periculosa talē fra
cturam sicut in capite. qz in capite sequuntur scorbomia
vertigo alienatio febzis et vomitus: non ita alibi. ideo so
lus ossa que leuiter sine violentia possunt extrahi debet
expelli: alia non. Item semper debet os denudatum ra
di ppter alterationē aeris et medicaminis: et vt caro fir
muer adhereat restaurada. Et pñosticatio Dip. 7. affo.
19. In ossis denudatis herisipila malum. s. in carne iux
ta illa ossa. Et frigidum est inimicum ossibus et fractu
ris eorum. vt dicitur 5. affo. comēto 19. et comēto 22.
C. 4. cañ. cum emplastris et ceroneis et ynguetis et pul
ueribus. Accipiat igitur oxicroceum et ossibus fractis
superponatur quia omnia vulnera simplicia siue in car
ne siue in neruo siue in osse curat. et B dicit Nicholans in
antidotario et verum est. Deinde accipiat catulus ca
nis et cerebrum fracturatur et extendat super pelliculam
agninam et omni fracture ossis superponatur: quia curat
omnia ossa fracta vt expertus sum. Deinde si vis ponat
tur puluis capitalis. s. reos thuf minute farine ozobi.
arist. ro. mirrbe sarcocole sanguinis dza. añ. fiat puluis
qui super fracturas ponatur et consolidat et cōplexionez
membri conseruat: vt ponit Aui. 4. cañ. fen. 5. tractatu
3. c. primo. C. Sed si vulnus sit in capite: tūc folia ver
bene cum sale et axungia imposita ossa fracta extrahunt
et plagam sanant. Idem facit succus betonice cum stup
pa vulnere capitis impositus. Item tela aranee cum ace
to capiti fracto imposita dolores eius mox tollit et sanat
C. Similiter ad oēm fracturam cranei et etiam ad du
ram matrem fiat sic. s. picio thuf cere sepi. añ. resoluat
tur fil in patella. superponatur et sanat. C. Item osse fra
cto et collocato vt decet stappa canabina in albumine oui
infusa distemperata cum puluere molendini. aut stuppā
carpinatam super pñum pone ad q̄ntitatem membri
fracti. et super stuppam liquefactam hoc modo pig diu

bullita super aquam frigidā coletur. deinde manib⁹ ma-
laxetur ⁊ super stuppam collocetur ⁊ aliquātulum cale-
facta superaspergatur puluis olivani vt pīx non possit
videri. ⁊ super olibanum puluis piperis nigri eodem mo-
do mittatur. ⁊ his albumen oui superponatur ⁊ calefa-
ctus loco fracture applicetur. nec postea amoveatur do-
nec sanus fuerit. ¶ Item cum emplastro aureo fractu-
ra sanatur ⁊ omnis indignatio nervorum ex repletionē
curatur. ⁊ colofonie picis resine ana. ʒ. ij. picis liquide
ʒ. i. olivani auripigmenti aluminis ana. ʒ. ij. olei. ʒ. ij. ace-
ti qđ sufficit. ⁊ loco picis liquide ponatur de terbenchina.
¶ Sed si fractura ossis sit cum attractione vel contusio-
ne carnis sine vulnere exteriori est timendum de mortifi-
catione vel herpestiomeno. ⁊ ideo fiat scarificatio vt
sanguis egrediatur. deinde cum lixiuio salis locus fomē-
tetur. ⁊ fiat euacuatio ex parte opposita. ⁊ tunc de oleo
rosato. cum pulvere mirrillorum locus inungatur ⁊ ite-
rato lauetur cum isto lixiuio. deinde de farina fabarum
⁊ radice altee decoctis in vino locus emplastratur ⁊ tūc
post cum astellis locus ligetur ⁊ cum fascijs latis locum
totus cooperientibus ne ab aere alteretur. ⁊ hoc sufficit.
¶ Sed si vulnus male restauratum fuerit remolliatur
cum malua violis altea ⁊ vngatur cum axungis ⁊ me-
dullis. et sic tunc rectificetur cum astellis et ligaturis.
¶ Et si fuerit nodositas in vulnere ossis creato in prin-
cipio lamina plumbea tenuis superponatur. ⁊ sic curabi-
tur. ¶ Sed postq̃ antiquatū oportet cutem scindere:
⁊ tunc superfluum resecare vel radere: ⁊ tunc tractu bo-
no curare. ⁊ succi apy betonice sanamunde ossimunde
summitatum rubi plantaginis ana. quātum vis. mellis qđ
sufficit. ⁊ resine ⁊ cere ⁊ olivani ⁊ sanguinis draco. rosaz
ana part. ʒ. fiat cerotum ⁊ tractus bonus sanans omnia
vulnera. ¶ Tamen si contingat saniem in vlcere
ex aliquo errore nouo: tunc cum melle rosato. vel cuz co-
to vel cum carpia mundificetur vt dicitur inferius. Et
si membrum tale vulneratum cum fractura demacra-
tur. detur patienti cibus ⁊ potus vberior ⁊ digestibilior.
deinde fiat balneus temperatum ⁊ fomentatio frequēs
cum aqua tepida. deinde fiat emplastrum cum pice gre-
ca ⁊ pice naualli ⁊ resina añ. ⁊ calidum applicetur ⁊ assi-
duetur vt dictū fuit pmo li. c. de ethica 7c.

De vlcerebus.

Vlcus est plaga putrida vel pu-
trifactoria emit-
tens pus aut aliam imunditiam diutius aut
plus debito. Et breuiter omne vulnus anti-
quum cum deperditione substantie ratione
violentie vel saniei vocatur vlcus. Et est aliud apparens
⁊ aliud occultus. Apparens aut planum aut concauum.
concauorum aliud virulentum: aliud sordidū putridū
aut corrosiuū difficultis consolidationis.

Causa. Causa quedā est intrinseca ⁊ quedam extrin-
seca. Intrinseca est fortitudo membri mittē-
tis ⁊ debilitas recipientis ⁊ plectoria. Et extrinseca vt per
cussio dislocatio ⁊ similia.

Cura. Cura est primo quousq; vlcus carne repleatur
inungere labia vlcis a parte qua timetur flu-
xus humorū ad locum cū vnguento defensivo. ⁊. boli
armeni. ʒ. i. sanguis dra. ʒ. ʒ. conficiatur vnguentum vt
mel spissum cuz duabus partibus olei ro. ⁊ vna parte ace-
ti. ⁊ incoquendo cum pulueribus predictorum vicissim
⁊ paulatim. deinde oleum ⁊ acetum quousq; vnguentū
conficiatur. ¶ Deinde si vlcus fuerit calidum: qđ scitur

per rubedinem loci ⁊ illius quod exit: ⁊ per puncturas
in loco. ⁊ conuersio in frigidū est locus albus sine pun-
ctura ⁊ mordicatione 7c. ¶ In vlcere ergo calido lotio-
nes fiant ifrigidantes ⁊ desiccantes sicut ex aqua deco-
ctionis ros. ozdei balausti. psidie aluminis foliorum ne-
spili piri plantaginis. quercus. vel cum succo plantagis.
in quo coquantur rose anthera. que lotiones ad profun-
dum vulneris impellant. ¶ Sed in vlcere frigido fi-
ant lotiones desiccative ex vino decoctionis mirrhe abf.
marrubij origani calamenti pulegy ambrosie cetauree
lauandule tanaceti. aliquorum aut omnium ⁊ addatur
mel. ¶ Si autem ex predictis medicinis virtus non mi-
nozetur: tunc oportet addere cum melle gallas aut alu-
men in parua quantitate ⁊ augmentare si oporteat. De
ista regula loquitur Auic. fen quarta. tractatu tertio. ca-
pitulo de cura vlcum virulentorum. facta mundifica-
tione sufficienti apponatur carnis regeneratiua. ¶ Si
autem vlcus sit corrosiuum ambulatiuum de loco ad
locum: tunc dentur cibaria ifrigidantia ⁊ purgentur hu-
mores adusti acuti cum fumo terre ⁊ cassia ⁊ prunis. de-
inde ponatur defensiuum in circuitu. ⁊ si illo modo non
cesset: cauterizetur. ⁊ si non sufficit: membrum amputa-
re oportet. tamen membrum purgetur cum ventosis et
scarificatione. ⁊ si sit fetor in vlcere tunc lauetur cum
idromelle mirrhe sandalis ros violis nenufare camo-
milla melliloto campbore. deinde mundificetur cuz ab-
sterfuius fortibus. s. cum lixiuio aqua maris aut salsa. sed
si non sit ibi putrefactio: tunc lauetur cum aqua mirrbi
aqua pluuiali succo plantagis. ⁊ aceto. ¶ Sed si vlcus
sit sordidum habens crustas grossas quasi squamas si-
cut est de carne mali mortui vel scrophularum: tunc cuz
remolitiuis locus remolliatur. deinde corrosiendo au-
feratur callositas ⁊ nodositas ⁊ glandositas. ⁊ ibi inci-
pe a fortioribus. dicit Auic. quarto canon. fen quarta.
tractatu tertio de cura vlcum sordidorum. quia debi-
lia ibi in principio ipressionem non faciunt sed in proces-
su. ⁊ hoc est quia morbus non dat indurcias. quia si sic a
debilioribus est inchoandū. ⁊ ipsa mundificatio appo-
nantur regeneratiua carnis ⁊ consolidatiua scilicet re-
plendo vlcus mundificatum cum pulueribus ⁊ vnguē-
tis proprijs ad hoc. de quibus videbitur post in isto ca-
pitulo. Sed quando est vlcus plenum tunc vocatur pla-
num: ita qđ non est ibi nisi excoziatio: quia tantum defi-
cit cutis. ⁊ tunc cum vnguento albo Rasis curetur. ⁊.
olei ro. ʒ. iij. cere. ʒ. ʒ. in regionibus calidis ⁊ in tempore
calido. Sed in regione ⁊ tempore frigidis ponatur cere
ʒ. i. equaliter omni tempore. ceruse. ʒ. i. cāphore. ʒ. ij. ouo
albumina ouorum. ⁊ potest addi amidi draganti. ʒ. vna
apy vel opy. ʒ. ʒ. tamē succus apy optime mundificat. ⁊
ideo opium non ponatur nisi tempore regione comple-
tione calidis. ⁊ valet omni excoziationi ⁊ pustulis omni-
bus. Et si propter corrosiuū in istis vlcerebus apposita
sint pustule in circuitu vlcum vel in labijs tunc valet
vnguentum de lilio Sirardi septimo viatici. quod valet
contra omnes pustulas ⁊ fissuras ⁊ maculas. Recipe ra-
dicis lilly. ʒ. vna. ceruse. ʒ. ij. mastice olivani ana. ʒ. ʒ. cam-
phore. ʒ. ij. vel. ij. axungie porcine recentis. ʒ. vna. aque
ro. quātum sufficit. Antiqui tamen solebant vti empla-
stro quod vocatur sparadrapum: qđ recipit cere. ʒ. ij.
resine libras. ij. picis nigre libras vna. tbur. galbani ana.
ʒ. ʒ. ⁊ aliquando ponunt. ʒ. ij. septi arietini quod sufficit. ⁊
tunc cum spata quod vocatur anglice sclite: extendatur
super pannum lineum ⁊ superponatur vlceri. ⁊ cum illo
curabant oia vlcera mō suo. Tñ vnguentum fuscū cōe

De cancro

in antidotario bñ valet in vlcerebus sordidus. Et si vnguentum fuscum meum. R. mellis. lib. i. bulliar et despumetur. pñdiag. 3. i. olibai. 3. 5. picis navalis colofonie. añ. 3. 5. ista puluerizen et misceant et incorporent cum melle et erit vnguentum nigrum vel fuscum: qd valet in omni vlcere antiquo et apate rupto. qz rone mellis mudificat. rone pñdiarum corrodit. ratione thuf consolidat. ratione picis adheret. et cum succo apy magis mudificabit. et cum succo auetie magis consolidabit. et si bruneta et acusmuscata ponantur vel celidonia valebunt in fistulis cancro et in omni vlcere sordido: et id ipsum notare. ¶ Alterius notandum qd medicina mudificatiua vulnez carnosorum est ista. R. mell. ro. colati. 3. iij. farine ozobi subtil. 3. i. aque parū. incorporent et decoquantur donec sit equale. Et si vis pro nervis habere tunc facta decoctione incorporetur aliquid de verbentina. si ad pelliculas cerebriz tunc. R. mellis ro. colati partem. i. olei ro. partem. 5. et incorporentur cum predictis. ¶ Alterius est notandum qd ista debent fieri a tpe quo in vlnerebus qñtas notabilis saniei in spissitudine apparet: quousqz notabiliter minuat: vt possit rota ibi bi in puluillio. et qñ est multa sanies tunc debent lincia vulnere iponeda in me^o intingi. et tñc pñus intinct^o in eodem medicame debet super vulnere et lincio supponi: sed qñ est sanies pauca tñc sufficit pñus solus cum medicamine predicto inunctus et superpositus. ¶ Ad id videndum est de generatiua carnis qd talia variant^o fm diuersitatem mēbroz pñonū etatū et. vnde in corporibus humidis sicut in mulierib^o pueris eunuchis pinguius vt natibus sufficit puluis pum desiccatus sic thuf vernicis medicorū fenugreci litargiry masticia mirrhe aloes farine fabarum. sed corporibus siccis vt iuuenus masculorum colicoz tpe calido et mēbris siccis vt manibus vulneratis. puluis magis desiccatus competit vt ar. i. reos. farina ozobi lupinorum et. ¶ Sed si in dictis corporibus siccis sit vlnus superflue humiditatis medicina sicca vltimo non adherena cōpetit: vt flos eris in parua qñtate aut mixta cum litargiro. ¶ Sed si corpus et mēbra sint humida et vlnus siccū: parum desiccatus debent administrari. et sic de cera. 3. i. et de oleo. 3. iij. capiatur: et fiat vnguentū cum dictis pulueribus. erit. n. conueniens: quia tale vnguentū ad pfundus vlnis penetrat. et si tempus sit estas et vlnus desiccare plus addat in puluerem et minuat in oleum. et si conuerso: e conuerso fiat. tñ loco olei pōt poni mel ro. vel cum istis pōt poni pix resina et fiat emplm optimū pro talibus et.

¶ De cancro.

Cancer est morbus mlicus tumorem faciens cum duricie sicut in cancro apolo non vlcato. vel vlcationes faciens cum dolore et fetore et horribilitate sicut in cancro vlcato de quo nunc intendo. qz de apolo dictū est in 2° bulus. ¶ Cacer ergo vlcatus est vlcus apparens rotundum vltimum feridus habens labia grossa cauernosa reuerfa subleuata dura nodosa liuida vel nigra.

Cause. Cā aut est interior aut exterior. Interior vt humor mlicus adustus putrefactus trāsmisus ad aliqd membrum. qz omnes būores pñt aduri fm Daly 2° tegni. c. de signis epis. cōmen. primo. vel saltim maior pars eoz. ideo fm B variantur cause cācri fm qd mltia quedam est nālis quedā inaturalis. et vtracqz potest aduri et putrefieri. Et cancer qui fit in mēbris supioribus fit de colera adusta citrina. sed ille qui fit in inferioribus fit de melancolia adusta vel flate falso adusto. sed qui fit in medys partibus fit de sanguine adusto vltim.

is aliqd fit de alio humore adusto. et fit talis humor malus ex cibis putridis corruptis et adustus et acutus et ex eorum et aliquoz inordinatione. ¶ Cā exterior est vlnus aut vlcus male curatum. aut de confusione male curata vel de apate melancolico aperto cum icisio. ¶ Diuisio eius est. alius fit in locis carnosiss et est pñus nouus. alius fit in locis nervosis et in mēbris iteriorib^o et in pñcipalib^o et nobilioribus ppe et in ossibus. alius antiquus pfundatus. ali^o in delicato. alius in robusto.

Signa. Signa patent ex descriptione. tñ tria signa distinguunt inter ipsum et vlcus sordidus cum quo magis qd cum alio videt^o puenire. ¶ 1° signū est si cum ligitio lauef cacer sit turpior post ablutionē qd erat añ. et fit color eius magis subalbidus. i. cinericius qd añ: et reuāet sup ipz p^o ablutionē añqz dñceet būditas viscosa tenax adherēs sic pāniculū: vt sicut illud qd vocat^o anglice laune. 3. s. hyle^o sordidū lauef et mudificet caro ei^o ē melioris coloris qd pus et. ¶ 2° signū est qz fetor cācri est horribilissimus: nec pōt bene describi: sed experti statim cōprehendūt: et si non videat. sed fetor vlcis sordidi satis est cōis et tolerabilis. ¶ 3° signū est qñcūqz in cancro applicatur aliqd corrosiuum: dispositio cācri post casum escare peioratur et malitia augmentatur. totum contrarium est in vlcere sordido.

Pronostica. Cacer. a cā intrinseca in locis nervosis et in nervis et ossibus et in superiorib^o mēbris magnus antiquatus et pfundatus: qd fit ex mēbris adusta et in debili delicato nō affectante curaz cācri nec volente tolerare curā: aut simplr icurabil^o est: aut ceteris pib^o difficilius curaf si fuerit curabilis. 3. multū antiquat^o et intrinsecat^o et pfundat^o et nervis et ossibus iteriorib^o i pñcipalib^o et nobilib^o mēbris aut ppe. et ex mēbris adusta in delicato in debili et pñlib^o similr icurabilis. De mēbris adusta loq^o Sal. 3° pno. pmeto 26° in pmeto illius. 3. ebriz^o iordinate vagantibus. et ideo Dip. 6° affo. Quibuscūqz cācri absconditi sunt non curare meli^o ē. i. per incisionē vel icessionem qd isto mō curare. et maxime si sint de cācri vltimo mō dictis: qz cura non est possibilis. et tñc facta isto mō vitā abbreviaret. et id dicit: nō curare sic multū tps perficiūt. et loquit^o vt dñ ibi de cācri iteriorib^o. qz exteriores g pñt radicic^o euelsi pñt curari. Et ideo dico qd cacer a cā extrinseca exteriori pñ nouus in locis nō toruof carnosiss longe a nobilib^o mēbris non intricatis in forti et robusto curam appetente et tolerare volente curam. si cetera pñcipalia cōcurrant curabilis est.

Cura. Cura cancri vlcati est triplex. pñseruatiua curatiua palliatiua. ¶ Pñseruatiua dñ esse in cācro non vlcato ne vlcetur: et in vlcerebus ne in cancrum conuertantur. qd fit cum purgatione vniuersali et particulari. put exigit humor peccans. vt dicit Auic. in 4° fen. 4. c. de cura cancri nō vlcati. Vel purgatio vniuersalis est duplex. euacuans et diuertens. Euacuans magis fit cum flobotomia aut farmacia. ad propostū magis fit cum flobotomia. Diuertens magis fit cum vomitu si cancer sit sub vmbilico. si sit super vmbilicum tñc cum clisteri et ventris lapitate et flobotomia de sapbe nis cum ligatiōe et fricatione tibiaz. ¶ Farmacia igitur in cura cācri dñ esse de fumoterre scabiosa floribus bozraginis thimo epithimo sene agarico polipodio cum aniso cameb. et lapacio acuto. et cum diabozraginato et diaseis acutis cum lapide lazuli. et cum ieralogodion et cum iera rufini et similibus purgantibus melancoliam. et ista omnia valent in cura eradiciua et palliatiua. ¶ Particularis euacuatio solius membri patientis vt capi

his si cācer sit in facie: aliquādo post enationes ⁊ diuer-
siones fit cum scarificatione ⁊ fricationib⁹ ⁊ sanguisugis
⁊ veteſte ppe locū patientem ad conſumendū reſiduū
materie diſſecte. Preſeruatō ergo fit recte mundificādo
vlcera ⁊ maturando apata nibil omittendo de contingē-
tibus. qz negligētia vel ignorātia de vlcere ſimplici fa-
cit poſſitum ⁊ ſordidum. deinde cācroſum de apate ma-
le curato ſit vt dictum eſt. Cura curatiua vel eradi-
catia ⁊ vera fit cum purgationibus ⁊ dieta ⁊ manuali
opatione. de purgationibus dictū eſt. Jam videndū eſt
de dieta ſm H. 9. megaregni. qz debet eē frigida ⁊ hūi-
da. Debet ergo vti patiens pane tritici bene ſermēto.
bonis carnibus vt agnoz caprioloꝝ vituloꝝ caponum
gallinaz pulloꝝ perdicum faſianoz auium guarum cā-
peſtrium cum roſtro ſubtili. Poragio vtatur de bozagi-
ne bugloſa ſpinachys viol lactucis ⁊ ſimilibus. ⁊ aquis
⁊ brodyſ carnium p̄dictarū cū gbus pōt icorpozare ona
aut cōedere ona ſorbilia. Potet aquā ozdei aut vi^m anti-
quū al. aut ſubrubeū clarum liſatum ⁊ non aliū potū.
Vitet carnes melancolicas vt capre hirci cerui lepozis
bouis auium magnaz aquaticaz ⁊ oia acrumina ⁊ legu-
mina omnia falſa ⁊ acuta aſſata ⁊ frixa ⁊ caules. ¶ Mo-
do de opere manuali videni. qd poſſit in duobus modis
operandi. artificiali ⁊ emperico. Artificialis eſt duplex
cū medicinis ⁊ cū ferro vel igne. Cū medicinis ſm Aui.
in 4. ſic operandū eſt. accipiat pānus lineus ⁊ ifunda-
tur in aqua ſolatri vel plantagio. ⁊ aſſuetur ſup cācrū
vlceraū. ⁊ q̄ſcō deſſecabitur in eodez ſucco iterato hu-
meceſ. nec pmitat deſiccare vel caleſcere. ¶ Et ſi dica-
tur ſm Dip. 9. aſſo. frigidū vlcerebus mordax. ē hoc oi-
cit Aui. pmo li. ſen 4. c. 20. Dico qd ipſi intelligunt qd fri-
gidum eſt vlcerebus mordax aut contrariū q̄tum ad coz-
curationem. non tamē q̄tum ad ſedationē doloris ma-
ximū: qd vt ſic p̄petit. ſit frigidū actualē eſt vlcerebus mor-
dax: potentialr non. ⁊ ideo debet ſucco talis tepeſcere
⁊ a p̄rietate valz rōne ſtipricatiō. Deinde detur de epi-
thimo cum aqua caſei aut cuſ ſirupo acetoso. deinde po-
natur ynguentum deſenſuum in circuitu. deinde acci-
piatur lapis molaris ⁊ lapis cortis fricentur adinuicem.
⁊ illud qd cadit colligatur ⁊ miſceatur cū oleo ro. vel cuſ
aqua coriandri ⁊ fiat linimentū ſup cācrū. ⁊ hoc pbi-
bet additionē eius. Itē inter tabulā ⁊ laminā de plūbo
fiat fricatio ⁊ cum illo illiniatur locus vlceraus. vel pi-
ſtellum de plūbo ⁊ tabulā pūblea fricent ſit qd idem ē.
¶ Item bolus armenicus cum aq̄ ſemperuiue optimū
eſt. ¶ Itē ceruſa lota cum aq̄ lactuce aut mucilagine pſſi-
ly eſt optia ⁊ emplatō cū cācrio ſuualib⁹ optima eſt. ſi-
militer cinis cācri cū oleo ro. valz cācro vlcerauo ſimilr
turia abluta cū aq̄ portulace aut mucilaginis pſſily. Deinde
ad curādū. B. medulle tritici olibani ceruſe plūbi. añ
3. i. boli armeni aloes abluti. añ. 3. y. terātur ⁊ adminiſtrē-
tur ſup cācrum būidū ⁊ ſupponat emplm factum cum
oleo ro. ⁊ cera alba. Deinde ad ſumendum mām cācri
fiat emplaſtrū de amogloſa pane ſurfurio caulio quia vi-
rus reſoluit a p̄rietate ⁊ rōne partis ſubtilis in eis. Di-
mittant ſi cura cācri fortes medicie qz addūt i cācrū: me-
dicie ē mordicatiue. ¶ Sunt q̄ q̄turalr faciēda in cācro.
deſtruere cācrū penit⁹: hoc eſt difficile ⁊ forte. poſt cū
incifione ⁊ ferro radicatus euellendo ipſum ſm totū ita
qd nibil eius remaneat. qz ſi ſic redibit. ⁊ p̄bire addi-
tionem eius. ⁊ p̄bire vlceraōnē. B eſt de cura cācri
non vlceraſ ne ſit vlceraus. ⁊ ſi vlcereſ tunc cōplere.
¶ Quare aut vocatur cācer iſte morbus: eſt qz bz figuras
rotundam ad modum cācri. 2. qz vbiqz ſit firmiter
adheret ſicut cācer marinus. 3. qz bz venas circūdan-

tes multas longas tortuoſas ſicut ſunt tibie cancri mari-
ni. 4. qz corrodit vndiqz ⁊ corrodēdo perābulat ſicut ⁊
facit iſte piſcis ante ⁊ retro ⁊ ambulat idifferēter. Mo-
do operādū cuſ ferro eſt in cancro paruo: qz in p̄ncipio
incipit ſicut parua faba ro. cuſ duritie cum colore ſuſco
in quo eſt caliditas quedā. ⁊ bz totū mēbz incidī ⁊ oēs
vene ibibentes mām: ita qd nibil remaneat. ⁊ currat ſan-
guis plurimus. ⁊ precedat purgatio corporis cum ſtobo-
tomia ⁊ farmacia cōueniēti: ⁊ dentur cibi frigidi ⁊ hūmi-
di in debita quātitate: vt eſt aqua ozdei ⁊ piſces parui. et
aliqñ vaccinus lac recenter malctuz. ⁊ tunc ponatur de-
ſenſuū in circuitu. ⁊ deinde ponant ſtringentia ſangui-
nem de plantagine portulaca aloē ⁊ albumine oui. ⁊ de-
inde frigida dolorē mitigātia ſicut pānus inſuſus in ſucco
ſemperuiue vel in aqua ro. deinde eſcara cū pinguedini-
bus putrefiat. deinde loc⁹ mūdificet cū coto ⁊ cū raſura
pāni linei. deinde deſiccet. deinde regeneretur caro. ⁊
tunc conſolidetur cum p̄dictis in cap. de vulneribus ⁊
vlcerebus. Si autē nō tolerat pa. incifionem fiat caute-
rium cum auro ignito niſi cancer fuerit. ppe p̄ncipalia
vel in eis: tunc enim eſt timorofum. Et ſi iſta non tolerat
tunc cum arſenico ſublimato curetur. vel lauetur cuſ vi-
no vel aceto yrina vel lixiuio. deinde de alumine glacia
li vel ſuccarino fiat puluis ⁊ cū modico ſalis ſup locū
ponatur. Vel fiat talis puluis. B. attramēti ſalis piperis
viridis eris tartari. añ. fiat puluis ⁊ loco pri⁹ loro in par-
ua quātitate ſuperponatur. ⁊ circa vulnus ponant frigi-
da. ⁊ ſiant iſta foria poſt corporis mundificationē. Vel
ſic. B. ſalis gēme attramēti añ. 3. iij. calcis vine litargiry
añ. 3. i. de oibus iſtis fiat puluis ⁊ cōſicclatur cū ſucco ana-
bule ⁊ celidonie ⁊ loco patienti ſuperponatur facta ablu-
tione p̄dicta. Item ſemen lapaty rubei puluerizatum
in veteri ⁊ antiquo cancro ⁊ in recenti valet: in tantū qd
cuſ iſto ſolo frequēter curauit cācrū recentē in virga vi-
rili. Item vitelluz cum tantū de ſale cācrū antiquū cu-
rat. Et ſi medicie corroſiue dolorē faciant emplaſtrū
mitigatiū ſuperponat de pane tritici cocto in aq̄ ⁊ cuſ
oleo ro. ⁊ vitellis ouoz p̄fecto. Et poſt corroſiua regene-
retur caro cum olibano ⁊ ſepo arietino ⁊ cera alba. deinde
ad regenerationē cutis ⁊ cicatrizandū ponat puluis
roſ. vel raſani. Idem facit mel ⁊ extremitates piſcorū
arborum. ⁊ aliqui addunt alumen. ¶ Modo videam⁹
de empericis ⁊ de operantibus a p̄rietate. ⁊ ſunt q̄daz
portata ⁊ quedaz cācro applicata. Portata ſunt empe-
rica pilofella minor collecta cum. iij. pater noſter. herba
ſancti Joānis ⁊ agrimonia ſimul ambe aut vnica. ⁊ pro-
certo curat ⁊ preſeruat. Illa que applicata valent ſunt
puluis berbe roberti puluis folioꝝ mirtilloꝝ p̄ſo-
lida minor trita ſola aut cum ſepo caſtrati ⁊ ſcabiola. eo-
dem modo cinis aut floꝝ. aneti trifolium tritum cū mel-
le ſuccus caprifoly taſſi barbaffi folia p̄taſilonis mino-
ris. ¶ Item plantago lanceolata celidonia acus muſca-
ta abſ. caulio ru. pes colūbinus coniunctim vel diuiſim
curant cācrū. ¶ Item puluis fuliginis cācrum pro cer-
to occidit ⁊ morificat. ſ. eius corroſionē. Idē facit ſolus
pluis affodiloꝝ. Itē puluis ſtercoris būani p̄buſti curat
oēm cācrū ⁊ fiſtulā. Idē facit herba ſaude de q̄ tingunt
pāni blau. Itē ſanamūda portata ⁊ eplaſtrata ſanat. ſit
oēm putredinē curat. Idē facit cortex ally p̄buſti. Idē
facit pluis bermodactiloꝝ ⁊ pſidiaꝝ cū ſucco agrimoniae
qz curat cācrū ⁊ fiſtulā. ¶ Nō qd cācer nō d̄ſinueterat⁹
nec ē oppilatio ſplenis ⁊ epis niſi ifra. y. ānos. Lup⁹ qd
d̄ſinueterat⁹ in p̄āno vel dimidio. Et qd valēt p̄tra cācrū
valent p̄tra lupum. vnde pul. cuperoſe cōbuſte. 3. i. cum
3. iij. boli armeni ybiqz in cancro valet. ſimiliter puluis

De fistula

plūbi vñt euz melle crudo super locum ad ignem in un-
ctus optimū est. ¶ Tres puluis lane succide ꝑbuste im-
positus cancro curat. Unde cancer vetus curatur per ca-
lida. recens per frigida et temperata sine mordicatione.
¶ Cura palliativa est cum frigidis ꝑhibentibus ei ad-
ditionem et cum talibus que vlcationem consolidant
quo ad ipsa et cum cōsumptione pris mae et cum etiā de
corpore ab hūoribus adustis. Laus deo.

¶ De fistula.

Fistula dicta est quia eius orificium est
rotundum et strictum ad modum
fistule vel cāne. et in pfundo corrodit in latum
sicut inuitur 2° pno. ꝑmēto 64. in cōmento
illius. Quib⁹ ꝑpleumonia post aurem. Dein
de diffinitur sic. ¶ Fistula est vlcus pfundū. aliqñ ampliū.
aliqñ non hñs interius duritiem callosam in sui circuitu
sicut habet pēna auis aut arūdo. et in h differt ab vlcere
pfundo cauernoso abscondito: quia latera interius sunt
mollia non callosa sicut in fistula.

Cause. Cāe fistule qdam sunt miales et quedā dispo-
sitiue sicut dictum fuit prius de vlcerebus. qz
nulla est fistula quin prius fuerit vlcus. tñ causa cōis est
inducta ex cura vlcerebus. et vlcus a quo extrahitur os ꝑ
violentiam atqz nā fuerit super ipsum opata sufficiēter
vplurimum ꝑiet fistulam. similr vlcus postqz carne re-
pletum est: si cito aperiat et iteruz cito claudatur: et est in
femita veniendi ad fistulā. Nec est verum qd dicitur a
Cōstantino et ab antiquis chirurgis qd omne vlcus trāsl-
ens. 4. o. dies est fistula. qz opz euz h qd hēat callositatez
in lateribus iteriozibus et duritiē. et qd mā sit vplurimū
frigida māliter h in ꝑcessu aliqñ corrodāt. ¶ Diuisio fi-
stulaz est qd quedam est recens et quedā antiqua et alia
mediocri. Similiter alia superficialis. alia iterutanea.
alia pfundata. Similr alia in membro nobili aut prope
aut longe ab eodē. Similr alia in mēbro sensibili valde.
alia in parum sensibili. alia in mediocriter. Similr alia
in iuncturis. alia in ossibus. alia in nervis. alia in carne.
Alia in patiēte forti et robusto. alia in debili delicato. alia
in corpore bene ꝑditionato. alia non. alia emittit multū.
alia non. Similiter alia hz vnum orificium. alia plura.
Et alia hz vnam ꝑcauitatē. alia plures. et de illis alia hz
ꝑcauitatē directam. alia tortuosam. alia vtrūqz

Signa. Signa an sit fistula ꝑz ꝑdicta in diffini-
tione. Sed signū an sit in carne. ¶ 1° primus
est si sit recēs: signū est qd est in carne. ¶ 2° qd non mul-
tum dolet. ¶ 3° putredo est multum viscosa grossa tur-
bida cruda. ¶ 4° est si tentetur eius pfunditas euz ali-
quo mediocriter solido non ledim⁹ eum multū. ¶ Si
gna fistule nervose sunt quatuor. ¶ 1° si sit ātīquata vt
dimidū āni et i loco ꝑaz carnosio: plurimum eā penetrat
se vsqz ad nervos. ¶ 2° si multū dolet. ¶ 3° si putredo
est multuz subtilis tenuis fetēs et ad nigredinem tēdēs.
¶ 4° si tentetur eius pfunditas multū dolet. ¶ Signa
fistule ossuose sunt qtuor. ¶ 1° si sit antiqua multum vt
vnius āni aut amplius. et si sit ꝑpe ossa et multum pfun-
data tunc ꝑsumimus qd os sit fistulatum. ¶ 2° signū
est qd non dolet et h in pfundo. forte tñ in laterib⁹ dolet.
¶ 3° putredo est quasi subcitrina et subtilis et non mul-
tum fetet. ¶ 4° est qñ tēta cum taſta vel cū aliquo so-
lido facilt abſqz dolore: tunc iuenit tēgēs ipm aspūz qñ
corrosum et sup ipsūz adheret nec lubricare pōt et in sano
osse ē lubricitas nec adheret taſta sup ipsum.

Pronostica. ¶ Fistula pfundior ē difficilioris cu-
re qz alia. et tortuosa qz recta. et anti-
qua qz noua. et est antiqua vnius āni vel modicuz citra.

¶ Item os fistulosuz nō curat⁹ quosqz totuz auferat. et iō
6° affo. quecūqz ānua vulnera fiunt: aut lōgius tempus
habēt os suppositum necesse est dimitti et cicatrices cō-
causas fieri. ¶ Item fistula q est in mēbro nobili aut pro-
pe aut īsensibili et in pfūdo iūcturaz et in ossibus et i ner-
uis et in corpore mole ꝑplionato: et que plus humiduz emit-
tit: et que duas aut plures cōcauitates hz: et que hz orifi-
cium strictū ceteris paribus est difficilior ad curandū. ¶ Item
fistula que minus dolet: si tñ sit pfundata sicut fi-
stula ossius ligamētoz et aliquoz mēbroz īsensibiliz
ceteris paribus est difficilior ad curandū. ¶ Tres fistule que
penetrant ad pfundū auris et ad concavitates pectoris
et ventris et vias vinales: sūt fistule mādibulaz non to-
lerant corroſiua: et ideo sunt incurabiles: qz nō curantur
sine corroſiuis vt cōiter. Similiter si sit in nobilibus et
sensibilibus et delicatis vt in nervosis non tolerant for-
tia corroſiua.

Cura. Cura fistularum tria requirit. 1° primo purga-
tionem vniuersalem et particulare. Secundo
dieta et regimen in sex rebus non nālibus. Tercio loca-
lia remedia et modū applicandi. et est sicut in canero cura
ꝑſeruatiua curatiua et palliatiua. ¶ Purgationes fiāt
mā digesta cū illis que hñt ꝑꝑietatē hic sicut est iste po-
tus. R. agrimonie ceterach añ. ʒ. i. succi biziōie quar. s.
gentiane. ʒ. s. cum vino et melle fiat decoctio et detur ma-
ne quotidie. Et aliqui addunt scolopendriam et bene. et
aquam sambuci que optima est ad digerendū. ita est ra-
dix ebulli et scabiosa. Evacuatio fiat cū carthamo et agaf.
turbith sinzi. et similibus: qz vt cōiter est morbus: frigidus
et ideo vocatur morbus sancti eligi: qz patiens ex itinere
ad locum illum caleſcit. et ita consumitur mā et curatur et
hoc in nouitate. tamen aliquādo fit de sanguine. aliquā-
do de melia: sed vplurimum de flegmate. Si ergo sit de
sanguine: qd scitur: qz hūiditas exit sanguinea: et qz signa
sanguinis apparent extra in colore et ꝑplone et habitudi-
ne: tunc sōmia valet et vtrōſatio et scarificatio et similia.
Si colera tunc est adusta vel mixta cum alio humore et
tunc valet agaricus cū renbarbaro. ¶ Et si mētia qd ſci-
tur per loci liuiditatem et ponderositatem qz in colerica
est citrinitas arſura et ꝑctura et leuitas: tunc. n. valet ſer-
ne epicimum lapis lazuli lotus et cameſ. gentiana et ru-
bea maior. ¶ Dieta sit sicut est dictū in .c. de vlcereb⁹. et
.c. de cancro. qz melancolica et flegmatica debent vitari
nisi colera eſſet in causa. ¶ Modo videamus de locali-
bus remedijs post purgatiōes ꝑuenientes. R. ergo qua-
tuor testas ouoz et i ple vnam sale aliam lolio aliam fuli-
gine aliam attramento. et circūligans in pāno blāuo cō-
bure et superpone pulueres quouqz curetur. certum est
hoc. ¶ Item puluis ventris bouis impone et curabitur.
certum est. ¶ Item de quacūqz causa fuerit. R. cardo-
nis benedicti pedis columbini. añ. ʒ. i. eupatoz ſūmi-
tatum rubi. añ. ʒ. i. fiat sirup⁹ cum melle. et substantia
berbarum ponat sup fistulam. ¶ Item potio de bzonia
cum vino vel ceruissa est hic ꝑſociosa. ¶ Item potus ali-
us ad fistulaz in interiozibus. R. agrimonie rasi barba-
si sanamūde celidonie abſ. bzonie folioz caulis rubi
berbe roberti pedis columbini ſummitatuz rubi pimpi-
nelle ſalvie ſenatiōis lanceolate iſopi plantagis. gallitri-
ci abrotani marruby albi millefolij caprifoly scolopē-
drie. añ. bulliant in aqua vino et melle et detur quotidie
in potu mane et ſero. Et abſtineat a coitu et a repletoe ci-
borum et potuum et a lacticijs et fructibus. Item potio
succu ꝑrouence et emplastrum de ipsa berba tria valet.
similiter attramentū cum succo caprifoly fistule ipſi-
tuz in breui curat ipoz ſit et cācz. ¶ De iñ fiat ynguētū

pbatissimus strā fistulam curabilem infra .9. dies quā sit inueterata, si recēs fuerit curat infra .4. dies. R. lactis titimali duas partes axungie porcine veteris tertiā partem. primo liquefiat axungia et postea imponatur illud lac et bulliat vsq; ad tertiā partem. de posito vero ab igne appone mirrbam puluerizatam et vsui referua. et cum vii volueris intinge tentam et mitte ad pfundum et curat. Tñ aliqñ et cōiter fistula bz strictum ozificium: tō oz q elargef cū tentis de medullis sambuci et radicia gentiane aut cū spongia contrita artificiali. Et si hoc nō sufficiat tūc elargef cum incisioe aut cauterio aut ruptorio aut corrosiuo: et fiant incisiones fm longitudinē corporis et membra: vbi longitudo mēbz dierur lōgitudini corporis. vt p3 in emūctōy vbi debet esse incisio fm semicirculuz et in fronte et iuxta spinā dorsi qñ debet fieri pfunda incisio. nō debet. n. in istis duobus fieri incisio bz lōgitudinē. C Corrosiua sunt arfenici sublimati et bermodacilli et realgar repressum et tartaz et calx viua. Elargato ergo ozificio tunc callositas auferat per incisioē cū nouacula vel cū cauterio vel cū corrosiuo. et tunc ponat vnguentū in circuitu defensionū. et frida reprimētia aduisione iponant. et calus elcare. pcurēf cū putrefactionis vt oleo et piguedinibz et mollificationis. et tūc fiat mūdificatio de melle farina tritici et succo apy. et pōt addi mirrba aloē farcocolla. deinde post mūdificationē desicce. deinde caro regeneret. deinde cōsolidef. deinde ligetur cōuenienter ex duabus notationibus puenientibus pmanentibus. et remancat os apertum vt sanies exeat. et tūc pressure in lateribz et plumaceoli puenientes intrin in vi nō expressi superponant. et si fiat cauteriū fiat i fontanel la a q mā fluit ad locū vt fluxus ipediat. C Notandum q fistula ani nō bz curari s3 solū palliari. et similr fistula emoroydarum ne cura facta exitus fiat inuolūtarius. Itē qñ vis incidere palpa mēbz prius dolorose vt sic patiens percipiat dolorē et incisioē min⁹. et aliqñ oz taltaz cū stuppio vel cū coto inuolutā imponi vsq; ad pte quam tu vis scindere vt facilius fiat. Adhuc Cōstantin⁹ s: praetice sue. c. de fistula māmilla. dicit q sterc⁹ caprinum cū melle tēperatū fistulā interficit. Item cinis de capite canis aspersus fistulam et cācrū occidit et oēm spurciā auferit. C Itē si caput māmille et cū balsamo yngat do lozem auferit et curat. Itē fel et butirū misce et superpone et cācrū et fistulā māmilla et curat. Idē facit succus nepite ipostus vel herba trita et superposita. Itē stercus bo minis puluerizatum curat et oleū fraxini et iuniperi eodē modo. Recurre ad illa que dixi superius de cura fistule in lacrymali oculi. Laus deo.

C De antrace.

Antrax dicitur qz antrū vel foueam faciens. et dicit anglice felomi. cuius definitio est. Antrax est apā venenosus et pestiferū ex sanguie cola et mēia adustus generatum. vñ virgulatam bz formā et post tps facit crustam et in medio foramē ad modū ymbilici. Et ē regula: que curant antracē curat carbūculum. I3 carbūculus sit apā venenosum de sanguine solo adusto natuz: a colore denominatū: qz rubet calet et dolet cū multa loci iflatione et sanguine descendente.

Pronostica. Uomit⁹ pulsus cordis fortis fact⁹ et sincopis sūt si intrānt signa mortalia. C Itē antrax cū colore flāmeo ē icurabilis. C Itē fel pozi deficcatus in furno et ex eo incide tñ qñus t3 locus pustule et superpone. si nihil adberet: signum est mortis. si vero adberet antraci: non. Similiter supra mortuz canis rabidi sanat.

Cura. Cura istius morbi est per flōmiā eiusdēz pti tñ in loco magis remoto a corde qñ sit ātrax. Et si sit in brachio tūc minuatur in manu et fiat tunc scarificatio in pfundo et in circuitu antracis et exsugatur leniter cū ventosia. Et est regula in mā venenosa vt fiat flōmiā per eādē prem non per oppositā. deinde in partibus adiacentibus ponant repercussia vt populeon tē. et in loco apatis apponatur resolutina attrahentia extra. et non sint nimis calida. sed ab interiori dentur illa que valēt ātra venenū. vt ipericon herba xpofozi egetea nigra amarulca scabiosa solida minor valeriana. imo solus succus amarulce linitus sanat antracē. Uenter sepe soluat cum mirabolanis citrinis sene fumoterre prunis viol cassia. tamarindis. deinde ad cito maturandum et rūpendum vitellum oui cū sale et pauco melle contritum sepe suppone in die. aut emplastrū de ficub⁹ contritis cū melle. aut fermentū cum oleo et sale. C Itē stercus pauonia superpositū rūpit et maturat et eam sanat. C Itē puluis salia et cinis vitis incorporati cū oleo et melle mortificant antracem et carbūculum. C Itē emplm de succo apy farina frumenti et melle pfert valde. Item pipinella trita per se vel cū linaria est potentissima. simili ter scabiosa trita cū axungia est expertissima. simili con solida minor inter duos lapides trita et superposita. sed si dolor sit intolerabilis radice lily trita et in aqua coctaz superpone. aut radice lily aut radice solide minoris cū albumine oui. Et si vis trahere antracē de mēbro nobili ad ignobile fiat illinitio cū succo tanacetū ab antrace vsq; ad illū locū ad quē vis ipsum trahere: et ibi cum emplastris mām totalr resoluentibus extrabe. C Itē oculi xpi terat et vbi cūq; volueris apā trāfferri liga et trāfferetur ibi. Alia dixi li. 3. c. de carbūculo: sed hic addidi qdā. C Itē ignē sacru vberisipilā accipe calet recetē fortiter et cū melle distēpa et locū iunge et foliū caulis superpone. s3r galle cū aceto sūt ppe vt dixi in 2. Laus deo.

C De rancula.

Rancula in vulnere est dolor erraticus ppter būozes descendentes ad locum vulneratum et dolorosum: et est cum tumore et pulsatione et in loco isto et toto mēbro cuius est. et dicitur rācula quasi repleta locū

C Signa sunt manifesta. C Pro. osticatio est q nifi cito succurratur: loc⁹ apabif et vix curabif. et frequēter generat sincopim et sonuz auferit et similia.

Cura. Cura igitur est cum euacuatione per partem oppositam in principio. deinde ponenda sunt repercussia frigida super locum in principio. et faciende sunt fricationes in parte opposita. et fiat strictorium superius ne materia descendat ad locum. deinde si oporteat fiat scarificatio vel modicum supra inter ipsum et corpus. deinde ponatur emplastrum de maluis. Similiter stercus equinum calidum est expertum postq materia fluxa est vel fm aliquos in principio. C Itē. R. bismal ue insquiami lily prius coctorum: in mortario tere cum sepo arietino veteri et addito gruello vyl farine anene calz ipone valet vbiq. C Itē mica panis cocta in vino et cū visco arboris ibidem cocto mixta ranculam ex vulnere sanat. C Item radix cinoglose bene cocta et trita cū succo morelle ranculam omnem mortificat. C Item marubium album coquatur in aqua salsa vel in aqua dulci cum sale et fiat emplastrum: tumores inueteratos sanat et in feliosi conuersos. Item farina filigis cū puluere sal et allys tritis et melle et albumie oui cū modico aceti sit mixtio sine igne idē facit. Similr piguedo verri vel capre cū succo strigni vel solatri qd idem ē curat rāculam.

De dislocationibus

Circa cinere carnis capine combuste misce cum aqua et fac emplastrum et mox sanat. **I**tem unguatur locus cum oleo ro. de lilio cum pulvere cinini.

De malo mortuo.

Malum mortuum est quidam scabies occipans extremas partes corporis ut crura et tibias: et quicquid brachia cum infectione coloris tendentis ad nigredinem vel liuorem vel ruborem obscurum vix plurimum sicca.

Cause. Causa est melia sola vel mixta cum state falso vel de cosa adusta. Et causantur a cibis misticis sicut a carnibus bouinis et piscibus salis et a frigore non cito remediato et a coitu cum menstruata vel leprosa vel tineaosa.

Signa. Signa sunt scabies grossa et lata ad extirpationem vel magis cum ariditate vel siccitate membrorum. vix videtur mortificari et tamen prurum aut nihil in membro potest generari et semper in inguinibus habent glandulas. **E**rgo si de pura melia cognoscitur per nigras pustulas sine pruritu. **S**i vero admisceatur salium liuescit locus cum pruritu et mordicationibus.

Pronostica. Pronosticatio est quod iste morbus membrum mortificat et postquam atiquatur non sanatur nisi cura blandiente et alleuante et antequam post unum annum. **I**tem est species lepre particularis in membro et est de genere ipetiginis et quasi morphea et ipetigo istum morbum precedit.

Cura. Cura est digerere mas cum fumoterre lapacio acuto camed. camepit. b. blimo scabiosa celidonia boraginibus scolopendria cum cape radice celsi sticados et taurea agrimonia gentiana cuscute baccie lauri. deinde euare cum mirabolanis indio et omnibus alijs et cum epithimo sene polipodio et aniso agar. et enula. deinde cum iera ruini quod est propterea et cum diafene acuto cum lapide lazuli vel cum modico elebori nigri. deinde euare cum mirabo. indio et oib. alijs et cum epithimo sene polipodio et deinde stuppare membrum cum decoctione celidonie scabiose enule capane lapacy acuti spatule feride fumiterre ebulli bedere terre stria et marrubij. deinde locus lauetur cum liquore facto de cinere vitis. deinde desicceat. et tunc cum isto unguento unguatur. **R**. picis nautalis lib. i. nucleorum nucis maioris lib. ij. argenti vini extrinseci cum salua hominis leuini denariatum unum. omnia pistentur in mortario cupreo et cum oleo oliuaz distemperentur. fiat unguentum et patiens sero cum hoc unguento unguatur. et mane cum aqua calida locus lauetur seu abluatur. deinde sero unguatur et mane lauetur cum aqua calida decoctionis celidonie fumiterre scabiose et spatule feride et sic quousque fuerit liberatus. **U**el cum urina pa. abluatur et cum pulvere elebori mixto cum unguento fusco meo superius posito locus aspergatur vel unguatur. vel cinis ebulli cum urina patientis tempere et locus lauetur. et est sine pari. **I**tem sumitates tassibarbasti subtilissime terantur et tunc apponatur puluis litargiry in equali podere et distemperentur cum oleo et aceto et fiat unguentum. **E**t si vis adde sumitates vrticarum et sumitates celidonie cum sale armenico et alumine et eleboro. s. folijs eius et folijs ficus et curat scabiem et malum mortuum et tineas. deinde si oporteat fiant scarificationes in tibys sub cauilla. deinde cauterium in fontanella geniculi vel in poplite et strictorium in cora. tunc cauterium plus valz. **I**tem succus vermicularis mixtus cum aceto forti iunctus super dentes sine dubio omnes remouet. et valet et contra malum mortuum. **L**auet pa. ab aqua frigida et a misticis et vento et salis. **I**tem mel coctum cum puluere fuligis combusto comisce et ad ignem unge: serpigines et ipetiginem et malum mortuum curat. **S**acta igitur mundificatio vel

ceris cum regeneratiuis curetur.

De dislocatione.

Dislocatio est egressio vel separatio iuncturarum a loco suo totaliter vel secundum partem ita quod motus eorum modo debito fieri prohibetur. et quoniam est dislocatio integra: tunc vocatur separatio iuncture. et quoniam non est integratim vocatur dislocatio proprie. **I**tem utrumque vocatur dislocatio.

Cause. Causa vel est ex saltu vel casu vel percussione vel ex materia remolliente sicut narrat Dely 3. regni 2. men. 68. ubi dicit quod vidit adolescentem cuius humeri iunctura titillabat semper propter humiditates viscosas quod aggregata erat in pignore eius et de facili exibat et de facili reducebatur. **E**t est ex percussione lapidis insolita et ex lacta et ex contusione corporis et ligatura et impulsu et tractu.

Signa. Signa dislocationis humeri sunt b. in flatu et profunditas in solita iuncture. **S**i sit in spatula et dislocatione iuncture pedis consideranda iuncturam ipsam cum sorore sua sana illius membri. **E**t cum videris iuncturam non moueri iudica quod dislocata est integre: sicut quoniam mouetur ad omnes partes sine lesione est sana. **E**t si sit in pectus appareat in uno latere cum augmento alterius: dislocatio est.

Pronostica. Pronosticatio est quod dislocatio quidam est facilis et quidam difficilis. **F**acilis est sicut iunctura poplitis propter leuitatem ligamenti sui: et iunctura humeri est ei proxima in macilentis: tamen non in pignibus. **D**ifficilis dislocationis sunt sicut iuncture digitorum quia ut ceteris citius franguntur quam dislocentur et iunctura cubiti. et ideo reductio eorum est difficilis etiam quod vix potest secunde percule affo. **D**ama. ois egritudo que de facili enenit de facili recedit et curatur et conuerio. **M**edie vero inter duas predictas sunt sicut iuncture anche. peior vero dislocatio est illa cum quod secindum vel franguntur capita vtreborum: sicut est in capite ossis anche et in capite adiutorij et in duobus facilibus duorum pedum apud calcaneum. et sicut quoniam ligamentum ligans os cum osse est fractum tunc est dislocatio pessima et quasi incurabilis.

Cura. Cura est talis si dislocatio sit posita cum vlcere vel apate vel vulnere: pro curenf illa si sint in loco isto. deinde reductatur membrum dislocatum. unde de apostemate existente in loco non fiat tensio membri nec dolor nec apostema augmentetur: vel si non sit ne generetur. et ideo si sit ligatura fortis dissoluatur et pro alijs dolor semper mitigetur. **S**i sit dislocatio simplex tunc partes membri tendantur bincinde donec sue extremitates in loco dislocationis sibi alterutrum apponantur. deinde reductatur ad locum a quo exiit et tunc redit. et illud signat sonus qui auditur in reditu eius vel gemit infirmi vel iudicium suum ut communiter. deinde ligetur sic quod non apponatur nec apponantur panes calidi super membrum dislocatum ne calefactio attrahant ad locum materiam apostematam sed infundantur panes in ceroto infrigidato aut in vino potico. **C**eroto frigidum fit sic. **R**. cere lib. 5. liquefiat et aliquatulum infrigidata panni linei infundantur in cera et expressi ponantur super locum dislocatum. **D**igi tamen in primo libro et 2. cerotus bal. quod ponit primo de simplici medicina. et est illud melius isto. **D**einde si post curam dislocationis remaneat aliqua durities administrantur epithimata lenientia et embrocationes sic. **A**ccipiat aqua calida et oleum et in aqua resoluatur medule vaccine et adipis anseris et anatis et galline. ana. quar. 5. et cum ista aqua embrocetur durities iuncture. deinde unguatur cum isto unguento. **R**. armoniaci bdely. ana. 3. i. laudani. 3. 5. olei de lilio olei de semine lini ana. quar. i. adipis anseris. 3. 5. fiat unguentum

tum cū quo vngatur durities iūcture. Simili si dislocatio non reducat infra. y. dies vel. iij. tūc ēplastrū de maluis optimus est ad remolliendum et ad pparandū vt de facili redeat. filr dialtea et martiaton valz ad duritiē ibidem et ad sanguinem pgelatū in loco dislocationis. et ita fac flōmia maxie si sit apā. et ne fiat apā fiat flōmia i pre opposita. deide ex eadē si oporteat. nec pprimat fortiter nec ligetur nec tendat nisi in loco per quē exiuit. et ibi cū omni facilitate qua possibile est. qz ex tali tensione aliqui rūpūnt ossa et apā locus et sit morbus icurabilis. ¶ Si tñ dislocatio sit semiplena vbi os a loco suo aliquatē recedit. sed non totalr ex. et dicitur tozilio. tunc accipe albumina ouoz et illinianē iūcture dislocare. deide aspergantur isto vnguento. B. masticis thur boli armeni. añ. 3. v. fiat puluis. et ita teneat per. iij. dies. post 3^m diē si fuerit securitas ab omni apate. accipe sal tostum liquefiat cum melle et ponat super locū dislocatū. et oxicroceū et diace. raseos et ceronea valent ad predicta. ¶ Si si sit pcurssio et casus in iunctura sine dislocatione tūc subtiliter inūgatur iūctura et cū emplastro ceroneo emplastre et mēbzū non fatigetur. et curabit facta pna flōmia vt dixi. ¶ De ta sit subtilis. p. 7. dies. sed post detur cibus grossior et talis qui ad restaurationem ossium sit vt ilis qualis est cibus dictus. c. de vulnerib⁹ et fracturis. ¶ Si si dislocatio sit ppter mām ibibitā inter ossa tunc opz psumere eam cū purgationibus puenientibus ad aquositatem et ffa sicut cum hermodactilis agar. 3. zinz. et cū cartamo. deinde cū cauterio in loco et cum medicinis causticis si oporteat. et postqz mēbzū reductū est cū gall. pfidya balauit. rof. oliv. bano masticē costo castoreo fiat emplastrū vt nō iterato exeat. et iō teneat illud mēbzū in pace quousqz fuerit os assuetū in loco illo et tūc post paulatim moueatur etc.

¶ De dislocatione mandibule.

Dislocatio mandibule raro accidit. pti git tñ aliqui ex casu sup eaz vel pcurssione vel ex frequētibz offitatioibz nimis os dilatatibus et ex mortellio cogētibz nimis aperire os. et ideo hoies benedicūt se qñ offitāt ne malū illud pgrat vel accidat mozo subita. vnde ego vidi de famulo meo qui post cōualecentiā vnius se. sue in tantū offitando os aperuit et ita frequēter offitauit q mandibula fuit dislocata.

Signa. Signa dislocationis illius est inequatio dē. riu iseriorz cū superioribus. os etiā remanet apertuz nec pōt claudī. sermo eius ipeditur. et applicatio vnius mādibule alteri fit difficilis. et non pzinetur motu cum lacertis suis qui veniunt a posterioribus.

Pronostica. Pronosticatio est qz qñ mādibula dislocat nisi festinet cura et reducatio vix postea reducetur. vñ velocius et facilius redit si velocius succurrat. qz si differatur apabitur locus et idurabitur et lacerti extendētur dolorose in tñ qz se. pzinue et dolores capitis frequenter ppter vebementiam extensionis lacertozum icurrit. et aliqui soluitur venter infirmi et aliquando vomit coleram purā et tunc multotiens moritur in die. 4. et ideo oz curā festinare. vnde ista accidentia vidi omnia in mādicio meo ifirmo.

Cura. Cura igitur et reductio est sic faciēda vt teneat minister cap eius. deinde itromittat chirurgicus vel restaurator pollicem suum in os et moueat mādibulam ad dextram et sinistram. deinde extendat eā subito in tñ qz dentes inferiores et superiores coequent. deinde reducat eā. Vel statim qñ sit talis dislocatio ipemet vel alius iuxta eam percutiat eū fortiter in mento plus posterius aliqui eleuando percussione et statiz redibit. vt

ego vidi de quodam socio meo in mensa qui istum morbum passus est ibidem et subito curatus est. et tunc bonū est facere ligaturam. Vel reducat sic. infirmus ducaf ad balneuz et si durities acciderit et reductio sit difficilis. durities cū oleo et aqua liniat in balneo embrocado embrocatione plurima. deinde liniatur. postea infirmus iaceat resupinus. et chirurgicus itromittat pollicem suum in os eius et moueat mādibulā vt dixi in pmo mō. deinde extendat eam subito et minister post caput infirmi teneat vt rūtū cap mādibule sub aurib⁹. et cū sufficienter restaurator extenderit ista trahat capita mādibule et reducat et liget. et cū fascia sursum eleuet. et vngatur tūc cū dialtea et martiaton. et ligetur ita qz dentes fm consuetudinē suā coniungantur vt moueri possint. Dieta quoqz eoz sit facilis vt infirmus mandibulas non moueat et resupine super puluinar leue. et aliud puluinar applicet capiti ei⁹ vt non moueat quousqz pfecte sanetur. sanabit tñ velociter. fm Theodorici 2° maioris chirurgie sue.

¶ De dislocatione spondilium.

Spondilia colli sunt septem et spondilia dorzi sunt. 12. Si igitur aliqui dislocetur spondiliacolli periculū ē mortis subito. qz si ad iteriora ipelluntur remanebit pcuritas eoz et ipedit trāsglutionem. et est mortale sic dicit Gal. 4° affo. mēto 35°. et allegat Dipz^o parte epidimiaz ad B. Si ad exteriora dislocef curari pōt si cito succurrat. cui talr succurrēdū ē. os ifirmi operiatur et lignū vt apertum os teneat in ore mittatur et lin teolus sub mandibula ponat. vt rāq. n. pte linteoli medicus ad superiora leuādo firmiter teneat. pedem vnus in vno humero infirmi alterum in alio ponat. et pedibus ad inferiora pzinendo et manibus cū fascia ad superiora trahendo fortiter. spondile cūz ipressionē intra eque et ad iuncturam propriā reducatur. deinde vngatur locus cum oleo ro. et cum stup. puluillatis optime ligetur cum pānis et astella formata ad figurāz colli in toto et ligetur ad caput et iterum adiutorium vt non cadat ligamentuz ad gurtur. et debet eger resupinari et caput extendi ad exteriora cum facilitate. et tunc equeetur spondile cūz cōpressionē et attractionē. Tamen quia mortalis est ista dislocatio quando est plurima vel cōpleta et ne fiat squinātia. minutio fiat tertia die ne sanguis ad locum currens apostemetur. Sed spondilia dorzi dislocata redeunt in principio si ad posterius fiunt. sed si ad intrus vel latera liter fiant mortale est propter nucam. et primum spondile dorzi dislocatum pzinat anbelitū. Sed in pueris dislocatio cuiuslibet spondilis est incurabilis et facit eos gibbosos. qz tanta ē in eis būditas qz si reducat nō morat.

Cura. Cura igitur ē in casu curabili. accipiat tabula et ponatur super gibbositatem et fortiter cōprimatur et ponatur vna extremitas in muro et alia cōprimatur quousqz redierit spondile. et tunc fiat ligatura postis prius astellis fm longitudinem dorzi. et fm latitudinem quatuor digitorum. et coniungantur simul due astelle tales sicut ligna barilis coniunguntur concavando latus vnus vt alia ingrediat et vt spondile babeat locum in quo recipiatur. deinde stercus bouinum coctū in vino et surfure et melle superponatur et cum stup. puluillatis et cum fascys latis ligetur. vel super emplastrum ponatur tabula plumbea vel alia latitudinis trium digitorum vel quatuor et capiat gibbositatem et plus et ligetur decenter et fortiter. tamen bonum est in pncipio operationis et frequenter cum mollificationis preparare locus et tunc laminam superponere. Istam curam feci in scholari quodam. Laus deo.

De dislocationibus

De dislocatione adiutorij.

Adiutorium aliqui dislocat ex saltu vel casu vel percussione sua propter ad obstaculum ut accidit mihi ex percussione equi cum pugno. Signa sunt concavitas apud caput humeri. eminentia plurima sub axilla. et est ipse ut cum illa manu tangat aurem sibi oppositam et cum difficultate mouetur.

Cura. Cura adiutorij facilis est in pueris et in illis qui habent iuncturas humidas. Et illud est ut ponat manus sub axilla et eleuetur et altera manu trahat adiutorium ad inferiora. Et forsan in infantibus possibile est ut digitus medius ponatur sub titilico et impellat cum eo caput adiutorij et reducat. Et in corporibus fortibus leuior modus est ut restitutor intromittat pedem suum in latum infirmi et locet calcaneum suum prope caput adiutorij infirmo resupino existente et extendat manus manibus suis secundum rectitudinem quasi velit eradicare eam a spatula. et ictu net manus suam pariter ad interiora et ingredietur. testate me ipso isto modo curavi ubi alij modi oes defecerunt. quodam propter dolorem. quodam propter inartificialitatem sicut est impellere cum pila et suspendere per spatulas infirmum et similia que ego renuo et vitupero. Et postquam reducta fuerit ponatur pila de cirotecia vel de filis sub titilico. et ibi teneat iuncturam ne recidat ad dislocationem. et fiat ligatura cum anexatione foris cum vinculis prohibentibus separationem et tenentibus caput adiutorij ad superiora. et opus ut binda cadat super ipsum per modum crucis. primo in humero infirmo. deinde descendendo ad aliud latus sub titilico ad ascendendum ad humerum oppositum. et ibi per modum crucis iterato reducatur ad titilicem infirmum et ibi nectat in humero opposito. et est modus ligandi artificialis. et sic maneat per .7. dies. istos in me sum expertus. ideo magis fidem adhibete. De dislocatione cubiti.

Dislocatio cubiti oibus alijs est difficilior et similis eius reductio. et fit propter vehementiam ligamentorum que continent ipsum et eorum breuitatem. et propter hietatem sue concavitas. et hoc dislocatio fit ad oes partes et precipue ad partem posteriorem. et deterior et grauior oium est que fit ad posteriora.

Signa. Signa dislocationis huius sunt manifesta ex concavitas in alio. et non est possibile infirmo ut duplicet brachium. nec cum eo poterit tangere humerum suum. et declarat tibi illud manifesta diuersitas inter cubitum sanum et cubitum dislocatum. Cave ne tardes eius curatio quousque supueniat apud calidus propter vehementiam doloris. quod postquam accidit fit eius reductio difficilis valde et fortasse moritur infirmus propter grauitatem doloris. sed si est parua dislocatio tunc curari potest.

Cura. Cura igitur est talis. minister teneat humerum infirmi et alter teneat brachium tenens valde. deinde restitutor ponat manus suas super cubitum et ipse mat iuncturam cum pollice utroque aut cum radicibus palme donec ad locum suum reuertat. Et si fuerit dislocatio ad interiora tunc reducatur sic a duobus ministris brachium sit ut dixi. extendat. deinde applicet manum cum manu donec cubitus reducatur a palma. deinde equibitur statim. vel superplicatur brachy bindam ponat. et ambas extremitates bene pedentes de subter minister coniungat. et teneat a duobus ministris sicut dictum est brachium extendentibus. restitutor binda trahat ad inferiora cum pede. et cum palma restitutor. deinde brachium et manum ad humerum leuet. et sic ter quater leuando ad humerum et deponendo faciat. deinde ligetur

brachium eleuatum et suspensum ad collum taliter quod si licet non possit. paucos dies infirmus sepe eleuare et deponere assuescat. De si fuerit dislocatio ad posteriora tunc est eius reductio difficilis. et necesse est ut brachium eius extendatur vehementer et reuoluatur ad omnem partem. et vngat restitutor manum suam in aliquo oleo ut sit adiutorium in lubricitate. deinde imprimat iuncturam cum impressione vehementi astringendo cubitum cum vehementia donec ingreditur. deinde stringatur cum emplastro restitutorio. et fit brachium infirmi suspensum ad collum eius et dimittat cubitum angularum secundum quietatem quam tolerat vel exigit in prima hora. deinde non cesset suspensorium constringere paulatim donec angulo constringatur. et si iunctura sit firma dissolue ligamentum. et si non. iterum emplastrum et ligaturam donec firmetur. et si post sanationem remanet grauitas in motu tunc superpone sepum arietinum cum butyro. deinde balneetur. Laus deo.

De dislocatione iuncture manus.

Dislocatio iuncture manus est facilis ponendo iuncturam manum super aliquam tabulam et extendat minister manum extensione decenti. deinde ponat medicum extensione decenti. deinde ponat medicum cuius palmas super eminentiam iuncture et premit donec ad locum redeat nalem. deinde stringatur cum emplastro et dimittatur aliquibus diebus. et post resoluatur. et remoneatur manus. et cum aqua calida potest fomentari. si in motu remaneat grauitas. et si digitus dislocatus et impellatur eminentia cum pollicibus donec sit secundum formam nalem et eodem modo artificiali pedum.

De dislocatione anche.

Ancha dislocatur quatuor modis. aut ad interiora. aut ad exteriora. aut ad posteriora. aut ad anteriora. Signa dislocationis ad interiora sunt quando pes dislocatus longior reperitur alio. et genu eminentius est altero nec infirmus potest duplicare genu suum versus inguen. et locum inguinis est infirmus infirmus manifesta ex eo quod cap. coxe puenit ad ipsum. Signa vero dislocationis ad exteriora sunt quod pes dislocationis abbreviatur et in inguine apparet profunditas. et ex parte posteriori inguis est eminentia et inflatio. et genu submersum est ad interiora. Signa dislocationis ad anteriora sunt quod infirmus crura suam secundum quod vult poterit plicare. non tamen sic illud absque dolore genu. nec potest ambulare penitus nisi supra calcaneum. et locum inguis tumet et vixina ipedit. Et si dislocatur ad posteriora abbreviabitur pes eius et extensio est difficilis. si in inguine apparet mollificatio et caput coxe de cliue est ad obliquitatem. genu etiam non potest duplicare nisi duplicet inguina.

Cura. Cura festinetur velociter ne forte effundantur ad eam humiditates et putrefiant et producat corruptionem totius membri. Cuius curatio omnibus speciebus est ut coxam accipias et extendendo voluas iuncturas extrosius donec ad locum redeat nalem. Alia operatio est ut minister extendat infirmum in firmi fortiter ad interiora cum manibus suis aut cum ligamento super genu eius. et sit alius minister qui corpus suum firmiter teneat. deinde posito subter ligamento medicus sit ex latere infirmo et teneat vnam extremitatem ligamenti. et sit alius ex alia parte qui teneat aliam extremitatem et sic ambo equaliter extendendo constrigat iuncturam. medicus vero sollicitus sit de suo latere quod impellat eam pedibus vel manibus suis donec ad locum proprium reducatur. cuius signum est quod coniungit ambo crura iuenit illa equalia. et potest crura extendere et plicare. deinde ponat emplastrum et sicut ois stringit

gaf. & precipe infirmo ne ancha moueatur omnino vsq; ad 5^m vel 7^m diem. & tunc solue ligamentū & emplm & cōiunge crus cū alio crure. & si videris ipsa equalia tunc ē restauratio confirmata & tunc fiat balneatio. Emplm stipticum in proposito fit sic. Stupam canabinam aqua prius infusam & exp̄sam in albuie oui intringas cui icozporē pul. thuf. & mastice & supponat & cū modico terbē sine & melius operabitur.

¶ De dislocatione genu.

Enu dislocatur aliqui. cuius si gnū ē q; crus non adheret cum coxa Curetur igitur sic. se deat infirmus super sedem p̄pinq̄a terre & eleuentur pedes eius parūper. deinde extēdat vir fortiter manū suam desuper & sub⁹ extensione forti & restauratōz reducat ad dispōnem nālem. & si necesse fuerit fomentatiōes fiant & inunctiones vt facilius restauret. Sed qñ rotula dislocatur ponat pes planus in terra & reducatur rotula. deinde ipleatur curuatura p̄anis p̄hibētibus curuationē. & ponat astelle desuper in partem declinē ne iterus dislocetur. Cum igitur stringitur & adheret non duplicetur genu festināter sed paulatim donec alleuietur.

¶ De dislocatione pedis.

Es si fuerit dislocatus fomentationibus & inunctionibus premissis fortiter extendatur a dextra & sinistra ante retro ducendo nodum. & ad p̄p̄iam iuncturam redire cogatur & puluillia & stuppis & fascijs & astellis liget. & ista sufficiat. Ad alia recurre ad Aui. 4. cañ. & ad Theodorici 2. maioris chirurgie sue.

¶ De contusione neruoz.

Contusio est vestigium sine vulnere vel contritio vel cōfractio q̄ remanet in exterioribus corporis postq̄ violententer obuiat ei aliq̄ extrinsecum soliduz vt lapis lignuz aut sile vt casus ad terrā vel ab alto. ¶ Contusio vel est recens vel antiqua vel media. Recens in corpore potenti eūari curetur cum flōmia q̄ciq; hora fiat crussio sine añ p̄adiū siue p̄ siue de die siue de nocte. & hoc ex parte opposita diuertendo. & cum medicina fiat far⁹ diuertens. & si sit subymbilico fiat vomitus. si supra fiat clistere vel secessus. & si sit debilis vel puer fiant ventosationes & scarificationes & sanguisuge nisi in neruis & locis neruosis. ibi. n. non fiat scarificatio neq; ne nervi pungeant. deinde cum vino calido salso fomentetur & superponat semp de stuppis q̄ cooperiat cōtusionem. & madesiant dicto vino & ligetur & stringatur & curabitur vnica preparatione. vel cum abf. cocto in vino curetur. qd̄ optimū est fomentando. ¶ Sed qñ est media & materia est fluxa tunc fiat flōmia de vena veniēte de membro leso. & cū ventosis & scarificationib⁹ fomentationibus & fricationib⁹ & stuppis & cum vino salso sicut prius. & tādū sal ponatur q̄diu dissoluitur a vino illo calido. deinde localia ponantur sicut diaquilon & emplz de folijs porroz tritis & frigio cū oleo & butiro calō applicatis. & si sanguis ibi ingrossetur cum farina orobi & isopo humida calamento dissolui potest. ¶ Cōtussio antiq̄ vbi est putredo & forte sanies aperiat post maturationē. deinde mūdificetur sicut dictus est pus. c. de vlceribus. sed cōtussio in loco neruoso o3 sedari cum oleo ro. tepido p̄pter dolores. deinde pul. mirtilloz super cōtusionē cū oleo inuncta aut lana succida loco olei aut cerotū de isopo humida super cōtusionem apponat. Unde nota. q; dolore durante nūq̄ fiat eūatio a loco patiente sed a p̄te

opposita. deinde fomentatio fiat cum lixiūo salso tepido postq̄ dolor sedatus est & mā fluxa & antecedēs eūatio. deinde emplastres cum radice altee cocta. ¶ S3 cōtussio antiqua de qua nō cōquerunt homines nisi quādo mouentur curatur eūz eūationibus p̄dictis. deinde fiat emplastrū ex cinere vitis & emplastretur cū fimo colūbino cocto eūz vino & calce puluerizata extincta addita cum eiūdes. Et qd̄ optimum est & a me expertus fiat emplastruz de farina fabaz & aceto & melle ad resoluendū. & istud est a me expertum. ¶ Sed si fiat contusio sub oculis cum liuore vel in palpebris facta purgatione vniuersali accipiatur radix napi agrestis frāgatur aut scindatur. vel medulla in medio confricez cum istio aut cū vngue radendo donec sit ibi quasi mucilago cui addat & incorporetur pul. aloes epatici & illud eūz tasta superponat cōtusioni aut liuori. & quater aut pluries in die remoneatur & infra. y. dies curabit. Et si antiqua tunc rose fenugrecum aliq̄stulum trundant & decoquantur in vino al. quo cōtussio fomentetur. deinde stuppe made facte in eo & expresse cōtusioni applicentur. & cū infrigidantur remoueant. & sic sepe & lepins de die & nocte fiat ¶ Sed in contusione vbi coste ledūtur p̄ter p̄dicta deatur mane mumia ad pondus. y. & cū modico vino donec dolor cōfractiōis intrinsece mitigetur. Tamē in omni forti cōtusione p̄mo fiat flōmia ex parte opposita per. y. dies. vel. iij. fiat materie repercussio directe. deinde vtendū est repercussio cū dissolutiuis. vltimo eūz dissolutiuis. & si non possit dissolui vtendum est maturatiuis & putredis eūatiuis. ¶ Umori aut dolori fiat emplastrum de cicuta trita frīxa cum sepo arietino. aut. B. farine filiginis olibani. añ. cōmisce cum succo apy & superpone secure. aut. B. cicute. M. inasturay aquatili abstinē. añ. M. s. ionia barbe parum. que omnia pista & frige cum sepo hircino vel arietino & loco dolenti suppone. Et si calor & dolor p̄ueret in p̄fundo. fiat stuppa mitigatiua maturatiua diaforetica de folijs salicis prunorum alboz plantaginis bletaz maluaz apy &c. Et qdā miles ictibus contrit⁹ & squassatus mumia bibita cum fortissimo vino in mane liberatum se iuenit. Silr in astiludis & toziamētis qñ verberant milites sepeliānt in stercore equoz calido & curant sicut ad oculum vidi frequenter. Zeiunus bibat silr vinū decoctionis betonicę tridū & curabit. ista sunt secreta & experta de cōtussioe. vide ab Aui. fen. 4. c. s. vbi vocat cōtusionem alpefe. si milr sal. 4. megategni. dicit q; omne vuln⁹ desiccationis indiget. excepta cōtusione q̄ est in carne q; bumefieri o3 & maturari & putrefieri & tūc desiccari & curari. silr s. megategni dicit q; cōtussio difficilis curat q̄ ictisura p̄pter illa duo que dixi modo.

¶ De hernia.

Hernia est egritudo in qua rūpif sifacvel relaxat vel dilatat p̄ter nāzratōne cui⁹ iestina cadit in offenz. i. in bursas testiculoz vel in igne tument vel circa vmbilicum cū dolore & eundi impedimento. silr ex dimidio relaxato fit iste morbus. ¶ Pro quo sciēdū q; hernia bz mltas spēs. ē. n. qdā ventosa. qdā aquosa. qdā hūoralis. qdā carnosa. qdā varicosa. qdā zirbalis. qdā iestinalis. Et ista iestinalis ē qñ iestitia descendit in bursam testiculoz. & hē vera hernia. & fit ex ruptura sifac. Unde sunt super ventrem p̄mo cutis exterior. deinde mirac. deinde sifac. deinde zirbus. deinde iestina. & sic diafragma diuidit inter spūalia & nutritiua. ita sifac iter iestina & nutritiua & gnātia. & est quasi sacculus in quo suspenduntur iestina. & ideo qñ rumpitur cadunt

angl. r

* Cadens ex alio, & que ponans graue presset
texturam colatum in
alio frequenter bibi
Item f.

De hernia

deorsum vel qñ relaxat. sed tñc. si in relaxatione manet in inguine tumor et dolor: et raro descendunt ad osseum. Qñ aut est tumor et inflatio in bursa testiculorū sine apertione et se. et dolore magno: tunc est passio berniosa. Aliqñ tñ ventositas descendit et inflat bursam. aliquando aquositas et aliqñ humor aliger: et aliqñ est ibi caro pter nām. et aliqñ vene replentur sanguine mīco et fiunt ibi varices grosse ad grossitiem digiti. aliqñ zīrbus et vidimus qui ē nervus per quē mām spermaticam mittit nā ad testiculos descendūt qñ relaxantur nimis.

Cause. Cā rupturę vel crepaturę est exterior aut interior. Exterior vt labor clamor saltus: et maxime corpore pleno. exercitium et coitus. et equitare sup equo male portante et super alio statim post pandium. et hoc fortiter equitando vel corpus mouendo. Similiter tussis sicca laboriosa et sternutatio fortis est causa descensus. Et similiter qñ semen paratū exire retinetur ppter aliquā occasionem extendit didimū et inflat deinde testiculum et facit istum morbum: Sit etiam aliqñ ppter retentionem fecis nimis longā et ppter retentionem ventositatis sicut est in colica. et aliqñ fit ppter conatū egerē di. Et dicitur hernia quasi rūpens enia. i. intestina. vel enia sunt pānculi et membra nervosa. Vel dicitur hernia quasi herede necās: qz ipedit gnationē debitā maxime in specie vera illius. Vel dñ hernia qñ relam rūpens araneā qē zīrbus sup intestina. Vel dñ bernia qñ nō heres: qz intestina nō adherēt pellicle cui deberēt.

Signa. Signa sunt si sit relaxatus vel ruptus. si ponatur pa. resupinus et tunc cum manu itromittatur tumor et cōprimatur: deinde erigat. tñc dic patienti qz tussiat aut anbelitū impellat deorsum. et si cadat iterum: ruptus est. si non: relaxatus. Item de lignis sambuci fiat ignis: et cum ille qui est berniosus fenserit suū istū ligni: statim descendēt intestina: et habebit patiens tortiones intolerabiles et rugitum in vētre et intestinis cū sono qui audietur ab oibus extrinsecus. et si faciunt ribaldi in Italia qñ volunt nocere berniosa vel ruptis. Si fuerit hernia ventosa: tunc est quidā rugitus: et mouetur vētostitas ab v^o pre ad aliam. et est ibi inflatio nō lucens et p digitos appositionem nō sentitur inundatio. et nō est ibi ponderositas: sed leuitas per cōpationes ad alias bernias. Sed signū bernie aqueosę est qz cistis testiculorū magnificatur cū pōdere et splēdore. et si duos postueris digitos duarū manū cōprimendo senties sub digitis inundationes aqueas et de facili cedit tactui: et est cū cachocia: et sunt parati ad idropisim. Signa carnosę sunt qz testiculus augetur sine dolore et apare scilicet cistis testiculorū: et est cum qdam duritie. et cum tangis testiculos sentis eos dura carne circūuolutos. Signa varicosę sūt qz est dura oblōga ad modū virgę tortuosę: sicut apparet in varicib⁹ in tibys porcorū. Sed signa zīrbal sunt qz nō reuertit: dato qz iaceat pa. resupinus. Et qñ didimus est relaxatus et mollificatus et foramen est rax magnum: tñc de facili cadūt intestina in osseus. vnde s3 aliquos didimi sunt vasa spermatis antia testiculos. s3 sunt vasa secundaria subsequētia postqz iformatū est in testiculis que deferunt ad virgam. sed fm aliquos didimi sunt duo foramina in inguinib⁹ per qñ qñ pēdent testiculi: et per qñ mām seminalis descendit et in idē redit. S3 bernia humoralis discernit qz corpus est repletū et est sine dolore et cedit tactui et est mollities media inter aquosam et carnosam.

Pronostica. Oz ruptura antiqua que bz labia vulneris iterius indurata et callosa et bz vnum anū vel dimidium nūqz curabitur. et si sit

in parte nervosa s3 fac. vltra. 7. dies: antiquatur et vsqz aut nūqz curat. Sed omnes rupturę de facili curant in pñ in puero maxime. sed in sene non curant. in iuvene medio modo. Varicosa est difficilis curationis. sed intestinalis antiquata nūqz curat: nisi per manus chirurgicā faciendo cauteria et brachale. qz incisio in sene nō potest fieri: et raro deuenit icisio nisi ad mortē. et id ab illa libanos dñe. s3 si. 3. mēses transierit idiget chirurgia. s3 ite intestinalis descensus ipedit a motu et egatione.

Cura. Cura requirit multa. pmo dietam et regimē. 2° intestinoz repositionē. 3° eoz ibidē retentionē. 4° vulneris cōsolidationē. 5° cauterizationem vel incisionē. Primū igit fit cauendo per. 6. mēses a repletionē et motu supfluo. nō comedat fructus recētes nec legumia nec ventosa aliqz cuiusmodi sunt fabę et pisa. nō bibant vinū nouū nec ceruisiā nouā. nec comedant ad saturitatem: sed a mēsa surgāt cū aliquali fame. post cibuz non surgāt nisi contricti fuerint fortiter et cōprebenti et coacti ad expulsiōnē fecū vel ventositatis. p gradus non ambulent. non clamēt. nō saltent. cū stapede equū non ascēdant: sed in loco alto ascēdāt et stant ter in sella intrent. si laborare debeant ante cibum laborem pficiāt. non coeant. et ventres laxū teneant cū clisteri vel cum cassia vel cum reubarbaro vel cum suppositoio vel cum potagys lenitius de maluayol. borragie buglosa et similib⁹. vitet balneū nisi intestina sint intantū inflata qz reduci non possint. tñc pōt fieri balneū ad preparandū ad hoc. 2° cōplect sic. iaceat pa. resupinus: et brachia bene eleuetur et caput depressatur. deinde iterum cū manu impellantur sursum paulatine quousqz ad locum suum redeant: et sic in pace iaceant. 3° cōplect. i. retentio eoz repositioz cum brachali puenienti fm latitudinem quatuor digitorū facto de tela lini multis plicationib⁹ factis ibidem et interponat cotus et suat fortiter. et sit ligula conueniens vt de ipsa possit claudi. et pēdat ibi pila rotūda de pāno lineo qz supponat brachali. et aligponūt laminam ferreā fm semicircularē in medio illi⁹ brachialis linei: et tunc cum corrigys neclit: et inter copas nodant. deinde emplastrū ponūt super eminentiā inter brachale et corpus: qd sic fit. B. gluten piscium vel pellis arietine decocte. 3. iij. picis grece. 3. i. picis naualis armoniaci. añ. 3. ij. aloes masticis thur. rof. boli armeni sanguinis draconis mirtillorum. añ. 3. 5. aristol. lō. et ro. cōsolide maioris et minoris. añ. 3. vi. gallarum balausti. pssidarum olibani pilorum leporis. añ. 3. ij. sanguinis buvmani lib. i. omnia ista simul distemperentur in aqua in qua pellis arietina cocta est et tota lana sua. deinde pili leporis contriti apponantur: gumme resoluantur: et cera pauca post agitando cum spatula pulueres incorporentur. istud emplastrum consolidat quasi omnia vulnera: et ideo habeatur in bonore. Vel potest fieri sic lem⁹. B. aloes masticis ro. olibani. añ. 3. 5. mirrbe. sanguinis draconis boli armeni picis naualis colofonie et grece. añ. 3. ij. iacee nigre consolide vtriusqz plantaginis balausti. ematris foliorū quercus caude equine. añ. 3. ij. cere. 3. i. 5. fiat cum laudano et terbentina emplastrum optimum sicut prius et ponatur super locum inunctū cum oleo masticino rof. mirtino laudano. deinde superponatur brachale predictum et non amoueatur nisi de quarto in qrtum ad minus. et iaceat cum istis localibus in quiete et ocio per. 4. 0. dies. nec debet dimitti brachale vsqz ad curam completam nisi dum preparatur emplastrum et renouatur. solis suppositoioz vtendum est ad laxandum vel cassiati. sed quando vadit vtatur predictis iam. 4° Quartum cōpletur si vulneris per data interius. i. cōsolidationē per

De operatiōe cū ferro in oculis ⁊ i lapide

130

potius ⁊ per pulueres ⁊ per electuaria faciendo. Potius sunt sic. B. plantaginis ro. iace albe ⁊ nigre consolide maioris ⁊ minoris auentie valeriane caude equine ver bene añ. AD. i. epatice. AD. y. cinamomi nucismuscate coalk. al. ⁊ ru. añ. 3. 5. succari vel mell. lib. 5. vel qđ suffic. ⁊ si addatur sumac ⁊ radix bursi ⁊ gngneruia plus vale bit. vnde vinū decoctionis radicū bursi valet optime. Puluerem sic facio. B. mirtilloz cinamomi nucismu. añ. 3. y. sanguinarie desiccate. 3. iij. se. plantaginis se. poz tulace. añ. 3. iij. se. nasturtij borulani. 3. i. qz mali saporis est. coralloum ru. 3. i. 5. fiat pul. ⁊ apponatur succarū vt dulcoretur. ⁊ detur mane quolibet die vel alternis diebus ad qđtatem. 3. i. vel. 5. cum vino qz brodia ⁊ lubrica solidationem impediunt. vel de puluere facto de radice valeriane da cuz vino quotidie. 3. i. vel de radice scrofularie vel saponarie vel scolopendrie. vnde valeriana ⁊ cauda equina sunt spalia in hernia crepata sine intus siue extra. Daly tñ 3. regni cōmento 186. dicit qđ desiccata ⁊ cauterizantia valēt sicut nucipissi ⁊ folia eius aloes epaticum calycaria thūs. Electuaria sunt succarū ro. diarodon abbatio sirupus mirtilinus diacitonitē ⁊ citoniorum diamargariton diacodion diadragantus frigidum. C. Hernia ventosa curatur cum cōsumptis ventositatis sicut dictum fuit ⁊ burius. c. de tipanite et de infione stomaci dando dialogon diaciminū. ⁊ facien. do emplm de ruta bacē. lauri cimino ⁊ aniso assis ⁊ pipe lōgo calamento ⁊ fursure coctis in vino. vel spongia intingatur in istis ⁊ superponatur. C. Uaricosa curatur cū sero capzino ⁊ epithimo sanguinem purgando melancolicum ⁊ rōmando venas ⁊ euando vel capz principium extrahendo ⁊ torquendo ⁊ infidendo vel cauterizando. ⁊ residuū cum medicinis desiccatis cōsumendo. C. S3 aquosa curatur cū medicis cūatiis aquositaris dictis. c. de idropisi. sicut cum aqua sūbuci ⁊ cum agaf. ⁊ spicarnardi cum vino. C. Zirbalis aut ⁊ carnosa habent puenientiam magnam que cum operatione manuali habēt fieri. C. 5. f. cauterium ⁊ incisio sic fiant. In carnosa scidatur pellis exterior testiculorum ⁊ excarnetur a carne superflua. deinde sic consolidetur. B. olibani aloes sar cocolle san. ora. añ. terantur ⁊ vulnere supraspergantur vel. B. olibani partem. i. sanguinis draconis part. y. calicis non extincte partem. iij. tamen melius est vt extingantur añ qđ apponatur nisi cauterizare velles cum ea. C. Zirbalis curatur cum cauterya super os pectinis. ⁊ cum elevatione superius paulatine. ⁊ tunc cū emplastro stiptico ⁊ fomentatione cum resolutionis sicut ē oziganū calamentum ruta caro. Sed hernia aquosa magna curatur perforando pelliculam exteriorē testiculi iuxta filum me^m burse cum sagittella aliquantū ampla vel cum infro cū acubus multum infixis perforat. deinde eleues superius eam fm latitudinem digiti. ⁊ tunc perfora pelliculam interiorē exhibit aq. que si fuerit multa non extrahas vna vice sed pluribus. Istud. n. idēz fit ex alia parte. ⁊ cū totam aq. euaueris cauteriza locum qđ aperuisti. ⁊ fac duo cauteria potentialia in inguine. vnum ex vtraqz parte supra didimū vnum. aliud super alium. aliter mā redibit sicut prius. sed cauterius illud ipedit ne testiculus ⁊ aqua exeat. C. Est et notandus. qđ in scissura ⁊ ruptura sifac intestina subito descendūt. ⁊ si reponantur qđ hō surgit sentiuntur in bursa leuiter. S3 qđ didimus relaxatur vel zirbus tūc cooperiunt duplici pellicula. s. mirac ⁊ sifac. ⁊ in bursa nō sentiuntur cū tā guntur ⁊ bursam elongant ⁊ paulatine descendunt ⁊ in loco descensus aliquā grossitiem relinquunt. Ubi ergo descendunt intestina per scissuram non labores cuz bra

chali ⁊ emplastris nisi in pueris ⁊ in nouitate scissure in adultis. sed in parua scissura fiant cauteria penetrantia miracvqz ad os pectinis. quia tunc sit cicatrix que plus aliquid descendere nō pmitit. sed si magna vel in adultis fiat incisio signando eminentiam cum encaustro faci endo circulum ro. qui cōprehendat totam eminentiaz. deinde reduc qđ exiuit. ⁊ tunc sume inter duos digitos manus sinistre pelliculam exteriorē cum mirac ⁊ eleua ⁊ scinde fm corporis longitudinem ab vna pte circuli ad aliam donec videas scissuram sifac per quā intestina videre poteris aut zirbum. deinde suas mirac cum sifac fm vnum pūctum pforādo mirac ⁊ sifac. ⁊ fm aliū ecōuerso. ⁊ hoc cū filo exiit semp ex vna parte pellicularum non transuerfando foramē sicut cirotece suunt s3 sicut pāni linei suuntur. patiens vō iaceat cum tali vulnere inferiori ventre donec plene fuerit solidatum. ⁊ vltra poriet brachale donec cicatrix bene fuerit confirmata. C. Sed in relaxatione didimi ⁊ sifac o3 pa. lacere in banco ⁊ habere manus ante pectus. ⁊ ibidem debēt brachia ligari ad bancum vel ad pectus ipso iacente resupino ⁊ pes ⁊ coxe similiter. deinde reponant intestina ⁊ teneat ea superius medicus vel minister. ⁊ tūc cauteria preparantur de ferro calido ⁊ pmatut firmiter super os pectinis vsqz ad os illud. deinde superpone loco cauterizato butirum cum folys caulis pistatum ⁊ liga fortiter ⁊ tunc in loco ponatur quousqz escara cadat. ⁊ tūc vt vulnere consolident. C. Locus tñ aliqui putrefit qz nutrimentum non venit ad testiculum ⁊ aliqui cōsumit paulatine. Et si sit apostema in testiculo illius partis ⁊ putrefiat. aperiatur ⁊ cuz licinys extrahatur putredo. ⁊ istud est melius qđ perdere vitam. vñ multos in cura habui ⁊ per multa ⁊ pa curati fuerūt. sed tādē errādo reciduarunt. ⁊ brachale est melius ⁊ emplm qz frequenter post incisionē euenit mors. C. Si tñ vis cum medicinis cauterizare poteris. sed periculosum est ⁊ dolorosum ppter corrosionē prius circūstātiū. s3 cū eis opans cauti opef quo ad vulgus. Daly 3. regni cōmento 129. ⁊ c.

De operatiōe cū ferro in oculis ⁊ in lapide.

Lapis cum ferro ⁊ incisione curat qđ

alia medicamina non pferunt ne etbicum incurrat pa. vel mortem ex dolore. Pro quo sciendū. qđ stuppe pus debēt pparari ⁊ puluilli ⁊ ligamenta ⁊ medicamina stringentia sanguinem ⁊ dolorem sedantia. postea ligatura patientis cuz coxis ita qđ calcanci sint ad nates cōiuncti. deinde liga patientē super scāno suppinum ne in hora incisionis se possit aliquo modo mouere. ⁊ tūc itinge digitum tuū longiorē sinistre man⁹ ⁊ silt idicem in oleo diu ⁊ illud intromitte in āno patientis. cuius testina per clistere mollificatiū pus euata sint. manum autē dextram super pectinem pone palpano leuiter. vel lapidem ipellas ad extremitatē digitorū itromissoz. Lūqz tunc duobus digitis lapidē cōprehenderis illum ad cololum ipellas vesice iuxta testiculos quātum potes. ⁊ tūc senties duritiem lapidis in loco qui est inter anum et testiculos qui dicitur pitomeon in collo vesice apud radicē coxe. tunc enim cū manu dextra rasoriū iter filum qđ de ano pcedit ⁊ testiculos ⁊ coxā sinistra sup lapidē ita qđ lapidē pphēdas inter digitū qđ ē in ano ⁊ rasoriū iprimere ⁊ vuln⁹ fac qđ lapis possit a digitis expulsus exire. ⁊ si sic nō exierit. tūc vncis vñ reatū defozis inuare ips. lapidē eceto mūge ipsa labia vtheri vno ⁊ i supficie pluerē solidatiū suppōe. ⁊ de iñ vnguētū nigz vñ eplz nigrū quod possit in z. C. Si vero san. non cessauerit fluere accipiatur pānus lineus ⁊ infundatur in aceto et

angl. r z

San. Pulvis Consolidan
B. olibani. aloes. holiarum
una 3. pul. limbricorum
terra combustionis 3. 5. san
anaco. 3. 5. Pulvis.

De cura idropisis

aqua ro. & oleo ro. simul mixtis & patienti supino superponatur & sepe pannus infundatur in eadem re. & superligetur sic qd ligatura in ore vulnere & vsq; in diem tertium non solvatur. tñ non fiat incisio in parte nervosa: qz pma nō solidaretur omnino. Et aliqui ligant crura ad collum patientis & eleuant nates & intromittunt digitum in ano & tentant vbi est lapis & pellunt ad collū vesice & tunc fit incisio collateraliter inter virgam & natem ita vt eam tangat. Et ego habui vnum baccalariū in theologia qui calculosus. & tunc ante fracturam lapidis ipse posuit quotidie digitum in ano vel semel i hebdomada & eum pellebat ad sanduz vesice: & tunc potuit mingere satis bene. ¶ Die tamen notandum qd lapis ē aliquando ita magnus qd non potest exire per colluz vesice: & tunc non debet fieri incisio. Similiter si sit valde parvus vt manibus intueri non possit. & si inueniatur facili perditur: non debet fieri incisio ad eius extractionem. debet igitur esse mediocriis q̄ritatis. si sit etiam lenis: minus tolerat incisio q̄ si esset asper. qz qñ est asper pa. habet dolores frequentes quos facilius tolerat euz scinditur q̄ si eos non haberet ex consuetudine. similr si sit coarctatus vel bifurcatus ita qd ad collum vesice non possit descendere non debet fieri incisio ad eius extractionem. Scienduz etiaz qd pueri & adolescentes. xij. ānoꝝ scindi pnt ppter facilem restaurationē in eis. sed iuuenes carnosī & senes a senectute p̄rictiōē tolerare pp eoꝝ fortē virtutē. sed decrepiti nullo modo debet incidi ppter debilitatē virtutis & defectum consolidationis: quia apostema & non consolidatio circa vesicam sunt mortalia. & ideo Hip. nefricti & circa vesicam dolētes rē. Nec est faciendā incisio in lapide renum: s̄ tñ in lapide vesice vt dictum est. piculosum ē tñ aliq̄ oīno incidere: iō non cōsentio icidē si possit aliter fieri.

De cura idropisis.

Idropisis cū ferro curatur. asclites. s. & tiganites nō nec iposarca: nisi raro. tamen non fiat incisio nisi in iuvene forti. qz senes & decrepiti nō sunt fortes ad icisionem faciendam: maxime in quibus ē idropis confirmata. Si igitur iuuenem inuenies fortem: de cuius salute es securus quere subtiliter vtrum idropis fuerit ex p̄ncipali vicio epatis. qz si sit: tunc oꝝ incisionē fieri ex latere splenis. Si ex p̄ncipali vicio splenis oꝝ ex dextro latere fiat incisio inferius epate vel supra. Si vero sit causa diafragmatis vel alterius superioris opꝝ scindi supra pectinem in fine ventris in loco me^o illioꝝ. Si vero in muliere fuisset causa matricis: tunc solum fiat incisio prope vmbilicū. ¶ Cum vero locum cum his cōsiderationibus noueris incidendum fac eos erigi et ventrem ad inferiora p̄mi: vt q̄tum potes aqua de scendat. & fac ipsum comedere paruz de pane tosto vino infuso. & sunt talia totilla cum vino valde confortatiua debilibus & cōsumptis. deinde fac ipsum sedere ante te inter brachia alicuius fortis viri tenentis ne in hora tui operis moveatur. & tunc accipe cum digitis manus sinistre pelliculam mirac in loco vbi vis facere incisiones & illam pellem perfora sagittella fm longitudinez corpis ita qd ducendo non tangas si fac possis sifac. quo viso pellē in qua vulnus fecisti eleua superius versus caput & peryniū digiti latitudinem vel duoz. & tūc sifac perfora & pone ibi cānulam cōcauam. extrabe de aqua q̄tuz fm virtutis cōsiderationem videris expedire. & tunc cānulaz omnino extrabe & pellem exteriorē super vulnus sifac perimite descendere: qñ pellis exterior vulnus coope-

De tinea

riens nihil permittet inde exire. mane iterum pellem eleua donec vulnere fm rectitudinem opponantur & cānulam mitte & extrabe de aqua semper cōseruando virtutem q̄tum potes. & sic facias donec aqua auferatur: s̄ non tota: imo partem dimitte quā postea consumes euz alyis medicis sibi pp̄ijs vt dictū fuit 2° buius. caplo de idropis. ¶ Et nota qd tempore extractionis aque debet eger refici cibis bonis & potibus odoriferis & iocundis bonum sanguinem generantibus & spiritum multiplicantibus & brody bonis gallinarum & caponū cum vino bono & aromaticis paratoruz. qz oīs euacuatio magna spūs diminuit: & diminutio spūs virtutem p̄sternit & econuerso. & ideo dicitur 5° affo. Omni cūationi est ānexus casus virtutis. & ideo 6° affo. dicit Hip. affo. 27° Quicūq; empici aut idropici v̄rūt aut inciduntur: his fluente sanie atq; aqua repente omnino pereunt. & repetē exponitur. i. subito & multum: qz natura odit subitas mutationes. vt dicitur 2° regi. acut. & 3° particula regni. Deinde post ista locus suatur & consolidetur vt dictum est in incisione lapidis & c. de bernia. ¶ De oculis fiat sicut dixi superius primo tractatu istū tertū. & ista sufficiat de h. Laus deo & beate Marie v̄gini: & oib; scis rē.

De tinea.

Tinea est scabies capitis euz squamis & crustis & pilozum euulsioe & colore & odore fēdo & aspectu abominabili et dicitur a teneo teneo et eo is: quia cundo per totum caput firmiter tenet ita qd non curatur nisi cum auxilio medicine nisi raro. & dicitur quia si totum caput tenēs: vnde morbus est cōtagiosus: & maxime si sit in iuuenibus vel senibus.

Cause. Causa eius sunt humores corrupti ab vtero in illo qui in tempore mēstruozum concipit. vel in illo qui est in muliere mali regiminis. & aliquādo post vteruz ppter malum regimē infantis aut nutricia. aut ppter rineositatem patris vel matris eius vel eozū iordinatum regimē. & aliqñ est cum sanie fauo & virulētia & aliquādo sine. qz vplurimū est magis sicca q̄ būi: da ppter vehementem humorum corruptionem & aduersionem. ¶ Item dicitur aliquando ista passio semota: qz multas bz partes semotas quas occupat in capite. of etiaz ab Aliis. in 4° & a Mesue asafati. ¶ Signa appēt ad sensum & per dicta in diffinitione.

Pronostica. Pronosticatio est qd tinea recens cum difficultate curatur: sed anti qua nūq; aut cum labore maximo & in tempore longissi mo: quia mala p̄plo adequata ē. & ideo si curet raro ibi pili nascuntur. & illa pars semper erit debilioꝝ alyis p̄tib; que non fuerunt tineose.

Cura. Cura est varianda fm variationem etatis. qz in infantibus & in etate lactante debet regimē nutricia rectificari. deinde de fumoterre scabiosa lapatio acuto folys ficus celidonia & folys enule campane: & cum succis istarum ad q̄ritatem lib. 5. & cum 3. y. litari giry & axungia porcina antiqua & oleo nucis & cera fit optimū ynguentum pro omni etate. Et si vis fortius operari adde ceruse lote. 3. 5. & eris v̄sti tantūdem. & ad huc fortius erit cum fuligine & cum fece aceti. similiter cum folys ficus contritis & cum ramūculis & cum axungia porcina fit ynguentum optimū. & potest vocari vade mecum quia omnem infectionem curat. ¶ Sed in maiori etate digeratur mā peccās fm exigentiaz humoris peccantis euz sirupo de fumoterre & oximelle. & purget cum diafene & cū catholicon. & deinde p̄riculariter cum sternutatorijs rē. deinde accipe cartas antiquas cōpu-

De decoratione

fantur et terantur et distemperentur cum aceto et liniis super locum. et est expertum. voco istud medicamē car-
tarum: quod ego feci frequenter. Et. B. cartarum cōbu-
starum calcis lote argenti viui extincti añ. 3. i. cōfice cum
aceto et oleo nucum. et line cum eo post fricationem loci
sufficientem cum pāno aspero. Item finis colūbin^o vi-
stemperetur cum aceto illiniatur caput. sanare enī tinea
in ueteratam. Item cortex vlini coquatur in aceto forti
donec optime inspissetur. deinde pinguedo vel cera ad-
datur et fiat vnguentum ad hoc optimū. ¶ Sed si vis
secure operari fac vnguentum Aristo. in li^o aureis litte-
ris scripto: quod ponit Astātinus 4° practice sue. c. de ti-
nea. B. salia fuliginis olei oliue picis liquide equo pon-
dere. tere hec oia et fac vnguentū et capiti tinea de quo
fuerint capilli rasi superpone et miraberis sanitarē ipsi-
us et capillorum redundantiam facientem. et istud ego
scio esse verissimum et a me sepiissime exptū. sed in confi-
ciendo est fetor ppter picem liquidam. i. carpit anglice.

¶ De fauo.

Modo de fauo sciendum est q^d ē hūi-
ditas spissa sub cute capiti
ad modum mellis. non tamen facit pustulā
nec tumorem sed cutē reddit mollem. et cū
comprimatur emittit humiditatem sicut est
mel. cuius cura est euacuare flegma falsum
cum diatribit et similibus. deinde accipiatur puluis yn-
gularum caprinarum testarum auellandarum cornu cer-
ui et corticum castane et superaspergaf. De si passio fue-
rit de calis hūioib^o cum aceto puluis misceat^r yngaf.

¶ De decoratione.

Modo de decoratione quis in 2° di-
xerim de hoc: tamen hic ad-
das q^d lentigines panni macule et huiusmodi
infectiones in facie si sint naturales non curā-
tur. si non: purgato corpore in omni causa san-
guis leporinus aut caprinus calidus superponatur et ibi
dimittatur et curat. Item puluis cinamomi vel baccarū
lauri cum melle aufert eas et pānos. similiter infectio cū
oleo nucum. et expertus sum frequēter q^d succus lapacy
rubei aufert maculas in facie et sine pari omnes infectio-
nes. et idem facit medulla cerui et sepum eius. Item cose-
us recens cū melle maculas rubeas tollit a facie. Item
fel caprinum et farinam lupinorum cōmisce et in nocte
inūge et tollit rugas et omnia vitia faciei. Aut tartarum
in pāno madefactum per noctem dimitte et in aere de ma-
ne permittit humectari vel cum pauco melle misce et su-
per faciem per vnam horam pone et ultra modū aufert
rugas et facit album. Item sunt aliquando vermes in na-
so et cūz natus cōprimatur exeunt qui vocantur barones
vel nepones. pro istis accipe sal armoniacum in aqua ca-
lida dissolutum et colla et cōmisce puluerem olivani et cō-
fice cum melle et superpone et curat. Itē ad pustulas in
facie de quacūq^z causa agungias verustissimam pellicu-
lis bene mundatam diu in mortario tere: deinde succus
radicū lapaty acuti adde et inūge. Item ruptorium sub
mento vel flōmia vel scarificatio in fontanella colli va-
let i istis infectōib^o. Itē i infectōis facie et i corpore p^optū
mlicēz valet lac virginis artificiale q^d faciunt archimi-
ste et alij faris cōiter. Sed si facies sit cōbusta cū sole tūc
valet aqua nenufario et aqua leuistici. ¶ Sed si fumus
vel ignis leserit: tunc valet oleum rosarum cum vitellis
ouorum vel oleum de vitellis ouorum quod talia curat.
Similiter pili leporis incisi minutim omnem combu-
stionem ignis et aque curant et in principio superasperfi
Et vnguentum album Ras^o valet ante vesicationem

De morbis particularib^o

et post. Ante vesicationes ponendo frigida sicut sanda-
lum rosas plantaginem aquam ro. et oleum ro. cum vi-
tellis ouorum et similia. Sed post vlcationem valent
pili leporis et vnguentum de calce: quod sic fit. B. calces
et pone in aqua frigida et dimitte per magnam horā cal-
cem residere et postea aquā abyce et calcem solam dimit-
te: et abluere cum aqua frigida donec tora acuitas aufera-
tur. et postea cum oleo et pauca cera fiat vnguentū et yn-
ge et curat. ¶ Item q^d facta est mentio de lacte virginis
artificiali: ideo pono hic receptam cōmunē que est. B.
aluminis plume partem. 5. campore partē. i. aluminis
roche partē. i. salia gēme par. 5. thuris albi pares. y. olei
tartari part. i. aque ro. par. y. que sūt terēda terant^r et pul-
uerizentur et misceant^r cum aqua ro. pt. y. Accipe vnam
guttam huius aque et vnam guttam aque litargiry in pal-
ma manus ex quibus mixtis fiet ad similitudinē lactis
et filia substantie lactis suavis odoris ex qua lauetur fa-
cies et gula et pectus et manus. et optime dealbantur et re-
dolent multū. ¶ Aqua litargiry sic fit. B. litargiry argē-
ti lib. 5. teratur et cribelletur per pānum. et coque ipsū in
quarta media aceti albi fortissimi semper cum spatula
agitando donec minuat^r tertia pars aceti. postea cola
et distilla per filtrum et serua in ampulla vitrea. ¶ Item
gratias ago altissimo et omnipotenti deo qui me ad finē
trium lib^oz practice perduxit: cuius confidentia quar-
tum audeo inchoare: petens ab eo iuuamen qui omnib^o
dat affluentiam: et per quem omnia facta sunt: vt mibi
peccatori subueniat et ad finē optatūz perducatur. tñ istud
q^d sequitur breuissimum erit. Amen.

¶ Explicit liber tertius Rose anglicane: subsequitur quar-
tus liber breuis.

¶ Incipit liber 4° de morbis particularibus.

Quartus liber erit breuis de prius obmissis mor-
bis qui sunt particulares: quia particu-
lariter eueniunt: non particularitate corporis tantum:
sed particularitate temporis: quia raro medicus lucratur
pecuniam cum eis. et sunt litargia mania desipientia me-
lancolia. et particularius de iter agentibus et de pānaritio
et de regeneratione vnguium et de scorbomia et vertigie.
sunt igitur quinq^z capitula.
1^m De litargia.
2^m De mania desipientia et melancolia.
3^m De scorbomia et vertigine.
4^m De pānaritio et regeneratione vnguium et eius
ablatione.
5^m De iter agentibus.

Ro quo notandum in principio
q^d frequenter medici vi-
dent signa repletionalia et signa plectozie
et corruptionis sanguinis et humoris: et tūc
non distinguunt inter illa bene: quia qui-
dam intelligunt illa verba et quidam non.
Et ideo dico q^d signa repletionis quo ad
vasa: que est noua: sunt contenta alba grossa diffusa in
medio vrine vel per totas vrinam. Sed signa plectozie
vel repletionis quo ad virtutē sunt quādo humores cor-
rumpuntur et sanguis per consequens: quia sanguis vno
modo accipitur pro aggregatione humorū. dicit Daly.
de signis epatis. 2° regni. et sunt quando vrina habet cō-
tenta multa alba parua et grossa similiter diffusa per to-
tā vrinā cū obūbzatiōe supius vel liuore vel cū gbusdaz
forte cinerosa vel adustioib^o i vrina. ¶ Itē nōn^m q^d ali-
angl. r 3

De litargia

qñ materia in stōaco ibibitur aliquando adheret: quod scitur qz vomitus est de materia natāte et similr abominatio: sed singultus de materia imbibito: vt dicitur 6° affo. in cōmento illius. Spasmus fit ex repleione ita et singultus 2°. Sed eructatio est de mā inuiscata adherente lateribus stomaci cōuersa in ventositatem. et istud nō scitur per vrinas. ynde Alui. 3° cañ. c. de singultu. dicit qz non est fortior qz vomitus. et Gal. ecuerso 6° affo. et vez. est. qñ vomit^o est de mā: singultus tunc est fortior eo. sed qñ est de mā diuersa natante tūc ē debilior eo. ista posui hic vt signa morbozum p vrinā meli^o distinguant.

De litargia.

Litargia est apostema i parte posteriori capitis sicut frenesia in pte anteriori. et hoc loquēdo de litargia vera et de fumis ibi existentibus memoriā ipedientib^o. vel de colera mixta cū flate putrefacto in puppi cerebri ad qd sequit^o. Et dicitur a letos qd ē obliuio et giro giras vel gero geris qñ obliuionez generans vel causans. vel girans oēs sensus cū obliuione.

Cause. Causa est illud qd multiplicat flegma et replet caput vaporib^o sicut sunt allia cepe porri fructus aquosi vinum replo et crapula ebrietas et lacti cinia. offe in bradya pinguib^o carnes porcine pisces quires et oriū et similia. ynde nūq^o est morbus per se sed sup. uenit aliqñ morbo: sic quotidiana cōtinue minoz emittit^o et peripleumonie. Et ē apā illud in vno et foraminibus sub craneo: et raro in suba medullari et pāniculis.

Signa. Signa sunt se. lenta semp pcomitans dolor modicus obliuio permixtio rōnis. vrina est aliquantulus spissa et discolorata et turbida velut subingalium. gene rubet: oppressio oculor^o et palpebrar^o sōnus multus et falsus. et aliqñ obliuiscitur assellare et migere. Et si sit de flegmate est cū ossitatione multa a pncipio et multitudine iputi et sōno pundo et stat oculis clausis et ore. et si aperiantur obliuiscitur claudere. egestio est būda frequenter. pulsus et anbelitus sunt stricti et parui et occulti et inequales. ramen si alia voce clament^o et pprio nomine appellentur respondēt et loquuntur. et si dimittātur statim reuertūt^o ad sōnum qui est non pprie sōnus s3 stupor et grauitas. Et si mā fuerit composita et dñetur flegma: tunc multiplicatur sōnus grauis et taciurnitas et pigritia motus et oculi claudūt^o et apparet quasi mortuus. Sed si colera dñetur: tunc sunt vigilie et motus et alienatiōes. et t3 oculos apertos et bz intuitū fixum. Et si equaliter dominantur apparent signa equalia.

Prognostica. Prognostica. io est qz liuor faciei et tumor et inordinatio motus sunt signa mortalia in litargia. Item sanguisuge apposite frōti: si non adhereant mortale. Item si solitarius fuerit et multum comederit et amplius cōsiderauerit et loquitur que non decent et iugiter saluā suam foras miserit: mortale est. et maxime si sudor frigidus in facie et cervice fuerit. si autē ista non affuerint signum est qz euadere possunt. **U**ltcrius notandū qz differt a suffocatione matricis. qz hic loqui potest: ibi non. et si intelligat ridere nō potest. et differt ab apop^o et epilepsia: qz ille subito veniūt ista paulatine. et differt a sincopi cordis: qz ibi assimilatur faciei mortue: hic faciei sane. et alia dicta 2° huius.

Cura. Cura est illa quam dixi in pmo li^o. c. de pfunditate sōni. fiant igitur clisteria acuta i pncipio de ierapigra centaurea abrotano et absinthio ruta et similibus. deinde fiant fricationes extremitatum fortiores et ligature dolorose p3 quo rubear. deinde pedes ponā in aqua salia p3 ad medietatē tibiaz. deinde corpore exi

sente plectorico: et forti existente virtute fiat flōmia de cephalica vel de vena frontis aut de illa que est in sumi tate nasi aut cūz seris porcinis aperiantur vene in naso. deinde fiat sternutatio leuis vt cum pēna vel festuca positis in naso. et semp labore^o vt pa. excietur a graui somno cum attractione per capillos posterius et in naso cum clamore in auribus. et eleuēt^o partes posteriores. s. pedes et cum timpano et clamore. et per capillos posteri^o bu manus cōbustos positos ad nares et per alia fetida ibidem posita et trita. Et circa nares et palatum fiat inuictio cum mediocriter calidis. deinde prouocetur vomit^o cūz pēna. deinde capite raso maxime posterius yngatur oleo ro. et aceto tepidis. deinde addatur succus apy et acetum squilliticum. Sed confirmato vomitu quod erit in tertio vel quarto. tunc castor. bulliat cū succo apy et pauco aceti vel oleo ro. et eo tepido fricetur occipitium fortiter et diu vt materia ibi contenta digeratur et euaporet^o et pānus in eodem intinctus superponatur semper remouendo et statim meliorabitur. aut yngatur puppis cum euforbio picro pipere ruta castor. distemperatis cum oleo. similiter sterus columbinum distemperatum cū melle iuuat multum. Item sinapis cum succo mente et castor. etiam assidue bibitum sufficit ad curationem si pariens compos sui sit qz velit talia accipere. et frequenter suffumigetur cum cornu cerui et galbano ad exiccandum eum. et ventose sine scarificatione ponantur in nuca. ista sunt optima. **E**t si aliquo modo sit ppos sui ipsius digeratur materia sicut dictum fuit caplo de epilepsia cum salvia betonica ruta menta calamento origano aniso maratzo cimino se. vrtice se. rute cum aceto modico melle et zuccaro. **E**t si febris sit fortis detur sirupus in parua quātitate cum decoctione capill. ve. et brusci. **E**t si materia sit composita digeratur cum sirupo violato oxizaccara et oximelle diuretico. **S**ed si mā sit melancolica tūc oculi sunt aperti et est cū rixa et motu et intuitu infixo et tunc digeratur cum oximelle diuretico et squillitico et sirupo de fumorere. deinde euacuatio si at cum ierapigra hakacuta cum modico coloquintide et bdelio et ieralogodion in causa melancolica et cum ierarufini vel cūz diafene acuito cū lapide lazuli loto. **E**t si materia sit composita componantur medicine ex ierapigra et electuario de succo ro. Item fiant masticationes et caput purgia et gargarismata dicta caplo de epilepsia. et prius in multis capitulis secūdi et iij. li. deinde ponatur tiriaca super lingua et transglutiat pa. si possit. deinde p corruptione memorie fiat electuarium ex ouabus partibus ligni al. et cassia lignea et tertia parte euforby et interioris anacardi substantia cum picro et pigano cōfice cūz melle et detur in parua quātitate. Et raso capite ablatur cum vino calido postea scarificetur et statim fiat confrictio cum predictis decoctis. Et in causa composita accipiantur rose viole nenufar. camomilla mellilotum anthos decoquāt^o et fiat fomentatio breuis: sed locus cito post desiccetur. Item conuersio frenes. in litargias est mortale. et contra est bonum aliquando. Item cor^o philomene vel ypupe super obliuiosum suspensuz me^o moriam restitunt. Item cor^o irūdinis cū melle coctū et acceptum facit reminisci pterita et futura pdicere.

De mania desipientia et mlia.

Mania et melancolia sunt 2° mania melancolica sed diuersimode. qz melancolia ē ex abūdātia colere nigre: mania ex iustitū būo rū corruptiōe. vt dñ 3° affo. 2° m. 23° sñr 6° affo. 2° m. 56° dicit Gal. qz apoplexia epilepsia cecitas spasmus

sunt de flegmate et colera nigra. mania vero non coëcat huius. Impossibile enim est de flatu nasci: cum materia unde nascitur de necessario sit furiosa. et colera ru. semper est huius qualitatis: quia colera nigra non nisi cum incensa fuerit et in malas qualitates transiens et corrupta fuerit. Et sunt iste passiones desipientie que alii sunt vicio cerebri alii vicio aliorum membrorum. ipsa tamen variatur secundum diuersas causas. quia quedam est de sanguine adusto. quedam de colera adusta. quedam de melancolia adusta. quedam de flegmate adusto. et hoc dicitur 6° affo. commento 59° quod de colera ru. cum solitudine et tristitia sit desipientia. cuius intensio si augmentatur ut in colera nigra mutetur facit quasi maniam. Et Dam. 2° affo. suorum commento 76° dicit quod desipientia a tribus naturaliter causatur. scilicet a virtute humore et membrorum. A virtute. scilicet eius debilitate. ut patet in senibus qui fere omnes incurrunt desipientiam loquendo de decretis. Ab humore sicut patet humorem mlicum vel quolibet alium humorem adustum. A cerebro ut per solam malitiam complexionis perfumositates delatas sursum. Et nota. dum quod humores qui sursum feruntur aliquando tenent totum caput sicut in mania et melia. aliquando vna partem solam ut in litargia et frenesi secundum Iulianum. 2° affo. Dam. ubi prius. Et adhuc notandum quod aliquando corrumpitur memoria et manet ratio et imaginatio salua sicut dicitur de illis qui obliuiscuntur nominum suorum in quadam pestilentia. ut dicitur 3° de morbo. c. 4. et 5° de morbo. c. ultimo. Aliquando corrumpitur imaginatio et remanet memoria sicut ponit exemplum Gal. 3° de morbo. c. 4. et Dely 2° partem tegni in commento illius. secundum partem vero que secundum cerebrum ponit exemplum Gal. de B. Et aliqui cogitatio et ratio et remanet memoria et imaginatio. sicut Gal. exemplificat de illo qui proiecit vasa vitrea et pueri 4° interiorum. c. 2. Tamen proprie loquendo melancolia vocatur infectio medie partis cerebri cum puritate rationis. scilicet mania est infectio anterioris partis cerebri cum puritate imaginationis.

Cause. Causa est omne illud quod multiplicat meliam et humores adustos siue sit aliquod accidentium siue cibis grossius melancolicis et tristitia et dolor et angustia et amissio temporalium precuntio dominorum et similia.

Signa. Signa si ex sanguine sint tunc est risus et leticia iordinata sine causa. Si ex colera sit cum clamore et ira et rixa. Si ex melia tunc est cum timore et tristitia et solitudine quia semper vult esse solitarius et solus loquitur. Nec est mirum dicit Gal. 5° de morbo. si melancolici semper timeant: quia causas timoris semper ponant. quia melia facit timere naturaliter. sed sanguis facit gaudium. nam ratione nigredinis dicit Auer. in canonicis partem 1^{am} de signis melie. quia tunc sanguis faceret gaudium ratione albedinis. quod non est verum. et est de hoc affo. 6° partem 1^{am}. si timor et pusillanimitas diu durauerint facient mlicum. Si sine causa manifesta veniet mania aut est cum furia et alienatione et vocantur dementes vel ames. Si autem sit saluum aduratur et faciat istius morbum tunc plorant de facili. et isti omnes aliquid illud quod mente concipiunt ore dicunt quod sit illud. De genere melie est amor heros in istis mulieribus et viris qui inordinate diligunt. et habent isti omnes diuersas proprietates quia quidam putant se esse gallos et erigunt brachia rursus alas et volunt catere. quidam quod sint episcopi et volunt conferre prebendas. quidam fugiunt ne super eos celum cadat. et generaliter est apud omnes quod timeant mortem et non vellent eam. et quidam timeant omnia nigra. et cum audiunt loqui de diabolo passio arripit eos. nec audent stare soli in camera tales nec ad loca tenebrosa aliquo modo ire propter timorem: et alia talia infinita. sicut de vna muliere quam habui in cura mea vidi quod non audebat loqui de dia-

bolo nec respicere per fenestram cum ne videret diabolum timens de omni homine nigris vestito ne esset ille.

Prognostica. Desipientia cum risu minus mala est. quolibet tamen est mala. et si ante signa digestionis in morbo acuto venerit mortale. si post non est timendum. Item vlcera in pedibus aut in facie maniaci non curantur. Item casus appetitus in eo est mortale. sed idropisis et fluxus ventris et menstruorum vel emorroidarum in eis sunt bona. Item desipientia 7° partem 1^{am} affo. multa diuersa. et affo. 14°. dicit Trip. quod in percussione in capite stupor aut desipientia malum. ubi dicit Gal. in commento quod desipientia est cum non oporteat infirmus loqui vel facit aliquid. et stupor cum nec loqui nec facit aliquid sed oculis modicum apertis quasi sub clausis sicut timens tacuerit.

Cura. Cura est de primo cum letificantiis quoniam potest fieri. et quod sit cum illis quos timet et de quibus recedatur si turpia faciat. et quod pulchra sint omnia iuxta patientem nisi venerit ex gaudio: tunc enim aliqua tristitia nuncietur. 2° dentur humectantia sicut vinum. quod licet sit siccum: est tamen humidum respectu melie. et denique brodia et capoes et caro edulina et agnina et porcelloz. et colati et electuaria humectant ut dicebatur. c. de ethica. 3° 5° vitare caseum et carnes bouinas asperinas leporinas et ceruinis et omnia que multiplicant meliam. Deinde melancolia digeratur et euetur. put dictum fuit primo huius tractatu de quartana. et 2° huius. c. de lepra. et detur diarraginatium. Tamen si sit ex vicio cerebri: tunc est passio quasi continua et oportet dare confortantia caput in parte: sicut antbos nuxmu. sticados maiorana et rosas. Si sit vicio alterius membri minor est passio et cum maiori iteratione: tunc oportet confortare membrum a quo venit et dare illa que ascensum vaporum impediunt. Et in omnibus speciebus fiant fricationes extremitatum et ligature dolorose et dentur clisteria fortia et detur sirupus de fumotere. et detur ista medicina frequenter. Ba. triferre saracenicæ. 3. iij. epitimi. 3. i. lierapigre. Gal. 3. 5. detur in potu. vel sic. Ba. sene florum diarraginia florum sticados croci. an. 3. i. epithi calcure. an. 3. vi. polipody agar. an. 3. 5. mirabolanoz indorum. 3. i. lapidis lazuli. 3. ij. omnia conuassata decoquantur preter mirabo. et lapidem lazuli. et detur in nebula put melius poterio. et ista medicina longo vsu curat omnes melancolicas passiones. Item clisterizetur et caput radatur et pedes fricentur et manus cum aqua in qua coquitur sal acetum et curabitur. Tamen in mania oportet dare frigida et purgare cum electuario de succo ro. et cum diarragena. Item in causa sanguinea fiat hæmorrhomia velut nolit patiens per totum diem. post ligetur ne fiat emoragia. et sit de cephalica vel de vena inter pollicem et indicem. vel de cute pedis inter primum articulum et sibi proximum: tamen non fiat hæmorrhomia in principio: sed postquam aliquantulum inueterat. deinde fiat vëtosatio in posteriori parte capitis. Item cauterium in commissura anteriori capitis optimum est. deinde fiat balneum tepidum et frequenter ieiunio stocaco et fiat ibi quia mora. Item coitus moderatus ab aliquibus commedatur ad expulsionem materie cerebri. et qui diu habet totum aspectum scias ipsum non esse curatum. vtatur scolopendria et pentafilone et diarraginibus et buglof in cibis suis. Item fiat in tpe calido hæmorrhomia de brachio dextro per purgationem per aliquos dies de mediana vel basilica. sed in tpe frigido de sinistro vel de saluarella manus sinistre. deinde vngat frontem et tempora cum oleo camomille ro. et vio. Utatur tpe calido leti Gal. diarraginato an. mixtis. vel diamargariton et dianthos in tempore frigido. purgetur quolibet anno in medio veris cum purgantibus meliam. vtatur aliqui ouis mollibus non duris non

De scotbomia ⁊ vertigine

frigis ⁊ elixentur. Prouoetur sōnus in istis cū lactucis ⁊ aromaticis sicut cum zinzib. galanga mace croco carda momo cinamomo lignoaloea. Utter amigō. ⁊ nuce: qz ratione yētositatis replēt caput. tñ oleū de amigō. dulcē. optimū est eis super caput ⁊ pectus ad humectandū sed non diu moxetur: sed cūz pāno fricetur ne oppillet. Scruetus sicut pruna damascena. i. pncipio prādū pñt accipere ⁊ pira in fine prādū in parua q̄tate. vitent iraz ⁊ solitudinem ⁊ tristitiā ⁊ yigilias. ¶ Tñ i speciali de mania ⁊ melancolia dico q̄ balneum valz de maluis ⁊ viol nenufar ⁊ lactucis ⁊ folijs vitis ⁊ silibus. ⁊ lingua canis ⁊ se. eius quocūq; modo detur valet in mania ⁊ curat. ⁊ capite raso pinguedo scrophe superponatur ⁊ valet frenesi ⁊ manie. Item succus consolide cum melle mixtus ⁊ naribus infusus epilepticis ⁊ alienatis valet. Item puluis testudinis combuste oēm alienationes ⁊ mentis insaniā curat. ¶ Item qui sensum amittit abrotanum saluam follequius tere cum vino ⁊ per. xv. dies da bibere ⁊ sensum recipiet. Idem facit gentiana ⁊ se. rute bibita. Item mirabolani citrini ⁊ kebuli conditi valent ad h. Item ad rabiem hominis ⁊ alienationē ⁊ desipientiam se. buzici da bibere ieiuno ⁊ perfecte curat. Item si mania de morfu canis rabidi contigerit ⁊ per os spumā emiserit infra. 7. dies moxetur. Item si quis de nocte surrexerit quasi maniacus da ei bibere de abrotano agresti ⁊ curabitur. ¶ Sed confirmato morbo oz calida euaporatiua super caput ponere sicut pulmonē arietis caliduz vel gallum fustum per medium vel catulum canis abiectionis intestinis. ⁊ valet h in frenesi. vel capita arietū statiz decollata apponantur. Et de capitibus balneum factus valz etibis ⁊ cōsumptis ⁊ maniacis ⁊ mlicis. Oz si doz mire non possunt amigō. amaras cum aceto cōtritas super caput ⁊ super frontem pone ⁊ dormient. ⁊ fiant illa que dicta fuerunt pmo li. Item in istis indigestio inflatio rugitus ⁊ vesicula in pollice vel retentio yzine sunt mala. sed in frenesi sūt mortalia. ¶ Sz in amore ereos opz vituperare illam quā diligit vel facere copulationē ⁊ dare cāphoram ⁊ lactucā super renes. ⁊ confortare patientem ne in etibicam icidat. Ista omnia valent istis tribus passionibus. i. manie mlie ⁊ desipientie. ⁊ aliqñ frenesi ⁊ amori ereos quo ad purgationē ⁊ balneū. Et ideo simul posui ista capitula que si bene inspiciant sunt vtilissima in multis casibus: posito q̄ morbi isti raro eueniant. ynde in istis amentibus ⁊ alienatis cum istis iaz dictis potest medicus facere q̄si mirabilia. tñ opz frequenter būores aduſtos eūare sicut satis dixi in primo ⁊ 2. ⁊ aliquatr in 3. ⁊ ideo recurre ad loca illa.

¶ De scotbomia ⁊ vertigine.

Scotbomia est passio sēsus cōis qua credit patiens se videre muscas ⁊ cimices. Et dī scotbomia a scotbos qd ē videre: ⁊ mias qd est musca: q̄si visio muscarum. ¶ Cāc sunt bumores corrupti ⁊ vapores corrupti ⁊ tenebrosi existentes i cerebro ⁊ potissime in pre anteriori. ⁊ venit aliquando talis vapor a stōaco. aliqñ ab alijs ptribus. aliqñ a cā puata in capite. ¶ Vertigo est passio sēsus cōis que facit hominē credere oia moueri in girum. ⁊ ideo dicitur vertigo quasi vertens girum. ¶ Causa ē materia magis subtilis q̄ sit in scotbomia cūz yētositate inclusa in humido viscoso que nō habet exitum. ⁊ ideo mouetur in girum ⁊ contingit propter rotationem in girum vt pueri mouentur aliquādo: ⁊ qñ videt rotas vel aquā fortiter moueri: vel nubes credit se moueri cū illis. ⁊ ideo appodiat se reb⁹ vicinis vel oportet q̄ sedeat vel cadat vtrobiz. ergo in scotbomia

⁊ vertigine ē corruptio visus ⁊ malitia creatiōis idolorū in cruciatōe nerui obrici. ⁊ ideo male reddi⁹ sensui cōi. ⁊ per pñs est malum iudiciū in imaginatiua.

Signa Signa cōmunia sunt visus obscuritas oculorum grauitas tinitus aurium. ¶ Propria signa scotbomie sunt q̄ hō est sicut maniacus ⁊ oia membra eius sunt debilia ⁊ habent molliem neruoz. Et si est de causa priuata in capite passio est cōtinua ⁊ est grauitas crebri ⁊ est tinitus ⁊ malitia olfactus. Et si sit ex stōmaco est cum grauitate stōmaci cum nausea ⁊ abominatione: ⁊ est minor cito post prādūz. Et si sit vapor iste de corruptione sanguis apparent corpora rubea coraz oculis: ⁊ a colera appetit citrina ⁊ videtur in sōnis. Et si sit apparent alba corpora ⁊ videt sibi q̄ sit in aquis. Et si sit mlia apparent corpora nigra ⁊ videtur sibi q̄ transeat p loca angusta in sōnis ⁊ q̄ cadat. ¶ Propria signa vertiginis sunt q̄ infirmi oia ante se posita vident moueri et maxime res rotundas sicut molas. A parte yrine sciendum q̄ in istis morbis yzina est alba in colore vt cōmuniter tenuis in substantia. cum circulo grosso ⁊ spisso tūc scotbomiam significat.

Pronostica. Pronosticatio ē q̄ isti sunt in via ad epilepsiam ⁊ ad apoplepsiam et ad cataractam oculorum. ⁊ si multiplicent malum regimē in illis cadent.

Cura. Cura est sicut dictum est de epilepsia in 2. b. ius ⁊ sicut dictum est de dolore capitis. Quin. q. n. sunt facien⁹ in cura. 1. mām digeri ⁊ abscondi ⁊ eūari. 2. si sit membruz mandans oz illud rectificari. 3. debet dieta dari pparata. 4. oz confortare caput ⁊ cerebrum vt mām non recipiat. 5. oportet conuertere vapores ad oppositum ⁊ diuersum cū fricationibus extemitatū ⁊ ligatura dolorosa ⁊ yētosatiōe in eis ⁊ in spatu liis ⁊ cū clisterib⁹ ⁊ suppositozijs rē. ¶ Quecūq; igit fuerit causa si corpus est plectozicus fiat stōmia. tñ in causa sanguinea fiat pmo stōmia de vena basilica. deinde de cephalica. deinde si oporteat de vena non pulsantili post aures. deinde fiat scarificatio cartilaginum aurium qd valet in omni causa. deinde si oporteat fiat yentosiatio crurum. ¶ Tñ si causa sit in capite sola tūc stōmia cephalice suffic cū yenis post aures: ⁊ scarificatio cartilaginum aurium. deinde dentur cibi frigidi ⁊ acetosi ad feruores sanguinis mitigandum: sicut est agresta acetum ⁊ similia ⁊ medicine frigide sicut coriandrum infusum ⁊ tamarindi yzinū maloz granatoz cum triasandalis cāphoraz tuz. ¶ Et si sit in causa digera⁹ cum peonyis ⁊ saluia betonica auentia radice feniculi petrosily rafani ⁊ semibibus diureticis cū melle ⁊ aceto. deinde euatio fiat cū ierapigra Sal. acuita cū agarico ⁊ turbit vel cum pulpa coloquintide ⁊ modico mastice vel cum esula vel cum cartamo vel cum mirabolanis kebulis si materia sit in stōaco. ¶ Sed si mām est colerica detur sirupus acetosus ⁊ fiat vomitus cum aqua casa ⁊ detur medicia facta de mirabolanis citrinis ⁊ infusione aloes cum cassia ⁊ zuccaro violato simul mixtis. ⁊ vtatur triasandalis ⁊ zuccaro ro. ⁊ in cibis detur accedula lactuca portulaca. ¶ Si mām est melancolica ⁊ yentosa tunc detur sirupus de su moterre ⁊ bozraginis. ⁊ purgetur cū ieralogodion ⁊ ierarufini acutis cū lapide lazuli toto ⁊ cū diasene ⁊ diaboze raginato. Odozet res boni odoris de maiorana musco laudano rē. dentur etiā electuaria diagalanga pliris diatbos diaciminum que etiaz valent in causa flegmatica. ¶ Et si sit de stōaco fiat vomitus cum aqua in qua cocta sint anetū rafanus mel ⁊ sal. deinde euacua cū pillulis cochyis ifortiz virtute quaz recepta est. B. colloquim.

side. Si aloes masticeis. an. S. conficiantur cum succo
abf. ¶ Si si colera sit in stomacho: tunc digeratur mā
cū oxizaccara. deinde eietur cum oxilaxatio vel cum
diaprunis vel cum violis prunis cassia et mirabolanis ci
trinā reubarbaro et floribus bozraginis et succo fumiter
re. Et vtatur oēs isti post prandium vel ante carnibus
citioniorum conditis cum zuccaro sine spēbus calidis. in
in causa frigida stomachi valet diacitoniten. Sed in pro
pter inanitionē stomachi vtantur quolibet die mane bu
cella panis intincta in succo citioniorum aut cum succo agre
ste aut pirop. et vtantur carnibus citioniorum aut rosata
nouella. et hoc valet illis qui hoc patiunt. ppter coitum
supflū cū collaticis et electuariis ad restaurandū et cū
leri³ Sal. in quibus spūs deficiunt et videtur eis quelibz
res due et q omnia moueantur in giru. Pedes lauētur
cūz folijs vitis in plus et folijs salicis in minus quia sunt
minus humide: et deficcantia eis nocent. Caput cū aqua
ro. et lacte mulieris rozetur et detur eis candelum cum
succo citioniorum vel pomorum dulcium vel cum agre
sta vel cū succo mente. Si de cerebro sit detur diagan
ga pliris cū musco. deinde in causa frigida abluatur ca
put rasum cum decoctione folioz lauri betonice valeris
ne rute camomille. deinde tergatur cito post. In cū cala
accipe celidoniā plantaginē tere adde acetum et ca
piti et temporibus fiat emplastrum vel lotio. et in causa
frigida inunctio tempoz cūz melle et felle leporis est exp
tum. Et caput abluatur cum decoctione enule cāpane et
curat vertigines et capitis dolorem. aut abzoranū: bibat
et cito liberabitur. et quotidie. 3. gurtēzine sue ifundan
tur in auribus. ¶ Si fuerit a motu in girum quiescat et
sit in silentio et dormiat. ¶ Si a percussione vel casu fi
at flōmia de cephalica et 3^a die de vena post aurem. de
inde accipiat cera alba et malaxetur cū oleo de camomil
la et ponatur super totū caput in modū capelli ante prā
dium et non post et ventre prius laxato. et accipiat lang
succida et torefiat cū oleo ro. et actuali calidum ponat
super caput. Similiter pellis arietina de nouo extracta
actualiter calida ponatur super caput. ¶ Dieta bz eē q
isti alienēt a se omnem rem cito resoluibile et cito conuer
tibilem in fumos malos: cuiusmodi sunt porri allia ce
pe lacticia pise fabe pinguis vinu nouū et ceruicia no
ua ficus et nuce et oleagina et frigida et viscosa et panes ca
lidum et indigestibilia oia et cenam et sōnum statim sup
cibum et ebrietatem et rixam et ventus. et caueant sibi ab
aspectu rez velociter se mouentiū sic sunt rote et aq for
tes et nubes et ab aspectu montium et cāpaniliū et rerum
altrarum et ab aspectu pfunditatz sicut si esset supra nō
aspiciat deorsum et similia. nec imagineē de talibus. et
nō salter nec currat nec inclinet se deorsus. venter teneat
tur laxus. et caueant a repletionē cibi et potus. et dimittāt
coitū oino. et potēt vinum aromaticū rpatū et moderate.

¶ De paneritio.

Paneritium ē apostema dolorosuz
in radice ynguis gene
ratum faciens cadere yngue vel fm totum
vel fm partem ad q sequitur se. ppter dire
ctum respiraculum ad cor: quia yngues nu
triantur ex superfluo nutrimento cordis. et ideo in sincopi
et in morientibus et passionibus cordis et pectoraliū re
spicimus yngues. qz mortificatio in eis arguit mortifica
tionem cordis vel simpliciter vel quo ad tempus: sicut
in frigore mortificante et in sincopi que est parua mors et
in rigoribz febrium vbi calor retrahitur ad cor. qz fe. est
passio cordis vt dictum fuit in pmo huius. Et dicit pane
ritium qū totum yngue rēps vel eripiens: a pan qd est

totū et ynguis: et eripio eripis.

Cause. Causa est nutrimentū supflūz non digestū:
defectus sōni et constipatio ventris: contusio
ynguium et attritio eaz et pustule ibi aperte ante tps de
bitum. Aliqñ sanguis est in causa. aliquando colera. ali
quando flegma putridum. et quandoqz est cum ylcere et
quandoqz cum sanie subtili fetida. et in hoc est timor digi
ti dicit Aui. i. 4. cañ. fen 7ª tractatu 4. c. de paneritio.

Signa. Signa sunt manifesta. qz si fit de sanguie lo
cus rubet et tumet et alia signa sāguinis. Si d
colera est citrinitas vel rubedo splēdens et punctura et ar
sura et vigilie et fe. vt cōiter. Si de flate putrido est cum
rubedine obscura et liuida et cūz mollitie et appent signa
idigestionis et flegmatis et est dolor obrutus.

Pronostica. Pronosticatio apparet in diffini
tione sua. similiter facit yngue ca
dere vel scabiosum et turpe vel duplatum vel gibbosum
vel mutilatum et abzenuiatum. et aliqñ derelinquit ibi
sanguinem congelatum sub yngue vel albedinē turpem
morpheatum. et aliquando pte dolore iterficat. ppter re
spirationem ad cor. tamen respiratio illa est distans. et
ideo possunt poni ibi reperculsiua quamuis sit quasi
emuncroziū cordis.

Cura. Cura est flōmia partis opposite et post eiusde
partis si oporteat. deinde euacuatio cum far
macia euacuante coleram et humorē adustū vel flegma
salum putridum. qd purgat cū agar. cassia. qz agaric²
trahit a partibus remoti corporis. deinde opz subtiliare
cibum et in frigidare ipsum sicut cum lactuca portulaca
acedula scariola: et viola in poragys et brodyas. deinde ap
ponantur reperculsiua in pñ: submergendo digitum in
aceto calido cū fursure aut farina ordei aut de mucilagi
ne psily facta in aqua ro. cum cāphora et farina ordei et
aceto et opio si oporteat fiat emplastruz inuatiū valde
deinde in augmento illiniatur locus cūz sordicie auris.
et in statu cūz mucilagine psily facta cum lacte. et in fine
status si vis perforetur cum acu. deinde in declinatione
curetur cum farina lupinor et melle. tamen si videas ip
sum tendere ad ylcerationēz caue ab oleo et ab humidi
tate. et apponatur radix lily et olibanū tritum cūz granis
mirti et curat ipsum. nec apponantur frigida post horam
principij: qz inspissant cutem et materiam obdient inte
rius et dolorem augmentant. sed ponant resolutiua qz
fit ibi caliditas. qz talia plus valent sicut adeps anseris
et galline et submersio i oleo calefacto frequēter. et cū sor
dities egressa est tūc emplastretur cum rosā et farina or
dei. et quando ylceratur tunc aloes est de melioribus me
dicinis. et thus cum arsenico vel cū flore eris modico vel
cūz psidyas. Similiter galle flos eris et mel simul mixte
curant ipsum post declinationem sorditiei vel postqz ylc
ceratur. et tunc debet caro separari ab yngue vel cūz fer
ro vel cum tasta vel cum rubigine et tunc debet empla
strari cūz emplastro predicto. Sed postqz ylceratum ē
caueatur a frido et ab aceto et oleo. Et addo hic qz radix
lily contrita et superposita per se curat. et similiter iusga
mi cocta sub cineribus et postea superemplastrata. nec ē
ei par vt ego expertus sū. ¶ Si si fit leprositaz et diffor
mitas ynguis: pmo ponatur ibi remolliētia vt semē lini
vel fenugreci vel mucilagine eorum cūz cera simul mi
xta. vel adeps ouium per multos dies apponatur. vel se
pum ouinum malaxatum cum radice lily: hoc adequa
bit eam. Deinde si vis eam auferre. R. salgrossi fecis vi
ni squille calcis extincte. an. 3. ij. conficiantur simul cūz
serapino vel oppoponaco et supponatur: radice ynguis
ex carnata modicum. Vel fiat sic et leuius et melius. em

De regimine itinerantium

plastrum super vngue per aliquos dies gūma pini. i. pice resina. deinde perfozetur cum acu in radice ei⁹ ⁊ cyrrat sanguis plimus. deinde allia ligentur contrita super radicem illam die ⁊ nocte. ⁊ renouentur allia die ⁊ nocte bis qñi cader. Item oppoponacum cum oleo oliue preparat eam ad casum. sicut serapinum cum sulfure. Item arsenicum cortex pilosus glandium vel castaneaz. cantarides pice resina aggregentur cum aceto ⁊ emplastrando p. io. dies sepe renouant. Item sulfur contritum arsenicum ⁊ terbentina cū aceto idē faciunt. quia faciunt ista vngue cadere. Item nasturtium ⁊ sal trita cum melle eradicant frusta vnguis scissi vel fracti. sicut ego vidi ter. ¶ Deinde postq̃ ceciderit oz custodire ne tangatur euz manu nec ab aere nec ab alijs extrinsecis. ⁊ ideo cooperiatur cum cortice dactiloz vel carne eorum nucleo extracto. ⁊ tūc ligetur ibi qz b facit ipsum pulchre crescere ⁊ auget eū. Et cum illud putrefit. accipiat de alio dactilo ⁊ sine violētia apponatur. tñ si pñū fortiter adhereat nō amoueat. vel fiat pileus de argento ⁊ tangat digium non ex parte vnguis sed ex alia parte ⁊ antierius. ⁊ sit qñi rete ⁊ tūc capsula de corio de alupra insecta interius euz oleo oliue vel cum dactilis ⁊ vuis contritis superponat. nec amoueaf per menses qz in tanto tempore crescit vnguis. Melius est tñ q custodiatur ab aere ⁊ aqua. ⁊ ideo non lauetur per mensem. illud est de meis secretis expertis. ¶ Et si albedo fuerit enomis in vnguibz accipiat farina lupinorum ⁊ nasturtij ⁊ se. lini cū arsenico rubeo ⁊ gūma pini ⁊ emplastrum super locum ⁊ curat. ¶ Et si fuerit ibi citrinitas mala accipiant galle ⁊ alumen euz adipe anatis aut cum felle yacino aut cum semine eruice confecto bene cum aceto superpositum. ¶ Et si fuerit attritio in eis. fiat emplastrum super eos de mirto balauistis ⁊ ro. cū adipe anatis vel anseris. ¶ Et si sanguis mortu⁹ fuerit sua vngue perfozetur suauiter vnguis euz acu ⁊ permittatur sanguines fluere. deinde fomentetur cum vino albo ⁊ camomilla ⁊ emplastrum cum farina frumenti ⁊ adipe. vel scindatur vnguis suauiter sine scissura carnis ⁊ prematur leuiter. ⁊ embroca ibi aqz ⁊ oleus ro. tepidum. deinde fiat tutamen super vngue fissam ne ledatur ab extrinsecis. ⁊ in fine ponatur emplastrum basilicon super eos. B. resine picis ⁊ cere partes equales. qd conficitur cum oleo oliue. vel. B. cere lib. 5. picis. 3. iij. myrrhe ⁊ resine. añ. 3. y. olei lib. 5. Istud ē vnguentū basilicon maius conferens vulneribus in locis neruosis ⁊ in quibus non est caliditas. ⁊ pñū est vnguentum basilicon minus positum ab Aui. in 5. tractatu.

¶ De regimine itinerantium.

Ter agentes aut transibunt mare aut ibunt ad bellum aut ad peregrinationes aut ad scholas vel ad nūdingas vel ad videndum amicos vel notos vel infirmos sicut medici faciunt. Et qd cūqz istoz facturi sint bo⁹ est in pñcio florum mari aut far macari aut balneari ⁊ ieiunare vt exercitiū inueniat corpus mūdum. aliter. n. timendum est de fe. aut apate aut fluxu aut ruptura vene. istud innuit Sal. in pñma affo. in cōmento illius. Vere si quidē manie ⁊ melancolie. Deinde in tempore calido obuiandum est siti ⁊ aeri calido

sic. vtatur succaro ro. vt violato vel nenusarino vel bis cicoreata facta de cōserua florum cicoree ⁊ succaro. vel accipiat candi vel tamarindos vel berberis vel acedulā. ⁊ sepe de his accipiat in via. vel vtatur triasandalis dia draganto frigido diapapauere cum aqua frigida prius cocta ⁊ in frigidata. vel fiat sibi potus de aqua cum succaro ⁊ aceto vel de vino malorum granatoz. vel de sirupo ro. vel violato vel nenusarino vel sirupo acetoso. ⁊ in tingat panem in aceto vel agresta ⁊ comedat alia que dīcta sunt in pñmo li. Et si nimis potauerit abluantur testiculi in viris. ⁊ māmille in mulieribus cū sale ⁊ cum aceto. ⁊ accipiat de folio caulis vel de trūco vel succo cum succaro. ¶ Si autē sit aer calidus vel feridus tūc odor ret itinerans camphoraz ros. violas. si in tempore frigido odorēt muscum ambiam laudanuz flores camomille ⁊ folia lauri ⁊ maioranas. ⁊ teneat nares si sit ibi feror. ⁊ vtatur in mane ossa tosta in vino aromatico vel castanea assata cum vino aromatico. ¶ Sed in tempore frigido post laborem magnum lauet pedes suos cum aqua decoctionis camomille feniculi ⁊ betonice ⁊ accipiat radicem artemisse cum vino. quia tota cōquassatio ⁊ fatigatio recedit vt vix percipiat. ⁊ postea secum artemissiam ⁊ trūcum agni casti ⁊ non offendet pedem in via ⁊ non fatigabitur de quo sit curandū. ¶ Et anteq̃ exeat in mane inūgat se cum aragon ⁊ marciaton. cōcedat assata ⁊ allata cum vino bono vel pigmento. ⁊ accipiat diatibos diatriton pipereon diagalangas pliris cum musco. Et pauper accipiat tria grana olibanū vel pipereon vel sepe folia mente. ⁊ odorēt laudanum ⁊ olibanum ppter reuma. ⁊ non laboret statim super cibis nec repleat se in nocte. ⁊ si sic bene dormiat in nocte ⁊ mane. post paulatine incedat cum abstinētia sequentis diei quousqz crapula recedat. ¶ Semper pedes vngantur cum aqua salis calida ⁊ deinde tergantur ⁊ inungantur cum sepo hircino vel arietino. ⁊ similr peritoneon propter excoziationem in via. Adhuc fiat inunctio cum mucilagine lini ⁊ psily ⁊ ozaganti ibidez. ⁊ aliqui faciunt hoc cum candelā. ⁊ bene. Et fm Sal. x. de regimine sanitatis. lobozantes fortiter debent balneari cum aqua calida vltra tēperamentum vel que primo aduentu videatur quasi feruens. nō tamen nisi homo fuerit assuetus. bonum est tamē somnare extrema cum decoctione ro. vio. ⁊ camomille ⁊ fricare leuiter ⁊ diēta temperata vti. ¶ Et portent itinerantes in hyeme vestem cum duplici tela ⁊ coto in meridie punctato iuxta camissam. ⁊ habeat foderaturas de pellibus vulpinis agninis ⁊ cuniculinis. et habeat in capite pileum foderatum de bogetto spisso. et sit quasi almutius descendens vsqz ad spatulas. vel habeat mantergium leue super caput. et custodiat pedes calidos et siccos q̃tum possibile est. et desiccet anteqz cubet. Laueat. s. a ventositate ⁊ a sole et ne appropinquet igni statim post frigus sed paulatine confricat membra iuxta ignē. et nō potet aquā in via aliquo modo qz facit apostema ⁊ febrem oppillando qua transire moratur. ¶ Et sic ē finis quarti libri rose medicine. Laus deo.

¶ Explicit quartus liber rose medicine. Laus deo ⁊ oibus suis sanctis Amen.

Incipit quintus liber de preparatioe et administratio-
ne medicinarum.

Quintus liber est de modo preparandi et admini-
strandi quasdam medicinas et de decla-
ratione quorundam predictorum.

Capitulum primum erit de modo dealbandi ceram.

2^m De modo faciendi penidias.

3^m De modo abluendi oleum.

4^m De modo administrandi reubarbarum propter que-
dam que vidi in eius administratione.

5^m Erit de modo faciendi lac virginis medicale.

6^m Erit de aceto faciendi si indigeam⁹ et de attornat-
tione vini ad reducendum in statum meliorē.

7^m Erit de modo faciendi aquā dulcē dē salsa cū hō fuerit ī
mari vel in loco vbi non est nisi aq̄ salia.

8^m Erit de declaratioe quorundā predictorum. scilicet de calore
febrili et de modo opandi in fe. ex. crapula.

De modo dealbandi ceram.

Era duobus modis dealbas.
vno modo sic. Ac-

cipe ceram mundam et coquatur in aq̄. et
puciatur aqua illa et ponatur alia. et pro-
ciatur ita frequenter donec fiat alba. et col-
lige tunc ceram et ferva in modum que-
volueris. et oportet malaxare eā māibus
et dum est in coquendo diuersis aquis. et deinde aquā ex
prime quousq̄ dealbetur. et est illud laboriosum et lōgus
opus. 2° modus. Accipe ceram albam nouam et pone
in olla noua clara munda et pone super ignem donec ce-
ra liquefiat tota et nate super superficiem aque. deinde
accipe vrinale vel vas vitreum exterius per cōuexum et
lene sicut est vrinale vel fiala rotūda inferius sine asperi-
tate et madesiat ipsum in aqua frigida. deinde submer-
ge vitrum illud in cera liquefacta in modum conuexi-
tatis eius et extrahere cum cera que sibi adheret et di-
mitte in frigidari et separa ceram illam a vase. et hoc faci-
as sepe donec tota ceram extraxeris. deinde pone istas
formas cere in sole calido et pluribus diebus et verte eas
sepe ex omni parte donec dealbescant. et fiat cera alba si-
cut cerusa. et potest illud aliquando fieri in tribus dieb⁹
quando sol est in maiori calore: et eodem modo posset
fieri de quolibet corpore leni rotūdo sicut dicitur est de
vitro ad extrahendum ceram. Et est talis cera necessaria
ad vnguentum pro scabie qd̄ dixi superius in 3° li. et ad ce-
rotum Sal. qd̄ dixi in pmo li. et ad emplastra frigida con-
ficienda et vnguenta. et ipsa per se sedat dolores dentium
de causa calida quando superponitur. et ponit in vnguē-
to dealbante faciē cum cerusa et marmore albo et cora-
lis albis et osse sepie et amido et pinguedine gallinacea qd̄
opu^m est mulierib⁹ volētib⁹ habere faciei dealbationē.

De modo faciendi penidias.

Enidie sic fiunt. Accipe zaccarum al-
bum bonum ad q̄tates vni-
us lib. et pone in patella et liquefiat ibi cū tā-
ta q̄tate aque dulcis qua coopiat. et po-
ne vas super ignem ex prunis vel ex lignis
factis sine fumo. et misce semper equaliter. et coque quo-
usq̄ sit prope cōsumptionē aque: et experire decoctionē
sufficientem in ponendo spatulam ibidem et pyce forti-
ter spatulam. et si fiant fila tunc est signum decoctionis.
et tunc accipe petram marmozis et ynge eas oleo amigō.
dulciū vel cum amigda. dulcibus excoctis positus in
pāno lineo et compressis yngetur marmoz. deinde pyce
super illam petram zaccarum sic decoctum extendēdo
et collige partes eius yndig⁹ cum suo calore in q̄tum po-

test manus operantis sustinere reuoluendo ab angulis
et a circūferentia versus medium. deinde trabe cum ma-
nibus sicut trabuntur electuaria. deinde fige clauus cur-
uum ad superiora in pariete et proyce illud super eum et
trabe a clauo et filando operis et torquēdo trabas et resol-
uendo et trahēdo quousq̄ dealbetur et calefiat. et esto iux-
ta ignē maxime in hyeme q̄diu traxeris vt fiat obedi-
entior extensioni. et iterum amoueas a clauo et trabe do-
nec albescat q̄tum vis. et tunc cum forficibus ad volun-
tatem tuam incide fortiter stringendo et festines ne idu-
retur: et non possit cum aliqua violentia incidi. Et si vis
facere formas rotūdas. B. massam penidiarum et exten-
dere super marmoz superasperum prius puluere amidi
et tunc fac formas quas vis. deinde ponantur in loco fri-
gido super cribrum si vis et referuentur. et valent ī causa
calida ī tussi et p̄tisi et rauedine. Aliq̄ addūt ad lib. zacca-
ri. 3. i. mellis. et tunc non erunt albe sed subrubee. et valēt
in hyeme optime pro tussi et rauedine. et aliqui addunt
in consolidando oleum amigō. dulcium ipsi zaccaro in
patella. aliqui apponunt de amido. aliqui de cādī: quod
satis est conueniens. primus tamen modus est conueni-
entior et melior.

De modo abluendi oleum.

Oleum sic lauatur. vna olla noua que
habeat duo ozificia stricta et lō-
ga accipiat et ponas intrus oleum commu-
ne de oliuis et aquam dulcem simul et sit se-
mplena. et claude ozificia et concutias forti-
ter oleum et aquas simul cum manibus. postea aperies
ozificium paruum et exibat aqua et remanebit oleum. et
B. facias quousq̄ videas oleum aliq̄tulum dealbari et
sic abluatur oleum. Alius modus est. Accipe de oleo
boni odoris et boni saporis et pone in olla et misce cum aq̄
calida donec albescat. deinde pone in sole quousq̄ sepe-
tur oleum ab aqua. deinde collige oleū sup̄ superficies aq̄
cum cocleari et reponē vbi vis. et si p̄ma vice fuerit ablu-
tum tūc bene est. si non iteretur 2° et 3° sicut prius donec
dealbetur. Vel si vis sicut prius dictum est capiat. et
olla cum stricto ozificio inferius et cum latiori superius
et aqua infundatur cum oleo et concutiantur simul et tūc
oleum supernabit et tunc digitus obturans ozificium
paruum inferius remoueat. et aqua exibat. et iterato su-
perius pone plus de aqua calida et sic sicut prius de aqua
exibat quousq̄ oleus dealbescat. Alius modus ē ebul-
lire simul aquam et oleum igni leui et colare et proycere
aquam iterum super oleum quousq̄ dealbetur. Valer-
q̄ tale oleum in cibis plusq̄ aliud aliud: quia nō islat
in tantū nec natat ita in stōaco. et valet plus in confectio-
ne oleorum odoriferorum sicut nardini et muscellini et c.
Oleum nardinum sic fit. B. olei boni dulcis bene lo-
ti lib. i. spicenardi. 3. i. masticie. 3. vi. pulueriscentur et po-
nantur ad solem per xl. dies. vel si necesse fuerit fac bul-
lire ipsum in aqua in vase duplici et sit oleum nardinum
vel nardileon optimum ad cōfortationem stōaci et epa-
tis et renum et matricis et neruorum. Aliū n̄ modū po-
nit auctor magni antidotary et ibi vide. et Sal. 8° de in-
genio sanitatis. c. 5° dicit q̄ cera alba in oleo nardino liq̄-
fiat et tunc extrahere ab illo vase et misce cum ea aloes be-
ne triti et masticie octauam partem: cere et olei nardini q̄
debent esse equalia. et tunc cum oleo masticino vel de
coctanis conficiatur et optime confortat stōacum. et si
vis adde ros. et sandalos et micam panis tosti infusaz in
aceto plus valebit. et valz in tali emplastro aloē et lignū
aloe similiter. Oleum masticinum sic fit. B. olei ros
lib. i. masticie quar. i. vini boni lib. 5. laudāi. 3. 5. coquatur

De mō pparandi medicinas

simul vsq; ad vini cōsumptionem fere in vase duplici ponendo vas vitreum plenum istis in aqua in olla enea ita q; officio vasis enei vel erei adhereat. et est optimū pro stomacho et nervis et iuncturis et lenit apostemata dura et dolorem sedat et appetitum prouocat. ¶ Item oleus de laudano sic fit. R. laudani. 3. i. olei laurini lib. i. conficiatur simul. et est oleum de laudano simplex qd; valet in cōfortatione stomachi mollificati et capillos cadentes detinet. Herar. primo viatici quasi in principio ponit alium modum et ibi vide.

¶ De mō administrandi reubarbar.

Reubarbarum

in colatura tantum. aliquando in electuaria substantia. aliquando in pillulara. aliquando in liquida. et dicitur aliq; in substantia plus laxa et aliqui q; in colatura eius plus. Et ideo sciendum. q; est vt sic. et est vt non. quia colatura eius et in fusio competit quādo solū queritur absterfio solutio et oppilationum apertio. et ipsius cōtriti exhibitio competit quando queritur post la xationem in visceribus contractio. Sed tamen contractio magna nocet nisi quādo ipsum est solidum et est in fractura marmoreum et in scissura croceum et tale est bonum reubarbarum. et si cum hoc sit ponderosum tunc est melius. vnde ipsius laxa ratione partis superficialis et constringit et confortat ratione partis centralis. et ratione virtutis est vita epis dicitur Aristo. in li° de secretis secretorum. et in fusio separat inter substantias eius. et ideo in fusio plus laxat. Unde si colera nater in stomacho vel epate vel circa ea tūc debet dari substantia reubarbari q; laxat cōprimendo aliquat. Sed si sit oppilatio epatis vel fellis et colera sit imbibita plus valet colatura reubarbari. q; vti plurimū ppter dominum gulositatem est oppilatio et morbi oppilationum in corpore. ideo vti plurimū valet plus in fusio et colatura eius q; suba strita et plus laxat vt ego frequēter tētaui nū decoqui nō vs q; decocto qualiscūq; fuerit refoluit virtutem eius fm Med. ¶ Ulterius dico q; colatura eius et in fusio fiat in sero caprino q; illud operatione eius magnificat. vel fiat in aqua endiuie et apy bullitis prius et colatis. et non permittatur quin cadat in societate eius spicanardi: quia operationes eius felicitat. et i cura oppilationum sine fe. apponatur modicum vini albi odorisferi. Similiter ipsum valet in cura idropisia et ictericie et splenis grossi. et fe. ex oppilatiōe et antiqua et perio dice. quia purgat coleram et flegma. et maxime mundificat et confortat stomachi et epas. et valz doloribus pūgitiuis eorum et viscerum. et clarificat sanguines et est sine nocumento. et ideo datur omni tempore et omni etati in tantum q; pueris et ipregnantibus sine lesione. Nec opz timere de abortu si detur p̄gnanti. vnde ego dedi mulieri p̄gnanti icterice triasand. cum reubarbaro et sero et curata fuit sine lesione fetus. Similiter ipsum adustū valet cū aqua plantaginis vel cū vino stipitico in disintertia. Similiter substantia eius lota valet spuro sanguis et omoptroice passioni et emanationi sanguis vnde cūq; fuerit. et confert casui et percussionibus. et sanat rupturas intrinsecas et extrinsecas et p̄prie. 3. i. de eo. et de mumia grana. i. q. de rubea tinctorum granum. i. 5. et ideo curat berniam. et hec est eius p̄pzia medicina cum vino stipitico. Similiter etiam valet confusionibus lacertorum et doloribus eorum. Et ipsum est medicina singultus de causa frigida vel de repleione: q; est calide et sicce cōplonis in 2° gradu. et ita sunt gariofi. cum vino et possunt sibi iungi et melius erit. et ita facit anetum per se vel cum duobus

reubar/
bar nō
vs deco
qui

reubar/
bar cali
dū in 2°
gnā

predictis vt ego dixi in 2° huius. c. de singultu. ¶ Adodus faciendi oleum de reubarbaro ē sicut modus faciendi oleum de cinamomo: quod sic fit. R. cinamomi lib. 5. olei oliuarum lib. 5. vini boni odorisferi quor. i. vel. 5. fac bullire simul vsq; ad vini cōsumptionem et erit oleum de cinamomo. et si loco cinamomi ponatur reubarbarus erit oleum de reubarbaro et valet in confusionibus et percussionibus et in rupturis et in paralesi et in tremore et in febribus p̄diciis et in initio an̄ p̄ximū in spina dorfi et in iūcturis. et ē medicina sp̄alis tremori mēbroz: maxime si addatur cerebrum leporis assatum. vel si illud comedatur cum puluere cinamomi. et loco cinamomi potest poni cortex cassie lignee et cubebe in duplo.

¶ De modo faciendi lac virginis.

Lac virginis

medicinale sic fit. R. cipe spumam nitri et litargirium in aqua calida et litargirium puluerizatum in aqua calida et litargirium puluerizatum in aceto forti calido. et si vis fac. vti q; per se bullire. si nō: fac vtriq; in suo liquore residere. deinde coletur sic. Accipe filtrum formatum in modus trianguli oblongi et pars latior ponatur in olla aque vtri et pars acutior pendeat extra ollam. et quācito filtrus aliquid receperit de aqua tū cito ascendet superius donec tota aqua attracta fuerit. et acetum tunc in quo iacta est litargirium consimili modo extrahatur vel per medium pāni coletur. et tunc misceatur simul acetum illud cū aqua predicta ante si vis. et incipient coagulari et dealbari in modum lactis. Aliqui tū loco spume nitri accipiūt alumē de pluma et litargirium sicut prius. aliqui accipiūt sal cōmune loco spume nitri: et aliqui cerusam. vnde albedo tota est ex parte litargirij vt p̄s. Et valet ista aqua in pāno in facie vel colore remanente post partum in istis mulieribus. et valet in apostematibus calidis et infectiōibus colericis. est enim repercussium forte et est corrosiuum. et ideo in pāno et tela oculorum ponitur post corporis mundificationem et curat: quia corrodit et aufert istā maculam. ¶ Item aqua nigra fit de calce vina et auripigmento ru. simul in aqua temperatis vel aceto. et deinde distillatis per medium pāni linei formati ad modum cornete caputij vel kiripij: quod idem est. vel de sale gēma addatur modicus et de cineribus clauellatis. i. yodeas scbeas. Et similiter fit aqua tartari postq; tartarus cōburritur inter carbones in olla quousq; albescat: separatur ab illis carbonibus: et tunc ponatur in tali pāno angulari. cum quo sit pigmentum vel claretum: et suspendatur in loco humido in cellario aliquo. et cum iceperit humerari distillabit aqua que erit aqua tartar: que colligat in vase vitreo vel stagneo et dealbat cutem et cupru et argentum rubiginosum et ponatur super verrucas et verras et maculas et morpheas et ipetigines et serpigines et curat. ¶ Idem facit nigra predicta. ista sunt secreta medicine et archimie. Sed arsenicum sublimatum vel mercurius sublimatus plus valet in corrodendis verrucis et nodosis et similibus. ¶ Adodus faciendi claretus et pigmentum dixi superius. c. de paralesi. et 2° huius. c. de frigiditate stomachi et indigestione et ibi vide. Eodem modo potest sublimari sulfur viuum et erit optimus ad corrodendum in fistulis et cācriis et verrucis et scrofulis. Et eodem modo sapo cōis valz in scrofulis et glandulis et specialiter in colore nigro vel liuido sub oculis. sed inigatur postq; locus lauitur cum vino albo decoctionis abanthij et tergatur. et vltimo potest poni cera cum cinio post purgationem corporis cum stōmia vel ventositate. Et si sit ex percussione ponatur p̄ter ista aqua ro. in

De decoratione

oculis in aqua ponitur capbora. q. talis aqua est reper-
cussiva et infectionum absteriva.

¶ De modo faciendi acetum et restaurandi vinum ad
statum meliorem.

Acetum sic fit per Salienū. 4.º de simpli
ci medicina distinctione prima
caplo 5.º q. partes vinose in vino in frigidatē
partes aque putrescunt. et ideo acetum co-
positū est sicut cinis. et acuitas et acredo iuuat
ipsum ad penetrandū: vt dicit post distinctione 2.º. c. 2.º
p. mo de simplici medicina. non calefacit nisi q. mordicat.
Et ideo dicit q. vini q. in frigidatur et redit ad acetosi-
tatem q. non redit nisi ad eandem acetositatem que fu-
it in agresta ante maturacionem vel in vna añ maturita-
tem. Et distinctione 3.º. c. p. mo in fine. dicit q. acetositas
non accidit nisi a frigiditate. Et 2.º regiminis acutorum
cōmento 2.º dicit q. eructatio acetosa non fit nisi a fri-
gidityte stomaci vel humore yel a calozis debilitate. q.º
caloz remissus in ore medici vocatur frigiditas. Vñ quā
uis causa remota aceti sit caliditas resoluens ptes igne-
as et acetas in vino: tamen causa cōiuncta est frigiditas
partium aquearum que tñ prius putrescūt. et in frigida-
tio et exalatio partium ignearum et acerearum. Et ideo di-
co q. acetum fit de vino antiquo et de vino in quo extin-
guitur massa ferri vel calibis frequēter vel in quo poni-
tur fermentum diu vel si ponatur ad solem calidū. Itē
ollam plenā vino obturatā pone in aqua bullienti et sta-
tim acefer. ¶ Sed si vis vt vinum redeat postq. actor
natur hoc potest fieri in pñ. quādo incipit acefcere. sed
postea non vt dicit Sal. 2.º affo. in cōmēto illius. Vbi ci-
bus pter nām intrat et. Siat igitur in principio sic. ape-
riatur officium doli et exalabitur aer imundus et emen-
detur. Item de ipso vino fac bullire tantum q. totus do-
lius possit calefacere. et illud vinū bulliens impone in
dolio et fortiter obtura et redibit. Similr cortice durum
amigō. in yce. pbatum est. Item radix salicis missa in do-
lio non permittit vinum acefcere q. diu moratur. et ideo
preferat. Itē cuppa ros. ponatur in vino tornato et sta-
tim redibit ad nām suam. Itē albumina onozum agita-
ta cum melle posita in vino maxie illud clarificant. Idē
facit puluis gipfi trabendo seculentum inferius clarifi-
cat. ¶ Adhuc de aceto faciēdo. nuce magne quasate
modicum imisse in dolium fm. pportionem doli mul-
te in vino multo: et paucē in pauco acefcere faciunt. Idē
facit cortex quercus cum glandula sil mixta in dolio po-
sita. similiter folia aut radices altee aut folia buxi aut
apy aut cudey vitis imissa vinum molle vinum faciunt
austerū. ¶ Et si vis colorem vini mutare: cineres vitis
albe pone in vino rubeo et erit album. et cineres vitis ru-
bee vinum album faciunt rubeum. ¶ Et si vis ab ebie-
tate aliquem preseruare: ante comestione magnam acci-
piat pulmonem ouis et illo die non sentiet ebieietatem.
Item da ebiozo cinerem irūdinum cōbustaz et nūquā
iebiabitur. et detur se. caulis et medicamen. Aut. c. de re
gimine aque et vini. q. optimū est cōtra ebieietatem. et est
medicina de caulibus et se. eorum.

¶ De mō faciēdi aquā dulcem ex salsa.

Alcis aqua de marina fit quadrupl. p.
sic. aqua marina transeat multis
vicibus per barenam et efficietur dulcis. 2.º
bulliat aqua salsa in cacabo et linteamen mū-
dum ponatur super fumū: postea exprimat et
transeat. erit illa aqua dulcis. 3.º sic. distilletur aqua sal-
sa per alēbicum suauiter et erit aqua dulcis. 4.º modo
fiat de cera ynum yas cōcauum subtile et ponat in alio

De calore febrili

135

vase pleno aqua salsa ita q. non intret per officium su-
perius. et tūc intrabit per poros cere illō q. subtile erit:
et hoc est dulce et stabit in vase cereo. et istum modum tā-
git Arist. et expositores in 2.º metauroz. et sic pisces p. brā
cas separant partem salisam terrestrem adustā ab aquo-
sa insipida et nutriuntur dulci aqua aliquantulū. Similr
carnes false bis cocte in aqua dulci amittunt falsedines
si cum hoc lauentur bene et frequenter.

¶ De calore febrili et de febre ex crapula.

Ebris de crapula curatur cuz abstine-
tia et cum vomitu et cum clisteri
et cum cōfortantibus stomacū in emplastris
et in electuariis et in potibus non per frigida
tantū sicut alie se. q. uis fit se. continua. quia
ex frigiditate stomaci et alioz cōtingit. et iō frigida aug-
mentat eam sicut ego vidi de vno qui ex fructibus. s. ex
cerasio et pomis incidit in se. continuam acutam. q.º que-
libet cōtinua est acuta. et medici dabant aquā endiuie et
mala granata et sirupum acetosum et triasandalos zuca-
rum ro. et fere interfecerunt eum. et tunc ego videns hoc
consului postq. inquisiui causam q. haberet clistere cōe
cum abstinētia et ciminio et ruta terapigra. Sal. deinde or-
dinaui emplastrū super stomacū de mēta abē. calamen-
to ciminio ros. et olibano mastice galanga cum laudano
et oleo ro. ppter se. q. aliquid dandū est contra diserasiā
deinde dedi rosatā nouellā cuz carnibus citonior. post
dedi sibi pliris cum diagalanga et modicum triasandal.
et diarodon abbat. deinde feci sibi gruellum bonuz de
brodio carnis bouine cum petrosilio et botonica et saluia
decoctis ibidem. et feci eum potare vinum bonum cum
modico zuccari et curatus fuit. et feci fieri fricationes cir-
ca stomacū et apponere sibi puluinar calidū et regulas
calidas q. stōac. fuit satis humidus. ynde regule tales
nocent macilentis ratione magne desiccationis. feci tñ
eum lauare os cum aceto et aqua et potauit vinum pmo
limphatū modicū deinde puz et curatus fuit. sudando
enim et abstinendo cessauit tempestas. Istud posui pto-
pter errozē mltroz q. opantur in omni se. bando frigida
pura et male nisi ratione diserasie. sed respiciendo ad cau-
sam opz aliqñ dare calida: vt dictū est. nec est cura si ab-
stineat et sit sine cibo. q. morbus iste non venit per defe-
ctum cibi sed de repletionē. et ideo abstineātia et inanitiō
iuuat cum sōno bono et longo. et tñ homines diebus istis
non conqueruntur nisi de hoc q. non pñt cōedere. et in b
morbo de repletionē non est curandum maxime in pñ.
et ista sufficiat. ¶ Alterius notādū de cā febrili q. ipsa
totum corpus occupat. i. totū corp. bñozis peccātis. i. to-
tam coleram putridam in terriana. totū flegma in quot-
tidiana. totā mliam in qrtana. et hoc apitudināl. q.º ali-
quādo impeditur sic in interpolatis vbi mā extra venas
magnas est et nō intra. et in cōtinuis aliquando aliquid
remanet saluū in corde vñ ipsum nutrit. et hoc in febre
salubz. aliter non. Uel totum corp. hoc occupat. i. totaz
prem musculosam que est quasi totū corp. vt dī 2.º pti
regni ibi. totius corporis bitudo in cōmento. ioo. et ideo
ossa et nervi et cartilaginee non patiūtur nisi in etbica. i.
in eis nō est putredo l. calor prium vicinaz calefaciat
eas. Uel sic. Febris est morbus venaz fm Sal. pmo de
crisi. et ideo interpolata occupat omnes venas paruas.
sed continua omnes venas magnas. et occupat in venis
ynum humorē putrefaciendo. aliū calefaciendo et con-
sumendo. q. ynus aliqñ plus destituitur a regimine nāe
q. alius. Uel in minera putredis ē bñoz putridus et ab-
illo eleuantur fumi putridi ad cor: qui in trāseundo infi-
ciunt humores quos iueniunt. sed tunc in corde supco-

De calore febrili

lesiant. et tunc calor et spiritus in corde inflantur qui mis-
si ad totum corpus calefaciunt. Et ideo dicitur totum cor-
pus occupare non in primo processu: quia tunc est tantus fe-
bris. sed in 2º: quando inflantur in corde: quia tunc est fe-
bris maior. quia stippa incenditur in furno a quo ignis tar-
de extrahitur: et tunc redit et recalcificat furnum. et sic in
proposito. Et si arguatur igitur idem ageret et pateretur
respectu eiusdem. et esset in actu et in potentia respectu
eiusdem. dico quod non est inconueniens: dummodo ratione
diuersorum fiat. quia cor patitur ratione partis carnosae et agit
ratione anime et forme et spirituum. unde patitur in quantum mixtum.
et agit in quantum animatum nocumentum expellendo. unde
res animata seipsam mouet et mutat. et fumus febrilis est mor-
dicatus et horribilis et agit ratione illius. et patitur calo-
rem et inflammationem propter hoc quod calor in corde venit et

fortificatur. quia cor retrahendo se ab illo fumo venit se: et
ita calorem cum hoc. et tunc cum toto conamine agit in fu-
mum calefaciendo et expellendo. et ratione est sue passibilitatis
patitur. Alia propter hoc dicitur sed non plus proprii. Laus deo.

Explicit ista rosa pre cunctis res preciosa.
Plurima si satur non vilis ob hoc teneatur.
Tot bona sub modiciis quis possit premere victis?
Dane tantum semper venerabimur et sapienter.

Impressa Venetis mandato et expensis heredum Nobilis
Uiri domini Octauiani Scoti Civis modoetensis. Per Do-
netum Locatellum Bergomensis presbyterum.
Anno salutis incarnationis domini. secundo supra. Mille-
simum quingentesimum. decimo sexto. Kalen. Januariarum.

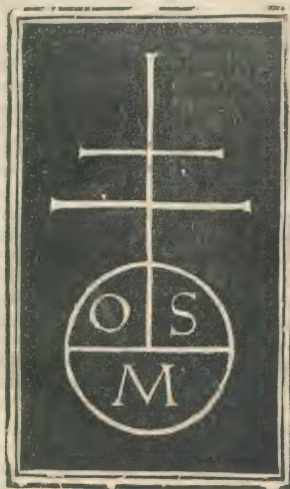
Registrum.

a
Rosa anglica
Qui auctor
Practica Joannis.
russa cum suba
b
ex parte domestica
De dysenteria.
vel sandali vel
2º affo. quibuscumque
c
non quibuscumque
complet. et est
flegmon quod est
lera in ore
d
sima: quia omnes
et durities
reducere vel
dura. et sanguis
e
Uel potest sibi
cinamomi spicemardi
Fm Zuic.
Innuatur gutta

f
species eorum. s.
cera colata
Circa secundum
de cinere vitium
g
let totum illud
membris suppositis.
vel. S. i. cere.
deglutita valent
h
attractius: et etiam
omnis fluxus
et latea. sed
earum siue sint
i
mate opilante
uos que forte
lauentur et origo
vermes. Et si

k
et aceto: et debet
nuces vocant
est opilatio epatis.
resolutiones cinerosas
l
tur et pulvis
ponat medicus
alteratur: tunc
silia ut ameos
m
minutim incisorum
appetitum et
to post motum
et etiam cibus
n
positi dormitatio
to. de puluere
pitae vel raritas
vesica hoc scitur

o
to illius. Ubi
eructat nec
declaratorio et
tio facta in
p
De veruca
Post eruptionem
ut citius penetrat
Pronostica. Dolor
q
ore et rerum
olibano et ro.
solum curanda
ventris et retentione
r
ga. et scipue
potus. et per
rantur et terantur
sunt de flegmate
FINIS

Magisterium. 1502

1502, the 16th before the Battle of Tewkesbury

